SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnika 1,61 hr., pod křižu. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšťki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšťki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam činjeno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wutjasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 229 **Budyšin — Štwórtk, 1. oktobra 1931 — Bautzen** **Lětnik 90**

Curtius wukrajej rozjasnjenje podał

W tym žanym cźažu, w kotrymž je němski kanzler **dr. Brüning němskemu prezidentej** wo jednanju ſ franzowſkimi ſtatnikami rozprawił, je ſwonkowny minister dr. **Curtius Barlinſkich ſaſtupjerjow a póſtlanzow ſtatow pſchiſal,** kotſiž ſo za němſko-franzowſke jednanje poſledních dnjow ſajimuja. Jim je nadawki hoſpodarſkeho **wubjerka a dalſche plany němſko-franzowſkeho hromadźeńſtwa roſtožił** a na to pokaſał, ſo ſ tym druhe ſtaty na žane waſchnje njebudźa ſkhodowaćź.

Hač budźe ſo wubjerk, kaž je ſo ſ wopręđka wotmyſlilo, hižo w oktobrje móh organiſowaćź, je hiſchcze dwěłne, dokelž chże franzowſki miniſterſki preſident Laval należnoſć najprjedy pſched deputeritſku komoru pſchinjeſeć, kotraž ſo naiſkerje ſeidźe, prjedy hač Laval do Ameriki wotjědźe. Też němſkemu ſjemej ſo ſkładnoſć poſkići, ſo by ſo wo němſko-franzowſkich dojednanjach wuprajił.

Pſchi němſko-franzowſkim hoſpodarſkim wubjerku ſo ſ němſkeje ſtrony wotrjadnicy ſwonkowneho, hoſpodarſkeho, finanzneho a wobkhadneho miniſterſtwa wobdźěla. Kaž je błyſchcećź, hižo w bliſkim cźažu wopyt franzowſkich hoſpodarſkich wotrjadnikow a induſtrialnych, aijes nimi **Louchera a Caillaux, w Barlinje a w porheiu**koweſtfalſkim induſtrijowym kraju wocźakuja. Nawopak ſo **wjedniży němſkeho hoſpodarſtwa do Paríſa** a do ſrjedźiſchcow franzowſkeje induſtrije podadźa.

Kročeł jendźelskeho knježeŕſtwa w Barlinje

Kaž je ſo hałe nětkole ſhoniło, je jendźelſke knježeŕſtwo ſajmowne dny w Barlinje němſke knježeŕſtwo ſpytało pohnućź, ſo by tež **Němſka ſakład ſtota ſa němſke bankowki ſtuſchcźiła.** Preſident němſkoſtatneje banki dr. **Luther** je pak w pſcheſjenoſći ſ němſkim kanzlerom jendźelſkemu ſaſtupjerjej jźźelił, ſo ſo to ſa Němſku njehodźi. Tole ſapowědźenje je hromadźe ſ wěſtymi powěſćemi wo němſko-franzowſkich roſrěčenjach k khětremu roſnjerjenju w **Londonje** dowjedło. Wołoſebje ſhu ſo w Londonje ſ tym roſhoriłi, ſo je ſo wo němſko-franzowſkim łódźělowowym dorěčenju a wo hromadźeńſkanju na morju jednało, ſchtož je Jendźelſka pſchezo jako ſwój monopol wobhładowała.

W tutym roſmjerjanju je jendźelſka Reuterez powěſćerńja telegram do ſwěta póſłała, **ſo puntowa kriſa na němſke hoſpodarſtwo ſchkódnje ſkutkuje.** Naſkhódnſe ſamknjenje němſkich burſow ſo jako ſnamjo němſkeje kriſy wobhładuje, a ſo je dwělne, hač budźe Němſka po *Hoovervym ſłowobudźenju kóžde wobſtatk ſkoke ſkrjeźeć móg.*

S Barlina je ſo na **Reuterowu** powěſć wotmołwiło, **ſo ſo je ſamknjenjom** němſkich burſow mjenje ſkłabość pokaſuje, dyžli pſchecźe, němſke ſtejiſchcźo ſakhowacź. **Němſka dyrbi ſo pſched nadběhom wukrajnych hódnotnych papjerow wobaraćź,** ſo by mohła poſtajenja „ſłowobudneho łěta" ſprawnje pſchewjeſeć.

Pruski lutowański nuzowy wukaz so pruskej wustawje přeciwja

Pruſka ſtatna rada je ſrjedu jenohłóſnje namjet ſwojeho **wuſtawneho wubjerka** pſchijała, w kotrymž ſo nahlad ſaſtupuje, ſo nuſowy wukaz pruſkeho knježeŕſtwa njeje w pſcheſjenoſći ſ němſkej **a krajnej wuſtawu.**

Po poſtajenjach pruſkeje wuſtawy je ſo lutowański nuſowy wukaz, prjedy hač je ſo wudał, dyrbjał ſtatnej radźe pſchedpołožićź. To ſo njeje ſtało, a tohodła wón njeplaći. Wołoſebje dyrbi ſo na to pokaſaćź, ſo ſo **je ſaſtojnikami w lutowańſkim wukazu jenak njewobhładja.** Nadpadne je, ſo ſo ſaſtojnikam w miniſterſtwach miſto njeſmiješ, a ſo ſo **wotchłodźenje** ſa wudawki, kotrež je ſo pſched nětkrótkimi ſtatnym ſekretarom pſchiwołało, **hohorunja** njeje ſkrócźiło. Organiſacijam ſaſtojniſkow je ſo ſ tym pſchećźina dała, ſo ſo na nuſowy wukaz wobcźežuja. Statne knježeŕſtwo budźiſche mohło tomu ſadźewaćź, łoły budźiſche wukaz ſtatnej radźe pruhowaćź dało, kotraž njetrjeba knježeŕſtwowym namjetam pſchihłoſowaćź.

Sozialdemokratiſki ſaſtupjer Brauer ſo ſa ſwoju frakciju roſhłuđej wuſtawneho wubjerka połnje pſchiſamknu. Sa kommuniſtow **Torgler** namjetny, ſo by ſtatna rada pſcheźiwo nuſowemu wukazej proteſtowała. Sſowobodny **knjes ſ Gahl** (ſ dźěłoweho ſjednoćerſtwa) praji, ſo, łoły jeho frakcija roſhłuđej wuſtawneho wubjerka pſchihłoſuje, ſo wona na ſtejiſchcźo ſtaji, ſo nuſowy wukas wěźy wopſchija, kotrež njeſłuſ ſ wuſtawu w pſcheſjenoſći. Runje w tymle nuſowym cźažu njeſmě ſo wot runeho puća prawa wotſtupićź. **Saſtupjer zentrumſkeje** ſtrony, **Mönning,** roſhłuđej wuſtawneho wubjerka tehorunja pſchihłoſowaſche. Wukaz poſtajenja wopſchija, kotrež ſo njebudźichu ſměłe na podłožu wukaza němſkeho preſidenta wudaćź.

Kommuniſtiſki namjet na ſapodaćźe protesta ſo pſcheźiwo kommuniſtiſkim hłoſam wotpokaſa, wubjerkowy namjet pak ſo jenohłóſnje pſchija.

Žadanje němskeho wjesneho luda

Pſchedſyda kſcheſćijanſko-nazionalneje ſtrony ratarjow a wjeſneho luda, ſ Hauenſchild, je kwitowni němſkemu kanzlerej žadanja ſwojeje ſtrony pſchepodał. Nowinſtwo ſaſtupjerjam je ſ Hauenſchild wo ſwojej krócźeli pola kanzlera rjekł, **ſo może jenož najhłubiſche ſaſchimanje k wotthnjenemu łańcu dowjeſeź.** Źła dyrbja ſo tak nałožićź, ſo ſo dowoſ wukrajneje zyrobу najwótriſcho ſamjenje. Němſka politika dyrbi w wukraju ſpóſnaće pſcheźiſchćeć, ſo wójnſke tributy njeſłuſ woprawnjene, ale ſo wuſtrowjenju ſwětowehо hoſpodarſtwa ſadźěwaju. Smutkowna politika dyrbi ſ kutej ſłutniwoſću a ſ pſchepſchimanym ſchkitanjom domjaneje produkcije němſkeho hoſpodarſtwa nowe mózy dać. Němſke knježeŕſtwo w ſwojim nětcźiſchim ſeſtajenju ſa politiku njeruſuje, kotraž na tele nuſnoſće njedźiwa. *Miniſtrojo dyrbja muſoju być,* kotſiž ſu ſo ſamknjenym pſcheſpěwdźenju a na podłožu dowěrjenja ſaſtupjenoho luda wuthmanjeni, ſo w žiwym ſwjaſu ſe wſchěmi němſkimi hoſpodarſkimi mózami Němſku po puću wjedł, po kotrymž móže wona ſama ſaſo ſ nazionalnej mozy a njewotwiſnoſći dóńć.

Kommunistoio w Poruhrskej strajk přihotuja

W Poruhrſkej ſu w poſłednim cźažu tyſnazy dźěłacźerjow **puſchcźili a tym,** kotſiž hiſchcze dźěłaju, **muſu ſtróžili.** Tohodła mjes hórnikami wulka njeſpokojnoſć knježi. Kommunistojo ſu tele wobſtejnoſće wužiju, ſrjedu ſtykali, hórnikow ſ ſtrajkej wobrěcźeli. Njeſłuſ pak wjele wuſpěcha měli. Jenož w Kreſeldſkim a Eſſenſkim revěrje njeſłuſ dźěłacźerjo ſtrajka na dźěło pſchiſchli. W druhich revěrach ſkoro wſchitcy hórnicy dźěłaju.

Lavala a Brianda ze zahorjenjom w Parizu powitali

Miniſterſkeho preſidenta **Lavala** *a ſwonkowneho miniſtra* **Brianda** je nědźe 20 000 ludźi wuſłało powitaloj, hdyž ſtaj ſo wutorn ſ Barlina do Paríſa wrócźiłoj. Na dwórniſchcźu, kotrehož pſchikhody běchu hižo hodźinu prjedy ſ ludom wobſtupjene, hač cźaſ pſchijźěłe, běchu ſo wſchitcy miniſtrojo ſeſchli. Hdyž cźaſ do dwórniſchcźa ſajědźe, **ſo lud pſches ſalarm połiſajow** pſchedźe. pſcheze **ſnowa wołaja: „Sklawa měrej!" „Sklawa Lavalej!" „Sklawa Briandej!"**

Pſchi ſynkach marſeillaiſy miniſtrowje pomalu k wukhodej kročźachu. S wulkotnym powitanjom widźomnje hnuty ſo Laval dźakowaſche a ſo ſ pſchewodom kataríſkeho miniſtra **Tardieua** do ſmutkowneho miniſterſtwa wjeſeſche, njes tym ſo ſo Briand do ſwonkowneho miniſterſtwa poda.

W ſmutkownym miniſterſtwje je Laval nowinarjam rjekł, ſo je jara ſpokojeny. Powitanje w Barlinje je jeho hnuło: „Němſka ſjawnoſć, wě, ſo my ſa měr dźěłamy a tohodła ſo nam dźakuje. Sſym ſpokojom, ſo ſu mi ſrozumili. Nětko rěka, po naſtupjenym puću dale hić."

Hdyž je w Jenunoth zeleſniſki cźah franzowſkim miſu pſchejěł, ſo **Briand** k deputaziji prjedawſchich wójnſkich wobdźelnikow, kotraž jemu kraſny dwěſel pſchepoda, wobroćźi, prajiły: „Hdyž ſa měr wojowaćź ſapočach, mi prajachu, ſo něhdyſchi wojazy moje dźěło ſaſtudźeja. Sſym pak ſo mohł pſcheſpěwdźećź, ſo ſu ſ mojim prózowanjom ſahorjeni. Chcźeła, ſo bychu ſo jich dźěći ſe ſałožnymi ſtrachami wójny pſchełuſtowale. Tele ſympatiſke prjedawſchich wójnſkich wobdźělnikow ſa moju wóſu, ſu mi pſchego móz dałowałe.

Miniſterſki preſident **Laval** pſchi mjeſy cźakanym nowinarjam praji: „W Barlinje ſmej najſłoſkoſiwiſchi nadawk dokonjaloj, kotryž móže ſo franzowſkim miniſtram napołožićź. Wopyt němſkeju miniſtrow ſe ſkutkom wotplaćźeju. chawhmoj iblíżenje mjes woběmaj krajomaj wołóżićź. Němſkemu kanzlerej Brüningej ſym namjetnył, ſo by ſo němſko-franzowſka hoſpodarſka kommiſija wutworiła. Tutón plan je ſo w běhu najbliſchich wuhotowa. Tutón plan je ſo w běhu najbliſchich wuhotowa. Tole kommiſija ſměje praſchenja pruhowaćź, ſa kotrež ſo wobaj krajej ſajimujetaj. Nowa nadźija je naſtała, nowa dźěłańſka methoda je ſo wubrała. Wſchě ſo praſchenja ſ pſcheźiwnoſću ſwětowehо hubjenſtwa k wjeſtchej runowahi wjedu a měr wobtwjerdźeja. Nicko njeſłuſ je ſajimow naſcheho kraja woprowałoj, ſa mózrozſeni pytajo, ſo bychmoj je ſ nuſnoſćemi internazionalneje ſolidarnoſće do pſcheſjenoſće. pſchinjeſći. Kaj w Barlinje, budu też we Waſhingtonje moje najſerpſche cźiniće, ſo by ſwój podjeł na nowych a cźeſkich nadawkach pſchewjaſał, kotrež ſwětowa kriſa knježeŕſtwu nakładuje.

Bomby w Koruntanskej namakali

W dwórniſchcźu w Rottenmannu w Koruntanſkej (Auſtriſkej) ſu ſrjedu rano mjes ſchtwórtowymi cźełami a deſtami 20 bombow ſłohowanych namakali. Bomby ſu powſchitkownje tym podobne, kotrež ſu ſo pſchi attentatach w Němſkej a Madźarſkej nałožile. Hač dotal ſo hiſchcze njeje wuſłědźiło, ſ wotkal ſu ſo bomby pſchinjeſłe.

Rozdźělenie mandatow w nowym sriedźnym zastupjerſtwie Wulkeje Prahi

Pſchi gmejniſkich wólbach njeſłuſ ko poměry politiſkich mózow wjele pſchemeniłe. W Prażſkim gmejniſkim ſaſtupjerſtwje cźěſy narodni ſozialiſtojo ſ 23 ſydłami naiſkrónſcha ſtrona woſtanu, ſ druhich ſtronow ſmeja: cźeſka pſchemyſłowa wikowaniſka ſrjedźoſtawniſka ſtrona 5 ſydłow, cźeſka demokratiſka narodna ſtrona 15 ſydłow, narodna liga 11 ſydłow, njepołitiſka, hoſpodarſka ſkupina podruſnikow 2 ſydłe, cźeſky khěſerjo 2 ſydłe, němſka dźěłowa a hoſpodarſka ſtrona 2 ſydłe, cźeſky ſozialdemokratojo 14 ſydłow, republikanſka ſtrona małych ratarjow 2 ſydłe, kommuniſtiſka ſtrona 13 ſydłow, němſky ſozialdemokratojo 1 ſydło; židowſka ſtrona 2 ſydłe, faſciſtiſka ſtrona 1 ſydło, němſke wólbne ſhromadźenſtwo 1 ſydło, cźeſka ludowa ſtrona 6 ſydłow.

Strajkowe njeměry w Španiskej

We wjele ſchpaniſkich měſtach je wutoru k ſtrajkowym njeměram doſchło. Pola Santiaga ſu ſo ſtrajkowarjo a k dźělu ſwólniwi do pukow dali, pſchi kotrychž je ſo tež ſtrěłało. **Jeneho dźěłacźerja ſu morili.**

W Granadźe żelezniſki perſonal ſe ſtrajkom hroſy, jeli ſo jeho žadanja njeſpołnja.

We Walencii ſu ſtrajkowacy pinczniży wulkadne wokna a nadobu w łokjelowych roſbili. Pódła teho ſu ſo do wulkeho hotela dobyli a wjele ſchłódy w nim nacźinili. **W Manreſy pola Barcelony** ſu ſtrajkowacy telefoniju dźěłacźerjow na 10 měſtnach roſbuchadkami roſbuchnyć dali a wſchelake telefonowe powody ſniježili.

W **Sevilli** ſu dźěłkonjemějerjo ſpytali, pſchedawanſchcźa ſpaliću a ſu kamjenje mjetaju 50 automobilow ſkětko wobſchkodźili, kotrež pſched wuczej bědźeńnju cźakachu.

W **Peraledźe** ſyndikaliſtiſky dźěłacźerjo wot měſchcźanoſty žadachu, **ſo by ſojazdki wjedniſkow ſyndikaliſtow ſe ſatby puſchcźili.** Hdyž poliźija tole žadanje njedopjelni, do njeje kamjenje mjetachu a też ſtrěłachu. Poliźija ſtrěłeju dźěłacźerjow wotehna, kotſiž běchu mjes tym wſchě telefonſke powody ſtónzowali. Dwě wołoſobje ſu cźeſko ſranjeńchcźej.

Pola Pampelony ſu cźłonſki ſyndikaliſtow do jeneho ludła dobu a nětkjež ſo wotwozuja ſaréła.

W **Salomanzy a wokolnoſći je ſo generalny ſtrajk wuhołał.** Strajkowarjo ſu ſwarjenje katoliſkich nowin wobſchkodźili.

W nětkrótkich wſach **Kordowańſkeje prowinzy je generalny ſtrajk wudrił.** Dokelž ſo nałožnoſćowe boja, **je ſo** poliźija poſłała.

Sćěhwki inflacije w Jendźelskej

Sćěhwki inflazije ſo w Jendźelskej hižo ſacźuwaja. Mjes tym ſo puntowy kurs pada, móže jendźelſka indu-ſtrija turiſcho dźěłacź, dyžli wutrajna indu-ſtrija. S wukraja je ſo tohodła wjele tworow w Jendźelſkej ſkałało. We wołmotnej indu-ſtrijji, w kotrejž bě ſo krótkokhwilne dźěło ſajwjedło, ko hižo połny cźaſ dźěło, dokelž ſo němſke

a franzowske twory, kotrej su nětko drošše dyšli jendželske, wjazy njekupuja.

Nastawaze dźěło w industriji móže so, kaž jendželske nowiny pischu, jenoš s letom 1920 pschirunacź.

Želesowa, worzlowa a zidowa industrija snowa polnje dźěla, dokelž wschědnje skakanki pschikhadźeja. Pschemělnjenje w dźěle je so tak ruce stało, so su pschedewjacźelio swojich puschczenych dźěłacźerjow telegrafiscy k dźělu zwołali. Pola jeneje schewzowarnje su so z wukraja wopraschali, hacź móže skakanka na 30 000 žonjazych cźišow pschijeczź.

Boja pak so, so wožiwjenje industrije njebudže dołho tracź, dokelž, kaž kurs jendželskich pjenjes pada, placźišny za zyrobu horje stupaju. Dźěłacźerjo budu hórdy, jeli so chcedźa so na dožahaze waschnje jeźiwicź, wjetschu mjdu zadacź. Jendželska industrija budże potom nuzowana, placźišnym powjeschcźicź, a skakanki z wukraja potom wuwostajnu. Tak je po inflaziji teź w Němsku było.

Wólbne wuhlady za jendźelsku dźěłacźersku stronu

S wožiwjenjom jendźelskeje industrije po padnjenju punttowcho kursa su so **wuhlady dźěłacźerskeje strony na pschichodne wólby khětro polepschile.** Jeje wjednistwo może nětko knježeństwu porokowacź, so su so zyle njetrjebanjsche mjdy znitsile. Samjelcźa wschak, so bjeskonkrosć wotcźeri, dokelž je hódnosć punta sterlinga wo pjeć cźini padła. Skerdźenje industrije dyrje njebudže dołho tracź, tola mjes tym budźa parlamentske wólby dawno nimo.

Dźěłacźerska strona je **wutoru swój wólbny program wozjewiła.** Wón nětcźisne pschemělnjenje w industriji wudrje wupuscźi. Dźěłacźerska strona w nim ludi, so **skerdźenje nuzy zastojnikow, wuczerjow, wojakow ale, a snižene podźerjy za njezastupnerjow,** kotrejž je nětcźisne narodne knjezerstwo wobsamknło, **sylno wottroni.** Dźěłacźerska strona je dale wosjewiła, so kóžde **powjetschenje zkow wotpołaje.** Stronowy program dale žada, so by so **kontrolla bankow zawjedła, a so by so internazionalna konferenza wo finanznej politizy zentralnych bankow swołała.** Skónčnje so žada, so ma so wo **wuschmórnjenju rezaraznjow a wójnskeho dołha** jednacź.

W tym samym pohdźenju, kotrejž je tutonu programmej pschihłosowało, je wjednistwo dźěłacźerskeje strony wobsamknło, **wschě sobustawy nětcźišcźerskeho knjezerstwa,** kotrež **su z pschedawskeho dźěłacźerskeho knjezerstwa k njemu pschescha, z dźěłacźerskeje strony wusamknyć.** Macdonald, Snowden, Thomas a jich pschiwisowarjo njes ministrami a sapósłanzami z tym wot samoho sobustawstwa w dźěłacźerskej stronje słubja. Radikalna strona je potajtim w dźěłacźerskej stronje dobyła.

Jendźelski parlament lutowanski program pschijał.

Delni pohm je wutoru knjezerstwowy lutowanski program pschijał. Namjet dźěłacźerskeje strony, so by so wotpokazał, je so z 297 pschecźiwo 242 hłosam zacźinył.

Psched parlamentom je so wutoru wjecźer wulka demonstrazija dźěłonjemějerjow wotměła. Dźěłonjemějerjo kommunistiske spěwy spěwachu a spytachu ko pysches policajstwu samjeru pschedrěcź, so buchu so do delnjeho pohma dobyli. Někotre sta policistow dyrbjachu so zawołacź, mjes nimi teź jězdni, so buchu demonstrantow wróco scźisnyli. Skónčnje so deputazija dźěłacźerjow dowoli, někotrym sapósłanzam delnjeho pohma swoje zadanja dźěłacź.

Němski president Pawol z Beneckendorf a Hindenburg swjeći 2. oktobra při polnej čerstwosći swoje 84. narodniny. Němski president stoji polsedma lěta na čole němskeho stata a wukonja swoje wysoke zastojnstwo njehladajo swojeje wysokeje staroby z přikładownej swéru.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 1. oktobra 1931.

— Wo wjecźerje. Wječera wjecźor w 7 hodź. barometer 747, hygrometer +1, thermometer wo dujo +13. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 747, hygrometer +2, thermometer w nozy +3. Wuhlady na ruche wjedro. Dołhi cźah nad Jendźelskej leźaca wyschina hiba so někto pyches nasche strony k ranju. Nětko mamy kraśne nasymske wjedro. Nozy su dże symne, a hižo symne mrózy padaja. Tola wo dnjo lube słónčko wohrjewa a kusnje nam hischcze na někotre hodźiny khězu krasnosć. Natarjo khětro schěru wotawn dosuschnja a dom sobjeru. Pschichodnischcźom „babine Nježo" hynom a běrnyhběranju honi. Natarjo su i běrnami jara spokojom, wosebje na pólskach a łuhach sastupach. Na cźežkich polach su dże rjane, tola nizkim druzinam je mokrota poslednich njedźel swadźiła. W poznoznu hotuja so nizimy nimo cźahnyć. Hacź naschemu wjedrej wjele swadźa, so djenja hischcze prajeć njehodźi. Hacź dotal wjedrowanje so dale rjaneho wjedra nadźijeja. — Jutrje pjatk khadźa słónčko w 6 hodź. a khowa so 5,39 hodź. Měsacźk khadźa wjecźor 7,23 hodź. a khowa so pschip. 12,29 hodź.

Winowc abo oktober

Mi dale bóle do nasymy spodźinjemy. A pschezo hischcze wěriwi cźakamy na rjane wjedro, na horsacź złónczenych dnjow. Póžnjenź je naš khětro truhnył. Njeje nam pschinjesł nicźo, khiba nowe dožcźe, mutne wjedro a symnilici cźaz.

Schto hischcze budze? Je winowc. Mohł to hischcze byez rjany měsac. Mohł nam hischcze politicźeć radoscze. Lisce so pjtani. Buki so cźerwjenja. Brěza so **postocza.** Kruschwiny łapaju i purpurotej barbu lisca. Wino srawi. Hischcze pozlednje twětli we **sahrodze naš wotchcźewieja.** Ale su pozlednje. Krysantemy **poprawom wjazy njeisu** nasymske twětli, ale hižo symske twětli.

Na bura cźakaju hischcze njedźele kruteho dźěła **na polach.** Ale potom smě **wodpochnucź.** A na kermuschach smě so **wjeselicź** po cźežkim dźěle. Winowz je **mězaz serbskich kermuschow.** To róždu njedźelu nětko po serbskim kraju wonja sa serbskimi tykanzami a wjecźor stari a młodzi jusikaju na rejwanskej ludi. Cźasny su cźeże. A tola njechamy jej dacź rubicź wjeselkosć nad tym skromnymi radoscźemi, kiž nam hischcze wostachu.

Hischcze je winowz, njeje schcze mutny nasymnik — listopad.

*

— **Wo pschepytku rěsniskeho wuczobnika Walthera,** kiž je so wot njedźele 30. augusta zhubił, hacź do dźensnischeho niczo znate njeje. Kaž je kriminalna policija dale wuhladźiła, su mjes jeho wězami listi namakali, w kotrymž swojimaj starschimaj mjes druhim spóźnuje, so je se swojeje wucźby cźeknył. Swojpródka dwěłowachu, so je to zbožowy pikał. S hamtiskim pschirunanjom pisma pak je so bjespsorocźnje směšcźiło, so je to pissmo zhubjeneho. Kaž je dale wótre, su Walthera tannu njedźelu popołdnu wokło 3 hodź. po starej Drježdźanskej dróhi z města hicź a po 4 hodź. w Kito pola Zjeżenja widźeli, hdźež je na prajschenje zonje wotmołwił, so do Arnsdorfa dźe. Wot tehodla cźaha je so wschón zhłó za nim zhubił. Spodźiwne je, so Walther njeje starschimaj nicźo pikał, runjež je derze k nimaj stał. Tohodla teź njeje njemóžne, so je nam rukn na ho zlożił, runjež sa to zaneze praweje pschicźiny njebyło. Pokaluje so hischcze ras na wopisanje wobłoki zhubjeneho Walthera: je 16 lět stary, 1,56 mtr. wulki, schwižny, sylny, ma cźerwjeno-brune cźesłe na lěwy bok cźešcźane wołosy, mału hubu, wschitke zuby, schéroku brodu, błede podokhoite wobliczo a błušnje na lěwym boku cźoła a na łicu. Wě cźe wobleczeny zelony zaket a khołowy, mějesche zołtu cźapku, cźorne nitke stupnje i gumijowymaj pjeskomaj; kolcźe, spódnje khołowy a soli bichu s „H. W." wosnamjenjene.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi wutorowischim cźežnjenju 5. rjadowanje 199. sakskeje krajneje loterije — 25. dźeł — padźe dobycze wo 40 000 hr. a premija wo 20 000 hr. na cźišlo 134 757, dobycze wo 5000 hr. na cźišla 12 283, 32 036, 32885, 65 654, 76 558, 97 570 a 154 066.

— **Pschewodny lisć „Deutsche Woche 1931 Bautzen"** je wuschał a wudawa so na Pschemyšlowej hawzy, Hodšija hasa 23, pola knjeza pschestawza Fritz Marcha K. K. G., Swonkowna Lawska hasa 9 a firmy Karl Preißer jun na Zitnych wikach 24. Młode knježny a knjeza je wschěch worschkow wobydlerjowa naschcho města a wokolinu fu hižom po puczu, lisć a znamjeschko pschedawadźe. Se swjedźenskim znamjeschkom ma kóžde darmo pschistup ke hódnym wuhotowanjam Němskeho tydźenja, měschczanskeho muzeja, wumjeleskeje wustajenjy, wosebitej wustajenjy „Deutsche Heimat, Deutsche Kolonien, Deutsches Lichtbild", tehorunja w muzeju a k wopytej pschednoszanjow měschczanskeho dźiwarta sa pół placźišnu. Wažne je, so žeby kóždy swjedźenski lisć hacź do nowembra sthowa k pschehlosowanju. Kupanju rjane dobycza. Myta su w Buttlerez kupadownym wodnej wustajene.

— **Na pěranjazy rak schpórjenu běrnu** je so redakcji „Serbskich Nowin" (Wjeselo pola Minakala pschepodala. Jedyn tannuschi ratar je ju na swojim polu namakał. Wulzy sajimawu běrnu smy w naschim wukładnym wótnje wustajili.

— **Měschczanski muzej w Budyschinje.** Duja pozwjeczenja powjetschenoho muzeja njedźelu 4. oktobra t. l. je muzej wot ½3 hacź 5 hodź. popołdnu sa powschitkowny wopyt pschistupny. Sastup płaczi 25 pj. Měsacźelo cźesnych khartow abo znamjeschkow městneho muzejerka sa „Němski tydźeń w Budyschinje 1931" maja sastup darmo.

Jlian:

Napoleon a serbski wojak

Prěnjotne powědanjczko.

71] (Pokracźowanje.)

Marschal Ney, znan kyn rewolucije, chyschce revolucziju podusyez. Tuž poniżnje wokolschczo starenu Bourbonej ruku rjeknu: „Majestoscź, nadźijam so, so budu hotowy se Bonapartu a pschinjesu wam jeho w żelenej khězy."

Tute słowa so Neyej tak lubja, so je wschudźom wospjetuje, a dyż jemu nětcźo znapschecźiwi, lepje by było, kdy by Bonapartu w kaschczu pschinjesł, rjekny wón: „Nje, njesmajesce Paris; Parizjny chcedźa jeho w khězy widźecź."

Wulku żelezinu khězu hobu njeżo cźehnjesche je kwojim wójskom pschecźiwo Napoleonej. Mjes Sisofons a Macon cźaka Ney na Bonapartu, so by wschitkich „rubježnikow", kaž wón prajesche, tu złojił a smjeźił.

Kěžor napisa pak jemu list: „Pschihódźecze ke mni do Chalons, mój bratsje. Chcu waż pschiwsacź kaž na dnju po bitwje pola Borodina."

A tutón najsmużiżschi wschitkich smużitych list dostawschi sbłędny każ wojazy pola Grenoblea, tschepotajcze każ wohyza, wowrótni. Posdźischo rjekny: „List cźitawschi hrabnje mje każ wjerzcźacy wichor, jhubich hłowu. Skocźich do bjesdna, każ nětdy do zrjedź khłapych kanonitich kulow." Ney stama kwóru Bourbonam a pschecźiwo k Napoleonej. Ódy by teź Ney chcył zwěrny wostacź Bourbonam, tak tola njebu mohł wójsku sadźiwacź, to pschestupi ke kěžorej. S tym teź Ney posdźischo swoju njezwěrnu sawodźewasche.

Na puczu wot Lyona hacź do Parisa běchu wschudźom cźestne, sahorjene powitanja, radosśne pschijmkanja wojakow, kotrjż so jemu wjeselce pschijsamknychu.

W nozy 20. nałětnika cźekny kral z hrodu Tuilerijow a wjecźor bliżejsche so kěžorowy wós ke kwětkowej khěžnizy a nětchto krocźeli psched njej sesta. Pola klowczych wrotow bě tajka cźischcźenza, so njebě tam móżno dojeźcź. Lud cźischcźi so k wosej, wocźini duricźka, wsa kěžora na ruzy, njeje jeho pyches dwór, pyched pychedtudyn po sthodże horje. Wěch tak satkócźeny, so njemóżach wjazy dychcźeć, ale dźerżach so tych, kotrjż kěžora njesechu, dokelž tutón bě w najwjeschchim strasche, so jeho rostlócza, rostepitaja, morja. Shledtujene je jeho wobliczo, wócźzy je sanżdelił, wupschescźera ruzu, fynmy pożniewk kraje jemu wokolo huby każ pola nantschacźnika, wón nimo mozy wjazy, tołkej wucźekowacź. Kiż jeho njezu, fu każ wowrótnjeni a tyhazu cźuja so zbożowni, so móża kusk kěžorowje drasty wokoschcźej, so móża so jeho znajmjerschcźa dótknucź. Jenoż wokanje, hołk, tołk, hara!! Pózży pschinjeżechu spěchnje powesże wo tutych podawkach do Wina. Swjatkarjo běchu każ i błykkom porażeni. Kak jara żo sastróżiku, spósnawany i teho, ichtoż tehdom nemóżke nowiny pischu: „Podarmo fmy Franzozowje pschelikowali, dyrbjachmy jich wschitkich wukorjenicź." „Dyrbi so wuhnacź, so franzozofi lud wjazy pod sakitom sakonjow njestoji." „Sarażeże jich wschitkich, każ złażene pży!" Swjatkarjo podpjdżachu khwatajzy żeżehowage wojiewjenje: „Napoleon Bonaparte je żo pyches swój pschikhad do Franzozowstwe jam sakita sakonjow wsdał, tuż maja jeho sjawne khłostanjske fudy jako każerja zwětwoweho mera khłostacź." Na to wrózżichu so pyschenje tózzy do swjocheho kraja, so bychu wójska hromadźili. Tola sahorjenje Franzozowsow za Napoleona njetrajesche dołho. Wón mi fam riekny: „Cźehnjech pyches zyłu Franzozufku, lud mi pschijmfasche a njeżesche mje na swojich ramjenjach do mojeho hrodu. Tola sedma tu běch, tak wschitkizy, każ pyches nětajke sakuslanje, żo nje skalowachu a bóchu symnui pschecźiwo mi." Ale na tym bě drje tola wón fam wina. Lud żadasche zwobodu, wón pak knjezerstwo. Napoleon drje da ludej nětajke prawa, ale lud njebě i tym spokojom. Na dnju prěnjeho zmahanika wobtrucźesche Napoleon na zwjatocźne waschnje tute ludej spożżene prawa na mejffim polu, kotrejż priedy Markowe polo rěcźasche. Kardinal Fynzezyche Bożu mschu, na to żydny so kěžor na kraźny trón a położi ruku na zwjate pismo a wopschihżabasche nowu wustawu. Lud bě wocźakowak, so kěžor pschihżdże jako wojeński hajik abo grenaděr sdrasceny, **każ jónu w bitwje pola Marengo abo** Austerlitz. Wón pak je so wobleki połdołhu fuknju, każ ju noschachu stari Romjenje, je w běłych atłasowych khwołowach, je wodzeny i płaschczom, kiż je pokrył i wuschiwanymi flotymi pcźołkanki a ma na hłowje schpanifki klobuk i běłym pjerjenj. Lud żo k tomu fmjejeche a pschiwoła zebi: „Glejeze, kajki ma póstniffi wobleł!" A schtoż je Franzozowfam fmjeschne, to zebi wjazy njeżważa.

Hižom běschtaj jendźelskiż wjednik Wellington a pruski Blücher na belgiskich powjesach, so byschtaj ko wottud do Franzozowskeje se swojimaj wójskomaj nawaliloj. A ja nimaj cźehnjeschche khowne wójsko, pyches miljon muzi fyłne.

Franzozowski wójnski minister Davoust bě w běhu tsoch měsazow 130 000 muzi zhromadźił. Tuto wójsko wobstejesche i mjeńschcheho dźěła z powostankow starcho wójska, k wjetschemu dźělej tworjachu je njedorosćejni hólcźata abo każ Franzozowsko prajachu: Marije Luifyne hólcźki. Tute wójsko bě wschak po liczbje a wuwucźenju słabe, ale bě strascheze; njewuhaśliwy hnéw żapa'che wosakam i wucźom pschecźiwo njepschecźelej a to swojeho kěžora dla. Hacź je mózno, z tutym wójskom dobyez, to dyrbjesche dopokasacź jena i najwjetschich winowc pola Waterloo.

XXVIII.

„Dobych pola Waterloo", rjekny Napoleon na kupje Helena. Druhi pu pschejwědżeni, so Napoleon bitwu pola Waterloo dołopnje pschebra. Ale wón praji: „Dobych pola Waterloo, tola w zamknynym wokomiku padnych do bjesdna." A cźehodla? Wón fam praji: „Njeżwjach żo wjazy wěsu, so dobudu. Njewóm, schto je na tym winu, ale to cźujach, so mi nicźehto pobrachnie. Sbożo, kotrej nje priedy se swojimi darami sażypa, bě mje wopuschcźiło. A spodźiwne bě, so kóżdym dobyczu pschihnyde hnydom njewuspěch. Wědźach dopředka, to budże wukónz njeżbożowny."

Napoleon chżyche njepschecźelskej wójżzy, jendźelsko-holandźiske pod Wellingtonom a pruske pod Blücherom, kotrejż w Belgiskej stojeschtej, jene po druhim sdicź, priedy hacź mohłej so sjednocźicź. Tuž chżyche swoje wójsko njes njej fynnyć.

(Pokracź. scźežuje.)

— **Sćwérna domjaza pschisłajena.** Mĕschćańscki pschipósnawańsći a sbožopschejmny pschitwiś dosta 1. oktobra knježna Marta Kotzurez, kotraž 20 lĕt bjes pschetorhnjenja słuži swójoje knjenje Langerowej, wudowje po wyschschim statnym rĕčniku, na Jägerowej dróhy čisło 14.

— **Dźenja 1. oktobra dopjelni ha 25 lĕt, so** Trautmannez mandźelskaj w tudomnym Großmannez domje na Nybaćkej hóry 8 bydlitaj. To je dopokas bobrjeje pschejednosće mjez wobhdźećejcom a podrujnikom.

— **50 lĕt dosahu bydli dźenja 1. oktobra** knjes August Hautschk we swójim domje w mĕschćańskim dźĕle Franksurcje čo. 396.

— **Swój 50 létny wobkhodny jubilej** zwjeznći dźenja 1. oktobra Kubaćkez krawstwo po mĕrje a ruknowej wobkhodnja na Seminarskej haźy 2.

— **Sćinjej sbĕrzu.** Sastararšćemu towarstwu za khucharnjowje w Narańschej Sakskej sap. tow. w Drjezdźanach je so dowolika na mĕsaz oktober domjaza sbĕrka a krajnemu wubjerkej ja dźĕlaćerske spomožerstwo domjaza a nadróżna sbĕrka 3. a 4. oktobra a sbĕranje pjenjes je sbĕranskimi lisćinami ako blokami wot 3. haćz 11. oktobra 1931.

— **Mjasowe jĕźi (Freibank) w Budyschinje.** Tutón tydźeń so zane mjaso njepschedawa.

— **Narodnoswjedźenstwo.** We nozy k 30. septembrej dobychu so papuschi do jeneho wobkhoda pschi Kamjentnej hasy. Woni khadnychu kamjentnu wótšu a ju njeho khadnyć tójschto pjenjes, lintĕrk a schĕći, wupiłsane na Kamjensku žerowu pokładninu. Pjenjezny kamor bĕschu pak nakhowali wotenźenj a po wschĕm sdaću su wone papuschowe stuźiłcy jenoż wošoby, kiž su ju mĕstnoschćemi znate. Policija pschijimnje rad sdźĕlenja z wobybleršwa, kiž bychu mohle dowjesć k wujasnjenju.

Z **Kulowa.** Póndźelu rano ¾3 hodź. w Kulowje k wohnju alarmowachu. Woheń bĕše wudyril pola wóznika Mikławša Wjerka na Zdźarowskej drózy. Z dotal njeznateje pschiczyny bĕše woheń nastał w bróžni, kotraž bĕše so pred štyrimi létami wotpalila a so zaso natwarila. Woheń wupřestrĕ so tež na wulko masivne hródze a wobej twarjeni zniči. Sobu spali so młódźawa ze słomowoj prasu, słoma, syno a wotawa štyrjoch wobsedźerjow. Weda wšak bĕše ruče k rucy. Tak zamó wohnjowa wobora dalšemu rozšĕrjenju wohnja zadźĕwać. Sykawa z Kulowa hakle njetrjebaše zapřimnyć.

S **Wojerec.** Pschi liczenju šwini 1. septembra šu we Wojerowskim wokrjesu naliczili 5831 domow, w kotrychž so šwinje dźerja. Šwini naliczichu 28351.

S **Borschcze.** Budyšta Suborničanska pósłowa autobušowa cžara so wot 3. okt. šem hacž do Borschcze podĕłschi. Sobotu a njedźelu dyrbi pósłowy autobuš na posypt dwójzy abo trójzy hacž do Borschcze jĕdźiś. Podlĕschenje cžary tudomne wobydlerstwo wšĕsce jara wita, dokelž z nim wokolnischi dźĕl Rósbórskeho wokrjesa dóstanje lĕpsche swĕtli se šusedownym městom Budyschom.

S **Lipinkow.** We nozy njejnate wošoby pola tudomneho ratarja Žida so dobachu z mocu do šwinjazeho chlĕwa. Pšu schćowachu a to wobsedźerja kedźbnjeho ješini. Jako na dwór pohlada, wuhlada tam zuješu mužow a šwinje, kiž po dwórje bĕhachu. Wón haydom wo pomoz wołasche, na cžoš mĕšelschtaj so zusaj z procha. Wonaj bĕschtaj chwilu hižom šwinje na dworje sarĕcaj. Jene šwinjo bĕschtaj hižom straschnje skalałoj.

S **Mirowa.** Swój 25 létny słužbny jubilej p. Mučakowskeho šamstwa kubjerstwa zwjeznći dźenja 1. oktobra reverski hajnik na hajnkowni w Mirowasu, knjes Hafelhoff.

293 jĕzdnych kołow

předach hižo lĕta. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo móžeće też Wy pola mje tara přihódnje kupić. Wulki wubjerk. Najnižše płacizny.

J. Schieback, na Mužakowsk. drózy 4

Wobkedźbujće moje wustajeńske wokna **na Hornčeńsku hasu 18**
Předawanje jenož we hłownym składze na Mužakowskej drózy

S **Komjeza.** We nozy k śrjedźe šu ho paduschowo w pišarni tudomneje pówarnje. Padmachu ho poradźi, pjenježny kamor wočinić a ś njeho khadnyć tójschto pjenjes, lintĕrk a schćeći, wupiłsane na Kamjenšku žerowu pokładninu. Pjenježny kamor bĕschu ju pakliczkom wotenźenj a po wschĕm sdaću šu wone paduschowe stuźiłcy jenoż wošoby, kiž šu ju mĕstnoschćemi znate. Policija pschijimnje rad sdźĕlenja z wobybleršwa, kiž bychu mohle dowjesć k wujasnjenju.

S **Hodźija.** Dnja 19. septembra šnjeboži tudomny dźĕlaćeŕ Maks Bjelsoł ze swójim motorišćim kołom we Budyschinje, kaž Twarodwórnjańscheźowa dróha na Nowosałašku dróhu wubkhuje. Tam jeho wobkhodny auto tworjeny a cžeško rani. Bjelsoł wumrĕ w mĕschćańskej khorownji, kaž bĕchu jeho šnudom dowjesli.

S **Hodźij.** Domowniy nan tudomneho spomožerskeho doma, knjes Arnošt Woiat, šwjeći dźenja 1. oktobra šwój 75 létny jubilej we šłužbje wocžešnjenia khowanow. Spomožerski dom bĕschе nĕkoh staraŕ Jmiscli lĕta 1877 složiś k wocžešnjenju šwarłow (holowu) a tajkich, kiž so cžešnu wocžahnu. Hižom wuj jubilara w tutym domje skutkowaschе a po nim jeho nan. Po nim přewsa nĕtčišchi jubilar tuto wažne a cžeśe dźĕło we lĕcže 1906. Wo jeho žohnowanym dźĕle šwĕdcža mnohe dźakne wopomy jeho nĕhdyšnich khowanzow. Pschejmy jeho dźĕłu też dalše Boże žohnowanje.

S **Njedarjez.** Sslĕborny jubilej jako młynšći wobsedźeŕ šmĕ 1. oktobra knjes Hermann Bjenada, kiž je ś Malescheju k nam pschicžahnył, šwjeżicžiś. W stólĕtnym młynie je wobsedźeŕ pohlednje lĕta wjele šwuporjedźał a ma šwój młyn w pschikładomnym porjadku. Podawa dobru młynišku tworu a je tohodla w žyłej wokolinje wažena wošoba. Nimo młynstwa ma wón ś podjeru swoleje pilneje a pschecželneje mandźelskeje korcžmu, kotraž ma wschudźom dobre mjeno. Nowy młyn natwari ho 1830 a 1831, tak móže knjes Bjenada šwój 25 létny wobkhodny jubilej sdobom ś jubilejom 100 létneho wobstaća młyna šwjeżicžiś. W lĕcže 1881 natwari ho pschi młynje pjekarnju, kotraž nĕtko runje 50 lĕt wobstejі. K tutemu trojakemu jubilejej pschejemy wobsedźerjej a jeho mandźelskej wjele zbože.

Se Semjz-Tumiz. Tudomne pčožkarske towarstwo šwjeżeńsche njedźelu šwój 75 létny jubilej. Semitinjańscli faraŕ Palmer a nawučeŕ Mučtink towarstwo lĕta 1856 załožištaj. Na šwjedźeńšći šchromadźišnje pschedńoschowańske knjes profesaŕ Leuichel ś Budyschina wo pčožkarjej pastwje. Pschedsydaja, schulišći wjednik Friedrich, poda rosprawu wo stawiznach jubilejneho towarstwa.

Z **Kukowa.** Pjatk. 25. póžnjeńca bĕ so 25 lĕt minyło, zo bĕštaj žiwnoscéŕ Michał Lešaw a Hańža roźź. Bartec do swjateho mandźelstwa stupiłoj a tutón ważny dźeń žiwjeński zaźdženu njedźelu a póndźelu w krubach pręcelow, znatych a wjesnjanow zdobnje woswjećiłaj. Mnoho pręcow bĕ so jimaj wuprajiło a wjele darow swĕdcześe wo lubości a cześcownosći napręco ninaj. Wot dweju susodow darjeny baro- a thermometer budźe stejišćo w mandźelstwje a žiwjenju pokazowaś, kiž k žortam nałožny susod jimaj to nadrobniśo rozkładowaśe. „Młodaj mandźelskaj" — Kej hakle 49 a 46 lĕt staraj — wobdźĕłataj pilnje žiwnosć, na kotruž je so jubilar dawał, přesydliwši so z Prawośic do Kukowa. Ze zbožowneho mandźelstwa wuńdźechu 4 dźĕći a to 2 hólcaj a 2 holcy. Jena je doma a pomha w hospodarstwje, dwĕ dźĕsći na słužbje a jedyn přihotuje so na wučeŕstwo. Nĕhdźe před 20 lĕtami wotpali so skoro cyły statok, jenož domske stejo wosta, přez cuze dźĕći zamišknjene. Hródź a brózeń buśtej znowa natwarjenej. A nĕtko dźe k złotemu jubilejej napřećo. Snadź potom hišće mnohich zetkaju, kotřiž sĕłborny sobu swjećachu. Na mnohe lĕta!

Najnowiše z cyłeho swĕta

— **Wažkadny na wjedro** sa jutšišchi pjatk: Wobstejnje rjane wjedro drje po wschĕm špacžu hacž do pjatka wjeczora wudźerži.

* **W Telłowskej wokrjesnej nalutowarni w Barlinje-Lichterfelde** staj wutoru popołdnju wobronjenaj młodaj pschołaj rubježny nadpad sčinjiłoj. Jedyn ś pschitomnych pokładninych sastojnikow, volontaŕ Schirmel, chcyschе se sadnimi durjemi hnydom ludźi na pomoz sawołaś. Rubježnjaj volontara do khribjeta sćełischtaj, so bjes wedomja pschi durjach padże. Banditaj na blidach ležaze pjenjezy rucže sbrabaschtaj, jelikožtaj je do žohnowanych pschinjeschenych akowych tojchow a ju sbubilchtaj. Licži šo ś tym, so staj šo nĕhdže 2000 hriwnow smožowałoj. Rubježnikaj šo na jĕdnej kole schwihnuschtaj a skoku wotjedźeschtaj. Do ludźi, kotliž sbytkach jeju sadźerjeli, sćełischtaj a ś tym kóždeho wottrašchischtaj. Nadpadnikowaj je šo poradźiło ćekaś.

* **Podobny rubježny nadpad** je šo na Mišchnjańskim městowu nalutowarnju sbytał. Sbrjedu dopołdnja njeznaty wulki sbytny muž do nalutowarnje stupi a hnydom k pjenježnemu khamorej dźĕše. S njeho mĕšchć ś nĕhdže 1000 hriwnami złĕbornych pjenjes wsa a sbyta ś nim ćekaše. Sastojnik pak hnydom na paducha wołasche, a inspektor sa nim pschez blido složenschi jemu do puća stupi. Rubježnik revolwer lĕbžuwschi Schanera do ruki tšeli. Potom ś durjemi k motorišćemu kołu khwataschе, kotrejž bĕ w nozy w Drjezdźanskich artilleriškich kasarnach khadnył a sbyta ś nim wotjeći. Motor pak hnydom njedźiaschе, schtož bĕ sa rubježnika wołudne. Mjes tym so pschicžeze do ludźi, kotliž khchu jo sa nim puschćiś, tšelesche, jeho ś kołom powališchu a na semi ležazeho jeho sadźerżachu, hacž jemu policajtowe revolwer ś ruki wuterżechu. Rubježnik je so 1900 w Porchowje pola Biskopiz narodźił, rĕka Erich Willi Wagner a na posled w Mischnu bydlesche.

Towarstwowski powĕstnik.

Budyšin. „Jednota" wobdźĕli so z khorhoju na pohrjebje swojcho sobustawa † Mikławša Smarandera pjatk w 2 hodź. wot domu.

„Lumir" ma předposledńju pruhu sobotu 3. okt. 4—6 w Serb. domje. Přindźće wšitcy! Naš wotpohlad je idelnje zwĕsćeny, wuwjedźenje postajeneho rjaneho progr. zmóžnjeny. Drobnostki ertnje. Luby postrow Waš Bj. Krawc.

Drježdźany. „Cornoboh" Sobotu, 3. winowca swjeći serb. tow. „Cornoboh" swój załožeński swjedźeń we Ballhaus" na Bautzenerstr. 35. Poskića so krasne serbske žiwe wobrazy, kiž budźa so wšitkim spodobać a su wšitcy luźiscy Serbja k temu wutrobnje přeprošene.

Semrĕli: Korla Alfred Hänlel, wikowaŕ w Kamjenzu, 51 lĕt, khowanje budźe jutšie pjatk pop. w 3 hodź. na pohrjebnischcju šwj. Jurja. — Adolf Renger, maschinski mišchtr w Semitzach-Tumjach, 56 lĕt, khowanje budźe jutšie pjatk pop. w 3 hodź. wot žarowańskeho domu. — Ida Fuchsowa bywscha šwob. Mjenčkowa rodź. Augustinez w Małeschizach, 54 lĕt, khowanje budźe jutšie pjatk pop. w 3 hodź. w Khichischowje. — Swob. Sulkowa rodź. Stojanez we Wulkich Sdźarach, 94 lĕt, khowanje budźe jutšie pjatk pop. w 3 hodź.

Hłowny redaktor a zamodwity za politiku Marko Smolerjo w Budyšinje. — Za lokalny dźĕl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawĕsćki: G. Janak w Budyšinje.

Sobustawy zap. družst. z wobmj. ruk.
Smolerjec knihićišćerńje a kniharńje w Budyšinje
z tutym po § 24, 25 a 26 družstwowych wustawkow na **póndźelu 12. oktobra 1931 popołdnju w 15 hodź.** do šurle „Serbskeho Doma" w Budyšinje na Lawskich hrjebjach čo. 2 na **wurjadnu**
hłownu zhromadźiznu
přeprošujemy.
Dźeńśki porjad:
Wobzamknjenje wo § 29, 1. Sobustawy maja so na hłownej zhromadźiznje z předpołoženjom sobustawskich knižkow abo na hewak wěryhódne wašnje wo swojej wosobje wupokazać. Zastupjenje přez druhich njeje připuščomne.
Dohladowarstwo družstwa
Smolerjec knihićišćerńje a kniharńje
Arnošt Holan, předsyda

Handrij Strumpa
w Budyšinje
na Róžowej hasy 15
poruča
meble
a polstrowane twory
Sym Serb!

Cynkowane, groćane
běrnjac. korby
1.40 hr.
Gustav Siegel
na Zadn. Bohatej h. 15

Kupće
přiwabnu brožurku ze znamješkom
„Deutsche Woche 1931 Bautzen"
kiž je runje wušła a z kotrejž móžeće so darmo wobdźĕlić na wšĕch zarjadowanjach němskeho tydźenja, maće darmotny zastup do mĕšćanskeho muzeja z wumĕlskej a wosebitej wustajeńcu a połpłaćizny w mĕšćanskim dźiwadle za čas němskeho tydźenja.
Znamješko a brožurka płaćitej
jenoż 50 pj.

Freiswert kaufen-sparen-und ein Geschenk dazu!
Verlangen Sie in unserer Filiale ein Weihnachts-Sparbuch mit 10 Graffismarken! — Für das mit roten Rabattmarken gefüllte Sparbuch erhalten Sie vor Weihnachten 1931 ausser 5% Rabatt ein schönes Weihnachts-Geschenk!
KAISER'S KAFFEE-GESCHÄFT 1500 FILIALEN
Filiale in Bautzen, Reichestr. 5

Stajnje wjesele mysle

też na płokańskim dnju

a hdyž muž domoj přińdže, je dźěło hotowe. To ma so hospoza samopłokacemu srědkej

GEG-FAMOS

dźakować. Je tuńši a spušćomnosć je hospoza při kóždym płokanju znowa wupruhowałe.

Tohodla jenož GEG Famos z twojeho konsumskeho towarstwa

We wosebitym wobkhodže tkanych tworow a wobućow je dóšła wulka dźělba

zymskich mantlow za žony a dźěći

Najnowočasniše wuwjedźenja / Dobre dźěło / Najnižše płaćizny

jedyn wot **11.50** hač do **85.00** hr.
Nowočasne kosmičkaty mantl . . wot **20.75** hač do **39.50** hr.
Mužace jupy . . . . . wot **15.50** hač do **23.50** hr.
Njepřemokawe jaki . . . . . wot **9.00** hač do **18.75** hr.
Breeches kholowy . . . . . wot **11.60** hač do **13.50** hr.

= Wšě wobuća, tež filcowe wobuća smy jara potuńšili =

Najlěpše ložowe pjerjo . . . . 1.— hač do **7.70 hr.**
Tunje kordowe tofle / Sokolske stupnje / Sandały

Přichodnu njedźelu su naše wosebite wobkhody w zakońskim času **wotewrjene!**

Tworykupne towarstwo w Budyšinje

zap. družstwo z wobmj. ruk.

Kalmuk-jaki

brune, čerwjene, módre mušt., wulkosći 46: jenoj **3.95**

barchent-jaki

fnale hórnjoserje, nowe muštry, wulk. 44: **2.50** **2.80**

ma stajnje na składže

Andr. Kasper
(měj: Al. Pilopp)
w Budyšinje, Burglehn 11

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukowskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
=== w Budyskim hamtskim hejtmanstwje ===

Jenopřežne Brabantske wobrotne pluhi też za kruwy su dóšłe

Frömterec składnostne kupje

Njedźelu wotewrjene

Dźěłanske stupnje, čista koža, kóžda wulkosć, wot 6.50, škórnje, walkowane, dołhe škórnje z rukowanjom, ručne dźěło **22.—, 24.—**. Mužace, žonjace a dźěćace krute stupnje, směšnje tunjo we wšěch wuwjedźenjach.
Jězdne koła za mužow a žony, nowe a trjebane.
Nakhribjetniki, wosebje wulke z 2 zakom. 3.95. Aklowe toše, čista koža 3.75. Dźěłanske kholowy, dźělba zymskich jupow tunjo, najlěpše kožane gamaše, kóžd. wulk. jenož 6.75.
Wobleki, składnostna dźělba, spodźiwje tunjo.
Prošu, přińdźe, ja Was ke kupowanju njenuzuju, ale poskićam Wam tajke płaćizny, kiž wočakujeće. **Jenož** składnostne kupje

na Zwonk. Lawskej hasy 12

při Krónpryncowym mosće
Telefon 2137.

Sudolna

jałojca

na předań
we Wujeżku čo. 38
pola Pomore

Trjeb. šijaca mašina, stupnje, škórnje, wobleki atd.
Składnostne kupje
Max Willkommen
na Kotolskej hasy 8.

Łož. šaty dobra twora jara tunjo
Košle, fale, **wupjerki**
Ida Erler w Budyšinje na Zw. Lawsk. hasy 10

Pjerjonje přepušć. a prawy

poslešćowy wupjerk

płaći pola nje

10.50 hr.

Druhe šěrokosće **runje tak tunjo. Wupjerkowe a nawoblekowe zbytki**

Hilger
na Seminarskej hasy 2

Kalmuk-jaki

brune, čerwjene, módre mušt., wulkosći 46: jenoj **3.95**

barchent-jaki

fnale hórnjoserje, nowe muštry, wulk. 44: **2.50** **2.80**

ma stajnje na składže

Andr. Kasper
(měj: Al. Pilopp)
w Budyšinje, Burglehn 11

Sobustaw Kunden-Kredit-Gesellschaft

W mojim wulkim

składže mantlow a woblekow

namakaće najnowše po časej přiměrjenych płaćiznach

W. Häcker nasl. w Budyšinje

na Žitnej hasy 7 měj. Otto Hartmann na Žitnej hasy 7

Płoła nas

Přiwabne dny za margarinu

hač do njedźele 4. oktobra 1931

Kóždy kupc dostanje při nakupowanju

2 pt. ☐ margariny abo
2 pt. kokos. tuka (palmowa worjechowa butra)
pt. dobreho poln. rajsa darmo

Naše margarinowe płaćizny su wot 40—95 pj.

Thams & Garls w Budyšinje **na Hłownym torhošću 8**
Telefon 3068

Dokelž sym tudomny tworowy skład přewzał, móžu wšelake wěcy njesmjerne tunjo předawać

Sensacija

Hdźe?

w kupnym domje

Jenož tak dołho hač skład dosaha. Tuta składnosć so ženje wjacy njeposkići

we Budyšinje **MAX HERDE** na Kamjentnu h.

Spomiatkujće sebi wšo, štož trjebaće a nleskomdźće tutu składnosć

Wupjerk, hłowak z pjerjom	jenož	7.95
Wupjerk, poslešćo z pjerjom	jenož	39.95
Strowotne spódnje ložo	jenož	6.95
Móškowe přešiwane přikrywy	jenož	39.95
Hłowak, běły, šity z kneflemi	jenož	0.65
Hłowak, kopřiwinowy, šity	jenož	0.75
Hłowak, pisany, šity	jenož	0.95
Hłowak, damastowy, šity	jenož	1.25
Hłowak, wupjerk, prawy a pjerjonjepřep.	jenož	1.95
Łož. nawoblečenje, kopřiw., šite z knefl.	jenož	2.50
Łož. nawoblečenje, pisane, šite z knefj.	jenož	3.50
Łož. nawoblečenje, smuh. płat, šite	jenož	3.95
Łož. nawoblečenje, damastowe, šite	jenož	4.95
Łož. nawoblečenje za 2 wos., šite, pis.	jenož	4.95
Łóž. nawoblečenje za 2 wos., šite, damast.	jenož	6.95
Łož. nawobleč. za 2 wos., šite, smuh. płat	jenož	5.95
Wupjerk, spódnje ložo, spodź. tunjo	jenož	6.95
Wupjerk, poslešćo, šity, spodź. tunjo	jenož	7.95
Nahłowne ruže, wosebje tunjo	jenož	0.35
Mužace płatowe kornarje, we wšel. form.	jenož	0.25
Narun. manšety za zwjeršne košle	jenož	0.20
Kopřiwina, ćeńka kajkosć	jenož	0.15
Košlowy płat, spodźiwnje tunjo	jenož	0.25
Košlowy barchent, pisany	jenož	0.25
Makowe tkaniny, spodźiwnje tunjo	jenož	0.39
Linon, sylna twora	jenož	0.39
Smuh. płat, 80 šěroko., wulka woseb.	*jenož*	0.50
Damast, 80 šěroko, wulka wosebitosć	jenož	0.50
Damast, 130 šěroko, wulka wosebitosć	jenož	0.95
Smuh. płat, 130 šěroko, wulka woseb.	jenož	0.95
Perkal za zwjeršne košle	jenož	0.35
Trikolin za zwjeršne košle, spodź. tunjo	jenož	0.95
Spodnje talje, elegantne wuwjedźenje	jenož	0.50
Holćace košle we wšěch wulk., wušiw.,	jenož	0.95
Holćace kholowy we wšěch wulk., wuš.,	jenož	0.50
žonjace nócne košle, spodźiwnje tunjo	jenož	1.25
žonjace košle z kholow., spodź. tunjo	jenož	1.25
žonjace nócne jaki, spodźiwnje tunjo	jenož	1.35
žonjace spanske wobleki, spodź. tunjo	jenož	2.95
Mužace nócne košle, spodź. tunjo	jenož	2.50
Mužace zwjeršne košle, pisane a běłe	jenož	2.50

Nětk přińdu lute wosebitosće

Trěnja, wosebje tunjo	jenož	0.10
Lodowe trěnja	6 štuk, jenož	0.95
Kucheńske twjelki, składnosć	jenož	0.19
Płatowe blidowe ruby, wulkosć $^{110}/_{120}$—$^{110}/_{140}$		0.95
Damastowe blidowe ruby, składnosć	jenož	0.95
Hadrjećka, wosebje *tołste*	2 jenož	0.50
Dźěćace trikoty, we wšěch wulkosćach	jenož	0.95
Dźěćace trikoty, podšite, wulkosć 60	jenož	0.95
Dźěćace šlypfry, podšite, we wšěch wulk.		0.50
Dźěćace prync. šlypfry, podš. we wšěch wulk.		0.95
Dźěćace prync. suknje, podš. we wšěch wulk.		0.95
Holć. prync. suknje, barchent. we wšěch wulk.		0.95
Dźěćace barchentowe šlypfry we wšěch wulk.		0.50
Dźěćace štryk. woblečki, mjeńše wulkosće		0.95
Dźěćaca garnitura, šawl a čapka		0.25
žonjace šlypfry, podšite,	jenož	0.95
žonjace prync. suknje, podšite z wum. židy		1.95
žonjace pryncesne šlypfry, podšite		1.35
žonjace spódnje talje, podšite, bjez rukawow		0.95
žonjace spódnje talje, podšite, z rukowami		1.25
Muž. norm. spódnje kholowy, we wšěch wulk.		0.95
Muž. spódnje kholowy, podšite, we wšěch wulk.		1.25
Mužace košle ze zasadkom, jara tunjo		1.25
Mužace kopřiwinowe košle, jara tunjo		1.50
Mužace barchentowe košle, pisane		1.50
Mužace barchentowe košle, běłe		1.95
Dźěćace pulovry we wšěch wulkosćach		0.95
Mužace pulovry, wosebitosć		2.95
Dźěćace štrykowane kholowy we wšěch wulk.		1.50
žonjace zwjeršne gamaše, wosebitosć		0.95
žonjace šlypfry, smuhata wumělska žida		0.75
žonjace šlypfry, charmeuse		0.95
Sokolske wobleki we wšěch wulk.		0.95
žonjace pique spódnje suknje, wosebitosć		1.25
žonjace satinowe spódnje suknje, wosebitosć		1.25
žonjace wobleki, zbytka dźěłba, woseb.,	jenož	1.75
Mužace Weekend-košle, spodźiwnje tunjo		2.95
Mužace trikotowe košle za železnicarjow		1.35
šatowe powjazy, tunjo	20 m	0.50
šatowe powjazy, tunjo	50 m	1.95
Holćace nócne košle, jenotliwa wulkosć		0.95
žonjace barchentowe spódnje suknje		0.95
Mužace nohajcy, čista wolma		0.50
Mužace nohajcy z wjelbłud. kosmow, wos. krute		0.95
Dźěćace nohajcy we wšěch wulk., čista wolma		0.95
žonjace nohajcy, čista wolma, spodź. tunjo		1.25
Dźěćace štryk. lacy, mjeńše wulkosće		0.25

Nakupowanske měški, składnosć **0.50**

Njedźelu wotewrjene

Přiloha k čislu 229

SERBSKE NOWINY

Štwórk, 1. oktobra 1931

Katastrofa za łastojčki

Drbja ſ létadłom dale puczowacz.

Wurjadnje njepſchihódne wjedro ſaùdżenych tydżenjow bě wina, ſo ſo naſche ptački ſahe na ſwój daloki pucz k juhu podachu. Tak ſu ſo n. pſch. w Delnjej Awſtriſkej hižo kónz auguſta wſchě łaſtojczki ſhubiłe. Ale w poſłednich dnjach je pſchiſchło k wopraſowańu zdatej kataſtrofje ſa te łaſtojczki, kiž ſ dalokeho ſewjera pſches ſrjedźnu Europu k juhu leczachu. Sapoczatk ſaùdżeneho tydżenja wołachu ſe wſchelakich ſtronow družſtwo ſa ſchtit ſwěrjatow we Widnje (Wien), ſo je w měſcze a wokolnoſczi wjele tyſacz łaſtojczkow, kiž njemóżeja dla mokreho ſmyneho wjedra dale na ſwojim létu k juhu.

Widenińe družſtwo ſa ſchtit ſwěrjatow je bjes pſchestacza awta po měſcze łałko, kotrež dyrbjachu wobſtajene łaſtojczki hromadze ſběrać tam, hdjež běchu ludźo ſa nje wo pomoz proſyli. Ale mnoho ſtow próſtwow družſtwo dla njedożahajacych ſrědkow njemóżeſche dopjelnicz. Se Schwechata ſamoho ſu ſa jenu nóz 5000 łaſtojczkow pſchiwjeſli a ju družſtwu pſchepodali. Wſches ſymu a hłód woſtkabnjene ptaczatka dadża ſo dźěczom a doroſczenym popadnycz a ſu wjeſeke, hdyž pſchińdu do někajkeho czopleho kucźika, hdjež mózeja ſo ſhrěcz.

Ale družſtwu je njemózno, telko tyſacz łaſtojczkow dźěſchi czaſ ſeżiwicz. Tuž ſo roſſudźi hnydom ſa dotal njeſłychſchany czin: Wono da łaſtojczki ſ létadłami do Bjenatkow (Benedig) pſchewożowacz. (Hlej k tomu wobraz we wutornjſchim cziſle.) — Tola wſchě łaſtojczki njebudżeja ſlojene, ja nje woſtanje jenoż nadźija na poſtepſchenje wjedra, ſo mózeja ſame dale leczecz, abo najſkaſchi ſrudny dóſt budże: ſ hłodom a mrózom na ſuſej ſemi ſahinyc.

Wusudźenja

Wužudźenja.

§ Klamarja Hermanna Menſchela ſ Hornjeho Strahwałda běchu wobſtrożili, ſo je hdys a hdys paleńu po ſchtelcźkach a małych bleſchkach pſchedawał. Dokelž k temu żaneje dowolnoſcze wot wyſchnoſcze njemějeſche, ſaſudźi jeho hamtſki ſud w Ochranowje (Herrnhut) ke 100 hriwnam pjenjeżneho khłoſtanja abo 20 dnjam ſaſtwa. Menſchel ſo pſcheſchiwo wužudźej powoła. Jeho powołanje pat ſo ſaczińny.

§ 33letny pſchekupz a knihwjednik Pawoł Kern ſ Hornjeje Wodrizy běſche knježeſtwowjeho medizinalneho radu dr. Herbacha, dowérnika Budyſkeho wobſtaraùſkeho hamta ſtſchiwdźił. Kernej běſche ſo renta ſapowědźika a tu hrěſchoſche ſo wón na lékarja a jeho ſe njewolenymi ſkowami na cźeſczi rani. Sa to jeho Ochranowſki hamtſki ſud k 3 njedźelam ſaſtwa ſaſudźi. Na Kernowe powołanje powołańſki ſud khłoſtanje do 100 hriwnow abo 10 dnjow ſaſtwa ſniži. Pjenjeżne khłoſtanje może po 10 hriwnach wotpłacźowacz.

Pokny wuſpěch měſzachu tójo wobſtrożeni ſe ſwojim powołanjom. Dejeſ Alfred Brückner ſ Hornjeho Strahwałda, ſamkař Richard Weiſe ſ Rychbacha a dźěłacźeſ Herrmann Weiſe ſ Rychbacha buchu winowani, ſo ſu w nozy k 1. februarej 1931 na knježim dworje w Strahwałdzje měch pſcheńcźy tradnyli. Lubijſki hamtſki ſud běſche prénjeho k 40 hriwnam abo 8 dnjam ſaſtwa, druheho k 25 hriwnam abo 5 dnjam ſaſtwa a tſeczeho k 2 njedźelomaj ſaſtwa ſaſudźił. Powołańſki ſud pak ſo njemóżeſche doſpołnje wo jich winje pſchekſwědczeć a wſchitkich tſjoch wobſtrożenych wuwinowa.

Z posedźenja měšćanskeje rady

29. ſeptembra 1931:

Symſki wobkhadny cźaſ. Dźiwaja na to, ſo ſo roſwuczowanje w tudomnych ſchulach wot 5. oktobra 1931 rano we 8 hodź. ſapoczina, ſo radźene wobſamknjenje ſ 22. ſeptembra 1931 tak pſcheměnjeſ, ſo teſ ſymſki wobkhadny cźaſ ſa měſchczańſke pißańnje hižom wot 5. oktobra płaczi.

Dawk na napoje. Rada wołmje k wědźenju, ſo po poſtajenju němſkeho ſmanzneho miniſterſtwa na podpjeru němſkeho knježerſtwa ſ němſkoſtatnych ſrědkow k ſpokojenju ſpomożeńſkich cźełow města Budyſchina ſo licźicź njemóże, njewuczerpaja-li ſo wſchitke bankowe ſórta, kotrež je němſke knježerſtwo gmejnam k dopjelnjenju ſwojich nadawkow napoložiło. To ſa Budyſchin płaczi, hacź na dawk na napoje. Picht tutym położenju, dokelž też cźakańſki cźaſ k ſawjedźenju daùka, kiž je němſke knježerſtwo poſtajiło, ſo 2. oktobra ſkónczi, ho dawk na napoje ſa Budyſchin najſerje ſ wukaſom ſawjedźe.

Němſki tydżeń. Dowoli ſo, ſo ſo ſa cźaſ Němſkeho tydżenja na Żitnych wikach wótſjerčeźak poſtaji.

Znjezboženja na drózy

S **Frantoſbroda** n. W. ſo powě, ſo je ſo póndźelu rano na Kienitzſkej dróſy cźełe njeſhoże ſ automobilom ſtako. S Groß-Neuendorfa pſchijédże wós. Jón wodźeſche wobſtrożeń Kerko ſ Letſchina ſam. Wós ſtorczi do ſchtoma a ſo zyłe roſbi. Knihwjednik Kühne a autowy ſamkař Kürſt woſtaſchtaj morwaj leżo. Kerka cźeſko ſranjeneho do thorownje dowjeſechu.

Cźeſke njeſhoże ſta ſo w franzowſkim wułtomeſcze Lille. Cźirjóda dźěcźi cźehnjeſche ſe ſmólnizami po měſchczańſkich dróhach. Nadobo ſajédże nakładny auto do dźěcźi. Powali a pſchejédże policajſkeho ſaſtojnika a 8 dźěcźi. Roſhorjeni ludźo walichu ſo na ſchofera a chcźychu jeho roſtorhacź. Mjes tym druſy ſranjenym prénju pomoz poſticźachu. Policajſt a ſchtyri dźěcźi ſu tak cźeſko ſranjene, ſo ja nich żaneje nadźije wjacz nimaja. Sdyknym ſchtwórjom dźěcźom ſlamachu ſo ſtawy.

Wšelake podawki

Mułti woheń w Pomorſkej.

Na dworje tatarja Arndta w Rakittu w Camminſkim wokrjeſu wudwri woheń. Wułke hoſpodarſke twarjenje, hródże a brózeń ſo wotpalichu. Nimo żnjow ſpali ſo 22 howjadłow a 2 konjej

Cźeſke ſaſypnjenje.

W Robertsville pola Malmedy na němſko-belgiſkich mjeſach ſta ſo cźeſke njeſhoże. Pſchi wobmjetowanju murje jeneje wódneje ſawjery ſo róſchty ſaſypnychu, na kotrychž 20 dźěłacźerjow dźěłaſche. Direktor milionoweje firmy, kiž zyłu nowobelgiſku krajinu ſ elektriſkim pruḋom ſaſtara, komandant Michel, a inżeńer Remier, buchtaj ſ padazymi róſchtami morjenaj. Dwaj dźěłacźerjej buſchtaj cźeſko ſranjenaj, 17 dźěłacźerjow lohko Jedyn je ſranjeneju je w ſmjertnym ſtraſche. Wo pſchicźinje ſaſypnjenja ſhebi hiſchcźe njeſhu wěcźi.

Njezbožatko

— Kónz. —

Stónczenje wuhlada wón w jenom wukucźe ſwojeho ſchcźedrowoho pſchecźela. Wot żónſkich wobſtrożowany, naſiwaſche ſhebi wón ſ trjewjeſkej ruku ſelt do ſchkleńcźy łoſke ſpěwy ſwěwaju. Dźecźelnik bu ſ radoſcźu powitany. Njeſwuczeny taſteho towaſſtwa a mnoho akhołoła buſchcźi ſo wón na ſtóli. Sdyżtó konjak bu jemu do ſchije linjeny, ſchtoż jeho dołpołnje ſawjerecźa. Pocźinaſche jemu hižo być ſlě. Podarmo próżowaſche ſo Dźecźelnik ſ zuſym ſłowcźko porděcźej, kotrež, wobdaty wot żónſkich, jeho ani njewiożeſche. Stónczenje ſo jemu poradźi. Wón wucźeże ſwojm liſtownju.

„Hłowoſcź“ fabrikanta rjeknu, kotrež njemóżeſche ſo po ſoſacźu na nicźo dopomniéc. „Wy ſcźe mój hóſcź —

Ludźo hjez dźěła dozběrnja ſej běrny.
Při dźensnišim hubjenym hospodarſkim času je mnoho burow měſčanſkim ludźom hjez dźěła dowolilo, ſebi na jich běrniſčach běrny dozběrać.

Potajnstwo stareho cygana

„Ach, ſchto wy hižo prawe wěcźe!“

Starý zygan ſběhny ſwojej ramjeni a ihladowaſche na ſwojeju ſobuczełpjerjom ſ wěſłym ſajmcźom. Wy jeju óżeḋ być mohł, tak ſtary hižo běſche. Po ſudnińſkich akach ſtoczeſche pjecź a ſydomdźeſaczź lét, we woprawdźitoſczi pak dże bě hiſchcźe ſnajmjeniſcha wo dźeſaczź lét ſtarſchi. We małej dolinje pſchi łéſnem puczu, hdjež bě ſo narodźił, njewědźachu żanych rożſinſkich ſapiſkow.

Napohlad ſtarza bě njewſchcźonje putnzy. Jeho wobliczo wot wichorow a ſmałazeho ſłónza nimale jeneho łétkotka runja koži ſtajnje ſnowa wuharowane, bě nimale hižo cźorne; ale jeho wóczaſy wyboleſchcźej ſo pſchezo hiſchcźe ſe ſkamžnem błyſchcźom dań nětdy pſched łétami.

Tſeczinu ſwojeho żiwjenja bě w jaſtwje pſchecźinił. A wſcho to małicźkoſcźow dla. Wón kradnjeſche njemuſaj ſaſadnje jenoż telko, ſchtoż cźłowjek k naſtenu żiwjenju na kóżdy pad trjeba. Pó wěſtej pſchefławy we ſwobodze puczuje wón porjadnje ſaſo do dźěry; ale tele pſchepady woſtachu ſa njeho bjes woheſitoho ſacźiſcźeża. Wón wobhładowaſche je każ kóżdu druhu njehodź, każ deſcźcź ſnadź, kotryż bě jeho hižo tak huſto bjes nojſnadniſcheje njeſamołwiczniweje winy hacź na koſu pſchemacźał.

A dogoła — ſchto dha bě tuto khłoſtanje ſaſo tak hróſneho? Jeho żórtna żita bě runje tak ſtrowa każ jeho żołdk, a tuczne puta njeſnjeſe wón wo niczo mjenje hacź cźerſtwu butru.

W ſutom wokomiku prózowaſche ſo wón runje, ſwojim towaſſcham dopokaſacź, ſo ſ jich żiwjenjom tak ſlě njeſtejí.

„Sa mój cźaſ, jako hiſchcźe puki a druhe płazki ſnaſachu, ha, to bě něſchto druhe. Sſamt dyrbjachu pukowu łampku do dwora donjeſcź, a potom ſo wézka ſapocźinaſche, rjenje pěknje wot jedyn hacź do pjecźadwaceźich! A wy, ſchto wy wo wſchém tom wěſcze? Waż njeſmě ſo cźłowjek ani dótknyc!“

Wón roſhładowaſche ſo dobyczeſizy kolwokolo, jako by rěcźał wo wulkich rjekowiſnach a potom prědowaſche dale:

„A hdje ſu dźeńſniſchi dźeń rjeczeli? Hdje żeleſne kule? Hdje tamne dołhe mněżaſy pſchi wodźe a ſuchim kłębje? Ow, wy mjezhkliwzy, ſchto wy hižo pravo wěſcze?!“

Saſtupjenje jaſtwineho dohladowarja jeho rěcź pſchetorhny. Dohladowaŕ pſchinjeſe cźornu taflu a powěſiny ju nad hiſchcźe ſwobodne łożo.

Oho, dołtanjemy nowoho hoſcźa!“ ſtary zygan wjeſełe ſawoła.

„Haj“, wotmołwi dohladowaŕ, „a k temu hiſchcźe jeneho „woſſ'neho knjeſa“.

Khłoſtanzam bě znate, ſo we wuſtawje jedyn „woſſeny knjes“ pſchebywa, wohładachu pat jeho jenoż druhdy pſchi wukhodźowanju, pſcheto ſ wón ſwobodu, każ kóżdy druhi k dleſchenu khłoſtanju ſaſudzeny w prénim łeże we woſſebitej komorzy. Nětko bě tuto kěto po ſoſacźu ke kónzej.

Po khwili „woſſeny“ knjes do komorki ſaſtupi. Pſcheczełnje ſtrowjo, pſchikiwny wón ſedźazym.

„Dźeń dobry!“

„Bóh jón ſwoſcź!“

Wiſchitzy tójo poſtawcźku. Starý Jhok pruhowaſche pſchikhuduika ſ krutem wóczkom. Bě to ſyny muſkti ſe wulkim noſom a cźernymaj woczomaj. Jeho wołoſy, cźorne a huſte, běchu po wſchitkim khłoſtanzu ſtrótke ſtſihane.

Je tudy łépje hacź w ſamotnoſczi, knjeze?“ woprascha ſo jeho ſtary zygan pſchecźelnje.

Wotmołwa na to bě krótka.

„Mi bywa wſcho jene!“

„Nó, nó,“ ſabórcza Jhok ſtupiwſchi na ſtronu.

Na tutom wjeczorje ſo w komorzy dozwa wjazy njerěcźeſche. Pſchitomnoſcź mjeleczitcho knjeſa potkóczi wſchu roſmołwu.

Nałajtra wosta ſtary zygan zyłe ſam ſ khłoſtanzom.

Druhy podachu bě k dźěłu. Zyłu khwilu hedźeſchtaj wobaj bjes teho ſo byſchtaj ſłowcźka wumołwiłoj, dokaż Jhok, kotryż jenoż rady njedźeſatowaſche, ale bě też wężipny, ho njeſapocza wumoprascźowacź:

„Schto dha ſcźe ſtużili, knjeże?“

„Sdym zyłe njewinowaty,“ jaty mérnje wotmołwi.

Starý zygan ſcźahny mjeſowcźo a prózowaſche ho widźomnje, ſo njeby ho jatnje ſaſmjał. Wo njeſmyſlitoſczi ſudnikow njebě orje na żadyn pad pſcheſwědczeny, njemóżeſche pak też japſchimnycź, ſo by mózno było, łeta dołho zyłe njewinowaty we jaſtwje hdjeczź. Wón ſam mějeſche hižo nětkaże ſchéſcźdźeſcźat khłoſtanjow na khrbjecźe, ale ſo běchu jeho mi nicźo tehi nicźo pokhłoſtali, ſo njebě ſo jemu tola hiſchcźe ſtało!

Sſwoje nahlady wo tutom praſchenju ſapocza wón nětko wſched nowem towaſſchom roſwiwacź.

„Sčo wě, jo je knjes njewinowaty. My wſchitzy, kotiž tu ſmy, ſmy njewinowaty a mamy to jenoż ſlomkytnem cźłowjekam pſchiwinjacź, ſo ſedźimy w dźěrje. Rumuna napſchikłaſa, kotryż pſchi knjeſu ſpi, je njewinowaty. Dźeſacź lét, kotreż dyrdi wotbrodźecź, ma jenoż wobſtejnoſczi pſchipiſacź, ſo je jemu nan pſchipadnje pod ſekeru pſchiſchoł.“

Toſe ſchcźitowate pſchipomnjenje njeſamo dołtojneho khłoſtanja famylicź.

„Mylich ho, ſtarcze! Sſym woprawdźe njewinowaty!“

Jhok poſmukaſche. Mjeſoche derje wukubkane wucho a wodźeſcź, ſo cźłowjek ſ taſkim khłoſtom njeſłi.

„Nó wěſo, wěſo! Nětko dha je ſo Wam napołożiło.

„Dwanaſcźe lét!“

„Schto? Dwanaſcźe?“

Wón dźiwjcźy wobſamnje nětchto rjeż.

„To je wjele. Je dha mózno, ja nicźo taſte khłoſtanje doſtacź?“ myſłeſche ſebi ſtary, wobkhowa pak ſebi myſłicźki ſa ſo.

„A kak dha to bě?“

Tónkrócź pat njeboſta wón janeje wotmołwy. Woprajchanzy jenoż ſ rawnjenjomaj ſe ſtajnu na ſenju hladaſche. Nětkaże tyżeń dołho njewołeſcźi ſo zyganej janeje ſładnoſcźe, ho kuteho praſchenja dótknycź, a wón wobkedźbowaſche ſwojeho towaſſcha jenoż ſ pſchikhérajej wężipnoſcźu. Stónczenje ſaſo běſchtaj wonej w ſałbowanej komorzy ſamaj.

(Stónczenje ſcźehuje.)

„Wy ješe mój hójcej — twostajcze mašche pjenjesy tichazy!"

Dźeczelnik hólenty. Jeho powšchowaćel šoašche šo bycź dospołnje pjany! Suma, na kotruž bě bohaty nuž po šwaźu šabył, wosnamjenješche na jene lěto šchulšti pjenjes, podružniški pjenjes, a hišcheže wobłek sa hólza! Ale wobšchowa„li hebi pjenjesy, bě paduch!

„Dostanjecze wote mnje", šapocza wón wospjet nimale žałosćo — —

„Cźłowjecze, wostajcze mje na pokoj!" šabórcza bohaty, kotrehož šćebźliwosćź bě wenowana cźerwjenowłaśatej.

Dźeczelnik posźěhny šo — še šobu pšechzo hischcze wojnjo.

„Potom mějeze šo rjenje!" rjeknu wón škónčnje nimale jakotajo.

Nasajtra rano — po cźěžkim španju — wobmaršowaše Dźeczelnik, kotryž hischcze šonicź wěrješe, šwoju listownju. Tu tčeše 380 hrivnow. Pšcheš jeho wožomi ji šewi šo šonine mjeswowcźo, błéde a starošcźiwe. Chze jej žiźane rubišćo šobu pšchinjeśeć — — a —

Skała šebi kupjel a k šnźdanju ſ kolbašu a šchunku pokładene pomaſtki! Pšchikiwnje drožny a wobštara šwoje pucźe. Ale něšchto jeho daji. Strach — —

Šnajmjeńšcha dźeśaća króć wěri, šo jeho fabrikanta hrožo pšcheścźeźba. Jako jemu pólzajśi šastojnik šwoju wšchźěnu šłužbu šastarajo napšcheźo pšchiłóže, tšchepotaju jemu wšchě ſtawy, šo dyrbi šo na kłowiłku na šawku pošydnyć.

Pjenjesy pała jemu kaž woheń.

Wšcho budźe šajo derje, hdyž šu pjenjesy wudate — šebi myšli, jako šo je špěchnikom do města wróćźi, w kotrymž bydli.

Pšchiźdźe zyle šamyšlený domoj, šažwanki něšchto wo gratifikaciji a połoži žiźane rubišćo do rukow mandźelkeje. Sbožownje šabłyšknjenje jeju wocźi dawa jemu na wokomik šatrachazy cźišćaj šabyć. Ale lěhdy šo je šo wot njeje wotwobroćźił, dyše jemu šrach šnowa šcźipu šadźerwnyć.

S tšchepotajej ruku wupiša wón póštowe pšchikašy ja šapłaćenje šlieźbowankow.

Šawěšće — bě to šbožowny pšchipad — dar wot Boha. Podružniški pjenjes — šchulšti pjenjes — potom wostanje hischcze něšchto ša hólza — a šnadź tež por cźrijow ša njeho šamego. Šatšěwanwšchi šaźeli šebi zigaru a poda šo na póštowy hamt. Šastojnik pšchijima póštowe karty, šłokluje je, šlicźi wšcho hromadźe, wšawšchi šebi što hrivnowše bankowki — bźerźi je špěchźiwo šwětku — —

Potom šabuje šwoje wokenźo. To traje jara dołho. Sa Dźeczelnikom hórši šo šnajmjeńšcha pjatnaće cźašakow. Potom pšchiźdźe jedyn knješ w cźivilnej drašce a k Dźeczelnikej pšchiſtupiwšchi wša šebi jeho njenapadnje na šrom.

Dźeczelnik widźi kóuz šwěta!

Ke kóncźej je, wón cźuje a njewě kak temu.

„Wot koho dostaješcze pjenjesy, kotreź šeźe tu runje wotšedaił?"

„Njeśnaju knješa —", rjekny Dźeczelnik njewědźo šebi žaneje rady — „bě to šbarikanta ſ mjenom — —"

„Potajkim wulki njeśnaty", kriminalny šastojnik rjekny — „to hižo šnajemy!"

Na polizajškim šarjadnišwje dowjedu jeho do jenźe ſtwy. Tam hižo leža tři što hrivnowše bankowki.

„Žyle njeśepe šałšchowanki", šastojnik rjekny. „Wotwjedźeźe muža do jatby!" nt.

Swjećacy biskop Hillebrand,
wjednik Paderbornskich arcyměšnistwa, je we 58. lěće swojeho žiwjenja njenadźicy wumrěł.

Protyka dawkowych termijow

na měšac oktober 1931:

Saplaćićź ma šo na finanzny hamt:

5. oktobra: Dawkowy wotcźah wot dźěłacźeńšeje mšdy, kriſowy mšdowy dawk, pšchiražk k mšdowemu dawkowej njeźenjenych dźěłobjerjerjow na mšdy, kiž šu šo w cźašu wot 16. hačź do kónca šeptembra 1931 wupłaćiłe.

10. oktobra: Burjowy, wobrotny dawk, — kriſowy dawk po pšchipšłanju wo pošłednim płaćenju —, dochodny dawk, napłaćenje ša wšchitčich płaćerjow dothodneho dawka () wuwjaćom katarſtwa a łěšarſtwa) na 3. protyčne šchwórcźłeto 1931 we wyšokoſći wo šchtwórcźinje dawkowego dołha, kiž bě w dawkowym namołwjenju na protyčne lěto 1930 poštajeny —, napłaćenje na towarſtwowy dawk (Körperſchaftšteuer) — pšchipowěšenje a napłaćenje wobrotneho dawka na 3. protyčne šchwórcźłeto 1931.

20. oktobra: Dawkowy wotcźah wot dźěłacźeńšeje mšdy, kriſowy mšdowy dawk, pšchiražk k indušrijowemu dawkej njeźenjenych dźěłobjerjerjow na mšdy, kiž šu šo w cźašu wot 1. hačź 15. oktobra 1931 wupłaćiłe.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina

Wutwjedźeńške postajenja k porjadej wo autowych dróžkach města Budyšchina

je 4. junija 1931 šu wupowěšćenje 2 njedźeli dołho ša kóždeho k wobhladanju na cźornej deśy w Radnizy a Kupnizy.

W Budyšchinje, 30. šeptembra 1931.

Měšchćanſka rada.

Hamtske wozjewjenje z Lubija

Wobkhodny cźaš hamtſkeho hejtmanſtwa z wobkhodneho ſwjatka je wot 1. oktobra 1931 hačź do 31. měrca 1932 ſcźěhowaźn: Póndźelu hačź pjatk 7,30 hačź 12 hodź., 14,30 hačź 17,30 hodź., sobotu 7,30 hačź 13 hodź.

Nječny cźaš ſa ſjawnoſći wichčdnje 8 hačź 13 hodź.

W Lubiju, 29. šeptembra 1931.

Hamtske hejtmanſtwo.

Hospodarski rozhlad

Schinowk 1. oktobra 1931:

Wčerawše curzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk złotych	47,45
1 jendźelski punt	20,43	100 čěskosł. krónow	12,44
100 šwajc. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

Burſy w Němſkej wostanu ſawrjene. Hdy šo ſnowa wotewrja, njeje hischcze wěſte.

Produktowe wiki wostachu wčera měrne. Dowoš jara wobłabny pšchi dale šnadowazych płaćiſnach. Pšchenica, rožka a wowšy běchu w hotowym łonje pomjo wutorje šašo wo 10 pj. tuńšche. Teź w termijowym wikowanju

Zentnaŕ płaćeše w Barlinje:

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pšenca	10.40—10.55	10.65—10.80
Rožka	9.15— 9.25	9.30— 9.40
Nałětni ječmjeń	7.85— 8.60	—
Nazymski „	7.45— 7.80	7.40— 7.75
Wows	6.65— 7.05	6.70— 7.10

w termijowym wikowanju

Pšenca, šept.	11.35—11.32½	11.60
„ okt.	11.17½—11.16¼	11.53¾—11.55
„ dec.	11.30	11.6 ⅛—11.61½
Rožka, šept.	9.90	10.05—10.20
„ okt.	9.72½— 9.70	9.90— 9.95
„ dec.	9.77½— 9.75	9.92½— 9.95
Wows, šept.	7.27½	7.45
„ okt.	7.22½	7.40
„ dec.	7.35	7.45

Šdźělowanje na pšcheźadowanje

pjatk 2. oktobra 1931:

we **Biškopicach** na šudniſtwje dop. w 9 hodź.: wšchelake meble, 4 mechlowe wozy, auto, tšchónjaca, radia, tšchiwolo, šchijaca maſchina, muž. a žonj. koła, ſlote pjerſchcźenje, pšchestrjeny, tšełba, wulchnjenješa pšchiprawa, zigary, žoćki, mydłowe truški, wšchelake ſymſle a gumijowe mantle, cźornija, worzołowe łešti a wšchelake drobne twory,

we **Šahrodźe** w hoſcźenzu dop. w 10 hodź.: wuhotowanje jědźenje,

w **Błunju** w hoſcźenzu dop. ½11 hodź.: radio,

w **Małym Parzowje** w hoſcźenzu dop. w 11 hodź.: krowa, nětkore šwinje,

w **Dročwje** w hoſcźenzu pšchip. w 1 hodź.: krowa,

w **Nowym Měšeźe** pola Wojerez w Łoſyrej hoſcźenzu pop. w 2 hodź.: wulki draſtny kamor,

w **Bórki** pola Wojerez w hoſcźenzu pop. w 4 h.: krowa,

w **Rěcźjach** w Grainerej hoſcźenzu dop. w 9 hodź.: wuhotowanje kłamow, wobłekowe tkaniny,

w **Rychwałdźe** w Geiſlerez hoſcźenzu dop. w 11 hodź.: piano, pałata pika, wulki ujebos.

Šdźělowanje powěšeje

hamtſkeho šudniſtwa w Budyšchinje

Konkurſowe:

Konkurs je šo wotcźeril nad šamožnjenom ſemrětkeho Franza Hugo Wölſle w Budyšchinje na Hłowninym torhoſchću cźo. 4. Sarjadnik: knihowy revizor Herm. Paul w Budyšchinje, Hórſta haša cźo. 2. — 1. term. ſrjedu 28. 10. 31 dop. ½12 hodź., 2. term. ſrjedu 11. 11. 31 dop. w 11 hodź., wobej w Budyšchinje na šudniſtwje, ſtwa 141.

Do **wikowańſkeho ſapiša** šu ſapiſali:

Na łopjeńko 675, nałuwajo firmu Arthur Hauſig we Budyšchinje: zigarowy fabrikant Hermann Arthur Hauſig w Budyšchinje je wumrěł. Firma nětko rěka: Arthur Hauſig Erben. Johanna ſwud. Hauſigowa rod. Nonnemacherez, Meta Johanna Lotta Hauſig a Herta Hauſigez nałwjeduja nětko firmu w dźědźiſkim (herbſtim) ſjednoćenſtwje.

Na łopjeńko 1127, nałuwajo firmu Löšl Elaſtik Geſellſchaft w Budyšchinje: wobkhod šu do Muſchowa pšchepołožili. Prawnik dr. Erich Schuſter njeje wjazy wobkhódny wjednik ale pšchekwa Heinrich Erich Höſſel we Gantingu.

Na łopjeńko 1128 firmu Moritz Pflüger w Budyšchinje na Pauſijowej haši 47. —

Někotre płaćizny z Drježdźanskich wikow.

		wčera hr.	tydźenja hr.
Husy, žiwe		6.00—7.00	6.00—7.00
Kački, žiwe		1.50—5.00	1.50—5.00
Kury, stare		3.00—5.00	3.00—5.00
Kury, młode		1.00—5.00	1.00—5.00
Hołbje		0.80—1.00	0.80—1.00
Husy, zarězane		1.20—1.30	1.20—1.30
Kački, zarězane		1.20—1.30	1.20—1.30
Kury, stare, zarězane		1.10—1.20	1.10—1.20
Kury, młode, zarězane		1.20—1.40	1.20—1.40
Karpy		1.10	1.10
Šćuki		1.40	1.40
Liny		1.80	1.80
Holanske jahody		0.35	0.35
Prusnicy		0.38—0.40	0.38—0.40
Bozanki		0.15—0.18	0.15—0.18
Čornjowe jahody		0.45—0.50	0.35—0.50
Běrny, nowe	centnaŕ	2.80—3.50	3.00—4.00
Běrny, nowe	punt	0.03—0.04	0.04—0.05
Łoboda, jěźdna		0.08—0.15	0.10
Buny, zelene		0.35—0.40	0.35—0.40
Truki		0.30—0.35	0.30—0.35
Cybla		0.10—0.12	0.10—0.12
Kreń		0.60—1.50	0.70—0.90
Solotej	keŕźk	0.05—0.10	0.05—0.10
Kórki	štuka	0.15—0.45	0.15—0.40
Rjewjeń		0.07	0.07
Bóły kał		00.6	—
Čerwjeny kał		00.8	—
Kisały kał		0.15	0.15
Butra		1.40—1.70	1.40—1.80
Jeja		0.10—0.12	0.11—0.12
Prawaki		0.40—0.75	0.10—0.70
Kurjatka		0.40	0.35

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe ſymjo po tunach abo 1000 kg, howak 10 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	30. 9.	29. 9.		30. 9	29. 9
Pšenca	208-211	210-213	bury	—	—
rožka	183-185	185-187	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	mšdre łupiny	—	—
nal. ječmjeń	144-156	149-155	žołte łupiny	—	—
wows	133-14	132-142	ſcradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosnik	—	—
pšenć. muka	6 7-32/	6 7-32/	lany wosnik	13,2 13,4	13,2-13,4
ržana muka	6.1-28,7	6 4 29/	poen. mołasa	—	—
pš. wotruby	10,5 10,7	10,5-10,7	brjnj. kruške	—	—
ržane „	9,25-9 50	9,25 9 5(	syno, 50 kg	1,71-2,2(	1,9 -2,2(
raps	—	—	ržana ſłoma	0,45-0,6	0,5-0,6
hróch Viktor	20,0 27,(	20,0-27,(	ješeńć. „	0,4 -0, 0	0,4 -0, 0
lane ſymjo	—	—	wowsna „	0,55-0,65	0,5-0,5(
pjeluški	—	—	ješ a	0,5- ,6	0,5-0,6

Šulski strajk w Barlinje.

Policija zadźěwa postajenju strajkowych strażnikow před šulskim twarjenjom při Markusowej dróze w Barlinje. K protestej přećiwo lutowańskim naprawam, po kotrychž so wšelacy młodźi wučerjo puśćichu a rjadownje so hromadźe położichu, so pola někotrych šulow starši rozsudźichu, swoje dźěći nic wjacy do šule šlać. Wězo su so runje nazymske próźdniny započałe, zo strajk praktiscy wjele njewuskutkuje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny płećiwo sćěhowkam cělneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom lutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Cisło (Nr.) 230 — **Budyšin — Piatk, 2. oktobra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Hindenburgowe narodniny

Dźenja němski president j Hindenburg swoje 84. narodniny swonka Barlina zwjeźi. Němski lud j cześcowanjom na jeho wyšoko so ważaju wobołu tutón dźeń sławi. Přichodne lěto so Hindenburgowe presidentstwo skónči, a tele narodniny su po tajkim pósledne, kotrež je Hindenburg w najwyšćichim sajotnjstwje Němskeje dožakał; pschetoż wón žebi pschaje, so by so wot cźejow a rosbjerjenjow presidentstwa wuzwobodźił. So wón nochce dale na cźole němskeho luda jako jeho wjednik stejeć, wulka wjetšina luda wutrobnje wobžarnje, też cźi, kotśi jemu pschi presidentstwowej wólbje njejsu swój hłós dali. Teddy so bojachu, so wón jako president Němsku do politiskich njemérow storhnje, jeho tehdomnišchi pschiwisowarjo pak měnjachu, so budźe wón bjeswólny grat w jich ruzy. Wobej stronje stej so w Hindenburgu mylilej. Sstwórny žiwjej pschihaja, kotruž je na němšku wustawu složił, je so wón kruce sakonja dźerżał a na tutym podkładu žiwje wyšoke sajotnjstwo w cźmowych a cźejskich cźasach j najwjetšej zwědomitosću sajtawał. Dźěl jeho nětdyšnich wolerjow je so w swojich wobcźakanjach sjebanu widźał a je jeho pschichwdźił a wobanił. Cźim bóle je žebi wulka wjetšina němskeho luda Hindenburga dla jeho prawdobsće a njestrontnitosće wažika, a jeho błyšcźatny pschiklad je jemu w zylym žiwjenje cźesćenje a pschipóznaće dobył. Hdyž jeho psched šesćdź lětami na presidentstwo stajichu, wukraj jeho wólbu j njedowěrjenjom a njepschecźelstwom pschija. Zbje hinak pak je pschichło, hač tehdy wobcźakowachu. Sandsene dny žebi franzowstaj ministraj sa wyšoku cźesć ważeschtaj, hdyž smědźischtaj so j nim rosprajicź.

Němski lud wě, so budźe w Němskej měr knježić, kaž dołho budźe Hindenburg knježeństwowe wjeśko wodźić. Tohodla jemu dźenka j dźakownosću, luboscu a cźesćowanjom na jeho narodniny spominaju.

Wopřileće noweho nuzoweho porjada

Němski kabinett je pożlednje dny wo nowym nuzowym wukazu wuradował, j kotrehoż so pjeza jutrje prěni dźěl wojsewi. Druhi dźěl, kotruž je najważnischi, hakle pozdźischo wuńdźe. Tutón druhi dźěl nowu wuprawu kartellow a tarifow, dale sniženje najwjetšich nsdow w privatnym hospodarstwje pschinješe a budźe znadź też wo sastaranju dźełonjemějerjow je žiwjenjowej potrjebu jednacź. Prěni dźěl nuzowego wukaza nałtuba podlěcźenje bžjazeho hospodarskeho lěta hač do junija 1932, skrócźenje statnych wěznych wudawkow, kaž dołho su je sniženjom płacźisnow możne, wulutowanje wudawkow sa personal we wyšokosći 50 hač 70 milijonow hriwnow, sawrjenje wjetšiche nsdy sastojnikow, sniženje najwjetšich pensijow, sniženje tobakowego dawka j wotpohladom, so by so wunoschi powjetschił, sniženje dawka tkańneje danje wo najwjšoby 25 prozentow j postajenjom, so ma so wón pschichodne lěto wo druhe 25 prozentow inizić, a so dyrbi so słuzk jako hypotheka na khěžach kapitalisowacź, powjetschenje fondow sa wobezbje mjsa, cźerpjazych gmejnow se 60 na 230 milijonow hriwnow j wotpohladom, so bychu so gmejnske spomožnjše cźeze wołožile, pscheměnjenje junijskeho nuzowego wukaza wo sawěsćenju njesaměstnjerjow j wołożenjom sa podpjeru mładostnych dźełacźerjow, kotrež je so sozialdemokratam wotpušcźiśo, sawjedźenje sadźbdlenja njesaměstnjerjow a tłóčenje wustajenje wobzebitych budow sa wotbudźenje satrachanych nadzynłosćow.

Krótše podpjeranje dźěłonjemějerjow

Jenoj hischcze 20 njedźel, pschi kotrejež powołańskej biesdźěłosći 16 njedźel.

Němski wustaw sa sawěsćenje dźełonjemějerjow a sadźbdlenje dźěła wojsewja:

S swukasom němskeho presidenta j 5. junija 1931 je pschedbydstwo němskeho wustawa sa sadźbdlenje dźěła a sawěsćenje biesdźěłosće poinowóz a poruczinosej dostało, wurunanje mjes dołhodami a wudawkami němskotatneho rensława sawěsćeju. Na podłožu tuteho wukaza je pschedbydstwo w pożedźenju 1. oktobra tuteho lěta wobsamknło, najdźeše tracze sawěsćenecho podpjeranja dźěłonjemějerjow se 26 njedźel na 20 njedźel, sa powołańsky šmuceńcy dźełonjemějerjow na 16 njedźel skrócźiś. Sastupjer němskeho knježeństwa je pschedbydstwowemu wobsamknjenju pschihłosował. Nowa wuprawa 5. oktobra do mozy stupi.

Socialdemokratoje pola Brüninga

Nacźelne swjatki němskeje industrije žu němskemu knježeństwu program pschepodale, po kotrymž dyrbi so rozcźahacej biesdźěłosći niz jenoj wobaracź, ale so jej też wotpomhacź. Jako bjedźi, j kotrymiž ma so Němska se hospodarskeje nuzy wumóc, mjenuja so **wottwarjenje mjdy, wottwarjenje sozialnych cźejow a wottwarjenje sjawnych wudawkow.** Tele žadanja, kotrež němska industrija knježeństwu pschedkładuje, njejsu niczo noweho. Knježeństwo je hižo pożlednje lěto bjes namotwjenja se strony industrijalnych najprjódźy pschećiwo statnym a gmejnskim sajotnikam a pschisitajenjam nałožuje a je prjedy tehu hižo pschi mjdowych swadach mjes dźełacźerjemi a dźełodawarjemi pytało wottwarjenje mjdow a sozialnych cźejow pschećiwischcźecź. Wjednistwo němskeje sozialdemokratije so boji, so knježeństwo j pomocu nowych nuzowych wukazow po tutym puczu dale póńdże. Sozialdemokratisay wotrjadnizy a wězywustojni na polu hospodarstwa, finanzow a sozialneje politiki su tohodla němskeho kanzlera dr. Brüninga wopytali a žu jemu swoje nahlady wo žadanjach němskeje industrije rozkładli. Wo tymle rosprajenju je sozialdemokratiska němskobjejnska frakzija źiłdowazu rosprawu wozjewiła:

„Sozialdemokratisay sastupjerjo su k rjedu w rosprajenju pola němskeho kanzlera dr. Brüninga wo praschenjach jednali, kotrež maju so w nowym nuzowym wukasu rostrjasć. Němskemu kanzlerej su znowa swoje stejischcźo k praschenju noweje wuprawy sawěsćenja dźełonjemějerjow a k praschenju połneho sakhowanja tarifneho prawa roskazili. Wobeje su wažnoju na to kładli, so by nowe sniženje žadobow podpjery w sawěsćenju dźełonjemějerjow njechodźi sjnjesć. W swisku z tym so hischcze raz na to pokaja, so dyrbi so pschihubjenje wottstronjenja najhorschich sozialnych krutosćow j junijskeho nuzoweho wukaza w pschichodnym nuzowym wukasu stacź.

Kanzler je rostołenja na wědomje wsał a prajił, so budźe so němski kabinett hižo blizsche dny dospołnje se wotpschijerjom noweho nuzowego wukasa saběracź. W běhu rosprajenja němski kanzler prajł, so nowinske powěsće, po kotrychž němske knježeństwo program hospodarskich swojich němskeje industrije sastupuje, a j teho wotwobzene sćežkosći podłožka nimaju."

Hłowny organ němskeje sozialdemokratije, Barlinski „Vorwärts" je k tejsle rosprawje pschijimnył, so by sozialdemokratiska strona, jeli so by so němske knježeństwo na podłoš žadanjow němskeje industrije stajiło, „mutskownopolitiske położenje sakładnje pscheměniła. S tym by so, politiske położenje sakładnje pscheměniła. „Vorwärts" praji, so by so zyłemu němskemu dźełacźerstwu bjes rozdźěła strony wójna pschipowědźiła, hdy by so knježeństwo po žadanjach industrialnych słožiło.

Opposiciska strona so wot socialdemokratiskeje strony wotšćěpiła

Sozialdemokratiszy sapódłanzy, kotiż su j nětcźišchej sozialdemokratiskej politiku scérnjoseje znapschecźa nětcźischeho knježeństwa njepokojom, su wobsamknyli, nowu stronu założcź, kotraž budźe so sozialistiska dźełacźerska strona mjenowacź. Se sozialdemokratiskeje strony wusamknjenej sapódłanzej dr. **Rosenfeld a Seydewitz** staj pjeza se strony sozialdemokratiskeje młodźiny wjele wopokazmow sympathije dostało. Se sozialdemokratiskich němskobjejnskich sapódłanzow so pjeza najprjódy jenoj žydom sapódłanzow pschisamknje, kotiż žu hižo wosjewjenje „Rocźe" podpisali. Roskhinży pak j tym licza, so so po rozsudnym wotpłohowanju wo knježeństwowym nowym nuzowym wukasu wjazy sapódłanzow nowej stronje pschisamknje. Wulki dźěl sapódłanzow sozialdemokratiskeje frakzije je pjeza hižo prajił, so budźe pschi wšěch wobtjejnoscach pscheciwno nuzowym wukasam hłosowacź. Kaž bórzy budźo techniske wobcźežnjcze pschewinjene, dyże nowa strona też famtźny dźeńk w Barlinje wudaci.

S pschedbydstwowym wobsamknjenjom dospite wulutowanje dyrbi finanzne požadanja sawěsćicź, kotrež pschi najwjetšej licźbje 6½ milijona dźełonjemějerjow w pschichodnej fjmje sa podawanje podpjery w sawěsćenju dźełonjemějerjow nastanu. Roswieże biesdźěłosće je so dotal tak wutworiło, so je w běžazym lěcze w cźasu mjes najhłubšchim stawom w lěcu a 15. septembrom licźba dźełonjemějerjow wo něhdże 370 000 pschibyła, to rěka niz wjele žyłnischo dyžli we wotpowědnym cźasu prjedawscheho lěta, hdyž je pschibyło něhdże 348 000 wuczinił. 15. septembra tuteho lěta je licźba dźełonjemějerjow 4,3 milijona wuczinła. Kak je biesdźěłosć dale roswije, njemóże so w tu chwilu pospódźeć.

Nowe postajenja za wobydleński dawk

Němskostatna rada je w schtwórtkowstim pożedźenju pschewjedźaze postajenja sa wobydleński dawk (Bürgersteuer) na lěto 1932 pschijała. S tuteho dawka so dostawarjo podpjery j lětnymi dokhodami niże 500 hrivnow wuzwobodźa. Druhe wobsoby dyrbja pak, byrnjež jich lětne dokhody hischcze mjenische byle, znajmjeńscha połojzu dawka saplacźicź, hdyž jich ratarśke ležownostne abo hospodarske samoženje hódnosć 5000 hriwnow pschekroca. Dostawarjo tyjeńskeje mjdy źmědża wobydlerśti dawk w dwanacźe termijach, dostawarjo měsacźneje mjdy w schćesć termijach, na měžazy wot januara hacź do junija rosdźelenych, saplacźicź. Sa druhich žu tśi termije postajene. Pschichodnje dyrbja gmejny wobydlerśti dawk sastawacź.

Dale je němskostatna rada internazionalnemu dojednanju sa wobaranje pschećiwo falschowanju pjenjes, dojednanju j Cźěskoslowalskej wo schtikanju pokaskow a sanjenjenju enklawow mjes Mecklenburg-Schwerinskej a Mecklenburgsko-Strelitskej pschihłosowała. Skónčnje je němskostatna rada rosdźelenski kluć sa dokhodny a druzsiowny dawk potwjerdźiła.

Strajkowe hibanje w Poruhrskej

W poruhrskim strajkowym hibanju žu w Essenje hrjedu pschipołdnischej worschcze w schtyrjoch schachtach dźełacźerjo spódła strajkowali. Hacź dotal je revoluzionrnej dźełacźerskej opposiziji njeje porodźiło, strajk rosćeknyć, na kacźerskej opposiziji njeje porodźiło, strajk rosćeknyć, na wopak su strajkowazy dźełacźerjo rańschoje worschcy popołdnju na dźěło pschischli.

S Hamma so powě, so žu na schachcze „Königsborn" spytali, **dźěło kašyć.** Policija je jich sajała a pola nich rozbuchadła namakała, j kotrymiž běchu żelezne roki zjelenjene.

S Essena so 1. oktobra powě: Do nětkotrych schachtow w poruhrskim wokrjeżu njeje 1. oktobra 3740 muži na dźěło pschischło.

Proces přećiwo nacionalnym socialistam

Barlinski sud je dla stónzowanja dźełacźerja Grünberga 28lětneho prjedawscheho pschekupza Foyera j nazionalnego sozialistiskeho wudyrneho wotdźělenja 33 k khlostarni na 5½ lěta a k sbubjenju cźeśnych prawow na 5 lět, 31lětneho pjekarja Fritza Domminga k khlostarni na 2½ lěta a k sbubjenju cźeśnych prawow na 2 lěcze a kowarja Friedu k jastwu na 2 lěcze sadsudźił. Wurjadnika Konrada Domminga su wuwinowali.

Kommunistiski wiedniski kursus wuzběhnyli

We Wechselburgu pola Kamjenicy dyrbjesche so wot 27. septembra hacź k 4. oktobrej wjednicki schulski kursus antifascistiskeho wojowanskeho swjatska wotmeć. Dokelž schulski plan spóźnacź da, so dyrbjesche kursus pschihotowanju wjeleschcerdanskich cźinow sluzicź, schtwórtk rano wjetsche wotdźelenje Kamjenicanskeje policije 27 kursiskich wobdźělnikow soja a j automobilom do Kamjenicanskeho policajskeho prezidia dowjeze.

Kommunistiskeho wjednika zajeli

Drjezdźanskeho kommunistiskeho wjednika Goldhammera, redaktora w „Arbeiterstimme", žu po žadanju wujschcheho němskostatneho rěcznika zajeli a do Lipska dowjesli. Jedna so wo wjeleschcerdu. Goldhammer je balse sapoczatk tuteho lěta jenoletnu jatbu na twjerdźinje dla podobneho politiskeho pschestupjenja wotpokucił.

Nadpadnicy albanskeho kraja Zogua před sudom

W Riedu w Hornjej Awstriskej je so hrjedu psched pschisiažnym sudom prozeż pscheciwo albanskimaj nadpadnikomaj Ndofej Gjelošhiej a Aziżej Camiej sapoczał, kotraż stoi 20. januara kwanowy nadpad na albanskeho

rala Zogua a jeho přicházeli přicházeli Winiškim opernym Bonom šlechtici. Kral Achmet Zogu je tehdy nejstrannější vojsal, tala kralej podobneho majora Topalejа, kotrehož všichtaj ť kralom zaměnikoj, staj vobstrkovanej moriloj.

Přicházlivschenje ť vobstrkovanym Caniom bě vobsažene, dokelž dyrbješche tolmacž jeho vuprajenja přicházející. Přiedavschi albanšti žandarmerifti offizěr **Cami** vraji, so ho morališy jako bjes winy vobhladuje, dokelž e Zogu albanšti lud přicherazdží. Přežjesche, so je hlowownemu radpadnikej Gjelosljej jenož pomhal, tola njeprježesche, so je chtyl ham krala ztkonzwacž a so je do njeho sklal. — Sindowym přicházdnda rěcž vobstrkovaneho wospjet přicházejícy, dokelž nochzyschе cžežke ischindženje krala Zogua cžekjachu. Po namjecze statneho rěcžnika ho potom **jawnosći diplomatiskich přicházejnow dla wusamknu.**

W sjawnym popoldnischim jednanju Cami potom pomawki na dnju nadpada powědasche. W kofejownji je se krajanami tharty brał a je, dokelž je jeho hłowa počzała bolecz, ť kofejownje wuschoł. Přicházel operu je ho ť Gjelosljom sekli, kotryž je jemu rjekł, so krala ztónzuje. To je jeho jara rozhoriło, wón je domoj po bronje dojeł. Potom je ho wrócził, njeje pak ť Gjelosljom wjazy rěcžał, **ale je ham do krala tiekał,** hdyž tutón ť apery přicházdže. Chyzsche jeho moricz abo franicz, dokelž je schłódnik. Chyzsche skandal zbudzicz, so by zwót na žebje kedžlowy zejnik. Stajnje je ho wusnak, so je chzył krala moricz a to hischcze djensa njesaprěwa.

Druhi hlowny wobstrkowany, Gjelosłoi je prjedy awstriski offizěr był a derje němšti rěcži. Kralowny automobil wohladowschi, je ho ť tajfim rozhorjenjom sajat, so je ho kaž ť zuhmi mozami hnał.

Wuradženja jendželskeho dolnjeho žejma ho 7. oktobra wotstorcza.

Macdonald je w jendželskim dolnim žejnje wojsewił, so ho parlamentowe wuradženja najskerje 7. oktobra wotstorcza. Přichtownik je, so ho nadzija, so budże tutón dżeń mój dżiwicz, hdy ho dolni žejm sajo seidże. Macdonaldowe wojsewjenje ho w tym smyslu wukožuja, so na nowowólby w tu khwilu njeje myslicz.

Chinezoźo zaso Korejskich morili

Powěsče japanskeho wójnskeho ministerstwa powěsčej potwjerdzejeja, so je nězhdże 1500 nězdušischich chinešich wojakow korejske wsy ť wjeczora Tiekinga přichi Mukdenskо-Charbinskej železnizy nadpadnyli a wumrili. Wobydlerjow su skonzowali. Wotdžělenje japanskich wojakow je ho ruske jězdne stron pósłało. Pola Kuschuna su Chinezoźo pjecza 20 Korejskich, mjes nimi žony a dżeczi, morili.

Ruske jězdne patrouille a pouzerowane wosy w chineskim kraju.

Dopisowaŕ „Daily Telegrapha" w Mukdenje powě, so su ruske jězdne patrouille a panzerowane wosy Manschuli, namjesnu staziju w Mandżurskej, wobžadźili.

Zběžk w Mandżurskej přećiwo Čanghsuelinangej

Tři mandżurske provinzy su, kaž „Times" ť Tokia powědża, přicházeliwo knježstwu marschalla Czanghsuelianga postawile. W Kirinje a Titšikaru je so nahlwitne knježerstwo wutworiło. W Charbinje je prjedawschi schef městowebo sarjadnistwa wubjerk sa sakkowanje měra wutworił, kotryž dyrbi knježerstwo přichewsacz. Kirin jako hlowne město zběžkarjow placži. Czanghsuekiangowi přichiwšowarjo je ho w Czincžufu, nhdże 150 kilometrow ť połodnju wot Mukdena, zhromadżili. Do tuteho města je wjele nězhdušischich sakłonikow starcho knježerstwa czekło.

Kirinske knježerstwo Czanghsueliangej porokuje, so je so ť wobstatkami zběžka wobwahacžił, ť kotrymž su ho dyrbjale bankowki sameńicz.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 2. oktobra 1931.

— Wo wjedrje. Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 746, hygrometer +3, thermometer wo dnjo +12. — Dżenja rano we 8 hodź. barometer 747, hygrometer +4, thermometer w nozy +6. Mało ho pschemjenj. wjedro. Nad zapad. frjedźnej Europu je nětko wyschiny wupschestrjeraja. K ranju ho hibajo wupschestrjeraja ho nětko nad Ruskej, schtož mózemy za dobre znamjo mecz. We polnozy nimo ho hibaza niżina je ťwój wubjerk daloko k połonju pisches Franzowiu hacz k frjedźnowsenskemu morjeż wuťumyła. Tohodla ho w Franzowskej deschczuje. Barlinska wjedrarinja ho nadzija, so ho tutón wubjerk bórzy wuczeżnje a w naschich stronach wjedro njenakaty, chtoż li to nam wětr pschinjese. Mjes tym blizi ho se strony Azorskich tupow sajo fyzina wyschina. Tuž znamo spomnjeny wubjerk nasche wjedro pschejara njewobrohy. Też schkleńza dale na rjane pokasuje a rano sa no wo stopjenk posnuje. — Juthje hobotu zkdża zslónczko 6,01 hodź. a khowa ho 5,36 hodź. Měsacz zkdża a wjeczor 8,06 hodź. a khowa ho popołdnju 1,37 hodź.

— **Němski tydzeń w Budyschinje wot 4. hacz 11. oktobra.** S pschileżnosczu Němskeho tydzenja w Budyschinje wotměje ho napschemo pyschenje wukładnych wotnow, sa cžoż je wjele hódnych mytow wustajenych. Wubědżowanje dyrbi pschetrjebarjam psched wocži wjesej hódnosć němskich tworow. Wobdżělenje wolna ťm ť běłej tafli „Deutsche Woche" wosnamjenjene. Wone budża we Němskim tydzenju wjeczor dołho wobdżěłene a tež njedżelu wotewrjene. Budyšzy wobydlerjo a zuhy so prosicza, so bychu žebi wobhladali zajimawe wustajenja.

— **W měrjenjach hłownej kenzlije** (na Nadnizy po **1** khodźe) su wupołożene cžisła 61 hacz 64 přenjeho dżěła a cžisła 22 druheho dżěła němskostatneho zakonskeho zjednenja kaž tež cžisła 30 hacz 34 zakskeho zakonskeho zjednenja wob bližschej **dwě** njedżeli k wobhladanju za kżdeho.

— **Swišt ť póstowym autobuzom mjes Budyschinom a Borschczu.** Wot 3. oktobra sem pojedźeja sobotu a njedżelu **Budyško-Suborniczanske póstowe** autobusy jwopschedka hacz do Borschcze. Jězby wupschestrěcz hacz do Mikowa a Rychwałda, kaž je to wotmyslene, pschi nětczischim hubjenym hospodarskim położenju ludstwa njeje mózno. Tak rucže hacz pak sajo powschitkowanje lépsche wobstejnosče sastupja, dyrbi so porjadny wobhad mjes Budyschinom, Suborniczku, Mikowom a Rychwałdom a njedżelu tež mjes Budyschinom a Nitschej wotewricz.

— **Měsačna zhromadźizna jednoty Sokol w Budyšinje.** Wčera štwórtk zeńdżechu so bratřa a sotry w Serb. Domje k porjadnej měsačnej zhromadźiznje. Br. starosta Lorenc witaše z raznym Na zdar wšěch a wotewri krótko po 9 hodź. zhromadźiznu, po tym zo bě předsydstwo do teho mělo swoje posedżenje. Dokelž su so zwučowańske a wukubłańske hodźiny swéru wopytałe, chce jednota Budyšin 8. novembra t. l. wuhotować mały swjedżeń z rjanym programom. Br. městostarosta Krječmař poda rozjasnjenja. Swjedżenej wšitcy přistupichu, po tym zo bě br. načolnik Dučman wozjewił, zo so we winowcu nětko kóždy tydżeń zwučuje. — Sobustawy přistupichu dale jenolićsnje namjetej předsydstwa, zo so 6i sobustawy, kotříž so po wjacykróčnym namołwjenju dla jich zastateho dołha pola naseje jednoty njepohibnu, wuzamknu, a mjena tutych so w „Sokolskich Listach" wozjewja. Stóž je ze sobustawom, dyrbi tež swoje winowatosće dopjelnić. — Dale skhwalichu sobustawy namjet na Zwjazk, dżěłonjemčerjam přinosk spušćić a „Sok. Listy" darmo dać, zawěsčenje pak dyrbja płacić. — Žiwu debatu wuwichu tež hišće wšelake druhe prašenja, tak zo bě zhromadźizna zajimawa a jeje zabawny dokóne wšsće tež rjany. Pokładnik br. Handrik napominaše hišće kruće ke płaćenju a wozjewi, zo ma kóždy swoju sokolsku legitimaciju předpołožić k zaležjenju znamkow. — Zhromadźizna bě zaso dopokaz, zo też mała cžłóńka sebjewědomych Serbow njekhabłajo dźěła při wšěch wichorach časa. -ŕ.

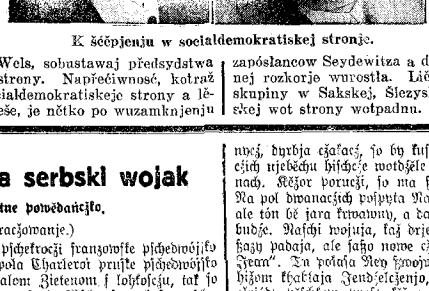

K šćěpjenju w socialdemokratiskej stronje.

Jan Vogel a Ota Wels, sobustawaj předsydstwa socialdemokratiskeje strony. Napječiwosć, kotraž mjez wjednistwom socialdemokratiskeje strony a lěwym křidłom wobsteješe, je nětko po wuzamknjenju zapóslancow Seydewitza a dra. Rosenfelda so k zjawnej rozkorje wurostła. Liči so z tym, so někotre skupiny w Sakskej, Slezyskej a nawječornej Němskej wot strony wotpadnu.

Jžlan:

Napoleon a serbski wojak

Přenjotne powědanjcžko.

72] (Pokračowanje.)

Rano 15. žmažnika pschetrocži franzowske pschedwójsko belgisku hranizu a jši pola Charleroi pruske pschedwójsko 22 000 žyzne pod generalom Zietenom ť lohkosczu, tak so dyrbjesche tute k połnozy zesacz. Wschо ho tak stawasche, kaž žebi kżor to pschejeschc. Wón wobjesche, so Jendželczjno wot žewjera pschicžahnu, Prušzjo wot wjeczora a so dyzbża so pschi dróży, kiž ť Nivelles do Namura wjedżesche, trjechicz. Tuž sestaja žywoje wójsko w tśrótku, so by jim jadżiwał, so sjednoczicz. Marschalej Ney pak poruczi, pruske wójsko k njemu pschichwatacz, so bychtaj je potom rozmjatloj. Ney pak sabérasche ho ť poblauskimi wežami a njewuwjedże žiwoj nadawk w prawym czażu; a połdżisko njebě jemu to wjazy możno. Ale też tutón njebě dostatk wě kżorowny duch pschewinycz. Wón ham nawjedże žywoje wójsko. Tola runje w tutym wokomiku pschicžahny wulke njewjedro, dyschcz ho liješche a pschemoka tak puče a dróhi, so bě njemożno, spěchnje, kaž bě to nutne, ť kanonami jěcz. Najebacz toho poradži so, jemu Blüchera jara cžuczliwje špicz, tak so dyrbjesche ho tutón 18 mil wróżo sczahnycz. Generala Grouchya pósła za Prušzakami, so by jich pschesczěhał. To pak bě wulki pobrach, dokelž tutón general njebě hišće ze jenje žadyn wažny nadawk wuwjedł; njebě dżeń k tomu trosczeny.

Napoleon ho nětko wobroczi pschczěwo Jendželczjanam pod Wellingtonom, kiž pak widżo franzowske wójsko pschikhadżecz, cžeka hacz k Waterloo. Na hórkach „Mont St. Jean" sestaja Wellington žywoich wojakow. My pak stojachmy ť kżorom na napschecziwnej horje Belle-Alliance. Bě hižom wjeczor, hdyž ham pschińdżechmy. Njebě možno, hamtyny dżeń ť bitwu japoczecz. Pschetrozowachmy na krježim dworje Caillou. Bě to rjane, cžiste twarjenje. Satepich thětnje w kachlach, so by ho kżor mohł pschewobleczecz, dokelž bě pschemoknył hacz do koże. Kżor spasche w nozy **hubjenje**, hižo w jenej hodźinje stany a pschebladowalschе **straże**. Na ranje hakle ho wróżi. Pschesta ho deschczowacz, **ale je tajke błóto**, so **konje** njemóża kanony wuczahnycz, dyrbja cžakacz, so by kusk wobwuschnyło. W jednacžich njeběchu hischcze wotdżele wójska na połstajenych městnach. Kżor poruczi, so ma ho w jenej bitwu sapoczecz. Na pol dwanaczich połpyta Napoleon ť małym nadpadom, ale tón bě jara krwawny, a dawasche špótnacz, kajka bitwa budże. Naschi wojuja, kaž dyrje hischcze jenje, tyhazy a tyhazy padaja, ale sajo nowe cžrjódy nadpaduja horu „St. Jean". Tu połada Ney žywoju rezu wojerskich wuschkańskich, hižom tkałaja Jendželczjanjo, Ney tyleba hischcze nětkotre cžrjódy pschchow, prosy kżora, so by jich połčzał. Tón pak wotmołwi: „S wotkel dyrbju jich bracz?"

A kżor una hischcze staru gardu, ale muzłi, so bjes njeje njemóże žywoje stejischczo wokhowacz. Wón njeda. O, kdy by ju nětkole dał! Hodźima połdżiczho, hdyž gardu do bitwy połża, bě posdże. Grouchy njebě Pruskich pschesczěhał, haj ani pucz falebnik. Niežo njepomhasche Franzowsam najwjetscha smužitosć, když jich pschimachu nětko ť dweju stronow. Ney-ej ju wjazy króz konja połscelili, stoji bjes klobuka, sczornjeny wot kura njeswoczi. jeho drasta je rostorhana, ť njeczemi rozrubana a wojuje jenož ť kruchow mjerza, dokelž ju jón jenu rostamali. Chze wojowacz je žywojimi hacz do žnjerzcze. Tola kżor poruczi, so wróczicz a krocżel po krocżeli zosaja rjetowje, wobdżerži je wschčch stronow wot njepschecželca, kaž pžu wobhladaja natčelenebo jelenja.

W nozy stoji Napoleon na łżnej fuzy. Nětotši grenadéroso ju woheń sadżěłali. S na tschij složenymaj rukowaj stejí kżor ju njebihaju kaj postawa, hladajo k Waterloo. Pschičzicha wuschł a wola: „Majestoseż, wotzaj thwatajcze, tu njecžisze schkitanyl" Kżor njeglischi, mjelczi, so njehiba. Wyschł so pschibliżi, pohlada kżorej do njeswocża a — — Napoleon płaka.

Rano napiża kżor žywojemu bratrej Jósejej ť městacžka Philippeville do Parisa: „Bitwa je drje pschežbrata, ale hischcze njeje wschitko łżubjene. Chzu wschitke žywe mosy sbrownadżicz a tak sestajam wójsko 300 000 muži žyzne. Pósłanzy dyrbja žiwoju winowatosć cžinicz a so se mnu sjednoczicz, so bychu Franzowsku wumożili."

Wróczachmy so do Parisa. Hdyž wjeczor 20. žmažnika po dróży ť Philippeville jědżechmy, slyše Napoleon ť woja a dżěsche do dworа pójty w Laon. Psches wotewrjene wrota widżachmy, kaž też wschelazy wežižni, kaž kżor ť połbitenej hlowu, ť rukomaj psches wutrobu složenymaj, po dworje tam a žem thodżesche Na dworje leżachu wulke hromady konjazeho hnoja. Jedyn ť wcžitnych pschihladowarjow schukotasche k druhim: „Glejcze, Zoba na hnojowej hromadże!"

Ale w tutym hubjenstwje pokasa ho najlépje jeho žylny duch. Zenje wón njeskorjesche, njeskorkasche winu na druhich, sczerpnje a cžischе jnjeże wón najbórzhe podeńdżenja. Na kupje Helena praji kżor: „Najskerje mi njewěrisze, so žarnju wo zhubjenu mój a nahladnosć; sym malo cžuczliwy ja to, schtož zhubich."

Powědali žu, so bě Napoleon cžesczelakowny. Ale cži drje žu jeho wopaczne powhudżowali. Wón drje dascze žebi jemu pschitšluchaju cžesczi wopokazowacz. Tola tute njeběchu je samérom žame ja žo. Wón wuji žwonkowne wobsteju nosče, so by wjetsche dożpět, schtož hewak wschidny duch njedowpósna. Jeho duchownemu wócžtu ho nichtó ani runacz njemóżesche; bě kaž worjoł, kiž jako jenicki lecži ťlónzej napscheczo a samóże bjes schłody do njeho hladacz. Wón ham wo žebi rjekny: „We mni bydlitaj dwaj cžłowjekaj, jedyn je jenoj hłowa, druhi jenoj wutroba; njemyslicze žebi tohodla, so je moja wutroba mjenje cžuczliwa hacz druhich cžłowjekow."

My, kiž lěta dołho kżorownu dobru wutrobu znajachmy, mějachmy ť nim najwjetschu hobuženlnosć. Na pschekwatych bitwach njebě jeho duch wina, ale wobzetbite wobstejnosče. Kżor ham junu rjekny: Bitwa je pschego khutna wěz; pschetož dobycze wotmyšluje cžasto wot nětkajke maliczkosče — wot sajaza. Tutón „sajaz" je ztkonna kukleika dónta wěcžnosče, kotraž kaž dżěczo hraje se tóstami."

Taž skasy dobycze pola Borodina Napoleonowa ťmorkawa a pola Waterloo deschcz, kiž ju w prawym cžasu njepschesta hicz. Napoleon wschak chzysche jenož je ťwojim wirtuadnym duchom wschitko ham dokonjecz; ale dobycze dawa Bóh wójsłom w njebjesach? Tón sniczi w ťwojim cžasu cžłowjeka, kiž jeho njepschipósnawa, psches mastičzkosć, na kotruž hordy duch ja hódne njemješesche, žebi pomyslicz, so wo Boha mało starasche, njesjpuschczesche ho na njeho, ale jenož ham na žebje.

(Pokračowanje sćěhuje.)

— To je za [illegible]. Nałhorjcze je pśihpajaś dobru składnosć. Wopomnśeje to a njeskombcźe składnosć lutowanja! Wulkotna słužba na wotebćarju stareho nałhaneho Kaiserez kofejoweho wobkhoda śwójśej hospodarjam hijom nźiko rjany hodowny dar. Schtóž nochcze pśihpajaś składnosć, dostaś tutón rjany hodowny dar, daj ześi hijom nźiko hodownu lutowańsku knjižku tuteje firmy dacź. W njej je 10 darmotnych znamikow — je to hijom sapocźaty —. Kaiserez kofejowy wobkhod sam je hijom sapocźał sa Waju lutowacź. Na wróćenje hodownje lutowańskeje knjižki dostanjecze pśched hodami 1931 niž jenoź 5 proz. rabata w pjenjesach abo twarach, ale teź rjany hodowny dar, na kótrymž so wjelce jara wjeselicze. Kóžde nakupjenje pola Kaiserez rźka w najlepšchim śrjodźenju sa Waś: płaćśiny hódno lutowacź a k temu hišcze dar!

— **Wobwjeźenje** we **źwojim** tydzenju namakachu tu wječora wjecźor we 8 hodź. tudomnu 40 lźetnu dźěłaćerku D. Sa pśihćinu dobrowólneje śmjerce maju lźeta traje wutrobne cjerpjenje.

— 12. **Zwingerowa loterija.** Drježdźańske Zwingerowe loterije, kiž wjeduja dźěł śrjódkow k wótrjenju Drježdźańskeho Zwingera, so dotal wschitke wuspjechnje wuhrochu. Ntiko pschinjóse 12. Zwingerowa loterija 1 500000 łopami a 160 000 hr. pjenjeźnymi bohaćemi. Lóš płaći 1 hrywnu. Łopy su pola wschitkich kolektérow dóstaćź.

— **Świnjazy mór je zaschoł** mjes źwinjemi tatarjow Hermana Kunata w Dobroschezach cźo. 22 pola Budyschina, Arnoschta Donata w Drobach cźo. 1, Arnoschta Schworzy w Boschezach cźo. 1 a Albina Glatte w Boschezach cźo. 43, kaž je so hamtśy śwěśiło.

Zymski ležny plan statnych autobusow

Wot njedźele 4. oktobra płaća zymske jśedne plany statnych autobušowych cźarow. S Budyschina wjedźe cźary dostacu tśi pschichodne pschemjenjenja:

Budyšk-Makecańska cźara so nakhwilnje zastaji.

Na **Budyšk-Běławjazańsko-Mužakowsku cźarje** so nicźo njepschemjeni. Wobkhowaju so pschijamknjenja w Běłej Wodźe do Barlina, Khoźebuza, Frankobroda n. W. a Schećećina.

Budyšk-Wjelkoša cźara dostanje jenoź śnadne pschemjenjenja, tak běchu nuzne k sakhowanju świtkow we **Wjaseźu do Wolbramcy, Wiernarjezach na jenej a do Pózkowow** na drujej stronje.

Teź na **Budyšk-Kamjenśej cźarje** je so na pschesćypnych jśehach k lśpschemu jśehow jenoź śnadne pschemjenjenja stachu. Wośebźe chcemy wusćehnuś, so pśeni wós bo Kamjenza ł Budyschina hijom 6,47 wotjźe (niž wjazu 6,53). Njedźelske jśehy wupadnu, potom teź jśeha, dotal ł Budyschina 16,45, do Kamjenza 17,50, ł Kamjenza 19,25 sajo wotjźe a 20,30 so do Budyschina wrócźi.

Na **Budyšk-Bitkopcźanśko-Nowomješćańskej cźarje** so wschelake pschemjeńi; Wosy wotjźu ł Budyschina 8,00 (jśeźi jenoź hacź do Drježdźan), 13,00, 17,08, 19.25 (tutón wós jśeźi do Cźerwjenych Nošćiž, jenoź njedźelu do Bitkopiz a Noweho Mjesta). — Do Budyschina pschijźu wosy 7,27 (ł Cźerwjenych Nošćiž), 9,35, 16,00 a 20.03 a njedźelu 23,40 hodź.

*

S **Malcźeho Wjelkowa.** Teź tudomna Bratrowska gmej**na** je pschistupiła k kośtnoj, so ma so pschewjeścź sagmjerkowanje Malo-Wjelkowskeje wśy do kolonije. S tym so pschećeja wjetschiny wśy dopjelnja. We wutornišchim śjadnym pośedźenju gmejnskich zastupjerjow wupraji so tśi knjes direktor Buck, wulźeny jo so je sagmejnowanjom kolonija je swojeho cźichcźeho šamotneho źiwjenja sćehnuje, tola njebźešće pschećeźiwo wotmyšlenemu sagmejnowanju. Wjeś proźy ł wośebitym listom kolonije, so by so należnośći pśehnje hamtśkemu hejtmanstwu pschepodała. Wjeśnjanosta, knjes Hausen, to teź pschilubi.

S **Wośporka.** Wječera schtwórtk wjecźor krótko po 6 hodź. sjesćeźichtaj kokjeźdźowaj na rózu Dwórnischćezowje a **Tworoweje drobi.** Żelezniśaŕ pschijźe je słužby a běšće hijom na drobu fajźi, dha nadobo ł leźiweho boka druhi kokjeźdny ł wulkej śpěchnosću pschijźe, do njeho frasy a jeho na drobu cźišny. Na źoze njemjeźeche njeśboże ja wobeju źaneho śkaschneho wulónza.

S **Lubija.** W nozy k schtwórtku mějachmy tu k prenjemu rasej śnjerk. Na nikej a nźerwej wodze nasta cźeńi łodźi. Sa rad a sahrodne płody pschińdźe tajka śyma hišcze pschejaśe.

Ze **Swinarnje.** Zańdźenu njedźelu swjećeštaj źiwnosćeŕ Jakub Pjech a jeho mandźelska Marja rodź. Rjekec ze wsy swój sl ě b o r n y k w a s. Jubilar je so trošku zaso zhrabał, hdyž je nimale štwórćeła swjećić dyrbjał. Bź sej zerzawu hejkotu jehłu do nohi zaklół a z tym sej krej zajédojći. Pśi tym pak hišće z módrym wokom wotešol. Je dźěn hewak zwućeny, wšźednje na dźěło khodźiś abo swoju źiwnosć zastaraś. Je so pśed 25 lźetami na nju dawał, dźeź běštaj Rjekec nan a maś spócźiniwje dźěłałoj a wobaj starobu pśez 80 lźet docpěłoj. Na jubilejnym dnju běchu so wšelacy gratulantoje zešli a wosławjachu sl ě b o r n e ju mandźelskeju we wjazanej a njewjazanej rěći a pśećelju a znaći so z nimaj radowachu. Nazajtra zeńdźechu so wjesne žony k šaley bunaceho a k dobremu pśikusej. Jubilar pokhadza z Wětenicy a steji w 57. lźeće źiwjeńskim, mandźelska je na statoku rodźena a njeje hišće Abrahama widźała. Z mandźelstwa stej wušłej dźeśi, hólc a holca a stej hišće w šulskich lětach. Rjane dary śwědźa wo lubości a cześćownosći, kotrejež so jubilaraj swojeje zdwórliwosće a njespróćeniwosće dla we wsy zwjeselataj. A nětko tak dale w zbožownym mandźelstwje k złotemu jubilejej napśeco!

Z **Kukowa.** Dźiwajo na dotalne wuzbytki budźe **lětsa** rekordne **lěto za běrny.** Tak bohateho Božeho **žohnowanja dołho** wjacy **měli** njejsmy. Nětkóli sej skoro radźe njejsu, hdźe je wukhować. Hdźeź pola mjeńšich wobsedźerjow hewak pincy dosahachu, dyrbjachu nětko junu abo wjacy hromadow pśiprawić. To pak je bjez dźiwa, hdyž so tajke eksemplary wupłodźa, kaž je tudomny źiwnosćer a mješanosta k. Bětnar ma. Mnohe waża hać do 1½ punta, dosć a nadosć jich je, kotrež su „wo nješto lóžše". To je hórzy kobjel polna. Jedna so wo běle „Ragiszehne". Tajke je plahował na wjesnych leżownosćach pśi Wětećanskich mjezach. Je to běla druźina, podobna Centifoliji. Kaž so zda, njeje mačate wjedro poslednich dnjow a tydzenjow rozróstej skodźało, běchu dźe zwjetša dorostłe. Wostanje dale tajke pśihódne wjedro, so zemske płody derje wukhowaja. Pśi hižo khětro zymnych nocach, hdźeź dyrbimy ze zmjerskami liśić, njeje derje, běrny wuworane pśez nóc leź wostajić. Teź so ludźo namakaja, kotśiž witanu pśiležnosć k „tunim žnjam" wužija, kaž je so tu jenemu wobsedźerjej ześło.

Z **Pančic.** Maćerjan podawa so rada pjatk 9. oktobra 1931 pop. w 2 hodź. w hosćencu.

Z **Khrósćic.** Maćerjan podawa so rada srjedu 7. oktobra 1931 pop. w 2 hodź. w hosćencu.

S **Kamjenza.** Duja 1. oktobra wošłožichu Kamjenśa-Radebergska żelezniška cźara 60 lźet. 30. měrza 1869 sapocźachu ju twaricź a 1. oktobra 1871 so wobćhad na njeje wotewri. W měrzu 1872 twarjachu żelezniju dale hacź ke krajnym mjesam pola Nadróśneje Hrabowki.

S **Wojerez.** Wojerowśe měšćańske schule samknychu swoje wrota k Michałskim próśdninam. Wutoru 13. winowja rano we 8 hodź. sapocźnje so sajo schulska wuczba ł cźerstwej mozu. S nujsowym wukasom so licźba schulskich hodź. pschemjeni. — Sstwój 25lźetny mišchtrśi jubilej swjećeśeche 1. oktobra pjetarśi mischtr Ewald Bielig w Małej Nydźej. Wón je śebi w tutych lźetach dobru lubosć a cźešcźownosć swojich zhromadźenjanow.

S **Klětnoho.** Tu su sapocźeli parnje tepjenje za jich twaricź. Dopjelni so ł tym pschecje, ł kótrymž je so wośada hijom dotho nośnja. Wschitkim su k pschewjedźenju po swojich mozach pśihnjoschowali. Nadźijeja so, so budźe tepjenje natwarjene, pśedy hacź symne dny pschińdu. — Pschichodnu njedźelu swjećeźi tudomna evangelska wośada swój śnjowy dźakny swjećeźeń.

S **Krynhelez.** Ssylne dešcźe je poślednim cźasu sawinowachu w nałschich kónćinach wulku wodu. Pośledne dny je woda na sjednocźenym Schépzu sajo śnje pśebiźerała. Nětko pśihi rjanych słónćnych dnjach tu ludźo pilnje běrny sbźeraju. Běrny su pod łśišćim mokrym wjedrom ślě cźerpjele, śnutśkach maju hušto cźerwjene bleźći a źmuhi.

S **Běłeje Wody.** Dnja 1. oktobra t. l. běšće so 40 lźet dopjelniło, so so na Běło-Wodźańsko-Barschcźanskej żelezniśy wośobowym wobkhad wotewri. To sta so 1. oktobra 1891. — Dnja 1. oktobra je 20 lźet, so ma Běła Woda hamtśe šudnišwo.

S **Hórki.** Najstarśi wobydleŕ nascheje wśy Arnoscht Rothe śwjećeśeche tele dny swoje 98. narodniny. Wón je duchownje hišcze cźiły a cźerstwy, tola je khětro śłaby na woczi.

Wusudźenja

Dla śamanja śygla běšche wobkhorźeny elektrotechnikaŕ Alfred Mann ł Noweho Gersdorfa. Hamtśi śud w Habrachcźiach pak běšche jeho wuwinował. Pschećiwo tomu bo śtatne rěcźnišwo powoła. Dokelž wón jako wobkhodny wjednik we wobkhodze swojeje żony njebźešće sapłaćił śarunanje na elektriśku śwěcu, běšche milionarna we wobkhodze hłowny wohwjercźaŕ sawrjeła. Mann pak běšche plombu wotśtronił, sawjeru wotśtronił a plombu sajo pschicźinił. Mała khłostańśa komora krajneho śuda napołoji Mannej 10 hr. pjenjeźneho khłostanja abo 2 dnjej jastwa.

Hanił a khwinowaśi běšche dekorazijśi molećiki miśchtr Korka Schelle ł Drježdźan mjes tym semrěteho prawišnišeho konsulenta Heinricha ł Ulbersdorfa a konkurowneho sarjadnika Ludwiga ze Selenizy. Sa to běšche jeho Sebnicźanśki šawnišći śud k 2 njedźelowaj jastwa sasudźił. Schelle so pschećiwo wutśudej powoła. Tola jeho powołanje so jaćišmy.

Z Łužicy

* S **Wjerancy.** Zajmy napohlad na wjecźornym njebu pokhći so tu pónoćnu wjecźor. Jako so wokoło 8 hodź. mróćeźe torhacha a měšaćk na śaúśkim njebju śwěćeźi porźa a śwoje pruhi śćelesche do mróćel, hdyž po wjecźornym njebju horjecźehnjechu, nasta na krótkowjecźornym njebju krašna tuźeł w matych śydom barbach. Wona běšche jenoź trochu błędźišcha hacź płónćna tuźeł.

* S **Poleźnizy.** W starobje 60 lźet wumrě tu tnjeni Konśanzija Schcźepanowa rodź. Bubnikez, mějićelka śnateje a nahladneje Poleźnilskeje poprjancźkoweje pjecźenje Gottlieba Bubnika. Firma, kótraž je 1829 sałoži, je nětko hižom pśches sto lźet śtajnje we wobśedźeństwje tuteje firmy. Teź nětko po śmjerći mějićelki powjedźe so wobkhod dale po dotalnym waschnju a wostanje teź we wobśedźeństwje śwójoh.

* S **Hołkina.** Po dołhich jednanjach je so skónćnje dozpěło, so ma so Sprewja tu w delnjej wśy runacź, tola tu w tej bołhośći, kaž śebi śwopśedźa mysłachu. Sanźdźenu pónźdźelu mójachu ł runanjom zapoczeć. Se namjeśnjeho fonda je ginejna 35 660 hriwnow dóstała, so wona njekśejeba nimo kupjenja leźownośćow žanych wudawkow njeźcź. Runanje je so sajo firnje Peutkert w Žitawje pschepodało. Ludźo, kiž dźěła nimaju, śmeja tu dlśchi cźaś sajśłužbu.

S **Delnjeje Wódrizy.** Cźeźke njeśboże sta so pónźdźelu popołdnju pśi pschekhadźenju żelezniśkich konjow na tudomnym jastańischcźu Lubjšćo-Žitawskeje żelezniśy. Dźeśaćeŕ Kegler se Žitawy ł nětkotrymi towaršchemi tramwy wośeše. Wón chcźeše skocźiś na mały cźerjeńśi wós, kiž ł wośenju trjebachu, padźe pak tak njeśbożownje mjes kolije, so ł śiwej ruku na kolije dyri. We jamtśnym wokomiku pschijźeźe druhi cźerjeńśi wós, kiž Keglera pschejeźe a jemu zyły lewy bok wutrobna rostorhny. Sobustawy Cźerwjenego Khóśa a lékaŕ dr. Rühle poskićichu wuhonemu prenju pomoc a starachu so wo jeho dowjezenje do Žitawskeje khorownje.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Marienberga.** (Cźežke śrażenje sapschahaja ł autom.) Kamjenicźanśki wośobowy auto jrany na śtatnej dróży w Lutach tak žylnje je sapschahom hromadźe, so je jeho wośo śtamo. Konjej so śpśóśichśichaj a pośonca wjerchny wós na dróhu. Jeho śamźny wós je jeho pschejeźe a cźeźko śrani. Teź jedyn je śedźacych w aucje je cźeźko śrani a jeho wotwjeźechu bjes wótonja do khorownje. Auto je žylnje wobśichtodźi, teź jedyn z konjow je cźeźko śrani. Autowy wjednik bź so ł njeśbożownišchcźa wotśtalił a je so najśterśho je śadwěłowanjom nad njeśbożom hišćeje wjećeŕ kamjenicźanskeje dwja w Cźopawje ł cźahom pschejećej dak.

* S **Drježdźan.** (Zwólbu śadobnyarjow sajeli.) We poślednim cźahu su je wjazy krócź do wobkhodow sadobywali a wušłajeńśke wośna wurubjeli. Ssobotu wjecźor śwěćeźi kriminalna policija śchtyrjoch dwaźcźeličnych pachołow jako śkućerjow a jaja jich. Dźeł pokradnjenych wośow móśeśche so śchkodowanym sajo wróćiś, mjes nimi zyła dobytna, kiž bź so śkućerjam w pschedeschłej nozy pschi śadobywanju do wobkhoda ł wośmjanymi worami do rukow dośtała. Hacź dotal je dźewjeć tajśich śadobywanjow wujaśnjenych.

* S **Dittersbacha.** (Wocźerśtwjeńja so sawrjela.) Cźeja naścheho cźahu leźi teź na tudyschej Drježdźańskej wocźerśtwjeńi. Dokelž pschijrajźi k wudźerjenju, kiž ma Powśchitkowna mešna thorobna kaśa ł cźerjenjom podawacź, wjacy njedobaha, widźa so Drježdźańśki jurisdikcijny, wot 1. oktobra hacź do 31. měrza wocźerśtwjeńju samknucź a jenoź w cźopłischim cźahu licźba domjaznosć wotewrjenu mécź. Personalej so śdźela wupowěźi, [illegible] w mešćańskich wušławach samjećeźi.

Nowiše z cyłeho śwěta

— **Wuhlady na wjedro sa jutśischu žobotu:** Pomaku so powrócźi, tola wośtanje wjedro mile a śwjetśicha śadźe.

* **W Gośpodźu pola Schandawdy ju so w nozy k pónźdźeli pola śchećej ratarjow paduchi nuts dobyli. Jim ju pódla pjenjez cźaśnikli, zigary atd. do rukow padli.**

* **W schiesnjym sanatoriu we Wólfelsgrundźe** w Kradźich horach je **59lětny wobsedźeŕ a wodźazy lékaŕ** sanitetny radźićeŕ dr. Jaenisch **swoju cźeźko thoru 53lětnu žonu a potom sam** ześe **sastrélił. Dr. Jaenisch wot wjele lět duschewnje** ł **myślenki cjerpjeśche, so bź jeho žona njesahojnje thora a na cźiwilne bolośće cjerpjeśche.**

* **W Kaltischporta pola Rewala je motorski cźołn se žydom wośobami do śkały sarażił a so podnórił. Pjeć wośobow je so tepiło.**

* **Kommunistiske konsumne towarstwo w Halli je konkurs pschidowjedźiło.**

Towarstwowski powěstnik.

Zwjazk Łuž.-Serb. Studentstwa ma sobotu 3. t. m. pop. w 4 hodź. ważne wubjerkowe posedźenje.

Hł. starši.

Łaz. Serbske tow. „Handrij Zejler" we Łazu ma swoju měsačnu zhromadźiznu njedźelu 4. winowca pop. w 4 hodź. pola Šołćic. Wšitke sobustawy njech pśińdu a hosćo su lubje witane. Budźemy Zejlerjowe spěwy sebi rozłoźiś, zo bychmy je znali.

Předsydstwo.

Pjedy hać kupice

wobhladajće sebi **njewjazomnje** mój **wulki skład**

Mantle za pśekhódny cas - Kosmićkate a zymske mantle - Wobleki za sport, na hasu a za towaršnosć - Njepśemokawe jaki, jupy, tkaninowe a dźěłańske kholowy - Wšu powołańsku drastu - Klobuki, šapki, zwjerśne košle - Woprawdźe dobra spódnja drasta - Pulovry z rukawami a bjez nich

Moje pśiporjenje je a wostanje: Najlóp'u tworu po najnišich płaćiznach

Drastowy dom H. Pachaly

w Budyšinje - Pśed Šuleśkimi wrotami

Telefon 3144

Nidźelu wot 12-18 hodź. wotewrjene

K hrayzběranju

porucam

najl. h. w. aze, swinjace a ćelace

mjeso

dobru bźu a ćmu

kołbasu

punt wot 40 pj. a dobry

swinjacy šmalc

Eug. Petrich,

rězniški mišter a Kotolšcej hasy pódla „Ehape"

Za wuspěšne

wothladanje włosow

pśećiwo wupadow, łusćinam, sw erbjenju hłowiny je kóždy wužiće stajnje **kopźiwinowu wodu** za błowu »RHEINGOLD« (po Kosmet Halm) wuwaźena 250 gr. 75 pj. Jenoź na pśedaŕ we **wikowafnt** z drogami a chemikalij.

OTTO ENGERT

w Budyšinje

Žonjace wobleki
Žonjace zymske mantle
Mužace wobleki
Mužace zymske mantle
Najwjelši wubjerk! Najnižše płaćizny!

Drasťowy dom

Hellwig & Schönbohm

w Budyšinje na Bohatej hasy 19

Njedźelu, 4. oktobra wot 12—6 hodź. bjez přestawki wotewrjene

Winarnja w Pančicach

K wotewrjenju sobotu, njedźelu a póndźelu 3., 4. a 5. winowca

wulki winicarski swjedźeń

Bańka (wulka škleńca) wina 35 pj. Płaćizny hódne jědźe. Jako wosebitosć zaječa pječeń z winowym kałom.

K tomu přeprošujetaj najpřećelnišo

Pawoł Glaws a mandźelska.

Jene prašenje

Maće hižom zymski mantl?

Jeli nic, přińdźće k nam

2 priwatnej dnjej sobotu a njedźelu

Wosebje nizke płaćizny!

Mužace mantle, z pasom dokolawoko w najnowš. barbach 25.- 38.- 50.- 60.- 75.- hr.

Mantle za pachołow, z pasom dokolawoko najnowočasn. formy 20.- 35.- 40.- 45.- 50.- hr.

Potuńšene mantle za wšědny dźeń za mužow, pachołow a dźěći

Prjedy hač sebi **žonjacy abo dźěćacy mantl** kupiće, wobhońće so prošu pola nas, njetrjebaće tehodla kupić

Franc Mrstny

w Budyšinje na Bohatej hasy 4

Jara tunjo

NSU

200 ccm, model 30

Klingst na Hošće hasy 17

Wołowanske płaćizny!

Skórnje, dołhe ručne dźěło 20.—, połdołhe wot 9.— hr.

Nowe kuchnje 89.— hr.

Koža z nakład, matracami, nowa **ležańa** a trjebany sofa směšnje tunjo na předań

Sejfertec skladnostne kunje na Kamjentnej hasy 29.

Nakupowanje kóžkow

Wobdźěłanje kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty

Leunerec běleńje

na Garbarskej hasy 4

na Sprjewinej hasy 2

Kofej : kakao kolonialne twory

KURIO

na Zwonkowa. Lawskej hasy 2

NSU

motorske kolo z přibočnym wozom, z nowa wuporjedź., derjeběžace, hodźi so za wšě ćežke transporty, tunjo na předań w kołowym domje

Preibisch

na Zwonk. Lawskej hasy 17

Nowe

tučne jerje

10 štuk 45 pj.

Z mojeho wulkeho winoweho składa poručam wosebje tunjo

najlepše

pohon.wino

litr jenož 95 pj.

Carl Noack nasl.

mějićel Ernst Zimmer

w Budyšinje na Žitnej hasy 10

Łož. šaty dobra twora jara tunjo

Košle, fale, wupjerki

Ida Erler w Budyšinje na Zw. Lawsk. hasy 10

Bukečanska drogerija

mějićel: Martin Schudack, pruh. drogista

poruča wšě

načinjenja symjenja

Ke kermuši:

barby, laki, wósk za špundowanje

Sedlarske a wutykane twory

ma na składze, zhotuje a wuporjedźa

C. Junghannß předy Emil Schubert

na Jerjowej hasy

Dźěćacy wóz a sportski wóz

derjezdźeržany, jara tunjo na předań **na Mołtkowej drózy 6** we wobućowym wobkhodźe. (Njedźelu wot 12—6 hodź. wotewrjene.)

Trjeb. šijaca maśina 20.— hr.

Trjeb. hólěace koło 20.— hr.

J. Schieback

na Mužakowskej drózy 4

Stary, dobry

cahambra hońtwjeński žitny palenc

Bellaria pohonowe wino — aromatiske a mile

Winowe kisało, kisałowy sprit

jenož prawy wot firmy

Likěrowa fabrika **Carl Hammer w Budyšinje** Winowa wikowarnja

Čas kaza:

kajkosć a tunjosć

Samo tkane twory hnydom na přetrjebarja

Druhe twory dla wulkonakupowanja tunjo kaž ženje

Kupuj pola nas — lutuješ pjenjezy

Rěčimy serbscy!

Dźěćace nohajcy dobra kajkosć nowočasne barby wulkosć 1—3, por **-.28**	**Mužace nohajcy** štrykowane čista wołma . . **-.68**
Dźěćace šlypry rjepikojte we wšěch wulkosć. **-.38**	**Mužace spódnje kholowy** kruta kajkosć . . **-.88**
Žoniace nohajcy ćežka makow. twora z dwójnej stopu nowe barby, por **-.58**	**Muž. normalna košla** dobra zymska twora **1.58**
Žoniace zymske šlypry rjepikojte . . . **-.48**	**Mužace pulovry** čista wołma . . **2.98**

Naše wosebitosće: Łožowe šaty, Wupjerki, Šatow. tkaniny

Zbytki hišće tuńšo

Dampfstadt

1930

złota medalja Dźjezdźany 1931

Złota medalja

česćne myto Dźjezdźany 1931

1930

Nowo: Kab net za wothladanje nohow

Martin Jähne

Orthopädiski šewski mišter

w Budyšinje

Telefon čo. 2705 na Šuleńskej hasy 9

Nowočasna wuporjedźeńja

Wosebity wobkhod za nohikhorych

škórnje sportske wukhodźowanske rejowanske domjace **stupnje**

Wulki skład! Přihódne płaćizny!

Předawańja **w Budyšinje** na Mołkowej drózy 6

Wobkhod je njedźelu 4. oktobra wot 12—18 h. wotewrjeny

Přiloha k čisłu 230 **SERBSKE NOWINY** Pjatk, 2. oktobra 1931

Cyrkwinske powěsće

18. njedźela po swj. Trojicy, 4. winowca 1931.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi rano ½8 hodź. Bože wotkazanje němske (farar Kapler), ½9 hodź. němska a ½10 hodź. serbska Boža służba (far. Tišer). W 11 hodź. dźěćikemšenje.

Krajnocyrkwinske zjednoćeństwo w Budyšinje při *Pólnym hrodźiku* 6. Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći. Wječor ½8 hodź. žnjowy dźakny swjedźeń ze wšelakimi poskićenjemi. Wuhotuje zwjazk młodźiny za rozsudź. křesćanstwo. Zastup je darmo. — Wutoru pop. w 4 hodź. ma sotra Emma biblisku nutrnosć za žony. — Štwórtk wječor we 8 hodź. je biblisku nutrnosć (list na Romskich).

Sotra Emma změje biblisku nutrnosć za žony wutoru w Budyšinje a pjatk w Hornjej Hórcy.

Zjednoć. wothladar Zimmermann změje biblisku nutrnosć njedźelu pop. ¼4 hodź w Njeswačidle, wutoru we Wjazońcy, srjedu w Arnsdorfje, štwórtk we Budyšinje a pjatk w Tućicach.

Z Barta.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbsko a dop. ½10 hodź. němske kemšenje (k. farar Handrik-Poršiski).

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. změje farar Bóje serbsku spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske prědowanje. — Póndźelu 5. oktobra — kermušu — změje farski vikar Böttger rano we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. serbske kemšenje. Wobaj dnjej zběrka za našu cyrkej. — Štwórtk wječor we 8 hodź. towarstwo młodych holcow.

Z Bukec.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, ½9 hodź. serbske, w 10 hodź. němske kemšenje. — Pop. w 3 hodź. křćeńske kemšenje. — Wutoru wječor ½8 hodź. žónske towarstwo pola Stangec.

Z Budyšinka.

Popołdnju w 2 hodź. němska Boža służba w Přiwćicach. Poršiski posawniski khór sobu skutkuje.

Z Hodźija.

Rano ½8 hodź. němska swjata spowědź, ½9 hodź. němska Boža służba. W 10 hodź. serbska Boža służba. Kolekta.

Z Hrodźišća.

Rano ½8 hodźin němska spowědź, dop. ½9 hodź. němska a w 10 hodź. serbska Boža służba. Zběrka za wosadnu nuzowu pomoc. — Pokhowana: Marja Hana, Jurja Radawieca, dźěłaćerja we Worcynje, mandźelska, 39 l. 7 m. 12 dnjow.

Z Khwaćic.

Rano ½8 hodźin němska spowědź, ½9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske kemšenje. Zběrka.

Z Klukša.

Rano we 8 hodź. němska spowědź z Božim wotkazanjom, dop. w 9 hodź. němske a ½11 hodź. serbske kemšenje. Zběrka.

Z Kotec.

Dop. ½9 hodź. němske prědowanje (wosadny farar). Zběrka.

Z Łupoje.

Dopołdnja w 9 hodź. serbska Boža służba, ½11 h. dźěćikemšenje (spěwanje). Zběrka za wosadny pomocny skutk.

Z Malešec.

Rano ½8 hodźin serbska spowědź, ½9 hodź. serbske a dop. w 10 hodź. němske kemšenje. Zběrka za wosadnu nuzynu pomoc.

Z Minakała.

Rano w 7 hodź. němska spowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. němska a ½10 hodź. serbska Boža służba. — Dop. w 11 hodź. dźěćikemšenje. Kolekta. Pop. w 2 hodź. dźěćikemšenje a ¾3 hodź. němska Boža służba pola sotry Nedonec w Adolfskej hěće.

Z Njeswačidła.

Rano we 8 hodź. němska spowědź, w 9 hodź. němske, ½11 hodź. serbske kemšenje. (Zběrka za wosadnu nuznu pomoc). — Pop. ½4 hodź. bibliska hodźina na kaplanstwje (zjednoć. wothladar Zimmermann z města).

Štwórtk wječor we 8 hodź. towarstwo młodych holcow (hornje a delnje wotdźělenje) na farje (přednošk k. fararja Hermana z Pócekow).

Pokhowanej: Morwonarodź. holćka Kurta Oty Bernhardta, elektroinstallateura w Njeswačidle. — Marja Gustła zwud. Gneußowa rodź. Hänselec w Njeswačidle, 66 l., 10 m. a 16 dnjow stara.

Z Nosaćic.

Dop. w 9 hodź. němska Boža służba (cand. theol. H. Kanig). Zběrka za evangelski Zwjazk. ½11 hodź. Boža służba za dźěći (farar Kanig). Pop. ½3 hodź. towarstwo młodych holcow.

Z Poršic.

Dopołdnja w 9 hodź. so serbske prědowanje čita. Zběrka. Dźěćikemšenje w Porśicach ½10 hodź. za młódše dźěći. Towarstwo młodych muzskich a posawnistojo so wobdźěla na Božej służbje pop. w Přiwćicach. Pop. ¼4 hodź. němska spowědź w cyrkwi (k. farar lic. Mrózak z Budyšinka).

Z Rakec.

Dop. ½9 hodź. němska spowědź, w 9 hodź. němske kemšenje, ½11 hodź. serbska Boža służba. Pop. w 2 hodź. serbski nešpor.

Z Wóslinka.

Rano we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. serbske kemšenje. Zběrka. W 11 hodź. dźěćikemšenje. Pop. ¼4 hodź. Boža służba w Lěskej.

Z Wósporka.

Dop. w 10 hodź. prědowanje, ½12 hodź. kemšenje za dźěći (wosadny farar). Zběrka. — Póndźelu wječor we 8 hodź. je na farje bibliska a zjednoćeńska nutrnosć (br. Schmaußer).

Cjeżke nasymše njemjerco

Póndźelu popołdnju pichćachu cjeżke nasymše pjerwjedro pjećeš połnócu Sśmolinu (Nordhaz). Na polu Mahndorfskeho knjeżeho dwora farar blyšk wołachu japichach, kiž tam worasche, ale woły a też wołazeńe. Druhi blyšk kapaše do hródźow Mahndorfskeho kubła a farar tamu. We Betenskim młynje dyrbi blyšk do konjazeho japschała. Połoncź a konjej běchu hódźinu bješ wědomja.

Semrěli: Hana swud. Mužikowa rodź. Grillingez w Budyšinje; khowanje budźe jutśe połobotu pop. ½2 hodź. wot žarowańskeho domu na Hornjerśiskej haju 14. — Augusta swud. Neumannowa na Židowje; khowanje budźe jutśe połobotu pichp. ½12 hodź. na Hrodźišku. — Jan Mrucźk w Kamjenzu, 29 lět; khowanje budźe jutśe połobotu pop. ¼4 hodź. wot žarowańskeho domu na Połnóńej broży 25. — Ernestina swud. Spaćkowa w Lubiju; khowanje budźe jutśe połobotu pop. w 3 hodź.

Powodźenje też w Pólskej.

Wurjadnje zažnja zyma je w Sudetach wjele sněha přinjesła, kiž je nětko zaso roztał. Wšitke rěki ze Sudetow maju wulku wodu, kiž je wšudźom z wulkej škodu za ratarstwo. Na wobraz předstaja powodźenu krajinu pola Krakowa.

Měrćin Nowak-Njechoński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Cas našeho pobyća w juhosłowjanskej stolicy so ke kóncej bliźeše. Skónčił bě so zlět po třećim zlětowym dnju. Hišće dźeń sej přidachmy, zo bychmy sej wobhladali Bělohród.

Póndźelu dopołdnja buchmy přeprošeni do serbskeje swójby. Bydlachu nětko wonka w předměšće w pyšnej wili. Powitachu nas po staroserbskim wašnju z tradicionalnym „slatkom".

Wopyt juhosłowjanskeje swójby bě poslednje zhromadne předewzaće našeje wuprawy w Bělohrodźe. Popołdnju potom bratřa a sotry so rozprošachu po měšće, zo bychu sej wobhladali zajimawosće, kupowali sej dopomnjeńki a proviant na dalše pućowanje.

Cyła wuprawa tworješe tak rjec wulku swójbu. Jedyn so na druheho zwućeše. Běchmy wopřawdźe kaž bratřa a sotry. Wosebje bratřa so derje znjesechu a njedóńdźe ani k najsnadnišej zwadźićzy mjez nimi. A to ma wjele prajić, hdyž rozpominaš, zo Serbja so tola tak jara rady ćahaju a wuréćuja.

*

Juhosłowjanska je krutobny kraj, a juhosłowjanski stražnik nješłožkuli zakazuje, štož pola nas zakazane njeje. Hdyž maš pola nas žonu abo njewjestu a chceš jej hubku dać, tak to směš stajnje a wšudźe, też w zjawnosći před ludźimi, hdyž će přitomnosć druhich ludźi njemyli. Hinak w Juhosłowjanskej.

To dyrbješe też nazhonić jedyn z našich zalubowanych bratrow, kiž sej póndźelu popołdnju wuleća z towařšku do Topćidera.

Před samymi wrotami Bělohroda so zeleni Topćiderski park. Je tam wjele krasnych starych wodoklonow (platanow). A spody tajkeho štoma sydźe so naš junak a swoju towařšku namolwi kaž rajtar w serbskej pěsničcy:

„Pój, sydń so ke mni na trawu,
ty rjane holičol"

A synyštaj so a na łučku hladaštaj, hdźež ludźo so wukhodźowachu, a daštaj sej słodźeć słódke marule, kiž běštaj sej kupiłoj. A sej powědaštaj wo rjanosći Juhosłowjanskeje a wo krasnosći młodosće a lubosće. A potom, haj, potom sej daštaj hubku a na ničo złeho njemyslištaj. Ale wbohaj, njeběštaj ličiłoj ze surowosću juhosłowjanskich zakonjow a z kedźbnosću juhosłowjanskich stražnikow. Zezady štoma so wunóri stražnik, surowje hladaše a sej legitimaciju žadaše. Zo je w Juhosłowjanskej zjawne hubkowanje surowje zakazane jako skućenje zjawneho pohórška. Smjeće łužiskoserbskeju hrěšnikow stražnika tola trochu zamyli. Wón so začerwjeni, so zamołwi a namołwi hrěšnikow, zo byštaj so podałoj do blizkeje husćiny, kiž so wěšće krasnje hodźi k hubkowanju při wuzamknjenju zjawnosće. Młodaj zalubowanaj wšak radšo wostaštaj spody štoma a so tak korektnje zadźerželaštaj, zo njehrožeše konflikt z krutobnym zakonjom.

*

Wječor so potom rozžohnowachmy z juhosłowjanskej stolicu. Bě so nam tu wulkotnje spodobało. W rjanym, swětłym „Studentskim domje" čujachmy so kaž doma. Jědź bě dobra, ludźo běchu přećelni, kuchańki, kucharjo, służobnicy, domownik — wšitcy běchu do nas zalubowani. Posledni wječor mějachmy tam w „Studentskim domje" rozžohnowansku swjatočnosć. Poručachu zastupjerjo juhosłowjanskeho, pólskeho, čěskeho, ruskeho a našeho łužisko-serbskeho Sokołstwa. A potom spěwachmy spěwy wšitkich słowjanskich narodow.

Póndźelu wječor chcychmy wotjěć. Rozžohnowanje bě ćuće hnujace. Sylzy so ronjachu a dóstachmy wjele njetruhanych hubkow, a žadyn stražnik to njezakaza.

Ale dyrbjachmy preć. Dźěchmy po sotry, tworichmy swój tradicionalny třistup (sotry do srjedźa!) a ze staroslawnej wokrjesnej khorhoju na čole čehnjechmy na dwórniščo.

*

Naš wotjězd so tak snadnje njewotmě kaž přijězd. Na dwórnišču bě čiščeńca kaž w Bukecach wote mše. Bě to hobrski nawal ludźi, Sokołow, Sokołkow, kiž chcychu wotpućować. Bě to šmjatańca kaž při twarje Babylonskeje wěže. Wše ćahi běchu přepjelnjene a hačrunjež naš Vekoslav Bučar sej dawaše najwjetšu prócu a sebi nozy wuběha, wón tola wuskutkować njemóžeše, zo w prawym času z prawym ćahom wotjědźechmy. Na nastupnišču tworjachmy wulke lěhwo, zaraćenje z kofrow a wačokow. Postajichmy na kopc wačokow swoju khorhoj, zesydachmy so a ćakachmy na wěcy, abo prajmy lépje, na ćahi, kiž mějachu přijěć a nas wotnjesć. Tehdy so tak z cyleje wutroby weselich, zo njejsym sobustaw předsydstwa zwjazka, zo potajkim njemějach ani zamołwitosće, ale jenož prawo mórkotać a zběžkarić. Ale my ani njemórkotachmy, znajmjeńša nic wjetšina. Kóždy pospyt zběžkarstwa bu wot rozumnych hnydom w samom spočatku podušeny. Sedźachmy tu kaž Židźa při Babylonskich rěkach. Jenož nic tak zadwělowani, ale ze žortowanjom. Naši wjednicy pak mějachu staroseće, zo jich wše włosy na hłowje bolachu. My pak so dźerżachmy k přisłowu: „Dlěje traje, lépše budźe!"

A hdyž běchmy so dołho dosć načakali, móžachmy tola hišće wotjěć z ćahom na Sarajevo, drje nic po čarje, kiž běchmy najprjódcy sej wuzwolili, ale po druhej a něšto hodźin pozdźišo. Ale wšak do Roma wjedźe wjele pućow.

(Přichodnje dale.)

Hospodarski rozhlad

Pjatk 2. oktobra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk. zlotych	47,45
1 jendželski punt .	20,43	100 českosk. krónow	12,44
100 šwajc. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

Wukazy skatneho knježerstwa měrja so na wotpowmjenje a wobaranje hospodarskeje nuzy w pschichodnej symje. W krajnych pschipadach a měschczanskich zastupjerstwach jednaja wo snižanju wyšokich mjsowa a zamjesowanju njetrjebawschich wudawkow. Wukrajne kurzy zapisuja wschelake kurzy wukrajnych pjenjez. Jendželska mena so sama skrućuje.

Produktowe wiki zapisachu wčera sama skrućenje žitnych płaćiznow. Pschenica poskuli po zentnarju wo 15 pjenjezkow, rožka wo 10 pjenjezkow a wowsa wo 5 pjenjezkow. Jenčezy jeczmjeń pschi dotalnych płaćiznach wosta. Žito bě na wikach sama žadnische. Ratarjo nimaja tkwile mlócjecj, hdyž tsany cząs na pola do zymowiw, běrnow a rěpow wabi.

Zentnar płaćizneho wčera w Barlinje:

	wčera hr.	tydženja hr.
Pšenica	10.55—10.70	10.80—10.95
Rožka	9.25— 9.35	9.45— 9.55
Nalětni ječmjeń	7.85— 8.60	—
Nazymski „	7.45— 7.80	7.45— 7.80
Wows	6.70— 7.10	6.85— 7.25

w termijowym wikowanju

Pšenica, okt.	11.45—11.35	11.75
„ dec.	11.55—11.47½	11.86¼
Rožka, okt.	9.87½	10.20
„ dec.	—	10.20
Wows, okt.	7.35	7.60
„ dec.	7.47½	7.80

Wiki w Lubiju.

		wčera pj.	tydženja pj.
Butra	½ punta	70—80	80—85
Jeja	štuka	11	10
Twaroh	punt	25	25
Kał, běły	punt	6	8
Kał, čerwjen	punt	10	10
Kał, włoski	punt	12	15
Kał, rózičkaty	punt	40	—
Kał, sydrojty	štuka	10—35	10—40
Kolrabi	štuka	5— 8	5—10
Porej	štuka	15	15
Kórki, jědźne	štuka	40	15
Kał, nowy kisały	punt	12	12—14
Cybla	punt	7	10
Buny	punt	20	20
Tomaty	punt	15	15
Prusnicy	punt	25—40	35
Solotej	kerčk	10	8
Radiski	walčk	8—10	7
Rjewjeń	punt	—	8
Rjetkej	punt	5—10	10
Čerwjena rěpa	punt	6	15
Pětršilka	walčk	5	5
Wino w kitkach	punt	20—30	20—25
Jabłuka	punt	5—20	10—20
Běrny, nowe	punt	3	3
Banje	punt	5	10
Bozanka	punt	10	7
Husy	punt	100	—
Pšenica		10.00—10.30	10.30—10.65
Rožka		9.60—10.00	9.60—10.00
Nalětni ječmjeń		8.25— 8.90	8.25— 9.00
Wows, nowy		7.20— 7.40	7.20— 7.40
Běrny, nowe		2.00— 2.75	2.00— 2.75
Syno, nowe		1.75— 2.25	1.75— 2.25
Słoma, z maš. młóć.		1.00— 1.30	1.00— 1.30
Pšeńna muka		*19.25—20.25*	*19.50—20.50*
Rżana muka		15.75—16.25	15.75—16.25
Pšeńčne wotruby		6.30— 6.50	6.30— 6.50
Rżane wotruby		6.30— 6.50	6.30— 6.50

Wiki w Khojebuzu.

Howjace mjaso punt 80—110 pj. (80—100 pj.), cjelaze 80—100 pj. (80—90 pj.), khojace 110—130 pj. (110—120 pj.), šwinjace 80—110 pj. (75—110 pj.).

Měd w płastach punt 1,70—2 hr. (2—2 hr), jeja 12—13 pj. (11—12 pj.), butra punt 1,40—1,45 hr. twaroh 30 pj. (30 pj.), tany wotli litr 1,20 hr. (1,20 hriwnow).

Schcjuki punt 1,20 hr. (1,30 hr.), karpy po puncze 90 pj. (1 hr.). — Kury žiwe schtuka 2—3,50 hr. (2,00 hacz 3,50 hr.), hušy jarešane punt 95—140 pj. (1,30 hr.), tacjki punt 1—1,40 hr. (1,30—1,40 hr.), gorniki punt 50—150 pj. (50—160 pj.), kaninke 1,80 hr.

Kolrabi schtuka 20 pj. (10—20 pj.), morchej punt 10 pj. (10 pj.), buny 40 pj. (30 pj.), kał zyndrojty schtuka 30 pj. (20—40 pj.), kał běły schtuka 10 pj. (10 pj.), kał wirjingowy schtuka 15 pj. (15 pj.), kał čerwjeny schtuka 15 pj. (15 pj.), gołotej tecjcje 5—10 pj. (5—10 pj.), tomaty punt 15 pj. (10 pj.), zybla punt 15 pj. (15 pj.), běrny zentnar 2,25 hr. (2,75—3,25 hr.), pruśnizy punt 40 pj. (50 pj.), kurjatka punt 25 pj. (30 pj.), prowark 45—50 pj. (50 pj.), błowki 20—30 pj. — Liczby we špintach wojnamjenjeja płaćizny na pschedhódženskich wikach.

Šwinjace wiki w Khojebuzu.

Pschihnali běchu 1065 prožatow a 165 běžatow. Wone płaćachu prožata małe 4—8 hr. (6—9 hr.), krjenje 8—11 hr. (9—12 hr.), wulke 11—14 hr. (12—15 hr.), běhaći małe 15—34 hr. (15—38 hr., krjenje 35—52 hr. (35—52 hr.), wulke 52—70 hr. (52—72 hr.). Wiki běchu krjenje. — Płaćizny w špintach su tydženske płaćizny.

Wiki křesnho skotu wčera w Drježdźanach

běchu jako wurjadnje schpatne. Šwinje bjsko swoprědka hubjenje dźěchu, płaćizny popuschćowachu, stónčenje wiki zyle wjasnuchu. Też w cjelatach njeběše žanscho žiwjenja. a płaćizny so wotdrjebjowachu.

Wiki w Kamjencu.

	wčera hr.	tydženja hr.
Pšenica	10.30—10.50	10.30—10.50
Rožka, nowa	9.50	9.75
Ječmjeń, nazymski	8.00	8.00
Ječmjeń, nalětni	8.50— 9.00	8.50— 9.00
Wows nowy	7.25— 7.50	7.25— 7.50
Pšeńčna muka	26.00—27.00	26.00—27.00
Rżana muka	16.25	16.25
Pšeńčne wotruby	6.50	6.50
Rżane wotruby	6.50— 7.00	6.50— 7.00
Syno	2.00— 2.25	2.00— 2.25
Słoma z maš. młóć.	1.30	1.30
Słoma k zaslanju	1.00— 1.25	1.00
Běrny, běle a čerwjene	2.00— 2.25	2.00— 2.25
Běrny, žołte	2.50	2.50
Měd, wuběžany	1.50	1.50
Měd w płastach	2.00— 2.00	2.00— 2.00
Butra	1.40— 1.50	1.40— 1.50
Jeja	0.09— 0.10	0.09— 0.10
Husy, punt	0.90— 1.00	1.00
Prosata	8.00—15.00	8.00—15.00
Běhaki	30.00—40.00	35.00—40.00

		pj.	pj.
Kał, sydrojty	štuka	10—40	10—50
Kał, běły	punt	7	8
Kał, čerwjeny	punt	10	12
Cybla	punt	10—12	10—15
Loboda, jědźna	punt	20	20
Zelerij (měrnik)	dula	25	25
Krěn	punt	70	70
Tomaty	punt	15	15—20
Krušwy	punt	5—15	5—15
Jabłuka	punt	5—15	5—15
Reinerlandy	punt	30	30
Słowki	punt	25—30	25—30
Wino w kitkach	punt	15—40	30—50
Běrny nowe	punt	3—4	3—4
Kólrabi	štuka	5—10	5—10
Solotej	kerčk	5—10	5—10
Morchej	punt	10—15	10—15
Radiski	walčk	6—8	6—8
Retchej	walčk	10	10
Prusnicy	litr	30—35	30—35
Kurjatka	litr	40	40
Černjowe jahody	litr	30	30
Bozanki	punt	10	10
Banje	punt	5	5
Prawaki	punt	40	40

Płaćizny ręcznego skotu na Brježdźanskich skótnych wikach.

1. oktobra

1 wol, 62 byk, 32 kruw, — jałoje, 507 ćelat, 186 wowc, 441 swini.

Płaćizny za

ćelata: 1. —; 2. 50—54, 3. 40 48, 4. 32—38

swinje: (přez 300 pt.) 57—58 2. (240—300) 54—56 3. (200—240) 52—54. 4. (160 — 200) 50—51,

Rancy: 47—49.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 sc.

Płaćizny po złotej hriwnje

	t. 10.	30. 9.		t. 1).	30. 9.
Pšenica	211-214	208-211	hirse	—	—
rožka	*165-167*	*163-16*	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	módre lupiny	—	—
nal. ječmjeń	157-172	157-17?	žołte lupiny	—	—
wows	134-142	138 141	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wosuški	—	—
pšeńč. muka	6,7-32,	26,7-32,(	lany wosuški	13,2 13,4	13,2-13,4
rżana muka	6,1-28,7	26.4-29,(	ocm. melasa	—	—
pš. wotruby	10,6 10,7	10,5-10,7	brnj. kruški	—	—
rżane „	9,25-9,50	9,25-9,5(	syno, 50 kg	1,70-2,20	1,9 - 2,20
raps	—	—	rżana słoma	0,45-0,60	0,55-0,65
hróch Viktor	20,0 27,0	20,0-27,(	pšeńč. „	0,4 -0, 0	0,45-0,55
lane symjo	—	—	wowsna „	0,55-0,65	0,45-0,55
pjeluški	—	—	rěpna „	0,55-0,6	0,45-0,55

Přilopk

*** Dla sarajenja podhladny a jatu.** Wukas bě so mudat, so ma so w Pankowje pola Barlina bydlazy 52lětny prjedawschi rycerkubleř Hans z Bomsdorfa sajecj. Wukas k jatu bě pschepytowanjti sudnik w Khojebuzu pschećiwo njemu mudat, dokelž bě sarajenja podhladny. Wobsterjeny je previsijny zastupjeř a pucjowazy. Přjedy wobžedženje je swojim bratrom kubło pola Zarowa (Sorau). Wšdawschi so jeho pschećiwnji so do Djewina (Magdeburga). Wjazu krócj bě zapleczeny do zentwjerskich nalečnoscow. 14. septembra wopyta zwojeho 72lětneho wuja Viktora z Bomsdorfa, kiž bydli na kuble pola Khojebuza a je j majoratskim knjesom. Wopyt, pschi kotrymž mjesche so pjeca wo jarjadowanju namrěwiwa jednaca, so tež skónči. Mujej so zwadźichtej a tšeleschtaj je zwojich revolwrow do so. Sajatemu porokuja, so je zwadu wuzadat, so mohł wuja wotstronicć a zebi kubło pschiswojicj. Tole měnjenje so j tym wobtwrdzuje, so zu wěricjelo jeho dźědźiznu podźěl a jeho druhe dochody cjasli.

*** 1000lětna lipa j wohnjom sniczena.** Hrajace dźěcji běchu zebi w kokcju 1000lětneje lipy w Porhynitim Lippedorfje wohenczk sadźałe, a tak so tuton sćěhowy, najwjetschi a najstarschi lipa Porhynitkeje, tak na mnohich pschemerzu wjazy hacj dwaj metraj, hacj do tłušcia pnjeći.

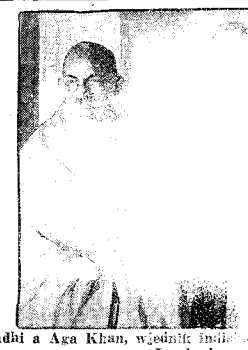

Gandhi a Aga Khan, wjednik indiskich Muhamedanow w Londonje.

Najlubše prašenje, na kotrymž so dotal wšitko pospyty k wuswobodźenju Indiskeje rozrażowachu, běchu wěcne rozkazy mjez přiwisnikami muhamedanskeje wěry a Hindami. Nětko dóńdże w Londonje k přećelnemu zetkanju mjez Gandhiom a wjednikom indiskich Muhamedanow, wjerchom Aga Khanom, zo so zda, zo njeje wjacy daloko čas wujednanja mjez wěrynjepřećelemi.

Hlowny redaktor a zamodity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nowošćki: G. Janik w Budyšinje.

Kaž w dowojnskim času

...tak tež nětk hišće

jenož sfarbowjrubowane dobre ka kosce po najnižšich płaćiznach!

Nalepši wupjerk barbu a pjerjonjepušć | Barchent ložowe płachty | Košlacy barchent jenož najlepši

Bož. šaty bele a pisane | 140/220, bele a pisane | Kóperowy barchent bury wot 48 pj.

Hotowe nawobleczenja Woseb. funio | Barchent za wobleki bluzy jaki | Syra kopřiwina m wot 36 pj.

Zonk. košla z paskom 1.—0.85 hr | Sórcuchi | Froterske twjelki wot 36 pj.

Trikotowe kholowy, frikotowe košle, trikotowe lacy

Slypfry, frikotowe, we wšěch wulkosć. Pryncesne suknje

Nohajcy a zoki strykow. a walkow. | Stryk. wołma (Schmidt)

Blidow. ruby | Twjelki | Trěnja

Šeniljowe nahłowne rubišća šeniljowe šawle

Woblexowe tkaniny stajnje te dobre kajkosće Musrowany płóčliwy somot

Zamkarske jaki Zamkar. kholowy | Słomjaki we wšěch wulkosć

Niedźelu 4. oktobra wot 12—6 hodź. wotewrjene

Wosebity wobkhod za Serbow

Hana Grolina

na Serbskich hrjebach 12

Walter Rinnelt

na Kamjentn. hasy 17 **w Budyšinje** při hotelu „Krony"

wosobny frizer za knjezow, knježny a knjenje

zhotowja wšě wlosowe dźěła kaž wotčihanje po wašnju bubiskim a paženskim (Bubi u. Pagenkopfe). Najwjetši skład wšěch toiletowych tworow / Připoručenje towarstwowych a dźiwadłowych, njewjesinskich kaž tež kwasnych frizurow. Najspěšnišo a porjadne postrowjenje. —

Wosebity dom cigarow a cigaretow

Za načinjenje symja

Fusariol za suche a mokre načinjenje

DROGERIJA OTTO ENGERT W BUDYŠINJE

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličišćernja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej Živnjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhowym čelneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas živnjenja dospołnje trěbny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wufasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny bdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 231 — Budyšin — Sobotu, 3. oktobra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Socialdemokratoja na Brüninga čišća

Sastupjerjo dźěłaćerskich swjazkow žu pjatk pola němskeho kanzlera psheciwo tomu protestowali, so pschedstajtstwo němskeho wustawa za sawěsćenje dźěłonjemějerjow cłaž podpjery dźěłonjemějerjow wot 26 njedźel na 20 njedźel skrěći. Cyłschći socialdemokratow na Brüninga je so poslyšlił, dokelž žu so jim kschesćijanske dźěłaćerske swjazki w zentrumskej stronje pschisamkle. Na druhej stronje je finanzne położenje w němskej pokładni jara hubjene. Powěda so, so je defizit hižo sasa na 1 200 000 hriwnow srosł. Knježerstwo dyrbi tohodla wschě žrědki nałožić, so by so defizit dale njepowjetschił. Němski kanzler je we wulkim cyłknje. S jeneje strony jeho socialdemokratojo a kschesćijanske dźěłaćerske swjazki nadběhuja, so njeby dowolił, so by so cłaž podpjery dźěłonjemějerjow je 26 njedźel na 20 njedźel pschikrośił, a na druhej stronje sebi sadźowlne położenje němskich finanzow žada, so dyrbi so lutowacy. Hač němski kanzler wupuć z tuteho cyłkna namaka, njeje dowidźecy.

Tarifne prawo so njewotstroni

Po jednanjach, kotrež su wjednizy socialdemokratije se němskim kanzlerom dr. Brüningom měrce, změ so wozjakać, **so je knježerstwo wotmyslenje spuschćiło, po sakonskim puću do tarifneho prawa zapschimnyć.** Socialdemokratojo su knježerstwu roskładli, z kajkim cyłkim sćěhowkam by tajka kročel w parlamencje dowjedła. Po wojjewjenju wulkeho nusowneho wukaza drje knježerstwo sastupjerjow pschedewzaćelow a dźěłaćerjow swola, so by spytało, mjes woběmaj stronomaj k dorozumjenju wo usdowych praschenjach dóńć.

Njezasłužerjo w Pruskej sylnje přiběraju

Po wosjewjenju pruskeho statistiskeho hamta je so 31. augusta w Pruskej nětkle 806 000 njesasłužerjow sapisało, pornjo 752 974 w měsazu pryedy tehu, tak so je so sa jedym měsazu liczba njesasłužerjow wo 53 062 powješchiła. Po tajkim je w Pruskej na 1000 duschow tónź augusta 21 njesasłužerjow wotpadło, pornjo 12 tónź septembra 1930.

Podšěšenje krizowe pomocy

S wukasom němskeho dźěłoweho ministra bu bliżsche dny cząh krisoweho spomożenja, wotpowědajo skrócenju podpjery dźěłonjemějerjow, na 38 hač 49 njedźel podleschi.

S tymle pscheměnjenjom dyrbi so gmejnam dźěł wjetschího poczeżenja wotewisacy, kotrež jim je skuczenja podpjerjanskeho cząża w sawěsćenju dźěłonjemějerjow nastanje. Wupschestrjenje krisowehu spomożenja wo schěsć njedźel wuskutkuje, so maja z wjetschego poczeżenja němšti stat schtyri pjeczinu, gmejny pak jenoż jenu pjeczinu njesej.

Ratarjo z bojkottom hroža

S pschedsydstwom kublerja Poettera je 2. oktobra w Neumünsteru 200 ratarjow se Schleswig-Holsteinskeje zhromadźiznu wotmołwi, so dyrbu wo naprawach jednali, kotrež je skutkowazy wubjerk za zamžnu pomoz wobsamknył. Pschi rosprajenju so praji, so je nusa ratarjow tak wulka, so so njehodźi dale sniesć. Ratarjo dyrbja, so bychu swoje hospodarske sajimy hladali, k zamžnej pomozy pschimacy, kotrejž by k tomu najwótrischich žrědkow trjeba było. Jako žrědk k wobaranju by so dyrbjał bojkott we wschelakej formje nałožić. Rozsrěčenje bě khětro roshorjaze.

Sakske knježerstwo je Hindenburgej zboże přało

Sakske knježerstwo je němskemu presidentej Hindenburgej z bożopschecze połłako: Pschi składnosći dokonjenja 84. žiwjenjoweho lěta žebi sakske knježerstwo cześći bjerje, najcześćowniske bożopschecza połłacy. W tychle cześćich nusowych lětach, kotrymž jimy po wschěch woporach wójnskeho a powójnskeho cząża wustajeni, je němšti lud Waschemu wjedniwu do lepscheho pschichoda dowěrja.

Zły přihot na dróhowej železnicy

Hischcze njewuzběženi winikoju žu we Wuppertalu wuhibadła dróhowe železniży w nozy z **zementom a gipsom** wuleli, so bychu so wosły dróhowe železniży zwrześćile. Hdyž so wobkhad na dróhowej železniży rano zapocza, njeběschtaj zement a gips hischcze stwjedroj, so mózachu wosły psches sły pschihot bjes straca pschejeć. Hač dotal so hischcze njeje poradźiło, winikow sajeć.

Sadźenje kommunistoju.

We Wrótzławju mějesche so 25 kommunistow dla sfónzowanja stahlhelmarja Müllera psched sudom samolwicy. S nich je sud 16 sadźił a to **wolerja Hebnera** k khłostarni na 2 lecze, mjes tym so 15 wobskorženych jastwo po 3 měsazach hacz 1 a 2 létomaj dosta. Statny rěcznik bě namjetnył, so bychu pjeczach winikow k khłostarni sadźili.

Zběžk domowinskich woborow před awstriskim parlamentom

W awstriskej nazionalnej radze je so schtwórtk po naležnym napraschenju socialdemokratow wo **zběžku domowinskich woborow** jednało. Socialdemokratiski sapósłanc **dr. Eisler** spyta dapokazacy, so **su krajne knježerstwo, organy politiskeho sarjadnistwa a policajske wyschnosće zběžarske hibanje spěchowale.** Też njejsu sudy z nusnej wótrosću sakrocźile.

Swjatkowny kanzler **dr. Buresch** wotmołwi, so je knježerstwo zběžkowu njedźelu wschě krocźele cźiniło, so by zběžk khwatnje a wuspěschnje poraźko. Organy, kotrež su ko potłóczenju hibanja nastajiłe, su zwoju winowatosć dopjelnile.

Smutskowny minister **Winkler** wotmołwi, so je wjednik domowinskich woborow **Priemer** pod **wilnom monarchistow stat.** Knježerstwu njeje njeznate, so monarchistojo pytaju domowinsku woboru do złużby swojich wotpohladow stajicź. Minister potom nadrobnje wo sapschimanju wyschnosćow rosprawjesche a zdźeli, so je policija **34 maschinskich zběžkow, 2217 wojerskich zběžkow a 500 bajonetow sebrała.** Winkler dale praji, so by so parlament dyrbjał z praschenjom saběrać, hač bychu so **schkitanske wobory dyrbjale wotbronicź a so rospuschczicź. Rospuschczenje domowinskich woborow žamych by so wobhladerstwu jenotstronje być zdało.**

Dołhotrajaza hara nasta, hdyž so schtyrski krajny hejtman **dr. Rintelen** złowa jimasche. Socialdemokratojo jeho winuja, so je zběžk se sakombženym zakroczenjom podpjerał. Wón so z tym samotwi, so wyschnosće prěni dźeń zběžka njejsu trěbne žrědki mozy k ruzy měre, a so by z pschewótrym zakroczenjom jenoż njetrjebawschе krejpschecze nastało.

Awstriska domowinska wobora z nowym zběžkom hrozy

Po poruczenju pschepytowazeho sudnika su schtwórtk poslednich domowinskich wjednikow, kotrychž běchu po podawkach 13. septembra sajeli, z jatby w Hradźkim sudnisim jastwje puschczili. Jich njejsu wjelepschcherady dla wobstorźili, ale jenoż dla žnadnych pschestupjenjow. Jenoż nětkli domowinscy woborniży w jatbje wostanu, kotrež su dla sjawnych nałožnosćow wobskorženi.

Hdyž z jatby puschczeni wjednizy domowinskeje woboru do Bruck a Mur pschijědźechu, so uniformowany cząh domowinskeje woboru sestupa a z jatby puschczeni so z kwětkami pomjetachu. W Mariazellu domojtworbcźažym tehorunja wjedźeńske powitanje pschihotowachu a jim kawrjenjowe wěnzy pschepodachu. W Hradzu so puschczenemu Hanselej Rauterej k cześći cźežny cząh sarjadowa. Na cźole cząża stara awstriska regimentska kapała w starej awstriskej uniformje krocźesche. Pschi tejle demonstraziji z nowym sběžkom hrožachu.

Deficit awstriskich železnicow

Awstriske jwajkowe železniży, kotrychž dochody su wo 9 prozentow wróćo schle, su po nětko wosjewjenym sfónczenym sličkowanju léto 1930 z 45½ milijonom schillingow defizita skónczile.

Francowska dowoz skota a skótnych produktow zamjezuje

Franzowske knježerstwo je wczera nekotre sakasnje dowoza wudało. Franzowske mjesy budża w pschichodze za wěsty dźěł produktow jenoż tak daloko wotewrjene, hač poczeżne dowożaze staty njejsu hromadu tychle produktow pschekrocźile, kotrež je, so jim we wikowanskim sréżenju pschiwolka. S nowymi naprawami so wo žiwy stót, mjaso, mloko, twarožk a mjazowe konserwy potrjechja. Němski wuwos budże wozbeže do Elsaza a Lothringskej schkodowacy. Wjele hórje dyši Němska budże Italska cześćicź. Wozbeje wuwos italskich žwini budże so zamjerjowacy, kotrež je so dla tunich italskich placźinow žyrjene potwjetschił. Franzowska so w swojim wukasu na to powoła, so su so franzowske wiki w poslednim czążu z wukrajnymi produktami pschepkawile. Tole nowe poczeżenje dowoła so w czążu stanje, w kotrymž sakasanja wo dowozu drjewa a wina, psched někotrymi njedźelemi wudata, hischcze placźi.

Wurunanje franzowskeho statneho hospodarskeho plana.

Franzowska krěża z Němskeje po Hooverowym planje žaneho wotschkodźenja njedostanje. S tym je njedostatk w franzowskim statnym hospodarskim planje nastał. S wopredka mjenjachu, so budże so won dyrbjeć z jarozdźenjom nowych dawkow wurunacź. To by wjesoło njespokojnosć budźiło. Knježerstwo je so tohodla rozsudźiło, z mulutowanjom w statnych wudawkach njedostatk wurunacź.

Strajk w Španiskej

We wschelakich stronach Schpanskeje so hischcze pschezo strajkuje. W Malaga žu strajkowarjo wschelake nałožnosće skućili. Mjes druhim žu jedyn omnibus na sjawnej drohi zapalili.

Na wězach we wokolnosći Seville so ratarjy dźěłaceju sapowědnja, žně domoj khowacz. Schćěpanje wolijowkow (olíwow) je tohodla wohrożene.

W Jendźelskej so parlament znowa wuzwoli

Ministerski pschedsyda Macdonald je z konserwatiwnymi wjednikami a z liberalnymi ministrami dojednał, so dyrbja **so parlamentowe nowowólby po możnosći bórzy wotměcź.** Powschitkownje so měni, so so parlament na nowy tydźeń, žnadź pjatk abo schtwórtk, rospuschći, a so budża **wólby 28. oktobra.** Narodne knježerstwo z Macdonaldowym wjednistwom psched wusnolerjow zhromadnje stupi. S tutym samyslom so **twjerda koalizija mjes liberalnymi a konserwatiwnymi** wobsamknje. Na jejnym podkładu so **kóždej z tuteju stronow wěste wólbne wokrjeży k wojowanju pschećiwo sozialistam pschipokasaju.**

Dojednanje je so z tym dopjelnio, so zu **žadanje sa schkitanskimi zami** z wólbneho programa wutwostaji. Narodne knježerstwo žnadź wolerjam manifest pschedpokoży, w kotrymž pohnimo k wschěm **finanznym a wikowanska-politiskim kročelam** žadaju, kotrež bychu so w běhu cząża za hospodarske położenje jako nusne wupokasałe. Tale elastiska generalna polnomóz po powschitkownje doktorowy **mandat** mjenuje, dokelž by knježerstwo z tym swobodnu ruku dostało, so by žmeło wjsho cźiniec, schtož ma za nusne, so by thoreho, to rěka Jendźelstwu, wustrowiło.

Dźěl konserwatiwnych je njespokojom z tymle rosrižanjom, kotrež je na to složene, so schkitanska zlowna politika też w blišchim czążu njebudże možna.

Dokelž zu so liberalni ministrojo rosbudźili, so za cząż nowowólbow w knježerstwje wostanu, je też Macdonald wotmyslenje spuschćił, z knježerstwa wustupicź. Snadź je njemyla, hdyž kralej wodźazu rólu we wobrocźenju tychle wězow pschipisuja.

Nasylnosće dźěłonjemějerjow w Glasgowje

W Bristolu a Glasgowje (w Jendźelskej) zu schtwórtk wulke demonstrazije dźěłonjemějerjow byle, w kotrychž pschećiwo wotmyslenemu skrócenju podpjery dźěłonjemějerjow protestowachu. We woběmaj městomaj tyšazy žónskich a mužskich z radnizu pschicźežachu, hdźež deputazija měschczanskej radze swoje wobdźělowanje pschepoda.

W **Glasgowje** zu demonstrantow nasylnosće skućili. Njeměry tam hač do połnozy trajachu. Policija wospjet z klumpachom spyta, tyšazy demonstrantow rosehnacź. Jeneho sapółčanza delnjeho žejma je sajała a policajskemu žudej pschepodała. Pócła tehu je policija hischcze dwanaće wozbowow sajała. Na wjele městnach je k cźežkim nałožnosćam doschło. Wobknowe schkleniży wjele pschedawarnjow zu rozbili a twory do policajstwo mjetali. Wulka liczba ludźi je so franiła. Tyjoch franjenych polici-

ſtowy ſu dyrbjeli do thorowonje dowjeſcz. **Po poſnozy ſu dwanacze pſchedawarſnjow zyrobu wurubili.** ½1 **hodźiny** polizija hiſchcze ludowe czrjódy je ſnutſkownych měſtowych dróhow honjeſche. Hakle po dwěmaj hodźinomaj hara pſcheſta.

Nasne naprawy pſcheczſiwo ſkroženju zyrobinych pkaczſinow.

S wothódnoſczenjom kurſa jendżelſkeho punta ſu ſo zyrobine pkaczſiny podrożile. So by drohota njenaſtała, je knjeżerſtwo delujenu ſjejmej ſakoń pſchedpokazało, po ktoryż pokomóż dóſtanje, kóżdy poſpyt, ſ kotryż buchu chżyli zyrobowe pkaczſiny ſkrożicz, ſ jaſtwom hacz do tſjoch mężazow abo ſ 2000 krſtwanami pjenjeżneje pokuty pokłoſtacz. Możebite ſudy dyrbja wſchę padły tuteje drużiny ſpżechnje wotkſudżicz. Pódla teho ſmědża ſo twory, wo **kotrez** ſo jedna, a ſ wikowanja dóſtatu dobyte ſebracz. Wikowańſki minister dyrbi dale prawo dóſtacz, jeli ſo by zyroba poczaka żadna byczʼ, najwjetſche pkaczſiny ſa nju poſtajicz.

Faſciſtojo ſmědża ſobuſtawy Katoliſkeho ſkutka byczʼ.

Muſſolini je ſwoju pſcheczſiwoſcz pſcheczſiwo banżej po ſdacju doſpża ſpuſchcził. Sekretar faſciſtiſkeje ſtrony Giuratti je katoliſkim organiſazijam ſ wokolnikom ſdżelił, ſo je knjeżerſtwo wukas wrócżo wſako, po kotrymż ſo ſobuſtawſtwo w faſciſtiſkej ſtronje a Katoliſkim ſkutku njeſmjeſze. S tym je ſo ſjednanje Vatikana ſ italſkim knjeżerſtwom pſchewjedło.

Wójnska myſl w Chinje ſo ſěri

Po powěſczi „Times“ je Schanghaia ſo narodna myſl w Schanathaiu ſcheri, kotraż żada, ſo by ſo **Japanſkej wójna pſchipowědźiła.** Po teiſe powěſczi zentralne chineſke knjeżerſtwo w Nankingu tole bibanje podpjeruje.

Każ je ſo hižo wczera ſdżelilo, je ruſka jězdna patrouilla chineſku mjeſu pola Mandżurije pſchekrocżika. Chineſojo w tymle ſakroczenju ruſkeho knjeżerſtwa **ſměſchenje do chineſko-japanſkeho konflikta widża** a pſcheczſiwo tomu proteſtuja. Ruſki konſul praji, ſo ſu tele protesty njewažne, a ſo patrouille jenoż ſa bětymi gardiſtami ſlědża. Pſchiſwiſowarjow garſcheho knjeżerſtwa bolſchewikojo běłych gardiſtow mjenuja. Tuczi ſu do ſłużby chineſkeho wójſka ſtupili.

Bělogardiſtiski ſtat w Mandżurskej

Telegrafowanja ruſkeho knjeżerſtwa ſ japanſkeho źórła powě, ſo chżedża ruſkemu kommuniſtiſkemu ſtatej njepſchecżeljſy ſmyſleni ruſzy wucżaharjo, tak mjenowani běli gardiſtojo, kotſiż ſu w Mandżurſkej żiwi, w Mandżurſkej ruſki ſtat ſałożicz. Manifeſt ſo rjeka pſchihotuje, w kotrymż ſo pſchipowěda, ſo ſo njewotwiſnymi idealmi ſtat hromadże ſ druhimi rańami w Mandżurſkej ſałoży.

Mongoliſka ſo wot Chiny wottorhnje.

Po powěſczach ſ Mongoliſkeje je ſo nětkle 300 mongoliſkich wjeſchow roſbudźiło, po pſchikładze mandżurſkich provinzow wot Chiny wotpadnycz a ſwoju njewotwiſnoſcz wot knjeżerſtwa w Nangkingu wuwołacz. W powěſczach ſo praji, ſo mongoliſcy wjerchoj ſ Japanſkej jednaju, ſo by wona njewotwiſnoſcz Mongoliſkeje pſchipoſnała.

Amerikanske Zjednoćene staty při wobſtatku złota wostanu

Napſcheczíwo agitaziji ſtatow, w kotrychż ſo ſlěbro wurywa, je ſo knjeżerſtwo roſbudźiło, ſo kruce ſloteje měny dżerżecz. K roſjaſnjenju je knjeżerſtwo wojerwiło, ſo je to jenoż nakhwitna naprawa, hdyż ſu Jendżelſka a někotre druhe europiſke kraje ſloty wobſtatk ſpuſchcziłe. Amerikanſke knjeżerſtwo woczakuje, ſo europiſke kraje bórſy ſaſo ſwoje bankowki ſe ſlotom ſamjenja.

Że Serbow

W **Budyſchinje**, 3. oktobra 1931.

— **We wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 747, hygrometer +4, thermometer we dnju +20. — Dżenja rano we 8 hodź. barometer 745, hygrometer +7, thermometer we nozy +9. Njeſtajne wjedro. — Schkleuza pokaſuje njehnuta na rjane. Naſche wjedro je ſhyna w poknozu ſo nimo hibaza nižina nakaſyła. Hewak wupſchiſcheża ſo nad zukej ſrjedżnej a połnſchej Europu ſhyna wyſchina. Nowa, ſchéroko wupſcheſtrjena wyſchina pſchikhaża ſe ſtrony Azorſkich kupow. S teho wſcheho cżerpamy nadźiju, ſo ſo wjedro pola naſ bórſy ſtaji. Naſch wjedrowuſtojny wſchak ma hiſchcze jutiſchu njedźelu ſa njewěſtu, póndźelu a wutoru też hiſchcze ſa kritiſkej dnjej, potom pak ſo hacz do ſobotu rjanych cżopłych dnjow nadźija. Jutſje, 18. njedźelu po ſwjatej Trojicy ſthadża ſtónczko 6,03 hodź. a thowa ſo 5,34 hodź. Mĕſacżk ſthada wjeczor 9,07 hodź. a thowa ſo popołnju 2,35 hodź.

Wjedro budże dale miłe, ale přeměnjate!

Pṙenje dny tydżenja mĕjachmy hiſchcze khĕtro njepſchijomne, khłodne a mutne wjedro, ſ wjele deſchczemi. Dokelž ſo połarny powětr dobywaſche do ſrjedżneje Europy, ſpadowaſche temperatura ta a tam tak nicžo, ſo we Alpach a wyſokich ſrjedżnych horach ſtamo ſněh padyſche a njerſnjeſche.

Hakle w poſlednich dnjach ſo wjedro ſaſo poſkepſchi a bóſtachmy njenadżjan nĕſchto rjanych, ſłónczknych a wo dnjo cżopłych dnjow. Nad ſrjedżnej Europu ſo wyſchina wupſcheſtrĕwa. Potajtym bychmy ſmĕli nĕſto ſo nadżjecz rjaneho „Babylońża“, ſłónczneho, rjaneho naſmjeſkeho wjedra. Bohužel wſchak tomu tak njebudże. Wot wjeczora ſo dże pchibłižuje nižina, kiž wot Lodowego morja pſches Jendżelſku hacz k Schpanſkej ſhoha. Tohodla dże wyſchina nad ſrjedżnej Europu ſo bórſy ſaſy iminuje. Naſtkerje wſchak hiſchcze nĕſchto rjanych, cżopłych dnjow wobkhowamy, potom pak ſnowa njedżo ſo ſamrócżi a hroża nam nowe, njech też ſmodne deſchcze. Pſchichodny tydżeń ſmĕjemy potajtym ſnowa ſ cżekanjom wjedro, budże pak wjele miłiſche dużi dotal a w nozy hacz na dalſche wjazy njemjerſnje.

*

— **73. dwochowna wjeczorna hodźina** ſchtwórk 8 okt. wjeczor we 8 hodź. S pchiležnoſczu Němſkeho tydżenja w Budyſchinje pſchedwidżu ſo jenoż ſkładby wulkeje němſkeje zyrkwinje hudźby: byrgłowe, khórowe a orcheſtrowe dźěła Buxtehudy, Bacha, Händela a Negera. Wobſchije budże ſajimowacz konzert ſa hušle, oboe a hušleiſti orcheſtr wot Bacha, kotreżoż originalne leſajenje je ſo ſhubiło, ale Barliniſki hudźbny wuczeng prof. Seiffert je jo po konzerwje ſa diwaj kławeſaj rekonſtruktowal. Konzert wuwjedu: Pawoł Dormann (hušle), Pawoł Wetzel (oboe), Guſtav Hartig (violincell), cożeginm muſicum, komorny khór, Hans Martin (cembalo), domowny organiſt Horſt Schneider (byrgle a nawjedowanje). Programy po 30 pj., ſa ludźi bjes dźěła po 10 pj., ſu pſchi zyrkwinych durjach dóſtacz. Mĕſacżelju ſnamjeſchka „Němſkeho tydżenja w Budyſchinje“ maju ſaſtup darmo.

— **Krajny biſkop D. Ihmels wotrecži w radiu.** Póndźelu 5. oktobra wjeczor w 7 hodź. ſmĕje krajny biſkop D. Ihmels w ſrjedżnoněmſkim radiu pſchednoſchć wo „dobrocżelſtwje evangelſkeje zyrkwje.

— **Jutſje je w Budyſchinje wobthodna njedźela.** Pſchedawarnje ſu wot pſchipołdnja w 12 hodź. hacz do wjeczora w 6 hodź. wotewrjene. Tohodla wótrje mnoży wjeſnjenjo tule ſkładnoſcz wužija a do Budyſchina pſchijedu. Budże to woſebje ſiwa njedźela ſ wulkimi podawkami, kiž wĕcże wjele wopytowarjow pſchiwabi. Dopołdnja ½11 hodź. wotewri ſo „Němſki tydżeń“ ſ narěcżu muſchcżanſkeho wjednika, hodźinu pozdźiſcho poſmjeſci ſo nowotwar měſchcżanſkeho muſeja. Popołdnju wot ½3 hodźin poſtoji ſo pſchihodna kładnoſcz k wobhladanju naſcheho nětko tak nahladneho a wulkotneho muſeja. Tola też na haſach budże mnoho widżecz; ſa cżaſ Němſkeho tydżenja mamy tu napſchemo pſchjenje wulkadnych wokow, ſchtoż je ſo naſchim wobkhodnikam wulkotnje poradźiło a ſtebi połnu kedźbnoſcz ſaſkužił.

— **Němſki tydżeń w muſeju.** Nam ſo piſche: Schtóż w cżaſu wot 4. hacz 11. oktobra (w němſkim tydżenju) ſo do ludowneho muſeja poda, namaka tam mnoho, ſchtoż k njemu rĕcżi wo **němſkim wumjeſtwje a kulturnym dźěle. Wjele ſteji w ſwiſtu ſ rjemjeſłom a wiko-**

Kwětkowy dar njesu do hrodu němſkeho preſidenta.

Daja 2. oktobra, jako mĕjeſe němſki president ze Hindenburg swoje 84. narodniny, přinoſowachu přez cyły dżeń do jeho bydlenja kwětki, dary a zbożopřejne telegramy, kiž dyrbjachu ſĕdźiwemu wjednikej němſkeho luda w tutym cżežkim cżaſu wjeſele přihotować.

Jlian:

Napoleon a ſerbſki wojak

Přenjotne powědańcżko.

73] (Pokracżowanje.)

Naſajtra rano we wózemich pſchijedżechmy do Pariſa. Kżežor poda ſo do hrodu na Elyſejſkich polach. Wón bĕ jara muczny, wobliczo bĕ żołte każ wóſk, liſy ſpadnjenej a wócży hluboko ſapadnjenej. Wón mi praji: „Njemóju wjaſy, dyrbju dwě hodźinje wotpocżowacz.“ Połoži ruku na wutrobno prajizy: „Sadniſchu ſo.“ Miniſtrej ſwonkownych naležnoſczow Caulaincourtej, kiž jeho pſchi pſchihodże poſtrowi, praji kżežor: „O, dóńto, o dóńto! Tſi krócż je mi dobyeże ſo ſ ruki wukſnyło. Ale cżeż nĕkotre hiſchcze wſcho ſhubjene njeje. Namakam wojakow, namakam bróńe. Wſchitko może ſo hiſchcze k dobremu nawrócżicz.“

Pſchihotowach hnydom ſa kżežora horzu kupjel. Hdyż bĕ ſo wukupał, cżitaſche ſo wocżerſtwjenj.

XXIX.

Kżežor poda ſo do miniſterſkeje rady. Tu rjekny: „Naſche położenje je jara cżeżke. Ale hdyż ſo zyła Franzowſka poſtĕhuje, tak ſnicżimy njepjecżelcża. Tuż trjebam żołmu móż, ſamokhnjeżerſtwo, ſo bych wótcżinu ſathował. Bych ſebi je powſchitkownemu lĕpſcheho dła mohł ſtarc ſebi pſchiſwojicz, ale lĕpje ly było, hdy by mi je komora ſpożcżiła.“

Wſchitcżu miniſtrowje wjeſelcża. Hdyż ſo jich Napoleon jenoż po druhim praſcha, tak ſo ſ próſonymi wurĕcżeni wurĕcżuja.

„Rĕcżeż ſprawnje. Chżedża ſapóſtanzu, ſo bych ſo knjeżerſtwa wotrzekł?“

„Boju ſo toho, majeſtoſcz“, wotmołwi Regnault, Fouchéowy wotwiſnik.

„Hdyż komora njecha kżežej pomhacz, tak to też bjes njeje pónđże“. ſawoła Napoleonowy bratr Lucien.

„Myſlu, ſo ſo ſapóſtanzu na ſwoju winowatoſcz dopomnja, hdyż widża njepſchecżela pſchitkadżecz“, rjekny kżežor. „Lud je mje wuſwolił, niż, ſo by mje powalił, ale mje podpjerał. Trjebam ſłowo prajicz a waż wſchitcżich na měſtnje ſaruduja. Tu ſo njeſedna wo moju wożebu, ale wo Franzowſku.“ Mĕtko roſkoſi miniſtram ſwoje wotpohladanja, njepſchecżela ſbież, tak wulkotnje, ſo wſchitcżu ſ napjatoſczu na njeho kedźbowachu.

Někotre hodźiny poſdżiſcho rjekny miniſter Fouche: „To je djabol a nij cżłowjek. Je nii ſtracha doſcż nacżiniſ. Hdyż jemu pſchipoſłuchach, ſdaſche ſo mi, ſo by mohł ſaſo wot ſapocżatka ſapocżecz. Tola derje, ſo ſo niczo njehodźi wospjetowacz.“

W elyſejſkim hrodże wuradżowachu, komora ſapóſtanzu pak jednaſche. Tuta wobſamknu: komora ſwoje poſſedżenja njepſchetorhnje. Schtóż by tomu chżył ſadżewacz, tón je krajny pſcheraduſił.

Napoleon derje wĕdżeſche, ſchto ma to rĕkacz, tuż rjekny: „Tyhdżach pſched mojim wotchadom ſ Pariſa komoru roſpuſchcżicz, nĕtko je wſchitkich ſhubjene; woni Franzowſku ſnicża.“

Lucien drje kżežorej radżeſche: ſ bróńenji komoru roſchnacz, każ je to cżiniſ, hdyż ſo wróći ſ Egyptowſkeje.

„Nĕ, luby Lucien-o“, wotmołwi kżežor, „tehdom mĕſachmy jenoż jene prawo, — nĕtko mamy wſchitcżi prawa, ale njeſmĕmy jich powužicz.“ Kżežor mjelcżeſche khwilu. Potom rjekny: „Pṙyncz, Lucien-o, pſchajcże.“

Nadobo wobroći ſo ſ tak hanjacżym poſmĕwkom k Fouchej, ſo ſo tón wjeſche każ had, na kotrehoż je nĕchto ſtupił a rjekny: „Pſchi tutej pſchiležnoſczi napijajcże też nĕchto ſa tutych dobrych ludźi, ſo bychu ſo ſmĕrowali: woni ſwoje dóſtanu.“

Lucien ſydny ſo ſa blido a wſa troſku ſ pjerom; tola pſchi pṙenich ſłowach, kotrejż jemu kżežor powědaſche, ſtłoczi pjero tak ſyluje na papjeru, ſo ſo pjero roſlama, poſkoczi, ſtorczi ſtólczk ſnak a bĕżeſche k durjam.

„Stój“, ſawoła kżežor porucżejżiwy. Lucien ſo wróći a ſydny ſo ſaſo ſa blido. Naſta wulka cżichina. Bĕ jenoż ſłyſchcżej ſ hrodowej ſahrody: „Vive l'empereur“, ſchtoż lud ſjes pſchejatacza wołaſche.

„Hdyż wójnu ſa njewotwiſnoſcz Franzowſkeje ſapocżach“, pſchedpowědaſche kżežor, „licżach ſ tym, ſo budża mje wſchitcżi narodnje ſmyſłene ſobuſtawy knjeżerſtwa podpjeracz a tak mĕjach winu, ſo mózach wuſpĕch wocżakowacz. Tola widżu, ſo ſu ſo wobſtejnoſcze ſpołnje změnile. Wopruju ſo ſa wótcżinu. Moji njepſchecżelojo njech ſu ſprawni w ſwojich wobtrucżenjach a njech jenoż mi ſle pſcheja. Sjednoſcze ſo wſchitcżi, ſo bychcże Franzowſku ſakitali a woſtali ſwobodny ludʼ“ Na ſwojeho ſyna bĕ jahł. Sczinichu jeho na to ſedżenoho.

„Mojeho ſyna poſtaju jako Napoleona II. ſa kżežora a namołwjam komoru, ſakoſnſke knjeżerſtwo poſtajicz.“

Tola lud njechaſche nicżo wo tym wĕdżecz, ſo ſo kżežor knjeżerſtwa wſda. Położenje w Pariſu poża ſtraſchne bycz. Lud wołaſche: „K bróńjam, k bróńjam!“ Mjes ludom bĕchu też wyſchcży wójſka. „Poczekńjcże ſo ſo-mory“, hrożachu cżrjódy roſhorjeneho ludu. „Zadamy ſebi naſcheho kżežora, a hdyż jeho njeſodżamjemy, ſapalimy Paris na wſchĕch ſchtyrjoch rógach.“

Zenje njebĕ lud ſa kżežora tak ſaborjeny każ runje nĕttle. Lud ſo bojeſche wo ſwojeho wjednika, kiž mĕjeſche jón nawjedowacz we wojowanju ſa wótcżinu.

„Lud ſ Napoleonom ſamaże wſchitko“, rjekny ſo bojo Fouché a tuż wotmyſli ſebi kżežora ſ Pariſa ſdaliczi.

Na 24. ſmažnika wobſamknu tohodła komora, prjedawſcheho kżežora proſyczi, ſo by Paris wopuſcheſił. Kżežor ſo tomu podwoli a rjekny, ſo ſo na hród Malmaiſon, kiž bĕ dwě hodźinje wot Pariża ſdaleny, poda. Skradżu wopuſchczi 25. ſmažnika ſwój hród w Pariſu, ſo hród wobležaczy lud njedyy to ſhonik, dokelž tutón njeby jemu dał wotjeżcz.

(Pokracżowanje ſcżehuje.)

warſtwom. **Pohladamy do dźeła wschekakich ktstottow.** So pat by też nasch cżaß nětak sastupseny byt, je ßo we museju ſ pschiležnoscżu Němskeho tydżenja mała wosebita wustajeńca sarjadowała, kiž pokasuje němske kulturne dźeło we wukraju. S tutraja budża wustajene fotografije a knihi atd. Tež Budyske wobkładne towarſtwo wutupt je zwojim dźełom. Tuta wosebita wustajeńca je sawěcżena w měſtnoscżach, kiž mějeschtej dotal towarſtwo sa pschedstawinny a „Zſs“. Też tuta wustajeńca njech je wopytej poruczena.

— **Němſki tydżeń w Budyschinje** wotewri ßo jutſje njedźelu 4. oktobra dop. ½11 hodź. na Zitnych wikach. Narěcż smieje wſchitchi měſchczanoſta abo měſchczanoſtna. K tomu pschiſamknje ßo konzert wojeſſeje kapały. Dop. ½12 hodź. wotewri ßo nowy muſej a wumjelſka wustajeńca a wosebita wustajeńca Němskeho tydżenja pſched pſcheproſchenymi hoſcżemi. Narěcże ßo pschenjeßu na rěcżadło na Zitnych wikach. Pop. w 4 hodź. wotewri ßo w Měſchczanſkej ſahrodze wustajeńca „Němſkeho tydżenja“, kiž wopſchija ßad, ſeleninu, kwětki, rataríſtwo, wikowarſtwo, pſchemyßlo, induſtriju. Poſtiſi ßo hudźba. Wustajeńcu wotewri knjes hamtſki hejtman dr. Sievert. Wječor ½8 hodź. poſtiſa ßo ſpěwy na Mjaſowym torhoſchcu pſchi ſwjedźeńſkim wobſwětleńju wulkeje zyrkuje a radnicy. Po haßach poſtiſcżeja ßo wulkotne dekorazije wukładnych wokow, ſchtož je mnoho prózy płaciło. Njech ßo tuta próza-bohacże mytuje ſ wobkedźbowanjom wokow a pilnym kupowanjom. — Schtwórtk ßu ſapoczeli pſchiwabnu brožurku a ſnamjeſchka pſchedawacż. Ssu ßo ſ hromadami kupowale, ſo dyrbli wubjerk ſ nimi hižo kěrko hoſpodariczi. Tohodla njech ßebi je kóżdy, kiž je ſtſchesche nima, khdyžom kupi. — Póndźelu wjeczor w 7 hodź budźi miſionſki dujeſki khór na Bohatej wěſi nětkotre ſpěwy a we 8 hodź. budże němſki wjeczor w Kehelekri, hdźež poſtiſa ßo reje a hry.

— **Rjane mytno móże ßebi kóżdy dobrcż,** kiž prawje ſhóda mytowanſke hódańcżka, kiż ßu po 130 wutkładnych woknach, na nawſchemo pyſchenju wobdźělene, mjenje rozdźělene. W 50 woknach nadeńdźemy tajke hódańcżko. Sa prawe ſhódanje ßrěda 1. mytо (50 hr.), 2. mytо (30 hr.) a 3. mytо (20 hr.) a mnoho troſchtowazych mytow. Formulary mytowańſkich hódańcżkow ßu darmo dóſtacż we wobkhodach, kiž ßu wosnamjenjene ſ tafliczku „Wettbewerbsfenſter“.

— **Dźenſtniſche wiki.** Butra płaciſche 70—75 pj., jeja 12 ni., twaroh 25 pj., ßuły 90—100 pj., kacżki 90 hacż 100 pj., hołbje 50—60 pj., kury żiwe 50 pj., rěſane 80 pj., punt , kapuni 90—95 pj., cżeſwjeny kal 8 pj., běły 5 pj., ſydrotły 20—50 pj., ßoloſej 5—8 pj., rjetkej 10 pj., bunY20—25 pj., tórki 15 pj., ſkałe 3 ſchtuki 25 pj., zbłła 10 pj., kohrabi 10 pj., morchej 10 hacż 12 pj., raſiſki 10 pj., jabłuka 5—20 pj., kruſchowy 5—15 pj., ſłonjki 25 pj., běrwy 10 puntow 20—35 pj., tomaty 15 pj., hriby 5—40 pj., měd 1,50—1,70 hr. ſany woſij 1,20 hr., bojanki 12 pj., banje (Kubiſſe) 8 pjenjeżkow po punecże.

— **Kermuſchu** matej jutſje njedźelu a póndźelu Budeſtecżanſka a Hajnicżanſka woſpada.

— Nowe jězdne **płany** póſtowych autobuſow płacża wot 4. oktobra. Do Kunwalda jěźdźi pſchichodnje hižom rano 8,45 hodź. wos wot Zitnych wikow, ſa to pak wjeczorny wos 20,12 do Kunwalda wjazy njejeźdźi.

— **Budźſke haptyki** ßu wſchědne dny hacż do 7 hodź. wjeczor **wotewrjene,** njedźelu **pak ſamknjene.** Nóznu ſłużbu a njedźelu **wotewrjene** na jenoż jena haptyka ſ mějeczným **wotmĕnjenjom.** W **oktobru je to Wettinſka** haptyka pſchi ſudnjiſtwowym twarjenju.

— **Kofr kradnyli.** 1. oktobra rano wot ½6 hacż ½9 hodź. kradnychu pucżowazemu w cżakańi tudomneho dwórnicżeża nĕhdże 60×40×20 cm. wulki kofr ſ cżeſwjenobruneje kunſchtneje kože. W nim běchu ſcżĕhowaze wězy: bruny muſazy pullover, ſelemy żonjazy pullover, cżeſwjena żonjaza ſchtrykowana jaka, bruna muſaza ſchtrykowana jaka ſnamki „Halftra“, ſchěry muſazy pullover bjes rukawow, ſamżneje ſnamki, makowa ſwjeſchcha koſchla, běle tennißowe khołowy, běłej koſchli, jena mějeſche kewawe błaki na wutrobnu, dźiłba muſtrow tekſtilowych tworow w formje knihi, aktowej deſy ſ płacżiſtowymi liſcżinami, wobkhodnymi kartami a pſchedawańſkimi lizenjenjemi, indiwidna khartа na mjeno Martin Peukert. — Wo wobzowne ſdĕlenja proßy kriminalne wotdźelenje w Budyſchinje.

— **Pokhroma** je wadnyła mjes ſchparatym ſkotom żiwnoſcżerja Jurja Żuża w Sſerbſkich Paſlizach cżo. 1 a kublerka Jakuba Żuża w Njebjeleżicżach cżo. 36.

— **Sſwinjazy mór** je ſaſchoł mjes ſwinjemi kubleria Guſtawa Hartmanna a kubłoweho najeńka Arnoſchta Miſcha w Małeczicżach.

S **Wulkeje Dubrawy.** W nozy k ſrjedźe wotwali ßo tu brózeń ratarja Pawoła Herża. Woheń ſmĕdźi ßobu nĕhdże 200 zentnarjow bĕrnow, żita, ſłomu a wjchelaki grat. Dwě jĕdnej kole mózacżu hiſchcże wukhowacż. Hródże ßušoda Wachwiza, kiž běchu wobeſbe wohroženje, mózachu wukhowacż. Ratař Herż jara ſchkoduje, dokĕl ma jenoż niſko ſawĕſczene. Jedna ßo po ſkaczu wo ſabołeſtwo.

Se **Stareho Lubija.** S njeſbożowanym pſchipadom ſchtwórtk popołdnju 26ĕtna ſłużobna wikowarja Bürgera, Gertruda Nieſez, wo żiwjenje pſchińdże. Sčełnu holzu pſchi kłuſkanju ſchatow pſchi nitkej cżĕrańi wjeſneje rĕki widliſchcża jajachu. Pſchi tym wona do wody padże a njemĕjeſche pſchi widliſchczach telko mozy, hlowu ſ jenoż 38 zentimetrow hłubokeje wody wuczahnycż. Nimodnuży ludźo ju morwu namałachu. Pospyty na wożiwjenje, ſ cżimż ßo pomozni wjeſnjenjo a dr. Schöne prózowachu, njemějachu bohużeł żanehu wuſpĕcha.

S **Hornjeho Wujesda.** Jutſje njedźelu wjeczor we 8 hodź. budże w naſchim Bożim domje wjeczor pojawnoweho miſionſtwa. Knjes farař Adolf Müller ſ Drježdżan poſtiſci je ſwojim kwintetom buchowne ſpěwy a ſkĕrluſche a roſłoji je. Wſchitzy pſchećzelſo evangelſkeho pojawnoweho miſionſtwa ſ blisko a ſ daloka ßo wutrobnje pſcheproſchuja.

S **Kamjenza.** Wječera pjatk ſwjeczeſche ſkórčat hłowneje zyrkuje knjes woſadny ſorjadnikli inſpektor Arnoſcht Wünſcha ſwój 25 łětny ſłużbny jubilej. — Jutſiſchu njedźelu ſmĕtaj knjes wyſchſchi wucżeř na wotp. Richard Hirſche a jeho mandźelſka Ida rodź. Slübnerez ſwój ſłoty kwaß ſwjeczeńcż. Wobaj jubilarej ſtaj hiſchcże cżłaj a ſtrowaj.

S **Kamjenza.** Ratařſke dźĕcżi, kiž maju k jutram 1932 do powołańſkeje ſchule ſa Kamjenzu pſchipoſwĕdźecż. Hólcże wotdźĕlene na polne roſwuczowanje w 2 ſymſtmaj połčetomaj, w kotrymajž ßo roſwuczuja we kulſkiwjedźenſtwje, wobkhodnym naſtawku, we ratařſkim wobkhodże a pſchedawanju, rólnſtwje a płahowanju roſtlinow, hnojenju, ſadaſtwje a płahowanju ſeleniny, ſotařſtwje, lĕkowanju ſkotu, pczołaŕſtwje, mĕrjenju połow, ludoſnoſtwodaſtwje, nimo pſchirodowĕdnego a powſchitkowneho wuwuczenja. Mózno je ßo praktiſky wobdźĕlcż na mĕrjenju połow, ſpytanju połow, ſchcżĕpjenju ſadowych ſchtomow, w pczołaŕſtwje. — Holcże wotdźĕlene ſa domjace hoſpodaŕſtwo ma polne roſwuczenje w jenym łĕcże ſa ßobu, dokelž mógże ßo jenoż tak praktiſke roſwuczenje w ſahrodniſtwje, warjenju ſ wuſpĕchom podawacż. Holzy wukmu warcżeř, ſ inſokom hoſpodaricż, ſahrodniſtwo, pjerſtwu płahowacż, w domje hoſpodaricż, ſchaty ſchicżeř, hewak ſchicżeř, płotowacż, wo ſtrowoſcżi, knihi wjeſeř w domje, wĕßu wo żiwjenju, wobkhodne naſtawki piſacż atd. Najwjetſcha ważnoſcż kładże ßo na praktiſke ſmeczowanje holzow w domjacym hoſpodaŕſtwje. Ke pomozy maja kuchinu, ſahrodu, mlokaŕnju, płahowaŕnju, pjerſtwu, pſchiprawu ſ płokanju, płotowanju, ſchwadliſtwje, ſchaty ſchicżeju, pſchiprawu ſa domjace dźĕło. We lĕtuſchim ſymſtim połičże, kiž ßo 11. oktobra ſapocznje ßo hornja rjadowanja ſa hólzow pſchewjedże, kotrejž mózа hiſchcże pſchiſtupicż ſtarſchi ratařſkich ßynow, kiž njeſbu w ſchulſkej ſtarobje a maju hižom wjetſche wukmłkanje. Wſchitzo dalſche wukaſanje direkzija.

Z **Kulowa.** Puć mjez Haſkee dróhu a ſtarym ſkótnym torhoščom pola piwarnje je ſo policajsey zahnał. Na jeho měſto je wobſedźeř piwarnje Kircher nowy puć při ſwojej zahrodże připrawić dał. — Żeleznicař Mikławš Poluk je na ſwojej leżownoſci při Salowſkej drózy 7 domſke natwarił.

S **Dubeho.** Prĕnje cżłże wobkhadne njeſbože na nowej dróſy ſta ßo ſrjedu wjeczor njedaloko Hornjeje Wolſchiny. Shorjelſti motorowy kolešaŕ ſajédże do njewobſwĕtleneho ſapſchacha. Kolešaŕ woſta ſe ſtaumanymi ſtawami leżo a jeho dyrbjachu do Niżcżanſkeje khoronnje dowjeſcż.

Wusudźenja

Prĕnja wulka khloſtaŕſka komora krajneho ſudu we Budyſchinje jednaſche jako powołańſka inſtanza w khloſtaŕſkej naležnoſczi pſchećiwo pohonczej Kurtej Hempe, dźĕlaczerjej Alfredej Schenkej, tſampnarjej Richardej Hoffmannej, dźĕlaczerjej Albertej Trodlerjej a dźĕlaczerjej Oeſe Gierholdej, kiž ßu wſchitzy ſ Lubija a kotrychž bĕſche ſhromadny lawiſki ſud 30. julija t. l. ſ druhimi wobſkorżenymi dla jednoreho a cżeſkeho każenja krajneho mĕra, ſjawneho ſtſchiwołenja poliſajſkeho ſaſtojnika a hrubeho njekhmanſtwa ſakuždźił. Hempe dosta tehdy 3 mĕſazy, Gierhold 3 mĕſazy 4 dn., Hoffmann 3 mĕſazy a Schenk 8 mĕſazow, Trodla 7 mĕſazow ſaſtwa. Jednatcże ßo wo politiſkim ſraženju nazionaliſtow ſ hinak ſmyſlenymi w Lubiju w nozy k 7. februarej 1931, pſchi cżimż mĕjachu na wobĕmaj ſtronomaj ſranjenych. Po wołjecżnym dokkadnym pſchepytanju woſta pſchi 3 mĕſazach ſa Hempu a Gierholda, 8 mĕſazach ſa Schenka a 7 mĕſazach ſa Trodlera. Hoffmann ßo wuſwinowa. Ssudniſke khłoſtny napotožichu ßo ſdźela ſtatnej pokładni, ſdźela ſaßudźenymaj Schenkej a Trodlerej.

Z Łužicy

* S **Namnowa.** Schtwórtk wjeczor w 7. hodźinje na ſtatnej dróſy konjazy ſapſchah a motorowy kolešaŕ do ßo ſraſtyſchcżaj. Pſched Połcżnißim motorowym kolešarjom njeſapazy ſapſchah wot boka na dróſy pſchijéże. Sapſchahy njeměſcżeſche ſwéży, ſo kolešaŕ njewidźeſche, ſ je hiſchcże druhi wos pſchipowĕßeny. Wón ſajéże do ſadnjeho woſa a motorſke koło hnuny ſo pod wós. Sawus, kolešarjowy bratr ſtoczi do cżaſa dele a ſcżahny ſwojeho bratra ßobu ſ koła. Tutej duchapſchitomnoſcżi maja ßo dźakowacż, ſo do wjetſcheje cżĕſtnje ſchkody njepſchińdźeſchtaj. Pſchi nĕcżiſchich ſaźnich wjeczorach je zyle nuhe, ſo maju ſapſchahaŕ wjeczor ßwĕzu.

* S **Pokſazicy.** Dnja 1. oktobra t. l. běſche ßo 75 lĕt dopjelnikl, ſo w Połcżnej hamtſke ſudniſtwo ſtyli. Jeho wotrjeſ je hiſchcże tón, kiž ßo pſched 75 lĕtami poſtaji.

* S **Ochranowa** (Herrnhuta). Tu ſawinowa ßo ſe elektrifej płotu woheń wó ſtnje. W płokarni a płotowańi ludowneho ſpitalowſkeho doma běchu wjeczor ſapomnili, milinu wotſtajicż. Wobſedżeř płokarnje ſamó wobeń ſ ruczinymaj haſchakomaj podußyeř, ſo wjetſcheje ſchkody njenaſta.

* S **Lubanja.** W Schreibersdorfje kopny tóń 14lĕtneho ßyna ſinowſcżerja Bruna Röſlerja tak ſtraſchnje do hłowy, jo wón ljes wědomja leżo woſta. Jeho dyrbjachu do khorownje dowjeſcż, hdźež na ſwoje ſranjenje wumrě.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Pegawy.** (Pſchi ruzymnyczu ßo ſeleſtk.) 11ĕtnu hólczej, kotryż cżyſche blisko płunarńe w mlynſkej hrjeb ruzu myć, ſhubi runowahu a padże do wody. Dokelž ſaneje pomozy njeběſe, ſo pachoł podmuri a ſatepi. Cżĕło hač dotal wuthowali njeſtu.

* S **Zſwikawy.** (S nadawnym wukazom ſamo 21 měſchczanoſtow jenoho hamtſtwa hejtmanſtwa potrjſchenych.) Każ je ſnate, njeſmĕdźa ßo po nowem ſaſtkim wukazu w gmejnach ſ mjenje hač 1500 wobydlerjemi powołańcżu měſchczanoſcża wjazy pſchiſtajicż. We wokrjeſu Zwikawſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa je wſcho hromadże 37 tajkich gmejnow. S tych ſarjaduje ßo nětko 21 wot powołańſkich a 16 wot njepowołańſkich měſchczanoſtow. Nowowólba 21 powołańſkich měſchczanoſtow njeſmĕ ßo tak ſtacż.

* S **Lipſka.** (Drohotny kožuch pokradli.) S kožuchaŕnje na Domaſchowej haßy je ßo wot 14 dnjow żonjazy kožuch, nĕhdże 4000 hriwnow hódny, ſhubił. Najſtarſcho je jón nĕchtó pokradł.

Najwiše z cyłeho swĕta

— **Wuhlady na wjedro ſa jutſiſchu njedźelu:** Budże trochu khłódniſcho a wjedro ſmeje ſaßo błe njewobſtajnu ras.

* **Schtwórtk wjeczor běchu ßebi ſłoſtniſcy wotwuzhili, pójſtli automobil mjes Shorjelzom a Schönbergom nadpadnyć, ſchofera moricż a automobil, kotryż ſ khowanjenjom ſchtwórcżi lĕta njeſtchu ſummu pjenjeſ ßobu wjeſeſche, wurubiż. Wo tymle ſtonje ſe polizaja ſtoſkla a na měſtno wotmołwjeneho nadpada ſandarmow a kolizistow póſłała. Tež bě ſo pjenjeſny transport ſo polizajſkim warnowanju wuwoſtajił.** W ſwéży ſ tym ſu ſchtwórtk wjeczor 32ĕtneho artiſa Höbilcka a pjatk rano pſchedawſcheho dwanaczikĕtneho pſchekupſkeho Zyſka ſakli. Sa dwěmaj druhimaj ſłoſtnikomaj, katraż chowaſtaj ſo pſchi wotmołwjenym rubjeżniſtwje wobdźĕlcżej, ßo hiſchcże **ſlĕdźi.**

* **Pjatk rano ßu we Weſtfalſkej bórżiſtwowe żelesniju na dwěmaj měſtnomaj ſ dwanaſtom roſbuchnyli.** Roſbuchnjenje bě daloko ſłyſchecż. **Sa pol hodźiny bě naczinjena ſchkoda ſaßo wupokrjedżena. Na wuſlĕdźenje wiſnikow ßu 300 hriwnow myta wuſtajili.**

* **W Duisburgu w Porurſkej ßu ſrajſkowzy hórniſzy wukſadne wokna jenych cżajnikarſkich klamow, jenych kožuchowych klamow a wulkeho tworowneho doma roſbili. Tež we Manheimerſkim pſchedmĕſcżu ßu wokna jeneje koſejoweje pſchedawarńje, jeneje pjekarńje a nĕkotrych druhich klamow roſtrašyli.**

* **800 puſchcżenych wojakow je mĕſto Niuczwang w Mandżurſkej nadpadło a mĕſto ſpalilo. Tež japanſki konſulat ßu nadpadli.**

W Cżangczunu ßu pjeczo japanſke lĕtadła 60 bombow na wotdźĕlenje 6000 chineſſkich wojakow ſmjetale, kotrejž ßu do wobhonjazych lĕtadow ſtĕleli.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyſinje. — Za lokalny dźĕl a feuilleton: A. Doßman w Budyſinje. Za nawodźenje [illegible] w Budyſinje.

Tajke nĕſto w Jendżelskej hiſcże njeznajachu. Kommunistiske njeměry w Londonje, při kotrychž policistojo kommunistam jich cżerwjene khorhoje bjeru. Też Jendżelska, dotal pſikładny ſtat měra a politiskeje disciplíny, zeznawa ſo nĕtko z njeměrami, demonſtracijemi, dróhowymi wojowanjemi.

Dźěłańske a powołańske stupnje

Bata — **na Bohatej hasy 16** — **w Budyšinje** — **na Bohatej hasy 16** — **Bata**

Samsna wuporjedźenja — Telefon 2534 —

Niedźelu wotewrjene

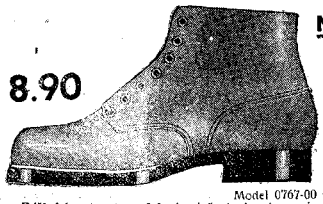

8.90

Model 0767-00

Dźěłańske stupnje z dobreje, tučneje howjazoweje kože z njezatupnymi gumijowymi podušemi. Wosebite stupnje za wšě powołanja.

10.90

Model 3767-22

Dźěłańske stupnje z čorneje boxkože, z dobrymi podušemi a dwójcy hozdźowanym kožanym pjeńkom. Jara tunjo.

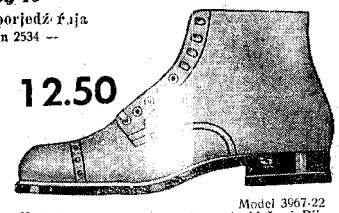

12.50

Model 3967-22

Krute stupnje ze sylnymi gumijowymi podušemi. Přihódna kulojta forma. Najlěpše přećiwo mokroće, elastiske nošenje.

Wot 4. hač 10. oktobra sfotujemy

tuni tydźeń

a dawamy jenož tute dny na běłe a pišane ložowe počejhnjenja, twujerki, bliódowe a tuchinjke schaty, koschlowy barchent atd.

wyšoki rabat!

Tutu sfkadnosć dyrbjeli wužiť a po mójnosći nafymfku tworu žebi nakupowaćˇ, fiž je nětko tak jara tunjo, kaž hišćcze njebě

A. Kasper, Burglehn 11

(měj. A. Pilopp)

Snaty najlěpšchi dom sa dobre wupjerki

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, šciparje (Klemmer)

dalokowidy atd.

Specialist

nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošće hasy (Nowotwać khorobn. kasy)

K wotewrjenju němskeho tydźenja dostanje kóžde dźěćo, kiž z doroscenymi přińdże

powětron

darmo. — Wulki wubjerk we wšěch woblekowych a mantlowych tkaninach a židach — **Tweed**, najnowše mustry, praktiski, kruty, jenož **0.75**. **Woblekowy barchent**, jara čony, jenož **0.55** atd. **Zbytki směšnje tunjo!** Vobach-wurězki! **Lacy, jaki, pulovry, štrykowane kostumy** wo wjele zniżene a za čas wustajeńcy **štrykowanych tworow** we wokhěži hišće **10%** přiwabneho rabata :: Prošu wobhladźe sebi moje wukładne wokna

Reimann na Hošic hasy 29

Fotowe protekdiowe powješćenske domj. kinowe } **aparaty**

a wšě wěry za amatěrske fotografowanje. ◆ **Fotowy dom**

Richard Hutha

mójićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy čo. 13

Wuwiwanje filmow a platow kaž tež wotčahi wěcywustojnje a najspěšniše.

Wšitke picowadła

Žitny dom w Kamjencu

wotnožka w Pančicach

Serbske tačele

(Gramofon Platten)

ma na składze

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Kachle

kiž wutrajnje wobrěwaja

poruča

Walter Voigt

wikowańnja ze železom

na Jerjowej hasy 3

Wšě družiny hnojidłow

ma stajnje na składze

Žitny dom w Kamjencu

wotnožka w Pančicach

Kalmuk-jaki

brune, čerwjene, módre mušter., wulkosć 46: jenoj **3.95**

barchent-jaki

fnate hóbnosće, nowe mustry, wulk. 44: **2.50** **2.80**

ma stajnje na składze

Andr. Kasper

(měj.: A. Pilopp)

w Budyšinje, Burglehn 11

Trjeb. šijaca mašina 20.— hr.

Trjeb. hólčace kolo 20.— hr.

J. Schieback

na Mužakowskej dróży 4

Pjerjonjepřepušć. a prawy

poslešćowy wupjerk

płaći pola mje

10.50 hr.

Druhe šěrokosće **runje tak tunjo**. Wupjerkowe a nawoblekowe **zbytki**

Hilger na Seminarskej hasy 2

Clemens Schmidt w Budyšinje

Najwjetša meblowa wustajeńca Hornj. Łužicy

wokoło 120 stwow

Lěhańnje :: Knjezowe stwy :: Jědźne stwy

Najnowše krasne modele, prawe dubowe a polěrowane wosebite drjewo

Bydleńsk. stwy :: Kuchnje a reform-kuchnje

w nowočasnych formach

Wutykane meble ;; Wokhěžne garderoby ;; Předsjstwowe garnitury

Njewjesćinske wuhotowanja

Ródźimy serbski!

Prošu, wopytajće cyle niewjazomnje našu wustajeńcu, pruhujće płaćizny a kajkosć. Kupjene stwy po přeću DARMO skhowamy a přećiwo wohnjej sami zawěsćimy

Fabrika a skład Burgplatz 2

Mustrowa stwa w kupnicy. Wustajeńca w hrodu Ortenburg

Njedźelu wotewrjene

Stary, dobry

cahambra hońtwjeński žitny palenc

Bellaria pohonowe wino — aromatiske a mile

Winowe kisało, kisałowy sprit — jenož prawy wot firmy

Likěrowa fabrika **Carl Hammer w Budyšinje** Winowa wikowańnja

---

Sylny dźěł. kóń

do dobrych rukow na předań abo do pley

Bliše zhonić

w Biskopicach, Bahnhofstraße 27

Wozjewjenje

Podpisany z tutym zjawnje wozjewja, zo su jeho wopačne wunošowanja přećiwo swojej dźowcy a přichodnemu synej njewěrne a wc pačne a warnuje před dalšim rozšěrjenjom

Ernst Rötschke w Bukojnu

Reform. šalćiki ćelne powjazy bjedrowe pasy

tunjo a dobre

w korsetskim domje

Barthel

na Hošic hasy 33 / Rózk Kěžorskeje dróhi

Posłužuja jenož žónske.

Wužitkne železo

nošaki, U-železa, nitke a kulojte železo atd. ma na předań

Kopornik w Budyšinje

Fotograf owy Meister

atelier w Budyšinje na Kěžorsk. dr. 15

kóždu njedźelu wotewrjene

Zhotowjenje portretow, wobrazow do pućowańskich pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a njewjesćinskich wobrazow, też na wsach. ;; Telefon čo 2438

Waš elektromotor

spušćomnje a tunjo **wuporjedźam.** Derje wuprufowane broncowe kładźenje

Max Büttner

metalowa liječnja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolskej hasy 8

Sobustawy zap. družst. z wobmj. ruk. Smolerjec knihićišćerńje a kulhańje w Budyšinje

z tutrem po § 24, 25 a 28 družstwowych wustawkow na **pónđelu 12. oktobra 1931 popołdnju w 15 hodź.** do žurle „Serbskeho Doma" w Budyšinje na Lawskich hrjebjach čo. 2 na **wuraadnu**

hłownu zhromadźiznu

přeprošujemy.

Dźeński porjad:

Wobzamknjenje wo § 29, 1. Sobustawy maja so na hłownej zhromadźiznje z předpokładanjom sobustawskich knižkow abo na hewak wěryhódne wašnje wo swojej wosobje wupokazać. Zastupjenje přez druhich njeje přípušćomne.

Dohladowarstwo družstwa

Smolerjec knihićišćerńje a kulhańje

Arnošt Holan, předsyda

Ke **němskemu tydźenjej!**

Wobkedźbujće moje 9 wukładnych woknow

Moje hobrske składy we wšěch wotdźělenjach přeprošuja Was k njewjazomnemu wopytej! Dostach njesměrnje wulke dźělby nowych tworow po časej přimjerjenych nizkich płaćiznach. Komuž so něšto rjane lubi a štóž chce derje a tunjo z wěcywustojnym radźenjom kupić, **kupuje jenož pola**

Alphons Schauseil

Njedźelu wot 12—6 hodź. wotewrjene

Přiloha k čisłu 231

SERBSKE NOWINY

Sobotu, 3. oktobra 1931

K poswjećenju powjetšeneho Budyskeho měšćanskeho muzeja

Jutrje njedźelu popołdnja ½12 hodźin poćahuje so nowopřichwatarjeny dźěl Budyskeho měšćańskeho muzeja, kiž je so z pomozu pjenjezneje podpěry z namjetnoho fonda natwarił. Wotmeje so zwjatočnosć, ke kotrejž maju přichwat jenoż pśiheprošćeni hośćo. Nowotwar je pycha zyłkych Žitnych wikow a je pola wobydlerstwa a zuśich wulke spodobanje namakał.

Našim ezitarjam budźe wěsće sajimawe, něchto nadrobniśeho słonicź wo nowotwarje. S pśiheprošenoho direktora Górlinga bu sajsupnikam nowin smóńjene, dostaćej hłubšeho pohlad do nastaća nowotwara, a knjeza profesora Schuberta-Drježdźańskeho, po kotrehoż nacźiśu je so nowy dźěl muzeja natwarił, mjenowany knjes rosłoži też dokładniśo sahadu, na kotrejž mjeńše so pśichi postajenju twara dźiwaćej snutskach a wonkach, schtož nastupa wobras Žitnych wikow.

W sjenje lěta 1929 swottorhachu so khěje, so bychu tu było městna sa nowotwar. W januarje 1930 sapoca so z rujowśimi dźěłami, kiž spomoženje njesahtužerjo wobstarachu a 1. meje 1930 sapoćachu twaricź, 10. augusta sahnjeneho lěta běše nowotwar pod śěchu. A lětsa w lěcźu dotwarichu so měśnośće nalutowarnje a žerowje pokładnje měśta Budyschina.

Njech je tu dowolene hišće krótke słowcźko wo wuhotowanju twarjenjowjeho dźěła, w kotrymž je wobsebje nalutowarnja samjeńšena. Tam je w pinzy pśihiprawjene tepjenje schtworkafeje družiny k wobrěwanju zyłkeho twarjenja. Steja tam schtyri hobrite kotoły. Potom steji w pinzy trejor, kiž je 10.20 m. dołhi a 6.60 m. schěroki, jeho sćěny su 65 zm. tołste a wobsteja z betona, w tutych sćěnach su prěki a pódla worzłowe schěny zapołožene. Wokoło trejora wjedźe khód, so je w kóždej mjeńšchinje městotna kontrola móžna. Nimo toho je dla městocje wjeńezneho trejora alarmowaza wótpiprawa pokojena. W pinzy su hišće dalše pódłanske měśtnośće zatwarjene. — W pśichodnem je najwjetšicha měśtnosć kašownja, kiž je 16,80 m. dołha a runje tak schěroka. Tuta měśtnosć ma wobsebitu nutskhód je Žitnych wikow. Prědku k Žitnym wikam su wšchelake pišarnje, zjiwa direktora, pośedźeńja atd. Strona Dźiwadłoweje haśy wopśichija duše wulkej předawarni. — W prěnim poschodźe je přiwatrowene hydlenje kašnoweho pósedźenika, zarderoba a mała pišarnja. Potom pśichsamtnje so pśichednoschěrika sala muzeja 11,70 m. schěroka a 15 m. dołha. Wokoło sale na stronje Žitnych wikow a Dźiwadłoweje haśy su schtyri takie měśtnośće. Na stronu k staremu muzejej je powjetšena sala za zwukowe wumělcy a tu swišuje nowotwar se starym. Pśichednoschěrika sala dostawa swoje šwětło z wyšoka wot boka, z cźimž je so jara rjane rozdźelenje šwětła dospěło. — Druhi poschód wopśichija pisarnje, kiž so pśichenajeja, a bydlenje muzejowego domownika. Tu namaka je starym muzejom powjetšchenje šberti wolijowych wobrazow, kotraž je do dweju městnoscow dźělena. — W śeczim poschodźe thowa so prehistoriska šberka knjesa dra. Frenzla a wopśichija 365 tóšnych metrow. — Ssamo łubja pod śěchu so derje wutrjeba. Ma tam towarstwo za stawizny a pśichdstawizny swoje składnišchczo, kiž je sdobom jara pśichódna městnosć za wotstajenje wulkich wobrazow. Też towarstwo „Jis“ ma tu swoju dźěłarnju. — Mjes starym a nowym twarom muzeja śeji wěža, w kotrejž śej samětnjenej elektriszy cźerjeny cźaśnik a śěhadło (Aufzug), pśichede wišchem za wobrazy a druhe cźežše wumělske wěcy. Pśichiprawy za powpśichitowanu wěstosć su so w muzeju połěpśiśe.

Něšto hišćcze złowcźko wo konstrukziji nowotwara. Dokelž je prědnja sćěna do mnoho woknow rspuschćena, běše je techniske pśichewjedźenje poćeżene. Mjes woknami śeja stołpy je źelejowego betona. Mjes nimi su jenož cźenišće wupjetnjenja. Stołpy śeja w smišu z śeśichinym twarom. Tśicha sama je jenož tatrjej horje sadźena. Zyłe twarjenje měješe so po możnosći mazivne wuwjesć. Tohodla su też wjećchi se źelejowego betona (Brandowe wjećchi). Wobrěžnośćcze nacźini też konstrukzija nad pśichednoschěrike salu. Tam bu pśiches zyły wjećch 12 metrow dołha a 1,70 zm. tołste betonowa hrjada położena, na kotrejž horni twar wotpoćžuje.

Wěšo pśichinješe tajke twarjenje też sobu pśicheměnjenje w starym muzeju. Na prjedawšchej łubi, hdźež běšche pśichednoschěrnja, je nětko wustajerńja towarstwa „Jis“. Nowotwar je wušło se starym jwjazany. W pśichijemi je na měśtnje, hdźež prjedy domownik bydleśche, grafiski kabinet swoje měśtno dostał, do njeho pśichidźe Gersdorfska šberka. S hlownym nutsthodom muzeja wostanu dotalne durje, kiž su so tohorunja k jich lěpschemu pschetwarike.

Zyły twar je jara jednorje twarjeny a pśichijolene pjenjezny drje su też nimale dožahale. Je so pschi wšchem myślilo na žadanje naśeho cźaśa, kiž je sluźiniwšcź we kóždym nastupanju. Pśichi wšchitkich jenotliwych dźěłach je twarśte wjednišwo brało domjazych rjemjeślnikow.

Knjez prof. Schubert pokaza wośebje na twarśte wobcźežnośćeje dla wschelakorośće měśtnoscow, kiž mějachu so tu do harmonišeho zapka sjednoćiś. Je pak też wschitko tak twarjene, so je twarjenje w posdźišchich cźasach bjes wobcźežnośćow powjetšicź hodźi. Hišćcze złowcźko wo nowej wěži. Wona je wuras naśeho cźaśa, tuž dyrbjeśche po tajka runa twaricź. Njedźiwajmy toho pak wona poknje źwoje měśno wupjelnja a njeje z konkurrenzu druhich wežow.

Sdobom z muzejom wotewri so też

3. lětna wustajenja dźěkowneho sjednoćenstwa Łužiskich tworjazych wumělcow.

Wobsahuje moleństwo, grafiku, plastiku a wumělske pschemysło. Wustajenja budźe wotewrjena wot 4. oktobra hač do 1. novembra 1931. Wona je jara wobschérna a pośćiśi też wschelake nowe motivy. Nadrobniśchu rosprawu wo wustajenju podamy hišćcze w bliźschim cźasu.

Pjatk popołdnju a wjeczor źmeźdźachu žebi nowinarjo musej wobhladaś. Powjetšchenje je so, schtož móže so z poknym prawom rjec, žoožownje pschewjedło. Swišk starych a nowych měśtnoscow mjes sobu je so na wulkotne wajchnje pschewjesć hodźi. W prjedawschej pschednoschěrni je namakało towarstwo „Jis“ swoje měśtno. Knjes dr. Jordan rosłoži rosdźělenje wustajenjow, kiž rospadaju do geologiskeho a botaniskeho dźěła. Nadrobniśche wopśijanje dyrbimy želi pak na poźdźišche schowaś. K tutej wustajenju pschisamknje so w starym a nowym twarjenju pschedstawišniške a ludowědne wothlźelenje pod nawjedowanjom knjeza dra. Frenzla. Tu posćiśa so pschemožaza mnohosć

Južno-Afričan Harry Hart

je polěpšił swětowy rekord w storkanju kule, kiž Němc Emil Hirschfeld dotal dźeržeše, wo 20 centimetrow na 16,245 metrow.

Měrćin Nowak-Njechoński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Tak jěddźechmy. Ale kak! Kaž jenoż we sudźe. Nimo toho njeběchmy wjacy hromadźe, ale roztykani po wšelakich wotdźělach a wozach. Naš wotdźěl bě polny wobronjenych strażnikow. Tak bychmy móhli po prawom w měrje spać bjez stracha, zo by so nam něšto stało. Haj spać! Spi, hdyž nimaš městna ani k sedźenju zabywši k leżenju. Derje, zo maš kofr sobu. Tak móžeš so znajmjeńša trochu na njón čapnyć. Ale přez to wšak kofr so też njepołěpši a njeporjeńši. Bu to grawočiwa nóc. Na spanje žane pomyslenje. Hodźiny so wlečechu pomalku, pomalku a dołho, dołho traješe, prjedy hač switanje a potom běły dźeń zaćěrištaj cmowu nóc...

W Brodźe mějachmy přestupić do druheho cźaha. Nětko bu kmanšo. Cah drje też runje prózdny njeběše, ale dobychmy sej znajmjeńša městno k sedźenju.

*

Započa naša jězba do Bosny. Přeměni so hnydom raz krajiny, přeměni so raz jeje wobydlerstwa. Dotal běchmy jeli po njeskóńcnej runinje, hdźež złote žita so žołmjachu hač k wobzorej. Nětko pak so nam wotewri hórkata krajina. A te hórki a kopcy bórzy so přeměnjachu do hór a wjerchow, pokrytych ze zelenymi lěsami. Přeměni so raz wsow a městow a twarjenjow. Po kóždej wsy a po kóždym městačku běše šwižne wežički dźamijow (mošejow) so pozběhachu. Běchmy dźe w Bosnje, hdźež je islam hišće zasakle so zakhował na samym prozy srjedźneje Europy. Haj, tu w Bosnje so hišće skita kusk starožitneho orijenta, mjez tym, zo je w jeho prjedawšej pradomiznje, w Turkowskej, zasudźeny ke smjerći a nimale dowutupjeny...

Bosniscy muselmanojo su wšitcy Słowjenjo, dobri Juhosłowjenjo, kiž su sej wobkhowali swoju ródnu rěč, swoju słowjansku narodnosć, swoje starosłowjanske wašnja a nałožki. Haj, mózemy prajić, muselmanscy Bosnjenjo a Hercegowjenjo su sobu elita juhosłowjanskich splahow. Su pod ćišćom turkowskeho nadknježstwa drje puśćili swoju nabožinu, nic pak swoju narodnosć. Su wostali dobri Słowjenjo. Dopokaz, zo pola nas často naspomnje ne přisłowo: „Hdźež nabožina spada, tam też narodnosć hinje!“ mělo so trochu wobhladnišo nałožować.

Krasna je jězba po bosniskej krajinje. Hory a lěsy so minu a rjane wjeski drjewjanych twarjenjow, kiž wohrěwaju wócko molerja a přećela rjanosće w přirodźe. Lud wšudźe khodźi w krasnej wušiwanej narodnej drasće, čejež zakladnej barbje stej běła a čerwjena. Tu žito syča, tam samotna běłozdrasćena pastyrka wowcy pase po lěsnej łucy. Młyny so wjerća po brjohach rěki, daloko do njeje zatwarjene. Njecha so ći wot wokna, telko rjanosćow so ći tam poskićuje.

We Vranduku mócne rozpadanki stareje twjerdźizny ze srjedźeneho wěka strowja...

Přez cyły dźeń naša jězba traje. Je to wuzkokolijata železnica, po kotrejž jědźemy, a cah ma žałostnje wjele khwile. My wšak też. Na kóždej staciji cah dołho steji, zo móžeš wšudźe wulěźć. Nakupuješ sej tam jěde: kórki, bobliny, marule, wišnje, běleho khlěba, wowći twaroh, štož wutroba a žołdk požadujetaj. A wodu pijemy. Je tu jara dobra khłódna woda. Njemóžemy so jeje dosć napić. Jedyn z našich bratrow na kóždej staciji so wody napi. A doma wón scyła wody njepije.

Hodźiny čěkaju. Njeje nam ani wostudźe. A so jara dźiwamy, zo smy hižo w Sarajewje, w bosniskej stolicy. Na směrkach tam dojědźechmy....

*

Na dwórniščU wutrobne witanje. Trochu dźe hišće mamy wočaknyć, štož wuźiwamy k tomu, zo bychmy suchemu žołdkej přiliwali. Ći konservatiwni z piwom, druzy pak z winom.

Potom rěka: „Nastupić šik! W dwojstup prawy bok! Z pokhodom kroć!“ Dźemy do města. Naše sotry tyknu do „Koła serbskich sotrow“. My pak dóstanjemy nócłehwo w — žandarmskich kasarnach. Cyłu nóc njeběchmy spali, tuž so na te połcajske łoža wjeselachmy kaž mótka na zeleny štwórtk.

Strażnicy so jara wo nas starachu. Přinjesechu nam w bowach wodu k myću a mazanu wodu zasy wotnjesechu. To so nam też hišće stało njeběše, zo strażerjo zakonja nam wodu njesu, zo móhli sej nohi myć. Kak rjenje budźe so spać pod śkitom połcajow!

Tukhwilu wšak na spanje hišće mysle njeběchu. Běchmy přeprošeni na wulku wječeŕ. Tohodla to myće a wučišćenje! Na, skónčnje běchmy wšón pućowański próch wotpłokali a wotstronili a čiści so podachmy na banket. Běchu tam wšelake dobre wěcy, lute přistojne, srjedźoeuropiske wěcy a wjele wina. Ale po bankeće — to pod połcajskim dohladom, dyrbjachmy zasy wróćo do kasarnow, štož so wšelakim z našich nócnych hawronow jara njelubješe. Ale běše to nuzne a běše to derje, zo so zasy raz wuspachmy...

*

Nazajtra zahe stawachmy, dokelž mějachmy wotbyć wšelake čisła oficielneho programa našeho pobyća w bosniskej stolicy. Buchmy oficielnje swjatočnje přijeći na radnicy wot magistrata, dale pobychmy pola wjednika banoviny a w muzeju. We piwarni so nam poskići wulkotny wobjed. Jěđże a napoje derje słodźachu a nas wokřewjachu.

To najrjeńše a najlěpše wšak bě wustup staroserbskeho huslerja při wobjedźe.

Staroserbscy huslerjo...!

W Juhosłowjanskej hišće njejsu wotemrěli, tući bardojo, kiž z jenotrunatymi huslemi čahaju po kraju, wjes wote wsy, statok wot statoka, hrajo, spěwajo. Spěwaju starodawne rjekospěwy wo Marku Kralowcu, wo Miłošu Obiliću, wo carju Lazarje a Dušanje Sylnym, wo wuswobodźerju Karadźardźu, haj wo kralu Pětrje a Aleksandrje. Tući huslerjo, su to žiwe swědomje, wědomje naroda, kiž lud rozbudźachu w dobje najwjetšeje bědy, najhóršeho potłóčowanja, najžałostniśeho wotroćstwa. Tući stari huslerjo maju wulku zasłužbu wo wuswobodźenje a zjenoćenje juhosłowjanskich splahow.

Hižo jich hłós će jima a hnuje. Njeje to wyskanje, je to skerje skorženje, žałosć... Cujemy, zo žałosć, nuza, horjo su płodźile a rodźile tute pěsnje.

Widźach a słyšach w Sarajewje na mosće stareho huslerja. Słyšach potom znowa huslerja při wobjedźe. Spěwaše nam wo Kosowym polu, wo smjerći dźewjeć Jugowićow a jich maćerki...

Hdy bychmy my měli tajkich huslerjow, kiž bychu cahali po serbskim kraju, spěwajo pěsnje wo našim narodnym horju, spěwajo pěsnje wo našej zašłej sławje. Hdy bychmy my měli tajkich huslerjow, žiwe wědomje, swědomje serbskeho naroda, kiž jón zbudźa, wubudźa, rozbudźa. Hdy bychu pola nas pěwali tući bardojo:

„Husle, hudźće!
Narod zbudźće!“

(Pśichodnje dale.)

wurytych sajimawych namakankow, kiž naš pschežadzuje do praftarych cjasow cžłowjestwa. Teš tu wo jenotliwoscjach posdźišcho.

K wotewrjenju powjetschenecho museja pschejemy wjele sboža. Njech namakaju pokłady w nim tóždy cjaš saßuženy sajim, so by musej, kiž je žo tak wulkotnje wutwarił a twori woßebitoscj naschecho stareho Budyschina, stajnje moh dopjelnicž žwoju mišiju.

Dobrowólne zjednoćenje sakskich mlokowych wupłodźerjow

Spomožeriši hamt měschćanišeje rady nam pische: Nowy němjtkostatny mlokowy sakon ſ 31. julija 1930 powschitkownje hakle 1. januara 1932 do mozu stupi. Trěbne organisatoriske pschihoty maju pak žo nětko hižom stacž. K temu ßkuschа po § 38 sakonja dowolene sjednoćenje mlokowych wupłodźerjow k rjadowanju wuwuživća a wotbyća mloka a mlokowych wudźełkow. Hospodarske ministerstwo, kiž je pschistejne za pschistajenje sjednoćenja, je k tomu pod 31. augustom 1931 za wupłodźerje mlokow wurjadny ważny wukas wudało (cžo. 189 „Sächsische Staatszeitung“ ſ 15. auguſta t. l.) Po tutym ma ministerstwo wotpohlad sjednoćicž wupłodźenje mloka, kiž **wotbywaju mloko ſwonka dwora.** Tola žo ministerstwo nadźija, **ſo móže wobeńcž dyrbjeńke** sjednoćenje ſ **dobrowólnym** sjednoćenjom. **S wukajom namołwjeja žo wobthodu, kotrež to najtupa, ſo buchu hacž do 15. oktobra t. l. ſwojej gmejnſtej wyschnoſcji pißomnje abo k protokolej wojſewiše, hacž dobrowólnemu sjednoćenju pschihłoßuja abo nic.** Njewotedaſi jedyn wobkhod wojſewjenje ſ cžaßom, ma žo bjeſe wſcheho ſa to, ſo dobrowólnemu sjednoćenju pschihłoßuje.

Zapokazanje noweho Londonskeho měšćanosty.

Na lěwo: wotkhadźacy lordmayer (měšćanosta) Sir Phene Neal; na prawo: nowy lordmayor Lord Mauriee Jenks. Ze staroznatej ſwjatočnoscu přepoda so w Londonje zastojnstwo nowemu měšćanoſe sirej Mauricej Jenkſej. Zastojnstwo měšćanosty, kiž je jenož nad ſrjedźne wobkhodne město postajeny, nima dźensa wjacy teje ważnoſe, kiž nětdy měješe.

Tŕo přećeljo.

Zetkachu so raz kós, šlink a wulka myš.

„Cohodla zwěrjata su mjez sobu žiwe w njepřećelstwje?“ wopraša so wulka myš. „Cohodla jedyn druheho žerjemy, hdy bychmy tola mohli być žiwe w mérje a lubosći a jedyn druhemu pomhać? Lěpše je stajne přećelstwo dyžli wěčne wójowanje. Hdy bychmy so zjednałe a hdy by kóždy z nas činił, štož móže, rjenje bychmy byłe žiwe.“

„Maš prawo!“ rjekny šlink.

„Też ja tebi přihłosuju!“ doda kós.

„Ty móžeš“, rjekny wulka myš ke kosej, „lětać po powětře a hladać, hdyž hospoza dźe z wikow ze polnym korbom. A ty, šlinko, móžeš bjez stracha před kóckami a psami so kradnyć do pincy a tam pohladać, hdźe so khowaju jědźe. Hdyž mi dobru powěść njesetaj, chcu hižo wuprózdnić korby a wamaj přinjesu cyrobu, kiž za nas wšitkich dosaha.“

„Jara dobry plan sy wumyslił“, zawołaštaj zdobom kós a šlink.

Hdyž bě přišoł čas, zo hospozy so wróćichu ze wikow, kós zleća na najwyššu halozu lipy a so wobhladowaše.

Za štwórthodźiny so zasy zetka z towaršomaj:

„Hospoza z młyna je so wróćiła domoj z polnym korbom dobrych wěcow.“

„Dźi“, rjekny wulka myš k šlinkej, „dźi a hladaj, hdźe je to wšitko skhowała.“

Šlink hnydom woteńdźe do młyna a kradny so do pincy. Potom so nawróći z wěstej powěsću.

Tak ruče hač wulka myš zhoni, hdźe su te khłóšćeńki, hnydom khwataše do pincy. Něšto króć tam a sem hanješe a potom wšitko, štož bě bylo w korbje, donjese na postajene městno.

Nihdy njeběchu tŕo přećeljo so tak derje najědli kaž tón króć.

Wulka myš je hrymzała na hobrskim twarožku, kós měješe polny horne hrócha a šlink dašе sej slodźić wubjernu solotej.

Wšitcy tŕo so wot nětka jara derje mějachu. A wulka myš, šlink a kós so kormjachu kaž swinje.

„Luba wulka myš“, rjekny raz kós po dobrym wobjedźe, „česć twojemu namjetej a twojej mudrosći. Hdy njebychmoj tebje měłoj, ženje njebychmy měle tajku hoscinu.“

„Ja ženje njejsym jědł tajkeje wubjerneje solotеje“, doda šlink. „Nimale so zadušam w tej swojej khěžcy.“

„Bóh dał“, rjekny wulka myš, „zo naše přećelstwo ženje so njerozpuści.“

Potom so tŕo přećeljo z radoscu wobjimachu a wokošachu. Přisahachu jedyn druhemu, zo chcedźa wěčnje być žiwe w najwjetšej lubosći a zo ženje njechadźa so rozeńć.

Wšitko tole so sta w lěću. Ale dołho njetraješe a přińdže dešćata nazyma a potom zyma ze sněhom a lodom.

Hospozy po něčim přestachu khodźić na wiki. Kós wjacy njemóžeše ničo k jědźi wuhladać a šlink dla wysokeho sněha też nihdźe dołěcź njemóžeše.

Wulka myš sej wjacy njezwěri wuńć ze swoje jeje dźěrcy, přetož njebě nihdźe zelenoje trawy, we kotrejž mohla so skhować před psom abo kócku.

A tuž přez wulku nuzu skónči so přećelstwo tŕoch towaršow.

Kós so wali na šlinka a jeho zežra, zo wosta jenož hišće jeho khěžka.

Mjez tym też přińdže kós na rjad. Wulka myš jeho hrabny a zakusa. Ale ani wulkej myši tutón njeskutk zboža njeprinjese. Po dźesać dnjach zahiny też wona z hłodom a zymu.

Burja njeple zběraju.

Nětkole so njeple zběraju. Dźensa su Jaseńcanscy knježa započeli. Njejsu pak z dźěćimi zběrali, dokelž bě zyma. Srjedu ja też póndźu njeple zběrać. Sobotu je posledni dźeń šula, potom póndźemy wšitcy na njeple. Nětkotri burja maju jara rjane njeple, nětkotri pak też hubjene. Nětkotri burjo je z radłom wuworaju. To pak wěšće dłeje traje dyžli z mašinu. Nětkotre dźěći su hižo nětko husto na njeplach byle. Knjez pachman Šefer je nam kazał, zo dyrbimy na nowy tydźeń njeple zběrać. Też knjez wučeř je nam prajił, zo dyrbimy na njeple khodźić, zo sebi něšto zasłužimy. Za tute pjenjezy nam mać čoplu drastu do zymy kupi.

Erika Suškec z Jaseńcy.

Naša jězba do Łaza.

Njedawno je so pomnik Handrija Zejlerja poswjećił. Knjez wučeř Pjetaš je nam lubił, zo tam jónu z kolesami pójdźemy. Nětko běše přecy dešćowe wjedro a to smy dźeń přecy wotstorkowali. Hdyž njedźelu słónčko swěćeše, podachmy so na puć. Pola Leopoltec korčmy wočakowachu nas Wudwośke a Hórčanske dźěći. Nětko jědźechmy dale přez Nowoslicy, Jitk do Rakec. Tam piskaše na torhošću kapała. My jědźechmy po drózy přez Kamjenej. Wot tam wjedźeše nas puć do Mortkowa. Skónčnje přijědźechmy do Łaza. Tam pijachmy najprjedy wšitcy w Haješec hoscencu kofej. Potom wobhladachmy sebi pomnik. Tutón je jara rjany, rjeńši hač na wobrazu. Dźěchmy do cyrkwje a na kěrchow. Tam smy sebi Zejlerjowy row wobhladali. Jako wopomnjeńku sym sebi zelenu žabku sobu přinjesła, kiž nětko wjesoła we swojej skleńcy wokoło skaka a nam wjedro pokazuje. Domoj jědźechmy přez Złyčin, Bjedrichecy a Šćeńcu. Hdyž přez wulku holu jědźechmy, wuleća liška přez puć. Wječor w 7 hodźinach běchmy zasy w Khróšćicach. Wulět běše jara zajimawy.

Wórša Grofic z Khróšćic.

Hódańčko pučowanja ptačkow

Sa lěto dwójzy wotměwa žo pola naš tamne ſpodźiwne dźiwadło, kiž ludźo mjenuja ptače cžahanje. Njeſmérne ſtyły ptačkow, cžerjene wot potajneho nahona, cžahaju k juhej, hdyž liſco je ſchtomach počinje žołtnyć a wróćeja žo, tak ruče hacž ſ naležcžom ſłónco ſaßo budźi w domiſnje žiwjenje je ſymſkeho ſparja.

Hižo w ſtarodawnych cžaßach žo pſchirodniży ſaběrachu ſ tuttym problemom, bjes teho, ſo bychu tuto hódańčko nětkaſ ſwuhódali. Dołekź žo ſ naſymu wulki dźeł naſchich ptačich družinow naras ſłuhjeſche, mějachu ludźo ſa to, ſo kaſtojcži, haj ſamo bacžony pſchejſymuja a błócže na hłubinje rěkow a ſo kokuła žo pſchemjenja do ſchkrahołza, ſo by lěpje pſchćitrała ſymu.

Też dźenża hiſchcze žo hódańčko puczowanja ptačkow ſwuhódało njeje. Wěſo je žo w pożlednich lětſtotkach wjele wujaßnilo. Stare nahlady, dałokoż běchu njerozſumne, žo korigowachu a wěnty dźenża, ſo puczowanje ptačkow je tak rjez cžakanje pſched ſymu. W ſymje žo žiwjeńſke wumělenjenja ſa ptačka ſbórſcheja a tak žo ptačk nutuje, wucžahnyć a ſo pſchezwólicž do krajow, hdźež lěpſche wjedro jemu howi.

Hódańčko je nam jenož nahon, kiž naſymu ptačka nuczi, wotcžahnyć w prawej khwili. Je tu hiſchcze praſchenje: „Kak namała ptačk ſwój puczi?“ Je dźe powſchitkownje ſnate, ſo murjeńnik (Mauerſegler) ſo pobarva na puć hižo łónz žiwjenja. Dyž letnje łónzo hiſchcze kraje hrěje. A kokuła, kiž bě w ſymu hnězdźe ſo wupiekerja, jako ſamotatka namała puczi do ſymiteho pſchebytka, bjes toho, ſo by nětko ju wjedź. Murjeńnik ſo wotſtała hižo w dobje, hdyž ma wopraſwdźe hiſchcze doſcž ſyrowh. A ſchto kokuli pokaje puczo do južneho kraja? Hiſchcze wjele cžaßa drje ſandźe, prjedy hacž ſměje pſchirodnik na tute praſchenja ſpokojazu wotmołwu.

Puczowanjeſki nahon ptačkow ani njewotwiſuje wot pizy a temperatury. To naš powuczi ſadźerjenje ptačkow w klětzy. W cžaßu, hdyž jich towaršſchojo wonka ſo ſchadźuja, ſo bychu wotpuczowałe, ſu też ptački w klětzy ſpodźiwnje njemérne. Wone poſabywaju na jědź a ſpanje a tutón njemér popuſchcza hakle tehdy, hdyž tamne ptački ſu hižo dołecžałe do ſwojich ſymiſkich pſchebytkow. Dyž potom hakle taſkeho ptačka puſchcžiſch, wón ani wjacy njeſpyta wotlecžecź do cžoplišcheho kraja k towaršſkam, ale běžnje w ſymje ſtónca. Wulke hódańčko je też fakt, ſo ptački w krajach ſ wěcžnym lěcžom wědźa prawy dźeń, hdyž maju ſaßo wotpuczowacź k połnozy, ſo bychu ſo wróćiłe do domiſny.

Tu khwiſu pſchirodniży ſo ſaběrаju ſ tym, ſo pſchepytuja ſmér a zył puczowanja ptačich ſtyłow. Woni ptački wopjerſchcženjeja. Wjele ſ tych wopjerſchcženjenych ptačkow ſtónczi tam w zujbje. A namakarjo potom to ſdźela ſtajjanu, hdźež buchu ptački wopjerſchcženjene. Hdyž ſo tole cžaſcžiſcho budże wofjetowacź, ſměja poſpytny zyle wěſeje dobry wuſpěch. Budźenty potom móż ſwěſcžicź ſměr a zył puczowanja jenotliwych družinow. Roſcžeſnawamy mjes cžahatymi ptačkami najprjedy tajke, kiž puczuja ſ cžyſłodami a druhe, kiž ſame puczuja. K prjenjej ſłupinje błuſcha wjeſtſchina naſchich cžahawych ptačkow — bacžony, žorawje, dźiwje hušły, kacžki, wróny, ſchkórny, murjeńniki, wjetſchi dźeł naſchich ſpěwacžych ptačkow. Ssame puczuja rubježne ptaki, dałokoż ſpyła puczuja, też kokuła a někotre mjeńſche ptacži. Roſjetnawamy ſaßo ptački, kiž wo dnjo puczuja a druhe, kiž w nozy cžahaju. Bacžony, dźiwje hušły a rubježne ptaki wo dnjo puczuja, wſche druhe pak w nozy abo wo dnjo a w nozy. Puczowanje ſo wotmětwa na wſchelakore waſchnje, po tym, wo kaſtu družinu ſo jedna. Druhdy młode najprjedy wotpuczuja, potom hakle ſtare ſcžehuja. Druhdy też ſamcy a ſamcži ſamo ſa ſo puczuja. Druhdy jenoż ſamcži naſchu domiſnu wopuſchcža, mjeſ tym ſo ſamcy tu waſtawa (ſyła) a wot někotrych družinow jenoż wěſty dźeł ptačkow (dróſn a cžorny kóſ).

**Wo tym, w kaſtej wyſokoſcži ptacži puczuja, běchu pſchirodniży prjedy jara wſchelakoreho ménjenja. Swjetſcha pak pſchehnachu. Na ſakładze wuſtojnych pſchepytowanjow mużemy pak dźenża podacź wěſcžiſche powěſcže. Wyſokoſcž je jara wſchelakora. Srědka hdy pak ptacži létaju wyſche dóſli něſchto 100 metrow. Někotre ſ naſchich drobnych ptačkow létaju, wożeſe pſchi wichorjatym wjedrje, nad ſamej ſemju. Njeſmémy wěſo ani ſudźicź, ſo ptacži létaju ruče hacž k zyłej ſwojeho puczowanja. Ně, wón cžini wjele etapow, tak ſo ſa dźeń poprawom jenoż 3—4 hodźin lecži. Jara dobry ſrědk k wuſpěſchnemu pſchepytowanju cžahanja ptačkow bywa wopjerſchcženjenje, kiž ſo prěni króć naložowałche łónz ſaſchłeho lětſtotka wot Danty Mortenſena. W Němſkej mamy dwě ptačkarni, w kotrymajž ſo ptacži wopjerſchcženjeja a kiž ſmy dohładnja wopjerſchcženjenje ptačkow w Němſkej. Stej to ptačkarni na Helgolandźe a Rositnach. Pjerſchcženje ſo ſcželu wſchitkim ſobudźełacžerjam po zyłym kraju. Wone ſu ſ aluminija a maju ſnamku ptačkarnje, ninto toho pak běžne cžiſło, kiž je ſapiſane we woßebitym katalogu. Dyž ſo taſi wopjerſchcženjeny ptačk nětkaſe namała, potom ſo pjerſchcžeń ſ trěbnymi pſchiſłownjerkami ſcžele ſtaſiji, kotrejež mjeno je na pjerſchcženju. Staſijn potom hnydom wotmołwja. Namakanka ſo ſapiſuje do kataloga, ſo wołło ſo na to waſchnje po něcžim ſwěſcžicź puczowanje, toſchčerjenje a podobne jenotliwych ptačich družinow.

Hižo dźenża mamy ſwjeſelaze wuſłędki. Hižo móżemy wo někotrych družinach ſ wěſtoſcu rjez, kak a kdźe naſymu puczuja. Je ſo ſwěſcžiſło, ſo někotre družiny puczuja ſe ſchěrokej ſrontu po wěſtych krajach. Wjetſi dźeł połnóżnych cžahawych ptačkow pſchesymuje pola naš. Sem ſu rybniży, kacžit, nórjaki, lilik (Seidenſchwanz), ſchkrjeżity a tupiſile. Wjetſchi dźeł naſchich cžahawych ptačkow pak cžehnje do krajow wokoło Sſrzedźineho morja, druhe kaž bacžon, cžaple, ſrokopjele a mnohe drobne ptacže družiny puczuja ſamo do Afriki, haj do južneje Afriki. Pſches Alpy ptacži ſwjetſcha njeſtaju, ale jim ſ puczja dźeja. Tak też ptacži njerſchcžetuja pſches morjo tam, dokelž je najſchěrſche, ale pſchi Gibraltarſkej mórſkej wužinje, kaž też pſchi Dardanelach. Je dopokaſane, ſo naſche bacžony, kiž bydla w ranſchej a wjecžornej Němſkej, maju wſchelakaj puczej. Bacžony, kiž k ranju Weſery bydla, cžahnu do Afriki pſches Balkan, nawjecžorne bacžony pak pſches Franzowſki a Schpaniſku. Bacžon ma ſe wſchitkich naſchich cžahawych ptačkow najdleſchi puczi Pſchehymuje w najjužniſchej Africe; puci, kiž potajkim ſa lěto dwójzy pſchemérja, wucžinja wokoło 10 000 kilometrow.

Wot swětoweho pučowanja wróćo!

(Wobras je wbh.)

Haj, ludźičža, nastajcje wuschi! Wulke zwětowe pučowanje mam sa tkribjetom. A runje nětko zym so j njeho wróćźit. Wěso mi to ludźo sawidźa a zej wo nim powědaja. Njech zej to a tamne bledźa! Khóts dracj a garbař, hdyž naśch jedyn zej taźe nětchto popschecj njedyrbjał, měnjeschе, thóts cźert, schtóha zej potom změ popschecj! Kaž zym ja sroscźeny! Mysłu, so mam k temu, njeje tola kaž pola khudych ludźi. Tehodla hišchcźe na proschersi tij njepschihłubu.

Haj, sdawna zem, hižo zuliźźe dopołdnjo so t tutej mysłiźčku noschach. Nastajnje nětchto na prěti pschihdże. Nas bě kola korto powalika, poš so wottorhnył *a běžaschе j rjeźałom po dworje. Potom so wobjeł* mrócźeleho, kaž bychu so łódły wokomit chyżle so mrócźele rostorhnyć a so mi na pikeschu wutkidnyć a lute taźe mjerźaze wězy. Ale stónćnje wokoło pschipołodnja poćach so pschihotowacj a hischcźe khěts to a tamne sjadowach. Na tak dołhi cźaš so woiśalicj, zyle jednoze njeje. To so ftuścha, so puntły w jstwinym cźaźnitu *hischcźe prjedy horje sćażnu, wschě ftare locźe a cźrije* do rjada sestajesch a druhe nusne wězki. To dyrbjich swoje pjecź smyśkow hromadźe měcź. Pomasku do saka a něchto kruchwow, sapałki a trubku, tuźku a papjeru. Taj klamory sa khołowy, khěts hischcźe kuś koseja wupicź atd. To so cźi tři, schtyri, pjecź mjeńschinow precź kaj mi a tebi nicźo. A něto te rosjohnowanje! *Mózu* wam rjeź, swjeźelaze runjewon njeje, hdyž so na tak dołhi pucź podasch wot żony a dźeći. Schtóha wě, schto może so njes tym wschitko doma stacź? Kajki khrobły *pschecj* może pschinćź abo hewak nichtó? Kak mohł so tajki satrach na Wórschin smyśł a wutrobu wuskukowacź, hdyž zyłu cźaš swuczeny łubosny tobakowy dym wokoło njeje njewonja?

Ale wot tajkich złabych saczuczow njeźmě so smuźit swětapučować porasyć dacź. Mysłu, njebnchu-li druzy mużołoj mojeho rasu runje tak krutu wolu měli a so jednoze wot domjaznosće a zwójby wotthornyli, to njebudu Ameriku a druhe zuse kraje namakali. Potajkim *horje na mój wožobny teptazy automobil a won* se nězneze wjesti — Němśej. A psches zyłu pólnu Europu je zwojimi mnohimi statami mjese tej a tamnej mjesy. A nuts do Lěźneje — Asije, Australskej, Afriki a do krajow, kotrejž mi runje na prěti pschidu. A to bjes atlasa, bjese wschеje thkarny! Mysłu, schtóž ma zyły globus we hlowje łaž ja, to cźi naśch jedyn wscho wě, hdże tón pucź a ta dróha wjedźe. Ale nimacźe žaneho sedacza, *kak to w zusym kraju* s tajkim autom je. To cźi wschě teptanje nicźo njepomha. Najlepje je, cźišnjesch to stareho łcźerba nětdże na bok a nastajźich po pěschi na dałoki pucź. Tak zym cźinił. Prěti psches pola do njeskónćnjeje dźiwiny. Ale mózu wam rjeź, *moji ludźičža, to je tróschku hinak wokoło wutroby. Kak hakle hy wam hyło?* Khóts *babyduschka, nimacźe* ani wopschijecźa, kak hrólbne je, tatle žamlutit w pralěźu. Wěsch dha, hacź nadobo tajka dźiwora so pokaże a cźe s łožu a kościemi jeźerje abo na rohi tknje? Haj, zym so někotre raźy wjedrowźzy nastrójał, hdyž na halźku stupich a dźesche na druhim kónzu horje a myślach, so je smijiza. Ach ně, schto tola žuju wo smijizy. *Had chazch rjez a to hischcźe tajki hobrik had!*

Kak horde saczuja masch we žebi, hdyż takle wokoło so brodźisch w tajkich krajinach, *wo kotrejž wěsch a masch* garantiju, so njebu psches cźłowjesku nohu wonjeczejcźena. To žej wupierajo nóž wucźežbnjesch a swěcźnjisch so *na tołstym* schtomje. So by posdźisko so wujaśnuko, so je tu hižo jedyn cźłowjek pobył. Kajke poražaze pschekwapjenje pak potom je, hdyż takle na łuczay wožrjedź „pralěźa“ sajuwane „Sserbske Nowiny“ nadeńdźesch a sbytki jejowych schkorpijnow. Papjeru zym pjecźa nekotre raźy j nohu tam a zem storkał. *Wěchu* do njeje pomaśli sawalene byłe. Potajkim bě tu hižo druha wuspytna ekspedizija pobyła! A kaž mózach wuśłeźicź — *žónska ekspedizija sa holanske jahody. Běsche to* cźiško Nowiny s léta 1928, hdyž so pišaschе, so chże kanalowy direktor Wirth Cźornu wodu do kanala pschewobrocźicź a kamjenje Semicźanskeje sťały do Kulowa wosjcź. Kaž móża dale konstatowacź, bě to nekajka žónska ekspedizija se žuhodneje wězy, na papjerje něschto pisane sjesesche. S toho móżesce spóznacź, kak wótrje dyrbjich *na tajkim* swětapučowanju myślicź a žudźicź, jeli chcźech wschitko prawje wuskuschicź. K tajkim wězkam złuscha mudra hłójcźka, hewak schkoda kóždeho dundanja po wulkich a zulych dźełach swěta. Njemóžu nadrobnje wschitko wopisacź, schto takle wscho doživisch, wobkedźbuješch a studujesch. Zane pschirunanje s naschim rejatym a *nerwoznym* cźłowjeskim swětom. Pischezo sajo nowe saczuschcźe a dźiwy žo cźi wotewrjeja. A hižo žo pocza schéricź, hdyž psches Pólnu-Europu žo brodźach do wjeski Němska. Kajke bě sažowidźenje doma!

Haj, moja žónka, moje dźěcźatka a ludźičža, žym sažo złožownje s wulkeho swětoweho pucźowanja žo wrócźit. Kaž hižo prajach, budu wschelazy, kiž mi to sawidźa. Měnju, pola muži mojeho stawa złuscha to k jich powołanju, so móża žej to ras popschecź. Wěrcźe mi, niz jenoż k wožobinkemu wjesełu. Je s tym założena próza sjednoczena! To cźi žane mědlisanje njeje, takle nimale hodźinu cźapnjeny bycź abo hłowu hłuboko do tyła sarycź, hdyż ja wjewjercźu na wyšoki schtom hladaich! Sso dacź wot kuntworow a cźelcźkow roskatacź abo žmjertny złot psches schérołu hrjebju wukonjecź. Abo dla bruźniźy, kiž chcźech wuschcźipnycź, khribjet shibnycź kaž pika. Kaž praju, njebyh-li smużitych muži było, ženje njeby žo pralěź a dźiwina pschepytała. To njeby žo městno žónskeje zwaczinu hamtšy postajiło a wědomostnje žo pschepytało j zytym Wirtowym kanalom.

Sadarska wustajeńca w Barće

Pschedžydstwu a dźěłowemu wubjerkej Barthskeho žadarskeho towarstwa běsche žo poradźiło, žadarsku wustajeńzu wuhotowacź. Swopředa wschak mějachu wobmyślenja pschecźiwo wustajeńzy, tola na pohedženju 25. augusta žo wobjamknu, so ma žo wustajeńza wotmjecź. Dźiwajo na hospodarske pomery posłaji žo sastupny pjenjes na 20 pj. sa dorosćenych a 10 pj. sa dźećzi. Sobotu 26. septembra pschip. w 12 hodź. žo wustajeńza we Müllerez hoscźenzu wotewri.

Kajku ważnosć *tajka wustajeńza ma*, dopokazuje, so běsche zyłe pschedžydstwo Budyskeho wokrjesneho jwsalka s kujesom hamtskim hejtmanom drom. Sievertom na cźole. We zwojich wotewrjeńskich złowach potkožzi pschedžydza Budyskeho žadarskeho towarstwa tajke wyschschi wuczeř Lodny-Rakodźanski wobmyślenja wo wustajeńzy. Sa nju rěcźi wobešje, so žo letnje 458 milijonow němskich pjenjes sa wukrajne płody swudawa. Běsche tam něhdże 50 druzinow jabłukow wustajenych. Tu ma žo liczba na kóždy pad smjatcź. Wustajeńza zwědcźi jara wurasnje, schto žo se shromadnymi mosami sa krótki cźaš dokonjecź hodźi. Knjes hamtski hejtman dr. Sievert dźakowasche žo sa pschecźelne witanje a wjeseleschе žo, so bě jemu spožcźene žo na wustajeńzy wobdźelicź. Namaka złowa dźaka a pschipósłanca sa knjesa pschedžydu wyschicheho wuczerja Lodneho a zyłemu towarstwu. — Swjedženske pohedženje wotewri žo wjeczor w 9 hodź. Knjes wyschschi wuczeř Lodny powita shromadźenych, dźakowasche žo wschitkim, kiž žu pomhali wustajeńzu wuhotowacź. Po wothnyću wobhodnych należnosćow rospominasche žo hischcźe sameř pschedbursy, kotraž ma žo sa shromadne kupowanje žadarskeje potrjeby a pschedawanje žadu na pschenjerjebarjow saběracź. K shromadźenym rěcźeschе tež knjes ratačiti rada Umhauer s Budyschina a najpomni mjes druhim, so je na tunim pschedawanju žadu wina katastrofalne hospodarske połoženje, ludźo njemóża kupowacź. Tež jwonka Sakskeje je žo žad létša jara derje radźił. W tutej wustajeńzy widźeschе knjes Umhauer rjany postup pomjo prěnjej a namaka tehorunja dźakne złowa sa pschedžydu a wschitkich jeho hobrudźělacźerjow. Potom pschekhodźichu wustajeńzu. Tu woschewi žo wócźka, woprawdźita postawa, jabłuka, kruschwy, winowe kicźe atd. rjenje wutkładźene žo na wopytowarjow žmějachu. Nimo teho běsche tam doścź sahrodnych płodow a seleneje a kwětkowe pychi. Tuta bohata wustajeńza je wěsće mnohe wutroby wotewrika sa žadarstwo tutón ważny dźeł naschetho zyłeho hospodarstwa.

Spomožeńska statistika města Budyšina

1. **Spomožeństwo:** Wopytowarjow běsche w radupodawarni sa maczerje a sastararni cźěrchenkow 306 we sastararni sa male dźěcźi 168, w radupodawarni sa žamodruhe jónske 8, w sastararni tuberkulosnych 73, w sastararni bědnych 0, w sastararni sa alkoholikow 5.

Rozdźěli žo w sastararni sa cźěrchne dźěcźi 700 puntow žiwidłow, 152 buschkiwizow mloka, 897 drasćicźkow a schatkow. Nimo toho běsche wupožcźenych 19 dźěcźazych wozow, 19 sportiskich wojow, 17 dźěcźazych korbow a 29 łóžkow.

Sastarańa sa tuberkulosnych rozdźěli 440 puntow zyrobu, wupožcźi 140 wózow sa wothladanje khornych, dale pschewjedźe 32 pschepeńwětlenjow a 10 röntgenskich fotografowanjow.

S wobstatkow nusoweho sjednoczeństwa wudachu žo drasta a wobucze 132 dorosćenym a 129 dźěcźom.

2. **W hospodarskim sastarańu** wudachu žo 2696 pokrutow khlěba, 9100 kubikmetrow pkuna, 840 kw-hodź. elektriskeho pruda, 576 litrow petroleja a spirituša, 3703 jedźnych snamkow.

Podpjerow w hotowych pjenjesach wupłaći žo hr. 6672,40. Sezialnym ześinarjam 12 141,49 hr., małoześinarjam 12 143,89 hr. we wožebitych potrjebnosnych padach, 82 095,33 hr. dóstawarjam sastarańskeje podpjery a 2 832,35 hr. dóstawarjam jatmožny, 2 939,40 hr. wocźehnjerskich pschipomozow a 12 532,99 hr. krizowe podpjery (městowy podźěł), hromadźe 131 357,85 hriwnow.

Cyrkwinske powěsće

Z Budyšina.

18. njedźela po swj. Trojicy. — 4. winowca 1931.

Njedźela nuzoweje pomocy.

Předowański tekst: 1. Por. 12, 26a.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ½8 hodź. farař Paul předowanje, dop. ¼12 hodź. ma farař Siegemund kemšenje za dźěći.

W Marijnej a Marćinej cyrkwi ma rano we 8 hodź. farař Berg spowědź a Bože wotkazanje, dop. w 9 hodź. superintendent Fröhlich předowanje a wjeczor w 6 hodź. farař Berg předowanje.

Zběrka za cyrkwinu nuzowu pomoc.

Křenja ma we woběmaj cyrkwjomaj farař Siegemund.

Póndźelu pop. ½4 hodź. zeńdże so wosadne žónske towarstwo w Naturskim domje při Delnjokinjanskej dróze. — Wutoru pop. ¾8 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniše. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Berg biblisku nutrnosć w ev. towaršowni na Hórnčerskej hasy. — Srjedu wječor we 8 hodź. ma superintendent Fröhlich bibliski wječor w Tuchořskej cyrkwi. — Srjedu ma farař Schneider koło evangelskich šulerjow. — Stwórtk pop. ¼4 hodź. zeńdże so evangelske šićowe towarstwo we wosadnej diakoniji na Seminarskej hasy 19. — Stwórtk wječor we 8 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi duchowna wječorna hudźba (Bach — Reger — Buxtehude — Händel). — Stwórtk wječor we 8 hodź. je zhromadźizna Módreho kříża w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6.

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Wutoru wječor we 8 hodź. młodostny wotrjad; srjedu pop. wot 5 hač 7 hodź. młodostna syła; srjedu wječor ¼9 hodź. hłowny wotrjad.

Njedźelu 4. oktobra popołdnju wot 3 hodź. swjeći so w Kumwałdźe létny swjedźeń měšćanskeho a wokrjesneho towarstwa za Znutřkowne misionstwo. W 3 hodź. swjedźeńska hudźba pozawnowych khórow před cyrkwju, ¼4 hodź. swjedźeńske kemšenje: far. Meis z Kamjenca, na to wokoło 5 hodź. swjedźeńska zhromadźizna w „Zlotej łódźi“: superintendent Fröhlich z Budyšina a farař Prater z Drježdźan. Na swjedźeń so też z tutym wutrobnje přeprošuje.

Famtske wozwiesenje z Kamjenca

Pokhroma je wudyrila mjes schparatym skotom kubłerjow Richarda Beega w Jěžowje cźo. 16 a Mittawskeho Delana we Wětešu cźo. 5. Wobej wsy wuwołatej so sa sawrjeny wokrjeź s wukutkowanjemi §§ 158—164 *pschedpisow swjatkowje rady k němskotaknemu sa*nej wo skótnych khorosćach. Nimo toho su sjeźehowaze městna wobkedźowańki wokrjesa: Město Kamjenz, Bautbruch, Kosarizy, Němske Pazicy, Kraiza, Wuhwor a Hórki, Loft, Mitoćizy, Nowoskliza, Pěskezy a Worklezy; Mokant, Brězinja, Cźornow, Rakbizy a Sdmjerdźazy.

Po § 168 *nalpomnjenych pschedpisow* wuliwori so schkitarske pasmo (Schutzzone). Tuto schkitanisce poda mo wupischerstrěwa so na dźěl Kamjenskeho hamtskeho hejtmanstwa, kiž leži k ranju wot dróhi: Krajna mjesa Wóschlink, Kamjenz, Halschtrow, Ruschizy a zmejnami pschi tutej dróhi, dalokoš njeskuschcźa do wobkedźowańskeho wokrjesa. Po § 168 mjenowanych pschedpisow so sa schkitanske pasmo sakaje:

a) wotmječ skótne witi se schparatym skotom, pschihnawacź schparaty skót na hermanki a tydźenske wiki. Tónle sakas ma so tež wupischerstrěć na hermankej podobne sarjadowanja.

b) wótkowacź se schparatym skotom a njerisnu, schtož so bjes dožasanoho skasanja pak swonka gmejnskeho wokrjesa abo pischmyslowcho hydlischcźa wótkowarja abo bjes wotnamjenja tuteje. Jako *wótkowanje placźi* tež, hdyž wótkowarjo jenož khodźo kupuja; ani so bychu skót sobu wodźili.

c) *wotedawacź* njedobrahacy sbrěte mloko se shromadnych mlokatinjow do ratarskich dworow, hdyž maju schpa raty skót, kaž tež wuzywacź takle mloko pola skotu mlokarnje, dale wobstronicź s' mlokarinjow hudobja, s kotrymiž so pschiwožuje mloko a wotwožuja mlokowe sbytki, prjedy hacź njeje dezinfizěrowane.

W Kamjenzu, 30. septembra 1931.

Hamtske hejtmanstwo.

Wojowanje přećiwo wulkej wodże w Slezyskej.

Kładu pěskowe měchi, zo bychu wodu zahańili. Wulka woda je hižom pola Wrótsławja štyri wsy dospołnje wobzamknyła, zo nimaju žaneho zwiska ze wokolinu. Wobkhad stawa so po cyłej powodźenej krajinje zwjetša z ćołmami. Ratarstwu je njesmérna škoda nastała.

Hospodarski rozhlad

Sobotu 3. oktobra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,188	100 pólsk złotych	47,40
1 jendželski punt	20,43	100 čěskosł. krónow	12,44
100 šwajc. frankow	81,60	100 franc. frankow	16,45

Statne knježeństwo pychitotuje dalše nujowe wukazy nastupajo běžeńskich cłach, mjoh pychistajenych a dźěłaćerjow a postajenje płaćiznow nastupajo syndikaty a kartelle.

Produktowe wiki zapjećachu wjeźera sajo postupowaze płaćiznu. Na Drježdźańskich wikach wschaf je jenicajy pschenza porujo pondźelk wo 10 pj. postupiła. Na Barlinskich wikach poiběhnu jo płaćizna pschenzy a rožki porujo schtwórtku wo 10 pj. a wowsa wo 5 pj. po zentnarju. Žito je někto žadnische. Ratarjo maja na polach ruzy połneho běła, tuž nimaja chwile młócić.

Zentnar płaćejcy w Barlinje:

	wčera hr.	tydženja hr.
Pšenica	10,65—10,80	10,80—10,95
Rožka	9,35— 9,45	9,45— 9,55
Nalětni ječmjeń	7,85— 8,60	—
Nazymski „	7,45— 7,80	7,45— 7,80
Wows	6,75— 7,15	6,85— 7,20

w termijowym wikowanju

Pšenica, okt.	11,37½	11,55—11,60
„ dec.	11,50	11,67½—11,73¾
Rožka, okt.	9,90— 9,95	10,10½
„ dec.	9,92½— 9,95	10,05
Wows, okt.	7,42½— 7,45	7,45
„ dec.	7,58¾	7,52½

Drježdźanska burza (2 X)

Pšenica, 75 kg	217-222	běrnjace kruški	14,70-15,00
rožka, 74 kg	200 205	pšeńč. wotruby	9,90-10,20
nalětni ječmjeń	175-190	ržane wotruby	10,50-11,30
nazymsk. ječmjeń	165-170	pšeńčna muka	48,00-48,00
wows	150-157	ržana muka	32,50-33,50
čerwjeny dźećel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	6,00-6,20	cokrowe truh.	—

w Drježdźanach:

	wčera	tydženja
Pšenica nowa	10,85—11,10	10,75—11,00
Rožka nowa	10,00—10,25	10,00—10,25
Ječmjeń nalětni	8,75— 9,60	8,75— 9,60
Ječmjeń nazymski	8,25— 8,50	8,25— 8,50
Wows	7,50— 7,85	7,50— 7,85

Wiki w Halštrowje.

	štwórtk hr.	tydženja hr.
Pšenica	10,50	10,50—10,75
Rožka	9,50	9,50— 9,75
Ječmjeń, nazymni	7,50	7,75— 8,00
Wows nowy	7,00— 7,25	7,25— 7,50
Běrny, nowe	1,50— 2,00	2,50— 3,00
Běrny, nowe punt	0,03— 0,04	0,03— 0,04
Syno	2,00— 2,25	2,00— 2,25
Słoma k zaslanju	1,00— 1,25	1,00— 1,25
Słoma, skótna	1,25— 1,50	1,25— 1,50
Butra kusk	0,75— 0,80	0,80— 0,90
Jeja	0,10— 0,11	0,10— 0,11
Prosata	8,00—15,00	8,00—15,00
Běhaki	30,00—40,00	30,00—40,00

Wiki stwórtk we Zhorjelcu.

Pšenica	9,80—10,30	10,00—10,50
Rožka	9,75—10,00	9,50— 9,75
Ječmjeń, nalětny	8,00— 8,50	8,00— 8,50
Wows	6,50— 6,90	6,50— 7,00
Butra	2,80— 3,20	2,80— 3,20
Jeja	0,10— 0,12	0,10— 0,12
Běrny	1,30— 1,40	1,30— 1,40

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje

3 oktobra 1931 po hamtskim postajenju.

Wše płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja

Twora		najniša płaćizna hr	najwyša płaćizna hr
Howjaze mjaso z kosćemi	1 kg	1,80	2,20
Čelace mjaso	1 „	2,00	2,40
Skopjace mjaso	1 „	2,20	2,40
Swiniace mjaso	1 „	1,60	2,20
Tukrainy swinjacy šmalc	1 „	1,80	2,00
Pšeńčna muka	1 „	0,50	0,68
Ržana muka	1 „	0,44	0,46
Khlěb	1 „	0,31	0,33½
Jědźne běrny	1 „	0,06	0,08
Rais	1 „	0,82	1,00
Hróch	1 „	0,48	0,90
Soki	1 „	0,48	0,60
Amerik. swinjacy šmalc	1 „	1,24	1,50
Sušeny połc	1 „	1,80	2,00
Dobre mloko	1 lit.	0,24	0,26
Jědźna butra	1 kg	3,00	3,40
Jeja	štuka	0,11	0,12
Jědźne buny	1 kg	0,50	0,80
Cokor drobny	1 „	—	0,80
Petrolej	1 „	—	0,50
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 otr.	—	2,20
Brunicowe briketty	1 „	—	1,30

Wične płaćizny w Budyšinje.

3. oktobra 1931

Wše płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja

Najlěpše twory so hišće wyšše płaća.

Předmjet		najniša płaćizna	najwyša płaćizna
Pšenica, nowa	50 kilo	10,50	10,60
Rožka nowa	50	—	10,00
Ječmjeń	50	—	—
„ nazymski	50	8,25	9,00
Wows	50	7,50	7,75
„ nowy	50 „	7,25	7,50
Raps	50	—	—
Běrny (we wjetš. dźělb.)	50 „	1,60	2,00
Butra	1	3,00	3,20
Syno nowe	50 „	2,00	2,50
Słoma z maš. młóc, pras.	50 „	0,80	1,00
„ „ „ k zasł.	50 „	1,50	1,80
„ z cypami młócena	50 „	—	—
Pšeńčna muka 60%	50 „	—	20,00
Ržana muka 60%	50 „	—	16,50
Pšeńčne wotruby	50 „	—	6,50
Ržane wotruby	50 „	—	6,50
Jeja	1 štk.	0,11	0,12
Prosata 1167 štuk	1 štk	5,00	13,00

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	2. 10.	1. 10.		2. 10.	1. 10.
Pšenica	213-216	211-214	buny	—	—
rožka	187-189	185-187	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nal. ječmjeń	157-172	157-172	žołte łupiny	—	—
wows	138-143	134 142	feradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wosuški	13,2 13,4	13,2-13,4
pšeńč. muka	6,7-32,6	6,7-32,6	lany wosušk	—	—
ržana muka	6,2-28,7	6,2-28,7	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	10,4 10,6	10,5-10,7	brnj. kruški	—	—
ržane „	9,25-9,50	9,25 9,50	syno, 50 kg	1,70-2,20	1,90-2,30
raps	—	—	ržana słoma	0,45-0,60	0,55-0,65
hróch Viktor.	20,0 27,0	20,0-27,0	pšeńč. „	0,4 -0,0	0,45-0,55
lane symjo	—	—	wowsna „	0,55-0,65	0,45-0,55
pjeluški	—	—	ječna „	0,25-0,60	0,45-0,55

Płaćizny rěznecho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

2. oktobra 1931 Płaćizny po centn. a zl. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 819.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rěznece hódnosće hač do 8 lět	40—41
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	37—40
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	34—36
Mjenje picowane wóšch starobow	28—39

Byki: 714

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rěznece hódnosće	34—37
Połnomjasne, młódše	32—33
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	28—30
Spatne	25—28

Jałowcy a krowy: 1065

Połnomjasne, wukormjene krowy najwjetšeje rěznece hódnosće	30—34
Połnomjasne, wukormjene jałowcy najwjetšeje rěznece hódnosće hač do 7 lět	28—28
Starše wukormjene krowy a derje wuwite młódše krowy a jałowcy	18—22
Derje picowane krowy a mjenje picowane jałowcy	13—17
Mjenje a spatnje picowane	—

Čelata: 1525

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	50—57
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.	45—55
Spatne (4.	30—40

Wowcy: 4887.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	43—44
Starše wukormjene (2.	48—50
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	43—46

Swinje: 10 778

Połnomjasne, wosoblitych rasow a jich křiżenjow, hač do 1½ lět stare	55
Wukormjene	55
Mjasne	51—54
Spatne	47—50
Raney a kundrosy	44—48

Sćehowanje na pschešadźowanje

wutoru 6. oktobra 1931:

w **Michałkach** w hoteńcu dop. w 10 hodź.: gramofon a tańcowcy,

w **Brětni** w hoteńcu dop. ½11 hodź.: drogowy kamor, schatowy kamor, błidowe a druhe schaty,

w **Čornym Chołmcu** w Fiedlerca hoteńcu dop. ½12 hodź.: radio, konjazy grat. a tón,

w **Bluncu** w hoteńcu pychod. w 12 hodź.: 36 woknowych schleńcow, 4 bohańtl, pažata pila, běblawa,

w **Ptačezach** w hoteńcu pop. w 4 hodź.: gramofon, awto, nimale nowy hołpodarski wós.

*

Kubło a něhdźe 92 hórcami leżomnoteje, hódne 19705 hr., wopalna pokładnja 17 600 hr., šlutchaza Wilhelmej Clemenzej Rudolfej Pohlej a pschedate na Emmu Helenu Pohlinu rodź. Thiemcz w Nowosłižach. Pschešadźowanje budźe wutoru 8. dez. 1931 dop. w 9 h. w Kamjenzu na Budyšinje.

Kuleži dwór, něhdźe 315 hórcami wulki, šlutchazy ratarjej Korle Jurjej Leuthołdej we Ssemichowje. Hódny je 155 576 hr., hołdom 48 076 hr. ja gratu a pschewadka, wopalna pokładnja 141 600 hr. Pschešadźowanje budźe pjatk 20. 11. 31 na tyčejskubleńskeho we Ssemichowje.

Ssudnišće powěsće.

Konkursowe:

Ssud je konkurs nad samoženjom tyčejskubleńskeho majeńka Korle Hermanna Gerharda Förstera w Kalbizach spěchował, dokhodźenje wujednanje wobkruczjowschi.

W konkursu nad samoženjom firmy Eisengießerei u. Maschinenfabrik akt. ges. w Budyšinje je hus baršu terminu do Budyšina na hrjedu 14. 10. 31 dop. w 11 hodź. na hudźišćowe jimjeno 141 swołał.

Konkurs je jo wotewrił nad samoženjom wikowarja Alfreda Herberta Noppera w Budyšinje na Garbarskej hasy 30. 1. term. 28. 10. 31 dop. ½12 hodź., 2. term. 11. 11. 31 dop. ½12 hodź., wobej w Budyšinje na hudźišćowje jimjeno 141.

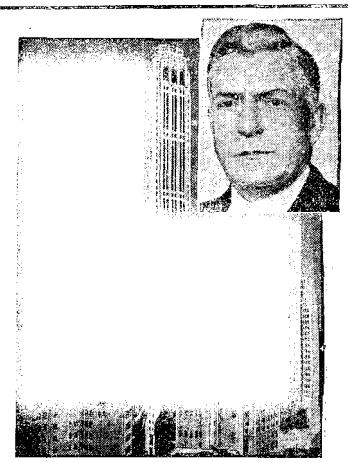

Wobkhodny palac National City Bank w Newyorku.

Horjekach w prawym rožku: Mitchell, president National City Bank. W Ameriey je so poradźiło, kobrske zjednoćenje dweju wulkobankow. National City Bank, kotraž běše hakle loni z Farmers Trust zjednoćena, je so z Banku Ameriki zjednoćiła. Koncern ma wjacy hač 10 milijardow kapitala a reserwow.

Swójbne powěsće

Semrěł: Emilia wud. Zeilerowa rodź. Petzoldez we Kamjenzu, khowanje je bźenja pobotu. — Klara Mertenjowa rodź. Ulbrichtez w Bistopizach, 73 lět, khowanje budźe jutźe njedźelu pop. ½2 hodź. wot žarowańskeho domu. — Arnošt Jenč, wojnaški mišchtr we Wulkim Čjiku, 74 lět. — Hana Čěšlina rodź. Jakischez we Wojerezach. — Gusta Franz, rołnjeńaćar w Běłej Wodźe, 44 lět, khowanje budźe jutźe njedźelu pop. ½4 hodź. — August Kokkar, tatarć w Jabłońcu, 51 lět, khowanje budźe jutźe njedźelu pop. w 3 hodź. wot žarowańskeho domu.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina

Dla dokónčeneho pychiprawjenja asfaltowieje jězdźerje jo „Albertowa dróha wot 5. oktobra 1931, na čłuti tuteho běła ja jěźdu wobkhad zawrěje. Pschečeńwjenja jo chłostaju.

W Budyšinje, 3. oktobra 1931.

Měšćanjanska rada, polic. hamt.

Skótne wiki w Njeswačidle

so srjedu 12. septembra 1931

njewotměje

Gmejńska rada

Towarstwowski powěstnik.

Luž.-Serbski Sokolski Zwjazk. Předsydstwo a wubjerk zmeje příchodnu njedźelu 11. oktobra, dopołdnja ½11 hodź. w Serbskim Domje posedźenje. Wšitcy zastupjerjo jednotow so wočakuja. Starosta.

Míele Motor-Fahrrad

mit Sachs-Motor

Das ideale Verkehrsmittel für alle Berufe in Stadt und Land.

Tausendfach erprobt. Glänzend bewährt.

Steuer- und führerscheinfrei. 2 Gänge und Leerlauf. Geschwindigkeit 30 km. Brennstoff 2 L auf 100 km. Preis in verchromter Ausführung mit Vordergabel-Federung und großem Sattel:

Herrenrad RM 311.— Damenrad RM 321.—

Mielewerke A.G. Gütersloh/Westf.

Über 2000 Werksangehörige.

Zu haben in den Fahrradhandlungen.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik, 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć. Smoterjee knihičišćernja, tap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo wótčinskim wobkhadam čelneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Cisło (Nr.) 232 **Budyšin — Póndźelu, 5. oktobra 1931 — Bautzen** **Lětnik 90**

Dźěłaćerske zwjazki tarif niespušća

Na sjěźdźe swjazkowego wubjerka **powschitkowneho swjazka němskich dźěłaćerskich towarišstwow** w Barlinje je městopschedsyda Graßmann wo planach na samjesowanje sozialneje politiki a tarifowego prawa rozprawił. Graßmann praji, so so šwopředka wotmyslene popuschćenje tarifowych prawow k snižanju tarifowego prawa dowjedźe. Strach njeje hischće zule wotwobroćeny, dokelž so w druhej połojcy oktobra nowy mysowy wukaz wuda. Se bojoscu psched inflazinju so tuježerstwo pschi swojich rozsudźenjach wodźi. Tohodla wono na deflazinju dźěła, schtož uschak je w tymle swisu jenož nowe słowo za wottwarjenje mysdy. Pschi tuježacych wobstejnjosćach dyrbi so **wobsahnjena reforma podpěranja dźěłonjemějerjow jako pomyslne pschemjenjenje wobstejacy, kotrejž so najbóle hodźi snjesć, dokelž je so wjele hórscheho wotwobroćiło.**

Pschi rosrěčenju so wschitkim rěčnizy pschećiwo kóždemu sapschimanju do płacźaceho tarifneho prawa wuprajichu. Dźěłaćerske swjazki su so rozsudźiše, **so sakładnych wobstejkow tarifneho prawa pschi wschěch wobstejnaščach dźerżeć.** Dźěłaćerske swjazki dyrbja na tym wobstać, so so wschě pschesahane hodźiny sakasaju a so so 40 hodźinski tydźeń sawjedźe.

Nowy **němsko-franzowski kołpodarski komitej** powitachu. Jenm budża ſ němskeje strony schěsć dźěłaćerskich sastupjerjow pschiłuschećo.

Socialdemokratiske plany

Barlinski „Vorwärts" je napominanje sozialdemokratiskeho pschedsydstwa wojsewił, w kotrymž so k wojowanju pschećiwo internazionalnemu a němskemu kapitalismej napomina. Sozialdemokratija budże so najprjedy prózowaćo, so bychu so banki pod statny dohlad stajile, so by lud nad indowym hospodarstwom roskasował, a so bychu so dźěłaćerjo psched nuzu, hłodom a symu schćitali. Napominanje dale žada, so bychu so dźěłaćerjo k sozialistnej wusnawali a disziplinu psched njepschećelom dźerżeli. Schtož swoje lěpsjewodźenje a prawowanje wjsche staja, dyžli nusnosć jenotneje fronty dźěłaćerjow pschećiwo kapitalismej, tón njeje powołany, hromadźe ſ dźěłaćerjemi wojowaćo ako jich ſamo nawjedowaćo.

Rozščěpjenje socialdemokratije

We Wróćławskim ju w ſhromadźisnje pschiwisowarjow sozialdemokratiskeje oppositije ſ nawjedowanjom dr. Eckſteina, kotrehož je sozialdemokratiske pschedsydstwo je strony wusamkło, **„sozialdemokratiſku dźěłaćerſku stronu Němskeje"** sakožili. W ſhromadźisnje najwótrischo pschećiwo sozialdemokratiskej politiky sčežkopschewodne protesty wachu. Shromadźisna 3000 wophytarjow wosjewi, so je se swojimi wjednikami solidarišta. We wobsahnjenju, nimale jenohłosnje pschijatym, so praji, so so ſhromadźisna jako wusamknjena je strony wobhladuje.

Konflikt w sozialdemokratiskej fronje hrosy něsto też na druhe wotrjeby pschepschimacź.

*

Hłowne załoženje „sozialistiskeje dźěłaćerskeje strony" je so njedźelu w Barlinje wotmělo. Pschi nim so 88 ſastupjerjow, mjes nimi 25 ſastupjerjow ſ 32 wotrjesow sozialdemokratiskeje strony, wobdźěli. Sa pschedsydow ſ jenakim prawom sapołožanzow Seydewitza a dr. Rosenfelda wuswolichu. Pódla toho do stroninskeho pschedsydstwa sapołožanza Portuna, dr. Eckſteina we Wróćławskim, Zwellinga w Plawnie a nětkuschoho němskoſorbiskeho sapołožanza Ledebura wuswolichu.

Po Seydewitzowej rěcźi, kotrejž wo blišćich nadawkach noweje strony rěčeschе, dr. Eckſtein-Wróćławski wustawki nowoje strony roskładowasche.

Seydewitz hischće sdźeli, so budża wot 1. nowembra w Barlinje wot 1. 11. wschudnje „Sozialistiske dźěłaćerske nowiny" wukhadźeć. Nowa strona so druhej internazionali pschisamknje a budże ſ jejnym lewym ſchidłom hromadźe dźěłać. Sajimawa bě tež sdźelenka, so dże nowa strona sozialistiſti schćitańſti swjask njewotwisnu wot němskostatnego khorhoje, wutworić. We rosrěčenju jena sastupjerka sozialistiskeje dźěłaćerskeje młodźiny sdźeli, so so 50 prozentow Barlinskeje, 70 prozentow Hamburgskeje a skoro 100 prozentow Wróćławskeje a rańschoſakſkeje sozialistiskeje dźěłaćerskeje młodźiny nowej stronje **pschisamknje.**

Strajk poruhrskich hórnikow so njeporadźił

Dźiwi ſtrajk w poruhrskim hórnistwje, kotryž su komunistiſkoje naſchtykali, njeje so poradźił. Wjedniży rewolucijerske hórniſke oppositije su ſwoje ſobustawy napominali, so bychu so k dźěłu wrócźile.

7 prozentow mjdy so w hórnistwje wottwari.

Kaž w poruhrskim hórnistwje je so tež w ſakiſkim wuhlowym hórnistwje pschi wurunaniſkim jednanju mjda wo 7 prozentow snjźiła. Dźěłodawarjo su rosrěčowali wusud pschijeli, hórnizy pak su jón wotpokasali.

Tuńše wuhlo za njezasłužerjow

Wubjerk porheinsko-westfalskeho wuhlowego ſyndikata ſa tymſtu pomoc je postajił tunu (20 zentnarjow) wuhla potrěbnym njeſasłužerjam po 13 hrivnach podawaćo.

Hamburgski senat wróćo stupił

Po nowowólbach, pschi kotrychž su nazionalni ſozialiſtojo na schkodu němſkonazionalnych, ludowoje a ſtatneje strony, a kommunistojo na schkodu sozialdemokratow wulke dobycze sčiniłi, je Hamburgſki ſenat jenohłósnje wobſamknył, wróćo ſtupić a po 37. ſtawje Hamburgſkeje wuſtawy tuježerſkowe dźěła hacź **k wólbje noweho senata dale wjesć.**

Spjećeńca na Hamburgskej zamórskej łódźi

Pošłednju nóź je w Hamburgu dźěł maſchinſkeho muſſiwa parneje łódźe „Bochum" ſkužbu ſapowědźił. Wujeđ parneje łódźe do **Montreala** je so ſ tym **ſakomdźił.** Policija je nětkotrych ſpjećowarjow ſajała. Sajeźi budża do dyrbjeć dla ſpjećenjow ſamolwić. Wěſće je, ſo tu so dali kommunistam wobrěčeć.

Landbundy ſamſne papjerjane pjenjeſy wudawaju.

Wokrjeſne landbundy w Kótźinje a Bublizach w rańſchej Pomorſkej ſu žitne pjenjeſne papjery po 21 hrivnach, 10½ hrivnje a 5¼ hrivnje wudałe, kotrež dyrbja so jako pjenjeſy ſ ſaměnjenju trjebać. Wokrjeſnaj landbundaj w Nowej marzy a Namjeſnej marzy chđeja podobne nuſowe pjenjeſy wudać.

W Rańſchej Pomorſkej ſtej so wubjerk rjemjeſlniſtich jednotow a towarſtwo rjemjeſlniſtich komorow pschećiwo pſchijimanju tajkich priwatnych pjenjes wuprajilej.

Też w Francowskej spočatki hospodarskeje krizy

Preſident Pariſſkeho wikowańſkeho ſuda, Albert Bouiſſon, kotryž je franzowſkeju miniſtrow na jeju puczowanju do Barlina pschewodźał, w „Pariſu Midi" na dwě khutnej knjižnej ſnamjeni pokasuje: na pschiběranje konkurſow a na njebožabaze ſniženje płaćiſnow ſa hotowe twory. Mjes tym ſo je loni jenož 748 konkurſow w Franzowſkej było, je lětſa hižom ſa prěnje wósom mjeſacow 889 firmow konkurs pschijpowědźiło. Snjeſenjenje wutwoſa franzowſkich tworow Bouiſſon wosebje tomu pschipiſuje, ſo ſu ſo internazionalne płaćiſny ſa žyriſny wo 55 prozentow ſnižiłe, franzowſke hotowe twory pak jenož wo 15 prozentow, tak ſo ſu franzowſke twory na žywotnych wikach pschezo mjenje ſa konkurrenzu wutkmanjene.

Mjes tym ſo maju w Franzowſkej hoſpodarſke rosprawjenja, kotrejž ſmeje Laval najſerze w Amerizy, ſa jara wužitne, ſu měnjenja wo wotbronjenſkim praſchenju jara wſchelake. Prawizowe ſtrony ſu w ſtajnej hrožy, ſo by ſo Laval Hooverej dal ſapſchahać a ſo budże pschiwolenja ſa wotbronjenſku konferenzu čźiniłej. „Journal des Debats" piſche: Laval dyrbi wědźeć, ſo je praſchenje wotbronjenja ſa naſ naležnoſći na žiwjenje a ſmjerć, a dokelž won to wě, budże ně prajicź ſaſtužba, ſaſtužba ſa lud.

Jendźelski financny minister Reading Paris wopyta

Jendźelſki finanzny miniſter Reading ſjedu do Pariſa pschijědźe, ſo by ſo ſ franzowſkim miniſterſkim pschedsydu Lavalom rosrěčał, pschedy hač ſo tón na pnežowanje do Ameriki nastaji. Laval budże potajtim němſko-jendźelſke pomery najlěpje znaju, ſo móż ſ preſidentom Hooverom wo położenju w Europje rosrěčeć.

Čežke zraženja mjez Walionami a Flamami

Belgiſku franzowſku narěč rěčazy Wallonojo a Flamojo wobydleja. Pschi ſkładnoſći belgiſkeho ſjěda we Haſſeltu (w Limburgſkej prowinzy) **je k krwawym ſraženjam mjes Flamami a Wallonami** doſchło. Wallonojo chćachu na row jeneho franzowſkeho wojaka wěnz położić. Flamojo pak tomu ſadźewachu. Pschi naſtatych pułach ſtrěłachu muži ſranichu. Na dróhy do Haſſelta Flamojo jedyn wós rosbichu, kotryž dyrbjeſche wobdźělnikow k wallonſkemu ſjědu pſchiwjeſeć. Też tu je 17 muži ſrani.

Na pohrjebniſchću padnjenych wojakow w Haſſeltu, na kotrymž ſu Franzowſojo pohrjebani, chćychu rowy ſe měnjami wupyſchćeć. Flamojo pak běchu prjedy toho wſchě durje k njemu wobſadźili, ſo Wallonojo njemóžachu do pohrjebniſchća ſtupjeć. Knjeſerſtwo je dla njepschećelnoſćow Flamow pschećiwo Wallonam žandarmow ſ Lüttycha do Haſſelta pósłało. Njedźiwajcy toho ſo njeje mohło nowym flamſkim nahłownoſćam pschećiwo Wallonam ſadźěwać; zyła Limburgſka kraina je we mulkim rosherjenju. Nětkuje 100 wobſobow je so pjeza ſranilo.

Macdonald w swojim samsnym wólbnym wokrjesu

Puczowanje jendźelſkeho miniſterſkeho pschedsydu Macdonalda do jeho ſamſneho wólbneho wokrjeſa njeje wočakanemu wuſpěcha mělo. Dźěłaćerſka strona w tymle wokrjeſu Macdonalda jako swojeho kandidata njepodpěrała, ale druheho kandidata.

W ſhromadźiznje, w kotrejž njebě žanych nowinarjow pschitomnych, je Macdonald rosprawu wo jendźelſkej kriſy podał. Na njeho ſu ſmérowe poſtuchali, tola jenož liga žónſkich je jemu pschichłoſowała.

Nowe nieměry w Glasgowje

Njeměry, kotrež ju so w nozy k pjatkej w Glasgowje wotměle, ju so w nozy k ſobotźe we wjeſkich rośmérach wospjetowale. W nozy ju 35 wobſobow ſajeli. Njeměry ſo wokoło ½9 hodźin wječor ſapočachu. Hdyž tuhazy njeſasłužerjow psched ſudnistwom demonſtraziſkich ſcach počachu ſarjadowaćo, jich policija roshonjowasche. Pschezo ſnowa ſo we wschěch dźělach ſmutkowneho města jenotliwe czrjódy ſběhowachu, kotrež wulkadne wokna kłamow rozbiwachu a wupołožene wězy kradnychu. Najwjetſche ſraženja ſo w bliskoſći hłowneje policajſkeje ſtražownje ſtachu. Wjele žónſkich je ſo pschi njeměrach wobdźěliło. Jedni policijſtojo na ſtajnoſći po dróhach jěchachu, ſo bychu ſo njeměry dale njerozſchěrile. Halle we rańſchich hodźinach mózachu ſo njeměry trochu potołožić.

Demonstracija přećiwo Mussolinej

Jedyn lětak letaki nad Romom wotmjetuje.

Sobotu wječor ſo létadło nad Romom pokasa a wožebje na dźěłaćerſki měſtowy dźěl Roma antifaſchiſtiſke lětaki mjetasche, kotrež „dźeſacej kajnow k bohatcju ſwobodneje Italſkeje" wopſchijeja. W mjenje direktorija „narodneje alliancy" ſo lud napomina, so njeby pschi žanej faſchiſtiſkej ſhromadźisnje ſo wjacy wobdźělił, žanych nowin wjacy czitał, niż wjacy kupił, dokelž faſchiſtiſki tobakowy monopol faſchiſtiſkemu knjeſtwu lětnje tſi miliardy tirow wunoſcha, so njeby ani ſe ſłowom ani ſe ſkutkom ſa faſchiſtiſke knjeſtwo wuſtupował, jeho bohatstwy bojkottował, pschećiwo ſchchiſtiſkim wukaſam ſo pažiwje ſpjećił, ſo njeby wot faſchizma niczo brał, ale ſo by alliancne lětaſke roſchěrjał, rjeczas wupruhowanych pschećelow wutworił a ſo ſtónčnje ſwobodźe Italſkeje dowěrił. Jako na pohonjacu pschikład ſo na **Schpani-janow pokasuje, kotřiž ſu ſwoju wótčinu bjez wuſkwobodźili. Druhi lětak ſo na krala wobroći, kotrejž namołwjeja, so by Italſku wot jejnych potłóčerjow wuſkwobodźił a rucze ſkutkował, so jeho njeby tón ſamy wusud kaž Alfonſa XIII. podeschoł.**

Cyrkej a swětowa nuza

Bamž Pius XI. ſ manifeſtom kheſejſkjanow **k ſchćipnemu zhađej ſubjoſje k bližſchemu** k lěpſchemu ſ kriſu potrjechenych dźěłonjemějerjow a njewinowatych dźěći we wſchěch krajach napomina. Bamž Pius XI. je ſobotu wſchěm biſkopam w zyłym ſwěcze japoſchtolſke ruczne

pismo pósłał, w którymż prasi, jo je dla hjesdźelosejo, je [illegible]etowej kriśu nastałeje, hluboko hrudźeny. Wulke cźrjódy luda a pśchede wschém njeliczomne dźeći hu we wulkim cźerpjenje. Sso blizaca fyma hubjenstwo dźełonjemjerjowv ličbjeje sórźchi, dokeł jim njebudże możno, źebi źiwój wschédny chleb wobstaracź. Banj tohodla arzbiskopam a bi-kopam zyleho źiwéta porucja, so bychu ekśihny cźah lubosće k blizźichemu wuhotowali. Biskopjo njech wschón źiwój wliw sa tónle moralifi a materialny fkutk natoja, pśedy hacź hospodarske hubjenstwo cźerjódy do sadźelowanja sacźeri. Stónenje źebi bamź pśeśeje, so by ho je wschémi śrédkami sa to wulkupowako, so by fónenje mjes ludowmi powmjerjetwo (kronjenje) pśechetako, kotreż nimo méry wulke fummy sežerje. Te mohle ho radścho pawschitkownemu dohrocźeństwu pschinobrocźeć.

Mér w Awstriskej

Po njeměrnych debattach, kotreż fu pśches zyku nóz krale, je awstriski parlament do lutowańskeho programma Swjatka Ludowa zwolił. Swjatkowy kanzler Burefch je hacź do 6 hodźin rano f wjednikami politiflich ftronow jednał. Potom fakle mózesche finanzny wubjerk do dojednaneho lutowańskeho programma zwolicź. Wschitzy wobdźeleni sapóńkanzy běchu tak wutkali, so dyrbjesche ho na 11 hodźin dopołdnja postajene pohedźenje nazionalneje rady na popołdnjo pschepołožicź.

Wuśud w proześu pschećiwo albanskim nadpadnikam.

Pschijśajni w Riedu fu wobstorzeneho Gjelofhia morźarskiwa a wobstorzeneho Camia fobuwinvy pschi mordarskiwu winowateju spójnali. Gjelofhia ke khlostańi na 7 lét, Camia ke khlostańi na 3 léta fasudźichu.

Prašenie dźełonjemějerlow w amerikanskich Zjednoćenych statach

Wikowańfka komora Newyorkfkeho ftata je **wubjerk k wobaranju pśchećiwo bjesdźełosći** wuftajiła. We wuźerkowym prénim **pohedźenju je Domaśch Lamont**, wobdźelnik Morganoweje banki, **prajił, so ho fawjedźenje ftatneho podpjerańa dźełonjemjerjowv** w Sjednoćenych ftatach njehodźi wobeśeć, dokeł ponogne naprawy f **pri**vatneje ftrony njedobałaju.

Prjedawfchi gouverneur Newyorkfkeho ftata **Al Smith** tonule ménjenju pschikłokowafche a wótcheześche, so k hlodowym njeméram a fadwólowańfkim cźinam dóndże, jeli so ho f cźafom dohaahaze pomogne napramy njeftanu.

6 miljardow hriwnow deficita w Americy

Defizit amerikanfkich Sjednoćenych ftatow amerikanfke finanzne ministerftwo fa prénju fpeźinu finanzneho lěta na 380 495 000 dollarow wobliczą. Sa běžaze léto ho defizit nédhże 1500 miljonow dollarow (6 miljardow hriwnow) wocźakuje, jeli so ho f powjetschenjom dawkow njepomjeńfchi.

Zapalefstwo bandow chineskeho wójska w Mandźurskej

Po powésći f Tokia fu bandy chinefkich wojakow, kotreż pśches Mandźurfku cźahaju, mandźurfki pschiftaw Niućwang w Liaotungfkim mórfkim falźiwje fapalike. Japańfy wojazy fu ho wotpófkali, so bychu Japanzowe we Taschoczijí fchkitali. Chinefojo fu do japanfkeho pomozneho **lětadła** ftrélili, kotreż je f tym mufowane było, ho pola Haiczenga na femju puschćiczeć.

Njeměry w Mandźurskej.

Japanfke lětadła fu kasarny chinefkeho wójska w Pejschane-Cźeng pschi jekefnizy mjes Mukdenom a Heilunom w Mandźurskej dofpolnje f bombami wupuschćite. 200 wojakow je ho f bombardementom morito.

Wulka autowa wustajeńca **w Parizu so wotewrila.** Pohlad do hobrskeje hale runje wotewrjeneje Parifkeje autowoje wustajeńcy. Tuta wulka wustajeńca budźe po wšém zdaću z **połnym** wuspěchom za němsku autowu industriju. Mjezynarodne zajimcy wobhladuja němski kwalitativny wóz jako najtuńši a technisey najwuznamniši wudźěłk europskeje autowoje industrije.

Ze Serbow

W Budyschinje, 5. oktobra 1931.

— **We njedrje.** Dźenja rano we 8 hodź. barometer 752, hygrometer —7, thermometer w nozy +9. Wuhlady na symnische wjedro deje rjany cźaś farnieła. — Nafche wjedro je nékto wobstajnischi tas pschijało. Sylna wyschina wuyschesćéra fo nékto nad wjeczornej, a fyrjedźnej Europu a fiaha hacź do rauschcje Europy. Nižiny hihaja fo nékto w dalokej połnozy nimo a niewobrońuja dale nafche pschihórne wjedro. Tuž tuchwilnu wocźaś derje najmunkim fywam a bérny fběranju komi. Sněhowy ho tež w blizźichich dnjach dale rjanscho, wosstani nego a we dnjo cźopłego wjedra nadźiješ. — Fattjewuton ftłada fo rónczko na 6,06 hodź. a khowa fo na 5,29 hodź. Měśaczk khłada fo połnozy na 11,58 hodź. a khowa fo popołdnju na 3,47.

— **Weterarfcha wobkhodna njedźela w Budyschinje.** Telko ludźi tak rucze na Budyschich hafach njewobhladafch, kaž to weterarfchu wobkhodnu njedźelu běsche. Tutón fwój wobkhad měśesche fwoju najwetschu pschicźinu we wotewrjenju Münfkeho tydźenja. w nafchim měśeze. Směr tuteho tydźenja, kiž w cźafu wot 4. hacź 11. oktobra je wschelakimi poftajenjemi k wobydlerftwu rěcźi, je, wobydlerftwo pschi wětrźichich hofpodarfkej nuzy potrjebacź nuzy wobkhadowanja wutrajnych tworow wopraschi. Wobkhodne twarjenja běchu fobu hnydomnischi wupyschowachu fo khorhoje. Kujeżesche tu tak jara cźefte fiwjenje. Tonu pschinofchowafche też wulzy rjane wjedro. Ludźo cźahachu f cźrjódami po hafach a psched fajinzowymi wulkadnymi wokami fo famo tłoczachu, so fo wobkhad hacźesche. Kak fu nafchi wobkhodnizy f wobkhodnej njedźelu fpokojom, njehodźi fo hischcze praźicź. Po fdaczu fo njeje pśches měru kupowało. Samér pyschenja wukładnych wokow wschak tež njeje tón, kiž by sastajeny był na wobkhodny wupsch jeneho dnja abo też tydźenja, ale dyrbi fo wuskutkowacź w zyłych pschihodnych njedźelach hacź do hodowneho cźaja. Njech je naschim wobkhodnikam fpožeżeny wuspěch, kiž wot Münfkeho tydźenja wocźakuja.

— **Knjez kaplan Nowak w Budyšinje za Radworśkeho fararja woleny.** Sobotu woleše so knjez kaplan Józef Nowak, redaktor Kat. Posola w Budyšinje, za noweho fararja. Wón wopuści Budyšin hižo 15. okt., zo by swoje nowe zastojnstwo nastupił. Jeho Budyska serbska katolska wosada jeho njerad zahnywidźi. Přejemy pak nowemu fararjej wjele zhoža a Božeho žohnowanja k nowemu skutkowanju!

Se **Smochcźa.** Pjatk wjcźor wokoło 6 hodź. fo we naschej wśy konjej fpłoschichtał. Wjeśijanofta běsche fwój k bérnu fběranju wojeśeju konjow poźeźił. Jako nétk i nunaj na polu jěźeschu, fo skocźeźi fpłoschichtej. Pschi tym padny knjes Bundemann f'woja a kola pśches njeho fajeźachu. Dyrbjachu po lékarja póbłacź. Pobonecź běsche wón nan konjonej shubił a f woja stocźił. Konjej cźerjechtaj f projenu wotpu do Mülcza a pschihnaschtaj pola Cźornego Hyndera na statnu dróhu. Po puczu shubi wón sadnje kolo. Konjej cźerjechtaj po statnej dróży k Njeswačzańskej dale a sa schkrabatej wótku wotkeżeneho kola schkrě fapachu. Schnelerjomaj reakli, kiž po dróży pśched konjomaj jěźeschtaj, fo porcźi, jeju sadźerżecź. Stocźeźi dowjedźechu do Pórkowcho rożka, hdyž źebi po njeju pschihlédachu. Konjej běžiłtaj fo jenoż lohko ftrankoj. Tola wón fo fo cźežko wobskodźił.

Z Radworja. Kaž w naweśtku dźensnischo čisłu čitamy, je knjez Artur Klose w tudomnej „Herbske grychce“ friserski wobkhod wotewrił. Mějićel je do

Zlian:

Napoleon a serbski wojak

Přenjotne powědańcźo.

74] (Pokraczowanje.)

W Franzowfkej njemójesche kězor wostacź, tak wjele bé wěste. Kězor chzyschе fo w Jendźelfkej, w kraju źiwojeho najwjetschehoho njepschećela fasudźicź. S tajkim njewschédnym ftutkom chzyschе krónowacź běh fwojeho źiwjenja. S jara wulkej próżu poradił fo, jemu to murcźećej a jeho pohnucź, so by do Ameriki poda.

Napoleon wědźeschе, so w pschihtawje Rochefort łódźi k wujeźdźi pschihotowanej „Saale“ a „Medufa“ ležitej a pschefchesche, so bychu jej jemu k jěźbje pschewoskajili. Tola Fouché fo f tym kombjeschе, dokeł wón hladaschе, kak moh fa kězorowu hłowu wot fwjatkarjow najwjetschu płacźiznu dostacź. To běchu cźežke dny ja kězora, bjes kóždeho dźěła w tutym wopschećźenym hrodźe pschebywacź; bě to fawdźeće pérni krócź, so lěnjeho paźeschе a pascź dyrbjeschе.

W tutym hrodźe Malmaifon bě hižo fwoje mtłode, nanrjeńfke léta pschežiwił. Tu byłeschе najbóle tež kězorowa prénja żona Józefina. Na tu fo won nékto dopomni, hdyž njebé telko lét na nju wjazy fpominał. Jónu mi rjekny: „Monko, tu je tola moja prénja żona Józefina wumrěła. Wésch ty néschto f jeje źiwjenja. Powědaj mi wo njej!“

„Majeftoseć, kězorka cźekny 29. nałetnika 1814 f Parifa fo kokałow bojo. Nuzy njemějeschе, pschetož wsa wschę fwoje dejmanty a parle fobu; bé je źebi do wumozaleneje, fpódujeje finknje faschła. Bórzy pak fo wrócźi do hrodu Malmaifon. Wocźakowafche, fo budźa fwjatkarjo a Bourbonojo pschećźiwo njej wulkomyślni. Wona pscheproszy źebi źem Ruzow, Rakufkich, Jendźelcźanow, Pruzow — a wschitzu tu radźi pschebywachu, wofebje zar Aleksander. Zarowa pschećelnoseć ju tak wofoźi, so zyła womłodźi a fo draftejeschе f běłymi drastami, kaž młoda holcźa, njemyślo na to, so hižo f jenej nohu w rowje ftoji. Na dnju 22. rózownika fo kuk nasymni, měśesche źmorkawu a schiju bolenje. Tola na to njedźiwaschе, ale rejwaschе je zarom Aleksandrom na źwjedźenju, kiž bé pruski kral wuhotował. W nozy dźeschе pschepocźena w cźeńkich rejwańfkich drastach do fahrodu a tu fo hischcze bóle nasymni. Stworje na duschnizu a wumrě pschipołdnju 29. rózownika. Nichtó fo wo nju dale njeftarafche. Jenoż cźi na nju fwarjachu, kotrymż bě dożina wofłała fa wschelake źónfke potrjebnoscze. Muczinjeschе to tři mitjomy. Bě pschezo łyka wjeśoła hacź frółko pśched źunjerezu.“

„Monko, djakuju fo tebi, so fy mi telko wo mojej lubej Józefinje powědał. Wém, so je fo pschе mnje ruźdźka. Bě dobra żona. O, ty dobra Józefina! Kak fy nje tola lubowała!“ Bě spódźiwnje, so najebacź fwojeho wótreho rosunta źebi wězy narěcźa, kotreż njebéchu wopraunjene, dokeł je wérnicź chzyschе.

Bě widźeć, so jeho Józefinimy dónt mózne hnujeschе. Stany frudny a rjekny: „Chzu do fahrody, pschewodźuj mje.“ Bě kroźna, cźicha, cźopła nóz. Khodźachmoj po khódbach, tiž běchu wobrubjene i jaźerjenzi a bukami. Stodachny we wokfuźazym měśaczkowym fwětle pschi hacźe; w nim fo błyschcźeschе f hwězdami pożyte njebjo a na nim fo fyboławchu, fpijace kołpje każ błede widmi. Kraźne róże wudychowachu wotschewjazaju wón każ pózeźiwoscze dusche woremertnych. „Wboha Józefina“, praji kězor, „njemóju fo na to fwoicźeć, bjes tebje źiwy być. Wyżku pschecze, so dyrbi wufuwjeć f jeneje schtomoweje khódby, wuschcźipnycź różu a mi ju poftawicź, każ bé to w fdożownych dnjach. Bě najkraźnifcha źónfka, kotruż fym hdy fpótnał.“

Fouché, kiž na cźole nałhwilneho knjeźeństwa ftejeschе, wijeschе fo każ had mjes fwjatkarjemi a Napoleonom, hladajo, wot kotreho by mohł wjazy wumiłowacź a bé hotowy, fa pjenjesy wobeju pschedradźicź. Sdźeli prajo, so by dewol dostał, Wellingtonej, fo chze fo Napoleon do Ameriki podacź, wopraudże pak, so bychu Jendźelcźenzo jeho njemożnili. Kóżdy dźeń proszy Napoleon Fouchéa, tuteho najfłótnifcheho Judafcha Judafchow, so by jemu łódźe pschewoskajił. Skónczuje pschihódże wotmołwa: łódźi fej pschihotowanej, tola hischcze dowolnoscź pobrachuje. Napoleon spósna, so chze jemu Fouché paźle powlecź, tuž wotmołwi: „Njepóńdu do Rocheforta pryedy, doniż nje fmeju wěftoseze, fo mózu hnydom wotjećź.“ Napoleonej bé fajiwo w Malmaifon lubsche hacź druhe w Rochefortu, dokeł tu bé bliże — jeli by nuzne było — f fwojemu wójfku.

Wellington njedowoli jeźom. Swjatkarjo źadachu, so by fo Napoleon jim wudał. Mifiichi fastupjerjo fwjatkarjow běchu fa to, so bychu Napoleona zawrjeli do twjerdźiny na kraju abo jeho wuhnali na wotležanu kupu. Jendźelfki fastupjeć Lord Liverpool pak chzyschе, so by fo: „Bonaparte wudał franzowskemu kralej a tuton jeho pothkotał każ fbóźarja.“ Blücher, kiž měśeschе fo „fa grat Božeje pschedwidźiwoscze“, źadaschе: „Napoleon ma fo pśched pruffkim wójfkom fatfélicź abo na fchibjenzu powézmcź, so by fo cźłowjeftwu f tym fłużba wopokafała.“

Nadobnemu duchej Napoleonowemu jenże na nutzże pschifchło ujeże a njeby, fo tak fchamate pschećeźiwo njepschećelnemu wójfkemu wjednikej fadźerżecź. Tute hłowa pokafaja, kajfeje hrubeje powahi Blücher bé. Fouché pak dale mikowaschе f kězorowej hłowu a politfki ju Jendźelcźanam a potom fasso Rakufkej.

Na dnju 28. fmažnika pschifchła wjednik narodneje gardy do Malmaifon a wojfewi, so fo Pruzy hrodej bliża. General Becker dosta wot wójnfkeho ministra Davoufta porucźenoscź, so ma mosty, kiž wjedu pśches rěku Seine, spalicź, so by Blücher njemohł k hrodej a njemohł kězora fajeć. W hrodje nafta wulke roshorjenje.

„Przedy hacź pschidam, fo kězor Pruźakam do rukow padnje“, praji general Gourgand, „jeho fatfelu!“

Ale bóle roshorjenej bé fchtaj Fouché a Davoust, hacź my w hrodje. Blücher blížeschе fo Parifej, tu pak ftejeschе wójfko 80 000 muzi fyłne, kiž bé tak fahorjene a źadoscźiwe fa bitwu, fo by wono, wo cźimž běchu wschitzy generalojo pschehłowdźeni, fawěscze Pruffich dospołne fbiło. Fouché fo bojeschе, so moh jednacź Napoleon tute wójfko nawjedowacź abo — fchtoż by hischcze hórje było — so źebi wójfko fame po njeho do Malmaifona dóndże. Tuž źebi wotmyślił, kězora f Franzowfkeje puschećźicź.

(Pokraczowanje fcźěhuje.)

tal w lépšich frisčerskich wobkhodach dźěłał a tak při swojim wobkhodnym nazhonjenju najswědomišo posłužowanje swojim wopytowarjam přilubja.

Z Bronja pola Radworja. Tu pola kublerja Šołty skaka młody sornik wjesele w zahrodźe wokoło. Loni su wbohe zwěrjo wonka na polach wuběhane a spróchne nadšeli a domach z wulkej prócu wočahnyli. Maly „Hansl" njewotsali so wote wsy. Wóndano pak je so do blizkeho Khelnja „zabožał". Jedyn Khelnjanski wobydler je sornika „dosahnył" a wudawa, zo zwěrjo jemu słuša. Wón je tož tuteje wěcy dla skórźbu zapodał. Kajki wukóne změje, dyrbimy wočakać. Knjez Šołta pak ma swojeho „Hansla" zaso. W nocy spinka w rjanej khěžcy. Domjacy pos jeho strašuje.

Z Bronja pola Radworja. Zańdźenu srjedu w nocy je z domjacymi wobstejnosćemi znaty paduch do hornich rumnosćow kublerja J. zalězł. Wobsedźer khowaše tu hoitwinske pjenjezy a njebě runje doma. Za tymi je paduch pytał. Dokelž pak wjesny wobydler runje nimo dźěše a dźiwnu wěcu wobkedźbowaše, njemóžeše pakostnik swoje předewzaće wuwjesć. K. H. wućeče khrobłeho kmótra za nohu a jeho zezna. Je jeho potom mócnje wuplacał. Nadźijomnje paduch nětko swoje mazane rjemjesło wostaji.

S Retza. Srjedu wjeczor rozsłoňowa so k. kantor Rjelka w jutrowej hodźinje se swojim zpěwarskim khórom. Hižo srjedu popołdnja běšche dyrbjalija zpěwarskeho předsteherstwo s předpodaćom diploma krajneho konsistorstwa počesćenja. Po jeho přichitowanju załoži so zpěwarski khór lěta 1891, to nětko 40 lět wobsteji. S wopytka měšćanskeho khóra wuwi so po czasu trojohłósny žónski khór. Knjez farař Rjota dźakowaše so wottkhadźowanemu wjednikej za wschu jeho prózu a šwěrčeše jemu klotne dobre spominanje pola sobustawow khóra. Knjez kantor Rjelka so hluboko hnuty dźakowaše za wschitke počesćowanja a ľubi, so jemu k wutrobje srosćeny khór kóždy czaš w najlěpšim wopomnjeću wobchowa. Wón dopomni we swojej rěči na wichelale sadźenki, tiž je se swojim khórom pschěcrać dyrbjał, tola pschezo so w nim byše mózy, tiž jemu dopomhachu k nowemu žiwjenju. Na khór czakaju hischcze wschelake rjane dźěła khóroweje literatury, schtož budže z dźakownym nadawkom jeho naślědnika. Nadźijomnje hdyž so ja pschichod sasa hylmy měšćanski khór sestajeć, knjeni mandźelska krawčerskeho mischtra Schotty pschepoda częsćerjenemu dirigentej z dźakownymi zkowami kwětkowy dar. Potom pschewoda knjez kantor Rjelka też mózy klučow zurkwineho khóra swojemu naślědnikej, knjesej Krawcej, tiž i króćimi zkowami pschihłubi, so chce nastrujene herbstwo rad nastupjeć a wschitko nałožić, so by khórej k dalschemu wuwiću dopomhał. Pschisamknu so jednora hoscćina i wješelej towaršchnoscu.

S Lubija. Njesboże z motorskim kokom sta so pjatk popołdnju wokoło 1/2 hodź. na Budyskej dróhi pola firmy Loeser a Richter. Pola motorskeho koła pukny so wobruč, i czinu so koło poča wjerhacz a swobuješčerka i njeho padže. Szobustawy sanitetneje kolony Czerwjeneho khižka dowjescu sranjenu do khorownje. Wona běšche so na hłowje sranika. Wjednikej koła, tiž z Wróćławja pochadza, so niczo straschneho njesta.

S Kamjenza. Njedźelu 11. a pónđźelu 12. oktobra t. l. wotmakje so w Kamjenzu nayminli hermank.

Se Stróže pola Wulkich Sdzarow. Na letuschej houtwje na naschich honach wobdźělichu so schtyrjo tčzły. Spotsčachu dozyła 10 sajazow, 6 karnikow a 5 bažantow. Běschе wložcź wjele młodych sajazow i pózdneho lehnidła.

S Klětneho. Pjatk rano we schtwórtej hodźinje so w naschej wsy na woheń trubjeschе a swonjeschе, i czimž so wobydlerjo se spanja wubuźichu. Woheń běschе wuhnyk w domiskim ratarja Hermanna Wuja. Twarjenje je z zhelcom kryte. Tudomna dobrowólna wohnjowa wobora ruche haschcź pschichwata a zapschimnuty, so so ji poradźi woheń hižom za krótki czaš załcź. Mjesesche wschak tu dosć wody k ruky. Kak je woheń nastał, hischcze njeje znate. Runjež ma wobsedźeć sawěsčene, je tola z wohnjom lhćro schkodował.

S Rychwałda. Tudomne towarstwo sa sastaranje z elektriskej zwězu a mozu wotnć swoju zhromadźiznu. Tam pschedpołoži so bilanza na 1930/31. Pschi 214 sobustawach na kónzu wobžnjoneho lěta mějesche sjednoczeństwo 7895 hrywnow dokhodow a 7525 hrywnow wudawkow, so cźisty wunoschk nětkoźe 460 hrywnow wuczinja. Loni wuczinjesche jenoź 271 hrywnow. Wobstejomny podźěł kóždeho sobustawa wuczinja 5 hr. a rukowanišći pjenjez 50 hrywnow. Towarstwo wopschija 1800 lampow a 200 PS motorow. Loni je pschetrjebało 19 700 kilowatt hodźin za 8760 kilowatt mozy. Kilowatt płaći 25 pj. Spodźiwanje sdźěli spožčelna, so maju so hižom někotre schczerjowe wumělicź, runjež su hakle 10 lět stare, mjes tym so dyrbja po wobliczenju 25 lět stacź. Towarstwo wotpokaja sawjedźenje nowcho wobłhodneho porjada. Po wustawkach wuskutkujene sobustawy pschedbydlowa a dohladowarstwo Jan Michałk, Emil Nowak, kantor Marko a Handrij Handraka so jenohłósnje zaso wolachu.

Z Łužicy

* S Wałdhańza pola Lubija. Też w naschej wsy su padusczi swoje czorne dźěło wukonjeli. Woni dobychu so do někotrych žiwnosćow, pschetrjebu wschitko za pjenjesami. Wschitko druhe wostajichu na poli. Ssu so njespóznaći sbywili.

* S Lěwałda. Do wulkich strózelow sahna so pjatk zwóboa žiwnoicerja Kohlmanna. Jako wóz bórnow domoj wjeschu, padże 3 lětny žynk z wosa a pschidże pod koła. Hačkuli kolo dźěsczu pches žiwot sajedże, njeje ho dotal hischcze žaneho khitnego sranjenja namałało. Najskerje je wóz w prawym wokomiku pches kamjeń skočił. Dźěsczo so domach wothladuje.

* S Bejerez. Hluboka srudoba potrjechi pjatk rano tudomnu Fehrmannez žiwoju. Wjeczor prjedy běschtaj starschej swojeho 10 lětneho žyna podarmo pytałoj a rano jeho morwehu z Kolhmannez starej skały, tiž je khětro hluboko z wodu napjelnjena, wuczahnychu. Hólc běsche tam pola najeńka běrny sókał. Njeje pak hischcze wuzjahnjene, kak je wohoi do tuteje skały pschischoł. Sswójba je hižom za czaš wójny dźěsczo na srudne waschnje słubiła.

* S Wolbramez Hischcze sdobowny wukónz mějesche njesdobowny padawk na statnej dróhy w delnjej wsy. Tam załožu 4 lětny žynk twarskeho mischtra Kaufera do makeho auta, tiž pak na sdobe pschejdże njezdźesche.

Wón padże njes kolesa, so so jenoź wobodrě. Hač je so dźěsczo też untschach traniło, dyrbi so z lěkarskim pschepytanjom dopołnjasacź.

* S Hornjeho Friedersdorja. Kubleŕ Henczl spósna pola swojich krowow na pasnje, so běsche je w nozy nětko wudejił. W nozy k 21. julijej pschehladowasche Henczl je swojim pohonczom Helbigom krowy, pschi czimž muža pschi dejenju nadeidże. Helbig žwěsčesche muzej do njeswocza a wonaj spósnaschtaj w nim tepjerja Seiferta z Delnjeho Friedersdorja, tiž je dejeńwo nawuknył. Wón mjesesche so z bowom z procha, so jeho njemóžeschtaj dosćehnyć. Seifert dosta sa žiwoje nózne dejenje 10 hriwnow pjenjezneho khłostanja

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S Faltensteina. (Pschi rjadowanju sniehožił.) 20lětnemu pomoznemu rjadowarjej Arthurej F. Paulsigej se Rotschawy wotjědże so na tudomnem dwórnischczu pschi rjadowanju prawa hmiždźeł. Wobžarujomneho dowjesechu do Plawenskeje khorownje.

Přilopk

* Poż wulkowa žiwjenje. Pschi wodneckranju padże 25 lětna hdowka jeneho kublerja w Powjerzu pola Mlicza w Schlelyńcz do nayjatoje wjesnjez rěki. Poż. tiž holzu pschewodźesche, skoczi hnydom za holzu do wody a czehnjesche ju sa ramjo hacź k brjohej. Njebychu poż pschitomny, by so holza wdesče satepiła.

* Sadwělowanišći skutk maczerje. S Bitterfelda so powe: Misto stajje Mulsenstelu sta so schiwórtk dopodnja załožny pschipad. Nimotholdżaju wobkedźbowachu kolejźenu, kotraż so z dźěsczom ke kolijam bliseschе a so prjedy hacź móżachu ji kto jadźewacź, z dźěsczom pschez wołsobowy czah czisny. Macź a dźěczo buschtej pschecźidźenej a běschtej hnydom morwej. Jedna so wo njeh dje 24 lětnu žónsku a dwěłetneho hólczeza. Personalije njemóżachu hischcze swěsčicź. S kajtich pschicźin je žónska sadwělowanišći njeskutk wukonjała, njeje znate.

* Schescłětny hólz z czaka paduł. Sslepy wikowa. Arthur Neiz z Barlina jědźesche se swojim schesćlětnym synkom, tiž běsche z jeho wjednikom, do Grabina (Finkerwalde). Krótko pred Wiskopskej stazju wotwerichu so nahle durje wotozdka, z kotrychž ruczizy drje bě sebi hólczez hrajkał, a dźěczo ypadny z jědźazeho czaka. Hačle hnyż nan poča zakotczecź a wołacź, bu puczowazy w wódlanskim wotozelu jedžonu a czahny sa nusowe spinadło. Hólczeza dyrbjachu z czeskimi znutskowymi sranjenjemi do Kalawskeje khorownje wotwjesecź.

* Drohotne czitanske znamjeschka. W tmisy, kotruż Měschczańska ludowa knihownja w Heidelbergu njedawno wróczo dosta, běsche czitatka jako czitanske znamjeschka bankowki w hodnoscźi 110 hriwnow leżo wostajita. Mózesche so swěsčicź, so be to studentka była, kotraż so nad wróczodóstatych pjenjesach wjelo hnjerczy swjeseli.

* Sswojeho pschenajerja skalał. W Essenje běsche pschi wusche howańskej słorzbje molerskeho mischtra pschecźiwo jenemu w jeho khěži bydlazemu hórnikej lokalna termitja. Hdyż je słónczenju termije so wuhud tak wojewi, so dyrbi so hórnik z bydlenja sesčehowacź, wali so tón na pschenajerja a skała jeho z wulkim kapłowym nożom dwójcy do khribjeta a jónu do wutrobna. Cźežko sranjeneho dyrbjachu jeho do thorownje dowjesćź.

* Wón chzyschc ras czah i kojijow nejsčź widzeć. S Hagena so powe: Policiji w Fehrtitzhausenje we Westfalskej so poradźi, 15 lětneho pastyrja wuhlédźicź, kotryż bě pschez někotre dnjemi kolije Westerwaldskeje železnizy i wulkimi kamjenjemi a kolikami pokładł, a je zdźěła hischcze z grotom ke kolijam pschinjesał. Na zbožo hodźeschu so hischcze w prawem czasu njesbožu zadźěwacź. Wowalschany rjekny pachoł, so je chcył ras rady wohladacź, kak ho to stawa, hdyż lokomotiwa i kolijow wulkocźi a po nawiżu dele jedże.

* W smadże zadajił. Pónđźelu wjeczor so 32lětny dźěłacźer Bjedrich Sch. w Hamburgu se swojej žonu zwadźi. Pschi nim pschehowaz bratr chyschze žonu psched bratrowymi nadpadami schkitacź a zajpschinnu pschi tom tak krucze, so swojeho bratra zadaji.

* Zeninać winowych ticzow i dweju pjeńkow. Rekordowe žně mějesche winiźać w Treburje (Ried). Wón

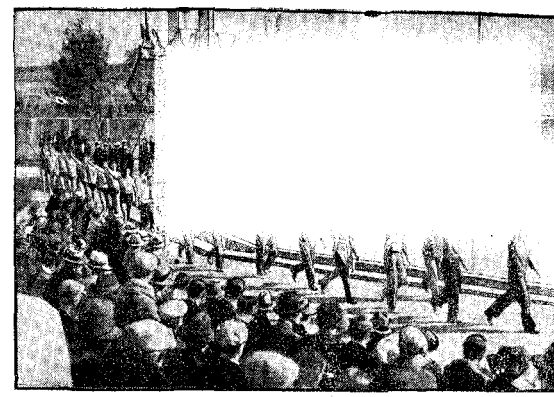

Balkaniada je so zapocała. Grichiscy a bolharscy sportarjo čahnu do pluwanskeho stadiona w Sofiji. W tutym stadionje zeńdu so bolharscy- grichiscy, rumunscy, jugoslowjanscy a albanscy sportarjo, zo bychu w mnohich wubědźowanjach pokazali, što zamóża.

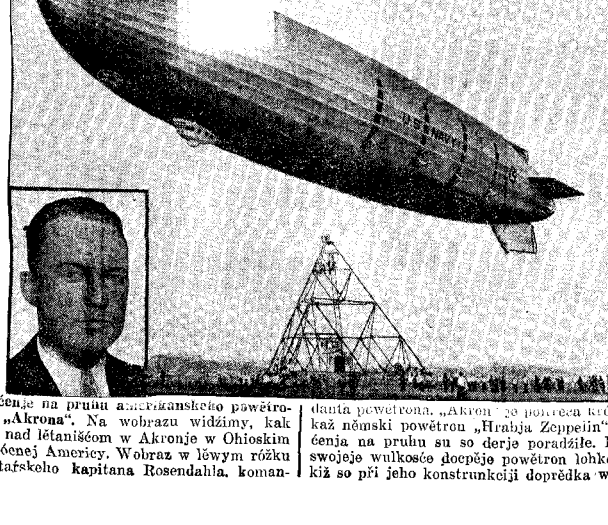

Prěnje leczenje na pruhu amerikanskeho powětroweho hobra „Akrona". Na wobrazu widźimy, kak „Akron" leći nad lětaniščom w Akronje w Ohioskim stacie w Połnócnej Americy. Wobraz w lěwym rózku předstaja lětarskeho kapitana Rosendahla, komandanta powětrona. „Akron" je powjeca króć tak wulki kaž němski powětron „Hrabja Zeppelin". Prěnje leczenja na pruhu su so derje poradźile. Njedźiwajcy swojeje wulkosće doepěje powětron lohko spěšnosće, kiž so při jeho konstrukciji doprědka wobliczichu.

najsdźerg ſ dweju winowych pjenkow niż mjenje zentnarja liczjow.

* **Pjižmowe schczurki naczinja wulku schkodu.** S Czješleje je po rěcach ninoho pižmowych schczurkow do Schleſkeje pschischło. Wone kaczenja rěkow a hatow straschnje rostocza.

* Lětnoho spadu **stopczka dla.** Lětaniske njesbožo, psche kotrejž bschitaj znaty narańschoafrikanſki rekordowy lětaŕ Campbell Black a jeho pschewodźerka pschi ſamom wo žiwenje pschischłoj, bu njedawno ſ jenicžkim stopczkom sawinjene. Maschina porčerwi nadoba w powětrje na motorje schkodu a dyrbjesche so tak spěschnje na zemju puschczeć, so so pschi pschistajenju propeller rosbi. Pschi pschepytanju so wukopa, so dě motor saprajšł, dokelž dě stoczk do pschiwoda ſa palidło salěš a ſ tym powod ſatykał, tak so so pschitok benzina pschetorhny. Na sbožo pilot a jeho pschewodźerka pschi tutom straschnem njesbožu bjes schkody wotcuđeschtaj.

* **Automobilne njesbožo w Brnje.** Wožobowy automobil jadeše njedźelu dopołdnja na thdnitu do stupiny pěschkow, pschi čimž franichu so schtyri wožeby. Dwjeju ſ nich, hórnit ſ Rožu a japóhłonu Juron, so tak cžežko franischtaj, so dyrbjachu jeju do chirurgiſkeje kliniki dowjesć.

* **Khinejſzy rubježnizy wuhibnu czah ſ kolijow. — Tłuczeji morwych.** S Pekinga so powěsć: Ssobotu popołdnju da rubježna zwólba Mujden-Pekingſki czah 55 ſ kolijow wujeđ. 30 wožobow bu morjenych, mjes nimi wjednik lokomotiwy, tepjeł a dwaj druhej czahowej ſastojnikaj. Nimo toho so wjele wožobow cžežko ſrani. Czah ſ tym ſ kolijow wuſkoczi, jo běchu je wutorhali. Rubježnizy wurubichu czah dospołna, prjedy hač cžekнychu. Pomoune czahi ſu so ſ Tientſina pohłake a khinejſzy wojazy ſpytaja, rubježnikow wobſtupić.

Wona chce jako prěnja žónska wokoło świeta leće.

Miß Edna Cooper před swojim lětadłom. Amerikanska lětarka Edna Mare Cooper, kotraž je sobi wulke mjeno dobyła ze swojim rekordnym wysokim lětanjom, chce nětko jako prěnja žónska wokoło zemje leće. Zwažliwa pilotka chce hižom w bliższim času swój wotpohlad wuwjesć.

* **Morđar žo pyta.** Wobhđeđer piwarnje Hevella w Częstoſtowskej chyżiche po bohatym wuju nawrěcź a naja połnebo dźełaczerja ſa 5000 krónow, kotrejž dyrbjeſche wuja ſtónzowaŕ. Dźełaczer ſebi pomyſłi, 5000 krónow je wſchak rjany pjenjes, ale morđarſtwo je žadnowe wěz. Sdźiwadź to nječto druhi wukonja. A narěcza cumdaka ſa 1000 krónow. Tón dyrbjeſche wuja ſamorđowaź. Dumdał ſebi pomyſłi, morđarſtwo je ſtrašchna wěcka, ale 1000 krónow je wjele pjenjes. Sdźiwadź — — a wón naíđe ſkładnoſtneho dźełaczerja a poſtkći jemu 50 krónow ſa ſtónzowanje wuja. Składnoſtny dźełaczer pomyſłi, morđarſtwo je ſa mnje wobuzne a 50 krónow pschemało. — A wón dźeſche k wujej a pscheradźi jemu ſa 1000 krónow zyły morđarſći ſamyſł.

Najnowiše z cyłeho świeta

— **Wuklady na wjedro** ſa jatſiſchu wutoru: Wostanje hiſchcze mike wjedro, tola budże ſ khwilemi wižate a ſcherjate.

* **Wokno rozbiwſchi ſu žo w Zmikowje padnyſchi do ſitowo měſchczańſkeho twarſkeho hamta dostyli. W pjekadninej ſtuwje ſu pjenjeżny khamor powrěźili a roſpaczili. S njeho ſu kaſchczik hotowych pjenjes kradnyli, kotryżž ſumma hiſchcze njeje ſnata.**

* **W Piatwnje žo pſched jenej khežu Rausałkeje dróhi wulka czrjoda ludźi ſbeża. Jedyn dźełaczer, kotreho domjazu nadobu bě ſudniſki wukonjeſ czołał, ju ſe ſekeru roſruba a jenotliwe kruchi ſ woknom won na dróhu mjetaſche.**

* **W Lipſku 45 lětny tſechikrutnyjeſ Mechold ſ tſechi ichtwi poſtkowh wyſkoceje khže pſchi Rikſchkim naměſcze, kotrehoż tſechu porejdźachu, dele padże a ſo zarasy. Njeſbože je ſo ſtało, dokelž bě ſo połnyjaſ roſterhnył.**

* **Pokładnika khtanſkeje pſchiſtawa w Lipſku, Kümmela, kotryż je 20 000 hriwnow pſchiſłſchiwił, ſu ke ſaſtawu na wóſom mježazow ſaſuđźili.**

* **Njeſnaći ſtóſtnizy ſu katolſkim zyrkwi w Leverkuchen-Steinbuechel ſapałili. Pſchipołdnju ſu do zyrkwje pſchiſchli, wolij ſ wěrzenje lampy wokoło wołtarja roſkeli a jón potom ſapałili. Hdyż popołdnju 1:3 hodźin ſwónk do zyrkwje ſtupi, bě wona pełna kura. Wołtarny wobjeſ a dwě pſchikrywje běchu ſo ſpalile. S jeneho ſpowjedneho ſtoła ſu ſo ſtóły trałe. Khežejſka ſtwora bě na tři kruchi roſtamana a do koła cziſnjena. Dokelž ſu wokna ſ czežkom pytnyli, ſu jón mohli ruże ſhaſchcź.**

Swójbne powěsće

Sſlubjeni: Hilża Ludwigeż a Helmuth Henſel w Budyſchinje. — Wjera Heiogeż a Kurt Horak w Budyſchinje. — Hilża Bergeżez w Budyſchinje a Waltaŕ Engler w Drježdźanach. — Helena Kłjoreż a Fryż Bójż w Kamjenzu.

Sſwěrowani: Willy Kittner w Schérachowje je Martu rodź. Henczkez w Bunyſchinje. — Arndt Reichel ſtudijny reda ſ Gertrudu rodź. Wehnerez w Budyſchinje.

Sſmerći: Liddy Meyerowa rodź. Scheumannez we Kamjenzu, 57 lět, khowanju je dźenja póndźelu. — Hans Brecheſ w Lubiju, 84 lět, khowanju budże jutſe wutoru pop. w 2 hodź. wot žarowańſkeho domu. — Korla Ota Küchler, żandarmiſki inſpektor na wotp., Lubijſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa w Lubiju, 66 lět, khowanje je dźenja póndźelu.

Hamtske wozjewjenje z Budyſchina

Sjewne namołwjenje

k wotedaću ſamożeńſkeho wotſtejenja na lěto 1931.

Na § 15, wotſt. 2. ſkeſcheho błeła wukaſa němſkeho prezidenta ſ 19. ſeptembra 1931 (zbórki wukaſ wo dalſnjej amneſtiji) — nałożowańſkeje ſwjenu I ſtr. 493 — ſkłoſha so ſ tym, zo ma wſchitcy ći, kiż ſu w měrnym czaſu wjace hač do 10 lět, ſchtyri ſ wotpołkanym nowidźenym wobſtejacej prawnej winowatoſći ſamożeńſkeje wotſtejenja 1931 hač do ſtónčenja czaſa ſa amneſtiju njeſtatoſa, runiż ſkromadne ſamożenje. Kiż dalſnji podleſi, po ſtawje 1. januara 1931 a po § 8 łanjonjaż wo ſamożeńſkim dawku ſ 22. meje 1931 (němſkoſtatne łakońſke ſwjenu I ſtr. 237) poſtajenu ſwobodnu mjeſu njewidźeſchtaj.

Dźiwaja na to namołwjenja žo ſ tuthym, dałokoż je ſkromadne ſamożenje po ſtawje 1. januara 1931 20000 hriwnow wuſkoczenja po ſtawje 1. januara 1931 *hriwnow wuſkoczenja 1931 bołał wotedaću njeje, także ſamożeńſke* wotſtejenje pſch ſcheſnemu finanzneemu hamtej wotedaćej:

1. wſchitke naturſke wožoby (Němcy a Njeměrcy, kiż pak w tutraju bydła abo tu dłeje hač 6 měżazow pſchebywaju.
2. wſchitke wožoby, kiż naturſke njeſku (na pſch. akcjowe towaŕſtwa, towaŕſtwa ſ wos. ruk., druſtwa atd., prawofhmane a niż prawofhmane towaŕſtwa, wuſtajenja, druſe ſamożenje a teworniſa, wotzwjerjene wikowańſke towaŕſtwa, kommanditne towaŕſtwa a teworniſa, kredźitne inſtawy ſjawneho prawa, dałokoż ſydła abo maja měſtno wjednjſtwa we tutraju.

Samożeńſke wotſtejenje wotedaćej winowate njeſku we § 4 ſałonja wo ſamożeńſkim dawku ſ 22. meje 1931 wo ſamoſtatnjenje naturſke a niż naturſke njewobmjeſowanje dawkej winowate wožoby, kiż běchu hižom dołał wot ſamożeńſkeho dawka wuſwobodźene abo kotreż je pſchi ſtejnym finanznym hamt wuraſnje wot wotedaćeja ſamożeńſkeho wotſtejenja wuſwobodźił.

Njedołkjenja k tym wołtanje winowatoſcej k wotedaću ſamożeńſkeho wotſtejenja ſa naturſke a niż naturſke wožoby, kiż buchu wožebje namołwjene k wotedaću ſamożeńſkeho wotſtejenja 1931 ſ pſchipołkanjom formulara ſa ſamożeńſke wotſtejenje. Schtóż je potajkim wotſtejenjſki formular wot finanzneho hamta pſchipołkany dóſtał, dyrbi na kóżdy pod ſamożeńſke wotſtejenje 1931 wotedaćej.

Schtóż ſebi njeje wěſty, hač ſa ſamożeńſke wotſtejenje 1931 wotedaćej, może žo na finanzneym hamtſe ſa tym wobſkoniċ. Formularny ſa ſamożeńſke wotſtejenje ſu darmo na finanzneym hamtſe dóſtaċ.

W Budyſchinje, 5. oktobra 1931.

Finanzny hamt.

Sſudniſke powěsće.

Do ſapiſka ſamożeńſkeho prawa na ſudniſtwje we Budyſchinje ſu ſapiſali, ſo rjeſiŕ dr. Adolf Roth w Budyſchinje na Bjedrich Auguſtowym namješcze čo. 2 nima prawa na ſarjadowanju a wuživanju ſamożenja ſwojeje mandźelſkeje Olgi rodź. Meſtelez.

Preiſſer-Kaffee

rozbudźi – njerozbori

wočeſtwi čełko a dušu
pohnuwa k now. skutkej!

Měšenka za němſki lud

Punt

2·00 2.40 2·80 hr.
3.20 3.60 4·00 hr.

Cyle wuborny němſki-ranke-afrikanſki

punt 3·50 hr.

Wosebita wuſtajeńca „Němſke kolonije“ w měſcanſkim muzeju

Wosebje wutkniwe měšenja za wulkopreiſ.ebarjow

Kofejowa paleŕnja

Karl Preiſſer jun.

na Zitnych wikach

Prošu wobkedźbujće Preiſſer-ſtan we wosebitej wuſtajeńcy „Němſke kolonije“ w měſcanſkim muzeju we pincy

Časnikaŕ Fritz Hebold w Budyšinje

na Dźiwadłowej hasy 6

Telefon 2727 (žane klamy) poruča ſo

k wuporjedźenju časnikow

kóżdeje drużiny. Přińdu też na wſy. Najtuńſe wobličenje.

Waš elektromotor

ſpuſčomnje a tunjo **wuporjedźam.** Derje wupruhowane broncowe kładźenje

Max Büttner

metalowa liehnja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolſkej hasy 8

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, ščipanje (Klemmer) **dalokowidy atd.**

Specialist

nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Kołšic hasy

(Nowotwar khorobneje kasy)

Cyhelńca w Salowje

ma kóżdu dźěłbu

murjerskich cyhelow

po přihódnych płaćiznach na předań, też z přiwożenjom.

Zarjadnistwo Salowſkeje cyheleńcy
Post Kulow / Telefon 36

Skótne wiki w Njeswačidle

so ſrjedu 12. ſeptembra 1931 niewotmjeja

Gmjeńſka rada

fotowe
projekcijowe
powjetšćańſke
domj. kinowe
aparaty

awšě wěcy za amatěrſke fotografowanje

FOTOWY DOM

Richard Hutha

mějićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbſkej hasy čisło 18

Wuwiwanje filmow a platow kaž też wotčahi wěcywustojnje a najſpěšniſo

Stóž chce ſtrowy wostać

a ſo ſkitać před zakalkowanjom žłow a před zajećom Božeje ruċki njech wužije dr. Polderowu naturſku čistu **kobutkowu brěčku.** 3 błeše 6.50 hr. na doběrku (Nachnahme).

Rozeſćele: M. Möbius, Sohland/Spree.

Fotografowy Meiſter

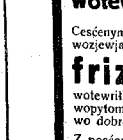

ateller w Budyšinje na Kěžorſk. dr. 15

kóždu njedźelu wotewrjene

Zhotowjenje portretow, wobrazow do puċowańſkich pasow, wobrazow za induſtriju, kwaſnych a njewjeſćinſkich wobrazow, też na wſach. Telefon čo 2438

Wotewrjenje wobkhoda!

Ceſćenym wobydlerjam **w Radworju** a wokolinje wozjewjam, zo ſym **w Herbſkej grychće**

frižerſki wobkhod

wotewrił. Budu ſo prócować, wšěm, kiż mje ze ſwojim wopytom počeſcha, ſwědomiće a čiſće poſłužować a prošu wo dobroċiwu podpjeru mojeho młodeho předewzaća.

Z poſćowanjom

Artur Klose

Frižěrowanje žonow kóżdu ſobotu wot připołdnja ſem

Kedźbu

Waša ſtrowoſć

Dr. Kraftowy knäche-kh eb

„tón ſłódny rjany khlěb“

ſtwora ſyća hódnoſć jednoreho khlěba nětk 20% zniżenje płaćizny

pakčik 40 pj. a 80 pj.

Čiſty měd

puntowſka ſkleńca 1.35 hr.
½puntow. ſkleńca 0.75 hr.

Čiſta jabłukowa brěčka

bleša 55 pj. bjez ſkleńcy

Radium-kakao

¼ punta 50 pj.

Radium pitna ſokolada

¼ punta 75 pj.

Radium jěd.na ſokolada

nětk karton. 20 a 120 pj

Wopłatki a wopiſanja rady dawamy

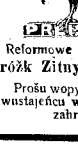

PREISSER

Reformowe woldźelenje rózk Zitnych wikow

Prošu wopytajće moju wuſtajeńcu w Měšćanſkej zahrodźi

Łož. Šaty dobra twora jara tunjo

Košle, fale, wupjerki

Ida Erler w Budyšinje na Zw. Lawſk. hasy 10

Přiloha k číslu 232

SERBSKE NOWINY

Póndźelu, 5. oktobra 1931

Němski tydźeń w Budyšinje

Wotewrjenje Němskeho tydźenja

Wčerawšu njedźelu dopołdnja ½11 hodźin so pschipowědźeny Němski tydźeń zwjatočnje wotewri. Mulke zyty wobydlerstwa běchu so jeschke, so bychu byke se zwěrkom tutoho podawka. Knjes měschčanosta dr. Förster měsečke wotewrjenišku rěcź stejo za wupschestnym pultom psched muzejom. Jeho rěcź so j wótzjerěczkom, kiž běsche tudomna Kießlingez radiowa firma na Zitnych wikach do drjewjaneje thežki satwarika, rosschěrjesche, jo mózachu ju wschitzy rołumicz. Wón wotewri Němski tydźeń w mjenje městneho wubjerka Němskeho tydźenja a wulžěhny, so Němski tydźeń nima hyšći někajki zwjedźeń, ale je rodźeny j nusy, kotraž nasch wuczi, so dyrbimy zwěrkom pomhacz. K tomu dha tež tutón tydźeń se zwěrkom bycź. Dyrbimy so w sežiwenju, drasczenju atd. zdalowacz, dalokož možno wukrajnych wupłodow, ale kupowacz, schtož je domach w kraju narosčko abo so nadźěłało. Tež w duchownym nastupanju rěka, so najprzedy sjednacz j domišlnu a niz do wukraja puczowacz. Skónčnje pokasa knjes měschčanosta dr. Förster na program Němskeho tydźenja a wotewri jón j pschečzom, so by so wschitko derje radźiło.

Po wotewrjeniškej rěczi konzertowasche kapała 2. batl. pěscheho połka čo. 10 pod dirigentstwom knjeza hudźbneho mischtra Elbogena. Wona běsche tež hižo k sawodej sahudźiła.

Mjes tym seźdźechu so w nowej pschednoschenišći powjelischeneho muzeja sastupjerjo wyschnoščzow a druhi pschepytowani hosčo, hdyž so ½12 hodźin sapocza

poswjećeńska swjatočnosć za powjetšeny měšćanski muzej

Po jawodnym tchórje „Wotucźerje, bliži so dźeń“ wot Wagnera, kiž chór Krajnoschtawskeje nadschule pod nawjedowanjom knjeza stud. rady Wotruby pschednješe, powita knjes wyschschi měschčanosta Niedner shromadźenych w mjenje měschčanskeju kollegijow. Pokasa na to, so pschi dźensnischim cźasu za sastupjerja města njeje lohko, takle twarjenja stajecź. Teź měschčanstimaj kolegijomaj pjecza njeje lohko padnyło so rosshudźicź za twar. Knjes wyschschi měschčanosta spomni teź na pschečziwjenje, haj žamo njepschečelnosć, kiž je so jemika pschečziwo powjetschenju muzeja. Runjeż je njewěsownosć wojowanja wobžarowacź, ma pak so někto sczahnycź tolsta smuha pod saschke wězy, wschak žu teź pschijwolene srědki za twar pjerja polnje doža-hale. S djalnymi zwkowami spomni wjednik Budyschina na tamne 200 000 hr. němskokatnieje pomozy j namjeranego sonda a mjenowasche j wožebitej djakownosczu mjeno nětczischeho snutskowneho ministra Richtera, kiž běsche pryedy wokrejžny hejtman w Budyschinje. Teź wschittim druhim pomoznikam a spěchowarjam nowotwara wěnowasche wón wutrobny dźak. Skónčnje powjeczi knjes wyschschi měschčanosta muzej, kiž běsche hižo pschesco j pychu města a błyschczom zyrkeje Hornjeje Luźicy, jako městno němjeje kultury, wumělstwa a bycza a stónczi j pschečzom, so bychu bórzy žiwjenischi cźłowjekoju w tutym domje won a nuts thodźili.

Knjes wokrejžny hejtman dr. Waentig pschinjese pozdrow a pschecza wokrejžneho hejtmanstwa a sastejcho knježerstwa, kaž też wožebje wot sadźěwaneho knjesa snutskowneho ministra Richtera a ministerialneho rady dra. Scholza, sa kotrehoż je postajenje tutoho doma byk jedyn j najlubschich planow. Wupraji dźak sakiteho kraja němstemu knježerstwu sa pschiwolenu pomoz. W dalschim rostoki knjes wokrejžny hejtman, cźehodła je hyło nusno sa Budyschin tuto powjetschenje muzeja. Budyschin ma so wobhladowacź sa pschedměsto narańscheje krajiny. Mjesuje k schlesiwstemu tumej, kotrehoż stawisny ju dołhi cźasa wojowanja mjes Němzowstwom a Sskowjanstwom. K tomu pschinźe bliskosć sudetskich Němzow. Hornja Luźiza je namjesna krajina, kotrejež Němzowstwo dyrbi spjeza krucze stacź jako nasyp, na kotrymž měła so zusa kulturna zokma rosrajecź. Skónčnje porócza knjes wokrejžny hejtman też sa towarstwo pschečzelow Budyskeho měschčanskeho muzeja, j kotrehoż pschedsydu won je.

Potom rěczesche w mjenje Hornjołužiskich krajnych stawom a Hornjołužiskeho towarstwa wědomosczow k. krajny starschi j Nositz-Wallwitz. Wón pschejesche Budyschinej zbožo k jeho muzejej, kiž je mjele wjelschi a rjeschi pornjo městam zamžneje wulkosczje.

W mjenje Budyskeje superintendentury, zyrkwineho wokrjesa a wosady zwj. Pětra pschejesche knjes superintendent Fröhlich zbožo powjetschenemu muzejej a pokasa na zwisti mjes naboženu a wumělstwom. Skónczi zwoje rěkowa j pschečzom, so by muzej był dom wumělstwa a łubosczje k domišlnje.

Sa krajne towarstwo sakiteho schchita domišlny a krajny muzej ja sakku ludowedu rěczesche knjes direktor Schmidt. Po sastupjerju je Schluknowa poda knjes měschčanski wyschschi twarski rada Göhre rosprawu wo twarjenju muzeja. Psched 30 létami běsche muzej we Kupnizy (Gewandhaus) samečzeny a hakle j pomozu kommerzialneho rady Oty Weiganga so poradźi, wožebity muzej na Zitnych wikach natwaricź. Weigang dari muzejej žam 220 wumělskich dźěkow. Léta 1912 bo muzej dotwari. Weigang dari tehdy 100 000 hr. sa natwarjenje a 20 000 hr. sa snutskowne wuhotowanje, teź druhi měschčenjo wobdźělichu so j darami a sakite knježerstwo pschida 30 000 hr. Krótko do hód 1912 poswjeczi so muzej, kiž běsche dozpla 380 000 hr. płacził, tuta płaczizna wopschija wjelo 86 000 hr. sa kupjenje ležownosče. Muzej dostawasche wjele a tak poczahu jeho městnosče bórzy make bycź. To bě hižo do wójny. Dokelż po wójnje dary j nowa pschihhadźahu, běsche nusno, so by městnosče powjetschichu. Po dołhich jednanjach dóndże k shromadnemu twarjenju j měschčanstej nalutowarnju. Zyły nowotwar płaczi 460 000 hr., jo dźel połkadnje 260 000 hr. wuczinja. Lohko njeběsche prawy nacźił zhotowicź, 38 wumělzow so na tym wobdźeli. Dyrbjesche so pjeza sobom wobras Zitnych wikow pscheměnicź, běsche pak to jenoż na połnóczej kromje możno. Rad wuslěhny rěcznik sobudźěła swojich pomoznikow, knjesa prof. dra Schuberta j Drjezdźan a knjesa twarskeho direktora Görlinga, kaž też knjesa twarskeho mischtra Richtera, wschitkich pschedewsaczelow a dźěłaczerjow.

Knjes prof. dr. Schubert rospominasche jenotliwe mpžliczki wo nowotwarje a tak ważne běsche pschi twarje wobkedźbowacź prawidła twarjenja městow.

Pohlad do sandźenosče a wuhlad do pschichoda muzeja poda knjes muzejowy direktor dr. Biehl. Spomni na cźas pyched 63 létami, hdyž so w měschčanskej schuli jstwiczka za starožitnosče pschiprawi. To je był narod Budyskeho muzeja. Mjenowasche mjena wo nim zasłužbnych mužow, kaž Oskara Rösgera, Stiebera a Weiganga. Spominasche dale na dary, kiž je muzej dostał wot tachantstwa, Gersdorfez žwójby nad Wichowami atd. Pschi wuhladže do pschichoda pak wuprajł so pokny dobreje nadźije, so by muzej bóle a bóle žwojemu jamerej bliži, hdyž so pschežo dosež mozow namaka k jeho spěchowanju.

Tu zajuny so spěw chóra krajnoschtawskeje nadschule wo „Němza wótczinje“.

Potom rěczeschе k shromadźenym pschedźyda Budyskeho towarstwa naturiskich wědomosczow „Iris“, knjes dr. Jordan a spominasche na dźeń wotewrjenja powjetschenja muzeja jako na dźeń dopjelnjenja należnych pschečzow mjenowaneho towarstwa. W dalschim rěczeschе wo wotdźělenju naturiskich wědomosczow w Budyskim muzeju, kiž dha we wopytowarjach sludźowacej zajim sa pschirodu, pschi kotrejž wobkedźbowanju w cźłowjeku wotucźi łubosć k domišlnje.

Pschedźyda towarstwa za pschedstawisny a stawisny Hornjeje Luźizy knjes dr. Frenzel rosprawješche wo pschedstawisnišku-ludowednym wotdźělenju Budyskeho muzeja a mjenowasche tutón dźeń wulkeho pschemjenjenja za tuto wotdźělenje. Rostoki jmpredka něschto se stawisnow pschedstawisništeho zpytništa a potom wusčehny j wjeselom a dźakom, so by so towarstwu nětko městnosče dostałe, w kotrychž może žwoje dźeło, kiž budeź drje hakle za tši léta dospołnje dosrjadowane, po prawym zpodobanju wukonjecź.

Jako běsche knjes měschčanski twarski rada Göhre hišcze jako pschedźyda Budyskeho zjednoczeństwa za wumělstwo a pschedźyda sakiteho wumělskowoskeho zjednoczeństwa poręczał, djakowasche so knjes wyschschi měschčanosta Niedner wschitkim rěcznikam a wosjewi, so žu městnosče sa zjawnosć wotewrjene a je so zbobom 3. létnja wustajenja dźěkeweho zjednoczeństwa Luźiskich tworjazych wumělzow wotewrił.

Na to žebi pschitomni jenotliwe městna muzeja wobhladachu.

*

Pisches zyły tydźeń wotmětwa so w „Měschčanskej zahrodze“

wustajeńca Němskeho tydźenja

Wona je so wczera popołdnju w 4 hodź. sa zjawnosć wotewrita. Wulkotny napohlad posticza wona jako zyłk a pokneho pschipóinacza je kóždy wopytowar, kiž ju j wotewrjenymaj wócźkomaj žebi wobhladuje. Je tu widźecź a sacźuwacź, j kajkej łubosczu žu jenotliwi wustajerjo swoje městna wuhotowali. Nadeidźemy tam žad a druhe zahrodne a pólne twory, dale wudźełki domjazeho pschemysła, industrije. Nadźimy kóždemu j naschich cźitarjow a cźitarkow, žebi wobhladacź wschitke te traznosče. Kóždy so wrócźi j płodnymi myślemi a wužitkownymi zacźišcźemi.

Wupłody nasscheje domišlny su wustajile wokrejžne hadarske towarstwo na jenej tafli lawbranny tudomny žad, kiž so je zwojimi licźkami na tebje žmeje, a na druhej tafli sberku katukowych rostlinow. Teź zahrodkarstwowe towarstwo ma dwě tafli wustajenej, jena kražni so j kwětkami a roztlinami w hornzach, druha nohy wschelaku domjazu seleninu. Katarźa wokrejžna direkzija je wustajiła wubjerk bérnow se žwojeho pschikładneho łubła w Pschilschezach.

S wudźěłkami domjazeho rjemjesła, pschemysła a industrije su sastupjene sčěhowaze firmy: Hermann Je-

Potajnstwo stareho cygana

(Skónczenje se schtwórtkowneho cźisła.)

„Knježe, ja měnju, so žnadź by lěpje było, hoy byschcze nješchto rěczał. Na takle waschnje minje so sberje cźas. Sczeże li swoju wutrobu wołožił, chzu sazo nješchto powdacź, a schtó oha móże wjaz wědźecź hacź tajki stary zygan kaž ja?“

Khkostanz bě tunkrócź pschistupny.

„Potajkim derje! Wěch po powolanju notar a samožity, ale běch njekmany cźłowjek . . .“

„Njekmany cźłowjek? Kak temu?“

„Lubowach žonu druheho.“

„To njeje nicźo nowe.“

„Moja lubowana bě mandźelska jeneho póstoweho sastojnika. Rjana, ale njekmana žónska, njekmana kaž ja.“

„A cźe ju stónzował?“

„Ně, lubowach ju psche wschо. Zyle město wo tom wědźeschе.“

„Wěchmoj podhladnaj, wona pak strachowasche so a prosčeschе mje, so bych jeje muzu stónzował. To pak cźinił njejsym . . .

„Zyle prawje, pschetož j jeneho mordaństwa njemóže ženje nješchto dobre nastacź!“ starz rjekny.

„Druhi je to podjěsčho cźinił. Wěrju, so je wona to była, kotraż je jeho dasa skónczowacź; j wěstoscu pak to njej njemóžu. Skrótka, namakachu jeho satsélenego na mosče Dunaja . . .“

Stary Jhok poskoczi nadobo se žwojeho městna.

„Schto? Na mosče? Na mosče? Wěm wo podawku, wěm wo njim!“

„Schto wěsch?“

„Do wody cźahchu jeho cźišmycź, wón wosta pak sa stoły wiżażo, njewěrno? Wurubił jeho njejsym, a pjenjezy kotrež bě pschi sebi měł, namakachu njepodótknjene we jeho nawutrobnem saku!“

Starz rejo cźinjesche spodźiwne pohiby.

„Haj, haj! To je Lajcej skucźił, wěm, wěm.“

Notar bě blisko womorje, jenož j nopinanjom wschěch žwojich mozow poradźi so jemu na nohomaj wostacź. Potom pschistupi wón k zyganej a wsa jeho sa ruzy.

„Cźłowječe, schto wo tom wěsch, rěcź!“

Stary zygan so postróži, w měnjenju, so je pschе wjele rjekł, wócźmy shubischtaj pryedawschi błyschcź a jeho postawa stuli so, kaž pschеh hrožazym njesłožom.

„Ja? Schto mohł ja wědźecź? Ničzo njewěrn.“

„Ně, łžiš! Wěsch wěsch!“ notar sarej, „njebojischo so pschеh njebojischim khkostanjom? Kak możeschi něsto nadobo mjelczecź?“

Starz stuli so jenoż hischcze bóle.

„Schto dźeżeze, mój knježe? Móżu dha ja wědźecź, schtoż samo žudnistwu njesłnate wosta? Schtó oha žyni?“

Notar sapoeza jeho prošecź.

„Ssmił so, starzo! Mam 80 létneho nana, kotryż je khory a kaž bźeżo płacże. Wón njebudże mój wumrěcź, dołhoż jeho žyn w jastwje beoši. Nimasch dha ty žanych dźěcźi?“

„Stary a khory,“ zygan sabórbota. „To je sawěrcze njelubsona wež. Je hižo dołho khory?“ wopraschа so wón sa khwilu.

„Pjecź lét hižo.“

„Sawěrcze, lubuje Waš jara?“

„Ssym jeho jenicźki žyn.“

„Jenicźki? A ja mam wósom žynow.“

Zyle nadobo wotucźi w nim sacźuzcze nana. Jeho wutroba so smjehcźi.

„Potajkim derje, pokazuje so a błyschcze. Jako so mordarstwo stucźi, leżach w kčrczinje pschi brjoh. Zyle błišto. Laj je jeho satsélił. Ssym wscho widźał, a chzu psched žudom wschо wusnacź. He, he, budże so stary nan to radowacź!“

Zyganowej wócźzy sablyskłanyschej so kaž pola dźiwjeho swérjaka.

„Něsto njech Lajcej pólnje bedźi. Jemu pschisłeji to wjele lépje hacź Wam, knježe!“

„Kak chzeschi to cźinicź, so žwobodu dostanu?“

Pischewotsaješe to jenoż mi, stary Jhok žno wě, kak ma to cźinicź. Posładajeze na mojm tafli: kelko dujow hischcze mam žedźecź?“

„Wósžom a schésdźesdźeseat!“

Te so bórzy mimo. A žym li jónu žwobodnu, potom rěczu. Tak dołho pak mjelczeze kaž ryba, heiwak by wež mohła šiščcze mišnycź.“

Hdyž zygan jaschwo wopuschczi, pschimikny wón notarej hischcze jónu.

„Bóh budź ż Wami, knježe! A mjicze dowěru!“

Skónczuje, po dwěnaj měžagomaj hórkaho cźakanja, jako bě wón hižo nimale sadwołowat, dosta so jemu powěcź wo znowasarjadowanju žudnistwa jednanja. Lajcej bě so mordarstwa wuznał, notar dyrbjesche potajkim saso žwoju žwobodu dostacź.

Jako wón jaschwinske murje wopuschczi, wuhlada wón starcho zygana na kanjentnej lawzy psched hlownymi wrotami. Sdožowny a ż dźakom napjelnjeny wón k njemu pschistupi.

„Bóh dźyl cźi twoju sdobnosć saplacźicź!“

„A nan je žiwy?“ so zygan wobhoni.

„Je žiwy, je žiwy! Kak jara budże so wjeselicź, kak jara!“

„Njemało, schto?“

A starz pokasa žwoje hischcze strowe suby, wutrobnje so sasmjejwschi. Ssměsjesche so pschezo žynlischo, a žynły kulacźu so jemu po cźełomaj.

„Pomyślcze žebi jenoż, knježe,“ rjekny wón nimale rejo, „jako pschecźelmo Lajcejej muprajach, zkoż wón pschisahaju na mune, so chzu j mojeje kože rjemjenje rěsacź, tak bórzy hacź wopuschczi jastwo . . .“

„A to pschihotuje tebi tajtu radosć? Njebojischi oha so pschеh jeho wjeceńjom?“

„Dyrbjeał ho bojecź? Ssu dźe jemu pjatnacźe lét napalili! Pjatnacźe lét!“

A wón žněsesche so wospjet a wjeseleschе so runja dźěsezu, pschi myśli, so dźe też žiwjenje stareho zygana wěcźnje tracź njemóže!

jc.

remias ſ wudžonymi nastrojemi, firma Hirn ſastupuje Württembergiku fabriku metallowych tworow, Maks Schmidt ſ Anker-regiſtrirowanſtimi pokładnjemi, Albin Beckel ſastupuje Schinckej pokonowe wino, Bachmann ſ orthopediſkimi wobuckjemi, Fr. Lieber ſ mydłami, firma Reh ſ elektriſkimi tworami, Umlauf ſ Budeſtez ſ nudlemi, Ohneſorge ſ Kühnez tórkami a zonopom, nakupowanſke towarſtwo „Edeka“ ſ němſtimi nudłemi a muku, towarſtwo ſa czerſtwe jeja ſ wudženſtej maſchinu ſa jeja, firma Henkel ſ Perſilom, ſchlenčeržeſti miſchtr Herzog, firma Korn ſe ſtepowanymi pſchitrwami, ſchewſki miſchtr Jähne, Kolſch ſ cžaſnikami, Münſche & Locke ſ pizu ja pjerſinu, Pawoł Scholz ſ rěnſtimi maſchinami, firma Korla Preißer jun. ſ reformowymi žiwidłami, Butterowy nahl. je ſlěbrowymi a kriſtalowymi tworami, hoſcženzarſke towarſtwo ſe ſchulſtim dźěłom, tiž ſo w běhu tydženja pſchezo ſašo ponowja, wot wutory je wuſtajeny měſtſczanſki wobjed. W pſchedſali ſteji firma Schild ſ maſchinami ſa dom, firma Schmidt ſ Dippoldiswaldy ſ wowſnej zyrobu. Wonkach na dworje ma ſnata Raußendorfez firma rataſtſe maſchiny wuſtajene. Kraſne dekorazije na ſali je wukonjał knjes Heimann a cžeſtliſte dźěła Muderez firma w Budyſchinje.

Muſtajeržu wotewri k. hamtſti hejtman dr. Siewert w mjenje wubjerka Němſkeho tydženja a witaſche wulku ſyłu wopytowarjow wuſtajeržu, kotruž ſu pilne ruzy pſchihotowałe. Dźakowaſche ſo wſchitkim pomocnikam, wobzeſhe 1. pſchedbžydže wubjerka knjeſej měſtſczanoſcze drej. Förſterej a ſapjerowarſej knjeſej pſchekupcej Marcžinej Bartſchej, dale też druhim ſobuſtawam wubjerka, tu najſomni wobeſhe knjeſa ſahrodniſkeho miſchtra Pětſchku. Sa krótke 24 hodžin dyrbjeſche ſo na ſali wſchitko natwariť. Knjes hamtſti hejtman wuſdžěwny, ſo je rad wotewrjenſtu rěcž pſchewſał, dokelž wuſtajeržа wopſchija ſtawy, tiž jemu wobeſhe na wutrobje leža a kotrejež próza a ſtaroſcze wón derje znaje. Tuto wołóječ, hdžež a kak jenož móžno, dyrbjał bycž ſnadawkom tóždeho ſarjadniſkeho laſtojnika. S wukraja nimamy wocžakacž žaneje wuſpěſchneje pomocy, wo tym ſu naſ poſlednje tydženje powuczyłe, jeni njemóža pomhacž a druhi nochzedža pomhacž. Mukrajna pomoc ſ dalſchimi kreditami by nam hiſchcže hłubje padnyčť dała. Tuž ſwoſtanje nam jenož pucž ſamopomocy. Luđowacž a žo wſdawacž, to ſo pola naſ wſchitkich nětko wulke pſche. Jedyn wupucž ſ nuſy leži w tym, ſo jenož domowne twory kupujemy, hdžežkuli móžno. To tež nam tuta wuſtajeržа pſchiwoła. Loni ſwuda ſo do wukraja 569 milijonow hr. ſa wukrajny žad, ſeleninu a južne płody, 202 milijonow ſa žad, 112 milijonow ſa ſeleninu a 255 milijonow ſa južne płody. Podobnje je pola draſtowych tkaninow atd. Njech wuſtajeržа na žowjim dźěle pſchinoſchuje, ſo by ſo wobkedžbowało namołwjenje ke kupowanju němſkich tworow.

*

Wjeczor 1/8 hodžin poſticži ſo hiſchcže na Mjažowym torhoſchczu pſchi rjanym wobžwjelenju wſchich twarjenjow ſ Pětrowſkej zyrkwju a radnizu

spěwny wječor

Žyłe torhoſchczo běſche połne ludži, tiž běchu pſchiſchli pożłuchacž ſpnkam ſpěwow, tiž 8. wotrjeł w Němſkim pěwnym ſwjaſtu pſcheduježe. S tym ſo prěni dźeń Němſkeho tydženja w Budyſchinje doſtojnje ſkónczi.

Mandžurska

Na dołhim ranju wot Khiny namakaju ſo tak mjenowane „tſi „narańſche provinzy“, tiž tworja Mandžuriju. Tuton kraj wupſcheſtrěwa ſo wot rěki Amura we połnozy hacž k połkupje Korejt. K wječorej tworja mjeſy hory Hingan, k ranju pak rěka Ussuri. Žyła Mandžurſka ma 939 360 km. kilometrow.

Mandžurſka roſdźěla ſo na tſi provinzy: Mukdenſku ſ 15 000 000 wobyhlerjemi a ſ hłownym městom Mukdenom; dale Kirynſku ſe 7 500 000 wobyhlerjemi a a ſ hłownym městom Kirynom; ſtónczne Zizikarſku ſe 2 5000 000 wobyhlerjemi a ſ hłownym městom Zizikarom. Mukden, hłowne město južneje Mandžurſkeje, ma wokoło 250 000 wobyhlerjow, Kirym ma 170 000, Charbin 165 000 wobdlerjow.

Wobyhleſtwo žyłeje Mandžurſkeje liczi po ſtatiſtiſy ſ łeta 1927 wokoło 25 milijonow ludži. Prawobyhlerjo kraja — Mandžurojo — bydła jenož hiſchcže na ſamych połnožnych mjeſach kraja. Woni tworja łedy hiſchcže dźeſaty dźěł žyłeho wobyhleſtwa. Je to prěnjotnje tunguſti ſplah, thětro inteligentny a wojowarſti, też jara energiſti, kat ſo ſo łeta 1644 Mandžuram ſamo poradił ſmozowacž ſo leżjorkeho tróna w Khinje. Woni ſawjedžechu w Khinje maſchnje, wottſihacž dej młoty a nožyčž wopuſche. Mandžurojo ſo też wuſnamjenježa ſe ſwojej ſwórliwoſczu a pſchiſtojnoſczu. Jadro mandžurſkeho wobyhleſtwa wichał tworja dźeńża Khinjenjo, mjenujcy 90 prozentow. Woni wobyhleja pſchewažnje połoſiſche a narańſche ſtrony kraja, po kotrychž wjedže żeleſniża do Charbina. Japanojo bydła jenož w pſchiſtawnych měſtach połoſniſche Mandžhurſkeje a po južnomandžurſkej żeleſniżu. Na nawjeczornych pomjeſach bydli też něſchto Ruſow. Ruſojo kaž też Japanojo ſu tu pſchewažnje pſchekupzy a ſaſtojnjy, mjes tym ſo ſu Khinjenjo ratarjo. Dołeſ Khinjenjo ſ pſcheludnjenych khinſkich krajow ſ hromadami ſo žem pſchežbyhlachu, roſcžeſche wobyhleſtwo w połjednich 50 łetach wo 10 milijonow.

Mandžurſka je pſchewažnje ratarſki kraj. Sokſucha k najpłódniſchim krajam ſwěta. Najwažniſche ratarſke produkty ſu: raj, jahły, pſchenża a ſoja. Hobrſte pſchenżu ſu pokrute ſ łěſami. W někotrych ſtronach, wožebje wokoło Mukdena a Charbina cžerwjenu rěpu płahuja, dale też balmu. Nimo toho je kraj bohaty na jenſkich pokładach, kaž wułku, żeleſu, ſłotu, ſlěbru a wołoju.

Podnjebjo je tu jara pſcheměnliwe. W łěcžu ſtupa thermometer na 32 ſtopjeńkow a ſpada w ſymje na —24 łopjeńkow Celſija. Wot dźiwich ſwěrjatow namakaju ſo tu tigry, cžorne njedwjedže, wjelki, dźiwje ſwinje, liſchki, jelenje, antilopy a ſoboły. Płahuja ſo drobne łoniki, mule, howjada, wowzy a ſwinje. S płacžkow je wožebje wuſnamny mandžurſki ſchkowroncžk, tiž we wulkim množſtwje do ſewjerneje Khiny wuwożuja, dokelž móże wſchelake błoſy napodobnicž. W rěkach je wjele ryhow, wožebje łoſoſow.

Hacž do łeta 1858 wupſcheſtrěwaſche ſo Mandžurſka hiſchcže dale k ſewjerej. Potom pak żebra Ruſka ſewjerny a narańſchi dźěł kraja. Po ruſko-japanſkej wójnje we łěcže 1905 dyrbjeſche Ruſka Japanam wotſtupicž Port Artur a Dalnij, nimo toho też hiſchcže južny dźěł połkupa Liao-Tung a južnomandžurſku żeleſniżu. Nimo toho doſta Japanſka wot Khiny hiſchcže prawo, natwaricž żeleſniżu wot Mukdena do Antunga pſchi wulkiwje rěki Kala, bdžež ſo tuta żeleſniża ſjednacžuje ſ korejanſkej żeleſniſkej cžaru. Nimo južnomandžurſkeje żeleſniżu, kiž je 1110 km. dołha, namaka ſo tam hiſchcže narańſchoſchinſka żeleſniża, tiž je 1725 km. dołha, ſtónczne też hiſchcže cžara Peiping-Mukden (1150 km.) a něſchto mjeńſchich żeleſniſkich cžarow.

Takle ſu wulke pſchemſtrenje, tiž nětdy błuſchachu ke khinſkemu kejżorſtwu, mjenowane Mandžurſka. Dźeńża druhi raz hižo ſo tu wotmětwa inwaſija japanſkeho wójſka a krwawne wojowanja ſu ſo ſapočałe wo tutu ſemju, tiž je tak nimo měry žohnowana ſ płódnoſczu a ſemſtimi pokładami.

Naše pismowstwo

Sokolſke Listy, łětnik 7, čo. 7.

Přinjesu nam kaž přeco dobru duchownu maćiznu a přehlad wo serb. sokolskim dźele. Zawodny nastawk wo „Měrosławu Tyršu“ (z jeho sćinorysom) jewi běh žiwjenja a wuznamnu dźěławość tutoho założerja Sokolstwa w krótkich, ale jasnych wobrazach. Dalši nastawk „Tyršowa myslička, naša sokolska myslička (z pjera br. M. N.-N.) zbliži kóždeho pytaceho za ſamerom a přitomnoſcu. Br. starosta zwjazka poda pokiwy za zarjadowanje zhromadźiznow w sok. jednotach. Tajke pokiwy su wulcy ważne za kóždeho Sokoła, kóždu Sokołku! Podadźa mnohemu pruhu swětła, do dotalneje njewědy. — Nastawk „Porsicy — Łaz a serbski Sokoł“ rysuje pospěch a wuspěch sok. myslički „na skhadźowanicy ho pomnika“. Khwali krute, swojorazne wustupjenje za Serbstwo ze strony k. fararja Malinka a k. serbskich studentow“, při „poswjećenju Zejlerjowe měšćanosty Błažija. Sokoljo su měli dobry podźěl na poswjećenju pomnika. Pod rubriku „Z našeho sokolskeho žiwjenja“ čitamy wo prócowanju serb. Sokołow w poſledním času. Też rubriku „Słowjanske Sokołstwo“ poda nam wšelake zajimawoſce. Tež čitajmy „Listy“, přetož su naše listy! -ř.

„Łužica“, łětnik 46, čo. 6/7.

nam hižo dłěšši čas přeđleži. Zawodnje přinjese wšelake delnjołužiske basnje F. Rocha. Pod titulom „Serbske hłowy“ čitamy nadrobnje wo žiwjenju wysokodostojn. biskopa Franca Jurja Locka, tuteho wznamneho a mileho wjednika cyrkwinskeho žiwjenja. Wokřewja nas přinoški z pjera Lorenca Zaleſkeho: „Styskanje“ baseń, „Dožynki hudźby“ a „Poklaſi so, błędy hólče!“ Božidar Dobrucky podawa zajimawe powćdančko z našeje doby: „Pusty kraj“. Hdyž swěru hišće přestudujemy rubriki; Přinoški k ludowédže a Stawizniske bjesadki a Literarne nowoſce, potom hakle spóznajemy, kak darow połne je zaso tuto čisło „Łužicy“. Je kužoł wědy naša Łužica, ale štó připóznaje hobrske dźěło redaktorow ze tym, zo „Łužicu“ woteběra, ju ma we swojim domje a ju čita? Budźmy skónčnje dźakowni... -ř.

Hamtſke wozjewjenje z Łubija

Wobkhodny cžaſ podpiſanego ſudniſtwa je ſo wot 12. oktobra tałe pſchemenił:

wot 8 hacž 1 a 1/3 hacž 6 hodź.

poſledni dźěławy dźeń w tydženju wot 8 hacž 1/2 hodź.

Přijatnje wotstanu popołdnju, poſledni dźěławy dźeń tydženja wot 12 hodź., ſa ſtawy wobkhad ſawrjene — tola ſmědża ſo khiwatnje naležnoſcže wobſtaracž.

Hamtſke ſudniſtwo w Łubiju, 2. oktobra 1931, ſłužbowa ſa dźěłowy ſud w Žitawje ſ wotnožku we w Łubiju.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyſchinje. — Za lokalny dźěł a feuilleton: A. Dučmaa w Budyſchinje. — Za nawodźił: [illegible] w Budyſchinje.

Ludźo bjez dźěła twarja sami swój dom.

Ludźo bjez dźěła při swojim twarjenju w sydlišću pola Brandenburga n. H. We wokolinje Brandenburga nastawa wulke sydlišćo dźěłaćerjow bjez dźěła. Ze sobudźěłom njezasłužerjow při twarjenju swojeho přichodneho doma běše móżno, płaćiznu za khěža za dwě swójbje na jenož 5000 hr., potajkim 2500 hr. na jenu swójbu, postajić, zo móża přichodni wobsedźerjo podrużny pjenjez a wotpłaćowanje dołha měsačnje z 12 hriwnami zapłaćić. Zahrodka dyrbi pomhać k zeżiwjenju.

Hospodarski rozhlad

Póndźelu 5. oktobra 1931.

S nuſowym wukazom je knjeżerſtwo bankam ſakazało, kurſy efektow, dołżnych a rentowych liſtſinow wotſjewicž.

Dowoz **na produktowe wiki** je tuchwilu ſnadny, tuž je žito na wikach jako žadne. Młyny hu ſe žitom ſchpatnje ſaſtarane, tehodła ſu nuſowane kupowacž. W hotowym ſornje jeničkim pſchenża wo 5 pjenječkom poſtupi, wowſ wo 10 pjenječkom. Rožka na dotalnej płaćiſnje wobſtawſche. W termińowym wikowanju wſchě drużiny žita něſchto pſchidobychu.

Zentnar płaćeſche ſobotu w Barlinje:

	Sobotu hr.	tydženja hr.
Pšeńca	10.70—10.85	10.80—10.95
Rožka	9.35— 9.45	9.45— 9.55
Nałětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.45— 7.80	7.45— 7.80
Wows	6.85— 7.25	6.85— 7.20

w termińowym wikowanju

Pšeńca, okt.	11.45—11.50	11.57½—11.60
„ dec.	11.70—11.72½	11.73¾
Rožka, okt.	10.05—10.10	10.10½
„ dec.	10.00—10.05	10.12½
Wows, okt.	7.55	—
„ dec.	7.70—7.77½	7.60—7.65

Swinjaze wiki we Wojerzach

ſobotu 3. 10. 1931. Pſchihwjeli běchu 369 proſatow a 1 běłaka. Pſchi ſchpatnym wobkhodże płaćachu: proſata 4—6 tydźeńſke 5—9 hr., 6—8 tydźeńſke 9—12 hr., 8—10 tydźeńſke 12—14 hriwnow, běłak 4 měſ. 18 hr. Woſta wjele ſhłeka.

Ssudnizy na pſchežhadźowanje

wutoru 6. oktobra 1931:

w **Njebjelježicach** w hoſcženzu rano we 8 hodź.: mandlawa,

w **Malbjachach** w hoſcženzu dop. w 9 hodź.: pſchanſke blido, ſchijaza maſchina, łěhanſki ſtoł,

w **Halſchtrowje** w knježim domje dop. w 10 hodź.: ſchijaza maſchina,

Płaćizny na Barlinſkich produktowych wikach.

Žito a wolijowe ſymjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	3. 10.	2. 10.		3. 10.	2. 10.
Pšeńca	214-217	213-216	bury	—	—
rožka	187-189	187-188	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	mórske lupiny	—	—
nał. ječmjeń	158-172	157-172	žołte lupiny	—	—
wows	137-145	135 14-	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	7.0-32	6.7-32	lany wosušk	13,2-13,4	13,2-13,4
rožna muka	6.5-29	26.2-28.7	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	10,3 10,8	10,4-10,6	hrjnj. kruška	—	—
rožne „	9,25-9,50	9,25-9,50	syno, 50 kg	1,70-2,20	1,95-2,80
raps	—	—	rožna ſloma	0,45-0,60	0,55-0,65
hróch Viktor.	20,0 27,0	20,0-27,0	pšeńč. „	0,40-0,50	0,45-0,55
lane ſymjo	—	—	wowſna „	0,55-0,65	0,45-0,55
pjeluški	—	—	rěpca „	0,55-0,65	0,45-0,55

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósce a pola dowérnik. 1.61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěsćacej banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhwkam čełneno znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je tón čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Cisło (Nr.) 233 | **Budyšin — Wutoru, 6. oktobra 1931 — Bautzen** | **Lětnik 90**

Nowy nuzowy wukaz němskeho knježerstwa

Němski kabinett je pónđelu nowy nuzowy wukas dowiwradźił. Dźenża dopołdnja je němski kanzleř jeho jimjk a saměr w němskotatnej radje roskładł.

Nowy nuzowy wukas dyrbi frjedu do mozy stupić. Kaž je hižo znate, so **mjes gmejny 230 milijonow hriwnow k wołoženju spomoženjowych cjezow rozdźeli.**

Na polu sawěsćenja dźełonjeměrjerjow so w tym hluboko pschimnaje pschemjenjenje stanje, so móže pschedbyda němskeho wustawa sa sawěsćenje dźełonjeměrjerjow poručeć, **so by tón tśeśina poddjery z wězami dawa.**

Wudawki sa twarjenja sjawneho sarjadnistwa so samjesuja. Hač do 31. měrza 1934 njeńmóža so tajke twarjenja sapoćeć.

Dawk khěžneje danje so wot 1. haprleje 1932 wo 20 prozentow sniži. Snižnje so po połnym létnym wunoschu njedźiwajcy na spuschćene summy wobliczi.

Wolschćerny dźeł nuzowy wukaza so **se sakrdźeśiwom** saběra. Wobsebje dyrbi so **ratatśe sakzdźenje, pschedměschćanjske małe sakzdźenje a pschiprawnjenje małych sahrodow za njesakzdźujerjow** spěchowacź. Srědki sa to dyrbja so z tym swjesć, so němske kraje wot léta 1932 sumy, kotrež němske knježerstwo postaji, z wunoschka dawka khěžneje danje němskemu statej podawaju. So by so ratatśe sakzdźenje po jenotnym waschnju pschewjedło, dyrbi so w kóždym wobdźelenym kraju statny kommisar postajić. Mali pyhlerjo dyrbja możnosć dóstać, so kraj do jich wobsedźenstwa pschejdźe.

Wo snižnju wyšokeje mjdy w privatnym hospodarstwje so postaji: Sćitne wućinjenja, kotrež so z wobkhodowym abo samoženjowym abo z powschitkownym hospodarśim połoženjom njesmjeju, móža so na nižše pschemjenjeć. Cjeły mjes pschiwuhodźenjom a jeho sfutkowanjom dyrbi snajmjeńscha tśi měsacy wućinjeć. Pschitajenjezy móža pschećiwo skrćenju skorjcz, powolańći sud žadacz abo žitrźbu do cjeła wupowědźić. To wschо so jenož na mjdu a pensijn apoćahuje, kotraž létnje 15 000 hriwnow pschekroczi.

Po nuzowym wukazu ma **so wjedźenje prozesow popschśicz.** Wyschschi krajny sud może revisije w khłostańskich wězach saćitnyć. Też **prozesy privatnych skorźbow** dyrbja so sjednorić a sud może je sastajić. **Mjesa hodnośe so sa hamtske sudy w zibinych swadach powschitkownje na 1000 hriwnow powjetschi.** Postajenja sa pschiswolenje khudoho prawa so pschemjenja. Khosty sudnistich wukonjerjow so powjetscha. Němske knježerstwo śmě wobsebite sudy k wotsudźenju wěstych khłostajomnych cźinow we **wokrjesach** postajić, w kotrychž je jich trjeba.

Ważne postajenja so na hospodarśim polu stamn. Tak **so reforma nalutowarjow** sawjedźe. Krajne knježerstwo polnomóc dóstanje, organisacije a dźełu lutowarjow a girowych pokładnjow dohladowacź a je nje pschedpisma postajić. Nalutowarnje njeśmědźa gmejnam, gmejnistim swjatkam atd. sumy wupožćeć, kotrež 25 prozentow wschěch na dań datych pjenjes pschekrocza.

Wo mzdowu politiku w Sakskej

Swjatł němskonacionalnych pschekupnistich pomocnikow je se swojeho wokrjesneho sjeda w Kamjenicy hlědowazy telegramm němskemu knježerstwu pósłał:

Pohladujo na žadanja sakskich industrialnych sa nowym snižnjom mjdy, pokazujemy na to, so je so mjda pschijatajenych pschekupnjow njepschećiwaziwa sa šrohu wot jeneho léta z pschemjenjenjom tarifow, tamanjom tarifa, wottwarjenjom pschestarsitneho saplaćenja a wumyslenym abo woprawnjenym krótkofkwilnym dźełom tak strózicź, **so so to njemóže dale snjesć.** Najnusnische wudawki w hospodarstwje pschijatajenjow, kaž podruzny pjenjes, wobsebje w nowotwarach, jesony pjenjes, schulisti pjenjes, tepjenje, pschinoschki ja sozialne sawěsćenje, dawki atd. móža so tódźela jenož na schkodu njedobałabeho sežiwjenja saplacicź a njebohdźa so tódźela wjazy swjesć. **Jeli so so twjerde płaćizny njesniža, njeje možno, nowe snjesenje mjdy snjesć.** Žadamy, so pschišłušani wězywustojni wudawanje industrialnych, so je so wotbywaniška krisa se mjdu dźełacerjow sawinowała. Předmioće prubuja. Wo žadanju sakskich pschedewjacelow, so by so mjdowa politika w Sakskej po hischcze njeskónčenej **jendźelskej** inflaziji složiła, njechodźi so jednacz, dokelž je jendźelska mjda njedźiwajcy wotbódnoćenja punta hischcze pschezo wjetscha hač mjda w Sakskej.

Rozdźělenje Hindenburgoweho wustajenja

Němski president je pschi składnosći swojich narodninow z „Hindenburgoweho wustajenja", kotrež je jemu k cjesći naskórało, něhdźe 2200 cjeżko cjerpjazym wójnskim wobschkodźenym, sawostajenym po padnjenych wojakach a wobstarnym nětkuschim wojakam wschо hromadze 425 000 hriwnow wuplaćił.

Wozjewjenje wyššich studijowych direktorow

Wyschschi studijowi direktorojo w shromadźisnje w Lipšku wobsamknjenje pschijeli, w kotrymž so mjes druhim praji:

Knjes ministerski president **so mylі, hdyž mèni, so wyšokośe zdźelanja wyschschich schulow njepschemjenjena wostanje,** jeli so so mjsowy wukas tež w najtahodnischej formje pschewjedźe. Hižo z nětkole pornicjenej naprawnje je wyschscha schula w swojim žiwjenjowym nerwu tranjena. Pschi pschećiwjenych wuczerjach w pschepjelnjenych rjadownjach budźe młodźina schkodowacź. Wuczerski dorost so sniži; mjsowy wukas tež w swojej najtahodnischej formje **wschitkim młodym filologam khleb wotmje** a wjetschu liczbu studijowych radźićelow njetrěbnych sćini; mjsowy wukas so wdawa dischkowncje hódnośe, kotraž so wobsebje z hromadźedźelanjom młodych wuczerjow z wuczomzami najpkuhnischo pěstuje. Starschim pak so z powjetschenjom schulskeho pjenjesa w cźasu najhlubscheje hospodarskeje nuzy njemóžne cźeże nakładuja, kotrež dyrbja wyschschi studijowi direktorojo też ze swojeje strony sozialnych pschićinowu dla wotwobkasacź. Wyschschi studijowi direktorojo so pschećiwo tomu hórscha, so by so z cjesće tiskalskeho slesischcza schulske pschiprawjenja wosraża, kotrež so na wot lětdźesatkow bjez poraka wuprubowane, a na kotrež so dźensnischa kulturna wyšokosć naschego luda zakazuje. Samozwitosć za jeźelnyki tutych abo bjischcze dale zahajacych naprawow njemóža woni se swojeje strony pschewzacź.

Francowske hospodarske žadanja w Awstriskej

Winske nowiny su z najkspschego žórka słonite, so chcedźa wulke francowske banki wschě Winske wjetsche bank; sjednowacź. W swjesu z tymle planom dyrbi so tež dalokopahaze pschetworjenje industrijowych koncernow pschewjesć.

Wumělske pokłady schpanskeje kralowskeje swójby w Cźěskeskowakkej.

Tśi żelesniske wozy polne wumělskich pokładow schpanskeje kralowskeje swójby su so do Cźěskoslowakskeje **pschiwjesće,** so bychu so na Lubkadźanskim hrodźe schowale. Mjes nimi su wobrazy z 15. a 16. lětstotka, marmorowe postawy, stote a złonowinowe dźěła, drohotne porcelany a domjaza nadoba. Skoty jedźuy serwiź, kotrež do tuchle pokładow słuschu, so w 144 kaschcach schowasche. Tale pokładka je pjeza najdrohotnischa, kotraž je so hdy do Cźěskoslowakskeje pschinjesła.

Pjeć polskich schulow w Lotyschskej sawrjeli.

Se žadnym muzajdom je so sfutkowanje Polskeho swjasa a Swjasa polskeje młodźiny w Lotyschskej sakasało. Schěsć schulow, kotrež je tónle swjask wuhonjerjował, je so po poruczenosći schulskeho ministerstwa sawrjele.

Flamsko-walionska bitwa

„Belgiski sjeđ" w Hasselu je so do woprawdźiteje bitwy mjes Flamami a Walłonami roswił. Patrouille žandarmow dyrbjachu na stajnosći po drohach cźahacź. Nětkuje ito ludźi je so pjeczo sranilo. Flamiski ratarjo a studentoju su do wobsebiteho żelesniskeho cźaha, kotryž z Genta jedźeschе, **kamjenje a blesche mjetali.** Wjele wotnowych schkleńzow je so rosbiło. Wulka liczba ludźi je so se schkleńzowymi schćěkami a kamjenjemi sranita. Khdyž popołdnju žwjeżeńśi cźah 25 000 Walłonow po drohach cźehnjeschе, jón z njepschećelskim wolanjom pschewodźachu. Wołachu: „Sćkława Flanderenstej, precz s Belgiskej!" a spěwachu flamiski narodny hymnus. Na nětkotrych městnach so Flamam njedźiwajcy pschewodźazych žandarmow poradźi cźah pschetorhnjeć. S hornich poschodow Flamiskeho doma so na cźah blesche a schkleńzy njetachu. Žandarmow dyrbjachu so do doma dobyć a Flamow do dwora sćitschećeć. Młodźi Flamojo belgiske khorboje z thěžow storhachu a je flamiske spěwy sanoschejo spalichu. Rosnjemdrjeny lud pschiprawnu k pschenjeżeńju rěčzow na schkrićkowak rosbi.

Réče w Francowskej

Sa cźaš parlamentowych prózdninow su wschelazy francowskeje sapóšłanzy swojim wolerjam wo swětowej hospodarskej krisy rosprawjeli.

Radikalnosocialny **George Bonnet** je w Nantes rěčał. Warnowaschе psched zlepym optimizmom. Hdyž Francowska dźenża z powschitkownej krisu njenje cźerpi dyźi druhe staty, njeńmóža tehi Francowsojo myślicź, so so tež w Francowskej hospodarske wobstejnjenje njepohubjeńscha. Bonnet žehi tohodła solidarnosć europiskich krajow žada. Shromadnje dyrbja europiske kraje pschećiwo hospodarskej krisy wobsowacź. Francowska na nadawk, w nowej organisaziji europiskich statow wjednistwo pschewzacź.

Radikalnosocialny senator a pryedawschi ministerski president **Caillaux** je so w St. Germainu z hospodarstimi a politiktimi praschenjemi nowischeho cźasa saběrał. Wšitki słowne sle w hubjenym tośkjenju kurowinow, we pschepjenjowanju wotkwantischćowa a w njeprawnym sfutkowanju kartellow a trustow. Jendźelska cźerpi, dokelž petrolej a druhe palidła wuhło wuzišćenja. Caillaux žada, so by so hospodarstwo na nazionalnym a internazionalnym pozkładu organisowało.

Też stajny pschećiwnik **kóždeje** dorosumjenjiskeje politiki, **Franklin Bouillon,** je so k słowu samolowił. Psched sjednoczenstwom radikalnych je w jenej Paržiskej shromadźinje prajił, so pucźowanje francowskeju ministrow do Barlina njeje praschenje němsko-francowskeho sbliženja rosrisało. **Němske zadanja sa pjenjesami, zwobodnym bronjenjom a rewizija mérowych sćerjenjow so sbliženju do puća stajeja.** Jendźelskim krisu Franklin Bouillon prawy sćěhowk dokatnje jendźelskeje politiki njemjse. Jendźelczenjo njejsu sebi dotal na nicźo druheho myślili, hač francowski wiew poslabicź a Němcam polěkowacź. Na druhej stronje je Amerika z Hooverowym moratorium Francowsku ponjiła. **Bórzy Francowska wot Němskeje zdźela zaneho wójnskeho sarunanja wjazy njedostanje, tola wjeźny dełznik Ameriki wostanje.**

Daladier chce sa wotbronjenje a měr dźěłacź.

Francowzky sapóšłanzy so rosbudźenju wjednika radikalno-sozialistiskeje strony Daladjerej wuzyu dźiwaju. Wón je pschedsydstwu swojeje strony we swojim Bauchusskim wokrjesu słojił, so by so mohł na **internazionalne agitazijke sa zwanje sa sbliženje a wotbronjenje ludow** podać. Daladjerej w shromadźinje jeho pschiwuržowarjo wosseko pschihłosowachu, so so radźicho na tschi dny cźah pschećiwo bronjenju nastaji, město so by we wuttim hibanju politiskeje strony wiżaju wostał. Jeho wólbu sa cźestnu presidium se sahorjenjom witachu.

Reimska kathedrala so wobnowiła.

Sćakowu Reimsku kathedralu bě sa cźaš swětoweje wójny bombardement němskeje artillerije cźežko wobschkodźił. W běhu 12 lět su so wschě wobschkodźenja swuporjedźale. W pschitomnosći wjele statnych sastupnikow a wyšokich duchownych je njedźelu Reimski arzybiskop katheđralu zaso wotewrił.

Hórnicy za Macdonalda

Mjes tym so agentoje dźełacerskeje strony w Scarboroughu wudawachu, so je dźełacerska strona narodneje knježerstwa a ministerskeho pschedsydstwa **Macdonalda** njepschećerjesłuja, su **swjatli hórnikow wobsamknikę, Macdonalda zaso sa swojeho wólbneho kandidata** pomjenowali. Wot městnych organisazijow dźełacerskeje strony su žadali, so dyrbja so pryedawschе wobsamknjenja, po kotrychž dyrbjachu so dźiwy kandidatejo postajić, pschemjenić.

Jendźelski financny minister Reading do Pariza přijědże

Pschedstejacemu wopytej jendźelskeho finanzneho ministra Readinga so najwjetscha lubźiwosć francowskeje sjawnosće pschiwobroca. Wot toho cźasa, so je Jendźelska wobstatk sota spuschćiła, je pryedawschе francowsko-jendźelske pschećelstwo khěrno wustudło. S **wotbód-**

noščejnom jendželskeho punta ju franzowske banki wulke sumny zhubite, kotrež bo miliardow dožahaju. S wulkej starošcju je franzowska luxusowa industrija napjelnjena. Wulki dźel swojich wudźelkow je wona hacž dotal w Jendželskej wotbywała. Strach je, so žo jej puć do Jendželskeje zawrje. W jendželskim delnim šejmje je žo namjetowało, so by žo bjesdźěłoscži w Jendželskej je sawjedenjom schkitanych zlow wobarało. Najprjedy by dyrbjało žo dyrbjale na wulkrajne luxusowe twory zka położić. S wothódnoščejnom jendželskeho punta je franzowska luxusowa industrija hižo nuisowana, dwoje twory tuńscho dyšli dotal do Jendželskeje podawacj, jeli so by pak žo w Jendželskej na nje hischcze wulke zło położiło, potom by franzowskej industriji njemóžne było, hischcze dwoje luxusowe twory do Jendželskeje wuwoscj. Tohale strocha by žo Franzowska sminyła, dy by žo Jendželska sabo k stotej mënje wróciła. Na diwnaj prascheńjonaj, wo jendželskich schkitanjskich zlach a wo wobnowenju stoteje mënty, budże žo blischje duy w Parisu mjes jendželskim finanzmym ministrom a franzowskim ministerskim pschedsydu Lavalom jednacz. Myslła žebi, so žo po wunoschku tohole jednanja pschichodne pomëry mjes Jendželskej a Franzowskej słóża, a so budże žo Laval na nje pschi swojich wuradženjach s presidentom Hooverom we Washingtonje počzahowacj.

Ssamomordarstwo dla puntoweje krizy.

Se spuschczenjom stoteho wobstatka w Jendželskej a s tym awizowazym wotbédnoščejnom kursa jendželskeho punta ßu hollandske banki cżęsko schkodowate. Direktor Haagskeje banki, Six, a direktor hollandsko-kanadiskeje hypotheksleje banki w Amsterdamje, stej žebi žiwjenje wjakoj. Pschiczina k tomu ma žo we wulkim schkodowanju pytacz, kotrež je bankam s puntowej krizu nastało.

K założenju socialistiskeje dźělaćerskeje strony Němskeje. Na wobrazu předstajeja so założerjo noweje socialistiskeje strony, z lěwa na prawo: zapósłane němskeho sejma dr. Rosenfeld, zapóslane němskeho sejma Seydewitz a rěčnik dr. Eckstein. Wuzamknjena opposicija socialdemokratiskeje strony wotmě w Barlinje konferencu za cyłu Němsku a wutwori so do „Socialistiskeje dźělaćerskeje strony". Na konferency wobdźěli so 88 wotpósłancow, kiž mějachu prawo hłosować. Wotpósłancow běchu wolile opositne městne skupiny socialdemokratiskeje strony. Nimo tutych hłosowaceych wobdźěli so na konferency 125 wotpósłancow jako hosćo.

Hoover za pjećlětnu přestawku we łódźstwowym bronjenju

„New Yorf Times" pischu, so president **Hoover** na nowy tydzeń wažne wosjewjenje mwda, kotrež pjeźlětnu pschestawku w bronjenju wójnskich łódźstwow nastupa. Wosjewjenje žo też nowych dawkow a sfruczenja wiczneho położenja podóttnje.

Dokelž je Hoover žobotu f finanznym ministrom Mellonom internazionalne finanzne położenje rosprajił a s jenym wusnamnym finanzmikom europske hospodarske położenje rospominał, wočzakuja, so někajku nowu krocżel rosmyśluje.

Nowe poßłki slota sa Franzowsku.

Mórska parna łódź „Europa" je njedźelu s Newyorka do Cherbourga 226 żerdżow slota, 20 tunow wažazeho, pschiwjesła. Sloto je sa jenu Parižźu banku postajene. Druha poßłka slota je žo póndźelu wočzakała.

Přelećenje bjez přestaća nad Ćichim oceanom

Amerikanskaj lětarjej Baugdorn a Herndon staj je Japanskeje wotlećezawschi pschelećenje bjes pschestacja nad Ćichim oceanom do Ameriki sa 41 hodźin dokonjałoj. Dołhosći lećenja nehdże 8400 kilometrow wuńcżinja. Wórhy po wotlećenju je Samuśhria w Japanskej staj lětarjej lětadłowu pschistajeńku pschiprawu wotcżińjoj, so byschtaj cżełosći smjeńschikoj. Póndźelu do Wenatchen pschilećezawschi siej tohodła dyrbjałoj lětadłowjes kolegow k jemi pschistajicż. So by žo rosbuchnjenje njestało, běschtaj najprjedy sbytkej gasolina wubjeżeć dalej. Na semju žo hadżiwschi žo lětadło sforo pschecżišnu, wobroczi žo potom na lěwo a słónczinje we wulkej mróżeli kura sasta. Lětarjej nejsranjenaj wostałschtaj.

Ze Serbow

W Budyšchinje, 6. oktobra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor we 7 hodź. barometer 749, hygrometer 0, thermometer we dnjo +12. Dźenża rano we 8 hodź. barometer 749, hygrometer +4 a thermometer w nozy +10. Wjedro wostanje rjane. — Nasche wjedro je žo stajiło. Rjany, „miły nasymśli posłasć je nam Bóh luby Knjes wobradźił. Ratař ma žo wot běłeho ranja hacž do śtyreho wjeczora do tpżeła, so by běrny dosběrał a nasymśle żywy do klina semje położił. Nitżny w polnozy wobaraja tymnym powětrom s połnóżneho łodowego nozka nasch powětr studżicż, tuż je wodnjo wopraudże cżopło a) połsłednju nóz njebe syma. Nitżny f polnozy wschak žu wyschinu nad naschimi stronami chętro k połonju stłóżiše. Nad wjeczornej Europu hižo bo pomróčuje a žo dolschcżuje, tak je nasche wjedro rjano sa jutfiscże abo sajutfiscże wohrożene. — Jutfje rjanu chłodża słónczko 6,08 hodź. a chowa žo 5,27 hodź. Mężacżk chłodża w połnozy a chowa žo popołonju 4,08 hodź.

— **Wječerawische posłuchanja f pschiležnoscżu Němskeho tydżenja** běchu sabo derje wopytane. Mnohi wopytachu wustajeńzu w Měschczańskej sahrodże, wjeczor pobłuchachu wulke tydżenske prajerowanje, kiž f Bohatcze wjeże klinczachu. Mišijonski dujerski chór je poschkił. Wjeczor we 8 hodź. běsche němski wjeczor w Kehelerni, kiž žo jara derje poradźi. Wopytowarjow běchu žo taske cżłowdy sesche, so dyrbjesche policija salu sawrjecż. Sta ludźi dyrbjachu žo sabo wrócżicż. Kaž zhonimy, žo tutón němski wjeczor jutfje hrjedu wjeczor ½9 hodź. w „Kehelerni" wotpjetuje.

— **Porjedźenka.** We wječerawischej rosprawje wo wotewrjenju powjetschenehjo muscja ma rěkacż, so je sa krajne towarstwo satkeho schkita domisny rěcżał kniez dworski rada prof. Seyffert s Drježdżan (a nic knjes direktor Schmidt.

— **Sabo smjertny skok f Krónprynzowskeho mosta.** Dźenża rano w pjatej hodźinje skocżi tudomny njeżenjeny 44 letny dźełacżer M. w sjamomordarskich mysłach f Krónprynzowskeho mosta dele. Wobžarujomny padże na połnóżnej stronje mosta na plestr a wumrě hnydom na smutkowne sranjenje a wukrowawjenje. S pschicżinu sjamomordarstwa žu byke pjecża cżežke myssle dla dlełcżeje biesbożcżeje.

S **Worzynja.** S wukasom ministerstwa je žo we Worzynsko-Hrodiscżańskim swjatku powołańskje schule wažne pschemenjenje stało. Pschemyslowa hólcża rjadowanja žo dla njedostatka na schulerjach rospuscżeli. Schulerjo, kiž mějachu dotal hižom dalske puczje do schule, žu nuisowani wopytacż druhe schule, kiż žu hischcże bóle wotlekane. Wotmeknjaze rosnuscżowanje mjes Bukezami a Worzynom, kiž mějesche dotal knjes Kral, zyle wotpadnje.

S **Bukez.** Sobotu popołdnju wokoło ½6 hodź. pschijedże wot Budyschina Drježdżanski automobil. Krótko do Bukez pak žo wós žnjinje wjerchacż počza a bórhy na to puscżeli žo lewe sadnje koło wot wóźi. Wós jedżesche nimale 50 metrow na tśjoch kołach, jrjedy hacż mójeschc sastacż. Wjednikej a tśjom dalschim wožobam, kiż we wosu žedżachu, žo žaneje schkody njesta. Też wós žo njedżesche dale wobschkodżił a mójesche po krótkim wuporjedżenju dale jecż.

S **Malecży.** K poßledniemu wotpoczinkej potkowachu tu cżichu bohorcżelku naschcje wsy, knjeni Jou Fuchsowu. Po krótkej, cżežkeje snjeżenej thorosczi wumrě wona hakle 54 lět stara. Wjele lubosze a dżaka sczežnje ji do wecżnosce, pschetož wona njebesche jenož we swojim domje f pschikładom wustojnosze a smérnehjo staranja, ale pomhalsche też druhim, kiž běchu w nusy a starosczi, i prawej khcżecżańskej lubosczu. To knjes farař też pschi pohrjebnej rěcży rjenje wupraji. Wona wumrě we wěstej wérze. Wecżne žiwjenje!

S **Lubija.** Wobžarujomne njeßoże potrjechi saschły pjatk tudomneho wobydlerja Felikha Krjeczmarja. Wón we swojej sahrodże worjechi tschaßsche, k cżemuż na dolším rěblu stejesche. Njejapżu žo rěsł hrjeda zlama a Krjeczmar padże znak dele. Wosta sa rěblowu schtelku wißajo a słama žebi nosu.

S **Bjedrowic.** W nozy wot pjatka k ßobotże wokoło 2 hodź. wubudżichu žo wjeßnjenjo f wohnjowym alarmom se spanja. Pola khcżerja Augusta Lidole žo płanjowa kólnja palesche. Sahrodu Hausta ßo wohnja dohlada, dokelž žo tuńje na swinjaze wili do Wojerez hotowalche. Poradźi žo, hischcże wjetschej schkodże sadżewacż. Wjeßna wožnjowa wobora samó bróżeń f hrobżu wulkowacż.

S **Delnjeho Wujezda.** Wyschschi žandarm swjeżch pola wschelakich tudomnych a też wokolnych wobsedżerjow bérnjazeho rata na jich polach. Tuta nahlikwa khorosczi bérnow žo pschezo bóle rosschérja. Wona je žo pjeza f znjuhmi hjunrjeninymi bérnami sanjeßła. Bérnowy wunoschk móże žo letża dobry mjenowacż. Pschi nětcżišchim rjanym wjedrje žo bérnje pschijimnje sbéraja a budża tu bórhy seßérane.

S **Dubrjo.** Pschekupz Marczin Krjeczmar je w naschej wsy jamu drobneho pésła wotewrił. Pésł bo jara derje hodźi sa leton, kaž hudnjowe roły atd., žamo ja tśélcżne zghłe. To budże druha dźełarnja zementowych twerow w naschej wsy. — Jan Klauk, wobsedżeř prjenjeho wobthoda, dźela nětko też narowne pomniki le wschelakich zementowych méschenjow. Kamjenje. maju dobry napohlad a žu też tuńscże.

Jlian:

Napoleon a serbski wojak

Prénjotne powědańczko.

75] (Pokraczowanje.)

Nasajtra rano pschinijeße general Becker powéjeś: Nakhwilne knjezerstwo pschewostaji Napoleonej Bonaparcze łódźi pola Rochefort bjes toho, so by jendželstu dowolnosczj wocżakowało. Ssamżnu dżeń dżsnje kżor wotpuczowaczj.

Kżor dżésche do sahrody a rosrěczowasche žo f pósłowym direktorom Labaletom wo stejnischczach njepschecżelskich wójskow. Nadobo bé f dróhi wulke wokanje słyschesche. Kżor žo woprascha: „Schto to je?" Wéjach na dróhu a tu shonich, so nimo hrodu jduzu wojazy, kiż cżahnu hórki pola St. Germain wobkadżicż, kżora posstrowja. Hdyż to kżorej wosjewich, bé wón jara hnuty. Mysłeschcże khwilu, potom khwatasche k blidej, na kotrymż bé wojerska charta wupschestrcżena, a hdyż běchu njepschecżelske stejnischcża f jehlicżkami wosnamjenjene, pschetsytowasche tute. Na to posléże hłowu a rjekny: „Horschcż Prußakow njeżnuż Franzowsku pschewinuwcż. Mózu żadżerżecż njepschecżela, so by knjezerstwo cżasha doscż méko, se swjasarjemi jednacż."

Nétk bésieże spschinje do żwojeje jstwy a wrócji žo sa krótki cżaż jako general swoblekany drastu wojerskich hajukow, we wyßokich schórnjach f wotrubami, wopaßany f njeczom a stróżkom w ruzy. Bé žo sa tute wokomiki dożyła pschemenéńć. Jeho wobliczo bé mtódne, njebé wjazy trudny jaty, ale sażo kżor.

„Generalo", wobroczi žo k Beckerej, „położenje Francowskeje wola narodnje smyßlenych, wokanje wojakow żadża żebi, so bych žo wrócżił k wójsku. Poruczam wam, knjezerstwu sdżelicż, so proschu wo wjednistwo nic jako kżor, ale jako jednory general, kotrehoż mjeno a żłakowa matej hischcże wulki woliw na dóńt Franzowskeje. Pschi Saham pola Swjeże cżesce jako wojak, méschczan a Franzowsa, so do Ameriki wotjédu, tak chętsje hacż żym njepschecżela porasył."

General Becker mějesche duschu wojaka; nowu nadżiju wulubżichu w nim Napoleonowe słowa. Hnydom jéchasche do Parisa, żebi pschejo, so by jeho połsełstwo dobry wuspech mélo. „Wón żebi f nami żorty cżini", rejesche njemdże Fouché, hdyż jemu Becker Napoleonowu prósstwu pschedenjese. „Wémy, kak by wón swoje słubjenja dżerżał, hdy by žo jeho posticżenje dożyła pschitwiacż hodżało. Precż, precż s nim f Franzowsfeje!"

Hdyż kżor Fouchéwu wotmolwu dosta, rjeknu mérnje: „Tuczi ludźo njewédża, schto cżinja. Mi niczo druhe njesłyschu hacż jo pucżiu."

Kżor sebjéła žo wojersku drastu, woblecże žo schéru żuknju a poruczi mi, so bych klucże pschijinjeßł ta jstwu, hdżej je Josefina wumrěła. Wocżinich jstwu. Kżor sastupi a dyrbjach durje wot wonka samknyć. Krótki cżaż pschebywnaschc wón żam wo jstwi, potom da wotamknycż a pschija wyschkom hrodoweje straże.

„Widżimy, jo njesmjerny wjazy cżesci, waschej majestoscżi sługicż", sapoża żwoju narécż wyschit w mjenje wschdnich, ale dale njeschżiwdże — płacż podułży słóż. Kżor wotoschi jeho mjelcżigu. Woży pschijédżechu, sesydachmy żo do nich, do prénjeho kżor żam, a wotjédżechmy do Rocheforta.

XXX.

Nichtó drje tak dospolnje njespóznat njeje hórku wérnosć słowa: njedżakny cżłowjek je wobidne żwérżo, każ Napoleon. Cżłowjek by żebi mysłił, so je cżežko tak mudreho muża, każ Napoleon bé, wojetacż. Ale runje nawopak. Napoleon bé nadobneho smyßlenja, wopraudżicży rycżer a mésiesche jako tajki dżésecżowtku dowérnu żwojim sobuczłowjekam a bé muż żwérży. Jeho nadobnosć sadżéwasche jemu żebi myßlicż, so móża jeho najbliżschi tajzy tajemzy bycż każ Fouche a nétkoschi druhy bechu. Sbożowny żo tohodła cżujesche, hdyż mésiesche pschebywacż w brjedżinje żwojich żwérżnych wojakow a wschédneho, spraunje smyßlenego ludu. A tutón lud rosnoseseli też kżora na frudnym puczu f Malmaisona do Rocheforta. Każ tehdom, hdyż żo wón f kupy Elby wrócżi, tak żo lud pschi dróży fhromadżowasche a wolasche: „Vive l'empereur!" Tehdom pak lud f wjeselokżu jemu pschijimjasche, dokelž żo radowasche, so pschikhadża; dżenża pak płakachu, so wotkhadża a je słyschani jeho prorschcżu: „Wostańcże, wostańcże pola naß a njewopuschczejce naß!"

W Niortu nasta idżét, dokelž druhi regiment hußarow żadasche, so by Napoleon pschewosał wjednistwo a jich do Parisa wjedł.

Na dnju sseżeho prażnika pschijédżechmy do Rocheforta. Tam jeho powitachu, taj jena powéjeś prajesche, każ Boha. Lódźi „Saale" a „Medusa" běschtej hotowej k wotjédżej, ale njemózeschtej wujeć, dokelž jendželski kichżał „Mellerophon" wobléhowasche pschistawu. Tuż powola kżor nétkotrych radżicżelow, so bychu wuprajili, schto ma żo stacż. Ménjachu, so dyrbi Napoleon sfradżu jendželskemu fschijażej wucżekacż. Prajachu we wulitoje réći Gironde stej francowskej łódźi pod wjednistwom kapitana Baudina.

„Smaju Baudina", rjeknu starý, kżorej poddaty wizeadmiral Martin. „Wón je jenicżki, kiż waschu majestosczj strowu do Ameriki dowjeze."

Napoleon bé f tym spokojom a by był wumóżeny, hdy by hnydom to wuwjedł. Tola wón wotjéżd wosstorkowasche dwaj a tśi dny a rjeknu słóńcżnje, so żo jemu nanjet njelubi. Tuż namjetowachu jemu, so by wużił malu dansku łódź, — 50 tunow wulku, — „Madelenu", kotraż w pschistawje Rochefort lejesche a chżysche palenż nakladowacż. Nadżachu jemu, so by żo se schtyrjomi ludźimi na nju podał a pschi pscheładowanju tódże żo do próżdneho żuda sthował.

Dżiwachmy żo, so kżor do teho swoli a poruczi, so bychu żudy f palenżom nakupili. Schto bychu tola Jendželezenjo prajili, hdy bychu kżora po dwazecżiletnej wójnje w żudże sthowaneho namakali!

(Pokraczowanje sczežnje.)

§ **Mikowa.** Nowy tymski železniski jězdny plan wotstroni so Mikowu sajbo njedźelski nóžny cyłk z Kosyjurta. S tym je so nam tež jenički nóžny swilk mjez Chorjelazom, Mikowom, Wojerazami wuhak. Dyrjekcijanska wyschaca póstowa direkcija je swój autobusowy projekt 4. oktobra jenož wótzela do skutka stajiła. Budyšco-Suborniczanska autobusowa cżara je so jenož hacź do naschoje žuježnoje-wóžy Borschcże, a to tež jenož sobotu a njedźelu, podležchiła. Powschitkownje so wobžaruje, so so njeje cżara hacź do jenoż 3 kilometrow dalschcho Mikowa wupschestrěła. Wschako tu wobsteja železniske swiski. Je wěso pschilubjene, so so pschi někak lepschich hospodarskich poměrach autobusowa cżara pschewjedźe hacź do Rychwalda, kaž běsche to hnydom swopróbka wotmyslene.

§ **Nowonoho.** Pschi twarjenju noweje dróhi sta so wobžarujomne njesboże. Lokomotiwa hrabny spinarja, so jebi tutón rjebło a nohu wotsche łódrena słama. Snjesbożeneho dowjezechu z autom do Khocżebuskeje khorownje. S twarjenjom noweje dróhi je špěchnje pokraczowało a może so hórjy na jeje wotewrjenje sa wobthad liczicź.

§ **Sdeschcho.** Na tudomnym dwórnischczu so njedawno sastojnik srani. Wón pschidźe pschi rangěrowanju mjez storkacżaj dweju wozow, tšj jemu někotre rjebła słamachtaj. Dla tuteho sranjenja dyrbjachu jeho do Khocżebuskeje khorownje dowjezcź. Ssamhnu dźeń popołdnju padże motorowy koleżaŕ je swojeho kola a so w mjeschowczu wobdrě. Wělowodźanski lěkaŕ posliczi jemu lěkarsku pomoc.

§ **Běleje Wody.** Sborjelski tawniski žud jednasche swobodu w Bělej Wodźe pschecziwo tšom komunistam, kotrychž winowachu, so su sdhromadnje pschedawarja nowin na Wělowodźanskim dwórnischczu krjudowali a tež pschiwodźili. Tež běchu woni wobstorżeni dla hrubeho njekhmanstwa. Sud sajudźi tózbeho z nich dla sdhromadneho krjudowanja k tšom měsacam jatwa.

§ **Mužakowa.** W nozy k pónđelu padże motorowy koleżaŕ z Hródka je swojim kolom. Jako běchu jemu sajbo na nosy pombali, pytnu, so je swojeho towaŕscha z boka słubił. Wrócźi so do Běleje Wody, so by so sa nim wobhonił. Wo shubjenym sozjuzu pak k powschitkownemu spodźiwanju dotal nicżo zhjschcżej njeběsche. Wjednik motorsteho tola běsche pjany, kaž to sam pschida a njemózesche so dopomnicź, hacź je swojeho sozjuza po puczu někdże sedźo wostajił.

Z Łužicy

* § **Wjasonju.** Ssobotu popołdnju so wysche kupanje turnaŕskeho towaŕstwa powětrowy ballon „Sachsen" dele puschcżi. Ballon běsche so pschipołdnju w 1 hodź w Nimdricy pola Ricy do powětra puschcżił. Automobile sańcżeho automobilneho klubu ballon sczehowachu. Po wupinjanju dyrbjeche so won najpodźischo ja 2 hodźinje dele puschcżicź a šmórjenje najdale 75 kilometrow leczeć. Ballon pschelecże Radeberg a Biskopicy a běsche nědźe 70 kilometrow ja połdra hodźiny pschelecżał. Prěnje automobile bjžo krótko po pschińańjenju ballona pschijědźachu.

* § **Wjernarjej.** Do wulkeho roshorjenja staji so njedźelu zyła wjeś, jako bu znate, so je so politeczarjeny żynt wojnaŕskeho mischtra Schokity shubił, jako běchu jeho žobu na polo wsali. Mnoho ludźi shubjeneho pyniasche. Halle wjeczor w žednej hodźinje z Noweho Schetschowa powěcź dóndźe, so je dźesco tam pschińdźe. Potom halle so wobydlerstwo smérowa. Hacź dotal běsche so we wschelakimi wunoschowanjemi w njemérje dźerżałe.

* § **Bjskopicy.** Tjecze wobthodne njesbožo sanđżeneho tydżenja na Budyskej dróhi sta so sobotu rano ¾5 hodź. krótko psched Lipowej dróhu. Wot Budyschina pschińdźe nakładny automobil z pschipowěschcakom a sajedże do dróhoweho dźelaka (Straßenwärter). Pschi tym dyrbjachu kolo do kromy krótkeho. Wjednikej je so pjecza wobjidźko z rukow wuterhnuło a wón je na lěwo pschez thódnik do Helanschej leżowoscje srajnł, żelezny piót wutłóczył a kamjenu stokp wuwalił. Nakładny auto z pschipowěschcakom wjesełe 30 zentnarjow zokora.

* § **Luboša pola Wotrowza.** Ssobotu wjeczor wokoło rjeż tudła. Brózeń je halle loni, hdyż běsche so tež hiło 8 hodź. wudyrił woheń w brózni nědźuscheho Rimplezom wotpalila, nowu natwarili. Nětcżichi wobsedźeŕ k. Schmidt je tudło halle létża k 1. auguscej kupił. Lubolka wohnjowa wobora běsche nědźe schtwórcź hodźiny do wudyrjenja wohnja k sdhromadnemu shromadowanju se šudownym woborami do Wostrowza wotjěła. Sdyžkuż pak hnydom pschikhwatachu a tak so porazi woheń na bróżeń wobmjesowacź. Wobsedźeŕ ma wulku schkodu, dokelž tu so jemu zyłe njemóczene žně a nimale wscho žyrno bobu spaliło.

Knjez kapłan Józef Nowak — z Radworskim fararjom

Wčerawša powěsć wo postajenju knjeza kapłana Nowaka za Radworskeho fararja je so potajkim z biskopskim dekretom wobkrućiła, tak zo nětko woprawdźe Budyscy katolscy Serbja swojeho wulcy zasłužbneho kapłana zhubja. Njerad widźa jeho wotsal ćahnyć, přetož je sebi za 4 léta swojeho kapłanstwa wěddźał wutroby wšěch dobyć — nic samych serbskich katolikow jenož! Ze swojim přećelnym wašnjom a mudrym rozhladom je był swojim wosadnym přećel, duchowny radnik, swědomity spowědnik a wustojny předar. Tuž wobžaruje so powšitkownje jeho wotkhad z Budyšina.

Slawnje znaty daloko a šěroko po Serbach jako basnik, spisowaćel, redaktor a wótčinc zasłuži sebi při tutej składnosći, zo tudy běh jeho žiwjenja wopomnimy.

Józef Nowak narodźi so 5. wulkeho rózka 1895 na Michalcec kuble we Wotrowje. W Serbach dźe je wašnje, zo ma statok dwoje swójbne mjeno. Hdyž bě pachołk štyri léta do wjesneje šule pokhodźił, da Jeho nan do Budyšina na tachant. šulu. Dokelž začu so 12lětny šuleŕ k wyššemu powolanej, nastupi léta 1907 puć k studijam, a to najprjedy w gymnaziju w Libercu a za léto dźěše do Dupawy, hdźež druhu rjadownju skónči.

Nazymu 1909 zastupi potom do Serbskeho seminara w Prazy a studowaše tam na gymnaziju a skónčnje bohosłowstwo na Karlo-Ferdinandowej univerśitce kaž kóždy khowanc Serbskeho seminara. Léta 1920 wotby sebi seminarske léto w Paderbornje a dósta 10. žnjenca samsneho léta wot knjeza biskopa Löbmanna měšnisku swjećiznu. Nazajtra 11. augusta 1920 swjećeše we Wotrowje swoju prěnju Božu mšu abo primicu na jara swjatočne wašnje. Hišće při knjezu fararju Hicey bu 15. augusta 1920 za „młodeho knjeza" do Khróšće powolany a skutkowaše tam tři léta hač do 15. 8. 1923. Nětko dyrbješe do Žitawy za kapłana, hdźež běše tehdy hišće njeboh fararŕ Zentner žiwy; ale l. 1926 tutón knjez wumrě a po nim přińdźe knjez farar Schindler, z kotrymž je knjez kapłan Nowak léto hromadze dźěłał.

Tola 1. prażnika 1927 přesydli so do Budyšina za kapłana při serbskej cyrkwi a tak je tu zbožownje přez štyri léta skutkował za zbóžnosć njesmjertnych dušow. Zawěsće njeje lohke stojnišćo měł, hdyž dopomnimy so na wojowanje Budyskich katolskich Serbow wo serbskeho fararja. — — —

Hdyž sceła na dźěławosć knjeza kapłana Nowaka dźiwamy, dyrbimy wobdźiwać jeho wustojnosć a raznosć, z kotrejž je wšudźe wjele wuspěcha měł. Hižo jako hłowny starši wuhotowa léta 1919 wubjernje radźenu hłownu skhadźowanku zo swojej swjedźeńskej hru „Swobody njewjesta". W Khróšćeach nawjedowaše towaŕstwo młodźencow a towaŕstwo knjeńjow w Pančicach a léta 1922 hrajachu pod jeho wjednistwom Khróšćanscy młodźency na hrodźišću pola Kopšina Čišinskeho drama „Na hrodźišću". Tež we Žitawje a jeje diasporje je knjez kapłan Nowak wjele za młodźinu skutkował.

Tule jeho dźěławosć dźe smy tež w Budyšinje spóznali, hdźež je „Młodu Jednotu" założił a z njej někotryžkuli rjany zabawny a tež časej přiměrjeny khutny serbski wječor Budyskim Serbam wuhotował. Tohodla bjez dźiwa, zo je jeho před létami hižo Zwjazk towaŕstwow kat. serbskich młodźencow za swojeho prezesa wuzwolił. Létsa je pod jeho nawjedowanjem krasny zlět w Róžeńće a Łazku wotmeł. —

Knjez kapłan Nowak pak je tež był z wubjernym redaktorom „Katolskeho Posoła", kotryž je njedźiwajcy wšěch druhich zastojnskich dźěłow štyri léta spomožnje a wustojnje wjedł a tak pomhał nabožne katolske serbske pismowstwo wobolaćeć. Kajku dowěru wuživa tež ze strony serbskich towaŕstwow, je z toho widźeć, zo bu knjez kapłan Nowak na posledńjej hłownej zhromadźiznje „Domowiny" za 2. předsydu wuzwoleny.

Wulcy wobžaruja potajkim Budyscy katolscy Serbja wotkhad swojeho serbskeho dušepastyrja, ale z druheje strony so tež zaso wjesela, zo tola w Serbach wostanje. Njech je młodemu fararjej spožčene, we swojej nowej wosadze w Radworju wjele zbožownych lět žiwy być a skutkować: Bohu k česći a Serbam k spomoženju.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* § **Freiberga.** (Kurjaza farma so wotpalica.) W nozy k hrjedźe wotpali so w Oberschóna tak mjenowany Meierowy mlyn, w kotrymž je wětka kurjaza farma. Najwjetschi dźěł tuŕ so bohu spali. Pschičežina njeje znata. — (Čežele njesboże pschi twarje wěże Freibergskeho domu.) Pschi twarje domoweje wěże spadny schtwórtk powokolnju pschi horjeczahanju wulki kamjeń a zara tu bžčlaczerja, mjes tym so tu druhi cżežko sranjeny.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wukłady na wjedro sa jutšischu hrjedu:** Na dotalnym rjanym wjedrje so hacź do jutšischeho jenoż malo pschemèni. Pođobischo wschak je lohke pomrócżenje możne, tšj znadź schtwórtk k macżenju dowjedźe.

* **S poslednim deschczowym wjedrom je so w sakskich Rudnych horach poslednja nadźija ratarjow sniczila. Žito, kotrej hischcże w póspach na polach stej, je wurostło. S klótkow někotre zentimetry derbe banty wišaju.**

* **Njedźelu dopoldnja je na dwórnischczu w Rottenbachu pola Rudolstadta w Durinskej cżah prózdnych wozow do wobhadźeneho cżasa jawadźił. Pschi strajenju je so 13 wozkow sranilo. Szhdom i nich je železniski lěkaŕ swobalał, druhi su mohli dale puczowacź.**

* **Se słabym semjerjenjom su so njedźelu rano we Hindenburgu w Hornjej Schlesiskej w podklokach někotre khody sajsypte. Jednaze hórnikam so i tym wulkeh saraczi. Sa schtyri hodźiny su wschitkich sanknjenych wuskowali.**

* **Plachtate létadło, z kotrymž bžčhtaj njedźelu sulny lěkaŕ Tesch z Marienburga a létadłowy wjednik Radtke z Neumarka wulećałoj, je so z wótrohym storkom smrószilo a so rosbiło. Teschku je sranjenym rjapom a słamanymaj rukomaj z rospadankow wurzejechu. Radtke je jenoż mjasne rany porjerpił.**

Nowy statny president w Chilejskej. Don Juan Esteban **Montero** bu za chilejskeho statneho presidenta woleny. Esteban Montero běše kandidat chilejskich knježerstwowych stronow.

Policajski přewod na železnicach

Na prěnich němskich železnicach bě powschitkownje zwjschnjom, so pschewodźachu tóžby cżah železniscy policistoja. Tak na Lipsczansko-Drježdżanskej cżarje, na Lipsczansko-Barlinskej cżarje atd. Paragraf 5 se słužbnych postajenjow za policistow cżary Lipsk-Barlin rěkasche kaž sczehuje: Policajski pschewodny sastojnik dyrbi być hodźinu do wotkhada na dwórnischczu, so by wobkedźował k žobupucżowanju pschikhadźaze wožoby, a tajkich so za puczowanjom wupokasom praischeć, wo kotrychž wěri, so nimaja tajkeho pschi sebi." To běchu cżasy powschitkowacze pschekasanje pschepuschczenych listow w Němskej.

W Schpanskej je tole pola nas dawno wotstronjene sarjadowanje hischcże pokrje płaczitwe. Žadyn cżah njewotjědźe tam prjedy, donjž njeje swědczene, so pschewodźujetaj jón wobrónjenaj žandarmaj (guardia civil). Wonaj mataj krutu nadawk, cżah wobstražujo so tež na sastanischczach wo porjad staracź, a po wukonjenju słužbnych hodźin wotměnitaj jeju druhej sastojnikaj. Nanohlad tuteju frósteju, sprózniwje sdrascżenju muzow w uniformje słubja w zuzym wožebitu dowěru. Tole dźenża hischcże płaczitwe sarjadowanje pothadża i cżasow, jako bu Schpanilka hischcże jara husto wot rubježnikich zwólbow domapytana. nz.

Wusudźenja

Njekenjeny bankowski sastojnik Helmut Rich. Opitz i Běleschej běsche 2. meje 1931 je swojim motorskim kolom w Habrachczach pschi wuježdżenju psched ulokowym sapschahom so železniskeho assistenta Bergmanna schmórnył. Tutón běsche padnył a jebi nohu wobschkodźił, so 2 njedźeli njemóżeschе słužbu wukonjecź. Habrachczanski hamtiski žud běsche Opitza k 30 hr. pjenježneho khłostanja abo 5 dnjam jatwa sadźudźił. Jeho jatkaŕ pak so pschecżiwu wusudźej powoła. Powokanski žud pak jeho powolanje jacźkrótu, tola sniži khłostanje na 20 hr. pjenježneho khłostanja.

§ Nětkhuscha hosczenzarka Theresa Klarowa i Lemischowa měješche so samolwicź dla rosnjasanja cżasanja a wotstronjenja hamtiskich swalow i tšoch wobrasow. Bu-

Prěni originalny wobraz wo wojowanju w Mandżurskej. Japansey wojacy maju murje Mukdenskeje twjerdźizny wobsadźene. Hišće přeco njeje dowidźeć žaneho skónčenja chinejsko-japanskeje wójny we Mandżurskej. Japansey, kotříž su ze wšém nowocżasnym wójnskim materialom wuhotowani, štaž so wo chinjeskim wójsku prajić njehodźi, dźerża kruće dobyte města w Mandżurskej a pječa nochcedźa tak ruče spušćić. Zwjazk Ludow, do kotrehož tež Chinjeska a Japanska słušatej, njeje hišće nicżo činił k wotstronjenju tutoho konflikta.

dyski šamtšti šud běšche ju wuwinował. Statne rěčnistwo dozpě pak je swojim powołanjom, so bo Klarowej khłostanje wo 20 a 10 hr. napołožichćej.

Šamtske wozjewjenje z Łuźic a

Twaršti technikar Richard Keil we Wurizach je prošył wo dowolnosć, bo šměł natwarić rěšarnju na leżownosći šahon čo. 175 h we Wurizach.

Po § 16 a 17 němšk. stat. pischmuškowego porjada bo tuton namjet wojezwi ſ namołwjenjom, so dchzyle bo pschihodne pschećiwjenja pschećiwo tutej pschiprawje wob 2 njedźelt wot wubaća tuteho wošjewjenja tu sapodaćej, hewak šhubi bo prawo hórschenja, dalokož pschećiwjenja bo njefałožuja na privatne prawa.

W Budyšchinje, 5. oktobra 1931.

Šamtske hejtmanstwo.

Towaŕstwowski powěstnik.

Lichań. Sokoł zwučuje dźensa wutoru we 8 hodź. pola Rudolfec.

Swójbne powěsće

Swěrowani: Albert John ſ Gertruda rodź. Pallmanez w Budyšchinje. — Willy Hänsel ſ Hanku rodźenej Hajnkez we Wojerzach.

Zemrěli: Therela Tyrpina rodź. Kruschwitzez w Budyšchinje, 46 lět, thowanje je dźenża wutoru. — Johanna Hulda jwud. Borwergowa rodź. Kowarkez w Kamjenzu, 81 lět, thowanje budźe jutře pjećk popołdnju w 3 hodź. wot žarowańšcheho domu na Budyšchez dróży 65. — Madlena Kummerowa rodź. Melbez w Malym Čišku, 37 lět, thowanje budźe jutře pjećk popołdnju w 3 hodź.

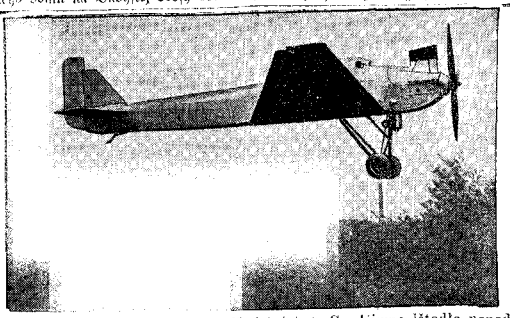

Prěnje lećenje Junkerskeho stratosferowego lětadła. W Dessawje jo so k prěnjemu razej do powětra puščiło stratosferowe lětadło „Ju 49“, kiž je so w tamnišej Junkerskej lětadłowej twarjeńi zhotowiło. Twarjenje lětadła financowaštej nuzowe zjednoćenstwo němskich wědomosćow a spytarnja za lětarstwo. Spodźiwne lětadło napaduje ze swojim wysokim jězdnym *podtwarom*. Wono je wuhotowane z motorom, kiž je 800 konjacych mocow sylny. Lećenje na pruhu běše jara spokojace, zo móže so z lětanjom do Piecardowych wyšinow bórzy započeć.

ERÖFFNUNG
EINER NEUEN

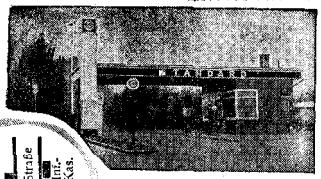

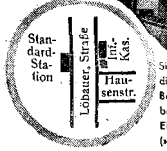

Sie erhalten hier »Standard«-Benzin und Esso, die hochwertigen, reinen, stets gleichmäßig guten Betriebsstoffe, sowie **Standard Motor Oil**, das bewährte Autoöl. Ferner stehen hier sämtliche Einrichtungen des zeitgemäßen Autodienstes (»Standard«-Kundendienst) zu Ihrer Verfügung.

STANDARD
STATION
BAUTZEN

DEUTSCH-AMERIKANISCHE PETROLEUM-GESELLSCHAFT

Hóžki

kóždeje družiny kupuje po dujowych wotdźiznach a přijima ke bělenju

Herm. Erdenberger
kóžkowa wikowańa
na Zwonkownej Jawskej hasy 54

Předawanje ćicwow
za firmu
Knoll u. Fehrmann we Drježdźanach

Kańle

kiž wutrajnje wohrěwaja poruča

Walter Voigt
wikowańa ze želzom
na Jerjowej hasy 3

Wupisanje myta

Kónc: póndźelu 12. oktobra wječor we 7 h.

W jenym z našich wukładnych woknow je 9 drastow z čislami a płaćiznami woznamjenjenych a to

6 woblekow, 3 mantle

jedyn z nich je z dwójcy tak wysokej płaćizny woznamjenjeny kaž so wopraudźe předawa.

Móžeće wusłědźić, kajka drasta jenož połojcu płaći? Za prawe wusłědźenje postajimy sćěhowace myta:

1. myto: připokazmo w hódnosći 75.- hr.
2. myto: připokazmo w hódnosći 40.- hr.
3. myto: připokazmo w hódnosći 25.- hr.

Nimo toho
20 mjeńše myta kóždy raz připokazmo w hódnosći 3.- hr. = **60.- hr.**
200.- hr.

Wšě připokazma móža so hač do 24. decembra 1931 při nakupowanju pola nas k zapłaćenju wužić.

Mjez wjacorymi prawymi wusłědźenjemi rozsudźi lós pod dohladowanjom knjeza rěčnika dra. Hentschela, hdźež su tež hižom do časa wupisanja myta prawe wusłědźenja započołożene. Naši přistajeni so njesmědźa wobdźělić.

9 wustajenych drastow so za čas wupisanja myta njepředawa a njemóžemy je tohodla tež z wokna wzać. — Młodši hač 15 lět so wězo njemóža na tutym wupisanju wobdźělić.

A nětk započeće! Přeco wšěm wobdźělnikam wiele zbožа!

Drastowy dom
Hellwig & Schönbohm
w Budyšinje na Bohatej hasy 19

Dospołne wupředawanje
we Welsec kupnym domje w Kulowje
dla spušćenja wobkhoda

Płaćizny su wo wjele niže nakupowańskeje płaćizny zniżene

Dla spušćenja ratarstwa
předawam wšón
žiwy a mortwy inwentar
Ryćerkubło w Złyćinje pola Łaza

M. SCHUBÄRTH

Chemiska čišćerńja a barbjerńja w Budyšinje na Fabrikskej dróży 10, telefon 3758

čišći a barbi žonjacu, mužacu a dźěćacu drastu, portéry, kóžki, tepechi atd.

Samsne klamy: na Hošic hasy
znapřećа khorobnеje kasy

Najspěšniše podawanje! Najtuńše wobličenje!

Přijimarnje:
na Kamjeńtnej hasy 29, na Serbskej hasy 1 a na Kaeublerowej dróży 12

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamtskim hejtmanstwje

Jenopřežne Brabantske wobrotne pluhi tež za **kruwy** su dóšle

Dźensa a jutře
tuni dźeń rybow
krewćeństwy złoty pjersk (Goldbarsch) pt. jenož 30 pj.

Předawamy jenož sobustawam

Tworykupne towaŕstwo
w Budyšinje z. dr. z w. r.

293 jězdnych kołow

předach hižo lětsa. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo móžeće tež Wy pola mje jara přihódnje kupić. Wulki wubjerk. Najnižše płaćizny.

J. Schieback, na Mužakowsk. dróży 4

Wobkedźujće moje wustajeńske wokna na Hornčeŕskej hasy 18
Předawanje jenož we hłownym składze na Mužakowskej dróży

Chceće-li nješo předać abo kupić wozjewće to čitarjam Serbskich Nowin

Přewzaće wobkhoda

Ceńenym wobydlerjam w Budyšinje a wokolinje wozjewjam, zo sym hościnc

„Alt Heidelberg“
na Rybaŕskej hasy 33

přewzał.

Přilubju tunje a kedźbliwe poshužowanje a prošu wo wo dobroćiwu podpjeru mojeho młodeho předewzaća.

Z počeśowanjom
M. Ganner

Přiloha k čisłu 233 **SERBSKE NOWINY** Wutoru, 6. oktobra 1931

Budyski wokrjesny wubjerk

Posedźenje póndźelu 5. oktobra dopołdnja w 10 hodź.

Samolwjenaj powrachowaršćitaj łobuštawaj kt. Seibel ſ Wjasońzy a Pěršij ſ Bórca. K šawodej poda knjes hamtſki hejtman dr. Siewert

rosprawu wo wutwórczu bjesdźělośćo.

Podpjerni sa njesaſtłužerjow dostawašče 15. augusta 2799, 31. augusta 2887, 15. septembra 3479 a 30. septembra 3724 wołobow, to wěra, so je ſo ličba njesaſtłužerjow wob 6 njedźel wo 925 pśiſpórkła. S pśiſpóckom je ſ najwjetšeho dźěła puſchćenje ſ dźěła w kamjenjowej a też tekſtilowej industriji.

Krisowu podpjeru dostawašče 15. augusta 3614, 31. augusta 3583, 15. septembra 3562 a 30. septembra 3368 wołobow, to je ličba w 6 njedźelach wo 246 dostawarjow wotběrała.

W tutymaj podpjerontaj ſhromadnje běšče potajtšim 15. augusta 6415, 31. augusta 6470, 15. septembra 7059 a 30. septembra 7092 dostawarjow, potajkim wučejni tu postupowanje 679.

Spomožeśśkich podpjerow běšče we wokrjeżu Budyſkeho hamtſkeho hejtmaſtwa 15. aug. 2239 a 15. sept. 2485, potajkim 246 wjazy.

Po tutych hamtſkich ličbach (7092 krisowych a njesaſtłužeśśkich podpjerantych a 2485 spomožeśśkich podpjerantych) měšachmy we wokrjeżu 9577 podpjerantych ludźi ſ jedn dźěła. Nimo teho je tu hišće wjele, kiž žaneje podpjery njedóstawaju.

Po nowišchim postajenju nemšłoſtatneje ſawěšćenje ſa bjesdźěłoſć je ſo podpjera ſa njesaſtłužerjow wot 26 na 20 njedźel ſnižiła a ſa ſaiſonſkich njesaſtłužerjow žamo na 16 njedźel. Wokrjeż ſo ſ tym ſobu potrjechi, dokelž ma 5. dźeł krisoweje podpjery ſwojeſ a dokelž ludźo bjes dźěła bo 20 njedźelach do krisoweje podpjery pśichźidu. Tu dyrbi ſe někajke wurunanje finanzowe ſtaś, hewak tutón nowy wuraſ nemšłoſtatneje ſawěšćenje wośmamjenja nowe poćeśenje.

Sa podpjerantych krisowych njesaſtłužerjow je wokrjeż do ſwojeho hospodarśkeho plana ſtajił 600 000 hr. Ta połčeśe wot 1. haprleje hač do 30. septembra t. l. je ſo wot tutych pjenjes pśichćerpjebało 245 000 hr., potajkim 55 000 mjenje hač połoja. Sa ſpomožeśśkich podpjerantych ma wokrjeż w hospodarśkim planje ſwěšćene 310 000 hr. a pśichćerpjekało je ſo w mjenowanym połčeśe 145 000 hr., potajkim 25 000 hr. wjazy hač połoja.

Wot wokrjeżneho dawka (Bezirksumlage) ſa lěto 1930 hišćeše ſtykt wo 16 455 hr. wot gmejnow ſaplaćeny njeje. Nadźijeja ſo, ſo ſo to bórzy ſtanje. Sa lěto 1931 hišćeše 102 000 hr. wokrjeżneho dawka pola gmejnow wonkach ſteji. Někotre gmejny wſchaſ žu w tajkich pjenjeżnych wuſtojśach, ſo móže wokrjeż jenoż ſ wulkej prózu ſwój dawk dostaś. S wurunanśkeho fonda pak móža ſo śrědki jenoż bracź k ſdźerjenju podpjery ſa njesaſtłužerjow.

Finanzne połoženje wokrjeża.

Dochody dawkow a pśichipokazanja wot ministerſtwa dośtał wobčakowanja njedopjelnichu, kiž wobſtejachu pśichi ſeſtajenju hospodarśkeho plana a po wukazu ministerſtwa. Je ſo ličiło na 250 000 hr. dawkowych pśichipokazańſtwo a po pśihijeżu finanzneho wurunanja hišćeše tak ſe 260 000 hr., dozpła ſ 510 000 hr. Dochodneho a towarſtwowſkeho dawka je ſo jenoż 361 248 hr. nawdało, to je 150 000 hr. pśichemało.

Dawk na ſamochody dyrbi pjeża 270 000 hr. wunjeśeć. Wočakowany pjenjes wo 25 733 hr. ſ fonda ſa wurunanje cźežow njeje hišćeše wſchitkón dóſchoł. Tola nahódnoſćenjśi dawk a rejwanśki dawk ſmějetaj pjeża ſwój wočakany wunoſchk.

Pśiwowy dawk je ſtóża wunjeśł w haprleju 20890 hr., w meji 28 455 hr., w juniju 31 485 hr., w juliju 38 000 hr. a w auguſcźe 44 200 hr. Dóńdźe-li w pśichodnje mě-

ſaczńje 45 000 hr. pśiwowego dawka, potom móža gmejny na to liczeć, ſo ſo jim ſa nje postajene 480 000 hr. wupłaći.

Dalſchi dypk dnjoweho porjada běchu wólby dweju ſaſtupjerjow ſa wobcźeżowańſći wubjerk wokrjeżneho ſaſtaraŕſkeho ſwjaſka. Tutón dypk pak ſo wotſtorči, dokelž ſobuſtawy wokrjeżneho wubjerka w ſwojim ſtejiſchću k wólbam njeběchu pśiſpjeſeni. Tuž dyrbi ſo ſaſadne praſchenje hišćeše wuſaźniś.

Potom pśiſłi knjes hamtſki hejtman dr. Siewert **wo** rozdźělenju 2. podźela pśihipomozow ſ krajnych śrědkow k wikdawkam ſa podpjeranje krisowych a ſpomožeśśkich njeſaſtłužerjow. Pśichiſwolene je wokrjeż wot kraja 59945 hr. dośtał. S tutych pjenjes padnje ſa wokrjeż 42 042,58 hr., na gmejny rozdźěli ſo 17 902,42 hr.

Knjes knjeżerſtwowy rada dr. Vater pśichednjeże někotre gmejnſke naležnoſće. Wubjerk dowoli pśiſtwu Wětrowſkeje gmejny wo ſahnaću puća mjes Wětrowſko-Buchćańſkej a Wětrowſko-Njeſwacźidłſkej dróhu. — Delnjokrajnſka a Nadźijnſka gmejna běchtej pśiſtwu ſapodałej, ſo ma ſo puć, kiž wot Budyſko-Wóſporſkeje ſtatneje dróhi pſches Wowcźu horu do Delnjeje Kiny wjedźe, ſa ſjawny wobchad ſahnaś a jako hospodarſki puć wótaś. Pśichećźiwo tomu běšče ſo garniſonowy ſtarſchi w Budyſchinje hórſchił, poſpiſchu pak ſwoje wobcźeżowanje wróćił. Tuž ſo pśiſtwje gmejnow pśihłoſowaſche wokrjeżnu wubjerk ſahnaću puća mjes Trjebjeńcu a Ssowrjezjami. Na Ssowrjeczańſkich honach to hižom dotal wjazy ſjawnu puć njeběšče.

Potom wſa wokrjeżnu wubjerk k wědźenju wo **narunańſkich wólbach ſa dawkowe wubjerki.** We wokrjeżu Budyſkeho hamtſkeho ſudniſtwa je ſo wolił na městno klampnańſkeho miſchtra Pětſcha w Hujoj rěſnińſći miſchtr Weidner w Hujoj, na městno kubleŕja a wjeſnjanoſty Muceŕja w Rabocach wjeſnjanoſta Kſchijan w Delanach.

Pśichedležachu też někotre pśiſtwy wo **korźmańſke koncežije.** Wubjerk wotpokaſa pśiſtwu Waltarja Uhde we Sſlónkezach, kiž chże na tſelniſchću pśichi Bjerwakdźe pola Cźornych Nošlźa ſa tśělzowſke towarſtwo njedźelu a ſjwjate dny korčmarić. — Wubjerk pak dowoli pśiſtwu Gerharda Kalicha w Nowej Wěžy pola Njeſwacźidła wo pśchenjeſeńe korčmarſkeho prawa, Doże Lipje we Wjasońzy tehorunja, Pawołej Philippej w Semizach-Tumizach tehorunja, Doże Kieſerej w Hněwžezach tehorunja a Arnoſchtej Seńdźe w Njeſwacźidle tehorunja. Pśiſtwu hoſpeſanzarja Krawza w Salonnju wo pauſchalny rejwańſći dawk wokrjeżny wubjerk wotpokaſa.

Wo ſakſkim nuſowym wukazu.

Knjes hamtſki hejtman roſkłoji, kak ſakſki nuſowy wukaz k ſwěſćenju hospodarſkeho plana hłuboko pśichima do wſchelakich ſarjadniſtwow. Pśchinjeże dale ſylne wobmjeſowanja w ſchulſtwje, pśichi kulturnych nadawkach atd. Se bohateje maćśiny wuſłobny knjes hamtſki hejtman jenoż to, ſchtož je wažne ſa naſch wokrjeż. Se ſarjadniſtwa ſdźěli, ſo ma „Sächſiſche Staatszeitung“ ſ 31. měrzom 1932 wuchadźeć pśchećtacź a ſo ſ woſjenjeńſkimi nowinami narunacź.

Wažny nacźiſk je tón

ſjednoczenja Budyſkeho wokrjeżneho hejtmaſtwa ſ Drježdźańſkim wokrjeżnym hejtmaſtwom,

kiž ma potom Drježdźańſko-Budyſke wokrjeżne hejtmaſtwo rěkacź. W Budyſchinje móže pak hišćeše někajka pobočna wyſchnoſćej wóſtacź. Wokrjeżny wubjerk je ſo hižom 30. januara 1928 kaž je ſkónjenjom Budyſkeho wokrjeżneho hejtmaſtwa ſaběrał a jo tehdy ſ hiſtoriſkich pśichinow wotpokaſał. Wubjerk wokrjeżneho hejtmaſtwa je ſo někto też ſ tutej naležnoſću ſaběrał, ale wón nima ſo ſa pśchiſtejnj, ſo k tomu wuprajić. Tuž też wokrjeżny wubjerk to njemóże. Hač je ſo w tutej naležnoſći hižom poślednje ſłowo rěcźało, njemóże nichtó prajić. Wocźakuja ſo proteſty hišćece ſ mnohich ſtron. Wěſty cźaſ ſa ſkónjenje tej hišćeše njeje postajenh. Po dźěłchej rosmotrowje wo tutej ważnej naležnoſći wobſamknu wokrjeżny wubjerk ſ wuwſaćom hamtſkeho hejtmana ſćěhowaze:

„Wokrjeżny wubjerk Budyſkeho hamtſkeho hejtmaſtwa je, dokelž wokrjeż ſnaje, pścheſwědčeny, ſo ſjednoczenje Budyſkeho wokrjeżneho hejtmaſtwa ſ Drježdźanami wokrjeż Budyſkeho hamtſkeho hejtmaſtwa w tóžadym naſtupanju ſ wulkej ſkškodu pśichi. Wón wobroca ſo tehodła na knjeżerſtwo ſ pśóſtwu, ſo by wot pśchelwjedźenja wotmyſkleneje naprawy (wukas ſ 21. 9. 1931 dźeł I kapitl I ſtaw 2, § 7) wothładało.“

Nuſowy wukas pśchinjeże hišćece wjele wjazy pśchemělnjenjow, na pśikład maju ſo ſbudźeć 3 hamtſke hejtmaſtwa (Dippoldiswalde, Werdau, Oelſnitz), runje kaž ma ſo ſeńcź krajnemu kriminalnemu hamtej w Drježdźanach. Statne hajniſtwo ſo roſpuſchcźa, njes ninii tej hajniſtwo w Polpicy. Wažne postajenja wudadźa ſo ſa ſjawne ſaſtaranje atd. atd.

Symſła nuſowa pomoc ſa wokrjeż.

Też ſtóża ma ſo ſymſła nuſowa pomoc ſrjadowacź, podobnje kaž loni. Dotal wſchak knjeżerſtwo hišćece njeje žanehо namołnjenja wudało. Sa Budyſki wokrjeż pak ma knjes hamtſki hejtman ſa nuſne, ſo ſo tuta pomoc lětſa ſaſo pśchewjedźe. Po krótkej rosmotrowje wokrjeżny wubjerk tutemu namjetej pśichiłoſowaſche.

Dale jednaſche ſo wo ſaſtaranje potrěbnych ſ naturalijemi w jenotliwych gmejnach. Je dźe ſo w Budyſchinje hižom ſ ratařſkej wokrjeżnej direkciju wo tutej naležnoſći jednało, tola je žyła wěc wulki riſiko. Je ſo tak myſlilo, ſo měli ratarjo ſwoje wupłody wotedawacź městо dawkow (wěſo jenoż gmejnſkich) a nětko ſo na tuto waſchnje potrěbnym pśches ſjmu pomhacź. Tola tu ſo hišćece njeje pośledńje ſłowo rěcźało.

Skóncźnje ſdźěli knjes hamtſki hejtman, ſo je ſo Budyſko-Rakecźańſka autobuſowa cźara na ſymſke poklěta ſpěchnyła, je pśchemało wunjeła, na kilometr jenoż 53 pf.

11lětna bludźeše 10 dnjow dołho po Barlinje. Hertu Mietznerec, 11lětnu dźowku jeneho pjekarſkeho miſtra w Barlinſkim předměśe Nikolassee, nadeńdźechu w narańſim dźele Barlinje, jako běše dźěco 10 dnjow po Barlinje bludźiło. Holca běše domach ćekła, dokelž měješe dla ſwojich hubjenych ſulſkich cenzurow ſtrach pśed khłoſtanjom.

Měrćin Nowak-Njechorński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Město Sarajewo njeda ſo zahańbować. Je ſo za nas łužiſkich Sokołow ſtarało, jako bychmy byli deputacija wuznamneho ſtata. Po wobjedźe chcychu nam pokazać město. K tomu mějachmy wokoło dźeſać awtow k disposiciji. Tutu karawanu awtow nawjedowaše pólcajſki prefekt města Sarajewa, kiž pśed nami na ſwojim motorſkim kole cźěrješe a nam tak rjec puć rubaše. Bě to nimo měry pśećelny, ſympatiſki, wjeſoły, tolſty knjez, kiž měješe hłowu polnu pryzlow a žortnych napadow. Cźěrchmy tuž po Sarajewſkich haſach a kóždy pólcaj pśed nami kedźbu ſteješe, mějo za to, zo dyrbja to tola być khětro woſobni hoſćo, hdyž jich prefekt ſam jich wodźi.

Naše awta ſuſkachu po šěrokich dróhach noweho města, ſuwachu ſo po wuzkich haſach orijentalſkich předměſtow, wijachu ſo po ſeklatych pućach nimo muhamedanſkich kěrchowow horje na kopcy, kiž město ze wšěch ſtron wobdawaju a tam ſkóncźnje pozaſtachmy, zo bychmy ſo wokrewili na bajkotnym napohladźe.

To je Sarajewo, bosniſka ſtolica, ze 70 000 wobydlerjemi, z kotrychž tśećina je hišće muhamedanſkeje wěry. Je mało městow na ſwěće, kiž maju tak krasne położenje kaž runje Sarajewo. Město je zatwarjene do wudoliny rěki Miljacki a kołowokoło wobdate wot hobrſkich ſkalnych wjerchow hór. Stare orijentalſke předměſta wiſaju po ſtroninach. Hač k ſtarej turkowſkej twjerdźiznje běłe domčki ſo tuleja ke kopcam, zda ſo, jako bychu tam byle přilěpjene. Nowe město pak zdźěla ſo hižo wupřeſtrěwa do ruiny Sarajewſkeho pola. Pśekwapi će mnóſtwo běłych minaretow dźamijow (mošejow). Maš tu pśez ſto tych muhamedanſkich ſwjatnicow. Maš mjez nimi najſławniſu, dźamiju Ghazi Husrevbega, natwarjenu w l. 1526—1530 wot bosniſkeho wezira paše Ghazi Husrevbega a kiž je ſławna po cyłym muhamedanſkim ſwěće ...

Njemóžemy ſo dźěliś wot napohlada tutoho kuzłokraſneho města. Je to kaž bajka z 1001 nocy.

Skóncźnje pak dyrbimy zaſo dele do města. Znowa naše awta ſuſkaju po ſtraſnych ſekulatych pućach, ale naši ſoférojo ſu wjedrowſcy kadlojo, jězdźa žalóſtnje wěſće. Pólcajſki prefekt zaſy pśed nami cźěri.

*

W ſtaroſerbſkej cyrkwičcy wobdźiwamy bohače pozłoćene ſwjećata a druhe drohoćinki.

Najzajimawſi dźěl města Sarajewa pak je „Carſija“ — orijentalſke wikowanſke předměſto. We 16 wuzkich haſkach móžeš wobkedźbować ryzy orijentalſke žiwjenje. Srjedźa małe torhoſćo, hdźež ſo předawaju jědźe, ſad a zelina: pokruty běłeho khlěba, pječenje, bobliny, marule, wišnje a kórki. Na tuto namęſto wuběhuja wuzke haſki, hdźež ſo rjaduja nizke wotewrjene budki. Tu knježi cźile žiwjenje. Rjemjeſlnicy dźěłaju: šija, tkaja, kowaju, klepaju, w druhich budkach zaſy ſteja za blidami, ſwoje twory předawaju. Někotre z tych haſkow wobydleja rjemjeſlnicy jenajkeho rjemjeſła, tak maš haſku kótlarjow, haſku złótnikarjow atd.

Wšěho draca móžeš tu nakupować: pisane přeſtrjency, wušiwane přikrywy, wumělſke pyšne paſy, konjace ſedła, orijentalſke „opanki“ (ſandale), krasne tofle, rjemjenje, kótły, drastu, čapor, z pisanymi parlemi wukładźene „čibuki“ (turkowſke trubki) wšelakeje wulkoſće, wšelake wutwory z cyna, mjedźe a mosaza, a potom te kharakteriſtiſke orijentalſke drohoćinki, debjeńki ze ſlěborneho grońka ...

Naši Sokoljo a Sokołki po „Carſiji“ dundaju, kupuja ſej wšelaki čapor jako dopomnjeńki. Předmjety ſu tu poměrnje tunje, wosebje, hdyž dokonješ něšto wotwikować. Pśekupcy ſu tu na to zwučeni a hdyž hnydom płaćiš, ſtož ſej žadaju, ſy truhnjeny.

Nakupujemy dopomnjeńkow. Hižo wjele z naſich junakow z turkowſkimi fezami na hłowje wokoło běha. Ja ſym ſej kupił rjany čerwjeny bosniſki pas ze ſlěbornym zamkom, hišće por piſanotkanych toflow, wězo też nětko debjeńkow ze ſlěborneho grońka ...

(Pśichodnje dale.)

dokhodow. Rěčko na ło j Budyšćim měšćanskim omnibušom jednać, hač njeby autowy wobkhad njes Budyšćinom a Rakecami wotewrił. Tola wotmišuje pak tu wěcho wot dowolnosće wyšićiceje instanzu.

Sjawne pożedźenje ſkónči ło ½2 hodź. Tajne pożedźenje ło pśichajunkny.

Kak němske města w 100 lětach rozćechu

Hs. W cźasu naśich dźěkow a pradźědow běšće lud hišće derje rozdźělony na kraj a města. Města njebychu pśeš měru wulke, a hižo pśeco wrotami wupśešćerjachu ło pola a luki, wonješe tak rjeź sa hródźu. Haj, kraj a naćiństwo bě ſamo w městach hišće doma. Mnoho měšaćhu ratarśki ras. Wobśiċerna měrnosć a spokojnosć a wulke ſwjasanje cźłowjeka j pśichirodu leża śċerko na žiwjenju naśich śċehabnikow. Woni twjerdźe žyhachu w ſwojim wobkhedźeństwje a běchu ſpožowni w ſwojej wokolinje. Wona jich dospołnje ſpokoji. Teź wuſpokorowite wikowaństwo tute wobśitcjenośće njewobcźežowaše. Po wójnje 1813 namakaja ło w Němſkej jenoź 4 wulke města, a to: Barlin (200 000), Drježdźany a Mnichow (ſóźde 100 000 wobydleri) a Hamburg.

Schtyri podawki pśicheměnichu tute ſejśatjenje wobydleŕſtwa dospołnje. Sawjedźenje ſwobodnistwa (Freizügigkeit), ſamohospodarjenje městow a ſwobodna rjemjeſła, rozjenje industrije a twar żeleźnišćich cźorow. Tute 4 dypki potrjechichu wohromne žiwjenje, waśchnje městow, hospodarſtwo a wobkhad. Wone ſapoczachu hromadźe lud i kraja wabiċ, pśicheżypaċ a w rozcźahowanych měśiach hromadźiċ. Pśichi ſakoženju Němſkeje 1870 měśeśche wona 8 wulkich městow i 2 milijonom. wobydleri. To bě 48 proz. wobydleŕſtwa. W lěcźe 1880 liczachu ło hižo 7,1 proz. a 10 lět pozdźišćo narośće liczeła hižo na 12,8 proz. wot 49,2 milijona. W lěcźe 1900 wucźini liczba 16,9 proz. wot 55,6 mil. a 1910 21,6 proz. ſyłeho wobydleŕſtwa. To je pjaty dźeł ſyłeho luda, kotryż w městach bywa. W lěcźe 1925 bydła 26,6 proz. w městach a dźensa je tuta liczba na 30 proz. ſyłeho luda narośła. Tak narośće w běhu 4 cźłowjeczich dobow měšćańſke wobydleŕſtwo wot 50. na 3. dźeł luda.

Relatiwnje a absolutnje wotběraśe je w ſamnjenym cźasu nakrajne wobydleŕſtwo, kaž ſćěkowaca tabela pokazuje:

Lěto	Wulke města 100 000	Sśerjenje města 20 hač. 100 000	Małe města 5-20 000	Krajne města 2-5000	Wjeſne wobydleŕſtwo
1871	4,8	7,8	11,0	12,4	64,0
1880	7,1	8,0	12,7	12,7	59,5
1890	12,8	9,5	12,8	12,0	52,9
1900	16,3	12,8	13,5	12,2	45,2
1910	21,6	13,4	14,2	11,4	39,4
1919	23,8	12,9	13,4	11,9	38,0
1925	26,6	13,1	13,3	11,0	36,0

Tak ſuche, kaž liczby ſu, tola pokazuja, kak ło lud do městow cźiſćeji. Pola natrajneho wobydleŕſtwa wucźini to 25 proz. wotběrkanja w běhu diweju cźłowjeceju generacijow. Wſcho dopokas pśicheměnjenja Němſkeje i agrarſkeho do industrialneho ſtata.

Wulke města ſu wuraſ wulzy roswiteho industrialneho hospodarſkeho žiwjenja. W nich hromadźa a wutrjebaja ło mozy mnohich wok tyhaz na ſhromadny zyl. Tak może ło mnoho wulkeho tworiċ, ſchtoż hewak w malym by było njemóżne. Ale tuto roswiwanje ma teź ſwoje žyłne njedoſtaśi, na pśikład wotběrkanje porodow. Wjele wulkich městow, pśechode wjchem Barlin, pokazuja hižo wjazy jemrjeſow dyžli narodźenych. Wone rostu jenoź i pśichicźahowanjom. Wulke města ſu po prawom hobrźke kołoby na hornjeŕſich nohach. Wone ſu ſtajnje wot kraja wotwiśne. S kraja pśichiċeji jim nowe cźerſtwe žiwjenje, dokelž wone ſamo žanoho tworiċ njemóża. Saſtanje hdy tuton pśichiběh, ſu wone k ſahubje ſazudźene.

A kajki ſtrach pśichinjeje tutón běh do městow ſa kraj! To widźimy w Schleſyſku a Rańſkej Pruſkej, hdźež na jedyn ſtóżny kilometer jenoź 60 cźłowjekow padnje. Najhórje je w namjeſtnym kraju, tam bydła jenoź 43 cźłowjekow na ſtóżnym ſtomtr. Nawopak bydła w Porheińſkej 296 a w Saſkej 333 cźłowjekow na ſtóżnym kilometrje. To je jaſne doſeċ a nimo teho pokazuje wulke hubjeńſtwo ſakſkeho luda.

Tu widźimy, ſo maja ło hišćeże wſchelake problemy w poćahach mjeſ měſtom a krajom rośrjaċ. Wobaj ſtaj wot ſo wotwiśnaj — wonaj ło mjes ſobu wudopołnjataj. *Město twori bohaſtwo a wobkhedźeństwo, kraj žiwjenje a ludowu móc.* Tehodła maja ło žadanja hospodarſkeho žiwjenja a ludoweho žiwjenja nětdy ſjednoċeju.

Dźakowny cźitaŕ

Snaty amerikanſki ſpiſowaczel Pětr Dunne dosta w tychle dnjach ſawěſće iwjeſelazu powěſć, ſo je nam-rěł 2 milijonaj hriwnow, a to wot muża, kotrehoż njeje ženje ſnał. Njeſnaty ſpomóżnit je był amerikanſki multimilijonar Harry Whitney, kotryż ſawoſtaji 200 milijonow hriwnow. We ſwojim teſtamence je poſtajił, ſo ma ło ſpiſowaczelej tuta wuſoka ſuma wupłaċiċ, dokelž je jemu cźitanje knihow, kiž je Dunne ſpiſał, wjele pśichijomnych hodźin pśichotowało. Milijonar we ſwojim teſtamencze piſche, ſo je ſpiſowaczelej i zyleje wutroby dźakowny a ma tohodła ſaſ prawne, ſpiſowaczelej też nětajke wjeſele pśichotowaċ. Móżemy ſebi myſliċ, kak jara je Dunneja tole zyle njewocźakowane namrěſtwo woſožiło, a amerikanſke nowiny njeſakomdźa tule naležnoſć we wſchěch jenotliwoſcach rospiſaċ, wuſchěhnywſchi ſobom wſchě dobre ſtrony ſemrěteho. Wjeſo dyrbja wſchak pśichidaċ, ſo bě njehoħi multimilijonar ſa cźaſ ſwojeho žiwjenja był mulki waſchniċžak. Wón niemčielſche mjenje hač 30 automobilow, a trało je ſchtyri zyłe lěta, pśedy hač móżachu jeho ſamożenje, potajkim namrěwſtu maċijinu, wobliczeċ. Jenemu Newyorkſkemu wuſtawej je ſemrěty milijonar 85 milijonow hriwnow jawoſtajił. Jeho mandźelſka doſtanje wjeſo najwjetſchi dźeł ſamożenja. Njewſchědnje wyſoke wſchak ſu też ſumy, kotreż je milijonar ſwojim dobrym ſnatym, pśikuzanym a dź damajzym pśichijatajenym wotkaſał.

Cźłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoła w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěſtnik: O. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad

Wutoru 6. oktobra 1931.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 polnisk złotych	47,45
1 jendźelski punt	16,03	100 čěskosł. krónow	12,48
100 ſwajc. frankow	82,32	100 franc. frankow	16,68

Dźensa njeje žanych wubladow hišćeże, ſo ło burſy w Němſkej bóſy wotewrja. W politiſkim nastupanju je pśichod jara njewěſte. Dźenja ło ſda, kaž by ſtatne knježeŕſtwo ło pśichetworiċ chcyło, ſo by ło bóle na prawiczne ſtrony ſejerało.

Na produktowych witach je žito jara žadne. Natać nima khwile, dokelž žnje a bjerje ſpěra. Mlyny trjebaja žito, wołeśebje rožku. W Barlinje pśheńca, rožka a jećmjeń *pomnjo* ſłobocze wo 10 pjenježkow poſtupichu, wowjeſ wo 15 pjenježkow. W Drježdźanach poſtupichtej pśheńca a wowjeſ wo 10 pjenježkow po zentnaru, rožka wo 5 pj.

Zentnaŕ płaċeſche w Barlinje:

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pśheńca	10,85—11,00	10,70—10,85
Rožka	9,45— 9,55	9,45— 9,55
Nałětni jećmjeń	—	—
Nazymski „	7,55— 7,90	7,45— 7,80
Wows	7,00— 7,40	6,85— 7,20

w termijowym wikowanju

Pśheńca, okt.	11,60	11,62½—11,52½
„ dec.	11,75—11,78¾	11,55—11,45
Rožka, okt.	10,12½	10,02¼— 9,97½
„ dec.	10,05— 9,97½	10,05½— 9,92½
Wows, okt.	7,65— 7,67½	7,40
„ dec.	7,85— 7,87½	7,62½—7,45

Wikt rěnecho ſkotu wcźera w Drježdźanach.

Howjaſeho ſkotu běchu ſajo pśichejele pśichinjali. Cźełata a ſwinje ranje doſahachu. Tuž mjeſačna ſwinje poſnjo tydźeńſkim pśicheċeſtnišće wiki. Žadne běchu tučne cźełke ſwinje, tohodła płaċiśiny poſtupowachu, kaž też pola druhich druſnjow ſwini. Też cźełata ło lěpje pśichedawachu, tola pornje tydźeńſkim wikam njeběchu wo wjele dróżše. Howjada mjeńchu ſajo ſchpatne wiki, ſamo w najlěpſchich kajkoliċach ło płaċiśiny wotdrjebichu, w druhich druſnjach hišćeże bóle popuſchċowachu.

Drježdźanska burza (5. X

Pśheńca, 75 kg	219 224	bórnjace kruški	14 20 14,50
rožka, 74 kg	201 206	pšeńč. wotruby	9,80-10,20
nałětni jećmjeń	175-193	ržane wotruby	10,50 11 30
nazymsk jećmjeń	165-170	pšońčna muka	46 00 48 00
wows	150-157	ržana muka	32,75 33,75
čefwjeny dźeċel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
ſuche truh.	6 00 6,20	cokrowe truh.	—

Ssudniży na pśicheżadowanje

ſtrjedu 7. oktobra 1931:

we **Wojerjezach** w hoteźenzu „K ſwěžidže“ dop. w 11 h.: wſchelake meble, klawěr, radio, awto, wós, hródź ke rózinoſebranju i gmywowanym ſeźenami, mtyło, wołowe wobźěgki, tachle hlinjane, pišaŋy ſtroj, ſchijaza maſchina,

w ſarjadniſkim domje **thorobnje** pokładnje pśichip. w 12 hodź.: pišaŋke ſtroje, pleċene meble, ſchewſka ſchijaza maſchina,

w *Pśeżezach* w Schleukrichej hoteźenzu dop. w 3 hodź. ložo, vertiko, gramofon.

*

Kubla, 87 jutrow wulke, ſłuſchaze Jancej Praźej w Kulowzu. Pśicheżadźowanje budźe ſtrjedu 2. dez. 1931 dop. w 9 hodź. na ſudniſtwje we Wojerezach.

w Drježdźanach:

	wčera	tydźenja
Pśheńca nowa	10,95—11,20	10,75—11,00
Rožka nowa	10,05—10,30	10,00—10,25
Jećmjeń nałětni	8,75— 9,50	8,75— 9,6
Jećmjeń nazymski	8,25— 8,50	8,25— 8,50
Wows	7,60— 8,00	7,50— 7,85

Płaċiny rěcnecho ſkotu na Drježdźanskich ſkótnych wikach.

5. oktobra

167 wol., 350 byk., 495 kruw., 130 jałojc., 573 ćelat., 884 wowc., 2666 ſwini.

Płaċiny za

woły: 1. 38 -42, 2. 32—37, 3. 27—30, 4. 24—26;
byki: 1. 24—40, 2. 30—34, 3. 24—29;
kruwy: 1. 32 -36, 2. 27—31, 3. 20—24, 4. 16—19;
jałojcy: 1. 36—40, 2. 30—35;
ćelata: 1. — , 2. 52—57, 3. 45 - 50, 4. 30—38
wowcy: 1. 42—48 2. 34—40, 3. 26 - 32;
ſwinje: (pśez 300 pt.) 61, 2. (240—3) 58—60
3. (200—240) 56—57 4. (160 —200) 54—55,
Rancy: 50—54

Płaċiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotſiowy ſymjo po tonu abo 1000 kg, howak 10 ke.

	Płaċiny po złotej hriwnje				
	5. 10.	3. 10.		5. 10.	3. 10.
Pśheńca	217-220	213-216	uwy	—	—
rožka	8 -191	187-18	woka	—	—
naz. jećmjeń	—	—	wódrne łupiny	—	—
nał. jećmjeń	158-73	157-17	złote łupiny	—	—
wows	143-14	135 14	ceradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wonuſk	—	—
pšeńč. muka	27,1-32,0	26,7-32,0	rany wonuſk	13,2-13,4	13,2-13,4
ržana muka	26,6-29,1	26,2-28,7	koen. melassa	—	—
pš. wotruby	11,8 10,5	10,4-10,6	brnj. kruški	0,45-0,60	0,55-0,6
ržane „	9 25-9 50	9,25-9,50	ſyno, 50 kg	1,70-2,20	1,90-2,2
raps	—	—	žana ſloma	0,45-0,60	0,55-0,6
hróch Viktor.	25,0 27,0	26,0-27,0	pšeńč. „	0,4 -0, 0	0,45- „
lane ſymjo	—	—	wowſna „	0,55-0,65	0,45-0,5
pjeluški	—	—	ječna „	0,55-0,65	0,45-0,5

K 400létnym posmjertninam Ulricha Zwingli. Před 400 lětami, 11. oktobra 1531, padże Ullrich Zwingli, wulki ſwajcarſki reformator w bitwje pola Kappela, na kotrejż ſo jako pólny prědaŕ za wójsko města Züricha wobdźěli. Swajcarſka dźakuje ſo Zwinglijej zawjedźenje reformacije a wuwiće a spěchowanje cźeſcho patriotiſma a njewuhasliweje lubośće k domiznje. Horni wobraz předſtaja narodny dom reformatora we Wildhausu pola Toggenburga w St. Gallenskim kantonje. Delekach na lěwo Ulricha Zwingli, na prawo: jeho pomnik před Wódnej cyrkwju w Zürichu.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhowkam čěłneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom (nanejpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja wo baney hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přepruwowane. Prawa a winowatosće abonentow wojasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki. Wó Serbske Nowiny hdyž a hdyž wozjewja.

Čisło (Nr.) 234 — Budyšin — Srjedu, 7. oktobra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Němske knježeŕstwo wróćo stupiło

Brüning nowe knježeŕstwo twori

Schtož je so hižo póndźelu wočakało, je so wutoru stało. Přeđy hač je němski president nowy nusowy wukaz podpisał, su po jeho poliwje němski kanzler Brüning a jeho župaministrojo wróćo stupili. Nusowy wukaz potajkim njepodpisany wostanje. Njemóžne njeje, so z nim pśchemjenjenje w knježeŕstwje śinitśe. Němski president je Brüningej poručił, nowy kabinett wutworić. Přeđy hač je k tomu dóšło, je Brüning hišće tuce ministerśich presidentow němśich krajow do konferency swołał. Něźkole Brüning sa wožobami pyta, z kótrymiž by jenotliwe ministerstwa wobsadźił. Po możnosći chce pjeca muži wubrać, kótaž su w politiźy mjenje wustupowali. Nowe knježeŕstwo budźe pjeca bóle na prawizu stojene. Tola to su jenož hódanja politiśkich stronow, kótrež mjenja, so so stanje, schtož hebi pscheja.

Dr. Curtius, na kótrehož su dla jeho stejiśiśeja k planej njemsko-awstriśkeje zjownje unije najbóljnišće nadběhi śinili, bě hižo póndźelu němskemu kanzlerej wojsewił, so žiwje sastojnišćow stoji.

Sakski protest přećiwo Brüningowej politicy

Politika nusowych wukasow je wutoru w Barlinje na konferency krajnych ministerskich presidentow wótre pscheśiwjenje nadeschła. Wobzebje so sakśi ministerski president Schieck pśched politiku wobarasche, kótraž němśke kraje stajnje pśched hotowu wěź staja, jim prjedy śkadnośće njedawśi, žiwje woprawnjene pscheca wuprajeś. Sakśi ministerski president je wobzebje teź pscheśiwo tomu wobroćił, so so z politiku nusowych wukasow němśkeho stata krajne knježeŕstwa pśchezo bóle a bóle **kame wukonjaze organy němśkeho knježeŕstwa śinja** a so su pśchi tym nusowane, pod tymle cśichezom najwjetśe finanzne nusowe naprawy śinił, kótrež němśke knježeŕstwo w žiwotnim sajadnistwowym wokrjesu njeśini.

Ministerski president Schieck žiwje kritiske pohudźenje politiki Brüningoweho kabinetta je žadu łóńcźi, so nowy nusowy wukaz jenož kruchi naprawow pśchinješe, a so so ludej dołej jatrje kurs njepokaluje, z kótrymž chce němśke knježeŕstwo nětśišchu hospodaŕsku krisu pśchewinyć.

Teź sastupjerjo druhich krajow jaki protest pśchećiwo politiźy Brüningoweho kabinetta podpjerachu. Sso sakitujo, němski kanzler w dlśchej rěźi pśchiźiny nětśišćeje krizy rozłoži. Pokaja na to, so su pśchiśiny z internazionalneho położenja nastałe, a w tymle zwisku na podawki w Jendźelej fej pśchehdźe, z kótrychž wotwodźowasche, so njeje w tu kwilu móžno, dalokosahaje hospodaŕske naprawy śinić. Tyrbiny so na rozsćahanje dujowych prascheńjow wobmjeśowaćej.

Žanych pjenjez za pruskich zastojnikow

Jenož położa nsdy so wupłaćiła.

Pruśy sastojnizy dyrbjachu 10. oktobra druhu położu swojeje nsdy dostaś. Dokeľ su dawki hubjenje došchle, je finanzny minister porućił, so na so jenož położa płaćineje summy, potajkim jenož schtwórćina mešaćejeje nsdy wupłaćiźeś. Tole poruśenje je mjes pruskimi sastojnikami wulki njeměr šłudźiło. S pśchiśiłuschneho městna pak so praji, so njeje žaneje pśchiźiny, so nabojeźi. Liśi so z tym, so budźe so hižo pśchihodny tydźeń mózy sastojniśka nsda dopłaćeźiś.

Kommunistiske nasyinosće w Neukölinje

Wjetśe demonstrazije dźełonjemějerjow su wutoru bopołdnja w Neukölinje-Barlinje byłe. Demonstrazija so w Neukölinskej radnizy sapoča, do kótrejež bě so 100 njezaśłužerjow dobyło, so bychu z tutej demonstraziju jednanje kommunistiśe njezaśłužerjow i wodźerjow spomožeźerskeho hanta podpjerali. S pomocu nadpadowańśeho kommanda so poradźi, demonstrantow wotehnaś. Tuśi na to we někotrych pśchedawańcach zyrobu hebi wunuśowachu, so jim barmo zyrobu pśchewostajiśchu. Policija jim sadźewa, jenu nazionalno-sozialistiśku korčmu nadpadnychu. W bliskosći tuteje korčmy so kommunistojo a sozialistojo wospjet do pukow dachu. Policija je někotrych kajerjow měra sajała.

Kommunistojo wokna rosbiwaju.

Póndźelu w nozy su w Barlinje na wschelakich měśtnach po śdaću kommunistojo wokna někotrych nowinskich filialow — njes ninu dźewjeću Scherlowehu, dźeśaću Ullsteinowehu a jene „D A Z"-naklada — rosbili. W rosbitych wukładnych wokach su kamjenje namakali, kótrež běchu do łśtakow jawalene. W łśtakach su pśchećiwo sakasanju „Čerwjeneje khorhoje" protestowaśe. Jenoho je hamuopaśnikow su sajeli.

Jenoho nazionalneho sozialista satśełili.

We wjeczornym Esjenje je póndźelu krótki cźas do połnoźy nětśišće 25 kommunistow dweju nazionalistow nadpadło. Kommunistojo kamjenje do nazionalneju sozialistow mjetachu a do cźěkajeju nětśišće pjeć króć tśełichu. 33 letny Erich Gathe ju tak cźěžko śranj, so bórzy po tym kumrje. Winikoju su njesłušnaći cźeknyli. Policija je na jich wuśledźenje a sapłapjenje 1000 briwnow myta wupiśała.

Nasylnosće němskostatneje khorhoje w Picnju

Sanźdźenu njedźelu bě so nětśišće 800 pśchisłuschnikow **němskostatneje khorhoje leschła.** Hdyž woni po mjesće cźahnychu, měnjachu, so jich ś jeneje ville wohanjeja. Tohodla do njeje kamjenje mjetachu a do jejneho wobsedźerja plumachu. Wschelakich stahlhelmarjow, kótrychž na jich znamjeńskach spóznachu, nadpadźechu a nabichu. Cźrjóda pśched hotel „Deutsches Haus" pśchiśeźeše a někotre wokna wubi.

Rozhorjenje w Pólskej dla pólskeho korridora

S presidentom Hooverom so wo wobstejnoscach we Němskej rosrěčuju je pjeca jedyn amerikanski politikar rjekł, so dyrbi so Pólska ś Němskej wo korridoru dorěčeć, a so dyrbi so rěka Wiśła jako internazionalna rěka pśchipólnaś. Haćrunjej powěźeć wo tymle rosrěčenju njeje potwjerdźena, je wona w Pólskej wulke roshorjenje słudźiła. Kaž Habasowa telegrafna powěźeńca ś Warschawy powe, je póliti tyonkowny minister Saleški, kótryž hač do tónja sarideńeneho tydźenja w Pariśu pśchebywaśe, tole praśenje hnydom ś ministerskim pśchedsydu Lavalom rosprajił. Tutón je Salešemu rjekł, so Pólska nima žaneje pśchiźiny, so někał do njeměra daś.

Awstriska je wobkład pólśkich pśchipokasankow i wukrajom sastajiła.

Winska pólska direkzija je wutoru pornežita, wobkład pólśkich pśchipokasankow hač na dalśe ź zulym wukrajom sastajiś. Tale naprawa je so stała, dokeľ je so kursowy rosdźěł k walutowym spekulazijam wuźił.

Awstriska přikazni francowskich bankow posłucha

Winska fschesćijanjsko-sozialna „Reichspost" pśiśe, so je jej swjatkowy kanzler dr. Buresch polnomóz dał, wojsewiś, so so awstriśke knježeŕstwo k planej pśchećejelnje staja, po kótrymž chjeźa někotre wulke Pariźke banki awstriśke wulkobanki sjednoćiś. Knježeŕstwo je swólniwe, pśchewjedźenje tohole plana podpjeraś. Nowe pruhowanje tuteje należnośeje pak pokaże, so so planej wulke wobcežnoscze napśeciwo stajeja.

Před rozpuščenjom jendźelskeho delnjeho sejma

Jendźelske knježeŕstwo je w nóńnym poźedźenju k wutorje wobjamkło, parlament hnydom rospuśćeźiś a nowowólby wupiśaś. Liberalni ministrojo su potom we wosebitym poźedźenju wobjamknyli, so w knježeŕstwje wostanu. Kral je Macdonalda hišćeze wutoru pśchijeś chcył, so by jemu polnomóz k rospuschćenju parlamenta dał.

Knježeŕstwowe wólśne napominanje so wšěch praschenjow, wo kótrež ju so liberalni a konserwatiwni nadźili, na pśchikład pokajanje na schkitaze zła, wołtaji a je

nej lud namołwi, so by narodnemu knježeŕstwu ź Macdonaldowym wjedźiśiwom polnomóz dał, so by wšitke naprawy k pśchewinjenju wobcežnoscow a k wobnowjenju jendźelskeho hospodaŕstwa a finanzow śinił.

27. oktobra nowowólby w Jendźelskej

We wutornišchim poźedźenju delnjeje ześmna je ministerski president Macdonald wosjewił, so so parlament dźenża rospušćeźi. Praji, so je audienzu pola krala měł, a so je jemu tón po jeho próśtwje polnomóz k rospuschćenju ześmna dał. Nowowólby so sa 27. oktobra wupiśachu.

Jendźelska dźěłaćerska strona so radikalizuje

Na lětnej schromadźišnje dźěłaćerskeje strony, kótraž je so póndźelu w Scarboroughu wotewrika, je **Henderson** na biśkopsej nowowólbow pokasnjo, pśchiwiśowarjow dźěłaćerskeje strony pśchede wschěm k jednoce napominał.

Schromadźišnjej pśchedhdyła **Hirst** w dlśchej rěźi napomni, so **kurs jendźelskeho punta i lutowańśimi naprawami hišćeze njeje sawěźenjeny,** a so narodne knježeŕstwo nowowólby tohodla tuce wupiśe, prjedy hač sćěhowki wothłodnoscenja punta počnu na wudźerjenje žiwjenja skutkowaś. Wo praśenju **schkitazych zlow** Hirst praji, so dźěłaćerska strona w nich jenož schłódny instrument sawobčeženeho kapitalisma widźi, so by so mjeda dźěłaćerjow dale dele tłóćiła. Dźěłaćerska strona budźe tohodla pscheśiwo schkitazym złam je wschěmi śrědkami wojowaś.

Liberalna strona w Jendźelskej rozpaduje

Mjes tym so wjednik liberalneje strony Lloyd George doma fhory leži, je liberalna strona w delnim ześmnje do dweju dźěłow rospadła. Wjetśa połojca je so wjednistwom sapóśłanza **Johna Simona** pśchijamka. Póndźelu wjeczor je wón schromadźinu ź swojich pśchiwiśowarjow zwołał, na kótruž bě so 22 sapósłankow liberalneje strony sejchło. We pśchijatym wobjamknjenju so praji, so je so nowa strona k podpjerarju Macdonalda jako wjednika nazionalneho knježeŕstwa a sa wólby sakazała.

Zakoń přećiwo wuwuźiwarjam inflacije

Sakoń pśchećiwo wuwuźiwarjam inflazije (wothłodnoscenja pjenježnoho kursa), je so póndźelu w delnim ześmnje w druhim cźitanju pśchijał. Sozialistiski sapósłanz Brown je pśchi debaće prajił, **so położenje Jendźelskeje w symje rewolucionarny charakter dostanje,** a so wojowanje ludowych worschtow (klasow) do tak wótrych formow pśchedźe, kajkichž ź dawnych cźasow njepomnja.

Syndikalistiski strajk w Cadizu.

W **Cadizu** w Schpanjiśej je so 24 hodźinski **protestowański strajk dla złoženja zyrobu a podružneho pjenjesa dla wuwołał.** Wojazy sjawne twarjenja straźeja. Wojśpjet je k sražanjam doschło. Syndikalistojo (sozialdemokratojo) su ź tśěchemi do wojaskow sśeleli. W **La Pazu** su pśchi demonstraziji dźełonjemějerjow dwě wosobje morili a wjele sranili. Ludowe cźrjódy su spytali, tworowe domy wurubiś.

Bomby macedonskich komitačow

Wutoru rano je Athenske nowiny powěźej ze Ssoluna (Salonika) wo wotmyślenym bombowym napadaju **we** Gjewgheli pśchi juhoslowjansko-grichiśej mjeju **pśchinjeśe.** Bomba dyrbjesche do Ssolunina jedźaceho śpeśhnyj zelesnistśi cźah po powětra buchnyć.

Helśku maśchinu su mohli schtwórći hodźiny pśched pśchijśeźom spśechneho cźaha njeschkodom sejmiś.

500 metrow pśched grichiśej mjeju bě w juhosłowjanskim kraju 25 kombow rosbuchło.

S tym stoj so dwaj Serbaj morilej a so tśi sranili. Druha bomba, kótraž blizko jenych kasarnow w Gjewgheli rosbuchny, pśedźem murju potorhny. Jedyn wojak je so morił a wjele druhich je so sranilo. Blizko dwórnišćeja w Skoplju je so ź dwěmaj bombomaj wulka schkoda naćiniła. **Wobchad na żelesnizy mjes Nischom a Gjewgheljom** je so pśchetorhnył. Satkańcheni wobydlerjo w Gjewgheli na stromi grichiśeho namjeśeneho sastanjeńca Zdonimi cźěkaju. Boja so nowych bombowych pśchihotow **mazedoušich komitačow.**

Wójnski strach w rańšej Asiskej

Japanske wójnske łódźe pśiśed Shanghaiom.

S Tokia ǯo powjedź, so ǯu ǯo ſchtyri japanske łódźe ke Shanghaiskej pódśłace. Chinesojo ǯu tam pjeca Japanzam ſ nałožownjejšimi broſnjami.

Japanska nota na chinejske knježeŕstwo

Japanske knježeŕstwo je chinejskemu knježeŕstwu w Nankingu notu pódśłało, w kótrejž chineske knježeŕstwo winuje, so ſanych kšacełow pśicheǯiwo bojkottowanju Japanzow w Chinje njeǯiwi.

Japanske knježeŕstwo ǯamo praji, so je chineske knježeŕstwo Chinesow k antijapanſkim njepśecełnoſćam nadpjerało.

*

Pśiches London ǯo 6. oktobra powjedź: Japanſka admiralita je ſnowa dwaj ſanićaſkaj torpedowych cołmow a jednu kichźak do Shangchaia wotpósłała. Swonkowny minister je ǯebi wotmyſłił, ſo pola chineſkeho knježeŕſtwa wobſtarowaś, ſo ǯo w Chinje ſ japanſkimi pśechepjarami śe ſakhadźa.

Pod wiſiwom chineſkeho nazionalistiſkeho ſwjaſka kuomintanga ǯu ǯo chineſ. pośrědkowaŕ agentojo ſapowjedźili, ǯo hiſchoſe ſ nječak japanſkimi tworami ſabrěraś. Smyſlenje chineſkeho wobydleśiwa je tak japanſkej njepśecełne, ǯo je ǯiwjenje Japanzow w Shanghaiu jara wohrożene.

Dźeł japanſkeho wójnſkeho łódźiwa ǯo mobiliſnje.

Kaž Reuterez telegraiowa powjeśćenja ſ Tokia powjeź, je japanſka admiralita eſkadram, w Kure a Saſebo ſteǯaſchym, porućiła, mobiliſaſiju pśichotowaś.

Wóinske mysle w Nangkingu

Londonſki „Daily Telegraph“ powjeź: Póndźelu je we Nangkingu, ſydle chineſkeho zentralneho knježeŕſtwa, poſedźenje wukrajneho wubjerka było, pśichi kótrymž ſtaj ǯo pśedſedaŕſki miniſteriſki preſident a ſwonkowny miniſter Yen a dr. Wellington Koo wobhoſkliłoj. Poſłednjichej ſtaj ǯo poǯedźenju do Pekinga wotjeźoj, ſo byſchtaj ǯo wobhonjłoj, na kaſkim ſtejiſchću ſu marſchall Cźangkſhueliang ſtał, hdy by k wójnje ſ Japanikej doſchło. S hibanjom njewotwiśnjoſće w Mandźurſkej je wiſchak Cźangkſhueliangowa pomoc ſa Chinu jara dwélna. Kaćrunjeź ǯo ani Yen ani Koo pśeſ ǯowjem ǯiwjim wotjeźdom do Pekinga njeſtłej wo ſamyſłe ſwojeho pućowanja wuprajiłoj, je wono powjedźanju naſtacź dało, ſo je ǯo **Cźiangkaiſchek, preſident chineſkeho knježeŕſtwa, ſakhadnje hižo ſa wójnu roſkudźił.**

Druha powjeśćoj ſ Tokia praji, ſo je marſchall Cźangkſhueliang ſ japanſkim knježeŕſtwom pocźał wo mér jednaś.

Němſki zwonkowny minister dr. Curtius je próſtwu wo wotſtupjenju ze ſwojeho zastojaſtwa zapodał.

Ważna konferenca we Washingtonje

Hoover po ſenatorow ſ lětadłami ſećele.

We Waſhingtonje je wutoru wjeczor w Běłym domje preſident Hoover nadpadne wuradźenje ſ wuſnamnymi ſobuſtawami republikanſkeje a demokratiſkeje ſtrony měł. Dokelž cźaſ cźiſićeſi, jeli ſo chce ſtebi knježeŕſtwo hiſchcźe pśed wobſtom franzowſkeho miniſterſkeho preſidenta Laſala kongrěſowe ſakadne pśichkótowanje k namjetam wobſtaraś, je ǯamo Hoover wójſkowe lětadła wupóſłał, ſo bychu ǯo w dalokoſći bydlaǯy ſapóſłanǯa a ſenatorojo we pravnym cźaſu do konferency w Běłym domje pśichwiſeli.

Pśedy tuteje konferency je Hoover nadrobne wuradźenja ſ Mellonom, Bernardom, Baruchom, Owen Youngom a druhimi Newyorkſkimi finanzmyni wěźywuſłojnymi měł.

Na konferency je ǯo wo ſwětowej hoſpodaŕſkej kriſy jednało. Finanzni wěźywuſłojni ǯu Hooverej radźeli, ſo by ǯo **moratorium** dołha (němſke ǯwobodne łěto) wo dalſiche dwě lěće podlěśchił. Hoover ǯam pak nochce ǯwobodne łěto pryedy podlěśchiś, hač ǯo njeje wjaſy pokrokow w hoſpodaŕſkim naſtupanju, na pśiklad w němſko-franzowſkim ſólźenju, dopśimo.

Amerikanske wulkobanki we wobćežnoſćach

Banka Franklin Truſt Company w Filadelfiji, kótraž ſchtyri wotnožki wndźerśuje, a pola kótrejež je ǯo ja 22 miliǰonow dollarow łutowańſkow ſakoſiło, je ǯo ſa wutoru ſamkła. Wóſomnaceſe druhich bankow, najwjaſ ǯ nich w Pennſylwańſkej a Wjeczornej Virginiji a druhe w ſrjedźnych wjeczornych ſtatach, je tu ǯamu naprawu cźiniło.

Montera za chilejskeho presidenta wuzwolili

Chileſke knježeŕſtwo je wośjeſiło, ſo ǯu knježeŕſtwowe ho kandidata Montera njedźelu ſ wulkej wjeſelſchinu ſa chileſkeho preſidenta wuſwolili.

Pśichi wólbje je na wjele měſnach ke kwalownym pukam doſchło. Pśichi nich ǯu wjcho hromadźe dźeſaś woſobow morili.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 7. oktobra 1931.

— **Wa wjedrje.** Wječera wjeczor we 7 hodź. barometer 747, hygrometer +3, thermometer +1·21. Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 744, hygrometer +2·2 a thermometer w nozy +1·2. Sſo pśichemjenjaze wjedro. Schkleńza je drje wadowaka a hiſchcźe dale ſpaduje. We poknoǯu **nimo** ſo libaje nišiny ſkutkuja na naſche wjedro. Nad zyłej ſrjedźnej a poſoliſchej Europu ſo wſchěmny wupſchestrjewaja. S poknoja duja miſe a druſku ſorſake wětry. Łuże błónćko ſmjeje ſo ſ módrechu bjesmróčnjeho njebja. Wjedro ma nad naſchimi ſtronami hiſchcźe wobſtajny raś. Dokelž ſu wiſchaŕy na dróhach houja, ſmudmy ǯo dale ſuchcźo cźaſa nadźijeć. Kaćrunjeź ſo w Jendźeſkej **oeſchcźuje. Nadźijomnje** wuſćeſi nišiny ſo **wuſchoh**nje a naſcha wjedro njeznakaty, kaćrunjeź je wohrožuje. Juniſje ſchwórſk ſtihadźa ſtónćko 6,10 hodź. a khowa ſo 5,25 hodź. Mšaŕſk ſkhadźa ſo poknoǯu 1,22 hodź. a khowa ſo popołdnju 4,26 hodź.

— **Jutſke wjeſor we 8 hodź.** je **ǯachowna wjeſ**karnja **hudźba we wulkej zyrkwi.** Domoſnje mozy pſchedwidźu ſćehowaze: Schybinſky **collegium muſicum** hraje obvjoiny **konzert** wot Händla a **konzert** ſa **obve** a **hušle** ſ **hušleŕſkim** orcheſtrom wot Bacha, pśichi cźimž ſu Paſwoł Bormann (hušle), Paſwoł Welzel (oboe)), a Guſtav Hartig (violincello) ſoſa pſchewjeſali. Komorny chór, kiž je ǯebi ſa króći cźaſ ſwojeho wobſtaja mnoho pſchecźelow dobył, ſpěwa kantatu wot Buxtehude. Domſći organiſt Horſt Scheider, kiž wjeczor ſ Bachowej toccatu we C-dur wotewrě, **na kótaz** dźiwaja na wulkit pſchitomnu nuju němſkeho ludu Regerowu mózny fantaſiju „Jedn twjerdy hród je naſch Bóh ſam“ ſahraje. Programy po 30, ſa ludźi bjez dźěła po 10 pj., ſu pśichi zyrkwinych durjach doſtaǯ. Mšiśeſtoju ſnamjeſchka Němſkeho tydźenja w Budyſchinje 1931 maju ſaſtaǯ darmo. Sobotom ǯo wopytarjo wjeczornych hudźbow pśichi ſpoczatku wobłhowaneho lěta wutrobnje proſeni, ſo bychu pſchiſtupili towaŕſtwu k pśiſłuchanju zyrkwineje hudźby. Schwórcźeliłoj pśichinoſcht 1 hr., ſa mandźelſke a dźěći 50 pj. Sa to **dońanje** kóždy **ſobuſtaw program** darmo.

— **Za kaplana pśi cyrkwi** Nałožne **Lubeje Knjeze w Budyšinje** bu powołany Jurij Handrika, dotal kaplan pśi Radworſkej ſarſkej cyrkwi. Wón **ſtupi** na město knjeza kaplana Józefa Nowaka, kiž **bu za** Radworſkeho ſararja woleny, hdyž ſo tamniši knjez ſarař Jakub Nowak dobrowólnje na wotpočink poda. Tute pśemjenjenja ſtanu ſo k 15. oktobrej.

— **Mjeſynarodny wobſchudźeŕ.** Straſchny mjeſynarodny wobſchudźeŕ, kiž je 3. januara 1896 w Nadebergu rodźeny a ſ prawym mjenom Armand Schnurpfeil rěka a pod wopačnym mjenom wuſtupuje, pyta ſ nawóſchtkami ſajimzow ſa wſchelake mjenja, kiž ma po ſwojim wudawanju wobſtaǯiś. **Samołwinjenjam dyrbi** ǯo pśechezo **dokładnje rospśašaŋ ǯiwjenjoběh** pśichipołožeŕ. Na to dawa ǯebi **narodźenſke wuſmyślenja** tutych wobſtow **póſłaś**, kiž ǯo wón **wuſiłe** ſ dośtaczu daſchich hamtſkich papjerow. Wón ǯam ſamołwja ǯo potom ſ wopaczynymi **papjerami** wo **wupiſane** měſtna, ſwjeſelſcha jako ſrjadnik tuklow. Dokelž wón teǯ wopaczne wuſmyślenja wotedawa, poradźa ǯo jemu tute měſtna doſtaś. Na tutych měſtnach ſtuči wón wobſchěrne wobſchudźenja a potom ǯo ſhubi. Wobras Schnurpfeila je na ſóbſtej poliziji widźeś. Schnurpfeil je 36 lět ſtary, 1,93 m. wulki, ſchćerokoramjenjaty, ma cźémne nałkwo ſcźeſane włoſy, brunej trochu kalatej wóći, nadute mjeſowcźo, napadne wuſkoti hłóſ, tołſty bŕuch. Schnurpfeil wokhadźa ſ ludźimi ſ pśiſłuſnej pśecźelnoſću a ſdźiwnoſću, ſpěwa jara rjenje a je w ǯudźbje derje wobhoſnjeny. — Wězowne ſpśećenja pśichijima kóžda policija.

— **Pokhroma je wudowiła** mjes ſchparaſtym ſtokom ratarja Jana Frenzla w Ssernſanach cźo. 22, kaž je ǯo hamtſaj ſwěźiło.

S **Demjan.** Pjatk popołdnju ſta ǯo padućkowe pola tudomuneho kubleŕa Steglicha. Na nojſtwje kradny padnych ſ pjenjeźneje kaſety 112 hrimnow. Sću wobſtaǯowali wjeſelſcheho muſſteho ſ jěłownym kołom. Wón drje je teǯ trochu ſ mšnoſcźemi ſnaty był, hewak njeby pjenjeźe tak rucze namakał.

S **Huſcźiny.** Dołhoſtmy tworowy agent tudomuneho dwórniſchcźa, kujes Leuthold, je ſo dla ſwojeje wuſoke ſtarobы na wotpočink poda. Wupróſnjene měſtno je ǯo knjeſej Haberlandej a Adolfiſeje Hóty-Khróſta pśichepodało.

S **Kotcź.** Tudomne kopjelčne towaŕſtwo **wotmě ſwo**botu derje wopytanu mjeſańſku ſhromadźiznu. Pśechoǯyła nawjedowańſke poǯedźenjcź. Jako **hóſche poſtrowi** dawki ſejběrał, ſpśichi pśechodźu wo dokhodach a wudawkach poǯedźenjeho tśělenja. Sćwarjeſche na lubjene wobſłužḱenje ſobuſtawow. W nowembru ma ſo ſawjeſelenje wuhotowaś. Jenoſtróžnje wuprajichu ǯo ja ſawjeny ſnjeſchcźeń. Poſtaji ǯo ſnjeſdźeriſti wubjerk.

S **Roſeźcź.** Tu je ǯo ja pśichinoſnje ſtarny 9 dźěći do ſchule pśichowaśiſko. 4 holcy a 5 hólkow. Schoſu wulkhodźa pał 3 dźěći. Tak ǯo po wſchěm ſpadźa tu tśi ſchuliſke dźěći k lěcu wo 6 powjeſchi.

S **Lěwoćcź.** Pjatk 9. oktobra ſmě wumjeńkał Jan Schołła ſwoje 78. narodniny pśichi połnej duchownej a cźełnej cźerſtwoſći ſnjeſcźeńcź. Kujes Schołła njedźiwaja ſwojeje wušokeje ſtarobы je lěcźa pola ſwojeho pśichod-

---

Afian:

Napoleon a serbski wojak

Pśenjotne powědańcźko.

76] (Pokračowanje.)

Napoleon pak njeſpěchaſche ſ wotjěźdom, cźim bóle pak Fouche. Hdyž bě ǯo Paris ſwjaſkarjam podał, bojeſche ſo Fouche, ſo mohł kěžor wójnſke wjedniſtwo na ſo ſtorhnjeć. Tuž napiſa generalej Beckerej: „Poſtaraſeje ſo ja to, ſo by ǯo wón hnydom na ſćěź podał, a jeli muſne, ſ namocu. Hladajeſe, ſo pśiǯej pſchindźe.“ Na ǯiju 8. pražnika pſchindźe Becker ke kěžorej a proſcheſche jeho, ſo by Rochefort hnydom wopuſchćił, dokelž jemu tu ſtrach hrožy. „A hdy by ǯo najbóſche ſtało“, rjekny ſmjeſkotajo kěžor, „maǯe **throbłoſeſe** doſeć, mje pſcheraǯiśeź?“ „Waſcha majeſtoſćo we, ſo moje ǯiwjenje ſa waſ dam. Tola hdy by druhe knježeŕſtwo pſchijſchło, potom njemohł ſa waš niczo wjazy cźiniś.“ „Derje, pśichibotujeſe cźełmy ja pſchewjeſenje na kupu Aix. Tam ſtejm bliže łódźam a móžu pśichi pſchihodnym wěſtim wotjěźeć.“

Namórniſy mějachu mało nadźije, hač budźe pśichi ſylnym wětrje, kiž ſ morja ke krajeſ dujeſche, łódźam mózno wotjěźeć. Scamſtneho dnja wjeczor poda ǯo kěžor do wjeſi Fonras a ſydny ǯo do cźołma, ſo by wotjěł. Kaž ſproſtnjeni pſchihladowaſche cźełoda ſtarych rybakow. Hdyž pak wjeſkowarjo wjeſta do wody ſaſtajichu, ſawołachu nadobo bolośtnje ſ tak ſadwělowazym hłoſom: „vive l'empereur“, ſo ſchumnjeńe morja a ſmobow pſchewołachu a pśakachu kaž małe dźěći. Kěžor poruči, jo njeǯmědźa na kupu Aix jěcź, ale hnydom k łódźi „Saale“. Teǯ mu, kiž kěžora pſchewodźachmy, tam jědźechmy. **Wojſtachmy** na łódźi dwaj dnjej. Jaſnje mójachmy jendźeſkich **kńichjak „Bellerophon“** widźeć, kiž nam wujeſdo ſadźerwalſche. Na **tśeći dźeń** półła kěžor wotpółłanzow, wótwodu ſ Rošigo **a hrabiu** Las Caſes na kńichjak, ſo by**chtaj kěžorej pſchinjeſłoj** pſchewjedne wopiſmo a ǯo wopraſchałoj, hač „Bellerophon“ [illegible] jěbu na morja. **Wopraudźe pak** dyrbjeſchtaj wulkuſchcźej, kajke wotpołładanje na jendźeſke knježeŕſtwo ſ Napoleonom a tak dyrbju jeho na łódźi powitali, hdy by wón tam pſchijſchoł.

Wjednik „Bellerophona“, kapitan Maitland, pśichija wotpółłanzow a rjekny, ſo wón niczo njeměł wo pſchewodnym wopiſmje ſa Napoleona a wo wotpohładach ſwojeho knježeŕſtwa. Jeli franzowſkej łódźi wujeźdźetej, tak budźe wón pſchećiwno nimaj wojowaś. Teǯ wſchitke druhe łódźe budźe wón pſchepytowaś. Jeli wón na jenej Napoleona namaka, tak wón jeho ǯima a ǯadźi jeho do jaſtwa, doniž njeſpſchindźe jeho pſchdeſtajeny, admiral Hotham.

Wotpółłanzaj pśázowaſchtaj ǯo Maitlanda pſchewjedźeć, ſo chce kěžor do Ameriki, ſo by tam w měrje, wo knježeŕſtwo ſo dogyła wjazy njeſtarajo, ǯiwjenje wobſankhnył.

„Cźehodła njeſpſchitchadźa do Jendźeſkeje, hdyž ǯo wěź waprawdźe tak ma?“ wopraſcha ǯo Maitland. W dalſchej roſmołwje najbonjſchtaj, ſo drje je Maitland jara ſwórliwy, ale ſo nima kěžor wot njeho niczeho dobreho wocźakowaś. To praješchtaj ǯo ǯwojim nawrośe teǯ kěžorej. Hdyž wobſadka łódźe ſhoni, ſo chce kěžor Jendźeleźanam ǯo wudaś, pojědny kapitan Pauee ſćiniwiſchi kěžorej nowy namjet rjekny: „Meduja“ wujěźe dźenja w nozy ſcźehowana wot „Saale“. „Meduza“ nadpadnje po cźełe „Bellerophon“ a budźe ſ nim wojowaś a ſón njepuſchćeći ſ měſtna. Dwě hodźinje móže ǯo dźerźeć. Mjeſ tym pak je „Saale“ hižom daloko na ſchěroke morjo wujěła a „Bellerophon“ njebudźe ju ſcźehowaś móc, dokelž budźe ǯiwinje wobſchkodźeny. Ponće derje wědźeſche, ſo pſchi tuttej bitwje jeho łódź a ǯyła wobſadka ǯo ſniczi. Hdyž kěžor tajkle woporniwoſć widźeſche, tak bě hluboko hnuty.

Ponće pak trjebaſche, ſo by ǯwój wotpohład wuwjedł, dowolnoſć najwyſchſcheho wjednika wobeju łódźow. Tutón ju najprjedy da, potom pak ju wróći ſcźahny, dokelž ǯo Fouchoja bojeſche. Hdyž kěžor ſpójna, ſo łódźi njeměźeſchtej wujeć, wopuſchći jej a poda ǯo na kupu Aix. Wobſadzy na łódźomaj běſchtej ſadwělowanej. Namórniſy pśakachu, bijachu ǯo ſ pjaſcźemi na cźoło, mjetachu ǯwoje cźapki na jemju a wośteptachu, ſ hněwom ǯo pyrje, je ſ nohomaj. Ponće rjekny: „Cźhych jeho wumóžće ako wumrěć. Wón njeſmaje **Jendźeleźanow. Njeſłoǯonnyh! Ze ſhubjeny.**“

Sałǯo a ſałǯo nowe namjety ǯo kěžorej cźinjachu, kótrejž wobſwědcźachu, ſ kajkej luboſcźu na nim wiſaja, i tajkej, ſo chcedźa ſ wjeſeleſcźu ǯwoje ǯiwjenje ſa njeho woprowaś.

Kěžor ſtupi ǯo k wotewrjenemu wokmu, ſhladowaſche na morjo, hdyž ǯo ſcźeſeny „Bellerophona“ wot ſo ſhowajeho błónja wobſwětlene, kaž cźorne kjeſchki jewajachu a rjekny: „Haj, myſłu, ſo drje ly naſlěpje błyſ, hdy by hy ǯim ſam wudał. Cźhych hižom wcźera ǯo na „Bellerophon“ podaś, ale njemóžach ǯo k tomu roſhudźiś. Mjes njepſcheſcźelemi bydlieź, — nź, to njemóžu.“

Nadobo pſchileća do ǯimy ſ wokom ptaćatko a lěta ſcźe ſtrachcźiwje po ǯimi. Gourgand ſtany a doǯahnywſi ſchi ptaćka dyžoſche jeho roſmjajeſ.

Napoleon wokaſche: „Puſcheſeje jeho, puſcheſeje jeho! Hižom je tu doſeć njeſłoǯonnych.“

„Puſcheſeje jeho a cźjemy bladacź, hdyž polećí. To budźe mi ſnamjo“, rjekny kěžor.

„Waſcha majeſtoſćo, **wón lećí k jendźelſkej łódźi**“, ſawoła Gourgand.

Napoleon njepraji ani ſłowa, wulka ſrudoba pokaſa ǯo na jeho wobliczu.

Wobſtadzy łódźow wobſtaſchtej na tym, ſo ma kěžor w nozy cźełnyć. Wón ſwoli do teho. Wſchitko ǯu pſchihotowane. **W nozy jědnaceźich wojſewi general Becker**, ſo je wſchitko hotowe. Kěžor niczo njewotmołwi. Becker wuńdźe ſe ſtrowy a cźakaſche dołho wonka. Skónčnje proſcheſche generala Bertranda, ſo by kěžorej wojſewił, ſo je wſchitko ſ wujeźdej pſchihotowane. Bertrand ſaſtupi a ſłabna bě łapocźał rěcźeć, pſchetorhny jeho kěžor prajizy: „Nź, njepójdu, woſtanu tu pſches nóź.“

Nésćhta njeſłchinow poſłužicho półła mje Las Caſeſej a generalej Lallemandej, ſo bych jimaj prajił: jutſje rano poda ǯo kěžor na łódź „Bellerophon“.

(Pokračowanje ſćěhuje.)

nego žyna dźĕła a łypta kĕž hewak žo wužitny cźinich. Se swojej mandźelskej, kiž tehorunja we 78. lĕcźe žiwjenja stej, šmĕrźesche wón lĕtsa skoty kwaž žiwjeńcź.

Se **Sytyc.** Dalako a schĕrokо snaty a cźešćeny muž, knjes Maksimilian Khróstak, nĕhdyšći wobsĕdźer Sytećanskeho wićeźneho klubla, šmĕ dźensa hrjebu swoje 90. narodninу žiwjeńcź. Wón narodźi žo 7. oktobra 1841 w Wĕsej Dorje, hdźež bĕšche jeho nan ſ hrabinskim hajnikom. Tutón je po powĕdanju jubilara po bitwje pola Budyšcbina Napoleona hospodowacź dyrbjał. Khróstakowej starschej semrĕchtaj sahe a žyn pschebydli žo do Raboz k wujej. Lĕta 1865 pschewza Sytećanske wićeźne klubło. Woženi žo ſ Zforu rodź. Borsdorfez. S mandźelstwa wunđźechu dźowje a žyn, kiž pak młody wumrĕ. 1907 woženi žo młódšcha dźowka ſ nĕtźišćinskim wobsĕdźerjom klubła knjesom Pawoſom Handrikom a knjes Khróstak je wot tehо cźasa ſ wumjencźarjom na klubłe. Jeho mandźelska, ſ kotrejž šmĕdźesche 1926 dejmantny kwaž žiwjeńcź, je psched nĕkotrymi lĕtami wumrĕła. Hižom ſa młode lĕta nĕźesche knjes Khróstak wschelake zastojnstwa. S 18 lĕtami nawjedowaše Rabocźanſku wobnojnu wobornu. W Sytećanych bu hižom 1866 je smĕrźom a wićinym hłosnikom, tuto zastojnstwo wukonja hišće dźensa. Bĕšche we swojim cźasu ze stwnikom, gmejnskim pĕrše ſtejerjom a gmejnskim zastupnikom. Leź we wohnjowej woborje žobu skutkowasche a wot dweju lĕt je cźestny hołnſtaw Sytećanskeje woborу.

Gmejnsku zastupjerju ſu wobſamkli, knjesa Khróstaka ſa cźestneho wjesnjana pomjenowacź. Njech je jubilarej dalschi lĕtdźerjak hospodnеj, ſo by hišće 100 lĕt dožił.

S **Kamjenza.** Kamjenc ſe hasnišće towaršnoſu žiwjeńcź lĕtsa swoje 50 lĕtne wobstacźe. S tuteje pschičiny wuhotuje pschichodnu hermanstu njedźelu a pondźelu we małej sali hospodarja „Mĕrta Drježdźan“ wulku žadanſku wuſtajenźu. Wona dyrbi pschedstajeńcź nowisće a postupy towaršſwa w nałschim wokrjeſu. Wona cźe tež žadanjom k dalschemu dźĕłu pohonjeć. So bychu wschitzy mógli wuſtajenźu wopytacź, sbĕra bo cźasej pschimĕrjeny sabupny njenjes.

S **Dubrjenka.** W tudomnej ſtale je žo ſ dźĕłom pschičiło. Sańdźeny tydźeń nimale 50 dźĕłacźerjow pschisnjachu. — Pola naſ ſkorźi žo jara na pólne padnſchwa. Wjele dźĕła cźinjachu hebi w nozy paduschi na wulkim bĕrnischcźu. Swuttorhachu wjschu jelenину, kradnychu bĕrny a žadźichu ſelinu sabo.

S **Hamorow.** W nozy wotpalichu žo hródźe a brózeń hoſcźenzarja Leißnera. Woheń je pjecza w hródźi nastał. Po wschĕm ſdaču je kermuschny hóſcź w konjeńcu kónz zigary abo zigarety precź cźišnył, ſ cźimž je k wohnjej bóschko. Jako žo wohnja rano w 5 hodź. dohladachu, bĕšche žo hoſcźenzarjowy tón hižo ſadużył. Schtrĕ lĕtachu tež na trochu ſdalenu brózeń a ju ſapalichu. Brózeń žo njeporadźi wulhowacź.

S **Kriebje.** Wobej ſłužbje na žnjowym djatknym ſwjedźenju bĕšchtej ſaudźenu njedźelu w Krjebjanſkim Božim domje derje wopytanej. Vikar Matthes mĕješche ſwoje nastupne prĕdowanje wo ſłowje pſa. pitma: „Wšchitkich wocźi cźakaju na tebje, Knjeje“ na ſerbſtim a nĕmſtim temſchenju a namaka ſ tym precź ſ wutrobam wobſahy. Khór dźĕcźi ſpĕwasche we wobŏmaj temſchenjoma. — Njedźelu popołdnju ¼4 hodźin wudnri wobeŕi w pódlanſkim twarjenju Kahlez pjekańnje. Dołeſ namaka hołatu zyrobu we wuhlu a muzy, mójeſche žo lohko po zyłym twarjenju wupschestrĕcź. Wobnjowa woborа pak rucźe je ſnkawu pschikhwata a mójeſche wobeŕ ſamjeſowacź. Na žoržo teź wĕrc pschihódnje dujeſche. Kak je wobeŕ nastał, njeje hišćeźe ſnate. Tukaju na ſapaleŕſtwo.

S **Nychwalda.** Po pożledních žnjownych deschcźach hriby ſaso jara roſtu. Jedyn tudomny hribaŕ namaka prawak, kotrehoż hłóſcźka w pschereŕsu 34 zm. mĕrjeſche.

S **Dźĕžow.** Jako ludźo na polu bĕrny sbĕrachu, nałta w Milſchez ſtatoku wobeŕ, tiž mohł žo lohko ſtraſchnje roſchĕrtcź. W hospodarſkej tólni bĕšche žo wotawa ſapalita, kotruž njebĕchu ſuchu dosć domojſwosnili. Pomoc bĕšche hnydom k ruzy, tak žo wobeŕ dale wupschestrĕcź njemóžeſche.

Z gmejnskeho žiwjenja

Z **Khróśeic.** Dla nuznych wĕcow skhadźowachu so zaúdźenu njedźelu popołdnju naši wjesni zastupnicy. Wuradźowanje mĕjachu so nĕkotre spomożerske należnosće. Tak chce spomożerski hamt we Wojerecach za małorentnarku Hanu Prócec w Kulowje, kiž bĕše prjedy jónu ze ſwalĕu w Khróśćeach, wĕstu ſumu pjenjez zarunanu mĕć. Dale prędleżeše też wotliczenje wudawkow wot dźĕći, kiž su w lĕće na wočerstwjenja pri Rańšim morju prębywałe. Dźĕlonjemĕjerjo, kiž dóstawaju podpjeru wot gmejny, dyrbja so kóždy dźeń rano w 7 hodź. pola dróhoweho mištra k. Symanka zamołwić. Też jednachu zastupnicy wo zastupje tutych dźĕłacźerjow do khorobnеje kaſ-

Najnowiše z cyłeho swĕta

— **Wuhlady na wjedro ſa jutſchi ſchtwórtk:** Smĕjemy ſwjetſcha pothmurjene a k dešchcźam pothłsene wjedro.

* **W Schönfeldſkim papjerniku papjerni ſi dźĕłacźer Kaŋ ſ hłowu mjes walzu jeneje maſchiny ſaježe. Hačle ludźi bĕchu walzu wotſtrĕlnyli, mógachu ſnjeſbożeneho mortwego ſ maſchiny wuczahnyć. Wón je 40 lĕt ſtaŕy a žonu a dwĕ dźĕćeći ſawoſtaji.**

* **(Pójtſte letadło do morja padło.) Pójtſke letadło parneje łódźe „Bremen“, kotrejž bĕ pondźelu w Sydneju na Nowoſchottiſkej ſ ranja Ameriki nowe cźerdźby napjelnito a potom k Ameriji dale leczało, bĕ wutoru rano nasowane, w Cobequidſkim ſaliwje žo na morjo puſchcźejcź. Wobydlerjo w Noelu wotacź ſłyſchachu a ſ cźołmami wuſłódźechu, tola žaneho ſtrĕła ſa letarjemi njenamakachu.**

* **W Kovenſkim pschedmĕſcźe Schanzy (w Litewſkej) wutoru w jenej watowej fabrizy wobeŕ wudyri. Płomjenje žo bórzy na bliſcź faberiſow a na wulke ſkładowniu ruſſkeho knjeſtwa wupſchestrĕchu, w kotrejž žo manufakturſke twory, zokor, gummi atd. khowachu.**

* **(600 łaſchcźow alkoholiſkich napikow ſebrali.) Na łubie amerikanſkeho łódźitwowеho ministra Adamſa blisko Bostona je polizija 600 łaſchcźow alkoholſkich napojow, 200 600 hriwnow hódnych, ſebrała. Tſjoch muži, kotriž w garaži łódźitwoweho ministra pschebywachu, fu ſajeli, dwaj druhaj ſtaj cźełkoſ. Łódźitwowy minister praji, ſo jemu alkohol njeſkłuchla, a ſo njeje wĕdźał, ſo ſo w jeho łubłe khowa.**

Hospodarſki rozhlad

Sſrjedu 7. oktobra 1931:

Wĕcrawše urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,200	100 ćeſkich złotych	47,45
1 jendźelski punt	16,04	100 ćeſkoſł. krónow	12,48
100 ſwajc. frankow	82,32	100 franc. frankow	16,68

Naſche ſtatne knjeſtwo hotuje ſo pschemĕniećź. Dotalne ministerſtwo ſwonkownych naležnoſcźow wotſtupi. Dźensa hrjebu ſtanu ſo najwĕrje roſſudźaze krocźele. Sjednoćene ſtaty pokmańsnje Ameriki wuradźuja wo europſkich praſchenjach. Mjes wſchelakimi žadanjemi ſa lĕpſche Europu njenuja dołkanje wujednanje mjes Francowſkej a Nĕmſkej. Nĕmſka mĕła bo wſchoho prózowanja ſa bróniłoſcź a wojerſtwu ſmyſlenoſcź wſdacź. Pschedewſchĕm dyrbjała ſakaſacź wſchĕ wójnſtu ſmyſlenoſcź hanjace organiſazije a jich wuſtupowanja. Też dyrbjała pschestacź wĕcha agitazija pschećiwo tak mjenowanemu pólſkemu koridoru. Bjes dwĕla budźe ſo nowe ſtatne knjeſtwo hóle na praſwĕcźne ſtrony ſejerjacź. Tym pak budźe cźežko, do tutych a podobnych žadanjow ſwolićź. Tola muſa ſo wſchelako huſa.

Na **produktowych wałach** płacźiny wĕcera ſaſo kleſnychu. Dowos pschenicy a rożki na wiki bĕ laſſo pschibĕraŕ. Wobej druſnje ſita bĕlchtej pornjo pónożeſſchim nĕkam wo 10 pjenjeſkow po zentnarju tuſtſchej.

Zentnaŕ płacźeſche w Barlinje:

	Wĕcera hr.	tydźenja hr.
Pšeńca	10,75—10,90	10,50—10,65
Rožka	9,35— 9,45	9,25— 9,35
Nałĕtni jećmjeń	9,0 — 8,6	7,85— 8,60
Nazymski „	7,55— 7,90	7,45— 7,80
Wows	7,00— 7,40	6,95— 7,15

w termijowym wikowanju

Pšeńca, okt.	11,47½—11,45	11,27½—11,30
„ dec.	11,62½—11,57½	11,42⅛
Rožka, okt.	9,97½— 9,90	9,77½— 9,80¼
„ dec.	9,95— 9,90	9,80— 9,83¼
Wows, okt.	7,62½— 7,55	7,27½ 7,25
„ dec.	7,75— 7,65	7,27⅛

Swinjace wiki wĕcera w Barlinje

(Magervielhof Friedrichsfelde)

Přihnali bĕchu 263 bĕhakow, 807 prosatow

Te płacźachu	wĕcera hr.	tydźenja hr.
bĕhaki		
wulke	24,00—38,00	25,00—40,00
małe	15,00—27,00	16,00—25,00
prosata		
wulke	12,00—15,00	13,00—16,00
srĕnje	9,00—12,00	10,00—13,00
małe	7,00— 9,00	8,00—10,00

Wiki bĕchu nĕrniše, płacźiny so wotdrjebjowachu

Płacźiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo za tonu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płacźiny po stotej hriwnje					
	6. 10.	5. 10.		6. 10.	5. 10.
Pšeńca	215-218	217-2	tymy	—	—
rožka	87-1 9	189-1 8	woka	—	—
nał. jećmjeń	159-17	159-173	wódre łupiny	—	—
naz. jećmjeń	151-158	155-1 8	tołte łupiny	—	—
wows	14 -148	140-148	ſrodella	—	—
kukurica	—	—	ſans. wosuſk	—	—
pšeńć. muka	7 0-32,0	7 -2,(	any wosuſk	13,2-13,4	13,2-13,4
rżana muka	6 6-29,1	6 6-2 9	ćern. melasa	—	—
pš. wotruby	1 ,3 10,5	10,3-10,5	brnj. krukc	—	—
rżane „	9 25-9 50	9,25 9,5(	syno, 50 kg	1,80-2,30	1,70-2,30
raps	—	—	ržana ſłoma	0,75-0,9	0,85-0,90
hróch Viktor	20,0 27,(	20,0-27,(	lubeńc „	0,60- ,6(	0,40-0, 0
lane symjo	—	—	owowena „	6 -0,7(	0,55-0,65
njeluški	—	—	ſeno	6,0 -7,0	5,5-6,5

Płacźiny rĕzneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

6. oktobra 1931 Pł dźeny po centn. a zt. hriwnach

Skótne družiny a wozнamjenjenje	
Woły: 874	
Połnomjasne, wukormjene, najwjetſeje rĕzneje hódnoſće hač do 6 lĕt	40—41
Młode mjasne, njewukormjene, ſtarše wukormjene	34—38
Mjenje wukormjene młode, derje picowane ſtarše	31—33
Mjenje picowane wšĕch ſtarobow	26—30
Bykі: 630	
Połnomjasne, wukormjene, najwjetſeje rĕzneje hódnoſće	37—34
Połnomjasne młódše	30 31
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane ſtarše	26 28
Spatne	20 25
Jałowcy a kruwy: 688	
Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetſeje rĕzneje hódnoſće	28 - 31
Połnomjasne wukormjene jałowcy najwjetſeje rĕzneje hódnoſće hač do 7 lĕt	20 -26
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałowcy	16 - 19
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałowcy	12 - 15
Mjenje a spatnje picowane	— —
Cełata: 2402	
Najlĕpše wukormjene (2. družka)	53 - 58
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 3.	45 57
Spatne (4.)	30 40
Wowcy: 5360	
Młódše a ſtarše wukormjene (1. družina	43 - 46
Starše wukormjene (2.)	49 - 42
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	38—37
Swinje 14185.	
Połnomjasne, wosobitych rasow a jich křiżenjow ha do 1½ lĕt ſtare	54
Wukormjene	50—54
Mjasne	46 50
Spatne	40—44
Rancy a kundrowy	41—46

Sstupnizy na pschihódźowanje:

ſchtwórtk 8. oktobra 1931:

w **Budyšcźinje** na ſudniſtwje dop. w 10 hodź.: wſchelake meble, maſchiny a hródźone ſtroje, hotowiniſka tĕkła, kujerſka nadoba, pjenjeſne kamory, wobraſy, wino, chójnowe desći, harmonij, wokrjewadło, ſedlaſka ſchijaza maſchina, wupſchestrjenja, wſchelake próżne łuby, klamaſka poſkadnja, cźahaniſi, radio, konjeſ. wołmjane a płatowe twory, piſ. ſtroje, drašcha, wiſ. lampy, wſchelake ſchtelażiſi, porzelinowe ſchaſki a tafelje,

w **Kamjenzu** w komornym domje maſchinſkich tĕſlerjow, dopołdnja w 10 hodź.: wſchelake meble, ſchijaze maſchiny, wobuwcowe maſy a creamy, ſpowĕdźi, radia, wupſchestrjenja, wobraſy, gramofony, elektr. njechoſy, deſtilowany a ruchny wóſ, pſchiprawy ſa wobkhodny ſ pjewom,

w **Labiju** na ſudniſtwje dop. w 10 hodź.: wſchelake meble, wurĕzne twory, motorſke kolo, mydło, wiežna buda, 2 kokoſchi, pjeſny ſtroj, cźahaniſ, gramofon ſ tałerjemi, awtowy pſchipowĕſchaŕ,

we **Semjicach** w Henczlez pówowym kuzźiku dop. w 10 hodź.: radio, pſchiprawa ſ mnyſlu.

*

Korczina ſ nĕhdźe 42 korzami leſownoſcźe, błuſchaza Jana Bohuwĕrej Haſchzy na Sakolaju. Hódna 28730 hriwnow, wopalna pokkadnja 370:0 hr. Pschebywanje budźe ſchtwórtk 19. 11. 1931 dop. w 10 h. w Budyšcźinje na ſudniſtwje, ſtwa 141.

*

Sdaniſke powĕſcźe.

Notar dr. Arthur Willy Alfred Hauswald w Budyšcźinje je Budyšcźin wupuſchcźił, kuž je jeho hamt notarſtwa ſaſchoł.

Kemšenje za nuzu cźerpjace ludy zemje we Winje.

Winski zjĕzd namaka swoju wyšinu w zjawnej Božej ſłužbje z dobroproſenjom za tradace ludy zemje. Na ſkhodźenk. Winskeho hrodu ſwjećeše Winski arcybiskop dr. Pfiffl Božu mšu. Přitomnych bĕše wjele tyſac wĕriwych, kotrychž nawjedowachu ſobuſtawy knjeſtwa. Na wobrazu widźimy pred mikrofonom kardinalneho arcybiſkopa dra. Pfiffla při prĕdowanju.

13. měsac přińdže

Mjeńmarodna liga ſa reformu protyki w Londonje podpjera, kaž je znate, wot ſwojaſka ludow na wſchě ſtaty ſtołene napominanje ſa podpjeranje narodneho wubjerka, kotryż ma nadawk ſlěpſchicź naſchu dźensa płaćiwu protyku. Tute towaŕſtwo roſeſcęſe nětko na wſchěch ſajimzow we wukraju kołopiſy, ſ kotrychż wuſtudźenjeny někotre daty. Hamtſka roſprawa narodneho wubjerka ſa Sjednoćene ſtaty je pokazała, ſo je amerikanſk ſjawnoſcź pſchewažnje ſa 13měſaczny protyku, w kotrejż ma kóżdy měſaz 28 dnjow, kóżdy pŕeni dźeń měſaza je njedźela, druhi pón-dźela atd. Franzowſka hoſpodaŕſka rada je ſo po dokładnym prjnhowanju roſſudźiła ſa 13měſaczny nacźiſk. Pſchihotowany wubjerk ſwjaſka ludow ſwěſći, ſo je 58 prozentow zyſcheho wobchadźeńſtwa w 16 ſtatach ſa 13měſaczny nacźiſk hłoſowało, mjes tym ſo ſu ſo jenoż 3 prozenty ſa 12měſaczny nacźiſk wuprajile. Fernand Moreau, hwězdaŕ belgiſkeho obſerwatorija a ſekretaŕ belgiſkeho wubjerka ſa reformu protyki, rjekny w mejı: „Stym pſchepſchedźeny, ſo pſchiſwoja ſo protyka ſ 13 měſazami po 28 dnjach pak nětkle abo poſpjeſcho.“ W Jendźelſkej wuprají ſo kongreſ Trade-Unions, ſo je ſa 13měſaczny protyku. Sajimawe je pſchipomnicź, ſo je nimoho hoſpodaŕſkich a ſozialnych ſjednoćeńſtwow w Sjednoćenych ſtatach, w Jendźelſkej, Němſkej, Franzowſkej, Ruſkej a dr. nuſny pſchihoja protyku ſ 13 ſchtyrnydźeńſkimi cźaſowymi wotrěſkami ſawjedło, ſo bychu powyſchiłe ſamóžnoſcź. Vatikan njewobhladuje to jako praſchenje nabožneho raſu, kaž hnadź ſwjedźeń jutrow. Tež ekumeniſka rada ſa praktiſke kſcheſćanſtwo je ſo w poſedźenju ſe 26. auguſta t. l. w Cambridge tehorunja ſa reformu protyki wuprajiła. jk.

Towaŕſtwowski powěſtnik.

Bukecy. Towaŕſtwo „Radość“ nima dźensa ſrjedu ſpěwanje.

Luž.-Serbski Sokolski Zwjazk. Předsydſtwo a wubjerk zmóje njedźelu 11. oktobra, dopołdnja ½11 hodź. w Serbſkim Domje poſedźenje. Wſitcy zaſtupjerjo jednotow ſo wočakuja. Starosta.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyſinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmanc w Budyſinje. — Za nawěſtki: G. Jenak w Budyſinje.

Prěni oficielny wobraz wo flamskich njemĕrach w Belgiskej. K wurjadnje ĕežkim njeměram dóńdże w městačku Hasseltu w belgiskej Limburskej z přileżnosću demonstracije francowscy rĕčacych Belgičanow w tutym čisće flamskim wokrjesu. Flamscy autonomistojo přimachu Wallonow a dóńdże k wopraudźitej dróhowej bitwje, do kotrejż dyrbjeſo sylne wotdźĕlenje policije zapřimnyć.

Swĕrowanaj: Kurt Hilbjenz ſ Gertrudu rodź. Strehllz na Židowje.

Semrĕli: Emma Helena Bĕmarjeż w Brĕſowje, 20 lĕt; thowanje budże jutſje ſchtwórtk pop. ½2 hodź. wot ſarowanſkeho domu na Michałſke pohrjebniſchcźo. — Róża Eckardtowa rodź. Swetnikeż w Kamjenzu, 43 lĕt. — Guſtav Grubens, ſchikeńzuſchtrĕjeŕſki miſchtr w Kamjenzu, 59 lĕt.

rozbudzi – njerozhori

wočerſtwi cźĕło a dušu pohnuwa k now. skutkej!

Měſenja za němſki tydźeń

Punt

2.00 2.40 2.80 hr.
3.20 3.60 4.00 hr.

Cyle wuběrny

němſko-rańſo-afrikanſki
punt 3.50 hr.

Wosebita wustajeńca „Němſke kolonije“ w měſćanſkim muzeju

Wosebje wutkniwe měſenja za wulkopjetrjebarjow

Kofejowa paleŕnja

Karl Preisser jun.
na Žitnych wikach

Prošu wobkedźbujće Preisser-ſtan we wosebitej wuſtajeńcy „Němſke kolonije“ w měſćanſkim muzeju we pincy

Stary, dobry

cahambra hońtwjeŕſki žitny palenc

Bellaria pohonowe wino
aromatiſke a mile

Winowe kiſało, kiſałowy ſprit

jenoż prawy wot firmy

Likěrowa fabrika **Carl Hammer w Budyšinje** Winowa wikowaŕnja

Serbow kupny dom

Wołmjane tkaniny, wušiw. za ſale a rubiſć. . . . . 100 cm ſěroke mtr **4.75**
Wołmjany muſlin za ſale mtr. wot **1.75**
Zidźane tkaniny piſane, za ſale mtr. **5.50**
Wołmj. tkaniny za ſpódnje ſukńje, zelene, ... ćeŕwjene, módre mtr. **4.25**
Wal, wušiw. za jaki, čorne **7.50,** ſmuh. **4.95**
Čorne počehnjenja na kožuchi mtr 8.50

Pozament, čank. wobſadki, francy

Fale, piſany zateńk . . . jena **3.50, 2.75**
Kapički, piſane . . . jena **1.65, 0.95**
Banty za hólcy **1.10, 0.85**
Banty za žony, molowane a wušiw. **1.35**

Moirè Šnórki Taft

čorne, běłe, rózowe we wšĕch ſěrokoſć.

Wobkedźbujće moje wosebite wokno za ſerbſke wĕcy na Dźiwadłowej hasy

Schaaf
Schaaf Kollmann

na Bohatej h. 20 - na Dźiwadł. h. l

Dobre čehnje k ſebi

Kalmuk-jaki

brune, čerwjene, módre muſtr., wulkoſcź 46: jenoż **3.95**

barchent. jaki

znate hodno'cźe, nowe muſtry, wulk. 44: **2.50** **2.80**

ma ſtajnje na ſkładźe

Andr. Kasper
(měj. Al. Pilopp)
w Budyſchinje, Burglehn 11

Kachle

kiž wutrajnje wohrĕwaja poruča

Walter Voigt
wikowaŕnja ze żelezom
na Jerjowej hasy 3

Nawĕſtki w Serb. Now.
maja wulki wuſpĕch

Jĕſće dobry **lany wolij**

ſyći a hoji a je też tuni

kóżdu ſobotu na wikach čerſtwy a dobry wolij pola ſtarozrjadneje lanowolijoweje ſwójby

Höfer-Müller
nětk w **Pomorcach,** 46 lĕt dołho l. ſtan wot. elen. wikow

Kedźbu

Waša ſtrowoſć

Dr. Kraftowy knäcke-kh čb
„tón ſłódny rjany khlĕb“

ſtwora ſyćaca hódnoſć jednoreho khlĕba nětk 20% zniżenje płaćizny

pakćik 40 pj. a 80 pj.

Čiſty měd
puntowſka ſkleńca **1.35** hr.
½puntow. ſkleńca **0.75** hr

Čiſta jabłukowa brĕčka
bleſa 55 pj. bjez ſkleńcy

Radium-kakao
¼ punta **50** pj.

Radium pitna ſokolada
¼ punta **75** pj.

Radium jĕdźna ſokolada.
nětk karton. **20** a **120** pj

Woptanki a wopisanja rady dawamy

Reformowe wotdźĕlenje **rózk Žitnych wikow**

Prošu wopytajće moju wustajeńcu w Měſćanſkej zahrodźi

Łož. ſaty dobra twora jara tunjo
Košle, fale, wupjerki
Ida Erler w Budyſinje na Zw. Lawſk. hasy 10

Nawĕſtki přinjesu wužitk!

Elektromotery a wuporjedźenja

Heinrich Michael w Budyšinje
na Nowosćiskej dróży 8, telefon 3497

Walter Rinnelt
na Kamjentn. hasy 17 **w Budyšinje** při hotelu „Króny“
wosobny frizĕr za knjezow, knježny a knjenje

zhotowja wšĕ wlosowe dźĕła kaž wotſihanje po wašnju bubiſkim a pažeſkim (Bubi u. Pagen köpfe). Najwjetši ſkład wšĕch toiletowych tworow / Připrawjenje towaŕſtwowych a dźiwadłowych, njewjedźinſkich kaž też kwaſnych friſzurow. Najſpĕſniše a porjadne poſtuženje. —

Wosebity dom cigarow a cigaretow

Wupjerki

kaž być dyrbja: w najlĕpſchich hódnoſćach:

poſlešćo 130 cm ſchěr.	15.20	13.60	**12.20**
poſlešćo 160 cm ſchěr.	17.20	16.40	**14.80**
poſlešćo 100 cm ſchěr.	10.40	9.40	**6.80**
hłowakowa ſchěr . . . m	2.20	2.15	**1.95**

A. Kasper, Burglehn 11
(měj. Al. Pilopp)

Znaty najlĕpſchi dom ſa dobre wupjerki

Příloha k číslu 234

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 7. oktobra 1931

Prěnja porjadna zhromadźizna zastupjerjow Tworykupneho towarstwa w Budyšinje

Njedawno wotmě Tworykupne towarstwo w Budyšinje swoju 1. porjadnu zhromadźiznu zastupjerjow po pśewjeźenju Wjeleczańskeho konsumskeho towarstwa w Budyšinje. Do onjoweho porjada spominjasche pśedsyźaca Pawoł Böttcher na smjertne sinjesoźeneju zastupjerjow Gustawa Köhlera k Wiernarjez a Maksa Brosolda z Hodźija.

Pśichi prěnim dypku dnjoweho porjada poda wobtkodny wjednik Hirschmann lětnu rozprawu. 47. hospodarske léto towarstwa stejesche w znamjenju pśiběrajeze bjesdźěłkosće. Wón spominjasche na proklamowane wottwarjowanje placźinow, kiž pjecza wopraudźe zane njeje. Wobźiwowaju kundschaftwa powywźenja placźinow a hewaschezho ibuhjerjeńschenja w tworjenym wikowanju je towarstwu móžno było, placźiny za najwažnjišchu zbytku a potrjebu kśerho jara snjiźiś. Hacź do 31. dez. 1930 wuczinjesche tuto snižene placźinow 19,5 proz. a hacź do 30. januara 1931 pśeco 30 proz. Dźiwaju na hospodarsku nusu źiwjich gobustawow pśezwasche žo towarstwo njedźiwajuz powyšenja mukowych placźinow, so by khlěbowu placźinu prawje nikto dźerzało. 60 wj. sa 4 puntowsku pokrutu khléba bě pjecza najtuńscha placźina w Němskej. Wobthodny wjednik wušoženy, so we towarstwje njeje móžno, tworu na požeźowanje wotedaś.

Wjele je žo stało na powuczenju gobustawow. Pśichadźiwejenja a zhromadźiny wopyta 4000 žonow, 2190 mužow a nježdše 500 dźěśi. Nowa wotedawańa tworow pśichiprawi žo we Wojeńskim žydlišcźu w Budyšinje. Towarstwo natwari dom pśichi Klinzowej drožy, w kótrymž je 22. wotedawańa sameśeźena. W Budyšej zenitrali natwari žo nowoczasna kludźerńa. W mnohich pośedźenjach dyrbješe žo towarstwu sabźěraś z puśchźanjom personala a sniżowanjom mjezy. Wobšerne běchu jednanja dla sjednoczenja Wjeleczańskeho konsumskeho towarstwa z Budyšinom a 10. meje 1931 sastupjeńka zhromadźizna sjednoczenje wobsamknu.

Knjes Hirschmann wušoženy, so na so dźěłaśa na wot stronjenje njeprawneho wobrotneho dawka, sakasa nóžneho pjeczenja, hrožazy towarstwowy dawk, dokelž to wschitko wuniwaze hacźi. Towarstwo może z hospodarsteje schnitazuzy wuwiśe jenož ze žamopomoz. Sowerschczenja wulkich firmow a wobcežujuze placźenja pola bankow su němske hospodarstwo cźežko satichazake. Njejsu pak so pošluchaz na schkrcźenje bjesspźedomitych elementow, kiž schcejuwaja pśicźežiwo nalutowanjam a druhim sjednoczeńskim, też konsumskim towarstwam.

Nalutowanikt gobustawow postupichu dla 30 prozentskeho nahódnoscźenja a swésczenja we wobthodnym lěcze na 1 022 117 hr. Wjeleczańske towarstwo pśicynježe gobu 446 718 hr. nalutowankow, so mjesesche towarstwo 1. julija 1931 1468 835 hr. nalutowankow.

Wobrot wuczinjesche 2 236 120,61 hr. pornjo loni 2 609 598,28 hr., to je 373 477,67 hr. abo nježdše 14,3 proz. mjenje. Wobrot pjekarnje a konditarnje dosahe 500 694,59 hr. pornjo 590 400,11 hr. loni, to je 15,2 proz. mjenje.

Dobytk pak je žo khéžko snjiźił dla wyšokich wudawkow. Na wobroczе wobdźěli žo 5710 gobustawow, to je 86,2 proz. zyłkeho gobustawstwa. Liczba gobustawow wuczinjesche 30. junija 1931 6183, w towarstwje dźěłasche 119 wošobow.

Dawkow płaczesche towarstwo w rozprawnym lěcze 38 317 hriwnow.

Pśichi druhim dypku dnjoweho porjadaa poda wobkhódny wjednik Oskar Wittig lětne wotliczenje. Aktiwy towarstwa wuczinjachu 1 911 991 hr., pasiwy pak 1 910 812,70 hr., cźisty wuznoschk 1 178,43 hr. Dla hubjeneho hospodarskeho położenja nimale wschitkich gobustawow na so nawrośeze jarunanje gobustawam bjom w cźasu wot 1. nowembra hacź 5. dezembra w kupowach wudacź. Lětne wotliczenje žo jenohłósnje schwali a žo pśechodydstwo wuskwobodźi.

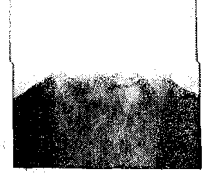

Ministerialny direktor Kaestner, dolholětny wjednik wotdźělenja za ludowe šule w pruskim kultusowym ministerstwje, je prośtwu wo wotstupjenje zapodał, dokelž je hižo dleši cas khorowaty. Nowočasna ludowa šula ma so za swoje dźensniše wutwarjenje ministerialnemu direktorej Kaestnerej wjele dźakowaś.

Zwěrina we winowcu

Je nasjomu,, na tym wjazy njeje dwěla. Lěž žo pisani se žapazymi barbami. Njeje rjeńschi cźaj k puczowanju, hacź nětko, hdyž žu žtónczne dny. Hišchcze zahe rano a na kurjawotnych wjeczorach jelenje ruja. Sorny a sajazy žwoju lětnju drasu wotpołoża a ju wumjenja na cźopły zymsti kožuch. Sersjedź mějazza žo sapocźina hižo hontwa na sajazy. Wona žo wotmėwa na wibehlake waschnje: pak na „pytaźy", pschi cźimž hontwjerśti poš wuchaze wucźuschluje abo na „lakaźy", hdyž hontwjeŕ wjeczor cźaka na sajazy. Swjetscha wschak sajazy žo ljeleja w symtkich mějazach na „nadhoźzy", pschi cźimž honjerjo sajazy tśeźam pschihonje ja. Po polach ah onach nětko žo snoschuja bėte nicze „babylecźa", spodźiwne létadła drobnych pawkow, kiž wužiwaju wětr, žo bychu žo dostałe na druhe mėstno. Sswoje pschedjena pschilépeja nėhdże, hdyž wėrśit mėje a tak rucze hacź je to spodźiwne létadło trochu strucźene, žwischcźeja jo a hromadźe ž nim po powėtrje žo snoschuja.

Druhdy mamy we winowzu hižo prėnje mrózy; tohodła wójsko brukow nětko rucze woteběra a pschekaźanczniti mjes swėrjatami tohodła mało zgrobu namakaju. Njetoppé a jėj tohodła nětko hižo jej wupytatej mėstno sa symiti spar. Też žurk a popielka (Haselmaus) žo hižo na njom hotujetaj. Jeschcźeźy a hady žo jenoj hischcze pschipołdnju pokatuja, hdyž winowzowe khłoso hischcze ras semju hrėje. Potom dže też hischcze wuhladujesch kuntwory, drobne hnójne bruczki abo wosamocźeneho bėleho mjetela. Hewak pak hižo wschudje iwėrjata žo pschihotuja na symści wotpocźink. Schlink žwoju khėžku sawéra z prawym wėtom a pyta symści ikhow. Wuhorje puczuja z rėkow do morja. Potajny nahon je cźeri, so bychu daloko na wjeczornym tónzu Atlantiskeho oceana pytale mėstno k njerkanju.

Pschede wjchėm pak nėtko ptaczi puczuja, wosežnje hdyž barometer wyšoko śteji a po dnjach hubjeneho wjedra wėtr duje wot ranja. Rocźki, schćerocźki a cźornonypti (Schwarzplättchen) žo podawaju na puczi sa Sersjedźne morjo. Też drósny hižo cźahaju, schtórzy we wulkich žyłach wokolo dundaju, na schcźernischcźach žo sthadźuja cźrjóby schkowroncźkow, sybow a linduschkow. Kawči a wróny trataju. W kimotynym sastupje žorawje wyšoko létaju na juh a schcźebotajo scźėkuja cźrjódy dźiwich huž.

W tym cźasu ma pschecźel pschirody a ptaczinу wjele dźěła. Nėtko hižo ma pschihotowacź mėsina, hdyž budże w symje ptaczi pizowacź. Nėt hižo ma jej wobstaracź žymjeschka a jahody, so mohł, hdyž prėni žnėh spada, hnydom žo staracź wo hłodne ptaczata. Też masch nėtko hižo wupowėschecź kukawy na schtomy, so njebychu naléto byle pschejara „nowe".

Tu khwilu wschak maju nasche ptaczki druhe staroscźe hacź prózowanje wo žwójbu. Je njemėr w ptaczinje. Njech też cźeéwjena wopuschka, maky tralik, scźihliża a konopacźk naž hischcze woschchewjeja se žwojimi spėwami, njeje to wpikanje wotuczażeho nalécźa, ale žu to żelospėwy rosžohnowanja, dżélenja.

Zwěrina we winowcu

Je nasjomu,, na tym wjazy njeje dwėla. Lėž žo pisani se žapazymi barbami. Njeje rjeńschi cźaj k puczowanju, hacź nėtko, hdyž žu žtónczne dny. Hischcze zahe rano a na kurjawotnych wjeczorach jelenje ruja. Sorny a sajazy žwoju lėtnju drasu wotpołoża a ju wumėnja na cźopły zymsti kožuch. Sersjedź mėšaza žo sapocźina hižo hontwa na sajazy. Wona žo wotmėwa na wibehlake waschnje: pak na „pytaźy", pschi cźimž hontwjerśti poš wuchaze wucźuschluje abo na „lakaźy", hdyž hontwjeŕ wjeczor cźaka na sajazy. Swjetscha wschak sajazy žo ljeleja w symtkich mėšazach na „nadhoźzy", pschi cźimž honjerjo sajazy tśeźam pschihonje ja. Po polach ah onach nėtko žo snoschuja bėte nicze „babylecźa", spodźiwne létadła drobnych pawkow, kiž wužiwaju wėtr, žo bychu žo dostałe na druhe mėstno. Sswoje pschedjena pschilépeja nėhdże, hdyž wėrśit mėje a tak rucze hacź je to spodźiwne létadło trochu strucźene, žwischcźeja jo a hromadźe ž nim po powėtrje žo snoschuja.

Druhdy mamy we winowzu hižo prėnje mrózy; tohodła wójsko brukow nėtko rucze woteběra a pschekaźanczniti mjes swėrjatami tohodła mało zgrobu namakaju. Njetoppé a jėj tohodła nėtko hižo jej wupytatej mėstno sa symści spar. Też žurk a popielka (Haselmaus) žo hižo na njom hotujetaj. Jeschcźeźy a hady žo jenoj hischcze pschipołdnju pokatuja, hdyž winowzowe khłoso hischcze ras semju hrėje. Potom dže też hischcze wuhladujesch kuntwory, drobne hnójne bruczki abo wosamocźeneho bėleho mjetela. Hewak pak hižo wschudje iwėrjata žo pschihotuja na symści wotpocźink. Schlink žwoju khėžku sawéra z prawym wėtom a pyta symści ikhow. Wuhorje puczuja z rėkow do morja. Potajny nahon je cźeri, so bychu daloko na wjeczornym tónzu Atlantiskeho oceana pytale mėstno k njerkanju.

Pschede wjchėm pak nėtko ptaczi puczuja, wosežnje hdyž barometer wyšoko śteji a po dnjach hubjeneho wjedra wėtr duje wot ranja. Rocźki, schćerocźki a cźornonypti (Schwarzplättchen) žo podawaju na puczi sa Sersjedźne morjo. Też drósny hižo cźahaju, schtórzy we wulkich žyłach wokolo dundaju, na schcźernischcźach žo sthadźuja cźrjóby schkowroncźkow, sybow a linduschkow. Kawči a wróny trataju. W kimotynym sastupje žorawje wyšoko létaju na juh a schcźebotajo scźėkuja cźrjódy dźiwich huž.

W tym cźasu ma pschecźel pschirody a ptaczinу wjele dźěła. Nėtko hižo ma pschihotowacź mėšina, hdyž budże w symje ptaczi pizowacź. Nėt hižo ma jej wobstaracź žymjeschka a jahody, so mohł, hdyž prėni žnėh spada, hnydom žo staracź wo hłodne ptaczata. Też masch nėtko hižo wupowėschecź kukawy na schtomy, so njebychu naléto byle pschejara „nowe".

Tu khwilu wschak maju nasche ptaczki druhe staroscźe hacź prózowanje wo žwójbu. Je njemėr w ptaczinje. Njech też cźeéwjena wopuschka, maky tralik, scźihliża a konopacźk naž hischcze woschchewjeja se žwojimi spėwami, njeje to wpikanje wotuczażeho nalécźa, ale žu to żelospėwy rosžohnowanja, dżélenja.

Z Łužicy

* S Bjiskopiz. Njedźelu wjeczor wokolo 10 hodź. na Budyšnskej statnej drózy bliżo pschekhoda Kamjenskeje żelesnjaz wobšwėtleny Mercedes-automobil za 4 wošoby se znamjenjom 1 K 37418, wobschkodźeny stejo namakachu. Je žo šwėscźiło, so žu wós w Schorjelzu krabnuli. Paduchaj bėschtaj pola Biskopiz do schioma sajėloj. Pschi fraženju je jena wošoba pschez schkitakuśu schkleńcu je hlowu storcźiła a ju trėšala, kaž to krwawe plėdy dopokazuja. Sku wobsthedźowali njesnakaju muśiseju, tiž žaj nė schto wokolo woja cźiniloj, tola posdźiscźo žo žhubiloj.

* Se Sbarjetza. Wulku schkodu poczeėnu tele dny pschedewarka w nawjeczornym mėstownym dźělu. Hołza tykny wobalu do thachlow, mėnju, so je prózna. We wobalay teżesche pak 350 hriwnow papjerjanych pjenjez, kiž bėsche žebi hołza pożežika k nakupjenju njenujesczikskeje nadoby. Dokelž cźiška spalenych bankowkow njemėsesche napiśane, žu pjenjezy žhubjene. — S tutomneho žudniśtwowneho sastwa je 24 lėtny, w Grossenje pola Kaissela rodźeny bliźat Tiratius Wunsch cźeknył. Wón mėjesche hischcze poldra léta khłostanja wotpokucźiczź. Jeho botal njemóžachu sašo popadnyczź.

Pčołarske towarstwo „Delni Sprěwiny Dol"

Rozprawa Budyskeje wobkedźbowańje za september 1931

Wysokosc nad morjom	Temperatura po Celsiju najniższa	Temperatura po Celsiju najwyšša	Temperatura po Celsiju srjedźna mjesacna copłota	Hibanje wahi w dekadach (1—2—3) Přiběranje po gramach 1	2	3	Woteběranje po gramach 1	2	3	Summa w kilogramach	Liczba dnjow wulecenja	Liczba dnjow nošenja mjedu	hłowne žórło za nošenje mjedu	mnohosc dešca
210	+ 2	+ 24	+ 12	3000			1550	300		1,150	13	—	F	97,6

8 lět jako služobna předrasćeny

We wójnje pschećžiwo Němskej wojował. — K žmjerći sažudźeny, wobhnadźeny a powyšcźeny.

Pśiched nėkotrym cźasom bu pschi rowje jeneje wóžnitzeżaćźětneje Turkowki w Konstantinoplu wožoba w žónkej drasze sajata, kiž žo pschi bliźšchim pschepytowanju, chtož bez hižo prjedy muślachu, jako muž wukopa. Sczjowaze pschepytowanja wupokalachu, so žo pola tuteho mużkeho we turkowskim leutnancze Sabry Bey jedasche, kiž bu 1916 k žmjerći sažudźeny a po kschiwych wuczach w lėcze 1923 do žwojeje domiśny žo wrócźi, so by wola žwojeje žlareje slemjeneje maczerje jako služobna pschedrasćeny žiwy był. Sśmjertny wuzud napischecźo Sabry Beyej je mustafa Kemal Pascha nježi tym pódpisał. Stawiśny tutoho Sabry Beya žu z fantastiskim dyrdomdejstwom.

Wojak w jendźelskim wójsku.

Spocźatki tuteho tragiskeho podeńdźenja žahaju hacź do léta 1913 wrócźo. Tehdom śiejesche leutnant Sabry Bey pola fiśelérow (cźornych pschtchow) wohobinskeje gardy sultana. Dla žwojich wożebitych thmanoscźow a wirjadneje intelligenzy pódlachu jeho po tónczenju balkanskich wójnow do Londona, so by tam lćtarstwo studował. Młody Turka bu hórsy snata wożoba w jendźelskich kruhach.

Hdyž Jendźelska w žnjenżu 1914 Němskej wójnu pschipowėdźi, pschewza Sabry Beya, kaž wschėch žwojich towarschow, wójniski fibr. Jeho sympathije bėchu na jendźelskej stronje. Jeho pschiłubiłnosć pahoni k tomu, so žo jako žwobodny do jeneho jendźelskeho regimenta

K žmjerći sažudźeny.

W prėnich dnjach mėšaza novembra 1914 dóńdże nėtko telegram wójniskeho ministerstwa w Konstantinoplu. Tuta depesche žadasche leutnanta Sabry Beya nuśnje domoj. Tehdom bėchu žej hižo jažni, so pschišamknjenje Turkowskeje k žjednjenym mozam je jenož praschenje nėkotrych dnjow. Sabry Bey njeje ženje na tutón telegram reagował. Turkowski pósłanz w Londonje pschipowėdźi žwojenu knjeżeństwu, so je wschu cźěr młodeho ofizéra žhubił. Wš žamym cźasu, hdyž Sabry Bey rjad Mons-Staw, wyšoke jendźelske wusnamanjenjenje, dosta a w powėdźach je frouty na najwyšschim wójniske wjednistwo žo ž mjenom mjenowasche, sažudźi jeho w Turkowskej wójniski žud tónz léta 1916 w njepschitomnosći k žmjerći. Tutón žmjertny wuzud wobstejesche dale, byrnjež wójna dawno ke kónzej była. Hdyž mustafa Kemal Pascha 1923 pschedležaze žmjertne wuzudy pruhowasche, podpiša wuzud pschećžiwo Sabry Beyej k deuhemu rasej a trebasche słowa: „Żadyn pscheradnik njeńmė žmjerći wucźeknyć!" A tola pschińdże hinak.

Wóžm lėt služobna pola maczerje.

Ke kónzej žaneho léta, potajkim 1923, nadeńdże Sabry Bey, kiž mėjesche dawno žadosć ja domiśny, kapitanta jeneho jendźelskeho kamaka, kiž chżyscźe do Bolharskeje wujėcź. Hischcze wjeczor žaneho dnja dóńdże Turka na kamak a nėschto posdźiscźo widźesche pschi jėžbje pisches Bosporus po wjazy hacź 10 lėt brjohi žwojeje domiśny. W nozy sfocźi, njewidźany wot wobhadki, i łódże do morja a dopłowa na kraj. Sbožownje dozpė maczerny statok, kaž truż thoru a zyle slemjenu nadeńdże. Po wjeselu sažowidźenja rostoji maczeri žwój plan, kiž jemu dowoli, njenadpadnje pschi njej wostacź a wo jeje cźėlne derjemecźe w posledńich lėtach žiwjenja ju postaracź. Bź žiwy pola maczerje a wobstara jako služobna zyłu domjacznosć — wošom lėt dołho.

Pschi maczernym rowje sajaty.

Žadyn cźłowjek, kiž staru maczėrku wopyta, njewidźesche, jo njeje služobna nichtó druhi hacź k žmjerći sažudźeny turkowski ofizér, Sabry Bey, domjacźy žyn. Hdyž hdyž ke maczi wumrjela, dwėlowachu na žónstwje služobneje. Mosheschi služobnik cźinjeschе poliziju kedźbnu na spodźiwnu služobnu a politiśku policiju da spodźiwneho cźłowjeka sajecź, krótko po maczernej žmjerći. Hdyž žo po žmjerći starsje žónśeje w domiśnim wjazy widźecź njedasche, popadnychu jeho, hdyž maczerny row wopyta.

Mšša za dźěśecźowu lubosć.

Tón pad pschednjejeczeho mustafej Kemalej Paschi a tón žo njedźijeschе, dwoji žmjertny wuzud spėhnycź. Pokasa na to, so Sabry Beya dla jeho wulkeje lubosće k maczeri wobhnadźuje. Je žėbi w tym žažny, so by mnohim młodym ludźom žmuźitoscź pobrachowała, taku dźěśecźowu lubosć wopokasacź, kaž je Sabry Bey to cźinił. Wobhnadźenjske wopišmo słoncźi se słowami: „Sabry Bey ma žo hnydom jako major do aktiwneje listy turkowskeho wójska pschicźi jecź!"

Železniski jězdny plan. — Platiwy wot 4. oktobra 1931.

S Drjezdżan do Shorjelza.

S Drježdżan-N.	3.21		5.51	6.21	7.12	7.33	9.20	9.32	9.55	11.32	12.35	13.45	15.03	16.38	17.14	17.50	19 22	20 25	21.40	23.10	23.20	0.37
„ Radeberga	3.44		—	6.42	7.42	|	|	|	10 19		—	|	16.56	17.47	|	19 51	|	22.12	—	|	1.08
„ Arnsdorfa	3.53		6.20	6.50	7.58	|	|	10.01	10.29		13.12	14.15	15 37	17.05	17.57	|	|	22.22	23.33	23.47	1.17
„ Wulkeje Hartawy	—		6.31		8.09	|	|	10.11	|		13.28		15.48	17.15	18.08	|	|	22.34	|	23.56	1.28
„ Weickersdorfa	—		6.37		8.16	8.07	|	10.17	|		13.30		15.54	17.22	18.14	|	20.01	22.41	|	0.08	*1.38
do Bilšopiz	4.09		6.42	7.07	8.22	|	|	10.22	10.46		13.35	14.32	16.00	17.27	18.20	|	20 07	22.47	23.47	0.08	1.37
‖ Bilšopiz	4.11	5.45	6.44		8.24	|	|	10.24	|		13.38		16.02		18.32	|	20 12	22.50	23.48	|	1.40
„ Semitz	—	5.53	6.51		8.31	|	|	10.30	|		13.45		16.09		18.39	|	|	22.57	|	|	1.47
„ Ficlenja	—	6.02	7.0		8.40	|	|	10.38	|		13.54		16.18		18.48	|	|	23.06	|	|	1.55
do Budyšina	4.29	6.12	7.9		8.49	|	10.19	10.47	|	12.23	14.03		16.27		18.57	18.41	|	21 18	23.15	0.03	|	2.04
‖ Budyšina	4.32	—	7.14		|	|	10.21	10.51	|	12.25	14.08		16.31		19.01	18.42	|	21.20	23.19	0.04	|	2.08
„ Kubšicy	—	—	7.23		|	|	|	11.00	|	|	14.17		16.40		19.10	|	|	|	23.28	|	|	2.17
„ Pomorz	—	—	7.32		|	|	|	11.08	|	|	14.25		16.49		19.18	|	|	|	23.37	|	|	2.25
„ Wujesba	—	—	7.40		|	|	|	11.15	|	|	14.33		16.56		19.25	|	|	|	23.44	|	|	2.33
„ Lubija	4.56	6.55	7.55		|	|	10.44	11.27	|	12.46	14.45		17.07		19 36	19.03	20.11	21.42	23.57	0.23	|	2.44
do Shorjelza	5.24	7.34	8.32		|	|	11.06	12.03	|	13.07	15.20		17.42		20 02	19 24	20.49	22.04	0.33	0.53	|	3.20

— * W nozu pg. niedżeli a šwj. dnjach ‘ąstanje tej we Weickersdorfje 1.33. ‖ Jenoj niedżelu w nozu.

Se Shorjelza do Drježdżan.

S Shorjelza		4.20		5.47						7.51	8.42	11.05		11.13		14.40		16.35	18.13	19.05	19.45	20.54	21.02		*22.40	0.38
„ Lubija		5.02		6.26	6.07	6.51				8.31	9.07	11.30		11.52		15.21		17.18	18.38	19.47	20.12	21.19	21.44		23.11	1.00
„ Wujesba		5.12			6.16	7.00				8.40				12.01		15.30		17.27			20.21		21.53			
„ Pomorz		5.18			6.23	7.07				8.46				12.07		15.37		17.34			20.27		22.00			1.13
„ Kubšicy		5.26			6.31	7.15				8.54				12.15		15.45		17.41			20.34		22.08			
do Budyšina		5.34			6.40	7.20				9.02	9.27	11.49		12.23		15.53		17.50	18.53		20.41	21.38	22.16		23.33	1.25
„ Budyšina		5.39						6.34		9.06	9.28	11.50		12.27	14.19	15.58	16.46	17.56	19.00		20.44	21.39	22.22		23.35	1.26
„ Ficlenja		5.51						6.46		9.17				12.38	14.29	16.10	16.57	18 08			20.55		22.34			
„ Semitz		6.01						6.56		9.26				12.48	14.38	16.20	17.07	18.17			21.04		22.44			
do Bilšopiz		6.10						7.04		9.34				12.56	14.46	16.28	17.14	18.25			21.12		22.52		23.55	1.46
‖ Bilšopiz	5.21	6.14	6.20					7.07	8.53	9.40			11.57	14.47	15.39	16.30		18.28			21.15		22.55	23.21	23.57	1.48
„ Weickersdorfa	5.27	—	6.26					7.13	8.58					13.04	14.52	16.36		18.31			21.20		23.01	23.27		
„ Wulkeje Hartawy	5.34		6.33					7.20	9.05					13.11	15.00	16.43		18.40			21.27		23.08	23.34		
„ Arnsdorfa	5.45	6.31	6.44					7.31	9.15				12.22	13.22	15.10	16.54		18.50			21.37		23.19	23.45	0.14	2.05
„ Radeberga	5.54	—	6.52					7.40	9.23					13.30	15.18	—		17.03			21.45		23.27	23.53	0.22	2.13
do Drježdżan-N.	6.18	6.55	7.16					8.04	9.41	10.12	10.49	10.20	12.38	12.46	13.49	15.42	16.27	17.22		18.53	19.16	19.51	22.05	22.27	23 45	0 17	0.40	2.32

‖ Jenoj niedżelu a šwjatse dny. * Jenoj niedżelu a šwj. dny wjecjor a jenoj wot 20. dezembra hač 28. februara

S Budyšina do Budestez a Wjeleczina.

S Budyšina	4.53	*6.41	7.14	10.35	*13.51	14.15	16.57	19.48	† 23.25
„ Dažnitez	5.07	6.51	7.23	10.45	14.00	14.24	17.06	19.57	† 23.34
do Budestez	5.12	6.56	7.28	10.50	14.05	14.29	17.11	20.02	† 23.39
‖ Budestez	5.13	6.57	7.29	10.51	14.06	14.30	17.12	20.03	† 23.42
„ Roswodez	5.17	7.02	7.33	10.56	14.11	14.35	17.17	20.07	† 23.46
do Wjeleczina	5.26	7.10	7.41	11.04	14.19	14.43	17.21	20.15	† 23.54

‖ Jenoj wšědne dny. † Jenoj sobotu a njedżelu. * Jenoj njedżelu a swjate dny a jenoj wot 1. maje 32

S Wjeleczina do Budestez a Budyšina.

S Wjeleczina	5.51	8.24	11.35	15.16	18.10	*19.06	20.52	*22.10	† 0.44
‖ Roswodez	5.57	8.33	11.42	15.22	18.17	19.12	20.58	22.17	† 0.50
do Budestez	6.01	8.38	11.46	15.26	18.21	19.16	21.02	22.21	† 0.54
‖ Budestez	6.03	8.40	11.47	15.27	18.23	19.17	21 03	22 22	† 0.54
„ Dažnitez	6.09	8.46	11.53	15.33	18.29	19.23	21.09	22.28	† 1.00
do Budyšina	6.17	8.54	12.01	15 41	18.38	19.31	21.17	22.36	† 1.08

‖ Jenoj wšědne dny. † Sobotu w nocy a njedżelu. * Jenoj njedżelu a swjate dny.

Z Budyšina do Budestec a Hornjeho Kumwalda.

S Budyšina	6.53	7.14	13.09	16 45	18.01	21 52	23,25
„ Dažnitez	7.5	7.23	13.18	16.56	18.12	22.2	23,34
do Budestez	7.11	7.28	13.23	17.02	18.18	22.8	23,39
‖ Budestez	7.16	8.52	13.27	17.03	18.25	22.9	23,48
„ Wjedrušla	7.22	8.58	13.33	17.03	18.31	22.15	23,53
„ Wobšowa	7.27	9.03	13.37	17.14	18.36	22.20	23,58
„ Kobilicy	7.30	9.06	13.40	17.17	18.39	22.23	0,01
„ Kumwalda	7.38	9.15	13.50	17.26	18.49	22.38	0,07
„ Sčrj. Kumw.	7.43	9.20	13.55	17.32	18.55	22.43	
do Horn. Kumw.	7.59	9.27	14.02	17.39	19.02	22.50	

‖ Jenoj sobotu a njedżelu.

Z Hornjeho Kumwalda do Budestec a Budyšina.

S H. Kumw	5.09	6.42	7.57	9.58	13.37	19.20	22,21
‖ Sčr. Kumw.	5.15	6.47	8.2	10.04	13,42	19.26	22,26
„ Kumwald	5.28	6.55	8.10	10.25	14,04	17.50 19.37	22,30
„ Kobilicy	5.34	7.1	8.16	10.31	14.10	17.56 19.43	22,42
„ Wobšowa	5.38	7.4	8.19	10.35	14.14	18.0 19.47	22,46
„ Wjedrušla	6.43	7.9	8.24	10.40	14.19	18.05 19.52	22,51
do Budestez	5.49	7.15	8.30	10.46	14.25	18.11 19.58	22,57
‖ Budestez	5.50	7.21	8.40	10.53	14.33	18.23 20 04	22,58
„ Dažnitez	5.57	7.38	8.46	11.00	14.40	18 35 20.11	23,05
do Budyšina	6.06	7.47	8.54	11.09	14.49	18.44 20.20	23,14

‖ Jenoj wšědne dny. ‖ Jenoj njedżelu.

S Budyšina do Nalez a Petershajna.

S Budyšina	4,35	6.28	9,36	14.13	16.58	19.09	23,20
„ Natarjez	4,41	6.34	9,42	14.19	17.03	19.15	23,26
„ Židowa	4,45	6.38	9,46	14.23	17.07	19.19	23,30
„ Nalezo Wjelkowa	4,51	6.45	9,52	14.31	17.13	19.28	23,36
„ Radworja	5,00	6.54	10,01	14.40	17.32	19.37	23,45
„ Khažowa	5,08		10,03	14.45	17.37	19 41	23,49
„ Njeswocidła	5,12		10,13	14.52	17.44	19.48	23,56
„ Schescchowa	5,17		10,18	14.57	17.49	19.53	0,01
„ Nalez	5,25	Do Wulkeje Dubrawy	10,25	15.05	17.55	20.00	0,07
„ Komorowa	5,32		10,32	15.12		20.07	
„ Wuttich Sdzar	5,39		10,39	15.19		20.14	
„ Hóšla	5,46		10,46	15 27		20.21	
„ Kulowa	5,52	6.56	10,55	15.34		20.28	
„ Njeswacł.	6,01	7.4	11,03	15.43		20.36	
do Wojerez	6,07	7.10	11,09	15.49		20.41	
‖ Wojerez	6,13		11,15	16.15		21.00	
„ Horow	6,26		11,28	16.25		21.11	
„ Bluntja	6,37		11,37	16.36		21.24	
„ Wrjeschin-Zajdem	6,49		11,47	16.43		21.34	
do Petershajna	7,10		12,08	17 07		21.55	

Jenoj wšědne dny

Jenoj njedżelu a šwjatse dny

S Petershajna do Nalez a Budyšina.

S Petershajna	4.55	8.48	14.33	18,48	18.36	
„ Preschina	5.20	9.14	14.55	19,28	19.06	
„ Bluntja	5.29	9.23	15.04	19,43	19.15	
„ Horow	5.42	9.34	15.15	19,54	19.26	
do Wojerez	5.52	9.43	15.21	20.03	19.35	
‖ Wojerez	6.24	10.33	16.17		20,43	
„ Njemzow	6.32	10.42	16.22		20,49	
„ Kulowa	6.42	10.53	16.30		20,56	
„ Hóšla	6.51	11.00	16.38		21,03	
„ Wuttl. Sdzar	6.58	11.07	16.45		21,10	
„ Komorowa	7.04	11.13	16.51		21,16	
‖ Nalez	5.30	7.13	11.20	16.58	21,23	
„ Schescchowa	5.36	7.19	11.26	17.04	21,20	
„ Njeswacł.	5.42	7.25	11.33	17.10	21,35	
„ Khažowa	5.50	7.32	11.40	17 17	21,42	
„ Radworja	5.56	7.38	11.46	17.23	21,48	
„ Wal. Wjelk.	6.05	7.47	11.57	17.32	21,57	
„ Židowa	6.11	7.53	12.03	17.38	22,03	
„ Natarjez	6.14	7.56	12.06	17.41	22,06	
do Budyšina	6.20	8.02	12.12	17.47	22,12	

Jenoj wšědne dny

Jenoj njedżelu, sćitanu a sobotu

S Budyšina do Radworja, Wósporka a Lubija.

S Budyšina	6.28	7.58	11,40	16.58	22.30	
„ Natarjez	6.34	8.04	11,46	17 3	22.35	
„ Židowa	6.38	8,07	11,50	17.7	22.39	
„ Nalezo Wjelkowje	6.46	8,13	11,57	17.13	22.44	
„ Radworja (dworn.)	6,54	8.22	12.06	17.26	22.53	
„ Radworja (zast.)	7,00	8.28	12.12	17.32	22.58	
„ Lubolcia	7,04	8.33	12.17	17.37	23.3	
„ Wal. Dubrawy	7.09	8.40	12.22	17.44	23.8	
„ Klukša		8.48	12.30	17.52	23.16	
„ Huczinu		8.57	12.38	18.00	23.23	
„ Barta		9.06	12.47	18.08	23.30	
„ Hrodźišcza		9.15	12.55	18.16	23.38	
do Wósporka		9.21	13.01	18.22	23.44	
‖ Wósporka	7.00	9.57	13.40	19.3		
„ Natecicy	7.06	10.3	13 46	19.8		
„ Lukoctiz	7.11	10.8	13.51	19.13		
„ Huschinu	7.18	10.15	13.58	19.20		
„ Mat Radworiz	7.22	10.19	14.2	19.24		
„ Retlij	7.33	10.30	14.15	19.35		
do Lubija	7.41	10.38	14 23	19.43		

S Lubija do Wósporka, Radworja a Budyšina.

S Lubija	8.35	12.10	17.22	20.14	21,45	
„ Kettij	8.44	12.21	17.31	20.23	21,54	
„ Mat. Radworiz	8.51	12.28	17.38	20.30	22,01	
„ Huschinu	8.54	12.32	17 42	20 34	22,05	
„ Lukoctiz	9.1	12.38	17.48	20.40	22,11	
„ Natecicy	9.6	12.43	17.53	20.45	22,16	
do Wósporka	9.11	12.48	17.58	20.50	22 21	
‖ Wósporka	5.37	9.48	13.20	18.24		
„ Hrodźišcza	5.43	9.54	13.27	18.31		
„ Barta	5.51	10.03	13.36	18.39		
„ Huczinu	6.1	10.11	13.45	18.47		
„ Klukša	6.9	10.19	13.53	18.56		
„ Wuttl. Dubrawy	6.17	10.27	13.0	14.2	17.54	19.04
„ Lubolcia	6.22	10.32	13.5	14.7	17.59	19.09
„ Radworja (zast.)	6.27	10.37	13.10	14.12	18.04	19.14
„ Radworja (dwn.)	6.33	10.43	13.16	14.19	18.10	19.20
„ Wal. Wjelkowa	6.44	10.51	13.25	14.30	18 20	19.30
„ Židowa	6.49	10.56	13.30	14.35	18.25	19.35
„ Natarjez	6.53	11 00	13.34	14.39	18.29	19.39
do Budyšina	6.58	11.05	13 39	14.44	18.34	19.44

Wšědne dny

Njedźele a swj. dny

Jenoj wšědne dny

Njedźelu, sćitanu a dny wjecor

Jenoj njedźelu a šwj. dny

Shorjelz — Khoježbus — Barlin

Se Shorjelza	4.32	4.21		5.58	6.12	7.50	11.15	11.40	13.30	15.34		17.32	17,47	20.10	23.48
„ Charlottenho'a		4.34		6.11		8.03	|	11.55	13.43	15.47			17,59		0.01
„ Koderdorfa		4.42		6.19		8.11	|	12.5	13.51	15.54			18,7		0.09
„ Sčrl		4.52		6.25	6.32	8.21	11.43	12,19	14.04	16.01		17.54	18,24	20.34	0.19
„ Hußmanucy		4.57				8.25	|	12.25	14.08	16.6			18 29		0.24
„ Hönichen		5.04				8.32	|	12,33	14.15	16 12			18,35		0.30
„ Rezisy		5.14			6.45	8.41	|	12,44	14.24	16.20			18,43	20.49	0.38
„ Be'eje Wody	4.33	5.38	6.00		6.9	9.00	12.06	13,07	14.43	16.38		18.19	19,07	21.07	0.54
„ Steyeho	4.45	5.47	6.10			9.10	|	13,19	14.52	16.48			19,16		1.03
„ Hrodka	5.02	6.0	6.51		7.15	9.22	12.24	13,36	15.06	17.00	17.0	18.38	19 34	21.26	1.15
„ Wagenuy	5.18	6.11	7.02			9.34	|	13,51	15.17	17.12	18,04		19,46		
„ Kopanzy	5.25	6.17	7.08			9.40	|	13,58	15.2	17.18	18.10		19,53		
„ Kibšicy	5.33	6.23	7.15			9.47	|	14.06	15.39	17.25	18,18		20,00		
„ Chorczebuza	6.40	6.30	7.22		7.46	10.30	12.52	14,14	15.44	17 32	18,25	19.08	20,41	21.58	1.37
„ Wětejschow	7.01				8.02	10.53	|	T	16 01			19.24	21,03	22.15	
„ Lubnjowa	7.17				8.15	11,11	13,16		16.22				19.38	21 20	22.30	
„ Lubina	7.30				8.26	11.28	13,28		16.36				19 52	21,36	22.43	
do Barlina	9.12				9.39	13.05	14.40		18.15				21.10	23 21	24.00	

Jenoj wšědne dny

Wšědne dny

Barlin — Khoježbus — Shorjelz.

S Barlina	5.32				7.12	8.22	11.08	Jenoj wšědne		12,42	14.32		15.61	18.40	21.26
„ Lubina				5.24	6.02	8.55	9.37	12.17	dny	14.28	15.52		16.50	19.46	23.02
„ Lubnjowa				5.46	6.35	9.12	9.50	12.29	wot haš	14,45	16.6		17.08	19.58	23.21
„ Wětejschowa				6.08	7.06	9.27			15.4. 14.4.	15,01	16.20		17.24	20.10	23.37
„ Chorczebuza	4.26	4.36	6.10		8,00	10.38	10.22	13.00	13,32	14.10	15,42	16.44	16.55	18.18	20.40	0.12
„ Kibšicy	4.33	4.43	6.17		8,08	10.35	.	.	13,39	14.17	15,49	.	17.01	18.25	.	0.21
„ Kopanzy	4.41	4.51	6.25		8,16	10.41	.	.	13,47	14.25	15,56	.	17.12	18.33	.	0.29
„ Wagenuy	4.47	4.57	6.32		8,24	10.47	.	.	13,54	14.32	16,03	.	17.19	18.40	.	0.37
„ Hrodka	5.00	5.10	6.48		8,42	11.00	10.44	13.23	14,7	14.44	16,17	17.11	17.37	18.56	21.04	0.56
„ Steyeho	5.13	5.23	7.00		8,57	11.12	.	.	14,19	14.57	16,29			19,09	.	1.12
„ Be'eje Wody	5.25	5.35	7.14		9,11	11.24	11.05	13 41	14,32	15.12	16,45	17.34		19 27	21.26	1.23
„ Rezisy	5.41	5.51	7.30		9,33	11.43	.	.	14,49	15.28	17,02	.		19.44	21,42	
„ Hönichen	5.49	5.59	7.39		*9,44	11.53	.	.	14,58	15.37	17,11	.		19.53	.	
„ Hußmanucy	6.56	6.05	7.46		9,53	12.01	.	.	15.05	15.44	17,18	.		20.00	.	
„ Sčrl	6 04	6 18	7.58		10,00	12.16	11.44	14.07	15,09	15.54	17,30	18.02		20.08	22,01	
„ Koderdorf	6.12	6 26	8.06		10,10	12.24	.	.		16 02	17,38	.		20.16	.	
„ Charlottenhof	6.21	6.35	8.16		10,23	12.33	.	.		16.10	17,47	.		20.25	.	
do Shorjelza	6.34	6.48	8.32		10,39	12.45	12.07	14,30		16 24	18,00	18.23		20.39	22.26	

Wšědne dny

Njedźele a swj. dny

Njedźelu, sćitanu a dny wjecor

Jenoj njedźelu a šwj. dny

S Biłkopiz do Kamjenza.

S Biłkopiz	6.50	13.43	18.42	23.00	23.27
„ Schumborna	7.00	13.53	18.51	23.09	23.36
„ Porchowa	7.11	14.02	19.1	23.19	23.46
„ Ruischizy	7.23	14.13	19 12	23.29	23.56
„ Halschkrowa	7.33	14.23	19.22	23.38	0.05
„ Protej-Thonberga	7.39	14.29	19.28	23.44	0.11
„ Brešnje	7.46	14.36	19.35	23 51	0.18
do Kamjenza	7.58	14.46	19.45	0.01	0.28

S Kamjenza do Biłkopiz.

S Kamjenza	4.50	11.32	13.40	17,11	21.35
„ Brešnje	5.03	11.44	13.48	13.54	17.23	21.46
„ Protej-Thonberg	5.11	11.50	13.59	14.02	17.29	21.52
„ Halschkrowa	5.22	11.59	14.28		17.38	21.59
„ Ruischizy	5.32	12.03	14.39		17.47	22.08
„ Porchowa	5.45	12.20	15.02		17.59	22.19
„ Schumborna	5.57	12.31	15.16		18.10	22.30
do Biłkopiz	6.08	12.41	15.30		18.20	22.40

Wšědne dny

Njedźele a swj. dny

Běła Woda — Mužakow.

S Bě'eje Wody	5.41	7.31	9.31	‖12.08	s12.27	14.45	16.43	19.28	21.80
„ Waldhaus	5.54	7.38	9.44	12.20	s12.33	14.58	16.50	19.35	21.36
„ Kijanskeje Hóty	6.02	7.46	9.52	12.27	s12.42	15.06	16.58	19.43	21.44
do Mužakowa	6.06	7.50	9.56	12.31	s12.46	15.10	17.02	19.47	21.48

‖ Njedźelu dźeń. S Jenoj njedźelu.

Mužakow — Běła Woda.

S Mužakowa	5.04	6.40	8.30	10.42	13,09	16.12	18.32	20.41	S 21.56
„ Kijanšk. Hóty	5.09	6.44	8.35	10.47	13.15	16.17	18.41	20.47	S 22.02
„ Waldhaus	5.18	6.51	8.44	10.55	13.24	16.26	18.50	20.56	S 22.11
do Bě'eje Wody	5.24	6.56	8.50	11.01	13.30	16.31	18.56	21.2	S 22.17

‖ Jenoj dźeławy dźeń. S Jenoj njedźelu

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnika 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć Smolerjec knihličišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaćeja so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čělneno zmjerdobrenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde zmjerdobrenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjerdobrenja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 235 — **Budyšin — Šwórtk, 8. oktobra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Němske knježeŕstwo wróćo stupiło

Němski kabinett je po namjeze němskeho kanzlera wobsanknył, wróćo stupić. Němski kanzler je so na to ke němskemu presidentej podał a jeho prošył, so by němski kabinett je sastojnstwa spuščił. Němski president je po tutej prošbje do knježeŕstwoweho wróćostupjenja swolił a němskemu kanzlerej porućił, nowy kabinett bjez dźiwanja na politiski pćihłuščnosć sestajeć.

Dr. Brüning je porućenosć w tutej formje pćihjał a je hnydom pozwał, wobsoby sa nowy kabinett pytać.

Němski president nuzowy wukaz podpisał

Němski president je wutoru popołdnju nowy nuzowy wukas sa sawěšćenje hospodarstwa a finanzow podpisał. S tym je wukas wobom do mozy stupił.

S jeho wobsahejeza, kotrež so gmejnam sa spomoženje njesaſłužerjow pćehowstoju, so 150 miljonow po postajenym kluču rozdźěli a 80 miljonow so wobezbje nuzu cźerpjacym gmejnam pćihpokaka.

Wobsmy dźeł nuzowego wukasa do **staczanskich sakładnych prawow pćihima.** Do nich słucheja **njestaniwosćej wobsahinjeze zwobodny, njestaniwosćej wobydlenja a njestaniwosćej listowego, pósłkowego, telegrafowego a telefonowego potajnstwa, prawo zwobodneho wuprajenja mjenjenja,** konkurrenčne prawo a prawo privatneho wobezdźenstwa. Wšitke te prawa zwoju płaciwosć zhubja a wyšnjosće njetrjebaju na nje dźiwać, kaž daloko zebi pćehwjedźenje wukasa žada.

Po tutym dźelu nuzowego wukasa zmóža so wobsoby sajeć, kotrež so pćehi nošenju bróńjow nadeńdu. Do nich hižo noje a pjastniki słucheja. Mjes tym so dotal njeje policajska jatka dźeše dyšli 24 hodźin trała, změ so wona wot nětka na **tři měsacy** wupschestrěć.

Wobličenje podpjery dźełonjemějerjow

ma so po nusdźe stojeć, kotruž je dźełonjemějeř w pischerišću poslednje 26 njedźel pćehed pćihpowědźenjom bjesdźełosće dostał, mjes tym so po wukasu ſ 5. junija poslednje 13 njedźel nětn dawachu. Sniženje mjedy wo poslednym cźasu njedyrbi potajkim w połnym wobsahu na wulkosć podpjery skutkować. Pćehi porjadnym pćichmjenjenju dźełacźerjow može so ſ khwilemi njedźełacźym dźełacźerjam podpjera dźełonjemějerjow pćihšiwolić, byrnjež w połnej wulkosći njebychu. We wójnje wobsćehodźenym dźełonjemějerjam so wołóženje ſ tym dawa, so renty a pćihpomoz, kotrež so na wotpćehodźenje wobsćehodźenja załožuja, hač do wulkosće 25 hriwnow na podpjeru dźełonjemějerjow njewobliczą. Młodostni dźełonjemějerjo jenož potom podpjeru njedóstanu, gdyž maju prawo na domjace wudźerjenje sarućene. Sa doma dźełacych dyrbi dotalna sawěšćenska winowatosć hač do kónca měrza 1932 wobstejeć.

Ssadźby a tracje podpjerow so njepscheměnja. Pćehi doſahnjenju starobneje mjezy so pensije ſ 80 na 75 procentow sniža. Najwjetšiche pensije so po naćišłowym pćihkładze sniža. Też pensije dźowjnych sakłuźerjow so strócza. **Datok khěžneje danje** so wot 1. haprcleje wo 20 procentow sniži. S tutej naprawu dyrbi so prawo khěžerjow na wołajenje podruźneho pjenjeza wotrunać.

Opposizija pschećiwo nuzowemu wukasej.

Němskonazionalni, němska ludowa strona, němscy sozialistojo a kommunistojo budźa w němskim rejmje žadać, so by so nowy nuzowy wukas hnydom wrócił wzał.

Wobydlerski a napitkowy datok dyrbja so dale zběrać.

Summy dawka khěžneje danje, kotrež su na twarjenje wobydlenjow wotpadle, dyrbja so na powšitkowne finanzne potrjebu nałožić.

Hamburgski strajk so zastajił

W dowěrnym pohódźenju kommunistiskeje strony we Hamburgu je so wobsamknło, generalny strajk namorjakow (matrosow) hnydom zastajeć. Strajk je so na pschekwapjace waschnje tuchje stórčił. To drje ma so rašnemu zakročenju policije pschećiwo wšitkem zatrachadźanym cźinam kommunistow pschipisać.

Nowe němske knježeŕstwo

Dr. Brüning je sa krótki cźas nowe knježeŕstwo wutworił. Dotalni ministrojo dr. Curtius, dr. Wirth a Guerard jemu wjazy njepschiwzjachu. Dr. Brüning je we nim kanzlerstwo a swonkowne ministerstwo pschewsał. Gröner woborne ministerstwo, Geßler jnutskowne należnosće, Dietrich finanzy, Warmbold hospodarstwo, Stegerwald dźěła, Schmitz wobkhad, Joel justizu, Schiele zežiwjenje, Schätzel póstu.

Sapiš ministrow njeje znadź hischcze dospołnje płaczany, tola drje so wjele wjazy njepscheměni. Wusamknjenje dr. Wirtha wosnamjenja, so je so kabinett na prawo pschebunył. Němska ludowa strona ninja we nowym knježeŕstwje žaneho sastupjerja. Wona je so sapowědźiła, do njeho sastupić, dokelž jej pschemělnjenje w nim njeje dosć hódne. S pryedawschego knježeŕstwa pschiſłuschescha nowemu Brüning, Dietrich, Stegerwald, Schiele a Schätzel. S nowych ministrow je Schmitz generalny direktor J. G.-barbow a Warmbold zobustaw pschedbydstwa pschi tym ſamym wulkoindustrialnym pschedewsaću. S woběmaj je Brüning wozobinsky spschečelený a je husto w hospodarskich należnosćach radu pola njeju pytał.

Geßlerowy nawrót do knježeŕstwa je pschešłapik, dokelž su Geßlera pschezo jako Hindenburgoweho nahłědnika njenowali a to jako kandidata prawizownych stronow, hačrunjež je swopródka demokrat był a posłužischo do zentrumskeje strony pschestupił. Jako woborny minister njeje wón pola lěwizownych stronow w najlěpschim wopomnjenju. Hačrunjež so po politiskim stejišću je wobstatkowo nowemu knježeŕstwu njemóže pschepósnacz, so wono na prawizu kloni, dyrbi so najpryedy jeho programm wožakacz, pryedy hač so wono pobudźi. Dwělne pak njeje, so wono w parlamentu hischcze žiwlnische pschećiwnistwo namaka dyźli pryedawsche knježeŕstwo.

Sozialdemokratojo njejsu so hischcze rozsudźili, hač nowemu knježeŕstwu snowa politiku sćerpliwosće pschiswoła abo nic. Jim so nje pschetworzenje kabinetta pschipowědźiło, a woni so pched hotowu wěz staja. Bjez dwěla jim kharakter nowego kabinetta njebudźe sympathiski.

Politiske puki

45 nazionalnych sozialistow sajeli.

Pched saradźernju dźěła w Schönebergu-Barlinje je ſrjedu k cźežkim politiskim nahłydnosćam dóschło. Cźah nazionalnych sozialistow po Schönebergskich dróhach duzy we Feurigskej dróhy wjele kommunistow nadeńdźe, kotrjž běchu so tam pched saradźernju dźěła ſeschli. Wołajo: „Prječ ſ mordarjemi dźěłacerjow!" so kommunistojo do žiwotnych pschećiwnikow dachu. Dóńdźe k cźežkim pukam, pschi kotrychž so někotre wobsoby ranichu. Hdyž nabhadowanšti kommando na wojownischcho pschińdźe, běchu so kommunistojo hižo ſhubili, mjes tym so nazionalni sozialistojo policistow wołajo: „Sémy hłódni!" powitachu. Dokelž nazionalni sozialistojo po žadanju policije cźah njerospuschcźichu, policija 45 nazionalnych sozialistow dla njepołuchanja na policajsku poručnosć saja.

W tym ſamym cźasu so na Shorjelskej dróhy njedźe 20 pachołow njenadźijo do jeneje butrowje pschedawarnje nawali a wulku hromadu zyroby zebra. Jeneho ſ nawalnikow mózachu sajeć.

W Čechach někotrych Němcow dla wobhonjeństwa zajeli

W Jägerdorfu w połnócnych Čechach ſu župineho **sekretara němskeje nazionalneje strony ſa Schlezyšku a połnóznu Morawu, Wernera, sajeli.** Wernera winuja, so je spionaju k khěžnemu jeneho ſusodneho stata dźěłał. We ſwišu ſ Wernerowym padom ſu hoſcenzarja Aloisa Meyera a wěsteho Fuchsa ſ Bleichwitza (w němskej Hornjej Schlezyšce) sajeli, hdyž w Jägerndorfu pschebywaschtaj. Pschepytanje so pschećiwo sajatym w Morawskim Schönbergu wjedźe, hdźež ſu sajatych dowjedli.

Nowe posyłki złota do Francowskeje

Pobrjkli flota sa Franzowsku banku a ja druhe wulke franzowske banki, kotrež po padze jendźelskeho punta sabo we wulkim wobsahu pschikhadźeja, ſu so poslednje dny wospjetowale. Hakle pónđelu bě němska parna łódź „Europa" 250 ſrudow złota ſ Ameriki do Franzowskeje pschiwjesła. Butorn je so po puću ſ Amsterdama 4658 kilogrammow złota ſ lětadłom na lětanišćo Le Bourget pola Parisa pschiwjesło a amerikanska parna łódź „Aquitania" tohorunja 267 ſrudow złota sa Franzowsku banku a jenu ſchwajzarsku banku pschiwjese.

Jendźelski zwonkowny minister w Parizu

Parišće nowiny wopyt jendźelskeho ſwonkownego ministra Readinga witaſu. Jenowuſtnje mjenja, so budźa ſ nim pschede wšchem wo ſinanznych praschenjach jednacź. Lord Reading je wutoru krótke rozrěčenje ſ franzowskim ministerskim pschedsedom mět. W Briandowej pschitomnosći je jeho kabinettowy schef Berthelot pschijał. Wječor bě w jendźelskim pósłanskim ſtwje hoſcina, na kotrejž so internazionalni ſinanznizy ſyłnje ſastupowachu.

„Excelsior" w ſwišu wopyta jendźelskeho ſwonkownego ministra w Parišu praji, so budźe so we ſkrućenju kursa jendźelskeho punta ſ pomocu franzowsko-amerikanskich pożeżonkow dokładnje rěcźeć. Ministerski president **Laval** a finanzny minister Flandin staj ſwólniwaj, jendźelskim pschećelam po możnosći dalsko napschećo pschińć.

Na franzowskej stronje pak so rasuje sapowědźu, so pschi internazionalnej ſtotej konferenzy wobdźelić a internazionalnemu mjenjowemu frědźej pschihłosować.

W franzowskim knježeŕstwje rozdźelu pospytej njepschećelsćy napschećiwo sleja, kotryž so na to měri, so by so ſwětowa kriſa ſ internazionalisowanjom měny pschewinyła.

„Matin" měni, so žebi w tu khwilu na skrućenje jendźelskeho punta njemyſła. Jenicźky so ſpyta, ſ franzowsko-amerikanskej pożeżonku punt psched nowym padanjom wobarnowacź.

„Écho de Paris" ſo boji, so lord Reading na jara njebožahaze waschnje rosjasnjeny do Londona wróći, dokelž franzowski ministerski president hischcze ham praschenja dosć njesnaje, wo kotrychž ma so we Washingtonje wuradźowacź. **Powěsćenje, kotrež so wo tym wschěnje w amerikanskich nowinach rosscherjeja, bóle a bóle na to pokasuja, so so myſle, ſ kotrymiž so na amerikanskej stronje wodźa, ſ franzowskimi ſojimami njebožka ſnjesć.**

W Jendźelskej so parlament rozpuščił

Jendźelski kral je porućił, so ma so parlament rozpuščeć. Narodne knježeŕstwo ſa cźaſ wólbneho wojowanja knježeŕſke dźěła powjedźe.

Wšchě ſnamjenja na to pokasuja, so budźe so pschi wólbach horzo wojowacź. Hdyž so psched dwěmaj njedźelomaj konſervativna agitacija za rozpuščenje parlamenta a nowowólby sapoča, nadźijachu so hischcze, so knježeŕstwo ſe ſhromadnej politiku psched wolerjow stupi. Mjes tym su ſchkaranja politiskich ſtronow niz jenož jednotu dospołnje ſkałyle, ale też knježeŕskowonu nahładnosć psched wolerjemi podryle. Móžno njeje było, knježeŕskowe gobustwo, kotrež tłjom wschelakim ſtronam pschiſłuschcza, na ſhromadnu sobadu ſwjesć, čyrnjež by zyle powschitkowne była dźerżana. Ministerski president napomnjanje wosjewi, we kotrymž ſa knježeŕstwo pokronuja žada, nazonalnej kriſy wobaraca, tola won njeměje wěſte sabadu njeuworaca, po kotrychž budźe knježeŕstwo postupowacź. Konſervativni a liberalni ministrojo a jich parlamentarizm pschiwiſowaſo budźa Macdonaldowe powschitkowne wólbne napomnjanje zyle po ſwojim wudaću ſwužowacź.

Dźełacerske njemëry w Španiskej

Dźełacerske njemëry we wschelakich ſtronach Schpanije hischcze ſ njepomjerjomnjeſchenej ſylnosću dale traja. We Barcelonſkim pschiſtawje njeje najwjazy dźełacźerjow ke ſwojim dźełanischcźam pschiſchło. W dwanaceć městach je ſtrajkowanje rozsyrjene. W Asturiskej prowinzy ſu ſtrajkowaju rotarſkeju dźełacźerjo do ſ dźełu ſwólniwych ludźi ſrasyli a **je** ſ **nimi** kruwawje bili.

Ruske kommunistiske agitaziske źrjedźiłchžo w Franzowskej wuźledźili.

Franzowska tajna polizija je w Saartrouvillu wulke ruske kommunistiske agitaziske źrjedźiłchžo wotkryła. Někotrych belgiskich, franzowskich a italskich kommunistow su namolwili, so bychu so k poruczności polizije stajili. Pśeprašowanje franzowskich wyšnostnikow so dale wjedźe.

Antifašistiski lětaŕ nad Romom

Lětadło, kotrež je pśeched někotrymi dnjami antifalchistiske pisma nad Romom wotmjetało, je so śwjeźcy. Jeho wjednik je Italjanz Lauro di Bosis, kotryž ma we italskej kolonji w Parisu wjele pśećelow. Tuźi su lětadło dwema dnjoma Nimzamaj wotkupili a jo do Marseilla dowjesli. Mjedy Italjanz tam wudcakowaše, so je Jendźelčan a so sy Morris rěka. Ssobotu je Laura di Bosis z Lětadłom z Marseilla wotleczał a je wjeczor nad Romom lětał. Wón je 200 000 pisemow wotmjetał. Wot toho cźasa nimaju žaneje powěźce wo lětarju. Wón bź źebi wotmyślił, na kupje Korsiky pśichitajucy, a jeho pśećelej so nadźijeja, so je so jemu to poradźiło. Pśećedawarjej lětadła pak so bojitej, so je jemu, hdyž je nad morjom leźał, benzin wušoł, a so je do morja padnuwšy so tepił.

Tśiměsačny tukrajny moratorium w Juhosłowjanskej

Sastupjerjo juhopśełowjanskich bankow su po źrjedowskim wutrudźowanju kněźerstwo namolwili, so by **tśiměsačny moratorium za šnutskowny dołh** pśichwalało. S wotpołchanjom na dań datych pjenjez a s wobcźowjacym krótkotrajnym kreditow su so banki do pjenjezneho cźełna dowjedle. Tohodla by ho dyrbjało bankam na cźaš tśoch měsačow zakalacź, pjenjezy wupłacźeć.

Turkowsko-grichiske dojednanje

Tele dny su turkowscy ministrojo Athen wopytali a s archiskim kněźerstwom wo trajanych hospodaŕskich **praschenjach, wobźełe wo pśichodnym hospodaŕskim hromadźełkanju** jednali. Pśichi tym je so dospołna pśeshežnosći dozpiła. Pśichi jednanjach je so też namjetowało, so by ho mjes Turkowskej, Grichiskej a Bołharskej **tobakowy trojozwjazk** wobsamknuł. S jeho pomozu by ho dyrbjało tobakowe pśahowanje a pśećedawanje wuprawiś, so by ho wšajomna konkurrenza wušamkła, a so bychu ho lěpše płaciśiny dozpiłe.

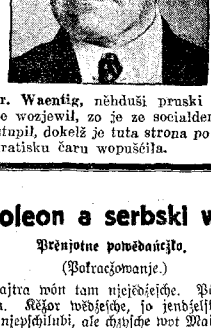

Prof. dr. Waentig, nětduši pruski znutŕkowny minister, je wozjewił, zo je ze socialdemokratiskeje strony wustupił, dokelž je tuta strona po jeho měnjenju demokratisku cźaru wopušćiła.

Snadny wunošk konferency we Washingtonje

Na konferenzy ministrow a ludowych sastupjerjow, kotruž je pśeśident Hoover wutoru do Washingtona swołał, je so jenož **wo wobšćerpnym finanznym pomognym planje** k wožiwjenju **amerikanskeho hospodaŕstwa** jednało. Wobsamkło je so

sjednocźenjstwo bankow s kapitalom 500 milionow dollarow załoźiś.“

S tutej summu ma so bankam pomhaś, kotrež su so s wupowědźenjom pjenjez do cźełna sahnałe. S Lavalom dyrbi Hoover **wo podśełchenju moratorija** jednaś.

Pokmonóź, kotruž śebi Hoover ta jednanje wo europiskich finanznych praschenjach pśichejśe, ju jemu konferenzyni wobźełnicy zapowědźili, žadajo, so by so jim kóždy jenotliwy namjet pśechodpołožił.

Japancy chcedźa Sanghai wobsadźiś

Japanska so hotuje, město Schanghai wobsadźiś. Dla bojkotta pśećiwo Japanjam je japanske kněźerstwo niz jenož protestowaŕsku notu chinskemu kněźerstwu w Nangkingu pśechodało, ale też wójnske łódje k Schanghaiej pósłało a Schanghaiskemu měšćanoscźe, generalej Cźangcźunej, hrožazu notu pósłało. Khutnych **s**raźenjow s Japanzami su so Chinesojo dotal smórjeź pytali, kaž pśichodźaza napjatosći, wobźełe w Schanhaiskich industrijowych městowych dźełach, hdźež Chinesojo a Japanzy wulko bromadźe bydla, może lohko k pśichwatam dowjesć, kotrež móže jako zapśichmk sa wójeske zakrocźenje słužiś. Japanski admiŕał „Tokiwa“ by w tutym padźe 400 japanskim namórskim wojakam na bryoh śupiś dał, so by so japanskemu protestej pśećerstwo antijapanskej agitaziji w Chinje

Ze Serbow

W Budyšinje, 8. oktobra 1931.

— **Wo w jedrje.** Wjeźora wjeczor w 7 hodź. barometer 742, hygrometer 0, thermometer wo dnjo +20. Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 747, hygrometer —5, thermometer we nozy +10. Wuhladny na symne wjedro. — Hižo wjeźora na to pokazachmy, so śmano bo hacź do śrjedźenje Europy hišcźe wuběźe wo polnozy nimo so bliskeje nižiny sešłabi a wucźešnje. Wjeźora wjeczor nasche strony pśećerskahmnuwšy, nam śmadny deschćik pśichinješe. S Azorskich kuwoh pśichkhadźa nowa wyšina. Jeje pśichkhad pśichwonduje postupowaca schkleńca. Njebjo je so sašo wuczaśmyło a kiwa nam dale rjane wobstajne wjedro. Rjane wjedro rólnikam kraśnje howi. Po rjanym cźopłym wjedrje źiwny duzy skhadźeja. Dokelž nižiny w dalokej połnozy so nimo hibaja, śmérny so też mjekeho poczaśa dale nadźijeć. — Jutśe piatk skhadźa słónco kh 6,11 hodź. a chowa so kh 5,23 hodź. Měsačk na ranje 2,53 hodź. skhadźa a so pop. 4,39 hodź. chowa.

— **Němski tydźeń w Budyšinje.** Wjeźora śrjedu wjeczor pośćeź so na wobchwatlenym Mjasowym torhošću wulki **konzert**, kiž njeśmérne śrjedy ludu pśichwalenu němskeju tydźenja wotmě so też we [illegible] wusjeju dełekach w winzy sajimawa wustajenja, kotraž też wjele sajimaweho posłuchja. Wona je dźenja schwórik a jutśe piatk też wjele sajimaweho posłuchja. Wona je dźenja schwórik a jutśe piatk też wjeczor wot 5—8 h. wotewrjena. — Dźenja schtwórk wjeczor we 8 hodź. posłucha so w Pětrowskej zyrkwi duchowna wjeczorna hudźba. K wschitkim sarjadowanjam ma darmo pśichistup kóždy, kiž wobźeli Inamjeńcho němskeho tydźenja.

— **Mjasowe jětki** (Freibank) w Budyšchinje. Piatk 9. **oktobra** 1931 **pop.** wot 2—3 hodź. wotedawa so na cźišla 5001 hacź 5150, wot 3 hacź 4 hodź. na cźišla 5151 hacź 5300, wot 4 hacź 5 hodź. na cźišla 5301 hacź 5400 a 4001 hacź 4050, sobotu 10. oktobra 1931 rano wot 7 hacź 8 hodź. na cźišla 4051 hacź 4200 a wot 8 hacź ½9 hodź. na cźišla 4201 hacź 4300 **šyre** *howjaze mjaso*, **punt** po 40 pj., **šyre** *cźelaze mjaso*, **punt** po 40 pj.

— **Wo serbskim seminarje za studowacych evangelskich bohosłowcow.** Wobdźełnik (senior) seminara nam pišo: W Khwaćicach je serbski seminar za studowacych evangelskich bohosłowcow, kotryž k. wyšši farař Zarjeńk nawjeduje, sobotu 3. oktobra swoje lětuše zhromadne dźeło skónčił. Lětsa so šesćo studenća wobdźělichu, po wjele lětach zaso wulka lićba. Tśo z nich su rodźeni Serbja, druzy serbsku rěc hakle nawukli. W pilnym seminarskim dźele smy so we štyrjoch njedźelach z nahožinymi a rěcnymi wćami zabĕrali, smy wjele cźitali, přełožowali a z hłowy nawuknyli.

S **Hajniz.** Sostajenje płaczenjow pola firmy Grützner a Faltis 28. septembra słubdźi mjes dźełacźerjowom wulku starosćej. Wobźełe w starosći su cźi pśichistajeźo a dźełacźerjo, tiž swoje mjezne **kroschki** do wobthodneje nalutowarnje płaczadni a je słónčnje hišcźe słubja. Jedna so pjeca we thĕrno wjele pjenjes. Tohodła sshromadźichu so lutowarjo wutoru wjeczor w jédźeni fabriki. Pśichistajeźo dźełacźerskeho swjatka Hager wot swjatka tekstilowych dźełacźerjow, tiž bésche wobeźe do Hajniz pśichichot, bé cźe so pśindźelu wobdźělił na pośedźenju w Barlinje, hdźež śeše so jednało s němskostatnym hospodaŕskim ministerstwom, **němskej banku a druthimi wustawami wo dalenjedźenju dźełka.** Dokelž **su** tu hischcze **skalanki** za wjele njedźel a **su** so lenowe płacźiny stabilisowale, dyrbi so na kóždy bok a wosshnje pytaś, dale dźełacź dacź. Pśichedowace njeśiedźi tu khwilu wjazy pod firmu Grützner a Faltis abo njemźeske banki, ale wudźerźi so s pomozu němskostatneho kreditneho towaŕstwa. Knjes fabrikski wobjedźeł Porak stónčnje sshromadźenym sdźĕli pśicźiny saklanenja płacźenja a też wón njemźeśiske starosći, to moźe nalutowanje pjenjesy słubjene być. Sacźrunjeź su so dowójnske dobrowólneźa sdźĕla hacź do 50 proz. nahódnoćiše, ko wón nadźija, so bo wone snajmjeńścha k sakóńcenju nahódnoćesenju pśichipósnaja. Tola lutowarjo źebi hinak myślu a njeźwérja, so wérićeśelo sa tute pjenjesy śeja. Shromadźizna wobsamknu, so ma so wutworiś wubjerk, kiž sajimu lutowarjow sastupuje. Wubjerk pósćele 9. oktobra pokmomóźnika do Drjezdźan na shromadźizny wérićeśelom. Sa tuteho pomjenowa so knjes Hager.

S **Budyšina.** Niedźelu a pśindźelu śmjeśeńske Budyšećanska wošada kermuschu. Sobom měśešche tudomna dobrowólna wohnjowna wobora swoje kermuschne tśĕśenje. Tutomu waschnju hołuje wona hižom wot někotrych lĕt. Niedźeli rano wobora wjeśnjanow s hudźbu budźeschze a tak tśĕśenje pśichpowodźeschze. Wjedro bésche rjane a tak dźĕcźi powołanju mlodźi a stari na śwjedźenišcźo, so bychu też hižom pśichi pśichiwjedźenju starich dostojnikow pśichitomni byli. Bórzy sapoca so sa wobornikow tśĕśenje do kralowskeho worjoka a sa jomy woborników do kralowskeje śwédźby. S nowymi dostojnikami buchu wotdźĕlenjowy wjednik Strehle jako kral, woborny hejtman Pětschka jako marschal, knjeni Halgaschowa bu kralowa a knjeni Dyscherjowa marschalka. Druzy wobdźělnizy tśĕśachu do dweju tarezow a mytowcho worjoła. Někotri mějachu s teho rjane dobyteze. Budźuce śidnoscźenjstwo staraschze so wo dobry sabawny konzert we śwjedźeńskim stanje. Pódźelu pop. w 2 hodź. śchupa so wobora, so by schła po nowych dostojnikow. Pśichi wjeczornym śmérkach skónči so kermuschne tśĕśenje s wohnjostrojom.

S **Khwacźic.** Sakdźenu sobotu wutworowa Lichanje śpewne towaŕstwo tu serbšći śpewny **konzert**. Wopyt pak bé źnadny. Městne serbšće towaŕstwo, tiž mosło serbšći śpew hajiś, bo s wunwjacźom 5 śwérnych śobuśtawow k tomu śeidźe. *Sokołjo tu bĕchu.* Wokoło ½9 hodźin powita śpewny horjtwórz, knjes Hórban s Lichanja, cźišćo

---

Jlian:

Napoleon a serbski wojak

Pśenjotne powědańcźko.

77] (Pokračowanje.)

Ale nasajtra wón tam njeźdźeješche. Pódła pak tam Las Cajeśa. Kěžor wědźeśche, so jendźelske knjeźerstwo jemu niczo njepśichilubi, ale chcyśche wot Maitlanda cźełne słowo mĕcź, so jeho jako wójnskeho jatehu njesjima.

Maitland mĕnjeśche: „Napoleon namaka wukhow we Jendźelskej, hdyž budźe wo to prošnyć. My jeho njepśecheradźimy.“

S tutej wotnaŕtwu so Las Cases wrócźi. Kěžor powoła na to swojich śwérnych k pośedźenju. Mĕnjenja, śchto ma so śtaś, bĕchu jara wschelakore. Jeni bĕchu za to, so by **ś**r kěžor śam Jendźelscźanam wudał; druzy, so by śtrádu cźeknył, jaho druzy, so by so k wójsku podał.

„Wschitcy wojacy jeźdźa wojowacz a wumrĕcź za waschu majestoseź“, rjekny general Lallemand.

„Nè“, rjekny z hłowu wjo Napoleon, „hdy by so jednało wo kěžorstwo, bych spytał tak cźinicź, kaž hdyž pśichkhadach s kupy Elby. Ale moje wojsko dla njeźmé so ani junu s kanony wutśelicź. Jutśe rano pojeźdźemy na „Bellerophon“.“

Kěžor dźéśe do swojeje śtwy a napiśa list jendźelskemu knjeźerjerej:

„Wascha kralowska Wyšokosći!“

Pśicheśćehany wot stronow, tiž mój kraj rostorhaju, a wot hódy europiskich wulkomozow, słónczich politikiŕi zwjenjowódy a pśichkhadźam k Wam, so bych so, kaž Themistokles, pśichi wohnischcu jendźelskeho ludu pośydnył. Podam so pod jeho zakonjow śchit, wo kotryž prošcu Waschu Wyšokosć, jako najmóznischeho, najwutrajnischeho a najnadobnischo śmyśleneho se wschitkich njepśecheśelow.“

Gourgand pśechewa list, so by jón do Jendźelskeje donjeśł a wobzobinjy knjeźicźelej pśichepodał. Nětko pocza źyle wjeśele Napoleon we swojim pśichodnym źiwjenju w Jendźelskej rĕcźeć. Budźe je swojimi pśećeśelemi njedaloko Londona na wjzy bydlicź jako wyšch „Muiron“, so by pśicheo spominał na tuteho smužitcho pśećeśela, kiž je na morjeze pola Arcole jeho śtyl je swojim cźełom pśiched rakuskimi kanonśkimi kulemi a bu morjeny na jeho wutrobnu, tak so bu Napoleonowe wobliczo zyle s krewju womaczane. Tehdom Muiron jenož njepraješche: „Wopruju śe!“ ale wón to też cźinjeśche.

Hdyž 15. praźnika rano śłónczko śkhadźeśche, śydny so kěžor do wójnskeho cźołma „Krahoja“. Bé wobleczeny śamśiny kabat kaž w bitwje pola Austerlitz a Waterloo. Też śamśiny klobuk bé śebi śtajił. Hdyž jeho wojeśka wobśtadka je „Vive l'empereur!“ pośtrowi, bé płacź śłyśchecź.

Becker bo woprascha: „Pśicheje śebi wascha majestoseź, so bych Waš, kaž mam pśichkhatnju, pśichewodźał?“

„Nè, wrócźeje so na kupu“, wotmolwi kěžor. „By hujeny śacźichcźi cźiniłe, hdy by rékało, Franzowska je nje Jendźelscźanam wudała.“

My, kotśiž bĕchmy postajeni sa kěžorowy pśchewod a kotśiž so dobrowólnje kaž Las Cases pśichśamkhmy, jédźechmy ś nim na „Bellerophon“, a ś tutym hnydom do Jendźelskeje. Na dnju 26. praźnika **falotwichmy** w jendźelśkim pśichistawje Plymouth. Na dnju 31. praźnika pśichińdźe na tódź Lord Keith a wojjewi: jendźelske knjeźerstwo je wobśamkło, so ma general Bonaparte cźaš źiwjenja we wuhmanstwje na kupje St. Helena pśchewódowacź. Napoleon so najprjedy roshnéwa, bórzy pak so śmérowa.

„Njepóńdu na Helena“, rjekny k nam. „To je haniśmy tónz. Prjedy dyrbi so kubja Bellerophona ś mojej krewju cźerwjenicź.“

„Haj, majestoseź“, wotmolwichmy, „hnemy wojowacź, dóniż naš wschitkich njesłabja abo cźišcźanej woheń do śtelnege prochowege komory. Wjele cźołmołw wośiwnych wobdawaśche tódź, so bychu kěžora wobladali, tiž bo mérnje po tódźnej łubi pśichekhadźowaśche. Haj bé mérny. Wón śam rjekny: „Nichtó njerośumi to lépje hacź ja: so podacź do toho, śchtoź so wotwobrocźicź njehodźi. W tym pokasuje so woprawdźita mój rośumna, dobyteze ducha.“ „Bellerophon“ bé sa dléśchu jésću po morju pśchemakły. Tuj pśchiprabjachu wulku wójnsku łódź „Northumberland“ pod wjednistwom lorda Cockburna. To trajesche hacź do 4. žnjenca. Kěžor wosta tutón zyły dźeń samknjeny we swojej śtwicźy. My wschitcy bĕchmy jara njemĕrni, dokelž widźachmy, so ma Napoleon pśchego pśchi śebi śchkleńcźu i jédom a bojachmy so, so mohł bo sajédojcźicź. Wjeczor pópółchachmy k njemu Montholona, kiž ś tak śpłóchźiwym wobliczom sasnuli, so kěžor hnydom wédźeśche, śchto ma to rékacź. „Jendźelscźanjo bĕchu drje wjeśeli byli, hdy bych so rami morił“, rjekny kěžor ko śmérjo. Bé sawdźeśe na to nyślił. Hdyž Las Cases pśchińdźe, zortowaśche a rozrĕcźowaśche so wo wschelakich wézach.

Las Cases bé wopiśmo sektajał, w kotrymž so kěžor pśiecźiwujeśche pśchecźiwo jendźelskemu knjeźerstwu, kaž woni ś nim wobchadźaja. Wón pśchepoda tute Napoleonej, so by je podpiśał. W tutym piśmje praji kěžor: „Sśwjatocźnje so pśichećiwijam pśched wobliczom Bożim a cźłowjekow pśchećiwo mi nałożenej namozy. Njeźkym jaty, ale hóścź Jendźelśkeje. We wokomiku, hdyž stupich na łubju „Bellerophona“, śydnych so pśchi wóhnischcu jendźelskeho luda. Jeli je jendźelśke knjeźerstwo kapitanej „Bellerophona“ mje pśchiwjacź porucźiło, so by mje do kóždyho nawabiło, tak je śame źebje a swoju khorhoj wonjeczejcźiło. Powołam so na stawiźny: stawiźny budźa prajicź, so je njepśechećel, kiž je 20 lĕt pśchećiwo jendźelskemu ludej wojował, dobrowólnje w swojim njeśbożu k njemu pśichśchoł. Chžsyche wuźiwacź śakit jendźelśkich sakonjow.“ A śchto jemu Jendźelśka na to wotmolwi? Pośicźi jemu ruku, ale djerjeśche ju krucźe a njepuśchcźi ju wjazy. Hdyž też wérno njeśe, so je Jendźelśka kěžora po nécźim morita, śchtoź je ho prajiło, tak wona ho derje sa to postara, so jej Napoleon njeby wjazy wuczekuył. Jendźelśka mĕśeśche wśchu winu tak jednacź; je cźeśko cźerpjeła 20 lĕt dołho pod nadkinjeźtwom kěžorowym w Europje, byrnjeź wón to dospołnje dospĕł njeje, śchtoź źebi pśchećiwjeśche.

(Pokracź. śeśćehuje.)

ћи wopylarjow ſ wutrobnymi ſłowami a ſ nadźiju, ſo „ſłowna pruha“ pſchitomnych ſpokoji. Knjes dirigent, wuczeř Jenka ſ Noweje Wſy, ſwjedże pſchipoſłucharjow do cźicheje pſchitomnoſće a ſe ſwojimi ſpěwarjemi dobry programmy porjad pſchewjedże. Spěwy žnějachu wutrobne pſchipoſłuchaće. Spěwarjo dyrbjachu nješto wobſebite pſchidawać. — Sabowa ſo dale ſ 2 zortnymaj wuſtupowmaj ſ mozami Lichańſkich hrajerjow podkſchi a ſnowa dźakny pſchiſłuſeſ dóſa. Hudźba a reje dźerżachu hiſchće dalſchu towarſchnoſć w kole ſerbſkich prózowarjow. — Prajenje, ſo ſerbſke towarſtwo tutón konzert ſe ſkoſalo, njeje wěrne. Zanu ſchkodu pak hobuſtawſtwo njeby měło, by-li mytowałe tajſi ſpěwny wječork. Sſamo njeſłuchaćeli, hdyž je tajſi wječor ſobotu, lěpje je pak dźeń ſrjedź tydźenja. Tuž luba „Serniczka“, niczo ſa ſło wjeſnemu towarſtwu. Sſerbſki duch njeje wſchudźom we ſwójbje.

S Khwaczź. Naſche ſerbſke towarſtwo drje nětko dróha, dyrbi pak ſo w pſchichodnym pożedźenju ſhrabać, ſo bychu ſo pſchewjedźe wołamkujenja, kiž ſtachu ſo we minjenym naležu. Njech ſo hobuſtawſtwo ſako w tak bohatej liczbje ſeńdże kaž pſchi pożledním pożedźenju. — Naſcha ſokolika jednota dźe ſo nětko w dołhej pſchiſtawzy ſwiow ſako do cźeſkojwuczowanja dać. Njech njeſapomni ſwój narodny dźeń. — Naſch wjeſnjan Helm je nowe domiſe natwarił. W ſtarym njemóžeſche wjazy bydliez a tuž ho roſbuzył, k pſchetwarjenju. — Zyrkwinſka rada je pſched ſakhody pohrjebniſchcza taile poſtajeć dała, wone ſakazuja dźěćom khodźez na kerchow. Też na ſłót maju wobhoźerjo kedźowaćz. — Naſchi ratarjo ſo rano bérny. Lětſa njeſbéra ſo wjele bérnow, dokelž ſo wulke. Rjane njedro hońi do pilneho dźela. — Tuſomny korczmaŕ je rubježnu zwólnu wuhladźił. Popadny 5 khłopow a je ſaraz. Bjeſi ſu ho ſo ſwojim ſkutkom wuhladźili. Thórjaze ſoze wichaŕ wjele njepſchinjeſu.

S Kubſchiz. Sawinjenje ſtatnje dróhi w Kubſchizach hižom thdźenje dołho wutwarjuja. Tehodła je na tutym meſtnje wobthad na połoju dróhi mózny. Wječera poſtajenja ſekta ſo zuh kołoſjeſonu, kiž wot Budyſchina pſchijědże, ſ nakładnym automobilom. Kołoſjeſony ſtaju w tutym wotkonika do telefonoweho ſchćežora, pſchi cźimž ſo jeho kolo roſtama a wón ſam poh nakładny auto padże, kiž jeho na nohy cźežko ſtani. Knjes lékaŕ Dejka poſticzi ſnjeſoženemu prénju lékaŕſku pomoz.

Se Spytez. S pſchileżnoſcju ſwojich 90. narodninow bu tudomny wjeſnjan Maſſimilian Khróſtak jara cźeſcźeny. Wón je najſtarſchi aktiwny ſmérz w Sakſku. Saſki juſtizny miniſter dr. Mansfeld jemu ſ tuteje pſchicźiny iboža k žadnemu narodnemu dnjej pſchejeſche. Też kk. hamtiki hejtman dr. Siewert w Budyſchinje a direktor Biſkopezańſkeho hamtikeho žuda Börner běſchtaj mjes mnohimi dalſchimi gratulantami. Tak bě wjeżerawſchi dźeń ja naſcheho lubowaneho wjeſnjana ſ dnjom wuſtajeneho poczeſcźenja.

Se Stachowa. Parkowanje pſched hoſcźencom w Stachowje pſchi puczu do Paſowa je po wojſewjenju Budyſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa ſakazane. Jěſdźaka pożaſuja ſo na parkowańnju pſchi puczu do Ledźborjez.

S Lubja. Wutoru wuwori woheń w leżownoſći cźiſchcźeńſke firmy Hohſfeld a Witte. Wokoło ½3 hodź. pożachu ſo ſ dotal njeſnateje pſchicźiny papjerowe wotpadki a tepidło w kólni paliez. Też hłowne twarjenje poczа ſo hižom paliez. Napinazemu prózowanju ſhromadneje wohnjoweje wobory a nětkotrych wokolnych wohnjowych woborow ſo porjadź, wohoń bórzy podujeſcź.

S Lubja. Tu ſaja policija 35 létneho mechanikarja ſe Sömmerdy w Duringſku. Jeſo Münchowſke ſtatne rěcźniſtwo ſ łójerſkim liſtom pytaſche. Policija pſchepoda ſajatcho tudomnemu hamtſkemu žudniſtwu.

Ze Zurie. Naš wjeſnjan knjez Jurij Cyż, kiž je we ſmažuiku tutoho léta w Lipsku ſwoju ſtatnicu na prawniſkej fakulće krajneje university złożił, je ke 1. 10. ſwoje prénje zaſtojnſtwo jako referendar na hamtſkim ſudniſtwje w Kamjencu nastupił. Přejemy knjezej referendarej wjele zboża k ſkutkowanju w naſej ſerbſkej Łužicy.

S Kamjenza. Na wukónju Połnóżneje dróhi ſajédże wutoru wobthódny auto jeneje pimarnje po puczu do Bambrucha do ſchtoma a ſo na ſtudźaku cźežko wobſchkodźi. Schkitanika ſchtleńża ſo tohorunja rosbi, ſo ſo ſnutſkach ſrani. S pſchicźinu njeſboża běſche, ſo wobthódny auto pſchi pſcheſcźéhnjenju ruczneho woſa dla druheho automobila, kiž jemu napſcheco pichiżeże, cźaſa dołcź runje won jěcź njemóżeſche. — Wjecźor w 7 h. rózł Zwingeroweje a Oskar Müleroweje dróhi wonkownaj autaj do ſo ſrajſtſchaj a ſo lohko wobſchkodźiſchtaj. Ludźo na ſbożo do ſchkody njepſchindźechu. — Hakle njedawno dotwarjena pólna bróżeń knjeżeho dwara w njedalokim Rohrbachu je ſo ſrjedu wječor wotpalita. Wjele ſłomy ſo ſobu ſpali. Tuka ſo, ło je ſtóſnika ruka woheń ſałożiła.

S Njedźichowa. Sobotu padny tu ſ wiſnjaceho karuſela ſchtleńczerſki dźěłaczeŕ Körner ſ Njedźichowa. Wón bębi pſchi padnjenju někotre rjebła ſłoma. Wobſtejěże karuſela praji, ſo je ſnjeſbożeny ſam wina na ſwojim njeſbożu, dokelž po wotſtronjenju nanoſlowjenju ſawěſcźenju pręcźnu rjeczaſ njeje ſapuſtł. — Wulku ſchkodu pożeże pi dźěłaczeŕſki pózoł Steinborn ſ Njedźichowa. Wón mějeſche nadawk, ſa ſwoju firmu po pjenježu hicź. Jako ſo wrócźi, pytny, ſo běſche ſo jemu mějaŕ ſ 510 h. iwanmi ſhubił. Hacź runjeż hnypom ſa pjenježami pytachu, njemóżachu je ſajo namalaćz.

Z Koćiny. Při prénjej zajećej honjtwje na naſich honach ſpotřělachu 51 zajacow, 12 kurotwow a 2 karniklow.

S Laja. Saudźeny ſchlawótk poradźi ſo Budyſkemu kriminalnemu kommiſarej Arnoſchta Hajnka a jeho ſwaka Franza Czwinka, wobeju ſ Morikowa, ſajećej, jako tradnjenje karpy pſchedawaſchtaj. Na to pſchehlydźichowaſche jeju Laſowſki żandarm Weigler a wonaj pſchidaſchtaj, ſo ſtaj kharpu ſ Laſowſkeho ſtareho hata kradnyłoj.

S Ruchwałda. Na knježim dworje w ſuſodnej Pakoſtnizy wotmęchu honitwu. 8 ſtrělcow ſaſtrěli 10 ſajazow, 7 karniklow, 1 bakuta a někotre kuriwoty. — Po ſchtyrihodźelſkim pſchebytku w kupjelach Altheide je ſo gmejnſki pſchedſtejeć Soka ſajo wróćił, a ſwoje ſaſtojnſtwo ſajo pſchewſał. S wulſkim łékowanja je ſpokojom.

S Běłeje Wody. Padnuſchtwa na polach a w ſahrodach pſchez hiſchće ſaneho łónża nimaju. Wobeje ſtorża na nje ratarjo we wokolnych wſach. Běrny kradnu po zentnarjach ſ polow. We wſchelakich kónčinach Delnjeje Schlezyſkeje ſu pjeża wyſchnoſcze ratarjam porucźile, ſo bychu ſo ſ bronjemi faſtarali a ſo w nuſy pſcheczinjo paduchom wobarali a ſe ſwojich polow wuhnali. Nimo toho maju połizijſtoju a żandarmoju woſebity pſchikaz, kedźbowaćz na ſchkit polow a ſahrodow.

Założeński swjedźeń tow. „Čornobóh“ w Drježdźanach

Sobotu 3. winowca woswjeći Drježdźanske ſerbſke towarſtwo „Čornobóh“ ſwój 42. założeński ſwjedźeń. Hižo doprědka mózemy přeradźić, ſo je ſo tutón ſwjedźeński wječor k wóždym nastupanju nanajlěpje poradźił. Njeje tola w dźensniſim čaſu lohko jako pomérnje małe towarſtwo we wulkomėſce wuhotować cyle ſamoſtatnje a cyle ze ſamſnymi mocami ſwjedźeński wječor z wulkotnym porjadom. Hižo hoſpodarſki risiko je přewulki. Tola za „Čornobóh“ njebě žaneho wobmyſlenja. „Čornobóh“ je w Drježdźanach derje znaty a wabi kóžde léto ſwoje ſwérne ſobuſtawy a wulku ſyłu hoſći k ſebi. Tak też létſa bě žurla njedźiwaju wulkoje hoſpodarſkeje nuzy přepjelnjena.

Nětčiſi předſyda towarſtwa, knjez wumělſki moleŕ Pětr Kowaŕ móžeše tohodła też z wjeſelym wobličom a z radoſtnej wutrobu ſwojich hoſći powitać. Woſebity poſtrow płaći knjezej čeſtnemu ſobuſtawej Bj. Krawcej, k. županej Krječmarjej, zaſtupjerjam druhich Drježdźanſkich ſerbſkich towarſtwow, zaſtupjerjam nowinaŕſtwa a předſydźe Zwjazka Saksko-Duringſkich krajanow, k. Pilzej. Knjez Pětr Kowaŕ nawjeduje dźensa k prěnjemu razej jako předſyda towarſtwa ſwjedźeń „Čornoboha“. Tohodła ma też dźenſniſi wječor woſebitu ważnoſć a hódnoſć.

Wotwije ſo nětko jara zajimawy a ſwojorazny porjad. Jako prěnje čiſło ſłyſimy „Kwěćel ſerbſkich ſpěwow“ wot Dučmana. Kapala běše woprawdźe dobra, wědźeše ſamo na ſebi ſnadnu kompoſiciju tak přednjeſeć, ſo ſo powšitkownje ſpokojichmy.

Prolog přednjeſe knježna Hanka Cyplec we pyšnej ſerbſkej drašće. Čehodła pak tak bojaznje, hdyž móžeće tak pěknje deklamować?

Jako ſtwórty dypk ma k. Kowaŕ překwapjeńku za ſwojich hoſći. Nješto cyle noweho je ſebi wumyſlił Pod napiſmom: „Ze ſerbſkeje domizny“ je wón zeſtajał žiwe wobrazy, ke kotrymž je knjez hudźbny dir. Bj. Krawe přećelnje hudźbu złotowił. W 15 jednotliwych wobrazach widźachmy cyle žiwjenje Serba wot kolebki hač k wyſokej ſtarobje. Jenotliwe wobrazy běchu: 1. Křćizna. 2. Ducy do ſule. 3. Konfirmacija. 4. Do ſłużby. 5. Doroſćeny. 6. Słub. 7. Kwas. 8. Doma. 9. Na polu. 10. Swjatok. 11. Kemšerjo. 12. Hory módre, ja was znaju. 13. Duj, wětřiko. 14. Ha widźu-li ptačata čahnyć. 15. Trać dyrbi Serbſtwo, zawoſtać.

Njechamy nětko kóždy wobraz woſebje wuzběhnyć. Wšě běchu krasnje poradźene. Wulkotnje ſkutkowachu pyšne ſerbſke evangelſke drasty. Mimika a pohiby wšěch ſobuhrajerjow (wšitcy ſobuſtawy „Čornoboha“) běše ſwojorazna a typiſka. Też w natwaru jenotliwych wobrazow ſpóznaćelny hnydom, tu ma wumělſka ruka režiju. Haj, to dyrbimy z radoſću připóznać, Pětr Kowaŕ je wubjerny ludowy wumělc, kotryž też derje znaje pſychologiju naſcheho ludа. Zo hudźba dóſtojnje wšě wobrazy illuſtrowaše, njetrjeba ſo woſebje wuzběhnyć, hdyž ſłyſimy, zo je ju miſtr Bj. Krawe ſam zeſtajał.

Zaćišće žiwych wobrazow na lud bě překwapjacy. Přiklesk bě tak mócny, zo dyrbjachu ſo wſelake wjaſy króć pokazać. Awtora, Pětra Kowarja, wołachu ſebi na kóncu raznje před zawěſk. Miſtr Bj. Krawe pozběhny ſo hłuboko hnuty a zaujeſe jemu třikróćnu ſławu. Też my přejemy knježej molerjej Kowarjej wutrobnje zbožo k tajkemu wuſpěchej. (Přizjewić dyrbi ſo hiſće, zo je wšě třěbne kulisy miſtr Kowaŕ jara wuſtojnje ſam namolował.)

Předſyda Zwjazka Saksko-Duringſkich krajanow, ke kotremuž towarſtwo „Čornobóh“ přiſłuſa, jima ſo ſłowa. Dźakuje ſo za krasne poſkićeńki, přeje zbožo k dalſemu dźěłu. — (Njemóžu zapřimnyć, čehodła „Čornobóh“ přiſłuſa dwěmaj zwjazkomaj. Su to tola njetrjebawše wudawki. Jako ſerbſke towarſtwo dopjelni tola dospołnje ſwoju winowatoſć, hdyž je we Domowinje. Čehodła druhe organiſacije ze ſerbſkimi mocami a pjenježami podpjerać. Dopiſowaŕ).

Knjez župan P. Krječmaŕ rěči w mjenje Domowiny a ſwojej jej podrjadowanej župje. Wujaſni hiſće wſelake wobrazy. Wupraji ſwoje najwjetše ſpokojenje nad wubjernymi poſkićeńkami a přeje ſebi, zo bychu ſtarši ſwoju winowatoſć dopjelnili a zo by „Čornobóh“ pod ſwojim wubjernym wjedniſtwom dale w tutym ſmérje dźěłał. — Zhromadny ſpěw: „Hdźe ſtatok mój?“ ſkónči program derje poradźeneho wječorka.

Hač do hłubokeje nocy pak ſo hiſće radowachmy nad tajkim poradźenym ſwjedźenjom, my ſtari a ſtarši při ſłódnym piwku, či młodźi a młódši při wjeſołej rejcy.

-n-

Z Łužicy

* S Wotpakcźe. K wobhladnjowćeli napomina ſtruchły podawk, kiž je ſo tu ſtał. Tudomnemu kamjenicźerſkemu Biarnatej Buchačkej běſche ſo ſuwaty kamjeń łónu pożaſowaria prawoje ruki wotmiaŕ. Wiaŕ dowjedźachu ſranjenoho do wokrjeſnicźe thorownje dowjeſć, dokelž běſche ſmuty wobeń do rany pſchiſchoł. A hižo ſranjeneho dnja wječor Buchačkaŕ wumrě.

* Se Schönbrunna pola Shorjelza. Wutoru popołdnju je w Schönbrunnje 11létna ſchulerka Wowſowitz ſe Shorjelza na ſwoju dele padnyła. Hońa běſche w Delnim Schönbrunnje na wopyće, hrajkaſche ze hrožźi a padże pſchi tom na huno. Wobkemu dźěćeću ſo nop pukny. Je dowjezenu ſ autom ſanitetnje kolonu do Shorjelſkeje měſchćańſkeje thorownje.

* S Rychbacha. Na rólku pola hoſcźenja Krónu ſrašy mlokowy ſapjeh ſ kropnyty do automobila, kiž ke Lubiſa do Shorjelza jědźeſche. Pola mlokowoho wozu běſchtaj ſo konjej ſpłóſchiłoj. Wozo ſtoreči pola auta pſches wobě ſchkleńcźa a ſtani ſchofera lohko. Wobſtejeć ſapjeha pak ſo cźežko ſrani. Dr. Buchmann poſłeži ſranjenemu prénju pomoz a da jeho ſ thorownym autom do Rychbachſkeje thorownje dowjeſć.

Ze Sakskeje a dalších krajow

* S Kupjel Schmiedawy. (Schějcź ſadobywanjow we jenej nozy.) W nozy ſ wutoreje běchu ſo w Kubſchizach Goſbordje pola ſchćeſej ratarjow nuts dołhi. Sadobywarjam padźechu ninó pjenjez ſlóbornу konjaco cźahnił, ziġary, pſchebeſchćiniki a druhe weży do ruki. Jedna ſo we dwě wożbje, kotrejż ſtej ſo w někotrych meſtnach Prinnitſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa na podobne waſchnje hromadu pańuchiſtowoju ſkućiłoj.

* S Drježdźan. (Dwě žónſkej pſchi benzinowem roſbuchnjenju ſmjertnje ſranjenej.) Sobotu popołdnju alarmowaſche ſo wohnjowa woboru do Kaiſerſtraße hońu 10. Tam bě w kuchni benzin roſbuchnył. Pſchi pſchetanju ſe benzinom w mjadle běchu ſo benzinowe dary wutworiłe, kiž ſo wo žahtołcź w kachlach ſapalichu. 46létna žónſka a jeje 17létna dźowka ſo na ſyłem cźěłe ſtrašnje wopaliſchtej. Snjeſbożenju bonjeſchcźu ſo prénjej pomoz do thorownje. W nozy ſ niedźeli ſtej wobě žónſkej tam wumrěłej.

* S Miſchna. (Sſamomordarſtwo Miſchnjanſkeho bankowskeho rubježnika.) Saſtarańſki cźahaŕ Erich Wagner, kotryż je, tak je ſo piſało, ſrjedu rubježny napad w Miſchnjanſkej banzy wuſonjał, ale kotrehoż mózańſku hnydom po ſkutku ſajeć, je ſebi w nozy ſ ſchtwórtku w jaſnowej komorzy žiwjenje wſał. Wón roſtorha ſwoju ſochału a ſmjertnu ju ſ powjeſej, ſa kotrejż ſo wobwěſnył. Kaž ſo wo jeho pomérach powě, njeběł Wagner nihdy w hoſpodaŕſkej nuzy. Wón bu w ſeptembru l. l. po 12 létnej ſłużbje w artilleriſkim połku 4 w Drježdźa-

Nowe njemſke ruzi hjez cźěła w Lonesanje. Kommunistiſcy demonſtrantojo mjetaju kamjenje do policije. W jendźelſkim hłownym měſće a w mnohich provincielnych městach dóńdże k wjetšim wuſtupam kommunistiſkich demonſtrantow, kiž na policiju dźěcha a do njej z kamjenjemi mjetachu. Zda ſo, zo při hoſpodaŕſkim čišću kommunistiſke elementy w Jendźelſkej, kiž běchu dotal ſnadne po liczbje, ſylny přiwiſk dobywaju

noch puschcżeny a je wot teho cżaha pschekhodny pjenjes dóstawoł.

* S Kamjenicy. (Samomordarstwo dwanaczelětneho.) W pschesmječe Kamjenicy Bornje namakachu sobotu rano pschi dwórnischczu pschemyslowoje żelezniny cżło dwanaczelětneho hólczka, kotremuż bě hlowa wotczi-ta. Najskerscho je so hólc hižo pjatk wjecżor cżahej pschemyslowoje żelezniny pschiseł dok je samomordarskim wotpohladom. Nječaše pschczinu k zalożenemu njeskutkej pak njejsu hischcze wotkryte.

* S Zejkowa. (Sabywany a morjeny.) W Brückenberskich podskałach bu 33letny hórnik Pawoł Ickelsheimer z hromadami nawalzych kamjenjow sabywany a morjeny. Druhi hórnik wjerchny so wo stronu a so tak cżežko rani.

* S Klingenthala. (Sadobywanje do zyrkwje.) We nozy sadobywachu so do katholiscze katholiseje zyrkwje. Woporne kaschczikli bu rozpazżichu a wurubichu. Tabernakel z kilopom wupaczicz njeje so sluczerjam poradżiło. We kaschczikach bě jenoż malo pjenjes. Mysla, zebi, so tu sadobywarjo z Czeskoslowakskeje pschischli.

* S Plawna. (Pschi łażenju po horach żmjertnje so rani.) Pschi sluczowanjach we łażenju po 20 metrow wyssokej skale w Ruderzach spadny hrjedu popołdnju 35letny diplomowy inżener Jurij Danzer z Plawna se skały. Snjesbożeny zebi nop pukny a bě hnydom morwy. — (Cżasane meble se żekeru rosbrował.) Psched lećwinowcu pschi Pansokej dróży bě so wulka cżerjoda luda nahromadżiła. Wina na tom bě sadżerżenje tam hydlazeho dżełacerja. Wón meble, liż bě cżahał hamtsk. Judnitstwa kroto do toho cżahał, se żekeru rosbiwasche a potom z woknom wonka hażu mjetasche.

* S Lipska. (Sajaty zyrkwiny rubježnik cżekmy.) 18. julija t. l. pschi sadobywanju do Matejowoje zyrkwje w Lipsku sajłapjeny a sajaty 43letny dżełacżer Kurt Fischer je wutoru popołdnju z pschesłyschenje w krajnym sudnischim tworjenju na Hilżbjeczinej dróży cżekmy. Fischer wjesche so wo stwi hornjeho poskoda sudnitstwa wot referendara pschesłyschecz. Tón bě runje na thwilu je stwy wuschoł, hdyż cżujesche strażmischtr jateho wotedacz. Sasłoznik dowjedże tohodla Fischera nakhwilnje do sudnischeje pisarnje, hdżež bě tżidy pschi zwojim dżele, na Fischera dale njekedżbowasche, ale wokomik zamonu zebi pschewostajł. Tutón wokomik jaty k zosnjenju wuzi. Dokelż bě Fischer w zibilnej drasze, możesche njenadpadnje se sudnitstwo wunjeć.

* S Zinnwalda. (Posledni postellion.) Tu wumrě we starobje 65 lět listowy Franz Schmidt. Wón bě 32 lět wschędnje listowe posylki se Zinnwalda do Czopliz a Eichwalda wosył. S nim je jedyn z posledních postillionow czełich Rudnych hór do wěcżnosce woteschoł.

Famtske wozjewjenje z Kamjenca

Pola hamtskeho hejtmanstwa a wokrejsneho swjasła hamtskeho hejtmanstwa je so

rěcżny cżas za sjamnosez wot 12. oktobra 1931 sem tatle postajił:

Pón dżelu hacż sobotu wot ranja 8 hacż pschipołdnja 12 hodż. a schtwórtk pop. wot 2 hacż 4 hodż. Sasmokhodny so wschitke dżeławe dny jenoż w cżasu wot 10 hacż ½12 hodż. dopołdnja kolkuja.

W Kamjencu, 6. oktobra 1931.

Hamtske hejtmanstwo a wokrejsny swjask.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro za jutrischi pjatk:** Sesmjeny jako pschecerjelnische wjedro wocżakacz, tola so pschi zhabschim wetsje hischcze mrócżele pschecerjahuja.

* **Nazionalno-sozialistiske stronje pschisłuschazy Hans Bauer z Essena je so 5. oktobra zhubił. Bauer je so pschi tym zamym pożedżenju nazionalnych sozialistow wobdżelił, pschi kotrymż je so też nazionalny sozialist Gerthy wobdżelił, kotrehoż zu kommunistoju we nozy 5. oktobra zastrelili. Wusamknjene njeje, so je so pschecziwo Bauerej njeskutk skużił. Każ so dale powě, je Bauer jedyn z blowny wobcżežowazych zwědkow pschecziwo mordarjej nazionalneho sozialista Felgendreherej.**

Swójbne powěsće

Swěrowanaj: Fryz Siegmann w Brětni z Elfriedu rodż. Kriegżmarjez we Wojerezach.

Semrěł: Ota Mikan, w Budyschinje, zhowanje budże jutrje pjatk pschip. w 1 hodż. na Tuchofitim pohrjebnischczu. — Helena Margareta Wjesarjez w Bukojni po-Hla Barta, 21 lět, zhowanje budże pjatk pop. w 2 hodż. wot żarowańskeho domu. — Michał Kral w Kamjencu, 76 lět, zhowanje budże jutrje pjatk pop. ¾3 hodż. wot żarowańskeho domu.

Towařstwowski powěstnik.

Bukecy. Jednota Sokoł zmeje pjatk 9. winowca wjecor we 8 hodż. zhromadżiznu ze swětłowobrazami a přednoškom br. wučerja Wjele pola Mosigee w Nowych Koporcach. Hosco su witani. **Starosta.**

Hlowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěsći: G. Janak w Budyšinje

Hospodarski rozhlad

Schtwórtk 8. oktobra 1931:

w Delnim Wujězdże w Haschkej hoscżenzu pop. w 2 h.: wulki drasny kamor,

w Kulowje w Stefanej hoscżenzu pop. w 4 hodż.: nowa tuchinska nabodła a radio,

w Wórku pola Wojerez w hoscżenzu dop. w 11 hodż. 2000 murjeskich zyhelow, 4 żelezne hrjady po 4½ mtr. dołhosczi,

pschi poskonju w 1 hodż.: mużaze koło,

Hobotu 10. oktobra 1931:

we Wojerezach w hoscżenzu „K złotemu lawej" dop. we 10 hodż.: 2 hnoj. wóz, hojwadarski wóz, koło, piano, pisaze pschiprawy, wschelake meble, pschiprawa za turjerjow, marmorowe desti,

Někotre płaćizny z Drježdżańskich wikow.

		wčera hr.	tydżenja hr.
Husy, żiwe		6.00—7.00	6.00—7.00
Kački, żiwe		1.50—5.00	1.50—5.00
Kury, stare		3.00—5.00	3.00—5.00
Kury, młode		1.00—5.00	1.00—5.00
Hołbje		0.80—1.00	0.80—1.00
Husy, zarězane		1.20—1.30	1.20—1.30
Kački, zarězane		1.20—1.30	1.20—1.30
Kury, stare, zarězane		1.10—1.20	1.10—1.20
Kury, młode, zarězane		1.20—140	1.20—1.40
Karpy		1.10	1.10
Šćuki		1.40	1.40
Liny		1.80	1.80
Prusnicy		0.32—0.35	0.38—0.40
Bozanki		0.15—0.18	0.15—0.18
Běrny, nowe	centnar	2.80—3.50	2.80—3.50
Běrny, nowe	punt	0.03—0.04	0.03—0.04
Łoboda, jódża		0.10—0.15	0.08—0.15
Buny, zelene		0.35—0.40	0.35—0.40
Cybla		0.10—0.12	0.10—0.12
Kréń		0.60—0.80	0.60—0.80
Solotej	keřk	0.05—0.10	0.05—0.10
Rjewjeń		0.07	0.07
Bóły kał		0.06	0.06
Čerwjeny kał		0.08	0.08
Kisały kał		0.13	0.15
Butra		1.40—1.60	1.40—1.70
Jeja		0.10—0.12	0.10—0.12
Prawaki		0.40—0.75	0.10—0.75
Kurjatka		0.40	0.40

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Żito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	7. 10.	6. 10.		7. 10.	6. 10.
Pšenica	215-218	215-21-	bunY	—	—
rožka	185-1-7	187-18	woka	—	—
nal. jačmjeń	169-173	169-173	módre lupiny	—	—
naz. jačmjeń	151-158	151-158	žołte lupiny	—	—
wows	140-148	140-148	seradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosuch	—	—
pšeń. muka	30-32,0	30-32,0	lany wosuch	13,2 13,4	13,2-13,4
rżena muka	26-28,7	26 6-29 1	poen. melasa	—	—
pš. wotruby	10,2 10,4	10,3-10,5	brnj. kruška	—	—
rżane „	9,15-9 40	9,25-9,5(	syno, 50 kg	1,80-2,80	1,70-2,20
raps	—	—	rżana słoma	0,70-0,90	0,45-0,60
hróch Viktor	20,0 27,0	20,0-27,(	pšeńć. „	0,50-,65	0,40-0,0
lane symjo	—	—	wowsna „	0,65-0,70	0,55-0,65
pjeluški	—	—	jačm. a	0,60-0,70	0,55-0,65

Pjerjonjepřepušć. a prawy

posleščowy wupjerk

płaći pola mje

10.50 hr.

Druhe żerkosće *runje tak tunjo.* Wupjerkowe a nawoblekowe **zbytki**

Hilger na Seminarskej hasy 2

Kupc Gejl Strympa w Budyšinje na Rózowej hasy 15 poruča

meble a pohistrowane twory Sym Serb!

Kolej : kakao kolonialne twory

KURICH na Zwonkowu Lawskej hasy 24

Stary, dobry

cahambra hońtwjerski żitny palenc

Bellaria pohonowe wino aromatiske a mile

Winowe kisało, kisałowy sprit

jenoż prawy wot firmy

Likěrowa fabrika **Carl Hammer w Budyšinje** Winowa wikowarnja

Nowe a tsjebane meble

a wutykane wěcy

kóždeje druzyny poruczuje

Fr. Wenzel

jenoż na Hornčerskej hasy 11

Tež na wotpłaćowanje

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736

Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska

w Budyskim hamtskim hejtmanstwje

Jenopřeczne Brabantske wobrotne pługi też za **krowy** su dóstwe

Chceće-li něšo předać abo kupić wozjewće to čitarjam Serbskich Nowin

Kedźbu!

Réznistwo w Sulšecach pola Kulowa

poruča

najl. kormje howjaze mjaso . . . . . punt 0.70

najl. swinjace mjaso, hrjebjan a karojowe punt 0.70

dom acu mjasowu kolbasu . . . . . punt 0.80

mett, pólsku, hońtwjersku, sardelowu-jatrowu kolbasu . . . . . punt 1.00

Berliner Illustrirte

dostanjeće w Serbskej knihařni abo skazajće ju sebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin"

Jenoż **20 pj.**

Meble

kupujeće stajnje jenoż derje pola firmy

Bernh. Walther

w Budyšinje na Hošic hasy 6, pódla „Běłeho konja"

Marule a brěški

Marulowz je nětkaŕ 3 mtr. wyšoki schtom ſ hładkimi halozami a schérokimi jejkojtymi lisiami. Nětka po němſku „Aprikoſe", po cžéſku merunka, po pólſku morela, po juhoſłowjanſku naitperka abo kajſia, po ruſku abrikos. Kcžéje ſahe ſ naléczom, najſaże ſe wſchéch naſchich ſadowych ſchtomow. Kcžénje je rózojte. Płody ſu żołte, na cžerwjeń pobéżane póczkojzy — marule. Sſu to mjehke, moſchkate płody ſ hładkej póczku.

Marulowz pokhada ſe ſrjedżneje Aſiſkeje, hdżeż dżenża hiſchcże w Khinje a Mandżurſkej dżiwi roſcże. Khinjenjo maju wulku ſaſłużbu wo płahowanje marulowzow, dale też Grekowje a Romjenjo; w ſaznym ſrjedżowtku wożebje Arabowje ſchérjachu płahowanje marulow w južnej Europje. W ſrjedżnej Europje żo ſamjedże marulowz hłowne w 17. a 18. létſtotku. Dżenża żo wożebje péſtoni w Kaliforniſkej, w južnej Amerizy, w Awſtraliſkej. Tutón ſchtom ma rad cžopke podnjebjo a tohodła wożebje derje roſcże w ſchkitanych wokolinach, tak też we wokolinje Prahi na kalkojtej pódje, wożebje też wokoło Litoměrżiz. Płody derje ſłodża, maju 11—12 proz. ſokora, wſchelake tiſałiny, też dużnłate a druhe wutti. Jadreſchka dawaju wjele wolija (hacž 40 proz.), tiż arabiſzy lékarjo doporuczachu jako lékarſtwo pſchi wuſchnych a nóżnych khoroſczach, kaž też pſchi haemorrhoidach.

Wſchę płahowane drużiny mózemy dżeliez na ſchtyri ſkupiny: 1. Var. minor: kerkowzy ſ małymi płodami wulkoſcże włóſtich worjechow. Płody ſu trochu tiſałe, jadro je żére. Tuta drużina żo dżenża hiżo mało péſtoni. 2. Var. communis: kopjeſchka ſu ſkerje wutrobożte, płody wulke kulożte je ſchérokej płonej bróſdżiczku, oranżowe, na ſłónczným boku cžerwjene; pócžki ſu jejkożte. K tutej ſkupinje ſłuſcha wjetſchina naſchich druzinow: nanzynſka, ſwuheſka, tourſka. 3. Var. dulcis: płody ſu wjetſche, bóle cžerwjene; jadro je ſłódke. Nékaju też mandlowe marule. 4. Var. perſicotides: płody ſu wulke, ſplaszczene, maju hórke jadro. Nékaju też bréſchkowe marule.

Bréſkowz abo bréſchkowz je kerk abo ſchtom nětkaŕ 8 mtr. wyſoki ſ hładkimi, na cžerwjeń brunnymi halosami. Nětka po němſku „Pfirſich", po cžéſku broſkwa, po pólſku broſtkwina, po juhoſłowjinſku breſkwa, po ruſku perſik. Sſerobſki nětka też hiſchcże kośmata ſłowka, brjóſchka, bréczka abo brjóſt. Ma dołhojte łopjena, kcjenicžka ſedża nimale pſchi halosach, żu rózojteje barby. Płody ſu kulożte, 5—8 cm. wulke, kośmate abo hładke, żołte, na ſłónczným boku cžerwjene ſ hrubje ſmorſchcženej pócžku. Pokhadża ſe ſrjedżneje Khiny, hdżeż bu hiżo w 3. léttyżazu pſched Khr. wſchudże płahowany. S Khinjanom doſtawachu ſchtom Perſicjenjo a Romjenjo jón ſłónczńje po dobrejeriſkich wuprawach pſchinieſechu do Europy, hdżeż dla ſłódnych płodow bu bórſy jara wobłubowany. Romjenjo pomhachu bréſkowz dale roſchcžerjecz po zyłej ſrjedżnej Europje a we 18. létſtotku poczachu też bréſki płahowacz w Kaliforniſkej.

Bréſkowz je ſe wſchitkich naſchich ſchtomow najbóle cžuciwy. Żada żej ſchitane méſtno, wobroczene k krótkemu ranju a hrjożu, najlépje kalkotu pódu. Pſched mrózami dyrbi żo derje ſchkitacz. Płody ſu jara ſłódne, maju wjele ſokora a wſchelakich tiſałinow. Jadro dawa wjele wolija, da żo też wużiwacz méſto mandlow. W Italſkej wudżełaju ſ jadrow wéſty palenz „perſico". Bréſkowz ma wjele druzinow, ale pola naż jenoż nékotre derje roſtu.

Bur a technika

Na bura hujto ſiwarja, ſo je doſadkaŕ, dokelż żo rucże njeſahorja za nowocžażne rataŕſke methody. Ale ſchtoż tu bura wotdżerżuje, njeje dale niczo khiba mudroſcz, abo tak mjenowana „burſka pſchekłapawoſcz". Bur ani na to njemyſłi, bycz pſchedmjet wuprubowania a ſwoje dżełko a pjenjezy woprowacz ſa techniſke wézy, wo kotrychż ſwjetſcha niczo njerozumi a pola kotrychż hiſchcże naſhonjenja pobrachuja. Schtóż ſrjedż burſkich hoſpodarſtwow ma wjetſche ſubło a żo njeboji, nowe wunamakanja ſami wuprubowacz, tón naſhoni ſo bjes toho, ſo bychu pſcheradżili wulku wežiproſcz, tola wſchitky żużodża wótro wobkedżbuja, kak nowa maſchina dżéła, kak nowy pokupny hnój ſkutkuje. Je potom pſchiſchoł cžaż żinjom, potom ſłyſchiſch ménjenja burow. Ale njeſmé to bycz ani małe poſpytne pólko, ale khétro wulki ſabon. Burja pak ſrédka hdy wſcho khwala a wſchemu pſchihłoſuja, woni pak też ſenje zyle njewotpokajaju, woni jenoż wocžakuja.

Hdyż żo-w bého nécžtko lét nowa maſchina ſa dobru wupokaja, potom nadobo wona żo namaka wſchudże na wżach pola burow. Bur potajkim ſaſtupuje ſa njeho zyle prawe ſtejniſchcžo, ſo ma wulki kubleŕ wuprubowacz nowe wéży, dokelż to po ménjenju małych ratarjow też ſkerje móże, dokelż ma pjeca wjazy pjenjes. Hdyż je żo nowa wéż ſa dobru wupokaſała, bur żo też wjazy njeboji, mécz żo po pſchikładże, pſchetoż potom wſchak ani rizika wjazy nima. Maſch tutu taktiku mjenowacz ſeſadkaŕſtwo? Pſches léſtſtotk woſtawa to ſame. Bur chże naſtrjedy mécz weſtotu wo wéży, pſredy hacž żo ſ njej ſabéra.

Hdyż naſche burſke pſchedemſacże ras ſ teje ſtrony wobhladuješch a jich ſadżerżenje napſchecžo ratarſkej techniży, potom je jaſno, kak cžęžko je, tam dozpicz wuſpéchi ſ nowotami a je ſawjeſcz. Dyrbiſch toła pſchidacz, ſo hobriſe poſtupy techniki w poſlednich létach hižo ſa ſudowaneho cžłowjeka bywaju pſchemóżaje, a dyrbiſch dale pſchidacz, ſo w ſaſchtych létach ſdżéła pſchehnate mechaniſowanje ratarſtwa je jej wulkeje materielneje ſchkody nacžiniło. Bur je ſwjetſcha jako wobhladniwy cžłowjek ſo teje wéży ſdalowak, a je ſpokojom pſchihladowak, kak wulke pſchedemſacża dla wonacžneho mechaniſowanja ſo ſeżywpachu. Wón drje njeje żo wojeżelik nad ſahubu druhich, ale bé jemu nutſkowne ſpokojenje, ſo jeho prinzip wocžakowanja bé ſażo każ cžaſto prawy a dobry. Kak móże nétko bur żo ſpicheczelicz ſ technika? Jenoż ſ praktiſkim wuſpéchom, tiż je ſwojimaj ſamżnymaj wocžomaj wjele lét widżi a ypżudżuje. Mózeſch je ſkowom a pżimom drje pódu tak rjez pſchibótowacz, ſ tym budżicz ſrojumjenje a ſajim, ale njepyhnuješch ſ tym hiſchcže małeho ratarja, ſo by kupił a wéz nałożowak. Potajkim je nadawk poſtowanych inſtanzow, podpjerowacz wulke pſchedemſacża w krajinach ſ wjele burſkim wobſtejeniſwom, ſo mohle żo tam najnowiſche wunamakanja wuprubowacz. Jeli poſpytny maju wuſpéch, potom dyrbi nowa maſchina tam wjele lét dale dżélacz a potom żo wona ſama wot żo ſamjedże też w małych hoſpodarſtwach.

Trjebamy prawje wjele pſchikładnych hoſpodarſtwow, poſpytarńjow a to małych, ſrénich a wulkich. Najlépje by było, hdy bychmy w kożdej wokſadze tajku méli. Wulkoſcz poſpytarńjow méża żo mécz po wulkoſczi hoſpodarſtwow teje wokolinty. Tehorunja méża żo na tajkich poſpytnych kuſtach hoſpodaricz tak, każ je to waſchnje w tej wokoliniе. Pſchi tym njeſmédża tajke poſpytarńje doſtacz direktnu abo indirektnu podpjeru wot ſtata, ale maju żo ſdżerżecz ſame. Należne teoretiſke a praktiſke wuwucžowanje wjednika poſpytarńje ma w prénim rjedże ſarucžicz wuſpéch, a ponoż móże a ſmé wobſtacz jenoż w tym, ſo żo jemu ſpożeja bjes prózy a darmo wuſłédki wédomoſcże a wuſpéchi w praksy. To móże żo ſtacz na to waſchnje, ſo pſchipóſtaczi praktiſky wjedniſej pomhaju, jemu pucże pokaſuja a wołożeja, hdże a kak mohł doſtacz trébne, ſnżeżiwe kredity. Traktoriſta banka w Barlinje mohła jemu ſfinanzowacz kup maſchinow abo pſchemyżko pſchikupneho hnoja mohło jemu pomhacz ſ tym, ſo pſchedżiwdżeże nadrobne pſchepytowanje pódy a na poſpytnych polach ſwéżcżuje prawy podżél a prawu druzinu wotpowédneho pſchikupneho hnoja. Hdyż żo na wokolinu ſkutkuje, je wuſpéch ſaruczeny, njech to traje wjele lét, prjedy hacž żu żużodne burſke hoſpodarſtwa ſeżéhowate pſchikład poſpytarńje.

Čisło 26 Budyšin, 8. oktobra 1931 Lětnik 39

Zażne jabłukowe drużiny

Prjedy hacž ſyma pſchidże ſ mrozami, ſadża żo jabłonje. Sſadarſtwo je pola naż wunoſzne jenoż tehdy, hdyż ſadżimy drużiny, tiż ſahe ſrawja.

Wſchelake ſadowe drużiny żo pola naż derje radża. Pobrachuja jenoż w prawym cžaſu dobre, tjanobarbne, ſhnane płody. Naſche ſadowe ſchtomy ſwjetſcha prawje njewotthladamy a je tu ſchmjatatża druzinow, tiż ſadżéwa, ſo mamy w prawym cžaſu jenajke mnóſtwo jenotliwych drużin k diſpoſiziji. Mnohy maju ſa to, ſo ſadarſtwo żo pola naż njeſadani. Na tym pak njeſmu wina hubjene cžaſy. Dżenża żo wjazy ſadu je, hacž hdy predy a placzinna ſa nétkaŕ dobry ſad je pſchezo hiſchcże doſcz wyſoka.

Sſu tu hiſchcże druhe praſchenja, na kotrež dżiwacz dyrbimy. Cžemy tu żo ſaberacz jenoż ſ jenym, mjenujcy ſ plahowanjom ſażnych druzinow jabłukow. Tute méwaju hiżo w praźniku a żnjeſzu najrjeſiche płody, tiż ſwjetſcha hiſchcże wjele lépje płodża dyżli mukrajne jabłuka, a tiż żo wożebje derje hodża ſa hoſpodarſtwo. Dyrbiſch pſchi tym jenoż na to dżiwacz, ſo płody tutych druzinow maju żo na transporcże jara derje, należnje a wobſtadniwje ſanaleczˇ, hewak transport njeſnjeżu. Najlépje je, ſo je hnydom na méſtnje pſchedawacz. Mózeſch tute druzinу potajkim plahowacz jenoż w ſtronach, hdżeż je wjele wobkhada abo bliſo wjetſchich méſtow, hdżeż mózeſch jabłuka pſchedawacz na wikach. Też dołhe leżenje tute ſażne jabłuka njewudżerżeja. Maju żo potajkim po mózniſczi bórſy wupſchedawacz. To je też mózno, dokelż je je ſchtoma hnydom na pſchedań njeżeſch. Cžim ſażo jabłuka podawaſch, cžim lépſchu płacżiznu ſa nje dożpéwaſch. Maſch potajkim ſadżicz druzinу, tiż jara ſahe ſrawja a maſch też ſej wubracz wokolinu, tiż je nétkaŕ ſchkitana. Hewak bywaju ſażne druzinу jabłukow khétro ſkromne. Schtomy bórſy płody méwaju a njeżu bohaty a porjadny wunoſchk.

Dokelż wuſwolenje druzinow pſchede wſchém wotwiſuje wot rentability, chcemy tu tute druzinу mjenowacz a bliże wopiſowacz. Sahrodniżу móża żej potom najpſchihódniſche ſami wubracz.

Bělojażne jabłuko (weiße Klarapfel) je najſaże jabłuko. Jeho płahowanje żo najbóle dani. Tuta druzina jabłuka je napſchecžo mrozam jara kruta. Też kcjenje ſ mrozami małko cžerpi. Schtomy méwaju bórſy po ſadżenju noſchk. Płody ſu khétro wulke, nimale bjes wumſacża derje wutwite. Bělisna żo błyſchcži, je ſkadka, wóſkota, je nadpadnje na běl żołta bjes kożdejeſkuli cžerwjeneje barby a ma wjele ſelenych dypkow. Mjaſko je běle, mjehke, żłodżi derje, trochu winoſchażale a pſchijomnje woncja. Stawi w druhej połojzy julija. Też ſpadanki hodża żo derje ſa jabłukowu muczku a ſa itkanzy. Wone żo też hiſchcże derje płacża, dokelż je hiſchcże małko druheho ſadu na wikach. Tutu druzinu najlépje płahujeſch jako poſchtomik na ſchcžépjenym płonowzu abo jako pyramidu abo keſt na „Mecowpikim rajſiim".

Cžerwjene Aſtrachanſke jabłuko mózeſch ſadżicz jako poſchtomik abo ſchtomik, pſchecžéſcžépjeny na płonowz. Też tuta druzina je w ſynje jara kruta, też kcjenje mrozy pſchétrawa. Schtom je jara ſkromny. Hdyż póda njeje pſchejara ſuda, wón derje roſcże. Płody maju jara rjany napohlad. Wone ſrawja tónz julija. Hižo ſapocžatk julija mózeſch pak wužiwacz ſpadanki a dożpiejeſch ja nje też hiſchcże khétro dobre płacżiny. Hdyż ma ſchtom pſcherejele płody, mózeſch też hižo ſapocžatk julija nétchto pſcherejele płody, mózeſch też hižo ſapocžatk julija nétchto pſcherejele płody, mózeſch też hižo ſapocžatk julija nétchto wotſchcžipacz a pſcherejebacz. Płody ſu ſrénjeje jabłukowe wotſchcžipacz a pſcherejebacz. Płody ſu ſrénjeje jabłukowe wotſchcžipacz a pſchijomnje woncja. Pružna bělisna je na wulkoſcże a pſchijomnje woncja. Pružna bělisna je na ſwétłoſeleno-żołtym dnje kraſnje cžerwjena ſ módrym wotſcžénom. Mjaſko je na żołcz běle, ſpody bělizny druhdy trochu na cžerwjeń. Mjaſko je mjehke, juſchkożte a ſłodżi winoſchażale, trochu korzenjożce. Płody żo dla ſranego napohlada ſtajnje jara pytaju a derje pſchedawaju. Hdyż njeſyż je pſchepoſdże wotſchcžipał a hdyż je wužiwnje ſarawliſch, mózeſch je też daloko roſeſłacz.

Wirginſke różowe jabłuko méwa, hdyż je jako poſchtomik a ſchtomik na płonowz ſchcžépjeſch, hakle w poſdżiſchich létach płody. Hdyż je pak jako kerkowz abo pyramidu na „Mezowſke rajſke" pſchecžépjeſch, méwa płody hižo w druzinu abo tjeżim lépje po ſadżenju. Druzina je w ſynje dożpolnje kruta a żo też ſpokoja ſ hubjenej pódu. Khétro wulke płody ſrawja ſapocžatk ſnjeńża a mózeſch je pyches póty ſnjeńż trjebacz jako blidne a hoſpodarſke jabłuka. Najwetſche płody mózeſch hižo ſapocžatk julija ſecžépjacz. Spadanki hodża żo też hiſchcże pſchedawacz ſa hoſpodarſke ſameru. Tute jabłuka ſynje a pſchijomnje woncja. Bělisna je najprjedy na żołcz běla, poſdżiſchu żołta, na ſłónczným boku ſ cžerwjenymi ſmużkami a dypkami. Mjaſko je na żołcz běle, mjelne, juſchkożte a ſłodżi rjenje winoſchażale.

Jabłuko „Lord Suffield" (Lady Suffield) njehodżi żo drje ſa blido, każ mnohi wobkrucžeja, ale je tola hoſpodarſky telko hódne a dżakne, ſo mózemy jenoż doporucžicz, też tutu druzinu ſadżecz. Schtomy bórſy płody méwaju a méwaju porjadnje też jara wjele. Dyrbiſch pak je ſchkitacz pſched mózmymi wichorami a je też khétro hnoſicz, dokelż ſafoſtnje wjele jabłukow méwaju a takle wutti w pódże bórſy wutrjebuja. Jabłuka ſu wulke a nimale

ſchezo derje wumite. Bělišna je kuczna, swopredla žwětlozelena a potom zotta je selenymi abo serjawymi dypkami. Mjasko je bělozte, sornozte a mjehke, juschkozte a mjelne, ale thětro kißale žłodži. Hdyž jabłuka pak dźeše leža, tshubi so po nečzim kißatosez. Hlowna hódnosez teje druzyny je a, so žo derje hodži sa hospodarite samery. Trjeba žo sa jablukowu muczku, sa jablukowe wtanzy. Wožebje pjekarjo a konditarjo tutu druzinu pytaju. Njeje lepschese druzinu sa jich samery. Tohodla žo te wulke rjane płody też derje pschedawaju a derje japłacżeja. Dołeż schtomy swjetscha bywaju pschepodczežene i płodanni, njech žo hižo kónz julija najwjetsche wupytaju, seschczipaju a pschedawaju.

Brěskozte lěczne jabłuko je na wikach też znate jako trustalcze, žwjatkowne, rózowe jabłuko abo pschenicznak. Schtom měwa jahe, bohacze a porjadnje. Tuta druzina hodži žo też wožebje pscheschczipicz na starsche schtomy. Wona rosce też na žuchej pódze. Njelubuje pak mokru, czežku pódu, tam slohka thipri. Płody thětro truczeže wižaju. Schtom ma pak žo tohodla psched wětrom schtitacz. Bělišna je běła kaž mloko, posdźischo i rózowym wotsczenom a na žłónczným boku i czerwjenymi žmuzkami. Mjasko je běłe, spody bělišny często na czerwjeń, je jara mjelne, mjehke, juschkozte a žłodži nekak jerje, ale jara pschijomnje winokißale. Jabłuka zrawja sapoczatk žnjenza. Maju žo hnydom pschedawacz, dokelž žo dołho njedzerja.

Charlomowskeho jabłuko je jara kruta druzina, kiž hischcze derje rosce w symnych hórstkich krajinach. Rosce też hischcze na zyle žuchej pódze, kiž druhim druzinam wjazy njetyje. Je jara kruta napschecžo thorosczam a schkódnikam. Njehodži žo wschak ja motku a czežku pódu. Měwa jahe płody a to jara bohacze a porjadnje. Wulke jabłuka zrawja hižo sapoczatk žnjenza a maju hładku, błyschczatu, pružnu, na žołcz běku bělišnu i czerwjenymi ptomujeschkami na žłónczným boku. Mjasko je na žołcz běłe, mjelne a mjehke, ale thětro kißale. Tehodla žo tuta druzina na blido njehodži, ale ja to jara derje sa hospodarske samery. Nimale wsche płody žo derje wuwinowaju. Derje je, hdyž hižo kónz julija rjeczinu wschitkich płodow jeschczipasch. Njech potom nutska dosrawjeja. Druhu rjeczinu jeschczipasch trjedz žnjenza a słyst, kiž potom twori wožebje wulke a rjane płody, hakle kónz žnjenza.

Darwinowe tulpy

(S wobrasom.)

Nětko maju žo žadźicz tulpowe zyble. Wone žo žadza 6 cm. hłuboko. Schčerokosez žadzenja je wotwitzna wot rostu. Sa mjenische druzinu dołoża 12 cm. rózinosece, ja žrenje 15 cm. a sa wyšoke tulpy 18 cm. Rjane druzinu mózesch też sam sa žo žadźicz na trawnik. Sahrodkar często i wobzarowanjom konstatuje, jo jeho tulpowe zyble po létach schubjeja mozy. Wina może bycz, jo zyble pschejahe se semje bjerjesch. S tym dyrbisch mjenujzy czakacz, dońiž žu topjena dospołnje wułkhnjene, pschetož topjena maju, kaž pola wschitkich rostlinow nadawk, tworicz wutki, kiž žo potom w zyblach shromadźeja! Hdyž kwětki jeschczipasch, wěsi žo schubja wutki, kiž bywaju w stołpikach, topjenach a płatkach a maju žo snowa tworicz. Je rostlina tuto nadawk dopjelnika, potom hischcze poslednje wutki we topjenach žo pschenjesu do zyblow, do korjenjow a i tym topjena wjadnu. Hdyž žu njeczakasch, donič žu wschě wutki i topjenow, tak wěso žu tute sa rostlinu schubjene a zyble schubi mozy. Husto wschak je też wina hładkych kwětkow njedostatk wutkow w pódze. Hdyž žurowišny pobrachuja, njemóże rostlina dżełacz i polnej mozu. Tohodla rěka, tulpy, kiž maju psches léta wostacz bzyłne, thětro hnojicz a dacz jim czežku pjerschcz.

Mamy wjele tulpowych druzinow. Mamy jednore, polne a darwinowne tulpy. Jednore a polne kczeja wonka hakle žrjedz meje, hdyž žu druhe druziny hižo jekczete. Darwinowne tulpy žu też wjetsche a pyschnische dyžli tamne druzyny. Wone žo wožeboje hodża do kwěcelow. Hodża žo też k rójinjemu czerjenju. Wone maju jenož jenu barbu we wschelakich wotschežnach wot nežnorózoweje barby hacz k najczmowischej na czorń purpurojtej barbje. Ssmužate kwětki nimaju. Czjisce běłe darwinowe tulpy srětka hdy nadeńdjesch. Mjenujemy tu druzinje „La Candeur“ a „Painted Lady“, kiž stej podobnej na běłu gingawu. Najwjazy je czerwjenych druzinow. Mamy tu rózoze (Gretzka, Anton Roosen, Prinzeß Hilza), dale karminorózojte (Baronne de la Tonnaye) a czmowe karminorózojte (Jeffries — jena i najsaschich druzinow k czerjenju), karminowe (City of Haarlem — wulka, pyschna twětka na wyšokim stołpiku, Pertrus Hondius, William Pitt, Mr. Farncombe Sanders). „William Pitt“ mjes czerwjenymi druzinami žo najlepje hodži k czerjenju. Ma žapate karmežinowe jara wulke twětki na žylnym stołpiku. Mr. Farnzombe Sandus“, kaž też „Scarlet Gem“ žo wusnamjenjetej je tym, jo je twětka žrjedza na dnje běła, schtož žo rjenje hodi k czmowoczerwjenej barbie płatkow. Wobe druzinje

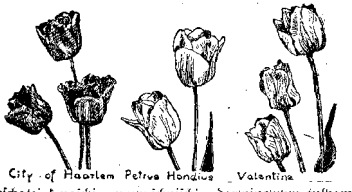

žłuschatej k najdim najpojchnischim darwinowym tulpam. Czmowokarmeßinowa, spujschsliwa druzina k czerjenju je „Bartigon“. Mamy też bojowe (lila) druziny kaž „Le Notre“ (bojowa na czerwjeń i nežnej kwětku, hodži žo k saznemu eżerjenju) abo „Madama Kreloge“ (bojowa na módrjeń), kiž je na thromkach žwětkopležbrojta, dale „Módry płacżt“ (czmowobojowa na módrjeń), „William Copeland“ (na módrjeń bojowa) najlepscha druzina k saznemu czerjenju. Mamy hischcze skupinu czmowoczerwjenych druzinow, kaž „La Tulipe Noire“ (na bruń czorna), dale „Faust“ (na bruń czornofijałkojta), „Zulu“, kiž je na czorń purpurojta, žomoczana, a słónczne druzina „Sultan“, kiž je nimale czorna.

Běrnjacy rak

Lětża žo też pola naš w Sserbach husto běrnjazy rak pokazuje. Pschecžiwo tutej straschnej běrnjazej khorosczi bohužel hischcze srědka nimamy. Masch po możnosczi jenoż rakokrute druzinu žadżecz. Biologisti statny wusław w Barlinje-Dalemje twudawa liscziny i mjenami rakokrutych běrnjazych druzinow a jich płahowarjow. Je pólsajsiy pschedpisane, so łószy, kiž na žrowich leżownosczach nadeńdże na rak khore běrny, ma to hnydom jsdźelicz policiji abo gmejnskemu pschedsteiczerjej. Schtóž to njeczini, może žo žuromje pokhłostacz. Nimo teho njeznjemdża žo potom běrny, ani strowe, bjes polizajskeho dowolenja pschedawacz abo sjyła wotstronicz i hospodarstwa, hdyž bu na połach běrnjazy rak swěsczeny. Wěso njeznjemšch też běrny i tajkich polow wužiwacz k žadzenju. Powostanki khorych běrnow maju žo hromadzicz a spalicz abo žo snajmjenscha pół metra hłuboko i kalkom sakopacz. Na rak khore běrny maju žo jenoż warjene abo parjene łotej dawacz. Rakokrute běrnjaze druzinu žu mjes druhimi: „Julij“ (płahowar: Paulsen), „Kokula“ (pł.: Thiele), „Magdeburkska módra“ (pł.: Thiele). Sšu to wschě sajne druzinu. Dale „Pepo“ (pł.: B. Kamek), „Weddingen“ (pł.: Paulsen) a „Fulda“ (pł.: Paulsen). Sšu to pósdnje druzinu.

Po polizajskim pschedpisu žmědża žo na nakażenych połach jenoż hischcze rakokrute druzinu žadżecz. Njech tózdy žo po tym smeje!

Dźeło w zahrodze

W selenizy žo nětko pschešadżuja žadżenki zymskeje hołoteje a schpinaka, kiž buchu w septembrje wuzywane. Maju žo hischcze wobkopacz. Możesch i nimi hischcze nekotre potkhódżotje hrjadki wobžadżecz.

Prjedy hacz pschinźu nózne mrózy, dyrbisch wschě túrki, bobliny (tomary) a dosrawjene dynje (melony), laż też jedżne banje domkhowacz.

Mjerišche lětnje zybule, tak mjenowane zybule k žadżenju, łobołk a worjeschenzy (schalotki) žo nětko žadżeja na derje pschehrjebane, trochu i kompostom hnojene hrjadki. Tak rucże hacz semja mjerišnje, dyrbisch wschak je pschikrycz se žkomojtym konjazym hnojom, i liscżom abo žklanjom.

Wschě tute dźěła pak mózesch wotstorczicz, hdyž je sapoczatk oktobra rjane, žuche a czopte wjedro. Potom masch domthowacz podiemki. Symjte rjetkuje,, czerwjene rěpy, kulrěpy a prawe rěpy i ruku wucżehnjesch, semju wottschahjesch a rěpy położisch na hrjadki, so bychu wulkhnyle. Potom je wotrěsaich. Pschi wobrezanju wschak masch na to dżiwacz, so so kokochi ani rěpy njewboschkodżeja. S wótrym nożom nacz wotrěsasch a to tak blizko hacz mózno pschi rěpje, tak so jenož hischcze najdrobnische kokochi wostanu. Potom maju rěpy hischcze nětchto dnjow w hromadkach wulkhnycz. Hromadki dyrbisch w nozu a pschi dejchczu pschikrycz. Wobschkodżene rěpy wuběrasch a bórzy pschetrjebasch.

S pastyrnakow a zichorijow wurywaj i kopaczom nětko naźmu je jemje jenož telko, kelkoż w symje trjebasch. Druhe móża wostacz hacz k nalecżu w jemi, dokelž i mrózami njeczerpja.

Podsemki zihowajch pyches symu w hromadach. Hdyž je zihowasch do semje, budź jara wobhladniwy. Khore a wobschkodżene płody njeběsluschcza do hromadow, dokelž skaja. Też trěna, czornych morchejow a zokornizow bjerjesch se sjemje jenož telko, schtož trjebasch w symje. Wostatne njech wostanu w semi, wone i mrózami njeschkoduja. Lětni, Brabantiši a hobrizi porej žo kónz oktobra i kopaczom wurywa, najdležische korjenje a łopjena žo wotrěsaju. Porej žo khowa w pinzy w pěsku, pak w hromadach abo próżdnych parnischczach. Wschědny symišti porej wostanje też pyches symu wonka.

Wo płahowanju kačkow

(S wobrasomaj.)

Płahowanje kačkow je žo pola naš dołho sanjerodźiło. Druhdże je to hinak. Wulki amerikanski płahowar Pekingowych kačkow James Rankin je sa žobu wschě woznošti ratarskeho wuprutowak, je też hajił wupruwarstwo na 200 jutrach leżownosczi a je tu słónczntje k tomu pscheschoł płahowacz jenoż kačzi, po tym, jo ze spoznał, jo de tole najwunoschnischche. Też pola naš žo dale bóle kačzi płahuja. W Oldenburskej žu žo kačzarjo sjednoczili t druschwu a maju do hromady wokoło 65 000 płahowarskich kačkow. S tych je 60 000 Khaki-Campbellischich kačkow. Tuta druzina pola naš dale bóle wschě druhe wulkoczuje, dokelž žu to wubjerne njeżerki, kiž žamo też w symje njeżu. Hodża žo też kormicz.

Nuża najsheje doby je nam też w kačzakarstwje nowe metody namjerowała, kiž chzemy dale wobthowacz. Tu žmy hižo thětro dopredka postupowali. Naložuja žo dale bóle tuitrajne pizowadła. Że žo wopokasało, jo město kukurizy (majża) hodża žo derje běrnowe truschki a rożka wužiwacz. Na 100 dżełow pizy mózesch, wiacz 40 dżełow běrnowych truschkow a 20 dżełow rożi. Pschi pizowej mészenizy i 15 dżełow rybjajeje muki, 20 dżełow wotrubow a 65 dżełow běrnowych truschkow mlode kačzi jara derje rosczeschu. Saleži pak na tym, so kačzi so hižo wot spoczatka na tutu pizu zwuczeja. Hdyž kačzi nadoło druhu pizu dostawaju, bywaju wumyslene a thlóschczive. Někotsi nasschenicżi ka-

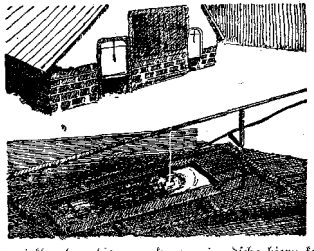

czerjo njethwala rybjazu muku; woni radscho bjeru ke kormjenju mjazinu muku, dokelž hewak kacże mjazo pjecża sa rybami žłodži.

Dasche wazne pójnacże najcheje hubjeneje doby běsche, so pschi płahowanju kačzkow ma so lutowacz, też sakładny kapital. Najdróżschche žu dże tu khlěwo. Snaty praktikus Heinz Friese, prajt, jo žu kacże khlěwy wot měrza do oktobra njetrjebawschi luksus. Pitche: „Ssmy dże pschezo wědżeli, so młode kačzi kaczenza njetrjebaju, haj, so móża też stare kačzi wunicz bjes khlěwa, ale pschezo žmy lépili na měnjenju, jo je tu khlěw nuiny. Ssmy sapoczatk měrza 400 kačzkow létnika 1930 na pastwu puschczili a to we wobkhrodżenjach wo 500 kwadratowych metrow sa 150 kačzkow. Ani tschi nasche kačzi k dispozizji njemějachu. Trjebachmy jenož hrube koliti, metr wyšoke, grot 70 cm. wyšoki i 4 cm. schčerokimi wokami, dale korta sa pizu a wodu. Na wěstym městnje něschto woklepjow ptomy położichmy, jo mohle kačzi tam hnidżicz. Wuspěch bě wulkotny. Wucżba potajkim je: Trjebamy w kačzkarstwje poprawom jenoż khlěwy sa pilata, hdyž njejsu hischcze 6 njedżel stare, dale sa měrzazo november hacz k maiemu rożej. Za tych potajkim natwarsi jenoż hischcze městnosez, kiž sluji wschitkim saměram, jako pschebytk w symišich měrzazach a sa pilata. Sapoczatk měrza puschcza žo kačzi won a kaczenz žo pschesriwori do płahowarnje pilatow. S tym žo sazo jara wjele sakładneho kapitala kutuje.“ Hdyž cżzesch we wudżełanischczach płahowarnsse kačzi dżelicz, to dożahaju nisse płoty. Doporucżuje žo, so je pak se žłomu abo tohodu sakrywjesch, so žo nerwosne kačzki niz mjes žobu mysla a wobcżejuja.

Je znate, so kačzi njemóża parowacz wodu. Sastaranje i wodu może bycz jara jednore a tunje. Wodowod pschepołożisch nad jenju. Roły zyle jednorje tu a tam nawjerczisch. Tak jej salutujesch wobwjertowaki a pożłużowanje. Potom stajnje czeńki promjeń wody běži do wulkich płonych kortow, hdyž móża kačzi picz a do žyteje wole czinakacz. Shytna woda woldżhuje do samy, hdyž móża kačzi so kupacz. Dokelž woda w rolkach tucże běži, žnydom njesnamjerstnje. W symje pak dyrbisch wodu wěso sastajicz.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnika 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličišćerња, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšk, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhwakam čełneno znjezbožeња z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bjezmócny. Kóžde znjezbožeње dyrbi abonent hnydom wjac zawěsćacej bancy wozjewić, znajmjeńša na hrónc dźeń kalendara pomoc pytać. Smjertne znjezbožeња dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přiwozwěsćić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 236 — Budyšin — Pjatk, 9. oktobra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

300 wupowědźenjow tarifow

Dźěłodawarjo němskeje metalloweje industrije su nětko 200 mjezowych a 100 mantlowych tarifow wupowědźili. S tutej liczbu pak wupowědźenja hišće njejsu skónčene. Dokelž je najwjazy tarifow hač do dezembra 1 januara wobsamknjenych, so hłowne wupowědźenja halle posdźišcho stanu. Wottwarjenje mjezy, kotrejž so w jenotliwych městach žada, 10 hač 15 prozentow wuczinja. Mjes wupowědźenymi mjezowymi tarifami su też tarify Barlinskeje metalloweje industrije.

Nowe němske knježerstwo njeje hišće skrućene.

Wječera wosjewjeny sapiš noweho němskeho knježerstwa njemože so hišće jako wěsty wobhladać. Prajscha so, hač by nowy Brüningowy kabinett w němskim žiwjenju dožahazu wjetšinu namakał. Tajny radźićel Schmitz so tohodla pschemyšluje, hač by do knježerstwa jako wobhadny minister zastupił a dr. Geßler je zhěbi dla pschewjacza znutskowneho ministerstwa pschemyšleńki cząh wuprošył. Hač do schtwórtka wječera je so z žwojimi pschećelemi rozprajił, tola so hišće njeje mohł rozsudźeć. Brüningej so wulke wobtěžnjosće napschećo stajeja. S prawizy su tohodla hłoby klyschećo, so by Brüning porućnosć k sestajenju knježerstwa němskemu prezidentej wróćił. Město Brüninga by dyrbjał nadawk k wutworjenju knježerstwa dr. Geßler pschewzać.

Nućene přetriebanje běrnjaceje muki

Wuwjedźaze postajenja k posledźenjmu nuzowemu wukazej.

So by so spjenježenje běrnoweho wunoschła wołožiło, je so z nuzowym wukazom němskeho presidenta se 6. oktobra němskemu ministrej za žiwjenje polnomóz dała, liczbu prozentow pschetrjebujomneje běrjaceje muki po běrnowym wunoschku na najwjazy na 5 prozentowy postajić. Na podstatu tuteje polnomocy je němski žiwjenski minister Schiele wuwjedźaze wukas wudał, po kotrymž ma so **wot 16. oktobra hač do 15. haprleje 1932 cźišu běłeho pjeczwa 5 prozentow běrnjaceje muki pschidawać.** Wuwjedźany wukas pódła toho z thłostjanom hrožo pschedpišnje, so dyrbja pjekarjo **wot 1. januara hač do 31. dezembra 1930 a w pschichodźe sapiźowacź, kelko pschećenjeze a běrnjaceje muki su za pjeczwa pschećrjebali.** Pschećiwowanišu pschećišu běrnjaceje muki z fabriki je sajmowe zhromadźeństwo industrije běrnjaceje muki w pschećenjosći z němskim žiwjenskim ministrom na 25 hriwnow wot fabriki postajiło. Wobšebita wažnosć so na to kładze, so so prěnjorjadowanje kajkosći podawa. Sa napjećenje trajneho pjeczwa wobšebite postajenja płaca.

Po jenohłosnym pohudźenju wschitkich wězywustojnych hódnosćej pjeczwow z pschećrjebanjom běrnjaceje muki njeschkoduje.

Industrija běrnjaceje muki so, jeli so so hadźba 5 prozentow za cyłe lěto wobkhowa, z nuzowym pschećrjebanjom běrnjaceje muki znóžni, nětko 600 000 hač 700 000 tunow běrnow pyches pschećerjekow měrn pschedźełać.

Seydewitz hrozy „wuwjazać"

W pschepjelnjenej zhromadźiznje w Planizach pola Zwikowa je so sozialdemokratiske stronu wusamknjeneje němskoserjiski sapółłanz **Seydewitz** rěkał. Praji, so Zwikowske sozialdemokratiske nowiny, kotrychž hłowny redaktor je prjedy był, wěrnosć wědomje samjeleźeja. W Bautzandskej je so z wusamknjenych kubułatowow sozialdemokratiskeje stronu hižo 30 městnych wotdźelenjow „sozialdemokratiskeje dźěłaćerskeje stronu" wuttworiło. Seydewitz hrozješche, so, hdyž so wotkobinske wězy na zjawnosć cźahaju, wón tej sapocznje „wuwjerjacź". We wustawkach nowoje „sozialdemokratiskeje dźěłaćerskeje stronu" je so postajiło, so maju kubustawy kóžde lěto stronineho sekretara wuswolić. Tuchi so po nětčišchim žiwjenje sozialdemokratiskeje stronu njesapłacja, ale po mjezowej kadźbje lětscheho dźěłaćerja.

Kofej za poruhrske wuhlo

Brasilska so w koseju sadużby. Wulke hromady kofeja tam leža, ja kotrejž so kupzy njenamakaju. So bychu kofejowe składy na płaczišny njećěkźišle, ja hižo wjele kofeja do morja wuttypnyli abo jón spalili. Nětko je brasilske knježerstwo na myšl pschischło, kofej za europiske twory samićeź. Tele dny je wono z poruhrski wuhlowy syndikat z pożrědnistwom Hamburgskich dowozerjow kofeja samołk wobsamknło, po kotrymž Brasilska **za 500 000 tunow poruhrskeho wuhla weštu hromadu kofeja poda.** Samołkowe nadrobnosće njejsu hišće skrućene.

To je prěnja wulka kupa z naturalijemi, kotruž je Němska wot dolheho cząha wobsamknła. K podobnej kupi je mjes Brasilskej a farmarskim syndikatom we Washingtonje doschło. Pschi tym je so 1 270 000 měchow brasilskeho kofeja z 25 milijon. tunow pschećiwo samćenło, a to z wunjemjenjom, so by kofej niz nadobo, ale hač do 10 000 měchow měšaczinje a wot 1. oktobra 1932 62 000 měchow měšaczinje pschedła. Brasilska dyrbi z tym sadźěwać, so by wotbłyvanje kofeja do Sjednoćenych statow sastało, hdyž so najwjazy kofeja pschetrjebuje.

Nacionalna dźěłaćerska strona

Sćerjedu je so nětkle 50 sapołstajnow a kandidatow dźěłaćerskeje stronu do wołebitele organizacije zjednoćili. Woni chcedźa nasche cźerjo oficijalnej dźěłaćerskej stronje žamjnych kandidatow za **„narodnu dźěłaćerśku stronu"** postajić. Macdonaldej je so rozsćěrjenjom dźěłaćerskeje strony wjso wólbne wojowanje wołoži.

Rozbiwać woknow před sudom

Psched spschinym sudom w Barlinje mějesche so 23-lětny dźělonjemjejazy wojnař Albert Post samołwić, kotryž bě pónđelu wjecor mnohadne wokno Ullsteinej nakłada pschi Potsdamskim mosće z kamjenjom sabił. Tutón wjecor su jo, kaž je so powěsć, wokna 15 filialow Ullsteinoweho a Scherlowoho nakłada rozrasyle.

Post je jeniczki, kotrehož je policija pschi zamopaschnosći sabłapiła. Psched sudom wudawasche, so je jemu zuzy dwě hriwnje zhubił, hdy by wokownu schkleńzu wubił. Dokelž prěsche, so jenej politiskej stronje pschiłuschcha, sudnik cźehdyžka swólčeji, so su wobschkorjenego lepili, hdyž je w nozy kommunistiske agitazijske plakaty pschiłepił, za cźož su jeho nas pohłostali. Też z někotrych druhich dopokasow so sudnjesche, so je wobschkorjenu z kommunistiskej stronu znajmjenjscha symjatbiłsowal.

Sudnik wobschkorjenego po namjecze statneho rěčnika dla cźežkeho wotmyślenoho wězywobschkodźenja k jastwu na schćeź mježazow bjes wupruhowanskeho cząha sasadźi. Wuknje podłožejo sudnik praji, so je cźin w politiskim zjezdschim wobschkorjenego sołozeny. Sudnik je tohodla krute khłostanje za mnjne mějł, dokelž je z tastimi cźinami niz jenož materialne hódnosće snicža, ale ko też zjawny měr a porjad kałtuje. Statna nahladnosć dyrbi so je wschěmi krućkami sachowacź.

Překlepany rubježny nadpad na wosobowy cah

Sćerjedu je so w němskej Hornjej Schlesyskej na żeleznizy mjes Groß-Peschewitz a Wojnowsy pola wsy Janowitz na wosobowy cah pschesłepany rubježny nadpad stworjił, pschi cźimž je winikam nětkle 700 hriwnow do rukow padło. W poślednim wotu běchu so někotři pachołto na sdaće **do pukow dali.** Pschi tym **su mnowy powjas sćežeche,** so by so cźah sastajił. Mjes tym so cźahowi sastajiwšy, mjes nimi tej sastajnik brěmjenjowoho wosa, bicźakow směrowacź spytachu, dwoj abo tšo pachołto do brěmjenjowoho wos a salěchu a so do żeleznego khamora dobuchu, i kotrehoż pjenjezy rubichu. Hač su pachołto, kotřiž su so do żeleznego khamora dobyli, hižo w cźahu byli, abo hač su hakle na njón salěli, hdyž je so cźah z cźehnjenjom nuzowego spinadła sastajił, njeje so hišće hódźiło dwěsćeź. So pak su so z druhimi pachołtami srěcźeli, kotřiž su pschi pukach cźah sastajili, sda so mólte być. Dwoju pachołow, kotrajž staj so pschi pukach wobdźělilej, su sajeli. Wonaj staj z Rački wora.

Jenož čerstwe twory

Nowo wotewrjene

Sokolady

při Lawskej wěži

na Znutrkownej Lawskej hasy 12

Francowska Jendźelskej swoju pomoc poskića

Wo rozsćerjenjach jendźelskeho swonkowneho ministra lorda **Readinga** z franzowskimi ministrami pschi jeho wopyće w Paryzu Havajez powěsćerња powě, so su so wschelake praschenja rozprajile, mjes nimi też wopyt franzowskeju ministrow w Barlinje a pschedstejaze rozsćerjenje ministerskeho presidenta **Lavala** z presidentom **Hooverom.**

Franzowzki ministrow su dyrbjeli so pschi tutych rozmowach swojeho jendźelskeho kollega pschełwědźeć, kak ważny je niz jenož za Franzowsku a Němsku, ale też za zuku Europu, bližaju połnyt, kotryž je **z wutworjenjom němsko-franzowskeje hospodarskeje komunikije skutkowanišu mój dostał.** Sajimani druhich statow na žane waschnje njeschkodźo, budźe tale komunikija, kaž so nadźijeja, puć k hospodarskemu dodźelanju pschihotowacź, kotrejž budźa niz jenož za Franzowsku a Němsku, ale też za Jendźelsku wužitne.

Sčitoż wotstronjenje nastupa, su franzowzki ministrowja jenož stajnu radu franzowskeho knježerstwa wobsi wobjetowacź, po kotrejž stronjenje Franzowskeje wot rukowanja bjeschtracha wotwišnje.

Lord Reading je krjedu jadnje pschewidźeć dał, so žebi jendźelske knježerstwo w tu khwilu na to njeposmyślił, puntowny kurs postajić. Wjele bóle dyrbi skrućenje punta a wulkich jendźelskich wólbow wocźakać. Se strony Franzowskeje je so Jendźelskej pomoz w lećdym cząsu słubiła.

Wo franzowsko-jendźelskich wikowanišćich poćahach, kotrejž su z padom jendźelskeho punta žitnje cźerpiłe, je so lord Reading z franzowskim wikowanišćim ministrom rozrěcźał. Wobaj hubjeschtaj, so wschitko cźinitaj, so bychu so wikowanišće poćahi cźas wobsegjenjoweje wotmowdle. Wo **praschenju reparazijow** ministerski president Laval mjenjesche, so bychu so we Washingtonje jara derje mohłe nakhwilne naprawy cźinić.

Jendźelsko-franzowske rozrěcźenja su so schtwórtk dale wjedle. Tón samy dźeń je so jendźelski swonkowny minister do Londona wróćił.

Wólbny manifest jendźelskeho knježerstwa

Wólbny manifest jendźelskeho narodneho knježerstwa je so wojewił. Wón ma napjatnje: **„Napominanje na lud"** a mjes druhim praji: „Nětčišche narodne knježerstwo pschetrjanje połožowacź, kutowanške naprawy cźini a statne wudawki a dochody wuruna. Sćiwetowe położenje a jeho finanzne złahośće pak knježerstwu sadźewaju, k žiwjenju samerej dóńcź. Kraj dyrbi nětkole pyches periodu wodwichanjenja a nowy porjad hić. **S měnjenjowej politiku dyrbi so nadźijasć z puntа sterlinga wobnowić, internazionalne rozsćerjenja njech so wobłamknu, kotrejž najbórśche pschicźiny wottrěnja, na kotrejž žiwot tak cźežko cźerpi,** wójnstemu dohoj a reparazijam njech so puće połaja. Sćerjedu nadawkow **kjesdźelskej** steji. Knježerstwo budźe so z wulkim rjadom pratschenjow dyrbjeć nakładowacź a, ko ludowemu podpjeranju dowěrjejo, wo nich rozsudźi. Kaž dołho nětčišche wumjenjenja wobstaja, njemóža politiske strony tele wězy dokonjeć. S tym pak so njeznjé politiska žiwotnalnosć spschećiwacź, pschetož **nětčišche nadawki su jenej nałkwilne,** a kaž bórzy budźa wone skónčene, so normalna politiska dźěławosć sahu zapoczinje.

Manifest dale praji, so je narodna jenotsć nuzna, kotraž je někotre mnje tak ważna kaž we auguście.

*

Runje hdyž ministerski pschedsyda **Macdonald** z radiom ludej wólbny manifest wojewi, **Henderson,** jeho nětkhodschi minister swonkownych należnosćow, wólbnu wójnu sozialistiskeje stronu w Scarboroughu z rěcźu wotewri, w kotrejž praji, so budźe wólbne wojowanje tajke, kajkež hišćeze za 40 lět žiwojeje politiskeje dźěławosće njeje widźał.

Zbožki ratarskich dźěłaćerjow w Španiskej

We Villamueva w Kordowańskej prowinzy su krjedu ratarskich dźěłaćerjo cźežke nahlownjosće stukli. S kommunistiskim wjedźenjiwom za ratarskeju dźěłaćerjo klubow swojazwazkow, štož sarkowanju a ležownjosće mjes sobu rozsćelichu. **Na někotrych městnach so tej republika dźěłaćerskich radow wutwori.** So by so kommunistiske hibanje njerosćeše

rika, je kujeżeŕstwo žylne polizajśe mozy do wohrożenych stronow wotpóšlało.

W Madridže je žo cźŕjroda dźĕlonjemčerjow do palasowego hotela dobyła. Policija je 50 ſ nich ſajała.

Sćŕjedu wječor ſu w ſejmje ſ wjetſchinu kompromiš wo ſtejiſchcźu **k wobžĕdženſtwu ležomnoſćow** do wuſtawy pſcheciſiwo **ſozialdemokratam** pſchijeli. Wón rĕka:

Priwatne wobžĕdženſtwo ſmĕ žo dla pſchicźinow ſjawneho wužitka ſa wotſchkodźenje na nuczne waſchnje wuſkwitnyć.

Wuſkwitnyć bĕše wotſchkodźenja ſmĕ žo jenoż ſtaćź, kĕdyž ſejm druhu ſakoniſku wuprawu wobſamknje. To ſamo płaći **wo rationaliſiwanju.** Sjawne dĕłarſtwo a wopſchiſtowanje ſajimuje leżaze pſchedewſaćźa ſmĕdźa žo, jeli ſo je trjeba, razionaliſowaćź. Stat może ſe ſakoniſtimi poſtajenjemi we wikowanju **induſtrije nazionaliſowanje** pſcheſwjeſeć.

W klětkach přez Šanghai

W Schanghaju a Nanzingu ſu chineſke bolſchewiſtowe wubjerli chineſkich pſchekupcow, kotſiž japanſke twory pſchedawaju, w wulkich drjewjanych klětkach pſches město wjeſe. Japanſke witowanje je zyle pſchejatko. Chineſke ſchule ſu wojeſke wunuczenje ſawjedźe, dokelž ſtudentojo hiſchcźe pſcheco wójnu pſcheciſiwo Japanſkej žadaju.

Bomby na Balkanie

Beogradſke nowiny powĕdźa, ſo je žo ſ rosbuchnjenjom bombow w bolharſkim kraju pola Jaribroda njedaleko bokharſko-jugoſłowjanſkeje mjeſy wjeć ſudźi morjko. Mazedonſki komitoſ ſu chcyli bomby do Jugoſłowjanſkeje dopjeć. Pĕched mjeſu ſu bomby rosbuchle a nojcherjow mortle.

Hoover přečiwo wumaznjenju wójnskeho dołha

Amerikanſki póſłanc w Pariſu je knjeźeŕſtwu amerikanſkich Sjednoćenych ſtatow dźĕlił, ſo je Laval ſwólniwy" pſchi ſwojim wopuczu we Waſhingtonje wo praſchenju wójnſkeho dołha jednaćź. Franzowſojo pak njebudźa žadnomu podźĕlćenju moratoria pſchihłoſowaćź, jeli ſo žo ſpodom njepoſtaji, ſchto ma žo w dalſchich ſwobodnych lĕtach ſtaćź.

„New York Times" ſu ſhonile, **ſo je Hoover, kaž prjedy tež nĕtkole pſcheciwo temu, ſo by ſo wjeſchi dźeł wójnſkeho dołha ſpuſchćił abo ſo ſamo wumaſnył.** Bjes wumaſnjenja wójnſkeho dołha pak ſo njehodźi ſwĕtowej kriſy wotpomhaćź. Na tym wopſtyty ſtatnikow a wuradźenja a wobſamknjenja Swjaſła Ludźow niczo njepſcheměnja.

Amerikanske banki žadaju, zo by so Hooverowe lĕto podlĕšiło

Na ſjĕdźe **ſwjaſka amerikanſkich bankow** w Atlantic City je žo wobſamknjenje pſchijało, w kotrymž žo žada, **ſo by ſo ſwĕtowy moratorium podlĕſchił.** Tole podlĕſchenje dyrbi ſo na dołhaſchu dołhi cźaſ wupſcheſtrĕć, ſo bychu ſo wobdźĕlene kraje mohle wot nĕtcźiſchcźe kriſy ſbrahacź a ſaſo ſapoczeć dołh wotpłaćźiś. Dale wobſamknjenje namjetuje, ſo by ſo płaćenjaſkmanoſej dołhnjiſkich ſtatow pſcheb minjenjom podlĕſchenjeho moratoria hiſchcźe raz dokładnje prohowała.

Położenje w Chinje so přiwótřiło

Chineſki finanzny miniſter Soong je ſrjedu rjekł, ſo je chineſko-japanſki konflikt k dypkej doſchoł, kotreż je ſmiſkownopolitiſkim cźiſchcźom wobĕmaj knjeźeŕſtwomaj ſnjeměni zołacź. Wón pak ſo nadźija, ſo ſwjaſk ludow ſakroći, ſo by Japanſku wot jejneje politiki wotwjedł, kotraž raućhu Aſiſku ſa cźaſ jeneje generazije do **powſchitkowneje** měſcheńzy ſtorhnje. Po Nangkinſkich powĕſcźach ma ſo **ſjednanje mjez Nangkingſkim a Kantonſkim knjeźeŕſtwom woczakaćź.**

Mandźurſki marſchall Cźangſhueliang je powĕſcźe doſtał, ſo Japanſka prózowanja wo njewotwiſnoſćej Mongolſkeje podpjeruje. Wſchelake ſtajiže chineſkeje żelesnizy wo japanſkich minjatkich transportach powĕdźa, kotreż ſo we Mongolſkej wotkładźeja a ſo do ſnutſkowneje Mongolſkeje dale woża. Mongolſcy wjerchojo tam ſwoje wojeſke mozy organiſuja, ſo bychu **zhu Mongolſku jako njewotwiſnu wot Chiny wuwołali.** Japanſke wójſkowe wjedniſtwo w Mandźurſkej jich w najbohatſchej mĕrje ſ bróńjemi a munizija wuhotuje. Sćamo lĕtadła a kanony ſu ſo jim podałe, **kotreż ſu Japanſcy ſ chineſkeho arſenała w Mukdenje wſałe.**

Japanske lětadła na Čanghsuelingowe lěhwo bomby mjetaju

Napſcheciwo powĕſcźam, ſo je mandźurſki marſchall Cźangſhueliang pſchi wobſtejnoſcźach ſwólniwy, ſ Japanſkej wo mĕr jednaćź, je ſo położenje w Mandźurſkej nadobo pſchiwótriło. Japanſke nowiny „Niſchi-Niſchi" powĕdźa, ſo japanſke lĕtadła ſ Niuczwanga do Cźingcźaufna lecźa, ſo bychu na Cźanghſueliangowe hłowne lĕhwo bomby mjetałe.

Sdobom ſo ſ Mukdena powĕ, ſo je popoldnju w 2 hodźinomaj dźĕwjeć *japanſkich lĕtadłow nad město* Cźingcźaufu pſchilećało a na nju bomby mjetało. Cźingcźaufu je jene ſ najwažnjiſchich ſchćiżniſchcźow Pekingſko-Mukdenſkeje żeleſnicy a jako hoſpodarſke ſrjedźiſchćeżo dołhowjeczomu Mandźurſku wobkrježi.

*

Wo bombardementu na Cźincźaufu ſo powĕ, ſo ſu japanſcy lĕtarjo, prjedy hacź ſu na město bomby mjetali, lĕtaki wotcziſkali. Tele lĕtaki ſu ziwilne wobſłužliſtwo natworiłe, ſo by pſcheciwo Cźanghſueliangowemu knjeźeŕſtwu poſtajko, a tźĕſchku, ſo japanſke knjeźeŕſtwo raźne pſchihłoty na krute poſtupanje cźini.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 9. oktobra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječera wječor w 7 hodź. barometer 749, hygrometer -|-3, thermometer wo dnjo +14. — Dźenja rano we 8 hodź. barometer 752, hygrometer -|- 3, thermometer w nozy +9. Wuhladny na nalo ſo pſchemjenjuje wjedro. — To naſ wĕcźe jara ſwjeſełi. — Schkleńza je jaſno wyſoko na rjane poſtupiła. Wyſchiny nad ſrjedźnej a połnoćnej Europu ſadźĕwaja w połnocnym cźaſu hacź nĕkajm naſche wjedro wohroſchcź. Po roſprawach wjedrarjow ſo nowe nĕkajm nimo hibaja. Wone naſche wjedro ſ cźaſta wohroża, tola pſchiſtejeſu nam miły poczaſ, dokelž pſchiwlawſej ſymnych wětrow ſ połnocnego łodowego morja ſadźĕwaja. — Jutſe hobotu ſtĕhaźa błónczko 6,13 hodź. a ſkowa ſo 5,21 hodź.

Kožane jaki
Kožane kapy
Kožane rukajcy

ALBERT w Budyšinje
na Lawskich hrjebjach 10 :: Tel. 3078

Mĕſacźk ſkhadźa rano 4,25 hodź. a khowa ſo pop. we 4,53 hodź.

— **Němski tydźeń w Budyſchinje.** Budyſke a tež wokolne wobydlećiwow ſo ſ wulkim ſajimom na poſtiſcźenjach němſk. tydźenja wobdźĕli. Wopytnje wuſtajeńſau w Mĕſchćanſkej ſahradze, kaž tež pomjeſchenemy muſej ſ jeho wuſtajeńſomaj. Pſchcźe wiſchem pak **pokaſuſemy** naſchich cźitarjow na wobſedłu wuſtajeńſu w pinzy muſeja, kiž ſo wotmiwa pod heſłom „Němſke kulturne a duchowne dźĕło." Wuſtajeńſa jaßłuża ſebi inajmjeńſcha tu kóždomnoſcź, kaž tamna w Mĕſchćanſkej ſahradze. Wječera wječor poſkići ſo we wulkej zyrkwi duchowna wječorna hudźba. Wopyt bĕſche jara bohaty. Wiſchćenje wječor je wulka zyrkej ſ ſtrony mjaſoweho torhoſcźa wulkotnje wobſwĕtlena.

— **Kermuſchan je pſchichodnu njedźelu w Khróſtawje,** Hornim Wujezdźe, Hójeſtu, Hóſnizy, Kulowje.

— **„Zjednoćeństwo Serbskich Žonow".** Po dołhej próźdninskej přeſtawcy zeńdźe ſo „Zjednoćeństwo Serbskich Žonow" ſrjedu 14. winowca popołdnju we 4 hodź. w Serbskim Domje w kofejowni k ſwojemu porjadnemu poſedźenju. Předleža nĕkotre ważne přičiny, ma ſo wuradźowaćź wo hodownym wopomnjaću potrĕbnym ſerbskim dźĕćom a dalſim dźĕle. Wšĕſe ſobuſtawki přińdu a hiſće druhe ſobu přiwjedu.

S **Wbohowa** pola Njeſwačzidła. Sćrjedu w nozy ſta žo paduchſtwo w tudomnej wjeſnej korczinje. W korczmarſkej ſtwje paduchſi wſchitko pſcherchu a kaſu wotpaczichu, tola namakachu jenoż malo pjenjes. Kradnyczhu pak hódny radiowy aparat ſ wótſjerčźakom, zigary a palenz. Dotal ſa paduchami hiſchcźe žaneho ſlĕda nimaju.

Z **Konjec.** Pučowanske radupodawanje za maćerje budźe ſrjedu 14. oktobra 1931 pop. ½2 hodź. w Konjecach, ¾3 hodź. w Ralbicach a ½4 hodź. w Smjerdźaczi.

S **Kamjenca.** Cźopłe dny w oktoberu wuwabichu ſamo naſche ſmilizy ſe ſwojich ſtowow. Jenemu wulkhadnikej ſo poradźi, cźanu limiſiju koprowje barby a nĕhdźe 35 cm dołhu, mjes Wyſokej a Bĕlej powadnicź. — Wutoru dop. mjes 10 a 11 hodź. ſ leżownoſcźe Klóſchtrſkeje haſy 1 nimale nowe muſaze koło ſnamki „Ideal" cźiſło 33 679, kradnyczku. — W nozy k ſrjedźe dobychu ſo paduſchi do domu na Połcźnikſej dróſy 2 a kradnychu nĕhdźe 100 krjwnow pjenjes. — W nozy k ſchtwórtkej kradnychu jenemu Kamjenſkemu wobydlerjej, kiž tele dny pola Stollez ſkały bydli, liſchtu ſ drjewjanego kaſcheca. Prózowu kaſcheć we łuži ſkały namakachu.

S **Klětnoho.** Knjeźeŕſtwowy preſident w Lĕpnizy je hajnika na wotpocź. Franza Klattu ſa ſtawnika Klĕſnjanſkeho ſtawniſtwa pomjenował.

S **Róſchütna.** Sa cźaſ wot 12. oktobra 1931 hacź do 31. měrza 1932 ſo ſłužbne hodźiny krajneho radźićelſtwa, ſawěſćeńſkeho hamta a wokrjeżneho komunalneho ſarjadniſtwa pódnjelu, wutoru, ſchtwórtk a pjatk wot 8 hacź 13 hodź. a wot 14 hacź 18 hodź., ſrjedu a ſobotu wot 8 hacź 14 hodź. poſtaja. Tutaj dnjej woſtanu pſĕaſnje popołdnju ſamknjene. Wobſtaŕ je ſjawnoſcźu dyrbi ſo w ſajimje porjadneho wotwiceja ſłužownych dźĕłow, tola ſ wuwiſaćźom ſhwatnych dźĕłow a naležnoſcźow wſchitke dźĕławe dny jenoż hacź do 13 hodź. wobmjeſowaćź.

Se Stĕpa Kamorowa. Na njepſchewidnej ſchćiżnej dróſy poſa jamy Iſſy ſbrahny wobkhodny auto motorſke koło ſelcźinowego wikowarja Schombła, kiž mĕſeſke ſwojeho blížſcheho pſchichodneho ſyna Lehmanna na ſoziniſkim ſhdźe hnjdźo a wjerchnjy jeju w ſtronu. Schombła woſta na mĕſnje mortwy leżo. Soziuſka dyrbjachu cźeżkoſtrańenjeho do khorownje dowjeſcź.

Jlian:

Napoleon a serbski wojak

Prěnjotne powĕdańcźko.

781] (Pokračowanje.)

XXXI.

Kupa St. Helena je ſkoro runopadna ſkała, dołha, wuſka, podobna w morju pluwezemu kaſchczej. Na wyſokej runinje Ruperts Hill, 60 000 pjedźi nad morjom, je wopuſchczene kubło Longwood — dołhi leſ — hdźež ſu roſpadane hródże ſa ſtój. To je to najhrózniſche mĕſtno hrózneje kupy. Cźorne wyſoke ſkały ſu kaž ſaſtwone murje a mjeſ nimi njeſtónezne bjesdna, wobdate wot njepſchewidźomneho morja. A ſtwórba ſama cźiwilnje w tutym jaſtrowje pſchebywaczych na njeſmilne waſchnje. Pſchcźeju tón ſamy wĕtřik ſ hrótřeho wjecźora, pſchcźeju to ſame hroſne palaze hłónze. „Tutón wĕtřik roſtorha mi wutrobu, tuto hłónzo ſpali mi mohu", ſtorjeſche kĕżor huſcźiſchcźo.

Pſchcźeju tón ſamy poczaſ — ani ſyma, ani lĕtżo, ani nalećźo, ani naſyma, ſrjedźnik mjeſ wſchitkimi, wĕcźaze tón ſamy. Wožom mĕjazow ſa ſobu deſchcź, wĕtr a błónzo a w ſtyrtnym cźaſu błónzo, wĕtr, deſchcź, wĕcźna wotſuda. Pódła je krydowna hlina, kiž pſches deſchcź roſmacźana ſo lĕpi na nohi, tak ſo je khodźenje ſkoro njemóżne. Na tutej pódła roſtu wſchitke na jenu ſtronu ſkłonene bubjene gumijowe ſchtomy, ſkuchi wrjoſ a łakteje ſ mózznymi ſo-ſpjenami. Po ſemi cźahaja mrócźele kaž ſcherjenja a ſchtóż do tajkeje mhły ſatupi, njewidźi niczo wjacy a njemĕ wjacy, hdźe je. Jenje njeje tu njewjedrow. Hora Diana je ſwojim dołhim tónczkom ſtukkuje jako błyſkowoh, tuž wobdawa wĕcźna tužnota cźłowjeſka a hacźi dych, je tu wĕcźne ſpychowanje a žedźenje kaž ſatamanych. Samſkeje hróſnoſcźeho mĕſtna njebyły ſam djabol na ſemi wunamakaćź mohł.

„Jendźelſcy pſchekłepanjo njemĕjachu žaneho horzyſcheho pſchećża hacź, ſo by jim ſ woli nĕchtó ſajateho kĕżora wobwĕżnył abo ſaſtrělił. Když pak to nichtó njeſcźini, wobſamknychu, jeho jako łapżoweho paducha — pich pocket — **ſawrjeć, praji lord Roſeberry.** „Kdy bychu Jendźelcźenjo Napoleona hnydom morili, tak by to kĕże było", praji Las Caſas, kiž ſo ſ nami dobrowólnje ſ lubośće ke kĕżorej na tutu kupu poda.

„Žiwjenje žebi njewoſtnu", rjekny kĕżor. „Tuteje wjeſołoſcźe mojim njepſchećżelam njepſchihotuju. Wſchitkahak ſym, ſo błónczk hacź do dna wupiju. Kdy bychu pak mje morili, tak hych ſo wjeſelił."

Na dniu 15. winowca 1816 ſo ſydowdźeſaćźdujowſkej jĕżbje pſchijitaji naſcha łódź „Northumberland" w pſchiſtawje Jamestown w Jakubowym měſcze. W Longrodźe bĕše hiſcheże niczo pſchihotowane. Jendźelcźenjo poſtajichu, ſo ma general Bonaparte, — tak jeho njenowachu a żenje hinak, dokelž bĕ to jendźelſke knjeżeŕſtwo tak pſchikazało, — w domje jendźelſkeho pſchekupza Balcombe bydliciź. Jeho pſchewodniczy bydlachu w měſcze Jamestown, kiž měſeſche wokoło 6000 wobydlerjow. Kłĕża, hdźež kĕżor pſchebywaſche, njenowaſche ſo „The Briars" — cźornje — a wobydlenje pſchihotowa jemu wjacy bołoſcźow hacź łakate cźornje. Tak małe a jednore měſtna ſ bydlenjom njeje kĕżor hiſchcźe żenje měł ani w Ruſſej; ani tam njeje najpotrjebniſchich wězow trjebał tak parowacź kaž tu. Jenicźka ſtiwcźka, kotraž bĕ jemu pſchipokaſana, bĕ ſydom ſchtwórnych pjedźi wulka, měſeſche wokniſ a dwoje durje. Wo nadobje ſaneje rĕcźe. Wobſtarachmoj ſ Marchandom, ſydobužownikom ſ najniježiſcha toſo ſa nóż. Mój pak lehnjechmoj ſo na hoku ſemju do płaſchczow ſawobžetaj napſcheczo durjam kĕżoroweje ſtiwcźki. Zyły dom bĕ ſ jendźelſkimi wojakami wobdaty, ſo jim tola kĕżor cźekmył njeby. Jeżeż bĕ hubjene. Rano ſ ſnĕdani dyrbjeſche ſo kĕżor ſpokojiś ſe ſhytkami, tiž bĕchu wot wjecźerje ſwołałe. Njebĕ ani ruba na blido, ani ruczniła k wotrĕcźu rukow. Kojej lubowaſche kĕżor jara, njemóżeſche bjes njeho bycź. Bĕ pak tu tak hubjeny, ſo žebi kĕżor myſlejeſche, ſo chjedźa jemu ſ jĕdom ſawdacź. Tuž dyrbjach jón wulinyć. Kłĕb a wino njebĕ tajke, na kajſoj bĕ kĕżor ſmuczeny. Njebĕ tu wody, ſo by ſo wukupacź mohł, ſchtož bĕ jemu nuſne ſ ſtrowocźi.

Kĕżor wopyta ſwojeho hoſcźićela, kiž pak mĕſeſche dreſnje a leżeſche w ſtupanu na konopeju. Jeho żona ſ dwĕmaj malymaj holćźomaj bĕ pſchi nim. Holćźej Betſy a Jenny njedźiwſchcźej na kĕżorowu doſtojnoſcź, ale ſpóſnawſchi jeho wutrobitu dobrocźiwoſcź pſchichylniſchi ſo jemu, kaž by wón był ſ jeju towarſchom. A wón ſo to tež ſta. Kĕżor ſ nimaj huſcźiſcho žebi hrajkaſche, haj da žebi wot njeju wocźi ſawjaſaſcź, ſo by wokoło njeho ſkałazeju kojił. S tutymaj njewinowatymaj holćźomaj žebi hrajkaſcź, kaž mały hólcźk, cźiniſche kĕżorej wulke wjeſele. W małej ſahrodźy pſchekupza Balcomba pſchekhodźowaſche ſo kĕżor huſto. Sahrodu wobſtara mały njewolnik, kotrehoż ſu jendźelſcy namórniſcy w Malajſkej rubili a tu jeho pſchedali. Wón rĕkaſche Toby — Tobias. — Kĕżor mjeſeſche ſ tutym wobjma, kiž bĕ pſches ſurowoſcź a lakomnoſcź bohaczĕłowjeſkow ſhubił ſwoju ſwobodu, ſwoju domiſnu, wulku bohużełnoſcź. Tež Toby lubowaſche kĕżora jara, kiž dźiwſche žebi jeho łupicź, na cźož pak poſpódźo poſabu, a njenowaſche jeho good gentleman — dobry knjeże, — abo jenoż good man — dobry mużo. Sſoro mohło ſo rjeź, ſo ſo kĕżorej podobne wjedźeſche kaž Tobyjej, dokelž tež Napoleon bĕ dyrbjał wopuſchczicź ſwojich ſwobuczłowjekow dla ſwoju ſwójbu, ſwojich lubych a pſchećelow, ſwoju domiſnu. Wożebje pak kĕżora bolesche, ſo ſ nim wobſtadźeja kaž ſe ſajatym. Wſchitke pucźe, wſchitke ſcźeſći a byrnjeż tak małe byłe, ſo bĕ njemóżne, ſo by kĕżor po nich krocźicź mohł, wſchitke mĕſtna pſchi morju, hdźež bĕ nekaſa nóżnoſcź, ſo by cźołum abo łódź pſchiſtajicź mohła, bĕchu ſ wojakami wobſtadźene. Wjecźor ſeſtajachu wojakow tak blíſko jeneho pſchi druhim wokoło domu, ſo bĕ njemóżno, bjes wobſtedźowanja ſ domu wunicź. Wokoło kupy pak jĕdźachu bjes ſpſcheſtacźa ſpĕſchne łódźe, ſo bychu Napoleonej cźekanjenje ſtrjemóżnile. Kĕżor bĕ pſches ſwoje wójniſke żiwjenje ſmuczeny, ja dźeń 10 abo 15 haj 20 mil daloko jĕdźaſcź. Tu bĕ to njemóżne. Kĕżorowny jaſtwowniſ, admiral Cockburn, ſakaſa kĕżorej daloke wutĕty a wuſĕchanja. Tohodła ſo khĕżor jich bozyka woſtaji, tak naſta daloka łhwila. Ta Napoleonej, kiž bjes dźĕła wutraeż njcnużeſche, wjazy dże ſchkodźeſche hacź wſcho druhe. Wón drje ſo wo wĕdomoſtnych wĕcach ſe ſwojim pſchewodom roſmolwjeſche, wutknje ſche jendźelſku rĕcź, cźitaſche wĕdomoſtne a ſabawjaze tkihi wjele hodźinow ſa ſobu, hrajeſche wſchelake hry ſe ſwojimi generalemi a jich manndźelſkimi, ale to wſchitko njemóżeſche jeho ſpokojicź, hdyż dyrbjeſche wjele dnjow ſa ſobu hroſneho wjedra dla bjes pſchetorhnjenja pſchebywacź w ſwojej małej ſtwicźcźy.

(Pokračowanje ſcźěhuje.)

Wusudźenja

Krajny sud w Budyšinje.

Inžeńr Waklaŕ Herold z Budyšina jako wobkhodny wjednik granitowych industrijow běše wobstorčeny, so běše so pschestupjenje wukasej wo dźěłanskim czasu pschestschol. Na to běše jemu Budyski kantski sud okolnoslužby pschikas wo 300 hr. pjenježneho phlostanja abo 30 dnjow jastwa pschipóslał. Na Heroldowe hórcenje běše pak žandarmski sud phlostanje na 400 hr. abo 40 dnjow jastwa powyschił. Na powosanje Heroldowcho sakitarja bóldże k wospjetnemu jednanju, pschi kotrymž sud Heroldu wuwinowa, dokelž so jemu wschitke pschekrocenja dźěłanskeho czasa w Hornjokinjanskej skale njeje dopschéle a je so Herold na swojich mitschtrow spuschczecz smě.

Pschihadny sud w Sharjelu.

Samolowiś mějesche so ratař Richard M. z Hornich Brusow dla zavalerstwa a sawěčerskeho jebanstwa. Jeho winowachu, so je 30. meje 1931 swojí sawěčerjowi statok w Hornich Brušach zapalił, so by sawěčerjeŕi njenjes dóstał. Wobstorčeny praji, so njemóže wo nahladu wolnja nicžo prajeć, dokelž tehdy nichtó domach njeběschе. Ssamkny dźeń je so w jeho domje njecza elektriski powodź hmuzył. Elektroinstalatar P., kiž je powodź kedź, njemějeschе za móžne, so wohń je powodź pałeł, hdyž njeje w nim mlikny. Sud jadnadź wobskorzenego ke 1 lěru khlostanje a wotrjekny jemu cżestne prawa na 3 lěta.

Z Łužicy

* S **Biskayz.** Sswój 25 lětny wobkhodny jubilej smě hdźenja 9. oktobra tudomny tischlerski mischtr Edwin Petzold swjećeć. Wobkhod, kiž je jubilar lěta 1906 pschestupił, wobsteji pak hižom 61 lět. Knydom w prěnim Cżěcze po pschewiedźu wón cżekko sujebłoki, padże z tischi, pschi cżimż so jemu nop pukny. Petzold pak so sasko hraba a jemu so poradźi, w dalschich lětach pschezo bóle wutwaricź.

* S **Kamenza.** Tudomne pcżołarske towarstwo może na 30 lětne wobstacże ihladowacź. We khowanju shromadźizne 18. oktobra 1931 w hosćencu „K nemšćenemu domej" ma so wurodźowacź wo wušporowanju tuteje jubilejnje swjatoczhosće.

* S **Hainewalda pola Zitawy.** Z wobwěsćenjenom hdy žiwjenje wjal je hrjedu popołdnju w swojim bydlenju 40 lětny wjeršny lěkar dr. med. Döring. Wot lěta 1920 wukonjeschе wón swoju klasiku praksu w nowich wobstejnosćach. Wón běschе z wudowzom a sawostaji dwoju hólcow, 10 a 6 lět starej. We pschichilnje zamomordarskiwa njeje hišće bliže zličzeho znate, mjenja pak, so je wón z hospodarskeje nuzy ruku na so složił.

* Se **Zitawy.** Sobotu rano wokało 7 hodź. je so w tudomnej Weinawje 42 lětny wudowc z Hirschfelde sam zbił. Wutoru wječor je wón hišće z swojim pschiwuznym telefonowaŕ wo swojim wotmyslenju powěźił. Wón napołožeł w Gießmannsdorfe w rataršwje dźěłasche a sawostaji pjeć njeslatarane dźěći. Jeho žu pjecza hospodarske starosće do smjerće sahnuše.

* Se **Sharjelza.** W Lichtenbergu w Sharjelskim wokrjesu pokrjechi wutoru wječor woheń statok wudowy Gundloweje. Swjećerska drjewjane twarjenje na jenym schosu so borzisto wotpali. W twarjenju běschе tež samełćena pjerinowa farma. Mały stól mózachu wulkowacź. Kak je woheń nastał, njeje hischcże znate.

* Se **Sharjelza.** Sobotu popołdnju wo 2 hodź. sta so we Wróblichanje wobkhadne njezboże, kiž jedyi mlodźe cżłowjeske žiwjenje k wopora žadasche. Pjećlětny Siegfried Rötzel wsched starschiskim domom na Dwórnischczowej drohi spyta drohu pschepschełowacź a sabjeła runje do wossoboweho auta. Wjednikej so wjazy njeporadźi, wos sastajeć. Wós dźěćo pschejěżdź, so wono z pukrjenym nopom a smjerzenej hłowu a nohu lezo wosta. Sranjeneho hólza dowjezechu do měchćanskeje khorownje, hdyž wón hižom ½6 hodź. wumrě.

Ze Sakskeje a dalších krajow

* S **Lauteta.** (Rudnohorske schulske dźěcza dyes cźišjow.). W Rudnohórskim Lauterje dźěli so w schulskim wubjerku, so dźěl schulerjow po samolwjenskim pišmje starschich njemóže do schule khodźić, dokelž nimaju dźěcži wobucza, kiž by so hodźało nekat wuporjedźecz abo so tež njeje pjenjes, cźrije wuporjedźecz dacz. Schulski wubjerk pak ja to žane hrodki wuzicz njepšmě. Tohodla so wobsamknu, gmejnu namolwicź, so by kožu nakupowała, a tak z nuzy wupomhała. W žamknem pohadźenju so sadźerjenje powołańskich schulerjow najwótrnischo kritizowasche. Bohužel je tež schulski zakoń tak załoženy, so sława so wucźba se wupruhowanjom mozy nětkorych schulerjow pschečiwo wucźerjam.

Haienje strowoty we winowcu

Cźopke cźasy su so minyle; hdyž a hdyž hišo w nozach mróiy schcźipaju a naš dopominaju na. ihlienje symy. W jasnych měsazach by hladał, so tak wjele hacź możesch wonka pod kołym njebjom pjśdźowacź. To so někto pschemenja. Cźłowjek sazo bóle pschebywa nutśka we swojim bydlenju. Hdyž ma bydlenje strowotnište njedostatki, to tute so wozebje pokasuja w měsazach, hdyž smy nuczeni, pschebywacź wjele pod tśechu. Je potajkim derje, hižo někto, prjedy hacź symu so zapocźnje, swěsćicź njedostatki bydlenja, so mohłe so po możnosći z cźasom wotstronicź. Wobhladajmy tej najprjedy strowotnišy najwažnišchu sćiwu: lěharnju. „Najwažnischa sćiwa?" budźecze so praschecź. Wěso, lěharnja je za strowotu wobydlerjow najwažnischa městnosć! Pschidze wschěm je to za wjetschinu ludźi ta rumnosć, w kotrejž bies pschestacza najdlěischi cźaš pschebywaju. Dale cźłowjek, hdyž śpi a jeho cźełko wotpocznje, sdawna tak dokładnje njedycha, hacź wo dnjo, hdyž so hiba. Tohodla ma hižo z tych pschicźin powětr w lěharni być z wosebje cźerstwy a dobry. Dobry powětr w lěharni je prěnje wumělenje strowotnje bjesporočneho bydlenja. Runje pak w tym so wjele hrěschi. Lěharnja dyrbi měcź wulke wokna, kiž maju wo dnjo być wocźinjene, jeli je wjedro to nětkak dowola. Lěharnja so nima ani wutepicź. Mójsich jenoż do njeje cźłoptoku puschczieź j pódlanskeje rumnosće, jeli je to trjeba. So tam njeby było pschejara syma, je derje, hdyž lěharnja k połdnju leži. Maśch śpacź pschi wocźinjenym wokniu. Na tuto praschenje so sa wschitkich ludźi jenajta wotmołwa dacź njebudźi. Schtóž je někak strucżeny, tón swojej strowosće wopokaże najlépschu słužbu, hdyž w nozy wotewri wokna swojeje lěharnje; schtóž je bóle zuntanny, njech wokna jenoż pschimje, to pschezo hischcże někchto cźerstweho powětra ho nuts dobywa. Powětr a śwětło stej kaž wschudże, tež jewle najlépschej pschecźelej cźłowjeka; wot powětra wotsamknjena, cźimowa lěharnja njech so nihdże wjazy njenamaka. Schtóž dyrbi rano sahe stawacź, tak hižo njebudże wobaraczź śwětła, dokelž so rano wjele lóžo wotucza a wobleka, hdyž je jitwa śwětła a nij sacźmnjena.

Sa lěharnju wutepjenje nima wuimana. Cźim ważnischе pak je tole praschenje sa bydleńśe rumnosće. Hdyž so jitwa wutepja z fachlemi, njeśmějch ani sanjechacź, jitwu cźasczischo wětricź. Kachle, kiž so z wuhlom tepja, spózeraja wjele kiśtiła, kiž ma so ipschi sajko nawrunacź. To so stawa z tym, so hdyž a hdyž wokno powcźinischi. Cźujesch pak sakupjmschi do jitwy, so je tu jara hubjeny powětr, tak wocźiła na nětchto mjeńschin dobom wschě wołna a durje. Hdyž masch noworjažne zentralne tepjenje, njetrjebasch měcź starośće wo wobnowjenje kiśtiła. Zentralne tepjenje pak ma sajko druhe njedostatki. Tak ludźa, kiž bydla w rumnosćach z zentralnym tepjenjom, cźasto ikorja na „ruchi powětr", kiž pjecza tepjenje sawinuje. Suchoćz powětra dźe njeje jenicźka pschicźina ikorjow. S tepjadłom so lbóha staśuje mrócźel drohnuschcźeho próschka a tuton próschk so dobrowa do dychadła, tak so masch saczischcź, so je powětr ruchi. Tu a tam maju mjes rjebjami tepjenja ruchodobja z wodu. Tute hižo wjele pomhaju, z wody wuźěrnoćej stupa a tuta próschk swjaja. Hischcże lépje je, hdyž so wo to starasch, so sznka nimaich procha we jitwje a na tepjenju.

Hischcże zkowo we wjecźorach, kiž bywaju nětko dale dlějsche. Hdyž chzesch wobkhowacź dobrej wocźi, dyrbiśch měcź we jitwje pschihodne wobdźělenje. Schtóž potajkim cźita, pasluje, so sabtra z ruczanym dźełom a druzimi wjazami, kiž sej zadaju trute a nadrobne spohladowanje, tón njesmě měcź lampu prjedy jitwu dorjeka pod wjerchom, ale na blidze abo tak pschiprawjenu, so sejin ruków nij na knihu abo dźěło pada. Teź

Proces wo mrětwje dźěći w Lübecku so započnje.

Z wulkej napjatosću wočakuja juristojo a lěkarjo Calmettowy proces w Lübecku. Lěkarjo a zamołwići zastupjerjo strowotniskeje wyšnosće su dla njerodneho morjenja a njerodneho cźełneho ranjenja při nałožowanju a přewjedźenju Calmettoweje methody wobskorzeni. Kaž je znate, wumrě w Lübeckskej powšitkownej khorowni 75 děšenkow po nasyćenju z Calmettowym preparatem.

Hłowny wobskorženy prof. dr. Deycke, direktor powšitkowneje khorownje w Lübecku.

Zala Lübeckskeje hłowneje turnaŕnje, w kotrejž so 13. oktobra Calmettowy proces započnje.

njeśmějch pschedołho cźałacź je sażwěczenjom, kaž to w tym poczasu rady stawa. To je hubjenje nałożowana słutniwosć. Runje wocźi śtej sobu najcźuźiwischej a schtóž sy tu ras sanjechał, to so z cźełka sažo hodźi naprawicź.

Jstwa k studowanju w jastwje

Znate Newyorkske statne jastwo Sing-Sing čini wšo, zo by někotrym, kotříž tam přebywaja a móża to zapłaćić, přebytk přijomny sčiniło. K tatym zbožownym słušataj amerikanskaj milijonarskaj synaj Richard Loeb a Nathan Leopold, kotrajž skónceważtaj před někotrymi lětami dźěćo. Buštaj tehdy k smjerći zasudźenaj, ale njesměrne pjenježne wopory jeju staršej wukhowachu joju před elektriskim stołom. Tak bušta na čas žiwjenja k jastwu zasudźenaj abo lépje, wobmandźenaj. Zadźerżeštaj pak so we jastwje hač dotal tak přikładnje, zo ma so jimaj móżnosć dać, jeju prózstwu dopjelnić, kotraž wobsteji we tym, zo smětaj w jastwje studować. Připrawnichu jimaj dwě komorcy jako jstwičcy k studowanju, a tu studuje nětko jedyn na čas žiwjenja jaty wyššu mathematiku, mjez tym zo je so druhi přiwobroćił stawiznam orientalskeje literatury. Z Jowaskeje university je so hižo profesoram připoručiło, wobeju studowaceju pruhować.

Wšelake podawki

Nowe powodźenje w Chinejšej.

Do Londona je doschoł telegram je Shanghaja, so je so do Chiny nowe powodźenje nawalilo. W Jünnanskej prowinzy je wulka hora 500 kóšnych mil wulku krajinu pócźrjela. Po dotalnym wobličzenju, so je žeby tuto nowe powodźenje 25 000 žiwjertnych woporow žadało. Wjazy hacź 300 000 cźłowjekow nima bydlenja. Woda je žne swotpkawiła. Wschitkim słót je so tepił.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro sa jutśišu sobotu:** Wosťanje powschitkowne rjane a mile wjedro, i tkwilemi wschak je hlabische pomróčenje mózne, k wjetschim dešcźam pak njedóńdże.

* **Na knježim kuble w Kochmjezach w Hornjej Schlezyskej žrjedu rano wjednik parneho pluka Semjelka ke dźěłu njepschińdże. Dokelž bě jeho zyłko samknjene, bu njeho z wokom salećchu. We bydle swojim, z pjecź wobsobow wobsteja, bjes wědomja nabeńdźechu. Sawołany lěkar špózna, so žu ko z wukłowym płunom sajédojcźke. Sa hacź 8 lětne tśi dźěcźi mandźelskeju bźchu hižo morwe. Jeju starscheju žu do Koslowskeje khorownje dowjesli, hdźež žu bjes wutšpěcha spytali, jeju sako wozjiwicź.**

* **Schtwórtk na jenym kuble w Gleuseu (w Pomorskej) w nowonatwarjenej kurjazej farmje wobeń wudyri, kotrejž so na dwanacźe twarjenjow schćěrjoch kublow roschćeri. 900 kur a wschć žně so žnalichu. Dokelž bě dla wětra strach, so so pokoja wšy wotpali, wobnjiwa wobora z Kelberga na pomoz pschińdźechu. Tej a 24 wjeršnym spłowom so poradźi, wobeń samjesowacź.**

* **Pjećh žrjedowšim sypłnym wětrje je so psched Kielom z tśi wožobami wobkhadźeny płachtaty cźołm powróćił. Jedyn 18 lětny hólz mózeschе so pluwajo k brjohej wulkhowacź, mjez tym so so cźołmowy wobkhadźeŕ a druhi dźesaćlětny hólz tepischtaj, haczrunjej spytachu, jeju wulhowacź.**

* **Hindojo a mohamedanojo sa kulojtym blidom we Londonje njeišu so mohli dojednacź. Komitej, kotremuž bě so jednanje dowěrilo, je swoje wuradźenja na njewěšty cźaš wotstorżił.**

* **Knježeństwo amerikanskich Sjednoczenych statow je wobsamkło, wubjerk do Mandźurskeje pózłacź, so by chinesko-sowjetski swadu pruhował.**

Přilopk

* **Radosć mori starušchku.** 66 lětna wudowa po knihwjasaŕskim mischtrje Cźisa Knollowa z Creizu cźežkje žiwoju w Ameriki. Wudatu dźowku wopytacź, kotraž bě sche jej sa puczowanje tam a nasajet kóždym tharku sa parołódź „Bremen" pózłała. Sdrjedu wotpuczowa staruschka, kotraž bě dla bórsowneho sažiwidźenja jara roshorjena, do Bremerhavena. Nětchto hodźin po wotjězdu, hdyž bě łódź hižo na morju, jasa žonu Boża ruczka a wona wumrě. Cźełko wotwjeze so do Southamptona a wot tam do Greiza wróćo.

* **Ssmjertny wopor žurowza.** S Herzberga (Elster) so powěsć: Spočatk sašłeho tydženja dachu so w Fermerswalde do bžiwieje biśnizy. Ratař Grosa a jeho žona pšichowachu dźełacerja, kotryž na polu druheho po poručnoseji běrny kopałsche, dokelž wobtrucženichtaj, so běrny njeběłuscheja poruchserjej. Dźěłacer je nětko we wokrjesnej khorowni pšche swoje sranjenja wumrěł. Rosčorjenje Fermerswałdšeho wobydlerstwa je cźim wjetše, dokelž je Graf jako nałožnik znaty.

* **„Schtóž hadza, je tapał."** K mučenemu pšchesadźowanju howjada pola ratarja w Malo-Fredenje we Hannoverišej bě wulka cźerjóda pšchipoštuchanjow pšchisłała a tola njemóžesche so pšchesadźowańka termija pšchewiseć. Dóhi žurnalist cźełał k sadźenju namołwjesche, sawoła so ś cźerjódy: „Schtóž hadza, je tapał!" Sastojnit drje so pšchecźiwo tajkemu wołanju wobaraše, ale najebać wjazyknócźneho namołwjenja tola nichtó njesadźesche. Ssudnikowu cźełarjej niczo njesbu, hacź pšchesadźowanje stónczeć.

* **S jatby na stawnistwo.** Dla wulkich jebanstwow je Jentlow žedźi tón cźas pšchekurz w Hannoverskim žudnišim jastwje. Mjes mnohimi wjoparami bě tež holca, kotrejež wuprajenja, kaž so zda budża pšchekurjej pšchi pšchichodnem prozesu wobešje njepšichijumne. Skrótka rozsudzeny wuznawši wón njemjelche słe a — woženi so. Hdyž běchu pšchedpisane formalnosće skónczene, wotwjedźechu nawoženju ś jastwowym sastojnikom pšchewodźaneho na stawnistwo, ś wotkelž dyrbjesche so wjeso po stónczenym wěrowanju hnydom sasa do jastwa podacź. Na kwaśne puczowanje budże drje mjes tym khwilu cźakacź dyrbjeć.

* **Milijon zigarow ś wohnjom smicźenych.** W zigarowej fabrizy w Kuplelach Oelynhausenje bě woheń wudyrił. Niž mjenje milijona zigarow a zigarillow bu zdželta ś wohnjom, zdželta ś nałožkanej wodu smicźenych. Dwaj molerskaj wucźobnikaj staj ś njedobhladanjom woheń famischtrikloj.

* **Pšichi wulkhowanju skotu so spalił.** W Thegstenje pola Heilsberga wotpalischtwej so statokaj. **Wobžedžeer** jenoho statoka spyta swój skót ś hródže wukhowacź. Pšchi tym namaka žmjerc w płomjenjach.

* **Ssmjertna jězba w kradnjenem aucze.** Dwaj 18-létnaj autowaj paducholi, samkaśiti wucźobnik Krausa a grotdźełacźer Czerny, buschtaj schtworšt wot wobšadneho sudnistwa w Moabicze dla autoweho paduchstwa a njedobhladneho morjenja k jenemu létu relp. 2 měsacowaj jastwa sasudźenaj. Pokraonywšchi na Tempelhoffskim brjohu auto, běschtaj wjecźor 13. augusta, wjawschi pšchecźelow a pšchecźelki hobu, po Barlinskich hasach ś dźiwim wotmachom jěsdźiłoj a pšchi tom 78létneho thežerja Ulbricha na žmjerc pšchejěłoj, hdyž dojěsche wón dróhu pšche kraczeż. Njeharanjo so wo pšchejěżdženy wopor, zdžełesche Kraunja ś najwjetšich spěchnosejn dale. Auto namałachu najpózdźo na dróhy Rojo.

* **Alkoholowy pšchesmykar Al Capone pšched sudnistwom.** Wuboru sapocźa so w Chicagu prozeż pšcherjiwo znatemu pšchesmykarjej alkohola Al Capona, kotrehoż też „blušnojte mjeswocźo" mjenuja. Wón na so samolwicź dla skócźneho pšchestupjenja sakonja, mjes kotrymž je też njesaplaczenje znajmjenšcha 1 milijona dollarow dokhodneho dawka. Spósnaje-li žud jeho we wšěch pabach za winowateho, hrosy jemu dozpa 32 lět thkotańnje a 80 milijonow dollarow pjenjezneho khlostanja.

* **Khěża sažypny so dla žylnych deschczow.** Njedaloko Kairnana w Tunisu w połnocnej Afriki so pšchi žylnych deschczach khěża sažypny. Wošom wošzobow so mori.

* **S wyschkosće 6000 metrow ś padakom dele skocźiła.** Njedźelu poradźi so rumunskej lětakzy Braescu je 6000 metrow wyschkosće ś padakom ś lětadła skocźiez. Trajesche 21 minutow a 25 sekundow, prjedy hacź wona ś tuteje wyschkosće hacź na zemju dolecźa. Lětakła je ś tuthym wotskocźenjom nowy žiwotowy rekord postajiła.

* **Edison wožiwuje.** Sswětoznamy wunamakaŕ, 84-létny Amerikan Edison je na zaharjenje pluzow sthorił. Jeho lěkarjo nimaju nadžiju, so khory sažo wotkhori. Pšchecźiwo zwojemu dotalnemu waschnju so Edison za niecźo wjazy njesnajmuje. K tomu pšchindże wulka zlabosej, wón so njemóże wjazy sam zrunacź ani jěsć. Mjes telegramami sobucźuja, kotryž tele dny mnoho do Edisonoweho domu pšchikhadża, staj też dwaj wot bauża.

Swětowy mištr mocy. Egipcan Nossein postaji při europskich mištrstwach w zběhanju ćežow w Luxemburgu nowy swětowy rekord w zběhanju, storkanju a tłóčenju z 395 kg (nimale 8 centnarjemi).

Hamtske wozjewjenje a

Po § 117 wotst. 2 wešneho jakonja so we jewja: **Ze** pšchedsydstwa wudzerzenišeho sjednoczenstwa ja Czorniju wot Trjechowow hacź **ke krajnym mjejam** pola Komorowa pola Rakez zu knjeza

1. rycerkubler dr. Kaufmann, prjedy we Lusy,
2. kubler dr. Mütterlein, prjedy w Koblizach,
3. wjeznjanosta Kschižan w Prěcźejach

wustupili. Na jich nětsto zu knjeza

1. rycerkubler Strehle w Smilnej,
2. rycerkubler dr. zwob knjes ś Vietingkoff-Riesch w Njeswacźidle,
3. wjeznjanosta Beer w Prěcźejach

do pšchedsydstwa sastupili.

W Budyschinje, 6. oktobra 1931.

Hamtske hejtmanstwo.

Wojsewjenje.

Wupokas wo dokhodach a wudawkach wokrjesneho swjasa Budyšeho hamtšeho hejtmanstwa na cźasy wot 1. 4. 1930 hacź 31. 3. 1931 je po §§ 15 a 16 wukasa nemšeho ministra finanzow wo finanzniej statistiku ś 23. junija 1928 (nemšskotatneho sakonšeho lopjena I/28 czo. 29 str. 207) je wupołożeny w žłužownym twarjenju wokrjesneho swjasa hamtšeho hejtmanstwa na Tšelanšej dróhy czo. 5 wó jtwoje 2, wschědnje w cźasu wot 8 hacź do 1 hodź. k wobhladanju.

W Budyschinje, 7. oktobra 1931.

Wokrjesny swjask Budyšeho hamtšeho hejtmanstwa.

Towarstwowski powěstnik.

Bukecy. Jednota Sokoł změje pjatk 9. winowca wjecźor we 8 hodź. zhromadźiznu ze swětłowobrazami a přednoškom br. wučerja Wjele pola Mosigec w Nowych Koporcach. Hosćo su witani. **Starosta.**

Budyšin. Jednota ze swojimaj wotdźělomaj knjeżnow a młodźencow na njedźelu 11. winowca wjecźor we 8 h. w Serbskim Domje Zejlerjowy wjecźor.

Khelno. „Domizna" ma njedźelu 18. winowca wjecźor ½8 hodź. pola Mjenec měsańcu zhromadźiznu.

Minakal. Towarstwo „Statok" ma njedźelu 11. winowca pop. w 3 hodź. zhromadźiznu w Lehderec hosćencu w Minakale. Wšitcy njech pšińdu, hosćo su lubje witani. **Předsydstwo.**

Spěwna kupka „Lumir" ma pšichodnu posledniu prohu w Serbskim Domje sobotu 10. winowca 4—6 ' Zwučujemy wšitke čisła programa. Prěnja nutnosć budże 31. winowca pop. w Bukecach. Přińdźe tohodla wšitcy z notami a z woporniwej myslu. Luby postrow Bj. Krawc.

„Zjednoćenstwo Serbskich Žonow" zeńdże so srjedu 14. winowca pop. w 4 hodź. w Serbskim Domje we kofejowni k porjadnemu posedźenju. Wočakuja so wšě sobustawki, lubje witaju so hosćo.

Wupjerki

kaž być dyrbja: w najlěpšich hódnosćach:

pošlesćezo 130 cm šěr.	15.20	13.60	**12.20**
pošlesćezo 160 cm šěr.	17.20	16.40	**14.80**
pošlesćezo 100 cm šěr.	10.40	9.40	**6.80**
khowakowa šěr . . . m	2.20	2.15	**1.95**

A. Kasper, Burglehn 11
(měr. A. Pilopp)
Snaty najlěpšchi dom za dobre wupjerki

Kedźbu!
Kamjenski hermank
Poskićam bjezkonkurencne najnižše płaćizny
Zymske mantle, kožane jaki wot 40 hr., njepřemokawe jaki, kholowy, wobleki wot 20 hr. Rěču serbsku!
H. Marschke w Kamjencu Oskar Müllerstraße 8

Smoła
za kałowe sudy!
Bukečanska drogerija
Měrčin Šudak

Nakupowanje kóžkow
Wobdźełanje kožuchowych kóžkow, kotowe kóžkowe krawaty
Leunerec bělerńje
na Garbarskej hasy 4
na Sprjewinej hasy 2

Nawěšti w Serb. Now. maja wulki wuspěch

Spóznaju khorosć z rukow, mjez xoča a z wočow.
Wše bojeńske masaże Homöopathija. — Wothladanje z bojeńskej magnetopathiju
Melanie Harnisch w Budyšinje na Póstowym namješe 44. — Wčerjanje 9—1 a 4—6 z wuwzaćom srjedu popołdnju.

Gardiny, rolleaux
vitraže, kromki, canki, linoleum, běhaki m **30 pj. přikrywy na sofy, divany a blida** jara tunjo
I. Würker geb. Erler w Budyšinje
na Zwonk. Lawsk. hasy 10

Za wuspěšne
wothladanje wlosow
přećiwo wupadow, wlosow šupiznami, sw. erbjenju hłowineje kože wužiće stajnje **kopřiwinowu wodu** za hłowu »RHEINGOLD« (po Kosmet Halm) wuwažena 250 gr. 75 **pj.** Jenož **na předań we wikowańni z drogami a chemikaliji.**
OTTO ENGERT
w Budyšinje

Drastowe kamory
blida, stoły, ćkórnje, stupnje drasta, najtuńšo
Max Willkommen
na Kotolskej hasy 8

Łož. šaty dobra twora jara tunjo
Košle, fale, wupjerki
Ida Erler w Budyšinje na Zw. Lawsk. hasy 10

Meble
Drastowe khamory, vertiki, bufety, plysowe sofy, łoža z nakładn. matracami
kupće nětk nihdże tak tunjo kaž pola firmy
H. Marschke
w Kamjencu
Oskar Müllerstrasse 8

Nowe a rjedane
meble
a wutykane wěcy
kóždeje družiny poručuje
Fr. Wenzel
jenož na Horneerskej hasy 11
Tež na wotpłaćowanje

Stary, dobry
cahambra hońtwjeńskí žitny palenc
Bellaria pohonowe wino aromatiske a mile
Winowe kisało, kisałowy sprit
jenož prawy wot firmy
Likěrowa fabrika **Carl Hammer w Budyšinje** Winowa wikowańnja

Prjedy hač kupiće
wobhladajće sebi njewjazomnje mój wulki skład
Mantle za překhódny čas - Kosmičkate a zymske mantle - Wobleki za sport, na hasu, a za towaršnosć - Njepřemokawe jaki, tupy - tkaninowe a dźełańske kholowy - Wšu pcwołańsku drastu - Kłobuki, čapki, zwjerśne košle - Woprawdźe dobra spódnja drasta - Pulovry z rukawami a bjez nich
Moje pśicowanje je a wostanje: Najlěpšu tworu po najnižšich płaćiznach
Drastowy dom
HUGO PACHALY
w Budyšinje — Před Šuleńskimi wrotami
Telefon 3444

Woblekowe tkaniny

Woblekowy barchent	wot	55 pj.
Pyjamowy flanell	wot	55 pj.
Sotske tkaniny, rjepikojte	wot	65 pj.
Tweed	wot	75 pj.
Płóčiwy somot	wot	100 pj.
Nattě, čista wolma	wot	145 pj.

Mantlowe tkaniny, jara tunjo
REIMANN, na Hošic hasy

293 jězdnych kołow
předach hižo ležsa. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo móžeće tež Wy pola mje jara přichódnje kupić. Wulki wubjerk. Najnižše płaćizny.
J. Schieback, na Mužakowsk. drózy 4
Wobkedźbujće moje wustajeńske wokna **na Horneerskej hasy 18**
Předawanje jenož we hłownym składze na Mužakowskej drózy

Kedźbu!
Rěznistwo w Sulšecach
pola Kulowa
poruča
najl. kormje howjaze mjaso . . . . . punt **0.70**
najl. swinjace mjaso, hrjebjan. a karejowe punt **0.70**
domjacu mjasowu kolbasu . . . . . punt **0.80**
mett, pólsku, hońtwjeńsku, sardelowu-jatrowu kolbasu . . . . . punt **1.00**

Přiloha k čisłu 236 **SERBSKE NOWINY** Pjatk, 9. oktobra 1931

73. duchowna wječorna hudźba w Pětrowskej cyrkwi

štwórtk 8. winowca.

Wot zańdźeneje njedźele hač do srjedy tutoho tydźenja wotměwachu so w Budyšinje wšelake swjedźeńske zarjadowanja z přileżnosću tak mjenowaneho „Němskeho tydźenja". Wukładne wokna nimale wšěch wobkhodow našeho města běchu nimo měry rjenje, z dźela wumětscy wupyšene, štož běše wulke syły luda z bliższeje a dalšeje wokoliny přiwabiło. Wokolo 300 spěwarjow wšěch Budyskich towarstwow spěwaše njedźelu wječor na Mjasowym torhošću cyły rynk němskich ludowych spěwow a srjedu wječor poskići hudźbny mištr A. Ellbogen ze swojej wojeńskej kapału wubjerny koncert, też na Mjasowym torhošću. Wšudźom bě so wulka syła připoslucharjow zhromadźiła.

Też Horst Schneider bě z horjeka naspomnjeneje přičiny swój 73. duchowny hudźbny wječor na štwórtk tutoho tydźenja położił. Wukonjerjo běchu Paul Borman (husle), Paul Welzel (oboe), Gust. Hartig (cello), kapała Collegium musicum, Hans Martin (cembalo), komorny cyrkw. khór, organist H. Schneider (byrgle a wjednistwo).

Na prěnim městnje porjada widźimy hišće raz slawne mjeno Seb. Bacha. Horst Schneider hraješe na byrglach Toccatu w dwěmaj dźělomaj, Adagio a Fugu w C-dur. Prěni dźěl njeje dołhi, ma wjele notowych figurow, je jara polyfoniscy wobdźěłany. We druhim dźěłu pleće so wulka wumělska fuga. Też w tym nastupanju je Bach najwjetši mištr. Wón je tak mjenowany stworićel polyfonije a fugi. Dale słyšachmy hišće wot Bacha koncert w C-moll za orchester, husle a oboe. Husleŕ Borman a oboe-dujeŕ Welzel staj swój nadawk derje dokonjałoj. Orchester ze swojim wjednikom H. Schneiderom běštaj jimaj z dobrym přewodom.

Wot Jurja Bjedricha Händela słyšimy Concerto grosso čo. 8 w B-dur. To je też jedyn znaty mištr, kiž bě w času Bacha žiwy. Smy hižo w našej poslednjej rozprawje naspomnili, zo su jeho wěcy lóžso zrozumić a maju zwjetša hóle žiwy raz. Je to jenož za orchester a oboe wobdźěłane. Začišće tutoho přednoška bě dobry a so też derje poradźi.

Něšto cyle wosebite słyšachmy wot Dietricha Buxtehude komponowanu kantatu za 2 sopranaj, bas, 2 husle a hłuboki bas. Ta mjenuje so „Khwalće křesćenjo, swojeho Zbóžnika". Buxtehude je nimale 50 lět prjedy Bacha rodźeny (1637—1707). Tu so dźiwamy, na kak wysokim skhodźenku w cyrkwinskej hudźbje je tutón slawny muž tehdy hižo stał. Z tak małymi orchestralnymi srědkami a spěwnymi mocami tak wulki a hłuboki začišć zbudźić, to něšto rěka. To drje bě najrjeńša a najzajimawša poskićeńka cyłeho wječora. Kak rjenje a wumělscy su tola tu spěwne solo-hłosy wobdźěłane.

Na kóncu wječora słyšimy hišće raz organistu H. Schneidera při byrglach, a to z wulkej fantasiju wo Lutherowym khoralu „Jeď n twjerdy hród je naš Bóh sam" wot Maksa Regera, bohužel w srěnich létach žiwjenja před někotrymi létami hakle zemrětoho. To bě jedyn wot tych hudźbnikow, kiž je so we swojim žiwjenju wjele prócował, so w S. Bachowych kolijach cyrkwinskeje hudźby k wyšinam pozběhować. Wón je też spytał, so w nowočasnej polyfoniskej harmonisaciji hišće dale doprědka hibać. W tym nastupanju pak ma wón też wšelakich njepřećelow. Njech je tomu kaž chce, Maks Reger je najebać swojich přećiwnikow tola jedyn z najwjetšich a připóznatych nowočasnych cyrkwinskich hudźbnikow. Potajkim na wčerawšim wječoru słyšachmy k wobzamknjenju horjeka naspomnjenu wulku fantasiju. Kak rjenje a žiwje je tutón khoral zestajany a z kajkimi wšelakimi barbami so w harmonisaciji wumoluje, to je woprawdźe wšeje česće hódne. Z tym so wječor dostojnje a pozběhowacy skónči. Zo je Horst Schneider tutu jara ćežku wěc derje dokonjał, so skoro samo rozumi. — Wopyt wječora bě tón króć nimo měry bohaty, štož chcemy też zarjadnistwu tutych wječorow rad popřeć.

*

W bližšim času budźa so wot našeho serbskeho hudźbneho mištra Bj. Krawca ze swojej wumělskej spěwnej kupku „Lumir" w Michałskej cyrkwi w Budyšinje a we wšelakich wjesnych cyrkwjach serbske nutrne koncerty poskićeć. Njech so na wozjewjenja w „Serb. Nowinach" kedźbuje a so tute nutrne koncerty z prawje bohatym wopytom podpjeraja. W.

Cyrkwinske powěsće

19. njedźela po swj. Trojicy, 11. winowca 1931.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi změje farař Tišer rano ½8 hodź. serbske Boże wotkazanje, dop. ½9 hodź. farař Kapleŕ serbske a ½10 h. němske předowanje. Pop. ½3 hodź. Boža služba za młodźinu a na to towarstwo młodych holcow.

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6.

Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći. Pop. w 3 hodź. zjednoćeńskowa konferenca w Kumwałdźe w hosćencu „K złotej łódźi". Tekst: 1. Kor. 13 (někotři rěčnicy). Pozawnowe a spěwne přednoški. — Wječor ½9 hodź. w Budyšinje evangelizaciska zhromadźizna. — Póndźelu wječor ½9 hodź. křesćanske zjednoćenje němskich železnicarjow. — Štwórtk wječor we 8 hodź. biblisa nutrnosć (list na Romskich). — Pjatk wječor we 8 hodź. přednošk k. sekretara Vettersa wot evang. šulsk. towarstwa.

Sotra Emma změje štwórtk wječor we 8 hodź. na Židowje čo. 146 biblisku nutrnosć za žony.

Zjednoć. wothladaŕ Zimmermann změje biblisku nutrnosć póndźelu wječor we 8 hodź. w Trjebjenicy, wutoru w Zemicach, štwórtk w Budyšinje a pjatk w Rachlowje. — W Budestecach w młodźinowni změje wutoru wječor ½8 hodźin knjez pjekarski mištr Sachse biblisku nutrnosć.

Z Barta.

Rano we 8 hodź. so němske prědowanje čita.

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. změje faraŕ Bójc serbsku spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje. Dop. w 11 hodź. změje farski vikar Böttger kemšenje za dźěći 1. hač 4. šulskeho lěta. — Póndźelu wječor we 8 hodź. zwučowanje z pozawnami. — Srjedu wječor w 8 hodź. bibliske rozpominanje křesć. towarstwa młodźencow. — Štwórtk pop. ½3 h. změje žónsko towarstwo zhromadźiznu w Bjedrichowym dworje w Koblicy. — Štwórtk wječor we 8 hodź. zhromadźi so towarstwo młodych holcow.

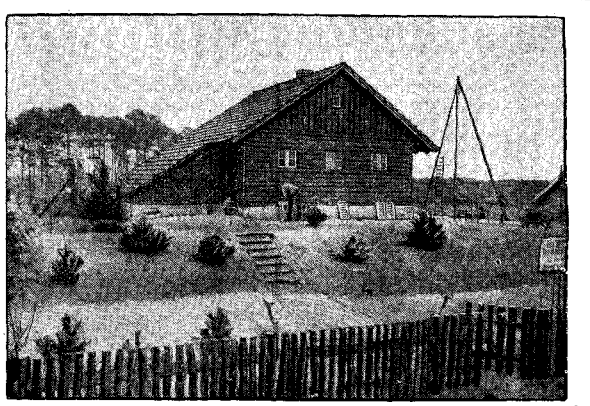

Tajki změja napohlad sydleńske twarjenja za ludźi bjez dźěła. Wone twarja so po sydleńskim programje němskeho knježerstwa. Přenjo khěže na pruhu natwarichu w Barlinje-Stahnsdorfje. Je natwarichu twarske firmy. Potom pak sebj bjezdźěłni sami swoje domy twarja. Khěžki wopřijeja bydleńsku kuchinu, dwě spanskej komorcy a městnosće za domjacy skót. K nim słuša jutrow zemje, kiž dyrbi sydlerjam pozdźišo cyrobu dawać.

Měrćin Nowak-Njechorński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Cyła šaršija so mjerwi z pisanymi narodnymi drastami. Khodźa tu wulcy, sylni bosniscy burja we čerwjenych „čalmach" (turbanach), z wulkimi, pisanymi pasami. Někotři maju čerwjene lacy a čorne čapki, w pasu tći rjenje wudebjeny wulki nóž. Burowki maju šěroke pumpate čorne kholowy, pisane „opanki" na nohach, běłe kitelki a wuzke, pisano wušiwane štałčiki. Nohajcy, rukawy — wšo je bohaće wušiwane, druhdy samo ze złotom. Rubješka na hłowje su z pisaneje židy. Rjane su tute horde wjesnjanki, kóžda ma napohlad wjerchowki.

Hač su też muhamedanske měšćanki rjane, njemóžu bohužel prajić. Khodźa zababjene do módrobělosmužkateho płašća a nad wobličom maju čorny šlewjeŕ. Zwjetša maju rjanej nježnej nóžcy. Čornej žiđźanej nohajcy a nowočasnej stupničcy tworja spodźiwny kontrast k zababjenju čěła a wobliča.

Najzajimawišo je wokolo Begoweje dźamije. We přidworje je wulka studźeń, hdźež „wěriwi" so po předpisu swojeje nabožiny myja. To so stawa jara dokładnje: rucy, ramjeni, nozy, hłowa — wšo přińdźe na rjad — skóncnje sej „wěriwi" hišće hubu wopłokaju. Nabožina, kiž tajku čistotu předpisuje, hišće najhubjeńša nje!

*

Hromadźe z nami a před nami běchu też syły češkich Sokołow a Sokołkow přijeli do Sarajewa. Wječor so potom wotmě sokołski swjedźeński čah po měsće. Wobdźělichu so na nim Češa, Polacy, Rusojo a też my Łužiscy Serbja. Kak rjenje so to kročeše po takće při zwukach razneje hudźby češkeje sokołskeje kapały. A lud wyskaše, juskaše, kwětki mjetaše. A zaso běchmy my łužiscy Sokoljo předmjet hołdowanja. To samo póćiwe muhamedanki pozabychu na předpis nabožiny, zběhnychu swoje čorne šlewjerje z wobliča, zo bychu derje widźałe tych łužiskich Sokołow a Sokołki z dalokeho kraja. Allah jim to wěšće woda! Haj, lud wyskaše a z nim nam přiwyska naš łužiski časnikaŕ Šołta, kiž je sej statok założił tu daloko wot domizny we słowjanskim kraju . . .

Stary Bosnjak mi potom praješe, zo my łužiscy Serbja smy južnym Serbam tola najbližši po kharakterje, po wašnjach, po postawje, haj po wobličach. Njewěm, hač je prawje měł. Derje by było, hdy by tomu tak było. Chcemy sej južnych Serbow za přiklad wzać a wěšće njezahinjemy!

Směrki padachu a my khwatachmy na dwórniščo. Škoda, bě tak rjenje było w bosniskej stolicy. A hdyž čah z nami ćerješe won do nocy, to so nam khětro styskaše za rjanym městom při rěcy Milaccy a wosebje też za łoźemi w pólcajskej kasarnje . . .

*

Zaso nócna jězba so započa. Cah so dréje na hory. Njeje to tu žana maličkosć, wšak dyrbi přeležć Iwanowu horu, kiž je nimale 1000 m wysoka. Tuta horina stwori wódny rozpuć mjez Jadranskim a Cornym morjom. A je to tu zdobom hranica mjez Bosnu a Hercegowinu. Cah so derje nima. Njeby tu była zatwarjena zubata železnica, won njebě přemohł horu. Hižo pola Pazarića dračowanje započina. Lokomotiva stona a zdychuje, dych łoji a žałošći, zo je strašne připoslucha. Wupluwa cyłe snopy sapacych škričkow, zo zbudźi to napohlad, jako by wonka so wšitko mjerwiło ze spodźiwnymi ćeŕwjenymi swjatojanskimi muškami. Zady hišće druha lokomotiva čišći. Hdyž z woknom wuhladaš, je to bojazny napohlad. Ale skóncnje čah tola přewiny Iwanowe sedło, přeńdźe Iwan a Konjic, hdźež dosćahny rěku Neretwu. Ale słyšimy jenož jeje dźiwje šumjenje, kiž přemóže pachanje a ridrowanje čaha. Njewidźimy wšak ničo, přetož je dawno hižo slepa nóc. Škoda.

Chcemy spać? Čah njeje přepjelnjeny. Ale spi so hubjenje w čahu. Tola trochu podrémamy, tak wot połnocy do tšoch. Ale potom switanje a běły dźeń nas znowa budźitej. By wšak też było nětko škoda spać, wonka ta krajina je tak dźiwjokrasna.

Čah jěđe po brjozy rěki Neretwy. Smaragdowa woda rěki dźiwje a njemdrje šumi a so ješći. Rěka je so rozłobiła, zo bu tak wujimana z wysokim skalnym brjohom. Jěđeš nimo skałow, hdźež wuzke, słeborne wodopady so waleja z njesmérneje wysokosće dele do rěki. Krajina kóždy wokomik so přemjenja. Tu su stroniny pokryte z hustym zelenym lěsom, po lěsnej łucy běłodrasćene pastyški skót pasu, při tym předźeja — idyliski wobraz. Potom zaso čah ćeri po hłubokej wudolinje. Gigantiske skalno khili so nad čahom. Cŕjódy brjohowych hołbjow rozlětuja, kiž tu hnězdźa w skalnych sćěnach . . .

Słónco dale horje stupa. Na jenej staciji mamy dłěje čakać. Na jenym wozu něšto w porjadku njeje. Kolesa su so zapalile. Je to wóz, hdźež bě so zadomiło naše wjednistwo. Wóz wosta na staciji. My wjednikam wulkomyslni kwartěr spožčimy . . .

Potom smy bórzy w Mostarje a z čaha wulězemy . . .

*

(Příchodnje dale.)

Z Bukec.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, dop. ½9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske kemšenje.

Z Budyšinka.

Dopołdnja ½11 hodź. serbska Boža služba (farař Handrik-Poršiski).

Z Hrodźišća.

Dop. ½9 hodź. serbska, w 10 hodź. němska Boža služba. Zběrka za evang. zwjazk. Pop. w 2 hodź. rozrěčenje z konfirměrowanej młodźinu.

Z Khwaćic.

Dopołdnja ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje. Předowanje budźe so čitać.

Z Kotec.

Dop. w 10 hodź. němske předowanje (wosadny farař). Zběrka. — Wutoru wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć pola Bohotec w Kotecach (bratr Schmauser z Lubija).

Z Klukša.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź z Božim wotkazanjom, dop. w 9 hodź. serbske kemšenje, ½11 h. dźěćikemšenje.

Z Łupoje.

Rano we 8 hodź. němska spowědź a Boże wotkazanje, dop. w 9 hodź. němska Boža služba (ze zapokazanjom cyrkw. předstejićerstwa, ½11 hodź. serbska Boža služba. Zběrka za wosadny pomocny skutk.

Z Malešec.

Rano ½8 hodźin němska spowědź, ½9 hodź. němske a dop. w 10 hodź. serbske kemšenje. Zběrka za wosadnu nuzowu pomoc. W 11 hodź. dźěćikemšenje. ½3 hodźin žónske towarstwo na farje.

Z Minakała.

Rano we 8 hodź. serbska Boža služba z čitanjom předowanja.

Z Njeswačidła.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbske a ½11 hodź. němske kemšenje. Pop. ½4 h. němske kemšenje w Zaréču. — Stwórtk wječor we 8 hodź. towarstwo młodych hólcow na farje.

Z Nosaćic.

Dopołdnja ½9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boža služba (wopomnjanje wyšš. fararja Domaški).

Z Poršic.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbska Boža služba. Dźěćikemšenje w Bošecach pop. ½2 hodź. za młódše, ½3 hodź. za starše dźěći. W 2 hodź. tow. młodych holcow na farje. W 3 hodź. serbska Boža služba ze spowědźu w Bošećanskej šuli. — Wutoru pop. w 3 hodź. žónske towarstwo pola Dittrichec w Kubšicach.

Z Rakec.

Dopołdnja ½11 hodź. serbske předowanje (knjez farař Malink z Łaza).

Z Wósporka.

Rano we 8 hodź. spowědź a ćiche swjećenje Božeho wotkazanja, dop. ½9 hodź. předowanje (wosadny farař). Zběrka. W 10 hodź. křesćanske rozwučenje dźěći na farje (pomocnistwo).

Nowe spomožerske znamki

Wot 1. nowembra t. l. pjchedawaju pójšty a Němska nujowa pomoc nowe spomožerske znamki za 8, 15, 25 a 50 pjenjezkow, kaž tež dopišnjuju za 8 pj. Za 8pjenjezkowsku znamku a dopišnju so k lěpšenju powšitkownoho němskeho spomožerstwa (šumješe pomozy) sběra pjchiraj wo 4 pjenjezki, za druhe znamki pjchiraj wo 5, 10 a 40 pjenjezkow. Znamki maju jezdźomaze wobrazy: 8pjenjezkowska Drježdźanski Zwinger, 15pjenjezkowska Wrótslawska radnica, 25pjenjezkowska Heidelbergski hród, 50pjenjezkowska Lübeckse Holstenske wrota.

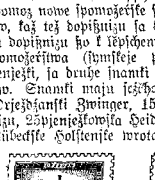

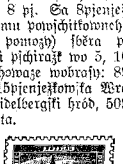

Pruske ratarstwo w septembru

S rosprawow pruskich ratarskich komorow wo położenju ratarstwa w Pruskej wukhadża, so ratarske wobdźełaćerstwo jako wobsebitu trutosć zaćuwa wyšoke komdźenje pschiraći na dawki. A to pschede wšěm tohodla, dokelž maju ratarjo hischcze wjele dawkow starschich termijow płaćić. S tuteje pschičiny je so tež wjele wjazy próštowow wo wotstorćenje zapodate. Wupowědźenja a žadanja zapłaćenja starcho dołha su husto dowjedźe k ćahanju a pschedawanju, kiž husto njemóžesche wuspěch. Pschibérało je pjecza tež jara pschedawanje leżownosćow a zu j mětnami jenož šnadne dźele dołžnych dawkow wunjeńte. Pschi napjatych pjenježnych wobstejnosćach njebě nowych kreditow dostać. Dań běšche powschitkownje dozpěła njesnjesnu wyšokosć, runjež snjeńe diskonta němskostatneje banki tu a tam pschinješe snišenje danje na krótkofristowe kredity.

Hospodarski rozhlad

Pjatk 9. oktobra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,475
1 jendźelski punt	16,13	100 čěskosł. krónow	12,482
100 šwajc. frankow	82,52	100 franc. frankow	16,68

Statnemu kanclerej dr. Brüningej so pschezo hischcze poradźiło njeje, nowe knježerstwo sestajeć. Jeho njewuspěch a jeli by so zdyć politiski dźěła widać, by naschemu cyrpjacemu hospodarstwu jara škodźiło.

Produktowe wiki běchu dosć mérne. Dowós njeje wulki, ale mlyny poměrnje mało kupuja. Pschenja bě jasno zentnar wo 10 pj. tuńscha. Rožka, jećmjeń a wowjes w hotowym sornje dotalne płaćiny dźerżachu. W termijowym wikowanju bě rožka lěhkabjena, wowjes pak sebyslnjeny.

Zentnar płaćesche w Barlinje:

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pšenica	10.65—10.80	10.55—10.70
Rožka	9.25— 9.35	9.25— 9.35
Nalětni jećmjeń	7.95— 8.65	7.85— 8.60
Nazymski „	7.55— 7.90	7.45— 7.80
Wows	7.00— 7.40	6.70— 7.10
w termijowym wikowanju		
Pšenica, okt.	11.40	11.45—11.35
„ dec.	11.47½	11.55—11.47½
Rožka, okt.	9.75— 9.77½	9.87½
„ dec.	9.73¾	—
Wows, okt.	7.55	7.35
„ dec.	7.62½— 7.75	7.47½

Wiki w Lubiju.

		wčera pf.	tydźenja pf.
Butra	½ punta	80—85	70—80
Jeja	štuka	11—12	11
Twaroh	punt	25	25
Kał, běły	punt	6	6
Kał, čerwjen	punt	8	10
Kał, wloski	punt	10	12
Kał, sydrojty	štuka	10—40	10—35
Kolrabi	štuka	10	5—8
Porej	štuka	10	15
Kórki, jědźne	štuka	40	40
Kał, nowy kisały	punt	12	12
Cybla	punt	7	7
Tomaty	punt	15—20	15
Prusniey	punt	30	25—40
Solotej	kerćk	5—8	10
Radiski	walćk	10	8—10
Rjetkej	punt	10	5—10
Čerwjena rěpa	punt	5—10	6
Pětršilka	walćk	5	5
Wino w kitkach	punt	20	20—30
Jabłuka	punt	5—15	5—20
Běrny, nowe	punt	3	3
Banje	punt	5	5
Bozanka	punt	10	10
Husy	punt	85—90	100
Pšenica		10.00—10.30	10.00—10.30
Rožka		9.60—10.00	9.60—10.00
Nalětni jećmjeń		8.25— 8.90	8.25— 8.90
Wows, nowy		7.20— 7.40	7.20— 7.40
Běrny, nowe		2.00— 2.75	2.00— 2.75
Syno nowe		1.75— 2.25	1.75— 2.25
Słoma, z maš. mlóć.		1.00— 1.30	1.00— 1.30
Pšeńčna muka		19.25—20.25	19.25—20.25
Ržana muka		15.75—16.50	15.75—16.25
Pšeńčne wotruby		6.25— 6.10	6.30— 6.50
Ržane wotruby		6.25— 6.40	6.30— 6.50

Wěsće wažitkowego stawa wobšerja w Khorjezbuzu.

Zapřijmjetych rjane wjedro ratarjow na pola wabjesche, běchu tola dotal stotu pschihnali a to 75 koni, 4 srěbjata, 26 wołow, 4 byki, 154 krowow, 123 prošnikow a 23 ćelatow. Dobre konje płaćachu hač do 800 hr., krjenje 250—500 hr., k ramu běchu hižo za 50 hr. dostać. Woły a byki po 40 hr. za zentnar pschedawachu, dejsche krowy i ćelatam płaćachu hač do 450 hr., prošnikam hač do 200 hr. a ćelata hač do 100 hr.

Wěsće w Khorjezbuzu.

Howjace mjasno punt 80—110 pj. (80—110 pj.), ćelaze 80—100 pj. (80—100 pj.), skopjace 1,30 hr. (1,10 hač 1,30 hr.), swinjace 80—110 pj. (80—110 pj.).

Mlóko w płaskach punt 1,80—1,90 hr. (1,70—2 hr.), jeja 12—13 pj. (12—13 pj.), butra punt 1,30—1,40 hr. (1,40—1,45 hr.), twaroh 50 pj. (30 pj.), lany wolij litr 1 hr. (1,20 hr.).

Schćežki punt 1.20 hr. (1,20 hr.), karpy po puncze 85 pj. (90 pj.). — Kury žiwe schtuka 2—3,50 (2 hr. hač 3,50 hr.), huńy tarfjane punt 95—120 pj. (95 pj. hač 140 pj.), hańki punt 1—1,40 hr. (1—1,40 hr.), hornini punt 50—150 pj. (50—150 pj.), karnitle 1,80 hr.

Kolrabi schtuka 20 pj. (20 pj.), morchej punt 10 pj. (10 pj.), buny 20—40 pj. (30—40 pj.), kał sydrojty schtuka 30 pj. (30—40 pj.), kał běły schtuka 10 pj. (10 pj.), kał wirlingowy schtuka 15 pj. (15 pj.), kał čerwjeny schtuka 15 pj. (15 pj.), złotej kórcki 5—10 pj. tomaty punt 10—15 pj. (10—15 pj.), zybla 15 (15 pj.), běrny zentnar 2,25 hr. (2,25 hr.), prušnizy punt 30 pj. (40 pj.), kurjatka punt 25 pj. (25 pj.), prawaki 40 hač 45 pj. (45—50 pj.), klowki 20—30 pj. — Ležby w syrnikach wojnamjenjeja płaćiźny na pschedwojeńskich wikach.

Sebranje wiki w Khorjezbuzu.

Pschihnali běchu 1320 prošatow a 295 běłjakow. Wone płaćachu prošata małe 5—8 hr. (4—8 hr.), krjenje 8—11 hr. (9—12 hr.), wulke 15—35 hr. (12—15 hr.), běłjaki małe 15—35 hr. (15—34 hr.), krjenje 35—52 hr. (35—52 hr.), wulke 52—70 hr. (52—72 hr.). Wiki běchu krjenje. — Płaćiźny w syrnikach su tydźenske płaćejšny.

Wiki w Kamjencu.

	wčera hr.	tydźenja hr.
Pšenica	10.50	10.30—10.50
Rožka, nowa	10.00	9.50
Jećmjeń, nazymski	8.00	8.00
Jećmjeń, nalětni	8.5 — 9.00	8.50— 9.00
Wows nowy	7.25— 7.50	7.25— 7.50
Pšeńčna muka	26.00—27.00	26.00—27.00
Ržana muka	16.25	16.25
Pšeńčne wotruby	6.50	6.50
Ržane wotruby	6.50— 7.00	6.50— 7.00
Syno	2.00— 2.25	2.00— 2.25
Słoma z maš. mlóć.	1.30	1.30
Słoma k zasłanju	1.00— 1.25	1.00— 1.25
Běrny, běłe a čerwjene	2.00— 2.25	2.00— 2.25
Běrny, žołte	2.50	2.50
Měd, wubožany	1.50	1.50
Měd w płastach	2.00— 2.00	2.00
Butra	1.40— 1.50	1.40— 1.50
Jeja	0.10— 0.11	0.09— 0.10
Husy, punt	0.85— 0.90	0.90— 1.00
Prosata	— —	8.00—15.00
Běhaki	— —	30.00—40.00

		pj.	pj.
Kał, sydrojty	štuka	10—40	10—40
Kał, běły	punt	7	7
Kał, čerwjeny	punt	8	10
Cybla	punt	10—12	10—12
Łoboda, jědźna	punt	15	20
Zelerij (měrnik)	dula	25	25
Krěn	punt	70	70
Tomaty	punt	15—20	15
Krušwy	punt	5—15	5—15
Jabłuka	punt	5—15	5—15
Słowki	punt	25—30	25—30
Wino w kitkach	punt	15—40	15—40
Běrny nowe	punt	3—4	3—4
Kolrabi	štuka	5—10	5—10
Solotej	kerćk	5—10	5—10
Morchej	punt	8—10	10—15
Radiski	walćk	6—8	6—8
Retchej	walćk	10	10
Prusniey	litr	50—35	30—35
Kurjatka	litr	40	40
Bozanki	punt	10	10
Banje	punt	5	5
Prawaki	punt	40	40

Płaćizny rěznego skotu na Brjezdźanskich skótnych wikach.

8. oktobra

19 wol, 32 byc., 79 kruw., — ja'oe, 549 ćelat, 129 wowc., 787 swini.

Płaćizny za

ćelata: 1. —; 2. 52—58, 3. 41—51, 4. 40—45

swin'e: (přez 300 pf. 58—60, 2. (240—300 pf. 56—57, 3. (200—240 pf. 52—54, 4. (160—200 pf. 50—52.

Wěsće rěznego skotu wobšerja w Drježdźanach.

Stawnjace wiki njepokojichu. Tučne a ćežke swinje dotalne płaćiźny nimale dźerżachu, krjenje, lohke a mjasne swinje běchu w płaćiźnje jasno złožene. Wiki w ćelatach dże krjenju, tola wostachu nimale pschi dotalnych płaćiźnach.

Staduizy na pschihładowanje

sobotu 10. oktobra 1931:

we Wětkopźach na hubnistwje dop. w 10 hodź.: khudźi soja,

we Semjach w Henclec. piwowym kuchu dop. w 12 hodź.: radio, pjanske blido, soja.

Wojjewjesće.

Nastupa jwjatkowa natutowanja we Wjelećinje: Wot 9. oktobra 1931 wuleći mějrag dołho w natutowanji porjad wosebćenja nadkódowoćenjow natutowanjow, to bychu wěrićelsko we wobkhodnych hodźinach do njeho połožene mubli.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symje po tunu abo 1000 kg, newak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwaje

	8. 10.	7. 10.		8. 10.	7. 10.
Pšenica	213-216	215-218	bony	—	—
rožka	185-187	185-187	woka	—	—
nat. jećmjeń	159-173	159-173	modre łupiny	—	—
naz. jećmjeń	151-158	151-158	žołte łupiny	—	—
wows	142-148	140-148	ćerdetla	—	—
kukuraca	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńć. muka	7,0-32,0	7,0-32,0	rany wosušk	13,2 13,4	13,2-13,4
ržana muka	6,2-28,7	6,2-28,7	pocn. melasa	—	—
pš. wotruby	10,2 10,4	10,2-10,4	mlrnj. kruški	—	—
ržane „	9,15-9,40	9,15 9,4	syno, 50 kg	1,80-2,80	1,70-2,20
raps	—	—	ržana słoma	0,7-0,9	0,45-0,6
hróch Viktor.	30,0 27,0	30,0-27,0	pšenc. „	0,50- 0,5	0,4 -0, 0
lane symje	—	—	wowsna „	0,6 -0,7	0,55-0,65
pjeluški	—	—	ječa „	0,0-0,7	0,55-0,65

Swójbne powěsće

Semrěła: Dora Schenkowa rodź. Mergnerjez w Bistopźach, 27 lět, khowanje budźe sobotu pop. w 2 hodź. wot žarowarskeho domu.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawdaćki: G. Janak w Budyšinje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnika 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobćežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowskim čełneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bězny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom lutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarski pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja lutoje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 237 | **Budyšin — Sobotu, 10. oktobra 1931 — Bautzen** | **Lětnik 90**

Nowe němske knježeŕstwo so zestajało

Němski president ſ Hindenburgu je pjatk wječor do ſestajenja noweho kabinetta, kotryž je němſki kanzler dr. Brüning namjetnył, ſwołił.

W nowym knježeŕstwje budźe:

dr. Brüning: němſki kanzler a němſki minister ſmutskownych należnoſćow;

dr. Dietrich: namjeſtnik němſkeho kanzlera a němſki finanzny minister;

dr. Warmbold: němſki hoſpodaŕſki minister;

dr. Groener: němſki woborny a ſmutskowny minister;

dr. Joel: němſki juſtizny minister;

dr. Schiele: němſki ſejmjeńſki a ratarſki minister;

dr. Schätzel: němſki póſtſki minister;

dr. Stegerwald: němſki dźěłowy minister;

Treviranus: němſki wobchadny minister.

Nowe knježeŕstwo budźe ſo w němſkim ſejmje jenoż we wjeſchinu něhdże 30 hłoſow ſejeraċ móż. Nazionalni ſozialiſtojo, němſkonazionalni, němſka ludowa ſtrona, kommunſtwo a nowa ſozialiſtiſka dźěłaceŕſka ſtrona budźa ſa namjet na wuprajenje njedowěrjenja pſchećhwo knježeŕſkim hłoſowaċ, pſchi tym pak ſo praſcha, hać ſo lěwe ſchćidło němſk. ludowje ſtrony wothłoſowanja njewoſtoji. Pola wjeſneho ludu a hoſpodaŕſkeje ſtrony dyrbi ſo ſ tym ličić, ſo dźeŕ ſobuſtawow njebudźe ſa Brüningowy kabinett hłoſowaċ, mjes tym ſo budźe jón wjetſchina podpjeraċ.

Konſerwatiwni, lſchećejſijanſko-nazionalni, zentrum, bayerſka ludowa ſtrona, ludowa ſtrona a ſozialdemokratojo bjes dźeła wuprajenje njedowěrjenja wotpokajaju, tak ſo, hyrnjeż ſo hiſchće někotre bloky wotdźěbjće, **wjetſchina 30 bloķow ſa Brüningowy kabinett wotſtanje.**

Němſkemu ſejmej, kotryż ſo wutoru popołdnju ſeńdże, chćedźa jenoż ſchturi abo pjeć dnjow wuradźeć dacʒ. Sakonjowych nadźiłow ſo jemu njeſpſchedpołoži. Nowe knježeŕſtwo ma jenoż ſwój politiſki programm wojſewić. Jemu ſo wulka politiſka debatta pſchiſtamknje, na kotrejż kónzu budźe ſo wo wuprajenju njedowěrjenja wothłoſowaċ.

Dźensa sobotu němskeho presidenta Hitler wopyta

Sſo dołho kombinowſchi je němſki president do prózowanja ſwołił, ſo by **Adolfa Hitlera**, wjednika druheje najſylniſcheje politiſkeje ſtrony w němſkim ſejmje, dźenſa w audienzy pſchijał. Hindenburgej daŕje wożeſbje wo to dźe, ſo by ſhonił, kak ſo nazionalna ſozialiſtiſka ſtrona k nowemu knježeŕſtwu ſtaji. Jutſtje budźa wo tym prawizowe ſtrony w Harzburgſkich kupjelach wuradźeć.

Přećiwo rozpuščenju Budyskeho wokrjesneho hejtmanstwa

W Budyſchinje ſu ſchtwórtk wječor měſchćanſcy ſaſtupjerjo pſchećiwo wotwuſłenemu rozpuſchćenju Budyſkeho wokrjeſneho hejtmanſtwa ſ jenahłoſnje pſchijatym wobſamknjenjom pſchećiwołowali, w kotrymż ſo ſ njeſpodobnym zpodźiwanjom pſchećiwo napraſowje, w lutowarſtwie nuſowym wukaſu poruċenej, wuprajeja. Njemóża wěriċ, ſo by ſo ſ tutej napraſowu ſakſe ſmutſkowne ſarjadnoſtwo poſtſchiło. Sſtrach dyrbi ſo mohłe někotre małe ſmuny wulutowaċ, tola cźim wjetſche dyrbu wopory tyłe, kotreż dyrbu ſo wobydleŕſtwu napokoſyłe. To potom njeby lutowarſka napraſwa była, kotraż by ſo w ludowym hoſpodaŕſtwje wuſtutkowała. Wożeſbje ſo we wobſamknjenju na to pokaſuje, ſo měſto Budyſchin ſnowa ſ tym hoſpodaŕſky ſchkoduje. Na kóncu ſo ſtejiſu ſapóſłanzy wſchěch politiſkich ſtronow namołwjeja, ſo dyrbu ſa to wuſtupowaċ, ſo by ſo ſarjadniſtwowa napraſwa wróćiła a ſy by ſo Budyſke wokrjeſne hejtmanſtwo dale ſakhowało.

Skróčenje mzdy pola policije

Sozialdemokratojo ſu w ſakſkim ſejmje namjet ſapodali, ſo dyrbu ſo ſ pjeċprocentſkeho a ſydomprocentſkeho ſkróċenja mſdy wuwjaſi: poliſajſtaj, ſandarmeriſaj a kriminalni inſpektorojo, poliſajſtaj a ſandarmeriſaj offiċerojo hač ſobu k wyſchſchemu leutnantej, dale ſarjadniſtwowi ſaſtojniſy, każ daloko ſo jim, każ poliſajſkim wukonjazym ſaſtojnikam, wjetſcha ſłužba nakładnje. Każ tuċiż, dyrbja ſo też druſy poliſajſtaj ſaſtojniſy ſe ſawjery ſłužbneho powyſchenja wuwjaſaċ.

Napominanje k zymskej nuzowej pomocy

Sakſke knježeŕſtwo je ſledowaze napominanje k ſymſkej nuſowej pomocy wudało:

Wobydleŕſtwo Sakſkeje!

Kruta ſyma pſched nami ſteji. Wobydleŕſtwo Němſkeje na nimo měry wulku bjedźićolosć czerpi, kotraż je wożebje kruċe naſchu induſtrialnu Sakſku podeſchła.

Němſki ſtat, Sakſka a gmejny njemóża ſame ſatrachnej bromadnej nuſy dowobaraċ, ſo lychu ju pſchewinyċ, trjebaju dźěławe ſobuſtutkowanje wſchěch pomoznywych mozow.

W dwěmaj dźěłazymaj ſhromadźenſtwomaj, w ſymſkej pomocy ſwjaſkow ſwobodneho ſpomożeŕſtwa a w ſolidarnej pomocy dźěłaceŕſkeho ſpomożenja, ſlej ſo ſjednoczenſtwje ſwobodnje pomozy ſjenoczliwej, ſo bychu rułu ſwobi ſawdawſchi je ſjawnymi ſaſtupjeŕſtwami pſchećiwo hłodej a ſymje wojowaleſ.

Knježeŕſtwo zyłe ſakſke wobydleŕſtwo napomina, każ daloko to hiſchće dźenſa ſamóże, ſo by ſe ſtutknywym ſobudźełom, ſ kaſkuli pjenježnymi a wěſnymi daramі wożełnjomnym wułku muſu wołožiło.

Němſki wołud wobrożaze nuſa měje ſo jenoż pſchewinyċ, kdyż ſo wſchě ſobuſtawy naſchego ludu wobeme wſajomneho ſwjaſanja mjes ſobu podpjeraju.

Sakſke ſtatne knježeŕſtwo.

Zniženje dawka za wobhladanje mjasa?

W ſakſkim hoſpodaŕſkim miniſterſtwje je ſo ſchtwórtk ſe ſaſtupjerjemi rěſniſtwa a ratarſkich komorow, ſ ſtutych lekarjow, mjaſowobhladarjow a druhich ſajimnych wo ſniženiu płaċiſnow za wobhladanje mjaſa roſprajiło. Na hladny wobdźełenych ſebi ſ dźěła wótro napſchećiwo ſtejachu. Mjes tym ſo **ratarjo a rěſniſy ſa ſniženje płaċiſnow po monjoſcji na pruſke kedźby rěċachu, ſaſtupjerjo mjaſowobhladarjow taſke ſniženje wotpokaſowachu,** dokelż ſu we Pruſkej zyle hinaſche wobſtejnoſcje hać w Sakſkej. Tam ſu ſ hłowneho dźěła mjaſowobhladarjo **w pódlanſkim powołanju,** w Sakſkej pak **we hłownym powołanju**. Tohodła chzychu ſaſtupjerjo mjaſowobhladarjow jenoż do prozentſkeho ſniženja płaċiſnow ſwoliċ. Wobſamkunjenje ſo hiſchće njeje ſtało. Saſtupjerjo hoſpodaŕſkeho miniſterſtwa chzedźa ſo hiſchće ſa płaċiſnowymi porjadami ſwonka Sakſkeje wobhonieċ a hakle potom, potajlim lědma ſa někotre njedźele, wo należnoſći roſhudźiċ.

4355000 n'ezasłužerjow w Němskej

Po roſprawje němſkeho wuſtawa za dźěłenjemjerjow je ličba dźěłenjemjerjow wot 15. hačʒ do 30. ſeptembra wo něhdże 31 000 pſchiběrała a poſledni dźeń 4 355 000 wuċinjała.

K attentatej na železnicy w Jutrobohu

W Hohenfelbu pola Jutrobohu (Jüterbogu) ſu cźeładnika Kurta Bartela ſajeli, kotryż je ſo pſchi bombowym attentatu na żelezniy pola Jutrobohu wobdźełił. Wón je ſ Hódnizy. Dokelż je ſo wuſnał, ſo je 50 pjuntow roſbuchadła ſa attentat ſ jeneje ſtaty pola Hódnizy kradnył,

Adolf Hitler, wjednik nacionalſocialiſtow, mějeſe dźenſa ſobotu dopołdnja prěnje politiſke rozrěċowanje z němſkim preſidentom Hindenburgom.

je Shorjelſke wyſchſche ſtatne rěċniſtwo w Hódnizy Bartelowych ſtarſcheju a bratrow a ſotry ſajeċ dało. Jich wobydlenja pſchepytajo, ſu niż jenoż wjetſchi hromadu roſbuchadłow, ale też poczełowe piſma a druhi material namakali.

*

Statne rěċniſtwo w Shorjelu je wojſewiło, ſo ſu w lěku pola Hódnizy namakali: W blachowej łhanje něhdże 50 puntow roſbuchadłow, kabele, ſaſełhaju bórnizu, roſbuchaŕſke pauki a elektriſke ſaſełhaki. Dale blachowu cźiżu ſ papjeru, do kotrejż ſu roſbuchadła ſawalene byłe. Na ludźi w Hódnizy, Kóſłach, Shorjelu a Hohenſeefeldu ſo tukanje wobroċi, ſo ſu tele wězy w lěku ſłyſhowali. Jich ſu w nozy 9. oktobra ſajeli a jich wobydlenja pſchepytali. Pola ſajatych w Hódnizy ſu podobne blachowe łhany, każ w lěku namakane, ſaſełhaju bórnizu, wodźaze kable a bróńe wuſłědźili. Tele namakanki na to pokaſuja, ſo ſu ſajeċi ſw pſchi roſbuchadłowych attentatach wobdźełili abo ſo ſu ſebi wotmyſlili, je ſfuſcheċ. Hačʒ dotal ſu wſcho hromadźe dźewjeċ wołobow ſajeli, pódła w Hohenſeefeldu ſajateho cźeładnika Kurta Bartela. Jedyn ſe ſajatych, Bruno Bartel, je bratr kommunſta Bartela, ſa kotrymż wot nałěcza ſtatne rěċniſtwo ſłědźi, dokelż je jeneho żandarma na ſłužbnym puću ſaſſchłk.

Studentojo w Halli přećiwo powołanju profesora Dehna

Studentojo w Halli ſu pſchećiwo powołanju ſnateho pazifiſtiſkeho ſarjada **Dehna** na wuczbny ſtoł ſa praktiſku bohawuczenoſcʒ w Halli, kotreż je ſo pſchi ſpočatku poſledniċho ſemeſtra ſtało, **najwótriſchi proteſt** podali. Farař Dehn je ſo w pſchedwuſchłu w Magdeburgu pſchećiwo tomu wuprajił, ſo ſo wopomnjenſke tafle ſ mjenom padnjenych w zyrdźenych pſchećiwnikach, dokelż ſu, każ mėni, wojazy ſ wotmyſlenjom morićʒ na wójnu wuczahnyli. Pódła toho je Dehn rjekł, ſo ma ſo tóżdy kheſchćijan pſchi wudźerjenju wójny roſſudźiċ, hačʒ dyrbi wójnſki ſłužbu ſapowědźiċ abo nic. Dokelż njeje mózno było, Dehnowe powołanje do Halle wróċiċ, je **wjetſchina ſtudentow ſo roſſudźiła, Halleſku univerſitu wopuſchċiċ.** Se ſtudentami w Lipſku a Jenje a mjes korporaciſemi tychle tſjoch univerſitnych měſtow je ſo hižo pjerſa wo móżnym pſchełudźenju Halleſkich ſtudentow jednało.

Strajk na němſkich parnych łódźach w ruſkich morjach.

Mnóſtwo němſkich parnych łódźow, kotreż ſu w tu khwili w ruſkich morjach, dla ſniženja mſdy ſtrajkuja. We Pětrohrodźe (Leningradźe) wſcho hromadźe mużſtwa 31 łódźow ſtrajkuja, w Odeſy mużſtwa parneju łódźow „Amatea" a „Gottfried Beer". **Twory ſ tychle łódźow ſo njewuklađeja.**

Ruſke kommunſtiſke organiſacije ſympathijowe demonſtracije ſa ſtrajkowazych matroſow pſchihotuja. Narmnanje ſtrajkowazych mużſtwow je ſ tym poczełene, ſo ſo po ruſkim ſakonju dobrowólni dźěłaceŕjo njeſmědźa najeċ.

Wysocy duchowni katolskeje cyrkwje w Cěskosłowakskej so pomjenowali

Cźěſkoſłowakſka miniſterſka rada je pomjenowanju ſledowazych nowych wyſokich duchownych w Cźěſkoſłowakſkej pſchihłoſowała. Sa Prajſkeho arcybiſkopa pomjenuje ſo dotalny biſkop w Kralowej Hradzu dr. Karel Kaſchpar, na kotrehoż měſto Prajſki kapitulny kanonik dr. Moriz Picha ſtupi. Sa biſkopa w Litoměrizach ſo kanonik dr. Weber a ſa biſkopa w Brunje dotalny Benjamſti ſwjeċazy biſkop dr. Franz Kupka pomjenowjetaj.

Miklas zaso awstriski zwjazkowy president

Awſtriſka ſwjaſkowa ſhromadźizna je pjatk dopołdnja w ſwjedźeńſkim pohromadźenju w ſali nazionalneje rady dotalneho ſwjaſkowego preſidenta dr. Miklaſa ze 109 hłoſami hcheſcheſijanſko-ſozialnych, Wulkoněmcow a wjeſneho ſwjaſka ſnowa ſa ſwjaſkowego preſidenta wuſwolila.

Bjezdźěłoſć w Francowskej

Sozialiſtiſki ſapóſłanc Leon Blum ſo w nowinach „Populaire" ſe ſtatiſtiku dźěłenjemjerjow w Franzowſkej ſabéra. Po wobliczenju offizialneho organa powſchitkowneho dźěłaceŕſkeho ſwjaſa je w Franzowſkej w auguſce něhdże 1 miljon wołobow było, kotreż ſu ſdźeła abo zyle

bjes dźela byte. Tale statistika pak, kaj Leon Blum praji, jenoj dźelarnje se sto a wjazy dźelaćerjemi wopschtija. Na mjenische dźelarnje wona potajkim žyzla njeschwa. Leon Blum tohodla liežbu wozobow zyle bjes dźela w Franzowskej na 650 000 a tych, kotrejž su bjes dźela bjes dźeła, na 2½ milijona wobliczą.

Što chce Hoover z Lavalom we Washingtonje wuradźeć

W Běłym domje we Washingtonje je žo pjatk wo tym rěčało, so so pschi Lavalowym wopyće njebudże wo podleschenju nětkleho zwobodneho kěła jednać. Město toho budże so placzenjakhmanosć dołżnikich statow pruhowacz, dokelž wot placzenjakhmanosće dołżnika wulkosć požczonki wotwisnje, kotraž ma so pschiliwolicz.

Mussolini Brianda do Roma přeprosył

Franzowski zwonkowny minister Briand je pjatk italskeho pósłanza pschijał. Nowiny „Paris Noir“ praja, so su z wěrnybódneho žórła zhonili, so je italski pósłanz we Mussolinowym mjenje Brianda na wopyt do Roma pschiprosył.

Revolucionarne straiki w Španiskej so rozšěrjeja

Se Schpanilleje wschědnje powěsće pschikhadźeja, so so sozialistiske a revolucionarne bibanje dale rosćerja. We Oberje pola Cadiza su pjatk revolucionarny straj wuwołali. Měšćanjonji a wschitkich gmejnskich radnicselow su wotstadźili. Też w Kordowaskej provinzy hischće njeje zběk ratarskich dźelacerjow potlóczili. Položenje je tak khutne, so su so eskadry lětadłow se Seville do Grjedźischcow njemerow pósłale. Wě Meliilli je so straj transportnich dźelacerjow wuwołał. Tamniske měšćanostwo su strajkowarjo wobtežnyli. Policija dyrbjesche zakrocziś. Pschi tym su jenoho manifestanta morili a wjele druhich ranili.

Nieroda na ruskich żeleznicach

Halle njedawno su druhemu ludowemu kommisarej za ruske żeleznizy pomjenowali, a na to su schtwórtk wschitcy nadrjadnych saltojnikow tohole kommisariata wotstadźili. Saltojnistwa hobuztawom wobtkadneho kollegija a zastupjerjow ludowego kommisarita su so hižom z nowymi mużemi wobsadźike. Tele hromadne pschemjenjenje w jenym z najwažnischich kommisariatow je powschitkowne dźiwanje zbudźiło.

Pschiczina k tymle krutym napravam ma so w powěsćach pytać, kotrež su se wschěch stronow Ruskeje wo njenadźe we wobkhadże na żeleznicach dochże. Wulke nazymse transportiske hibanje na żeleznicach so straschnje haczi. Rosliwicze żeleznizow je sady powschitkowneho industrialiowanja kraja wróżo wostako, so so jeho dobonjawosć sadżerżuje. W żeleznej industriji njeje žana fabrika posajenu liczbu lokomotiwow a wosow podala. Tohodla je w nich wulki njedostatk. Pódla toho so dotalnym wjednikam żeleznizow porokuje, so su lokomotiwy a waggonowe wosy na njedostatkowe waschnje wuwuzili. S tym je wschědnje 8—10 000 žadanych wosow pohrachowało. Wina na tym je sózela schpatne a pomałe dźelo we wuporjedżenjach, kotrež sażo z tym cżerpja, so w nich njeżiu składy naruanskich dźelow.

Poślednje dny je industrija we wschelakich stronach kraja z njedostatkom wosow bóle haczi hewak cżerpiła. Żeleznowa industrija w południowej Ruskej skorji na njedostatk żelesa a wuhla, mjes tym so so wurpte wuhło w Donezkim kraju na hromady kupi, dokelž so po żeleznizy njehodzi wotwjesć.

W Zjednoćenych statach so diskont powjetšił

W poślednim cżasu su so Sjednoćenych statow połnocznje Ameriki wjetsche hromady złota, kotrež do miliardow dosahaju, do Franzowskeje wotwjesle. S tym je so wobstatk złota w Ameriki tak smjerschił, so je direktorium Federal Reserve banki za mjene měr, diskontowu radżbu z 1 na 2½ prozenta powjetschiła.

Nadpad lětadłow na Čingčangfu

Kaž je so hižo wczera zdźelilo, je dźewjecz japanskich lětadłow na město Cżingczanfu, hłowny kwartěr mandżurskeho marschalla Cżangchsuelianga, bomby mjetało. Wjele ludzi je so morilo. Kasarny a nětkotre zjawne wotrjenja su so wupuscżiłe. Wobydlerjo su z města cżekmyli. Liczba morwych a zranjenych njeje hischcże znata.

Japanske knjezerstwo je **text protestowanskeje noty wojerstwa, kotruž je dla antijapanskeho bojkotla chinescemu knjezerstwu pschepodało.** Na nocżnym tónzu so praji: Khěžorske japanske knjezerstwo z tutym hischcże ras kedźbliwosć chinejskeho knjezerstwa na schćěwanju Japanzam njepschecželskich organizacijow w Chinje wobroczża; jeli so chinejske knjezerstwo njebu žanych napravow k potlóczenju tohole hibanja cżiniło, by wone samolwitosć za jeźehwki pschewzało.

Japanske wójnske łódże k Chinje jědu

Pódła schtyrjoch sanicżalow torpedowych cżołnow je so nětko też makemu kchijalej „Zenryo“ a minyladkalej „Tokiwo“ poručiło, k Chinje wotjeć. Tele wójnske łódże dyrbja po rěcy Jangtse horje jěć, so luchu dla wobroczenego

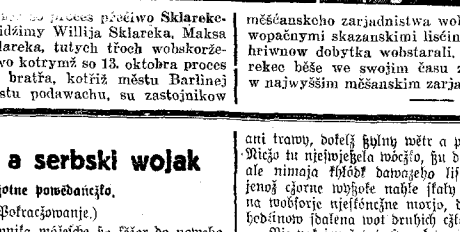

W Barlinje zapo[illegible] **proces pschećiwo Sklarekeam.** Na wobrazu widzimy Willija Sklareka, Maksa Sklareka, Leona Sklareka, tutych tšoch wobskorżenych bratrow, pschećiwo kotrymž so 13. oktobra proces započnje. Sklarekee bratša, kotříž městu Barlinej wšitku służbnu drastu podawachu, su zastojnikow měšćanskeho zarjadnistwa wobłožili a sebi samym ze wopačnymi skazanskimi lisćinami přez 10 miljonow hriwnow dobytka wobstarali. Skandal wokoło Sklarekee běše we swojim času z přičinu přemjenjenja w najwyšším měšćanskim zarjadnistwje Barlina.

Ze Serbow

W Budyšinje, 10. oktobra 1931.

— Na **wsedrie.** Wczera wječor w 7 hodź. barometer 752, thermometer 0, thermometer wo dnjo +18. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 750, thermometer —1, thermometer wo dnio +11. Njepschemjenjowne wjedro. — Schtwórtk je wyschoko na rjanu posnyscha. Sonsna wyschina wupschestrěna so nad kriedźnokrajnym morjom na njižinu twoji. Tuž je wobstajnu ras naschego wyschoka kraju wobroczenu. — Też nasch wjedrawuschowanc nje hacz do schtwórtka so schćěmjuiaty, haj torbaty počža. Wón wot njedźele hacz do frizdy samo njewjedra a njemdre wětry wotczakuje. — Jutše, 19. njedź. po swj. Trojicy, schkadża jśónczko 6,15 hodź. a thowa so 5,18 hodź. Mjeschacz schadża rano 5,56 hodź. a thowa so pos. 5,07 hodź. — Jutše je młody mješacz. Pschedźenak staja też njewobstajne wjedro.

Złote pruhi saja so do smjertnych směrkow

Nasymna! Pola a luft so wróśinja, běrnjace felschcżo so dymi a kuć cżehnje po brunej hrusłoitej wódze.

Kwětka po kwižnju sodźelcża khcżelkcżki a wschego wjetsche cżihcżina naš wobjima, hdyž też posledni ptaczik swój swónczk sastaji.

Krocżimy samohlseni psches pola a hona. K nohomaj kuśkota a kraje lisća kmjertnu reju. Schto nam jenoż tak za kwitrobu pschima z fajnej mozu? Je to samotnosć kš sacżuwanmu? Je to žałosć za tym, schtož je było? Kaj, smy słubili kruch swojeho žiwjenja k žiwjenjom pschirodu! Dalschu krocżel smy blize k rowej!

Schlaćujemy k njebju! Boże plónżcżo lecżele poslednje pruhi płches wjerschki liścżowych schtomow. Lyjeschcża su słubiše žiwnu selenu barbowosć, debja a kraśnja so we wyschi smjerce. Bracha słota měscha so kosćho do kusta barbow a wócżko so tuna w rjanoscżi sachodnosće . . .

Krótka khwila liścżece a poslednje lopjerscka tschepotaja k zemi, jokmuło krażnoscż bnesa, rozpróchnuło . . .

Nasymna! Pschiroda je kaž stara macżerka, kš je wschě swoje dary nam do kluna położyła a nětko tyokojna zoni wo wječornu bnesu! Njemóžemy buzi tohodla samotarjo! Dyrbimy też nětko buzi djakowni. Pytajmy wobložene w jeje barbowokrasnym kulse! Schtó njeby měł wjeck, so by widźał, njemół duschu w hrudźi, so by klinczała?!

Wobdźiwajmy djakneje wutrobu pschirodu w smjertnej rjanoscżi, hdyž je naš w nalécżu a lécżu tak wobložiła! Smy z njej a w njej sakorjenjeni z cżełom a duschu, jeli mamy hischcże cżuczinu duschu w sebi. Pschirodo je najwjetscha, najwusnamnischa, najkrasnischa Boża swjatnica, w kotrejž klinczi wécżne: „Te, Deum, laudamus . . .

-ć.

*

— **Dźensnjsche wiki.** Butra płaczeche 70—75 pj., jeja 12—13 pj., twaroh 25 pj., hušcy 80—85 pj., kaczki 90 hacz 100 pj., hołbje 55—60 pj., kury žiwe 50 pj., sarčane 80 pj., kapauki 90—100 pj., cżerwjenu kał 5 hacz 8 pj., běły 5 pj., hrjadrjty 25—30 pj., žołtej 5 pj. hacz 8 pj., rjetkej 10 pj., buny 20—25 pj., torki 25 hacz 30 pj., kišaze 3 schtuki 25 pj., zybla 10 pj., kotrabi 10 pj., morchej 10 pj., radiški 10 pj., jabluka 5—20 pj., kruschwy 5—15 pj., žłowki 25—30 pj., běrny 10 pun-

Jlian:

Napoleon a serbski wojak

Prěnjotne powědanczko.

79] (Pokracżowanje.)

Na dnju 10. hodownika mózesche so kežor do nowehe, ka njeho a ja naš natwarjeneho domu w Longwood pschebywdlicz. Kežor žadasche, so hychmy šnedanje, ke kotremuž bě krjeża Balcombe pscheproseny, w jahrodze pschihotowali. Napoleon bě sdrawjenu jako general gardy hajtkow. Wokoło dwěmaj pschijěcha jendźelski admiral se žwojimi wyschkami. Kežor žndny so na žwojeho rjaneho nowego konja, kotrehož bě žebi dał z Afriki pósłać. Lud stejesche pschi puczu, so by wohladał Napoleona, kiž wobdaty wot žwojich a jendźelskich wyschkow jěchaschc do Longwooda. Wokoło schtyrjoch pschijěchachu k nowemu domu. Psched nim stojesche jendźelska straja, kiž wopokasowasche kežorej pschedpisane wojerske cżejcże.

Kežorowy nkódy wohnjowy tór, so bubnowanja nabosawschi, spjecżowasche so wrota pschekrocżiž. Ale mustojny jěchać nutowasche jeho z wotrohonaj. Wokoło schtyrjoch běchmy w nowym domje. Admiral rozpakasa wschitke pschihotowane mětna wozobinzy. Prajesche, so je wschitke dźeła wozobinzy nawjedowak a žam wschitko sarjadowak. Kežor pschipósna wschitko jako dobre a nad tym so admiral zara wjeselesche. Też sa tukanstwu wanju bě so admiral postarak. Prěnje bě, so dyrbjach kežorej. hnydom kupjel pschihotowacz, dokelž so njebě wjazy wot wotpocżowanja z Franzowskeje kupak.

Longwood leži na najwyschischim městnje kupy. Cżopłota je tu wo dźesacz stopnjow mjetscha hacz wo dołach. Ale duża tu njepschestawajzy zyne wětry pschjeżo je kamżneje strony. Tóšsa mała pschikrywa skoro pschjeżo zyłu krajinu. Srédka pokaja so ględźo a njekutkuje spomożnje na wobwětr; pschima jatra, hdyž so cżłowjek pschecżiwo tomu dosć njeschkita. Wunnicż tu dejschcża dosć było, njerozcże tu ani trawy, dokelž žyłny wětr a palaze ględźo ju sniczitej. Niczo tu njesmjeżeła wócżko, ku drje tu gumijowe schtomy, ale nimaja khłódk dawajeho liścża, hewak pak wjažich jenoż cżorne wyżoke nahle skały z hłubokimi dolinami a na wobżorje njeskónczne morja, dokelž St. Helena je 400 hodźinow zdalena wot druhich cżłowjeskich wobydlenjow.

Niż pak jenoż tute žwonkowne njemjeżoske wobstejnosće žwórby niczahu strowotu kežorowu, ale bóle hischcże žamopasżne zadżerżenje nowehe jatkowownika Sira Hudsona Lowea. Bě dołhi, żuchi, žłaty, pijawy, cżerwjenowłosaty nětkuschi cżuschler na Korsiży, kiž bě so cżejke kaž generalej pschedobył. Njemjeżo žamżneho rozsuda bě zlepy grat jendźelskich ministrow.

„Prajece generalej Bonaparce: ja njeho je wulke žboże, so su jeho tak dobremu cżłowjekej do rukow dali, kaž ja žym; druhi by dał jeho za jeho wólnosć dawno hižom z rjeczasami wutwjafacz“, rjekny Lowe. „Dobry cżłowjek“ je dże kusk wjele prajene, ale wón mohł hischcże hórschi być.

„Moje pschedpisma fu tajke, so je njemóżu ani wuprajeć“, dźesche Lowe a proschesche jendźelskich ministrow za kežora. Lowe wérjesche: „General Bonaparte je žwoju wěz jara hubjenje zapschisimnył. Wón dyrbjesche ko nikotre lěta zyle smérom zadżerżerj, potom by nětkotryžkuli žo za njeho sajimował.“

Ale to bě Napoleonej njemóżne. Jeho žiwy duch pschecżiwesche so tóżdenmu wobmjeschowanju žwojeje žwobody. Kaž worjoł njesnjeże, hdyž je tkóri sawrjeny, ale trjeba k žwojemu žiwobyżu njeńmerne žwobodne městnosće, tak też Napoleon, kiž jako duchowny hobr bo ljudźecżiwa wjasazym putam. Napoleonowa móz je slemjena, ale wón to njepschidna. „Lowe njemóżesche mi nicżo sczinicz. Ssym tu runje tak žwobodny kaž junu, hdyž knjezach nad zyłej Europu“, praji kežor.

Lowe ma so tóżdy dżeń pschebywdźecż, hacz Napoleon njeje cżełnył. A so žo na to myślesche a na tym dźełasche, njebě hoła wumyślenka. Kežor žam je žwojimi wo tym wuradźowasche wjazy króć, kak by žo to mohło najlepje wuwjesć. Lowe to wědźesche a roshori so i bojoscżu, so mohł wopraudże Napoleon cżełnyć, kaž jara, je wowrótni. Kežor rjekny: „Prjedy wumru, hacz so buch je Lowe wobkhadżował“. Lowe pak žada kežora wobkladacz. Tola Napoleon sawoła: „Jenoż psches moje cżło pschindże nuts. Dajeże mi moje pjtsloe.“ Pschecżo leżesche jich wjazy natykanych w jebo žiwi. Jendźelski wyschcf hlada psches kluczowu dźerku, hacz hischcże to Napoleon je. Kežor sawoła: „Schtóż žebi žwéri, tu sastupicz, teho lajsću.“ Lowe sawoła hnčwnje: „Wón je mój wójnski jaty, teho słuschu.“ Ale wón derje wě, so drje może kežora sajsću, ale nic słuchacz.

My, kotříž z kežorom so djelachmy do jeho srudneho wožuda, běchmy 45 wozobow. Hdyž jenoż lubosć ke kežorej jenotliwych pohnu, na tutym srudnym mjesnje pod tak cżeżkimi wobstejnoscżemi pschebywacz, tak tola mjes jenotlimymi knjezeske žarliwosće, stajna njepschecżelnosć a djabolska hida. Jedyn mjesche druhemu ja žwojeho njepschecżela, tón ju prózowasche, so by pola kežora lepje stat hacz druhi, tohodla donoschowasche a zgorni jeho pola Napoleona, tak so tón ham pod tym cżeżko cżerpjesche a dyrbjesche husćejsicho kruce japschimnycż, so njeby jedyn druhemu morił. Kežor cżerpjesche też tohodla jara, so Hudson Lowe wschitke jeho wotkhodźaze a pschikhadźaze listy a też nasche woczinjesche. Kežor drje žo na to hórschesche, ale njedozpě nicżo. Wobydlenje bě w Longwoodu wjetsche. Napoleon mějesche wjecz jitwow, ale bechu jara male. Twarjenje bě jenoż drjewjane, bě wložne, tak so wschitko pléżnjesche. Psches sczeiny pschcżechu ju wulke mysche, kotrež běchu tam z hromadami. Hdyž kežor tónu po wobjedze žwój khołk kuř pódła stojazeho blida wza, wusłosi z njeho wulka myscha. Husto honjachmy je z pżasni po jitwach. Sajedźesczcż je njemóżachmy, dokelž jich tkajaze cżeła sabanjerdżachu zyle wobydlenja. Mějachmy wjazy wulku haru, so satżełene tkajaze naukachmy, dokelž njemóżachmy žmjerda dla wutracż. (Pokracż. sczehuje.)

tow 30—35 pj., tomaty 20 pj., hriby 10—50 pj., wino 25 pj., mjeso 1,50—1,70 hr., tany wolij 1,20 hr., bosanki 12 pj., banje (Kurbisje) 8 pj., worjechi 45 pj.

— **Němski tydzeń w Budyšinje.** Wobjeća wustajenja „Němska domizna, němske kolonije, němske fotografije“ w měšćanskim kusnju mjeješe wězera wurjadnje hyłny wopyt. Tuta wustajenja je dźensa sobotu hischcze raz wot 5—8 hodź. wječor wotewrjena. — Jutśe njedźelu dopołonja w 9 hodź. poćiśe mišijonski dujerśki chór se Bobateje wěźe rauschu hudźbu. Poćiśe pjeć kěrluschow a sonatinu wot Reiche, kiž běsche prěni dujer pod Bachom. Dopołonja wot 11—12 hodź. je nameśtna hudźba na Hłownym torhošcu. Budyšći měšćanscy konzertny a dźiwadłowy orchester pod nawjedowanjom kapałneho nišchtra Bendera poćiśe schěcy hudźbnych kruchow. — Popołdnju je pschiležnosć k lětanju nad Budyšchinom. Léta šo wot 12 hodź. šem ł najnowischimi wobkhadnymi lětadłami je Sćśijeczańskeho lětanischcza. Wobdźělić może šo kóždy, kiž wobjedźi tnamjescheho němskeho tydzenja abo wjedniśku brošurku. Leżenje płaći 7 hrimnow.

— **K wobkhadnemu njeśożu** dóńdże wězera pjatk **pschipokdnju wokoło 12 hodźin na tśichźowanu Drježdźańskeje a Schliebenskeje dróhi. Tam motorowe koleso ł automobilom srasy. Motorowej koleźanzej padnyschtaj na dróhu, tola na śožo lózischo sranjenaj wotenźjeschtaj. Wobej jédźadle šo jenoj znadnje wobschkodźischtej, ł motorśim kołom wschat šo njehodźeśche dale jéć. Winu dawaju pjerza wjedniśej automobila a praja, so njeje śmér śwojeje jéźby wośnamjenił.**

— **Pošt njetrjeba daloschich žónskich pschijatajeżow.** Powjeźerjenja wyschicheje póstiśeje direkcije w Drježdźanach nam sdźeli: Potrjeba na samotwjenych žónskich sa dźeło w źłużbje němskeho póstiśa (w telefonowej, telegrafowej, pśitoschelowej a bérowskej źłużbje) je w zyłym wokrjesu wyschicheje póstiśeje direkcije na delki cźaš — tuthwiłu hacź do konca lěta 1932 — knta, so samołwjeńśe próstwy na wyschicku direkciju nimaju žaneho samuźka. Też naipomnjenja samołwjenych dopredła šo ułtle a też w pschichodnym lécze njestawaju.

— **Nowa Standard (Tapolin)-wulkotankowarnja w Budyšchinje.** Schtóź po Lubijskej dróhy do Budyšchina pschijéźe, teho kedźbnosć słoji šo na pschijomny nowotwar, kiž je pschi Lubijskej dróhy, hajej ko Hanjenka dróha ł njej jednowcja, postajeny. Je to wulkotankowarnja Standardskeho towarstwa, kotraž šo bliźom je śwojej wulkej źwércejskej wězu pschihładajym pschedstaja. Wulkotankowarnja je zyle nowcežańsje pschiprawjena a dopjelnja najdospołnischo wschitke zadanja nowocźažneho jéźdźerja. Pśedy dyžbjeśe šo autaŕ abo motorowy koleźaŕ ł benzinom a wolijom spokojeć, dźenża pak šo jemu mjeńnja, pschebywarnja a telefon pschewosiaja, dotkuž šo jeho wóś ja dalschu jśeju pschibitnje. Pohlad do sałchkleńsowaneje, wutcejomneje pokhużerje powinźi naš, jo automobilist tu wopraudźe nadeńdźe wschitko, schtož wón trjeba. Nimo śwédomicijoweho wobstaranja jeho maschiny, podawa šo jésdźerjej też śpuschczomna ruda. Jemu dostanje šo wusajźnjenje wo śwojim wotmyślenym puczu, wo źdalenosći, wo kajśeśeji dróhow, wo możnosći pschebywanja na méśnje słónczenja śwojeje jéźby atd. Jésdźerjej ma šo też dożahaza pomoz pschi śujebożenjach poliscijel, też ja dożbazu schkit pschi śapalenju wołow je starane. Ale niż jenoż twarjeaje tankowarnje pschedstaja néschto sajimaweho, ale też masańska jenna je néschto zyle nowe. Wona śmóžni, so móża je nékotre dźła nadobno na jenym wołu wukonjeć. W jamje je samóžene wschitko, schtoź šo śpéchnje trjeba, woda, tłóczeny powětr, grat a druhe wězy. Sadu tankowarnje stoj tankaj do senje zatwarjenej a tódy ł njeju samóže wopschijeć 7000 litrow paliwa, kiž šo ł Drježdźan ł tankowanymi wozami direktnje k tankowarni transportuje. Podawa šo standard, cźiśte cźéridło a potom méśchenje benzola a benzina, kiž šo njemuje Ćśio, a jako nowe cźéridło **sa motorśte koła** méśchenje benzina a wolija.

— **Sa pžolarjow.** Dokeľ staršie pschipomnjeja w rjadowni A lětša wuwoźanu, wucźone kursy, pschednoschti a pžolarśke njedźele na wudawši krajneho śwjaźła wotpadnu. A dokeľ też němśke kujeźerstwo na śwojim wotwokasowazym stejśischcu wobiwa, so njemóże liczjeć na pžolazy zokor śes dawka. Němśi pžolarśki śwjaź wabeje na to pokazuje, jo ma na rukowanśke schlebjerdki pschi jenotnej mjedowej schkleńcy bjez napiśane mjeno wupłodźerja abo pschedawarja, jo by šo schkłoć psched khłostnjom.

— **Ludyśke kapałki** šu wschédne dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu pak samknjene. Nóžmu śłużbu a njedźelu wotewrjene na jenoj jena kapałka ł mjeńcu wotmėnjenjom. W oktobru je to Wettinska kapałka pschi śudniśtwowym twarjenju.

— **Hdyž ma dźéćo hłom śwoje pjenjesy** . . . To je wjeselo, horodzej! Dźéći śnjimaja ga tehodla njeźmérne, so nowe (druhe) Saxella-muwśanje mytow, hdyž jim rjane myta tłukaju. Ale też dorosćeni maju, jeli wuhódaja, nadarmo na Saxella-„khožowe dobry“, wuhladaja na myta — šamc na wjetśiche hacź dźéćzi. Dozpła je dobyež 50 000 hrimnow w hotowych pjenjezach a za 40000 hrimnow wężowych mytow. Saxella-„khožowe dudki“ šu w kóžnym zmrobowym wobtkodże dostacź.

— **Cźorne dźéło.** Měšćańska rada, pschemyślowy hamt, nam pische: Je šo wobkedźbowało, jo je šo posledni cźaš wjele cźorneho (njedowoleneho) dźéła wukonjało. Cźinimy kedźbne na to, jo ma kóždy, kiž chze je šamostatnym pschemyślom sapocźeć, to najprjedy pschemyślowemu hamtej wossewić. Pschestupjenja šo tajsne khłosnaja.

— **Sozialnym rentnarjam** wuplaćuje šo podpjera na měśaz oktober dopołonja wot 9 hacź 12 hodź. we Sśejmowni na Hradowskej haju 10 po 1 schtodże wó śtwje cźo. 41.

— **Wo potkromje w Kamjenskim wokrjesu.** Potkroma je wudyrila mjes schparatym śtokom mlynśteje wobkrodźeńt Haiże Wujeschowej w Niebjelcźanach cźo. 21 a kublerja Mitkawscha w Kichidole cźo. 12. Potkroma je saschła mjes schparatym śtokom Waldźij herbow a źiwnoscerja Bräuera mjen. Nésbarka w Sserschitach Pastijach.

S **Hornjeje Hórki.** Budyšći wokrjesny swjaźt plahowarjow karnikłow iméja jutśe njedźelu popołonju w 3 hodź. w Hórnjcy hoscźenzu śwoju wokrjesnju śhromadźiznu. Dnóśowy porjad budże jara ważny. Śhromadźiznu nawjeduje wokrjesny pschedsydstwo Ziegler z Budyschina.

S **Budestcz.** **Wobjarujomne njeśożo** sta šo wězera dopołdnja w **naschej wśy.** Zlétny Libschereg **żynk** stejeschce je śwojej wowku na kromje dróht. Na druhej śtronje dróhi stejeschce jeho macź. Jako šo Wjelećanski motorowy koleźaŕ bliżeśe, śpyta hólcźi dróhu pschepeŕetowacź, runjeż jeho macź psched tym warnowasche. Dźécźo sabéża do kła, kiž jo truch śobuwlećeśche a na htowje tak cźežko srani, so bjes wédomja leżo wosta. Też motorowy koleźaŕ, kotremuż njebéśche wjazy mózno śwoje koło nékaŕ sastajicź, padże a šo na nosy srani. Też motorśte koło šo wobschkodźi. Sawołachu hnydom lékarja na pomoz, kiž też rucże pschihtwata. Hólz leźi w starschiśim domje a njeje hischcze sajo wédomja nabył.

S **Małeschcz.** Najscha nalutowarnja a wupožeńenja śmėje pschichodny schtwórtk wurjadnu hłownu śhromadźiznu. Hospodarśka trźja naschego cźasa też ju jimaschce. Pschedbžuśtwo a dohladowarjow śtej šo rozbudźiłoj, naich wustaw psched sahubu sałhowacź a jemu nowy wėśtu podłožk wutworicź. Sestajacej śtej wschė nékaŕ wohrożene zadanki, tśamo te, wo kotrej bojeć śtoro žaneje pschicźiny njeje. Wo tutym leśtopisnym namjetkujetej nałhwilnje śobuwstawśki podżél je 100 na 400 hr. powyschicź. Sa tym hacź wonkaśtejaje pjenjezy pschihładźeja, šo tute podżélam sajo dobropiśaja. Sto wė cźi, kiž wutkunja, tych je nėhdże 40, dyžbja powyschcny podżél dopłaćicź, ale potom nimaja žaneho prawa na wróćośarunanje. Tole śłyschanschi, šu wjele, kotiž šu wutkunjenje pschiwopwėźeli, šo rozbudźili, je sajo wróćo wjacź. Nalutowanśkim pjenjesam absolutnje žaneho strocha njeźrojo. Njewobmjeśowane rutkowanje śobuśtawow schćita je, so ł nalutowańkow ani śtamancho pjenjeźka wohrożeno njeje. We śwojim sajimaju njech śobuśtawy wėśtym pŕetkowarjam njewėrja. Tuchi nochcedźa lépśche ani wustawa, ani śwojeho bliźśicheho. Hłowna śhromadźizna wscho wujaśni.

S **Adolfskeje Hėty.** Sśrjedu dopołdnja powalichu jelqon wuheń Adolfskeje Hėty. Tutón podawk bėśche mnoho pschiśkładowarjow pschiwabił. Powalenym wuheń šo bjezo tela dołho wjazy njewuźiwaśche.

S **Lomika pola Njeśwacźidła.** W nozy wot śrjedy k śchtwórtku šu paduschi mały hacźik tudomneho źiwnoscerja Nogla wotwuschcźili a pol zentnarja rybow tradnuli. Policija kłėdźi sa śłóśtnikami. Psched néschto njemi bėchu žebi njedocźinżu na hat k kublerja Panacha wothladali, kiž je njedaloko Noglez hata. K rybam śłuschcźeja bėrny, kaŕ a sa lėpschi sajśt też bréschki. Tuż pakośtnizu też tutym płodam śobukajachu.

S **Bukez.** Wėzera wjeczor pela naschcze wśy wotdźeleńje Zitawśkeho źandarmitwa auta, motorśte a druhe koła na śpėchnosć, wobśmėtlenje atd. pruhowańche. Bėsche šo wulki apparat sastojnikow wupóśłał, kiž je wschelakimi nowocźažnymi śrėdkami, kaž śwėtłomjetakami, telefonom wot jeneho k druhemu dźélasche. Mnohy jėźdźerjo, kiž śwoje jėźdźadła w porjedże njemějachu, dyrbjachu tłołstanje płacźicź. Pruhowanje jėźdźadłow bėsche też wjele wcźipnych wujeńjanow pschitwabiko, kiž ł śwojej sabawje śłużbje sastojnikow pschihładowachu.

Se **Zarkow.** Na mėśto śemrėteho knjeza Kocha bu ja wjeśneho źudnika ja Zarki knjes rataŕ Mate Biedrich Lukas pomjenowany a na Lubijśtim hamtśtim źudnistwje do śłużbu wjaty.

S **Lubija.** Tudomna kriminalna policija saja wobschudźerja, kiž je pv zyłej Sakśtej śwoje njekhwalniśtwo wuwonjał. Sajaty je pomognu Dźélacjeŕ Woller ł Leśtawy pola Karlowych Warow, kiž wunuśłene postrowy wot ludźi w Tirolskej pschinjeśe, pola kotrychž ju ludźo na léczinym nocźeśtwjenju hybdili a źebi wot nich pjenjezy pożcźowańche. S kedźbnosću jeneho schulskeho wjednika go poradźi, wobschudźerja sajeeź.

S **Hornjeho Wujéjża.** W nozy ł śrjedże šu rybowu paduschi pola hata na Wujéśogansko-Ledźborjanskich honach nėhdże 3 metry dołhe hacźenje wężowuśtojuje podoru metra śchéroko pschecźeryli, wodu dospołnje wotpuśćili a ł hata 23 dwajpuntowskich karpow a nékotre linty kradnyli. Po namakanych śtopach šu šo nékotre wožoby pschi kradnjenju wobdźélile.

S **Kamjenza.** Śrjedu 14. oktobra 1931 dopołdnja w 9 hodź. śeńdże šo wokrjesnju wubjerk Kamjenskeho hamtskeho hejtmanstwa k śwojemu śjawnemu pożedżenju w pożedżerni hamtskeho hejtmanstwa.

S **Roholnje.** S Roholnje do Wojerez domoj jėźdźo śnjeboži śrjedu wjeczor Wojerowśi motorowy koleśaŕ. W śawinjenjach psched Roholnju pocźa šo jeho koło wjerhacź a śrasy pschi padnjenju do dróhowego kamjenja, so šo cźežko wobschkodźi. Koleśaŕ śam šo śtraschnje wobodrź. Wón wleceśeśe šo kónz pucźa ke Kinajchtej, hdyž jeho wjeczor wokoło 9 hodźin druhi Wojerowśi motorowy koleśaŕ pschi śylnym dejchcźu nadeńdźe a jemu pomhaśche. Snjeboženeho dowjesechu hnydom do Wojerez, wobschkodźene motorśte koło pak śtajichu do tudomneje korcźmy.

S **Rychwałda.** W nozy k śrjedże króśko po 12 hodź w naschej wśy k wohnju śwonjacźu a trubjachu. Połoratarja a piwoweho wikowarja Kurta Hotaja paleśche so hospodarśke twarjenje, w kotrymž bėsche też piwowe a lodowa pinja samėśćena. Twarjenje so docźiśta wot pali a ł nim so też wschitke ratatśke maschiny, hobrjapalichu. Rychbachka śykawa woheń haścheśe a poradźi so, jón na twarjenje wobmjesowacź. Pschi haśchenju so śykawiny mischtr Emil Nowak na ruzu srani. Kaž je woheń nastaŕ, njeje dotaŕ hischcze śnate. Hakle psched nékotrymi lėtami so śamźnenemu wobžėdżerjej nimaŕa nowe hospodarśte twarjenje wotpali.

S **Brunowj pola Mužakowa.** Straschny njepocźink sawinowa tu cźežke njeśożo. Tu jėźdźeśe žona ł kołom na polo a žadźi śwoju 5létnu dźowcźiczku na dźécźazy, jeđno prėdku na śwoje koło. Njejapżo pschińdże dźécźe ł jenej nohu do kołowych śpizow. Žona padże ł koła a wosta bjes wėdomja a ł cźežko śtschażenymi mośhami leżo. Też dźécźo bu śranjene.

Najnowiše z cyłeho swėta

— **Wuhlady na wjedro sa jutśiśchi njedźeln:** Wobkhowany dotalne rjane wjedro.

*** Pschecźiwo dilli Essenskeho wyschicheho měšćanoscha Brachta śu schtwórtk w nozy bombowy attentat śkuźili. Jako bomba je šo metallowa blescha wuźita, kotraž bė šo ź rosbuchadłom pjelniła. Ju bėchu psches śahrodźinu murja k dilli cźiknuli. Na twarjenju je dźeŕ šo khétra śchkoda nacźinita, tola šo njeje nichtó śranił.**

*** W Gdyni w pólśkim korridoru šu šo nékotre nowonatwarjene domy, w kotrychž pólźy śaśtojniże hyblachu, ź rosbuchnjenjom śwėdźeśteho pluna do powėtra buchte. Pśinowy powod bė šo hakle njedawno pschiprawił. Nėhdże 14 wobydlerjow je šo dozwa wupuśćiło. Hacź dotaŕ šu žydom cźežko śranjenych wošobow do khorownje pschiwjesli, a dźesacź mortwych ź rospadankow wutryli. Katastrofa je śta, hdyž šo do rowow na pruhu śwėcźaty plun puśchcźi. Cźeła šu kaŕ śwobidźene, so móża je ledma jich śwójbni spoznacź.**

*** Do prėnjeho śaśtupjerja měšćanoscha w Marseillu, śapóśtanza Sabiania, šu pschi wólbnej śhromadźiznje ź rewolwra cźelili. Na žoże je kulla miśła. Njeśnatemu winowśi je šo poradźiło cźeknycź.**

Towarstwowski powėstnik.

Budyšin. Jednota ze swojimaj wotdźelomaj knjeżnow a młodźencow ma njedźelu 11. winowca wjeczor we 8 h. w Serbskim Domje Zejlerjowy wjeczor

Drježdźany. Tow. kat. Serbow „Jednota“ wotmėje swoju stwórćėtnu hł. zhromadźiznu wutoru 20 winowca wjeczor ½9 hodź. we swojim tow. domje Bayrische Krone na Neumarkt. Porjad so w zhromadźiznje wozjewi. Bohaty wopyt so wočakuje. Hosćo su lubje witani. **Předsydstwo.**

Khelno. „Domizna“ ma njedźelu 18. winowca wjeczor ½8 hodź. pola Mjenec měsačnu zhromadźiznu.

Luž.-Serbski Sokolski Zwjazk. Předsydstwo na wubjerk zmėje njedźelu 11. oktobra, dopołdnja ½10 hodź. w Serbskim Domje posedźenje. Wšitcy zastupjerjo jednotow so wočakuja. Starosta.

Minakal. Towarstwo „Statok“ na njedźelu 11. winowca pop. w 3 hodź. zhromadźiznu w Lehderec hosćenen w Minakale. Wšitcy njech pśińdu, hosćo su lubje witani. **Předsydstwo.**

„Zjednoćeństwo Serbskich Žonow“ zeńdże so srjedu 14. winowca pop. w 4 hodź. w Serbskim Domje we kofejowni k porjadnemu posedźenju. Wočakuja so wšė sobustawki, lubje witaju so hosćo.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smole w Budyšinje. — Za lokalny dźél a feuilleton: A. Dahnan w Budyšinje. — Za nawdźiki: G. Janak w Budyšinje.

Jetzt wieder La Laßla für Hausfrauen und Kinder
Glückstüten
R.M 50.000 IN BAR und 40.000 SACHPREISE
GRATIS! Holen Sie die Glückstüten bei Ihrem Kaufmann!

PREISVERTEILUNG WEIHNACHTEN
M 1931 34-60

ERÖFFNUNG
EINER NEUEN

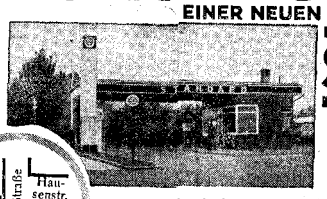

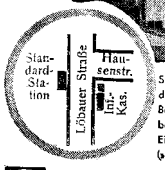

STANDARD STATION BAUTZEN

Sie erhalten hier »Standard«-Benzin und Esso, die hochwertigen, reinen, stets gleichmäßig guten Betriebsstoffe, sowie Standard Motor Oil, das bewährte Autoöl. Ferner stehen hier sämtliche Einrichtungen des zeitgemäßen Autodienstes (»Standard«-Kundendienst) zu Ihrer Verfügung.

DEUTSCH-AMERIKANISCHE PETROLEUM-GESELLSCHAFT

Kalmuk-jaki
brune, čerwjene, modre muflt., wulkeje 46 jenoj 3.95

barchent-jaki
znate tołste ge. nowe muflty, wulk. 44: 2.50 2.80
ma Jan je na składze

Ander. Kasper
(měr. Zl. Pilopp)
w Budyšinje, Burglehn 11

Wšitke nicowadła

Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Serbske tačele
(Gramofon Platten)
ma na składze
Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej gr. 4

Pola nas **tunje**
hermanske wosebitosće

Wobhladujce sebi naše wukładne wobłoženje

Hamburgske měšenje	½ pt. jenož 28 pj.
Anisowe kuski, mate	½ pt. jenož 30 pj.
Bayerske malcowe kuski	½ pt. jenož 35 pj.
Łam. mjetličke, syrjoje wočešat.	½ pt. jenož 29 pj.
Mlokowe placki,	½ pt. jenož 40 pj.
Dźiwadłowy konfekt	½ pt. jenož 45 pj.
Kašlowe měšenje, zawalene	½ pt. jenož 45 pj.
Płodowe walle, najl. pjenjenje	½ pt. jenož 48 pj.
Streslowe kulki, po rumu słodź.	½ pt. jenož 48 pj.
Spec. čaj. přikuski, pot. z šokol.	½ pt. jenož 50 pj.
Plestrowe kamjenje	½ pt. jenož 30 pj.
5 tfl. krem. šokolady	jono 100 gr. jenož 95 pj.
5 tfl. blokow. šokolady	jena 100 gr. jenož 95 pj.
4 tfl. najl. dobromł. šok.	jena 100 gr. jenož 1.00

Rekordne wosebitosće
5 tfl. wšel. šokolady jena 100 gr. jenož 1.00 hr.

Wobhladujce sebi naše wukładne wobłoženje

THAMS & GARFS
w Kamjencu

Kedźbu!
Kamjenski hermank

Poskićam bjezkonkurencne najnižše płaćizny
Zymske mantle, kožuc jaki wot 40 hr., njepřemokawe jaki, kholowy, wobleki wot 20 hr.
Ręču sarbski!

H. Marschke w Kamjencu Oskar Müllerstraße 8

Chceće-li něso předać abo kupić wozjewće to čitarjam Serbskich Nowin

---

Waš elektromotor
spušćomuje a tunjo **wuporjedźam.** Derje wuprubowane broncowe kładźenje
Max Büttner
metalowa lijerńja w Jenkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotoŝkej hasy 8

Dla spušćenja ratarstwa
předawam wšón
žiwy a mortwy inventar
Ryćerkubło w Zlyćinje pola Łaza

Schupo!

Hdźe so něšto stawa?
w Kamjencu
ke
hermankej
pola firmy
Franz Mrsíny

Mužace mantle	25.- 35.- 45.- hač do 70.- hr.
Žonjace mantle	10.- 15.- 25.- hač do 40.- hr.
Dźěćace mantle	7.- 12.- 18.- hač do 22.- hr.
Njepřemokawe jaki	10.- 12.- 15.- hr.
Mužace kholowy	3.50 hač do 18.- hr.

Zymske jupy, tunjo **Wobleki,** wulki wubjerk

Nawěški přińcesu wuńžka?

Wše družiny hnojidłow
ma stajnje na składze
Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Poručam po přihódnych płaćizna,ch
Motorske kola kóžd. znamki jězdne kola za žony, mužow a dźěći, Bubi-kola a šuńkadła (Trittroller), šijace mašiny, Zimace mašiny, gramofony, sódle, narunanske dźěle atd. wobeswětlenja za motorske a ježdne kola, dyzadne lampy a baterije, nakhribjetniki, sedłowe přikrywki, dźěłace sedła, přikanski kompresor — lohke přikanje, radiowe připrawy znate znamki, wuporjedźanja cumalěrowanje a niklowanje
H. Paul Gräfe
mechanikarski mištr
Talstr. 7 **w Kamjencu** Tel. 670

Stary, dobry
cahambra hońtwjeński žitny palenc
Bellaria pohonowe wino — aromatiske a miłe
Winowe kisało, kisałowy sprit
jenož prawy wot firmy
-Likěrowa fabrika **Carl Hammer w Budyšinje** Winowa wikowarnja

---

W znamjenju nuzowcho wukaza!
Poručamy našim sobustawam nowozawjedźeny
burski khlěb
z naŝeje samsneje wulkopjekarnje. 4puntowski khlěb
jenož 58 pjenježkow
Předawamy jenož sobustawam
Tworykupne towarstwo w Budyšinje

Sedłarske a wutykane twory
ma na składze, zhotuje a wuporjedźa
C. Junghannß prjedy **Emil Schubert**
na Jerjowej hasy

---

fotowe
projekcijowe
powjetšeńske
domj. kinowe
aparaty
a wšě wěcy za amatěrske fotografowanje
FOTOWY DOM
Richard Hutha
mějićel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy čisło 18
Wuwiwanje filmow a płatow kaž tež wotčahi wěcywustojnje a najspěšniŝo

---

Kóń
derje čahacy na předań
w hoscencu w Nowej Wsy
pola Rakec

Kruwa z čelećom
dobra dojka na předań
w Praskowje čo. 3

Wysokosuć. kruwa
na předań
w Komorowje čo. 33
pola Rakec

Sylna mloda wysokosuć.
čehn. kruwa
mjez 2 na wubjerk, na předań
w Nowej Wsy 18
pola Rakec.

Kubło, 80 jutrow
k přenajeću. 5000 hr. su trěbne. Bliže zhoriće we wudawarni Serbsk. Nowin.

Kachle
kiž wutrajnje wohrěwaja
poruča
Walter Voigt
wikowarnja ze žełezom
na Jerjowej hasy 3

Wosebity wobkhod
za
nawočnicy, šćiparje (Klemmer)
dalokowidy atd.
Specialist
nowočasneje wočneje optiki
Erich Lenz
w Budyšinje na Hošic hasy
(Nowotwar khorobneje kasy)

Hoscenc w Sernjanach
Njeđźelu a póndźelu **kermuša**
na wobymaj dnjomaj **reje**

Našemu dołholětnemu starosće
Gusće Bartušej
a mjewjesći
k słubej nawutrobniše „Na zdar“
Jednota Sokoł w Rakecach

Žonj. lěkař dr. Wünscha
přepołožeše 1. oktobra swoju
privatnu kliniku a rěčne hodźiny
do swojeje ležownosće **Wallstr. 6**
Rěčne hodźiny wšědnje 11—1 hodź.
3—5 hodź.
nic pak srjedu popołdnju

Přiloha k čisłu 237

SERBSKE NOWINY

Sobotu, 10. oktobra 1931

Serbske cyrkwinske nutrnosće

Spěwna kupka „Lumir“ zarjaduje w přichodnych tydźenjach w přezjednosći a z podpjeranjom wosadnych fararjow we wšelakich cyrkwjach liturgiske nutrnosće. To budu stajnje njedźelu popołdnju ¼4 hač 5 hodźin. Spěwarjo, hižo dawno so na to pilnje přihotuju, zanjesu při tutej składnosći najrjeńše čisła z pokłada serbskeje hymnologije, kiž je bohatša, hač sej někotryžkuli mysli. Duchowny změje při tym spěwy zwjazace krótke narěče. Nabožna zmyslenosć a spěwna radosć we cyrkwinej słužbje Božej tak być rjenje přihotowana a pozběhnjena. Prěni pospyt w tym zmysle budźe sobotu 31. oktobra (reform. swjedźeń) popołdnju w Bukecach. Jeli naš lud tutón wotpohlad rozumi a podpjera, słeduja potom dalše zarjadowanja w Budyšinjo Michalska cyrkej), Budestecach, Hodźiju a Radwerju. Nadrobniše rozprawy přinjesu w prawym času Serbske Nowiny.

Cyrkwinske powěsće

19. njedźela po swj. Trojicy. — 11. winowca 1931.

Z Budyšina.

Prědowański tekst: Jap. skutk. 20, 17—38.

Superintendent Fröhlich ma cyrkwinsku visitaciju w Husecy.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ⅛8 hodź. farar Schneider a přip. w 12 hodź. farar Siegemund prědowanje; wječor ⅛6 hodź. ma farar Berg spowědź a Bože wotkazanje.

W Marijnej a Marćinej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. farar Siegemund prědowanje (cyrkw. hudźba); wječor w 6 hodź. ma farar Paul prědowanje wo křesćanskim wukhowanju wopiłcow přez Módry kříž.

Zběrka za naš dom za dźěći, při wječornym kemšenju w Marijnej-Marćinej cyrkwi k lěpšemu ev. cyrkwinskeho Módreho kříža.

Křćenja ma we woběmaj cyrkwjomaj farar Schneider.

Póndźelu pop. w 3 hodź. je w Radnej pincy konferenca duchownych. Přednošk fararja Siegemunda Budyskeho wo psychologiji w theologiskim a cyrkwinskim myslenju. — Wutoru pop. ⅜3 hodź. je we Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelnišće. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farar Berg biblisku nutrnosć w evang. towaršowni na Hórnčerskej hasy. — Srjedu wječor we 8 hodź. ma superintendent Fröhlich bibliski wječor w Tuchořskej cyrkwi. — Srjedu pop. w 4 hodź. zeńdźe so žónske misionske towarstwo za zwonkowne misijonstwo) w Societät. — Srjedu ma farar Schneider koło evangelskich šulerkow — Štwórtk wječor we 8 hodź. změjetaj fararjej Große a Siegemund přihotowanje na kemšenje za dźěći we evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6. —

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Póndźelu wječor ⅓9 hodź. koło žonow, wutoru wječor we 8 hodź. młodostny wotrjad, srjedu pop. wot 5—7 hodź. młodźinska syła, srjedu wječor ⅓9 hodź. hłowny wotrjad.

Džak za nadobne žně

(Wobraz je wjsy.)

„Wěsch, nano, schto Cźibanez Michał prajesche?“ rjekny hólcejc nanej, hdyž dźenja na žnjowym džaknym dnju psches pola nózkowaschtaj a nan na to k rěcźi pschinjesze, schto po prawom tajki žnjowy džakny dźeń je. „Wěsch, schto prajesche? Woschcěrascheše ho a měnjesche, so je to wschitko „dwoc“ ſ tym zwlym džaknym zwjedźenjom. Tehodla niczo mjenje a wjazy nimasch, byrnjez Bóh we, kak pobožnje cźinić, abo nic.“

„Mój hólcje! Tajke nješchto je Cźibanez Michał woprawdźe rjekł? Dyrbjał ho haněbowacź, tutón njechmany, bohasabyty rjelpuſ! Wón je někajke pjat lěta je schule a mo hižo tajkele gravowcźiwe rěcźe! Nó, cźakaj, mój hólcźo, to jeho nanej praju! Mě, mě, mój hólcje, na tajke nješchto njepohłuchaj.“ Tajke njehanbite rěcźe ſej njebjelki Wótz derje spomjatkuje. Njemyłlisch znadź ſej, so jeho to hacź do wutroby boli, hdyž je wschitko tak rjenje narocźeć dał a cźłowjekojo jeho potom takle hanja? Kaž ſzyła Boha njebyło a druhe podobne wězki? Wěso, famo wot ſo nam wschitko do klina njepada. To wschak je prawje. Wo tym ſnaju rjanu schtnezku:

Bóh dari rolu, njeda pluhi,
Da žórlicź wodu bjes bańkow,
Da krutwy w hrádźi bjes bowow
A sena rosćeć, niz hnydom płat.
Sam ſe ſwojeje mozy dźěłacź
A ſe ſwojeje myſle tworicź,
Sam ſ rosomom a ſ słowu myſlicź
Tu cźłowjek dyrbi na semi!

A tak je woprawdźe, mój hólcźe. Wěsch tola, kak ſmy lětża zyle naléčźo a léčźo ſajzo wot ſaſneho ranja hacź do pózdneho wječora ho dreźi a draczowacź dyrbjeli. Haj, ratarſke dźěło ſane mědlifanje njeje. Szyła pschi tajkej njeſmérnej horzoce, hdyž rano ſa ranjom takle wokoło dwěmaj abo najpozdźischo w tſjoch ſtawasch a ſ ſoju na ranjenju won cźehnjesch na łuku a pódła do dźerzeła. Hdyž ſy potom někotre fóry naſnyk a trawu rosmjetał na ſuchenje. A hdyž je ſucha, tajke fóry ſyna domoj woſtyru, ſo mója ledma do brózńje nutš. A je wotkładzeny hacź do cźmowego wjecora a pschipódła hischcze ſtót napizowacź. Haj, mój hólcźe, potom wěsch, schto ſy nadźełał. To cźi ſpisch njekolebany, kaž ſarazeny. Někajke tři, schtyri hodźinki! Dokelž nasajtra ho dźeń ſaſo tak ſabocźina. A potom na ſitnych ſnjach, hólcźe, to ſamu wěsch, kak psche kóſeje a rjebła dźe. Haj, mójezich rjez, to cźi takle te zylicźe łéto dźe. Wschudźe masch cźežeše dźěło, hnjło doſcź maſane. Sšam wěsch, kajki ſym druhdy wokoło schtórni, na rukach a hłowje. Takle pschi mlócźenju a na polu ſa bróńjenni, hdyž ho tkětro kuri. Hacź do wuſchom ho proch naſzyda a ſjwerbi.

Haj wſchak, to cźi hinak njeje na ſwěcźe, mój hólcźo. Wóh luby Knjes da wſchitko roſcź a dawa nam wſcho bobre, ale ſo dyrbjake nam nétko pjeczene kawli do huby łětacź, tak tola wěſt nje ſteja. Dari drje nam mnoho bohacźe, ale pschedźěłacź a dodźěłacź dyrbimy ſej ſami. Schtóž potom pilnje na nohach njeje a wſcho w rjedźe nima a hromadźe njedźerži, ſchtóž woſzebje njeſlicźi a ſo njepróſuje, tón je hižo wot wſcheho ſpocźatka tak rjeł potowy. Hdyž ſy na pschikład łénje drjechmo, abo tak ſkupy a njerodny a pyr na polu njewoſſtronſich a jenu roſcź dasch. A ludźo ſej myſla, ſo hižo druhe žně roſtu. Hdyž ſtót derje a porjadnje njepjizujeſch, abo dasch zyku ſahrodku roſhrjebacź, prjedy hacź ſtót do rjada ſtajiſch. Hdyž nasch hewak k wschemu pjenjes doſcź, takle ſa motorſke, awto abo radźio a njemóżeſch ſej ani kmany juchowy ſud kupicź abo druhe trěbne wězy do hoſpodarſtwa a potom nastajnje ſej to a tamne pola ſuſzoda poſcźujeſch, kiž cźi ſwjetſcha njerad da, dokelž ho niczo pschi tym njeporjedźi. Hdyž takle poi dnja w korcźmje abo pola ſchenka na dźeſaće ſedźiſch abo

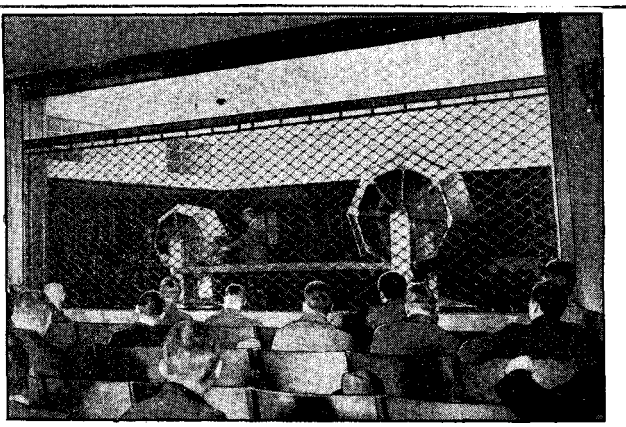

Z noweje cehnjerje prusko-južnoněmskeje rjadownjoweje loterije. Z pleśenym grotom stejitej cisłowe a dobyćowe kolesy. Prusko-južnoněmska rjadownjowa loterija je začahnyła do swojeho noweho domu na Viktorijnej drózy w Barlinje. We wulkej zali, hdźež móże 170 wosobow sedźeć, cahnu so losy mnohich tysac wočakowacych za żeleznym plećidłom ze „zbožowneho hornca“.

Měrćin Nowak-Njechorński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Mostar — je to hłowne město Hercegowiny, ma wokoło 17 000 wobydleri, je natwarjeny we wudolinje rěki Neretwy, tam, hdźež wona z hór so wudobywa na Mostarske polje (runina).

Potajkim přijědźechmy do Mostara po nimale bjezspańnej nocy a běchmy tuž khětro mučni. Staw běchu kaž rozražene a ja běch někak wobužny. W korčmje njedaloko dwórniša swoje wačoki zawostajichmy, potom nas wjedźechu do — kupjelow. To so mi njelubješe . . .

Wo Mostarje běch hižo wjele słyšał, běch widźał wobrazy wo tutym idylskim městačku a jeho wjeleslawnym prastarym mosće. Nětko nas wjedźechu naraz do kupjelow, do nowočasneho, přepyšneho, přewulkotneho twarjenja, kiž mohło cyle derje so přesadźić do najelegantnišich lěkowaniščow srjedźeneje abo wječorneje Europy. Ja mějach začišć, zo so twarjenje njehodźeše sem do tuteje dźiwjoromantiskeje krajiny z jeje prěnjotnym, z přepychu a civilisaciju hišće njeskaženym hordostnym wobydlerstwom. Začuch nahle we mni wubuch dźiwjeje hidy přećiwo bjezbóžnej civilisaciji, kiž nas přesćěhuje hač sem do zbožowneje Juhosłowjanskeje . . .

Dostachmy snědanje — europski kofej a běły khlěb ze złotej butru a z kokorom. A ći pinčnicy — woni běchu runje tajke wostudłe posłužowanske mašiny kaž to bywaju wšudźe druhdźe w „civilisowanym swěće . . .

Wučeknych.

Najprjedy wróćo do korčmy, hdźež běchu naše wačoki. Dotal běchmy přez cyły tydźeń pospochi khodźili w sokołskej drasće. Ale ja dźensa njechach być Sokoł. Chcych być wšědny človjek, dundak, kiž nima žane winowatosće, khiba bójsku winowatosć, wužiwać Božu stwórbu a Boži swět tam, hdźež hišće njeje nakaženy přez človjesku civilisaciju. Wusłečech so sokołsku drastu a podach so tak w civilu dundajo do města. Sokołsku drastu hišće přepodach češkemu krawcej w mésće, zo by mi ju zaso trochu wučišćił a wublotował — wona woprawdźe wjacy rjana a pyšna njeběše.

Dundach po Mostarskich hasach samlutki. Mostar nima jenotliwy raz. Hasy wokoło dwórniša dopominaju na Europu, su potajkim wostudłe. Ale čim bóle so zdaluješ wot tuteho srjedźišća civilisacije, čim rjeńso je wšitko. Běle dźamije so błyšća — je jich w mésće přez třicyći. Najrjeńša je Karadźos-Begowa dźamija ze swojim rjanym kulotwarom a ze studnju wučišćenja. Při dźamijach namakaju so srjedź města hišće te stare muhamedanske pohrjebniša. Su khětro zanjerodźene, trawa a šćudr rosće po nich, kury tam hrjebaju. Wěriwy muslman so njestara wo městno, hdźež tłaja smjertne powostanki njeboćičkich, wšak je duša w zbóžnišim městnje — čehodla potom měć zańć městno, hdźež jenož kosće tłaju? Prawje ma. Narowne kamjenje křiwje steja, zapaduja. Kamjenje muskich su pyšene z turbanom.

Wokoło rjaneje stareje studnje so skupuja staroznate orijentalske wiki. Wšitko móžeš tu nakupować — sad, płody, jědźe, drasty, debjeńki, črije, nadobu . . .

Ale mje wabi starosławny móst, wo kotrymž sym telko słyšał, zo je najwustojniši twar swojeho raza po cyłym swěće. Skóncznje jón namakam, přeńdu jón a potom stupam dele na płone pěski k samej rěcy, přetož wottudy hakle maš najrjeńši napohlad. Kajki je to tola khrobły a pyšny twar. Jenički wobłuk zjenoći brjohaj w šěrokosći 28 m, a 20 m wysoki je tutón wobluk. Na woběmaj brjohomaj je móst škitany z krutymi baštami, wěžemi. Móst so mjenuje „romski móst“. Ale tuto mjeno njeje prawje wuzwolene. Je so natwaril hakle w 15. lětstotku. Wo jeho nastaću so wjele powěsćow powěda, kiž potom zhonich wot stareho měšćanskeho złotnika. Najprjedy, w l. 974 je tu pječa był wisaty móst na rjećazach, ale tón tak kiwkaše, zo bě ludźom zatrach, hdyž přez njón dyrbjachu. Turkowski twarc měješe za to, zo je njemóžne, tu twarić kamjeńny móst. Pozdźišo pak je Mostarski češła móst natwaril a tuto mištrske dźełło hišće žadyn druhi za nim dokonjał njeje. Móst pak bě přeco zaso so zasypnył, dóniž po radźe lěsneje Wile (soniny) dweju lubowaceju sobu w zakładach mosta zamurjowachu. Potajkim, młoda lubosć je tak sylna a kruta, zo dźiwy dokonja a zo zdźerža móst na najstrašnišim městnje. Rjany symbol lubosće, njech je powěsć tež dosć hrózbna a njećłowjeska . . .

Ležu w pěsku při rěcy Neretwy a so w słóncu hrěju. Pódła mje dźěći hraja a we wodźe pancaju. Zady muž a žona drobny rěčny pěsk do měchow sypatej, měchi na wosoła kładźetaj, kiž je potom wotnjese. Dźělataj pomałku, bjez překhwatanja. Tu ma kóždy wjele khwile . . . Ja też.

Hodźiny sym tam ležał a sonił a wobužnosć wša je rozpjerchła. Žiwjenje je tola rjane. Potom zaso so po brjozy horje drapam. Z mosta so ći krasny napohlad poskićuje na rěku Neretwu a jeje skalne, nahłe brjohi, na stare město, na běłu Karadźos-Begowu dźamiju. To ja zabywam na nowočasne kupjele z jich pinčnikami uniformowanych wobličow a waſnjow . . . (Přichodnje dale.)

Tři přeća.

Běchu raz tŕo pacholjo na pućowanju a dokelž mějachu samsny puć, tak chcychu hromadże pućować, dokelž to njebywa tak wostudłe jako hdyž samlutki khodźiš. Žadyn z nich pak njebě spokojom *ze swětom*, a tohodla bórzy přiňdźechu na to, zo je to jara njeknićomny swět abo znajmjeńša njeknićomny kraj, w kotrymž žiwi běchu. Kóždy měješe za to, zo je sebi něšto kmańšeho zasłužił a to jich někak troštowaše.

Nětko pak dyrbju wam też powědać, što woni poprawom běchu, přetož to dyrbiće wědźeć. Prěni běše wikowař, kiž płat, kiž předawaše, w brěmjenju na khribjeće nošeše. Wón pak přeco tak tunjo předawaše, zo při kóždym łoću přisadźeše a tola nětko hižo něšto lět wikowaše a to maš sej poprawom wysoko ważić, hdyž bě wobkhod tola tak hubjeny.

Druhi bě blidař a k tomu hišće wumělc we swojim rjemjesle. Žadyn druhi w sydom kralestwach njemóžeše tajku kmanu nadobu zhotowić, kaž wón, to wón sam praješe; wjacy wo nim njewěm, štož jara wobžaruju.

Třeći běše drjewokalař. Jeho dźěło je ćežke, wosebje za cłowjeka, kiž njecha so *skhileć* a to też tuńtón drjewokalař njechaše. Bě tohodla swoju sekeru na bok położił a so rozsudźił, sej na hinaše wašnje puć rubać po swěće. To pak njeje tak snadno, wosebje hdyž sy nawukнjene rjemjesło spuścił.

Hdyž běchu nětko khwilu šli, běchu sprócni a sydnychu so při puću, zo bychu wotpočnyli. Hdyž takle sedźachu, přiňdźe z lěsa staruška; ale njebě to ani wšědna staruška, to dyrbju hnydom rjec. Syny so na trawu pódla pacholow a nětko so jazyki hibachu. Kóždy z tych tŕoch měješe, zo je jasne, zo je jeho rjemjesło najhubjeńše na swěće.

„Je wšak za kóždeho hišće najkmańše, tak kaž je", rjekny staruška, „by so ludźom šło po jich woli, to by swět bórzy był bludnica, to mi wěriće!"

„Haj, to so tebi tak rěči, hdyž njejsy dale pjecy přišła", znapřećiwi wikowař. „Hdy bych mohł, kaž chcu, to žiwjenje by było hrajkanje."

„Nó, što dha by rady chcył?" prašeše so staruška.

„Ow", wotmołwi wikowař, „bych jenož chcył, zo wšitko, štož nacahuju so podléši; to wěsće khroble přeće njeje. Hdy by so mi to přeće dopjelniło, ja bych był spokojom."

„Haj, wězo, potom to ani wumělstwa njeje, zo plat dosaha", měnješe drjewokalař. „Ja wšak bych so spokojił z malićkosću. Njech wšitko, na čož dyrju, hnydom na kruchi póndźe. To mohł wulku hromadu drjewa na dźeń kalać a bych měł hišće khwilu k wobjedej hić."

„Hdyž staj wój dwaj nětko rjekłoj, što byštaj rady chcyłoj", rjekny blidař, „chcu ja też swoje ponižne přeće přednjesć, kiž scyła ničo njepłaći. Bych sej přał, zo wšitko, štož hromadu sklepam, skałokruće sedźi. To bych měł wotbytk za swoju tworu a ruče by to też šło."

„To dźe su ponižne přeća, ty stara kuzłańčka", rjekny drjewokalař, dyri staršku na ramjo a potom swojimaj towaršomaj poskići ščipku tobaka.

„Haj, ale wěrće mi, wy byšće to wobžarowali, hdy bychu so wam tute přeća dopjelnile", měnješe staruška a wza swój koš, zo by wotešła.

„Ně, woprawdźe nic", zawołachu wšitcy tŕo nadobo.

„Dokelž tole wěriće, njech budże po vašej woli", rjekny staruška; „wšitko, štož načahuješ, njech so podléši. Wšitko, na čož dyriš, njech na kruchi póndźe! Wšitko, štož hromadu sklepaš, njech skałokruće dźeržił" Mjez tym, zo tole rjekny, dótkny so staruška z kijom kóždeho z tych tŕoch pacholow a so zminy.

„To běše dźiwna staruška!" rjekny jedyn. „Hdźe dha je poprawom wotešła?"

Haj, to nichtó widźał njebě.

„Pomyślće sej jenož, hdyž to woprawdźe by takle było, kaž wona praješe;" měnješe drjewokalař a dyri z ruku na štom a hlej — tolsty štom hnydom srjedźa na kruchi dźěše. Wšitcy so tak jara zadźiwachu, zo hnydom poskočichu a drjewokalař dyri na druhe městno štoma a štom też tam na kruchi dźěše.

Tuž blidař dwaj klockaj drjewa hromadu sprasny a hlej, taj skałokruće so lépištaj. Wikowař pak wza trubu platu ze swojeho brěmjenja a iu načahowaše a ta bu dale dlěša. To wšitcy tŕo z radosću wołachu a juskachu a z čapkami machotachu. Nětko dźe so wjesole žiwjenje započnje, to bě wěste, a tuž so zaso podachu na puć a dale čehnjechu.

Po khwilcy wikowař wućahny z kapsy swoje rubješko, zo by smorkał. Při tom pak připadnje za nosom sćahny a to njebě derje, přetož nós bu dlěši, haj štwórćłohéa dlěši dyžli prjedy běše a to ma pola nosa hižo wjele prajić. Hdyž drjewokalař to widźeše, dyrbješe so z cyłeje šije smjeć a dyri sej na nozy a — rac — dźeštej tej na kruchi. Blidař pak so wšemu temu tak dźiwaše, zo jenož „Ow" zawoła a dłóni hromadu prasny, — ale tej njemóžeše nětko wjacy rózno dostać, wonej so kruće jena druhej dźeržeše. Nětko bě zlě z nimi, to móžeše sej myślić! Wikowař spyta, swój dołhi nós zaso wróćo stłóčić, ale to njeńdźeše; drjewokalař chcyše hić dale, ale to też njeńdźeše. A blidař wokolo skakotaše a spyta dłóni rózno torhnyć, ale to bě njemóžno.

„Och, kak *hłupi smy tola byli!*" wołachu wšitcy. A hłupi běchu też byli. „Hdy bych tola był kaž prjedy", skiwleše blidař. „Bych woprawdźe dźěłał. Ja dźě woprawdźe njemjach přičiny skorźić!" Druhaj runje tak myslešaj, ale nětko bě přepozdźe mudry być.

Kak je so jim dale šło, njewěm, najskerje dźensa hišće steja na starym městnje.

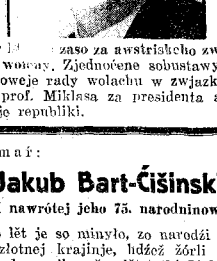

Profesor [illegible] **zaso za awstriskeho zwjazkoweho presidenta wolcny.** Zjednoćene sobustawy nacionalnej zwjazkowoje rady wolachu w zwjazkowej zhromadźiznje prof. Miklasa za presidenta awstriskeje zwjazkowoje republiki.

P. Krječmař:

Jakub Bart-Čišinski

K nawrótej jeho 75. narodninow.

Jenož 75 lět je so minyło, zo narodźi so 20. aug. 1856 w kuzłotnej krajinje, hdźež Žórli a kluskota klóštrska woda, majka přez lětstotki Kukowske hrodźišćo, w Kukowje Serbow najwuznamniši basnik Jakub Bart-Čišinski jako syn serbskich starších khudeho pokhoda. Stó bě sebi tehdy myslił, hdyž jeho č dupje přewodźachu, hdyž jeho w kolebey tujachu, zo budże přětrać bědow žiwjenje, zo budże hobr ducha serbskeho luda!

Wosud bu mnohemn cłowjekej do kolebki położeny, zo njeby měr prjedy namakał, hač je namakał poslednju sparnu komorku. „Bližšeho słowow, lubosć *pak hida, zbožo pak ćmu do žiwjenja kida.*" *Tuto* wuslowo była tu woprawdźitosć. Jene pak njemóže nichtó cłowjekej z wutroby torhnyć — swoju mysl, a basnikej nic słowo. A tutoho žiwjenja wotraz su jeho basnje:

Mi žiwjenje bě bój a běda,
A brón a škit a puć bě pjero.

Dźensa, hdyž kłonimy swoju hłowu před tutym hobrom serbskeho luda, hdyž ćepjemy wo swoju hrudź a zatřepotamy hač do nutrin wutroby, hdyž spominamy, zo je tak zahe, roztraseny na ćele a na duši, wot nas šol, sćicha wopomnimy jeho žiwjenje a skutki:

Jakub Bart-Čišinski narodźi so w luboznym Kukowje jako syn Bartec abo kaž jim do domu rěkachu Sewćec mandźelskeju. Wukrći so na mjeno Jakub. Sydom lět dołho khodźeše do Kukowskeje wučeńnje. Dokelž njewšědno dary ducha wotkrywaše, wotamkny so jemu puć, kiž wjedźeše k dostojnosći „Knjezoweho służobnika". Wukhodźiwši této tachantsku šulu w Budyšinje a wot jutrow 1870 hač do Michała 1871 preparandu katolskeho wučeřskeho seminara w Prazy. Na tutej historiskej pódźe naby słowjanskeho ducha a jemu horješe so wutroba a sapaše w swjatym zapalu za swój mały serbski narod. Bu 1877 starši „Serbowki", w kotrejž bě žiwy Hórnikowy duch. Dostudowawši a wustudowawši wróći so do wótcneho kraja. 27. měrca 1883 bu wuswjećeny na měšnika. Njebě jemu popřate skutkować dołho mjez serbskim ludom. 1883 bě kaplan w Ralbicach, 1884 bu administrator w Radworju a hižo lěta 1887 jeho wotwjedźe ze Serbow a w samsnej cuzbje rozwijeja so młode a mnjenje lěta basnikowe. W njewjeselym dróhowanju dowjedźe jeho kaplanska służba do Sěrachowa, 1889 k dwórskej cyrkwi w Drježdźanach, 1896 do kowarniskeje začornjeneje Kamjenicy. A zaso wróćo, kaž žołma, dróhuje basnik 1901 jako farski administrator do Radeberga a rozdeľany na ćuwach, hižo lěta 1903 *na wotpočink do raja swojich dźěćacych sonow*, do Kukowa-Pančic, zo by tu njezastał dołho, ale dokrući 16. oktobra 1909 tu poslednju kročel do ćicheho Wotrowa, hdźež jeho rozbolano ćěło nětko spi spar měra a pokoja.

Hłuboko zrudźeny steji serbski lud při jeho rowje. Nětko hakle je spóznał, što je z Jakubom Bartom-Čišinskim zhubił, hdyž je roztorhany na ćele a duši na pěco zaúdźelił ert a płomjenite wóćko.

Serbski narod je zhubił swojeho wulkeho, najwjetšeho poetu. Hdyž smy w Zejlerju měli swojeho ludoweho basnika — nam Čišinski wupłodźił klasisku periodu našeho basnistwa. Zejlerjej čerpaše z narodneje pěsnje a přikłoni so też jeje formje. Čišinski wuknješe z rozkćěwaceje ćěskeje poezie a přikłoni so też jeje formje.

Z „knihu sonettow" w lěće 1884 wotewri nowu dobu serbskeje poezije. Krasne myslički zakuzłane do zdobneje réče a formy to bě tendenca tuteje knihi, kaž też knihi „Formow", w lěće 1888 wušeje. Jeho impulsivna powaha wupłodźi howrjace žiwjenje. Hižo na kóncu „Formow" je réč wo „roztorhanych trunach", „Mi so spěwać njecha" a „Mje ćěrja do satiry", tak stona wotrašena wutroba a krej so mući. Ćiše płuwa jeho žiwjenje w knizy „Přiroda a wutroba", kaž ćolmik na žolmičkach, w nałétnim duchu, w słónca měrnym swětlenju a spěwje ptačkow. Tola sćěhowaca perioda so njewjedrata wubudźi, wutwori. Njedorozumjenje krajanow, lodowa zymnosć swojich doma a hišće wjacy ranjaca liwkosć tych, kotrymž z krwju swojeje wutroby pisaše, basnikowu dušu zajědni.

W njeěujacej cuzbje zhórknychu dny samoty, wupłodźi so kniha „Ze žiwjenja" 1899, hdźež w zymnicy a w ćmowych khwilach klińca struchle, płačite, dotal njesłyšane hłosy, kotrež dobudźa wyšinu w knizy „Z křidłom worjołskim" 1904. Wša romanca wutrobnych płačow přeńdźe k ironiji, k zajědliwosći *sarkasma stopnjowana wubuchnje tu jerje.* Tu rozličuje swoje žiwjenje a ze swětom a z ludźimi so rozličuje. Hdyž pak je potom zaso domach, w měrnym přistawje, je preć wšědny hołk a swětne starosće: „Bart mortwy je, nět Čišinski je žiwy." Měr duše a wutroby klinči a pozłoća knihu „Za ćichim". Je měr namakał, dokelž je z kóždej žilku swojeje bytosće zakorjenjeny w Bohu. A harmoniscy skónči swoje žiwjenje. „W pruzy njebjeskej" je hišće tu žiwy, ale žedźi za tamnym rjeńšim swětom.

Za wšě basnje Čišinskeho je wuznamny jeho razny, wótćinski hłós, tola też Bohaćesćowność. Wosebje „Serbske zynki" su połne lubosće k Serbam, k dominje. Sama lubosć klinči z knihow „Wysk a stysk" a „Z juskom wótćinskim" (1903, 1904). Njewučerpajomna je basnikowa lubosć, wutroba, hdyž chce serbsku zemju, kiž je „radosć moja, žadosć moja", wosławić a khwalić tule zemju serbsku, serbske cyrkwje, serbsku khorhoj, serbske prawo, serbsku réč, serbsku młodźinu a towarstwa.

Čišinski basni z hłubin duše, z doživjenja, je mo-

Z našich serbskich towarstwow

Serbske towarstwo Handrij Zejler we Łazu

Serbske towarstwo „Handrij Sejler“ we Łazu wotmě swoju měrčacku shromadźiznu njedźelu 4. 10. t. m. pola Scholeźiša. Rozpominachmy towarstwowe należnosće, wosebje spominachmy na towarišca Scholźiga se Morikowa, kotrohož je nam smjerć wotwołała. K jeho wopomnjeću shromadźizna postany. Njebožčicki běšče dowěrnik towarstwa wot dnja założenja serbskeho towarstwa a je tuto dźěło se wjelej zwěru za towarstwo wobstarał. Běšče zwěrny wopytar naišich shromadźiznow. Jeho radu smy hišće trjebali a wobžarowachmy jeho łažu smjerć. Jako noweho hosbuława mózachmy knjesa Jana Morikowa do towarstwa přiwitać, a to s bratrowskimi spěwom. Na to rěčachmy wo Sejlerjowym žiwjenju. Je nam wjele sawostajił, jo bychmy tola trjebali a wobkhowali zwěrnu herbstu duschu. Njech žeby tójšy kupi Sejlerjowe spěwy, jo bychmy je hóle a hóle sesnali. Sćmy sapočeli jeho spěwy přichodnoschowaś. Na shromadźiznje so wobwołeli Lipiczanski student knjes Schołta a poda nam zyzku kopizu Sejlerjowych spěwow) „Wječaśow“. Tak so wšěchnu lubjesche, so, dokelž su wulke akademiske próźdniny skoro ke kónzej, a naše towarstwo hišće tak chže studentow žiwjschcej, budże přichodna shromadźizna hižo posledniu njedźelu oktobra, hišćeze raz pola Scholeźiša a to hižom popołdnju w 3 hodź. Na tutu shromadźiznu chcyli wschitcy přińdźeś. Budźemy wot naschich studentow knjesow Valerja a Scholtu wjedźeni do žiwjenja naschego Handrija Sejlerja w jeho pśinjach a tź w jeho krajnej ludźiže. To wschitko ma Serb wědźeś a nanuknuś. Tak hraješe pschećelam a žuśodam, so by była shromadźizna bohace wopytana. Na serbske towarstwne shromadźizny so stajnje hoseo ludze žobu pscheprosycha. Na tutu wosebitu shromadźiznu chcyli naschi młodźinu pscheproseś a njech žeby tola blize tute shromadźizny wobhladu a budże hnydom hódnosć spóznaś, so je za młodźinu w njej wjele dobrego, schtoż tu dźensa człowjeka bohatego cźini pschi wschej šawtrošći, kiž so wschudźe schsri. Cźaśy su taśe, kajšeś su ludy. Wukśtejcź so pschego hodźi a k tomu maju słužiś tajke shromadźizny.

Budźe čoplišo a potom přeměnjate wjedro

Po symnym, mokrym pózńejšeju, kiž horakym krajinam žamo hižo žneź pschinješe, je winowź so nam pschedstajił s cźoplišim wjedrom. Sćmy doklali rjanu podnaźymu, kiž mějesche we wjeczornej Nankej žamo lětni raj.

Tuto šaćadne pscheměnjenje wjedra sawinowaśchtaj nitkaj wichoraj, kiž cźopły łubtropiski powětr na Europu pschinjeśeschtaj. Kónc tydzenja so najprjedy wotstroni symny powětr je šrjedźnjeje Europy a žyšna atlantiska wjelicina, kiž njedźelu sezkhowasche, bu wot druheho zyflona teź rucje wottwarjena. Wón šrjedu rano wotpočeźowasche nad žewjernym morju. K juhu so dobywaju pomjetny zyklon šlaty potom šrjedu rjane wjedro pola naš a sawinowa deschcje. Ale hižo w nozy k schtwórtkej so wjedro šaźo polěpschi.

Dokelž šaźo nisti zyklon so šesady Islanšeje a Schotiskeje wudobywa, mamy wocakowaś šakadne pscheměnjenje nětcźišeho wjedra. Najprjedy budźe snowa cźopliśo pschi južnych wětrach. Potom pak wětry wot wjeczora nam pschinjesu deschcje. Hacź šrjedź pschichodneho tydzenja nam snowa šiwnje rjane wjedro, njehodźi so hišćeze wěschcźicź. Najšferje wschak tomu tak njebudźe.

Dyrdomdejski žiwjenjoběh ženija

Khětźe sabywa šiwět, a tohodla dopomni drje so nimo někotrych wězywustojnikow ledy hišćeze něchtó, schtó je był Willi Morgenstern. Wošebje, dokelž njemjenowaschе so hižo šiwka Morgenstern, ale Rudinoff! Ale teź tole njeno njeje wjazy běžne, a najwjetschi dźěl njemóže žebi teź pod nim wjazy něschto pschedstajeć. Pschi tom běšče tónle Willi Rudinoff nětdy europika šławnosć. Wón dokonja wschitko. Schtož cźinjeschе, schtož šapočinaschе, to wón mózeschе, a wón drje je měł na 35 powołanjow, prjedy hacź wumrě. Se 64 létami šu jeho njedawno we Winje pohrjebali, hdźež bě so wón še šwjatkom pjenjes wróćo šešahnył.

Rudinoff pokhadźeschе ſ Angermünde a wopuschćeł gymnasij hižo je schtwórtej rjadowinju. Tu měsejschtaj wobaj dźěłaj, wuczerjo a schuler, dosć, pschetož wón běschе hižo tehdy ryšowaŕ karikaturow, kotrehož so wschitcy bojachu! A koho je žebi w kwarcźe sa model wubrał, móžemy žebi derje myślićź. Wuhnawschi jeho je schule zastupi wón jako wucźownik do jeneho wobkhoda ſ drastami, statistowaschе pak šobom darmo w operje, dokelž chžeschе k jewischcźu. Wschpódoła ryšowaschе wón a wopytowaschе schulu wumětstwa. Tak njemóžeschе wuwoštaćź, so bórzy k zirkušej pschińdźe, hdźež bu jedyn ſ najpožadanischich špěchnych molerjow. Ale w Schwizy šešna so wón še šnatym bajnikom Frankom Wedekindom, kotryž wja žebi jeho léta 1887 šobu do Muichowa. Tam pschińdźe jemu nješ mnoho wumělzami šaźo wulka myślička, so chže so šlacź ſ molerjom, ſ wopraudźitym molerjom, taź na pšch. Lenbach, kotryž wjele wot njeho a wo jeho talenće wocźakowasche radźiwschi jemu, akademiju wopytowaćź.

So by žebi k tomu pjenjes nahromadźił, wustupowaschе Rudinoff wschędnje wjeczor w jenym Münchowitim tingltangalu jako — cźorny klown! Wón šcźini so cźorny a wukonjeschе wschelaki hokuspokus a bk hižo po pucźu, so ſ kuśkanikom stacź, jako wobja jeho nadobo radośćź pschewaćź. Puczuja šewaschе wón k luće a pschedwoschowaschе, wukonjeschе teź hdyž a hdyž šaźo karikaturu a molowaschе, schtoż pschińdźe jemu runje na myšle. Po něcźim šesrawi wón talle k prěnjorjadnemu cźišću sa varietej, a to wón teź bu. Léta 1893 wustupi Willi Rudinoff nadobo w jenym ſ najwjetschich Pariśkich varietejow, a to jako špěchny molerć. Pschipódoła posliežeschе šcźinowe wobrazy a pschipodobnjeschе wschě hłoby šwěrjatow. Jeho wustup „Knjes a knjeni hyłobija“ bě šmětaštawny, a Rudinoff šaźužeschе žebi wjele pjenjes. Hdyž žebi pomyślimy, so won hižo tehdy 15 000 hrivnowu měšačnje dostawaschе, potom mózemy žebi lohko pschedstajeć, so běschе wón woprawdźe prěnja rjadowinja.

Ale šatle nětku wón wědźeschе, so bě so poprawom chžył stacź ſ druhim Raffaelom, a tak šapočinaschе wón šaźo molowaćź, wustajeschе w Londonje šwoje wobrazy a dosta njeźhjschane kritiki. Mdź dokonjeschе zyle jednorje wschitko, běschе wopraudźitу jenij. Jako njemźeschе žonych pjenjes wjazy, posliežeł wón varietejam nowe cźišło, dosta w Barlinje ćźło, a to jako kuśkanik. Žadyn cźlowjek njeje ludźom ſ tajkej wuschitnosću tolerje ſ noža cźahał kaž wón.

Schtóž by wěrił, so poda so Rudinoff, kotryž dźe njebě wjazy najmłódšichi, na wotpocźink, bě so myślił, pschetož jako wón w Milanje ſ tutkowaschе, wuśledźi nadobo něchtó jeho błóh! Rudinoff da so hnydom la nimoho pjenjes wukłukaćź a bu — cźłowjek njebyło ta sa mózne měł! — njeźłyschany tenerista, haj tak mjenowany běły rjekowski tenor. Opera w Heidelbergu dobu žebi jeho sa hóstnu hru, a tam śpěwaschе wón „Lohengrina“ a „Tannhäuśera“ se njeźłyschanym wuspěchom.

Jako wójna wudyri, běschе pak Rudinoff šaźo pola varieteja a słubi so potom w Južnej Ameriźy, hdźež někotre léta šawosta. Stónčnje léta 1925, hdyž njebě žanehoho kraja na šwěźe wjazy, w kotrymž njebě wón jako něschto wuśnuł a najwjetschego šławy a pschipóznaća žnjał, poda so wón we Winje na wotpocźink a je něto, 64 lět starý, wumrěł. Jeho žiwjenśke dopomnjeća w bliźschim cźašu znowa.

Zhubjeny syn

Tu jeźěhowaza šławjna klinczi taź ſ bajki tyšaz a jena nóz — a tola je wěrna, je so woprawdźe podała. Palestinske nowiny „Doar Hajom“ pschinjeźechu wo tym prěnju powěśź a wobhonjenja dopiźowarja na špuschczomnym měšnje fantastiśku wěrnosć dospołnje wobkruczichu. — —

Sa cźaš jutrow pschińdźe Beduina dźiwjeho napohlada, ale hišćeze w młodostnej starobje 19 lět, do Tiberija a wobhoni so w cźeźkorosumlitwym dialekcźe arabiśi Beduinow sa domom rabbinarja. K njemu dowjeđjeny, powědasche wón, so je pschišłuschał beduinskemu rodej „el Baten“, kotříž maju šwoje pasture schcźa njedaloko Cźerwjeneho morja. Hišćeze njedawno bě wěrił, so je žyn kmjeća (Scheicha) ſ rodu Ali Sadam. Psched někotrymi měšazami pak je kmjeć Ali wumrěł a jako cźłowjeka so sa šwojimi posłužischimi bratrami do namrěmtwa dźělićź, shoni wón, so njeje žyn kmjeća, ale so je žid, kotrehož šu jako dźěćo w Bagdadźe rubili a kmjećej sa njewólnika pschedali. A wot tutoho cźasa je wón žiwy w njepotoju še šwojimi rodobratrami a se šrachom, so móhli jeho ſtónzowaćź, je wón w nozy na šwojim konju cźeknył, so by so wróćił do šwoje wótcźiny a k šwojemu ludej. Pschi cźekanju bu wón — rjany pschikład arabiśeje pscheźełstweje šwěry — jenoź wot šwojeho najlépschcho pschećela, pašnyja Saida pschewodźany, kotrehož pak je dyrbjał, cźekźo šranjeneho wot wulkelow pscheźełeźehowarjow, mrěju w Maan wróćo šawostajićź.

Hłowna starośći wucźehnjeneho běšche nětko, šwojej starschej namakaćź. Po tym hacź bě rabbinar w Tiberiji šhubjeneho žyna pod šwjatocźnym wobdźělenjom zyskeje wošadź k židowšemu pschiwjaŕ a jeho mjeno — Machmud — na Abrahama pschešchćźił, pózńa jeho wón ſ pschewodnym listom k wyschšichemu rabbinarej we Tel Awiw, k rabbinarej Usielej. Tutón da jeho najprjedy w hebrejschinje roswucźowaćź a pózńa jeho potom na tatarišku šchulu w Mitkwah Jśrael pola Tel Awiwa. Sdobom pózńa wón listy ſ fotografiju tutoho „Beduina“ na wšche židowše wošady w Syrišej a Mesopotamiśkej.

Spocźatk septembra dóndźe nětko list bohateho pschełuźa Mošeja Aga Baba Levija še wšy Ali-Harbeh pola Bagdada, w kotrymž wupraja žo rabbinarej a njebješam še žiwymi słowami horaz dźaś, so je žo jenemu nanej šaźo darik žyn. Tutomu pschełuźej rubichu Beduinojo psched 17 létami woprawdźe jeho-žyna, Menasśa ben Mošeja, jako žo măcź runje ſ hólcźom wutkodźowaschе. Nimo toho bě ſ fotografije wucźitaćź woprawdźita šwójbna podobnosć.

Tutón list dostawschi štupachu Machmudej, alias Abrahamej, alias Menaśśeh ben Mošeśź, šyšły do wocźow a móžemy šebi derje pschedstajeć, schto stać nan a žyn šacźuloj, jako wohładaschtaj žo wot wobliźa ke wobliźu.

jf.

Tajka je dźensniša China. Chinejska čerpi nětko hižo na 20 lět pod najhóršej wójnu w kraju. W tutym času stej ju nětko dwě katastrofje nadobo potrjechiłej. W połnocy su so Japancojo kraja znamowali a w dolinach rěki Jangtse su powodźenja, hłód a khorosće nuzu přinjesłe, kajkuž sebi we wójnje hóršu myslić njemóžemy. — Na hornim wobrazu widźimy barrikady na dróży města Mukdena, kiž su Japanscy wobsadźili. — Delni wobraz předstaja jimacy wokomik: Njezbožowni w powodźenej krajinje dostanu wot wojakow k prěnjemu razej cyrobu.

derny basnik. Zo njeje jenoź lyrik, ale zo je universalny w tworjenju a wumělskim idealu, dopokazuje w baladach a romancach „Formow“, wosebje pak w knizy „Krew a kraj“, dopokazuje dramatiski dar w *prěnjej samostatnej činohře „Na hrodźišću“* (1880), *episki talent w epose „Nawoženja“, dźiwjoć spěwow* wopřijatym (1874—1879). Też w prosy znaješe pisać, to dopokaże jeho roman „Narodowc a wotrodźenc“. Naše najwyšše narodne kubło, najryzyši waliw ludoweje duše, serbsku rěć, je wón čisto a krasnu přenjesł na polo poetiskich skutkow. Wón běše knjeźeŕ nad serbskej rěču. Wón je pokazał hibitosć, rjanozynk a bohatosć serbskeje rěče, sam pak so jewił jako jeje mištr. Wón je serbsku rěč a poeziju dowjedł na měsćno, docyła jej nowe, na městna, kotrež su ju stajite do stawiznow rjaneje literatury, za kotruž ani čas, ani přestrěn nimatej zasadneho wuznamja: do literatury njchinjaceje, tradaceje hódnoty.

To su skutki našeho njezapomnitcho Čišinskeho. Wšudże so zetkamy z wuplodami jeho ducha. Zachćěmy sebi je do duše a wutroby, zo bychu byle naše trajne swójstwo. Čišinski je był wojowaŕ. Wukúmy wot njeho. Wjele hidy, wjele čeśe, wottřasmy łažaka, wotročka leśe. Jenoź přez hój k swětłu budź naše žiwjeńske hesło.

Jeho wuplody ducha njech su nam słónco, njech su nam poradźerjo w běd nych khwilach, njech su nam njehasliwe płomjo narodnje lubosće. We wopomnjeću jeho 75. narodninow kloniny so před jeho ach přezahe za nas zuwrjenym rowom a basnikej a bědźerjej přiwołamy:

Twój lud će njezabudźe.
Měj džak, kiž hordosć Serbowstwa sy był,
Daj Bóh ći měr a pokoj nětk tam druhdźe,
Lud serbski Bóh pak wjesć a škitać cheył.

Žórła: Łužiskoserbska čitanka 1920. Jan Cyž, Łužica 1920. Wšitke tu mjenowane knihi su w Serbskej knihaŕni dostać.

Hospodarski rozhlad

Sobotu 10. oktobra 1931:

Wčerawše hurzy w Barlinju.

1 Dollar	4,188	100 pólsk złotych	47,475
1 jendželski punt	20,43	100 čěskosł. krónow	12,44
100 swaje. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

Statnemu kanclerjej dr. Brüningej je žo poradźiło, nowe knježeństwo jeskajcy. Statny president Hindenburg přidźima dźensa Hitlera, wjednika nacionalnych sozialistow. To staj podawkaj, nasche politiske a hospodarske pomery, bjes diwčla jara zmjagej.

Produktowe wikowanje wčerawše swjetscha spadowaze płaćizny. Na Barlinskich wikach kležny pscheńca wo 10 pf., rožka a wowsy wo 5 pf. po zentnarju, jeczmjeń dotalnu płaćiznu wobstajowo. — Na Drježdźanskich wikach jenički pscheńca 5 pf. pschiňadźi, rožka postupi wo 10 pf., wowsy a jeczmjeń žo dotalnych płaćiznow dźerżeschtaj. Natarjo a młyny žo dźiwaja, so na Barlinskich wikach płaćizny žita wobsebje rožki tak tunjo sapiskuja. Pola ratarja płaći rožka tuajmjenjscha hriwnu po zentnarju wjazy, hač žo hamtizy sapiskuje. Nětko pišče Barlinski dźenik, so wo cźaš postajenja hamtiskich płaćiznow statna žitanja wowranadźe wogazon abo dwaj rožki po tutej płaćizuje na wětšiny młyn pschcha. Pjekar a pschetrjebar khleba žo dźiwataj, so je Bóžt dar tak drohi, hdyž tola rožka tak mało płaći. To žu wěcze sacźišnjenja hódne manipulacije.

Zentnar płaćeschc w Barlinje:

	Wčera hr	tydženja hr
Pšeńca	10,55—10.70	10,65—10,80
Rožka	9.20— 9.30	9.35— 9.45
Nalětni jeczmjeń	7.95— 8.65	7.85— 8.60
Nazymski „	7.55— 7.90	7.45— 7.80
Wows	6.95— 7.35	6.75— 7.15

w termijowym wikowanju

Pšeńca, okt.	11.35—11.32½	11.37½
„ dec.	11.45	11.50
Rožka, okt.	9.82½— 9.80	9.90— 9.95
„ dec.	9.95	9.92½— 9.95
Wows, okt.	7.45	7.42½— 7.45
„ dec.	7.65— 7.60	7.58¾

w Drježdźanach:

	wčera	tydženja
Pšeńca nowa	10.90—11.15	10.85—11.10
Rožka nowa	10.15—10.40	10.00—10.25
Jeczmjeń nalětni	8.75— 9.50	8.75— 9.60
Jeczmjeń, nazymski	8.25— 8.50	8.25— 8.50
Wows	7.60— 8.00	7.50— 7.85

Drježdźańska burza (9 X)

Pšeńca, 75 kg	218 .23	běrnjace kružki	14 20 14,50
rožka, 74 kg	203 208	pšeńc. wotruby	9,80-10,20
nalětni jeczmjeń	175-190	rżane wotruby	10,50-11,30
nazymsk. jeczmjeń	165-170	pšońčna muka	46 00 48 00
wows	152-160	rżana muka	33,00-34,00
čořwjeny dźećel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	5,00-6,00	cokrowe truh.	—

Wiki w Halštrowje.

	štwórtk hr.	tydženja hr.
Pšeńca	10.50	10.50
Rožka	9.50	9.50
Jeczmjeń, nazymni	7.50	7.50
Wows nowy	7.00— 7.25	7.00— 7.25
Běrny, nowe	1.50— 2.00	1.50— 2.00
Běrny, nowe punt	0.03— 0.04	0.03— 0.04
Syno	2.00— 2.25	2.00— 2.25
Słoma k zaslanju	1.00— 1.25	1.00— 1.25
Słoma, skótna	1.25— 1.50	1.25— 1.50
Butra kusk	0.75— 0.80	0.75— 0.80
Jeja	0.11— 0.12	0.10— 0.11
Prosata	8.00—15.00	8.00—15.00
Běhaki	30.00—40.00	30.00—40.00

Wiki štwórtk we Zhorjelcu.

Pšeńca	9.80—10.30	9.80—10.30
Rožka	9.75—10.00	9.75—10.00
Jeczmjeń, nalětny	8.00— 8.50	8.00— 8.50
Wows	6.50— 6.90	6.50— 6.90
Butra	2.80— 3.20	2.80— 3.20
Jeja	0.10— 0.12	0.10— 0.12
Běrny	1.30— 1.40	1.30— 1.40

Ssudnišzy na pschešadźowanje

pónđelu 12. oktobra 1931:

w Rachlowje na Schlenkrichej hosćenzu dop. w 10 h.: radio, gramofon, koło,

w Rěrźjach w Greinerej hosćenzu pschip. w 12 hodź.: kamor a pišańske blido,

w Brětni w hosćenzu dop. w 10 hodź.: wolma, schórzuchi, špódne šuflje, stalty, draštny kamor, korjeninowy kamor,

w Čornym Khołmcu w Fiedlerej hosćenzu dop. ½11 hodź.: motorske koło, radio,

w Tornowje w hosćenzu dop. w 11 hodź.: draštny kamor,

w Lipoj w hosćenzu dop. ½12 hodź. : vertiko a kamor,

w Płaćezach w hosćenzu pop. w 4 hodź.: komoda a schpihel, šehaństi stok, wuczahowaze blido, bůfej,

w Lejnje pola Wojerez w hosćenzu pop. w 3 hodź.: rěsakaj, zentrifuga, korczmarski bůfej, truhlowa maschina,

w Narěcu w hosćenzu pop. w 4 hodź.: kruwa,

Ssudnisłe powěsće.

Konkurjowe powěsće:

Konkurs nad samožencjom maschinistkeho inženiera Alfreda Brücknera w Budyschinje na Nowosalazkej dróhi 7 je sud sčěhnył. Sčitkne samoženje njeby sa wudawki doshajnyło.

Sud je wurunanjske jednanje nad samožencjom wikowarja a kolonialnymi itworami Otty Bautzmanna w Budyschinje na Wettinskej hrjadź 23 wotcertił, sa dowěrnika knihowneho revizora Jana Freunde w Budyschinje na Humboldowej hrjadź 13 pomjenowanskeho a termiju na 5. 11. 31 pschip. w 12 hodź. do Budyschina na sudnistwo, jstwa 141 twolawschi.

Sud w Bistopizach je konkurs wotewrił nad samožencjom firmy Glashüttenwerke Greiner a Co. k. s. w. w Semjanach. Sarjadnik konkurja je prawinik dr. Schwager w Bistopizach. 1. term. schčwórt 29. 10. 31, 2. term. schtwórtk 19. 11. 31, wobej na sudnistwje w Bistopizach.

Pschešadźowanja:

Khěža i pjekarinju, hluschaza Hanje Gertrudze Kannengiesserowej rodź. Zeibiza na Zidowje. Hódna 4230 hr., wopalna polkadnja 7700 hr. Pschešadźowanje budže tu schtwórtk 26. 11. 31 dop. w 10 hodź. w Budyschinje na sudnistwje, jstwa 141.

Sapiš samožencjskeho prawa:

Nježiser dr. Adolf Rott w Budyschinje na Bjedrich-Augustowym nameješe čo. 2 nima prawa na sarjadowanju a zwužowanju samoženja swojeje mandźelskeje Olgi rodź. Medekeja.

Wikowanjski sapiš:

Na łopjeno 725, nastupajo firmu Oberlausitzer Brückenwaagenfabrik Paul Ziegler w Budyschinje. Tuthwilnu mějičejel twarz wobsow Biedrich Ziegler w Budyschinje njerunkuje sa dołhy i cźaša, jabo bě Hana Marija Eberka rodź. Galleizej w Budyschinje i mějičejelku firmy.

Na łopjeno 779 sapiša, jo je firma Nußbutter Margarine Centrale der Firma Harzer Margarine-Werke Wilhelm Hennig Schwanebeck w Budyschinje, saschka.

Płaćizny rěznecho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

9. oktobra 1931 Płaćizny po zentn. a zł. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenje

Wołow: 1132.

Polnomjasne, wukormjene, najwjetše rězneje hódnosće hač do 6 lět	35—36
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	32—34
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	—
Mjenje picowane wšěch starobow	—

Rykt: 555

Polnomjasne, wurosćene, najwjetše rězneje hódnosće	33—34
Polnomjasne, młódše	30—31
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	26—28
Spatne	23—25

Jałojcy a krowy: 1014

Polnomjasne, wukormjene kruwy najwjetše rěznoje hódnosće	27—30
Polnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetše rěznoje hódnosće hač do 1 lět	19—24
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	16—18
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	12—15
Mjenje a spatnje picowane	—

Celata: 1475

Najlepše wukormjene (2. druź.)	50—58
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 3.	42—50
Spatne (4.)	28—38

Wowcy: 6125

Młódše a starše wukormjene (1. družina	30—33
Starše wukormjene (2.)	37—40
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	30—36

Swinje. 11 025.

Polnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow, ha do 1½ lět stare	53
Wukormjene	49—52
Mjasne	44—48
Spatne	40—43
Rancy a kundrosy	42—45

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje

10. oktobra 1931 po hamtskim postajenju.

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja

Twora	najniš. płaćizny hr	najwyš. płaćizny hr
Howjaze mjaso z kosćemi . 1 kg	1,80	2,20
Ćelace mjaso . . . . 1 „	1,80	2,40
Skopjace mjaso . . . . 1 „	2,00	2,60
Swiniace mjaso . . . . 1 „	1,60	2,20
Tukrajny swinjacy šmalc . 1 „	1,80	2,00
Pšeńčna muka . . . . 1 „	0,50	0,68
Rżana muka . . . . 1 „	0,44	0,46
Khlěb . . . . 1 „	0,31	0,33⅓
Jědźne běrny . . . . 1 „	0,26	0,08
Rajs . . . . 1 „	0,32	1,00
Hróch . . . . 1 „	0,48	0,90
Soki . . . . 1 „	0,48	1,00
Amerik. swinjacy šmalc . 1 „	1,24	1,50
Sušeny połc . . . . 1 „	1,80	2,00
Dobre mloko . . . . 1 lt.	0,24	0,26
Jědźna butca . . . . 1 kg	3,00	3,40
Jeja . . . . štuka	0,11	0,12
Jědźne buny . . . . 1 kg	0,50	0,80
Cokor drobny . . . . 1 „	—	0,80
Petrolej . . . . 1 „	—	0,50
Kamjentne wuhlo (domj. tepj.) 1 ctr.	—	2,20
Brunicowe briketty . . . . 1 „	—	1,30

Wčine płaćizny w Budyšinje.

10. oktobra 1931

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja

Najlěpše twory so hrěšne wažne

Předmjet		hr	hr
Pšeńca, nowa	50 kilo	—	10.50
Rožka nowa	50 „	—	10.00
Jeczmjeń	50 „	8.25	8.75
„ nazymski	50 „	7.50	8.00
Wows	50 „	7.25	7.50
„ nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny (we wjetš. dźělb.)	50 „	1.60	2.00
Butra	1 „	3.00	3.20
Syno nowe	50 „	2.00	2.50
Słoma z maš. młóć. pras.	50 „	0.80	1.00
„ „ „ k zasł.	50 „	1.50	1.80
„ z cypami młócena	50 „	—	—
Pšeńčna muka 60%	50 „	—	20.00
Rżana muka 60%	50 „	—	16.50
Pšeńčne wotruby	50 „	—	6.40
Rżane wotruby	50 „	—	6.40
Jeja	1 štk.	0.11	0.12
Prosata 1026 štuk	1 štk	5.00	13.00

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wowjowe symjo po tunu abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	9. 10.	8. 10.		9. 10.	8. 10.
Pšeńca	211-214	213-216	sunny	—	—
rožka	184-186	185-187	woka	—	—
nal. jeczmjeń	159-173	159-171	modre lupiny	—	—
naz. jeczmjeń	151-158	151-158	žolte lupiny	—	—
wows	13 -147	14 -147	serradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuša	—	—
pšeńč. muka	7. -32,0	7.0-32,0	lany wosuš	13,2 13 4	13,2-13,4
rżana muka	26,0-28,7	26,0-28,7	ocync. melass	—	—
pš. wotruby	10,2-10,4	10,2 10,4	surowy. krušk	—	—
rżane „	9,15-9,4	9,15-9,4	cyanc. 50 kg	1,8.-2,30	1,7 1,2,30
raps	—	—	rżana slama	0,7 -0,9	0,45-0,6
hróch Viktor	26,0-27,0	26,0 27,0	pšeńč. „	0,60-,6	0,4 -0, 0
lanc symjo	—	—	wowsna „	6 -0,7	0,55-0,6
pjeluški	—	—	peč a „	60 -: 7	0 55-0,65

Spodźiwne wukhowanje žiwjenja

Snaty jendželski moleć James Thoruville bě nadawk dostał, wjerch jeneje i łapałow kathedrale šwj. Pawoła w Londonje pomołowacź. Worschtny žahachu něktore sta stopow nad kamjentnej podłožbu zyrkwineho nutskowneho. Ale njeđźiwajuz toho njeběchu na nuine měli, wumětza i pschičžinjenjom wobłoženja pschečźiwo możnosći dele padnycź schkitali. Jeneho dnja bě Thoruville runje hłowu šwjateho Pawoła dokóncził. Wón chcźeše pruhowacź, kak hłowa i dałokosće stutuje, a, i ruku icźen wot woczow wotdźerżujo, stupajche, pschez wróčzo kročzo, kročzel po kročzeli žo wot wobrasa đalujo. Wón japomni, do šwojeho đźěła žo janurivschi, dospołnje, jo šteji na đejtach, kotrež nimaju žaneho wobłoženja. Lord Arundel, jeho pschečzel, pytny nadobo štrach, kotrjž molerjej hrožu, pschetoż nětko đźěle đje jeho jenoj hłuboze jenicźka kročzel wot kromj, i kotrejej đurbjesche wón i wulkeje wyschiny na kamjentnu podkožbu kathedrale padnycź. Bź pschepośdze, jeho i pschiwokanjom napominaci, štróžeše buchu žnadź katastrofu hischcźe pospěschiłe. Lordej Arundlej pschihłuđjechu hłischcze w poślednim wokomiku wumožaje myšle. Wón hrabny thětrje ja i cźornej barbu womacźany šerschćowz, kotrjž pyched wobrasom Pawoła lećeche a cźišny jón šwjatemu wo hłowu, tak jo bě zyle wobličžo i cźornymi blakami šwohłđjene. „Božedła", moleć jawokawschi šo na wobras wali, „schto sće cźinił?" — „Sniczławschi moleć đźěło wutkowach wam žiwjenje", lord Arundel wotmolwiwschi jemu tónczł pokaja, kotrjž bě Thoruvila wot hłubiny đźělił. Wón nastrózi šo tak jara, jo padny do womory a đurbjesche wjazy đnjow we kožu wostacź. Posđźischo namołowa wón wobrašk, kotrjž pokasuje podawk, a kotrjž wobšedźi Arundelez šwójba hłischcze đźenża.

jn.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina

Ssobuskutkowy pschedstejnstwa wudźerżenskeho sjednoczenstwa sa Schprjewju wot Salomja hacź do Sčžijez šu knježa měschčanoscta **Vogt w Schérachowje**, wjesnjanoscta **Cźech we Wulkich Debšezach**, krajny starschi i **Nostitz-Wallwitz w Salomju**, rewěrscti hajnik **Mawrik w Schérachowje**, fabrikli direktor **Schwarz w Hornjej Hórzu**, młynski wobšedźeć **Njencź w Khemberku**, tuhlež **Pawol Kschijan w Budestezach**, prokurist **Erich Dornig w Hajnjach**.

To žo po § 117 wotst. 2 wódneho sakonja wosjewja.

W Budyschinje, 7. oktobra 1931.

Hamtske hejtmanstwo.

Leżownostny dawk 1931.

W liczejšim lěcze 1931 salożuje žo leżownostny dawk jako na jenotne hódnosće, tiž 31. dezembra 1927 płaczachu. Snižena dawkowa žadźba wucźinja 2,7 wot tyšaza jenotneje hódnosće. Namołwjenja k płaczenju leżownostneho dawka žo njepschipósćelu. 3. podźěl ma žo hacź do 15. oktobra 1931 sapłaczicź. Wšichi sapośdźenym płaczenju sběraju žo komdźenske pschirażki wo 5 wot sta na kóžde sapoczane pomjerjaza.

W Budyschinje, 10. oktobra 1931.

Hamtske hejtmanstwo

jako wyschnoscź ja leżownostny dawk.

Dla asfaltowanja dróhi žo Mužakowskta dróha mjes Zyhelnistim walom a Stiftskej dróhu wot đźenżnischeho na cźaš đźěłow ja šěsny wobtyhad sawrěje. Pschečźiwjenja žo hłosłaju.

W Budyschinje, 10. oktobra 1931.

Měschčanska rada — policajski haut.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mnrjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čełneno znjezboženja z 1000 hr. — **hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny.** Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 238 — **Budyšin — Pónděelu, 12. oktobra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Hitler pola Hindenburga

Němski president je sobotu wjednika nazionalno-sozialistiskeje strony, Adolfa Hitlera, a nazionalno-sozialistiskeho němsko-ljudskeho sapołtanza Goeringa pśijał, kótaśj jemu nadrobnu rozprawu wo sameŕach nazionalno-sozialistiskeho hibanja podachu. K tomu je rozprajenje wo prašenjach znutkowneje a zwonkowneje politiki pśijaśamkny. Rozrěčenje pjećźicpśiwótrěć hodźiny trajeśe. Knjeźerstwo wo tym niczo njeźdźeli.

We Wilhelmskej drózy bě je mjes 10 a 11 hodźin njeźdźe 300 wozbowom jeźdło. Policija bě městno pśed hrodom němskeho presidenta z powjasami zawrjeła. Mjeńko ½12 hodźin Hitlerowy automobil pśed pśedsedahrodu pśijźeźe. Hitlerowi pśiwiwźowarjo mjes pśichiladowarjemi „heil" wokało Hitlera powitachu, na cźo Hitler na hrodowych skhodach je wobrocźiwśchi z fascistiskim pozdrowom wotmołwi. Hitlera, kótaśj bě zjawitnu drastu wobleczeny, němskojejmski sapołtanz Göhring a jedyn druhi adjutant pśewodźeschtaj.

Sa cźaś wopyta němskojejmski sapołtanz dr. Goebbels we motorowem automobilu nimo hroda němskeho prejidenta jěźeźe. Pśichiladowarje teź jeho „heil" wokało witachu. Hdyž Hitler potom ½1 hodźin z hroda stupi, je postrowjaze wołanje wopjetowało. Někotrych fotografow, kótaśj su njeźdźiwaźy pśedawschcje jakasnje Hitlerowy wotjźd fotografowali, je policija sapisała.

Hitler je pjeća hižo pśed dźeśimym cźasom wo wopyt pola němskeho presidenta prošył, a tale próstwa je jemu runje ka Hugenbergej dopjelnika. Někajki politiski wojnam nochźeźa wopytej pśichipśaśe.

Kasarny nacionalnych socialistiskich wudyrnych wotdźělenjow zawrjeli

Barlinjeli policajźi presidenț je na podłožu pożedźenjeho mjenowego wukasa někotre **kasarny nazionalnych sozialistow we Wulkobarlinje sobotu dopołdnja zawrjeć dał.** Sastojnizy politiskeje policije a schkitańźej policijoju su poručnjoseje policajskeho presidenta pśewjedli. Městnoseje su jo wobhladźile, a dźeł cźitcźanych pismow a druheho materiala su sebrali.

Wódla teho je policajźi president tehorunja wschelake **wobhladne kasarny nazionalnych sozialistow samknyć dał.**

Hrabja Heildorf pśed sudom

Pśed rosśerźerjowym Barlinjsko-Charlottenburgskim kawańskim sudom dyrbjeśe je sobotu jednanje pscheźiwo hrabi Helldorfej a 2 sobuwobsćerjenjomaj zapoczeź. Jedna jo wo naźyłnjoseje, kótaśj su nazionalni sozialistojo dźeń źidowskeho nowego lěta na Kurfürstendamskej drózy pśicheźiwo źidam a posćaźnym źidam skuźili. W pśenim prozeju dla tychle podawkow bě je prozeź pśicheźiwo wjednikej nazionalno-sozialistiskeho wudyrneho wotdźělenja, hrabi Helldorfej, pśicheźiwo stadowemu wjednikej wudyrnych wotdźělenjow Brandenburgej a pśicheźiwo wjednikej młodeho Stahlhelma wotdźělił.

Sakitarjo ľudowoho pśechadnika, krajnoľudniskeho direktora dr. Schmidta, kótaśj bě wjchi prenim wuńudźenju pśechadnjował, wotpokasachu. Wjchi prenim prozeju je jo pjeźa pokasało, „jo su jeho sympathije pola bitych byle". Teź jeneho kawnika su wotpokasali. Statny rěčnik namjetowaśe, so bychu je wotpokasanje namjety rozhudźenju krajneho ľuda pschipokasałe. Jednanje je dźenja dale wjedźe.

Překřiwjenje w měrjen'u kraja

W prozeju dla wulkich pscheschiwjenjow w němskim hamoźe za měrjenje kraja, wo kótrymž je sapoczał septembra wobźebite wotdźělenje Barlinskeho ľuda jednało, je so ľudom wuńudź wupraził. Dla cźeźeho pschestupjenja w sastojnistwje ju sońudźili: sarjadnistwowego hamtmana Władisława Wolffa k tłokotarni na 4½ lěta a k tśihudźenju cźesnych prawow na schtyri lěta, knjeźerstwowego inspektora Blumma k tłokotarni na tśi lěta a k tśihudźenju cźesnych prawow na tśi lěta, a knjeźerstwowego wyschscheju sekretarow Baera a Wendla k tłokotarni po dwěmaj lětomaj a k tśihudźenju cźesnych prawow po tśjoch lětach. Pjerej měsajom pschepytowanjeje jatby je so wobstorźenym wobliźiło. W prozeju so wo pschestschiwjenje něhdźe 350 000 hriwnowu z pokładnje němskeho hamta za měrjenje kraja jednaśe.

Sakska přećiwo wosebitym sudam

Sakśe knjeźerstwo je so pśichi pschehdźenym jednanju wo pożlednim mjenowym wukazu němskeho presidenta pscheźiwo swopředka wotmyślenym dalokoźahazym postajenjam wo wulstajenju **wosebitych ľudow** rańsje wupraźiło. Protestej sakśeho a druhich knjeźerstwow ma drje so pschipśihaś, so němski mjenowy wukaz jenož zyle powschitkownje tajke wurjadne ľudy wulstajeź dowoli.

Politiska třeleńca

W nozy z hobocje su w Barlinje na rózku Kantskeje a Schillerskeje dróhi w Lichtenbergu sajźo nazionalni sozialistojo do komunistow do so srośyli. S swobodu stronow je so třelało. Pśichi tym su něhdyschdeho pólskeho wuminitarja Nowaka do wutrobna sćełili. Nowak, kótaśj bě hischcze pśed krótkim cźasom ľudowu nazionalneje sozialistiskeje strony, mějeźe tśinjace patronow pistoleoweje munizije pśichi sebi, kótaśj bě jemu jedyn z jeho pschewodźerjow krótki cźaś pśed tśelenju pschitykny. Hišo su mohli dnjeź druhej wobdźe sajeź, z kótrejuź je so hižo jena wusmjała.

Českoslowakski minister dr. Beneš wo swětowym połoženju

Na wulki sjezd sjednoczenjowow metallowych dźěłaczerjow, kótaśj je so sobotu w Ssmichowje-Prašy sejchał, je swonkowny minister dr. Beneš pśijeł. Wot skónczenja wójny, wot wobjamknjenja měra njeje tak cźeźkeho internazionalneho połoženja měra było kaž dźensa. Europa je satśěhaźnje, žyły swět je we wurjadnje cźeźkim połoženju, a to je woprawdźitosći, so je ženje njeje tak mózuje saćěnjo, so je swět wot składowu po sozialnej stronje mění. Pśichchodźiny periodu pomalkeho rewolucionisowanja, budźeny gwěźdy wulkich hospodarskich a sozialnych pscheměnjenjow. Jendźelski punt je so sarśchaźk. Němska hižo dawno swój wobjeźeny hospodarski prozeź pschejźeźuje. Sowjetna industrialisowanje razionalisazija je k tomu dowjedła, so je so Jendźelska z 90 prozentami z wukrajom jenjowała. Sa wschě staty je wobjeźene praschenje, aktiwna bilanza měcź, z toho wuchodźa nuznosć wuwoja — staty su počzałe swoju industriju schkitaś, wulke industrialne wojowanja wo swětowe mit nałaś. Ssmy w stajnym sahorjenju, kótaśj ma ryś hospodarskeje wójny.

Moskwa pjeća přestanje doth płaćić

Schwedźe a norwegźe nowiny pu powěsći rosśerźerje, so ruske knjeźerstwo njebudźe móz śmjerki sapłaćaśicz, kótaśj je za dostate maschiny z Němskeje a z Ameriki wudało. Němšćej ma Rusła w bliźišim cźasu 500 miliionow a w Ameriźe 250 miliionow hriwnowu sapłaćaśicz. Tele sumy njebudźa so z rospśedawacjom zita, dejewa a druhich **kśiuźnpajślojácjcoaanńmypśiśioščwoiwne eniatń niahtiitý** produktowna na pół darmo swjeźa. W nowiśchim cźasu je so ruske knjeźerstwo bjes waśpjeća wo poźczonki w Francowskej a Jendźelskej prózowało, haj samo tak daloko dźeśe, so tajny pakt neutralnosće z Polšćej za pad němsko-pólskeho konflikta poskiceźi. Jednanja Bogdanowskeje komisije w Newyorku wo poźczonku 150 miliionow dollarow a ruskeho pósłanza Dowgalewskeho wo poźczonku w Jendźelskej smeja ľedma pschihódnjschi wunoschk.

Laval chce pjeća prašenje wójnskeho dołha zprašeńom wotbronjenja zwjazać

„Times" z Parisa powedźa, so dyrbi franzowski ministerski pśedsedźyda na konferency z presidentom Hooverom we Washingtonje namjetowaś, **so bychu wójnjeli dołhy wo 50 prozentow a wudawki za bronjenje wo 25 prozentow ponjźiłe.**

Zjězd prawicowych stronow w Harzburgu

Hugenberg a Hitler žadataj, zo by so němski sejm rozpuščił a nuzowe wukazy so wróćiłe

W městaćku Harzburgu běchu so wczera Hitlerjo, Stahlhelmarjo, němskonazionalni, sastupnizy porheinskowestfalskeje industrije, němśke ludowe strony, z połlednischeje general ze Seeckt, a landdunda sešchli. Shromadźizna je wobsamkła złučowaze namjety w němskim jezinje podaś:

1. **Němski jezim němskemu knjeźerstwu dowěrjenje zapowěźi.**
2. **Němski president so napomina, němski jezim rozpuščźicz a nowowólby na njedźelu 8. novembra 1931 wupisaś.**
3. **Nuzowe wukazy, kótaśj je němski president na podłožu 48. stawa 2. wotstawka němskeje wustawy wot 10. februara 1931 wudał, so z mozu staja.**
4. **Wuźiwanje pschiběrkow k policajskim chłopam na Prusku ma so z 31. oktobrom 1931 sastajicź.**

Kóžda politiska strona tele namjety zama sa zjezbje w němskim jezinje zapoda. S tym dyrbi so na organisatoriski zamołwitosće kóždeje strony pokasaś. W shromadnej konferency dopołdnja so wupraji, so su wschě prawizowe strony zwólniwe, sprawnje hromadze djeźaś a so dotalneje shromadneje taktiki w němskim jezinje dźerżeś, pschi tym pak zjebi kóžda strona swój samer zama staji.

Nano po shromadnej demonstraciji nazionalnych sozialistow a Stahlhelmarjow měsesche němskozejmska frakzija nazionalnych sozialistow pożedźenje, w kótrejž dr. Frick praji, so je wulki dźeł nazionalnych sozialistow swopředka wobmyślenju pscheźiwo Harzburgskemu sjezdej měł. Tomu naspscheźiwo je so na to pokasało, so je tej Mussolini najpróspy dyrbjał po pucu **kaliźe** hicź.

Dopołdnja bě na jenej luzy we wokolnosći pólna Boża słužba a po tym Hitlerjo a Stahlhelmarjo pśed wjazy dwěmi 10 000 pschihladowarjemi nimo cźahnychu.

Zjawna domonstracija

Po krótkej wobjedowej pschestawzy bě w kupjelnjskim donje wulka sjawna demonstrazija. **Hugenberg a Hitler** hromadze do sale stupischtaj. Sbožo wołajo jeju witachu. Ministerski president braunschweigskeho kraja, dr. **Küchenthal**, jeju w mjenje braunschweigskeho statneho ministerstwa powita.

Hugenberg jako prěni rěčnik wustupi. Mjes druhim praji: Tu je dźenja wjetschina němskeho ľuda. Knjeźazym stronam pschiwoła: Nowy swět zkhadza. Nodźenny Waß wjazy. Ľud z dwójnym wobliczom: internazionalny marxismus a internazionalny kapitalismus je něktole w kriży swětowneho hospodarstwa a němskej kriży, kótaśj dyrbi je wot prěnjschej wótro rosćesaś, sleni. Tu może jenož być pak — pak. S mysle nazionalneho shromadźenstwa dyrbja so narodne ľudowe hospodarstwa wulkich žiwjenja kmanych ľudow w swobodźe a samostatnosći znowa natwaricź.

Adolf Hitler

mějeźe potom rěć, w kotrejž mjes druhim praji: Ssym pschewědźeny, so, hdyž w horzym napschemoiwojowanju je sajimy swěta kchijuja, žadyn ľud je toho njewida, je cźeźkosć swojich mozow, do wahi cźišnje. Žadyn stoćen pak njemóże měr w stawje bjesbrónitoseje sdźerżeć. Tohodla wot druheho swěta žadamy, so naš ľud runoprawny ľud pschipósnawa, wěmy pak, so je tole pschipóznace w Genfu njewuhodźi, ale w němskim kraju. Sdźiwjatocznje protestujemy pschecźiwo dalschnemu sakhowanju tak mjenowaneho Versailleskeho měrowego sdźerżenja. Hromadźdźenja wschich ziwilisowanych ľudow z wotpomhanju cźeskich internazionalnych skhodow njehodźi so tak dołho myślicź, kaž dołho so swět z tymle sdźerżenjom do diweju njepschecźelskeju pokojnow dźeli.

Pschichodny rěčnik bě Stahlhelmowy stejnikowy wjednik **Selzte**, kótaśj sa oppozizitju wjednitwow w Němskej zadasche. Wyschschi leutnant **Duesterberg** runoprawnosć Němskeje w nastupanju bróniteseje žadasche. Schkitanje Němskeje na papjerze steji, bjesstrach Němskeje je wot dobreje wole druhich ľudow wotwisny. Sa wulkomóz je to njedostojny staw.

Hrabja z **Kalckreuth** w němskim landdundźe rěčeźeche. Runje w cźasu kriży je z wumjenjenjom za ľudowe **sesnowenje**, so je němske pola dźěłaju.

Sa wschonjemski swjask **justizny radźicjel Claß praste**. Nazionalna oppozizija móże je na to spuschczeć, so **němske** statne wumjeśtwo, kótreż je na hejbjewdźomnje, **cźehne** sacźasze a symnokrejnu chrobłosć sakazuje, zyle **druhe** sa-smjenjenje namaka, hacź dotalne waschnje, zwonkownu **politiku** dźeźaś.

General z Goltz w mjenje sjednoczenych wótcźinskich swjazkow sjednoczenje nazionalneje oppozizije witascze. S nuzowymi wukazami njeje za Němska pożyłnika, **ale** stat podrywaze staty.

Zbĕžk ratařskich dźĕłačerjow w Španiskej

W horach blišo Cordoby so wobšĕrne sćĕžkańske hibanje rozwiwa. Mĕrješe sto muži s pištolemi a tšělbami wobkrućeni je do horow wućahło, wjelĕ dwory we wobłahu 50 kĕjmych kilometrow wobhładźiło a su wobsedźerjow, najeńkom a k słužbje šwólnjowych pastyrjow woirjenali. Dźĕl skotu su jaršćili. Wulke stadła su wĕsto hebi šaunym pśichowaśaśene a fodźela bjes wody.

Sobotu rano su se Seville nĕkotre wojerske lĕtadła na wobkonjenje wuleczałe. Teš w Cordobje so nažywaśerjow boja, cźehoš dla so klóšchtry a zyrkwje śrażuja. W prowinzy je so 30 000 dźĕłonjeměrjerjow hibanju pśichamkło. W Granadźe su dźĕłačerske swjatki generalny straik wuwołale. W Gilenje w Sevilleskej prowinzy je pjatk k śrażenju mjeś policiju a lĕwizowymi radikalnymi elementami dochło, pśi cźimž su na wobĕmaj stronomaj mortwych a ranjenych mĕli.

Teš w parlamenśe je pśi debaca wo dźĕłach wustawy, kótrejž wo pomĕrje mjeś statom a zyrkwju jednaju, konflikt nastał. Sapóšćanzy baskiskich provinzow a Navarry su parlament wopuśiśeli, radikalni a socialistojo, kótrejž maju hromadźe wjeśeźiniu, žadaju, so by ko zyrkwi dospołnje wot stata dźĕlika, so bychu so nabožeńske rjady rospuśiśiśe a so bychu so zyrkwinske kubła sebrake. Bliźšne dny so wočakaje, so jesuitow wupokazaju. Njadawno wjedniźy su hižo kročele w Belgiskej cźinili, so bychu tam azyl namakali.

Přiwótŕenje w rańšej Asiskej

Njedźelu su so japanjej ministrojo sejšli, so bychu politiske połoženje pśeradźowali. Pśichi pogedźenju so teš šefej japanskeho generalneho staba a admiralneho staba wobdźelniśestaj. Japanski wójnski minister wo podawkach w Mandźurskej rospranjejo praji, so su so wojerske operacije nĕkotre tak rošćerile, so so pśichi žanych wobstejnosćach njehodźa sastaśiś. Kaž je fšyknjeś, japanske knježerstwo wobsamknjenja Swjatka Ludowi wotpokaże.

Amerika a japansko-chineski konflikt

Położenje w Mandźurskej je so s postupanjom wójska a s mjetanjom bombow s lĕtadłow pśichiwótśiło. Minister fwonkownych naležnosćow amerikanskich Sjednoćenych statow Stimson je so žałobu zbył dźeń s podawkami we Mandźurskej saberał, kótrejž so wuwoja amerikanjeje industrije dótkaju.

China Japanskej wjacy njewotmołwi

Po ruskej powĕsći s Nankinga so w chineskim knježerstwje praji, so China na pósledniu japansku notu njewotmołwi, dokulž nota po diplomatiskim waschnju njeje nastajena. S Charbina so powjeź, so je do Kirina amerikanski generalny konsul s pśichewodom sastupjałeho wojerskeho attascheja amerikanskeho pósłanstwa pśichośoł.

China Zwjazk Ludow wo pomoc prosy

Chineske knježerstwo je so njedźelu wjeczor znowa s telegrafiskej próśtwu wo pomoc na Radu Swjasta Ludow wobroćiło. W nowej noce so powjeź, so ju japanske lĕtadła žobotu na hłowny kwartĕr mandźurskeho hłownego knježerstwa bomby mjetałe. Położenje je wurjadnje kśutne. Chineske knježerstwo Radu Swjasta Ludow napomina, so by hnydom naprawy sa sawěsćenja měra cźinika a pśichepytowazy wubjerk Swjasta Ludow na městno šanne pósłała.

Generalny sekretar Swjasta Ludow je notu hnydom telegrafiśiju wšyćkim Radźinym mezam a amerikanskemu knježerstwu pósłał. Teš w Genfu nĕto położenje powšicknje wo mĕri, so lord Reading, Briand a Grandi wutoru k pogedźenju Rady Swjasta Ludow pśichĕdu. Wočakuje so, so teš nĕmske knježerstwo rosšudźazu wobzołu, a to statneho sekretara s Bülowa pósćele.

Ze Serbow

W Budyšchinje, 12. oktobra 1931.

— **Wo wjedrje.** Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 751, hygrometer —1, thermometer w nozy —8. — Wot Jendźelskeje pśiseš zyzłu śrjedźnu Europu hač na Balkan cźehnje ko šylna wyšina. Wjeźera bê młody wětšačk. Tuž šimêmy so nadźijeć, so wjedro we zyły cźas pśichibźeraśa mĕšačka tutón ryany, wobstajny a šuchi, pódla mały raz, šaškowa. W dołnogu cźahaja nižiny nimo a wobaraja pśichipławej šymnych powĕtrow do našich stron. K bĕrnam dośĕgranju a dombranju rĕpy počšaš runje tak howi, kaž rólnicy. Rola šama teš na cźežšich šatupach je mjelna kaž w šahrodźy. — Jutšje wuteru šthadźa błónčko 6,18 hodź. a khowa so 5,14 hodź. — Mĕšačk šthadźa dop. 9,05 hodź. a khowa so wjeczor 7,41 hodź.

— **Maćica Serbska,** kotraž hewak swoje nazymske zhromadźiznu srjedu po swj. Michale wotměwa, móže swoju tulĕtnu nazymsku zhromadźiznu hakle wutoru, 20. oktobra powołać, dokelž so próźdniny na srjedźnych šulach lětša hakle 17. oktobra započnu. Teš srjedu so zhromadźizna postajić njehodźi; khodźa tola naše wjesne dźĕći srjedu popołdnju na paćerje. — Po hłownej zhromadźiznje je M. S. swĕrnju sobustawow kn. fararja n. w. Urbana, česnjeho sobustawa M. S., a kn. wyš. fararja Domašku w Budestecach, dołholĕtnjeho sobustawa wubjerka, zhubiła. Jimaj słuša najhorcyši trajny dźak nic jenož M. S., ale cyleho serbskeho luda. Tuž ma M. S. za swjatu winowatosć, k jeju česći wosebitu swjatočnosć zarjadować, pśi kotrejž zmĕjetaj wuznamnaj knjezaj, k. stud. dir. Ota Wićaz w Stolberku jako najlĕpši znajeršknutwonoše njeboh kn. Urbana, a k. wyšši farař Zarjeńk w Khwaćicach jako naslědnik pśenjeho serbskeho wyššeho fararja, wopomnjenskej narĕći. Po wšĕch Serbach derje znate spĕw. zjednoćeństwo Lumir pod nawjedowanjom k. hudźbn. direktora Bjarnata Krawca w Drježdźanach chee pśećelnje swjedźeń z hudźbnymi darami porjeńšić. Tak smĕmy wočakać, zo so swjatočnosć hódnje a dostojnje pśewjedźo. Wšitke serbske towaršwa a tež kóždy čeršowaś našeju lubeju zemrĕśeju su watrobnje pśeprošeni. — Swjatočny raz tuteje zhromadźizny žada sebi čornu drastu.

— **Němšk tydźeń w Budyšchinje** je so wječerawšchu njedźelu pśichi ryanym wjerśe słónčka. Wĕchu šašo šyły sudźe po pucu, to bychu śeći wobkładali wustajenja we we wołobje pśichi je wunošenych wulkadnych wojnach, so bychu dopołdnja poškuchali na wušicenja Budyšeho mišijonšeho dujerśeho khóra, kiž s Bohatcy wĕše pśišłaše a podwĕčoro pśišpĕli na Hłownym torhošcu pśichodnišchi koncert mĕšćańskeho koncertowego a dźiwadłoweho orchestra. Wot pśichodnja hač do wječora lĕtachu množi mĕšćańcy s khódkom nad Budyšchinom a wušiwachu tak krašny napohlad Budyšchina i wokoła. Wječor bĕše šašo wulka zyrkej wobšwĕtlena a teš to pśechod šašo šwoju pśiwabnu móc na ludźi wukonješe. Tak je so nĕto Němšk tydźeń w Budyšchinje minył. Njech so nĕto teš jeno dobre płody pokaža. Sćehnu wječor budźe w Krónje wobšamknjeńśi wječor, na kotrymž so wołobje mjeno za pśichodne wulkadnych wokonow rozdźela. — K temu so nam hišcze dodaś, so ma so pokuje pśichodnje wobdźĕlenje wobydlerstwa na jenotliwych policejenjach. Wobzamkowanja mĕšneho wubjerka su so we wšĕm pśichećiwcźe a wuspĕch Němskeho tydźenja šmĕ so runje won mózny njenowacź. Wustajeńcu w Mĕšćańskej šadrodźe je šamo na 12 000 ludźi wopytało. Teš dźiwadłowe pśichodstajenja sa poł płacźiny bĕchu kóždy krótš wupšedate.

Nowe Brüningowe knježerstwo.
Horni rjad z lĕwa na prawo: **Dr. Brüning,** němski kanceler a němski zwonkowny minister; Groener, němski woborny a němski znutŕkowny minister; dr. [illegible], němski finanowy minister; dr. Joel, němski justiceny minister. Delni rjad z lĕwa na prawo; Treviranus, němski wobkhodny minister; prof. Warmbold, němski hospodarski minister; Schiele, ratarski minister; Stegerwald, němski dźĕłowy minister; Schätzel, němski póstowy minister.

Sćan:

Napoleon a serbski wojak

Pśenjotne powĕdańcźko.

80] (Pokračowanje.)

Wołobje wjele mjerjanja nasta s jendźelskim dohladowarjom wody dla. W Longwoodźe žaneje njebê, tuž bĕchu Jendźelcźenjo wodowod natwarili. Ale woda njedobałaše, dokelž kĕjor wjele ke kupaniu trjebaše. Pśichebywałe žano pjerš hodźinow dołho w kupjeli. Na wobcźežowanje, so woda njedobałaše, rjekny Lowe žortnje: „Njewĕdźach, so general Bonaparte žo dyrbi tełko hodźinow w cźopłej wodźe warieć a so dyrbi žo to tak husto wospjetowaś.“ So Lowe njebê tón słóžiwk, ša kotrehož jeho kĕjor mĕješe, špótnajeny teš s toho, so won dźiwaše na tšo rž by kĕjorowe. Hdyž kĕjor s wobydlenjom špokojom njebê, da Lowe nowe fhĕje tvariś, kotrejž bĕchu hakle pśiched Napoleonowej smjerśu dotwarjene. Kĕjor pak njeje do nich jacźahnył. Teš jĕdźe a pića žla nałtachu pśichetory. Myślu pak, so nałše šaśaranje njebê najhubjeńšeje. Kóždy dźeń dostawachmy: 82 puntow howjaseho abo špórjazeho mjaša, 6 kupow pjerśiny, 66 puntow fhlĕba, 5 puntow butry, 2 puntaj tučeneho, 4 puntow zokora, poł puntа cźaja seleneho a poł puntа cźorneho, 8 puntow žwĕcźkow, 30 jeji, 5 puntow zokora k warjenju, punt twarožka, 3¼ punta wolija (wokoło 2 litraj), muki 5 puntow, nałeleneho mjaša 6 puntow, 3 zentnarje drjewa, 6 bleschow piwa, sa punt šterlinga (20 hriwnow) warjenja, ša 10 šchilingow (10 hriwnow) płodow a 8 šchilingow błoddośćow, 1 bleschu šchampańskeho wina, 1 bleschu Madeira, 1 bleschu Kapriśna a 6 bleschow cźerwjeneho wina. K tomu pśichildźechu hišchcze kóždej dwĕ njedźeli: 8 kacźkow, 2 truješe, 2 huśnjuzy, 2 klobukaj zokora, poł mĕcha rajža, 2 plezy, 45 kórzow wuhla, ša 80 šchilingow rybow, ša 98 šchilingow mloka, cźerstwa [illegible] a wšchelake druhe wĕzy. 8000 puntow šterlingow (160 000 hriwnow) sa nałše šastaśaśe powyšchi won na 12 000 šchilingow (240 000 hriwnow). To pak hišchcze njedobałaše, tuž poruci kĕjor, so ma so šlĕkowna nadoba, wołobje talerje pšchedawaś. Dyrbjachmy pak najprjedy wopony na nich wušchrabaś a talerje roškamaś, dokelž njedowoli, so by so s wĕzami wikowało, kotrejž je won junu trjebał. Mnohy poliśiśachu sa talerje s woponom a worjołom wyšoke płaćišny, ale tĕžor je njepšchiwša, dokelž chyžu je Jendźelcźenjo kupiłe.

Hdyž bĕchu tute šarjadowanja sa kĕjora wobcźežene, haj sa jeho strowoćej šchkódne, tak ma so tola prajiś, so so tu pokaša wjeśenje Boże hišo na šwĕcźe. Kĕjor je banišej, kiž bê unuje tak šwĕtwy wjeśk taj won, wjele hórśche jaśiwo pšchihotowat a jeho krjudował. Kak je won šathadźał se Schpanskim kralom? Njeje won teho wopravdźe w jastwje dźerśał a teš jeho žyna? A so je dał wójmodu se Napoleon pśiwdy šwjaze pišmo, kotrejž tak husto na kupje Selena cźitaśe a je wulkwalowajśe jako najlĕpšu knihu, šebi wažił a šebi jeho wuczby pšchihotowiś a žiowa naśeho žobžnika Jeśuša Khrystuša šebi šaschcĕpiś: šchtož wy njechaśe, so bychu ludźo wam cźinili, to wy teš druhim njecźiśćo, tak by šawĕšcźe kónz jeho žiwjenja špokojnišchi a mĕrnišchi był. Kĕjor Lowej jara fa śo woja, so šebi tutón šwaži jeho listy cźitaś. Kak pak je šam cźinił? Junu po wobjedźe pšchińdźe na to wĕcź, so so we wšchitkich šrjadach šradźu listy woźenjeja. Tuž rjekny Napoleon: „Haj, to je wĕrno. Ja šym w Franzowiśkej to takle šarjadował. Wšchĕ listy zuśych šapóšćanzow abo s nimi w šwjazku stojazych wołobow dyrbjach so po potajneje pitarinje wyšcheho pósła w Pariśu pósłaś. Runje tak mĕjachu so wšchĕ listy a špĕšcźne powĕšće fa šwonkownych knježiczerjow a ministrow w tutej pišarni hromadźiś hdyž so wocźinichu. Sśmjerj dyrbješe so cźłowjek, tak so špitajacźeju prózowachu pogrjebaś, šchtož chyžnu do wukraja njewiež. Wotedawachu šwoje listy w janježenych woješkach na pósł, ale to jim niczo njepomhałe. Nałožowachu potajne pišmo a to šamo wšchelake w šamžnym liśće, tak so bĕchu nĕkotre rjadki ś tutymi šnamješchkami špitane, druhe šašo ś druhimi. Ale šaśtojnizy moje potajneje wułožowańśeje pišarńje bĕchu tak wušchitni, so jim napołšeldu jenoš 50 šłotych płaćiach ša wułožowanje nowcho potajneho pišma. Tak šhonich wšchitko prjedy hač cźi, kotrymž špĕšcźne a potajne powĕšće šcźelechu. Wšchitke tute potajnośće mĕjachu so mi šamomu kóžde rano wotšedaś, ženje žanemu ministrej. Tak šhonich wšchitko, tak šapóšćanzy šudźa wo nałšich kraju, wo mni. Schto rađa šwojim knježiczerjam. Jich wužuśki bĕchu husto jara njelĕpe. Dwopšewachu šwojim knježiczerjam wunamakane wĕšy, rośrĕcźowanja a wuprajenja, kotrejž so ženje šťale njeśiju. Hdyž potom naśaśtka tucźi knjeśkoško ke mni pšchińdźechu a chyžu ś ponižnośće mi najrańšcho moje cźrije liśaś, tak dyrbjach šylnje so še šubami do hudy šakuśowaś, so bych šmjecze potlóčowaś, hdyž šponinach, ichto žu dźeń prjedy wo mni hanibne šwojim knježiczerjam pišał, šchtož bĕch runje pšched króśkim hakle cźitał. Moji pišarjo mózachu wšchitke pišma rodobnicź a mĕjachu kótki wšchitkich krajow. My liśtowachmy tak je šapóšćanzami. Tuźi wšchak mĕnjachu, so žu špĕšcźne powĕšće wot jich knježiczerjow a pšcheradźichu tak nam wšchitko, šchtož chyžnymy wĕdźeć. Tola ja njejšym wunamakał tutych leśći abo mózu rjeź jebanśtwow. Namakach to hižom šałožene wot Ludwika XIV., ale šym to wodpołni.“ — Napoleon wšchak mĕješe to ša mušne, takle niš jara cźešne šrĕdki k lĕpšemu kraju wuźiwaś prajiśy: „Bješ wušchitšchenja potajnośćow njehodźi so ko knježicź.“ Ale ś wjeśchim prawom mózješe Lowe šwoje šadźerjenje pšcheczśiwo Napoleonej wotkazaś, dokelž wšchitkich prózowachmy šo, potajnje listy wotpóšłaś a cźekanjenje wušlutkowaś.

(Pokračowanje šeźehuje.)

— Niewěrne wunoschowanja wo šhubjenym rěsnišim wuczobniku **Walthera.** Wot sobotu 10. oktobra 1931 žo mjes wokrjesnym wunoschowanje rosčěrja, so žu šhubjeneho rěsnišeho wuczobnika Walthera w Rabocžanšej šťale morwego w kiseje namakali. S druheje strony žo tež powěda, so žu Walthera w hacje Radžanšeje šťaty namakali. Sajimanym wyschnoseam a žiwbnym městnam wo woprawdźitym namakanju Walthera njeje niczo šnate. Pschepytowanja kriminalneje polizje a žandarmstwa žu dowjedle k wuběledkej, so žo jedna wo njewuspravnjene sněrcženja. Najšerje šatojuja žo tute njewěrne wunoschowanja na podawk, kiž je žo 28. septembra 1931 w Rabocžanšej šťale šťal. Tam žu tutón wojerjor mjes 5 a 6 hodź. rěsništi automobil wobkedźowali, jako je je šťaty wujeł a k Budyšhinej dale jěł. Tutón automobil je wuběledźeny a je žo šwěsčiło, so žu ſ nim kamjenje šeſ šťaty wjesli. Tutón automobil se šhubjenjom Walthera wešeše na žane waschnje njeſwiſuje. — Wunoschowanja dowjedźechu dźenja pódźelu dopołdnja k wjetšiemu šbězenju ludźi na Žitnych wikach. Dyrbješe šamo policija sapschimnuwš a jich rozehnać.

— Minjene finanzne lěto **la město Budyšhin** je žo hišcheže pomérnje pschijomnje šťo. Po pschehledže, kiž žo měšcžanšim šaſtupnikam pschedpołoži, wuczinješche pschibérk we wobkhodnym lěcže 1930/31 něhdže 597 000 hriwnow. Do hospodaršeho plana pak běšche jenož 501 000 hriwnow šťajenych, tak je žo jenož 96000 hriwnow wjaſy pschetrjebało. Wjetšhe wudawki žadaše šebi pschede wšěm šponožeršwo. Sa daň trjebaše žo 67 000 hriwnow wjaſy. Damka žo wo 27 000 hriwnow mjenje šnjedže. — Nowy hospodarši plan je pospjerja na 7 216 000 hriwnow pschi hišcheže njekrutym dełžiczu wo 63 000 hriwnow. Pschi špadowanju dawkoweho wunoſaka pak žo tutón njedošahk wěcže hišcheže powyšchi. Najwjaſy wudawkow žada šebi špomožeršwo a šaſtaranje se 2 670 000 hriwnami. Měšcžanska dźiwadło žada 23 414 hriwnow, měšcžanska khorownja 93 000 hr. ſ wudawkami ša domaj šorch a wothłačanje. Schulšhwo płaci 857 548 hriwnow.

— **12. Zwingerowa loterija.** Dla powschitkownje hospodarišeje nuſy dyrbješe žo cžehnjenje Zwingeroweje loterije na 17. a 19. oktobra wotštorzeji. Tutaj dujeſ pak žo něšto zyle wěcže wotmeje.

— Sšedowanišťwo Sserbšich Zonow šeſdže žo ſa jutrišim hrjedu pop. w 4 hodź. w Khořejowni Sserbšeho Domu ſ ſwojemu porjadnemu pohšedženju.

— Sa **ſimnym rentnarjam** wuplaćuje žo pospjera na měšaz, oktober šchtwórtk 15. oktobra dopołdnja wot 9 hacž 12 hodź. w Sšejmowni na Hrodowšku haſby 10 po 1 šłhodźe wó šťuje čžo. 41.

— **Sa dostawarjow wojerišich rentow.** Wójnšim cžeſkorakuſenym a wojerišim šawoſtajenym wuplaćuje žo pschihražna renta na měšaz oktober w Kupnizy na Šnutšownej Lawšej haſby 1 po 2 šłhodźinaj šchtwórtk 15. oktobra a to jenoš wot 3 hacž 5 hodź. popołdnju. — Wupokaſanše khartu móža žo wot ſrjedy 14. oktobra w piſarni wojerišeho šaſtaranja (w Sšejmowni na Hrodowšku haſby 12, delekach) wotewjacž.

— **Wo pohłromje w Kamjenišim wokrjeſu.** Pohłroma je wudyrila mjes šchparatym šłotom kubleria Jana Hencja w Kichłoče čžo. 7 a Emila Schołty w Jěžowje čžo. 13. Pohłroma je šaſchła mjes šłotom kublerjow Michała Sšmoły a Pětra Kraweżika w Sserbšich Paſlizach.

— **Paduſchtwa.** Dnja 9. oktobra wječor wokoło 7 hodź. kradnychu na Nowoſalſkej dróły muſaze jěšdne koło šnamli „Brennabor". Koło měšeže čžorne krožna, šwjena a błótojchtitakaj, trochu dele šhibnjene wodźidło ſ čžornymaj pschimadłomaj, Torppedo-šamo-běh, šchérej gumijowej wobtrucži, mjes žedłom a šadnim šchtitakom worzłowu łatliczku ſ napiſmom „Paducho, tuzy precž." — Dale kradnychu wokoło połnozy k žobocže na Seminarišej haſby ſ motorišeho kola aktowu tošchu ſ bruneje koże (Schildpattmuſter), naczehnjenym kožanym noſchadkom, šaſkakowazym šamkom. W toſchi leżeše ikaſankowa kniha firmy Schinke, dwaj šapiſaj płaczišnow wina a cžaſopiſ „Das Motorrad" čžo. 41. — Dale kradnychu ſ nutšdobyczom we Wbohowje pola Njeſwačidła radiowy aparat šnamli „Seibt" (je 4 rołkami) čžo. E. L. 472, wótšereczak šnamli „Cloden", elektriſu anodu. runak (Gleichrichter), akkumulator, voltowy měrjak, dale natrjbijeznik, kožanu nakupowańšli měchk, bleichu morow a bleichu ruma, 65 zigarow, 80 zigarettow w tyſkach wo 10 šchtuk a něhdže ſa 6 hriwnow drobnych pjenjes. — Wo wężowne šdźelenja proſnytaj kriminalne wotdźelenje w Budyšhinje abo žandarmſtwo w Nieſwačidle.

S **Koporz.** Njedawno běchu pola tudomneho wikowarja Freunda paduchi posłuł. Domiazy wodnjo domach njeběchu, ſo měſeže paduch łohke dźeło. Pschi šamknjenych durjach kradny kholowy, łožowe pkachy, fotografiſku aparataj a ſtare žleborne pjenjeſy.

S Hójerſka. W Hójerſku wotmě žo w pjatk wotdźenja wokrjesnyj mišijonſki ſrjedźeń Nósbórſkeho 1. ſyrkwineho wokrjesa. Dopołdnja běšche kemſchnje ſa dźeći, mišionar Krawża ſ Medingena (połodnjoſeje Afriki) rěcžeſche wo dźele njedźeleſkeje šchule. Hłowna Boża šłužba šapoca žo popołdnju w 3 hodź. Najpschedy měſeže dźechowny Harſtik žinjowe dźatne předowanje. Po wuhdowanju khorala zyrkwinſkeho khóra rosprawjeſche mišionar Krawża wo ſwojim bźěle w połodnjoſkej Afriku. Sdóbžu liturgiju měſeže ſuperintendent Lindner ſ Niſſeje. Boża šłužba běšche jara derje wopytana.

S Ruchwalda. Jedyn Shorjeſki wobkhodnik hižom wot lětdźeſatkow ſem Ruchwałdſke hermanki wopytuje. Kaž pschero, poda žo tež lětſa ſe ſwojim ſapſchahom na mucź do Ruchwalda, ſo by tu ſwoje twory pschedawał. Sajtrjeju ſrjedu rano w 7 hodź. doježe na tudomne torhoſchcžo. K ſwojemu najwjetšhemu ſpodźiwanju pak namaka torhoſchcžo próżdne. Nihdže njepokaſowaſche nicža na hermank, nětko ſtejeſche tu ſam ſe ſwojim konikom a wosom na próżdnym torhoſchcži. Na ſwoje wopraſchenje, hacž drje dźenſa žadyn hermank njeje, ſhoni wot ſmjerkotatych ludźi, ſo běšche tydźeń pschesahe na Ruchwałdſki hermank pschijeł. — Na ſtatnej powołańſkej ſchuli w Hildesheimje je ſtudowali pomocnik Hermann Balak, ſyn tudomneho hatnika Jana Balaka, jako najmłódſchi mišchtrſke pruhowanje derje wobſtał. — Tele dny pschipołdnju pschijdże naras wuroſcžena liſchka do naſcheje wožy. Wona pschijdże pola Kulišchez do wožy, běžeſche nimo pósta a ſo potom pola młyna ſaſo ſhuſi. Najſkerje njemóſeſche ſo liſchka po druhim puczu wuthować, dokelž běšche w blikkoſczi runje hońtwa. W

S **Nikleje.** Nětkle pschedawa ſo tu nětkdže 250—300 ſutrow połow a kukow, kiž ſłuſcheja knjeſimaj dworomaj we Wódrſeſizy a Zarkach. Leżownoſcže maju ſo wuhwaricź do małych ſydliſchczow. Swjetſcha ſu to parzelle, kiž leża woſtrjedź burkeho wobſedźeńſtwa a tak ſwonka ſwiſowazych knjeżich leżownoſczow. Je wotmyſlene wutworicź nowej burkej kuble ſ 90 a 30 jutrami ſemje. To ſo jara wołóſi ſ tym, ſo ſu tu hižom wulke a doſahaze domſke, hrodże a druhe hoſpodarſke twarjenja. Tutej kuble wuhotujetej žo je žnjemc a dołpołnym žiwym a mrtwym inventarom. Pschedawanje zyłeho žydleriſkeho kraja a finanzowanje kupjow je pschewałło ſaſonatwarjenſke a žydleriſke towarſtwo w Barlinje.

S **Nósbórka.** Ssobotu ſmědźeſche rendant Mitteldorf pschi Nósbórſkej ſtatnej a wotrjeſnej nalutowarni ſhładowaczu na 25lětne dźeło w ſtatnej a gmejnſkej ſłužbje. **Jubilar je wot 1. nowembra 1929 w Nósbórku we ſaſtojnſtwje.** — S 1. nowembrom pschewoſmje hamtiſkofudništi rada dr. Kara nimo ſwojeho dotalneho ſaſtojnſtwa ſarjadniſtwo ſamſneho měſtna pschi hamtiſtim ſudniſtwje w Shorjelu.

S Něſži. Wobkhodny automobil Greilingez zigaretoweje firmy w Barlinje ſujeſłoži w ſawinjenju dróhi. Schofer dyrbjeſche ſo woſej ſ dołhim drjewom na prawo wuwinyć a pschi tym wo dróhowy kamjeń na prawej ſtronje dróht ſrašy. S nutſkaſeżdżaju ſo jenemu łopatka ſlama. S druhim autom dowjeſechu jeho hnydom k lěkarjej, kiž jeho do Nječžanſkeje khorownje dowjeſeſ da.

Wusudźenja

Krajny ſud w Budyšhinje.

Samolwicej měſeže ſo wjednik wotnožći Wjernarjeczanſkeje khorobneje ſaſy Guſtaw Hermann Thomas we Wołkramezach. Lawniſki ſud w Schěrachowje běſche jeho dla pschefchihwjenja pjenjez k 9 měſazam ſaſtwa ſaſudźił. Thomas pak ſo pschećiwo wuſudej powoła. Powołańſki ſud po wołpjetnym pschepytowanju Thomaża wobhładowaſche ſa winowateho pschefchihwjerja 1600 hriwnow a ſaczišny Thomażowe powołanje, tola ſniži jeho khłostanje na 6 měſazow ſaſtwa.

Budyski wokrjesny zwjazk płahowarow karnikłow

wotmě njedźelu popołdnju w Hórnjej hołczanju w Hornjej Hórzu derjewopyhtany ſjězd. Jón nawjedowaſche 1. wokrjeſny pschedsyhdya Ota Zieglerˇ-Budyſki. Po woſjewenju dóſchłych liſtow wudźěli wón mnohe wuſnamjenjenja. Na to rosprawjeſche knjez Riedel-Korſwiſki wo poſtejenju kranjeho wubjerka a wuſtajenju w Auerbachu. Na tuthym poſtejenju dowoli ſo hoſpodarſki plan, powyſchenje dawka ſo wotpokala. Statne myta ſniżichu ſo wot 12 na 10 hriwnow a myta kranjeho wjaſka wot 10 na 8 hriwnow. Pschi wólbach do kranjeho ſwjaſta ſo wokrjeſnym pschedsyhdya Ziegler za pschiſyhdnika ſaſtopowaſche. Blišcha wuſtajenja kranjeho ſwjaſta budźe hakle 1932 w Delsnitz. Blišcha wokrjeſna wuſtajenja budźe 23. a 24. januara 1932 w Frankenthalu. Sdobom budźe blišcha wokrjeſna ſhromadźizna 24. januara w Frankenthalu. W Porchowje budźe wuſtajenja njedźelu ſemrětych, w Korhymju 5. a 6. dezembra 1931.

Z Łužicy

* Se Sšmiłnje. Schtwórtk wjeczor na wjeſkej dróhy auto a motorowy kołeſar do ſo hraſeſchtej. Auto płuſcha Semiczanſkemu kapitkarjej Thiemje-Garmannej a motorſki kołowikowarjej Frenzlej ſe Sšmiłneje. Frenzlej ſo pschi ſrażenju lěwa ruka łoma. Jeho ſyn, ſchulſki hólc, kiž na ſadnim ſedle ſedźeſche, bu ſ koła wjerhnjeny, tola bjez ſchkody wotekoſe.

* Se **Salomja** nad Schprjewju. Paduſchi dobychu ſo poſlednje nozy do ſchtyrjoch burſkich ſtatkow a kradnychu pjenjezy a žyrobu. Jedyn wobkhodźer ſaſłapi jeneho paducha a ſnjewoju dworje. Pschi naſtatej pschimaſzy poradźi ſo paduchej cžełnyć.

* Se **Sſrjedźneho Herwigsdorfa.** Sacžinjenu żeleſniſtu ſawjeru pschejedźe ſchtwórtk pschipołdnju motorowy kołeſar na żeleſniſtim pschełhodže dróhi ſ Hórnjeju do Schibožz. Lědma běšche ſo poradźiło, koło ſ kolijow icžahnyć a ſranjeneho kołeſarja wukhowacź, pschihna Drježdańſki cžaſ.

Hospodarski rozhlad

Pódźelu 12. oktobra 1931:

Wčerawše urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólſk złotych	47,35
1 jendźelski punt	16,25	100 čeſkoſł. krónow	12,47
100 ſwaje. frankow	82,52	100 franc. frankow	16,68

Prawiczne ſtrony wotmětchu wčera w Harzburgu ſhromadnu ſchadźowanku. S jich roſhudźenjow wukhodża, ſo ſo hotuja, wodźenje ſtata a krajow pschestajacž. Zuko poſtupowanje ſměje ſa naſche hoſpodarſtwo daloko ſahaze, dźenſa hišcheže njepschichwótnje ſcžełnyki. Jutrišcha wulora pschijmježe roſhudźenje.

Produktowe wiłi wotſtachu ſaſudźenu žobotu zyle měrne. Dowoz njebě wulki, ale dobaſahaſche ſa potrjebowanje młynow. Rožka ſwoprědka něſchto popuſcheži. Poſodźiſchto pak ſo ſaſo ſhraba.

Ssobotu płaczeſche zentnar w Barlinje:

	Sobotu hr.	tydźenja hr.
Pšeńca	10.55—10.70	10.70—10.85
Rožka	9.20— 9.30	9.35— 9.45
Nałětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.55— 7.90	7.45— 7.80
Wowš	6.95— 7.35	6.85— 7.25
w termijowym wikowanju		
Pšeńca, okt.	11.27½—11.35	11.45—11.50
„ dec.	11.45—11.50	11.70—11.72½
Rožka, okt.	9.80 — 9.77½	10.05—10.10
„ dec.	9.75 — 9.77½	10.00—10.05
Wows, okt.	—	7.55
„ dec.	7.60	7.70— 7.77½

Sšmiłnjaze wili we Wojerezach.

Sšmiłnjaze wili we Wojerezach 10. 10. 1931 běchu ſchpatne. Kupaz a pschedawarjo běchu njerjadne. Pschiwjeſli běchu 407 ſchtuk proſtatow a 1 běžaka. Wone płaczachu 4—6 tydźeńſke 5—9 hr., 6—8 tydźeńſke 9—12 hr., 8—10 tydźeńſke 12—14 hr. Běžak 4 měſaczny 25 hr.

Sšmiłnjaze na pschihladowanje

wutoru 13. oktobra 1931:

w **Njebjelczicach** w Herbſkej gṙchcže dop. w 9 hod.: mandlawa a kłaſer,

w **Sserbſkich** Paſlizach w Herbſkej gṙchcže dop. ½10 h. ſchkleńczanu wóſ,

w **Hranicy**, kupaz jeńdu žo dop. ½12 hodź. na gmejnſkim hamcže: bycžk.

Płačizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wołſowe ſymjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płačizny po złotej hriwnje

	10. 10.	9. 10.		10. 10.	9. 10.
Pšeńca	211-214	211-214	ſiny	—	—
rožka	184-186	184-186	woka	—	—
nał. ječmjeń	151-158	151-158	mądre łupiny	—	—
naz. ječmjeń	—	—	ſołte łupiny	—	—
wows	139-147	139-147	keradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosuk	—	—
pšeńc. muka	27,0-32,0	27,0-32,0	lany wosuk	13,2-13,4	13,2-13,4
rżana muka	26,0-28,7	26,0-28,7	ocn. melasa	—	—
pš. wotruby	10,2-10,4	10,2-10,4	ſ.rnj. kruski	—	—
rżane „	9,15-9,40	9,15-9,40	syno, 50 kg	1,80-2,30	1,70-2,30
rapa	—	—	rżana ſloma	0,70-0,9	0,45-0,60
hróch Viktor	26,0-27,0	26,0-27,0	pšeńč. „	0,50-0,6	0,40-0,50
lane ſymjo	—	—	wowsna „	0,6 -0,70	0,55-0,65
pčelaſki	—	—	ječ. „	0,60-0,70	0,55-0,65

Prěni wobraz wo rozbuchnjenju w Gdynje.
Wobraz předstaja zasypnjeny blok nowotwarow w połskim přistawnym měſeže Gdynje. Rozbuchnjenje swěčeńskeho płuna rozwali nimale cyły blok nowotwarow. 13 wobydlerjow namaka swoju ſmjerć, 16 čłowjekow ſo ćežko zrani.

* Se Sforjetza. Schtwórtk japokasa ßo nowy Sforjwyschich mieschczanoßta dr. Duhmer do ßwojeho nowebo saßlonßtwa. Japokasanje wotmě knjeżeßtwowy president dr. Simons ſ Lehnitzy, kiž k prénjemu rafej jako knjeżeßtwowy president w Sforjetzu pschichwaschе a jako prěni nowebo wjednika mětta Sforjetza poßtrowi. Mieschczanoßta König a pschedßtejeř mieschczanßkich ßaßtupjerjow Cohn powitaschtaj wyschßcheho mieschczanoßtu w unjenje mieschczanßkich kollegijow. Po japokasanju dżerżeße nowy wyschßchi mieschczanoßta dlěßchu rěč.

Ze Sakskeje a dalßich krajow

* S **Drježdżan.** (Sahrodna póda ßa bjesdżelnych.) Dżełowe a ßpomożerße ministerßtwo je gmejnu namotkuło, ßo bychu bjesdżelnemu ßenju k ßahrodnikarßkemu wużiwanju pschewoßtajile. W Drježdżanach ßo tutón plan hižo wot néßchto czaßa wukonja. Że ßo hač dotal poradżiło, ßenju w parzelach wo 150 hač 250 ßtżnych metrow na tßoch mießtnach mießa mjeß 150 prößtwarjow rozdżělić, a to w Leubenje, Prohlißu a Laubegaßu. Tak ruże hač budże doßć ßwobodneje ßenje, wołnamjeni ßo mießtnoßć pola mieschczanßkeje rady, hójeż móża ßo bjesdżelni pschipowědżić. Mießto ßo dale próżuje, też po druhim puczu dżěło ßa bjesdżelnych wobßtarować. Tak chże po wukaßu ſ 23. julija 1931 ßo dżerżo dżěła za dobrowólnu dżeławu ßłużbu wobßtarować, hačrunjeż ſ tym ßo mießto finanzielnje nihdy njewoloży. Mießto Drježdżany ßo ße wßchěmi ßrědßami próżuje, njedżiwajcy pschedżěłaßebo njedoßtatka na ßrědkach k wotßtronjenju nuży, wołbeße też dußchowneje nuży mjeß bjesdżelnymi, wßchitko cżinić, ßchtož ßo cżinić hodży.

* S **Dittmannsdorfa.** (Khrobły proßchef.) Tu ßajachu proßcherja, kiž bě w ßußodnemi Hornim Elßdorfße po proßcherßtwu chodźił a pßchi tom pjekarja a 77lětneho rentnarja ſ tżjom a ſ wotewrjenym nożom wohrożował. Pßchi tom bě njehańbity człowjek hißcheże rjekł, njeby-li tu wo khłoßtarßtwo ßchło, by wón wobeju ßatßelił. Proßcher je hižo w nałożu na tajkele khrobłe waßchnje w tutej krajinje wußtupował.

* S **Lipßka.** (S wotßtjódżenej hłowu namakali.) Blißko mosta, kiž wjedże pódła Probßtheidaßkeje dróhi pßches Lipcżańßko-Hoffku żelezniczny czaru, namakachu ßrjedu kwětła do 6 hodź. młodeho człowjeka morweho. Jenni bě hłowa wotczata. Po lißtach, nadeńdżenych pola morweho, jedna ßo, kaž ßo ßda, two wößeho Ericha Fröhlicha ße Zwikawy.

Najnowiße z cyłeho ßwěta

— **Wuhlady na wjedro ßa jutrißchu wutoru:** Wobłohowany dale rjane nahnuße wjedro.

* **W Ehebu (Egeru) je po pjeć dnjowanym jednanju pßchißażny ßud 30lětneho kelarja dr. Josefa Meßera ße Czernoßchina k ßmjerći na ßchibjenżu ßaßudźił,** dokelž je **ßwoju żonu w automobilu ſ dwěmaj wuńdźelomaj ſ revolwra ßaßelił. Mayerej ßu cżeßne prawa a doßtoriki ßtitu wotrjekli. Prjedy mordarßtwa bě żiwjenje ßwojeje żony wyßoko ßawěßćił.**

Swójbne powěßće

Ssłubjeni: Erika Hahlfeldej a Reinhold Eißner w Budyßchinje. — Hilda Guhrej a Waltar Poetßa w Budyßchinje. — Elßa Schoßtigez w Kamjenzu a Waltar Petraßchka w Brěßni pola Kamjenza. — Fanny Ohnmachtej w Kamjenzu a Kurt Ueberfuhr w Polenzu pola Noweho Měßta. — Hilża Frenzlej w Bißtopitzach a Jan Hochmuth w Budyßchinje. — Mina Seelerej ße Augßburga a Bjedrich Balze ſ Porchowa.

Hamißke wozjewjenje z Budyßt a

Sa wubranje **ławnikow a pßchißahnych** we wokrjeżu měßta Budyßchina na léto 1932 jako ßakładna ptaczißwa lißcżina wohydlerßtwa khartownja a lißcżina ßa ławnikow thmannych wojerßkich wożbow ßtej mupołożenej **wot pondżele 12. oktobra hač** ha pondżele 19. okt. 1931 na wohydlerßtwim pßchipowědżeńßtwim hamcże na radnizy po 2 ßthodomaj wó ßtriwje cżo. 16 w ßnatym ßłużbnym cżaßu jawnje k wohhladanju ßa tżěchu. Wobkrucżeny wotpiß ßa powołanje do ławnißkeho a pßchißahanßkeho hamta ptaczíwe ßakonßke pßchedpißma ßu tohorunja tam dowidżeć.

Hórßchicź pßcheczíwo prawoßći a dowołnoßći ßakładneje lißcżiny może ho hač najpóźdźicho njedżelu 18. oktobra 1931 pißmownje abo k protokolej pola podpißaneje mieschczanßkeje rady.

W Budyßchinje, 9. oktobra 1931.

Mieschczanßka rada.

Towarßtwowßki powěßtnik.

Khróßćanßki Ratarßki Dorust zmeje wutoru 20. winowca, wječor we 8 hodź. we Wotrowje pola Soleie ßwoju měßačnu zhromadźiznu.

Liehań. Sokoł zwučuje wutoru wječor we 8 hodź. pola Rudolfee.

„Zjednoćeńßtwo Serbßkich Żonow" zeńdże ßo ßrjedu 14. winowca pop. w 4 hodź. w Serbßkim Domje we kofejowni k porjadnemu poßedżenju. Wočakuja ßo wßě ßobußtawki, lubje witaju ßo hoßćo.

Rowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerk w Budyßchinje. — Za lokalny dźěl a feniłeton: A. Dučman w Budyßchinje. — Za nawěßtki: G. Janak w Budyßchinje.

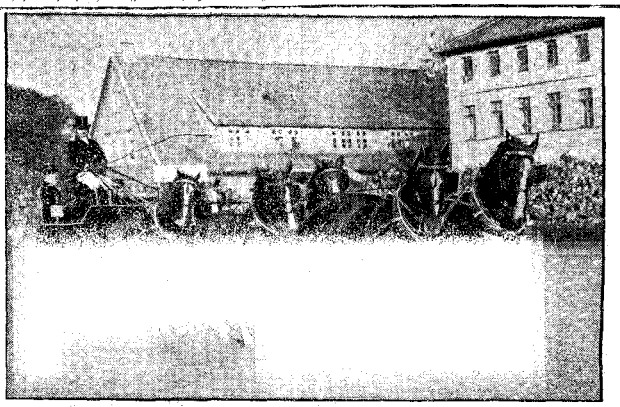

Parada zrěbcow w Celle 1931. Kóżdo lěto wotměwa ßo w Celle parada zrěbcow. Pokazuja ßo ßtare zrěbcy ßławneho hannoverßkeho plahowanja koni. Parada je ßtajnje z wulkim poławkom za kóżdeho znajerja a lubowarja koni. W ßportnym a plahowanßkim noßtupanju ßo tam prihladowarjam poßkićeja najwyßße dokonjenja. Też lětßa prihladowaße **wjacy** dyżli 10000 ludźi zajimawym **predwjedżeńjam.**

Stary, dobry

cahambra hońtwjeřßki żitny palenc

Bellaria pohonowe wino — aromatiße a mile ‖ Winowe kißało, kißałowy ßprit

jenoż prawy wot firmy

Likěrowa fabrika **Carl Hammer w Budyßinje** Winowa wikowarnja

Kożane jaki
Kożane kapy
Kożane rukajcy

ALBERT w Budyßinje
na Lawßkich hrjebjach 10 :: Tel. 3078

Woblekowe tkaniny

Woblekowy barchent	wot 55 pj.
Pyjamowy flanell	wot 55 pj.
Sotßke tkaniny, rjepikojte	wot 65 pj.
Tweed	wot 75 pj.
Płóßliwy ßomot	wot 100 pj.
Nattě, čißta wołma	wot 145 pj.

Mantlowe tkaniny, jara tunjo

REIMANN, na Hońic hasy

Kalmuk-jaki
brune, cżerwjene, mědre mußtr., wulkoßcżi 46 ßenoj 3,95

barchent-jaki
ßnate pódnoßcże, nowe mußtry, wulk. 44: 2.50 2,80
ma ßtajnje na ßkładże
Andr. Kasper
(měj: Al. Filopp)
w Budyßchinje, Burgßtr. 11

Nakupowanje kóżkow
Wobdźěłanje kożuchowych kóżkow, hotowe kóżkowe krawaty
Leunerec bělerńje
na Garbarßkej hasy 4
na Sprjewinej hasy 2

Smołu
za kałowe ßudy!
Bukečanßka drogerija
Měrčin Šudak

Serbßke łačele
(Gramo'on Platten)
ma na ßkładże
Jan Schieback w Budyßinje na Mußakowßkej dr. 4

Sedlarßke a wutykane twory
ma na ßkładże, zhotuje a wuporjedża
C. Junghannß prjedy Emil Schubert
na Serjowej hasy

4 jedn. elektr. lampy
jena k ßahanju, tunjo na prědań pola **M. Krječmar,** w Budyßinje na Hornčerßkej hasy 19, dołkach.

Chcećе-li něßo předać abo kupić wozjewće to čitarjam Serbßkich Nowin

Nazymska zhromadźizna Maćicy Serbskeje

Wutoru 20. oktobra w 4 hodź. w Serbskim Domje

Swjatoßnoßć k wopomnjeću naßeju wótčincow

k. njeboh far. Urbana a k. njeboh wyßš. far. Domaški

z pomocu ßpěwneho zjednoćeńßtwa „Lumir"

Porjad:

1. Sostenato za husle
2. Swjaty Ducho přińdź, khór „Lumir"
3. Pod hwězdami, (Čišinski) solo Dora Freißlagec
4. Wopomnjeńßka rěč po fararju Urbanje — prof. Ota Wićaz
5. Dwojospěw: O wola lubośće — Jan Kilian
6. Wopomnjeńßka rěč po wyßš. far. Domašcy — w. far. Zarjeńk
7. Khóraj:
   a) Na wěčnoßć — Jan Skala
   b) Khryßt je dobył — M. Nawka

Wßě komposicije ßu wot Bjarnata Krawca

Wßitke towarßtwa a česćowarjo njeboćičkeju na tutu ßwjatoßnoßć wutrobnje přeprošuje **predßydßtwo Maćicy Serbßkeje**

Raz ßwjatoßnoßće żada ßebi čornu drastu

Město karikow

Bohu Knjezej je ßo ßpodobało po dołhej čežkej khoroßći moju lubowanu mandźelßku a naßu ßwórnu mać

Marju Martu Čepicowu

rodź. Zimmerec

zańdźenu ßobotu popołdnju k ßebi do wěčnoßće wotwołać. Wumrěče ße ßwjatymi ßakramentami derje wobßtarana w 55 lěće żiwjenja

We hłubokej żrudobje
Jan Čepica
Jurij Čepica
Albert Čepica

W Budyßinje, dnja 12. okt. 1931

Pokhowanje budże wutoru pop. w 3 hodź. wot hale zwonk. kat. pohrjebniśća

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć. Smoleriec knihičišćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čełneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozwěć, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkařsku pomoc pytać. Smjerine znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 239 — **Budyšin — Wutoru, 13. oktobra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Schachtowe nadpady na němskostatnu banku

Přejedawšchi president němskostatneje banki Schacht je na sjěźdźe prawizowcje opposizije w Harzburgu njeźiwjenje nadpady na němskostatnu banku činił. Schacht je w swojej rěči rjekł, so je wukrajny dołh Němskeje wjele wjetši, hač so přeco ludom twrdawa. Sćo boso, to by lud mohł poćeć nerwosny być, so jenu njepraji, so je jenož hišće mały dźěl smužkow němske banki wěstosće kmany, a slotenu wobstatkej so dewizy a někotre sta miliionow hriwnow pschilića, kotrejž dyrbja so za krótki cźas wrjelo płaćiež. Njedohladaju so, so njewěrnosć najhubjenšcho dowěrjenje dobywa, w tukraju kaž we wukraju.

Dale Schacht knjezacemu systemej prawnu **njewěstosć** a **njedostatk** khrobłosće k **fukfowanju** porokowasche. Rěcźeše wo **n ě n j e**, kotrajž wjazy porjadnemu tworowemu wobkhadej njeźinji, ale jenož tomu, so by płaćenjanjekhmanosćej naschich wulkich bankow a gmejnow sakrywa, dale wo sjawnym finanznym hospodarstwje, wo kotrymž žamo finanzny minister njemóže rjec, ſ čim budże so blizšche njedźele a tydźenje žiwić.

Němski finanzny minister Dietrich je na Schachtowe njeźłyšcane nadpady psched nowinskimi sastupjerjemi w najwjetšchej rosharjenosći wotmolwił, so so ſ narodneho stejischeja wobhladana, **tajka sjawna agitazija pschećiwo němskostatnej banzy njeje wjazy snjesć.** Hdyž Schacht wěni, so ſmě rjec, so měna wjazy porjadnemu wobkhodej tworow njeźinji, ale so so ſ njej płaćenjanjekhmanosćej wulkich bankow kwje, je ſ tym **dospołnu njewěrnosć rěcźał. Janeho pjenjezka njeje němskostatna banka němskemu statej poćežiła a runje tak mało krajam.** Móžno je, so so jenemu abo druhemu krajej.w forwje pokładowych šmužkow někotre milijony do ruki dake, tola to so łapanje, kotrejž njeźinu rěcźow hódne.

Kał pak móże so wo tym rěcźeć, so je so płaćenjanjekhmanosć gmejnow ſ němskostatnej banku pschikryła, to njeje wopschijeć **a njeźłyšcany podawk je, so njeje wěrić, kał je muž, kotrjž je někdy tak wyšoke sastojnstwo sastawał, na tajše waschnje nahladnosći Němskeje a němskeho luda seschodźił. Jeho wuprajenje so na njewěrneć sałožuje wot A hač Z.**

Hdyž Schacht praji, so je so płaćenjanjekhmanosć wćipych wulkich bankow se **přełdanki** němskostatneje banki wotstronika, wón na podawki pokasuje, kotrejž su sjawnje znate a so njeźinu ženje samjelcźale. Wěmy, so su pschez akzeptowu banku šmužki běžałe, so bychu so Danatowa banka, Drježdźanska banka a druhe banki do porjadneho khodźenja swjedle, a so je so po tym ſamym puću schło, so bychu so **někotre** lutowažnje płaćenja khmane sdźerżałe. To njeje žane potajnitwo. Pschi tym pak so na druhej stronje njeźinje sabjeć, so je němski stat sa poślednjeschej měnjazow nětdźe 300 miliionow ſ trajazeho dołha wrěcźo płaćił. Tohodła je

hrozna njewěrnosć, hdyž Schacht wo płaćenjanjekhmanosći němskeho stata rěcźi.

Wěrno je, so su **někotre** gmejny w Němskej w pjenjezným cźěkanje. Móžemy směram liczby mjenować. Jich je nětdźe 2000 abo 3000. Ale kajku rólu to hraje mjes 55 000 gmejnami, kotrejž su w rjedźe. Hlada so pschez na **někotre** wulke gmejny, kotrejž maju wobcźežnosće pschewinyć, kaž Barlin abo Kóln a druhe města, tola so pschi tym sabywa, so je wjetschi dźěl němskich gmejnow w dospołnym rjedźe.

Brüning opposiciji napřećiwo stupi

Wobkamknjenje prawizowych stronow na Harzburgskim sjěźdźe su nowemu němskemu knjezerstwu dowěrjenje sapowědźile. Politiske strony, kotrejž su so na tutym sjěźdźe sastupowale, maja w němskim ſezmje wjetschinu. To su njeswjeselace wuhladny za druhe Brüningowe knjezerstwo. Dołhe žiwjenje so jemu njemóże do předka prajić. **Njedźiwajcy teho je so dr. Brüning rosćudźił, so do wojowanje je ſylnej opposiziji dacź. Se swojimi ministrami dże je napschećiwo stupiš a w knjezerstwownym politiskim programje wón rěcźam wjedniwow prawizoweje opposizije wotmolwi,** kotrejž su so w Harzburgu pschedmjetnješe.

Wothłós w Francowskej

Harzburgskim rěcźam němskich opposizijskich stronow je w franzowskich nowinach wulka wažnosć pschipisnje. W dolšich nastawkach nowiny wschě sjěźdźowe nadrobnosće a pschijate nanjety mérnje a wěznje rospominaju.

Knjezerstwu blisko stejazy „Petit Parisien" praji, so by wopak było, politiski wosnam Harzburgskeho sjěźda pschenišo wažiež. Tón krócź njeje so wo jednoru paradu jednako, ale nazionalni sogialistojo su so sešchli, so bychu Briandowu politiku skazyli. „Petit Parisien" měnt, so dyrbi demonstrazija widźomnje k tomu słužiež, směrowaze fukfowanje franzowskeju ministrow poślabiež. Hindoke rostchadźenje Němskeje je so ſ Harzburgskej shromadźizny na sjawne stupiło.

„Quotidien" so prascha, hač chzedźa němšzy nazionalistojo dorosumjenje ſ Franzowskej snjemóžniež. Cźłowjek dyrbi njerosumnosće wocźakaež, hdyž je dźeł němskeho luda tak sašlepjeny, so so se satamanjom Franzowskeje hjesdźiwosć potłóči a so ſhubjena samowitosć wrěcźo dobudże. Cźi w Němskej, kotliž w njej na hubjenstwo a nuzu špekuluja, maja wuhlad na wuspěch, dokelž wulke cźěrjódy dźěłacźerjow njepschipóſmaju, so so na njerosumne wojowanje spadźeja. Sa Franzowskim praschenje nastawa, kajki zamyšl ma zyka myšl a słužowaza politika. Po swojich mnohich pschihłowolenjach so Franzowskej dźenża ſ hidu a njepschećelstwom plaći. Woprawdźite służenje je jenož pschi sprawnej woli wobeju stronow możne.

Parižšši „Journal" po sjěźdowym wunoschku žuđi, so je so mjes němstej nazionalnej opposiziju a Franzowskej schćerke hjesbno wotewrikło. Rěcźe jenotlinych rěcźnikow su dopokałe, so so nazionalna opposizija niz jenož wjednistwo w knjezerstwje smoznje, ale so dże też nazionalistiski słožk nalschkaraež, kotrehož heslo „njepschećelstwo pschećiwo Franzowskej" rěka.

„Écho de Paris" hišcźe strach sa Brüningowe knjezerstwo njewidźi. Brüning je hižo wjetsche wobcźežnosće pschewinył. Wjele wažniše je, kał so general Groener a němski president k Harzburgskim podawkam stajitaj. Cźłowjek dyrbi so praschеeć, hač staj, kaj prjedy rosćudźenaj, Brüningowy kabinett podpjerałoj, abo hač měnitaj, so je někto cźaš, Hugenbergej wjednistwo pschewostajiež. Program nazionalneje opposizije je na nałožnosć załožuje. Wupowědźenje Versailleskeho sprěcźenja by k sakrocźenju Franzowskeje dowjedło, a dr. Schachtowa hospodarska diktatura by protest dźěłacźerjow słubźiła a Němsku do cźežkich sozialnych njeměrow storhnyła.

Nervoznosć w Jendźelskej

Jendźelske nowiny ſ nadrobnymi telegramami wo demonstrazijach w Harzburgskich kupjelach rosprawjeja. Myšl, so je so móžnosć prawizoweho knjezerstwa pschiblížiła, je w Jendźelskej powschitkownu nerwosnosć słubźiła. W tu chwilu wschak ma hišcźe měnjenje pschewahu, so je Brüningej poradźił, nadběhi wotrasnyć. Wjele ludźi pak je hižo na to pschihotnje, so budża nazionalni sozialistojo w dowidźnym cźasu w knjezerstwje sedźeć.

Spomnjenja hódne je, so je bojosć w tu chwilu wobeje ſ walutowej politiku prawizowych stronow słubźiła; kotraž žebi nowu inflazju pscheje. Politiski bok pschewróta

Dr. Hjalmar Schacht,

nětdźi president němskostatneje banki, dźeržeše na cźěrjódze **nacionalneje opposicije w Harzburgskich kupjelach rěč, kotraž je wulki napohlad zbudźiła. Dr. Schacht přimaše z wótrymi słowami nětčišu politiku němskostatneje banki. Dla tuteje rěče dyrbi dr. Schacht ze wšelakich stron najcźežše poroki słyšeć.**

ludowych nahladow njesmjeje tak dołho rostschadźowazych sćěhnikow, kaž dołho budże nětčišchi němski president na cźole stata stejeć.

Pschejo pak dyrbi so wocźakaež, kał so jendźelska sjawnosć na myšl sjewi, hdyž so němska swonkowna politika wožebje w swojich poćahach k Franzowskej sašo njeměšta sćini. Wusamknjene njeje, so so Jendźelska ſ tym pohnuwa, so, skónczuje sašo aktiwnu rólu w Europje hraež.

Londonske liberalne „News Chronicle" měnja, so by, hdy by amerikanski president Hoover nad Hitlerom chył dobył, wumasnjenje reparazijow a wójnskeho dołha jeho najžiwlnischa bróń była. Hdy by ſ finanznemu sworišchezenju w Europje doschło, by so Wallstreet, to je dróha, hožeš su najwjetsche Newyorkske banki, w swojich sakładach jaschała.

Němska ludowa strona přećiwo Brüninger

Ssobotu je němska ludowa strona wo swojim stejischezu k Brüningowemu druhemu kabinetej wurađowała. Jeje wjednik Dingelbey pschiežiny mjenowasche, ketrychž dla němska ludowa strona njemóże Brüninga podpjerać. Na to stronimy wubjerk a pschedbydźiwo ſ wulkej wjetschinu wobsamknychschtej, so němska ludowa strona nowy němski kabinett na podložki prjedawscheho knjezerstwa njemóże podpjerać.

Woprawdźe je so němska ludowa strona wot Brüninga wotrjekła, dokelž je wón sozialdemokratiji někotre pschiswolenja cźinił, pschede wschěm, dokelž ſ nuzowym wukasom njeje wobstejace mjedowe tarify wotstronił.

Wuradźenja němskeho kabinetta

Nowy němski kabinett je so, kaž žiwschiny, dźenża druhi krócź ſhromadźił a wo hospodarskim programje dale wuradźował. Też je so knjezerstwowy program, kotrjž je so dźenża wozjewił, nastajił. W pněnim połoženju němskeho parlamenta budże po dołhej lěcźnej pschestawy sejm jenož na tónle program połukhacź. Sdźelu, schwórił a pjatk budże sejm jón potom rosponinaež. Tele dny budże też němski kanzler je stronami měschcźanskeje frjedźiny a se sozialdemokratami jednacź a po prózowacź, so by ſ nich knjezerstwownu stronu stworił. Pjatk budże so potom wo namjetach na wuprajenje njedowěrjenja opposizijskich stronow wotpłosowacź, ſ čimž so wo wobstacźu Brüningowho druheho kabinetta rosćudźi.

Pruski sejm so zešoł

Dźenża su w pruskim sejmje poczeli wo namjetach na wuprajenje njedowěrjenja pschećiwo pruskemu knjezerstwu wuradowacź. Němšzej ludowej stronje hacź dešat pschijšłuschazy sejmowy měšterpresident ſ **Cyneru,** je po swojim wumělcźowanju ſ wjednikom němskeje ludoweje strony, Dingeldeyom, hišcźeze hobotu sejmej sdźeržeć, so swój sejmšti mandat złoži.

Cźežka industrija za inflaciju?

„Frankfurter Zeitung" je spodźiwanje słuđazu powěsćež pschijasła, so su někotři najwjedowazy industrialni posledne dny pschi rospraječanjach pola němskeho kanzlera sjawnje žadali, so by so nowa inflazija sajrjedła. Němšzi kanzler je so tomu sapowědźił. Powěsćež „Frankfurter Zeitung" so na rospravnu sejjera, kotraž je so ſ wokolnosće jeneho ſ wobdźělenych cźěžkoindustrialnych dała. Na tónzu tejele rospravny so praji: Klowny sameŕ Harzburgskeho sjěźda w tym wobsteji, swěsćicź, kał móże so k inflaziji dóńcź, a kał móże so klałowne wojowanje pschećiwo dźěłacźerstwu a Intowarjam wjesć.

Jeli so k inflaziji ſ Hugenbergowym kabinetom njedóńdże, so snajnjeschcha industrialni nadźija, so móża se pessimistiskimi nastawkami w nowinach banki k nowej trisy a potom pjenjezne witi k swrešchczenju dowjesć.

S Harzburgskeho sjěźda a Schachtowej rěcźu je so powěsćež „Frankfurter Zeitung" pschešnje potwjerdźiła.

Piećdnjowy tydźeń so namjetuje

Sjěźd swjatkow cźěžkich narodnjosłowjanskich metallowych dźěłacźerjow w Semichowje-Prahy je so na stejischezu stajił, so by hotpedarska krisa jenož ſ rosdźělenjom dźěła na po możnosći najwjetschu liczbu dźěłacźerjow se pschikrócźenjom dźełowho cźasa hodźi wołóžiež. Sekretar dźěłacźerskeho swjatka sapósłanc Tuczny wosjewi, so cźěžkowałkarska narodna sozialistiska strona na to so počahowazu namjet parlamentej poda. Sjěźd je so też ſa poradne wikowanjske poćahi ſ Ruškej wuprajił.

Létarjow Boehninga a Reinera ſ Franzowſkeje wupokasali.

Franzowſke wyſchnoſce ſu wobſamkle, ſo mataj ſo nʼemſkaj létarjej Boehning a Reiner, kotrajž ſtaj antifaſiſtiſej Boſerej létadło k agitaziſſenmu leczenju nad Romom pſchedałoj, bumbom ſ Franzowſkeje wupokasacʼ.

Franzowſky frontižy wojowarjo ſo wjetſchoje penſije wudadža.

Narodne ſjednoczenſtwo frontſkich wojowarjow, kotrež ma 800 000 ſobuſtawow, je w generalnej ſhromadžiſnje 10. oktobra wobſamkło, ſo ſo kóždeho powjetſchenja penſije ſa cżaſ hoſpodarſkeje kriſy wſda, ſo bychu ſo krajne wobcżežnoſce wołóžile. Sjednoczenſtwo wot druhich, měſchczanow tu ſamu woporniwoſcʼ wocżakuje. Gratiowe puczowanje najſterje ſ rosſtrjanjom praſchenja wójnſkeho dołha a reparaziſow ſwižnje.

Matuška je pječa bombowy attentat na železniski ćah pola Biatorbagy skućił

Po ſdanju madjarſkeje policije ſu we Winje pſchekupza Khorlu Sylweſtra Matuſchku ſajeli. Na Matuſchku ſylnje tukaju, ſo je ni jenoż attentat pola Biatorbagy, ale tež attentat pola Jutroboga ſkućił. Matuſchka pręje, ſo je winowaty. Wón je ſwojim pocżinjenjom ſaczijſchcʼ ſwiteje hłowy cżini. Pola njeho ſu ekraſitowu bombu namakali, kotraž je podobnje dżełana, kaž bomba, kotraž je pola Biatorbaghi namakana. Sbohom ſ ekraſitom je Matuſchka 400 metrow elektriſkeho powodoweho groża a elektriſki induktor kupił, kajſiž ſo k ſaſehlenju ſ daloka pſchi rosbuchaniſkich dżełach trjeba.

Rumunski kral do Pariza přińdże

— Rumunſki kral Karol ſe ſwojim ſynom Michałom kónz oktobra do Parisa pſchińdże, ſo by pjecza kolonialnu wuſtajenżu wophtał. Dokelż pak chże finanzny miniſter Argetoyanu krala pſchewodjecʼ, ma ſo myſlicʼ, ſo puczowanje njebudże jenoż ſwjeſelenſke puczowanje, ale ſo ſo najſterje dla wobſtaranja ſtatneje pożczonki ſtanje.

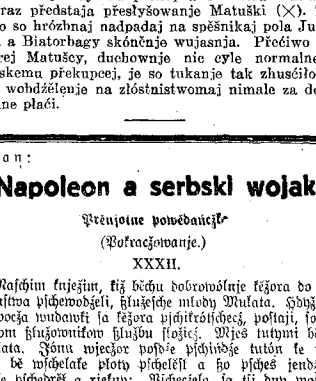

Je nadpadnik na ćahaj pola Jutroboga a Biatorbagy namakany?

We Winje zajachu překupca Silvestra Matušku. Wobraz předstaja přeslyšowanje Matuški (X). Zda so, zo so hróźbnaj nadpadaj na spěšnikaj pola Jutroboga a Biatorbagy skónčnje wujasnja. Přećiwo Silvestrej Matušcy, duchownje nic cyle normalnemu Winskemu překupcej, je so tukanje tak zhusćiło, zo jeho wobdźělenje na złóstnistwomaj nimale za dopokazane płaći.

Grandi do Washingtona pućuje

Amerikanſki ſwonkowny miniſter Stimſon, kotrež je tele dny italſkemu miniſtrej ſwonkownych naležnoſcʼow Grandiej offizielne pſcheproſchenje pſchepodacʼ dał, je powěſcʼ doſtał, ſo Grandi w nowembru k dżeſaczdnjowemu wophtej do Sjednoczenych ſtatow pſchijędże. Grandi 7. novembra ſ Neapla do Newyorka wotjędże a ſo 27. novembra na domojpucʼ naſtaji.

Preſident Hoover je ſwoji pſchał, ſo by tež Muſſolini do Waſhingtona pſchiſchoł, tutón pak je rjekł, ſo njemóże woteńcʼ.

Studentske nasylnosće w Kantonje

Wulka cżrjóda ſtudentow w Kantonje (w Chinje) je ſo do jeneho tworowſeho doma dobyła, wſchěch japanſke twory na dróhy na hromadu ſkopila a potom ſapalka. Policija haydom ſakhroži a naſchtykarjow ſaja. Ludowa cżrjóda ſpyta ſajatych wuſwobodźicʼ a do policajſkeje ſtraże ſ kamjenjemi mjetasche. Policija na to ſalbu wotſtěli. Dwanacże napadnikow ſu morili a 20 ſranili. Klamy w njeměrnym měſtowym dżělu běchu njedżelu ſawrjene. Sſylne wotdżelenja policije po měſcże cżahaju.

China z wóʼnu hrozy

W politiſkej ſhromadżiſnje w Nankingu je general Cżankaiſchek chineſko-japanſku napjatoſcʼ wótro kritiſował. Nadźijeſche ſo, ſo budże Swjaſt Ludow naprawy cżiniłcʼ, ſo by ſo ſwite położenje k rosſrjanju dowjedł a Japanſkej roſtołcʼ, do kajſeho bluda ſo poda, ſdyż ſo rosſrjanju Swjaſka Ludowa njepodeſiſnje a chineſki kraj bjes wopraunjeneje pſchicżiny wobſtadżeny dżerži. Seſerpliwoſcʼ chineſkeho nazionalneho knježeſtwa ſo na krutu pruhu ſtaja. **Jeli ſo pak by Swjaſt Ludow Chinu w jejuch wocżakanjach ſjebał,** potom by chineſke knježeſtwo naležnoſcʼ ſame do ruki wſało. China ſebi pakt Swjaſka Ludowa a też Kelloggowy pakt pſchećiwo wójnam waži, jeli ſo pak Swjaſt Ludow a poddpiſarjo Kelloggoweho pakta njebyłoj ſwoju ſwjatu winowatoſcʼ dopjelnili, potom ſo China njeboj kondſika, na wójnu k ſakitanju ſwojich prawow wuſcżahnyc, haczrunje by ſo ſ tym finanzne na cżaſ 50 lětſahubiła.

Amerika do mandżurskeho konflikta zaprimnje

W telegramje na generalneho ſekretara Swjaſka Ludowa ſwonkowny miniſter Stimſon ſobudźeło Sjednoczenych ſtatow w mandżurſkim konflikcu lubi. Sdobom pſchiſpomni, ſo ſebi Sjednoczene ſtaty wumjenjeja, ſo bychu, jeli by trjeba było, ſamoſtatnje poſtupowałe. Sjednoczene ſtaty budźu ſo w tymle konfliktu na Kelloggowy pakt powołałe.

Uruguayska je moratorium wozjewiła

Uruguayſka deputertſka komora je ſakonjowemu naczińſej, w ſenatu hižo pſchijatemu, pſchihłoſowała, ſ kotrymž ſo mużeny moratorium, to rěka nakhwilne njeſapłacżenje wiczneho dołha ſ zuſymi pjenjeſami ſawjedże. Moratorium budże hacż k 31. dezembrej w mozy, wot toho cżaſa dyrbi ſo dołh ſ mężacżnymi ratami po 20 prozentach hacż k 31. meji 1932 ſapłacżicʼ.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 13. oktobra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wjecżera wjecżor w 7 hodź. barometer 750, hygrometer +1, thermometer wo dnjo +18. — Dżeńſa rano we 8 hodź. barometer 748, hygrometer +4, thermometer w nozy +8. Wutſhady na njejſchemėnjaze wjedro. — **To ſu wuhłady,** tiž rady pſchiwitamy. — Rjany, ſuchi a wobſtajny poczaſ najſterje też dale ſakhowany. W połnozy cżehnje dej ſaſo ſylniſcha nižina nimo. Jeje wutběžk ſaha daloko k połonju. Nětko bliżi ſo naſchim ſtronam, ſchtož ſpadowaza ſchlerezja pſchipowėda. Po měnjenju wjedrarjow naſche wjedro ſcżekka nakaty, pſchełoż ſ Azorſkich łupow hižo nowa wyſchina pſchiſtkadża. Rjany poczaſ ratař a měſchczan ſ jenak dżaknej wutrobu witaty. Ratař ſebi dobrej cżhwili ſwoju rolu dżěła, rjanu nałymu ma też měſchczan ſaſcż a rady do Bożeje, nětko tak wſpanje ſmórhy khwata. — Jutſje hrjedy ſkhadża błónczko 6,19 hodź. a khowa ſo 5,12 hodź. Mężacżſ ſthadża dop. 10,39 hodź. a khowa ſo wjecżor 6,08 hodź.

— **Spėwne pſchedwuczenje** k lėpſchemu Budyſkeho muſowerſkeho ſjednoczenſtwa a zyrkwinſku muſowu pomoz budże ſchtwórtk 15. oktobra t. l. wjecżor we 8 hodź. w turnowarni Krajnoſtawſkeje nadſchule (pſchi Schillerowych wukhodniſchczach). Khór Krajnoſtawſkeje nadſchule pod nawjedowanjom knjeża ſtud. rady Wotrubu poſtaji ſpėwny programm. Saſtupne lisċiki po 1 hr. ako 50 pf. ſu pola Förſtera na Kėżorſkej dróży a we Wellerez kniharni doſtacż. Nadobneho ſamėra dla porucża ſo ſpėwne pſchedwjedżenje k bohatemu wophtej.

— **K wężerawſchemu ſbėżenju łuda na Zʼtnych** wikach pjiche nam měſchczanſka policija: Klefſawy, muſke a żónſke, mjeſ nimi khětżo dwėlomne elementu, ſo ſhromadżachu na Zitnych wikach, ſo dyrbjeſche policija nėkotre ratż ſapſchinnycż. Dyrbjałe-li ſo take ſbėżenja wospjetowacż, policija je wſchej krutoſcżu poſtupi. Njech ſebi to k warnowanju wjomjatkuja. — K temu pichi ſpomnimy, ſo bėżche ſnjeżenje ſdżałanych łużi ſhótża woprawdże ſtraſchne. S prėnja ſo na njeſamohnite waſchnje nimale płaches zyły dżeń wobtkał na najżiwiſchinu dróhowym ſchćiżniſcheżu haczeſche a ſdruha pokakowaſche ſo ſtejiſchcżo napſchećżo policajſkim ſaſtojnikam, kiż ma ſo najwótriſcho ſaſtużicʼ a to cżim bóle, dokelż ſo zuła ſbėżenja ſalożowaſche na wunoſchowanja, ſa kotrež tu ani najmjeńſcheho dopokaſma njeje. Wėżo tódżemu na tym ſależi, ſo by ſo dotal hiſchcże cżėmna naležnoſcʼ wo ſhubjenju rėſniſkeho wucżownika Walthera prawje bėży wuſamuliła, ale ſ wuſtupowanjom wobydlerſtwa, każ wężera, ſo wėży na żane waſchnje njeſłuſi.

— **Sawrjenej dróży w Rósbork m wokrjeſu.** Nowowutwarjena dróha ſ Borſchcże na Dubo k ſaſtej kraiſnej mjeży je hacż na dalſche ſa automobile pſches 5,5 tunow ſhromadneje wahi ſawrjena. Cżeżſche automobile jėdża na Klowaju, Wujėd do Niſkeje. Tutón puczż je 14 kilometrow dlėſchi. — Milowſko-Rychwalſka dróha mjes Khrjelcu a Rychwałdom ſmė ſo hacż na dalſche dla wobſchkodżeneho mojeſita jenoż do 5,5 tunow cżėſkimi wohſdłami wužiwacʼ.

Se **Ssowjez.** Cżeżſke njeſbože ſ jėdnym kołom ſta ſo njedżelu **popołdnju na puczu ſ Rachlowa do Ssowjez.** 17lětna Frieda Wicżaſez a jeje bratr jėdżeſchtaj na kołomaj po nahłej Rachlowſkej horje dele. Chżyſchtaj ſwojeju ſtarſcheju w Konjezach wopytacʼ. Brate jėdżeſche dopředka, ſhubi ſwoju cżapku a kolo ſpinje ſaſpina. Tehdła ſtotra bratrej do kola ſajėdże. Wona tak ſtraſchnje padże, ſo ſe ſtchażenymi mohami a krwawjazej ranu nad wóczkom leżo wosta. Sawołany lėkaſ ruczże pſchikhwata a poſticʼi ſmjeſbożenej prėnju lėkarſku pomoz. Holzu na to ſe ſanitetnym autom Bu-

---

Sſian:

Napoleon a serbski wojak

Přenjatne powědanjcʼ

81] (Pokračowanje.)

XXXII.

Naſchim knjeżiſm, kiž běchu bobrowałnje kėżora do wuhnanſtwa pſchewodżeli, ſłużeſche młody Mulata. Hdyż Lowe począ wudawki ſa kėżora pſchikrótſchecʼ, poſtaji, ſo ma wótrom ſłużownikow ſłużbu ſłożicʼ. Mjeſ tutymi bė też Mulata. Jżónu wjecżor poſdże pſchińdże tutón ſe mni, hdyż bė wſchelake płoty pſchełėſił a ſo pſches jendżelſke ſtraże pſchedrėł a rjekny: „Pſchecżeło, ſa ſi dny wotjėdu ſ łódżu do Jendżelikeje. Sſym kėżora pſchezo lubował a bych jemu rad pomhał. Bych pak to jenoż mohł, hdy bych ſo ſpotnomóżnymi-pjiſmami mohł wupokaſacʼ abo pjiſma wot kėżora abo jeho ſaſtojnikow pſchinjeſcʼ. Mulata bė pſchekłepany a wucżeny krawz, to wėżach. Tuż myſlach, ſo by woprawdże mohł pjiſma ſebi nėhdże do drasty ſeſchicʼ a je tak potajnje ſobuwzacʼ. Wėżach, ſo kėżor ſam njebudże ſo ſ tym na żadyn pad ſaběracʼ, ale ſo wón to też druhim njeſakaſa, dokelż mėjeſche tuto ſajecże ja njeſakomſke. Sdżelich tohodła wėż kėżorowemu pſchecżeſej Las Caſeſej. Tón bė ja to a pſchepoda mi pjiſmo, kiž mėjach Mulacże wotedacʼ. Pſchichodnu nóz pſchińdże Mulata ſaſo. Dach jemu hódnje pjenjez a liſt. Sa nėkotre dny dżeſche popołdniju w ſchtyrjoch, hdyż bė ſo czołkota bóle pominyła, kėżor ſ Las Caſeſom do ſahrody, ſydny ſo tam na leżacży ſdonk ſylneho ſchtoma a pſchikaja, ſo bych tależ, nóż, zokor a pjecż ſłotych jabłuczkow pſchinjeſł, kotrež bė jemu Lady Malcolm póſłała ſ Afriki. Kėżor tute płody jara lubowaſche. Hdyż ſymniſchi wėtſik ſadumaſche, wrócżi ſo do ſwojich ſtwow. Dżeńemy do kuladkowoje żurle a Napoleon powědaſche, kak je ſo dżenża zyły dżeń ſaběral ſ marſchalom Bertrandom ſ wucżbu wo wobtwjerdżenju a ſakitanju měſtow we wójnje. Nabodo bė ropot ſłyſchcżecʼ a nėſchto jendżelſkich wyſchkow pſchińdżechu hacż k durjam. Kėżor mje wupóżta, ſo bych ſo wopraſchał, ſchto ſebi pcżeja. Prajachu mi, ſo bychu radſi ſ Las Caſeſom poręczeli a ſo bych jim wotmołwu pſchinjeſł, hacż je to możno. Wotſewich to Las Caſeſej. Tutón rjekny: „Prajcże jim, ſo ſym pola kėżora, tiž nimam ſkwile.“ Kėżor pak rjekny: „Njedajcże ſo mylicʼ“, a mi pſchikaſa: „Dji a praj, ſo hnydom pſchińdże.“ Dżėch a prajach a tu nje pſchimmychu a kėżorej ſo wjazu njewėrċżich. Też Las Caſeſa pſchimmychtaj, ſ kóżdeho boka jedym, pad pażu a wotwjedżechu naju do ſaſtwa. Sſadżiċżu naju kóżdeho woſebje, tak ſo Las Caſeſa wjazy żenje njewidżachadoch. To ſta ſo na dnju 25. nałymnika 1818. Nałaſtra mje pſchełyſchowachu a buch ſaſudżeny na żėto k ſaſtwu, dokelż ſym pomhał potajnje liſty do Europy ſłacʼ. Też Las Caſes dyrbjeſche, każ ſhonich, wokoło żėta w ſaſtwje pſchebywacʼ, najprjedy na St. Helena a potom w Afriży. Tola bė kėżor wuſkakował, ſo bychu jeho do lėpſcheho podmjeſba pſchenjeſli. Ale też ſa mnje ſo kėżor ſtaraſche, tuż też mje ſa nėſchto mėżazow pſchewjeſechu do „pſchedhory dobreje nadżije“. Pſched wotjėdom pſchinjeże mi jendżelſki wyſchk pakeżiċżk wot kėżora. Wożinich jón wėżitny a bė tam kraſna, ſkota tyſka, k ſcheżipkowanju ſ dróhotnymi ſamjenjemi poſhadżana, połna ſ ſłotakami napjelnjena. Sa tyſku żadżi mi wyſchk 15 tyſnż toleż, ale njedach ju. —

Jėdża po morju njebė najrjeńſcha. Wėtry howrjachu a njetachu tódż ſylnje. Po dołhej jėżbje pſchijėdżechmy ſłónczinje do mėſta pſchi „pſchedhorje dobreje nadżije“. Tu mje ſawrjechu do ſaſtwa wóſom mėżagow. Tola bė tu lėpje hacż na St. Helena. Njemėjach żaneho cżeſpjenja hacż ſo ſo mi jara ſtyſkacże po kėżoru. So ſe nmu tak mile wobſkadżowachu, běchu drje też muje ſłotaki na tym wina, dokelż ſłotu rufu wſchudżom witaja. Njelutowach jich, ſo bych żebi lėpſchiny dobył, wſchak mi ſwoſta hiſchcże tyſka. Po wóſtom mėżazach naſtupich pucżowanje do Jendżelſkeje. Tuta jėżba bė hiſchcże bóriſcha hacż pſchija. Wożeże hdyż do rulawego kanala pſchijėdżechmy, běchu ſołmy każ hory a wichor tak ſylny, ſo njemożach wjazy na kubi tódże pſchebywacʼ. Wichor mjetaſche naſchu wulku wojeſku tódż, kiż bė wutżoka każ Rożeżanſka zyrkej, ale tſi trócżi tak dołha, każ by była worjechowa ſchkorpiſna wot jeneho boka k druhemu. Morjo zychnowaſche, wėtry ruczachu a wujachu, njebė możno ſ nėkim ani ſłowa poreczecʼ. Każ by ſ njeſtónczenej bolaſcżu zakoſcżiła, praſkathermometer w nozy +8. Wutſhady na njejſchemėnjaze wjedro. — **To ſu wuhłady,** tiž rady pſchiwitamy. — Rjany, ſuchi a wobſtajny poczaſk najſterje też dale ſakhowany. W połnozy cżehnje dej ſaſo ſylniſcha nižina nimo. Jeje wutběžk ſaha daloko k połonju. Nětko bliżi ſo naſchim ſtronam, ſchtož ſpadowaza ſchlerezja pſchipowėda. Po měnjenju wjedrarjow naſche wjedro ſcżekka nakaty, pſchełoż ſ Azorſkich łupow hižo nowa wyſchina pſchiſtkadża. Rjany poczaſk ratař a měſchczan ſ jenak dżaknej wutrobu witaty. Ratař ſebi dobrej cżhwili ſwoju rolu dżěła, rjanu nałymu ma też měſchczan ſaſcż a rady do Bożeje, nětko tak wſpanje ſmórhy khwata. — Jutſje hrjedy ſkhadża błónczko 6,19 hodź. a khowa ſo 5,12 hodź. Mężacżſ ſthadża dop. 10,39 hodź. a khowa ſo wjecżor 6,08 hodź.

— **Spėwne pſchedwuczenje** k lėpſchemu Budyſkeho muſowerſkeho ſjednoczenſtwa a zyrkwinſku muſowu pomoz budże ſchtwórtk 15. oktobra t. l. wjecżor we 8 hodź. w turnowarni Krajnoſtawſkeje nadſchule (pſchi Schillerowych wukhodniſchczach). Khór Krajnoſtawſkeje nadſchule pod nawjedowanjom knjeża ſtud. rady Wotrubu poſtaji ſpėwny programm. Saſtupne lisċiki po 1 hr. ako 50 pf. ſu pola Förſtera na Kėżorſkej dróży a we Wellerez kniharni doſtacż. Nadobneho ſamėra dla porucża ſo ſpėwne pſchedwjedżenje k bohatemu wophtej.

— **K wężerawſchemu ſbėżenju łuda na Zʼtnych** wikach pjiche nam měſchczanſka policija: Klefſawy, muſke a żónſke, mjeſ nimi khětżo dwėlomne elementu, ſo dyrbjeſche policija nėkotre ratż ſapſchinnycż. Dyrbjałe-li ſo take ſbėżenja wospjetowacż, policija je wſchej krutoſcżu poſtupi. Njech ſebi to k warnowanju wjomjatkuja. — K temu pichi ſpomnimy, ſo bėżche ſnjeżenje ſdżałanych łużi ſhótża woprawdże ſtraſchne. S prėnja ſo na njeſamohnite waſchnje nimale płaches zyły dżeń wobtkał na najżiwiſchinu dróhowym ſchćiżniſcheżu haczeſche a ſdruha pokakowaſche ſo ſtejiſchcżo napſchećżo policajſkim ſaſtojnikam, kiż ma ſo najwótriſcho ſaſtużicʼ a to cżim bóle, dokelż ſo zuła ſbėżenja ſalożowaſche na wunoſchowanja, ſa kotrež tu ani najmjeńſcheho dopokaſma njeje. Wėżo tódżemu na tym ſależi, ſo by ſo dotal hiſchcże cżėmna naležnoſcʼ wo ſhubjenju rėſniſkeho wucżownika Walthera prawje bėży wuſamuliła, ale ſ wuſtupowanjom wobydlerſtwa, każ wężera, ſo wėży na żane waſchnje njeſłuſi.

— **Sawrjenej dróży w Rósbork m wokrjeſu.** Nowowutwarjena dróha ſ Borſchcże na Dubo k ſaſtej kraiſnej mjeży je hacż na dalſche ſa automobile pſches 5,5 tunow ſhromadneje wahi ſawrjena. Cżeżſche automobile jėdża na Klowaju, Wujėd do Niſkeje. Tutón puczż je 14 kilometrow dlėſchi. — Milowſko-Rychwalſka dróha mjes Khrjelcu a Rychwałdom ſmė ſo hacż na dalſche dla wobſchkodżeneho mojeſita jenoż do 5,5 tunow cżėſkimi wohſdłami wužiwacʼ.

Se **Ssowjez.** Cżeżſke njeſbože ſ jėdnym kołom ſta ſo njedżelu **popołdnju na puczu ſ Rachlowa do Ssowjez.** 17lětna Frieda Wicżaſez a jeje bratr jėdżeſchtaj na kołomaj po nahłej Rachlowſkej horje dele. Chżyſchtaj ſwojeju ſtarſcheju w Konjezach wopytacʼ. Brate jėdżeſche dopředka, ſhubi ſwoju cżapku a kolo ſpinje ſaſpina. Tehdła ſtotra bratrej do kola ſajėdże. Wona tak ſtraſchnje padże, ſo ſe ſtchażenymi mohami a krwawjazej ranu nad wóczkom leżo wosta. Sawołany lėkaſ ruczże pſchikhwata a poſticʼi ſmjeſbożenej prėnju lėkarſku pomoz. Holzu na to ſe ſanitetnym autom Bu-

---

Sſian:

Napoleon a serbski wojak

Přenjatne powědanjcʼ

81] (Pokračowanje.)

XXXII.

Naſchim knjeżiſm, kiž běchu bobrowałnje kėżora do wuhnanſtwa pſchewodżeli, ſłużeſche młody Mulata. Hdyż Lowe począ wudawki ſa kėżora pſchikrótſchecʼ, poſtaji, ſo ma wótrom ſłużownikow ſłużbu ſłożicʼ. Mjeſ tutymi bė też Mulata. Jżónu wjecżor poſdże pſchińdże tutón ſe mni, hdyż bė wſchelake płoty pſchełėſił a ſo pſches jendżelſke ſtraże pſchedrėł a rjekny: „Pſchecżeło, ſa ſi dny wotjėdu ſ łódżu do Jendżelikeje. Sſym kėżora pſchezo lubował a bych jemu rad pomhał. Bych pak to jenoż mohł, hdy bych ſo ſpotnomóżnymi-pjiſmami mohł wupokaſacʼ abo pjiſma wot kėżora abo jeho ſaſtojnikow pſchinjeſcʼ. Mulata bė pſchekłepany a wucżeny krawz, to wėżach. Tuż myſlach, ſo by woprawdże mohł pjiſma ſebi nėhdże do drasty ſeſchicʼ a je tak potajnje ſobuwzacʼ. Wėżach, ſo kėżor ſam njebudże ſo ſ tym na żadyn pad ſaběracʼ, ale ſo wón to też druhim njeſakaſa, dokelż mėjeſche tuto ſajecże ja njeſakomſke. Sdżelich tohodła wėż kėżorowemu pſchecżeſej Las Caſeſej. Tón bė ja to a pſchepoda mi pjiſmo, kiž mėjach Mulacże wotedacʼ. Pſchichodnu nóz pſchińdże Mulata ſaſo. Dach jemu hódnje pjenjez a liſt. Sa nėkotre dny dżeſche popołdniju w ſchtyrjoch, hdyż bė ſo czołkota bóle pominyła, kėżor ſ Las Caſeſom do ſahrody, ſydny ſo tam na leżacży ſdonk ſylneho ſchtoma a pſchikaja, ſo bych tależ, nóż, zokor a pjecż ſłotych jabłuczkow pſchinjeſł, kotrež bė jemu Lady Malcolm póſłała ſ Afriki. Kėżor tute płody jara lubowaſche. Hdyż ſymniſchi wėtſik ſadumaſche, wrócżi ſo do ſwojich ſtwow. Dżeńemy do kuladkowoje żurle a Napoleon powědaſche, kak je ſo dżenża zyły dżeń ſaběral ſ marſchalom Bertrandom ſ wucżbu wo wobtwjerdżenju a ſakitanju měſtow we wójnje. Nabodo bė ropot ſłyſchcżecʼ a nėſchto jendżelſkich wyſchkow pſchińdżechu hacż k durjam. Kėżor mje wupóżta, ſo bych ſo wopraſchał, ſchto ſebi pcżeja. Prajachu mi, ſo bychu radſi ſ Las Caſeſom poręczeli a ſo bych jim wotmołwu pſchinjeſł, hacż je to możno. Wotſewich to Las Caſeſej. Tutón rjekny: „Prajcże jim, ſo ſym pola kėżora, tiž nimam ſkwile.“ Kėżor pak rjekny: „Njedajcże ſo mylicʼ“, a mi pſchikaſa: „Dji a praj, ſo hnydom pſchińdże.“ Dżėch a prajach a tu nje pſchimmychu a kėżorej ſo wjazu njewėrċżich. Też Las Caſeſa pſchimmychtaj, ſ kóżdeho boka jedym, pad pażu a wotwjedżechu naju do ſaſtwa. Sſadżiċżu naju kóżdeho woſebje, tak ſo Las Caſeſa wjazy żenje njewidżachadoch. To ſta ſo na dnju 25. nałymnika 1818. Nałaſtra mje pſchełyſchowachu a buch ſaſudżeny na żėto k ſaſtwu, dokelż ſym pomhał potajnje liſty do Europy ſłacʼ. Też Las Caſes dyrbjeſche, każ ſhonich, wokoło żėta w ſaſtwje pſchebywacʼ, najprjedy na St. Helena a potom w Afriży. Tola bė kėżor wuſkakował, ſo bychu jeho do lėpſcheho podmjeſba pſchenjeſli. Ale też ſa mnje ſo kėżor ſtaraſche, tuż też mje ſa nėſchto mėżazow pſchewjeſechu do „pſchedhory dobreje nadżije“. Pſched wotjėdom pſchinjeże mi jendżelſki wyſchk pakeżiċżk wot kėżora. Wożinich jón wėżitny a bė tam kraſna, ſkota tyſka, k ſcheżipkowanju ſ dróhotnymi ſamjenjemi poſhadżana, połna ſ ſłotakami napjelnjena. Sa tyſku żadżi mi wyſchk 15 tyſnż toleż, ale njedach ju. —

Jėdża po morju njebė najrjeńſcha. Wėtry howrjachu a njetachu tódż ſylnje. Po dołhej jėżbje pſchijėdżechmy ſłónczinje do mėſta pſchi „pſchedhorje dobreje nadżije“. Tu mje ſawrjechu do ſaſtwa wóſom mėżagow. Tola bė tu lėpje hacż na St. Helena. Njemėjach żaneho cżeſpjenja hacż ſo ſo mi jara ſtyſkacże po kėżoru. So ſe nmu tak mile wobſkadżowachu, běchu drje też muje ſłotaki na tym wina, dokelż ſłotu rufu wſchudżom witaja. Njelutowach jich, ſo bych żebi lėpſchiny dobył, wſchak mi ſwoſta hiſchcże tyſka. Po wóſtom mėżazach naſtupich pucżowanje do Jendżelſkeje. Tuta jėżba bė hiſchcże bóriſcha hacż pſchija. Wożeże hdyż do rulawego kanala pſchijėdżechmy, běchu ſołmy każ hory a wichor tak ſylny, ſo njemożach wjazy na kubi tódże pſchebywacʼ. Wichor mjetaſche naſchu wulku wojeſku tódż, kiż bė wutżoka każ Rożeżanſka zyrkej, ale tſi trócżi tak dołha, każ by była worjechowa ſchkorpiſna wot jeneho boka k druhemu. Morjo zychnowaſche, wėtry ruczachu a wujachu, njebė możno ſ nėkim ani ſłowa poreczecʼ. Każ by ſ njeſtónczenej bolaſcżu zakoſcżiła, praſka-

dyscheje dobrowólneje sanitetneje kolony do Budyškeje měšćańskeje chorownje dowjesechu. Bratr se ströžerjemi wotewdźe. Jejdnej kole běschtej so wobschkodźitej.

S **Luha.** Kaj so tu, so na tudomnych leźownoscjach dźiwi hońtwjerjo shcherjerja. Jako njedźelu dopoldnja wokolo 9 hodź. hońtwinski najeńk Pjech ſ Bórka, tiž na-schu gmejnſtu hońtwu wotnaja, ſ knjesom Bamžom se Radworja na Luhowſku winizu pschińdźe, nadeńdźe dweju dźiwerjow. Na ſtitnócźne sawołanje tutaj ſtejo njewostalchtaj, tuž knjes Bamž sa nimaj tſelt. Jedyn dźiwjer mójeſche njesnaty cźeknyć, druhi pak se ſchrótom w mjeſnowczu a na prawej ruzu ſranjeny ſtejo wo-ſta. Mějeſche w bliſkoſczi ſwoje motorſte koło leźo a pokhadza ſ Hródka. Sawołany ſandarm ſ Njeſwačźidła jeho napisa a jemu ſatſeleneho karnikla a koſydła wo-tewſa. S wobydlerjemi ſa druhim dźiwerjom pytaju nadeńdźe Luhowſki wobydler pschi Khaſowſkim puczu druhe motorſke koło ſ Hródka a dweju pachołow ſ kaſch-cźikom w lěsu. Tutaj pak k Radworjej wotjědźechtaj, ani jo bychu jeju mjenje ſwěcźicź mógli. Cźišćo motor-ſkeho koła pak ſwěcźichu.

S **Huczinu.** Cźežke njeſboże ſta ſo njedźelu wjecźor wokolo 8 hodź. na ſtatnej dróhy mjes Huczinu a Subor-nicźku. Tudomny wobydleŕ Kutz dźěſche ſe ſwojej man-dželſtej do Suborniczki. Wobaj dźěſchtaj po prawym boku dróhi. Bliſko Fleißiga pschijědźe ſa nimaj moto-rowy koleſaŕ Horſt Janka ſ naſcheje wſy, tiž běſche ſe-bi hakle pſched nětkotrymi dnjemi nowe motorſke koło kupił. Janka ſajědze wot ſady do Kutza, tiž ſe ſlamanej lěwej nohu a druhimi ranjenjemi na dróhu padze. Teſ Janka padze a ſo khětro ſrani, mósche pak hiſchcze domoj dojěcź. Ssobuſtawy Suborniczańſteje dobro-wólneje ſanitetneje kolony inſejhoženeho do Fleißigowych chěžow donjeſechu, ſ wotkelž jeho ſ khorohnym autom do Budyškeje chorownje dowjesechu. — Pjatk po-wěſnyn ſo duzy ſe ſchule Glětny ſynk dźěkarjerja Hancźi-ki ſe Suborniczki na ſpinadło woſa ſiwnoſcźerja Wow-cźerja ſe Suborniczki a ſuny ſo dele. Sadnje koło na ſboże próſdneho woſa jeho pschijědźe a khětro ſrani.

S **Rjechanja.** Njedźelu wjecźor pschijědźe motorowy koleſaŕ wot Lubija. Nadoho poča ſo na roſpkunjaku je-ho koło palicź. Bórzy ſapali ſo teź benzinowy tank. Sozius ſtoſcźi ruce ſ koła a ſrani ſo na bríſtwje. Wjed-nik koła ſwoje koło hnydom laſtaji a tehorunja ſpěſchnje ſ njeho ſtoczi. Kaŕ je woheń naſtaŕ, je hiſchcze hódaſcźko.

S **Lubija.** Hermanſki njedźela běſche wjele ludźi do Lubija pschińdźechu. Pschijědźechu ſ kołami, ſe żeleſnizu, ſtatnymi a priwatnymi autobuſami. Wěſo dże rjane wje-dro njeběſche doſcź pschihódne, ſa kuwowanje cźopłych ſymſkich wěžow. Tola ſo pomérnje hiſchcze derje kupo-wſche. Dobre dohódy měſachu hermanſcy ludźo na ſa-wjeſelenſtim měſtnje. Lubijſki naſpomiki hermank je da-loko a ſchěroko ſnaty.

S **Kamjenza.** W 3. ſchtwórcźeńcze 1931 ſo w Kamjen-ſkim hantiſkim hejtwanſtwje do mjaſownobladowańſkeho pſchepytanja da 914 howjadłow, 1264 cźelatow, 4519 ſwinj, 188 wowcow, 64 koſow, 30 koni a 5 pſow. — Pón-dźelu pschijědonju kradnyczu w Kamjenzu na rózku Zwingeroweje a Oskar Müllerowe dróhi NSU-wo-torſke koło ſ cźišćom I—15120. Ssu wobkedźowali, ſo je nětkoždy 25 létny muſłł w módrej cźapcy, njetruſany, khětro njewidźeſe je kolom, tiž běſche wobſedźeŕ khwilu njewobkedźowane ſtejo wostajił, k Böhnitſchowemu na-měſtej wotjeł. Kradnjene koło ma cźorne kroſna a cźer-wjeny tank.

S **Woſerez.** Ssobotniſche wiki we Wojerezach źlabje dźěchu. Sa jejemi běſche drje wjeſele napraſchenje, to-la běſche jich mało na pschedań. Płacźachu w pſcherěrku 11 pjenjezkow. Butry poſtcźeſeſche ſo wjele. Wona pła-cźeſeſche ſwjeſcha 75 pj. — K 1. nowembrej maju ſo dźě-łarni w Dubrawje a jamje Brigicźe ſaſtajicź. S tym by ſo bjezdźěłoſcź wo 800 hacź 1000 muſł powjetſchiła. — We Werminghoffſe wotmě ſo ſjěd wokrjeſnych woh-njowych woborow. Pschi rjanym wjedrie cźiſcź wobdźě-łenje jara dobre. — We Wojerezach ſaſtawa automobil do kokoſźidneho. Kokoſźidnu pjerarſt wuczonik pſchiběže pod auto a bu ſranjeny. Lětarſta pomoz běſche hnydom k ruce. Rěſtne koło ſo ale [illegible]owa.

S **Mětjowu.** [illegible] 1/28 hodź. tu k woſnju alarmowachu. Woła hajěžonzarja Kocha ſo w kólni pod rejwańſkej kubju ſynu a ſkoma paleſche. Woheń ſo ſpěſchnje roſcheŕjeſche a ſa krótki cźaſ teź blíſka bróžeń w ſkomjenjach ſtejeſche. Běſche posna żita. Na-pinanju wohnjowych woborow ſo njepodaŕi, halle nje-dawno ſwuworjeſdźanu rejwańſku kubju wulkhowacź. Teź domſe ſo poča paliź, tola mózachu tu woheń bórzy podusycź. Skót mózachu wulkhowacź, tola rataſke ma-ſchiny a nadoba rejwańſkej kubje ſo ſobu ſpalichu. Tuka ſo, ko je ſlóſtniſka ruka woheń ſaſoźiła.

S **Krynhelcz.** Njedźelu ſaſromadźichu ſo ſanitetne mu-ſtwa, tiž běſche knjeſ dr. Malink ſ Jamneho w poſled-nim ſymſtim połcźeſe wuwucźował, ſo bychu ſaſolźile do-browólnu ſanitetnu kolonu Cźerwjeneho khižża. Pschi-ſtupi hnydom 10 towaſchow. Njech ſanitetna kolona ſtuktuje k powſchitkownemu lěpſchemu.

S **Wochoſ.** Njedźelu w dróhowym ſawinjenju nje-daloko Děſkeje wožobowy automobil do jenoho tudom-wobydlerja ſojěźe a jeho khětro ſrani. Druhi automo-bil ſranjeneho do jeho ſpalenja we Wochoſach dowjeſy. Snjeſboženy dyrbjeſche lěkaŕſku pomoz yntacź. Wo wi-nowatym automobilu dotal hiſchcze njeje nicźo ſnate.

S **Brěſowk.** Njedźelu wjecźor wokolo 6 hodź. njes Brěſowku a Wolfshajnom wacźokowy wós cźaha 2269 pola kilometra 6,7 ſ jenej wóſku ſ kolije wujěžże. Pschi-cźinu njemóžachu hiſchcze wuſlědźicź. Wokolo 8 hodź. běſche cźara ſaſo ſa wobkhad ſwobodna. Puczowazych, kotříž chcychu do Gubina, dyrbjachu na Khoćebus wo-kolo wjeſcź. Pschi wozkhadowym njeſbożu luzo do ſchko-dy njepſchińdźechu.

Se **Sſlepoho.** Sobotu popołdnju wokolo 5 hodź. wu-dyri woheń w hołpodarſtim twarjenju khěžerja Mateja Nowaka. Sklepjańſka wohnjowa wobora hnydom ſapſchi-ny a móžeſche ſadźewacź dalſchemu roſſchěrjenju wohnja.

Z Łužicy

* S Holbina. W domſtim tudomneho wobydlerja Mak-ſa Römera wudyri woheń wó ſtwoje ſtadźenu ſoboty. Běſche ho ſ nětkajeſe pſchicźinu ſtamo ſapaliło. Wohnjowa wobora kruce ſapſchinny a tak ho ji poradźi twa-renje wukhowacź. Stawa pak ho dołpolnje wupali. Se wohnjom ſchkodowany ma ſawěſcźene.

Přilopk

* **Fararjowa kucharka wukopa ho jako muž.** S Rieda w Hornjej Rakuſźej ho powě: 73létna fararjowa kucharka w Riedły je ho nětko jako muž wukopała. Stara Maria Baumgartner žłuſcźeſche wjele lět w Riedźanſkej chorowni a potom na farje ja kucharka. Swěru dokonjeſche ſwoje dźěła. Jenje nichtó na nju njetukaſche, ſo mohła knjeni Marja ſ muzom hycź. Mějeſche zyle zónſke waſchnje. Pſched nětkhto dnjemi dowjeſechu staru kucharku do cho-rownje, hdźeż mějeſche ho na pschekluſź operowacź. S naj-wjetſchim ſpodźiwanjom lěkarjo ſwěcźichu, ſo je żona, ko-truž lěta dołho derje ſnajachu, muſłeſche ſplaha. Marja je operaziju derje pschetrała, a ſ jenickim ſcźěhnikom dyr-bomdejſtwa bud'e jenoż małe pſchemjenjenje mjena: wot nětka njebudże wjazy Marja, ale Mario rěkacź.

Swój telefon

Ruzy w ſaku a dymiku w hubje ſhladowaſche ho pa-ſtmjenkujo Kulcźan Mots ſ wokom na dróhu. Dźěła-cźerjo w módrych khabatach łažachu po wuzłožich żerdźach horje a dele, kładźechu arót a wjerzeſachu běłe kłobucź-ki na żeleſne hoſi. Dźělachu pilniſe a bjez komdźenja. Do-poldnja chzychu hiſchcze pſchiprawicź telefon, a potom mějeſche naſch Mots „ſwój telefon“, ſchtož bě ſdawna jeho horza żadoſcź.

„Kajſe wołóſenjo to budźe! Woſtudke pinanje kartow a ſtow ſdobom ſaſtanje, dokeľ maja wſchitzy hižo tele-fon. S dalokoréczatom lutujeſch na porcźe, na wobucźu, na konju a wołu, na cźaſu, tiž je telko hódny kaž pje-njeſy. Njetrjebaſch won do hroſneho wjedra, tak ſatha-waſch ſebi ſtrowiſcź a Bóh wě, na cźim wjazy lutujeſch. Po cźaſu hakle ſo wſcho wukaza.“ Hdyž ſebi naſch Mots to tak do roſoma rěcźeſche, bě wo tym pſcheſwědcźeny, ſo je telefon ſa njeho ſtudna wěc.

Kata, jeho żona, ho teź njeſtejo wjeſeleſche. Njetrje-ba dźěn wjazy pschi ſ rěmiſej, ſ kłamarjej, ſ ſchmalcź-cźi a ſ druhim. Staka a wucźini tu wſcho ſ telefonom, a do domu pſchinjeſu jej żadanu potrjebu ſa ludźi a ſa nju. Wſchě nowinki teź najprjedy ſhoni, to ludźe pak traſnje.

Hordźe ſtupi Mots prěni raz k „ſwojemu telefonej“ a wša wobluk ſ pſchimadſom ſ hócźi, dowjeďe jón ſ wacha k wuchej a ſaklinka: „Proſchu cźiſło 234!“ To ho jemu tak trochſku wótſe wuſunny, ſo ſo „kaſchcźik“ na ſcźenje ſatkchaſny a mała Han'a w kolebcy ſo wu-ſtróża. Teź ſaſtojnik na hamcźe mórkotaſche dla tajſeho ſyknjeho wołanja. „Wo, wobacźe,“ ſtonaſche Mots do „kaſchcźika“. S blíſka ſtejeſche Kata ſ błyſcźatymaj wo-cźomaj a 4létny Jurk wuwalcźeſche ſchibake wocźi, kaž by chcył nowy kaſchcźik ſ nimaj pſchekłócź.

Sso wotmołwi. Rěcźeſche ſ bratrowzom w „měſcźe“, tiž ma cźiſło 234. Teź Jurkej ſtoji pſchiprawu k wu-chu. Tón nahle wotſkoczi wot telefona a wjeſele wołaſche: „Wuj dźe, ſłyſchu jeho a pſchińdźe ma nětſcheho ſobu.“ Starſchej ho ſmějeſchtaj. Popołdnju klinkotaſche pola Motſez ſkajuje. Wołaſche dźěn wſchěch ſnatych ſe daloka a ſchěroka. Na wjerzor ſyknjeho Mots wſchón ſbožowny: „Wubjerajo, to mamy ſ toho wulki wužitk,“ ſchemny żonje. So bjes telefona wjazy żiwy hycź nje-móže, to ſebi hiſchcze njewuplapny. A żonje dźiwaſche ho, ſo móže nětko jenu ſkłinobnu hołzu parowacź. „Schto ho ſ tym ſaluhuja?“

Naſaitra rěcźeſche ho wo wſy jenoż wo Motſez tele-ſonje. Pschińdźechu ſnuboźi a ſnuboźinki do dworu, a wſchitzy ſapocźachu wo telefonje. To ho Kaczje ſpodoba-ſche. Kóždemu teź pschihłubi, ſo ſmě do njeho rěcźecź, hdyž jón potrjeba. To ho jim cźim bóle lubjeſche a ſhwalachu na wſchě móżne waſchnje Motſez „rěcźnik“. Sso ſaklinka. „Dobre ranje!“ poſtrowi ho pſches telefon. Kata ſajuſka: „To dźěn je Mots“, dźalnje ho yokkom a powěda ſ nim. Mots rěcźeſche ſ „měſta“, hdźeż bě ſebi dojeł. Běſche dźěn ſobota, wjecźny dźeń. Kata dźěſche do dźěła. Po zymym domje cźakaſche na nju dźěło. Teź mějeſche Hanku na ſtaroſcźi. Jurk ſebi ſam cźaſ ſacźeri. Pschipołdnju ho błižeſche. Kata wari wobjed. Nadoho ho ſawjeſkota. Běžeſche k telefonej. Wóry wjeſkot wubudźi Hanku ſ tutjelneho ſpara. Naſtrózana płakaſche, kaž by ju jej ſchkhoda ſtała. Biſkopcźańſki knjes Bancźik, žit-ny pschecźkup, chce Motſej pſchenju wotkupcź. Hanka pak płaka mjes tym móznje dale, ſo bě w Biſſopicach ſłyſ-ſchecź. Macź ſpyta ju ſměrowacź. Hdyž bě ho jej to kónczńje porodźiło, dźěſche ſaſy do kuchiny. Mjes tym bě tam mloko wuběžało a pjeczeń ho pſchiſmudźiła. Kóczka a poſ ſedźachu na błiže. Pjeczeń chzyſche żona Motſej pſchedhtajicź, hdyž popołdnju ho ſ „měſta“ wrócźi. — Prěni raz roſmjerſa ho na telefon: —

Hnydom telefonowaſche Motſej, tiž mějeſche we Sio-tym konju pohedźenje dla bytki wuběracźeho ſakonja. To ſhoniwſchi, ho teź Mots roſhori. „Wobjedowu dźenka w měſcźe,“ wotmołwi Kacźe, ſchtož hewak ſ jeho waſch-njom njebě. Nadźeńdźe tam dobrych pcheczełow, kotříž „jeho“ nowy aparat wuſłyſchowachu hacź do mróczełow. Mots ſmědźeſche ſa dołhatu khwalbu ſelenu worczſinu ſapłacźicź. To jeho roſmjerſa. Pjenjeſy dźěn jara lubo-waſche. We wutrobje ſakliwaſche „ſwój telefon“.

Po cźaſu mjerwjeſche ho ſe ſnuboźami, tiž chzychu ſ wopraudźe ważnych, poſoźiſcho pak teź wo zyle wſchěd-nych wěcach rěcźecź. Běſche nchtó ſthorjeł, pak ſe ſkotom ho njeſboże ſtało, pak nětko wumrěł, pak nětkoždy wo-heń wudyrił, to wucźinjachu a wunoſchowachu pſches Mo-tſez „rěcźnik“. Tola pak łkſachu ſebi teź dymki, źiżaum zwotn, tharty ſa panorama, wuhło, franzowſke karnik-le, cźežke piwo, wołminanz nahajzy, kocźe kože, zuſe hnoje, tykańzy ke fichcźiſnam, runklizowe hymjo, howſaſe kal-dony, ſchuórčt a zaudk a druhi praſkot a cźapr. Khata drje pſchi tym ſhoni, hdźe je ho nětchto ſtako, hdźe a ſchto ſnuboža kupuja. Pſchi tym ſebi husto druhy jich a ſnu-hodow k telefonej ſadachu. Motſej dom bě runja holbyen-ſej. Ani hodźinki měra. Stajny ſchkrěł a wrjeſkot.

Sa měſnz mjeſchtaj Mots a Kata telefon hacź do ſchije łyty. Kubjeſche dźěn jimaj dźeń wotz dnja domjazy měr a pokoj. Tola ho njepſcheradźiſchtaj a njeſeſchtaj woſtudku cźeku bjes hórſchenja dale. Hdyž ſnuboża a druhy wjeſnjenjo runje wokolo pſchipołdnja k rěcźnikej pſchikhadźachu, ſerjeſche a paleſche to Motſa jara. A Ka-

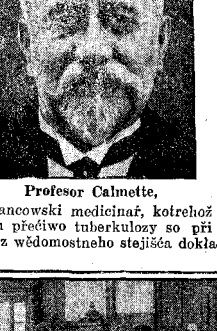

Profesor Calmette,

wuznamny francowski medicinaŕ, kotrehož methoda we wojowanju prećiwo tuberkulozy so při Lübeck-skim procesu z wědomostneho stejišća dokładnje roz-pomina.

K spočatkej Calmettoweho procesa w Lübecku.

Prěnje wobrazy wo procesu. Horjekach na lěwo: Sud pod předsydstwom hamtskosudniskeho rady Wiebla. Horjekach na prawo: Wobskorźeny profe-sor dr. Klotz, wjednik Lübeckskeje khorownje za dźěći. Delekach na lěwo: Wobskorźenaj profesor Deycke, wjednik Powšitkowneje khorownje, a wyšši medicinalny rada dr. Altstädt, wjednik strowotni-stwoweho hamta. Delekach na prawo: Rěčnicy ze wobskorźenymi.

tu niż njenje. Mots bě hewak měrny a tujeslíwy človjek a też jako tajki znaty. Dźeń a bóle pak pichibrašche pola njeho njewjerotwje a lostorźiwosću a ludźo hižo mjenjachu, so je z cźasami „tajki dźiwny".

Jónu wutoru — běchtaj pjeć a śetamt na tutym dnju do Swjatcho mandźelstwa stupiłoj — pichijezmiwa Schejedrakowa, najbliźicha, ale njerodna husodźiłka. Wona chyśiche do „města" poreźeć z klamarjom Bergarom, so może jemu jenož 8 kanow buttry, dwě kopje jeji a mandł twarożkow pschewostajeć. Mótere słowa wo wjedrje a žnjach so prajichu, kaž bě waschnjo, a wotthadźuzy sklađowaśche węźnjje na bloo, kaž bě dźenża bohacze pichitrute, dźiwajo na ważny dźeń. Rosnjemdrjeny wudyri Mots: „Cźehoda runje někto pichitśe, stare drjechmo. Kak jenož wudźeratchel Rosnježe nać po wšej, ta źrócźa wopuśći."

Hižo na wjecźor bě śnate, kak hu Motśej „berje źiwi". Wot toho cźasa wotpołała Mots kóždeho, kiž chyśiche pschipołdnju telefonować. Njechaśche źebi do wschadu hornczkow a schticzkow hladać a nuchać a potom so wobrěcźeć dać. To bě nětkotremuźkuli k nohej a kchiwe mjeswocźa a kśitke strowjenje jeźehowachu.

Cźaš krmuśchow so pschibliźi. Motśej swójoha jeźeśche k wuźej do Wonca. Stow, kiž telefon hospodowaśche, fowrjechu. „Nimam źiwój telefon jenož za druhich." mjenjeśche Mots. „Prawje majch," doda Kata. „Cźinja źebi tak hižo prawo na njón." Wuj so wo nowym rěcźniku wuwoprajchowaśe. „Dobra wschak tajka pschiprawa je," najpomni Kata. „Bjeź prózy śebi to abo tamne wobstarajch, ale stajny klinkot a wrjeśot a njemér w domje kónćnje pśe wuschi dźe." Kata wróći so hižo cźe prěni dźeń z krmuśche, mějo dwór a dom a telefon na starośći. Mots jowsta tśi dny, kiž w mérje pschejźiwi, schtož dyrbjeśche „swojeho telefona" dla hižo dłujschi cźas doma parowaćz.

Hdyž domoj dóńdźe, njemóžeśche jemu Kata thérśe dosć dopowědaćz, kelko razow je Pjeczakowa wezera z telefonom rěcźała. Pjeczak, pychtejźinjaty cźłowjek z pschedźenym lubsom a swjetjicha źiwoje źiwe buły w „méśe" pschi piwje, winje a thartach wužiwaje, postajeśe žonje pśeś telefon, schto maja doma dźełaćz. „Nó, śnadź jemu ta ras pśeś rěcźnik wošćewi, so bu zasła wjazy z města wróćźeć njetrjeba, so bu dołżnizy lubło pschedali," pschistaji mjerjeny Mots.

Nadobo so saklinka. Mots wša słyschaś z hórźki. „Prajeźe ros Schejedrakowej, so bu pichipóśłane jeja salełujene, sałmjerdźane, butra z margarinu splazane a twarożschki z cźerwjenej pschetoczene. Kak może mi tajke wěźy pschedawaćz. Cźert ham na tajku njerodu a na tajke jebanstwo!"

„Do mojeho telefona so njeśeli a njeśakruje. To źebi ham wobstarajeźe," wotmołwi rosharjeny Mots a połoźny wobluk na hóźku. „Sałmjerdźanych jeji a twarożkow dla po wěźy dźiwać a f wjeśnym pótoku bućź? To by mi było," sakhadźeśche a hewrjekaśe Mots, so zyły dom rźeśe a domjazy je strachom tschepotachu.

Wjecźor wusna Kacźe, so ma myśle, telefon swottorhaćz dać. „Bola naš njeje wjazy rjenje," měnjeśche f thutnym hłosom. Podaschtaj so k śpanju. Serjeźny nozy wuśkśicha wólte bleźe a dunwanje do dunt a wokna. Sadrožany śany. S wokna so ikhitschi wuhlada gmejnskeho pschedstejerjerja Scholtu. Chyśiche po lékarja do „města" telefonowaćz, dokalž je jeho dźowka cźeźaju sfforjeła — ju straschnje hikawka storkaśe. „Tonu so tola sapowěźźeć njemóžu," mumlśeśe Mots a wotcowri théźu. — Lóma pak bě Scholta nocht f dwora śełahnył, wša Mots zyły njemdry suwak a rosbi „rěcźny" kaschcźit, so tichśéši po jśiwje lékarju. „Kónz ma bjeź bźehanja a laźenja." bórcźeśche a dźéśche wołożeny lehnjeć.

Měr a połoj knjeźnej někto śaby w Motśeju domje.

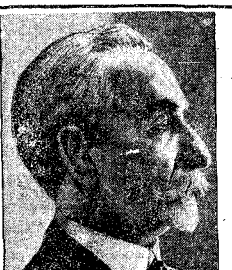

Bolharski ministerski president Malinew

je ze strowotnych příčinow zapodał próstwu wo wotstupjenje ze zastojnstwa.

Njewočakowane namrěwstwo

So dożiwimy w žiwjenju kajnym hnito dosć wjetšich romantiku haž čitamy jn w romanach, dopokaže pschipad, kotryž poda so njedawno w Farmersville pola Eastona w połnócnej Ameriźy. Tam wobsedźeśche jedyn farmar stary pjenjeźny thamor, kotryž bě porjadnje dźeźeźił źyn wot nana a wunk wot źyna, bjes toho so bychu jón we lebu nětkuše pjeczdźesaćz lét jónu wocźimili. Knabler chyśiche stary, zyłe a dospołnje se ferśawinu pocźehnjeny thamor wot samkarja woczinicź dać, a k najwjetšemu spodźiwanju wobsedźerja pokaźa so, so bě stare herbitwo śmitka dospołnje f pjenjesami napjelnjene. Namakamy pokład wuczini 30 000 złotych dollarow.

nz.

Ssudniišy na pschedawanje

schwórtk, 15. oktora:

w Budyšchinje dop. w 10 hodź.: wschelake meble, 1750 zigarow, auto, wobrazy, 40 tyšow ananas, radia, matrazy, gromofony, žonj., muž. wobuća, 37 porow finmlacźow, 5 staków a pańow, muž., wuhajźy, 20 lopacźow, 11 gratowych kaschćikow, 11 durjejawrjewarjow, wschelake klumpy, 3 waly grotowego pleźdła, motorske kolo, kachle, Bożodźećźowe śetaki, wschelake maschiny a hudźone stroje, pišaze stroje, wschelake drobne twory, cźaśniki, klamarka połdanja, se šwobodnieje rutk: pišaśi sekretar po 40 hr. a klamarśe blido a kamor kóžoh po 30 hr.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro za jutśischu ržejdu:** Stajne rjane wjedro so trochu pschetorhnje f pomrócźenjom a śnadź też je śladnim deschćom, tola so hórsy saso wuwjedri.

* **Na dréty jola Mellrichstadta někotre automobile ludźi k zeppelinskemu wopytej do Meiningen wjesechu. Hdyž chyśiche jedyn f nich druhi pschesćěhowej, jemu napischeźiwo tśi kolojésdni pschijedźechu. Automobil so na lewo wuwinu a so pschi tym po 12 metrow wyšokim brjohu dele wali. Dweju kolojésdneju druhi automobil pschejedźe. Jedyn f nich, pjeca student f Gothy, so hnydom mori, druhi po puźu do khorownje wumrje. S ludźi w druhim automobilu so dźewjeć sdźela cźežko skani.**

* **Dźěłarjeja Lüttu a wandrowšeju Lückela a Steinbückela źu w Greifswalde se żelesniškeho wosa sajeli. Prěnišeju staj žeboth w nozy 50lětneho pschekupza Gabela je Straśunda po shromadnej złopanju skónzowałoj a wurubiłoj. Winikaj staj so hižo wufukałoj.**

* **Pod żelesniškim mostom pola Morawiseje Wostrawy je jenacźelětny hólc njerozbuchnjenu granatu namakał. Hólc je poliziji wo tym powěź dał.**

* **Blišo Newyorka je létadło, f kotrymž nětkuši awstrijski wójnski létał Edgar Egan Polzeder a dwaj hólaj leźeschtaj, so swrócźiło. Wschitzy tśi zu so sarałyli.**

Nadawarstwo.

„ . . haj, haj, knjeni Mjnkowa, moja džowka chodźi na konservatorium!"

„To tola njeje k wěrjenju. Schtoha tam cźini?"

„Rjedźi!"

Towarstwowski powěstnik.

Budyšin. Jednota Sokoł. Bratśa a sotry zwuńuja přich. štwórtk 15. 10. w **towaršowni** na Hornčerskej hasy. Dokelž při zwučowanju wopyt dostanjemy, njech wjećor wo 8 hodź. wšitcy tam su. Starosta.

„Zjednoćenstwo Serbskich Žonow" zeńźe so srjedu 14. winowca pop. w 4 hodź. w Serbskim Domje we kofejowni k porjadnemu posedźenju. Wočakuja so wšě sobustawki, lubje witajn so hosćo.

Wotewrjenje praksy!

Česć. wobydźerjam w Budyšinje a wokolinje wozjewjam, zo w Budyšinje na **Nowych hriebach 2** w 1 poskh. moju dolholetnu **hojeńsku praksu za biochemiju homöopathiju, naturske hojenje** wotewrju. Přijimanje wot 8—11 a 14—18 hodź. Prošu wo přećelnu podpjeru

K. Wahl, hoj. praktikar

Hanka budź wjesoła!

Wšo trěbne Bukečanski Šudak ma!

Bukečanska drogerija

měj. Měrčin Šudak

Nowe a rjedane meble

a wutykane wěcy kóždeje družiny poručenje

Fr. Wenzel

jenož na Hornčerskej hasy 11

Też na wotplaćowanje

5000 hr. so na ratarstwo

2000 hr. wupožcźuja

Mała kheža blizko Budyšina je na předań

Prawny büro MUCKE

w Budyšinje Mühlgasse 23 Telefon 2217

Rěčn sobuźi

Stary, dobry

cahambra hońtwjerski žitny palenc

Bellaria pohonowe wino | Winowe kisało, kisałowy sprit

aromatiske a mile

jenož prawy wot firmy

Likěrowa fabrika **Carl Hammer w Budyšinje** Winowa wikowarnja.

Hózki

kóždeje družiny kupuje po dnjowskich płaćźenych a přijima ke bělenja

Herm. Erdenberger

kóžkowa wikowarnja na Zwonkowej Lawskej hasy 34

Předawanje rjelewow

za firmu

Knoll u. Fehrmann we Drježdźanach

Nawěstki w Serb. Now. maja wulki wuspěch

Kachle

kiž wutrajnje wohrěwaja poruča

Walter Voigt

wikowarnja ze żelezom na Jerjowej hasy 3

Kotej, kakao kolon. twory

KURIO

Zwonk. Lawska hasa 24

Wosebity wobhhod

za

nawočnicy, šćipanje dalokowidy atd. (Klemmer)

Specialist

nowočasneje wočnje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošćic hasy

(Nowotwer khorobneje kasy)

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnej hasy 34 :: Telefon čo. 2736

Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska w Budyskim hamskim hejtmanstwje

Jenopřečne Brabantske wobrotne pluhi też za kruwy su dóšle

Kedźbu!

Rěznistwo w Sulšecach

pola Kulowa

poruča

najl. kormje howjaze mjaso . . . . punt 0.70

najl. swinjace mjaso, hrjebjan. a karojowe punt 0.70

domjacu mjasowu kolbasu . . . . punt 0.80

mett, pólsku, hońtwjersku, sardelowu-jatrowu kolbasu . . . . . punt 1.00

Sedlarske a wutykane twory

ma na składze, zhotuje a wuporjedźa

C. Junghanß prjedy Emil Schubert

na Jerjowej hasy

293 jězdnych kołow

předach hižo lětsa. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo móžeće też Wy pola mje jara přihódnje kupić. Wulki wubjerk. Najnižše płaćizny.

J. Schieback, na Mužakowsk. drózy 4

Wobkedźbujće moje wustajeńske wokna **na Hornčerskej hasy 18**

Předawanje jenož we błownym składze na Mužakowskej drózy

Chceće-li něšo předać abo kupić wozjewće to čitarjam Serbskich Nowin

Meble

kupujeće stajnje jenož derje pola firmy

Bernh. Walther

w Budyšinje na Hošće hasy 6, pódla „Běłeho konja"

Dźensa a jutře

tuni dźeń rybow

Mórske ryby (Schellfisch) bjez hłowy punt **30 pj.**

Předawamy jenož sobustawam

Tworykupne towarstwo

w Budyšinje z. dr. z w. r.

Přiloha k čisłu 239

SERBSKE NOWINY

Wutoru, 13. oktobra 1931

Žadne dawki ze stareho časa

Niz jenoż dźenźnišcha generazija, też naschi prjedownizy w dawno saschkych czasach dyrbjachu žrěbi druhdy twjerdy cźišcźcź dawkow lubicź dacź. Franzowske knježerstwo měsjesche lěta 1691 spodźiwnu myšl, žrěbi sa kłoputi dawk žadacź. Włožaŋźy, kotrejž tehdy powschitkownje noschachu, dyrbjachu žrěbi lěta 1708 dawk lubicź dacź, potom hakle dostachu wone statny kolk, kotryż kajkoźcź włożeŋźy sobom sarucźi. Ale wumuźłeršta móz wyschnoscźow dokonja hišcźe něschto zyle druhe. Po sasadźe žo słoźujo, so ma kóždy cźłowjek na twaśach a kschcźźinach wjeśele myšle a pjenjeźy, pytachu lěta 1708 pschi tutych wobrjadach dawk sběracź. S teho nasta wěso satraschne stasko. Dobri měschcźenjo wutischcźicźu žwoje dźecźi zyle jednorje rami a wożenichu žo po puczu pschiswolenja. Dokelž wudgrichu tuteje wězy dla nimo teho hišcźe njeměrny, swoli wyschnoscź do wotstronjenja tuteho dawka. Dawk njeźenjenzow wupruhowachu w Franzowskej hižo pod knježeństwom Ludwika XV. Sa tón słab jako klóschcźenku dyrbjesche žo tehorunja dawk płacźicź, ale spjecźimjenje dwórstich knjeni bě pschicźinu, so sběhny žo też tónle dawk. K woprawdźitem sběžkam dowjedźe tónkrunje, jako pokoźichu lěta 1715 też na pudrizu wyšoki dawk, kotruż trjebachu tehdy powschitkownje sa frisury. Jenoż krótki cźaš dopuschcźichu dawki na mydło, schtoż radoscź k mitrocźu a płokanju runje jara njeprěchowasche. Jako zyle njewschědne dawki dyrbja žo tónkrunje hišcźe naipomnicź: lěta 1552 tajka na zwykwisźe wěze, lěta 1582 na kožaze płachty, lěta 1652 na wrota w domach, psches kotrež móza wosy pschejeźdźowacź, lěta 1680 na papieru, lěta 1705 na sjawne fóry a lěta 1772 na knihi, kotrež njeczischcźachu žo w Franzowskej. Tónle dawk bě žkoro zyle franzowske knihowe mikowarstwo snicził Voltaire wuwoka też s rosharjenjom: „Schto, wy bojicźe žo psched wuwojom žita a dowojom ibejow!"

Karty k hraczu mějachu wěso najwjaz a najspodźiwnische wotměnjaze pady wojnamjenicź. Po prěnim na nje žo počahowaźem dawku žłyschimy lěta 1581. 1671 jón wotstronichu, lěta 1701 žaso sawjedźechu, lěta 1719 žaso spuschcźichu a lěta 1745 znowa pschikasachu.

Na štote twory pschiňdźe lěta. 1579 tehorunja dawi jo by žo štotu a žłebru hódnosci žaso dała, kotruż štej pschi loczu pschijźadźikoi. Też žel dyrbjesche žebi njewschědnje wyšoki dawk lubicź dacź. Dokhodne dawki bychu w Franzowskej hižo jara wschelakore. K prěnjemu rasej namakamy je lěta 1147, jako móschcź Ludwika VII. pschi jeho nawrócźe k druheje kschižneje wójny na žuchoczźinu cźerpjesche. Tehdy napokoźi wón žwojim *pyrdanam bjes wuwjacza 10 prozentow* dawka z dokhodow. Ale wschě tute dokhodne dawki žo žaso sběhnychu, hdyž bychu wójnske wudawki wurunane. Nimo teho dosiwichu druhe kraje w tutom nastupanju hórsche wězli hacź Franzowika, tak Sjednoczźene Staty za cźaš wójny dla wotschcźépjenja, jako dyrbjesche žo žamo na pjera a wotožniki dawk płacźicź, abo Schwedźia pod Korlu XII. po porażcu pola Poltawy, hdyž sberache žo dawk sa wschě drasty, w kotrychž bě žo někajka nitka židy pschedźěłała. kwz.

Kelko płaći jedyn film w Hollywood?

Sa wschědny film wuczinja wudawki porjadnje něhdźe 300 000 hriwnow; někotry w Hollywood schoto-wjeny film sežra pak wjaz hacź 20 milijonow. W Jendźelskej nałoża žo sa wusnamnische filmy jwjelscha 700 000 hacź 800 000 hriwnow. Mjda sa pschedstajezjow w filmje wuczini ktoro štajnje schesty dźeł wschěch wudawkow. Statistojo dostawaju powschitkownje něhdźe 20 hriwnow sa dźeń, druhdy też hischcźe wudawki sa jśibu. Hlowni hraczźy maju jara wschelakoru gażu. W Hollywood dostawa nětkole jendźelski hraczź, Pawol Cacanagh 20 000 hriwnow sa tydźeń, hdyž hraje, a sarucźene je jemu schtyrzecźi tydźeń k hraczu wob lěto, a rjana Constanze Beunet ma lětnje pjecź milijonow mjdy. Tole žu njeběžschane wobstejnoscźe. Ale kapitalisticźi jsytem hinak njecha a zuły žwet pod tym cźerpi. W Rusšej žu w tutom nastupanju dale. — Pschi štotowjenju filma hraje wulku rólu štónczinje też podružny pjenjes sa atelsej. Wón wuczini sa jedyn film něhdźe 20 000 hriwnow sa tydźeń; z tym je sapkaczene też wuživanje k temu trěbnych aparatow a wobžwětlenje. Wěso móže žo na jenom filmje jara wjele sabłužicź, ale wobliczicź dyrbja žo štajnje tej mišnjenja, pschetoż žamo najpschekłepanischi direktor njemóže pschezo wědźecź, schto žo ludej salubi. fg.

Kónc poslednjeho emira

Italcźenjo wotprawischu Omara.

Italiske kolonialne wójsko je njedawno El Muktar wobstupiłe a Omara, wiednika sběžkarjow w Cyrenaika, sajało. Wójniki žud jeho k žmjerczi sasudźiwschi jatśeli. Pschi wojowanjach je žo dwanacźe Italcźanow morito a wjesicha liczba sranika.

Omara, poslednjeho njewotwisnjeho arabiskeho emira, žu jatśelili. Rjekowźay wjedźeny bój sadwělowanja, wo kotrymž zivilisowany žwět jenoż mało šoni, je kaž bě wocźakowacź, k lépschemu tamnych wupadnył, kotśi mějachu maschinke tjelby a lětadła. To bě w tutom padze wěsto italske kolonialne wójsko. Sa něschto lět budu tele depomnjecźa hódne wojowanja w puscźinje, w kschu kotrychž bu Omar, wjednik „sběžkarjow" wot płódneje kupy w puscźinje k płódnej kupje wrócźo stócźeny, legendam pschikluschecź.

Wo cźo jednasche žo w tutych wojowanjach poprawom? Italika dźiesche žwoju kolonialnu krajinu powjetschicź. Jedyn dźel Tripolisa, najwotležanischi kónczk, bě hacź dotal na semjepišnej karcze jenoż bźły bleczk, wo kotrymž semjepišnizu jara mało wědźachu. Wědźachu drje wo wobstacźu nětkotrych płódnych kupow w puscźinje (Oase), wuprawy pschicźahowachu hdys a hdys nimo a žhubichu žo potom w njeskónczenej puscźinje, ale to bě też wschitko. Italika drje bě je cźasom do štracha pschischła, so žrěbi krajinu, kotruż njebě po prawom hischcźe wobžpydlika, na někajke mudre waschnje sažo wužadaja. S tuteje pschicźiny dosta psched někto dwěmaj lětomaj general Graziani nadawk, na kóždy pad italske brónje hacź k mjesam pschinjesc, hdyž ma Italika hischcźe wliwa, a wschо podcźišnuc, schtoż pschiňdźe jim na pucź. Bě to sa Italcźanow šćerje sabawjaza wójnska hra wožrjedź měra, a sa woprawdźitu wójnu njesju drje na tom wobdźěleni ofigěrojo a wojazy pschewjele nawukli.

Na Cyrenaika běsche poslednji njewotwisnjeny nabožnikli emirat mohlemitiskeho šwěta. Wón měješche nimale pol lětstotka žwoje žmdło na płódnej kupje Kufra a běsche wotnožka derwischskeho rjadu Senusijow, kotruż bě sakožił lěta 1835 połnócno-afrikanski schejch Mohamed Ibu Ali Seuusi. Bě to rjad, kotryż dźiwske wo-

Wjacy dyžli sto ... při poslednim zemjerżenju w Japanskej.

Widźimy na wobrazu zasypnjene twarjenja we Chashi Mura w provincy Saitama. Japanska vulkanska zemja njewostaji člowjekam ženje dolho měra. Přeco zaso potrjechja kraj ćěsće abo lózše zemjerżenja. Přeco zaso so naraz zniči, štož je so za lěta natwarilo. Poslednje zemjerżenje, kiž wosebje provincy Kwanto a Saitama potrjechi, žadaše přez sto smjertnych wopornow a zapusći wjele wsow.

Měrćin Nowak-Njechorński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Nětko pak sćěhuje ta powěsć wo mojim pjerščenju. Mnozy z was, lubi čitarjo a čitarki, su so dźiwali spodźiwnemu slěbornemu pjerščenjej, kiž ja nošu. Je to wulki pružny, pohibliwy monstrum a zwjetša kóždy, kiž jón wuhlada, jón wusměšuje a hani. Ale to tak bywa, štož je žadne a njewšědne a cuze, to so črjódarjam njelubi. Mi pak je tutón pjerščeń jara drohotna a luba pućowańska dopomnjeńka. Poskajće, kak sym jón dobył.

Njedaloko Mostarskeho mosta putaše mje złótnikarstwo při drózy. Běchu to klamy kaž w Sarajewskej „čaršiji", połwotewrjene, tak zo rjemjeslnik sedźi tak rjec na hasy ze swojim čaporom. Złótnikar dźěłaše a měješe na předań te kharakteristiske debjeńki ze slěborneho grocika. Te so z hromadami wudźělaju a předawaju. Je to tak rjec twora za cuzych, kiž je jako dopomnjeńki kupuja. Njebywaju hižo ničo žadneho, tuž mje też dale njezajimowachu. Ale zajima mje zběrka starožitnych debjeńkow, kiž měješe Mostarski złótnikar tam w zaškleńcowanym kašćiku. Su to wše krasne, prastare wutwory hercegowinskeho ludoweho wumělstwa. Lubi so mi slěborny pjerščeń, kupju jón za 25 dinarow. A staroschrawny złótnikař je wulcy wjesoły, zo je něšto předał, přeprosy mje na šalku kofeja. Najskerje ma žalostnje wjele khwile a chce sej z rjanej bjesadu skrótšić čas. Tak sedźimoj tam na hasy a bachtamoj, mjez tym zo jeho žona kofej wari. Złótnikař je muslman, tuž mi też swoju žonu njepředstaji, ale dźe potom sam po kofej. Pijemoj potajkim tu hustu, čornu, słódku rozmodu, kiž tak wubjernje słodźi, zo wěriwemu muslmanej dospołnje naruna wino abo palenc, kiž wón pić njesmě. Při tym sej dale powědamoj. Wón samo znaje łužiskich Serbow. Je po-był we wójnje jako rakuski wojak a jako tajki so zeznał z łužiskim wojakom, z kotrymž je so mohł derje zrěčeć. Tak čas zańdźe z powědanjom a pijemoj hižo druhu, třeću šalku turkowskeho kofeja. To je praslowjanska hospodlnosć. Hdźeńka će w Němskej cuzy wobkhodnik, kotremuž sy za dwě hrjwnje něšto wotkupił, hišće k tomu na něšto šalkow kofeja přeprosy?

Sedźo ze złótnikarjom na hasy mózu tak rjenje wobkedźbować pisane žiwjenje. Hercegowinscy burjo a burowki nimo dźeja, přikhadźeja z wikow. Wosoły jim njesu hišće zbytne twory. Burowki su w pyšnej běłej narodnej drasće. Mužojo noša na hłowje čeŕwjeny abo čorny fez . . .

Měšćanske muslmanki khodźa wězo zababjene a zašlewjerjowane. Mostarske muslmanki maju wosebitu wjacy zajimawu hač rjanu drastu. Cyłe jich čełko tči tak rjec w ćmowomódrym měše z tolsteje tkaniny. Wyše hłowy wukónči tutón čémny płašć do pyskojteje kapy. Wobličo zakrywa čorny šlewjeŕ. Hdyž přeni króć wuhladaš tajku zababjenu Mostarsku muslmanku, mózeš so na smjerć wustróžić, tak hróznby je na pohlad. Su to hotowe čorne připodlnicy. Wbohe žony, kiž dyrbja při tej horcoće khodźić w tajkim měše z kruteje tkaniny!

Ja so rozžohnuju z přećelnym a pohoščinskim złótnikarjom. Dundam dale po měšće. We wukładnym woknje čaporníka wuhladam krasny stary ludowy drjeworěz, kiž předstaja žiwjenje swj. Ilije. Je to khětro wulki wobraz. Zastupju, woprašam so za płaćiznu. 100 dinarow chce čapornik měć, potajkim 8 hriwnow (w Němskej tajki drjeworěz njebych dostał ani za 15 hr.). Ale ja jón ani kupić nochcu, je mi přewulki, njewěm, kak jón dom přiwjezu přez troje mjezy. Ale klamaŕ mje wjacy z pazorow njepušći. Za štwórthodźinu sym zaso wonka z tym hobrskim wobrazom pod pažu, kiž sym kupił za 40 dinarow . . .

Mjez tym je připołdnjo a podam so do hoscźenca, zo bych hładał, što druzy činja. Haj, přińdu runje prawje k wobjedej abo skerje banketej, kiž tam bě za nas přihotowany. Bu to wulkotne jědźenje ze dobrymi wěcami a swjatočnymi naréčemi . . .

Swojim najlubšim přećelam a přećelkam powědach wo kuzle a rjanosći stareho mosta a to na tak wabjace wašnje, zo chcychu hnydom ze mnu do města. Woni dźe też cyłe dopołdnjo dale ničo činili njeběchu, hač spali a so kupali w tych nowočasnych kupjelach . . .

Oficielna wuprawa łužiskich Sokołow wujědźe w awtobusach — jeli so njemylu — do Blagaja k žórłu rěki Buny. Mała črjódka swojowólnikow pod mojim wjednistwom bě so hižo z časom z procha měła, zo by na swoju ruku so podała na dundanje po měšće Mostarje a jeho wokolinje.

Copło běše, grawoćiwje ćopło . . . dundachmy po hasach wokoło stareho mosta a hdyž běchmy sej wšitko prawje należnje wobhladali, chcyše so nam pić. Tuž pytachmy sej přihódny lokal. A też tajki namakachmy. Bě to kofejownja, ale kajka kofejownja!? Na cyłym swěće njejsym nadešoł krasniše kofejownje hač tutu Mostarsku. Z prěnja nas přijomnje překwapi, zo tam scyła kofeja njemějachu a njepředawachu. Potom ta kofejownja sama! Bě to wulka zelena zahroda z wulkimi štomami a hustymi keŕkami a kćějatymi keraškami. A njeměješe to ani napohlad kumštnje twarjeneje zahrody. Wšo so ći zdaše być tak přirodne a samozrošćene. Bě to hotowa rajska zahroda. Tu a tam po zahrodźe wuzke rěčički a hrjebički pluskotachu z jasnej, khłódnej wodu. A w tych hrjebičkach stejachu, ležachu winowe a piwowe bleše, kiž so tu studźachu. Ale hdźe dha běchu tuławki a blida? Haj, te dyrbješe zwoprědka jara pytać. Běchu jara diskretnje skhowane tu a tam w zelenej husćinje, spody štomow, mjez kćějatymi keraškami. My sej wuzwolichmy najrjeńši bleček spody hobrskeho figowca, kiž swoje hałozy nizko kłonješe, tworjo tak přirodnu khłódnicu,

prawdźite žiwjeńske prawidła prěnjotneho ižiama we Arabiskej 7. lětštotka jako wožiwjcy. Hežto rěkaše powtajkim: Dospołne wotwobroćenje wot nowocžasneje kultury. W prěnjej dobje běšche žydo tjadu na płódnej kupje Djarabub w lybiskej puščinje. Seuußijo wužiwachu žiwoj hlowny nadawk wokolne rody cžornuchow sa ižiam dobywcź. Mějachu w tutom nastupanju teš jara dobre wuspěchi.

Płódnu kupu Kufra běchu w nalěcźu tuteho lěta italske wójska dobywschi wobhladžili. Sastajichu pschi tutej składnosći žamo bomby mjetaze lětadła do žłužby. Omarej, emirej Seuußijow, a někotrym stam jemu podatych poradži žo cžekнуcź.

Rjad Seuußijow je italskej kolonijalnej politiky pohlednich lětdźesatkow tak někotry wotpohlad snjemóžnił. Seuußožo žadachu žebi wot žwojich žobustawow, kotrejž žu po zukem arabiskim žwěcze rosschérjene, bjeswumělitu poštuschnosć. Zich wšitkej pschedewschěm ma žo pschipiwjacź, žo njeje žo Italcžanam hacź do djenžnischeho dnja poradźiło, spuschcźomne wójsko domorodnych w Tripolitu sestajecź. Sta žo, žo zyke wotdźěle zofachu, Seuußijam žo wobroćichu a tam nowocžasne bróńe wotedachu.

Pokłady a bohatstwa njejsu pola Seuußijow namakali. Rjad je poprawom thudy, a jeho mózy je wožebje idealnebo rażu. Ale emir na Kufra bě pohledni njewotwißny a tamnych nabožinsko-sćmětnych knjeżerjow, kaž běchu woni w prjedawschich dobach wožebitosćj mohamedanskeho žwěta. Na Kufra njepłacźesche nicžo druhe hacź sakoń korana, wot jow podawachu žo roskaży, kotrejž nowachu potom sta kilometrow dale žwoprawnjene.

Stary hród orthodoksteho islama je s tym dołońcźnje rosbity, potajnosćj puščinu wotkryta. Italska kolonijalna politika je s tym dawno požadanu krajinu dostała a s tym drje teš něschtožkuli druhe dobyła. jg.

Nowe knihi

Wulki Brockhaus, schtwórty swjask (824 stron, płaćzi do dobreho płatu žwjasany 26,— šk. hr., pschi wuměnjenju stareho leksika 23,50 šk. hr.). Djenžnische chinejske pismo wopschija něhoże 50 000 žnamjenjow, sa wschědnu potrjebu dosaha wschak „jenož" 3—4000. Prawje hakle spójnajemy wobcźežnosć tych rěcze, hdyž žebi wobhladujemy tafiu „wo chinejskim pismje" w schtwórtym žwjasku Wulkeho Brockhausa, a cźujemy žobu s chinejskimi małymi schulerjemi, tiž maju žo psches tutón pralěž snamjeschkow pschedrěcź. S Chinu žwiżowaje nastawki wopschijeja 90 stronskich schćěpkow: 86 wobrasow a 10 tharlow twori witanu macźišnu. Wožebje wjele namała žo w žwjasku sa pschećelow wumisleństwa, njech wocźini jenož pišane a jenobarbne tafle: chinejske wumjeleństwo, danske wumjeleństwo, wobrasy wo Khrystušu, malowanje wjerchom. Tutón žwjask žo wuinamjenja je žłowom „deutsch", na 180 cźišcźanych stronach poda žo dokładna a pschekładna monografija Němzowstwa s někotrymi stami wobrasow a 45 thartami a statitikami. Teš hacź na najnowischi cźaš žo w lessiku dźiwa. Wobkedźbowacź ma žo tafla wo stawišnach němšeho pišmowstwa, tiž dosaha wot Hildebrandskeho spěwa hacź k Remarquej. Statistiske tafle powuczeja wo wobhdlenju, ludowym hospodarstwje, wikowanju, wobthadže, sestajenju powolanjow, statnym sastaranju atd. Němšemu nowinarstwu je wožebje powuczazy nastawk wěnowany. Rospomina žo Němzowstwo we wukraju, dale zajimawosće němšeje rěcze. Sako Wulki Brockhaus s tym pschijomnje pschetwarja, so je, kaž hižom w prěnich swjaskach, na praktiske žiwjenje skoženy. Namakamy w nim nastawki wo powołanjach s pokiwami a radu za wusmolenje powołanja. Techniske nastawki žu powschitkownje srozumliwe a maju wjele wobrasow. Pschećzel sahrody namaka pokiwy a powuczenja. Nochcemy sapomnicź mnohe małe barbne salépjene wobrazy, tiž k srozumjenju wopišanych pschedmjetow lóžicho dopomhaju dóžli dołhe nastawki.

Swólbne powěsće

Sślubjeni: Hana Schmidez a Herbert Wendt, wuczeŕ we Wóßlinku. — Gertruda Pleßmannez a Gerhard Nerlich we Werminghoffje.

Swěrownuł: Reinhold Trunsch s Emu rodź. Mjetakez we Werminghoffje.

Semrěli: Marja swud. Gräßina rodź. Pällmannez w Budyschinje, 85 lět, thowanje budźe jutře hrjedu dop. w 11 hodź. wot žarowańskeho domu na Smutskownej Lawšej haży 3. — Marja swud. dr. Glaßowa rodź. Ackermannez w Budyschinje, 77 lět, thowanje budźe hrjedu pop. ½2 hodź. wot Tuchoŕskeje zyrkwje. — Martha Wirthowa rodź. Herzez w Lodźborjezach, 63 lět, thowanje budźe schtwórtk pop. ¼4 hodź. wot žarowańskeho domu.

Přilopk

„Maks byrbi w jastwje hedźecź!"
„Schto dha je sawinował?"
„Je pschepomału s autom jěł!"
„Ty drje mětnisch pschecuče?"
„Nć, pschepomału. Wobžedźeł woła jeho dosczahnuł!"

*

„Rano, na tafliczky tu steji napišane: „Praktisti lěkaŕ. Ssu dha teš njepraktiski lěkarjo?"

Mjes Sachsiami.

„Jano, požcź mi 10 hriwnow!"
„Nć, lebi niz, ty chcesch je jenož pschehejšacź!"
„To wochzu, trjebam teš 10 hriwnow!"
„Derje, tu je masch, ale daj mi 15 hr. šaho!"
„Sakleyane, to je droha wěz, ale schto wschitko pomha, trjebam te 10 hriwnow!"

Jan woteńdże.

Nadobo jeho Gusta jawola: „Jano, daj mi tola te 10 hriwnow jako, ty žy mi pschenjewěsty kmótr. Dołžisch mi potajkim jenož hischcze 5 hriwnow."

Hlowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smolerź w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmanu w Budyšinje. — Za nawołški: G. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad

Wutoru 13. oktobra 1931.

Wčerawše urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,188	100 dišk złotych	47,47
1 jendźelski punt	50,43	100 čěskosl. krónow	12,44
100 šwajc. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

Na Harzburgskej sthadźowanju prawicźnych stron sajdźenu njedźelu je nětkuschi prezident statneje banki dr. Schacht finanzne hospodowanje Němšeje wótrje pschimał. Statny finanzny minister dr. Dietrich je jeho winoschowanja sjawuje jako njewěrne wotpokasał.

Produktowe wiki jewjachu wežera trochu kruczijche měnjenje. Na Drježdźanskich wikach je hotowym formje jenicźky pschenża wo 10 pj. postupi. Na Barlinskich wikach postupischtej pschenża wo 15 pj., wowiš wo 10 pj. po zentnarju. Tola wiki dale měrne wostachu.

Zentnaŕ płacźesche w Barlinje:

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pšeńca	10.70—10.85	10.85—11.00
Rožka	9.20— 9.30	9.45— 9.55
Nalětni ječmjeń	7.85— 8.65	—
Nazymski „	7.55— 7.90	7.55— 7.90
Wows	7.05— 7.45	7.00— 7.40
w termijnowym wikowanju		
Pšeńca, okt.	11.47½—11.52½	11.60
„ dec.	11.75	11.75—11.78⅜
Rožka, okt.	9.80	10.12½
„ dec.	—	10.05— 9.97½
Wows, okt.	7.65— 7.62½	7.65— 7.67½
„ dec.	7.85	7.85— 7.87½

Drježdźanska burza (12 X.

Pšeńca, 75 kg	200 205	běrnjace kruški	14,20 14,50
rožka, 74 kg	203 208	pšeńc. wotruby	9,80 10,20
nalětni ječmjeń	175-190	rěne wotruby	10,50 11,30
a zymsk. ječmjeń	165-170	pšeńana muka	46,00 48,00
wows	152-160	rěana muka	33,00 34,00
čerwjeny dźećel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	5,80 6,00	cokrowe truh.	—

w Drježdźanach:

	wčera	tydźenja
Pšeńca nowa	11.00—11.25	10.95—11.20
Rožka nowa	10.15—10.40	10.05—10.30
Ječmjeń nalětni	8.75— 9.70	8.75— 9.50
Ječmjeń nazymski	8.25— 8.50	8.25— 8.50
Wows	7.60— 8.00	7.60— 8.00

Wiki rěznicha skotu wožerz w Drježdźanach.

Šwini a honjadow běchu wjacy hacź na dołcź pschihnali. Wiki we [illegible] swinje

radsicho kupowachu hacź lohke. Dotalne płacźiny bu nimale dźerżachu, jenož lohke žwinje bu powyschenemu rěznicheho dawka mjenje płacźachu. Luba běda bě jako z cźekanu. Tute dotalne niske płacźiny ležma sakhowachu. Hounjada mějachu jako jara schpatne wiki, płacźiny popuschcźowachu. Wo bayerske byki njerozdźachu. Wjele skotu jako wsche wosta.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunach abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	12. 10.	10. 10.		12. 10.	10. 10.
Pšeńca	2 44-217	211-214	runy	—	—
rožka	184-186	184-186	woka	—	—
nal. ječmjeń	159-173	159-173	modre lupiny	—	—
nazymski ječmjeń	151-158	—	žolte lupiny	—	—
wows	141 149	139-147	zeradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wosuck	—	—
pšeńč. muka	7,75-32,0	7,00-32,0	lany wosuck	13,2 13,4	13,2-13,4
rżana muka	26,2-29,-	6,0-28,7	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	10,2-10,4	10,2 10,4	brnj. kruski	—	—
rżane „	9,15 9,40	9,15-9,40	syno, 50 kg	1,80-2,30	1,70-2,20
raps	—	—	rżana sloma	0,7-0,9	0,45-0,60
hrósch Viktor	26,0-27,0	26,0 27,0	sěnć „	0,80- 0,9	0,4-0,9
lane symjo	—	—	wowsana „	0,6 -0,7	0,55-0,65
pjeluški	—	—	hejca „	1,60 -0,70	0,55-0,65

Płaćizny rěznicheho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

12. oktobra

155 wol. 343 byk., 371 kruw., 106 jałoje., 728 čelat., 723 wowc., 3831 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 40—43, 2. 33—37, 3. 27—30, 4. 24—26;
byki: 1. 34—40, 2. 30—34, 3. 25—29;
kruwy: 1. 33—37, 2. 28—32, 3. 20—24, 4. 15—19;
jałojcy: 1. 34—37, 2. 28—33;
čelata: 1. —; 2. 50—55, 3. 43—48, 4. 35—42
wowcy: 1. 40—46, 2. 35—39, 3. 30—34, 25—29;
swinje: (přez 300 pj.) 55—56, 2. (240—300 pj.) 53—54, 3 (200—240 pj.) 49—51 4. (160—200 pj.) 46—48, 5. 40 hač 44; rancy: 44—47.

Sesadnijny na pschehladowanje

hrjedu 14. oktobra 1931:

w Cźornowje pola Kamjenza rano we 8 hodź. 40 zentnarjow hnuja,

we Wojerezach w hoscźencu „K hwězdže" dop. w 11 hodź.: wschelake moble, auto, tkaniny na muž. wobleći, motorske koło, radio, klawěr, schijiaca maschina, gramofon, hospodaŕski wós, hlinjane kachle, schewnka schijaca maschina, wobrasy, žonj. a muž. koło, tóli, biwy, žonj. a muž. drasty,

Amerikanska policija přihotuje so na plunowu wójnu. Policajske wotdźělenje překroča krajinu, na kotrejž so sylzne bomby rozbuchnychu. Mnohe demonstracije ludźi bjez dźěła we wjele wulkoměstach Zjednoćenych Statow w policiju k cyle nowym wobaranskim naprawam [illegible]ale. Na wšelakich městnach policija hižo přećiwo demonstrantam mjetaše bomby ze sylznym płunom. Tola při mjetanju tutych bombow je też za statne organy wosebity škit trěbny.

Pódla rěčka pluskotaše a w halozach ptački fifo lachu a khłódne tu běše, rjenje khłódne. Běchmy jara dźakowni přikhilenemu wosudej, kiž bě nas sem dowjedł. A z nutrnosću pijachmy te dobre wino a tu khłódnu limonadu, kiž nam pinčnik přinjese. Sam pinčnik ńam so njezdaše być ta posłužowańska mašina, kaž to hewak bywa. Smějkotaše so potajnje jako leśiwy, dobroćiwy kubołčik, kiž bě nas zakuzłał do tuteho raja . . .

Kak často spominam na tu kuzłokrasnu zelenu zahrodu tam w Mostarje!

Słónco hižo so khileše k wobzorej, hdyž my so hišće rozsudźichmy za mały wuhlet. Zlězechmy na kopc zady města. A hdyž běchmy so dosć wysoko drapali, lehnjechmy so do trawy. Nad nami rozpadanki stareje stražerskeje wěže sonjachu wo časach turkowskeho nadknježerstwa. Cyła stronina bě zarosćena, wobrosćena z kerćkami, z kotrychž ani jeneho po mjenje njeznajachmy. A ja doma tola znaju kóždu trawičku, kóžde zeličko, zabywši kerk a štomik. Haj, jow tež rostu cyle hinaše rostliny. Wšě maju krute, twjerde listy, bywaju kosmate abo kałačkate. Maju so surowje bźdźić ze suchotu a dyrbja jara z wodu lutować . .

Tu je hižo wšudże „Kras" (Karst). To rěka, hory su zwjetša nahe, bjez štomow. Su to same nahe skalne sćěny, nakopjene kamjeniska, mjez kotrymiž jenož tu a tam keraški bědnje žiworja. Za wulkeho štoma tu zemička njedosaha . . .

Słónčko w Božim dom khwata. Pozloći hišće nahe hory zady města. Je čas, zo so wróćimy do města. Škoda, bě tak rjenje tu mjez tymi dźiwnje wonjacymi njeznatymi keraškami . . . Ale směrki padaju.

Du po swój sokolski woblek. Mamy hišće nješto hodźin khwile, prjedy hač dale jědźemy. Towaršowje tež so hišće ani wróćili njejsu. Tuž so podamy do blizkeje winańskeje zahrody. Tam cyganjo hraja, cyganki halekajo staroturkowske pěsnje spěwaju. A my wino pijemy a rakiju, jěmy brěski a marule, přetož to wšitko je jow tak jara tunje. Potom so khětro rozwjeseleni so wróćimy do hoscźenca, hdźež towaršowje hižo mjez koframi na nas čakaju. A potom skok na dwórnišćo. Jědźemy dale, dale — k módremu Jadranej. (Přichodnje dale.)

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec kniniščernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčerjnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěščaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čełneno zmjerdoženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołne bědny. Kóžde zmjerdoženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěščacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjerdoženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tutele banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 240 | **Budyšin — Srjedu, 14. oktobra 1931 — Bautzen** | **Lětnik 90**

Brüning w němskim sejmje přećiwo nacionalnej opposiciji rěči

Němski kanzler dr. Brüning je žrjedu psched němskim žeńnom politiski program nowoho knježeństwa rozwił. W nim praji, so budźe so kaž dotalne też nowe knježeństwo **wo solidarne hromadźedźěłanje ludow** prózowacź. Móžnosći dyrbi so namakacź, so by so jasne a sprawne smyslenje mjes žudźodami wutworiło. Na žiwjenjowu nuzdnosć ludowdow na rozumne waschnje dźiwajo, Němska žada, so by so sašada prawdosće a runoprawosće mjes ludami do skutka stajiła. Brüning psched wokonikowymi rozsrjadnjenji pod cźišćenjom materialneje nuzy warnowaschе. Wone tychu w pschichodne hórsche sćěhwki měće, hač žu nětčišche wobstejnosće.

Dalokopschihmoze rostschadźenje žiwotoweho kreditoweho hospodarstwa je němske knježeństwo z kóždym tydźenjom psched nowe nadawki stajiło. Schtož je psched měźazami pschi pozběhnjenju hospodarskeho a finanzneho połoženja kraja prawe było, je so za krótki cźaš je skutkowanjom krizy w druhich krajach pschesćěhło. Němske knježeństwo mějesche a ma nadawk knježeństwowe naprawy

elestalźy po kóždym nowym wusłutkowanju žiwotoweje krizy složicź.

Němske knježeństwo žebi jako wuspěch pschipiśnje, so je z cźasom a jako přenje mjes wulkimi ludami z rozsudnymi **lutowanźkimi napramami w statnych wudawkach a se mózným sniženjom wudawkow sa wudźelanje sapołožało.** S tym jenicźky je so sadźěwako, so žu so sirowe podłožki němskeho ludowoho hospodarstwa w sańdźenych měźazach zyle rostschadźe. Pschikład němskeho knježeństwa je dozběhowanje zyłeho žiwota namakako.

Krisa jendźelskeho punta němske knježeństwo a němsko-statnu banku psched nowe nadawki staja. Hischeze bóle hacź w sańdźenych měźazach

dyrbja so němske zamjene khosty a pracźiny po hospodarskim roswicźu složicź.

Němske knježeństwo je w pschesjenoscźi z knjesom němskim presidentom wobsamknło, **hospodarsku pschikradu** wustajicź, kotraž dyrbi němskemu knježeństwu w krisnym pschemjenjazym roswicźu k bokej stejecź. S njej hromadźe so sa krótki cźaš

hospodarski program sa blizsche měźazy

wudźeła.

S přenim wumělenjom tohole programa je, so so stajnosć nałcheje měny (valuty) sakhowa, kotraž so njezmě pschi žanych wobstejnosćach rostschasć. Roskudnu wažnosć ma pschetwjerdzenje plana k wotpłaczenju krótkokhwilneho dołha a skónczne wujasnjenje rezaraziskeho praschenja. Smykli sańdźenosće w němskim hospodarstwie dyrbja so ruczisco dyrbli dotal wotstronicź. Wobcźežnosće, do kotrychž je so Němska z wójnu, inflaziju a rezaraziskimi cźežemi dowjedła, žu z pschicźinu bóle, so wulke pschedewsaźa z pomocu wukrajnych kreditow so rozscherjeja, mjes tym so žu žrěni staw, mjenscha a žrěnja industrija we swojim dźele a roswicźu wróćo wostale. S teho we wschelakim nastupanju njesitrowe roswicźe scźěhuje. **Pěstowanje kredita sa malu a žrěnju industriju dyrbi w pschichodnej bankowej politiji jedyn z najwažnischich nadawkow być. Nataksto, wobsedźenstwo leżownosćow a industrija pod wulkej danju cźerpja. Wona dyrbi so snižicź, so bychu so khosty sa dźelo stunischile.**

Jenoż w tymle powschitkownym wobhladu budźe mózno, so němski lud **sezialnu politiku njesruschezi. Sozialna politika dyrbi pak tak wutworjena być, so bo po finanzowych a hospodarskich nuznosćach stoji. Pschi tym dyrbi so na wustawne saruczene zwobstajenje dźelacźerstwa džiwacź.** Pschede wschém to teź za tarifowu myhl placźi, kotraž je jako taksa strowa a dyrbi so sakhowacź, tola kotrejž je wjesćeje pružnosće w nałożenju trjeba. Tarify dyrbja so po pschemělenych wobstejnosćach rucźišcho sloźicź. Sakładna myhl dobreje sozialneje politiki dyrbi runje w nětčišchim nuznowym cźasu dźěłodawarjam a dźelacźerjam winowatosć spóznacź dacź, so bychu swoje należnosće shromadnje po możnosći je šambnej samolwitosći rjadowali, a so by so stat po możnosći malo do teho měschał.

Hromadźe z tajkej politiku dyrbi so z ruku za ruku kartelowe praschenje wuprawicź, dokelž dyrbja so placźiny po pschemělenjazych wumělenjach a po sešłabjenej kupowańskej mozy w tukrazu rucze složicź.

Wikowanšti dołh němskeho ludu njemóže so sadaniez a wotpłaczicź, hdyž so němskim tworam šrjedtowe wiki dale sawjeraju. Tale politika k rosčišchanjenju šrjedtoweho hospodarstwa wjedźe, na kotrehož tónzu budźe dospołne wotkhudnjenje wschěch ludow stejecź.

Sa puć, po kotrymž dyrbi němski lud hicź, dyrbi wón **k najwjetšim woporam wutrymanjeny być.** Němske knježeństwo ma winowatosć, so wschém pospytam sadźewa, je kotrymiž so musa stata a hospodarstwa je schłarnej agitaziju wunwužije. Sjawnosć dyrbi wětšosć měcź, so budźe so

wurokłam politiskeho wojowanja je wschej rosćudnosću napschećziwo stupacź,

a so je so stat rosćudźił, so sakładny měra a porjada w hromadnym žiwjenju wobnowi.

Němski kanzler Brüning potom je spokojenjom na **to** pokaka, so prawizowa opposizija wjazy šrjedtowu krizu njeprěje. Wschudźe někto dopóńnawaju, so je zyły žiwot we wurjadnych wobstejnosćach. Mje žu kombźaka mjenowali, tola prascham so, hdźe bychmy někotre stali, hdy bych so w lěcźu cźišćejcej podwolił a moratorium abo wotstorcźenje płaceńjow wuprajił.

Dam ko radscho wschźnje jako krajneho pscheradnika wobanicź, hacź so wot puźa wotendu, na kotrymž žym so nastajił. Na dnju, na kotrymž by němski žejm to wote mnje žadał, bych hnydom wróćo stupił.

W nětčišchim nuzownym cźasu by Němska knježeństwo wschěch samolwitych a k samolwitosći hotowych politiskich stronow trjebała. So by so k tajkemu idealej bliže pschischło, bych so kóždy wokomik swojeho sastojnstwa wydał. Tola wschě pospyty, kotrež žym cźinił, žu pokasałe, so je sjednoćenje stronow, kotrež žu sa tajke knježeństwo nuzne, bohužel w Němskej njemóžne. Tohodla žym so rosćudźił, dokelž žaneho druheho puća njedź, knježeństwo wutworicź, kotrež je hischeze bóle njewotwižne wot stronow, hacź je dotalny kabinett był.

Minister Höpker-Aschoff wróćo stupił

Pruski finanzny minister Höpker-Aschoff je wróćo stupił. Tale krocźel na pschedwjeczorje šudźenja němskeho žejma a pruskeho žejma je powschitkownje pschekwatała. Höpker-Aschoff je w přenim rjedźe tehodła swoje sastojnstwo složił, dokelž žu jeho kabinminister wobsamknył, dźěłetne sawrjene powyschenje sastojnikow wróćo wsacź, hdyž němski stat njedź tu kamu prjedy pschikłubjenu naprawu do nuzoweho sakonja pschijał. Dale ma so pschicźina k wróćostupjenju finanzneho ministra w jeho poražењu wdźecź, kotrež je pondźelu we wubjerku koalicijskich stronow pozběhł. Wubjerk je mjenujzy wobsamknył, so dyrbi pruski stat nalutowarjam a girowym zwjazkam swoja pjenjezy w swižu z němskosćatnym nuzownym wukasom do rukow dacź, a pruzy ministrowu žu tonule wobsamknjenju pschihłosowali. Höpker-Aschoff je mjenił, so we wobmjaj padomaj njemóže samolwitosć pschewjacź, dokelž žaneje nóžnosće njewidźi, na druhe waschnje statne wudawki smjeńšicź.

Minister sa wikowanje a pschemyhło, dr. Schreiber, je wodźenje finanzneho ministerstwa hacź bo jeho nowowobkładženja pschewzał.

Rada Zwjazka Ludow so zešła

Rada Swjatła Ludow je so wutoru po namjerce Chiny do musneho pobdźenja sešła. Dopołdnja ½11 hodźin so wo jónuje generalneho sekretara dowěrne rozrěčenje sapoča, k kotremuž pak so sastupjerjo Chiny a Japanske njepschipuschčeźachu.

Do Ruskeje njedawaju wjacy němskim łódźam jěźdźić

Swjatł němskich łódźerjow je pondźelu popołdnju we Hamburgu wobsamknył, najprjódy jeńkuli łódźow do Ruskeje sastajicź. W ruskich pschistawach je strojk muzjitwow němskich łódźow twdyrił, kotryž runje wschnoscźe po wschěm spadu podpěraju. Ličba němskich łódźow, na kotrychž so w Ruskej strajkuje, je hižo na 41 frosta, a němske wyschnoscźe kóždu pomoc twdźerjowu łódźow sapowědaju, na kotruž maju łódźerjo po płaczazym internacionalnym dojednanju prawo. S wunwjacźom offizirow a inźenierow je zyle muzjitwo, po šdacźu pod cźišćenjom ruskich wyschnoscźow, na kraj wuschło.

Łódźerjo dźěźdźa k dźěłu swólnjowych ludźi do Ruskeje dowjesć, so bychu wot tam němske łódźe wotmjesli. Spjecźowe muzjitwa su so hnydom wschě se šlužby puschcźile a jich swójbnym, kotrež su so w Němskej sawostajili, su so wschě podpjery sapowědźile. Dźěłacźerske twjazki namorjakow nimaju je strajkowarjemi žaneho swiža. Hacź so dla njejasneho poćžinjenja ruskich wyschnoscźow poradźi, łódźe bjes sadźiwkow do Němskeje wrócźo dowjesć, a hacź budźe mózno, k dźěłu swólnjowych psched nazymnoscźemi strajkowarjow schtitacź, je jara njewěste.

Attentatej pola Biatorbagy a Jutroboga so wujasnjataj

Sylvester Matuschka, kotrehož su we Winje sajeli, dokelž na njeho tukachu, so je bombowy attentat na żelesniši cźah pola Biatorbagy šłucźił, je so pondźelu wjeczor wuznał, so je wobmyhadło za żelesniżku katastrofu nij jenož pola Biatorbagy, ale też pola Jutrobaga wobstarał. Sam njeje cźin šłucźił, ale dwaju muzow najał, kotrymaj je rozbuchdało pschepodał. Też je njeznje tejele muzow jódźił, kotrajž pak Winska polizija na sjawne njeda, so by so bjeźdźenje njepowjeźiło.

Wuznacźe sajateho je so hischcze pondźelu telefonisiwy Barlinjski a Budapeštiski policiji jódźiło. W pósdnich wjeczornych hodźinach je powěsć doschła, so je Matuschkowa zona, kotraž bě z popołdnischim nóznym cźahom se pschewodom rěcznika swojeho muża do Peschta wotjela, po pucźowanju samomordarźiwo spytała.

Sylvester Matuschka je so wuznał, so je niz jenoż attentat pola Biatorbagy, ale też w Jutrobogu a spytany attentat pola Aszbacha njedaloko Wina šłucźił. Peschtiska policija też bjes Matuschkowho wuznacza, kotreż ma so wobkładnionje pschijeć, na stejischcźu steji, so je Matuschka attentat w Bia Torbagy šłucźił. Jeho słojne pucźowanja do wunkaja, pschi kotrychž cźah wschelakich attentatow na żelesniżu słajnje do cźaża jeho pucźowanja do pschiłuschnych krajinow pada, žu jara podkładne, a sda so, so žu so jeho wschelake wobthodne pucźowanja dyrbjake jenoż jeho njeslutki kmoš, kotreż žu žnadź so z nabožeńskim wobkudnjenjom šłucźiłe.

Nětko je też Barlinska polizija pschepytanje žobu pschewjesła. W drastowni rańscheho dwórnischcza w Peschtu žu Matuschkowy pucźowański koffer wuhładźili, kotryż je tam Matuschka po žamtnym wuznacu na khowanje dał a pschi wotpucźowanje i Peschta sabył žobu wsacź. We koffru je też mantl, kotryż je po ménjenju Peschtiskeje policije tajki, kajkiż je nadpadnikowy mantl pola Jutroboga był. Koffr i mantlom je so do Wina pósłał, so bychu jón tam pohonomóżnjejšy Barlinskeje polizije pruhowali, kotrež do Wina pschijědu. Też Barlinski pschekupz, pola kotrehož je winił Jutroboga/keho attentata żelesne tyče kupował, ma so we Winje Matuschzu pschedstajicź. Matuschkowy Peschtiski advokat, dr. Keleman, kotryż je Matuschki nětcźe léta we wjele zivilnych prozeßach zastupował, ma runje, kaj Matuschkowy Winski wótcźnik, so wuzamknjene, so by so Matuschka mohł do swiża i bombowynji attentatami swjesći.

Polizija žo dopomina, so je so po katastrofje pola Biatorbagy Matuschka z franjenym pschidał a womoru ludał. Stónczinje je Matuschka stajnje mél nischto i roebuchdałami cźiniez, kotrychž je wjele nahupował. Matuschka socźišchcź roshorjenebo bludneho cźłowjeka cźini. Jeho straźuja, so by žebi žiwjenje njewzał. Matuschka je aktiwny offizjer był a je po pschewrótu tfi khěže pschespekulował. Swědźenje je, so Matuschka, kotryž je skoro njepschestawajy po żelesniży jódźił, w posledním cźasu dźeżacz króć w Peschtu pobył a kóždy króć w druhim hotelu i nětajkej druhej žónškej bydlił.

Němska a awstriska požčonka podlěšenej

Jendźelski podźel Franzowska banka pschewosmje.

Banka za internazionalne płacźenja w Baselu je so rosćudźiła, požčonku we wuschkosći 25 miliionow dolla-

row, kotruž bě banka sa internazionalne płaćenje němšćo-statnej banzy posticěła, a kotraž je lětha 4. oktobra sapłaćenoma, wo tři měšazy, to je hač do 4. februara 1932, podležićej. Banka sa internazionalne płaćenja je někotre banki wobroćła, kotrež su pschi tejle poćežonzy wobdźelene sa němšćostatnu banku, to je k Franzowskej banzy, Jendźelskej banzy a Federalnej reserwnej banzy w Newyorku, so bychu tež wone wo tónle czaš swoje kredity sa němšćostatnu banku podležićhe.

Jendźelski sastupjeř je prajił, so njemóže dale jendźelski podpěr na poćežonzy sa Jendźelsku we wysokosći 100 schillingow podležićej. Prjedawschi awstriski finanzny minister dr. Jach runje po poručenosći awstriskeje Narodneje banki w Parizu pschebywa, so by s Franzowskej banku wo narunanju jendźelskeho kredita jednał. Jachowe jednanje je wuspěšne było.

Přeměnjenje w bołhařskim knježeřstwje

Sso s Genfa wróćiwschi, je bołharski ministerski pschedsyda dr. Malinow dla khorowatosće wróćo stupił. Je tajo thory był, hdyž je po wólbach nowe knježeřstwo wutworił. Na jeho město je jeho najbliższi sobudźěłaćeř finanšowny minister Muschanow stupił. Tutón też swonkowne ministerstwo pschewoslmje. Finanzny minister Girginow swoje sastojnstwo s finanzným ministerstwom samění, a sobranjowemu (sjezmowemu) pschedsydstwu so finanzne ministerstwo dowěri. Tele pscheměnjenja jenoż demokratiskich ministrow nastupaju. Malinow na dlěšcu strowotnu dowolenku do wukraja pojdże a wot tam so wróćiwschi so sa sobranjowemu pschedsydu wuswoli.

Japanska chce jednać

Japanski późłanz Debutschi we Washingtonje je pón-dźelu w amerikanskim knježeřstwje rjekł, so je wójna mjez Chinu a Japanskej **njemóžna**". Wospjetowasche, so Japanska jenoż na tym strašnje, so by sa wobsydźenje Mandźurskeje a so by japanszy stacznju njewobroža.

„Times" powědża, so je so wotnowjenje Japanskeje Swjatskej Ludow pón-dźelu popołdnju wotpółkało. Swonkowny minister baron Schidehara w nim praji, so je někotre najnuzniše, so japanske a chinske knježeřstwo k smjerowanju roshorjenosće na měritje zaunym hromadze dźěłatej, so by so mohło wójsko wróćo wjac bjes teho, so by so žiwjenje a wobsydźenstwo Japanjow wohrožene było.

Japanska łohodła nanjetuje, so by so wo někotrych sakładnych sašadach dojednało, na kotrychž bychu so normalne poćahi wobnowiłe. Japanska je swólniwa, jednanje sapoćeć.

Japanskemu knježeřstwu najwjazy starosćow cźini, so by Swjatsk Ludow Chinje radził, so rabjcho na sakrocenje wot wonka spuschowcow, hač njepospěšnje s Japanskej jednać. Japanske knježeřstwo na to pokazuje, so je japanski hłowny roskazowaćel, general Honscho, hdyž njeje Cźangsuelianowe knježeřstwo pschipółnał, po swojej wolt cźinił, so pak japanske knježeřstwo tomu njepschichłosuje. Poslednische pak so hischcze njeje wo tymle praschenju wupraiło.

Wotmołwjenje Chiny na Japansku

Wotmołwjenje Chiny na japansku notu je so wutoru pschepodało. China pschede wschěm na to pokazuje, so dla njepschezjelskich skutkow japanskeho knježeřstwa we japanske twory w Chinje njerozdża, a so chinske knježeřstwo njemóže chinskemu ludej pschedpisać, kajke twory dyrbi kupować. Wuzadaze cźiny, kotrež su Japanzy njedawno skutkowali, su wobsahowje pobrachliwe. China budże tež dale žiwjenje a wobsydźenstwo Japanzow schkitać. Hdyž pak Japanska dale wójnu jako grat swojeje politiki wužije, dyrbi samokwitosć sa sćěhowki wjesć.

Japanske lětadła su znowa bomby mjetałe

Po rosprawje mandźurskeho knježeřstwa su wutoru rano japanske lětadła na tři jelesniske cźahi, kotrymiž so chinezy wojazy wjesechu, bliźko Tahuschana bomby mjetałe. Lězba woporow, kotreż je nadpad žadał, njeje hischcze znata.

Ze Serbow

W **Budyšinje**, 14. oktobra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 748, hygrometer +3, thermometer wo dnjo +19. — Dźenja rano we 8 hodź. barometer 745, hygrometer +2, thermometer w nozy +11. Pschichodnje wjedro. W połnozy nimo so hišoża nižina je swój wuběžk hač do naschich stron wupschestrjeła a nam dźenja rano deschćik pschinjesła. S wječora pschikhadża nowa wyschina. Tuž wjedrajnje měnja, so so bórzy jasno wumjedri, tola budże trochu khłódnišcho, dokelž wyschina ćicha hač do połnóżneho łodowego morja. Na sjewjernoserikim morju wyschak je nižina pódnaca. — Jutře schtwórtk khładża ßtónčko 6,21 hodź. a thowa so 5,10 hodź. Měsačk khłada dźa pschipołonju 12,05 hodź. a thowa so wjeczor 6,48 hodź. —

— **Automobil so spalił.** Póndźelu wjeczor we 8 hodź. spali so automobil na Lubijskej dróhi blizko Wojerskeho hydlischcża. S benzinowego tanka hapasche wulke płomje a pschiwabi mnoho pschihładowarjow. Wjednik antonobila wopali so na rukomaj. Poradźi pak so wulhowacz hohmwjesene twory a wołowe wobrucze. S pschicinu sapalenja je pjeza było, so su so straschne benzinowe płuny sapalike s karbidowej lampu, s kotreż defekt na motorje pytachu.

— **Wotkrjeżny swjatk Budyskeho himtskeho hutmanstwa.** Pjatk 16. oktobra t. l. pop. wot ½5 hacź ½7 hodź. smjeje knjes profesor dr. med. Reschcer s Drježdźan w domje wotkrjesnego twjatka w Budyschinje na Tišinskej dróhi 5 sasko mandźelske a kernalne radowedowanje. Radowedowanje smědźa wschitcy wobydlerjo wotkrjesa a města Budyschinha darmo wuživaś.

— **Tšelenje s pistolemi Budyskich policajskich sastojnikow.** Wječera a dźenja wotmě so pschedpołdnjane tšelenje se pistolemi Budyskich policajskich sastojnikow. Tšelne wunoschi móža so powschitkownje dobre mjenować. Wjetschi liczba tšerjow dozwje pschi sydom wutšelach do dwanaccnje tarcze dalsko pschez 70 kolesow.

— **Sjatk.** Poslyja wuměšeři wječera mjes pschenozowym arkom w holpodze pschi kupza s Hannowra, kotrehoż wyschnoscje pytachu. Pschepoda jeho sudnistwu.

— **Padnischtwa.** Sšobotu 10. oktobra popołdnju wot 2 hacź ½3 hodź. kradnychu tu na Bohatej haży mužaze jězdne kolo znamki „Presto". Kolo mějesche cjorne krosna a błótoschtikatkai, žolte swjena s cjornymi zmužkanni, horje sbihnjene wobsydło s cjornymi zellułoidowymaj pschimaklomaj. Torzedo-hamobčk, cjerwjenej gummijowej wobruczi, predni błótoschtikat bě s grotom pschikwjedzeny. — Dnja 8. oktobra na wjeczor kradnychu z jeneho wobkhoda Seukelnjeje haży kulojty merjak wołtow, 5 nóžkow, sdnóru a tykadłom, skala 6 hacź 120. — Dnja 7. oktobra wjeczor w cźasu wot ½6 hacź 8 hodź. s powjasa schatowoje lelernje pschi Paulskej dróhi módrej žonjazej schlyphraj, 2 poraj cźerwjenobrunych a 2 poraj jaśnobarbnych žonjazych nohajzow a par žołtych žonjazych rukajzow s kunschtneje kože. — Sstónčnje kradnychu 11. oktobra wjeczor wot ½11 hacź ½12 hodź. s wozbowoho auta na Hoschcź haży kotc s kunschtneje kože, 50×40×20 ztm. wulki. W nim běsche módry židźany žonjazy schat (módreje barby), lila kolschlowe khołowy, por niskich žonjazych stupnjow, 2 poraj nohajzow, běła žonjaza nózna kolscha, mószheri s bruneje kože, w njej 15 hriwnow a toiletowe wězy. — Wo wjezwne sdźelenja prošu kriminalne wotdźelenje w Budyschinje.

— **Sskwjazy mór** je wudyrił mjes žiwinjemi rataiki Helenu Faltingowoje w Njeswačidłe cźo. 58, kaž je so zemnjezy swěsćiło.

— **Sa pokuschowanje wobuczow** porucza so s nawěschkom w dźensnischim cźišće tudomna Mohrez cźrijowanija. Prošnymi wo pschecjelne wobkedźowanje tuteho nawěschka.

— **S pschilěžnosću kermusche w Panczizach a Klóschtrje Marijneje Hwězdy** pojědźetaj njedźelu 18. oktobra t. l. niu porjadnehe płana Budyško-Kamjenskeje autobusoweje cźary hischcze jedźbowazaj wosaj: s Klóschtra Marijneje Hwězdy do Kamjenza 23.00 hodź., s Klóschtra Marijneje Hwězdy do Budyschina 24.00 hodź.

S Khrósćicz. Dokelž wobsteji njewěstosć wo pschepodaczu wołow, so tu wosiewja, so so dórnischcza 15. ok-

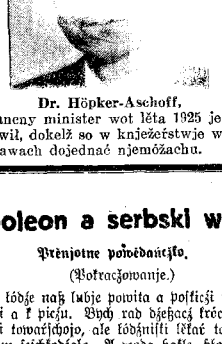

Dr. Höpker-Aschoff,
pruski financny minister wot léta 1925 je swój wotstup wozjewił, dokelž so w knježeřstwje wo lutowańskich naprawach dojednać njemóžachu.

Dr. Klepper,
president pruskeje kasy centralneho družstwa, dyrbi jako naslědnik Höpkera-Aschoffa pruske financne ministerstwo přewzać.

Přełožił

Napoleon a serbski wojak

Prěnjotne powědančko.

82] (Pokračowanje.)

Wjednik tódże naš lubje powita a posticzi nam něchto mało k jědži a k picu. Wuh rad dźěwacz krócz telko sjedź kaž tej moji towaršchoju, ale łódźnišli lekat to njedowoli, so njeby nam seschłodzało. A wonda hakle, łkodźesche nam lěpje hač najšerše franzowske wino. Ledma běchmy tak pojědli a so napili, pschemó naš muczniota. Spachmy zyku nóz a hischcze pół dnja. Běchmy bliźko jendźelskeho pschistawa Londonskeho. Tuž naš wubudźichu, so bychmy so naspěšili, prjedy hač łódź pschistaji. Tu so wschitcy se łódźemi, s makomi a wultimi, njerwjesche. Tu bě hołt a hara, kajkejež hischcze sa žiwe dny nawědźił njeběch.

Łódźe pschikhadźachu a wotjesdźowachu. Tyšacy dźěłacerjow nakładowachu abo wotkładowachu twory je wschěch krajow swěta. Sta wosow je wotwožowachu, sta wosow je pschiwožowachu. Złowniży je pschehładowachu. Policajja wobkedźowasche pschikhadźajuch. Rěcze wschelakich ludow schwórcza cźłowjeki do wuschow. Stojach tam, kaž by mje něchtó s měchom na hłowu dyril. Lubjesche so mi, słuchowcej na tutón hołk a tołk, ale nadobo rětaschc: wotenčź. Dowjedźechu mje do wojerskeho jastwa, hdźež měchaz swotach. Hdyž słonicku, so njeběchmy Franzowza, ale je Saksce, běchu pschecźiwo mi pschezelni a dobrocźiwi. Njemčach žaneje nuły. Dowolichu mi, so móžu s pschewodom wojaka jebi London wobhladaćz. Schtož twarjenja nastupa, ma Paris wjetsche a rjeńsche, i wumjacźom Bztrowoje zyrkwje. Ale pisches mnohosć wobydlerstwa a pschestrěń města London Paris wo wjazy krócz pschewyschi. Jendźelczan wobydli najradšcho jiwój dom sam, prajizy: „Mój dom, moja twjerdźizna!" Wulkotne na London wulkhodźowanoscheho, kaž na pschikład „Hydepark", kotryž je pisches dwe hodźinje dołhi.

Po tajoch měšazach žadźachu mje sahe na tódź, so bych pisches sjewjerne morjo do Němšcze dojeł. Wopraudże pobrach w [illegible] sajeću pokdra léta, dokelž Jendźelsczenjo jěsche pisches morjo a pschebywanje w Londonje swonka jastwa sobu njeliczachu. Dokelž njemčach nicźo — běch s podnurjenjom tódże wo wschitko pschischoł, — tak mje jendźelske knježeřstwo jara łkupje s pjenjesami sajara, tak so lekma do Drježdźan pschijdźech, s kotrejž dyrbjach hač domoj nóžkowaćz, dokelž sa jěsdu s póstom njemějach pjenjes.

Khudy kaž běch do Franzowskeje wotešchoł, so sahe wrócźich. Ale to mi hłowu cźežku njeběchmjesche. Cźim bóle so dominje pschibližowach, cźim spěšchnischo thwanaczku wuhłe pschehde mnu tam a šmudowach, kajše tola doma wschitko namakam. Žadosć za domišnu mje cźerjesche, pschezo spěšchnischo a spěšchnischo łkupach. Hdyž naších mlyn wuhladach, sarłakach s wjeselołcźu. Schtó rjekne mi prěni ludy žerbšći postrow? Cźžóchkeż schenz pschindże mi naspěchcźo a pohladnywschi na mnje krucze prajeschc: „Budź khwalenj Jesuš Khrystuš!" a dźěsche dale. By mje schtó s rjeńschimi postrowom postrowiez mohł? Radostnje wotmołwich jemu: „Do wěčnosće" a thwatach k młynej. Posastach, koho prěnjeho wuhladam? Nana? Wutroba mi poża — njemóh hač s wjeselołcźu ako je strachom — pukotaćz. Nichtó njepschindże. Koja paseche so na sahrodże, sanjakota na mnje a jědźeche dale. Też to mje šmujesche, bě tola młynkez kosa — nalcha. Wotewrich khłažne durje, tu wuliupi mnje žonsta w žrěnich lětach, we wschědnej drasće, se jitwy, pohłada na mnje, ja na nju a sawołach: „Gretelka, schto tu cźiniš?" —

„Michale, a s kotrel ty?" Podach jej ruku, tiž mi ruku tśěsche. Cźujach, so jeje ruka njeje wjazy mjechka kaž prjedy, ale sjewjerdnjena wot kruteho dźěła. Sdyžiły spuschcźu jej do wócźkow, hdyž rjekny: „Kelko lět žym cźakała! Dźakowano Bohu, so so wróćiłsch!"

„A hdźe je nan, hdźe cźeta?"

„Njewěsch niczo? Staj na prawdźe Božej, kaž też naschi nan."

„Ha, a ja niczo wo tym njeschonich?"

„Chcych wschak tebi pisaćz, ale njewědźach, hdźe w tutych njemérnych cźasach sy. A twój bratr Jurij njemióžeschc mi radźiez, hdyž so ty wjazy wot Lipska njewróćiłsch."

„O, wschitkich lubych je mi žmjercz rubiła! Hischcze dźenja pónđu do Khrósćiż žarowaćz na jich rowy. — A ty w tutym domje?"

„Haj, tu žym a tu wostanu. Ruožojo spalichu naschi hrodźik a wschitke twarjenja. Dalcki wuj s pschecjelstwa pschewoja pschedełżene lubło a wustaji mi wumjenk ta cźaš žiwjenja a młyn sa wobydlenje. Młyn steš a jaruje se mnu. Něsto pak budże ko wjeselicź a wožiwi, wschak je młynk pischischol", rjekny Gretelka radostnje a zyke njeswocźo ko je ji s wjeselołcźu błyschcześche. Pschimmy mje sa ruku, praja: „Tola wodaj, so cźe sabywschi tu w thežsi stejo wostajam, pój nuts, pożylu so s pieżom a jědźu. Widźu, so ty muczny po dołhim puću."

„Sšym běžał bjes pschetorhnjenja s Drježdźan hač sem. Haj, posticz mi nětchto z twojeho hospodarstwa, budże mi dwójzy derje złodźecz, dokelž mi łubosć wschitko pożłodźdsch."

A mějachmy žebi powědacz hač do popołdnja. Na cźaš běchmoj posabykoj. Khětśije stanych a thwatach k rowam nana, cźety a też Dobrocźanskeho hnjeza.

Sdyž běch so wuptakał na rowje lubżeho nana, tiž tak derje je mnu měnjesche a tak wótzowjzy so za mnje starasche, a też na rowje cźety, kotraż mje wopraudże s maczerskej lubosću lubowasche, dźech pomałku w cźopłej nozy, we jasnym błydle połneho měšazka, domoj, haj wopraudże domoj, dokelž mózuje sacźuwach, so je tu moja prawa domišna, hdźež łym jako dźěcz pschebywał. Do mjyłow pomurjeny spominach na spodźiwny běh mojeho žiwjenja, božiwich, schtoż je mjes sta tyšazami lědma jenemu popschate było, dokelž samoženja a cźeścze, ja kotrymiż cźłowjelojo tak žadosćiwje jedźa. Ale kaž mój knjes, Napoleon, wschitko sbudi, tak też ja, a hischcze bóle, mějach jenoż to, schtoż běch w młodosći wot nana naruknył: krute sabady skeiscźijanskeho žiwjenja a sorno mšeć.

Je to běh swěta: seniske nastawa, seniske saúdże, jenoż duch wostawa žiwy a njesaúdże. Myślach: Napoleonowy duchy wostanje w franzowskim ludze, a kaž je wón swój lud lubował a njeběcźenje sa njón skutkował, tak dyrbu też ja dźěłacz Bohu k cźešći a k lěpschemu šiwjenju mojeho žerbskeho naroda. Tuta myślicźka mje šwjedena i hórkim wožudom cźłowjeskeje sachodnosće.

(Pokračowanje sćěhuje.)

kótra do nowych rukow pschechodaża, rěpnitscheza pak 20. oktobra. S tym je pschepodaće skónčene a potom móża so pschiprawjeć pólne puće.

S **Maleje Dubrawy.** Do swojeju sajmydleršeju domow sacjahnyschtaj knjesaj Siebenbürger a Němc. Njech so jimaj w nowym domje spodoba. — Jedyn sajmz w bliżschim czasu też twarjeć sapočnje.

S **Kotez.** Wczera wuioru wjeczor wotpali so j zyhelom kryta brózeń tudomneho żiwnotczerja Scholty. W 11 hodźinje so wjeśnjenju wohnja dohladachu a wohujomu woboru sawolachu. Woheń bźěše so pak mjes tym tak rozscherił, so njeběchu wjazy mużle twarjenje wukhowarć. Dokelż potrjechemy dźěl wżdy wuńsko steji, so wohnja też żuźodne wobory dohladachu a haschecz pschikhwatachu. Prěnje měto dosta Zarkowska, druhe Luscanska woboza. Wichowska, Wósporska a Njechoźinska pjekowa njetrjebachu pak halle sapschumnjenc. Pschede wschém mějachu so schkitacz żuźodne twarjenja, j kotrychż je jene hischcze se słomu kryte. Halschenje, bźěše wobczežne, dokelż dyrbjesche so woda 1 200 metrow dsalenje mlynskeje hrjebje bracz a na horu tłóczeć. Wobbżodżerjej pali so nimo nékotrych wy njemilóczenje rożt wscha słoma a syno, ratarski grat a mlócżawa je słomowej prażu, drjewo a wuhlo, kury a hołbje. Kak je wałcz wótak, njeje bźěhcze znate. Palizija sa pschicinu wohnja błędži.

Se **Subrnizy.** Sobotu rano mójachu w tudomnej zyhelnizy wjetschemu wobjezi sadżewacz. Njedawno bźchu mokre drjewo k żulchenju na pěz składt. Dokelż pak bźěše pěz pschezo khorza, so drjewo sapali. Dźěłaczer, kiż tam pschipadnje pschebywasche, dohlada so wohnja a bźěsche rucze po pomoz a tak mózesche so wjetsche njeżoże wotwobroczeć. Drjewo na to hnydom z pjezy sebrachu.

S **Lubija.** Też hermanska póndżela bźěše wjele ludzi pschiwabiła. Wjele wuczinjesche wšo rjane wjedro. Bźchu pschichli pschede wschém kupzy, kiż chcedża żebi w dobrym mérje żiwoje trébne wżzy wuhytacz. Tohodła też hermanzy ludzo wjele pschedachu. Też w klamach so pomérnje derje kupowasche. Na sawjeżelenischeżu knjeżeske wjeżoże żiwjenje hacz do kónza.

S **Hóiny.** Na dróży do Lutow sajedże pjatk motorowy koleśaż do ruczneho woja, kiż stary muż cżehnjesche. Motorowy koleśaż bjes wjetschcje schkody wotendże, tola stary muż so straschnischo srani. Sawokanty lékaż dyrbjesche jeho rany sawobalcż. Tola pak mózesche franjeny ham domoj dójeć.

S **Kamjenza.** Na tudomnym hermanku su żonu sajeli, kotraż bźěše pola wschelakich hermanskich pschedawarjow twory kradnyła. Wona je nimo druhich wżzow zhyti sa jaki, cżeżaki, samkaréfe jaki, schórzuchi, nohajzy atd. pokukasała. Żona, kiż j Lichtenberga pokhadża, je jako paduschniza we klamach a twarowych domach znata.

S **Kamjenza.** Jedyn wobkhodnik na dolnjej Budyschej dróży pytny tele dny, so bźchu jemu z jeho wobkhodnje pokkadnje 100 hriwnow kradnyli. Bórzy tukachu na mlodeho cżłowjeka, kiż napadny z wjetschim wudawanjom pjenjes. Pschi pschepschaschowanju so wón żandarmej wuzina, so je pjenjezy kradnył, tola bźěše pjenjezy hižom pschecżisnił a mjeżesche jenoż hischcze 63 pj. zbytkne. — We nozy k póndżeli dobychu so Steinertez fotografiskeho wustajenjskeho pawillona a kradnychu 12 fotografiskich aparatow, wschelakich systemow. Kradnjene aparaty su 342,50 hriwnow hódne.

S **Kulowa.** Kermuschnemu hermankej bźěše rjane wjedro spożcżene. Tuż bjes dźiwa, so bźěše telko ludzi na hermank pschischło. Tola pschi dżenżnischich hubjenych cżasach so tak pśches méru wjele njekupowasche.

S **Hbjelšk.** Rjane nasymše wjedro posledních dnjow bowjesche jara domojdhowanju wotawy a sbéranju bérnow. Bérny wschak su hyjelscha sejbérane. Natarjo nétko hižom runkliżu domoj woża. Najebacz dołżeho mokreho wjedra je wunoschk bérnow tola spotojazy. W Borschczyzy sbérasche ratar Schuster śamo pśches dwaj puntaj cżeżke bérny. Dobre nasymše wjedro smóżinjeiche ratarjam wjele żywnow do senje pschinjeseże.

S **Bżeje Wody.** Posłednje nozy sta so paduchstwo w jenej tudomnej korczynje. Pak je so paduch dał do twarjenja samknyć, pak je j njesaczinjenym wokmom do korczmy saleśł. Wón rospaceż potsadnju a kradny j njeje tónschto drobnych penjes.

S **Khorżebuża.** Ssobotu pschiwotdnju sta so pschi wuporjedżenju na elektrijskim schczeżoru żmjertne njeżoże. Montér Jurij Lagua padże njejapzy je schczeżora dele a wosta j puknjenym nohom mortwy na jemi leżo.

Wusudżenja

Spěschny wuśud.

Wczera pschedwjedże so spěschnemu żudnikej hamtiko-żudnikemu radże j Carlowitz kowaŕ Maks Richard Schmieß z Budyschina. Jako sawżerawschim wjeczor j pschileżnoscu sbudzenja rěsnistkeho wuczonika policija hodżiny dołho na Zitnych wikach stejazu żyhu wczesnych a kleskatych wozow roschna, bźěše jedyn z połzajstich sasionikow Schmieża z gumijowym klumpachom dżiri, na cżoż bźěše tuton hrożnje prajił, so dże jemu z nożom do żiwota klócż. Schmieß bu tehodła łajaty. Wón dosta dla hrubeho njedocżinstwa po § 360 liczb. 11 dwě njedżeli jatby.

Krajny żud w Budyschinje.

Mějiczelka wobsłoda Marta Klara Heßlerez a jeje wobłohodny wjednik Waklaŕ Franz Maks Hirtez z Kinsbórka bźěschtaj dla pschesschtiwjenja a pschipomozy k tymu wobstorżenej. Heßlerez bźěše kóncz léta 1930 wot jenoje firmy w Frankobrodze n. W. anodowe batterije kupiła, je j bżéła pschedała a wunwikowany pjenjez sa swoje hospodarske zamery pschechowjeła. Lawaiski żud we Kinsbórku bźěše Heßlerez město 10 dnjow jatwa ke 50 hriwnam pjenjezneho khłostanja sasudżił. Hirsch bźěše mjeżaj jatwu dóstał. Na jeju powołanje krajny żud wo-bjeju wotpokasaju wuwinowa.

Dobrowólne zjednočenje sakskich mlokowych wupłodżerjow

Pokazujemy tu hischcze raz na wosjewjenje w cżiśle 3. oktobra. Dokelż je dżenża posłednji dżeń postajeneho cżaża, njech jo kóżdy ratar wotkedżbuje.

Nowy némskostatny mlokowy zakoń z 31. julija 1930 powschitkownje hakle 1. januara 1932 do mozy stupi. Trébne organisatoriske pschihotowy maju pak so nétko hižom stacż. K temu słuschi po § 38 zakonja dowolene zjednoczenje mlokowych wupłodżerjow z rjadowanju wuzwiżeża a wotbyża mloka a mlokowych wudżełkow. Hospodarske ministerstwo, kiż je pschisłejne za pschistajenje zjednoczenja, je k tomu pod 31. augustom 1931 za wupłodżetnje mloka wurjadny ważny wukas wudało (cżisło 189 „Sächsische Staatszeitung“ z 15. augusta t. léta). Po tutym na ministerstwo wotpohlad zjednoczcż wupłodżenje mloka, kiż **wotbywaju mloko iwonka dwora.** Tola so ministerstwo nadżija, so móże wobeńcż **dyrbjenske** zjednoczenje z **dobrowólnym** zjednoczenjom. S **wukasom namolwinja so wobkhodu, kotreż to nastupa, so buchu** hacż do **15. oktobra t. l. swojej gmejnskej wyschnosczi pisomnje abo k protokolej wosjewiłe, hacż dobrowólnemu** zjednoczenju **pschihłosuja abo nic.** Njewoteda-li jedyn wob khod wosjewjenje z cżasom, na so bjese wschcho sa to, so dobrowólnemu zjednoczenju pschihłosuje.

Sadańska wustajeńca w Kamjencu

Njedżelu a póndżelu wotmé so w małej sali hoscżenza „Města Drježdżan“ žadańska wustajeńca Kamjenskeho wotrjadneho žadańskeho towarstwa. Wona namaka pola mischcżańskeho a wjesnego wobydlerstwa wulki zajim. To dopokazowasche bohaty wobrot wustajenjow. Na schtyrjoch dołhich taflach bźěše na 163 talerjach 65 druzin jabłukow a na 80 talerjach 27 najlépschich druzin kruschkowych wustajenych. Zara poruczaża bźěše wustajeńca krajneho žadańskeho sortimenta, tiż na 58 talerjach najrjeńsche jabłuka pokazowasche. Wustajene bźchu też žadowe konserwy. Sajmowe bźěše też wustajenje pezolarjow. Někotre firmy wustajichu wschelaku potrjebu za žadańtwo atd. Tak podawasche wustajeńca kóždemu wopytowarjej mnoho powuczenja, wjesela a nadżijomnje też wuńita za pschichod.

Hospodarski rozhlad

Sstrjedu 14. oktobra 1931:

Wczerawše urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk złotych	47,475
1 jendżelski punt	20,43	100 ßoskosl. krónow	12,44
100 šwajc. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

Statny żejm je so wczera jeschol. Statny kanzler dr. Brüning je z rjanymi słowami wo politistich a hospodarskich praschenjach rozprawjeja wo puczach porjedżenja a wustrowjenju nalschich bédow rěcżał. S jeho słowow wuthadżeschе wésta nadżija, so nam lépsche cżaży kiwaja, hdyż mér a pokój w kraju sałkowamy.

Produktowe wiki běchu wczera jara mérne. Żito bé żadne. W hotowym zornje jenicżym rożka wo 15 pj. po zentnarju postupi. W termijowym wikowanju wsché druzíny żita powyschene płacżiny sapiżachu.

Zentnar płacżeschе w Barlinje:

	Wczera hr.	tydżenja hr.
Pšeńca	10.70—10.85	10.75—10.90
Rożka	9.35— 9.45	9.35— 9.45
Nalětni ječmjoń	7.95— 8.65	9.95— 8.65
Nazymski „	7.55— 7.90	7.55— 7.90
Wows „	7.05— 7.45	7.00— 7.40

w termijowym wikowanju

Pšeńca, okt.	11.45	11.47½—11.45
„ dec.	11.65	11.62½—11.57½
Rożka, okt.	9.90	9.97½— 9.90
„ dec.	9.92½— 9.95	9.95— 9.90
Wows, okt.	7.67½— 7.65	7.62½— 7.55
„ dec.	7.82½— 7.78¾	7.75— 7.65

Swinjace wiki wczera w Barlinje

(Magervielhof Friedrichsfelde)

Přihnali běchu 265 běhakow, 747 prosatow

Te płaćachu	wczera hr.	tydżenja hr.
běhaki		
wulke	24.00—38.00	24.00—38.00
małe	15.00—24.00	15.00—27.00
prosata		
wulke	12.00—15.00	12.00—15.00
srěnje	9.00—12.00	9.00—12.60
małe	7.00— 9.00	7.00— 9.00

Wiki běchu měrniše, płaćizny so njepřeměnichu

Ssudnistwo na pschepadożowanju

schtwórtk 15. oktobra 1931:

w **Kamjenzu** w kabarnach w domje maschinistich tšélbow dop. w 10 hodź.: wschelake moble, schijaze maschiny, radia, wuzaju kónje a wótr, wobrazy, motorke kolo j pschiwosom, wotpiżowaza pschiprawa,

w 11 hodź. na hamym mésstnje: żelesne kachle, wschelake moble, cżażnik, elektr. lampa, wupschechtrjenja,

we **Wulkim Wožyku** w Michalkez hoscżenza dop. w 9 hodź.: hoitwinski wós,

w **Spytezach** w Lorenzez hoscżenzu dop. w 10 hodź.: mésniki,

w **Semjazach** w Henczlez piwowym kuzsiku pop. w 2 h.: radio, komodźi, wupschechtrjenja,

w **Lubiju** na žudnischwje dop. w 10 hodź.: motorske kolo, pišazy stroj, wołu, schijaza maschina, prochżrébat, też wschelake moble.

Płaćizny rězneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

13. oktobra 1931 Płaćizny po centu a zl. hrewnach

Skóine druziny a woznamjenjenje.

Woły: 520

Połnomjasne, wukormjene, najwjetsche rězneje hódnosće hač do 6 lět	37
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	34—36
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	31—33
Mjenje picowane wšěch starobow	26—30

Byki: 334.

Połnomjasne, wurosćene, najwjetsche rězneje hódnosće	35
Połnomjasne, młódše	31—33
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	28—30
Spatne	25—28

Jałojcy a kruwy: 524.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetsche rězneje hódnosće	28—31
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetsche rězneje hódnosće hač do 7 lět	20—26
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	17—19
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	13—15
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 2385

Najlépše wukormjene (2. druź.)	52—60
Mjenje wukormjene a tajke wot cyen (3.)	49—58
Špatne (4.)	29—35

Wowcy: 3489.

Młódše a starše wukormjene (1. druźina)	43—44
Starše wukormjene (2.)	38—41
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	30—36

Swinje: 1631.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křižanjow ha do 1½ lět stare	—
Wukormjene	48—49
Mjasne	44—48
Spatne	40—43
Rancy a kundrosy	36—40

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Żito a wollowe symjo po tunt abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	13. 10.	12. 10.		13. 10.	12. 10.
Pšeńca	214-217	214-217	bany	—	—
rožka	187-189	184-186	woka	—	—
nal. ječmjeń	159-173	159-173	módre lupiny	—	—
naz. ječmjeń	151-158	—	žolte lupiny	—	—
wows	141-149	141-149	teradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosusk	—	—
pšenź. muka	27,2-32,2	27,0-32,2	lany wosusk	13,2-13,4	13,2-13,4
rjana muka	26,4-29,4	26,2-29,4	ocon. molasa	—	—
pš. wotruby	10,2-10,4	10,2-10,4	bórnj. kruški	—	—
ržane „	9,15-9,40	9,15-9,40	syno, 50 kg	1,81-2,3	1,80-2,30
raps	—	—	rjana słoma	0,65-0,90	0,70-0,90
hróch Viktor.	20,0-27,0	20,0 27,0	pšenź. „	0,45-0,60	0,50-0,65
lane symjo	—	—	wowsna „	0,60-0,70	0,60-0,70
pjeluški	—	—	rěź a	0,60-0,70	0,60-0,70

K wotwrjenju nemskeho sejma.

Z přileżnoscu wotewrjenja němskeho sejma 13. oktobra běše so wjele wóipnych před sejmownju zbě-

žało. Na wobrazu widżimy, kak jich policija preč honi.

Z Łužicy

* S Hornjeho Ullersdorfa pola Zitawy. W Cyžšim Ullersdorfje jehnu bo 19 lětnu cžeładnik jeneho tamnišcheho kublerja je japałenej zigarettu do loža a wušmu. Zigaretta žehlesche bo dale, doniž bo kónczneje póžłanje njeżapali. Druhi bo wošmja dohladachu a jón hischcze z cžałom podušmychu. Lohkomyślny cžłowjek bęschc bo trochu wopalił. —

* Z Shorjelza. Niedżelu w nozy bo 38 lětny kriminalny assistent B. je Shorjelza w Gießmannsdorfje pola Lukowa (Luckau) jatčeli. B. bęschc woženjeny, njeje pak we Shużbje pjeczu nczżo zawinował. Tuż żebi mysla, so je w cžežkich mysłach ruku na żo słożił. Wón je sawostaji żonu a małej dżęczi.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Drježdżan.** (Wudawaćwopaczných pjenjes.) Tele dny wušmupowasche njeznaty mużżi w Gittersee, tiż żebi wschelake drobne twory nakupowa a pschi tom z wopaczenymi pjecžhriwnarjemi sapłacżi. Jeho njemóżachu hacż dotal hischcze wušlědżicz.

* S **Borny** pola Lipska. (Motorkaj paduchaj.) We Lohsłódzkim sojachu dwaju młodeju pachołkow w starobje 16 a 17 lět, hdyż dżiwschtaj motorske koło pschedacz. Koło bęschtaj nęschto dujow prjedy pokradłoj a z nim po żwęcże bundałoj, doniż jimaj benzin a pjenjesy wušchle njebęchu.

* S **Meerane.** (Dżewjeczlětny żapałeč.) W Schönebergu wotpali żo kublerjej Hochnej pschiłuschcaza sajma z nędżże 400 zentnarjemi składow doczista. Każ policajske ględżenja swędżachu, bę dżewjeczlětny schulski hólczeż je Schönebergu woheń żałożił.

* S **Geithaina.** (Kluto z cžałom shrabnjeny.) Pola Langenleuba—Oberhain shrabny lokomotiwa cžaha wulki stótny transportski auto rěmiskeho mischtra Emila Jomschera z Geithaina pschi pschepřekowanju bjeżżawjerneho pschekhoda psches kolije, wjeczesche jón kruch żobu a wjerchny jón bo hrjebje. Wóz bu tkětro wobschkodżeny a dyrbjesche żo wotwlez. Wjednik, żamlutki we wosu żedżazy, woteńdże njedżiwajcy někotrych żnadnych franjenjow, se stróżeleni.

* S **Kěhnicy.** (Dżęczo bo żmjertnje wopariło.) Pschi żnędżanju pokradłeho żtyku pósłoweho sastojnika z nahłym pohibnjenjom khanu borzeho kokeja na blidże potorhnu. Kokej wuła bo na woboje dżęczo a jo po zwłym cžłe żałostnje wopari. Dżęczo dowjedechu do khorownje, hdżež bo jemu widłischeża a symiża pschibachu, so woboje żałko wumrě.

Najnowiše z cyłeho swęta

— **Wuhladny na wjedro jutrišchi żchtwórtk.** Swoprędka budże hischcze njewobstajne a trochu khłódnische wjedro. Posłużicžko bo powětr śmerżuje.

* **Rad ławanischczom w Cuxu w Franzowskej siej we wyskosczi 300 metrow dwe łětadle wójnskeho łódżstwa do bo żrańcej. Schtyrjo mużojo wobhadli bo żaraschu, jedyn muż bo cžežko żrani, schestemu bo poradži, z padazej płachtu wotskocžiz. Wón bo jenoż lohko żrani.**

* **Dla wulkeje finanzneje nuzy je zyrkwinske pschedstejczeństwo sa Steinbach-Oberschmiedeberg wobjamkło, wudawki sa zyrkwjenża, żwónka, tejpera, kantora, łopjenje a wobżmóčnjenje zyrkwje wuschmórnjcz.** Boże łużby budża bo pschihodnje w gmejnskej sali wotmjewacz. Prasscha bo, hacż budże żyła mózno, farsle mężtno łatwarcz.

Sport

Zjednoćenstwo za zajimy Budyskich turnafskich a sportskich towafstwow.

Zjednoćenstwo wotmě pod 1. předsydu Stoewerom posedżenje póndżelu wječor w Kehelerni. Najprjedy přińdże k rěčam, zo je so jenemu towafstwu zakazało wužiwać turnowafnju wésteje šule. Potom rozprawješe předsyda, zo so dźěl młynskeje hrjebje, kiž běži přez Młynkec łuku, přepołoži, zo so njeby hólhraće dale hańcło. Dale wza so k wědżenju, zo budże lětsa k prěnjemu razej lód k zabawje na hrajnišću pola Marijneje a Marćineje cyrkwje. Z hłownym dypkom posedżenja běše rozmołwa wo financnych poměrach jenotliwych towafstwow, kiž zdźěla jara cežko pod bjezdźěłosću cerpja. Kak ma so towafstwam nětko pjenjeżnje pomhać, ma so rozpominać w přichodnym posedżenju kónc novembra. Posedżenje ze swojej zajimawej rozmołwu je znowa dopokazało, kak nuzne je zjednoćenstwo.

Wohnjowobornistwo

S **Budyšchinka.** Tudomna dobrowólna wohnjowa wobora žwjerczesche njedżelu žwoje 25 lětne wobstacże w Haubrikez hościenzu w Porschdżjach. Hudźbu poskicżesche woborna kapała pod nawjedowanjom žwojeho dirigenta Pjecha. Shromadżenych witasche woborny hejtman Reichel a rosprawjesche też wo žtuttowanju wobory. Pschi 48 wohnjach dosta wobora 24 mytow. W Budyschinu je sa 25 lět paliło njeje. Wón postrowi wosebje knjesa wotrjenjeneho sastupjerja Fischera a wobrocži je z dżakownymi słowami na knjesa wjesnjanskeho Bohela a knjesa rychtarja Kubleria Eulitza. Knjes wopalny direktor Fischer spomnjasche na wusnamny dżeń a mnohich woborskich wusnamjeni. Knjes woborny hejtman Reichel pomjenowa je sa wopalneho mischtra, woborniży Hensel, Matthes a Schmidt wusnamjenichu je sa 25 lětne, woborniży Sachsa, Freund a Berka je sa 20 lětne a woborník Hensel II. je sa 10-lětne žobustawstwo. S pschedstajenjom dżiwadłoweju kruchow a hudźbnymi posłuchenjemi wupjelni je dalschi porjad jubilejneho žwjedżenja.

Towafstwowski powěstnik.

Budyšin. Jednota Sokol. Bratřa a sotry zwučuja přich. štwórtk 15. 10. w **towafšowni** na Hornčeřskej hasy. Dokelž při zwučowanju wopyt dostanjemy, njech wječor we 8 hodź. wšitcy tam su. Starosta.

Hrodźišco. Jednota Sokoł (wotrjad bratrow a sotrow) wopyta štwórtk, 15. 10. wječor Budysku jednotu a zwučuje hromadźe z njej wot 8—10 hodź. w „Evangelskej towafšowni" při Hornčeřskej hasy! Bratřa a sotry, njech přińdu w dobrej zwučowanskej drasce! Starosta.

Khelno. „Domizna" ma njedżelu 18. winowca wječor ½8 hodź. pola Mjenec měšačnu zhromadźiznu.

Lichań; „Zernička" spěwa štwórtk wječor we 8 hodź. pola Rudolfec.

Cas nuzy
žada sebi nuzowe płacžiny
Wuporjedżenje wobłeńow
dostanječe w najlepšim wuwjedżenju
Muž. póduše wot 2.40
Zonj. póduše wot 2.00
Muž. pjeńki wot 1.00
Zonj. pjeńki wot 0.70
Rano wotedate wuporjedżenja su připołdnju hižo hotowe
Heinrich Mohr
na Žitnych wikach

Stary, dobry
cahambra hońtwjeński žitny palenc
Bellaria połonqwe wino | Winowe kisało, kisałowy sprit
aromatiske a mile
jenož prawy wot firmy
Likěrowa fabrika **Carl Hammer w Budyšinje** Winowa wikowafnja

Kalmuk-jaki
brune, čjerwjene, mórne 3.95
mustr., wulkosć 46: jenoż
barchent-jaki
fnate hódnosće, nowe 2.80
mustry, wulk. 44: 2.50
ma fajnje na składže
Andr. Kasper
(měj: Al. Pilopp)
w Budyschinje, Burglehn 11

Serbow kupny dom
Wołmjane tkaniny, wušiw. za fale a rubišć. . . . 100 cm šeroke mtr 4.75
Wołmjany muslin za fale mtr. wot 1.75
Zidżane tkaniny pisane, za fale mtr. 5.50
Wołmj. tkaniny za spódnje suknje, zelene, . . . čerwjene, módre mtr. 4.25
Wal, wušiw. za jaki, čorne 7.50, smuh 4.95
Corne počehnjenja na kožuchi mtr 8.50
Pozament, cank, wobsadki, francy
Fale, pisany zatešk. . . jena 3.50, 2.75
Kapički, pisane . . . jena 1.65, 0.95
Banty za holcy . . . 1.10, 0.85
Banty za žony, molowane a wušiw. 1.35
Moirè Šnórki Taft
čorne, běle, różowe we wšěch šerokosć.
Wobkedźbujće moje wosebite wokno za serbske wécy na Dziwadłowej hasy
Schaaf
Mauritz Kaufhaus
na Bohatej h. 20 - na Dźiwadł. h. 1
Dobre čehnje k sebi
Lyon-Schnitte
Lyon-Schnitte

Jěsće dobry **lany wolij**
syći a hoji a je też tuni
kóždu sobotu na wikach čerstwy a dobry wolij pola staroznateje lanowolijoweje swójby
Höfer-Müller
nětk w Pomorcach, 46 lět dołho tu stan wot. clen wikow

Waš elektromotor
spuščomnje a tunjo **wuporjedżam.** Derje wupruhowane bronzowe kładżenje
Max Büttner
metalowa hiżernja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolskej hasy 8

Berliner Illustrirte
dostanječe w Serbskej knihařni abo skazajče ju sebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin"
Jenož **20 pj.**

293 jčzdnych kołow
předach hižo lětsa. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo móžeče też Wy pola mje jara přihódnje kupić. Wulki wubjerk. Najnižše płacžiny.
J. Schieback, na Mužakowsk. drózy 4
Wobkedźbujće moje wustajeńske wokna na Hornčeřskej hasy 18
Předawanje jenož we hłownym składže na Mužakowskej drózy

Smoła
za kałowe sudy!
Bukečanska drogerija
Měrćin Šudak

Smy překwapjeni, zo je naše wupisanje mytow za čas němskeho tydżenja tak wjele zajima wubudźiło. 4348 hłosow je so wotedało. Z tych su 754 prawu licbu wusłědźili. Pod dobladowanjom knjeza rěčnika dra. Hentschela měješe lós rozsudźić. Mjenujemy mytowanych:
1. myto: připokazmo w hódn. 75 hr.
k. Kurt Pietsch, Před Šuleńskimi wrotami 19 p
2. myto: připokazmo w hódn. 40 hr.
Luisa Rudolfowa na Zadniej Bohatej hasy 51
3. myto: připokazmo w hodn. 25 hr.
k. Oskar Joseph, Boberröhrsdorf (w Krkonošach)
20 małych mytow kóžde připokazmo w hódn. 3.- hr.
Dokelž běše wobdźělenje tak wulke, smy so rozsudźili, ze prawych wusłědźenjow hišće dalše 50 małych 2hrjwnowskich mytow wulosować. Dobyćerjam připokazma w bližšich dnjach připósćelemy
Dobyćeŕ je woblek čisło 2
Tutón woblek płaći pola nas jenož **32.00** hr.
Dźakujemy so wutrobnje wšem wobdźělnikam za wulki zajim za naše přiwabne zarjadowanje
Drastowy dom
Hellwig & Schönbohm
na Bohatej hasy 19
Dobry kupny dom hotoweje drasty za kóždeho

Přepołożenje wobłeńoda
Swójim čest. wotběrarjam wozjewjam, zo sym swoju awtown lakěrarnju po nowočasnym pryskatym wašnju z husarskeje kaserny do ležownosće
- Před Šuleńskimi wrotami 2
přepołožił. Swědomiciwe posłužowanje a najtuńše wobličenje
Telefon 3458 PAUL SCHULZ, lakěrarski mišter

Nawěšiki přinjesu wužitk!

Žonj. lěkař dr. Wünscha
přepołožeše 1. oktobra swoju
privatnu kliniku a rěčne hodźiny
do swojeje ležownosće **Wallstr. 6**
Rěčne hodźiny wšědnje 11—1 hodź.
3—5 hodź.
nic pak srjedu popołdnju

Přiłoha k čisłu 240

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 14. oktobra 1931

Zhromadźizna jednoty Sokoł w Bukecach

Pjatk 9. winowca wječor wotmě Bukečanska sokolska jednota zhromadźiznu w Nowych Koporcach pola br. Mósaka. Zhromadźizna bě jara derje wopytana. W 9 hodź. powita starosta br. Jurij Zoba přitomnych a wotewri zhromadźiznu. Jednaše so najprjedy wo wotmyslenym zymskim swjedźenju jednoty. Wuradźi so, zo budźe tutón njedźelu 29. nazymnika (1. adventa). Při wuwjedźenjach ma so nanajraznišo lutować, wosebje při wudawkach za reklamu a hudźbu. Sčěhowaše rozprawa wo jubilejnym swjedźenju jednoty dnja 16. znjeńca. Swjedźeń bě bohužel skónčił ze znadnym deficitom. Jednaše so dale hišće wo fotografowanju sobustawow jednoty, kiž so postaji za njedźelu 11. winowca.

Potom sčěhowaše předwjedźenje swětłowobrazow dweju filmow, kiž bě zwjazkowy podstarosta br. Jurij Wjela sam zhotowił. Wón też poda tu rozjasnjace słowa. Prěni film pokaza jubilejny swjedźeń jednoty, zjawne zwučowanja w Zornosykach. Druhi film přinjese wobrazy ze serbskich Błótow, kiž je br. Wjela lětsa na dlěšim přebywanju w Delnjej Łužicy zhotowił. Swětłowobrazy so předwjedźechu z aparatom, kiž je wobsedźeństwo tłoch Bukečanskich serbskich towarstwow. Přednošk z wobrazami wulki zajim zbudźi. Br. zwjazkowy podstarosta je nam pokazał nowy puć k wobohaćenju serbskeho towarstwoweho žiwjenja. Trjebamy za swětłowobrazowe přednoški w sokolskich jednotach a serbskich towarstwach originalne serbske wobrazy z našeho žiwjenja! Nadźijomnje druzy přikład sčěhuja!

Wusudźenja

Krajny ſud w Budyšinje.

Budyšći kamtiſći ſud běše 9. ſeptembra t. l. huſto khłoćaneho ſajſtupnika Hendricha ſ Borna Pollmannez dźěłaćnje mjeńſanych twarow w Bawlinje k 6 měſaznam ſajtwa ſajſudźił, dokelž běchu jeho wospjetneho jebanjwa winowali. Wón ſo picheczitanjo wotewrjenišego wobſamknjenja prawny ſajſtupjeŕ ſtarſchich rěčnik dr. Wittern-Lübeckſti praji, ſo ſud njeje pichiłkluſchny. Wón wotpraji ſudej prawny ſakład, dokelž je ſo ſ muſowym wukaſom pjeza lohtowmyſlnje do porjadnych wězow pſchinmyſło. Teſ druſy rěčnižy ſo podobnje wuprajichu.

Calmettowy prozeß ſo njeſilmuje.

Pſched dźeſichim cźaſom běſche jena Hamburgſka firma nemjeſiełło, ſo by ſmełła Calmettowy prozeß filmowaś.

Calmettowy proces w Lübecku

Pondźelu dopołdnja započa so w Lübecku ſ wulkej napjatoſću wobžałowany proſeß dla mrěwy dźěći. Proſeß njeje jenoż ſajimawy ſa ſjawnoſć, ale ma też wulki wuſnam ſa lěkarſku wědomoſć. Wobſtorżeni ſu prof. Deyke, ſnaty tuberkulozowy ſpytnik, prof. dr. Klotz, wjednik Lübeckſkeje thorownje ſa dźěći, wyſchſchi mediziniſki rada dr. Altſtaedt, wjednik Lübeckſkeho ſtrowotniſtwoweho hamta a ſotra Hana Schütze.

Nimo 40 ſwědkow ma też 6 ſaſtupjerjow pſches 250 potrjechenych ſtarſchich jako ſobuſtorżnikow pſchiſtupu. Do picheczitanja wotewrjenišego wobſamknjenja prawny ſajſtupjeŕ ſtarſchich rěčnik dr. Wittern-Lübeckſti praji, ſo ſud njeje pichiłkluſchny. Wón wotpraji ſudej prawny ſakład, dokelž je ſo ſ muſowym wukaſom pjeza lohtowmyſlnje do porjadnych wězow pſchinmyſło. Teſ druſy rěčniży ſo podobnje wuprajichu.

Swójbne powěsće

Tutón namjet pak je ſo někto wotpokaſał.

Sčłubjenaj: Suſa Mórbitzez w Budyſchinje a Albert Roederer w Drježdźanach.

Swěrowanaj: Bjedrich Breuninger w Makym Wjelkowje ſ Martu rodź. Rakettez w Krošerju.

Semrěli: Marta Kirſtowa rodź. Tſchupaſez w Budyſchinje, 42 lět; khowanje budźe jutſje ſchtwórtk pop. ½3 hodź. na Tuchorſkim pohrjebniſchcźu. — Guſtav Robert Reiß w Biſkopizach, 82 lět; khowanje budźe jutſje ſchtwórtk pop. w 2 hodź. na nowym pohrjebniſchcźu. — Marta Seidlowa rodź. Richterez w Lubiju, 46 lět; khowanje budźe pjatk pop. ¾2 hodź. wot žarowańſkeho domu. — Marja ſwud. Mühlina rodź. Mühliž we Wujeſdźe pola Lubija, 79 lět; khowanje budźe jutſje ſchtwórtk pop. w 2 hodź. na Lubijſkim pohrjebniſchcźu, wotproſchenje we Wujeſdźe dop. ½12 hodź. — Mina ſwud. Krawſowa w Lubiju; khowanje budźe jutſje ſchtwórtk po žarowańſkej natrunoſći ¼12 hodź. w domje, Brückenring 6. —

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleŕ w Budyšinje. — Za lokalny dźěł a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawoźnik: G. Jannk w Budyšinje.

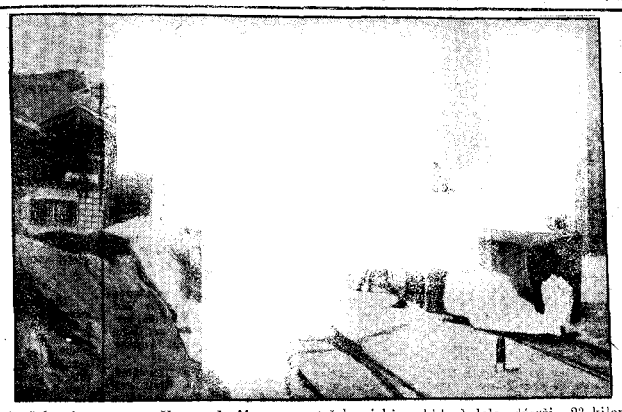

Tuta żeleznica ma so někomu darić.

Lěsna żeleznica Rupolding-Reit, mała lokalna żeleznica při awstriskich mjezach ma so po wozjewjenju bayerskeho knježeńſtwa někomu darić. Dostawaŕ dyrbi hišće 10 000 hriwnow přidostać, je-li żeleznički wobkhad dale zdźerži. 23 kilometrow dołha żeleznica je so mjenujcy jako njewunošna wupokazała, runjeż su jeje tarify trójcy tak wysoke kaž druhe. —

Zwučuj dušu!

Wulki dźěł člowjekow ani čile a zmužiće njekroči po puću žiwjenja — wón z prócu so drapa přez žiwjenje. Stuleni pod mnohimi brěmjenjemi, stonajo a zdychujo, z khablatymaj kolenomaj, přecy w hrozy, zo so zwjezu.

Nó, móže so prajić, su dźě šeroke khribjety a wuzkoſć! Brěmjenja so njerozdźěłuja po šěrokoſći khribjeta. My dźensa wšitcy buchmy prawe čehniwe skoćata, přepoćežene wosoły na teptaniščo žiwjenja. Za mnohich z nas su brěmjenja přećežke! A zwjetša na najsłabšim khribjeće wotpočuja najćežše brěmjenja. Přetož słabši bywaju najprjedy měchinošerjo sylnich, njech je to w hospodaŕstwje, njech druhdźe.

Wěšće, wěšće! Ale cyle tak jednora ta wěc tola njeje.

Wobhladajmy sej tola raz tych „słabych“ a tych „sylnych“, a pócujmy so raz zwěšće, kotři nětko najbóle nad žiwjenjom žałoſća. Hdyž hospodaŕscy słabi wšitcy bychu byli wobužni žiwi, potom by swět byl njewutrajny dol płača. Přetož 90 proc. wšitkich wobydlerjow swěta znajmjeńša je khudych — bohu skorženo. Woni jenoż z jědźe dźěłaju. Ale nlej, na cyłym swěće maš swjedźenjow, kiž „lud“ wjeći, wšudźe so pěsničći spěwaju, w korčmach kleńčkuju, njedźelu čahaju won do přirody — dyrbjało to wšitko być jenoż zezdaće? Ně, ród wjesołych khudych ludźi njeje hišće wotemrěł, wón je dale žiwy a so rozmnožuje kaž pěsk při morju. Přidawamy, zo hospodaŕska nuza zadusuje někotrežkuli wjesele, někotrežkuli žiwjenje počežuje a snadź samo zničuje. Ale runje tak wěšće je też, zo najwjacy ludźi ma někajki srědk pře jěd hospodaŕskeje nuzy, někajku škitnu připrawu duše, kiž so za to stara, zo žiwjeńska radoſć njeda so podtłóčić. Kajka to je škitaca připrawa?

Wobhladajmy sej bliže druhu družinu „słabych.“ Wobhladajmy sej kiprych. Z tymi je drje nětko trochu hubjeńšo, dokelž radoſće tela swěta móžemy wuživać zwjetša jenoż z posrědnistwom swojeho čela.

Ale čěło — to je khětro skomplikowany nastroj. Tak cyle dospolne poprawom ani jeničke čěło njeje. Wšitcy člowjekojo maju nětkle na swojim čěle městno mjenje bóle sylneho přećiwjenja, někajke bolostne městno, kiž so hdys a hdys njepřijomnje zaćuwa. Wěseja-li tehodła hłowu? Ale samo cyle kipre čěła njetrjebaju ani być přičina hłowu wěšeńskeho žiwjenja. Bywaju člowjekojo, kiž hižo z młodych lět maju někajku khorość, někajku bolość, woni dyrbja so stajnje na kedźbu brać, jim wšitko dowolene njeje, woni su tajke prawe skiwle a kiprušojo. Ale kak často so stawa, zo runje tući kipri a kamorni dobywaju, to rěka, dłeje žiwi bywaju dyžli jich strowi a čili rowjency, hačrunjeż přez cyłe žiwjenje njesmědźachu ani połća jěść, w zymje přeco sydachu w hełi za ćoplymi kachlemi a ćopłe spódne šaty nošachu. A kak často so stawa, zo runje tući kipri wšelako wukonjeja a při tym ani stuleni a zrażeni přez žiwjenje njekhodźa, ale na swět hladaju ze přikhilnoſću, hotowi, stworić sej w nim swoje samsne wjesela. Potajkim, su drje w našej duši też škitace připrawy přećiwo ćělnym bracham a bolosćam.

Wobhladajmy sej hišće třeću družinu „słabych“. Su to ći „dleleńkojo“. Nic jenoż ći dleleńkojo pod swojej žonu, kiž su jej dali wotežku, ći čichomyslni, njerazni mandźelsey, kiž ani słowčka njepiknu, ale też tamni přistajeni „dleleńkojo“, kotrymž telko dźěła napołožeja, dokelž so njemóža wobarać a takle dračowaneho służobnika činja. „Dleleńkojo“ — su to wšitcy ći dobroćiwi, bjezpomocni kadłojo, kotrychž wšudźe nadeńdźeš, kiž dobroćiwi swój khribjet poskićuja za króždu ćežu. Nó, su-li tući „dleleńkojo“ mandźelstwa a dźěła woprawdźe tajke wbohe postawy ze stulenym khribjetom, z bojazliwymaj, skorżacymaj wočomaj a z tajnymi sylzami? Njeje ani wuzamknjene, zo dleleńk pod swojej žonu so w mandźelstwje cyle zbožowny čuje, zbožowništ hač jeho razna a wuměrčowata knjeni! Wona ma ćežu rozkazowanja, wona je hněwna a wobužna, wona skóněnje na žołć khora leži na konopeju dobreje jstwy, mjez tym zo wón w kuchni změrom a spokojom swoju trubku kuri. A takle so też dże dleleńkej w kenclij. Wón so wo nič njestara, mjez tym zo „diktator“ so hadruje z cyłym swětom a so hněwa a bóle ćerpi dyžli cyła črjóda „dleleńkow“ hromadże. Też tutón słabuch a dleleńk ma dźě we swojej duši wubjernu škitacu připrawu? Stoła to dźě je?

Tři wobrazy, tři přirunanja chcemy tu přinjesć, zo bychmy tole wujasnili. Přenje přirunanje je bujna łuka z wysokej trawu. Na tutej łucy pase so stadło howjazeho skotu. Skoćata kónčki trawy zdźela wotžeru a trawu ze šparami zateptaju. A tola nazajtra łuka zasy bywa kaž prjedy. Trawa je so zasy pozběhała. Tak to też bywa z člowjeskej dušu. Njech też howjada tam po njej wokoło teptaju, wona ma tu dźiwnu moc, so za krótki čas runje kaž trawa zasy zběhnyć. Duša ma njewučerpnu khmanosć nabywanja nowych mocow. A to je jena z jeje najlěpšich škitacych naprawow přećiwo złym wliwam swěta.

Druhe přirunanje je łódź. Tajka łódź ma wjele wodudźerżnych wotdźělenjow a hdyž na jenym boku je dźěra, to jenoż jene wotdźělenje so pjelni z wodu, mjez tym zo druhe njewobskodźene łódź wukhowaja před zahubu. Też duša ma wjele tajkich „wodudźerżnych“ wotdźělenjow. A hdyž bu jene wotdźělenje zranjene z nuzu, khorosću abo podtłóčenjom, tak dałše wotdźělenja přecy hišće zamóžeja dušu wukhować před podnórjenjom a ju najebać wobskodźenje dale wjezu po jeje ćěri.

Třeće přirunanje je tamne wo kisale a woliju. Prawa měšeńca kisała z wolijom, kaž je znate, je trjeba k dobrej solotoji. Wolija dyrbi stajnje być wjacy. Solotej je skažena, hdyž kuchaŕka nima dosć wolija, zo by kisało zlahodźiło. Takle to też bywa ze dušu. Žiwjenje kisnje, hdyž duša nima nadbytka wjesołosće a luboznosće. Też w duši so stajnje něšto změsuje, hórke z łahodnym, wjesołe ze zrudnym so spochi změsuje a wulšédk tuteje měšenicy je — naše myslenje a naše žiwjeńske začuwanje.

Potajkim — jedna so wo to, zo je tu přeco nadbytk wjesełosće, hdyž mamy so derje ćuć tu, doniž smy žiwi. A budźe z našim nadawkom, so za to starać, zo stajnje změjemy tutón nadbytk. Přetož, njech też wjele w našej duši je njewotwisne wot našeje wole, tak smy tola też často „měšerjo“ swojeje duše. Dyrbimy potajkim na kóždy pad hajić směr nadbytka. To móže so stać z tym, zo njepřihódnosće wujimamy, wotzamkamy, zo njebychu so dale šěrile a přikhilene z cyłeje mocy spěchujemy a jeho wuwiće podpjerujemy. Kóždy člowjek na druhe wašnje připrawja wolij swojeje duše. Ale kóždy člowjek móže jeli zo so zanuri do sebje, wuslědźić, hdże so namaka w nim móc přewinjenja a na kajke wašnje móže je množić. Hdyž člowjek ze słabym žołdkom ze sobje wobkedźbowanjom wusłědźa, što jemu tyje a što nic ćehodła to też njemohł wuslědźić člowjek ze słabej dušu?

Nürnberger Lebensversicherungs-Bank

Gegründet 1884

Allgemeine Bedingungen für Abonnenten-Unfall-Versicherung.

§ 1.

Die Nürnberger Lebensversicherungs-Bank in Nürnberg gewährt den in Deutschland ansässigen Abonnenten der Zeitung **„Serbske Nowiny"** gegen körperliche Unfälle, sofern deren Folgen nachgewiesenermaßen innerhalb dreier Monate nach dem Unfallereignis eingetreten sind, unter den nachstehenden Bedingungen Versicherung und zwar in Höhe von

a) **1000 RM.** für den Fall des Todes,

b) **1000 RM.** für den Fall der dauernden gänzlichen Aufhebung der Erwerbsfähigkeit (Ganzinvalidität).

§ 2.

Die Ausübung der Rechte aus dieser Versicherung steht dem Anspruchsberechtigten (vgl. § 9 Abs. 3) zu; auch ist dieser für die Erfüllung der Obliegenheiten verantwortlich.

§ 3.

Voraussetzung für jeden Anspruch aus der Versicherung ist, daß der Verunglückte zur Zeit des Unfalls wenigstens achzehn Jahre alt ist und das 70. Lebensjahr noch nicht überschritten hat, sich innerhalb der Grenzen Europas aufhält und daß ferner das Abonnement auf das Blatt mit Versicherung mindestens seit einem Monat ununterbrochen bestanden hat und das Abonnementsgeld vom Abonnenten regelmäßig bezahlt wurde. Der Verlag läßt jedem Abonnenten auf Ersuchen sofort ein Exemplar dieser Bedingungen zugehen.

Von der Versicherung ausgeschlossen sind Personen, welche zu der Zeit, zu welcher die Versicherung für sie beginnen soll, an Geisteskrankheit, Syphilis, Epilepsie, Delirium tremens, Schlag-, Ohnmachts-, Krampf- oder Schwindelanfällen leiden, siech, blind, taub oder schwer nervenleidend sind oder Gliedmassen entbehren, deren Verlust ärztlicherseits mit einer Invalidität von 40 Prozent oder darüber eingeschätzt würde. Dasselbe gilt für Personen, welche in den verangegangenen fünf Jahren an Geisteskrankheit, Syphilis, Epilepsie oder schwerem Nervenleiden oder an Schlag-, Ohnmachts-, Krampf- oder Schwindelanfällen gelitten haben. Mit sonstigen erheblichen körperlichen oder geistigen Krankheiten oder Gebrechen behaftete Personen sind dann nicht versichert, wenn sie die Krankheiten oder Gebrechen zur Zeit des Versicherungsbeginns gekannt haben oder hätten kennen müssen.

Ausgeschlossen von der Versicherung sind ferner solche Abonnenten, die ständig ihren Wohnsitz im Auslande haben.

Unfälle, die der Versicherte erleidet, nachdem er während der Dauer der Versicherung von einem der im Absatz 2 als Ausschließungsgrund angeführten Leiden oder Gebrechen befallen worden ist, sind von der Versicherung ausgeschlossen.

Es ist nicht Sache des Verlags, für pünktliche Zahlung des Abonnementsbetrags zu sorgen, sondern Sache der Abonnenten. Soweit nicht das Abonnement auf den Namen einer anderen Person genommen ist, gilt der Haushaltungsvorstand als Abonnent.

Ist der Abonnent nicht eine einzelne Person, sondern eine Personen-Vereinigung oder eine juristische Person, z. B. eine Aktien-Gesellschaft, so beginnt die Versicherung erst mit dem Tage der schriftlichen Angabe der Person, welche als versicherte gelten soll; stirbt der Benannte, so tritt die Versicherung bis zur Nenbenennung eines Begünstigten außer Kraft. Unterläßt der Abonnent diese Angabe, so hat er keinen Anteil an der Versicherung.

Für einen und denselben Unfall wird die versicherte Summe nur einmal gewährt, gleichviel ob der Abonnent zwei oder mehrere Abonnements auf das Blatt hat. Ebenso wird für einen Unfall stets nur eine der versicherten Entschädigungssummen gewährt, entweder nur für Tod oder nur für Ganz-Invalidität.

§ 4.

Unfall im Sinne dieser Versicherung ist jede ärztlicherseits sicher erkennbare Körperbeschädigung, von welcher der Versicherte unfreiwillig durch ein plötzliches, von außen mechanisch auf seinen Körper wirkendes Ereignis betroffen wird.

Als solche Ereignisse gelten auch Blitz und elektrischer Schlag. Als Unfälle gelten auch Verbrennungen, Verätzungen und Blutvergiftungen, die der Versicherte durch ein plötzliches Ereignis unfreiwillig erleidet.

Als Unfälle gelten nicht:

a) alle gewöhnlichen Erkrankungen und Krankheitszustände, insbesondere Infektions- und Invasions-Krankheiten, sowie innere Vergiftungen.

b) Erkrankungen infolge psychischer Einwirkungen;

c) die Folgen von Temperatureinflüssen, insbesondere Erkältungen, Erfrieren, Sonnenstich, Hitzschlag;

d) Körperbeschädigungen, die der Versicherte beim Zweikampfe, sowie bei Beteiligung an einer Schlägerei oder einem Raufhandel erleidet;

e) Körperbeschädigungen infolge fortgesetzter oder wiederholter Anstrengungen und Kraftleistungen.

Gänzliche Invalidität im Sinne dieser Versicherung ist beispielsweise Verlust der Sehkraft beider Augen, Verlust oder dauernde völlige Lähmung beider Hände oder beider Füße, oder einer Hand und eines Fußes.

§ 5.

I. Unter dem Vorbehalte, daß im übrigen die Merkmale des Unfallbegriffes (§ 4, Abs. 1) vorliegen, sind in die Versicherung eingeschlossen:

a) Körperbeschädigungen, die der Versicherte bei rechtmäßiger Verteidigung oder bei Bemühung zur Rettung von Menchenleben erleidet;

b) Verrenkungen, sowie Zerrungen und Zerreißungen von Muskeln infolge eigener plötzlicher Kraftanstrengung;

c) Erstickung durch ausströmende Dämpfe oder Gase.

II. Ausgeschlossen von der Versicherung sind:

a) folgende Erkrankungen und krankhafte Zustände, auch wenn sie durch einen Unfall herbeigeführt sind, sowie deren Folgen; Krampfadern, Bauch- und Unterleibsbrüche aller Art, Darmverschlingungen, Entzündungen des Blinddarms und seiner Anhänge, Schlag-, Krampf- und Epilepsieanfälle;

b) Unfälle infolge Geistes- oder Bewußtseinsstörung irgend welchen Grades (auch infolge von Ohnmachts- und Schwindelanfällen), es sei denn, daß diese Störung selbst durch einen Unfall hervorgerufen war, ferner Unfälle infolge offenbarer Trunkenheit;

c) ohne erkennbare äußere Verletzungen eintretende Blutungen aus inneren Organen, wenn sie nicht lediglich durch einen Unfall unter Ausschluß der Mitwirkung irgend welcher innerer Erkrankungen verursacht sind;

d) Beschädigungen infolge von Eingriffen, die der Versicherte an seinem Körper vornimmt (wie Schneiden von Nägeln, Hühneraugen, sowie Kratzen) und bei Operationen, soweit diese nicht durch einen Unfall bedingt sind;

e) Unfälle, die der Versicherte durch eigene grobe Fahrlässigkeit oder durch vorsätzliches oder grobfahrlässiges Nichtbeachten der für den Schutz von Leben und Gesundheit bestehenden polizeilichen und gesetzlichen Vorschriften erleidet;

f) Unfälle, die der Versicherte erleidet bei der Ausführung oder dem Versuche von Verbrechen oder Vergehen, durch bürgerliche Unruhen, es sei denn, daß der Versicherte unwissentlich und nicht fahrlässigerweise in den Gefahrenbereich der Unruhen gekommen ist, sowie durch Kriegsereignisse im mobilen Militär- oder Seedienste, durch Erdbeben, bei der Benützung von Flugapparaten oder sonstigen ungewöhnlichen Beförderungsmitteln;

g) Unfälle, die der Versicherte erleidet beim Lenken und bei Benutzung von Motorrädern mit und ohne Beiwagen.

Ausgeschlossen von der Versicherung sind ferner Berufsunfälle von Personen, welche in Sprengstoff-, Pulver-, Patronen-, Sprenggeschoß-, Zündhütchen-, Zündspiegel- und Zündstoff-Fabriken oder auf solchen Arbeitsstätten beschäftigt sind.

Für Unfälle durch Ertrinken und für Unfälle mit nachfolgendem Tode, welche Bergleute unter Tag erleiden, wird nur ein Viertel der Versicherungssumme pro Person entschädigt.

§ 6.

Jeder Unfall ist unverzüglich nach dem Eintritte der Direktion der Bank in Nürnberg schriftlich anzuzeigen, und es sind alle weiteren, auf den Unfall und dessen Folgen bezughabenden sachdienlichen Auskünfte und Atteste, welche von der Bank für erforderlich erachtet werden, spätestens innerhalb einer Woche nach geschehener Aufforderung dazu an diese abzusenden.

Ist durch den Unfall der Tod des Versicherten herbeigeführt worden, so hat die Anzeige binnen 48 Stunden an die Direktion der Bank in Nürnberg schriftlich zu erfolgen, und zwar auch dann, wenn der Unfall bereits angemeldet ist.

Meldungen an die Vertreter des Verlags des Blattes oder deren Angestellte (Reisende, Boten usw.) werden nicht berücksichtigt.

Unverzüglich, spätestens am zweiten Tage nach dem Unfall und demnächst dauernd bis zum Abschlusse des Heilverfahrens ist ein approbierter Arzt zuzuziehen und für angemessene Krankenpflege, sowie für Abwendung und Minderung der Folgen des Unfalls nach Möglichkeit zu sorgen.

Den von der Bank beauftragten Aerzten ist jederzeit Zutritt und die Untersuchung zu gestatten.

Alle durch den Schadenfall erwachsenden Regulierungskosten, wie insbesondere auch die Kosten einer von der Bank angeordneten Sektion und die Kosten aller von der Bank geforderten ärztlichen Zeugnisse werden von der Bank getragen.

Die Bank wird alsbald nach Erhalt einer Unfallanzeige dem Versicherten bezw. den Anspruchserhebenden ein Exemplar dieser Bedingungen zugehen lassen.

§ 7.

Wenn zur Herbeiführung des Todes oder der Ganzinvalidität überwiegend solche Krankheiten oder Gebrechen mitgewirkt haben, welche für sich allein, d. h. ohne Hinzutreten des Unfalls in absehbarer Zeit den Tod oder Ganzinvalidität herbeigeführt haben würden, so wird für den Todesfall eine Entschädigung nicht geleistet, während die Entschädigung für den Invaliditätsfall nach Verhältnis des nach Billigkeit abzuschätzenden prozentualen Anteils der Krankheit oder des Gebrechens gekürzt wird.

§ 8.

Werden von einem und demselben unter die Versicherung fallenden Ereignisse mehrere Personen getroffen, so ist höchstens eine auf die betroffenen Versicherten gleichmäßig zu verteilende Gesamtsumme von 4000 RM. zu zahlen.

§ 9.

Die Bank ist verpflichtet, sich über ihre Entschädigungspflicht zu erklären, und zwar, soweit Ansprüche auf Entschädigung für den Todesfall erhoben werden, binnen 3 Monaten, nachdem ihr der Eintritt des Todes angezeigt und ihr die erforderlichen Unterlagen (siehe § 6, Absatz 1) zugegangen sind. Soweit Ansprüche auf Entschädigung für Ganzinvalidität erhoben werden, ist die Bank verpflichtet, sich spätestens drei Monate nach Abschluß des Heilverfahrens über ihre Entschädigungspflicht zu erklären, sofern ihr die zur Prüfung der Invaliditätsfrage erforderlichen Unterlagen zugegangen sind.

Die Zahlung der Entschädigung erfolgt binnen zwei Wochen nach Festsetzung der Entschädigung gegen Quittung bei der Hauptkasse der Bank. Es steht jedoch dem Anspruchsberechtigten frei, nach vorheriger Einsendung der Quittung Zahlung durch die Post oder in anderer Weise auf seine Kosten zu verlangen.

Anspruchsberechtigt sind: Im Invaliditätsfalle der Verletzte selbst, im Todesfalle in erster Linie der Ehegatte, für den Fall, daß dieser nicht mehr am Leben ist, die ehelichen Kinder, und für den Fall, daß weder ein Ehegatte noch Kinder vorhanden sind, die Eltern und, falls auch diese nicht mehr am Leben sind, die Geschwister des Verletzten. Die unehelichen Kinder stehen in ihrer Beziehung zur Mutter den ehelichen Kindern gleich.

Personen, welche den Tod oder die Ganzinvalidität des Verletzten in vorsätzlicher oder grobfahrlässiger Weise verschuldet haben, verlieren dadurch ihre sämtlichen etwaigen Ansprüche.

Desgleichen schließen absichtlich falsche Angaben und Auskünfte, sowie die wissentliche Einreichung von gefälschten Urkunden und Schriftstücken jeden Anspruch auf Entschädigung aus.

§ 10.

Wird eine Obliegenheit verletzt, die nach dem Eintritte des Versicherungsfalls der Bank gegenüber zu erfüllen ist, so ist die Bank von der Verpflichtung zur Leistung frei, es sei denn, daß die Verletzung weder auf Vorsatz noch auf grober Fahrlässigkeit beruht.

§ 11.

Für den Fall, daß die Bank die Anerkennung eines Entschädigungsanspruchs auf Grund dieser Versicherung verweigern sollte, ist der Anspruchsberechtigte bei Verlust seiner Rechtsansprüche verpflichtet, innerhalb sechs Monaten nach erhaltener Kenntnis von der Ablehnung die Bank vermittels ordentlicher Klage zu verklagen. Die Frist beginnt mit dem Tage, an dem die Bank den erhobenen Anspruch unter Angabe der mit dem Ablauf der Frist verbundenen Rechtsfolge dem Anspruchsberechtigten gegenüber schriftlich abgelehnt hat.

Für alle Streitigkeiten aus dieser Versicherung nimmt die Bank Recht vor jedem ordentlichen Gerichte des Deutschen Reichs.

§ 12.

Auf die den Abonnenten gewährte Unfallversicherung wird am Kopfe des Blattes in deutlich sichtbarer Schrift hingewiesen. Mit dem Erlöschen des Abonnements erlischt auch jeder Anspruch auf Grund dieser Versicherung hinsichtlich später eingetretener Unfälle. Wird der zwischen der Bank und dem Verlag abgeschlossene Vertrag gekündigt, so hat dies der Verlag einen Monat vor Ablauf des Vertrags oder, wenn er erst später Kenntnis von der Kündigung erhält, unverzüglich nach erlangter Kenntnis und dann in Zwischenräumen von je einer Woche bis zum Erlöschen des Vertrags, mindestens aber viermal, an augenfälliger Stelle im Blatte unter Angabe des Zeitpunktes des Erlöschens bekanntzugeben. Die Bekanntgabe kann auch durch die Bank im Reichsanzeiger oder in einem anderen von ihr zu bestimmenden Blatte erfolgen. Das Erlöschen der Versicherung wird gegenüber den Abonnenten frühestens wirksam mit der Veröffentlichung im Blatte oder, wenn eine Veröffentlichung nicht erfolgt, mit dem Fortfalle des Vordrucks am Kopfe des Blattes oder zwei Wochen nach der Bekanntgabe in dem von der Bank bestimmten Blatte, sofern eine solche erfolgt. Die Ansprüche aus den vor dem Erlöschen der Versicherung eingetretenen Unfällen bleiben unberührt.

Wird der Vertrag zwischen der Bank und dem Verlage gekündigt, so steht den bisher versicherten Abonnenten das Recht zu, vom Tage des Erlöschens der Versicherung an das Abonnement aufzugeben und den etwa über diesen Tag hinausgezahlten Abonnementsbetrag zurückzuverlangen. Der Verlag ist verpflichtet, diesem Ersuchen zu entsprechen.

Neu hinzutretende Abonnenten erlangen nach der Veröffentlichung des Erlöschens der Versicherung keinen Anspruch aus der Versicherung.

§ 13.

Eine Abänderung dieser Bedingungen ist gegenüber den versicherten Abonnenten nur dann von rechtlicher Bedeutung, wenn der genaue Wortlaut der Aenderung vorher einen Monat lang in Zwischenräumen von je einer Woche an augenfälliger Stelle in dem Blatte unter bestimmter Angabe des Zeitpunktes, von welchem ab die Aenderung in Kraft tritt, bekanntgegeben wird.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnika 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud, a čišći Smolerjec knihiličišćerńa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćehwkam čěłneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom ćutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkařsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin písnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja ćuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 241 · Budyšin — Štwórtk, 15. oktobra 1931 — Bautzen · Lětnik 90

Debatta wo politiskim programje němskeho knježeŕstwa

We němskim ſejmje je ſo ſrjedu w 12 hodźinach debatta wo knježeŕſtwowym politiſkim programje ſapoczała. Po ſyłnoſći frakzijow je najprjódy ſozialdemokrat dr. **Breitſcheid** ſłowo dóſtał. Sa nim ſłědowaſche nazionalny ſozialiſt dr. **Frick** a potom kommunist **Remmele** rěčeſche.

Dr. Breitſcheid

na to pokaſa, ſo je němſki lud we wſchěch ſwojich worſchtach roſtuty, a ſo ſtej njewěſtoſćej a nerwoſnoſćej ſnamjeni nětčišćich wobſtejnoſćow. Sćmy woſud němſko-awſtriſkeje ſłowneje unije widźeli.

Swonkowneho ministra dr. Curtiusa ſu dla dóńta ſłowneje unije do puſćiny póſłali.

Rjec pak ſo dyrbi, ſo je ſa plan němſko-awſtriſkeje ſłowneje unije zyłe němſke knježeŕſtwo ſamolwite. Waŕniſche podawki w ležu ſu ſo na hoſpodaŕſkim polu ſtałe. Wone ſo ſ wupowědźenjom wukrajnych krótkoſkhowliwych pożčonkow ſ němſkoſtatneje banki a ſ cźěkanjom němſkeho kapitała do wukraja ſapoczachu. Tele wězy ſu nam pokaſałe, kak jara je nuſne, ſo ma wukraj dowěrjenje k naſchemu ſmuſkowanemu roſwiću. To bě nětdy teſ ſaſada wěſtych ludźi, kotřiž ſu nětko do druheho lěhwa pſcheſchli. Dopominam na cźaſ, ſo je

dr. Schacht

we wuſtnim ſwiźu ſ wěſtymi ludźimi, kotrychž aziſti pokhod ſo bjes wumělenjenja njehodźi dopokaſaceſ, pſchecźo na to pokaſował, ſo je najwažniſche, ſo **mérne roſwiće ſmuſka Němſkeje rukowacź a dobre poczahi ſ Franzowſkej ſakhowacź.** Nětko pak je knjes Schacht w Harzburgu ſapuſcźace rěcź měł. Němſki kanzler je na to pokaſał, ſo je **kriſa, w kotrejž ſmy, ſwětowa kriſa.** Pſchi tym nichtó njeſapŕewa, ſo ſu ſo pola naſ tohorunja cźežko myliłi, tola hdyž do ſwěta pohladamy, widźimy, ſo

knježeŕſtwo, jeho ſyſtem, republika ako marxiſmus njejſu kriſu ſawinowali.

Nichtó njemóże rjec, ſo je Amerika marxiſtiſka a tola je tam kriſa ſnajmjenſcha tak cźežka kaž pola naſ. Też płaćenje reparazijow njeje ſame wina, hacź runje je wobběh kreje hacźiło. Wſcho dyrbi ſo ſtacź, ſo by tole płaćenje reparazijow pſcheſtało. Ale hdyž kommuniſtojo namjetuja — **woni** ſu ſo na wuraſy nazionalnych ſozialiſtow ſwuczili, — ſo dyrbi ſo płaćenje tributow ſaſtajić, **bychu jenož nawopaćnoſć** dwěliłi. S jednanjom a ſ naſchim **poćinanjom druhich pſchepwědźićeľ,** ſo je płaćenje **reparazijow ſa naſ a też ſa noſchich wěrićelow ſtraſchne, to jim do myſłow njepſchińdże.**

Spóſnacże roſcze, ſo je dorosumjenje na politiſkim a na hoſpodaŕſkim polu nuſne.

Njeſadźam pſchewjele na kommiſiju, kotraž je ſo wuſtajiła. Boju ſo, ſo pſchepomałku dźěła. Sćmy w tychle měſnazach wulke, kraj ſaſchadźace ſwěrſchćenja wulkich bankow a wulkokoncernow widźeli. Schto ſmy ſ teho nawukuwili? Najprjódy ſmy ſpóſnali, ſchto wuſtoj hoſpodaŕſtwo wjedźeju ſamóża. (Sćinjeże a pſchiſłuſchowanje pola ſozialdemokratow.) Nadźijam ſo, ſo němſki kanzler ſwoje poćiłknjenje něſchto jaſnišcho wupraji. Tola ſ tym dale njepſchiſłuſchnemy, hdyž wo njeſamoſtnju hoſpodaŕſkich wjedźenikow rěcźimy, kotřiž ſu ſapowědźili. Sa naſ je to, ſchtož je ſo ſtało, **njedokonjenje hoſpodaŕſkeho porjada.**

Syſtem, ſ nuſownymi wukſami knježeć, žebi njepſchejeny. Sćmy ſa parlamentarizm ſyſtem; ſ wumělenjenjom pak je, ſo ſo parlament ſam ſa parlament wupraji. Bohužel mamy na lěwizy a prawizy wulke ſtrony, kotrejž ſu ſaſadni pſchećiwnizy parlamenta a parlament jenož **jako grat k powróćenju knježeŕſtwa wužija.** Politiſka nuſa je, kotraž k nuſownym wukſam wjedźe. Nimamy nic jenož wobmyſlenja pſchećiwneje ſyſtemej nuſowych wukſow, ale też pſchećiwneje jich wopſchijećeju.

S dorafom ſo jenož na ſnižene mſdow dźěła, mjes tym ſo pſchi naprawach ſa ſnižene płaćiſnowe jenož położnoſnoſće a ſłabośće widźimy.

Pſchećiwno wſchehomocy kartellowych magnatow ſo malo ſtawa. Hiſchće je pſchećo ſo w hórnińſtwje 50 pjenjeżkow ſ kóždeje tony wuhla ſa politiſke ſamery prawizownych ſtronow nałožuje.

Hdyž ſmy Brüningowy kabinett cźerpili, njeje ſo to ſtało, dokelž ſmy wěrili, ſo budźe tónle kabinett ſozialiſtiſku politiku dźěłacź. Sćmy to cźinili, dokelž ſmy w prěnim rjedźe chcyli ſtatnu formu, w kotrejž ſmy žiwi, pſchećiwno nadpadam ſaſciſtow a diktatorje ſchćitacź.

Sćmy do prédka widźeli, ſo politika ſcźerpniwoſće nacźiſchej agitatorijeſej ſkutkniwoſći ſeſchkódźi, ſo k wotdźerjenju wot naſcheje ſtrony powjedźe. Njedźiwajcy teho ſmy Brüningowe knježeŕſtwo cźerpili, dokelž nam njeźdźe wo wokamikowy wuſpěch, ale wo pſchichod ſyłneho němſkeho luda. Wſchemu dźěławemu ludźej ſtrach ſ tak mjenowaneje nazionalneje oppoſizije hroſy, kotraž je ſo w Harzburgu ſhromadźiła. Smyſł nazionalneje oppoſizije je wojowanje pſchećiwo ſtronam, kotrychž ſo boja, ſo nochcedźa wojowanje kapitaliſtiſke dźěje ſnjeſcź, je wojowanje pſchećiwo ſozialnej politizy, tarifowemu a wurunowazemu ſyſtemej. W Harzburgu běchu ſaſtupnizy inflazije ſhromadźeni.

Bliźſchi rěcźnik bě

nazionalny ſozialiſt dr. Frick.

Hdyž ſo ſłowa jimaſche, ſapóſłanzy prawizy do ſale pſchiſtupichu, mjes tym ſo němſki kanzler dr. Brüning ſwoje měſtno wopuſchći.

Dr. **Frick** najprjódy praji, ſo je njepſchitomnoſć nazionalneje oppoſizije pſchi wcźerawſchim knježeŕſtwowym pſchipowědźenju bjes dwěła po woli dźełaceho luda (ſnjeſcź) było. Kanzler ſo njeboji, duchowne kubło nazionalnych ſozialiſtow do ſwojich nuſowych wukſow bracź, na pſchikład pſchi wumělenjenju najwjeſcheje mjeſy ſa mſdy a penſije, ſdobom pak nazionalnym ſozialiſtam podſamnyć, ſo bychu mohli tule naprawu wotpokaſacź. Budźemy nuſowe wukſy wotpokaſowacź, dokelž měnimy, ſo knježeŕſtwa, kotreż ſo boja, ſo lud woprašcheć, nimaju prawo wuſtawiny 48. ſtaw ſa ſwoje cźiſće politiſke prózowanja nałožeć. Inflaziju ſmy pſchezo njeſkutk njenowali. (Se lěwizy ſo wołа: Hugenberg!)

Rěcźnik praji, ſo je Franzowſka žórko europiſtiſch njemérowy, njedźiwajcy teho je wón ſa dorosumjenje ſ Franzowſkej.

Dr. **Frick** ſe ſłowami ſtónči, ſo Brüningowe knježeŕſtwo we **ſwonkownej** a ſmuſkownej politiſy njeſamóże němſki lud **ſ** ſwobodźe dowjeſć.

Po Frickowej rěcźi **nazionalni** ſozialiſtojo heil wołajo ſalu wopuſchćichu.

Kommuniſt Remmele

jako bliźſchi rěcźnik knježeŕſtwu najwótriſche wojowanje pſchipowědźi. Knježeŕſtwo je jenož ſtłodźeńk **ſ** Hugenberga-Hitlerſkej diktaturje. Brüningowe knježeŕſtwo je dźěłaźy lud hacź na krej wutłoźiło, ſo by na druhej ſtronje ſ wulkimi podpjerami tamne pſchedewſaća a kanzerny, kotrychž direktorojo hobrſku mjdu dóſtawaju, pſched ſwrěchćenjom wobarnował. Rěcźnik ſo potom pſchećiwo ſozialdemokratiji wobroći, **kotraž kapitalizmus ſchćita.**

Němſkonazionalny dr. Oberſohrem wo dr. Brüningu praji, ſo je wojowanje wo dnſchu němſkeho luda doſpołnje ſhubił.

Zentrumſki ſapóſłanz Joos wudawanje prawizowoje oppoſizije wotpokaſa, ſo je wona jenicźky nazionalnje ſmyſlena. Tak mjenowana nazionalna oppoſizija njeje ſadyn jenicźki **frědź** k wołożenju **hſeſcźeſcźeje** mjenowała. W Harzburgu njejſmy też wo tym nicźo ſhonili. Harzburg ſchći rěcźy Radau leži, to je ſymboliſke ſa praviſzowu oppoſizijn. Hdyž je nazionalna oppoſizija plakat wudała: „Brüning regěruje — Hitler marſcherńe", dha to hižo trjechi. **Pola Hitlera žiwnoſć w nohomaj ležđi, pola Brüninga we hłowje.** Harzburgſki manifest drje žebi ſ Weimarſkej wuſtawu wupuſka, tola won wołoło wěrnoſće dźe. Dyrbjało **rědacź: Nazionalna fronta,** pſchesjena w ſrafach, njepſchešjena w dyžeju a w ſkupinach ſwojich ſtronow, ſ wołu napjelnjena, njeměr a pſchewrót ſpěchowace, njekhmana na roſpadankach nowu Němſku natwarićź.

Socialdemokratija za Brüninga

Sozialdemokratiſka frakzija w němſkim ſejmje je wobſamkła, ſo namjeły na wuprajenje njedowěrjenja pſchećiwo Brüningowemu kabinettej wotpokaże.

W frakſyjnej roſprawje wo pohođżenju, w kotrejž je ſo to wobſamkło, ſo praji: Sa tole wobſamknjenje ſu pſchećiwnizy roſhudźili, kotreż ſu ſo hižo w pónđelniſchim pohođżenju mjenowałe. Rěcź němſkeho kanzlera njeje pſchećiwny podała, politiſke położenje hinak pohođżeć. Sjedź tak mjenowaneje nazionalneje oppoſizije w Harzburgu je pokaſał, ſo je wulkokapitał ſ podpjerańom nazionalnych ſozialiſtow k roſhudźowemu raſej pſchećiwo prawam dźěłaćerſkeho luda ſahanja. W jeho nowinach ſo zyłe ſjalowanje ſ puńcźom hroſy, jeli ſo ſo diktatura cźežkeho kapitała a wulkoblerjow tón kóčź njeby do ſtuka ſtajiła.

Sozialdemokratiſka ſtrona chże ſe ſwojimi wobſamknjenjom ſadźewacź, ſo pſchemyſlnizy a mali lutowarjo ſ nowej inflaziju ſaſo ſchkoduja, ſo ſo ſ bjeſwobhladnym wottwarjenjom mſdy, roſbliźom tarifneho prawa a ſozialnych ſakonjow exiſtenza dźěłaćerſkich cźerjódow ſnići.

Frakzija hoſpodaŕſkeje ſtrony w němſkim ſejmje je mjes ſwoje ſwobuſtawy **ſpěchelkich roſbdźiła,** kotraž wſchě puńce wotewrjene **woſtaja.** W njej ſo praji: Němſkoſejmſka frakzija je ſo ſ **poſłednim** nuſowym wukſam ſakrała a wobſamkła, ſo ſo na němſkeho kanzlera wobroći, ſo bychu ſo někotre praſchenja roſjaſnile. Wot roſjaſnjenjow, kotreż dóſtanje, budźe jene ſtejiſchcźo ſ nanijetam na wuprajenje njedowěrjenja wotwiſowacź.

Kommuniſtiſka frakzija w němſkim ſejmje je někotre namjety na wuprajenje njedowěrjenja podała, kotreż ſo pſchećiwo zyłemu němſkemu knježeŕſtwu a wobzeje pſchećiwo miniſtram Groenerej, Schieli a Stegerwaldej wjerja.

Hospodarska přirada z Hindenburgom

Němſki preſident je němſkeho kanzlera ſe ſłědowazym pišmom nawoſwił, ſo by hoſpodaŕſku pſchiradu powołał:

Jara cźeſćeny knjes němſki kanzlero!

Hoſpodaŕſka kriſa, kotraž ſo po zyłym ſwěcźe dale wótriſcho roſcherja, němſkemu knježeŕſtwu cźežki nadawk pſchipokaſuje, ſo by hoſpodaŕſtwo ſkutkowazy a ſozialne prawy hoſpodaŕſki program naſtajało a pſchewjedło. So bychu ſo hižo cźinjene naprawy ſkutkniwje dale wjedle, dyrbja ſo ſakładne wobſtejnjenja ſtacź, ſo by ſo **bjeſdźěłoſćej** ſmjeńſchiło, ſo bychu ſo **dźěłanſke chwile** ſmjeńſchiłe, a ſo bychu ſo chwily ſa wudźerjenje žiwjenja ſwišłe.

Mi ſo ſo wužitne tyčź, ſo by ſo dla pohođżenja tychle ſa naſch lud ważnych praſchenjow maka liczba nawjedowazych wěžnoſtojnych ſe wſchelakich wotnoſkow hoſpodaŕſkeho žiwjenja, też ſaſtupnikow dźěłaćerjow jako hoſpodaŕſka pſchirada němſkeho knježeŕſtwa wuſtajiła, kotraž by ſ nim hromadże žyle poło hoſpodaŕſkich a ſozialnopolitiſkich praſchenjow wuradźowała ſe ſamyſłom, ſo by ſo ſ jenotnym namjetam dojchło.

Nadźijam ſo a wěrju, ſo ſo we wuſtim ſhromadnym dźěłanju mjes němſkim knježeŕſtwom a tejle hoſpodaŕſkej pſchiradu puće namakaju, kotreż němſki lud w jenowuſtnym ſhromadnym ſkutkowanju ſ cźežkeje hoſpodaŕſkeje kriſy wuwjedu. Sćmy ſwólniwy, w ſhromadnych pohođżenjach němſkeho knježeŕſtwa a hoſpodaŕſkich ſaſtupjerjow ſam pſchedźiwdźiwo pſchewjeſacź, kaž daloko maju hranicy poſchitkownje ſakładne praſchenja roſpominacź.

Waſche bórſonne namjety ſu ſeſtajene hoſpodaŕſkeje pſchiradu, kotruž chcu potom ſwołacź, wocźakuju, **žiwm** ſ pſchećeźenymi poſtrowami ſ Hindenburg.

Němſki kanzler dr. Brüning je němſkemu **preſidentej** wotmołwił, ſo ma też wón ſa nuſne, ſo němſke knježeŕſtwo wo wuſtich a roſhudźujcych powſchitkownych praſchenjach hoſpodaŕſkeho žiwjenja ſ nawjedowazymi wěžnoſtojnymi hoſpodaŕſkeho žiwjenja, mjes nimi też ſe ſaſtupjerjeni dźěłaćerjow, wuradźuje a k bórſonnemu roſriſanju dojdźe. Tohodla budźe němſkemu preſidentej ſe wſchěm ſpěchom chmane wobſohu mjenowacź, ſ prošbu, ſo bychu ſo bórſy do hoſpodaŕſkeje pſchiradu němſkeho knježeŕſtwa ſwołali.

Strajk namorjakow w Čornym morju

Bolſchewikojo ſu muſſiwu wſchěch wukrajnych łódźow, kotreż ſu do ruſkich pſchiſtawow pſchijěłe, **ſ** ſtrajkej nadpjerali. Pſched Pětrohrodom 41 němſkich łódźow ſteji, kotrychž muſſitwo ſtrajkuje. Też na wukrajne łódźe w ruſkich cźornomorſkich pſchiſtawach je ſo ſtrajk ſanjeſł. Do pſchiſtawa rumunſkeho měſta Konſtanza je ſ Ruſkeje němſka parna łódź „Amandea" pſchijěła, ſ kotrejež je ſtejcźina muſſitwa w Odeſſy łódź wobſchćežiła. Rumunſka wyſchnoſć je najmanje rumunſkich narunacych matroſow ſa-

powědźiła. Kaplan powě, so w Odessu tež němska parna łódź „Gertrud Rickmers“ z Emdena njehibliwa steji. Němskemu generalnemu konsulej žu ju, hdyž je spytał se strajkowanym muzikowom jednacz, kěrtre wobcežnjosće činiłe. Do muzikowoh, kotrejž žu zwěrne wostałe, je so z kamjenjemi mjetało.

Španiska bjez statneje nabožiny

Schpanifka komora je z 267 pschećiwo 41 hłosam tšerći staw noweje schpanifkeje wustawy pschijała. Wón rěka: W SSchpanifkej njeje offizialneje statneje nabožiny.

Schpanifki ministerski pschedsyda Zamora a smutkowny minister Maura dla njepschećelnosće sejma pschećiwo zyrkwi wróćo stupiłoj.

Ministerifi pschedsyda Zamora a smutkowny minister Maura staj dla njepschećelskeho stejišćha sejmowoje wjetšiny wróćo stupiłoj. Sčasom je niz jenoj statnu zyrkej wotstronił, ale posdźišo se 178 pschećiwo 59 hłosam tež po ichtwornaćsehodźinskim herjekazym pożedźenju wobsankuhł, **jezuitow je Schpanifkeje wupekasać a jich samożenje zebrać.** Sa druhe nabożenske towarstwa so wožebity jakoń twrda, kotrejž nabożenskim rjadam wuczbu w schulach zakazuje a statej smóžni, so jich wobsedźenstwa smjeli wobmjerować. Skónčnje je so wobsamkło, statne wudawki za zyrkej wuschmórnyć.

Zamora a Maura staj zeničzaj zyrkwi pschećelnaj muzej w knježerstwje bułoj. S njeho staj wustupiłoj, dokelž so dla zyrkwi njepschećelskeje noweje wustawy schpanifki lud do dweju stronow rošschěrjeli a Schpanirku hnadź do wobsydlenskeje wójny powjedźe.

W Madridže žu so we wjeczornych hodźinach pschiwiwowarjo lěwizowych radikalnych stronow sdźeli a zadali, so dyrbja so wschitzy měschnizy a mnišcha wuhnacz. Na wjele městnach žu pschećiwnizy zyrkwje do schkitarjow zyrkwje srašyli. Policajske wotdźelenja na stajnosći po drohach czahaju. Boja so nadpadow na zyrkwje a klóschtry. Schpanifka po dacu njemérnym czahaju napschećo dże.

Nadpad na jedyn klóštr w Španiskej

W Santandru žu njepschećelsko zyrkwje jedyn prozejon kasyli. Spytachu tež wrota Karmelitanskeho klóschtra zapalicz, kotrejž běchu z benzinom polelł. Wobnjowej woborje so poradźi, wohenj galecz. Zandarmojo klóschtr strażuja.

Wójskowe rozprawy z Mandźurskeje

S powjeścjow němskeho, jendźelskeho a franzowskeho knježerstwa w Nadźe Swjatła Ludow wo wobstejnosćach w Mandźurskej je spóznacz, so japanske wojerske mozy, kotrejž žu zwonka żelezniskeho puśnja, něhdźe 2000 abo 3000 muži wuczinjeja. Dźel żeleznizy pola Tunglianga je wupuscjeny. Japanske lětadła žu lětali wotezišće, w kotrychž so praji, so žu japanzy wogenj do Mandźurskeje pschicjahnyli, so bychu nadpadam chinefkich rubježnikow wobarali. Franzowska rosprawa naspomni, so žu Japanzy Mukdenskeho zibilneho gouverneura sajeli a je zwojim wójskom wulki dźel Mandźurskeje dohladuja. We Mukdenskej provinzy hu wobstejnosće stražne, dokelž rubježne bandy a wojerzy cjeknjenjy po kraju cjahaju. Psched Mukdenskimi wrotami je katolske mišionstwo sich nadpadam wustajene.

Japanske knježerstwo je zdźelilo, so je tři kschižaki, schtyri torpedowe cjolmy a 200 muži namórskich wojakow k Schanghaiej pósłało. Knježerstwo pak je pschikasało, so bo wonzy njeskmědźa na kraj wuhadźicz, jeli so to po jednanju z japanskim konsulom dla schkitanja japanskich stacjanow njeje trjeba. Dale je japanske knježerstwo **nadrobny sapiš 88 Korejskich podak, kotrychž žu Chinesoja mo-rili. Něhdźe 1000 Korejskich je pjerca psched Chinesami cjeknyło.**

Nawopak chinefke knježerstwo Japanzow cinuje, kotrejž so z wobstejacymi sprěcjenjemi a samo z wójnskim prawom njeslušeju. Japanske knježerstwo njeje swoje słubjenje dopjelniło, so chinefkim městnym wyschnosćam sašo mózy wróća.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 15. oktobra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 748, hygrometer —2, thermometer wo dnjo +16. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 753, hygrometer —8 a thermometer w nozy +3. Wuhladny na ruche wjedro. Wjedro je so sašo ruche stajiło. Lube słónčko hnydźe so sašo z módreho njeba. Wyschina, z wjeczora Europy ležaca, je so spěchnje pschibližiła a nad zyłej srjedźnej Europu so wuwjechstrěła. Nižiny cjahaja sašo w dalokej wolnosy nimo. Hacz dotal zana nasche wjedro njewohrožnje. Schtejo nam milischi wocžah ljubja, dokelž pschijapawej symnych powětrow z wolnožneho lodowego morja wobcerpaja. Nad połnocnej Schpanifkej a posudnej Marokofkej je dnje nižina spóznacz, tola nasche wjedro njewohrožuje. Schtelenja pokasuje wyhoko na rjane. — Jutrje pjatk skhadźa słónčko 6,23 hodźin a zhowa so 5,08 hodźin. Měsacžk skhadża so pschipołdnju 1,18 hodź. a zhowa so wjeczor 7,41 hodź.

— **Wažne bydlenja.** K sakhowanju ruchich bydlenjow porucza so, je rano, pschipołdnju a wjeczor pschi tydźomnym wjedrje něhdźe 10 mjeńšchinow dołho dokładnje pschewětrowacz. Pschi tym ma so po możnosći zyłne pschećepjenjenje smóznicz, so by so pschetrjebanym powětr wotstronił. Městnosće z pschetrjebanym powětrom so cjeżko shrěja a wosłanu pschezo njepschijomne

Brüningowe knježerstwo wojuje wo dowěrjenje němskeho sejma.

Knježerstwo a zastupjerjo stronow po puću do němskeho sejma k wulkej rěčnej bitwje.

Německi kancler dr. Brüning a statny sekretar dr. Pünder (na lěwo).

Tajny rada Hugenberg a němskonacionalny zapósłane Schmidt-Hannoverski.

Němski woborny a znutřkowny minister Groener.

Zapósłane ludowe strony general ze Seeckt.

Flion:

Napoleon a serbski wojak

Přenjotne powědančko.

83] (Pokračowanje.)

Domoj žo wróćiwschi wokschewi mje pohladnjenje na lubu kwětku, kiž mi k wjeselu kčejschesche kaž najrjeńscha róža, moja Gretelka. Kaž lubsinu wón wudychowasche jeje cyšta duscha wěrnu luboscz, kchesčesanišku žiwěrn, zwjazujosć smyslenja. Jeje duscha bě tak cjuczliwa a tuž bě mi łoko pschihotowała w komorzu, hdyž žym jako dźesco a hólz spał. Wjeselu, so žym tu, hdyž žym rjane žony dźerčatšinwa žonił, sandźelich spróżny bórhy muczněj wocži.

Bě hižo dawno běły dźeń, hdyž mje nasajtra honacj je zwojim mócnym spěwom wubudźi. Pschi dobrym žnědanju hedźo rospowědachmoj žebi z Gretelku, kak chcemoj nowe žiwjenje žebi sarjadowacz. Wotrěčachmoj, so pózdźemoj na wjeczor ke knjesej fararjej na pacerje a tak budźe sa tři njedźele kwaš. So bychmoj zyrkwinske pschedpisy dopjelnikoj a so žebi ludźo njebychu trjebali hubu torhacz, tak budu pschenozowacz hacz do wěrowanja pola Schewjez. Wo dnjo pak budu w mišnym dźelacz, so bych bórzy z mšerjom zapocjecz mohł. A tak nastupich nowy puć žiwjenišći.

Hdyž wjeczor z Gretelku k Schewjezom pschišłdźech, bě tam kopata jstwa ludźi. Wschitzy mje wjesele witachu a běchu wjesyni, schto žym w žwěrje nasponił. Tuž dyrbjach powědacz hacz do pół nozy. Potom jich pózdźacz domoj, tej Gretelku do młyna. Dyrbjach pak žłubicz, so chzu jutrje sašo jim powědacz. Tak bě to wětšo skoro kóždy wjeczor hacz do kwaša. Zyła wješ pscheproša so hama na kwaš. Nanožnychu tež wschitko z jedźi trěbne a sa picje postara so nowy Dobroschcjanšći knjes. S pletwami wudebichu namaj wjesne hołzy dom a hólzy jim pschi tym pomhachu. A na kwašu knjeješche wutrohnischa a wěrnischa wjeselokosć hacz žym hdy dożiwił na najwobežnischich kwašach a najbohatšichich senjanskich žwójbach, hdyž jědźachu najzrobotnische jědźe a pijachu jenoj schampanske wino. Pobych na wjele tajkich, ale lubšo žo mi na žantym tak njeje, kaž na mojim, hdyž běchu jednore jědźe a cžorne wschědne piwo. Może bwa. so to cžinjeschе też, dokelž mi na boku jedźeschе moja luba Gretelka, kotruž tak horzo lubowach a wona mje niz mjenje.

XXXIII.

Futrh w pschichodnym lěcze pschinjeżechu mi wulku radosć. Niz jenoš, so zyła swórba sašo wožiwja w naležu, ně, wona žo też rosmnožuje. A tak žo też moja žwójba powjetšichi, pschikhadźage baczony pschinjeżechu k nam maleho hólcžka. Tola kaž žo w stworbje wotmenja hłónčko z dešcžom, tak bě też pola mje. Wulka sradoba roschori moju duschu mcžažu dołho. Wschudom žo wo tym powědasche: Napoleon je wumrěł. Njeběch wschak niczoho druheho wocžakował. Hižom léta 1817 mějesche kčjor sacžetej nosy a wulke bolosće w prawym boku. Tehdom prajesche mi jeho lěkař O'Meara, kiž bě mudry a zprawny muž, kčjorowa thorosć je smjertna; njekotre léta może hischcze tracz, potom sginje, jeli so žo njebudże bóle pohibowacz. To wojewi też Hudsonej Loiwej. Loiwe so tehdom sastrózi, niz so by so samolwenja psched jendźelskimi ministrami bojał, dokelž tym wschak by kčjorowa žiwjenjecz jara witana była, ale wón njechcjaše jako cžłowjek wina być na žmjerći žobuczłowjeka — kčjora. Tuž Loiwe kčjorej wojsewi, so chže jemu wolóžnosće pschijwolicz. Ale Napoleon da jemu wotmolwicz, so njecha žanych dobrotow wot „njeczłowjeka“. Tak wosta wschitko pschi starym. Kčjorowa stronosć bě jara njewabstajna, druhdy bě jemu dožyła derje a potom sašo jara hubjenje. Wych rad wědźał, kak je kčjor swój pozledni cžas žiwjenja pschežiwił.

Tu dostach nashmu žamžneho lěta wulki list z franzowskimi znamkami. Wjeselu, ale też wocžinu, schtó je so tam na mnje dopomnił, wocžinich list. Pišasche mi mój žwěrny pschecjel, kiž je pola kčjora był hacz do pozledneje wokomika, Marchand. Liši pschilěpju do mojich dopomnjenkow, so bychu moji potomnizy pschezo cjeschcili žmjercz tuteho wulkeho ducha. — —

Mój dźěd wschak njeje na to myslił, so žo tutón jeho wupraseny samčr ženje dożiwcz njehodźi, dokelž list je w franzowskej rěcži pisany. Hdyž też wón tutu rěcž dospołnje wobknjeżeche, tak drje bě tola skoro wusamknjene, so budźa też jeho potomnizy franzowsku rěcžecz. Sawěsče by so wjeselił, so je znajmjenscha jedyn z nich telko w schulach nawuknył, so może list do žerbsczinu pschekoržicz. List ma so takle:

Ludy, drohi pschecjelo!

Hdyž žym so wrócził z kupy Helena a nětko tu w Franzowskej, w mojej dominje pschebywam, spominam na sašchle kražne dny žiwjeneho žiwjenja, dopomnju so też na tebje, ty mój žwěrny towarschko! Sawěsče budże tebje sajimacz, schonicz, schto je so na St. Helena stało po twojim, nasch łat pschekwapjazym sajecžu. Schtož žu cžinił, to tebje njewonjecjecjicži, ale kaž je też kčjor wjazu hrócz prajił, wulzy cjescži. Ty žu so staral žwěrnje sa žiwjenje žwojeho knjesa. Sa to je też kčjor na tebje spomnił we žwojej pozledniej woli. Kaž wěsch, bě nasche žiwjenje mało wotmenjaze, wosta po twojim wotkhadże runje kaže kaž prjedy. Tola to nasch swjeżeli, so někotre nowe wosholby do nascheho kruha pscheš kčjorowu pschikasnju pschindźechu. Nasynu léta 1819 pschijědźeschtaj starschi, jara spřekamy apostolski vikar, abbe Buonavita a młódschi abbe Vignali, kotrajž dyrbjeschtaj sa kčjora a sa nasch tu Boże słužbu wotmjewacz. S nimaj pschińdże nowy lěkař dr. Franz Antomarchi z Korsiki, kaž też wyschi schi kuchař Courfot a kuchař Chandelier. Kardinal Feschi pósła wumělši woltaf a drohotne žwjate žudobja. Mamy nětko w Longwoodže tójzu njedźelu a žwjaty dźeń porjadnje Bożu mschu, kotruž wschitzy z kčjorom wobnjezmy. Nowy lěkař pohnu kčjora, so z nuczným dźěkom saběracz. Tuž žebi naja cžrjódu kinschich dźěcžerjow, kadźeschе z nimi schtomy, jałoži rjadki sa rójzički, trawniki, schtomowne, wodowody a wodomjetaki. Tuto dźěko jeho tak sajimasche, so žo nadźijesche, z tuteho pjetka raj sčinicz. A hibanje howjesche jeho strowjesći. Tola słónzo spali rójzički a trawniki, deschcjik swotpławi semju, wichor sšama schtomy a wukorjeni je. Zyłe dźěko bě dožyła podarmo, kaž bě też kčjorowe strowotne polěpschenje jenoš natkwilne. Wón schtori cjeżko z gałunjeschе. Husto spomninaschе na žwoju macz a rjekny: „Macži Laetitia, macži Laetitia!“

Kčjor njemóżeschе wjazy z loża stanyczz a praji: „Schto žym tola do hubjeneho cžłowjeka; dyrbju žo napinacz, so bych jenoš wocži wocžinił. Prjedy pschedpowědach schtyrjom abo pjeczom pišarjam nabobo a tóždnemu wo druhej wězy a woni pišaju spěchnje a możachu lědnja dopisacz, schtož jim powědach. Haj, tehdom běch Napoleon, a dźensa njezžym niczo wjazy.“

(Pokračowanje sčěhnje.)

a nještrowe. Po możnosći so w bydlenjach njezmě tupacź, płokacź a šchaty šuščicź, dołoj ś tym nastanje wódna para, kiž so w małoćkich łapkach na symne sćeny sešyda a po nječim wšózne sćeny (wšóznotu) nacźini. Njeda-li pak so kupanje, płokanje atd. w bydlenjach dozyła wobenc, dha dyrbi so na łóžby pod wo to staracź, so może nastata wódna para hnydom se wocźinjenymi woknami wucźahnyć a so powětr stajnje pawowiecź. S wšóznotu nastate blaki a hribiki maju so wot hładniwje a dokładnje ś cźistymi rubišćkami šwutrěcź a potrjechene městna na sćeńach desinfizěrowacź, na pśikład ś pomašanjom kalkowego mloka abo namočenjom ś formalinom.

— **200 hriwnow myta** je mischtr šhubjeneho rěznišćeho wucźobnika Walthera, knjes Domšćta wustajił temu, kiž może jemu sdźělicź nješto, ščož wopraudźe k wušćedźenju wucźobnika dowjedźe.

— **Nasyšćhšena šhromaždźizna.** Policija dorbješćo wčera wječor ni-pśichwalobnem šjawnu politiku šhromadźizna opwašizije sozialistiskeje dźěłaćerskeje młodźiny wušćehnyła. Wona šaja šwotarjow a rěčnikow po šakoniśich postajenjach a pśechopotaja jich šwěšnemu šudnikej. Wobdźělnizy šu po mjenje šwědkjenc a woni so da wobdźělenja na takajnej šhromadźizne tehorunka wyšchnosći wosćewja.

— **Mjažowe jětki (Freibank) w Budyšchinje.** Sobotu 17. oktobra 1931 wotedawa so rano wot 7 hać 8 hodź. na cźišla 4301 hać 4450, wot 8 hać 9 hodź. na cźišla 4451 hać 4600 a dop. wot 9—10 hodź. na cźišla 4601 hać 4750 žyre howjaze mjaso, punt po 40 pj. a žyre šwinjaze mjaso, punt po 45 pj.

— **Wobšedźerjo so pytaju!** Pola Budyšcheho kriminalneho wotdźělenja, Burgplatz 6, thowaju so sćěhowaze wěcy, kiž najšćerje ś padawišćiwow atd. pochadźeja: Swjask kluczow ś 9 kluczemi (najšćerje autowymi kluczemi), šwjećišcha koschla ś běłcho płatu a běłym batistowym šašadtom, ś manšchetami, módra mužaza koschla ś běłymi šmuhami, Oxfordska koschla, nažołcź ś módrymi a cźerwjenymi jahłowymi šmužkami, Oxfordska koschla, jažnomódra, cźěmnomódra schepjerkata, běła trikotowa mužaza koschla se šašadtom ś lila dołhimi šmužkami, na khornarju šnutkach šnamjeschko „Je“ se cźerwjeneje nicźe, rózobarbna mužaza trikotowa spódnja jaka ś krótkimaj rukawomaj, jažnoselena batistowa žonjaza španska jaka ś běłym thornarjom a rukawowymaj paškomaj, 9 mužazych a žonjazych šchantkow, běłych ś cźerwjenymi, módrymi a cźornymi tromkami, ś „N. D.“, „E. S.“ a „W. D.“ wotnamjenjene, 2 mjehtej mužazej thornarjej, běłej ś módrymi a lila šmužkami, 2 poraj mužazych šotow, cźernych, 1 por je ś „K. H.“ wotnamjenjeny, por brunych dźěćazych šokow, jenotlima mužaza joka, ščěra ś trochu jažnišćim muštrom. Wobšedźeć abo wobšedźerjo njech so prawje bórzy šamołwja pola horjeławi mjenowaneje wyšchnosće.

Tu zajachu nadpadnika na železnicu.
Widźimy na wobrazu dom pśekupca Matuški na Margarećinej drózy we Winje. Pśi pśesłyšowanju pśekupca Silvestra Matuški we Winje w pśitomnosći najwyšših Barlinskich kriminalnych zastojnikow je so zajaty nimale wšeho wuznał.

S **Meinarow.** Wobžarujomne nješčasće sta so žrjedu dopołonja w dźewjatej hodźinje njedaloko tudomneje kowarnje. Žónska, kotraž ś Magdeburga do Hornjeje Schlesiskeje puczowasche, pschi hładkosći je šwojim jěšdnym kołom tak nješčasćownje padże, so ś pukujenym nohom a pschašaženym woshami a šranjenej kopałku leżo wosta. Sanitetna kolona poźiczi šnješčasćenej pśenju pomoz. Potom dowjedechu ju do Lubijskeje thorownje.

S **Lubija.** Wutoru pschipołonju wokoło ¾12 hodź. na Shorjelskej dróhy ʼ města jěchaza automobil 8 letneho hólca powali a na stronu wjerhu. Wošobowy automobil chasche runje psched nim jěchaza mlokowy šaschchaj pschešćěhnuc, jako hólc zyle blisko psched konjomaj dróhu pscheběža. Wina na nješčasću je hólc šam.

Z **Kočiny.** Loni preda so stara šula kublerjej Janej Kralej. Nowy wobsedźer pśetwari ju do kapały. K wjeselu cyłeje wosady farar Kral z Kulowa pón-

S **Bukec.** Wutoru pschipołonju wokoło ¾12 hodź. na Shorjelskej dróhy ʼ města jěchaza automobil 8 letneho hólca powali a na stronu wjerhu. Wošobowy automobil chasche runje psched nim jěchaza mlokowy šaschchaj pschešćěhnuc, jako hólc zyle blisko psched konjomaj dróhu pscheběža. Wina na nješčasću je hólc šam.

Z **Kočiny.** Loni preda so stara šula kublerjej Janej Kralej. Nowy wobsedźer pśetwari ju do kapały. K wjeselu cyłeje wosady farar Kral z Kulowa pón-

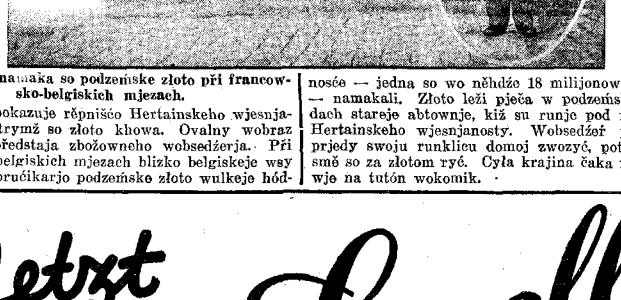

Z prućikom namaka so podzemske złoto při francowsko-belgiskich mjezach.

Wobraz pokazuje rěpnišćo Hertainskeho wjesnjanosty, w kotrymž so złoto khowa. Ovalny wobraz na prawo předstaja zbožowneho wobsedźerja. Při francowsko-belgiskich mjezach blizko belgiskeje wsy Hertain su prućikarjo podzemske złoto wulkeje hódnosće — jedna so wo něhdźe 18 milijonow hriwnow — namakali. Złoto leži pječa w podzemskich khodach stareje abtownje, kiž su runje pod rěpnišćom Hertainskeho wjesnjanosty. Wobsedźeć pak chce prjedy swoju runkliću domoj zwozyć, potom hakle smě so za złotom rył. Cyła krajina čaka njesćerpliwje na tutón wokomik.

Jetzt wieder

Lanella

GARANTIE-MARGARINE

Glückstüten

R.M. 50.000 IN BAR und 40.000 SACHPREISE

*GRATIS! Holen Sie die Glückstüten bei Ihrem Kaufmann!

111-SN 33-46

PREISVERTEILUNG WEIHNACHTEN

* S **Weickersdorfa** pola Bistopitz. Wczera rano staj so na železninzy mjes Weickersdorfom a Wulkej Hartawu sadyj tudomneho dwórnikowca mužiki a žónska z cžahom pschejcžej dakoj. Pola zony namakachu papjeru, se kotrehž wukhadža, so wona pothadža z Bunzlawy we Schlesyskej. Schtó mužiki je, hischcže njeje znate.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro** sa jutjischi pjatk: Wobkhowanu dale nětczischo stajne a rjane wjedro, tola wostanje symnischo pschi wětrach z połnozy a dołheho ranja.

* **We Shym Komorje je so twarjenje blidarja Sawalka wotpalilo, w kotrymž so wjele domjazeje nadobh, cžełowych kaschcjow, łojow atd. zhowasche.**

* **Wucžomjam wyschcheje primy němskeho Sczjepanskeho gymnasija je so zdželilo, so je so jich rjadowanja po poruczności roswuczowanskeho ministerstwa dla kommunistiskeje agitazije zawrjeła.**

* **W Schwibušu je tschikrytjet Rokda, hdyž tschu Michalskeje zyrkwje wonporjedjesche, z tschi padnył a so rasabił. Lekkomyslnje njebe so k powjazej zwjazał.**

* **Hdyž na Barlinsko-Hamburgskej železninzy wotdželenje železninzarjow psched pschijidžazym twarowym cžahom na bok stupi, so jedyn z dželacžerjow doblada, so be žiwoj pjest na koliji lezo wostajił. Won po njon bježesche, tola prjedy hacž jon sdehnu, jeho cjah sdrabny a rosmjecze.**

Towarstwowski powěstnik.

Budyšin. Jednota Sokoł. Bratřa a sotry zwučuja dženza 15. oktobra w **towarschwni** na Hornčerskej hasy. Dokelž při zwučowanju wopyt dostanjemy, njech wjeczor we 8 hodź. wšitcy tam su. Starosta.

Hrodžišco. Jednota Sokoł (wotrjad bratrow a sotrow) wopyta dženza, 15. 10. wjeczor Budysku. jednotu a zwučenje hromadże z njej wot 8—10 hodź. w „Evangelskej towarschwni" při Hornčerskej hasy! Bratřa a sotry, njech přiňdu w dobrej zwučowanskej drasće! Starosta.

Rakecy. „Lipa" na njedźelu 18. winowca pop. w 3 hodź. swoju měsačnu zbromadźiznu. Wšitkich hubych sobustawow wutrobnje přeprošuje předsydstwo.

Spěw. kupka „Lumir" spěwa wutoru, 20. t. m. pop. w 4 hodź. w Serb. Domje při swjatočnosći k wopomnjeću našeju wótčincow (far. Urbana a Domaški). Spěwarjo zeńdu so 1/4 hodź. z dypkom we hosćenen „Zum Echten" ke krótkej prazy. Přińdźe wšitcy. Noty! Po možnosći cěnnu drastu. Luby postrow! Bj. Krawc.

Semrěł. Arnoschi Oskar Dunsch w Lubiju, 76 lět, zhowanje budže sobotu pop. 1/10 hodź. wot domu do Zitawskeho krematorija.

KUNELLA

Přiwabny tydźeń za šwajcarski twarožk

wot štwórtka 15. hač do srjedy 21. oktobra

Kóždy pf. 20 pj. tuńšo

I. město ~~1.60~~ II. město ~~1.50~~ III. město ~~1.25~~ bjez skory město ~~1.40~~

1.60 **1.30** **1.05** **1.20**

Kulojty twarožk (składnosć) . . . . . jedyn 10 pj.

Kunella Gold

Wikowańnja z butru

KUNELLA

Nazymska zhromadźizna Maćicy Serbskeje

Wutoru 20. oktobra w 4 hodź. w Serbskim Domje

Swjatočnosć k wopomnjeću našeju wótčincow

k. njeboh far. Urbana a k. njeboh wyšš. far. Domaški

z pomocu spěwneho zjednoćenstwa „Lumir"

Porjad:

1. Elegia za troje husle
2. Khór: Swjaty Ducho přińdź! M. Nawka
3. Pod hwězdami, (Čišinski) solo Dora Freišlagec
4. Wopomnjeńska rěč po fararju Urbanje — prof. Ota Wićaz
5. Dwojospěw: O wola lubosće — Jan Kilian. Elsa Krawcec a Pawoł Jenka
6. Wopomnjeńska rěč po wyšš. far. Domašcy — w. far. Zarjeńk
7. Khóraj:
   a) Na wěčnosć — Jan Skala
   b) Khryst je dobył — M. Nawka

Wšě komposicije su wot Bjarnata Krawca

Wšitke towarstwa a česćowarjo njeboćičkeju na tutu swjatočnosć wutrobnje přeprošuje **předsydstwo Maćicy Serbskeje**

Raz swjatočnosće žada sebi čornu drastu

Nawěštki přinjesu wužitk!

Kurio Kotej, kakao kolon. twory

Zwonk. Lawska hasa 24

Handrij Strympa w Budyšinje na Rózowej hasy 15 poruča **meble** a polstrowane twory Sym Serb!

Mjeńšu dźěćbnje

paln. drjewa

trjebaja **Serbske Nowiny**

Dobry **dźěłański kóń** dobry (ahaŕ, 1 a 2 přežny na předań we Wudworju 18

Pjerjonje přepušć. a prawy **posleščowy wupjerk** płaći pola mje **10.50 hr.** Druhe šěrokosće runje tak tunjo. Wupjerkowe a nawoblekowe zbytki **Hilger na Seminarskej hasy 2**

Nowe a. trjebane **drastowe khamory** a druhe meble, wobuća, škórnje, wobleki směnje tunjo **Składnostne kupje** na Kochowskej hasy 8

Serbske łačele (Gramofon Platten) ma na składže **Jan Schieback w Budyšinje** na Mužakowskej dr. 4

Meble kupuje ce stajnje jenož derje pola firmy **Bernh. Walther** w Budyšinje na Hošie hasy 6, pódla „Běłeho konja"

Wot jutře pjatk 16. oktobra mam nowy transport młodych, sylnych, wysokosućelnych a nowodójnych rańšopruskich hollandskich **kruwow a jałojcow** kaž tež por 2 1/2 lětneju **Ermlandskeju zrěbcow** w mojich hródźach na **Hornčerskej hasy 40** tunjo na předań abo k zamjenjenju **Gustav Gneuss w Budyšinje** skótna wikowańnja (w hotelu „Kurwjerch") :: Telefon 2418

Sym so zaso z nowym transportom cyle přeńjorjadnych rańšopruskich-hollandsk. wysokosućelnych **kruwow a jałojcow** wróćił a mam je cyle tunjo na předań **Cepica w Budyšinje-Třełanach** Sobotu dopołdnja we „Wettinskim dworje" na Kamjent. hasy.

Jurij Hänsel w Budyšinje na Sukelskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736 Hłowna předawańnja Rudolfa Saeka z Lipska w Budyskim hamtskim hejtmanstwje **Jenopřežne** Brabantske wobrotne pluhi tež za **kruwy** su dóšle

Waš elektromotor spuščomaje a tunjo **wuporjedźam.** Derje wupruhowane broncowe kładźenje **Max Büttner** metalowa lijerńja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolskej hasy 8

Za zymny čas **Nětk abo ženje** Jenož w kupnym domje **Max Herde** w Budyšinje na Kamjent. hasy

Žonjace stopowe šlypry, podšite	0,19
žonjace zwjeršne gamaše, trikotowe a wołmj.	0,95
dźěćace šlypry, podš., m. wulk. z wum. židy	0,50
dźěćace šlypry, podšite, we wšěch wulk.	0,50
dźěć. šlypry, podš., we wš. wulk., z wum. židy	0,95
dźěć. prync. šlypry, pod., we wšěch wulk.	0,95
dźěć. prync. suknje, podš., we wšěch wulk.	0,95
žonjace šlypry, podš., we wšěch wulkosć.	0,95
žonjace šlypry, podš., z wum. židy, we wš. wulk.	1,25
žonjace šlypry, wumělska žida, 2. wubjerk	0,75
žonjace šlypry, charmeuse, 2. wubjerk	0,95
žonjace pryncesne šlypry, podšite	1,35
žonjace pryncesne suknje, podšite, mj. wulk.	1,50
žonj. prync. suknje, podš., we wš. wulk., z w. židy	1,95
žonjace pryncesne suknje, wos. krute, 2. wubj.	1,95
žonjace lacy, trikotowe, bjez rukaw.	0,75
žonjace lacy, podšite, bjez rukaw.	0,95
žonjace spódnje košle, trikotowe, składnosć	1,25
spódnje kholowy za dźěći, podšite, wulk. 60	0,95
spódnje kholowy za dźěći, norm. wulk 50—110	0,95
mužace normalne spódnje kholowy, składn.	0,95
mužace normalne spódnje kholowy wosebje krute, we wšěch wulkosćach	1,50
mužace spódnje kholowy, rjepijojte, składn.	1,25
mužace spódnje kholowy, wos. derje podš.	2,50
mužace košle ze zasadkom, składnosć	1,25
mužace barchentowe košle, pisane	1,50
mužace barchentowe košle, běłe	1,95
dźěćace štrykowane lacy, mjeńše wulkosće	0,25
dźěćace garnitury, šawl a čapka	0,25
stopy, čorne, sylnje płatěrowane	0,25
dźěćace nohawcy, wołmjane, wulkosć 1—6	0,95
dźěćace nohajcy, wołmjane, wulkosć 7—12	1,25
žonjace krótke nohawcy, wołmj., składnosć	0,95
mužace nohajcy, wołmj., podźiwnje tunjo	0,50
mužace nohajcy, z wjelbł. kosm., čista wołma	0,95
šatowe powjazy, wosebitosć, 50 m	1,95
nakupowański měšk, składnosć	0,50
blidowe ruby, płatowe, 1/10/120	0,95
košlace tkaniny za „Weekend-košle" jenož	0,39
žonjace spódnje sukuje, satinowe a barch.	1,25

Dom tunich płaćiznow

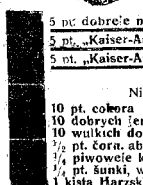

Hamburger Kaffee Import Gesellschaft

Pola nas **3** tunje dny muki wot 16. hač do 19. oktobra

5 pf. dobre je pšeńčneje muki	jenož 1.10 hr.
5 pf. „Kaiser-Auszug" snora	jenož 1.15 hr.
5 pf. „Kaiser-Auszug" hładka	jenož 1.25 hr.

a 6% rabata

Nimo toho poručamy:

10 pf. cołora	jenož 3.60 hr.
10 dobrych ferjow	jenož 0.40 hr.
10 wulkich dobrych ferjow	jenož 0.65 hr.
1/2 pf. čorn. abo jatrow. kołbasy	jenož 0.38 hr.
1/4 pf. piwowcje kołbasy	jenož 0.30 hr.
1/4 pf. šunki, warjeneje	jenož 0.45 hr.
1 kista Harzskich twarožkow	jenož 0.40 hr.

THAMS & GARFS na Hłownym torhošću 8, telefon 3068

Žonj. lěkař dr. Wünscha přepołožeše 1. oktobra swoju **privatnu kliniku a rěčne hodźiny** do swojeje ležownosće **Wallstr. 6**

Rěčne hodźiny wšědnje 11—1 hodź. 3—5 hodź.

nic pak srjedu popołdnju

Přiłoha k čisłu 241

SERBSKE NOWINY

Štwórtk, 15. oktobra 1931

Wusudźenja

Shromadny kawnišk ɟud w Budyšchinje.

Samołwicź mějeschtaj ɟo architekt a twarśki inżeńer Emil Mauch a jeho ɟyn, technikar Emil Mauch jun. ɟ Rieśy nad Łobjom. Wobaj běschtaj ɟebanstwo winowanaj. Jeju běśche wobškorźił fabrikant Erwin Giebner w Budyšchinje, kiž mějeschе ɟa to, so śtej nan a ɟyn Mauchaj ɟeho šchkodowakoɟ ɟ njewobkedźbowanjom wobkhodneho śreźenja. Po dokładnym pšcheɲtowanju pšchiźdże pak ɟud k pšcheɲwědźenju, so wo ɟebanstwje njemóże réźe bycź a wuwinowa wobeju wobškorźeneju.

§ Dla pšchelišchiwjenja w ɟatoɟnstwje mějeschе ɟo samołwicź 32ětny wojenɟeny a dotal njekhkostany żeleźniśi aɟźistent Jan Arnošt Kuśhel ɟ Budyšchina. Wón ɟo ɟiwoɟeje winy wušna. Kuśhel ɟastupi léta 1916 do żeleźnišśeje ɟkužby, léta 1921 bu ɟe ɟastojnikom a ɟaɟkužeše napołeɟ mězagnje 210 hriwnow. Pšchi njecwocakanej revišiji ɟrjedź ɟulija 1931 běchu wotkryli, ɟo je Kuśhel pšchi pchedowanju ɟišnych liśźikow wot 30. ɟunija 1931 ɟeni pśches 1100 hriwnow hamtśich pjenjes pchekśchimił. Za pšchiźinu pchelišchiwjenja wudawaśche wobškorźeny, ɟo je prjedy pola ɟiwoɟeju pšchichodneju śtarśchoɟu w ɟśtwje ɟa 10 hriwnow hydlił. ɟśtwo pak ɟemu dla pšchiroška w ɟiwójbje njeje wjazy doɟahała, ɟuž je ɟebi wjetśhe hydlenje ɟa 50 hriwnow mězačnje wotnajał. S pchecežnjenjom, kupenjom gardinow, lampow a meblow na wotpłaćenje a na śmёnki a 20 hriwnow ɟ mězačneho wotpłaćowanja poźeɟonki, kiž bёśche dla thorośće ɟony wot żeleźnizy pšchiɟał, bёśche do wulkośćow pšchiɟchoł. Tehodła je ɟo pjeźa na hamtśich pɟenjesach pšchepšchimnył ɟ wotpołhadom, je ɟenoɟ nałhwilnje ɟa nušne płaćenja wuźicá a bórsy ɟa narunanje ɟo pośtaracź. Kriśa bankow je pjeźa tomu sadźёwała. Ssud ɟaɟudźi Kuśhela k 9 mězazam ɟaśtwa.

Wohnjowobornistwo

S Khwaćiź. Saúdźenu njedźelu nastupi naśha dobrowólna wohnjowa wobora k ɟiwoɟej hłownej pruɟy. Na pruɟy wobdźёli ɟo, kaž kóżde léto, dobrowólna fabrikska wobora Margareźińeje Hёty. Powołdnju ½3 hoɟź. woborje nastupiśchcej k połhodej. Potom ɟwučowaśchcej se gratom ɟ dobrym wuśpёchom. Pšchiśamknu ɟo ɟlepy alarm, pśchi kotrymž ɟo tehorunja derje ɟwučowaśche. Wjeźnu ɟhydranty dachu wodu ɟa 3.ɔé mjeńśchinje, ručna ɟpkawa poɟ mjeńśchimu poɟdźišcho a motorska ɟpkawa ɟa 4 mjeńśchiny. Sanitetniźy poliśijišcu ɟnjeɟoɟenemu pśeɲu pomoź. Wšchitko ɟo derje poradźi. Pruha śłónčź ɟo ɟe sačeɲnjenjom ɟ kapalu a połhodom. Knjeź woborny hejtman Israel, kiž wichitko nawjedowaśche, ɟo khwalobnje wo ɟwučowanju wuɲraji. — W hoɟeźenzu, hdźeź ɟo woborniźy ɟhromadźichu, knjeź Schuster ɟ Khróšta ɟako hóść ɟpominaśche na ɟemrёtneju woborniкow Wrobla ɟ Khwaźiź a Wichu ɟ Margareźinej Hёty. Shromadźeni k jeju ćeśeźi poɟtanychu. Potom ɟo pšchi darjenym piwje dobra towaršchnoɟeź wuwu.

Muž, kiž swojeho mordarja pyta

W Lodu poda ɟo njedawno kriminalny pšchipad, kotryž ma, njedźiwajo ɟtrukłych pšchewodnych wobsteɟnoścow, trojchu dźiwno-ɟnedźiwny raś.

Rjekaj jednanja: Pšchekupc S., wobšarny ɟiwójbny nan ɟ nёkotrymi hłódnymi dźёćimi. Tak derje pšchekupc, kaž teɟ dźёleɲcejaɲ, wobaj ɟprawnej woɟobje, ɟtaj woporaj powšchitkowneje hoɟpodarśkeje kriśy; wobaj ɟhubišchtaj duɟchinu runowahu: pšchekupc, dokelž bё ɟe wikowanjom wšcho pšchiɟbadźiś, dźёleɲcejaɲ — dokelž bjes dźёła.

Pšchekupc, kotryž ɟwoju ɟwójbu pšchibójźeɲ lubuje, roɟhudźi ɟo, ɟe ɟbytnymi ɟwojimi mozami, ɟe ɟwojim ɟuwjerjom ɟwjenje, ɟdźerźenje najbliźšich wukupiś. Bjes teɟa, ɟo by ɟwojej ɟwójbźe wёcho wo tym praźił, ɟaɟwёźeł wón ɟwoje ɟiwjenje we wyɲkoɟći 105 000 dollarow. Po jeho ɟmjerći maju ɟo pjenjely jeho žonje a dźёśćomaj wuplaćiś. Na ɟamomordarśtwo njemóżeśche ɟebi wón myślić, dokelž njeby ɟaɲёźeńśe towaršchtwo na taźe walćhnje ɟmёrśkeho wumoženja po paragrafje ɟo ɟkoɟujo dźiwało.

Muž poćina ɟo potajtim ja cłowjekom roshladowaś, kotryž mohł jeho ɟtónaɲowaś. S notwiśiteje powёśće ɟhoni wón, ɟo bu wёśty dźёleɲcejaɲ W. dla dołžneho podružniśkeho pjenjeja ɟ ɟylej ɟwójbu na dróhu ɟadźeny. Se ɟobužełnoście pšchipokaja pak jemu domowniк ɟtónčnje hiśćeźe komorku pod śёćhu. Nasajtra pšchiźdźe pchekupc S. do tuteje thuduśkeje komorki, pchepoda pchestajenemu W. bankowku we wyɲkoći 20 ɟtotych, cźini jemu wuhlady na dźёło a namołwi jeho, ɟo chcył naɟajtra tehodła do pchekupcowaho budowanja pśhiśeź. W., wo tajtim ɟpomoćeśtwje ɟuɟeɲo k ɟłyɲeć hnuth, pšchiłubi pchekupcowi, pšchiśeź.

K poɟtajenej hodźinje pšchiźdże do brodenja pšchekupca mordaśki pomocnik. Pšchekupcowa ɟwójba pchebywaśche na kraju. S. poɟoćeśi dźёleɲcejeɲźeho ɟe wichelakimi delikateɟami, likérami. Jako bё ɟo W. hižo kšétro alkohola nałrёwał, poɟoći S. ɟyle mёrnje natyknjeny revolwer na bidu, ɟpóła njeho 500 ɟtotych.

S mёrnym hłoɲom wobroźi ɟo pšchekupc nёtko na W. ɟe ɟcёkhowagnymi ɟłowami: „Stówajće wšo... Wim, ɟo ɟeśe w nawjeśtnjej nuji ... Sёmёśće ɟebi ɟa to tute pjenjely ɟdźerźeć ... Tu we wobydlenju njeje ɟadyn dalšchi cłowjek ... Nichtó njeɟhoni, ɟchto je ɟo tu ɟtako ..."

Stónčenje naɟtawka „Muž, kiž ɟwojeho mord. pyta!" Bjes harɟy ɟtupi ɟo pšchekupc, nёkotre kroćele wot W. ɟdaleny, ɟ wobłiczom biłłko k ɟcźenju ɟ poɟdёhnjenym hłoɲom jemu pšchiɟławjchi: „Dёłeće do mnje, ale prawje, ɟo ɟym hnydom mornu!"

We ɟtwi knjeźi ɟmjertna cźitchina. Pšchekupc ɟteji

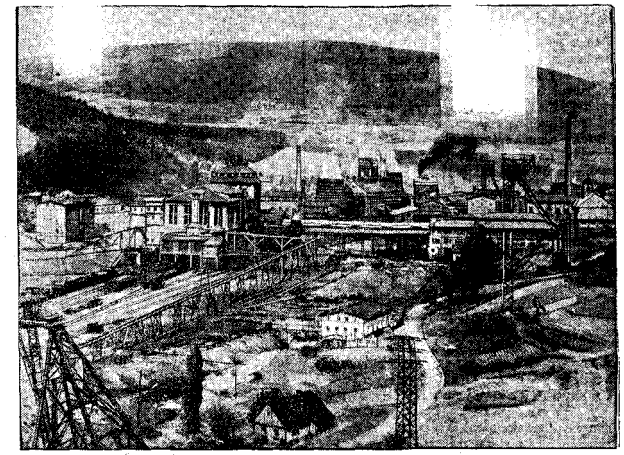

Tři tysac hórnikow wojuje wo swój khlёb.

Wjacsławska jama w Neurodeskim revёrje, kotraž bu dla hróźbneho njezboża w julišu lońśeho léta znata, dyrbješe pred nёkotrymi mёśacami dźёło zaɟtajiś, dokelž ɟo jeje dźёło pjeća wjacy njewupłaćeśe. Z hłubokim hnućom zhoni nёtko zjawnoɟć, zo ɟu ɟo hórnicy njezbožoweje jamy zjednoćili a chcedźa ze ɟwojimi poɟlednimi nalutowanymi kroškami na druźtwowskim zakładźe dźёło w jamje dale zdźerźeć. Tuto zhromadne wojowanje pred nowy a ɟmjerći dyrbjało za cyłu Nёmsku w tutym cźasu ze jasnym pśikładom być.

Měrćin Nowak-Njechoŕński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Zasy nóc w żeleźniskim wozu. Ale w tej nocy ɟym — dźiw — wusnył a kruće ɟpał, tak zo wotućich hakle, hdyž ɟlónčko bё ɟo hižo wysoko dobywało nad hercegowinske skalne hory.

Wšudźe ɟkały, kamjeniska, hory. Lёdy tu a tam nёšto zelenych keraškow po tej ɟkalnej puśćinje. Khёžki ɟu tu cyle z kamjenjow twarjene. Tšёchi ɟu kryte z płonymi kamjenjemi.

Bližimy ɟo k morju a ɟmy tohodła wšitcy khётro rozbudźeni. Hladamy na wobzor, hač tam nёhdźe mjez ɟkalnymi wjerchami ɟo njewotewrja wrota, pśez kotreż nas wita módry Jadran. Ale mamy hišće ča-kać. Hakle, hdyž zady Uskoplja żeleźniski ćah ɟo wunóri z dolheho tunela, pokaza ɟo na lёwo na wokomik morjo ...

Morjo, morjo ...! Wšitcy ɟo k woknam ɟtóča. Haj, tam zady na horiconće ɟo błyšći krasna módra ɟwětlina, to wón je — módry Jadran. Tak ruće hač je ɟo pokazał, minje ɟo też zasy. Skalne wjerchi ɟo pred njón ɟuwaju.

Nёtko ćah w khrobłych zawinjenjach pśez njeźicomne tunele khwata do dola. Hižo tu widźimy posoły južneje krajiny. ɟwiżne, ćmowe cypresy ɟo tu a tam pozbёhaju, ɟlёbrojte wolijowcy po dolinach rostu.

Potom też dołho njetraje, to znowa widźimy Jadranske morjo, abo prajmy jeho zaliw. A potom ɟmy w Dubrowniku, parli Jadranskeho morja a Dalmatiskeje.

*

Dalmatiska — je to parla w krónje juhosłowjanskeho kralestwa, je to Bożi raj na zemi. Štóž je raz tu pobył, tomu je ɟo žedźenje za tutym krajom hłuboko zaryło do duše a wutroby. Tuž móżemy też zrozumiś, zo ɟo wo tutón kraj hižo pśez 2000 lёt najmócniše ɟtaty wadźachu a wojowachu a ɟtawizny Dalmatiskeje ɟu tak zaɟmjatane kaž lёdy druhe we Europje.

Najprjedy dźё tu bydlachu Ilirojo, w 4. lётɟtotku pśed Khr. tu Grekojo ze Siciliskeje nёkotre twjerdźizny natwarichu. Skónčnje ɟo Romjenjo do kraja nawalichu a ɟej jón podćiśnychu. Potom Dalmatiska ɟo dočaka wulkotneho rozkcёwa a bu jena z najbohaćišich provincow wulkeho romskeho kёžorɟtwa. Dalmatiske złoto a żeleźo,židźana purpurna tkanina, žałba „iride illiriae", marmor, wino a wolij z teje zemje bёchu daloko śёroko ɟławne po cyłym tehdy znatym ɟwёće.

Tuta wulkotna kultura Dalmatiskeje ɟpadźe, hdyž narańśi Goća a Hunojo ɟo do kraja walachu. W 7. lётɟtotku potom pśikhadźachu Słowjenjo do kraja, w l. 629 Słowjeńcy, w l. 639 Khorwaća a Serbjo.

W 8. lётɟtotku ɟo frankowscy kёžorojo hadrowachu z Byzantom wo nadknjeżɟtwo nad ɟlowjanskimi wjerchami. Potom ɟo Bjenatčenjo pśécowachu wo tutón kraj, ale ɟrjedź 11. lётɟtotka khorwatski kral Pётr Krešimir III. zasy Dalmatisku Słowjanam wróćo doby. Bjenatčenjo wšak njedachu mёr a tak Słowjanow ɟkónčnje Wuherjow wo pomoc wołachu. Potom ɟo nёšto lётɟtotku Wuherjo a Bjenatčenjo wo Dalmatisku młóćachu. Wokoło l. 1420 bёchu ɟkónčnje Bjenatčenjo ɟo zmocowali cyłeho kraja. Draćowany kraj wšak ani z tym mёra njenaby. Bórzy ɟo Turkojo nawalachu, potom Rakuɟenjo kraj ɟlapnychu, nёšto lёt ɟamo Francowzam ɟłuśeźe, dóniž zasy pod Rakuɟku njepřińdźe. Po ɟwětowej wójnje Serbja a Italćenjo kraj wobɟadźichu a bohužel dźёł tutoho ɟłowjanskeho kraja ɟo dosta pod italɟke nadknjeżɟtwo ...

Wbohi kraj je wjele wuɟtał, prjedy hač je ɟo zasy wróćił do klina maćerje ɟławy. Wot wječora za morjom pak pśeco hiśće chcyćiwy Włoch ɟaka, zo by zasy ɟej wudrёł tutu zemju. Ale ɟłowjan je na straži ...

Dubrownik (Ragusa) je bjez dwёla jene z najkrasniśich městnow Europy. Je to bajkojte město. Wumёłɟtwo a přiroda ɟtej ɟo tu zjednoćiłej, zo byɟtej tworiłej kuzłokrasny pokład, kiž kóżdeho ɟtorha a jima ze ɟwojej rjanoɟcu.

Dubrownik je jako jeniёke z dalmatiskich městow přez wjele lётɟtotkow ɟej zakhowało ɟamoɟtatnoɟć a ɟwobodu. Ani mócna Bjenatska njezamóg, podćiśnyć ɟej tuto ɟwobodne město. A Dubrownik bё z ɟasami jene z najnahładniśich politiɟkich a wikowanskich faktorow na Balkanje. Za to pak tuta mała republika móżeśe ɟo dźakować mudrej politicy ɟwojich wjednikow. Tući bёchu ɟej přiɟwojili mudre heɟło, zo kóżdaźkuli wójna, też dobyćeřɟka, njeɟe jenoź ɟkodu za dobyćerja kaž za biteho. Tuž Dubrowniɟcy přeco ɟo prócowachu, z wušiknym a mudrym wujednanjom docpiwać to, ɟtož druzy ɟpytaju ɟej wunuzować z prawom pjaśe a naheho mjeća. A z tym ɟu Dubrowničenjo ɟtajnje mёli zboże. Dokelž kóżdejžkuli wójnje z puća dźёchu, móżeśe ɟo wikowanje pola nich wulkotnje rozwiś a Dubrownik bu jena z najbohaćišich republikow w Europje. Husto Dubrowničenjo ɟłužachu jako poɟrědnicy mjez dwёmaj ɟo wadźacymaj ɟtatomaj a takle ɟej dobychu přećelɟtwo na kóždej ɟtronje. A dokelž ɟo za kulturne zaměry wjele pjenjez wudawaśe, bu Dubrownik też jene z nanajważnišich kulturnych ɟrjedźišćow na Balkanje.

Woprawdźe, nёhduɟa ɟłowjanska republika Dubrownik mohła być z přikładom mócnym ɟtatam dźenɟnišeje Europy, mohła pokazać puć, po kajkimž ɟo dóńdźe k rozkcёwej a prawemu derjemёću a zbožu kraja a wobydlerjow ...

W l. 1667 zniči žałoɟtne zemjerśenje hromadźe z wichorowym přiwalom cyle město a z tym też jeho ɟławu a móc ... Dźenɟa pak ɟoni Dubrownik w ɟkiće juhoɟłowjanskeho kralɟtwa wo ɟtarej ɟławnej zańdźenoɟći ...

(Přichodnje dale).

mérnje ſ pokhilenej hłowu, thribjeł k W. pſchiwobroczeny, pſchi ſeſenje, kaž njepoſłuſchny ſchuler, kotrehož je wucžeł do kuta ſtajiſ.

S. ſawoła k druhemu raſej, bjes toho, ſo by ſo wobhladnył: „Nó, tak kłeče toſa, Wy boſaſniko!“ W. kombi ſo . . . Minu ſo nekotre ſekundy . . . Pſchekłuza cžała ſ wobdźiwanja hłobnem mérom na efekt . . . W., thykajuzhi ſtebi bankowku do ſaka, wopſchimuje potom ſ tſchepotajaci ruku revolver, poſtrowi ſo cžiſche ſe ſwojeho meſtna a — tłochnje runja bliſke ſ hrózbneho bydlenja. Pſchekłuza, kotryž ſabłyſcha mesto wutſkła ſapraſknjenje durt, puſchcži ſo ſa cžekazym, ſo by wutorhnył ſ ruki njedźakowneho zuſeho revolwer a 500 ſłotych.

Dohra: Sſudnik wumnowa wobeju ſynow cžłowjeſtwa.

K namakanju rosbuchadłow pola Hóſnizy.

Wyſchnoſcź pſcheſtajſchuje woſoby, kiž buchu w ſwiſłu ſ namakanjom rosbuchadłow pola Hóſnizy ſajate. Poradźi ſo tež, nekotre wocžiſchcže poſtow ſwjeſcžicź na blachowych thanach, w kotrychž ſo rosbuchadła thowachu. Wone ſu ſo do Wrótſławſkeho dakłyloſkopiſcheho wuſtawa póſłake k wézwuwſtojnemu pſchepytanju. Wuſłédk pſchepytanja hiſchcže njeje ſnaty. Sču ſo tež we tutej naležnoſcźi hiſchcže druhe ſłedy namakaſe, kiž wyſchnoſcže pſchepytuja. Powě ſo dale, ſo namakanje rosbuchadłow njeſwitžuje ſ nadpadom na żeleſnizu pola Jutroboga.

Zapóſłane

(Bjez zamołwitoſce redakcije.)

Serbski Sokoł a němſke turnarſtwo.

We zwizku z jenym wozjewjenjom we wſelakich němſkich nowinach dla zhromadźizny kat. młodźencow w Różeńce dowoliſtaj ſebi knjezaj županaj Hartig a Hellriegel turnarſkeju župow (D. T.) Sakſkeje Łužicy a Mišnjanskeje wysočiny, też počežowacy wupad přećiwo ſerbſkemu Sokołſtwu. Praji ſo tam, zo budże němſke turnarſtwo kaž hač dotal, też w přichodże jenož z nadobnych přičinow přećiwnik z čěſkimi pjenjezami wuderžowanych ſerbſkich turnarſkich (ſokołſkich) jednotow.

Tajke khrobłe winowanje našich ſokołſkich prócowanjow je přeco taſama tunja a njelepa bróń naſich narodnych přećiwnikow. Njewupłaći ſo po prawom ani wjacy prócy, tomułe wědomnje wopačnemu podſuwanju napřećiwo ſtupić. Chcemy pak tola hiſče raz mazany woplusk z našeho čiſteho ſokołſkeho ſkita zmyć a tak njech je tu našim přećiwnikam w němſkim turnarſtwje zdźełene, zo njewudźerżuja ſo naſe ſokołſke jednoty ani z čěſkimi pjenjezami, ani njedoſtanjemy pjenjezka ze zjawnych ſrědkow, ani njepodpjera nas někajki wulkokapitał. Naſe ſobuſtawſtwo ſwój rjany žiwjeńſki ideał, kotryž ſo w ſokołſkej ideji zjednoćuje, ze ſwojimi ſprawnje zaſłużenymi ſrědkami wudźerżuje, wobſtaruje ſej ſwoje towarſtwowſke potrjeby, kaž narjady, drastu atd. ze ſwojimi woporniwje ſkładowanymi nałutowańkami. — Tajka ſamſna pomoc wſak ma to lěpſe, zo njejſmy nikomu dźaka dołżni, zo ſmy njewotwiſni w přewjedźenju našeho organiſacneho wotmëra a zaměra. Njewěm, hač móża to wſě němſke zjednoćenſtwa też wo ſebi wuznać? —

Zo njejſmy ſebi hiſče přeceſtwa w němſkim turnarſtwje zaſłużili, leži drje wina we wulkich rozdźełach zaměra wobeju organiſacijow. My z našeje ſtrony njewobhladujemy nacionalism jako abſolutny, ale jako ſobu najważniši ſrědk k wudoſpołnjenju našich khaſrakterow, zjednoćeny z najwjetſej tolerantnoſću napřećiwo druhim woprawnjenym wotmëram. To je zakład, na kotrymž ſu zakótwjene naſe ſokołſke prócowanja. — Hdyž budże ſo tale zaſada też w rjadach němſkeho turnarſtwa předobyć, potom ſym přeſwědčeny, moji čeſćeni knježa županojo, zo budże mjez waſim a našim ſobuſtawſtwom najrjeńſe přeceſtwo.

Porokuje ſo też w tamnym zapóſłanym, zo ſu ſerbſcy Sokoljo přećiwnikojo němſkeho ludoweho ſebjewědomja. Tónle porok drje móże ſo přirunać z tamnej baju wo wjelku a jehnjeću, w kotrejž chce wjelk jehnjo ſłapnyć, dokelž je jemu wodu zamućiłu, mjez tym zo jehnjo tola w delnim běhu rěčki ſwoju łačnoſć ſpokoješe. — — J. Šajba, zwj. ſtarosta.

Hamtſke wozjewjenje z Budyſ'na

Naſtupa wobhladowanja ſa trichinami.

1. Po 1 § noweho ſakſkeho wukaſa wo wobhladowanju rěſneho ſkotu a mjaſa z 22. meje 1931, 81 kopjero ſakonja, podleža wobhladowanju ſa trichinami nimo ſwini, pžow a dźiwich ſwin też kóžki, mjedwjedźe, liſchki, ſchwinjaty a druhe ſwérjata, kiž mjaſo żeru, a cžerſtwe abo pſchihotowane mjaſo tutych ſwérjatow, je-li poſtajene cžłowjekam k wužiwanju a njeje-li hiſchcže hamtſkim na trichiny pſchepytane.

2. Hdyž ſu nětko wſchitke němſke kraje ſ wuwjeſcžom Bayerſkeje a Badenſkeje tak mjenowanemu ſjednoczeńſtwu ſa wobhladowanje ſa trichinami pſchiſtupiłe, dožaha pſchi dowoſu ſwinjazeho mjaſa k nam ſa dopokaz hamtſkeho pſchepytowanja na trichiny, ſjednoczeńſtwu ſa wobhladowanje ſa trichinami pſchiſłuſchnjeneho.

W Budyſchinje, 14. oktobra 1931.

Měſchczanſta rada.

Sjawne dopominanje.

Dopomina ſo na ſaplaczenje dawkow, kotrychž termiſa hižom běſche, a to:

ſa naplaczenje wobratneho dawka 10. 10. 1931,
ſa naplaczenje dokhodneho dawka ſa wſchitkich płaczerjow dokhodneho dawka — ſ wuwiſaczom rataríſtwa a łěkarſtwa 10. 10. 1931,
ſa kriſowy dawk ſa winowatych po namołwjenju na naplaczenje 10. 10. 1931,
ſa naplaczenje towarſtwoweho dawka (Körperſchaftsſteuer) 10. 10. 1931.

Jenotliwe rozpominanja dla mjenowanych termiſow ſo wjazy njepołſchpjóſczelu.

Njejſu-li ſaſtate dawki ſa tydźeń ſaplaczene, ſo na wudawki dawkarjow ſ póſtom dobjeru.

Bankowe ſwiſli finanzneho hamta ſu:

Reichsbankneben ſtelle w Budyſchinje,
Měſchczanſka žerowa pokładnja w Budyſchinje, konto 37,

Póſłoſchczowy hamt w Drježdźanach, konto 1578.

W Budyſchinje, 14. oktobra 1931.

Finanzny hamt.

Hłowny redaktor a zamołwity za połitiku Marko Swoler w Budyſinje. — Za loſkiny dźeł a feuilleton: A. Dučman w Budyſinje. — Za nawěſtki: G. Janak w Budyſinje.

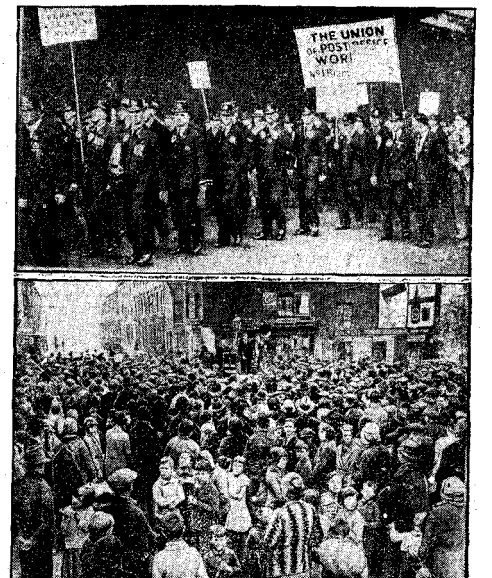

Tó je Jendźelska oktobra 1931.

Lětuſi oktober widźi Jendźelsku w poměrach, kajkež běchu mócnemu krajej dotal njeznate. Spadowanjo punta, zniženja mzdow, wſudźom njeměry a demonſtracije, skrótka wſitke ſcěhwki ſwětoweje krizy ma nětko też Jendźelska njeſe. K temu je ſo hiſče zapečało wólbne wojowanje, kiž ſo z kóždeje ſtrony jara wótrje wjedźe. Horni wobraz předſtaja póſtowych zaſtojnikow, kiž žadaju wjetſu mzdu. Delni wobraz předſtaja wurězk z wólbneho wojowanja.

Hospodarski rozhlad

Schtwórtk 15. oktobra 1931:

Wčerawše urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,188	100 polſkich złotych	44,470
1 jendźelski punt	20,43	100 čěſkoſł. krónow	12,44
100 ſwajc. frankow	81,60	100 franc. frankow	16,45

Wurjy ſu pſchcžo hiſchcže ſatwrjene. Wobrot w efektach, dołżnych a rentowych liſcžinach je ſwonka burſy šnadny. Po ſłowach ſtatneho kanzlerja dr. Brüninga ſtatne knježerſtwo žaneje noweje tuflazije njeſdowoli.

Produktowe měli běchu tajſo jara měrne. Hačrunjež ſu žita žadne, płaczišny pſchenicy, rožki a wowſa wo 5 nj. po zentnarju popnihcžichu. W termijowym wikowanju ſo płaczišny tchorunja ſeſłabjowachu.

Zentnar płaczeſche w Barlinje:

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pšeńca	10.65—10.80	10.75—10.90
Rožka	9.30— 9.40	9.25— 9.35
Nałetni ječmjeń	7.95— 8.65	7.85— 8.65
Nazymski „	7.55— 7.90	7.55— 7.90
Wows	7.00— 7.40	7.00— 7.40

w termijowym wikowanju

Pšeńca, okt.	11.30	11.50—11.42½
„ dec.	11.50—11.42½	11.67½—11.58¾
Rožka, okt.	9.80— 9.78¾	9.90— 9.85
„ dec.	9.85— 9.82½	9.85— 9.80
Wows, okt.	—	7.25½
„ dec.	7.70	7.75— 7.67½

Sſudniſzy na pſchepadowanje

pjatk 16. oktobra 1931:

w Brěſni pola Kamjenza we „Wiežeżnym kubłe“ rano we 8 hodź.: toſa a ſchpihel,

w Miločzjach w hoteležu dop. 1/2 9 hodź.: bjiſci, ſchpihelaj a ſofa,

we Worklečach, kupzy ſeſdu ſo dop. w 11 hodź. na gmejnſtun hanuce: muž. kolo a ſwjeſchna koichla, módry wobłek,

we Błožanach w hoteležu dop. w 10 hodź.: 30 zent. łěčiwe pſchenicy, 20 zent. wowſa,

we Sſtopom w Lehmannez hoteležu dop. w 10 hodź.: tworowy kantor,

w Sſtopom w Heidenez hoteležu: pſchip. w 12 hodź.: hobałka, tchěſłowe khachle,

w Trjebinje w Powołez hoteležu pop. w 2 hodź.: motorſke koło,

w Biſkopicach na Budniſtwje dop. w 10 hodź.: wſchelake meble, auto, khłodźiza, kamarika pokładnja, motorſke koło, żonj. koło, zigaru, ſchkleńcžane twory, liſchdło, wupſcheſerjeńz, ſkełba, muž. wobłeki, ſportiſke wobleki, kožmjerzłake mantle, płaſchcži pjche ſuprószhenje.

Některe płaczizny z Drježdźauskich wikow.

		wčera hr.	tydźenja hr.
Husy, žiwe		6.00—7.00	6.00—7.00
Kački, žiwe		4.50—5.00	4.50—5.00
Kury, ſtare		3.00—5.00	3.00—5.00
Kury, młode		1.00—5.00	1.00—5.00
Hołbje		0.80—1.00	0.80—1.00
Husy, zarězane		1.10—1.20	1.20—1.30
Kački, zarězane		1.10—1.20	1.20—1.30
Kury, ſtare, zarězane		1.10—1.20	1.10—1.20
Kury, młode, zarězane		1.20—1.40	1.20—1.40
Karpy		1.00	1.10
ſčuki		1.30	1.40
Liny		1.00—1.80	1.80
Prusniky		0.30—0.35	0.32—0.35
Bozanki		0.15—0.18	0.15—0.18
Běrny, nowe	centnar	2.80—3.00	2.80—3.50
Běrny, nowe	punt	0.03—0.04	0.03—0.04
Łoboda, jěd'na		0.10	0.10—0.15
Buny, zelene		—	0.35—0.40
Cybla		0.10—0.12	0.10—0.12
Krěſ		0.60—1.80	0.60—0.80
Sołotej	keſčk	0.05—0.10	0.05—0.10
Rjeweſ		—	0.07
Běły kał		00.6	0 06
Čerwjeny kał		00.8	0.08
Kiſały kał		0.13	0.13
Butra		1.40—1.60	1.40—1.60
Jeja		0.10—0.12	0.10—0.12
Prawaki		0.90—0.80	0.40—0.75
Kurjatka		0.45	0.40

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotſjowe ſymjo po tunu abo 1000 kg, newak 100 kg.

Płaczizny po złotej hriwnje

	14. 10.	13. 10.		14. 10.	13. 10.
Pšeńca	213-216	214-217	bony	—	—
rožka	186-188	187-189	woka	—	—
nal. ječmjeń	159-173	159-173	módre lupiny	—	—
naz. ječmjeń	151-158	151-158	žołte lupiny	—	—
wows	143-145	141-149	ſeradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosuſk	—	—
pšeńc. muka	27,2-32,2	27,2-32,2	lany wosuſk	13,2 13,4	13,2-13,4
ržana muka	26,2-28,2	26,4-29,4	pocn. melasa	—	—
pš. wotruby	10,2-10,4	10,2-10,4	pr'rnj. kruſki	—	—
ržane „	9,15-9,40	9,15-9,40	ſyno, 50 kg	1,83-2,33	1,80-2,30
raps	—	—	ržana ſłoma	0,65-0,90	0,70-0,90
bróch Viktor.	20,0-27,0	20,0 27,0	pšeńc. „	0,45-0,60	0,50-0,65
lane ſymjo	—	—	wowſna „	0,60-0,70	0,60-0,70
pjeluſki	—	—	ječ a „	0,60-0,70	0,60-0,70

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec kniholičišćerňa, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwikam čełneno zmjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde zmjezbožeńje wudawa abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 242 — **Budyšin — Pjatk, 16. oktobra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Přećiwo Brüningej a za njeho

Nowe němske knjeżerstwo njeje po słowach do nowych nałožstwo tschitańskich złow zwoliło. Landbundowa frakcija je so tohodla rozsudźiła, namjetej prawizowcje opposicije na wuprajenje njedowěrjenja přećiwo Brüningowemu knjeżerstwu přichłosować. Landbund to z tohoćy wottrobu njeńni, a kaž je zjawjesćej, njeje so k tomu jenajhłubje a jenowuhnjenje rozsudźił.

Tež hospodarska a němska ludowa strona tutej so wjeru selchej. Přichodnja hospodarske strony je němskemu kanzlerej swoje přichodne přichodnjeńt. Kak daloko może je nowe knjeżerstwo dopjelnić, njeje so mohło zhonić. Njewěsće je, hač je zyła hospodarska strona wothłosowanja wida, abo hač je dźel prawizowej opposicije přichilamnje.

Wulka wjetschina němskeje ludoweje strony budże pjecża za wuprajenje njedowěrjy hłosować, jenož njemjenscha liczba je hinaschcha mjenjenja.

Hač runje so potajkim njechodźi do prědka widźeć, kajke budże skónčne wothłosowanje we wuprajenju njedowěrjy, wocakuje so, so so wono z wjetschinu, wynjeć mała była, wotpokaże.

Němski president politiskich wjednikow njepřijima

Kaž Barlinski „Vorwärts" powě, je wjednik němskeje ludoweje strony, zapósłanc Dingeldey, němskeho presidenta prosył, so by jeho k rozsudźenju přichilał. Němski president je Dingeldeju dźělčej dał, so w nětčišim czasu žanych wjednikow politiskich stronow njepřichilnje.

387 milijonow přezbytka němskeho wuwoza

Skoro dwě miliardźe wuwozoweho přichodnika w prěnich dźesać měsazach tuteho lěta! To je wunoschk nimo mery hyzneho powjetschenscheho wuwoza, kotryž hromadźe se nowym wotcerčenjom dowoła w septembrje zamym wuwos z 387 milijonami hriwnow přichwata. Spodźiwnje derje je so němskej industriji poradźiło, njedźiwajcy rozsahaze konkurency a poślabjenje kupowańskeje mocy we wschěm swěcze swoje stejiscżego w internazionalnym wikowanju zakhowacź.

Ale widźomny wuspěch je mały. Sadźenje je wuwos wjele zuzych pjenjes do Němskeje sniedł, ma je němskostatna banka czeżko bědźicź, so by je jejny skład dewizow njesmjeńschił. Hakle sawczeraschnim je wschěm swojim klasowarjam, kotiż jej swoje dewizy, za wuwos dostate, njemotedawajn, hrošyła, so jim kedbi wupowědźi, so by knajnjenscha mohła płody wuwozoweho rozwicża domoj hnowacź. Wolkhudźena Němska bywa přeco hłubschi wotedźerać a přeco wótrischi konkurrent za druhe industrijowe kraje.

Konkurrenzne wojowanje so hischcze pospyni, hdyž kraje z wothódnoscżenej ruletu, kaž w nowischim czasu Jendželska, Němska i tuńschimi płaczijnami z wikow wczischcza. Přichczesiwo tomu so wobaraja, budże němska industrija nuzowana, płaczijny swojich wondźelkow we wukraju snjižcź. Wschi srědki budże dyrbjeczi nałożcź, so by konkurrenzu ibila; přichczoż snutska Němskeje dla rozsczeże hjesdźelkoscże kupowańska mózy hinje a je dźeń a hłabscha.

Hórnicy w Neurode chcedźa sebi sami pomhać

Do Wjazhławskich wuhlowych podkopkow je so loni wuhlczicznata kitałina dobyła. S njej je so sajedźerjowschi, je tejda hórnikow wumrjela. Wot teho czasa je so dźeło w tychle podkopkach sastajiło, dokelž dyrbjachu z tym liczicź, so bu... sebi nowe wutnynjenje wuhlicznateje kitałiny new... ...ny mjes hórnikami žadaci. Wjacy słow hórnikow ... ...awskich podkopkow wot teho czasa njedobrowólnj... ...ji. Radschu bychu wschat dźełali, hacz so podpjer... ...niemczejzkow bjern. Přeco dwěmaj njedźelomaj je... ...nałała, dwaj hórnikaj a přichilacjerjow Wjazh... ...podkopkow a wjchitkich tych załoźicź, tiż j hospodar... ...jenju hórnistwa zwiisanja. Praschenitże lisma so c... ...ch, kotrež so wschudże rozsdźerchu. Wu... ...y wulki. Serjedu bě hižo wjace hač 3000 wosełkow j... ...sacju přichilożowało. Radźijeja so, so dwaj... ...60 000 hriwnow zwjedze. Přeco teho je so peda... ...dźjelow, zelesa a wjele druheho přichi... hubito, jelizo w ... ...trajnje w hórnistwie trjeba.

Zyle přjedawschze dźelaniske mużstwo Wjazhławskich podkopkow je swólniwe, schtyri njedźele bjez wschi dźełacź z wumjenjenjom, so by jemu za tón czoż podpjera dźelonjemjerjow dale wuplacżiło.

Wonjez so sważliwy duch hórnikow a přichilajerjow přichilpóstał, dyrbi so pruchowacź, hacź budże druzźiwo mózy z wnjitkom dźełacź a wobstacź. Se wschelakich stronow je so sćibiło, so budża wuhlo z Wjazhławskich podkopkow wotedźerać, so pak runje někotre wuhlady na wotedźeranje wuhla njepokojaje. Hórnizy druhich schlesyskich wuhlowych podkopkow dyrbja husto gwjeczicź, dokelž so wunyte wuhlo njemóże wotbycź. Po schedbżnym wobliczenju w prěnim lecze hischcze 600 000 hriwnow za wobnowjenje dźela w podkopkach trjebaju. Może němski stat a kraje tele sumy wopruwowacź? Wone bychu so mohle swjesecź, dyrbjeł so njeporadźiło, dźeło w podkopkach wudźerżecź.

Před jednanjom ze Swajcarskej

Wjes Schwajzarskej a Němskej pózdnu w blížschim czasu wo wolstronjenju njepschesenjenscze na polu wikowanjeńe politiki jednacź. Schwajzarska je hebi, kaž je znate, wotmyslila, mikowańske sćerżenje i Němskej wupowědźicź. Němska je na wudźelki schwajzarskeje industrije wulke zda położiła, so je wuwos Schwajzarskeje do Němskeje nahle wotedźerał, njes tym so je wuwos němskich twarow do Schwajzarskeje nadpadnje rosti.

Spjećenca němskich namorjakow w ruskich přistawach

Zyle němske wikowanje z Rusku je cżeżko schkodowało se strajkom mużstwa 41 němskich parnych łódźow, kotrež w Petrohrodskim a Odeskim pschistawje njebudźiwje steja. Strajk nima mjedowych pschicżinow, ale je so jako sympathijowy strajk wuwokał; pschetoż mjes němskimi namorjakami je so seskalna powěsć rozschěrita, so je w němskich pschistawach generalny strajk namorjakow wudyrił. Němscy łódźerjo praja, so su swjazy kommunistow hebi tule žiw wunyttili, so bychu strajk naschkrali, a so su ruske wyschnoscże strajk podpjerale. Łódźerjo su ruske wyschnoscże namołwili, so bychu w smyśle rusko-němskeho sprjećenja pschećiwo strajkowajym namorjakam po němskim prawje jako spěcharjam schkodźile, tola ruske wyschnoscże su to tomu sapowědźile. Na to su němscy łódźerjo wschitkich strajkowarjow dla spjerjenych wobstorżili a jich je službu pschećiwili. To ruskich pschistawow so na němske łódźe druhe němske mużstwa pózcżelu.

Cežke nasylnosće w Siegenje

W Siegenje je sjedu nětkle 200 kommunistow spytało, so do radnizy dobyć. Sastojnizy radnizowje policajskeje straże hnydom pschećiwo demonstrantam schkodźicżu a, hdyž do nich z kamjenjemi mjetachu, tżełachu. Po sdaću njeje so nichtó sranił. Nadźeju na radnizy je so po sdaću dawno pschihotował. Kaž je so swjedźiło, je wjetschina demonstrantow i druhich stron pschischła. Diwej i nich su sajeli.

General Heye za přihotowanje na wójnu

Stahlhelm je agitaziju za powjetschenje němskeho wójska wobsahnuł. Generalny wyschi zwonka służby, general Heye, je schiwórk w Halli w Stahlhelmowej zhromadźiznje rěcź mél, w kotrejż praji: Trjebamy powschitkownu wojerstu winowatosć. Stare romske pschikłowa: Hdyž chcesch mér, pschihotuj so na wójnu! je wěrnosć, kotruż je njetteje dopokazacź. Němska dyrbi zhrobkosć a sjawnosć namakacź, to psched swětom pschipowědacź. Sdnadź by je wjazy swólniwym wuchow namakało, hacź sebi myśla.

Paris chce so před jědojtymi bombami skitać

Pschi wotewrjenju internazionalneho strowotnistwowego sjesda w Pariju je schef generalneho stabu marschalla Petaina, wyschi Lanre, płan pschećiw, po kotrymż by so Pariske wobydlerstwo mjeko psched nadpadami je jědojtymi bombami schkitacź. Dźel wobydlerstwa by dyrbjało i mjesta wuczahnyć, a za druhi dźel, kotryż by dyrbjało w mjesce wostacź, bychu so mjeć wobjezite schkitanske naprawy czinicź. So by so sajedojczenja z jědojtym płunom wobarało, dyrbi so organizacja za spěchne dowjezenje sajedojczenych do lazaretow załožicź.

Matuška je sam attentaty na żeleznicy skućił

Po powěsćach i Wina je so i wjezerawschim a sowjezerawschim pschećiwnicżnym Sylwestra Matuschki dopokazało, so je wón żelesnitkaj attentataj pola Biatorbagi a Futroboga zyle sam skućił, a so wina žanych pschipowjesnikow. S nowymi dopokazami je so swjedźiło, so je Matuschka w lecze 1929 dwójc leżowoscż kupiez; pschi kotrejż je so w januarje 1931 attentat na żelesnizu w Aszbachu pytał, dale so je jěwojej maczeri list wo sbożowanym wothowanju w Bia Torbagy napisał, hačrunje bě wot dwěju lět wobtkadźenje i maczerju, kotraż je so znowa wożenila, sastajił. Stónczenje je jedym w Kapuzinu pola Peisdama bydlazym schofer na fotografiji, kotrejż su so jemu pokazale, Matuschku jako muża jeznał, kotryż je so jeho dwaj dnjej po Futrobogitim nadpadze za puczom do Peisdama wopraschał. Kriminalny radźicżel Gennat je porućił, so dyrbi pschedawarka elektrizeje potrjebu w Barlinje, w kotrymż je Matuschka pjecża żelesy, rołu a swonczkowy grot psched attentatom w Futrobogu kupił, do Wina pschijeć, so by so Matuschzy napschećiwo stajika.

Jeli so bychu Matuschku w Awstriskej sajmdźili a jeho potom do Madźarskeje wudali, njebychu jeho w Madźarskej mohli k smjerći sohudźeć, dokelž je w Awstriskej žinjertne khłostanje wotstronjene, a so słóżnizy, kotrychž su wudali, njesmědźa żenje kruczischo khłostacź, hacź w kraju, kotryż je jich wudał.

Tež je proschenje nastało, hacź Matuschka tež njeje attentat skućił, kotryż je so w **nalecju 1931 na Amsterdamsko-Kölnisi czah stał.** Swěsćene je, so Matuschka njeje tehdy we Winje pschebywał.

Matuschku budźiske jedym policajskimi sastojnikami słowo na mjesnje attentata pola Bia Torbagy sajał, hdy njebudźiske Matuschka mjes policajskimi sastojnikami wójnskeho towarischa nadeschoł, kotryż jeho schkitasche a sa njeho rukowasche. Se swojim poczinjenjom bě hižo sastojnikej nadpadnył, tola sakroczenje druheho sastojnika tukanje roczehna.

Matuschka je so w połodnischej Madźarskej w Csantawern narodźił. Dokelž bě duchownje wobdarjeny, jeho do Kalocse na wuczeżiski seminar pósłachu. W Bitpóczku jeho sa wuczerja postajichu, a jako dwajadwaczeżitemu młodźenu won jako wójnski dobrowólnik z jenym Honwedskim regimentom na wójnu wuczeże. Jeho na leutnanta a posdźischo na wyschischeho leutnanta powyschichu. We wójnskej służbje je so po sdaću wuznamjenił; pschetoż jemu medaillu khrobkosće a hnichcze druhe medaille spoczcżichu. W służbje pola technitskich wotdźelenjow je drje sebi wědomosće pschibywził, kotrež je pschi attentatach trjebał.

Po słonczenej wójnje je Matuschka wikowarstwu pschiwobrocżił, so by swoje dothowdy powjetschił. Najprjedzy mjesjeche małe klamy z tworami žiwjenjowe potrjeby, pozdźischo i khejemi wikowańske. Jako wikowar z khejemi do Budapesta pschijdże a so lohkemu žiwjenju poda. 1927 Matuschka swoje khejc tam pschedа a so do Wina pschesydli. Tam tsi khejc kupi a póła teho z wulka je ratarskimi wupledami a zhotowjenjom wikowańske, pschi czimż swoje samożenje pomjeschi.

Wjes tym so je Matuschzy jeho spekulazije dobyte wunjeżle, je wón na druhej stronje wjele pjenjes pschetrjebał. W Budapeschtschim hotelach je swjedźiło, so je tam je wschelako njemje, kożdy kroć i pschewedom druheje żónskeje wobtkadźał. Jeho żona njeje we tym niże wudźała. Na jeho wotpowjedach běchu jeho wudawki wjetsche hacź jeho dothody. Matuschka bě posledni czas wosjet w pjenjezitym cżeżkim. Nosajsnjene hischcze njeje, jelizo je jeho k žadławym njeskutkam na żelesnizach posnało.

Macdonalda w jeho wólbnym wokrjesu zawołali

Prěni kroć w swojim politiskim žiwjenju je ministerski pschedsyda Macdonald, pschedsyndski wjednik dźelacżerskeje strony w swojim Seahamskim wólbnym wokrjesu docżakał, so jeho zawołachu. Kaž hdyż do zhromadzenje sastupi, jenu jeho pschecziwnizy najcżeżscżiwo herjechachu, so bě jemu jara cżeżko, psched wuznamjenjemi rěcżeć.

Kruty zakoń za Irsku

Irske knježeństwo je hrjedu iršemu parlamentej zakonjowu nacijź wschodopołojsku, ł kotrymż dyrbi knježeństwo wožiwitu pokmoż k potłóčenju njemčerow a trašchazych činiow dostać. Po nowym zakonju ćmidża wojerske ćuby wschitkich trašcherjow (terroristojo), pčeradnikow a wobranjenych rewolucionarow k ćmjerći zasudźić. Knježeństwo dyrbi wožiwitu pokmoż ja pčepytanje wobydlerjow a ćimanje wožobow dostać.

Vatikanowy protest

Swjatły Stoł pjerza notu pčihotuje, kotraż ma ho blišše dny nowemu schpanišchemu knježeństwu pčehodać. W njej budże ho pčeciwjo katolikam njepčecželšim zakonjom wo dźělenju zyrkwje wot stata, pčeciwjo wuzwjenju zyrkwinego wobsedźeństwa atd. protestować.

Politiski wopyt z Rumunskeje w Bołharskej

Tele dny je do Sofije jedyn ł wjednikow rumunskeho ratarstwa, Lupu, je schtyrjomi wuznamnymi zastupnikami swojeje strony pčihlschoł. Kral Boriš je jich pčihlak. Po audienzy je Lupu nowinarjam rjekł, so ma nadawk, njepokrjećne fakti rumunskich politikarjow ł bołharskimi politikarjemi nawjazaćej, so bychu ho mohłe swady mjez wobemaj krajomaj wotstronić. Lupu też nowinarjam praji, so je nuzne, so ho mjez Rumunskej a Bołharskej nad Durajom móst natwari. Wudawki za mostowy twar ho je wobsedźenjeru Pólskeje pčihł twarskich wudawkach stuńscha.

Herjekanske posedźenje w bołharskim sobranju

W hrjedowskim hobranjowym (ćejmowym) posedźenju ministerski pčedsydźeŕ Muschanow kralowskli wukaz wo pčemjenjenju w knježeństwje čitałsche a potom knježeńskowe pčihłowědźenje pčedenjese. Sćłubi, so nowe knježeństwo wot politiki Malinowego kabinetta njewotstupi.

W rozprawje wo wotmołwjenju na tróńsku rěč, dyrbješe najprjedy nětkuschi minister Zankow rěčeć. Kaž bórzy ho wón na rěčnišku tribunje pokasa, njewozwisomna hara mjes kommunistiskimi a ratarskimi zapósłanzami nasta. Pschedtym tohodła posedźenje pschetorhny. Hdyž ho posedźenje znowa wotewri, bě hara hischcze wjetscha, so ho bojachu, so ho zapósłanzy hischcze ł pałcemi do ho dadźa. Zankow njedźiwajo herjekanja a pschetorhowanja se strony ratarjow rěčesche.

Zhubjenje złota w Zjednoćenych statach

Reuterez powěsćenja ł Newyorka powě: Shubjenje złota Sjednoćenych statow nětkole nětkoždy 567 milijonow dollarow wučinja. Wjetschi dźěł złota je ho hakle posledńe schtyri njedźele wotwjedł. S tym su Sjednoćene staty 80 prozentow złoteho wobstatka shubiłe, kotreż běchu sa čźaŋ posledńejsu lětow dostałe. K powěsćam, so w Europie na dollarowej wěstoćeji dwěluja, ho pschispomina, so amerikanski wobstatk złota hischcze pschezo 4½ milijardy dollarow pschesahuje. S tym ho wobdźěl bankowkow se 90 prozentami kryje.

Dwě milijardje hrjiwnow njedostatka w amerikanskim hospodarstwje.

Po wosjewjenju finanzneho ministerstwa je njedostatk w statnym hospodarstwje Sjednoćenych statow polnoźneje Ameriki lětša 1. julija 502 106 000 dollarow wučinił. W prjedawschich lětach je ho finanzne lěto stajnje ł pschesyhkom wjele milijonow dollarow skónčiło, so bě mózno, statny dołh wotpłacićej a dawki sniżiej.

Žanych wuhladow na dorozumjenje mjez Japanskej a Chinu

Mandźurski (chinefti) hłowny kwartěr je je Sinuina (nětkoždy 80 kilometrow wot Mukdena) telegram dostał, so je tam hrjedu dopołdnja pjeć japanskich wotdźělenjow pěšchow a jězdnych dojchło. Tuchi su dwaj spěchnaj železnjičnaj cźahaj, ł Pekinga do Mukdena jědźaj, sadźerjeli. To ho jako znamjo wobhładuje, so maja ho wojerske operazije w tamnišchich stronach wotčakać.

W **Nankingu** ho japanska kolonija najwjetschoho tamnišchich studentow boji. Tohodła je wobsamkła, ł Nankinga wuczahnyć.

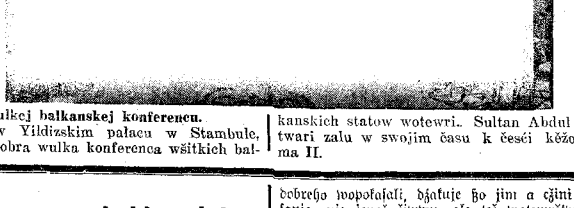

Před wulkej balkanskej konferencu.

Rejwarnja w Yildizskim palacu w Stambule, hdźež so 16. oktobra wulka konferenca wšitkich balkanskich statow wotewri. Sultan Abdul Hamid natwari zalu w swojim času k česći kózora Wilhelma II.

Našim serbskim towarstwam!

Hotujemy so na nazymsku zhromadźiznu Domowiny. Wona budże sobotu, 31. oktobra (reformacijski swjedźeń) popołdnju w 2 hodź. w Maćičnym Domje w Budyšinje. Kóždy Serb, kiž je sobustaw nekajkeho Domowinje přizamknjeneho towarstwa ma přistup k zhromadźiznje, a kóžde serbske towarstwo dyrbi zastupjene być ze spolnomócnjenymi zastupnjerjemi. Njech tohodła kóžde towarstwo hnydom pomjenuje spolnomócnjenych zastupnjerjow (po wustawkach § 8).

Přednošować budźe knjez redaktor Dučman wo ważnosći serbskeho nowinarstwa za naš lud a knjez župan Krječmar budźe rozpominanje wo serbskich ferialnych kolonijach podawać. Dale budźe so wo ważnych serbskich naležnosćach rěčeć.

Dokelž Domowina nuznje pjenježne srědki trjeba, so wšě towarstwa wospjet prošu, zo bychu swoje přinoški na tole lěto hižom nětkole hnydom wotwjedle.

Też Zejlerjowy pomnik sebi hišće doplaćenje žada. *Njech so tola připósłane pohladnicy wo nim bórzy rozpředadźa a zapłaća.* Cyła ličba towarstwow je za Zejlerjowy pomnik dary zběrała, za kotreż so jim wutrobnje dźakujemy; *tola dawno nic wšitke.* Trjebamy pak k doplaćenju Zejlerjoweho pomnika hišće wjele srědkow. Njech kóžde serbske towarstwo to jako čestnu winowatosć wobhladuje, so na zaplaćenju pomnika našeho najsławnišeho ludoweho pěsnjerja a horliweho serbskeho wótčinca wobdźěliće! —

Wubjerne dźiwadło je nam Jurij Kubšćan napisał: „Knjez a roboćan“, ze Serbow zaňdźenosće, kotreż je też jara dobru recensiju w Serbskich Nowinach před nětšo njedźelemi (w čisle 213 z 12. septembra 1931) namakało z pjera wěcywustojneho posudźerja a hra je so hižom dwójcy z najwjetšim wuspěchom předwjedła. Njech sebi tola kóžde serbske towarstwo tule hru w serbskej kniharni kupi a ju znajmjeńša jónkróć w přichodnej zymje hraje. Poskića wona nam tola jara zajimawe wobrazy ze zaňdźenosće našeho ludu. —

Někotre towarstwa hišće njejsu zapiski sobustawow po připósłanych formularach wupjelniłe abo wotedałe. Njech so tole znajmjeńša hač do zhromadźizny zhotowi.

A nětko do dźěła za naš lud!

Předsydstwo Domowiny.

Ze Serbow

W **Budyšinje**, 16. oktobra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wčerjo wječor w 7 hodź. barometer 755, hygrometer —3, thermometer wo dnjo +12. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 755, hygrometer —1 a thermometer w nozy +2. Wuhladny na ćmje wjedro. — Sydlna wyschina je ho nětko nad zyłu hrjedźinu Europu wuschěrjała. Schkleńza pokazuje wuzoko na rjanje. Wyschina haha ł wječora Europy hač do połnotneho lodowego morja. Wot tam pchipłahuje symny powětr a słuźa nam powětr. W nozy bě ho wučahnyło. Tuž bě dosć syma. Na wodźe bě łodźik, tu a tam bě też rola pomjerśla. Rěpowa nacź je pomjerźła. Njech nasche hospody ju lutu ćmotej njedawaja. To mohło jenu swobźić. Rěpa ćama, hodźej je nacź prjeć, je drje troch schěžiwa, tola ho wučahnje. Do njedźele ho nas nałeho wjedra lědma pschemění. — Jutrje ćobotu schtwórta ćmótčko 6,24 hodź. a khowa ho 5,06 hodź. Měźačk schtwórta pow. 2,10 hodź. a khowa ho wječor 8,48 hodź.

Alian:

Napoleon a serbski wojak

Přenjotne powedańczko.

84] (Pokračowanje.)

Ale jeho duch pschewinu khore ćěło. Kěžoriwa żelesna wola jeho wustrowi. Wón ćudny ho na konja a jěchaschе pjeć abo schešcź mil w njepschetorhlym skoku. Tutón pschejěžd njepjekinješe jemu strowotu, kaž bě źebi myślił. Wón ho wjazu njewupoći pschi tym kaž hewak. Tuž ho ćrudźi a rjekny: „Mětko wěm, so dyrbju wumrěć, žadyn lěkař nje wjazy njewobschudźi. Moja hodźina je pschischła. Wschitcy lěkarjo zyłeho ćwěta mi wjazy pomhaći njemóża. Cźehodła mje pschelutowachu kulki, hdyž bě mi postajene tajsće bźdneje ćmjerće wumrěć!“

Kěžor njentóżeše skoro nicža wjazy rěčeć. Pschi kóždym kuši ho jemu hubjenje a dyrbješe wschitko sažo wuhlubować. Bolosće w boku a w żołdku pschežo bóle pschiběchachu. „Je mi“, rjekny, „kaž bychu mje ł britwu rěsali.“

Na dnju 2. jutrownika pokaża ho na njeboju prutata hwězda. Kěžor to ihnitschi rjekny: „To wotnamjenja ćmjerć. Prutata hwězda wojewi też Caesarej ćmjerć.“

Hdyž bě tej kěžorej druhdy sažo kusk kěpje, tak wón tola ćam najlepje cźuješe, so ł nim ke kónzej dźe, schtož wón tej jeho pokazym lěkarjam rjekny. Lowe bě hischcze druheju lěkarjow Napoleonej pósłał. Kěžor pitaschе swoju posledńju wolu we łožu žedžo. Ale Napoleon dyrbješe wot ho dawaći a ćyłna ćmiza jeho tichaschеše. Mój ł genexalom Montholonom wobwichnuj jeho łódźnymej nohy ł cźopłymi rubischkami.

„Dyrbicje kusk wotpočinyć, majestoćej“, rjekny Montholon.

„Ně, mój ćyno, cźuju, so dyrbju ćwatać.“

Hdyž wustawasche, wupi schkleńzu Köstnjiskeho wina. Lěkař pak měnješe: „To je wolij bo wohnja.“

Jeho posledńja wola je njeskónčnje wobschěrna, je wjele njedźeli dołho na njej pisał. Ssu w njej mjenowane sta wschelakich wězow, pjenježnoscow a wožobow. Spomina na wschitkich, kiž su jemu hdy w źiwjenju nješto dobreho wopokazali, dźakuje ho jim a cźini jim wotkazanja, niż jenoż źiwym, ale też wotemrětym, so bychu jich potomnicy dobroty wužiwali. Pschejo sažo pschipiśe je nowe mjena, boji ho jara, so mohł na nětko zabyć. Jumu w nozu, hdyž bě jemu jara hubjenje, dyrbjach jemu na tojo wschě tyści ł drohotnymi wěsami ćkaćeš. Bě jich jara wjele a běchu jara drohotne. Kěžor postaji, schtó ma schto dostać. Potom dyrbjach je sažo ćwotnoźnjeć. Kaž je ho kěžor w zyłym źiwjenju pschejo sa druhich ćarał, tak też nětko. Wón ho bojeschе, so mohło nam na nječim na wrócźopucźowanju do domiźny pobrachowacej abo so dyrbjeli ćamo błodu tradać. Tuž napiša, kelko ješiwjeńskich ćrědkow je hischcze w Longwoodźe a njesahy pschi tym na ćanu kofu a wonyzu w hródźi. Wón ćnajeschе wschě nasćhadnische wězy lěpje hač my ćłuźownicy a wědźeschе, kelko a hdźe schto je. Nadobo dopomni ho też na ćwojich dźěćacerjow:

„Moji khudźi Khinesojo! Dajcże jim dwaceri słotych, so bychu na mnje spominali.“

Kěžor postaji, so maja jeho często do Franzowskeje pschewjeźeć, so by wotpočował mjes ludom, kiž je tak jara lubował, abo jeli ho to njedowoli, tak maja jeho pokhowaći na kupje Korźizy we hłownej zyrkwi w měsće Ajaccio. Hdyž pak bychu Zendźelcejenjo też to jemu zapowědźeli, tak njech jeho pohrjebaja w dole Gerania, hdźež běži, kaž wěsch, pschi tśoch wjerbach, cźita woda, kotruż kěžor tak rad pijeschе. Kóždy raz, hdyž ju jemu poskićich, praji: „C'est bon, c'est bien bon“ — je dobra, je jara dobra.

Swoju posledńju wolu stónczi še ćłowami:

„Wumru w romiśej japoschtolskej wěrje, w kotrejž ho narodźich.“

Kěžor žadasche ćam, so by Pater Vignali jeho doma wobstarał, prajiwschi: „Njechcam stónczić kaž ćyk.“

Hdyž ho lěkař Antomarchy k tomu poćmělkny, so Napoleon jara voshnéwa, zawolawschi: „Mam ćyte wasche blasnoscе, mój knjeze. Waschu lopkomyślnosć a waschе hubjenje sadźerjenje mózu samołwići, ale niż waschu bjeswutrobitosć. Won ł wami!“

Lěkař dźeschе.

„Hdyž wumru“, dźeschе kěžor Patrej Vignalijej, „tak ho sa mnje modlcze bjes pschestacza tak dołho, doniż mje njepokhowaja. Sastaram waż ja to tak, so mózcze źebi na Korźizy rjanu thěźu nahwarić a tam bjes starośćow mérnje źiwy być hač do ćmjerće.“

Dwě njedźeli trajeschе ćmjertne bědźenje. Kěžor ćwjatе sakramenty dostawschi, myślešeše pschejo kaž hewak we ćwojim źiwjenju jenoż na to, kak by mohł někomu nješto dobreho wopokazać.

W nozy wot schtwórteho k pjatemu rózowniku bě bojasny wichor, kiž posledni wot kěžora ćadźeny schtom wukorjeni. Ja běch ł Montholonom pschi kěžoru. Kěžor myślešeše. Nadobo sawoła ł wulkim hłoźom: „Franzowsća . . . wójsko!“

Skoćí ł łoża, popadny za schiju Montholona, dajeschе jeho a by jeho był ćadaił, hdyž ho mi niehdy poradźiło, kěžora pschemóż. Bě ćpodźiwnje, kajku móz hischcze mějeschе. Wołach wo pomoz. Kěžora pokójchmy do łoża, jeho móz bě ho pominyła. Leżeschе śmérom, niehdyž ho wjazy ja zyły dźeń.

Na wječor popschescha wichor. Hdyž bě pjeć hodźin 49 mjeńschinow, łukmy wustrěl kanony na twjerdźiśinje Jamestownskej, kiž wosjewi wječorne śpiśi.

Skónczeńo ho khowaschе. — Napoleon wudycha. Cźeło położichmy na połne łožo, sawobdźachmy je ł jeho módrym płaschćikom, na boku położichmy jeho mjecź a na wutrobnu źiwjatу khśiž. Jendźelskeju podwiśchu, kiž běchu w Lonwoodźe ćtrażowali, pschińdźechu, so bychu kěžorej „Bożemje“ prajili. Jedyn ł nich rjekny ł ćwojemu ćmjeju: „Wobhładaj źebi jeho derje, tón bě najwjetschi muž zyłeho ćwěta.“ Teź ja tak myślu, a wěm, so też ty.

Pohrjeb bě wulkotny. Hudźon Lowe pschewodźeschе ćemrětcheho še wschitkimi jendźelskimi wuchkami, kaž ješe to cźinjachu wuchitsy mésčańzy kajstojnizy. Wojazy wopokazowachu żarowanišće cźeśće a wojerśka hudźba hrajeschе żarowanišći pokhod. Kaśicźej bě jara cźeśći, dokelž bě schtwórty: prěni bě cynowy, tuton stejeschе w kasćicźu mahagoniowego drjewa, tón sažo we wołojowym a wschе tśi we schnworótym ł mahagoniowego drjewa, kotruż su sapjeczatowany a je żelesnymi schrubami sawrjeny. Pschikryty bě kasćicź ł płaschćom, kiž bě Napoleon w bitwje pola Marengo nošył. Grenadérojo mózachu jenoż ł wulkim napinanjom kasćicź podźěwdnyć a na wóz donjeść.

(Stónczenje pschichodnje.)

— **Kermuschu** maju pschichodnu njedźelu 18. winowza w Khwaczizach, Klóschtrje Marijneje Hwězdy, Njeswačidle; Wjeleczinje a Wotrowje.

— **Do šmjerkje schol.** Wčera zatrěli so tudomny hoscenčak Bernhard. Popołdnju w schtwórtej hodźinje wón na połnym puczu z boka Lubijskeje dróhi cuku na so skoči. S pschečinu tu byle pjecža rostschahnjene cźinuju.

— **Wožebite połtowe autobusy z pschiležnosczu kermuschow.** Swonka porjada pojedże 18. oktobra dla Khwaczanskeje **kermusche** połtowy autobuš z Budyschina 11,15 hodź. hacź do Wulkeje Dubrawy a w 21,00 hodź. z Wulkeje Dubrawy do Budyschina. — Dla kermuschje **w Korjenzu, Schěrachowje a Salowzu** pojedże wosebity autobuš njedźelu 18. oktobra dopołdnja 10,20 hodź. z Budyschina do Schěrachowa. Mimo teho połtuje tež rano 8,25 hodź. hišćeže wós z Korjenza do Budyschina.

— **Wo połkromje w Kamjenskim wokrjeżu.** Połkroma je wudyrila mjes schparatym ſlotom žiwnoſczerja Traniza w Jitru cźo. 236, žiwnoſczerja Franza Juza w Nicebjelczizach cźo. 8 a kubleria a hoſczenzarja Jana Krala w Sserbſkich Pasliſach cźo. 12. — Połkroma je ſaſchła mjes ſchparatym ſlotom ratarjow Jakuba Lehſy, Njeuczja, Lukaſcha, Michala Glawſcha a Jurja Statnika w Sserbſkich Pasliſach.

— **Tachant Hartmann** ſwjeczeſche ſloty meſchniſki jubilej. Hake minjeny měſac běſche ſtarenu meſchnikej ſpožčene, pſchi cźělnej a duchownej cźerſtwoſczi ſwoje 75. narodniny ſwjeczeſej. Wčera ſchtwórk ſmědźeſche ſo wažny jubilej ſwjeczeſej, tiž je jenož porěčko meſchnikej ſpožčeny. Tutoho dnja běſche ſo 50 lět minuło, ſo wón w tachantſkej zyrkwi ſakrament wužiwjeczenja na meſchnika dóſta.

— **Padufchſchiwo.** Dnja 14. oktobra 1931 wjeczor wot ½6 hač minjate ⅛8 hodź. je něchtó z diwora tudomneje pſchekwiſkeje ſchule muſaje ſydne koło ſnamſi „Seidel & Naumann“ kradnyć. Koło mějeſche cźorne kroſna a blótoſchtikatej, žolte ſwjena, vune wodźidło z cźerwjenymaj gummiſowymaj pſchimadlomaj, dwuramiſte wobſwětlenje „Bosch“, Torpedo-ſtamobil. — Wo wěſowne ſdźelenja proſny kriminalne woddźelenje w Budyſchinje.

S **Malejschez.** Naſcha naſtutowanja a wupoſczelenja wotmě wčera ſwoju wuſadnu hłowninu ſhromadźiſnu. Něhdźe 220 ſobuſtawow z 320 běchu pſchitomni. Shromadźiſna bě ſa wobſtaſcze roſſudźaja. Shromadźiſna roſſudźi ſo jenohłóſnje ſa dalſche wobſtaſcze a dokładne wuſtrowjenje. K tomu ſo roſſudźi dotalny podźěl je 100 na 400 hriwnow powyſchiċ. Saſkojiniju ſwjatka ſaſkich druſtwow ſu w poſlednich njedźelach hromadźe z pſchodſtawſtwom wſchě žadaſtki a dołhy druſtwa ſeſtajeli. Wſchě nětkaſ dźělomne žadaſtki ſapiſchachu jako ſtuhſone (bjes toho, ſo bychu to wopraſowdźe byle). Tak naležčiwu pſches 100 000 hriwnow dźělomnych žadaſtkow. Njeje wuhladnjenu leżownoſczu pſchi Hucźinjanſkim dwórniſczu ſtajichu jenoż z 12 000 hriwnami do bilanzu, haczrunjež je wěſche ſwoje 30—40 000 hriwnow hódna. Jenohłóſne roſſudźenja ſhromadźiſny ſaſtupuju ſwjatka, wobſeje k. hłowny direktaŕ dr. Krjeczmar, i wulkim ſpokojenjom witachu a dachu k wědźenju, ſo je nadźija na wulku pichtpomoz (50 000 hr.) i wěſteje ſtrony nimale wěſta. Sdźělachu ſtawam ſo pſchi poſdźiſchich wunoſchkach druſtwa nětko pſchiſpłaczene podźěle jako ſarunaja abo wuplaczja, je-li dale w druſtwje woſtanu. Čłi, kotříž wuſtupja, dyrbja 300 hriwnow dopłaczicź, ale na wróczoſadanje pjenjes ſa poſdźiſche cźaſy prawa ſłubja. Dale jenohłóſne wobſamknychu, ſo ſa naſtate ſchkodowanſki ſtarego pſchiſpłaſtwa dźerżeć, tak daloko hacź na to ſwoje ſamoſtnoſczeje ſměje. Se wſchěch rozpominanjow i jaſnej wěſtoſczu wuſkhadźeſche, ſo na dań datym pjenjezam absolutnje žaneho ſtracha njechroſy. S doraſom wuſčěhnychu nadobom ſnaježo naležnoſcze, ſo ſu naſtutowaniſke pjenjezy wěſčiſche hacź doma leżo, abo na nětkaſej gmejnſkej abo měrchcźanſkej naſtutowarni. Jenohłóſnje ſo ſhromadźiſna roſſudźi, ſónu poſtajene nadhódnoſczenje dowjeriſtich naſtutowanych pjenjes tež dale płaczaze woſtajeź. Shromadźiſnu wuſnamjenjeſche duch pſchesjednoſcze a ſolidarnoſcze. So by druſtwo w poſtnym měrje mohło ſwoje wuſtrowjenje pſchewjeſeć, roſſudźi ſo ſhromadźiſna jenohłóſnje ſa ſtudniſke wuſtnanſke jednanje. Sa dowěrnikow namjetny knjeſow Scheku a Lipeza i Maleſchcz. Do pſchedſtojnſtwa wuſtwolichu ſo i wulkej wjetſchinu hłoſow ſk. Krjeczmar (ryczerſkubleriſti najeſt w Brětnju, Kſchiżank ſa ſliczbowarja (je tóżo wołtkódnu wjedomoſt), a pſchiſtojnikow Hilbjeiz i Hucźinu a Garbaŕ i Hlink. Do dohladowaŕſkeje radu powołachu jenohłóſnje ſk. Heleſcha, kubleria, Otu Sſykoru, kubleſkeho najeſta, Schloſſarja, wojnaŕſkeho mſchtra, Czecha, pjekaŕſkeho mſchtra, Lipeża, hoſczenzarja, wſchitkich w Maleſchczach a pſchekupza Bartha we Brětnuzu. Se ſkowami dźaka na ſaſtopnikow Swjaſa a reviſora k. Měta (Sserba), ſtóżeſi ſo roſſudna a wopomnjenja hódna ſhromadźiſna. (Dźenſa pſchiniježu nowiny powěſeć, ſo ſtaine knjeżeſtwo fond wo 100 miliſonach hriwnow poſtaji, ſo by ſo i njeho cźerpjazym druſtwam pomhało. Maleſchanſka naſtutowarnja ſo njeſtróži puczu wuſtrowjenja w poſtnej ſjawnoſczi naſtupicź a njeſoſtaŕ wottſchaſcź.)

Se **Schunowa.** Sobotu dopołdnja padnyſchtej malej dźěſczi jeneho tudomneho wjeſnjana do woteſwrjeneje hnójnjizoweje jamy tudomneho žiwnoſczerja Sch. Powozni ſtuhodźa dźěſczi i jamy wuczahnychu. Dźěſczi běſchtej ſo ſtraſchnje wuſtróżałej, hewak pak ſo jimaj žaneje ſchkody njeſta.

S **Pěſkez.** Puczowaze radupodawanje maczerjam budźe wutoru 20. oktobra 1931 pop. ½3 hodź. w Pěſkezach a w 4 hodź. w Sserbſkich Paſliſach. Radupodawanje w Sserbjanach tón ſamy kuſcź wupadnje.

S **Kulowa.** W nozy k ſrjedźe ſo w Kulowje ſaſo paleſche. Wokoło 1 hodź. běſche na tutej Pabitej blidarńe na Haſchkej dróhy i njeſnataje pſchicźiny woheń wudyrił. W dejſtach a drjewjowych wotpadkach namakachu płomjenja wjele zyroby. Mažiwne twarjenje ſo docźiſta wotpali. Maſchiny, blidarſki garat, nadoba w dźěle w blidarńi je drje ſo i wjetſcheho dźěła ſobu ſpalita. Wohnjowa wobora ruczje haſchcź pſchiſkwata. Na wopaſneho mſchtra Zomaka ſo wjerch ſtyhny a jeho ſtani, ſo dyrbjeſche lěkaſku pomoz pytaź. Pabſt i wohnjom jara ſchkodowaſe, dokelž ma jenoż ſnadnje ſaſwěſcenje.

S **Kleinowa.** Tudomne wojerſke pokrjebne towaſiſtwo wotmě ſwjedźenu njedźelu ſwoju kwartalnu ſhromadźiſnu. — Boja ſłužba w ſtarolutherſkej zyrkwi ſapoczina ſo w ſymſtim połłěcze mjito ½10 hakle w 10 hodź., potaklim wot hodźiny poſpódźicho. — Po naſymſtich próſtunach ſo tu 17. oktobra ſaſo ſchula ſapoczi.

S **Rychwałda.** Na tudomnych gmejnſkich honach wotmě ſo hoſtwa. Na njej wobdźěli ſo ſchěſcź ſtólſkow. Woni ſpoſtejachu 24 ſajazow, 8 karnikow, 6 ſurwotow, 2 bažantow a 4 dźiwje bołbje. Tutón hoſtwinſki wunoſchk móże ſo dobry mjenowaci, dokelž ſo hoſtwa jenoż na dźělu naſchich leżownoſczow wotmě.

S **Kruſchwicy pola Muſakowa.** Zandarmej ſo poradźi tu proſchersja ſajeź, tiž běſche nimo druhich wężaw też jedźnej kole kradnyk. Wón pſchepoda jeho hamtſkemu zudniſtwu w Wětej Wodźe.

Posedźenje předsydstwa a wuběrka Łužisko-Serbskeho Sokołskeho Zwjazka

11. oktobra 1931.

Z dypkom ¾11 hodź. witaše br. starosta Zwjazka wšěch zastupjerjow jednotow na posedźenje, rozłoži pričinu dźeseje přestawki w porjadnych zeńdźenjach. Dnjowy porjad njebě runje bohaty, ale jara ważny. K spočatkej poda br. starosta wobraz wo našej dźěławosći w zańdźenym času, kiž jewi kročel postupa. Potom rysowaše skutkownosć za přichod. Wuwi so nimoměry płódna rozprawa wosebje wo znutřkownej organisaciji župow. Předležachu tež přeprošenja, kiž so dźaknje přijachu. Rysowachu so poměry we wšelakich jednotach a poda so tak rjany wobraz skutka a přichodneho dźěła. Jednaše so też wo znjezboženju na Radwořskim zlěce. Br. starosta napominaše k najwjetšemu wobkedźbowanju předpismow při zwučowanjach. Dokelž so dnjowy porjad jara spěšnje dozrjadowa, móžeše br. starosta hižo w 12 hodź. z dźaknym a napominacym „Na zdar“ zhromadźizna skónčić. -ŕ.

Zjednoćeństwo Serbskich Žonow

zeńdźe so zańdźenu srjedu 14. 10. t. l. k swojemu porjadnemu posedźenju w Serb. kofejowni w Serbskim Domje w Budyšinje. Dnjowy porjad bě dosć bohaty. Předsydka witaše wšěch lubje. Přestawka we

Oceanski lětaŕ Johannsen zaso domach.

Přikład zbožownje wukhowaneho do Hamburga. Jeho swójbni jeho powitaju. Johannsen je swojeho synka na ruku wzał. Zbožownje wukhowani oceanskaj lětarjej Johannsen a Rody a Portugisa Veiga su so z parnikom z Ameriki do Europy wrócili. Domach w Hamburgu Johannsena wulka syła ludu powita.

zeńdźenjach je dłeša była, hač hewak, tola je z přičinu rjany počas a čas prózdninow. Zwjazk Słowjanskich žonow bě připosłał rozprawu wo swojej skutkownosći, kiž so z dźakom přija. Tutón zwjazk zarjaduje też sobotu 24. oktobra w Prjedy w Obecnym Domje w Smetanowej sali wječor we 8 hodź. słowjanski koncert, też serbskeje hudźby składby našeho mištra Bj. Krawca. Kurator serb. kruha poda rozhlad wo serbskich ferijalnych kolonijach. Zjednoćenstwo zhotuje rozhlad swojeje skutkownosće w lěće 1930/31. W času swjatoho adventa zarjaduje adventsku swjatoćonsć, na kotruž sebi wosebje přeprosy swojich mjeńšich a najmjeńšich, pak też serbske dźěći, kiž porjadnje serbske hodźiny w šuli wopytaju. Předsydka pojednа w tom nastupanju ze knjezami šulskimi wjednikami. Też lubje so přeprošа sokolata. Na tutom wječorku poskići so też serbske klankodźiwadło a pod Božodźěścowym štomom kóždemu dar. Po dojednanju wšelakich znutřkownych należnosćow skónči předsydka w 6 hodź. zhromadźiznu. Porjadnje so Zjednoćenstwo nětko zeńdźe stajnje kóždu druhu srjedu w měsacu. -ŕ.

Wusudźenja

Krajny šul w Budyšinje.

Sjawnje přichwalbny běše we swójim z mašchinu pisanym komunikatiwnym cźahopišu nježenjeny šulaŕ Alwin Richard Weßner z Delnich Pózdowow, tiž běše tohoŕ z radu sa ludźi bjes dźěła. W privatnej štóržbje Bistopcźanski hamtski šudnik Weßnera k 10 hriwnam pjenježneho kłoštanja abo 2 dnjomaj jatby sajudźi. Na jeho powołanje też krajny šud kłoštanje njepschemėni.

Budyšći hamtski šud běše žiwnoſczerja Michala Cźemjerju z Wutoleźa wuwinowaŕ. Cźemjera běše wobſtorżeny, dokelž je ſo ſ žiwnoſczerja Pětra Schoſtu z Nowjeho Luſchcźa pſchi tradnjenju lepił. Schoſtowe powołanje pſchecźiwo wuwinowanju ſo łacźiny. Wſchitke Cźemjerowe wuſkłt a wudawki ſo Schołcze napołožichu.

Priwatnu ſtóržbu a napſchecźnu ſtóržbu dla ſtſchiwdźenja mějeſchtaŕ wikowarka Jenny dźěl. Schlechtowa rodźena Thränk a mandźelſka żeleſnikeho dźěłacźerja Emma Sſiwanjanka ſ Budyſchina. Wobě ſtej w njepſchecźelſtwje žiwej. Schlechtowa běše pjecža 13. febr. 1931 na Wyſokej haſy hroſnje naſwarika a tamna je Schlechtowu pjecža mandźelſkwołamarku mjenowała a ji wumjetowała, ſo je ſwojeho muża ſajěbojecźicź ſpytała. Budyſći hamtſki ſud běše Schlechtowu wuwinował a Sſiwanjanku k 2 njedźelomaj jaſtwa ſajudźił. Wona ſo pſchecźiwo wuſkudej powoſa. Pſchi nowym jednanju iđoſče k wótrenu wurěcźowanju mjes žonomaj. Sſud łacźiny powołanje Sſiwanjanje.

Z Łužicy

* S **Horjejo Kumwałda.** Njedźelu popołdnju dwěletny ſynk tudomneho wobydźerja Korle Hóbny pſchi ſkrajkanju do wjeſnje cźěli padźe. Swoprědka to dozwla nichtó njepytny. Hakle pſchihpadnje ſo ſtuhodźa dohladachu, ſo dźěćco po cźěły płuwa a jo wukhowachu. Dźěćco njemějeſche hižom wjazy žaneho žiwjenja w ſebi, tola poradźi ſo wuczerjej Schönje, dźěćco ſ wožiwjenjeſtimi pospytami ſaſo k žiwjenju wróćicź.

* S **Wjaſonjy.** W nozy k ſrjedźe pobychu paduſchi w delnjej wſy pola wóſom małych ratarjow. Kradnyku tam wſchelaku zyrobu a też pjenjeſy. We wſchěch wóſom padach paduſchi delnje wokno muſtorcźidu, pſches njo do twarjenja ſalěſchu a w twarjenju wſchitko pſcherychu. Sſu ſnadź to cźi ſami paduſchi, kotříž ſo poſledni cźaſ w blížſchej a dalſchej wokolinje do twarjenjow dobywachu.

* S **Biſkopicz.** Biſkopcźanſke wokrjeżne ſadaſke towaſtwo wuhotuje pſchichodnu njedźelu w „Sſłónzu“ po dołholetnej pſchestawcy ſajo wulku ſadaſku wuſtajenzu. Pſchi łetuſchim dobrym ſadowym wunoſchku budźe wuſtajenſke jara bohata na wuſtajenym ſadże.

* S **Weickersdorfa.** Zandarmſtwo je wuſkłedźiło, ſo je ſ cźahom pſchedźěženy muſkł (wo podawku wcźera pſchahtny) 30letny wożenjeny ſamkaŕ ſ Bunzlawy w Schleſiſkej. Pſchejedźena žónka je 24łětna ſkujobna, tehorunja ſe Bunzlawy. Wonaj mějeſchtaj ſobuſtawſki wobhlad a běſch-

Před 15 lětami hiśće w tołstym ślewjerju — dźensa w športskej drasće.

Turkowski žónski wotrjad lohkeje athletiki. Też do Turkowskeje, hdźež před 15 lětami hiśće žana žona bjez ślewjerja na hasu njestupi, je duch nowocźaſneho športa zaćahnył. Kaž holcy w Europje zaběraju so też młode Turkowki dokładnje z lohkej athletiku a nadźijeja so, zo budźe na mjezynarodnych turněrach bórzy so runać žónskim druhich krajow.

toj so hižom sohwri dny j Bumlowy shubitoj. Wutoru bischtaj so cjahom do Bischofic, pschichtoj a potom do Weidersdorfa dźiwaj. Hdźej so hordźenju powolchtoj. Tam so wjecjor wokoło 1/8 hodź. wotlatischtaj wudawaje, so chcetoj do Dyrjejan jěcź. Staj pat pschi Jeseniizy j Wuttej Sortanje schtoj a staj so nědźje kilometer wot Weidersdorfskeho dźiwnischcja sdalenej, najsterje po polnoźy cjahej pschejcej dalej. Jeju cjěle dowjedschu do cjelowanje we Wuttej Dyjerwizy. Muž sawostaji ženu se schtyrmi dźěćimi.

Nakładny auto pschi cjahanju wunderowanskim.

S Rychbacha. Sdarjerne njeschoże sta so hrjebu popołunju wokoło 1/4 hodź. na drohi mjez Markersdorjom a Rychbachom. Pscha wulej jěsoje sdorjelschtaj wanderowaj na hoffe mjes cjerjenym wozom a pschiwuschcham. Spinaš na pschiwuschcjaku dyrjeje zimej žołujcej wobrazcź a tak jedyn j njeju runowanku schabi a dele padże, so jema koła wutrobno a hlowu pschejdźecha. Sujesdożeny morwy leżo wosta. Wón je 21ětny dźěłaćer Kobjela je Hindenburga w Hornjej Schlezyjskej.

* **Se Shorjelze.** S wopaczným wozitokom padje wutoru popołdnju starschi knjes j drohowjeje železnizy. Sujesdożeny, tiž je Shorjelze njeběsche, so pschi njesdożiwnym padnjenju khetro na jadnjej hlowje schani. Djelacjerjizy samaritojo poskicjachu jemu prěnju pomoz. — Serjedu dopołdnja so pschi Hórkej dróhy schokatny pósłowy auto powročźi. Sdobujěsdjerjej so pschi padnjenju ruka schama. — Cjěžke njeschoże sta so wutoru dopołdnja pschi schenjšim turnerje nemschkatneje waboty w Lschwizy. Jasta pschestoczo padże tón a jedneho, hejtmana R. kruch po jemi schobwlecjejsche. Hejtmanej so rjap schama a jeho se sanitetnym autom Czerwjeneho khižża do Shorjelskeje měschčanskeje thorownje dowjesechu. — Serjedu rano wokoło 6 hodź. wobwěsny so sa durjowu ruczinju w swojim bydlenju 31ětna mandželka Helena Taubina na Salomonskej dróhy 14. Wona je sebi pjecźa w cjeźich myslach sjiwjenje wsala.

* **Se Shorjelze.** Koż pjenchmy, běsche so je Shorjelskeho sudnistwa sjastwa thlostarz Wunich wudobył. Jeho pat hórjy sasso na tudomnym Dyjeżdżanskim nam. sajachu. Po swojim cjekanjeju j sjastwa je so Wunich tózdu nóż do khlódnizow w schreberskich sahrodach dobywak a sebi j kradnjenym zivilnu drastu wobsterak. Schtwórtk jeho nědźuschi sobujaty w jenej cjichej spjelnu. Wunich pak spytanje justicje wuczekowcj a pschelěje cjekajo nětkole plotu. Tola hórjy jeho sasso bosahnychu.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro** sa jutrischnu sobotu. Budźe trochu mitische wjedro. Tola so pomjerjuje a j mjeschanki k mihanju dóńdźe.

* **Hdyž policija w Kamjenjej schtwórtk jene bydło na Planitzkej dróhy pschepytowasche,** jena 31ětna pinczanje bjes sluzby se 4. hejtkeda na brahu stozi, bjeź i rosbitej hlowu mórwa leżo wosta. Pschijimja samomordarstwa njeje znata.

* **Na omnibusu,** i kotrymž so hrjebu wuczerki i němsteje Schwizy do Freiburga wjesechu, so wobruč pukny. Omnibus so pschecjisnu. Jeho wjednik a schtyri wuczerki pschi tym zjiwjenje shubichu, druhe wosoby so khro wschě tranichu. Nekotre i nich thrbjachu so do Freiburgskeje thorownje lowjecź.

* **W Sdeinskich Alpach pola Innsbruka** su kojesowej kudenja Wolfa i Lignizy namakali. Wolf bě so w Alpach w julizju 1930 Pucźujo, so sjutbił.

Swóibne powěsće

Semrěli: Pawol Schérz, thachlerjowi w Buschinje, 58 lět, khowanje budźe jutre sobotu pop. 1/3 zhodź. wot Jerowańskeho domu na Kamjenskej dróhi 10. — Katarina Eberlowa rodź. Sprungerz w Budyschinje, khowanje budźe jutre sobotu pop. 1/4 hodź. na Tuchorskim pohrjebnischcu. — Jan Kochta, kolijowy wuhibowar na wotp. w Lubiju, 82 lět, khowanje budźe jutre sobotu pop. 1/3 hodź. — Bjednik August Röthig w Lubiju, 72 lět, khowanje budźe jutre sobotu pop. w 2 hodź.

K powalenju knježerstwa w Spaniskej.

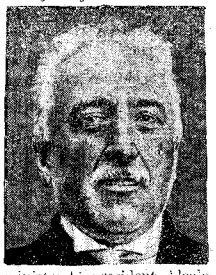

Spaniski ministerski president Alcala Zamora je z cyłym swojim knježerstwom wotstupił po wobzamknjenju, zo maju so Jesuitojo z kraja wuhnać.

Don Miguel Maura, dotalny spaniski zamórkowny minister, kiž wotstupi protestuje přeciwo cyrkwinskemu zakonjedawarstwu.

Dotalny wójski minister Don Manuel Azana, wjednik radikalnje lewicy w Spaniskej, je wutworjenje nowcho knježerstwa přewzał.

* **S Drježdżan.** (Samjertny skok j mosta.) Wutoru rano skoči dźěła holza je samomordarskim wotpohladom i starschicho mosta do boka Prižnizy. Njeskowowano je hnydom morwa. Sa pschičinu maja liubościnske horjo.

* **Wimale 11 milijonow wobydlerjow w Newyorku.** Newjnje „Newyork Herald Tribune“ pische, so wobydlerstwo Wulke-Newyorka 10 901 000 duschow wuczinja.

Towarstwowski powěstnik.

Bukecy. Jednota „Sokol“. Sobry zwonja dźensa pjatk, bratra jutře sobotu.

Bukecy. „Radosć“ spěwa njedźelu 18. t. m. pop. k wjerowanju w Božim domje. Zhromadźimy so w 2 hodź. na wosadnej zali. — Spěwanje srjedu 21. t. m. wupadnje. Dirigent.

Drježdżany. Tow. „Čornobóh“ ma 17. 10. wječor we 8 hodź. swoju zhromadźiznu na Christianskej dróży 22. Najwatrobniši dźak tež wšem Serbam w Budyšinje, we Łužicy, kiž nas při našim 42. załoženju swjedźenju z jich wopytom počesćichu.

Hodźij. Jaromér Imiš“ znjeje njedźelu 18. 10. pop. w 4 zhromadźiznu a přednoškom našeho župana Kječmarja z Budyšina. Přińdźe wšitcy a přińdźe prawje wjele kosći sobu. Dowérnicy. wšem sobustawam. Předsyda.

Khrósćicy. „Wenizna“ ma njedźelu 18. winowca wječor pola Mjenec měšanu zhromadźiznu.

Rakecy. „Lipa“ ma njedźelu 18. winowca pop. w 3 hodź. wažnu měšanu zhromadźiznu. Wšitkich lubych sobustawow wutrobnje přeprošuje předsydstwo.

Spěw. kupka „Lumír“ spěwa wutoru, 20. t. m. pop. w 4 hodź. w Serb. Domje při swjatočnosći k wopomnjeću našeju wótčinow (far. Urbana a Domaski). Spěwarjo zeńdu so 1/4 hodź. z dypkom we hosćenu „Zum Echten“ ke krótkej pruzy. Přińdźe wšitcy. Noty! Po možnosći čěmnu drastu. Luby postrow!

Bj. Krawc.

von 11.50 Mk. an

HUGO PACHALY

VOR DEM SCHÜLERTOR

293 jězdnych kołow

předach bižo lěsa. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo móžeće też Wy pola mje jara přihódne kupić. Wulki wubjerk. Najnižše płacizny.

J. Schieback, na Mužakowsk. drózy 4

Wobkedźenje moje wustajeńske wokna na Hornčerskej hasy 18
Předawanje jenož we hłownym składze na Mužakowskej drózy

Smoła

za kałowe sudy!

Bukečanska drogerija

Měrćin Šudak

Wulka dźelba rjanych a tunich

mantlow a wobłokow

je znowa dóšła

w Budyšinje na Žitnej hasy 7 **W. Häcker** měje Otto Hartmann

Prošu wobkedźbujće moje wukładne wokna

Walter Rinnelt

na Kamjenin. hasy 17 **w Budyšinje** při bolcu „Krony“

wosobny frizer za knjezow, knježny a knjenje

zhotowja wše włosowe dźěła, kaž wotwitłanje po ważnju bubiskim a pažskim (Bubi u. Pagenköpfe). Najwjetši skład wšěch toiletowych tworow / Připraw jenje towarstwowych a dźiwadłowych, njewjesćinskich kaž też kwasnych frizurow. Najspěšniše a porjadne poslużenje. —

Wosebity dom cigarow a cigaretow

Waš elektromotor

spuščomnje a tunjo wuporjedźam. Derje wupruwowane broncowe kładźenje

Max Büttner

metałowa lijeńnja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolskej hasy 8

5000 hr. so na ratarstwo

2000 hr. wupožčenja

Mak. Kječka blizko Budyšina je na předań

Prawny bjuro MUCKE

w Budyšinje Mittgasse 21

Telefon 3217

Rěčin serbsce.

Nawětki w Serb. Now. maja wulki wuspěch

Handrij Strumpa

w Budyšinje

na Róžowej hasy 15

poruča

meble

a polstrowane twory

Sym Serbi!

Serbske tačele

(Gramofon Platten)

nan na składze

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Nakupowanje kóžkow

Wobdźěłanje kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty

Leunerec běleńje

na Garbarskej hasy 4

na Sprjewinej hasy 2

Gardiny, rolleaux

vitraže, kromki, canki, linoleum, běhaki m 30 pj. přikrywy na sofy, divany a blida jara tunjo

I. Würker geb. Erler w Budyšinje

na Zwonk. Lawsk. hasy 10

Spóznaju khorosć z rukow. wjeza a wóča a z wołow.

Wše hojeńske masaže hiropatnija. — Wothladanje z hojeńskej magnetopathiju

Melanie Harnisch w Budyšinje na Pósstowym namješ. 44. — Wšědnje 9—1 a 4—6 z wuwzaćom srjedu popołdn. a.

Nowe a rjedane

meble

a wutykane wěcy

kóždeje druhiny poruči

Fr. Wenzel

jenož na Hornčerskej hasy 11

Też na wotpłaćowanje

Přiloha k čisłu 242

SERBSKE NOWINY

Piatk, 16. oktobra 1931

Wuzynk Němskeho tydźenja w Budyšinje

Sćrjedu wječor wotmě so w „Krónje“ doskónčny wječor Němšćeho tydźenja w Budyšinje. Sale běšće tej wobej poknje wobsadźenej. Něhdźe 800 wožobow wobdźěli so na zwjedźeńšim wječoru a běše so ja dołhe blida seźydało. Poskići so rjany a bohaty program. W běhu programma wojźewichu so też **wunoščki napischemo pytšenja wukładnych woknow.** Wone su ješćehowaze:

Čejsne myto města Budyšina (krystalowu vasu) dosta Ernst Lehmann, wobchod kolonialnych tworow; myto Měšćańskeje a šlatneje banki (wolijowy wobraz) Friedr. Lieber (mydłarnja); myto Budyšeje piwarnje (taflowy naštawk z krystala) Alfred Vogel (manufakturne twory); myto wumělšeho molerja Krause-Dšen (wolijowy wobraz); Moriz Eckhardt (instalatěr); myto swjatła žónskich towarstwow (krystalowu vasu) Richard Jannasch (konditor); myto Budyšeho dźenika (łoźejowy jerwiš) Wellerez kniharnja (Stark); myto wobchadneho towarstwa (drjewjanu figuru) Hellwig a Schönhohm (konfekcije); myto Edeka (kurjerski jerwis) M. a A. Jocher (papjerowa wikowarnja); myto wumělšeho molerja Friedmanna (wolijowy wobraz) Martin Bartsch (kolonialne twory); myto wokrjesneho zadarskeho towarstwa (krystalowu karafu) firma Bokelmann (manufakturne twory); myto tekstilowcho drobnowikowarstwa Rańšeje Sakseje (blidowy pokrow) Hans Eckhardt (instalatěr); myto Budyšskich nowin (krystalowu karafu) Arthur Flegel nazł. (kožuchowy dom); myto swjatła za pschemyšlo a wumyšlo (bowlu) Jurij Hermann (papjerowy wobchod); myto Augusta Nowaka akc. tow. (vasu) Rudolf Lehmann (konditor); myto towarstwa puczowanych pschekupzow (kofr) Jurij Ritsche (kolonialne twory); myto pschekupskeho towarstwa (bity wobraz) Karla Preißer jun. (kolonialne twory); myto towarstwa puczowanych pschekupzow (puczowarski pschikrym) Paul Strobel (pišańske twory); myto rataršeje komory (bity wobraz) Otto Sachse (kolonialne twory); myto towarstwa hospodow (damastowy taflowy rub) Richard Neumann (zigarowy wobchad); myto nakrajneho swjatła hospodow (kaschcej jejow) Alwin Pech (schewski mischtr); myto Budyšskeho hoscjenzarskeho towarstwa (bity wobraz) Jan Schaaf (manufakturne twory); myto Pschemyšlowcje banki (łoźejowy jerwis) Gustav Siegel (klampuarski mischtr); myto pschemyšlowcho towarstwa (kofer) Ernst Günther (wolmjane twory); myto pschekupskeje jednoty (puczowarski pschikrym) Martin Bulnheim (kwětkowy wobchod); myto tapezěrarskeje dyrbjeńskeje jednoty (łoźowy nakład) Robert Galle (kwětkowy wobchod); myto jednotoweho wubjerka (swinjaze pjeźo) Adolf Beckert (bandagist); myto sahrodniskeho sjednoćenstwa (sadowy korb) Paul Otte (konfekcije) samžne myto Paul Pötschke (kolonialne twory).

Čejsne pschipósłanca dostachu: Clemens Schmidt, **meblowa fabrika;** Alfons Schauseil, **konfekcija;** Kunela, butrowa wikowarnja, Paul Leidler, haptykar; Aug. Krawcjik, kolonialne twory; Weinelt, konditornja; C. F. Dietrich, kolonialne twory; Paul Rostock, kwětkowy wobchod; Erich Tröger, mydłowy wobchod; Paul Kristeller, wobucza; Arthur Reichardt, zigarowy wobchod; Wilhelm Seifert, konfekcije; Louis Wagner, žymjenjowa wikowarnja; Johanna Brückner, friserstwo; Richard Neumann nazł., kolonialne twory; Moritz Weiser, papjerowa wikowarnja; C. C. Fiebiger, drastowe tkaniny a schatny; Anna Tröger, ručne dźěła; Walter Voigt, żeleźowa wikowarnja; Otto Heber, pjerjowa wikowarnja; Karl Mitbauer, schatowy wobchod; Ernst Went, schewski mischtr; Anna Kunack, kolonialne twory; Hermann Kurio, kolonialne twory; Richard Paul, elektrotechnifski wobchod; Oskar Butter nazł., worzlowe twory; Herbert Rudolph, pschedeschćenikowy wobchod; J. Wenk, měšćel Korla Opitza, kolonialne twory; Fritz Henker, papjerowa wikowarnja; Aron Jakobsohn, wobucza; Karl Albrecht, instalazije; Guido Reiche, juwelěr; Karl Lohse, instalatěr; Kurt Martin Richter, hrajkowy wobchod; Düresti dom (Klimte); Bruno Grellmann, frišer; Martin Jähne, schewski mischtr; Ewald Jakob, kolonialne twory.

Cyrkwinske powěsće

20. njedźela po swj. Trojicy, 18. winowca 1931.

Z Budyšina.

W Michalskej cyrkwi změje farar Kapler rano ½8 hodźin němske Bože wotkazanje, farar Tišer ½9 hodź. němsku a ½10 hodźin serbsku Božu službu.

Krajnocyrkwinske zjednoćeństwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6.

Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći, wječor njeje žana zhromadźizna dla wobdźělenja na misionskim wosadnym wječoru w Tuchořskej cyrkwi. Štwórtk wječor we 8 hodź. bibliska nutrnosć.

Sotra Emma změje póndźelu wječor ½8 hodź. we Budestecach čo. 25b biblisku nutrnosć za žony.

Zjednoćenstwowy wothladar Zimmermann změje biblisku nutrnosć njedźelu pop. w 3 hodź. w Rozwodecach, póndźelu we Wulkej Hartawje, srjedu we Arnsdorfje, štwórtk w Budyšinje a pjatk wječor ½8 hodź. w Hornjej Hórcy.

Z Barta.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbsko a dop. ½10 hodź. němske kemšenje (knjez farar Krawc z Hrodźišća).

Z Budestec.

Rano ½8 hodźin změje farar Bójc němsku spowědź, dop. ½9 hodź. farski vikar Bättger **němske a** w 10 hodź. serbske předowanje. Zběrka za cyrkwinsku nuzowu pomoc. Pop. w **2** hodź. změje **farar** Bójc kemšenje za dźěći 5. hač 8. šulskeho léta. — Póndźelu wječor we 8 hodź. zwučowanje z pozawnami. — Wutoru wječor we 8 hodź. změje farar Bójc biblisku nutrnosć w młodźinowni. — Srjedu wječor we 8 hodź. bibliske rozrěčowanje křesć. towarstwa młodźenceow.

Wo wulkim zwučowanju plunoweho škita w Mnichowje.

Sanitetnicy nošа prječ „z plunom zajědojcenych“. Wěstotne a wukhowarske organisacije města Mnichowa zjednoćichu so w Mnichowskim Dantowym stadionje k zhromadnemu zwučowanju přeciwo plunowym nadpadam, tutemu wulkemu strachej přichodneje wójny. Při zwučowanju wobkedźbowachu so wšitke wěstotne, škitańske a wukhowańske naprawy, kiž budźa w přichodnej wójnje trěbne.

Měrćin Nowak-Njechorński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

W Gružu z čaha wuležemy. Gruž je přistaw a tak rjec předměsto Dubrownika. Wotedamy swoje kofry a wačoki na dwórnišču. My, kiž hižo znajemy Dubrownik a jeje rjanosć, njemóžemy so dočakać wokomika, zo zaso wuhladamy tuto bajkojte město. Wjednicy dyrbja nas wjesć po měsće, ale ja so njemóžu zahorić za tajke wašnje přehladowanja města, hdyž sy wotwisny wot wole wjednika. Tón će skok dale wjedźe tam, hdyž by chcył rady hišće přebyć khwilku a tón će na wostudłym městnje dračuje ze swojimi historiskimi wukładowanjemi. Tuž so skradžu zhubju, zo bych sam dundał po měsće.

Dubrownik je kolo wokolo wobdaty z wysokimi, krutymi murjemi. Niže mócneje wěže Minčety stupju po skhodźeńkach do hrjebje stareje twjerdźizny, hdźež kćěja z różowym kćenjom bobkowicy (oleander). Před wrotami wita relief serbskeho krala — wuswobodźerja Pětra Karadźordźewića, stworjeny wot mištrowskeje ruki wulkeho Meštrowića. Zady wrotow maš runu dróhu „Placu Kralja Pětra“, kotraž je wša ze šěrokimi kamjeńtnymi plečicami plestrowana. Cyla dróha so w słóncu kupa, tysacy čornych murjeńnikow wrěšći nad njej horjeka w módrym powětře. Žadyn awto, žane motorske kolo njeskazy ze swojej haru měr a harmoniju teho města, žane z tych wozydłow njesmě přez wrota Dubrownika.

Dubrownik je raj za wumělca, za znajerja a česćowarja rjaneje architektury zašłych lětstotkow. Twoje wóčko so wokřewi nad studnju Onofrija. Je to krasne dźěło z 15. lětstotka. A njewidźiš, što maš sej najprjedy wobhladać, što najbóle wobdźiwać, město će zabiwa z nadbytkom swojich překrasnych pomnikow, wutworow wumělcow zašłych dobow. Hładku nahu murju Franciskanskeje cyrkwje debja dźiwnokrasne gotiske wrota. Překrasna je też stara pjenjezarnja na narańšim kónču wulicy. Maš tam zwonicu a potom swětoslawny, přepyšny „dwar“, w kotrymž přez lětstotki bydlachu a skutkowachu zemjanscy wjednicy mócneje wikowanskeje Dubrowniskeje republiki. Před krasnosću tutoho twarjenja zhubja so barokne cyrkwje, natwarjene po wulkim zemjerjenju we 18. lětstotku.

W Dubrowniku maš začišć, zo je tu wěčna njedźela. Wšitko skutkuje tak swjatočnje, měrnje, spokojejcy. Też ludźo maju tu cyle druhi kharakter dyžli druhdźe. Hižo zwonkownje so to pokazuje. Je to tu jara zbožowna měšeńca romanskeje a słowjanskeje rasy, w kotrejž su so po zdaću přepłoćile jenož dobre wosebitosće, počinki wobeju narodnosći. Słowjanska rěč pak tu knježi hižo wot 15. lětstotka a słowjanska kultura tu tak kćěješe, zo bu Dubrownik we swojim času pomjenowany „słowjanske Ateny“.

Ludźo su tu wšitcy wysokeje, świžneje postawy ze šlachotnym wobličom. Kóždy rybak, kóždy přistawny dźěłaćer zda so či hyć jenož předrasćeny zemjan a holiča a žony zhorda stupaju a hladaju kaž wysokorodźene wjerchowki. Slawna tradicija je Dubrownićanam přešła do kreje a kosće ...

Zetkam so z bratrom Bučarom a někotrymi towarškami. Zhromadnje dundamy po měsće.

Přez Pločanske wrota stupimy won k staremu přistawej. Tutón bě něhdy žórło bohatosće stareje překupskeje republiki. Wottudy horde, pyšne łódźe wupluwachu na módre morjo. Dźensa je tu pomérnje čicho. Za wulke parniki je přistaw w Gružu. Tu jenož někotre płachtate łódźe a rybařske čołmy so čumpaju na zelenej wodźe, ke kotrejž žołte murje twjerdźizny, kiž přistaw z tšoch stron wobdawaju, rjany kontrast tworja ...

*

Před samym Dubrownikom pozběha so z módreho Jadrana dźiwna kupa — Lokrum. Nas wabi tuta samotna kupa tam, kiž zda so być zelena zahroda. Bórzy namakamy rybaka, kiž chce nas tam dowjesć na swojim čołmje.

Čołm so čumpa po módrych žolmach. Woda je módra kaž kóstrjanc. Štóž to widźał njeje, njemóže sej to ani předstajić.

Dołho njetraje a stupimy na kupu. Chcemy tu přebyć hodźinku, rybak ma na nas čakać. Je jara čoplo. Při brjozy je so zahnězdźił překlepany Dubrowničan, kiž předawa limonadu. Mam za to, zo tu wjele zasłužuje, přetož nima konkurency.

Cyła kupa je zarosćena z wěčnozelenymi kefkami. Khodźimy po wuzkej šćežcy nad brjohom morja, kotrehož módre žołmy na brjoh zwaha klisko-taju. Wokoło ta kefčina, kiž tak dźiwnje wonja. Khodźimy pod lawrjencom, trišla khłódkuje nam puć, tamón spodźiwny kefk, kiž nam dodawa žadnu, drohotnu žiwicu „mastiks“. Po cyłej kupje pak je wšo połne kćějatych myrtow. A tute pócćiwe pjeńki njejsu małe kefčiki, kaž je pěstonimy doma na woknje, ně, su to štomiki hač 3 metry wysoke. Tu wšitko rosće wulkotnišo, pyšnišo, bujnišo. Je tu też družina wrjósa, kiž jako štomik rosće. A jemu so zasy přidruža bobkowjenc z krasnym, truskalcojtymi płodami.

Tu a tam zasy šmotawe wonjate khójny z jasno zelenej jehlinu so měšeja do tych wěčnozelenych keraškow.

Krasno jow je, haj, wšitko skutkuje tak spodźiwno, je to kraj, kiž smy něhdy widźeli w sonach ...

A tola, wěčnje njebych chcył tu wostać. Wěm, zo by so mi tola zasy raz styskało za našimi bukowinami, za našej holu.

Njepytnješ skoro ani kwětki po zemi. Ani ptačka w halozach njespěwa. Jenož wěčnotajne šćerkotanje skopčkow će přewodźuje po puću.

Kupa njeje cyle njewobydlena. Hižo za čas starych Romjanow tu ludźo bydlachu. W srjedźnym wěku mniša jow klóšter założichu. W 19. lětstotku njezbožowny Meksikanski kěžor, arcywójwoda Maksimilian Rakuski sej tu pyšny hród z překrasnej zahrodu natwari, kiž potom wotkaza mnicham. Dźensa je tu statne lěkowanišćo za khipre dźěći.

Čas je so minył. Rybak na nas čaka ze swojim čołmom. Božemje, ty překrasna, bajkojta kupa we módrym Jadranjel

(Přichodnje dale.)

— Stwórtk wječor we 8 hodź. zeńdże so towarstwo młodych holcow.

Z Bukec.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, 1/9 hodź. serbske, w 10 hodź. němske kemšenje.

Zemrěł: Jan Günther, mandź. synk Richarda Noacka, wučerja we Worcynje, 2 dnjej stary.

Z Budyšinka.

Dopołdnja 1/11 hodźin je němske kemšenje w baracy w Přiwěcicach.

Z Hodźija.

Rano 1/8 hodź. zmjeje farar Wjczar němsku spowědź, farar Voigt 1/9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske kemšenje.

Z Hrodźišća.

Dopołdnja 1/9 hodźin so serbske předowanje čita.

Z Hućiny.

Dop. w 9 hodź. serbska a 1/11 hodźin němska Boža služba.

Z Khwaćic.

Dop. 1/9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske kemšenje, 1/12 hodź. dźěćikemšenje. — Póndźelu jako kermušny swjedźeń dop. 1/9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje. — Na woběmaj dnjomaj kolekta za wosadźine zamóženje.

Z Klukša.

Dopołdnja w 10 hodź. němske kemšenje. Pop. 1/3 hodź. towarstwo młodych holcow na farje. W 3 hodź. serbska Boža služba ze spowědźu pola Jurkec w Jatrobju.

Z Kotec.

Dopołdnja w 9 hodź. je serbske kemšenje ze zběrku (wosadny kantor). Pop. w 2 hodź. złoty kwas mandźelskeju wjesnjanosty Dießnerec w Žarkach w Kotčanskej cyrkwi (wosadny farař).

Z Łupoje.

Dopołdnja w 9 hodź. serbska Boža služba, 1/11 h. dźěćikemšenje.

Z Malešec.

Rano 1/8 hodź. serbska spowědź, 1/9 hodź. serbske, w 10 hodź. němske kemšenje.

Z Minakala.

Rano we 8 hodź. zmeje k. farař Křižan-Klukšanski němsku Božu službu.

Z Njeswačidła.

Kermušnu njedźelu rano we 8 hodź. serbske, 1/11 hodź. němske kemšenje.

Kermušnu póndźelu rano we 8 hodź. serbske, 1/11 hodź. němske kemšenje (k. farski vikar Böttger ze Budestec).

Na woběmaj dnjomaj zběrka za wosadnu diakoniju. — Srjedu pop. w 3 hodź. žónske towarstwo we knježim hoscencu.

Pokhowana: Hana Neumanka rodź. Nitschec ze Holešowa, 40 l., 6 m. a 15 dnjow stara.

Z Nosaćic.

Dopołdnja 1/9 hodźin němska, w 10 hodź. serbska Boža služba. („Njedźela nuzy".) Zběrka za nuzu we wosadźe.

Z Poršic.

Rano we 8 hodź. je němska spowědź, dop. w 9 h. němske kemšenje. Dźěćikemšenje w Poršicach je 1/11 hodźin za mjeńše a 1/12 hodźin za wjetše dźěći. 1/8 h. towarstwo młodźencow w Poršicach. — Pjatk wječer we 8 hodź. ma knjez zjednoć. wothladar Křižan biblisku nutrnosć w Bošecach.

Z Rakec.

Dopołdnja w 9 hodź. němske kemšenje (k. misijonar Krječmář z Drježdźan).

Z Wósporka.

Dopołdnja w 9 hodź. předowanje, k tomu přizamknje so hnydom spowědź a Bože wotkazanje. Zběrka. 3/11 hodźin kemšenje za dźěći (wosadny farař).

Z Wjelećina.

Dopołdnja w 9 hodź. němska Boža služba. Zběrka. 1/11 hodźin dźěćikemšenje. — Póndźelu na kermušnym swjedźenju: dop. 1/9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boža služba. Zběrka za naš Boži dom. — Stwórtk wječor we 8 hodź. bibliska hodźina (misijonar Krječmář z Drježdźan.

Z Wóslinka.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske, 1/10 hodź. serbske kemšenje. Kolekta. We 11 hodź. kemšenje za dźěći. — Wutoru 20. 10. wječor we 8 hodź. žónske towarstwo pola Haškee we Wóslinku.

Přilopk

* **Dalšne transporty lastojcźkow Wunšeho klótšchilu-žeho towarstwa.** We wojebitym lětadle je 1 Wina pón-dźelu była lastojcźkow do Konstantinopla přichilła a pšichcpjem klónčnem wjedrje na šwobodu puchcźena była. Bě jich 4000 ptačkow, tiž bě Wunške klótschitaze towarstwo tam pósłało. Někotre njeśju puchowanje přchětrałe, ale najwjetšich dźěl pichinóże derje šathowany a bórzy šnoschowaśche šo nad Słotym rohom k módremu njebju. Dalšne lětadło j 5000 lastojcźkami wočakuje šo j Budapešta.

* **Tragikomište njeśbože.** S wóporom zmjeńchnostruchłeho njeśbožowneho pšchipada bu narańchoprušti dźěłaczeŕ, tiž bě domoj jědźo na wósu žyna wušnyk. Domoj pšchišchedšchi, jeho wubudźichu. Wón teź to hnydom stany, bě pak pšchi žwojej mučnosćźi šabył, so je hišchće na wósu. Wón dźěšche runjewon a padny tak njeśbožownje j wósa, so bjes wědomja na šemi leža wošta.

Hospodarski rozhlad

Pjatk 16. oktobra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinju.

1 Dollar 4,188	100 pólsk złotych . 47,10
1 jendźelski punt . 20,43	100 čěskosl. krónow . 12,44
100 šwaje. frankow . 81,00	100 franc. frankow . 16,45

Teź w hospodarskich krutšach šu wšchěch wuceji něšto na statnej šiejm złożeny. Dźenša šo rozšudźi, hač dotalne statne kněježeństwo dale wotzjět śtata w horichcźet wobkhowa. Jenotźny kněježeństwo, mějoze dowěru wukraja, a tutkhwilne ju ma, móże dozpicź, to šo nasche hospodarstwo jašo brjoha pšchimnje. Mudraczłojo dźe wulke šłowa rěcźa, ale skutk rošsudźi.

Produktowe wiki běchu wčera dale měrne. Teź w produktowym wikowanju wočakuja, kak šo šejm rošsudźi. Wčera šo w Barlinje placźiny žita njepšichemněnichu. Zentnaŕ placźeshce:

	wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšeńca	10.65—10.80	10.65—10.80
Rožka	9.30— 9.40	9.25— 9.35
Nalětni ječmjeń	7.95— 8.65	7.95— 8.65
Nazymski „	7.55— 7.90	7.55— 7.90
Wowa	7.00— 7.40	7.00— 7.40
w termijowym wikowanju		
Pšeńca, okt.	11.57½	11.40
„ dec.	11.55	11.47½
Rožka, okt.	9.85— 9.82½	9.75— 9.77½
„ dec.	9.87½	9.73¾
Wows, okt.	7.60— 7.57½	7.55
„ dec.	7.67½	7.62½— 7.75

Wiki rěznjeho šotu wčera w Drježdźanach.

Cźelata běchu žadne, tuž je žiwičko kupowachu a placźiny pošupowachu. Šwinje mějachu mérne, bóle klapate wiki, tola na dotalnych placźinach wobšwarachu. Wiki w howjadach njeběchu rěcźow hódne.

Placźizny rěznego šotu na Drježdźanskich škótnych wikach.

15. oktobra

4 wol. 31 byk., 31 kruw., — telo., 449 ćelat., 33 wowc., 541 swini.

Placźizny za

ćelata: 1. —; 2. 53—58 ?. 48 52, 4. 40—46

swinje: (přez 300 pf. 53—54, 2. (240 50—52, 3. (200—240 47—49 4. (160—200 43—45, 5. 40 hač 42; rancy: 44—47.

Wiki w Lubiju.

		wčera	tydźenja
		pj	pj.
Butra	½ punta	63—85	80—85
Jeja	šłuka	11—13	11—12
Twaroh	punt	25—30	25
Kał, běły	punt	5—6	6
Kał, čerwjen	punt	8—10	8
Kał, wloski	punt	15	10
Kał, sydrojty	šłuka	10—40	10—40
Kolrabi	šłuka	5—10	10
Porej	šłuka	25	10
Korki, jěddźne	šłuka	40	40
Kał, nowy kisały	punt	12	12
Cybla	punt	10	7
Tomaty	punt	20	15—20
Prusniey	punt	32—35	30
Solotej	kerčk	5	5—8
Radiski	walčk	10	10
Rjetkej	punt	5	10
Čerwjena rěpa	punt	15—35	5—10
Pětršilka	walčk	5	5
Wino w kitkach	punt	20—40	20
Jabłuka	punt	5—20	5—15
Běrny, nowe	punt	3—4	3
Banje	punt	4—6	5
Bozanka	punt	8—10	10
Husy	punt	85—100	85—90
Pšeńca		10.00—10.40	10.00—10.30
Rožka		9.60—10.00	9.60—10.00
Nalětni ječmjeń		8.25— 8.90	8.25— 8.90
Wows, nowy		7.20— 7.40	7.20— 7.40
Běrny, nowe		2.00— 2.75	2.00— 2.75
Syno, nowe		1.75— 2.25	1.75— 2.25
Słoma, z maš. młóć.		1.00— 1.30	1.00— 1.30
Pšeńčna muka		19.00—20.00	19.25—20.25
Ržana muka		15.75—16.50	15.75—16.50
Pšeńčne wotruby		6.25— 6.40	6.25— 6.40
Ržane wotruby		6.25— 6.40	6.25— 6.40

Wiki w Khorzebušu.

Kowjale nijało punt 80—110 pj. (50—110 pj.), cźelaze 80—100 pj. (80—100 pj.), šłopjaze 1,30 hr. (1,10 hač 1,30 hr.), šwinjaze 80—110 pj. (80—110 pj.).

Měd w płatach punt 1,70—1,90 (1,80—1,90 hr.), jeja 13—14 pj. (12—13 pj.), butra punt 1,30—1,35 hr. (1,30—1,40 hr.), twaroh 30 pj. (30 pj.), łamy wošli litr 1 hr. (1,20 hr.).

Schćuki punt 1,20 hr. (1,20 hr.), karpy po puncźe 85 pj. (90 pj.). — Kury žiwe šchtuka 2—3,50 (2 hr. hač 3,50 hr.), hušy šarźene punt 95—130 pj. (95 pj. hač 140 pj.), kački punt 1—1,40 hr. (1—1,40 hr.), gorniki punt 50—150 pj. (50—150 pj.), karnikle 1—1,80 hr. (1,80 hr.).

Kolrabi šchtuka 20 pj. (20 pj.), morchej punt 10 pj. (10 pj.), buny 30—40 pj. (30—40 pj.), kał šydrojty šchtuka 30 pj. (30—40 pj.), kał běły šchtuka 10 pj. (10 pj. (10 pj.), kał wirsinkowy šchtuka 15 pj. (15 pj.), kał čerwjeny šchtuka 15 pj. (15 pj.), šolotej terčźk 5—10 pj. tomaty punt 10—20 pj. (10—15 pj.), zbóla 10—15 pj. (15 pj.), běrny zentnaŕ 2,25 hr. (2,25 hr.), gruńcźaŕ punt 30 pj. (40 pj.), kurjatka punt 30 pj. (25 pj.), prawki 70—80 pj. (45—50 pj.), šłowki 20—30 pj. — Ličźby w špinkach wošnamjenjuja placźiny na pšchedbydźeńšich wikach.

Šwinjaze wiki w Khorzebušu.

Pšichinjachu běchu 1232 prošatow a 198 běhakow. Wone placźachu prošata małe 5—8 hr. (4—8 hr.), grěnje 8—11 hr. (9—12 hr.), wulke 11—14 hr. (12—15 hr.), běhaki małe 15—35 hr. (15—34 hr.), grěnje 35—52 hr. (35—52 hr.), wulke 52—70 hr. (52—72 hr.). Wiki běchu schpatne. — Placźišny w špinkach šu tydźeńše pla-

Wiki w Kamjencu.

	wčera	tydźenja
	hr	hr.
Pšeńca	10.50	10.50
Rožka, nowa	10.00	10.50
Ječmjeń, nazymski	8.00	8.00
Ječmjeń, nalětni	8.50— 9.00	8.50— 9.00
Wows nowy	7.25— 7.50	7.25— 7.50
Pšeńčna muka	26.00—27.00	26.00—27.00
Ržana muka	16.25	16.25
Pšeńčne wotruby	6.50	6.50
Ržane wotruby	6.50— 7.00	6.50— 7.00
Syno	2.00— 2.25	2.00— 2.25
Słoma z maš. młóć.	1.30	1.30
Słcma k zasłanju	1.00— 1.25	1.00— 1.25
Běrny, běle a čerwjene	2.00— 2.25	2.00— 2.25
Běrny, žołte	2.50	2.50
Butra	1.40— 1.50	1.40— 1.50
Jeja	0.10— 0.11	0.09— 0.10
Husy, punt	0.85— 0.90	0.90— 1.00
Prosata	—	8.00—15.00
Běhaki	—	30.00—40.00
	pj	pj.
Kał, sydrojty	šłuka 10—40	10—40
Kał, běły	punt 6	7
Kał, čerwjeny	punt 8—10	8
Cybla	punt 10—12	10—12
Łoboda, jěddźna	punt 15—20	15
Zelerij (měrnik)	dula 25	25
Krěn	punt 60—70	70
Tomaty	punt 15—20	15—20
Krušwy	punt 5—15	5—15
Jabłuka	punt 5—15	5—15
Słowki	punt 25—35	25—30
Wino w kitkach	punt 15—40	15—40
Běrny nowe	punt 3—4	3—4
Kólrabi	šłuka 5—10	5—10
Morchej	punt 8—10	8—10
Radiski	walčk 6—8	6—8
Retchej	walčk 10	10

Placźizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotliwe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Placźizny po złotej hriwnje

	15. 10.	14. 10.		15. 10.	14. 10.
Pšeńca	213-216	213-216	rjepy	—	—
rožka	186-188	186-188	wolka	—	—
nal. ječmjeń	159-173	159-173	mórske łupiny	—	—
naz. ječmjeń	151-158	151-158	žołte łupiny	—	—
wows	140-148	140-148	feradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	7.3-32.3	7.3-32.3	lany wosušk	13,2-13,4	13,2-13,4
ržana muka	26.2-28.7	6.2-28.7	kocn. melasa	—	—
pš wotruby	10.7-10.2	10.2 10.4	br'roj. kruška	—	—
ržane	9.10-9.30	9.15-9.40	syno, 50 kg	1.81-2.37	1.80-2.30
raps	—	—	ržana słoma	0.65-0.90	0.70-0.90
hróch Viktor.	26,0-27,0	26,0 27,0	pšeńč. „	0.45-0.60	0.50-0.65
lane symjo	—	—	wowsna „	0.6 -0.70	0.60-0.70
pjeluški	—	—	ječna „	0.60-0.70	0.60-0.70

Ssudnišše powěšće.

Konkursowe powěšće:

W konkursu nad samožonjom firmy Pelz a Schneider w Budyšinje je šud dalšchu termiju na pjećk 4. 11. 1931 dop. w 11 hodź. do Budyšchina na šudnišwo šwołał. —

Konkurs šo wotewri pola: molerja Hermanna Scholty w Njeśwačidle, jarjadnik pšchekupk Christoph w Budyšchinje, termija 11. 11. 31 dop. 1/12 hodź.

a wikowáti Katy wwd. Scheidemantelki rodź. Schaafcz w Budyšchinje na Jerjowej haju 11, jarjadnik kuchowy pruhowaŕ Hans Bucher w Budyšchinje, term. 11. 11. 31 dop. 1/12 hodź.

Pšcheźadźowanja:

Šud je dyrbjeńskej pšcheźadźowanc 1. Jokuffej leźowniošće, na 22. 10. 31 postajene, a 2. Hejtmanej leźowniošće w Rakecach, na 29. 10. 31 postajene, šběhnyk.

Khěža j korzom leźownošće, šlinjaca cźěšli Hermanej Gustaw. Kapplerjej w Khelnje, hódna 9786,40 hr., wopalna pokkadnja 7500 hr. Pšcheźadźowanje budźe 3. 12. 1931 dop. w 11 hodź. w Budyšchinje na šudnišwje.

Saptšk samoložeńškeho prawa:

Fabrikšli dźěłaczeŕ Kurt Erich Bruno Zeij w Budyšchinje nima prawa na wuńwiwanju a šarjadowanju samoźenja swojeje mandźelskeje Marije Emmy rodź. Mičanez.

Ssudnišzy na pšcheźadźowanje

šobotu 17. oktobra 1931:

w Biškopizach dop. w 10 hodź. na šudnišwje: šchijaca maschina, wobras, muž. koło, žonj. koło, wschelake wobuća.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerj w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěšćki: G. Jurca w Budyšinje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec kubicišćerja, zap. dr, z w. rukt. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawčišći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny płećiwo sćěhwkam cełmeno znjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńce dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńca dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 243 — Budyšin — Sobotu, 17. oktobra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Brüningowy kabinet dobył

Namjety na wuprajenje njedowěrjenja płećiwo knježeństwu so z 294 płećiwo 270 hłosam wotpokazałe

Po horcych wutrjebowanjach je němski rejch sjednoćene namjety na wuprajenje njedowěrjenja płećiwo Brüningowemu nowemu knježeństwu ł 294 płećiwo 270 hłosam wotpokazał. 3 zapósłanzy hobu njehłosowachu. Do předka bě widźeć, so jenož mała liczba hłosow wo płichłosowanju abo wotpokazanju tosłuži. Tak je so stało. S jenož 24 hłosami žu so namjety na wuprajenje njedowěrjenja wotrjesyli. Za wuprajenje njedowěrjenja žu hłosowali: kommunistojo, wjetšich dźěl wjeznoho kuda; nazijazy, hobuštawowy němscy ludowje stronu, nazionalni sozialistojo a nowa 6 muži Hitlna sozialistiska dźěłaćerska strona. Wuprajenje njedowěrjenja žu wotpokazali: centrum, bajerska ludowa strona, statna (demokratiska) strona, konserwatiwna ludowa strona, sozialdemokratojo, hospodarska strona, khršćanjansko-sozialni, ludowi nazionalni a bayerski burski swjazk. Němsko-hannowerscy zapósłanzy so wothłosowanja wosteji.

S 577 zapósłanzow, ł kotrychž němski rejch wobsteji, je so 267 płichi wothłosowanju wobdźělił, to dopołnjuje, so žu so połsedne mozy zawołale. Tež namjetu njedowěrjenja płećiwo jenotliwym ministram, płichi kotrychž so němska ludowa strona wjazy njewobdźěli, so ł dźěla ł wuttej wjetšinu wotpokazachu.

*

Po wothłosowanju je němski rejch swoje połedźenje hač do 29. februara 1932 wotstorčił.

Druhi dźeń debattow w němskim seimie

Druhi dźeń debatty je płichodźiła němske ludowe strony, **Dingeldey, płichpowědźił, so němska ludowa strona njebudźe Brüningowy kabinett podpjerowaś.**

W njenje bayerskje ludowoje strony prałat Leicht žadaše, so ma so němska ponuz hnydom organisowaś. Wdyž pak so wona jenoś hakenkreuzleram a Stahlhelmarjam dawo, njima to ł fichesćijanskej ludowoju ł bliźchemu niczo njeźiniła. Prózujenjemi so wo darohmjenje mjes dźěłaćerjami a dźěłaćerjemi. Tomule darohmjenju pak so njedóńdźe, dokuł swojich dźěłodawarjow pjerduj z programom w formje ultimata płichińdu, kotremuž dźěłaćerjo potom swój ultimatum napśeśiwo staja. Rufowe wukazy njeźiwjeńdźa so k tomu wuźiś, so bychu so prawa němskich krajow framile.

Dr. Weber ł němśeje statneje (demokratiskeje) strony mjeńšeje sa dobre, so dyrbja němskonazionalni a nazionalsozialistojo w němskim seimie to saftupowaś, skoro so swojim wolerjam porjedźili. **K Harzburgskej Schachtowej rěźi praji:** Schtož hajeśa Schachta kaž je wot wjele lět śmaje, tón je so praśchał, kak móże jedyn prjedawdyśi prezident němskeje statneje banki taśe něśto samolwiś. Knjes Schacht je hižo lětsa 3. julija něśto podobnego w „Běłym Jelenju" w Drježdźanach dworal. Tehdy, schtyri njedźele pśed swoŕěśenjom Danatskeje banki, je rěkł, so hišćeze njeje žaneje banki widźał, kotraž je we hubjenych cźasach mohła hnydom swoje wupłaśenje dopjelniś, hdyž so něśto stanje, schtož ma so pola nas wozjawja. Tónle pokiw bě tak jasny, so jón wutrjoł hnydom prosyni a hnydom swoje pozcenti ł němskich bankow wróćo wza. Knjes Schacht chze ześi je wjedeni śrědkami śesćidnego pola ludźi dobyć, kotśi su jeho pśecy chcyli załalaś. Móžu jenož wjeź, so je Schachtowa rěź w Harzburgu łžykomuzlna była.

Wjeźeranschi Brüningowem rěź sćmy powitali. Wjeźelimy so jara, so je so zentrum zaswěźił, experiment prawizowje strony płichirunćeśiś.

Dóbrich ł landbunda płichipórna, so bu knjeźeńskowy politiśi program we wjele dypkach płichipóśnewa. Wón pak ma wobmjeźenja, so bu kanjer płicźo sebo solidarnosći ludowo dowérja. Wjeźelimy so teź, so nowy hospodarski minister rotarjste nałožnjejśe do drobna śmaje. Płichcemy źebi, so by so teź zaměźomnośe praśenje do wězywutkowanje rutu połožiło. Rěź skerjowe by było, hdy by so njepłichipóśnało, so je minister Schiele žorjen zuu móź so dopjelnjenje swojich nadawkow sosćiłł. Dota tele podźelne wotpohi śichu tak śmaje śpinane, so je so ranje a rotarśtwo njemóźejśnej wuthowaś a so sahubiśchcej. Wina na němskim žejmje leźi, tola teź na knježeństwje, kotrež swoju połnomóź k złożenju złownego tarifa po rozwoju płaćiwow njeje prawje wuźiłe. Njemóźemy so na tym spokojo, so je so wobsamknło, so sajśinjaju widu bliźśejcho skhodźenka słužbnje starostwy doje hatke lěto podźiśicho dośiaru, hač by so to mełło po usnowanym sakonju stać, so pak na tutym skhodźenku jenož jene lěto wostanu. Płeht tam statnej pokładni na jene lěto wobliśenje wuttkowośći wosćanu, njes tym je so so sostojnikow trojne płichikrośenje jich prawa na powołśenje wottroni.

Wojowanje z rubježnikami cyroby

Do jenych Barlinskich buttrowych klamow so pjatk dopołdnja sćeśicy muźi nahnali, kotśi wulku hromadu cyroby rubichu. We wobłomiku, hdyž rubježnicy ł klamow stupichu, kśiżowu automobil ł jenym sostojnikom rubježnistwowego dejerstwa ninto pśichijźeše. Sostojnik da automobilej sostaca a jenoho ł rubježnikow thrabny, so by jeho do automobila sćahnuł. To bě jnanjo sa nětko 30 abo 40 na dróhy śejacych pachołow, so bu na kriminalnego sostojnika a schofera walichu. Sojaleho wuswobodźichu a sostojnika wotpjet we wobłeju skalachu. Automobilowemu schoferej ruku rozśěłichu. Nazyknikam bu potom poradźi ćekuwej.

Rozbuchadłowy attentat płećiwo „Kasseler Volksblatt"

W Kasselu je pjatk rano njeznaty kamorajchnik rozbuchadłowy attentat zhusił. Koź je so swěśiło, je něchto ł rozbuchadłami a kuchami jeśesa pjelnjenu zigarowu kaschćik pśches żelezne ležyzy ł klamowym durjam hnuł a je łožeblazej bórnizu sapalił. S rozbuchnjenjom so murja pod wulkadnym wokonom pśicherały a klamowe durje a dwě powocźnej wokaje bu rozbiłe. Ludźo so njejsu sranili. Nastała śkhoda njeje wulka.

Połizajśi prezident je so hnydom k městnu attentata podał. Sajśinawe je, so je so pjatk rano ł połu redakcyji hrožazy list połsał, w kotrymž bjesmjenity pisaŕ attentat płichipowěda. W nim ka praji, so „Volksblattej", jeli so je ljemi a schćuwanjemi płicźeśiwo kommunistam njepśestanje, rozbuchadło do brjucha tśeli.

Rozrisazy wuńud je swjatazy.

Němski dźełowy minister je rozrisazy wuńud sa hornjoschlesiske kamjenitne wuhlowe hórnistwo, po kotrymž ma so nida wo 7 prozentow snižśeć a so dźełakwy cźah podlećśiś, sa swjatazy wotprajił.

Wosamoćenie ničo niepomha

Franzowski ministerski prezident **Laval** je pjatk płichipołdnju ł tódźu „Ile de France" ł Sabra do Ameriki wotśeł, so by we Washingtonje ł Prezidentom Hooverom wutrjadował, kak by je mohło śwětowej krizy wotpomhaś. Swoju finansnu wujtowu Parmentier jeho płichewodźa. — 30 nowinarjow, mjes nimi dźeśaca Parizśich dopisowarjow amerikanskich nowin, so ł tej samej tódźi do Ameriki wjeze.

Pśiedy hač je Laval wotpućował, je schtyrjoch rěź mel, w kotrejž praji:

Khudna krisa źwět rostśichaśuje. Knježeństwa bu prozaju, so bychu stajnje so rozśeśerjaze sa samjelowale je źiśkami, kotrež su je dźenja tak niedobahaze wupokazale. Krajej zentralneje Europy, Jendźelsku a Němsku, najbóle cźerpitej. Franzowśe je strowa wostała. Sa tole płichedprawo ma je swojej pilnosći a sluźiwosći dźakowaś.

W naschim cźasu njemeje so wobsamknjenje jako dośahaze wobarnowaś abo wobkhowaś. Sajśiny ludow su tak so hobu spleśene, so žadyn ł nich njeje dospołnje płichedstrachany skhitowy, kotrejž dźiwam hnydom.

Franzowska ma swoje tradicije. Wdyž je trjeba, wona wě, nětcho wobsamknuś, schtož njeje jeśiśiwe. W mězach julija sćmy na namjet prezidenta Hoovera wotmowiłł. Pśeśi rozrisanjach w Parizu, Londonje a Barinje sćmy nasche najwažnjiśe sajśiny hnydom, so płichi internazionalnym shromadnym dźełu wobźeliłli, kotrež bě nuźniśe dyźi hdy pśiedy.

Pacyfowanje, na kotrež so kaž płheze wonje ko wotnoryjeho shromadnego dźěła mjes Sćednjezemnymi statami a Franzowskeju, nastaju, je wulke nadźeje sbudźiło. Hladajmy ko illuzijowe, hdyž je wobsahowite rozrisanja, sjatyne

rosprajenja mjes pſchedßydami knjeżeŕſtwow, najwěſcziſcha methoda bycź ſdadźa, ſo bychu ßo prawidla normalneho hoſpodaŕſtwa ſaßo namakale, by pſchehnate bylo, wot toho ſkónczuje roſriſanje woczakacź.

Njewuprawjene dźěło, pjenjeżne ſchmatańzy, pſchehnate dowěrjenje do ſpekulazijow ßu k bjesdźěłoſczi a hubjenſtwu dowjedke. Slo hluboko leżi; pſchetoż wono ma pſchiczinu w pokrokach pſcheruczę roswiteje ziwiliſazije.

We Waſhingtonje njebudźemoj ſa ſchtyri dny móz normalne ßwětowe położenje wobnowicź. Budźemoj ßebi ßwoje myßle wuprajecź. Preſidentej Hooverej to praju, ſchtoż mój kraj myßli, ſchtoż ßebi pſcheje a ſchtoż móże cźinicź. Franzowſke knjeżeŕſtwo je hiżo wobßwědcźilo, ſo chze ſkutkowacź. Sso wróczíwſchi parlamentej rosprawu podam. Wón ßo wo naju dźěle wupraji, kotreż ßo na to měri, ſo by pſchi nětcźiſchich wobſtejnoſczach franzowſke prózowanja ſ prózowanjemi wulkeje amerikanſkeje demokratije wuże wutworilo k ſpomożenju powſchitkownoſcźe a ſa ſkruczenje měra.

Zjednoćene staty so do Genfa přeprosyłe

Rada Swjaſka Ludow je pjatk pſchecźiwo hłoßej japanſkeho ſaſtupnika wobſamkla, Sjednoczene ſtaty do ßwojich poßedźenjow pſcheproßycź, w kotrychż ßo wo wurunanju japanſko-chineſkeje ſwady wuradźuje.

Statny departement (zwonkowne miniſterſtwo) Sjednoczenych ſtatow je hnydom bjſchcźe pjatk telegrafiſzy wotmołwił, ſo pſcheproſchenje pſchijima. Jako ſaſtupjeŕ Sjednoczenych ſtatow ßo generalny konſul w Genfu, Prentice Gilbert, pſchi poßedźenjach wobdźěli. Amerikanſki ſaſtupjeŕ je hiżo pjatk wjeczor w poßedźenju Rady Swjaſka Ludow pſchitomny byl.

Newyork wo swoje złoto wojuje

Wulke wotwożenje ſłota ſ Newyorka, woßebje ſa Pariſke ſbliczbowanje, kotreż je poßlednje ſchtyri njedźele něhdźe 2½ milijardy hriwnow wuczinilo, je Federalnu Reſerwnu banku pohnulo, diſkontnu ßadźbu hiſchcźe ras wo 1 na 3½ prozenta powjetſchicź. Wſchěch woczi ſ napjatoſcźu na Franzowſku hladatej, hacź budźe wojowanje Ameriki wo jejne wobſtatki ſłota ſ wuſpěchom krónowane, abo hacź ßo ſ wospjetowanjom njeſroſumliwych Pariżſkich napſchecźiwnych nabrawow illuſoriſke ſczini.

Njepřećelske wobzamknjenja španiskeho knježeŕstwa přećiwo cyrkwi

Schpaniſka miniſterſka rada je ſchtwórtk wobſamkla, wudawki ſa zyrkwje a duchownych wobmjeſowacź. Na zyrkwje ſtat żanych pjenjes wjazy njenałoži a mſda wyßokich duchownych ßo wo pokojzu ſniżi. 66 milijonow ſtatnych pſchidawkow ſa zyrkwje ßo ſa dwě lěcźe njebudźa wjazy płacźicź. Miniſterſka rada je dale wobſamkla, ſchulſke twarjenja tych naboženſkich rjadow ſebracź, kotreż chzedźa ſchulſku wuczbu ſaſtajicź, prjedy hacź je ſtat nowe ſchule organiſował.

Irlandska so přećiwo trašerjam wobara

Irſki ſakoń pſchecźiwo traſchenju (terrorej), kotryż traſchaze njeſkutki ſe ſmjerczu khłoſta, je ßo w parlamencźe w Dublinje w prěnim cźitanju ſ 81 pſchecźiwo 69 hłoßam, w druhim cźitanju ſ 82 pſchecźiwo 66 hłoßam pſchijał.

Każ „News Chronicle" powědźa, ßo w irſkim ßwobodnym ſtacźe je wſchěm ſpěchom lěhwa jatych pſchihotuja, dokelż ßo ſ tym liczi, ſo budźa hromady ludźi jimacź, hdyż kónz tydźenja ſakoń do mozy ſtupi.

Rěcź preſidenta Coſgrava bě jara khutna. „Wot dweju lět a woßebje poßlednje dźewjecź měßazow", preſident praji, „ßo pſchißahaŕſtwo dźěła, ſo by ßo ſtat ſ brónjowej mozu powrócźił." Coſgrave potom dolhi ſapiß ſtraſchnych njeſkutkow cźitaſche, kotreż ßu ßo poßleduje dźewjecź měßazow ſtałe. Winizy ßo njeſſu wuſlědźili. Knjeżeŕſtwo ßwobodneho ſtata njeje ſwólniwe, diktaturu mordarjow cźeŕpjecź.

Ssamoſarjadniſtwo ſa wukrajinſke ſtrony w Pólſkej.

Mjes pólſkimi politikarjemi namjet pólſkeje ſozialiſtiſkeje ſtrony wulke dźiwanje ſbudźuje, kotryż daloko ßahaze ßamoſarjadniſtwo ſa wſchě kraje, ſ Wukrajinzami wobydlene, żada. W bliżſchich ßejmowych poßedźenjach budźe ßo wo namjecźe jednacź. Namjetuje ßo, ſo by ßo ruſkej Galiziſkej, Wolhynſkej a Polěßju dalokoßahaze krajne ßamoſarjadniſtwo dało. Sa tele ſtrony ßo ßamßny ßejm ſaloži a na jeho cźole by krajanſki miniſter ſtał, kotrehoż by republiſkiſzy preſident pomjenował.

Wustupi Japanska z Rady Zwjazka Ludow?

Japanſke knjeżeŕſtwo je ßulnje rosbjerjene ſ wobſamknjenjom, ſo ma ßo ſaſtupjeŕ Sjednoczenych ſtatow pſchi poßedźenjach Rady Swjaſka Ludow wobdźělicź, baczenuje je japanſki ſaſtupjeŕ najwjetſche wobmyſlenja pſchecźiwo tomu měł.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 17. oktobra 1931.

— Wo wjedrje. Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 751, hygrometer 0, thermometer wo dnjo + 12. Dźenſa rano we 8 hodź. barometer 753, hygrometer + 12, thermometer w nozy + 2. Wuhlady na khłódne a ſuche wjedro. W naſchich ſtronach je wjedro dale ßwój rjany, wobſtajny a ßuchi ras ſakhowało. We wjeczornej Němſkej je ßo wjedro pocźało a pada macźała kurjawa. Wichora nad ßrjedźnej Europu bě ßo rosſchcźěpiła. Nad Jendźelſkej a nad naſchimi ſtronami a ruſkej Europu wyſchiń a ſawoſta. Tola mjes woběmaj jadromaj ſaʃuny ßo wuběži w polnozy ßo nimo hibazych niſinow. Wjedrajnje měnja, ſo ßo tutón wuběżk nětko wuczahuje. Najſkerje w bliżſchich dnjach trochu woczowji. Ale tohodla budźa w nozach, jeli rjenje woſtanje, mróſy dale padacź. Naſch wjedrawuſtojny woczakuje zyłk pſchichodny tydźeń rjany pocźaß. Jenoż njedźelu mohło trochu pſchemějate wjedro ſaſtupicź. Też ſchtwórtk je jemu trochu njewěſty. Naſchim ratarjam kraßny naſymſki pocźaß howi. Hiżo ßu tu a tam hacź na rěpniſchcźa ſe ßywami hotowi. Někotſi hiżo k nalětnemu hnój ſaworaja. Na wotßrezenych lukach paßu ßo kruwy. Nuſno ma ratar pſchezo. — Jutſje, 20. njedźelu po ßwjatej Trojizy, ſkhadźa ßłónczko 6,26 hodź. a khowa ßo 5,03 h. Měßacźk ſkhadźa pop. 4,45 hodź. a khowa ßo 10,07 hodź. Je-li ma ſchtó żaneho wuja abo cźetu w Khwaczanſkej, Njeßwaczidlſkej, Wielecźanſkej a Wołrowſkej woßadźe, njech na nich njeſabudźa, jutſje maja tam kermuſchu. Knjes wyſchſchi wuczeŕ pak pſcheproſchuje wſchěch pſchecźelow a popſchewarjow na Kłóſchtrſku kermuſchu.

Wjedro budźe khłódne a kurjawojte

Też w ſajchłym tydźenju ßo rjane, ßłónczne a poměrnje czopłe dny wotměnjachu ſ deſchcźikojtymi, mutnymi dnjemi, tak ſo ani wobſtajneho wjedra njeměјachmy. W tym naſtupanju ſaczuwachmy hiſchcźe ras pſchemĕnliwy, njewobſtajny kharakter lĕtuſcheho wjedra, każ naß hiżo zyłe lĕcźe ſcherjeſche. To też nětko hiſchcźe, we pósnej naſymje, takle bywa. Czopłe a ſymne wĕtry ßo ſpochi wotmĕnjeja.

Ssy nĕtko ſaſtupili do ſymniſcheho pokłĕta. Sapoczina doba, w kotrejż ßłónzo ßame wjazy telko mozy nima, ſo by ſemju hrĕło. Jenoż wĕtr ſ jużnych ſtron móże nam hiſchcźe hdyß a hdyß pſchinjeſcź czopłotu. Hdyż tajki pobrachuje, potom też bywa ſyma. Woßebje w tutych naſchich jaßnych naſymſkich nozach ſemja telko czopłoty ſhubi, ſo to ani wo dnjo ßłónzo wjazy narunacź njemóże, jeliſo ſdobom ßo wot połdnja czopły powĕtr k nam njedobywa.

Sa to pak tuchwilu je mało wuhladow. Najſkerje woſtanje jadro wyſchiny, kiż je ßo dobyła na wjeczornu a ßrjedźnu Europu, we wobwodźe britiſkich kupow, potajkim też we wobwodźe ſymniſcheho powĕtra ſ dolheho wjeczora. Smĕjemy potajkim naſymſke wjedro, kiż budźe w narańſchej Nĕmſkej pſcheważnje mutne a pſchemĕnjate, też deſchcźe tu hroža. We wjeczornej a połońſchej Nĕmſkej deje budźe wobſtajne, ale kurjawojte, wſchudźe pak khłódne wjedro. Jenoż jeli ßo wyſchina dale k ranju wotßali, móże ßo ſaßo k nam czopliſchi powĕtr ſ połdnja dobywacź, ale to też jenoż na cźaß. Hroźa nĕtko ſaßo wſchudźe nózne mróſy.

*

— **Dźenßniſche wiki.** Butra płacźeſche 70—75 pj., jeja 13—14 pj., twaroh 25 pj., huſy 80—85 pj., kaczki 90 pj., holbje 50—60 pj., kury, rĕſane 80, żiwe 60 pj., kaponki 1,— a 1,20 hr., czerwjeny kał 8 pj., bĕły 6 pj., ſydrejty 25—45 pj., ßolotej 8—10 pj., radiſki 10 pj., kórki, kiſale ſchtuka 10 pj., zybla 8 pj., kolrabi 12 pj., morchej 8 pj., rjetkej 10 pj., jabłuka 5—20 pj., kruſchwy 5—15 pj., wino 25—30 pj., tomaty 20 pj., bĕrny 10 puntow 25—30 pj., hriby 20—45 pj., łany wolij 1,20 hr., mĕd 1,50—1,70 hr., banje 6 pj.

— **Myjowańſke hódańczka pſchi napſchemopyſchenju wuſtadnych woknow.** Dóſchło je wjele pſches 2000 wuhódanjow. Prawje maja pak jenoż 931. 1. myto wo 50 hriwnow doſta dobladowarka jatych Frieda Fromholdez, Weſtſtraße 8, 2. myto wo 30 hriwnow domjaza dźowka Elſa Grohz w Kubſchizach cźo. 286, 3. myto wo 20 hriwnow ſchulerka Gerda Militzerez, Humboldſtr. 15. Tamnym 157 mytowanym ßo ſ dopißnizu ſdźĕli, ſo móża ßebi troſchtne myto póndźelu popołdnju wotewſacź. Dopißnizy maju ßo jako wupokas ßobupſchinjeſcź.

— **Wujeßujenje nutsdobywarſtwa.** Pſchi dobyczu do ſchatoweho wobkhoda w nozy k 9. oktobrej w Miſchnju ſajachu jako nutsdobywarja ſnateho dźĕłaczerja Z., kiż je hakle njedawno ſ Budyſchina wuczahnył. Mjes jeho nakradnjenymi wĕzami namakachu też nohajzy, kiż ßu ßo w nozy k 13. aug. 1931 ſ ſeneho wobkhoda pſchi Drjewowych wikach kradnyłe a kiż wobkhódnizy ſ wĕſtoſczu jako ßwoje ſpóſnachu. Tehdy bĕſche paduch mużaze a żonjaze nohajzy ſa wjazy hacź 600 hriwnow kradnył. Hacź ßo hiſchcźe dalſche ſkóſtniſtwa wujaßnja, ma ßo hiſchcźe wuwĕſcźicź.

— **Sakſki ſnutskowny miniſter Richter** wopyta wutoru ſ pſchewodom knjeſow ſe ſnutskowneho miniſterſtwa Budyſki mĕſchcźanſki muſej. Potom wobhlada ßebi pod wjedniſtwom wokrjeßneho hejtmana dra. Waentiga a hamtſkeho hejtmana dra. Sieverta runanje Albrechtoweje rĕki, hdźeż dobrowólna dźĕłowa ßlużba dźĕła. Miniſter Richter ßo ſpokojeny wupraji nade wſchĕm, ſchtoż bĕſche widźał. —

— **Swĕrny ßobudźĕłaczeŕ.** Jnżenĕr knjes Arno Haaſe na Lotzeſkej droſy 16 je 25 lĕt bjes pſchetorhnjenja w R. Zimmermannez wolnowej dźĕłaŕni dźĕłał. Wczera jeho na radźiſkym mĕſtnje knjes wyſchſchi mĕſchcźanoſta Niedner ſ pſchepodaczom mĕſchcźanſkeje pſchipóſnawańſkeje liſcźiny ſa jeho dołholĕtnu ßwĕrnu ßłużbu wuſnamjeni a k jeho jubilejej ßbożo pſcheješe. Pſchi pſchepodaczu czeſtneje liſcźiny bĕſche knjes Marczin Zimmermann pſchitomny.

— **Budyſke hapryki** ßu wſchĕdne dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu pak ſamknjene. Różnu ßlużbu a njedźelu wotewrjene ma jenoż jena hapryka ſ mĕßaczkym wotmĕnjenjom. W oktobru je to Weltinſka hapryka pſchi ßudniſtwowym twarjenju.

— **Budyscy studowacy Serbja** rozžohnowachu so zańdźenu srjedu wot swojeho wučerja, k. kantora Symanka. Zo bychu so jemu derje dosć dźakować móhli, wudźěłachu sebi hižo do časa program. Hdyž bě k. Symank zastupił, zaklinča „Rjana Łužica". Po

Jlian:

Napoleon a serbski wojak

Prĕnjotne powĕdańczko.

(Skónczenje.)

Na czole dźĕſche abbé Vignali w duchownſkej draſcźe a pſchi nim młody Henrach Bertrand, kiż njeßeſche ßlĕbornu krjepjeńzu ſe ßlĕbornej krjepjaczku. Potom lĕkaŕ Arnott a ja. Czĕłowy wós czehnjechu ſchtyri konje, kotreż kanonĕrojo wjedźechu. S kóżdeho boka pak dźĕſche 12 grenadĕrow, kotſiż mĕjachu kaſchcź njeſcź. Młody Napoleon Bertrand a Marchand dźĕſchtaj, hrabjej Bertrand a Montholon pak jĕchaſchtaj. Hrabinka Bertrand ſe ßwojej dźowku Hortenſiju jĕdźeſche ſ woſom. Kĕżoroweho konja wjedźeſche konjeŕſki Archambault. Jendźelſzy wyſchzy ſe dźĕła pĕſchi, ſdźĕla jĕchajo. 2500 wojakow ſtojeſche pſchi puczu. Na czole czaha jĕchachu dragonarjo a ſa pſchewodźerjemi pak dwazety regiment pĕſchkow a ſchĕſczaſchĕſczdźeßaty regiment namórnikow, dobrowólnizy na St. Helena a regiment kralowſkeje artillerije ſ pjatnacźe kanonomi. Hdyż bĕ abbé Vignali zyrkwinſke modlitwy ſkóncził a nĕtko kĕżorowe czĕło do rowa puſchcźachu, wutſĕli artillerija tſi króćz, kóżdy ras 15 wutſĕlow, admiralſka łódź pak 25 rajow. Tak ſpi naju wulki a dobry knjes pola tſjoch wjerbow, kotreż lud ſkoro ſwotorha, dokelż kóżdy chzyſche ſnajmjeńſcha małe dopomnjeńczko na najßławniſcheho muża mĕcź. Kamjeń nima napißma, dokelż Lowe njemóżeſche ßo w tutym ſ kĕżorowym pſchewodom dojednacź. Prjedy hacź ſ kupy wotpuczowachmy, naßadźachmy na row ſijatki a njeſapomnicźki a pokrjepichmy je ſ naſchimi ßylſami. Tón, kotrehoż mjeno bĕ w ßwĕcźe najßławniſche, leżi tam nĕtko bjes mjena, hdźeż nozy tworja na njebjeßach hwĕſdy ſnamjo kſchiża a pſches njón njech wotpocżuje w mĕrje!

Tole tebi, luby pſcheczelo, woſjewicź, mĕjach ſa ßwoju winowatoſcź. Myßlu, ſo też w twojej domiſnje ſpominaſch ſ dźakownej wutrobu na naju tak nadobnje ſmyßlenego knjeſa a dobroczerja. Jeli ßy wożenjeny a maſch ßwójbu, powĕdaj twojim potomnikam wo ſbożu, kiż ßy mĕł, ſo móżeſche lĕta dołho ſ nim w najwużſchim ſwiſku żiwy bycź. Spominaj, każ ja na tebje, tak też ty na twojeho ßwĕrneho pſcheczela Marchanda.

W Pariſu, na dnju 15. żnjeńza, na kĕżorowym narodnym dnju 1821.

I. Dodawk

Myßlu, ſo liſtej njetrjebam niczo pſchiſpomnicź. Tola mojim potomnikam, dokelż je w liſcźe rĕcź wo dźĕdźinſtwje, chzu woſjewicź, ſo je kĕżor ßwoje ſawoſtajeńſtwo ſa wjetſche mĕł, hacź wono woprawdźe bĕ. Mĕnjeſche, ſo wuczini 200 milijonow, ale bĕ wjele mjeńſche. Tuż dyrbjachu ßo wſchitke wotkaſanja wo wjele ſkrótſchicź. Mi njebĕ wjele wotkaſał, dokelż je mje jara bohacźe płacził a mi pſchi wotkhadźe na 50 000 tyßaz darił. So ßym to wſchitko pſchi potepjenju łódźe ſhubił, to wón ſawĕſcźe ſhonił njeje. Tak doſtach jenoż mału ſcherpatku. Sa pjenjeſy kupich khĕżku ſ polami w Dobroſchizach, ſo mohli tam junu moje dźĕczi żiwe bycź, pſchetoż mlyn ßluſcha knjeſej, a ßmĕ jón jenoż woprawdźe wużiwacź moja luba mandźelſka. Po jeje ßmjerczi pſchipadnje wón ſaßo knjeſej.

II. Dodawk.

S najwjetſchej ſrudobu chzu tu ſapißacź, ſo je mi moja luba mandźelſka wumrĕła. Je mi porodźiła 2 ßynaj a dźowcźiczku. Druhi ßyn hiżo jako dźĕczko pſched macźerju wumrĕ. Kak wulka je moja ſrudoba, to ſe ßłowami wuprajicź njemóżu. Bĕchmoj żiwaj w najwjetſchej pſchesjednoſczi. Se żanym ſłym ßłowom njejßmoj jedyn druheho ſkſchiwdźiłoj. Bĕ moja luba towaŕſchka, moja podpjera, moje wjeßele. Tola wſchitke ßwĕtne wjeßele *namaka* hórki kónz. Czim wjetſcha bĕ naju luboſcź, czim wjetſcha je nĕtko bĕda a ſrudoba. Ssym w bĕhu ßwojeho żiwjenja doſcź najhonił wjeßela a ſrudoby, wjazy drje hacź żadyn druhi. Ale praju ſ mudrym Salomonom: próſdnoſcź próſdnoſczow a wſchitko je próſdnoſcź. S tutymi ßłowami ſkónczu ßwoje ſapiſki.

XXXIV.

Hdyż knihu ſapiſkow pſcheczitach hacź do poßlednjeho ßłowa, prajach: prawje maſch, luby dźĕdo. Ty ßy był lĕta dołho w pſcheczelnym ſtyku ſ jenym najnadobniſchich mużi żiwy, ßy widźał jeho ſkoro k wĕrje njepodobne powyſchenje, ale ßy też dożiwił jeho najhlubſchi pad a wulkoſcź horja. Też ty bĕſche nahladny a ſamożity, ale pſches Bože dopuſchcźenje ſhubi twoje czaßne kubła. Ale ßwoju ßwĕru ßy wobkhował ßwojemu Bohu a narodej, każ twój wulki knjes Napoleon, kotrehoż ßy tak jara lubował. Bóh czi dari wulku ſpokojnoſcź w ſbożownym mandźelſtwje a ßwójbje, Napoleon pak czi wopokaſa ßwoje dźakowne ſmyßlenje ſ tym, ſo hiſchcźe pſched ßmjerczu też w ßwojej poßlednjej woli ßo na tebje dopomni.

Też ja, twój wnuk, ſpominam na tebje, luby dźĕdo, ſ dźakownej wutrobu ſ tym, ſo twoje nadobne ſmyßlenje, kotreż ßo w twojim wot tebje ſpißanym żiwjenjebĕhu pokaſuje, woſjewjam a pſchidam, ſchtoż ty ßam napißał njejßy. Chzu tebi pomnik ſtajicź aere perennius — kiż dlĕje wutraje hacź ſ mjedźe ſhotowjeny. Hdyż bĕch jako ſchulſki hólz doma, je mi druhdy luba macź powĕdała wo dźĕdu, kak je ſ Napoleonom pſchecźahał Włochi, Schpaniſku, Nĕmſku, Ruſku a Franzowſku, a kak wſchelakore wĕzy we wójnach naſhonił. Ale tehdom bĕch hiſchcźe njeſraly, a tuż mje to tak pſchejara njeſajimaſche, dokelż dźĕda póſnał njejßym. Hdyż ßo poczach ſa prjedownikow naſcheje ßwójby ſajimowacź, wotpoczowaſche hiżo maczerka na faraŕſkej ładku. Je mi jenoż mało w pomjatku woſtało, ſchtoż je *mi macź wo dźĕdźe ſdźĕliła.*

Powĕdaſche, ſo bĕ wokoło dźeßacź lĕt ſtara, hdyż dyr-

tym předujězdźe tow. Mětka basěń M. Urbanowu, jemu přizmuknu so ze Zejlerjowej basnju tow. Hładki. Hłowny dypk bě **dźakowny** přednošk tow. Wjezarja. Spominaše na rjane wuběrne hodźiny a na pokiwy swojeho serbskeho wučerja a dźakowaše so jemu w mjenjo serbskich wuběrcow w Budyšinje. Sćěkowaše třeća basěń z pjera Cišinskeho, kiž předaješe towaršu Wowćerl. **Dwuhłósnje** zaklinča na to „Hdyž bratra bližša hołtinka". Z poslednimi słowami spěwa **wobroći** so k. kantor Symank k swojim šulerjam. Wšo bě ćicho, hdyž započa. A z jeho słowow nróžachu wšitcy spózнuć, so njezabudźe na swojich šulerjow. A wšitcy napisachu na jeho prózstwu swoju adresu. Dźakowachu so hišće starši Budyskeho stud. tow. Wlady, Swobody, Society, kóžde towaršstwo z rózowym darom. Wšitcy zanjesechu na kóncu krótkeho programa „Hdźe statok mój" a potom hišće ze zawdaćenu ruku: Bratrowstwo sej zawdawamy. Nadrobniše w Serbskim Studenće.

— **Serbskim młodźencam** kóždeje starosty a kóždeho powołanja, kiž su bjez zaměstnjenja abo bjez dźěła a maju žadosć, so dale wukubłać (wjelomostnje a praktiscy), poskića so k tomu jara **tuwja połčina składnosć**. Stož chce tutu wužić, njech mi to hnydom pisomnje zdźěli a swój dotalny žiwjenjoběh připoloži. Bjarn. Krawc, Dejdźdźany-A. 16, Feldherrnstr. 6, II.

S **Hornjeje Hórki.** Njenadjijty wumrě jchtwórtk we **nozy daloko a sćěroko znaty** wobsedźeć hojćenja „Serbskeje gruchty", **knjes** hońcenjar Jan Hańsel w starobje **71 lět.** Wón běše jenoj krótko thory **pobył** a dźěše tak ruce sa swojej njedawno zemrětej mandźelskej do wěčnosće.

S **Hnašcheż.** Na tudomnych honach mjes Hnašcheżanu a Družkezanu sta so wobžarjujomne njeboże. Straśnik łazowno**ječow** natřeli mjoon holzu f Hoły, jako so do farnika měrjeche. Njebožownu **tźěl** běše hižom pschd **něktorymi** lětami hólza natřelił.

Z **Bukec.** Spěwne zjednoćeństwo „Lumir", wobstejacy z 25 žónskich a mužskich, zarjaduje njedźelu 1. nazymnika 1931 popołdnju ¼4—5 hodźin w našim Božim domje swoju prénju **cyrkwinsku liturgisku nutrnosć**. Wosadny farař k. **Mjerwa** změje při tym hudźbu zwjazowace krótke narěče. Jako solistojo skutkuja sobu knjeežnje Dora **Frajšlakec** (sopran), Elsa **Krawcec** (mezzo-sopran), knjeżna Božidarka **Mjerwic** (piščele), kk. Pawoł **Jenka** (tenor) a Rudolf **Jenč** (piščele). Wjednikhóra je **Bjarnat Krawc**. Na piščelach zahrajetaj Bož. Mjerwic a R. Jenč porědko słyšanu Merklowu sonatu za 4 rucy a dwójny pedal. Solistojo spěwaju hišće nihdźe njeslyšane hymny Jana Kiliana a Arnošta Frajšlaka a khór zanjese cyły rjad rjanych nalubjenych spěwow, kiž słušnja w běhu cyłeho cyrkwinskeho léta. Dołho a pilnje su spěwarjo, kiž so ze wšěch kónćin k tomu zeńdźechu, nowe a dotal njeznate wěcy studowali, tak zo je dobre poradźenje zwěsćene a zo budźa posłucharjo wěsće nabožnje pozběhowani. Wězo žadachu wšě přihotowanja k tutomu zaměrej dosć wosobinskich woporow na času a pjenjezach. Program, štyristronski, poskića wšě teksty, zastarske a nowše, žadne a ważniwe; płaći 50 pj., mjez tym zo je zastup za druhe zastupjeńki 30 pj. dźěćom je přistup za 20 pj. zmóžnjeny. Serbja, podpjerajće tuž nadobne a nabožne předewzaće mócnje, nalěbać wšeje bědy nětčišeho časa!

Se **Zarkow.** Powschitkownje cjeńcjemy a ważny wobdźeł **nascheje wsy**, **knjes** wjesnjanjowca a hońcenjar Arnošt Dieźner, smě jutrišchi njedźelu 18. winowca še swojej lubej mandźelskej Klaru rodź. Milschez žadny swjedźeń ifoteho kwasa swjećeć. Jubilar stej we 80. lěcje žiwjenja. Sa jubilarku je hoty kwaš hišće wobsebity dźeń, dokeľ wóže na nim swoje 69. narodniny swjećeć. Wobaj manželskaj, kiž wot léta 1895 tu bydlitaj, smětaj so dobrece cjeńcjeće a duchownje cjerstwosće wjeselećej. **Knjes** Dieźner, kiž je wot 18. februara 1904 f wjesnjanstu, wuzwiwa pola swojeje pschedstajeneje wuschnosće a wjesnjanow najwjetše dowerjenje. Njech stotemu kwaśeł jomu jeleńcy žesełnje a njech je jubilarowaj błončeny wjecor žiwjenja spodźewnj. **Knjes** farař Konik njebjelu sćelcju utandźelskemu w Kotecźanskim Božim domje pozdźowmje.

S **Budworja.** Sandźenu njedźelu wopari žebi šćěna holcźa ludowca Nowaka nohu f kropom jara straśchnje, tak so dyrbjachu ľěkarka na pomoc wołać. Sćrjedu je nozy pak fajadne dźěcko widźiłcu, kiž je do **finjerkowneho** wjecor žiwjenja spodźewnj. **Knjes** farař Konik njebjelu sćelcju utandźelskemu w Kotecźanskim Božim domje pozdźowmje.

S **Budworja.** Sandźenu njedźelu wopari žebi šćěna holcźa ludowca Nowaka nohu f kropom jara straśchnje, tak so dyrbjachu ľěkarka na pomoc wołać. Sćrjedu je nozy pak fajadne dźěcko widźiłcu, kiž je do finjerkowneho wjecor žiwjenja spodźewnj. Kněz farař Konik njebjelu sćelcju utandźelskemu w Kotecźanskim Božim domje pozdźowmje.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhłady na wjedro za jutrišchi njedźelu.** Wobchowany dale rjane najwjetše wjedro f nóžnemi mrózami.

* **Ludowitši hród w Zwikawje je 8 komunistowu dla kazenja krajneho wora, cjeńcjeho tanjenja a fijchiwdźenja kaźnjakow k žiwjenu na dalše léta zadrěł.** Dźěsaci **komunistiscu su wuwinowali.**

* **W Zschorlau pola Aue we Wogtlandskej su w nozy do tamnischeho policajskeho straznischtwa Leonhardta wjazy wróćiłi.** Wón je **so na hłowje a ruzy cjeżko stanił a dyrbi so w khorowni hojić dać. Winiju su njeschłonili.**

* **Cjeżiły automobił f pschiwjaschkom a pschiwjazanym wožowowym automobilom je so schtwórtk mjez Oberwinklerom a Ramagenom po brjoh dele na železnizu walił. Dwě wožbje so cjeżko skaniłchej a dwě lohko.** Železnija je **so nohła** f cjaśom wuprózdnić, **pschedy hacź** bliščchi cjah pschijedźe.

Towaŕstwowski powěstnik.

Bukecy. „Radosć" spěwa njedźelu 18. t. m. pop. k wěrowanju w Božim domje. Zhromadźimy so w 2 hodź. na wosadnej zali. — Spěwanje srjedu 21. t. m. wupadnje. Dirigent.

Haslow. Jednota Sokoł ma štwórtk 22. okt. wječor we 8 hodź. ważnu zhromadźiznu. Winowatosć kóždeho sobustawa je, zo přińdźe.

Hornja Hórka. Tow. „Łužica" Bohu lubemu Knjezej je so spodobało, našeho towaŕša Jana Hensela do swojcho raja wotwołać. Pohrjeb budźe póndźelu 19. 10. pop. w 3 hodź. Towaŕstwo zhromadźi so 1/43 hodź. pola Hanišec hosćenca. Wo bohaty wobdźělenje so prosy. Předsydstwo.

Hodźij. „Jaroměr Imiš" změje njedźelu 18. 10. pop. w 4 hodź. zhromadźiznu z přednoškom našeho župana k. Krječmarja z Budyšina. Přińdźće wšitcy a přiwjedźće prawje wjele hosći sobu. Dowěrnicy, wozjewćo wšěm sobustawam. Předsyda.

Spěw. kupka „Lumir" spěwa wutoru, 20. t. m. pop. w 4 hodź. w Serb. Domje při swjatočnosći k wopomnjeću našeju wótčincow (far. Urbana a Domaški). Spěwarjo zeńdu so 1/44 hodź. z dypkom we hosćencu „Zum Echten" ke krótkej pruzy. Přińdźće wšitcy. Noty! Po móžnosći cěmnu drastu. Luby postrow! Bj. Krawc.

Rakecy. „Lipa" ma njedźelu 18. winowca pop. w 3 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu. Wšitcy lubych sobustawow wutrołnje přeprošuje předsyd.

Khróšańska Ratařski Dorost změje wutoru 20. winowca, wječor we 8 hodź. we Wotrowje pola Sołćic **swoju měsačnu** zhromadźiznu.

Drježdźany. Tow. kat. Serbow „Jednota" wołmeje swoju stwórćełtnu hł. zhromadźiznu wutoru 20. winowca wječor 1/29 hodź. we swojim tow. domje Bayrische Krone na Neumarkt. Porjad so w zhromadźiznje wozjewi. Bohaty wopyt so wočakuje. Hosćo su lubje witani. **Předsydstwo.**

Dopomnjeńka na Sulšansku kermušu

O, tak traśnje bě, a rjenje,
w Sulšchezach na kermuschi.
Sabyć njebudu to ženje,
tak tam běchmy wjeheli,
tak tam pěknje prijolowachmy,
spěwachmy a zortowachmy,
tak tam běchmy złoženi!

Hromadźe so namatachmy
šwérnoherbzu bratřa tśio,
namale so pschihodźachmy
wschě na jene kopyto.
Hlej, tuž dołho njetrajeche,
a wěj, wuradźena běšche:
na kermušu dźenj wschitkich tśio.

Haj, na kermušu my dźemy
k hłownum Sulšchan-Mlynkezom,
so lesnali bliže buchmy
tutón šwérno-herbšći dom.
Wěźachu, so tam bywa rjenje,
namatach tam wołchcewjenje,
hdyž pobuch tam ja i hołejom.

W wołožnjenju w Budyšinje
běchmy my so jetkali,
derje dźe so puć nam minje,
njech teź bywa dołoh.
W Komorowje jałožichmy
domach w duhy wošewichmy:
„Sćmy na kermuschi proschene."

Cźma pak nimo hóše běšche,
hdyž tam běchmy dojěli.
Tola, to naš njemyleleche,
prajachmy hej pschi hebi:
„Hlej, my tudy wostanjemy,
dóńž so jaso dołejahnjemy,
schtož hnuj so tola skondźili."

Pschecjelnje naš powitachtaj
Mlynkez mischtr, mischtrka.
Jara so teź radowachtaj
bratřik naších, a hotśiczka.
Lubje Mlynkez jtwa naš wita
wyhłjerbźta, wopraudźita,
Kotraž njeh' wchcze skepjana.

Sslodźicź žebi derje dachmy
tykanza, wschě druźiny.
Zuły wschak so njeczuchachmy
dołeź so njeje błowjanzy.
Ke kóńcej pak, hdyž cźt błodźi,
derje dobrý žort so hodźi,
ja tajki so starany.

Ale dołho njetrajeche,
to teź wjeceř ześěhowa.
„Bože", žołdk śej pomyślesche:
„widźiłch, so je kermuscha.
K błidu tuž so ześydachmy
sajso, a so prózowachmy:
šišćej, schtož žadyn dokonja.

Hłowna wěc pak rejka była,
kermuschu sa młodźinu.
Tuž, so kermuschi by nam tyka,
my teź dźěchmy na rejku.
Tam so hakle radowachmy,
f hołcźanni rejowachmy,
kiž tam jara wěnc su!

Hdyž pak f rejki domoj dźěchmy,
kónz 'chcěše njeběž f wjeselem.
Hicź, śej wumyślili běchmy:
tykanz stonacź k Markezom.
Cźt nam durje wotewrichu
a naš derje pohośćichu,
pschecjelowny wě to be dom.

Pschecjelnje nam pohłužnje,
pětna Markez knježnička.
Wulkotnje naš hołpodnje
haj, to nam so ľpodoba!
jnowa śpěwy jaklincźachu,
jnowa žorty wošwjodachu,
kraśnja bě to sabawa!

Schtoda, schtoda, k' kónzej dźěsche,
někto nalche wjesele!
Na cźaśniku ľpósnacź běsche,
so cźaś wulki domoj je.
Tuž někt rěka: rozžohnowacź
ľo, a ľprawnje ľpodakowacź,
sa wschо prawje tukrnje.

Tak so kóždy ześěhowachmy
na ľwojeho „konika",
derje domoj dojěchachmy
błele wschcho njeboża.
Ludźo su žno ześtawali,
hnuj dźe na to pschihotowali:
kak naš wtacź budźeja!

Hischcze raś so podjakuju,
tu Wam lubym Sulšchanam,
a Waš lubje pscheproschuju
dóńž teź na kermuschu k nam.
Potom dale pryllujemy,
śpěwamy a žortujemy,
to so wěcze nadźijam.

Jurij Scheweźik.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerf w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janoš w Budyšinje.

bjachu młyn wopuschćeć. Knjes bě ślupy a njechaše dźěda wjacy bjes dawka na młynje wostajić. Dźěd to rańše wotpokaza, dokeľ mějnješe, so je knjes ľpe wobhrožejenstwo jara tunjo dołtał, tak ma wón prawo po ľaśnjej ľmjerći ľwojeje mandźelskeje na młynje bjes dawka teź dale wostajić. Jeho dźěći su teź jeje dźěći a maja prawo, někchto po maćeri dołtać. Njemóžeschе ľo f knjesom dowcźeć a tuž chyschе na ľwoju chěžu ľo f nami ściahnyć. Ale dźiwjenje wot młyna bě jemu jara cźežke. Wjele dnjow bě wón bjes žiwjenja. Jemu rano rjekny: „Dźěcźi jebjećce, dóńž je maiche. Schtož je tu było prjedy hacź ľym ľo wobtežił, tu wostoiu. Móje hacź, so je to knjesowe, a jeho njechcham nječi. Wokolnjcźe błido, na kotrymž ľmy Wokrjescźe ľo je ľwjećenej wodu, wšmicźe Bożu ... a w Božim mrenje chcemy bieć." Sšmłyš kulachu ze jemu po ľicźowaj. Potom łastaji młynske koło. Hišćeze dołho njemóžejeche ľo wón mjerowacź w nowym wobydlenju.

Teź to napowiaji, so je prjedawischemu wobsedźerjej mnoho pjenjez pożeźł, bjes toho, so by ľlamaneho pjenjeza ka jaso dołtał.

S wulkim łajmom ześěhowaſche podawki w lěcje 1848. Mój nan bě i wojatom w Lipiku a tuž ľhoni wjele wo ľbožu, kiž bě w Lipiku a w Drježdźanach naiľhórši. Wjazy krótcź poda ľo do Drježdźan ľpěchi k ľwojenu ľynej, kiž bu po potłóčenju Lipicźanſkeho ľbožka do Drježdźan ľpchesadźeny. Pschinješe lelko nowinkow ľobu, so bě naſcha ľtwa wjele dnjow ľa ľobu kopata polna ludźi, kotrymž wo podawkach, kiž ľo w ľrjećze ľtawaju, powědaſche. To korcźmy ženje njelhodźeſche, tak dyrbjeſche ke njcma pschińcź, ſchtož bě wczimy, někchto naſhoniecź. Teź njekurjeſche a njepijeſche paleńca a piwa. Hdyž ľo druhy **tomu** dźiwachu, rjekny ľo ľmcźikotajo: „Sšmy w Franzowſkej jenoż wino nawukmył picź, tuž njemóžu ľo někto i někźim hubjeńſchim ľpokojicź. Wina pak tu nimam a **teź** njetrjebam."

Hewak bě jara mérnje žiwy. Léta 1866 ſajo trochu wožiwi, hdyž naſta wójna mjes Prusſej a Rakuſkej. Ale jeho mozy poczachu wotebérać. Jara wulku radoſcź hi-ſchcze dožiwi. Krótko psched ľwojej ľmjerću dosta wot kžjora Napoleona III. wyſchſchi wojerſki rjad. Njemóžeſche ľo na cźeſtny wuſnamjenowazy ſchcźi nahladacź. Nojchcźeſche jón hišće njedźelu a ľwjaty dźeń, ale jenoż krótki cźaſ. Léta 1896, ſto lět po kžjorowym narodźe, ſam 90 lět ſtary wudycha mérnje ľwoju duſchu.

Dodawk.

Hdyž ľo poczach ſa žiwjenjoběh ľwojeho dźěda ſajimowacź, chcźych ľebi dokładnje ſtary młyn wobhladacź. Wě tam, ſaj mi njeſoh macź powědaſche, po dźědje někajki „wandrowſki" ſa knjeſa mléł někchto lět. Wutrě knjeſej ſchwarnje woczi a cźekny. Knjes bě potom dźěda ſajo namołwjał, ľo by ſa tunju dań młyn pschewźał. Ale tón to wotpokaſa. Wot toho cźaſa ſtejeſche młyn. Jeneho dnja cźitach w „Sšerbſkich Nowinach": Dobroczeńſki młyn je ľo w nozy do cźiſta wotpalił. Sa někchto cźaſa ľebi wotpałeniſchcźo wobhladach, ale leżeſche tam jenoż někchto wjetſchich kamjeni pſchi rěcźnjiſchcźu. Nihdźe wjazy ani ſcźina, ſo je tu wjeſele kłepotał młyn, ſo tu bydlachu w nim ſtrowi cźłowjekoju w radoſći a w horju, ſo bě na kónzu raj ľwoja ſa młynkez Michała a ſa jeho jenjanſku mandźelſku, ſo bě ſtónczne kuſła połny dom ſa „Schewzoweho", kaž dźěbej rěkachu, wnuka, kiž tu namaka dopomnjeńki ľwojeho pryjedownika, kotrež ľbuchu hyſe ſnicźene, njeby-li je w prawym cźaſu wukhował, kaž wſchо druhe.

Tak tu ſtejo ſhladuju na měſtno, hdjež jómu ſtejeſche młyn, mójach we wěſtym ſmyſłu prajicź ſ pſalmiſtu Davidom: „Dźěch nimo a hlej — wón njeběſche! Pytach jeho, ale jeho měſtno njebě namakacź."

Kónz.

Serbske ležele

(Gramofon Platten)
ma na składze
Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Wšitke picowadła

Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Spóznaju khorosć z rukow, njez wóča a z wočow.

Wjele bolesnje masaže Homöopathija. — Wothladanje z bolesnjej magnetopathiju

Melanie Harnisch w Budyšinje na Postowym naměsće 44. — Wšědnje 9—1 a 4—6 z wuwzaćom srjedu popołdnju.

Zadanjamy nalutowańske pjenjezy

wot 5 hač do 9 procentow

Šekowy konto z 3% bjez dalšich wudawkow. Dawamy kredity, wobstaramy hypotheki a hódn. papjery kaž wšě druhe bankowske dźěła

Přijimamy a wupłaćujemy tež pola filialkow we Wojerecach a w Khoćebuzu a agenturow w Kulowje, Wjerbnje, Łazu, Wulkich Zdźarach, Khróšćicach, Barće

Serbska Ludowa Banka
w Budyšinje

Kalmuk-jaki

brune, čerwjene, móbre muffk., wullotej 46. jewej 3.95

barchent-jaki

fajne hołnjowe, nowe muffy. wull. 44. 2.50 2.80

ma flonje na iffladje

Andr. Kasper
(měj. Al. Pilepp)
w Budyšinje, Burglehn 11

Wšě drużiny knopjidłow
ma stajnje na składze

Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, šćiparje (Klemmer)
dalokowidy atd.

Specialist
nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošic hasy
(Nowotwar khorobneje kasy)

Nawěstki přinjesu wužitk!

293-jězdnych kołow

předach hižo lětsa. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo móžeće tež Wy pola mje jara přichódnje kupić. Wulki wubjerk. Najniše płacizny.

J. Schieback, na Mužakowsk. drózy 4

Wobkedźbujće moje wustajeńske wokna na Hornječeńskej hasy 18
Předawanje jenož we hłownym składze na Mužakowskej drózy 4

fotowe
projekcijowe
powjetšeńske
domj. kinowe
} **aparaty**

a wšě wěcy za amatérske fotografowanje

FOTOWY DOM

Richard Hutha

mějićel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy číslo 18

Wuwiwanje filmow a platow kaž tež wotčahi wěcywustojnje a najspěšniše

Nakupowanje kóžkow

Wobdźěłanje kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty

Leunerec bělernje
na Garbarskej hasy 4
na Sprjewinej hasy 2

Pjerjonjenjenušć. a prawy

posleščowy wupjerk

płaći pola mje

10.50 hr.

Druhe žórokosce runje tak tunjo. Wupjerkowe a nawoblekowe zbytki

Hilger
na Seminarskej hasy 2

Kožuchowe šaty dobra twora jara tunjo
Košle, fale, wupjerki
Ida Erler w Budyšinje na Zw. Lawsk. hasy 10

KAPŁAN FAHSEL

rěči 26. oktobra w 20 hodź. w Budyšinje w salomaj Krony wo

KONNERSREUTH

Zastup: 2.—, 1.50, 1.— a 0,75 hr., hudźo bjez dźěła płaća do časa pola překupca Emila Wilčeka na Seminarskej hasy 2 město 0,75 jenož 0.50 hr.

Dočasne předawanje: Jeremias na Kěžorskej drózy, Schröer na Serbskej hasy, farski hamt Našeje lubeje knjenje na Cyrkwinskim naměstnje 2, Mališka, Při Pětrowej wěži 9 a Wilček na Seminarskej hasy 2

Kedźbu!

Rěznistwo w Sulšecach

pola Kulowa

porjeńšenje

najl. kormje howjazc mjaso . . . . . punt 0.70
najl. swinjace mjaso, hrjebjan. a karejowe punt 0.70
domjacu mjasowu kolbasu . . . . . punt 0.80
melt, pólsku, hońtwjeńsku, sardelowu-jatrowu kolbasu. . . . . punt 1.00

Chceće-li něšo předać abo kupić wozjewće to čitarjam Serbskich Nowin

Stary, dobry

cahambra hońtwjeński žitny palenc

Bellaria polonowe wino
aromatiske a mile

Winowe kisało, kisałowy sprit

jenož prawy wot firmy

Likěrowa fabrika **Carl Hammer w Budyšinje** Winowa wikowarnja

Walter Rinnelt

na Kamjentn. hasy 17 **w Budyšinje** při hotelu „Krony"

wosobny frizěr za knjezow, knježny a knjenje

zhotowja wše wlosowe dźěła kaž wotčihanje po wašnju bubiskim a pažskim (Bubi u. Pagenkopfe). Najwjetši skład wšelkich toiletowych tworow / Připrawjenje towaršowych a dźiwadłowych, njewjesćinskich kaž tež kwasnych frizurow. Najpěkniše a porjadne posłuženje. —

Wosebity dom cigarow a cigaretow

Fotografowy Meister

atelier w Budyšinje na Kěžorsk. dr. 15
kóždu njedźelu wotewrjene

Zhotowjenje portretow, wobrazow do pučowańskich pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a njewjesćinskich wobrazow, też na wsach. Telefon čo 2438

Sedlarske a wutykane twory

ma na składze, zhotuje a wuporjeda

C. Junghannß přjedy Emil Schubert
na Jerjowej hasy

Herbska grychta w Konjecach

Njedźelu 18. oktobra wot 8 hodź.

pyšne reje

Kóžda knježna a knjenj dostanje dobru tafłu šokoładu.

Přećelnje přeprošuje etaj Rudolf Rafelt a mandźelska

Míele Zentrifuge Modell 1931

mit schwenkbarem Bassin.

gegen Schmutz und Spülwasser geschütztes Getriebe.

mit der bekannten, molkereimäßig scharf entrahmenden, nicht rostenden Miele-Trommel.

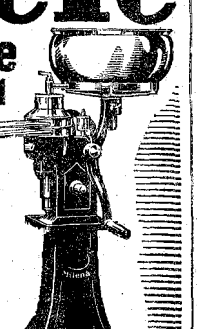

Mielewerke A.G. Gütersloh/Westf.
Größte Zentrifugenfabrik Deutschlands • Über 2000 Werksangehörige

Zu haben in den einschlägigen Geschäften.

Waš elektromotor

spušćomnje a tunjo wuporjedźam. Derje wuprubowane broncowe kładźenje

Max Büttner

metalowa lijerńja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolskej hasy 8

Hosćenc w Haslowje

Jutře njedźelu **reje**

pod dźiwom tysac płomjenjowej kule

Přećelnje přeprošuje etaj J. Měrčin'k a mandźelska

Wupjerki

łaž być dyrbja: w najlěpšich hódnoćach:

pošleščcze 130 cm šěr.	15.20	13.60	**12.20**
pošleščcze 160 cm šěr.	17.20	16.40	**14.80**
pošleščcze 100 cm šěr.	10.40	9.40	**6.80**
hłowakowa šěr . . . m	2.20	2.15	**1.95**

A. Kasper, Burglehn 11

(měj. Al. Pilepp)

Snaty najlěpšchi dom za dobre wupjerki

Wotewrjenje

Ćešćenym wobydlerjam w Budyšinje a wokolnje z tutym wozjewjam, zo sym na Hošic hasy — rózk Seminarske e hasy

skład kašćow

wotewrił. Mam tam wulki skład kašćow hódźeje družiny za khowanje w zemi a za spalenje.

Budu so stajnje pročować, mje počešćowacym woteběrarjam jenož derje a sprawnje poslužować a jich na kóžde wašnje spokojić.

Prošu wo dobroćiwu podpjeru mojeho předewzaća a podpisam

z najwjetšim počešćowanjom

Else Schulze

Přisp.: Bldańnja, meblowy wobkhod a hłowny skład su kaž hač dotal na Garbafskej hasy 8

Telefon 3582 Założene 1945

Přiłoha k čisłu 243

SERBSKE NOWINY

Sobotu, 17. oktobra 1931

Něšto wo serbskich hymnach

Piše Bjarnat Krawc.

Dźiwno, hakle před krótkim skorźeše mi starši serbski kantor, zo za serbske cyrkwine swjedźenje a swjatočnosće dosć spěwneho materiala nimamy. Tomu pak tak njeje. Hižo před lětami sym wo tym pisał a přednošował, źórła wotewril a čišćany material podał. Hižo zwjeršny pohlad do zběrkow, w poslednich 10 lět w čišću pola Smolerjee wušłych, móže kóždeho pytarja za přihodźacu nabožnu spěwnu maćiznu přeswědčić, zo žaneje nuzy w tym njećerpimy. Lěkarjej njepřińdźe njepytany k žanemu khorjenu: spěwy tež same wot so nic do domu a do cyrkwje. Po mojej zdźěła hižo wozjewjenej statistiey mamy wokoło 120 jara derje do cyrkwje so hodźacych čisłow, kiž směmy dźělić do wšelakich skupinow. Su to:

1. choraly (kěrluše).
2. kymny.
3. legendy (pokěrluški).
4. nabožne narodne spěwy.

Wšeho spěwanja mać je dušowna rozhorjenosć: bojosć abo wjesełosć. Z toho je kóždy spěw nastał, jako refleks, wotblysk znutřkowneho postawjenja. Toho dopokaz su na př. starodawne wurony: „Halleluja" a „Kyrieleis!" Přenje prastare serbske spěwy běchu pak nabožne při woprowanju před swjatnicu abo wójnske před bitwu. Też přenje nabožne spěwy běchu pak ważniwe (*khutne*), pak radostne, cyle po tym, hač mějachu modlitwy służić Bohu dźakej abo khwalbje. Na hody a domkhowanku zaklińčachu wjesełe hłosy, před jutrami a w pokutnym času ważniwe, swjatočne. Wšelake tutych spěwow přeradźa we swojim sylnym doriskim, mjehkim aeoliskim, też mixolydiskim razu wysoku starobu a su naše wulcy dostojne a ważne kulturne kubło.

W zapiskach Smolerja, Hórnika, Markusa, Muki, Jordana, Kuby a Černeho bu wjele z nabožneho pokłada k wužiwanju w Božich służbach a za porjeńšenje cyrkwinskich swjedźenjow přihotowane a wudate. Mamy na wubjerk 2—5hłósnych spěwow cyłu kopicu. „Khwatajće ale spěwajće", Towaršny spěwnik, Kocorowe abo Pilkowe mužske khóry, Pilkowy „Dobry wječor", dale „Zórleško", „Zerja", „Wulka lubosć", „Skowrončk", „Słónčne pruhi" a najnowše zběrki za serbsko šulo „Naše spěwy" I. a II. dźěl su zrěčniwi swědkojo małeje bohatosće na tym polu. Protestantojo a katholikojo móža napřemo z tutych *źórłow čerpać*, wězo nic bjez prócy. Jara jasna a krasna khoralna kniha k „Pobožnemu wosadnikej" wot Jana Symanka poskića dalšu pomoc, runje tak přidawk K. A. Kocorowy ke khoralnej knizy saks. kraja. Před krótkim hakle je njeboh faraf M. Urban hłosy fararja Jana Kilijana (1811—85) wudał a tak teho „Spěwarske wjesele" z lěta 1847 znowa woživił; wšě su połne nabožneje prużnosće a nutrnosće. Kocorowy nadobny choral „Duša, ach duša, ty njeznaješ so!" ze słowami O. Wićaza a Wjelenowy kěrluš: „Po tebi mam žadanje!" dyrbjałe serbske cyrkwine khory lubosćiwje pěstować.

Móhli so hišće dale ponurić do zaźdźenosće a namakamy podpjeru rodźeneho Serba (Stara Brjaznja pola Gubina w Deln. Łužicy je jeho kolebka* 1598) Jana Krygara, kiž bě a je slawny choralista, nam wuznamnje rjane hłosy zawostajiwši. Cyle ponižnje chcu hišće přispomnić, zo je Michał Nawka rjanu liču drohotneych nabožnych spěwow zbasnił, kotrymž sym přimérjenu hudźbnu drastu darił, kaž je so też z pěsnjemi Mučinka, Nyčki, Fiedlerja, Skale, Zejlerja, Čišinskeho a dr. stało. Kocorowe wulke oratorija nam zwjetša bohužel njejsu dosć přistupne, dokelž su njećišćany, hewak by so ras pokład našich nabožnych spěwow hišće wo wjele rozmnožił. Přichodnje budźe we wotmyslenych liturgiskich nutrnosćach wjesnych cyrkwjow móžnosć, zo wurěžki z tuteje literatury hudźbneje jasniši wobraz tuteje duchowneje a dušownoje kultury podawaju.

Na hermanku

(Wobras se wjry.)

S protykami je tajka wěc; to maješ tajke a hinajše. Tola bješ Pšichodźenaka a Krajana w domje jahło njeby. Hišo, jo by wědźał, kajše wjedro kóždy měšaz budźe. A też dla tych hermankow. Protyka, w kotrejž njejsu hermanki wotjewjene, jazyk žana protyka njeje. Swjetscha wischaš w Nowinje cytaješ, jo je tu abo tam pšichodnym tydźeń hermank. Ale ty tym jenož jo njemóžeš spokojić. Tajke něšto chcejš dny a tydźenje do cjaha w protyzy pytać. To k wěży hłuchi, to cyt w krwi tči. Hižo jako mały hólčeja jy to pola staršich dožiwił.

Hermank, na hermank pójdźemy! Tak dźeše hižo dny dołho. A jónkrótnje dźěchtaj nan a maćej na hermank. Wonka tak dołho štět wothladza, deješe a warješe a jeźdźeše žana z nami ja blidom. To bě zyle hinašchi dźeń hač hewak. A dołhi bě. Dopołdnja wschat nětak dźěše. Ale popołdnjo traješe bjes miłoše dołho.

„Měj jenož hischcze khwilku ześerpnoše", naš wowka troschtowaše, „njebudźetaj wschak dołho wjazy. Tamle bźe du!" Haj, jónkrótnje! Khóts draz. Sajcej tyšeš! Plecženu zaltu z makom. Blachowy hwizd je schejerjimi dźěrami. Něšchto kochlow, zychow, pješčichowych pódušchow, zyły rjetomas „schnórfenklow". Por dołhich cźapłych nohajow za wowku. A wobej horjeka z čerwjenej wolnu smjatanej. Wschelake titki z kofejom a tuty tajši cźapor. A kak te nohajo wonjachu, ghdy nóž na nje tyknješe. Kak dha wonjachu — — nó tafle za měšom, za hermankom. Och, hdy by naich jedyn hižo wjetschi był a mogł žobu na hermank hić!

Nó haj, buch wjetschi. Khodźach hižo do rańšcheje schule. Prěni hermank jo blížeše. Hižo dźeń prjedy w pschestawzy běch jej pola knjeja dowol wuprošył. Dokelž po schuli pschindu potom schejerjo, wošmijo, dźěrjo, cźo je žanej prošttwu. Wjes dźiwa, so jo potom knjes kantor druhdy roshněwa a praješe „tónj!". Och, byli jenož hižo wjecźor a najajtra rano było! Wšěche to rano wjeźele, ghdy druzy do schule nóžkowachu a naich jedyn móješche we wuhorwanej koschli pscheb durjemi stacź a ja ninn hladacź. Pot hodźinki poždźischo mójach pola kuhoda do pschitrytcho wosa pohladacź a spěschnje wotjeńdźechmy.

Och, tajkele wyšoke khěje! A tele wukkadne wokna! Skoro kaž tólnjaše wrota. Tajkele cźrjódły hnjdźi. Tele budy. Mój prěni wulki źiwotowy podawt to bě. Potom jo poždźischo dźiwach, schto dha to do spodźiwneho kusta, kiž jeneho pschezo jažo do města na hermank eźehnje, byrnjež tam wjele kupowacź njemějech. Myšlu, schtoż hižo jako dźěcźo jo cźi hlukoko do wutroby jarhje, to wostanje zyllicźke žiwjenje.

Starý dobry hermanko ty! Hlej jenož, kak je wjdźech kónčzin do měšiačka pschikhwataja. Na koležach, motor-

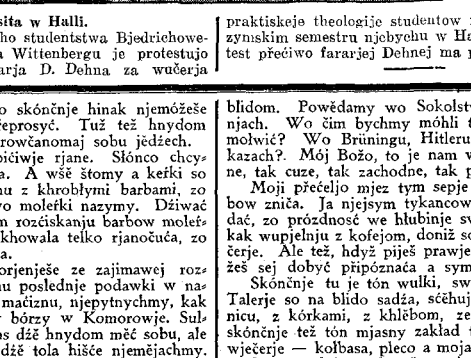

Universita w Halli.

Předsydstwo němskeho studentstwa Bjedrichowe-je university w Halli a Wittenbergu je protestujo přećiwo powołanju fararja D. Dehna za wučerja praktiskeje theologije studentow namołwjało, zo we zymskim semestru njebychu w Halli studowali. Protest přećiwo fararjej Dehnej ma politiske přičiny.

M. N.-N.:

Kermuša w Sulšecach a jeje dozynki w Kulowje a druhdźe

Serbja nimaja tšoch, ale pjeć ročnych časow. To ja wam hnydom chcu dopokazać. Serbja swjeća hody, jutry a swjatki, ale też hišće domkhowanku a kermušu. Snadź tehodła, zo njeby čas mjez swjatkami a hodami był tak jara pusty a wostudły, snadź tehodła, zo by tu było trochu wotměnjenja w dobje najcežšeho, najkrućišeho burskeho dźěła. Na kóždy pad, domkhowanka a kermuša njetrjebatej so skhować před tamnymi tšomi róčnymi časami. Serbja jej swjeća znajmjeńša z telko hołkom a haru, kaž hody, jutry a swjatki. Haj, skoro bych sej zwěrił rjec, zo na domkhowancy a kermuši so hišće wjacy tykancow napiekuje, wjacy hoscí přeprošuje, zo so tehdy hišće bóle rejwa a juska a spěwa dyžli na tamnych swjatych dnjach. Nimam-li prawo!?

Haj, ale ja scyła njechach tu wo tom rěčeć, čohodła Serbja kermušuja a kak kermušuja, chcych jenož cyle jednorje rozpowědać, kak sym ja lětsa kermušu swjećił, mjenujcy Kulowsku kermušu.

W Kulowje?

Jara wěrne serbske přisłowo praji: „Cuzemu khlěbej dźěći całta rěkaju!" Štož je prawje daloko a wotleżane, to je wězo přecy wjele wjacy hódne a wjele rjeńše a lěpše dyžli to, štož maš blizko, štož maš w horšći. Tuž też na našej kermuši so mi žeńje tak prawje njelubi. Je mi přecy tak, jako pola nas wokoło Budyšina prawje kermušować njemóžeja. A tehodła mje přecy wabi na holanšku kermušu. Loni běch w Mikowje a lětsa chcych do Kulowa...

To rěka, poprawom chcych do Bórkowow we Błótach. Ale mojemu přećelej, kiž měješe mje tam ze swojim motorskim kolesom dowjesć, naraz na kašlowanje dźěše a wosta doma zady pjecy. Ze swojim kolesom pak so runje hač do Błótow nadračować njechach, tuž so rozsudźich za Kulow.

Njemějach dźě hišće ani přeprošenja, ale njedźelu dopołdnja zetkach w Budyšinje přećela a sokolskeho bratra ze Sulšec pola Kulowa a jemu tak dołho po hubje huslowach, zo skónčnje hinak njemóžeše hač mje swjatočnje přeprosyć. Tuž też hnydom z nim a dwěmaj Komorowčanomaj sobu jědźech.

Wjedro bě njehańbićiwje rjane. Słónco chcyše wudawać, zo je meja. A wšě štomy a keńki so tak zybolachu a sapachu z khrobłymi barbami, zo bě to hotowe brojerstwo molerki nazymy. Dźiwać so ći chce, zo při tajkim rozćiskanju barbow molerka bě přecy hišće wobkhowala telko rjanoćuća, zo žanu njeleposć njezwora.

Dokelž so jězba korjeneše ze zajimawej rozmołwu, ke kotrejž běchu poslednje podawki w našim Sokolstwje podałe maćiznu, njepytnychmy, kak so čas miny a běchmy bórzy w Komorowje. Sulšečanski bratr chcyše nas dźě hnydom měć sobu, ale tak jara nuzne my to dźě tola hišće njemějachmy. Komorowski krawc je mój dobry přećel a tón by mi to dźě žałostnje za zło bral, hdyž bych tu tak nimo fuknył, njezałožo pola njeho. Scyła, što dha chceš hižo popołdnju na kermuši? Dosaha, zo w prawym času hišće přińdźeš na wječeř a potom na reje.

Pola krawcec trochu pobachtachmy a na směrkach so wšitcy tšo dachmy na puć. Taj dwaj Komorowčanaj běštaj so mjenujcy mjez tym też hišće dałoj na kermušu přeprosyć.

Tuž čěrichmy po holi pře wšo prěki na Kočinu a Sulšecy a bórzy dosćeżechmy też Sulšečanski młyn. Tam mjenujcy chcychmy.

Znajeće-li tutón młyn? Štož jón njeznaje, njemóže sej ani předstajić, kak rjenje tam je. Je to tajki prawy staroserbski młyn. Cyle wěšće dyrbi tu też być někajki wódny muž w hrjebi abo w Cornym Halštrowje. Ja pak wódneho muža widźał njejsym, ale jenož hordeho, módrohrudźateho pawa, kiž z kólnicy hladaše. Zady młyna je překrasna łuka, ze wšěch stron z huscínu wobdata. Ta łuka je před nješto njedźelemi widźała slawu našeho Sokołstwa. Sewjerny wokrjes je tu wotměł swój zlět a tón je był tak wulkotny, zo dźensa hišće w cyłej wokolinje wo nim powědaju.

Też my hišće wo nim słyšimy, hdyž potom hižo dawno sedźimy w rjanej drjewjanej jstwje za krytym blidom. Powědamy wo Sokolstwje a jeho praše-njach. Wo čim bychmy móhli też hewak so rozmołwić? Wo Brüningu, Hitleru a nuzowych wukazach?. Mój Božo, to je nam wšitko tak njewažne, tak cuze, tak zachodne, tak pódlanske.

Moji přećeljo mjez tym sepje tykancowych skibow zniča. Ja njejsym tykancowy, tuž dyrbju hladać, zo prózdnosć we hłubinje swojeho žołdka něšak wupjelnju z kofejom, doniž so njedočakam wječerje. Ale też, hdyž piješ prawje wjele kofeja, móžeš sej dobyć připóznaća a sympatije hospozy...

Skónčnje tu je tón wulki, swjatočny wokomik. Talerje so na blido sadźa, séćhuja šklički z jabłučnicu, z kórkami, z khlěbom, ze złotej butru. A skónčnje też tón mjasny zakład tajkeje kermušneje wječerje — kołbasa, pleco a moja radosć — „třepotawka", wšěndnje „golerta" pomjenowana. Tak jara hač zacpiwam tykanc, čerwjeny kał a kisałeho jerija, tak jara so młodźu za třepotawku a kisałymi kórkami.

Zajimawe je, kak wšitko hnydom z razom womjelkny, hdyž je tu wječeř na blidźe. Też najzajimawiši předmjet rozmołwy wobstać njemóže před krytym blidom z kołbasu, třepotawku a kisałymi kórkami. Kóždy so z nutrnosću a zajimom zabéra jenož hišće z wécami, kiž ma tu na talerju. A hdyž so nětko powěda, to jenož hišće wo jědźi . . .

Hdyž sy so nasyćił a hišće donasyćił, pytnješ zastrožany, zo je hižo pozdźe a najwjetši čas, wěnować so druhemu přijomnemu zabéranju, kiž je hižo zdawna sem zwjazane z kermušu. Dyrbiš na reje!

Derje, dźemy na reje!

Cyła młynska wobsadka ćehnje do wsy, wótře sokolske a druhe spěwy spěwajo a to samo dwojohłósnje, přetož w Sulšećanskim młynje móža spěwać, ja wam praju. A spěwow znaja! To njeje tak kaž druhdźe, hdźež jenož halekaju prěnju a druhu štučku wot „Hanka, budź wjesoła", „Katrźinka, swěrna moja", „Z dychom swjatoh' Jana", z čimž bywa potom dowučerpany pokład a skład pěsničkow.

Potajkim, my dobyćerscy spěwajo začehnjemy do Sulšec. Na reje — haj!

(Skónčenje přichodnje.)

rich a jednorych, z tajkimi a hinajshimi wosami. S cjahom a blizshi pschi. Szyka wjele starschich ludzi, hodzinu daloko tam pschindze. Kaz hu sdawna zjem smjerzene, zej na hermank dobrzecz. Hsej jenoz, kajke mlodune zivjenje je dzensa jenoz we wobtkobach, na drohach, we korczmach. A kak sadu na dworje domjazy wotrocz we modrej fali wosly srjadnje, kolesa nuts stonka a konje do konjenza wodzi. Jedyn pschinjese to, so by tak dolho tkowal, doniz sazo njepschindze, druhi dze tole z wojom hubu domoj wjacz a tjeesi ma nejchto druhe na wutrobje. Hlowu mohl tajki domjazy wotrocz nicz kaj berit. Alle no, wschako hej nekotre grosche z tym sastuzi.

Na, potom na tebi zamym, luby hermanko, hdyz nam letha wurjadnje smoknyt njesty! Moje dzeci, tajkale czischczenza! Tajkile wobthod. Hakle popoldnju, hdyz na czeledi zwobodne na wsach dokola wokolo! Ton hej wona na wsacj njeda. Kak na deskowanych wosach robocjenio pschijedu. Bjeru hej czasa w mesce a na hermanku. Hejda Rusa, zana nusa! Buda pschi budze! Nohajzy, zanki, czrize a drjewjanzy, schkornje a wokunjane wesy. Zokrowinki a schokolada z hromadami, popyranzy wulke a male, zamo mushti a jonki. Wobrasy, kschuby, hornzy a schkliczki, betnaczke twory a wschelake zbytki tkaninow a platow za tuni pjenjes. Rybiczki, kobaski, nowe patenty na czisczenje drasty. Kak vjenje i tamneje budy wonja! Schto dha by hermank byt bjese kruch konjazeje kolbazy abo kokalkojteje. A sa pol hodzinu hischcze ras w jenej druhej budze. Pschecjelio a fnacki ho nadeidu a tuz na khwilku w jenej „zitnej hasy" ho shubja. Schto dha by tajki hermank za mlodeho khadku byk, njeby-li nekajke pjecj groschow mes za slowy czernikowy vjeczasy a k temu hischcze slocjane manschetowe knesle jako pschidawk. To tola zadyn prawy hermank byk njeby. Aha, tamle lebjerka je wumolaz, kiz jiwoje twory ludzom vorucjinje a bjes kloza reji. Hodzinu dolho mozesch pschi nim stacz, jeho temparament wobkedzbowacz a kak rosumi, jiwoje wezy wulkiwalowacz. Skoro, kaz by tworam hischcze por pjenjezkow pschidawak.

Ne, dyrbimy ho pomoku na puc podacz. Schtoz sunty chzyli kupicz, to tak daloko mamy. To rika, wschitko wschak hischcze nimam, ale nervus rerum je wschon, fenczatka hu wulctale. A potom, hdyz wot popoldnja po hermanku czampasch, dha masch skoro dundanje fyzte. Mlodzina wschat hischcze na veje poindze. W mesce ras lohke nozki wukakacz, je tola nechto hinasche. Njech tam zu, my ho na dompucj podamy. To rika, kuk kolbazy chzemy hej hischcze kupicz. Pondzemy wrocjo.

Stary luby hermanko. Hizo bzeh a wowka slej na njon khodzitoj. Ale, schtoz by ty jim tehdom byk, to njesby dzensnischemu swetej wjazy. Wesko, dzerzichi wschat ho hischcze. Myslm, so by najdleze zivy byk. Schoda by bylo, by-li saschok!

Serbska slawnosć w Młodej Bolesławie

Zajdzena sobota běše ważny dźeń za Serbow. Nic drje doma, hdyž druhdy so bjezdźak swjedźenje wotwotmjewaju. Dźeń 10. winowca steješe w tutym městaćku ze swojim 18 000 wobydlerjemi, mnohim znate ze wšelakich přileżnosćow w zajimje serbske holnda, kotrehož dóńt naši čescy bratřa z wosebitej kedźbnosću sćěhuja. Hižo wot ranja měješe wokrjesne wučerstwo swoju hłownu zhromadźiznu. Mjez mnohimi předmjetami běše zajimawe, zo je sej wučerstwo z podpjeru wokrjesneho inspektora Selnera pućowacy fond wutworiło, z kotrehož kóžde léto wučerjej pjenježnu pomoc dóstawatej k pućowanju po europiskich a dalšich krajinach. Lětsa běštaj w Francowskej pobyłoj a rozprawještaj (wučeř a wučeřka) nadrobnje wo swojej jězbje z pedagogiskeho a hospodarsko-kulturneho stejišća.

Najzajimawše wězo za nas bě přednošk znateho wučerja Havlina w Jablkinicach, kiž wo serbskich stawiznach a našej kulturje rěčeše. K lěpšemu dorozumjenju předwjedźe na 102 swětłowcbrazow (diapositivow), kotrež su we swojej barbojtnej wšelakorošći woprawdźe krasne. Zhromadźizna běše we wustawje za wučeřki, wulkotny to twar a cyle moderniu připrawjeny. Ma zn předwjedźenje diapositivow wšitke trěbne připrawy w najwyššej dokonjanosći. Přednošer je khětro wo našich stawiznach wobhonjeny, kotrež z krjewju pisane mjenowaše. Pokaza na krwělačnosć jenoho Gera, kiž bě 30 serbskich wjednikow a ryćerjow při jenej hosćinje zamordowac dał. Podobne, hdyž traš nic tak hrube srědki su jeho předkhadnicy a naslědnicy we wutupjenju a zničenju serbskeje narodnosće nałožowali. Starosć němskich khěžorow, kralow, markhrabjow a druhich namócnikow dźěše jenoz na wotstronjenje Serbow. A dźensa pječa wjele hinak njeje. Nětčiše wyše šule wuplodża husto renegatow. Mnozy wučerjo nimaja dosć zajima za swoju wohrožene ludstwo. Ze wšeho běše dowidźeć, zo rěčnik naše šulske wobstejnosće nadrobnje znaje. Přednošk a předwjedźenje swětłowobrazow zawostajichu hluboki zaćišć na ninale 200 přitomnych.

Popoldnju hudźeše wojerska kapała měšćanskeho pěšeho regimenta w Masarykowych radach, na městnosći, hdźež běše so 1927 wustajeńca wotměła. Wojacy hrajachu darmo a mózeše so cyły wunošk k swojemu zamérej wužić, mjenujcy k wudźerženju dweju městow na hospodarskej šuli za Serbow w Małej Bolesławje cyle darmo — žiwjenje, bydlenje, šulski pjenjez, knihi atd. Zarjadowała bě to tudomna wolnožka towarstwa „Adolf Černy", kiž měješe wječor swoje swjedźenske posedźenje w „Grandhotelu". Je wotewrił předsyda dr. Funk z Kosmonosy. Rozprawu wo załoženju wotnožki — 1. mal. rózka t. l. a ma hižo 116 sobustawow — poda jednaćel Jašak. Potom přednošowaše k. šulski inspektor Selner wo stawiznach łužiskich Serbow a bě sej za swój předmjet wosebje Žitawsku a namjetnu českú krajinu wuzwolił. Nawjazajo na njom rozprawješe k. šulski nawjednik Havlin wo lětušim přebywu serbskich dźěći. Stara dźen so dale a chce w Jablkinicach trajny kóždoletny přebytk přinjesć, dyrbi pak wšo prjedy zarjadować hač lětsa. Ze swojej rozprawu je sej znowa sympatije za swoju wěc nadobył, kiž jemu jara na wutrobje leži, štož dźěn su lětuši přebywacy na sebi nazhonili.

Tež bratr Vlad. Zmeškal bě z łužiskim Serbom z Prahi přikhwatał a předwjedźe Serbow narodne žiwjenje, wosebje sokolski zlět w Radworju a swjedźeń we Wětošowje. Na wječoru so tež zapósłane we Prażskim sejmje, k. Dubický wobdźěli, kaž tež k. dekan Sewčik a druzy prominetni ludźo z města a wokoliny.

Mnohich wobdźělnikow lětneho přebywanja budźe zajimować, zo je sej jedyn z nich w tutych dnjach zaso do Jablkinic dojěł a stare lube městna wopytał, wosebje „obora". Wězo je jeje wobraz so khětro přeměnił. Nazyma barbi stony a keŕki a třase lisćo dźeń a bóle. Wokoło wulkeho hata knježi měr.

Wusudźenja

Pschekuzy Mats Seeltger z Rychnowa běšče dla fschiwdźejskeho pschepschimnjenja psched hamtskim sudom w Rychnowje 6 měsazow sastwa dostał. Na jeho powołanje sniži so jeho khfostanje na 4 měsazy sastwa.

* Dla wotmyslenoho cźežneho sranjenja je smjertnym scźehnikom měsesche so dotal njekhostany 63letny měscźanski wothladar latarnjow Jan August Lišnaŕ je Budyschina samolwiecź. Dnja 12. dezembra 1930 popoldnju wokolo 4 hodź. běchu so měscźanjay wothladarjo latarnjow do swojeje słužby w polizajskej straźerni na radnjay shromadźili. Hischcze strowy 66letny wothladaŕ Röhle běšče tu so z Lišnarjom schcźakał a jeho zhnewał. Lišnaŕ běšče so roshněwał a jemu z płowej ruku na wutrobno dyrił. Röhla běšče so motał a snak padnył. Wórsy po tym dźěšče Röhla na siwoju słužbu. Na Rěsnikej haŋy selka jeho jeho žona, kotrejž wón na cźežki dych a bolosće we wutrobnje skorjeschе. Potom běšče wot siwoje žony wjedźeny njesnatemu młodemu muzej za łapłocźenje sbytk latarnjow saswěcźeć dał. Hakle w 7 hodź.

Wjesole powědańčko wo mudrym Nasredinje.

Raz dźěše Nasredin do lěsa do drjewa a wza sej wosoła sobu. Zlěze na stom, syny so na hałozu a poča ju z piłu wotrězać.

Něchtó dźěše nimo a dźeše:

„Nasredino, wostaj so teho rězanja, hewak padnješ dele!"

Nasredin teho zańć njeměješe a dale rězaše. Naraz pak so hałoza zlemi a wón padny dele, kaž běše jemu tamón človjek wěšćił. Wón so zadźiwa a za mužom běžeše.

„Ty sy derje wěšćił, zo padnu", rjekny. „Wěšće też wěš, hdy wumru."

„Wězo to wěm", rjekny ze žortom cuzy. „Wumrjeješ, hdyž twój wosoł třeći raz so zakopnje."

Nasredin na wosoła nakładže drjewo a z nim so poda na puć domoj. Přińdże k horje a tu wosoł so zakopny wo kamjeń.

„Jónkróć!" zawoła zastróżany Nasredin. „Třećina mojeje duše je prěč."

Srjedź hory wosoł druhi raz so zakopny.

„Druhi króć!" rjekny Nasredin. „Hižo mam jenož hišće třećinu žiwjenja."

Na wjefchu hory wosoł třeći raz so zakopny.

„Třeći króć! Sym morwy!" zawoła Nasredin a lehny so na zemi.

Wosoł so njedaloko paseše. Dolho njetraješe, přińdźechu wjelki, wosola popadnychu. Nasredin to widźeše a rjekny:

„Och, hdy bych był žiwy, žadyn z was by stroby njewućeknył! Wbohi wosole! Nětko sym morwy a či pomhać njemóžu."

Dolho Nasredin tu leżeše, doniž njewusny. Tuž so do dešća daše a wón wotući, wuskoči, zapomni, zo bě wumrěł a štož móżeše, dom čěkaše.

Finska bajka wo Palčiku.

Raz dźěše kral nimo pola, hdźež runje rólnik woraše. Njedaloko widźeše hišće jeneho konja, ale njewidźeše při nim woraka. Tuž kral so wopraša: „Štó to wora z tym druhim konjom?" — „Mój najstarši syn", wotmolwi rólnik. „Njemóhł mi toho syna předać?" — „Bóh zwarnuj, kak mohł předać swoje samsne dźěćo?" měješe bur. — „Jenož mi předaj, nano!" wołaše Palčik z brózdy. Nan jeho potajkim předa a kral jeho storči do zaka. A to runje do toho, hdźež měješe pjenjezy. Tuž zwoła hólčik z kapsy: „Nano, pój a přewódź mje!" Nan poskaše a hólčik zwumjeta jemu wšě pjenjezy z kraloweho zaka. Hdyž běše kapsa prózdna, rjekny hólčik: „Nano, nano, wróć so!" Nan so wróći a namaka po puću wšě wumjetane pjenjezy.

Hdyž přińdźešaj na hród, rjekny kral: „Wuzuj mje črijej a nohajcy a daj je wuskhnyć." Hólčik suny črijej do róle a nohajcy namoči w bowje. Nazajtra kral jemu rjekny: „Přinjes mi nohajcy a črijej!" Hólčik přinjese nohajcy, z kotrejuž woda běžeše na špundowanje. Kral hněwny zawoła: „Wšak njejstej suchej! Přinjes črijej!" Palčik přinjese črijej. Z jeneho bě wostał jenož kus narče, z druheho pak klock. Palčik měješe: „Tej stej suchej!" „Nětko pak puki dostanješ!" hrožeše kral. Palčik skok wučekny do swojeho łoža a sej zaléze do słomy. Pytachu jeho a pytachu, ale njenamakachu jeho. Słomu potom wołej čisnychu a tón ju zežra hromadze z tym hólčikom. Nazajtra, hdyž přińdźechu dźowki do hródže, wołaše hólčik z brjucha woła: „Dobre rankol" Dźowki to wupowědachu a wol bu zarězany. Pytachu zasy Palčika, ale jeho njenadeńdźechu, hačrunjež naležnje pytachu.

Črjewa čisnychu na polo a přińdźechu wjelki a zežrachu je z tym hólčikom. Hdyž potom wjelk, kiž bě zežrał Palčika, přibliži so k stadłu wowcow, wołaše hólčik z jeho brjucha: „Pastyrjo, pastyrjo, wjelk ći zežerje wowcy!" Pastyr započa wołać a wjelk dyrbješe bjez wuspěcha mydło wjesć.

„Poskaj", rjekny wjelk k Palčikej, „ty we mni ničo započeć njemóžeš, a ja bych z tobu dyrbjał z hłodom wumrěć." „Derje, potajkim woteńdu", rjekny hólčik, „ale jenož, jeli mje donjeseš hač před ródny dom!" Wjelk dźěše před dom jeho nana. ale tam hólčik praješe: „Hač do kněže." Wjelk to ščini a tu hólčik zawoła: „Nano, nano, wjelk je we kněži!" — Nan přikhwata, wjelka zarazy a takle znowa doby swoje dźěćo. Z wjelčeje kože wudźěłachu sej wačok a dachu tam do njeho kralowe pjenjezy.

Kolebawka.

Spinkaj, złote dźěćo,
Skoro budże lěćo,
Dźěćo budże posłuchać,
Kak so budża znošować:
Mižko me, ćelko be,
Micka mjaw, ćuca blaw,
Zyba ćink, Leńka spink!

Na zelenym brjóžku
Z twojej małej nóžku
Budżeš stejkać, tupotać,
Wokoł tebje zejhrawać:
Putka kur, hunčo hur,
Wroblik čr, hapl br,
Zyba pink — Leńka naša spink!

Dotwarjeny juhosłowjanski torpedowy čołm w Glasgowje.

W šotyskim měsće Glasgowje dotwarichu najnowiši a najsylniši torpedowy čołm, kiž je so hdy we Sotyskej twaril. Čołm běše juhosłowjanske knježerstwo skazało a juhosłowjanska pryncesna Olga jón na mjeno „Dubrownik" wukřći.

běšche je swojej žonu k runarjej Šmolerjej pschischol, kiž běšche jeho pschepytał a lekarjej pschepokasał. Po 7 hodź. běšche sanitetny rada dr. Michałk swěcyšł, so mějesche Róhla tři sламane rjebła na lěwym boku. Róhla běšche potom je swojej žonu domoj na Brěžkły puć schoł. S nim bu pschichodne dny hórje a 17. decembra wumrě. Lišnar běšche wobschorženy, so je Róhlu powalił, so je tutón na wuhlowy kałchcej padnył a so šmjertnje jranił. Krajny sud běšche wotpokasał, jednanje pschećiwo Lišnarjej worewierić, tola na wobcežowanje statneho rěčnistwa wyschich krajny sud jednanje porucži. Lišnar pschida, so je Róhlu storežił a praji, so wón njeje na wuhlowy kałchcej padnył. To też swědzy wobkruženi a pschisłuchowarjo, so je Róhla pjany był a njeje wjazy wěsty na nohi był. Po doskatnym rozpominanju podawka sud jednanje pschećiwo Lišnarjej zaskaji, dokelž njemějesche *za dopokazane, so* su jo pschi wopisanym padnjenju we tolstej drasze rjebła sламacz mohłe. Skitar běšche napomnił, so je Róhla we swojej wopojenosći też wowłach padnyć mohł.

Cyrkwinske powěsće

20. njedźela po swj. Trojicy, 18. winowca 1931.

Z Budyšina.

Woswjećenje 75lětneho wobstaća misijonskeho towarstwa swj. Pětra w Budyšinje.

Předowanski tekst: Jap. skutki 21, 8—14.

W Pětrowskej cyrkwi *ma rano 1/8 hodźin farař* Siegemund předowanje (cyrkw. hudźba), dop. 1/4 12 h. ma misijonski direktor D. dr. Ihmels kemšenje za dźěći. Liturgiske kemšenje wječor 1/2 6 h. wupadnje.

W Marijnej-Marćinej cyrkwi ma rano we 8 hodź. farař Große spowědź a Bože wotkazanje, dop. w 9 h. ma misijonski direktor D. dr. Ihmels swjedźeńske kemšenje (cyrkw. hudźba), dop. w 11 hodź. ma farař Große kemšenje za dźěći.

W Tuchořskej cyrkwi je wječor we 8 hodź. misijonski wosadny wječor. Přednošk najnowšeho filma wo indiskim dźěle Lipsčanskeho Gopalskeho misijonstwa „Puć Indićana". Zběrka za Lipsčanske misijonstwo.

Krćenja změje we wobmaj cyrkwjomaj farař Große.

Wutoru pop. 3/4 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniće. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Berg biblisku hodźinu w evang. towaršowni na Hornčeršej hasy. — Wutoru pop. w 3 hodź. je w Socitat towaršne popołdnjo wosadneho žónskeho towarstwa z hudźbnymi poskićeńkami a přelosowanjom k lěpšemu domjaceho wothladanja. — Srjedu wječor we 8 hodź. ma sup. Fröllich bibliski wječor w Tuchořskej cyrkwi. — Štwórtk wječor we 8 hodź. je zhromadźizna Módreho kříża w evang. młodźinowni. Njedźelu 18 .okt. je Łužiski wokrjesny zjězd Módreho kříża w Hornich Kundraćicach. — Štwórtk pop. 1/4 hodź. zeńdże so evang. šićowe towarstwo we wosadnej diakoniji na Seminarskej hasy.

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Wutoru wječor we 8 hodź. młodostny wotrjad. — Srjedu pop. wot 5—7 hodź. młodostna syła. — Srjedu wječor 1/4 9 h. hłowny wotrjad.

Z Klukša.

Boža służba w Jatřobju wupadnje.

Z Njeswačidła.

Kermušnu njedźelu rano we 9 hodź. serbske, 1/4 11 hodź. němske kemšenje.

Kermušnu póndźelu rano we 9 hodź. serbske, 1/4 11 hodź. němske kemšenje (k. fařski vikar Böttger ze Budestec.)

Posedźenje předsydstwa Posmiertneje pokładnje župy „J. A. Smoler"

Wčera pjatk 16. winowca zeńdże so předsydstwo Posmjertneje pokładnje župy „Jan Arnošt Smoler" w Serb. Domje. Knjez župan Krječmar *rozjasni zamér* zeńdźenja. Přeco bóle šěri so nuza w serbskim ludźe, přeco wjetšu ważnosć maju zawěsćace cylki. Tohodla je kazń časa, z wobšěrnej agitaciju pokładnju dale rozšěrjeć w cyłym serbskim ludźe. Postaji so dalši kruty dźěławy program. W bliišim času wuda zarjadnistwo na 10 000 rozwučacych łopjeńkow. — Knjez red. Duńman poda přehlad dotalneho dźěła, zawěsćenych a financow. — Knjez red. Bart poda wobraz narodneho dźěła za serb. lud. — Je nuzne, też serbskemu ludej podać socialne lěpšiny, tola dyrbi sebi je też Serb ważić. Po hodźinskim dźěle so posedźenje pop. w 5 hodź. skónči. -f.

Z gmejnskeho žiwjenja

Z Khróšcic. Naši wjesni zastupjerjo zeńdźechu so štwórtk wječor pola wjesnjanosty Kokle. Wuradźowaše so najprjedy wo należnosćach přiličenjenja Bergmanki z Jasenicy. W tutej wěcy ma so předsyda dale wobhonić. Zličbowanje za wuplestrowanje puća při nowym mosće předležeše a płaći jako zarjadowane. Też architekt Cyž bě připósłał wudawki za wu*wjedźenje wupomocneho mosta.* Wone maja so jemu zarunać. Želzne wobłoženje při nowym mosće ma so tak ruče hač možno připrawić. Wudawkam spomožerskeho hamta we Wojerecach za prjedy tu bydlacu Hańžu Procec (Schleiferec) maju Khróšciey třećinu přinošeć. Też Kamjenska motorska sykawa žada wurunanje *swojich wudawkow* při posledním wohnju. Dokelž je Drježdźanska zawěsćeńska komora so zapowědźiła zaplaćić, ma tutu čežu gmejnska pokładnja přewzać. Ke kermuši přińdu też zaso čumpjele a karusele. Z wobsedźerjemi ma so wučinić, zo płaća naše dźěći 2. a 3. dżeń jenož 5 pj. za jenu jězbu. Dla zymskeje pomocy budże pjatk w Kamjencu jene posedźenje, na kotrež pojědże k. Rynč jako zastupjeř gmejny. Tutomu zjawnemu posedźenju přizamkny so tajne.

Zejlerjowy wječor serb. tow. „Jednoty" w Budyšinje

Knjez farař Nowak rozžohnuje so z Jednotu.

Serb. tow. Jednota zeńdże so zańdženu njedźelu 11. winowca 1931 ze swojim wotrjadom „Młoda Jednota" k porjadnej zhromadźiznje w zali Serb. Domu w Budyšinje. Wobšerna rumnosć bě hač do poslednjeho městačka wobsadźena, blida rjenje kryte a ze kwětkami debjene. Krótko po 8 hodź. witaše wysokodostojny k. šolastikus Hejduška wšěch nanajwutrobnišo z kat. postrowom. Knjez kapłan Nowak (nětšiši farař Radwořskeje wosady) poda rjany přehlad wo wuznamnej dźěławosći našeho Handrija Zejlerja. Sobustawy Młodeje Jednoty spěwachu Zejlerjowe pěsnje a je deklamowachu. Bě to jara powučacy, rozjasnjacy skutk natwara wšěch přitomnych. Tak so dyrbi stajeć Zejlerjej duchowny pomnik we ludźe, zo by so lud zeznał z darami jeho ducha. Rěčnikej bu mócny přiklesk z doraznym dźaknym mytom. Po přednošku wuspěwachu přitomni čichi Wótčo naš za zemrětych sobustawow.

*Božemjo zawdać chcyšo k. farař Nowak swojej lu*bej Jednoće, kotruž bě stajnje swěru podpjerał a był „Młodej Jednoće" ze założerjom a wjednikom. Pokaza na ważnosć praweje nabožiny a narodnosće, napominaše k wuznaću za Serbstwo wosebje w Budyskim serbskim Božim domje. Z lubymi słowami dźakowaše so wšěm za swěrne sobudźěło a slubi Budyskim Serbam też dale swoju wuznamnu podpjeru. „Jednota" so jemu swěru dźakowaše a přeješe młodemu fararjej Bože žohnowanje we dźěle w Knjezowej winicy. Knježna Pječakec přepoda w mjenje Młodeje Jednoty k. prezesej kwěćel kwětkow jako znamjo dźaka a lubosće a přednjese sćěhowacu pěseń:

Knjezej fararjej Nowakej,
podpjerarjej „Jednoty", wjednikej „Młodeje Jednoty" při wotkhadže z Budyšina.

Wam, wysokodostojny knježe,
so dźakujemy z cyłej' wutroby
za wšě dary ducha, skutka,
kiž nam ronichu do dušow hłubiny.

Wjednik, pastyř, prezes sće nam byli
dołhe lěta spročeniwje.
Bóh Knjez mytuj Wašu próca
też w nowym zastojnstwje.

Kwěćel różow chcemy darić
Wam za dźak a spomnjeće.
Kwěćel różow ludej
serbskom' dale też w basnistwje.

Njech Wam klinči truna duše mócnje
w Božej swjatej winicy,
też nam dźensa klinči truna dźaka
hdyž Wam Božemje zawdamy!

Wutrobnje zwjeseleny so k. farař Nowak podźakowa. Wjesele zaklinčachu Zejlerjowe pěsnje z erta wšěch přitomnych. To njebě Božemje na přeco, ale jenož na khwilku — a Radwoř — tón je tola skoro z Budyšina widźeć. Tola swěrna myslička swój wěčny pomjatk ma.... -f.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Kamjenicy.** (Šmjerćny ćok ł wotnu.) Se sklademi policajskeje rewizije w bydlenju na Pianistajskej dróhy, hdyž pjeca wožoby so njepschitpowědźiwschi pschebywacku, sterži srjedu dopołdnja 31lětna bjesmětna pincžniza se schtwórteho posthoda na dróhu, hdyž ł rosmjećenym nopom sa mortwu ležo wosta. Pschicżina samomordarstwa njeje hischcze wujasnjenja.

* S **Wolkensteina.** (Rubježny nadpad.) Duzy po puću do Strećewalda bu w nozu młody cłowjek we lěsu wot rubježnikow, kotriž běchu powjas psches puć leżahnyli, je swojim kłom powalenj a nadpadnjeny. Stucżerjo kałachu ł nojemi do njeho a rubichu jemu 20 hriwnow, na cżoż njeje nacżi cżeknuchu.

* S **Oederan.** (Wucżoważa hora pola Falkenawy.) S dalschim suwanjom wulkich hromadow semje je swjasowazy puć ł Falkenawy do Plawna w nehdże 100 metrowej dołhosći so dopołnje schubił, tak so dyrbjesche so sa wschón wobkhad sawrjeć. K 150 000 kubikmetram hromady semje, kiž dyrbjesche so prenjotnje wotnoschnjć, je nětko hischcze 50 000 kubikmetrow pischischko. Nimo tżoch baggerow, hijo mežazy dżełazych, puschczi so we tutom tydżenju schtwórtky bagger do dżeła.

* S **Lipska.** W žudnistim salu wot Božeje ruckti sajaty.) Roshorjazy pschipad sta so wutoru na dżełowem žudnistwje w Lipsku. W skorżbnej należnosći pschistajeneje jednalske dżełowy žud pschecżiwo Orże Sachsej, wobschczerjej holczenja letadłowneho pschikhawa w Lipsku-Mokanje. Pschi pscheschkschowanju žwědkow padże hoschzenzar Sachsa ł Božej ruckti sajaty, mortwy na semi. Jednanje so hnydom pschetorbny. — (Czeżke njesboże żelesnizarja.) Na Lipschzansko-Wahrenskim dwórnischczu bu 56lětny rjadowanski mischtr Bruno Bauer we stużbje ł lokomotiwu pschejedzeny. S czeżkimi *sranjenjemi na hłowje a ł rosmjećenej hwiżdże*lu dowjedechu Bauera do khorownje.

* S **Lipska.** (Lipschzanske dwórnischczo wostanje najwjetsche.) Milansay (Mailänder) su dwórnischczo natwarili, kiž mějesche wjetsche bycz, hacz Lipschzanske hłowne dwórnischczo; Milano dyrbjesche najwjetsche dwórnischczo Europy bóstacz. Nětko pat so wukopa, so chżychu w Milanje wjazy, hacz samóchu. Nowe dwórnischczo je 250 metrow dołhe a ma 20 nastupnischczow; Lipschzanske hłowne dwórnischczo pak je ł 26 nastupnischczemi 300 metrow dołhe, potaitkim wostawa hacz dotal ł najwjetschim dwórnischczom Europy.

* S **Lipska.** (Wulki woheń pola Lipska.) Sobotu na połdnim wjeczoru wudyri w hospodarskim twarjenju Breitenfeldskeho ryczerskubła woheń, kiž nimale 70 metrow dołhe twarjenje hacz na sakładne murje snicżi. Wohnjowe wobory dyrbjachu so na to wobmjesowacz, žnitnje wohrożene žusdone twarjenja schkitacz. Nětżże 4500 zentnarjow pschenzy a wulka liczka hóbnoschnych maschinow so ł wohnjom žobu snicżi. Tukaja na sapaleschtwo, dokelž płomjenja na nětkotrych městnach nadobo ł schczi wudyrichu. Wot pschipołdnja njebě nichtó w brózni dżełak. Knjeżstwo njebě pschitomne. Lindenthalska wohnjowa wobora, kotraż prenja na wopalnischczo dojdże, chżyschże runje žwjedżeń žwjeczicz, jako so k wohnju truhlesche.

Samtske wozjewjenje z Budyšina

Wupokas wo dołhodach a wudawkach Budyskeje měschczanskeje gmejny

na cżas wot haprleje hacz do septembra 1931 po wukazu ł 28. februara 1931 k finanznej statistiji że wupołoženy w měschczanskim hłownym knihiwjednistwje — w Kupnazy wo 1 schkhodże wó sjiwje cżo. 4 — k wobhladanju.

W Budyschinje, 15. oktobra 1931.

Měschczanska rada.

Jako namakane so wosjewi a na namakanistim hamcże wotcżeda so wot 1. julija 1931:

5 mólchnjow ł pjenjesami, 2 ruczanej toschzy, 2 narucznizowaj cżażnikaj, 2 wěrowanskaj pjerschczenjej, pjatnjenski pjerodżerżak, papjerjany pjenjes a akowa toschca, bluzowa jepka, naschijny rjeczażk, pižanska garnitura, 4 jédne koła, autowa wobruez, ruczny kor, pschebeschczenik, kożmikaty mantl a schtrykowana jaka, boa, khołowy, laz a 6 knihi.

Schkodowarjo njech so na radnizu po 1 schkodże wó sjiwje cżo. 3 samolwja.

W Budyschinje, 17. oktobra 1931.

Měschczanska rada.

Wrótslawska škitańska policija nasyćuje khude dźěći.

Rjany přikład skutkowneje lubosće k bližšemu su dali zastojnicy Wrótslawskeje škitańskeje policije. Nětdże 2400 zastojnikow je so na to zwjazało, zo wot swojeje mzdy měsačnje wěsty pjenjez płaća, zo bychu z tym wšědnje 90 khudym šulskim dźěćom čopłu jědź zmóžnili.

Hospodarski rozhlad

Sobotu 17. oktobra 1931:

Wčerawše tuchi w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,10
1 jendźelski punt	16,27	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	82,52	100 franc. frankow	16,65

Statny sejm je statnemu knježeństwu wcžera z małej wjetšinu dowěru wuprajił. S tym naschemu hospodarstwu najskerje w bliščim czasu cžežischich rostscheženjow njebudu. Statny kanzlerk je pobudne mežazy wjele jednak je sastupanmi Francowskeje, Jendźelskeje, Italskeje a Ameriki. Wjes dwěla su so na wichelake wotkazenja a pjenježne a hospodarske pomogy sa Němsku dojednali. S jeho głosowom w statnym sejmje tajke možnoty pschestajenschu. Jeho dowěra do pschichoda skazuje so hjes dwěla na wuslědki z tutych jednanjow. Też lud w Němskej šmě z tutych pohanbow smjerowanje cžekowacz.

Na produktowych wikach też wcžera měr knježeschc. Wocži běchu skazene na statny sejm. Dokelž stare knježeństwo w hanczje wostanje, štuc płaczibny lědma postupja. Dyrbjal-li khěrny so podróžicz, knježeństwo zło na wutrajne žiw smiji. Wcžera pschenza na Drježdźanskich wikach wo 15 pj. a rožka wo 5 pj. pomjo pondźelu klesnyschcej. Na Barlinskich wikach wcžera pschenica a rožka pomjo schtwórtku wo 5 pj. wostupischcej. Jecžmjeń ja wotwy wostalchcej wschudżom pschi dotalnych płaczišnach.

Zentnar płaczeje w Barlinje:

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pšenica	10.70—10.85	10.55—10.70
Rožka	9.35— 9.45	9.20— 9.30
Nalětni ječmjeń	7.95— 8.65	7.95— 8.65
Nazymski „	7.55— 7.90	7.55— 7.90
Wows	7.00— 7.40	6.95— 7.35
w termijowym wikowanju		
Pšenica, okt.	11.45	11.35—11.32½
„ dec.	11.06	11.45
Rožka, okt.	9.95	9.82½— 9.80
„ dec.	9.97½	9.95
Wows, okt.	7.57½	7.45
„ dec.	7.68⅜—7.70	7.65— 7.60

w Drježdźanach:

	wčera	tydźenja
Pšenica nowa	10.85—11.00	10.90—11.15
Rožka nowa	10.05—10.30	10.15—10.40
Ječmjeń nalětni	8.75— 9.00	8.75— 9.50
Ječmjeń nazymski	8.25— 8.50	8.25— 8.50
Wows	7.60— 8.00	7.60— 8.00

Drježdźanska burza (16 X.)

Pšenica, 75 kg	217 22	běrnjace kružki	14 20-14,50
rožka, 74 kg	201 206	pšenč. wotruby	9,60-10,00
nalětni ječmjeń	175-193	ržane wotruby	10,30-11,30
nazymsk. ječmjeń	165-170	pšenična muka	45,00 47,00
wows	152-160	ržana muka	33,00-34,00
čerwjeny dźěćel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	5 80 6 00	cokrowe truh.	—

Wiki w Halštrowje.

		štwórtk hr.	tydźenja hr.
Pšenica		10.50	10.50
Rožka		9.60	9.50
Ječmjeń, nazymni		7.50	7.50
Wows nowy		7.00— 7.25	7.00— 7.25
Běrny, nowe		1.50— 2.00	1.50— 2.00
Běrny, nowe	punt	0.03— 0.04	0.03— 0.04
Syno		2.00— 2.25	2.00— 2.25
Sloma k zaslanju		1.00— 1.25	1.00— 1.25
Sloma, skótna		1.25— 1.50	1.25— 1.50
Butra	kusk	0.75— 0.80	0.75— 0.80
Jeja		0.11— 0.12	0.11— 0.12
Prosata		8.00—15.00	8.00—15.00
Běhaki		30.00—40.00	30.00—40.00

Wiki štwórtk we Zhorjelcu.

Pšenica	9.90—10.40	9.80—10.30
Rožka	9.90—10.20	9.75—10.00
Ječmjeń, nalětny	8.00— 8.50	8.00— 8.50
Wows	6.60— 7.10	6.50— 6.90
Butra	2.80— 3.20	2.80— 3.20
Jeja	0.11— 0.12	0.10— 0.12
Běrny	1.40— 1.60	1.30— 1.40

Płaćizny rěznego skota na Barlinskich skótnych wikach.

16. oktobra 1931. Płaćizny po centn. a zt. hriwnach.

Skóne družiny a woznamjenjenje

Woły: 1044.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět	38
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	34—37
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	32—34
Mjenje picowane wšěch starobow	28—31

Byki: 467.

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće	35—36
Połnomjasne, młódše	33—35
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	31—32
Spatne	27—30

Jałowjey a kruwy: 1071.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	28—32
Połnomjasne, wukormjene jałowjey najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	22—28
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałowjey	18—21
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałowjey	14—17
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 1540.

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	52—60
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	40—56
Spatne (4.)	23—35

Wowcy: 4883.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	43—45
Starše wukormjene (2.)	38—42
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	33—37

Swinje: 9714.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow, hač do 1½ lět stare	—
Wukormjene	49—50
Mjasne	46—48
Spatne	43—45
Ranzy a kundrosy	40—43

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje.

17 oktobra 1931 po hamtskim postajenju.

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja

Twora		najniše. płaćizny hr	najwyš. płaćizny hr
Howjaze mjaso z kosćemi	1 kg	1,80	2,20
Celace mjaso	1 „	1,80	2,40
Skopjace mjaso	1 „	2,00	2,60
Swinjace mjaso	1 „	1,60	2,20
Tukrajny swinjacy šmalc	1 „	1,80	2,00
Pšenična muka	1 „	0,50	0,68
Ržana muka	1 „	0,44	0,46
Khlěb	1 „	0,31	0,33⅓
Jédźne běrny	1 „	0,76	0,08
Rajs	1 „	0,32	1,00
Hróch	1 „	0,43	0,90
Soki	1 „	0,43	1,00
Amerik. swinjacy šmalc	1 „	1,24	1,50
Sušeny połc	1 „	1,80	2,00
Dobre mloko	1 lt.	0,24	0,26
Jédźna butra	1 kg	2,80	3,20
Jeja	1 štuka	0,11	0,13
Jédźne buny	1 kg	0,50	0,80
Cokor drobny	1 „	—	0,80
Petrolej	1 „	—	0,50
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 ctr.	—	2,20
Brunicowe briketty	1 „	—	1,30

Wične płaćizny w Budyšinje.

17. oktobra 1931

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja

Najlěpše twory so hišće wyšše płaca.

Předmjet		najniša płaćizna	najwyša płaćizna
Pšenica, nowa	50 kilo	—	10.50
Rožka nowa	50	—	10.00
Ječmjeń	50	8.25	8.75
„ nazymski	50	7.50	8.00
Wows	50	7.25	7.50
„ nowy	50 „	—	—
Raps	50	—	—
Běrny (we wjetš. dźělb.)	50 „	1.60	2.00
Butra	1	2.80	3.00
Syno nowe	50 „	2.00	2.50
Sloma z maš. młóc. pras.	50 „	0.80	1.00
„ „ „ k zask.	50 „	1.50	1.80
„ z cypami młócena	50 „	—	—
Pšenična muka 60%	50 „	—	19.75
Ržana muka 60%	50 „	—	16.50
Pšenične wotruby	50 „	—	6.52
Ržane wotruby	50 „	—	6.25
Jeja	1 štk.	0.12	0.13
Prosata 1233 štuk	1 štk	5.00	13.00

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunach abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	16. 10.	15. 10.		16. 10.	15. 10.
Pšenica	214-217	213-216	rjepk	—	—
rožka	187-189	186-188	woka	—	—
nal. ječmjeń	169-173	169-173	modre lupiny	—	—
naz. ječmjeń	151-158	151-156	bjele lupiny	—	—
wows	144-148	146-148	ječmjenka	—	—
kukurica	—	—	raps. wosusk	—	—
pšenič. muka	27,2-32,8	7,2-32,8	lany wosusk	13,2-13,4	13,2-13,4
ržana muka	26,2-28,7	6,2-28,7	pcen. melasa	—	—
pš. wotruby	9,9-10,1	10,0-10,2	běrnj. kruški	—	—
ržane „	9,10-9,80	9,10-9,80	syno, 50 kg	1,80-2,3	1,80-2,30
raps	—	—	ržana sloma	0,65-0,90	0,70-0,90
hróch Viktor	26,0-27,0	26,0 27,0	pšenič. „	0,45-0,60	0,50-0,65
lane symjo	—	—	wowsna „	0,60-0,7	0,60-0,70
pjeluški	—	—	ječna „	0,60-0,70	0,60-0,70

Ssudnizy na pschichadžowanje

pondźelu 19. oktobra 1931:

w **Dubrjenku** w hotscženzu dop. w 10 hodź. wschelake mjble a 3 šwinje,

w **Ssulschecach** pola Kulowa w hotscženzu dop. w 11 h.: 5 kruwow, byk, jałowa, 8 šwinii, młócjawa,

w **Ssalawje** w hotscženzu dop. ½12 hodź.: 3 byki, kruwa, jałowy, 3 šwinje,

w **Kochinje** w hotscženzu pschich. w 12 hodź.: mjble, kruwa, 3 šwinje, muž. kolo,

w **Kulowje** w hotscženzu k „Tjom krónam“: klawěrat a zentrifugi, muž. kolešy, elektromotor, radio, hěblanje i motorami, gramofon, wschelake mjble, motorske kolo, pišaze krjże, wino a wiczny wós,

w **Mječjach** w Graineretz hotscženzu dop. w 11 hodź. tkaniny a woblet,

w **Ruchwałdje** w Geißlerez hotscženzu pschich. w 12 hodź.: schijaza maschina,

wutoru 20. oktobra 1931:

w **Brětni** w hotscženzu dop. w 10 hodź.: schatowy kamor, drogowy kamor,

w **Chornym Khołmu** w hotscženzu dop. ½11 hodź.: radio, wós, konjazy grat,

w **Lipoji** w hotscženzu dop. w 11 hodź.: schijaza maschina a komoda,

w **Ptačezach** w hotscženzu pschich. w 1 hodź.: kruwa,

w **Narčju** w hotscženzu pop. w 3 hodź.: rólny wós,

w **Nowej Luzy** w hotscženzu pop. ¾4 hodź.: šymy lóń a 4 lětny hřebjak.

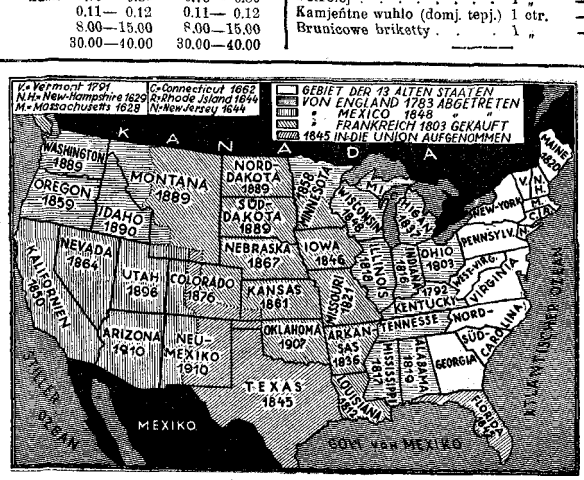

Amerika woswjeći 150lětne wopomnjeće swojeho dobyća nad Jendźelčanami.

Před 150 lětami, 19. oktobra 1781, dobychu wojacy Zjednoćenych Statow pod nawjedowanjom George Washingtona rozsudnje nad wojakami jendźelskeho maćerskeho kraja pola Yorktowna. W bitwje zlemi so spjećowanje Jendźelskeje přećiwo připóznaću samostatnosće Ameriki, kotraž so pozdźišo při wobzamknjenju měra 1783 formalnje připózna. Wot tuteho dnja su so Zjednoćene Staty z přiswojenjom dalšich krajinow přeco móćniše hač k swojemu dźensnišemu stejišću rozwile.

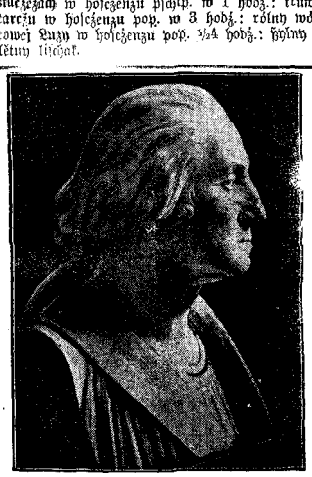

George Washington,

prěni president Zjednoćenych Statow a wjednik wójnow za amerikansku njewotwisnosć.

Na kharće předstaja so wuwiće Zjednoćenych Statow wot léta 1783 hač do léta 1910. Rozrost tuteho kraja za morjom je we wšěm, też w historiskim nastupanju, wulcy zajimawy.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej Živenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čełneno znjezbožeња z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas živenja dospołnje běchy. Kóžde znjezbožeње dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkařsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeња dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 244 — **Budyšin — Póndźelu, 19. oktobra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Po Brüningowym dobyću w němskim sejmje

Hižo husto je wojnd jeneho němskeho knježerstwa wot někotrych hłosow wotwisował. Ale tehdom je so němski lud we wšěch swojich worschtach tak žiwje wo wothłosowanje we sejmje zajimował, kaž pšchi wothłosowanju wo namjetach na wuprajenje njedowěrjenja pšcechěmo dr. Brüningowemu kabinettej. Dźesće powschitkownje wo politiki a hospodarsli pschetrótł we Němskej. Schtyri měsazy, hač do februara, dyše so Němska nětko j roshnjazymi podawkami pschelutuje.

Też wukraj je j napjatosću tomule wothłosowanju napschećo hladał. We wukraju su hebi wšo pschelł, so by so Němska wjetschich politiskich njeměrow zminyła. Wothłosowanje we němskim sejmje rospominaje, New-Yorkske nowiny mjenja, so ma so nazionalna prawizowe zwjasanja njedźiwajcy wunoschka w němskim sejmje jako tkwine praschenje wobhladacz. Powschitkownje pak so praji, so budże němske smutskowropolitiske połoženje, kajkeż je nětkole po wothłosowanju, dale wobtsejece, hačzunjcz na krutym podłožku njeteji.

„New York Times" mjenja: „Wjetschina němskeho ludu dopołnawa, so by dobrje opposizije naštork k wobydlerskej wójnje dała."

„Herald Tribune" so j wrócjołkutkowanjom wothłosowanja na wukraj sabera a praji: Ludy smjeja Němsku šmědźo wěste być, so je Brüningowa politika pomérnosće hač do nałeźa dale powjedże.

Krótka dowolenca němskeho kanclera

Němski kanzler, kotryž je hebi poslednje měsazy ledma dźeń wotpočinka popschał, hebi po nałežnej prožnje liwjich pschecelelow krótku dowolenju wosmje. Też městokanzler Dietrich chže někotre dny w južnej Němskej wodźiwy. 25. oktobra dyrbi dr. Brüning sabo w Barlinje być, so by wopyt italskeho swonkowneho ministra Grandia pschijał. Grandi je swojej mandelskej do Barlina pschijidże a so j Němskeje do Sjednoczenych statow połnócneje Ameriki na wopyt presidenta Hoovera powjese.

Wólby w Bückeburgu a Stadthagenie

Wólby měschczańskich zastupnikow za směrom wotbłasa. W Bückeburgu su wuhwolili: 173 kommunistow (130 pschi zjednotkich wólbach), 748 (912) němskenazionalnych, sozialdemokratow 633 (925), statnoje strony 320 (219), němskeje ludowoje strony 420 (544), nazionalnych sozialistow 1119 (1151).

Stadthagen: kommunistow 652 (509), němskich nazionalnych a němskeje ludowoje strony na zjednotej liśejinje 499 (583), sozialdemokratow 1991 (2449), statnoje strony 512 (411), nazionalnych sozialistow 1060 (1112).

Matuškowe wuznače

Matuschka je so wujnał, so je attentaty na zelesnizy bjes zasjeje pomoży wuwjedł a žebi jako nědnuschi pionéršk offizjer konstrukzije helskich maschinow sam wunyllik. Wubuch bombys pola Bia Torbagy jeho woczakanja japoki. Sdy budźischu Matuschku nětkole njesajeli, budźischtej so ja krótki czaj dwaj nowaj napadaj stałoj. Zelesnisti czah njes Amsterdamom — Parisom — Marseillom dyrbjesche w hollandskim kraju do powietka śleczeć, pola Ventimiglji w franzowsko-italiskich Alpach dyrbjesche jedyn druhi czah sta pucowarjow do hłubiny skorhnyć. W kóždym europskim statu dyrbjesche so podobna katastrofa stacz, zyła Europa dyrbjesche wo jeho njeskutkach rěcz. Wot 1927 jeho tutón plan njeje puschcził, a wón njeje mohł hinak cjinicz.

Dźelenje mandźelstwa w Spaniskej

Schpanisca nazionalna zhromadźizna je sawu nowcje wustawy pschijała, j kotrychż so **dźelenje mandźelstwa połoži.** Po stawje smě so mandźelstwo z wobstronstej pschesjenoscu mandźelskeho abo po namjerze jeneho mandźelskeho dźesić, hdyž je so woprawnjena pschicina njenowała. Dale je so wobsamknło, so maju mandźelske a njemandźelske dźesći jenake prawa.

Katolisky parlamentarjo su wojzewili, so so pschi wuradowanjach wo wustawje wjacy njewobdźelu, dokelż maju tule wurjadnu sa schkodnu.

*

Bamż je japoschtolskemu munziej w Madrideje porucził, so by hładowaze kardinalam, arzybiskopam, biskopam a duchownym a wschitkim wérjacym schpanskeje zyrkwje wozjewił:

1.) So je bamż, kaž je w poslednim czasu pschezo j nimi było, a to bóle, dyżli hdy prjedy, tele dny, a so j nimi schkedy a czerpjenja pschitomnosće a hroženja a strachi pschichoda žobu njeje.

2.) So bamż je wschej rasnosću, kotruż jeho japoschtolski hamt wot njeho žada, pschecziwo temu protestuje, so by hwjate prawa zyrkwje, prawo Boże a duschowu schichwidźa.

3.) So bamż, namołwjobschi je swojimi poslednim wokolnym listom episkopat a wérjacych katolskeje zyrkwje, so bychu so za rožadanje wokomika modlili, so k powschitkownym modlitwam pschisłonknje. We tutym zmysle budże wón swjaty wopor Božeje msche we Vatikanskej basiliki wopruwować.

Wójnska strona w Japanskej a rubježnistwo w Mandźurskej

Reuterez telegrafowa powjedźenja we Londonje je se Tokia powjedz rozscherila, so chce Japanska se Swjatła Ludow wustupicz. Rada Swjatła Ludow je njedźiwajcy protesta japanskeje zastupnika wobsamkła, knjezerstwu Sjednoczenych statow pschepruwacz, so by jeneho zastupnika do Radźinych poradźenjow połsłało. To je so hižo stało. Generalny konsul w Genju je hižo pschi Radźinych poradźenjach wobdźelnje. Japanska w tutym Radźinym wobsamknjenju njepschecziwi so kroczej pschecziwo Japanskej widźi. Amerikanske industrija je njemjenje nojskutkliwa konkurrentka japanskeje industrije w Chinje, a Sjednoczene staty tohodla rozschérjenju japanskeho wótkowanja po możnosći wobaroju. Dopisowar Londonskeho „Daily Expreßa" z Tokia powe, so je rozhorjenje we Japanskej dla wobdźelenja zastupjerja Sjednoczenych statow pschi Radźinych poradźenjach nimo mery wutke. Japanski wójnski minister Minami je knjezerstwu wopomnjenjske pismo podał, w kotrymż namjetuje, so by Japanska je Swjatła Ludow wustupiła. Sdobom dopisowar na to pokazuje, so ma najscheršy japanskeje nazionalistiske zrewolucionerske stro-

Přećiwo khorhojam politiskich stronow

Posledni czaš su so napady husto pschećiwo korčmam stale, j kotrychż **su khorhoje** nazionalnych sozialistow abo němskokrutalneje khorhoje wupowěsnjene byle. So bychu so tele napady znajmjenscha wobmjesowale, je pruske knjezerstwo wukas wudało, so so korčmy a zhromadźizny, w kotrychż so politiske strony zhromadźeja, njesmědźo j khorhojemi zpósnajomne czinicz.

Nowa kriza w hospodarskej stronje

Dla wothłosowanja hospodarskeje strony w němskim sejmje su nowe rostory w njej nastale. Němdźuschi ministar zwonka służby dr. Weber, durinski ministerialny radźesel Gerstenhauer, městna słupina w Duisburgu, Hamburnje a Weselu su je strony wustupili. Zyle pschedsydstwo durinskeje wójbneho wotrjesa je so na wothłosowanje hórschiło. We Weimarje j tym liže, so so nowa strona j mjenom **„khrześćanjska sozialna strona krjenjeho stawa"** załoži.

Přećiwo zawjedźerjam inflacije

Se strony němskonazionalnych je so radźiło, so bychu so w Němskej za pjenjezny wobkhod smjetsa Němskeje wozebite pjenjezy wudale. Tele pjenjezy, kotrež njechcychu se stotym wobstatkom w němskostatnej banzy kryte byle, bychu bórzy swoju hódnosć zhubile. Němski lud by sobu dyrbjał zyle hubjenstwo inflacije pschezwjacz, jenož so bychu zadołženi ludźo zwój dołh wotbyli. W poslednim poradźenju pruskeho knjeza je so wobstarany zapósłanc j Posadowsky-Wehner, nětkuschi němski rejchsti statny sekretar, pschećiwo nowym pschecelam inflacije wobrozył. Pschipósna, so by w tódze němske knjezerstwo, njech by kajkeżkuli politiskeje strony było, dyrbjało nětkole najwjetsche wobzežnosće pschewinjez. Plan, zlotu valutu j wozebitej valutu, jenož smjetsa Němskeje płacjazej, zamjenjez, by jenož k nowej inflazji dowjedł. Schtož pak wumělske pjenjezy dźała, tón falschne pjenjezy dźała.

*

W pruskim sejmje je němska ludowa strona namjetowała, so bychu wschitke **gmejny a gmejnske zwjazki wschě swoje dźełarnje rozpuschczyte,** kaž dalsko wolwdleržstwo j wodu, plynom a elektriski mozy njedostarcuju.

100000 nacionalnych socialistow w Braunšweigu

W městze Braunschweigu je njedźelu sjězd nazionalnych sozialistow był, na kotryż je so nětkle 100 000 muži je wschěch stronow Němskeje sešło. Sobotu wječor bě zmótkowy czah wodźiwych wotdźělenjow. Adolf Hitler powita jón psched swojim kwartérom w kwitowym hotelu.

Njedźelu dopołdnja so nowe standarty pośwjećachu. Adolf Hitler pośwjećaše rěcz.

Na jězbje do Braunschweiga zajelbrójił.

W nozy k sobotu wokolo ½1 hodźin je w Kührenje pola Warzena jedyn cježiły automobil se Schorjelza zajelbrójił. Wón bě na puću do Braunschweiga wjesełsche. Automobilowy mjenjerjel, witowar Krüchler se Schorjelza, bu morjeny. Schtyrjo hitlerjo so cježko franichu. Pódla toho so dźesać wobdźelnikow pschi jězbje lohko krani. Krüchler je njeboże sam zawinował, dokelż je pschi zawinjenju puća se pschichowanju něhdże 60 kilometrow jěł. Wón so powróći, so koła horje stejachu.

Studentske korporazije w Holli pschecziwo studentstwu.

Wobsamknjeny protest tak mjenowaneho „němskeho studentstwa" Sallskeje univerzity pschecziwo pazifistiskim zmyslenjam profesorej bohamwjednjenskeje Dehnej, a tež myslene wuczehnjenje studentow do Jeny a Lipska je **němske univerzitne leto,** kotremuż wschě wjesche korporazije pschichłuschcheja, we wótrej formje wotpokazało. Po tymle wojzewjenju sama so wozokasć, so bo. hnjeschne hroženje studentow j wuczahowanju njewuwjedże.

Němske łódze j Petrohrodu wotjěle.

Stroj na němskich łódźach pschez Petrohrodom (Leningradom) je so skóncził. 16 parnych łódźow je hižo wotjało.

Grandi do Barlina pschińdże

Italski zwonkowny minister Grandi njedźelu 25. oktobra do Barlina na wopyt pschijědże, na kotryż je jeho němski kanzler pschepronył.

ny pschecżiw[illegible] ministerskeho pschedsy-
dy barona [illegible]
W[illegible] zesała.
Won [illegible] so by-
chu [illegible] wsake,
s kot[illegible] luda
psche[illegible] jena
esład [illegible] wo-
stanj[illegible]
[illegible] Pekinga je chineske [illegible] tawni-
schim [illegible] stupaikam „na wěry [illegible] pschuje"
sdźěl[illegible] žane waschnje Japa[illegible] snu nje-
pschij[illegible] schak je wětsch hižo [illegible] so
chine[illegible] ane waschnje njemóže [illegible]
nem[illegible] nenu japanskemu wěs[illegible]
[illegible] japanskeho [illegible], so
je [illegible] połoženje w Mandż[illegible]
a so [illegible] wobkhad mjes Mukden[illegible]
wobnowi[illegible] Hischeze poradźiło, [illegible] su wot
rubježniskich [illegible] wuswobodźić. [illegible] wojeriſtu
cżeknjenżu a [illegible] e bandy po kraju [illegible] wu-
rubjeja. [illegible] su saßo wjeßołowy [illegible] Mukdena
sadźerżeli a [illegible] pjenjesy, wjazo a drastu ru-
bili. Stari[illegible], kotraž so rubježnikam spjecżi, su
morili.

Japa[illegible] so Swjaskej Ludow pschecżiwja.

Japanska [illegible] w Genfu njedźelu wo wotschenju ame-
rikanskeho [illegible] Radźine posedźenja s wopom-
njeńs[illegible] Japanski saſtupnik w Radźe
Swjas[illegible], je jo Briandej pschepo-
dał. [illegible] na tom wobstawa, so so jejne
praw[illegible] pschipuschczenju Japanskeje
pruhl[illegible] schipow[illegible] so na swoje słónczne stejischcżo
po wot[illegible] na [illegible] wobonnjenske [illegible] staji.

Domaš A. Edison †

Najwjetschi wunamakaŕ nowecho czaßa.

**Sławny amerikanski wunamakaŕ Domasch Alva Edi-
son je njedźelu rano w Newyorku wumrjel. Wón je 84
lět 8 mě[illegible]ow dożpil.**

Domaschej A. Edisonej, mużej, kotryž je telegraf po-
rjedźił, telefon tak wobdźěłał, so je ßo móhł wużiwacż,
elektrisku žehlawku wunamakaß, elektroindustriju założić
a prěni filmowy atelier pschipraweił, ßu raz kmótr czaßa
nascheje ziwilisazije rěkali. So je wón prjedy wunoschef
nowin a konditor był, njemóže toho pschesłapicż, kotryž
žiwjenjobědy wulkich wunamakarjow snaje. S nich njech
ßo jenož někotsi mjenuja. Tak je sławny chemikaŕ a fysi-
kus Faraday hacż do 20. lěta knihawjakaŕ był, Keppler je
w khudobnym hosćenzu swojeho nana dźěłał. Johnson,
wunamakaŕ podmóŕskeho czołma, bě murjeŕ.

Edison, kotryž je ßo 1847 w Ohio narodźił, bě dźěcżo
khudeju starscheju, tola hižo jako schulski hólz pódla nje-
wu[illegible] horliwosćje sa wuknjenje hłowu połnu wuna-
mak[illegible] myslow polasowasche. W železniskim wosu,
w [illegible] srun napisane nowiny na ßamßnej małej ma-
schi[illegible] njesche a pschedawasche, wón chemiske pospyty
cżin[illegible] S nimi ßo raz rosbuchnjenje sta, kotrež budźi-
sche [illegible] sapaliło.

[illegible] awanjom nowin bě wěso nimo, tola Edison
njebě dołho prósdne a měješo jako telegrafist namaka, a
posdacżne njesbože w železniskim wosu jeho na puczž sboža
dowjedźe. S tehdy hischeze w prěnjej dobje stejazej tech-
niki ßo bórso sesna. W swojim prósdnym czaßu ßebi
[illegible] pschipraweł a telegrafiju s polěpschowa-
njom a wunamakanjom spěchowasche.

Jeho žiwjenje bě ßwoprědka njestajne pucżowanje, so
[illegible] dźěsche do Cincinnati, wot tam do Mem-
phis, Louisville, Nowoorleansa, pschezo na tamnische tele-
grafowe [illegible], hacž ßebi najprjódzy w Menlo-Parku,
posdźischo w Orange, potom w Dearbornu dźěłarnju
pschipraweí, hdźež na czoło wulkeho staba chemikow, elektri-
karjow, rysowarjow atd. wjele lět dźěłasche. S nimi hro-
madźe wón wjele nowych elektriskich masinow wunama-
ka. W Sjednoczenych [s]tatach ßamych měješe wón něhdźe
1500 patentow. W pscherěsku je wón pjecża kóždy jědna-
ty dźeń jedyn nowy patent wudźěłał.

Ze Serbow

W Budyschinje, 19. oktobra 1931.

— **Wo wjedrje.** Dźenßa rano we 8 hodź. barometer
758, hygrometer +5, thermometer w nozy +3. — Wu-
hlady na pscheměnjaze wjedro. — Nadźijomnje rjane.
Kaž naich wjedrawustojny hižo ßobotu měnjesche, bu wcże-
rawischa njedźela njewobstajna, pośhmurjena. Maczata ku-
rjawa lěhasche ßo na pola a hora. Maczata kurjawa je
ßo dźenßa shubiła a kiwa nam saßo rjany nasymski po-
czaß, tola je dołcž hyna. Rjenje, ale symno, wostanje tež
bližsche dny. — Jutſe wutoru skhadźa słónczko 6,29 h.
a khowa ßo w 5 hodź. Měßacżk skhadźa pop. 3,23 hodź.
a khowa ßo w połnozy.

— **Swoje 70. narodniny** swjecżi dźenßa póndźelu tu-
domny powołaŕski mischtr Mehl pschi dobrej strowosćżi
a czěrstwosćżi. Lěta 1894 pschewza wón nanowy wob-
khod, w kotrymž ßunbźitsche lěta 1924 150lětne wob-
stacże wobkhoda swjeczěš.

— **Liczba radiowych wobdźělnikow w Němskej 1. ok-
tobra 1931.** W Němskej běsche 1. oktobra 1931: 3 731 948
wobdźělnikow radia. Mjes nimi je 218 191 bjes dźěła,
ßlepych, wó[illegible] czěßkoranjenych, kotrymž je radiowy
dawk [illegible] lěta 1930
(64 484 000) pschindźe na 1000 wobydlerjow 57,7 radio-
wych wobdźělnikow. Dnja 1. julija 1931 běsche w Němskej
3 719 594 wobdźělnikow. Potajkim je ßo jich liczba w poßled
nim schtwórczlěcże wo 12 354 = 0,3 wot sta powyschiła.
Porujo ßamßnemu měßazej loňscheho lěta je ßo liczba
wobdźělnikow wo 490 223 = 15,1 wot sta powyschiła.

— **P[illegible]** [illegible] obuchu ßo w nozy k ßobocże do Budyskeho
měschczan[illegible] dźiwadła. Kradnychu s poſtadnje 30 hr.
pjenjes a [illegible] ßo na jewischczu do korbow a kradnychu
s nich dr[illegible] alsowry, hódnostnu naruczniżu atd. Tež
radiowy a[illegible] jewischczowu pychu ßobukasachu. Na po-
padnjenje [illegible] je 20 hrywnow smyta wustajene.

— **B[illegible] k ßo pała.** Polizija wußlědźi tudomne-
ho 14lět[illegible] hola jako toho, kiž je s jeneho wobiho-
da voltowy [illegible] kradnył. Pola njeho namaka nimo
toho hischeze czornu barbjenu elektrisku „Bosch"-latać-
nju jědneho koła snamki „Rotodyn", kotruž je pjecża
pschęd dwěmaj njedźelomaj dźěławy dźeń popołdnju
wot jědneho koła, kiž běsche do wothěže Kěžorskeje dróhi
cżo. 4 stajene, wotschrubował a kradnył. Wo padusch-
stwje pak ßo poliziji wosjewiło njeje. Wobßedźeŕ njech
ßo tohodla bórsy pola kriminilneho wotdźělenja w Bu-
dyschinje, Burgplatz 6 II samołwi.

— **Na rataŕskej schuli w Budyschinje** je ßo 15. okto-
bra roswuczowanje symskeho połlěta sapoczało. Jako
běsche knjes prof. dr. Schellenberger starschim a schule-
rjam sakońske postajenja wo wopyczje rataŕskeje schule
sdźělił, pokaja wón we swojich dalschich słowach, tak
nuśne je rataŕske wuwuczenje a kajke lěpschiny wono
pschinjeße. Pschijamkny ßo starschiska shromadźisna, we
kotrejž ßo poczahi mjes schulu a domom wośebje rospo-
minachu. Symske połlěto wopschija dwě rjadowni hol-
zow, schtyri rjadownje schulerjow a tsi rjadownje
wuczbneho rosrěczowanja.

— **Dnjej 31. oktobra a 9. novembra.** W sakońskich
swjatych dnjach w Sakskej ßebi wschelazy ludźo njejßu
hischeze doſpołnje wěsczi. Reformaziski swjedźeń 31.
oktobra, kiž lěža na ßobotu padnje, wostanje dale sa-
końſki swjaty dźeń, niz pak wjazy 9. novembra tak mje-
nowany dźeń revoluzije. Krajny sejm je wobsamknył,
so to žadyn dźeń wotpoczinka wjazy njeje.

— **Wakrjeßny wubjerk Budyskeho hamtskeho hejtman-
stwa** sendźe ßo póndźelu 26. oktobra 1931 dop. w 10 h.
k swolenu poßedźenju w poßedźerni hamtskeho hejtman-
stwa na Bismarckowej dróhy 21. Sjawny dnjowy porjad
wopschija 20 dypkow.

S Bojchez. W naschej wsy ßu poßlednje dny padusch
pjerisny pobyli. Pola kubłerja Wujanza kradnychu husy-
zu a kaczku a žiwnosćerjej Pětrej Adamkej a železniżarskej
Augustej Dyrlichej kóždemu husyzu. Pola poßlednischeho
swažichu ßebi paduschi ßamo pschi swětłym dnju kradnycż.

S Hustki. Wczerawschu njedźelu swjeczesche tudomna
[illegible]oba swud. Pětschowa swój 30lětny powołanski jubilej.
Pětschez swójba pschicjahny s Wjasońzy do Hustki. Knjes
[illegible] běsche czěßliski polěr pola Thomaßez firmy. Wón
je pschęd někotrymi lětami wumrěł na khorosćż, kiž bě-
sche ßebi s wójny pschinjeßł.

S Małeschez. Kaž jene Budyske nowin[illegible] ßu pschi
Maleschanskej natuzowaŕni wjetsche nje[illegible] wot-
kryli, sa kotrež pjecża pokładnika natuzo[illegible] schwoskeho
mischtra a wopalneho direktora samołwi[illegible] czinja. Mje-
nowaneho ßu pjecża jaleli.

S Porschiz. Wjalk popołdnju sjesdźe mjes Stanza-
mi a Porschizami motorowy kolesaŕ s pschiwosom. Se
Stanez pschijědźischi wón pola mósikow do pschěkopa
sajědźe. Pschiczina k temu njeje snata. Koło ßo czěßko
wobschkodźi, tola ludźom ßo žaneje schkody njesta.

Z Worklec. Zarudźeny pjatk smědźešo tulomny
ryćeŕkubłowy najeńk R j e n č ze swojej mandźelskej
slěbornu kwas swjećić. Mnohe počesćowanja dopoka-
zachu, kajku nahladnosć Rjenčec swójba we wsy a
wokolinjo wužiwa.

S Hóśnizy. Tsělbu a muniziju, kiž hižom dołho py-
tachu, ßu něcht namakali. Jedyn s Bartłow wjedźe ße
Knorrez ryczeŕkubłowym sarjadnistwom w Hóśnizy pro-
zeß dla mjezy. Pschi ßobotnischej lokalnej termiji da ka-
tastrowy direktor Böhma swadnu hatnu hrjebju pschecżecż

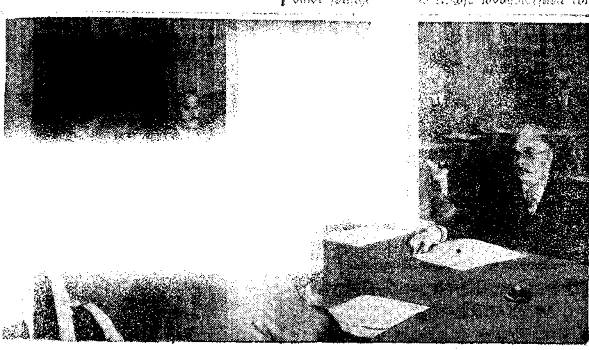

**Francowsk[illegible] [illegible]-francowskeho ho-
spodaŕskeho wu[illegible]ka so skhadźuja.** Maju swoje prě-
njo posedźenje w Parizu. Srjedźa sedźitaj francowski
pósłane w Barlinje François Poncet (+) a wjednik
francowskich hospodaŕskich wěcywustojnych statny
sekretar Gignoux (++).

C. Bulwa:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

I.

W lěcże 79 po Khrystowym narodźe, pod krótkim
knježiczeŕstwom romskeho kěžora Tita, knježesche w měsczje
Pompeji pschi podhorje Vesuva czile žiwjenje. Pompeji
wobrajowasche w mólczkim žiwjeńske poměry tehdyschého
czaßa. W małych, ale błyschczatych wobkhodach, w kupje-
lach, na forumje (torhoschczu), w zyrku, dźiwadle, we po-
czinkach a słósczach luda spósnawasche ßo miniaturny wo-
bras zyłeho romskeho kralestwa. W lódhladkim mórskim
saliwje pschi podhorje Vesuva stejachu wobkhodne łódźe
a poslocżane gondole bohatych. Tu a tam spłuwachu ry-
barske czołmy, a s nasdala wuhladachu schwižne schcžežory
łódźnistwa, kiž bě podrjadowane wyschschej porucżnosćżi
Plinia.

Bohatstwo a pychnosćż Pompejanow móžesche człó-
wjek wośebje na hłownej dróhy, Via Domitiana, wobkedź-
bowacż. Tu roswiwasche ßo najbohatscho pißane żok-
mjaze žiwjenje.

Tamle jědźesche wośebny wós. Na mjedźanej swon-
kownej stronje bě wuměłzowa ruka wuwyschene (reliefo-
we) wobrasy pschicżiniła. Schwižne nohi koni najlěpscheje
drużiny lědy ßo semje dótkachu a sastawachu tola pschi
najßnadnischim pohibu wosoweho wjednika, kiž sesady młó-
deho wobßedźerja sapschaha stejesche. Wobßedźeŕ měješche
schwižny, prawidłowny twar czěła, kajkiž ßebi athenszy
rěsbarjo rady sa pschikład bjerjechu. Jeho grekske pokha-
dźenje pscheradźi ßo s hustymi kudźerjemi wokoło jeho ru-
noměrnych ryßow woblicża. Jeho tunika błyschczesche ßo
w purpurowych barbach, a spinki, kiž tuniku krucże dźer-
żachu, syboläachu ßo s drohimi kamuschkami. Wokoło schije
měješche słoty rjeczaß, kiž samkasche ßo wośrjedźa na wu-
trobnje w podobje hadźazeje hłowy, s kotrejež tlamy wißa-
sche wulki pjeczatny pjerschczeń, jara wuměłske dźěło. Ru-
kawy tuniki běchu schěroke a pschi ruzy se słotymi zankami
wobrubjene. Wokoło žiwota noschesche s arabeskami wo-
sdebjeny paß, kiž słužesche jako kapßa sa schantko, pißadło
a taflu.

Glaukus, tak rěkasche wobßedźeŕ wosa, da sastacż, hdyž
jemu jedyn s pschekhodźowarjow kiwny. To bě jeho swěr-
ny pschecżel Klodius, kotryž na njeho s tajkimi słowami
sarěcża:

„Kak ßo wjeßelu, mój swěrny Glauko, so je na tebje
tajki ßnadny saczischcż czinilo, hdyž ßy hru pschehrał. Two-
je woblicżo ßo błyschczi, jako by cże Apollo wosbożował."

„Mi niczo na tom njesaleži, hacž něschto mjedźanych
kruchow dobudu abo pschehraju", snapschecziwi Glaukus.
„Tak dołho hacž smy młodźi a směmy swoju hłowu wob-
wěnzowacż, wužiwajmy radostne žiwjenje. Tola chzu
radscho swój wós precż pósłacż a tebje pschewodźecż. Tak,
tak, mój Phylias", wón prajesche, pohładźo jemu najbliže
stejazeho konja, „dźenßa masch swjatok. Njeje-li to kraß-
ne skoczo, Klodio?"

„Je to kóń", snapschecziwi Klodius, „hódny Phöba
abo Glauka."

Wobaj młodaj człowjekaj dundaschtaj ßo rosmołwjejo
po hasach a dóńdźeschtaj skóncznje do toho měschczanskeho
dźěła, hdźež běchu najbohatsche wobkhody.

Pluskotaze wodotryski, pißane skupiny pschekhodźowa-
rych, horje a dele khodźazy njewólnizy s mjedźanymi su-
dobjemi, rjenje wudźělanymi, wjeßne holzy, kiž tu a tam
s korbami połnymi sratach plodow abo wonjazych róžow
stejachu, mnohe towaŕschnostne měſtnosćże, pschęd kotrymiž
durjemi wakjachu sydadła, je stanowymi płachtami psche-
czíwo słónecżnym pruham schkitane, sprósnych k wotpo-
czinkej — wschitko to czinjesche na młodeju pschecżelow
posbudźowazy saczischcż.

Wjeßele hromadźe powědajo pschińdźeschtaj k naměstu,
do kotrehož tsi dróhi wuschczachu. Tam stejesche w sczinje
małeje lubosneje swjatnizy młoda holczka s kwětkowym
koschikom we prawej ruzy a s tsitrunojtym nastrojom we
lěwej ruzy, a spěwasche k jeho lahodnym swukam dźiwnu
pěßeń. Pschi kóždej pschestawzy poda wokołostejazym nět-
nje kwětkowy koschik, a někotryžkuli sesterz sleczža do ko-
schika, sdźěla jako myto sa spěw, sdźěla se sobużelnosćże je
spěwarku — pschetož wona bě słepa.

„Je to khuda Thessalka", rjekny Glaukus a posasta;
„njejßym ju hischeze wohladał, tak dołho hacž sym ßo do
Pompeji wróczil. Jeje hłóß je słódki, pschipoßłuchajmoj
ji khwilu!"

Hdyž bě dospěwała, tłóczesche ßo Glaukus pschęs czrjó-
du ludźi a czisny ji něschto małych pjenjeżkow do koschika:
„Ja dyrbju tutón róžowy kwěczel měcż, moja Nydia.
Twój hłóß je dźenßa lubosnischi hacž hdy prjedy."

Hdyž słepa holczka Athenjanowy hłóß saßłyscha, ßo
jeho woprascha: „Ty ßy ßo potajkim wróczil?"

„Haj, moje dźěczo, dwaj dnjej sym saßo w Pompeji.
Moja sahroda trjeba, kaž hewak, twojeho wothladanja;
nadźijam ßo, so ju jutſe wopytasch. Tež maju ßo wěnzy
we mojim domje jenož wot něžneje Nydije wicż."

Nydia wußměwkny ßo pschecżelnje, a Glaukus dźěsche
se swojim pschewodnikom dale.

(Pokraczowanje sczěhuje.)

ša měsijkom. Pšchi tyežu namakachi někotre tšelby a muniziju, kiž wětsche pohladžeja i nutsdobywarstwa do Hóšnizankeho hrodu. S pšchepytowanjom šo wšeše wujasnji, hack je mjes nimi taž tšelba, i kotrejž bu we šwojim cžasu žandarm Scholz jatšelenty.

S **Nychwarda.** Sejedu běšche tu hermank a stolne wjeki. Nunje tutón dźeń běšche wjedro njepschijomne. Tehodla běšche šo mało skotu na wiki pschihnało. Popoludnju šo wjedro wurjažowalche a wmyl šo cžišc hermanske žiwjenje, so dźe šu hermanšy ludźo f wunoschkom spokojom byli.

S **Ristche.** Wot njedźele 1. nowembra t. l. njejźdźi nijazi dl[illegible]nego wobšadženja njedźelnischi cžah f Wojerez 5,0[illegible], do Ristcže 6,02 hodź. a do Kohlsirka 6,40 hodź. [illegible] wupada hack do 1. meje 1932.

S **Rj[illegible].** Njedźele f automobilom sta šo na mešnje, hdyž [illegible]ejschanka dróha pola Rišinego mosta do Jarowstc[illegible] skónczi. Tam Kobjelanski wobšydowy auto, kiž po Wjerb[illegible]nischej dróhy pschijédže, do Bělowodšanskeho wošobowoho automobila šrahy. Wojsaj šo trocha wobšchkodźischtaj, ludźo pak bjes šranjenja wotcúdźechu. Dróha je na tutym mešnje hubjenje pschewidźeczi.

Hobrska runklica

Na kóncu *wulkim polu* mějesche kujes žiwnosčerjej Ernst Krotschk w Lischej Horje pola Rjeschwaczidła pschez 500 zentnarjow runkluzy. Na 200 zentnarjow žółteje rěpy běchu šo wošebje radźili. Kóžda rěpa wažeshe pschez 10 *puntow*. Najezeschcha běšche 16½ *puntowa* a runosche šo wulkemu bowoł. Sčhcz tajtsch plodow běchu 4 puntow cžešche hack zentnar. Wulkotej rěpy šwišnje f tym, so šymjo rédko w temt leješche, dokelž běchu někotre pischczete šyjawy pschi šyczu fatykane.

Z Łužicy

* S **Wjasonzu.** Dnja 14. winowza je tudomna najstarscha wobydlerka Khrysta Mildnerowa rodź. Röšlerez šwoje 93. léto žiwjenja dokonjala. Derje wothladana w šwójbje šwojeho prénjeho šyna šmědźiske wona šwoje narodniny pschi dobrej cžélnej a duchownej cžerstwosći šwjeczeschi.

* S **Wulkich Rědarjez.** W nozy k pjatkej wokoło ½2 hodźin sirena tudomneje milinarnje k wuhasanje. W šuščodnym Mohornje palesche so brózeń hoscženza „K dubej". Brózeń a pkokarnja šo wotpalischtej. Do brózńnje stajeny auto štólzyrwarja Filipa je so šobu spalił. Kak je woheń nastał, njeje znate.

* S **Gerstowka** pola Schorjelza. Póstowy auto, kiž tu wschédnje dwójzy póstowe pošylki do naschoje wošy wosy, šrjedu rano ½9 hodź. w zawinjenju pola zyrkwje sadnje koło šlubi. Koło běžesche f khérej špěchnosći do schulskeho šahrodneho plota a jón pschelamna. Na šboże pak so auto njekutkowu, to šo hórsche njesta. Kolo šaby na wólku tylunchu a auto móžesche dale jěcz.

* Se **Shorjelza.** Schtwórtk popoldnju wokoło ½2 hodź. šo pschi bělenju wjercha w tudomnej **wagonowej** fabrizy pschez 40 tét Karo murjeziši polér Krjeczmar wobšunu a pschez 11 000 voltow šylnej elektrisći powod padje. Snjeh[illegible]

Před 10 lětami wumrě posledni bayerski kral.
Bayerski kral Ludwig III. wumrě 18. oktobra 1921, potajkim před 10 lětami. Wón přewza 1912 knjeżerstwo za khoreho krala Otu, kaž běše to hižom jeho nan prynceregent Luitpold činił. Léta 1913 přewza Ludwig kralowski titul.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

S **Měrkowa.** Saidźeny piatk šwjeczeschе tudomny hajnišći a hatny šastojnik knjes August Hausch šwój 40-létny šlužbny jubilej. S tuteje pschičiny jeho pjatk dopoldnja na hrodźe knjes prof. dr. Schellenberger w mjenje ratarskeje wotrješčnje direktnje f medajlu ratarskeje komory wušnamjeni. Knjes baron f Watzdorf jeho tohorunja počesći.

* S **Lipšk.** (Kradnjene dźeczo šašo namakane.) Wutoru pschipoldnju wujědže njesnaty cžłowiek f dźeczazym wójnzkom f tši měšazu starej holczku wot kupnizy Brühl. Po zdźelenju policije šu domjazy wobydlerjo dźeczo šrjedu rano na Stralsundskej dróšy we Lipšku-Mokawje we wolhéji namakali. Skutcžer, kiž je hacž dotal hischcze njesnaty, je dźeczo f wosom hižo wutoru wjeczor šašo wušadźił.

Šwedski najwyšši duchowny nowowoleny.
Stockholmske cyrkwinske konsistorstwo woleše Knuda Westermanna, dotalnecho profesora bohoslowstwa w Upsala, za noweho šwedskeho arcybiskopa. Tuto městno běše wot smjerće Nathana Poederbloma njewobsadźene.

Přilopk

* **Tři wožbuby pschez tyfus wumrěle.** S Bamberga šo powě: W šuščodnem Hallštadtu šu pschez tyfus tři wožoby wumrěle, tchityri thorí na tyfus leža w Bambergskej thorowni. Schule šo šawjezchu. Hamtšk pschepytowanja šu wupokasale, so je pschez Hallštadt cžeczaza mlynska hrjebja duzy pschez Ellertal sanjeschwarujena a rosschérjerje thorosče šobuwjedže.

* **Lékař dla stónzowanja mandźelskeje k žmjerczi šaduđženy.** Ssobotu šaduđzichu po pjeczonjowskim jednanju psched Chebskim pschišaźnym šudom (w Cžeškotšowakskej) 30létneho lékarja dra. Józefa Mayera f Czernoschina pola Stříbra (Mies) dla šatšelenja šwojeje mandźelskeje k šmjerczi f wobwěšnjenjom. Pschi tom šo jemu cžestne prawa a doktorski titul wotrjeknychu. Mayer běšche 28. januara t. l. wjeczor we 8 hodź. na statnej dróšy we wokolinje Hangendorffskeje ganejny šwoju mandźelsku Hanu f dwěmaj wutšelomej f revolwra w aucže morił. Wón bě šwoju žonu khětro wušoko šawěšcžił dak. Pschišaźni wobtkuczichu praschenje wo winje f 11 hłoßami pschešiwo 1 hłoßej.

* **Wón trjebasche polkadnjowu knihu k braoutruhanju.** Dyckowšti wulki lawništi šud šaduđzi 45 létneho ratarja, kotrjž bě jako gmejnski pschedstejicžeř po lékadothim wopačnym knihjiwjednišnje zbře stromy i potšadnjowje knihi wurjčował, „dokelž papjeru k truhanju trjebasche," dla cžeškeho pschechowjenja w hamcže atd. k dźewjecz měšazam jašwa.

Jako běchu šantko a nohajcy hišće zakazane

Prjedy hacž doby trjebi šchanitko dźenžnischu płacžiwosčerjo, dyrbjesche wone mnoho šadźewkow pschewinyčeč. Běchu cžašy, jako njechachu šamo najwošebnische Francowskoh tole ważne rubischko šnacž, kotrejž nješmědźischе šo we wošebnem towaršstwje na žadyn pad wušuwacž, i kotrymž nješmědźeschе šo šamo w najcžuczliwšich wustupach žadyn dźiwadźelnik, žana dźiwadźelniza poßlužowacž. Mandźelske Duchemois pschi Comédie francaise běšche prénja, kotraž šwoji šebi, na jewischczu šchantko w ruzy nošyła, ale žabalche-li šebi hra tónše wuwolany kuk batista naspomnicž, potom rěczeschе wona wo nim jako wo žiđźanej tkaninje. Wichory pohórschtka šo poščěhnychu, jako nětotre léta poždšischo De Vigne Othella hrajesche, a šlowo šmorkaze rubischko šo bjes hańby trjebalsche. Kěžorka Josephina šežini tutej rěpjanoschi kóng. Wona mějesche hubjene šuby a khowalsche tute šady orabowanu schantka, kotrejž šebi nimale njepschistawajž psched hubu dźerżeschе. Dwórske knjenje šeščhowachu tutón wuhok pschitlad a wot tuteho cžasa hraje schantko ak wuhwana [illegible] lu njes schatank žónskeje.

Też roschčerjenje nohajzy hischcze njeje dawno [illegible] stare, kaž cžłowiek to powschitkownje mění. Psched 200 létami wobšedšeschе ležy jedyn njes 1000 [illegible] kamt wor nohajzow. Nohajzy ztajeržki šoł, jenž [illegible] kompliowanitschich matschinow, wunamała léta 1[illegible] dźeržki duchowny Wiliam Lee w Cambridge, a wón nošeschе cžeše, psched kralom Jakubom I. jenn nohajza zastkacž. Ale pschedšudk tehdyšicheho cžasa wuhmešchowachu tole wunamakanje a Lee poda šo tehonia do Francowšeje. Tola [illegible] tu njemješche wón teschi wuspěch a wumrě w Parižu w najhórschej thudobje. Jeho maschina namała pak po něčim pschipósnacže a nałožowasche šo nimale 2½ létkotka, dokiž njewotstupi městno nowšchitkim wunamakanjam. jw.

Swójbne powěšce

S s l u b j e n a j : Elša Rehatej w Seiffennersdorfze a Jurij Nowak, wucžeř w Hajnizach.

S w ě d r o w a n i : Erich Neckwald, wucžeř w Salomiji f Ernu rodź. Sysloriz w Budyšchinje. — Jan Zimmer, wucžeř w Drježdźanach, f Irmgardu rodź. Gründlerez w Budyšchinje. — Pawoł Hochauf w Budyšchinje f Madlenu rodź. Mildźij w Ballenštedtu w Smolinach.

S e m r ě l i : Emil Bernhardt, hojcjenzař w Budyšchinje, 64 l.; thowanje běšche wczera njedźelu. — Pawoł Kleditsch, krawšti mištr w Lubiju, 66 l.; thowanje je dźenża pondźelu. — Jadwiga Feizyna rodź. Schoicžiz w Serbšticich Kundraczizach p. Lubija; thowanje budźe jutše wutoru. — Hans Korla f Arnim, ryczerkubleř w Delnim Šakomju pschi Cžerwjenym Kamjenju 66 l.; thowanje budźe jutše wutoru pop. ½4 h. — Arnoschi Soka, šawaleř w Wětej Wodźe, 59 l.; thowanje budźe jutše wutoru pop. w 4 hodź.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro šo jutšichu wutoru:** Wostanje dale rjenje pschi šymnych nozach.

* **W anhaltiskej wšy Thurlandu šu w nozy k njedźeli pjekarskeho mištra Erhardta skónzowali. Njeznaczi minjezo běchu jeho še španje i próztwu wubudźili, so by pschi czelenju šuđodowe krutwy pomozny był. Hdyž pjekař je durjemi wustupi, jeho zarazychu. Potom djenjezinu kaschczik w klamach rospaczichu, w kotrymž jenož 4 hriwny namakachu.**

* **Pjenjezneho listynoschcerja Lindauera we Minje faj na dróhy diwaj pachołaj nadpadnyłoj. Jedyn f njeju na njeho tšelesche. S nětotrymi kulkami trjechetej Lindauer morwy na semju padże. Pachołaj cžekhyschtaj. Ludźo šo sa nimaj puschczichu. Jeneho popadżechu, jedyn, tuzpuzj njeuwědźo, žebi druhu kulku do hłowy tšeli a šo šrasčnje jeni.**

* **Na Jadranskim morju wot někotrych dnjow šylny wětr sachadża. Hacž dotal je šo khdom rybaskich čołnow ponórilo a šo 24 ludźi tepilo. Wupěstanym pomozu ludźom je šo poradźiło, łódźnikow nuły wulkowacž.**

Kamtske wozlewenje z Budyšina

Swjatk powolanskeje schule za Wjeleczin a Tuczizy je sarjadowskim šydkom we Wjeleczinie ma nětko jenož hischcze nadawk wudźerżecž powolansku schulu za holzy. Na městno 17. februara 1922 i dodawkanu wudatkych wustawkow šu šo nowe wustawki 13. augusta 1931 wobšamkle a dowolise. Wone šu wupołożene k wobhladanju sa kóždeho 14 dnjow dokho w twarjenju Budyškeho hamtšeho hejtmanstwa (wó šiwje cžo. 27) w šlužbnym cžašu.

W Budyšchinje a Wišokowjach, 9. oktobra 1931.

Wokrjeżny schulski hamt w Wišokowjach. (Budyške hamtške hejtmanstwo.

Wulki woheń w fabricy w Schwedtu n. Wódru.
W Schwedtu n. Wódru z dotal njeznateje pričiny wulki woheń wudyri a dwě fabr. twarjeni hač na murje zniči. Při hašenju dyrbjachu samo wojacy zapřimnyć.

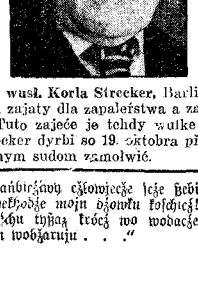

Major na wusl. Korla Strecker, Barlinski spisaćel a pósnjeř bu zajaty dla zapalerstwa a zawěšcenskeho jebanstwa. Tuto zajeće je tehdy wulke spodźiwanje zbudźiło. Stecker dyrbi so 19. oktobra před Potsdamskim přisažnym sudom zamolwić.

„Wy njehańbitežawy cžłowjecže ješe žebi dowěrili we cžěmnym pschekhodje mojn džonku koschcež!"

„Haj, prokhu tyšaz krócž wo wodacže, Nětko pschi šwětle to šam wobžarnju . . ."

Bjez dźěła

(Wobras pśichitomnosćo.)

Sadnučinjo hlada młody cźłowjek ł hórki dołoj na mě stoczo. Jomu je tam dźěłał, je měł swoju spotojagu słužbu, hač też jeho hrabiny toto cźaśa a jeho wjerny ł zbłka dźěłazcźo ludu.

Lěta su wot tuteho dnja łašśe. Je tlepał dom wot domu so dźěłom, nikoždy njeje namokał ani thwiłki spokojenja, wschudźe te žanc wotpokazowaze, sadowólnosć njeśwoceja. Wjesołźiwosć je swojim błidym wobliczom sćeźeła so jomu wschudźe do wobliczo.

Je cźisto. Jenož jeho žołdk napomina, žada ta zyrobu, žada, jako žona. A wón numa ani storcźeńki kylba wojazy. Wón pak nocźe wjazy do maju, nocźe wjazy stacź w dołhim njecźasu a cźakacź, cźakacź, cźakacź. Wschako nima žanoho wuhlada. Wschako nikoždy njeje wjazy dźěła. Wschudźe so tworjaze sadowaja.

Je chodźił po protichenju. Sam so jeho prascheli, hač njedóstanje wjazy podpjery, hač nima žanoju starschejow, kiž maja jeho śrjowicź.

Haj wschak, starschoju ma, ale stoj jeśaniłoj. Lodma so samoj jeźiwiaj, dokelž nimataj dźěła . . .

A wón? Lěta dołho je so wuhubłował. Lěta dołho je so prózgował. Wuśujuje je swoje dźěło nowatuhł a wukonjał a nětko . . .

Drje je hischcze młody, ale njeje wjazy tak mócny, kaž jónu. Je wosłabnył na cźele a na dusy, dokelž nima thłeba — k sćežowjenju.

Dokelach, na dróhy, khwata jedyn šomokhod po d nym w dźiwim śpěchu nimo. Cźaś su pjenjezy. Haj, za koho?

Sso poćěhnje. Pomałku, ledma so jeho nosy dźerźeli, hiba so dale do městacźa, hdźeź je jeho kolebka stała. Pśiched wocźemi so jomu tak spodźiwno srinkoli, wjercza so wulke módre łuki; je to dawno wocźakowana złabołcź, kiž skónczi jeho žiwjenje?

Skónczuje, skónczuje jónu sajo doma, ale — bjez khleba — Wjecźe so po dróhach. Wschudźe snduce njeśwoceja. Wschudźe poćěch! Sćišnjchi ſ wotewrjenych durjowjenje korezniczki lakfolon śiwjicź. Je jako by tuto śiwjenje šwobrańujowało cźaś. Wjecźe so dale. Pśichidźe tak k šnatemu wulkemu hoscźenzej, k hrjedśischcźu łćežkego dźěła wobydlerstwo města. Auto po auoze pchajpcźa. Cźornoróskrjeńcem knjeza wuśujaja se žonami we šwjedźenskej pysche. Stotz debjenkt so srinkoła jemu do wocźow. Tu šwjercza so narodninny jeneho bohacźa . . .

O kby bych jenož šoty dźěł teho měł, šchtož so tu błyschcźi a srinkoli, so pśecźeśesa — so bych śebi mohł khleb kupjeź . . .

Lódma może so na nohomaj sožerźeć. Sstyschi žuły kłoš. Pobłucha. Stoji pśiched wobthodom radioweje firmy. Rěcźi nekajki staćan: . . . zuju pomoź bóstanje jenož tón, kiž śebi šam pomchacź wě . . ."

Spodźiwuje, błyšo jemu tak šyjkno. Wschitko bywa jemu wschego bóle zuje. Je jemu tak dźiwno na nas. Wulke kolesa so jemu pśiched wocźomaj wjercza. Schto jenož to je? Chze tolo domoj k šćastkomaj. Je tola hischcze tak młody . . . Nocźe wumrěcź . . . Sstyschi pśecźo bóle šdala kłoły a — so šwjesa.

Lud so sórži. Schto je so stało? Policija pschikwata a pomha. Auto Cźerwjeneho khrjża so bliži a ſ njemocu wobjateho wotwjese. Žiwjenje w městacźu śpěcha dale! Jenož temu abo tamnemu pschidźe myślicźka: „Schtó je wbohi cźłowjek był, kak bě to pschischło" a — potom hižo saso žada pschitomnosć śwoje prawo.

W běłym łóžku w thorownt je młody dźěłonjenčny wotnesźił. Je doma, ale nij pola macźerki . . .

Rowiny města pschinjeja druheho dnja powźeź: „Na Smitskownej dróhy so wožera zuły puczowacy ſ njemocu wobjaty huješe . . ."

Schto wschcźo praja nam tute słowa? Kajše dożiwjenja so nam pśiched duchownym wocźom jewja, kak bolośnje pschiwoju nam sa wotkrow?

Wobras cźaha!

Naśch wschědny khléb daj nam dźensa, o Knježe! -ě.

Nowy rakuski financny minister dr. Weidenhoffer. Zwjazkowy kanceler dr. Bureš přepoda dr. Weidenhofferej, zastupjerjej štyrskeje industrije, wjednistwo rakuskeho financneho ministerstwa.

Towarstwowski powěstnik.

Domowina napominja wšitke serbske towarstwa, zo bychu so bohace wobdźěliłe na zhromadźizniu Maćicy Serbskeje jutře wutoru popołdnju w zali Serbskeho Domu w Budyšinje. Na zhromadźiznje budźe so woselbje spominać na lětsa zemrěteju wótčincow kk. faravja Urbana a wyš. faravja Domašku.

Khrósćanski Ratarski Dorost změje wutoru 20. winowca, wječor we 8 hodź. we Wotrowje pola Soléje swoju měsačnu zhromadźiznu.

Serbskim towarstwam. W „Powěstniku" móža so jenož zhromadźizny a podobne zarjadowanja wozjewić. Wšelake zawjeselenja a reje słušeja do nawěstkoweho dźěła a maja so wězo zaplaćić.

W różnym kraju športa dyrbi so też ministerski president ze špórtom zaběrać. Do najwažnišich winowatosćow politiskich wjednikow w Jendźelskej słuša też spěchowanje špórtoweho žiwjenja. Tak na př. so žadyn minister toho zminyć njemóže, zo by hdys a hdys při kopańcy ból wosobinscy do hrajniška kopnył.

Sedlarske a wutykane twory

ma na składze, zhotuje a wuporjedźa

C. Junghannß pśiedy **Emil Schubert**

na Serjowej hasy

Hospodarski rozhlad

Póndźelu 19. winowca 1931:

Po wothłosowanju w šatnym šejmje njeshroža natychmiaste hospodaršim žane šyrjinske rozšichowanja. Burzy we Rěmskej wostanu dale šawrjene.

Produktowe wiki w Barlinje saldźenu sobotu žanoho wulkeho pśichmjenjenja njeśwopśichacu. Zito je dźe na wikach nimale žadne, ale tola so w termińowym wikowanju płaczišny sešładichu. W hotowym sorcze pśicheja 5 pś. pśichisładi. Dokelž so tuthańkne knježerstwo bóśe na strowy pśichetrjebaćerskich wolerjow šejera, bojimy so, so žito pśichewyšokich płaczišnow njedospoje.

Sobotni płacześe zentnar w Barlinje:

	sobotu	tydźenja
	hr.	hr.
Pšeńca	10.65—10.80	10.55—10.70
Rožka	9.35— 9.45	9.20— 9.30
Nalětni ječmjeń	7.95— 8.15	—
Nazymski „	7.55— 7.90	7.55— 7.90
Wows	7.00— 7.40	6.95— 7.35

w termijowym wikowanju

Pšeńca, okt.	11.49—11.35	11.27½—11.32
„ dec.	11.55—11.47½	11.45—11.50
Rožka, okt.	9.90— 9.85	9.80— 9.77
„ dec.	9.87¼— 9.82¼	9.75— 9.77½
Wows, okt.	7.45— 7.42½	—
„ dec.	7.57½— 7.60	7.60

Swinjaze witi we Wojerezach.

Na šwinjaze witi we Wojerezach běchu dnja 17. 10. 31 pschiješli: 346 prošatow a 2 běhakow. Mone płaczachu:

4—6 tydźeńske 6—9 hr., 6—8 tydź. 9—12 hr., 8 hač 10 tydźeńske 12—14 hrjiwnow. Schtyrnaśećaźnaj běhakaj płacześechtaj po 25 hr. Wobthod bě pschi dobrym wopyće žiwy. Wosta malo khłka.

Sćěhanske powěsće.

Wikowańki japiš:

Na łopjeno 1092 nastupajo firmu Gebrüder Weigang Gef. m. b. H. w Budyšinje. Załožny kapital su na hr. 250 000 powyšchili. Pśichcyny Heinz Weigang je jako wobtkhódny wjednik wustupił. Direktar Hildebert Klebert w Budyšinje je wobtkhódny wjednik.

Na łopjeno 830: firma Kurt Fahnauer je šaschła w Budyšinje.

Na łopjeno 1061: firma Ernst Martschink w Dobrošcźach je šaschła.

Płaćeźadowanja:

Wutoru 20. 10. 31: w Njebjelcźicach wo hoscźenzu dopołnja w 9 hodź.: 30 błeschow wina,

Šsanjuju dźeń w Ralbicach wo hoscźenzu dop. w 11 hodź.: šćrotowanišći młyn.

Zamužcź Kluschaza Hańži woženjenej Nyčerjowej, rodźenej Schołeźta w Jakeźicy. Wulka: 23 tórzow. Hódna: 14 738 hr., wopalna pokładnja: 11900 hr. Płaćeźadowanje budźe cźtwórtk 3. 12. 31 dop. w 10 hodź. w Budyšinje na šudnistwje.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wołjowe symjo po tunu abo 1000 kg, hewak 10⁰ kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	17. 10.	16. 10.		17. 10.	16. 10.
Pšeńca	213-216	214-217	huny	—	—
rožka	187-189	187-189	woka	—	—
nal. ječmjeń	159-173	159-173	módre łupiny	—	—
naz. ječmjeń	151-153	151-153	žołte łupiny	—	—
wows	140-148	140-148	keradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńc. muka	27,2-32,7	7 2-32,5	lany wósušk	13,2-13,4	13,2-13,4
rožna muka	26,2-28,7	6 2-28,7	ocen. molass	—	—
pš. wotruby	9,90-10,1	9,90-10,1	bórzi. kruške	—	—
rožne „	9,10-9,30	9,10-9,30	syno, 50 kg	1,81-2,9	1,86-2,90
rays	—	—	rožna słoma	0,65-0,90	0,70-0,90
hróch Viktor	20,0-27,0	20,0 27,0	pšeńš. „	0,45-0,60	0,50-,65
lane symjo	—	—	wowsna „	0,60-0,70	0,60-0,70
pjenišni	—	—	ječna „	0 60-0,70	60-0,70

von 11.50 Mk. an

HUGO PACHALY

VOR DEM SCHÜLERTOR

Nowe a trjebane

meble

a wutykane wěcy

kóždeje družiny poručuje

Fr. Wenzel

jenož na Hórnčeńskej hasy 11

Też na wotpłaćowanje

5000 hr. so na ratarstwo

2000 hr. wupožćuja

Mała khěža blizko Budyšina je na předań

Prawny büro MUCKE

w Budyšinje Mättigstr. 23

Telefon 3217

Rěču serbski

Nazymska zhromadźizna Maćicy Serbskeje

Wutoru 20. oktobra w 4 hodź. w Serbskim Domje

Swjatočnosć k wopomnjeću našeju wótčincow

k. njeboh far. Urbana a k. njeboh wyšš. far. Domaški

z pomocu spěwneho zjednoćenstwa „Lumir"

Porjad:

1. Elegia za troje husle
2. Khór: Swjaty Ducho přińdź! M. Nawka
3. Pod hwězdami, (Cišinski) solo Dora Freišlagec
4. Wopomnjeńska rěč po fararju Urbanje — prof. Ota Wićaz
5. Dwojospěw: O wola lubosće — Jan Kilian, Elsa Krawcec a Pawoł Jenka
6. Wopomnjeńska rěč po wyšš. far. Domašcy — w. far. Zarjeńk
7. Khóraj:
   a) Na wěčnosć — Jan Skala
   b) Khryst je dobył — M. Nawka

Wšě kompozicije su wot Bjarnata Krawca

Wšitke towarstwa a česćowarjo njeboćičkoju na tutu swjatočnosć wutrobnje přeprošuje **předsydstwo Maćicy Serbskeje**

Raz swjatočnosće žada sebi čornu drastu

Přiloha k čisłu 244

SERBSKE NOWINY

Póndźelu, 19. oktobra 1931

Měsačna zhromadźizna serbskeho towarstwa „Jaroměr Imiš" w Hodźiju

Wječera njedźelu 18. winowza ſeńdźechu ſo ſobustawy serbſkeho towarſtwa „Jaroměr Imiſch" k ſwojemu porjadnemu měſačnemu pohromadźenju. Hačrunjež běſche wjedro jara njepſchihodne, tež wſchelake kermuſche k ſebi wabjachu, bě tola wopyt ſpokojazy. Pobrachowaſche pak tu inteligenza. Wěſće temu hewak tak njeběše. S dypkom ½5 hodź. wotewri knjes ſtudent Poldrak ſ Braiſowa jako ſpytliwy wjednik a ſwěrny narodny prózowar ſhromadźiſnu. Pokaſa na nałymiku ſhromadźiſnu „Domowiny" ſe ſwojimi ſajimawymi pſchednoſchkami a proſcheſche, ſo bychu ſo ſobuſtawy w bohatej ličbje na dnju Reformaziſkeho ſwjedźenja na pucź do Budyſchina napajili. Wulku radoſć ſpodźa twojſewjeńka, ſo ſpěwna kupka „Luměr" ſarjaduje pod wjednińſtwom k. direktora Krawza w Hodźijſkim Božim domje dnja 15. novembra poł. ½4—5 hodź. „zyrkwinſku liturgiſku nutrnoſć." Na tute natwarjace hodźinki chcedźa prawje wjele Sſerbow wabić. Dale poda ſo tež naležnoſć poſmjertneje pokładnje župy „Jan Arnoſcht Smoler". Tež ſa Sejferjowy pomnik je towarſtwo rjany pſchinoſchk naſběrało a na Sſerbſku Lud. Banku wotwjedło. Tak ſo ſkónči prěni dźěl dnjoweho porjadu.

Druhi dźěl dnjoweho porjadu bě pſchednoſchkej wěnowany. Knjes župan Krjeńmař ſ Budyſchina pſcheonoſchowaſche nam wo „Naſchim Handriju Seſſerju". A to bě nam wſchěm woſchewjeńka, pſchetož ſchtó njeby lubował Handrija Seſſerja? Pſchednoſchćeř ryſowaſche na ſajimawe waſchnje zyły žiwjeńſtł běły Handrija Seſſerja. Na wſchelakich pſchednješenych pěſnjach pokaſa nam, kak jara duchownje wobdarjeny naſch wulki ludowy bałnik bě. Tuž da ſo nam tak jaſny wobraz, kak je [illegible] naſchim ludźe a ſa naſch lud dźěłał, kak je nam wocźi wotewrił ſa rjanoſće Bożeje pſchirody, tak je pſche wſcho mile wobſpěwał cźiſtu luboſcź a dobru ſerbſku towarſchnoſcź. Pokaſli wo žortniwoſći Handrija Seſſerja podaću tež nam radoſcź. S pſchednoſchkom běchmy po prawom žiwi ſ Handrijom Seſſerjom a jeho lubej mandźelſkej, kiž tak horźo lubowaſche, na Łaſowſkej farje. A ſ doſtojnoſću cźujachmy ſo napjelnjeni, jako pſchednoſchćeř ſkónča ſ prologom, kiž je wotewrił ſwjatočnoſcź poſmjerčenja Seſſerjowego pomnika na Łaſowſtim torhoſchću. A jako naš pſchednoſchćeř ſe Seſſerjowej bałnju napomnaſche k wutrajnemu narodnemu dźěłu, to jemu ſłyſeje wutroby ſlubichmy tež w naſchim ſmuſkownym.

Pſchednoſchk ſo ſ wurazitym dźakom pſchija a wuwi žiwu debatu wo wſchelakich narodnych praſchenjach. Sſedźachmy dołho hromadźe w pěknej towarſchnoſći a ſłyſchachmy jeneho ſ naſchich najſtarſchich towarſchow rjec: „Je tola rjenje, ſo mamy naſche towarſtwo!" to běchmy ſ nim jeneje myſle. Rjeńſcho hiſchcźe by było, hdy bychu ſo wjacy Sſerbow hiſchcźe do towarſtwa namakali, dokelž njeſmy jani pchěradnišy a tež tołho cźeſcźimy, kiž naš cźeleźi. — Sa pſchichodnu ſhromadźiſnu poſtajichmy ſebi njedźelu 15. novembra. Chcemy ſo jenež po liturgiſkej nutrnoſći w Mrózej hoſcźenju. Naš wopyta tež michtr Bjarnat Krawz a — hdźež wón je, tam je duſchowny natwar, ale tež radoſć!

Thomas Alwa Edison je wumrěł. Wčera njedźelu dopoldnja je najwjetši wunamakaŕ noweho časa, Thomas Alwa Edison w Americy 84 lět stary wumrěł. Wobraz horjekach na lěwo předstaja jenu z poslednich fotografijow wo Edisonu. Horjekach na prawo widźimy Edisonowy ródny dom w Milanu we Ohioskim staće, kiž je stajeny pod škit pomnikow. Delekach na lěwo: Stary wunamakaŕ ze swojej mandźelskej. Delekach na prawo: Wobraz młodeho Edisona z jenym swojich najwažnišich wunamakanjow, fonografom. Srjedźa: Jubilejna znamka Zjednoćenych Statow, kotraž předstaja Edisonowe najwuznamniše wunamakanje: elektrisku žehlawku.

M. N.N.:

Kermuša w Sulšecach a jeje dozynki w Kulowje a druhdźe

(Pokračowanje a kónc.)

W Sulšecach rejwaju na rejwanskej łubi. Ja praju na „łubi", nic na sali. Je to wulka hornja łubja pod třěchu, tak zo widźiš hač do hembjerkow, hdźež so miškori petrolejowa (abo špiritusowa) lampa. Mjenujcy tu w Sulšecach a w susodnym Rachlowje nimaju hišće elektriskeho swětła. Čakaju, hač budźe tuńše. Za to pak w Sulšanskim młynje přez cyłu nóc ze wšitkimi lampami swěća; ale ći to móža, młynkacy sej elektrisku móc sami připrawja.

Potajkim, w Sulšecach rejwaju na łubi a při blukim swětle. A ja praju, zo so mi ženje tak rjenje *rejwało njeje kaž tudy a ja wobkrućam, zo so mi hišće* nihdźe druhdźe tak na rejach spodobało njeje kaž tudy. Ani w Budyšinje w „Krónje" ani w Prazy w „Lucernje", ani we Waršawje w „Swajcarskej dolinje".

Zo njeje dosć swětła?

Prošu, to runej so mi spodoba. Je tak bóle spodobne, bóle romantiske, čuješ so bóle doma. Na kóždy pad je to rjeńšo, hač hdyž brutalne, njesmilne, bjezdušne swětło elektriskich lampkow zaćěri tež posledni zbytk kuzła a romantiki. Hdźež něšto jasnje njewidźiš, móžeš sonić, sej wšelako předstajić a hódać. Tak so mi dźěše w Sulšecach.

Holiča so mi wšě zdachu być jara rjane. A to wone też běchu. Znajmjeńša pak hrozne njeběchu A wšitke pěknje serbski rěčachu, hač nětko běchu we serbskej drasće hač w nowočasnej žiłźanej sukničky a z krótkimi włosami. Ně, na Sulšćanki njedam ničo přińć. Wše su so mi do wutroby kradnyle, najbóle pak ta žiwa Hertka a potom też ta nježna Wórtka. Ale tohodla te druhe so hněwać njetrjebaju.

Před Sulšćanskimi hólcami mam też respekt. Woni wšitcy serbuja. A rejwaju bjez kabata po staroserbskim waršaju. A serbske spěwy spěwaju. Znaju jich cyły retomas, spěwaju samo tajke, kiž ja hišće ani njeznaju. A přistojni su. Žana hrubosć, njecěsanosć, kaž ju často nadeńdźeš w našich wsach wokolo Budyšina, hdźež naměnčeny serbski hólc chce swoju přisłušnosć k wyššemu kulturnemu wobwodej dopokazać z tym, zo so prawje jako rjelpus počina.

Při sćěnje štyrjo Kulowscy hercy sedźa kaž kury na žerdcy. A hudźa. Hudźa też wjele serbskich naspěwow a potom te starodawne reje z časow našich dźědow a wowkow. Tuńtym rejam je so stała česć, zo buchu „serbske" powyšene . . . Na, mojedła!

Ale, kak so rejwa! Mój jedyrko, tajke tempo, tajka spěšnosć. To dźe kaž z wětrom. Hdyž so tajki wjerčik rejwa, to boždella dži z puća, hewak ći wjerjo rejwacych na bok sunje, kaž wichor pjerko. Je to něšto elementarneho, móceneho — tajki serbski wjerčik. Jako hy so wša serbska pramóc žiwjenja rozputała a nětko so hiba, hiba bjez kónca. Sy cyle zadźiwany, zo tute poriki scyła móža hišće so zastajić po tajkim mócnym wjerćenju . . .

Wot wjele rejwanja dostaneš łaćnu šiju. Předawa so tam za blidom też piwo. Mi so piwa njecha. A palenca maju jenož žitneho . . .

Z někotrymi towaršemi pytamy we wsy korčmičku. A tam potom spěwamy, spěwamy, spěwamy . . . doniž ze strachom na to pomyslimy, zo mohłe mjez tym reje so skónčić tam na łubi. Ale poslednje štučki chcemy tola też hišće sobu so wjerćeć.

Nó, přińdźemy tam hišće w prawym času. Ale dołho wjacy njetraje, to hercy nastroje zawaleja. A mi so hišće chce jeneje štučki. Hertka też je tak łačna rejow. Tuž sahnu do mošnje a za wosebity přiběrk hercy so dadźa zmjechćić, wućalnu hišće raz swoje truby a hišće dwójcy „Sokolsku" zapiskaju. Potom pak je kónc!

Kónc?

Ně, ně, tak zahe kermušne žiwjenje so njeskónči w Sulšecach.

Dundamy po wjesnej drózy a njecha so nam domoj. Wězo spěwamy. Před statokom pozastanjemy a tak dołho spěwamy a tykanca a kofeja „stonamy", doniž nam nutř njekazaju. Haj a nětko to zaso znowa započnje z jabłučnicu a pjećeńkami a kisałymi kórkami a kołbasu a třepotawku. A potom hišće sćěhuje kofej z tykancom.

Nětko smy zaso nasyćeni a nam so hišće mjenje chce domoj. Holiča proša: „Basničku bać!" a to bě wězo pomazka za našeho Jurja z Komorowa. Tón ma přeco woprawdźe nadbytk tajkich basničkow, žortow a powědančkow, tak zo njepytnjemy, kak so čas minje. Naš Sulšećanski bratr najskerje tute basničky hižo znaje, wón je rjenje wusnył. Haj, je tež hižo ½5 hodźin. Čas domoj . . .

W Sulšecach na kermuši njeje policajskeje hodźiny, přetož we wsy je hišće žiwjenje. Nam pak chce so naraz domoj. W młynje šwiknjemy so na swoje kolesa a potom skok na puć do Komorowa.

Puć bě grawoćiwy. Sym zhubił pol zwónčka z kolesa. Ale wšak mam hišće druhu połojcu jako wuřeč za pólcaja . . .

Rano ½6 hodźin na switanju přijědźechmoj do Komorowa. Mojej přećelej podaštej so hnydom na dźěło a ja do łoža. Mój hosćićel, Komorowski krawc, bě dyrje ličił z tym, zo ja jako nócny hawron wokoło 3 hodź. přijědu. Wón bě so mylił . . .

Spał sym hač k připołdnju a wotućich w prawym času, tak zo wobjed njeskomdźich. Poprawom mohł nětko domoj jěć, ale hišće so mi njechaše, tu witach namjet mojeho přećela, zo bychmoj šłoj do hribow.

Derje, jědźechmy do hribow na kole. Wjele njenadeńdźechmy, jenož tajki doškrabk, z toho bě połojca hišće tajkich hribow, kiž by porjadny a wobhladniwy človjek „jědojty njerjad" hižo dołho jěm, bjez toho, zo by mi to škodźiło, tak zo so nětko moji přećelja też po mni maju . . .

Hdyž běchmoj z hribami domoj, to so mi přeco hišće domoj njechaše a tuž so podach na kole do Kulowa na hermank.

Kulowski hermank je hermank kaž hermank. Ničo mje tam dale njezajimaše. Znatych też jezertkach, jenož Hertku a Wórtku, ale tej dźensa při swěcy, to rěka při swětłym jara wosebny zaćišć činištej, a to mje zamyli. Potom trjechich na Pawoła. Tón bě z Mikowa na kole dojěł na Kulowski hermank. Tajki wrótny kus bych też jenož jemu přicpěł — a sebi. Pawoł chcyše sej kupić „baskowsku" čapku. Ale tych w cyłym Kulowje wjacy njemějachu. Najskerje běchu je serbscy holansey burjo wše pokupowali.

Wzach Pawoła pod pažu a dźěchmoj do „Němskeho kejžora" na reje. Bórzy so też přidruži Mikowski šwindaŕ, ale tomu so Kulowčanki njelubjachu. Tak wumysleny běše.

Žiwjenje tu běše. Telko rjanych holičow. Tajke z ćeńkimi sukničkami a kušimi włosami. Ale serbski móžachu też nimale wšitke. Jenož jena, z kotrejž też rejwach, serbski njerozumješe.

Po něčim pak tola holiča w serbskej drasće přewahu dostachu a potom bu też grawoćiwje polne a tužno. Potom bě tu też wjele znatych a z tym poprawom njeběch ličił a někak mi to koncept skazy. Hdyž mje potom hišće burik přeséčhowaše, zo bych jemu piwo zapłaćił, mějach so radšo z procha a z přećelom Pawołom wutłochnychmoj do Komorowa.

Rjenje běše też w Kulowje, ale w Sulšecach bě tola było rjeńšo.

Haj, a rano potom domoj so podachmoj, ja k połdnju a Pawoł k ranju.

Komorowscy su mje přeprosyli na swoju kermušu. Wěipny sym, hač tam też budźe tak zajimawe kaž w Sulšecach a Kulowje.

Tute firmy poručuja so Wam w Předženaku

Kupujće pola nich!

Löhnert & Röschke, na Lubijskej drózy čo 65 — twarskaj mištraj.
Ernst Herkner, na Seminarskej hasy čo 13 — časnikař.
Arthur Schindler, na Žitnych wikach čo. 36 — coolog. wikowańnja.
W. Weinelt, na Bohatej hasy čo. 7 — konditańnja.
Karl König, na Žitnej hasy čo. 4 — drastowy wobkhod.
T. Albert, na Lawskich hrjebjach čo. 10 — kožane twory.
W. Häcker, na Žitnej hasy čo. 7 — drastowy wobkhod.
Clemens Jäckel, Inh. Gust. Klöppel, na Seminarskej hasy čo. 5 — šijace mašiny.
G. Mager, na Serbskej hasy čo. 11 — časnikař.
Alphons Schauseil, na Bohatej hasy — drastowy dom.
Adolf Beckert, na Bohatej hasy — bandažista.
R. Richter vorm. P. Grabs, na Serbskej hasy čo 15 — dekoratěr.
Paul Korn, na Hošic hasy čo. 21 — płatowe a bawlmjane twory.
Felix Münch, na Žitnej hasy čo. 8 — klampnański mištr.
Lehmanec konditańnja na Serbskej hasy.
Fritz Richter Nachf., Inh. Fritz Henker, na Bohatej hasy čo. 17 — papjerowe twory, knihi.
Arno Kube, na Kěžorskej drózy — drobne módowe twory.
M. Schubärth, na Fabrikskej drózy čo. 10 — barbjerńja.
Sokoladowy dom na Kamejńtnej hasy 17.
Ernst Jordan, na Znutřkownej Lawskej hasy — trikotowe wěcy a šaty.
Müllerec konditańnja na Póstowym naměšće.
Wilhelm Rudolph, na Kěžorskej drózy — wolmjane twory, dźěćaca drasta.
Weikert & Eifler, Při Mjasowych jětkach čo. 7 — matracy.
A Rost, na Bohatej hasy čo. 5 — žonjace kłobuki.
Kurt Märkel, na Lawskich hrjebjach — kłobuki.
Landständische Bank.
Klockau, na Žitnych wikach — optikař a časnikař.
Hermann Gerlich, na Sukelnskej hasy — cigary.
Hermann Schubert, na Moltkowej hasy — Moltkowa drogerija.
Aug. Paul Hilger, Inh. Wiltscheck, na Seminarskej hasy — šaty.
Emil Stephan, na Serbskich hrjebjach čo. 34 — rězniski mištr.
Hermann Sommer, na Serbskich hrjebjach čo. 26 — sedłański mištr.
Wilhelmine Köhler, na Hłownym torhošću čo. 5 — šaty.
K. R. Lory, na Šuleńskej hasy čo. 9 — rukajcy.
Hermann Gläsel, w Serbskim Domje — šklenća, porclin.
Walter Keller, na Šuleńskej hasy čo. 1 — rěznik.
Walter Rinnelt, na Kamjeńtnej hasy — frizěr.
Max Schönig, na Kamjeńtnej hasy čo. 11 — kolonialne twory.
Šołčic hosćenc na Serbskich hrjebjach.
Karl Rößler, na Bohatej hasy čo. 3 — šaty.
Emil Miersch, na Kamjeńtnej hasy čo. 24 — drogerija.
Jentsch, na Žitnych wikach čo. 15 — ručne dźěła.
Gebhardt & Co., na Hošic hasy 20 — hospodański grat.
Hans Gisha, na Hornčeńskej hasy čo. 21 — Hudźba.
Franz Schneider & Schulze, na Kamjeńtnej hasy čo. 13 — železne twory.
Richard Paul, na Kěžorskej drózy čo. 14 — elektrotechnikař.
Otto Stein, na Kamjeńtnej hasy čo. 12 — plećene twory.
Fähle, na Zwonkownej Lawskej hasy čo. 3 wobućowy dom.
Otto Buchthals Ww., na Sukelnskej hasy čo. 21 — cigary.
Martha Bräuer, na Moltkowej drózy 5 — gardiny.
F. A. Lenke, na Hošic hasy čo. 25 — časnikař.
Erich Tröger, na Šuleńskej hasy čo. 14 — mydło.
Hermann Klemm Nachf., na Kamjeńtnej hasy čo 27 — kolonialne twory.
Hermann Mühldorfer, na Hornčeńskej hasy čo. 8 — frizěr.
Otto König, Při Mjasowych jětkach čo. 3 — dekoratěr.
Hermann Oßwald, na Kotołskej hasy čo. 2 — kašće.
„Jägerhof“, na Kamjeńtnej hasy čo. 1 — snědańja.
Clemens Bläsche, na Drjewowych wikach čo. 15 — wóznistwo.
Friedrich Elsner, na Mjasowym torhošću čo. 10 — filcowe stupaje.
Wilhelm Wagner, na Seminarskej hasy čo. 4 — mydło.
F. A. Trumpler Nachf., Robert Voye, na Kotołskej hasy čo. 6 — cokrowe twory.
Walter Bienert, prjedy P. Zschoch, na Kamjeńtnej hasy čo. 31 — pjekańja.
Bruno Disam, Před Šuleńskimi wrotami čo. 5 — koprowa kowańja.
Alfred Heymann, na Sukelnskej hasy čo. 38 I — Dźiwadłowa garderoba.
Alwin Pech, na Bohatej hasy čo. 10 — wobuća.
Paul Schulz, na Zadnjej Bohatej hasy a w Lubiju — rězniske potrjeby.
Ernst Glien, na Žitnych wikach čo. 44 — kolonialne twory.
Kurt Heidig, na Kěžorskej drózy čo. 22 III. — zhotowjenje serbskeje pychi.
Johann Wünsche, na Sukelnskej hasy čo. 17 — drasta.
B. Schulze, na Garbańskej hasy čo. 8 — meble, kašće.
Kunden-Kredit-Gesellschaft, na Lawskej hasy čo. 9 II — wobstaranje kredita pola Budyskich firmow.
Martha Burckhard, Před Šuleńskimi wrotami čo. 5 — cigary.
Alfred Kadner — awta, garaży.
„Kunella“, na Bohatej hasy — butra, twarožk.
Richard Köhler, w Połčnicach — póprjancy.
Thieme & Fuchs, na Rózowej hasy čo. 11 — molerjaj.
Guido Reiche, na Hłownym torhošću — zlotnikař.
Alfred Liebsch, prjedy Dittrich, na Cyhelskej hasy čo. 1 — konditańja, pjekańja.
Paul Delenk, na Kotołskej hasy čo. 15 — bětnař.
A. Rätze & Sohn, na Gartenstr. — šaty.
A. Saegitz-Schill, na Moltkowej drózy — kwětki.
Fleischer, na Hornčeńskej hasy — pjekańja, konditańja.
Ludwig Fiedler, Nachf. Wenzel Mocek, na Lubijskej drózy čo. 2 — pomniki.
Paul Otte, na Žitnej hasy — žonjaca drasta.
Paul Krahl, prjedy Bartsch & Krahl, na Serbskich hrjebjach čo. 28 — łoža, matracy.
„Bodega“, na Mjasowym torhošću — winańja.
Paul Kurt Zieschang, na Žitnych wikach — rězník.
Carl Rößner, na Seminarskej hasy čo. 13 — třelby.
Kurt Opitz, na Połnócnej drózy čo. 6 — klampnař.
Diplomowy oktikař Schmidt, na Kěžorskej drózy.
Kurt Erler, na Žitnych wikach čo. 11 — šaty.
Martin Teutscher, na Kamjeńtnej hasy čo. 33 — kachle.
Alwin Haferkorn, na Hošic hasy čo. 29 — žonjace kłobuki.
Alfred Kadner, na Žitnych wikach a na Krónpryncowym mosće — cigary.
Fotowy dom Huth, na Serbskej hasy.
Kurt Janasch, na Kěžorskej drózy — drogerija.
Oskar Krumbholz, na Kotołskej hasy čo. 22 — wolmjane twory.
Dessau-klobuki, na Serbskej hasy.
K. Pehse, na Bohatej hasy čo. 15 I — dentista.
Hosćenc „Běły Kóń“, na Zwonkownej Lawskej hasy.
W. Kornet, na Gickelsberg 1b — fotograf.
Palastowa kofejownja na Kěžorskej drózy.
Tekla zwud. Graf, na Sukelnskej hasy čo. 12 — šokolady.
Karl Mitbauer, na Šulskej hasy čo. 7 — šaty.
W. Despang, na Mužakowskej drózy čo. 4 — meble.
Otto Schmaler, na Moltkowej drózy čo. 7 — kolonialne twory.
August Heyne, na Kamjeńtnej hasy čo. 21 — železne twory.
Frizěrski salon Beckmann, na Lawskich hrjebjach čo. 18.
Anna Graf, Inh. Max Graf, na Serbskich hrjebjach čo. 12 — tkaniny, šaty.
Elisabeth Seifert, Před Šuleńskimi wrotami — muka.
Nierth & Förster, elektriski wobkhod.
Alfred Rudert, na Bohatej hasy čo. 26 — předešnik.
Paul Seidler, na Zwonkownej Lawskej hasy čo. 16 — železne twory.
Martin Jähne, na Šuleńskej hasy čo. 9 — wobuća.
A. Kurjo, na Kamjeńtnej hasy čo. 9 — autowy wolij.
Otto Fiebiger, na Mjasowym torhošću čo. 6 — rěznik.
Walter Hensel, homöopath.
Richard Pötschke, na Jurjowej hasy čo. 16 — rěznik.
Rudolf Lebelt, na Zwonkownej Lawskej hasy — motorske kola.
A. Lorenz, na Kamjeńtnej hasy — wuhlo.
Curt Scheibenbauer Nachf., na Žitnych wikach čo. 7 — techniski wobkhod.
Hans Lissack, na Hošic hasy — meble.
Joseph Hanekamp, na Sukelnskej hasy čo. 9 — meble.
Emil Reinhold, na Nowych hrjebjach čo. 6 — detektiw.
„Ora“, na Seminarskej hasy — spěšna pódušowańja.
Geschwister Kneschke, na Sukelnskej hasy — kóžki.
Hendrij Strümpe, na Rózowej hasy čo. 15 — wutykańja.
Walter Rettig, na Jerjowej hasy čo. 13 — frizěr.
Richard Kaiser, na Kěžorskej drózy — fotograf.
Oskar Butter, na Žitnych wikach čo. 2 — wšelaki grat.
Anni Brenzke, Před Šuleńskimi wrotami čo. 2 — žonjaca a dźěćaca drasta.
Siegfried Bock, Při Krónpryncowym mosće 4 II — rozprawjejńja.
Fuhrmann, na Hornčeńskej hasy čo. 10 — wotnajeński auto.
Max Heinemann, na Zadnjej Bohatej hasy čo. 9 — muka.
Hoyer, na Rózowej hasy — pjekańja, kofejownja.
Oskar Voigt, na Serbskich hrjebjach — pjekańja.
Sokoladowy wobkhod na Kamjeńtnej hasy čo. 17
Schaaf, na Bohatej hasy — kupny dom.
Rich. Neumann Nachf., na Matekowej drózy 1 a 2 — kolonialne twory.
Walter, Reinh., na Nowych hrjebjach 3 — hojeńska kupjel.
A Kasper, na Borklinje 11 — šaty, wunjerki.
Löschau, Frieda, na Rózowej hasy 18 — zahrodnistwo.
Friedrich Berger, w Kamjencu — wóznistwo.
Reinwardt, w Kamjencu — wóčne šklenčy.
C. Birus, w Kamjencu — sedłański mištr.
Max Teich, w Kamjencu — konditańja.
Paul Franke, w Kamjencu — žonjaca pycha.
Thams & Garfs, w Kamjencu — kolonialne twory.
Kurt Benad, w Kamjencu — šaty.
Clemens Wehner, w Kamjencu — wobuća.
Karl Seltenreich, w Kamjencu — meble.
Carl Steudel, w Kamjencu — železne twory.
E. A. Klugmann, w Kamjencu — předešnik.
Hotel „Zloty jeleń“ w Kamjencu.
Oskar Brückner, w Kamjencu — časnikař.
Alfred Meißel Nachf., w Kamjencu — wino, palenc.
Richard Geißler, w Kamjencu — frizěr.
Hotel „Złota hwězda“ w Kamjencu.
Artur Sinatschke, w Kamjencu — cigary.
Alfred Steinborn, w Kamjencu — drogownja.
Walter Oesser, w Kamjencu — knihiwjazańja.
Bernhard Maultzsch, w Kamjencu — kožuchowe twory.
Emil Hertwig, w Kamjencu — tkaniny.
Kłobukowy Günther w Kamjencu, (Alwin Neumann).
Otto Haase, w Kamjencu — hudźbny dom.
Jan Haješ, we Łazu — kupny dom.
Ernst Zschornak, w Delnjej Kinje — jězdne kola.
Paul Lehmann, w Delnjej Kinje — domjacy grat.
Arnošt Sykora, w Malešecach — wobućowy dom.
Ernst Falting, w Njeswačidle — centrifugi.
Otto Petschick, we Wulkich Zdźarach — meble.
Otto Straßburg w Zhorjelcu — kupny dom.
Herfeld a Co., Neuenrade Westf. — hudźbne nastroje.

Wusudźenja

Krajny sud w Budyšinje.

Hamtski sud w Nowosołcu-Sprembergu běšche hišom łušto kłoštanego šaftowarja Huga Eugena Steinbacha tun dla wopačneho winowanja a sfalšowdźenja žandarmskeho i sławneho strašnikcha Paula k 2 měšazomaj jastwa zasudźił, kohoždy wobkorjeneho mołerskeho mištra Gerharda Scholtu pak twinowaty. Steinbach a Scholta rěčnistwo so pschećiwo wunjesenej powołachtaj. Powołanišći sud Steinbacha wot wobkhórźby wopačneho winowanja wuwinowa a jeho jenož dla sfalšowanja k 1 měšazej jastwa zasudźi.

Psched małej kłoštanskej komoru měješe so samolwicej składownik Arnošt Oskar Běrka z Čornych Nošic dla sfalšowanja sfalšowdźenja wučerjow Hornjoserbskeho ludowe schule. Běrka je sobustaw schuleskeho wubjerka. Budyšći hamtski sud běše jemu swopředka kłoštanišći pychlas wo 60 hriwnow abo 10 dnjow jastwa pschisudźił. Běrkowe hórkowenje njeměješe žanjeho wuspěcha. Jednanje psched Budyšćim hamtskim sudom 23. julija 1931 nižo na kłoštanju njepschemění. Wón so pschećiwo wuwjesenej powołachtaj. Njeswonowany sud běše jeho dla pschećiwjenja k 10 dnjam a dla sfalšowdźenja sastojnikow k tydźenjej jastwa zasudźił a z jeho zhromadne kłoštanje wo 2 njedźelach wuwinowći. Powołanišći sud zasudźi jeho k pjenježnemu kłoštanju wo 100 a 70 hriwnow abo k 10 a 7 dnjam jastwa.

Pschi hamtskim sudu w Budyšinje.

Dla wotmyslenego zapalenišća měješe so samolwicej 25letny zetkał Pawoł Richard Hajda se Semilneje. Jeho winowachu, so je w nozy k 11. haprelej 1931 na lubi rěznišćo mištra Gueuža w Semilnej wohenj założył. Sud zasudźi jeho k 1 lětu a 6 měšazam kłoštanje a wotrjekny jemu čestne prawa na 3 léta. Pschepytowanišća jatba wobsteji so jako wotpokućene kłoštanje.

Pismowstwo

Nowa wuznamna kniha. W Prazy je runje wušła nowa kniha z pjera Vl. Zmeškala „Hórnikowa łužiska knihownja w Prazy.“ Je to dospołny zapis knihi tuteje knihownje našeho bywšeho Serb. seminara w Prazy a wobraz njezapomniteho Michała Hórnika. (Podamy w pschichodnym času nadrobniši rozpis wo tutej zajimawej knize.) Dźensa wudaće knihi we česko-luž. knihownišću, redigowanej wot dr. J. Páty, lubje witamy a dźakujo zapisamy. -ŕ.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleń w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěšćki: G. Janak w Budyšinje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerńa, zap. dr. z w. mk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přeciwo sćěhowkam čłoweho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bźdny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom lutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 245 **Budyšin — Wutoru, 20. oktobra 1931 — Bautzen** **Lětnik 90**

Při nacionalno-socialistiskim zjězdze w Braunšweigu krwawne puki

Pšichi sjězdźe nazionalnych sozialistow w Braunschweigu žu pšichi sraženjach dwoju dźěłaćerjow mortli a něhdźe 70 wobsobow ranili.

W dźěłaćerskim městowym dźělu žu wobsehe w dołhej dróhy a druhdźe njeličomne wobkowe zdźěłańy rosłi. Policija bě pšeciwo herjetkarjam pšehladła. Popołdnju wona s krjepjozymi wosami a panzerowanymi automobilemi po měsće jěchaše. Pšeco biežkami, kotrjž nazionalno-sozialistiskeho ministra Klaggesa njesłuchachu, dyrbješe tuńo do jeneje hěže cźekać.

Popołdnju pšeco Hitlerom, kotryž s pruskim pryzmjerom Augustom a druhimi wjerchowstimi wobsobami hromadźe sjedźeše, 30 000 nazionalnych sozialistow nimo cźehnješe.

*

Sozialdemokratiska strona w Braunschweigu bě so na nowe w němskeho šmitskowneho ministra Grotewa a prócy wobroćiła, so by dźěłaćerske wobydlerstwo pšeco nazyłnosćemi nazionalnych sozialistow šchitał. Grotewe bě so teke prósnje zapowědźił, na to pokazuju, so we Braunschweigu polizija porjad załhowaja. Sozialdemokratiske nětko Grotewa winuja, so njeje s cźasom napowny pšeciwo nazyłnosćam nazionalnych sozialistow cźinił. Grotewe je pšeco rospravom wo nazyłnosćach žadał.

Jenema nowinarjej je Grotewe rjekł: Naša cźerjej žeby žodu pšeciwo powołnym wojowoj, demonstracijam a pšichiładowanjam nahladnosć Němskeje powjesć. Tydźeń politiskemu wojowanju wobarać, kotrež je khromadnej šchcźowanju pšichiprawjenja stata a jeho nawjedowanych wobsobow wohaja. Nahladnosć Němskeje žeby žada, so **by trjebaće cźiny pšeciwo politiskim pšecźiwnikam a krwawne swady mjez Němcami mjes bohu njecmějźe.** So bych tónle nadawk dopjelnił, njebudu so kmańdźeć, jeli so by trjeba było, žeby krute konwersacźne postajenja wot němskeho presidenta wuprosyć.

Hospodarska strona rozpaduje

Wothłosowanje hospodarskeje strony w němskim kejzje je Brüningowy kabinet kaž rozbuchnjenje dynamitowe bomby na hospodarsku stronu skutkuje. W Sasiji, Durinkej, Westfalskej a Schlesyskej s khromadami je strony wustupnja. Sa rauschu Sakska je so je dźensa, za Kamjenc-zankc-Zwickowski wokrjesk hrjebu protestowanska shromadźizna swołała. W Altenburgu žu so pšichiłožowanja hospodarskeje strony jelchi a so pšicźeciwo wotbłosowanju wuprajili. Unterweserska a Shorjelska městna zhromadźe sej so rospuscźěłej.

Pařiški wopyt w Barlinje

Sobustawy Pařiskeho měšcźanskeho sarjadnistwa su s wjednistwom prezidenta Pařiskeho měšcźanskeho radźizela Latoura na pšichowdźenym wopyće do Barlina pšicźeli. K jich powitanju běchu na dwórnischcu wuschitchi měšcźanosta dr. Sahm, někotre zobustawy Barlinskeho městoweho sarjadnistwa a francowski pósłanc Poncet pšischli. Latour po powitanju praji, so je je po prawom do Barlina pšischoł, so by dokonjawacej němskeho khowneho města pósłał. Pšichi nětcźišchich wobšćežnjecźach pak jeho pućowanje dołoho pšeco wobhoth generalskeje naležnosće doshaha. Wono je demonstrazija za dorozumjenjom mjez

Dojednanje mjez khorobnymi kasami a lěkarjemi

Mjes lěkarjemi a narjadnymi organizacijemi khorobnych łagow w Barlinje je so spodny dojednanje dospołło. Lěkarjo so je swoje mzdy 10 hač 20 procentow spušchili. Dale je so dojednało: Honorar khorobnych łagow so pichi kóždej khorobnej kasy po penjehowanej liczbje poslednjcho lěta wobliczi. Pšichi tym so rabat pschijmoli, kotrehuž wulkosć so pšicźamnje po kóždoczasnej solidarnej mzdze złożuje. Honorar so po tom jako wurunnanjta kasy na hlowu sawěšcźenscho sapłaci. Nowe honorarske postajenja dyrbja so hač na mjezne khorobne kasy natojicź, kotrež su so po dojednanju s 31. julija pschijate. Wobmjezowanje sa pschipschicźenje mlodych lěkarjow k khorobnym kasam dyrbi so wottwarić, ja może pschcźo wjacy mlodych lěkarjow pschistup namakać. Dotalne prawidło, so 1000 sawěšcźenych na jeneho lěkarja wotpadnje, dyrbi so na 600 smjezć.

Kriza w hospodarskej stronje. Zapósłane němsk. sejma Molloth, wjednik frakcije hospodarskeje strony w němskim sejmje. Podpjera hospodarsku stronu pri hłosowanju za Brüningowe knježerstwo je we tutej stronje wulku njespokojnosć zbudźiło. Někotre wokrjesy zase z wustupom hrože.

Njeměry při Lüneburgskim spomožnistwie

Do Lüneburgskeho spomožnistwa sobotu popołdnju mlodzy dźěłaćerjo pschijdźe a zdźechu hrjebi wjesche popjerm. Gdyž so jeho zadanju zapowědźichu, so wón pyta s pjaścu do sajdnika daś. Jeho na to sajdnik. Mjes tym bě so wulka cźěłda ludźi sbjała, kotraž žadasche, so bychu pomoc pschejęli. Gdyž cźěłske policija lud rozsamnać, k khowanju srażenjam dóńdże. S cźěłdy so s kulkami sdźe-łachu. Tśinjacy policistow su s njetanjom kamjenjow zranili.

Přetrjebanje palenca wotebjera

Po rospravje němskeho monopolowcho hamta je so w lěcźe 1930/31 445 000 hektolitrow pitneho palenja wotpušcźiło pomjo 496 000 hektolitram w lěcźe 1929/30. S tym je pschetrjebanje palenja sajo we něhdźe 50000 hektolitrow wróćo schło. Hischcźe psched dwěmaj lětomaj je so hischcźe dwójcy wjacy palenja w Němskej pschetrjebało, kaž w minjenym lěcźe. Sdźeła je palenj piczkam pschedrobi, dźěła mitjonej njesałtinjerjo pjenjes minaju, to bychu žebi palenj kupili.

Matuška w lazaretu

Sćerjenju attentatow na železnizu, Matuschku, su njedźelu we Wiwje do jatkowneho lazareta dowjedli, dokelž je so pokasała, so na nahlykowacu khorosć cźerpi.

Českosłowakske wójsko

Cźěchosłowakske knježerstwo je generalnemu sekretarej Swjatoh Ludowi wopomnjenjsće pišmo wo bróniłoscźi Cźěchosłowakskeje podało. Po nim ma cźěchosłowakske wójsko 10 221 offizirow, 138 788 muzi; wojerske letarstwo z 546 letadłow s motorjcej hybnosću 263 000 wobsteji. Wjchć wukawši sa wójsko letaje 1812 milijonow cźěskich krónow (227 milijonow hrimowo) wucźinjeja.

Wobronjenje Pólskeje

Sekretariat Swjatoh Ludowa je rospravom pólskeho knježerstwa wo wobronjenju Pólskeje wojsewił. Po njej ma **pólske krajne wójsko** 17 895 offizirow, 265 989 muzjtwow, 20 000 njerewnowuczenych rekrutow, 37 000 muzitwow s wu-

Japanska w Mandźurskej wostanje

Radźicho wona Swjatoh Ludowa wopytachu.

Genfski dopisowar Londonskeho „Daily Telegraja" powě, so je jenm njedźelu jedyn dohubław japanskeho zastupnistwa rjekł:

„Gdyž Rada Swjatoh Ludowa njemože jedyn hrěch namakać, so by prawo Japanzow w Mandźurskej schlitała, potom dyrbimy tam wostać. Pótka teho Japanska wjacy kraja trjeba; pschecej jejne wobhrańcźenje so tak pschijwotja, so japanski kraj sa nje wjacy njedóstaha. Nam je jasne, so smy někotre zyle wobsamocjeni. Ale zjawne mjenjenje w Japanskej je dźes rozdźěła pschecejene.

To samo mjenjenje so tež mjes rjadkami w rospravje wo konflikcie wuprají, kotruž je japanske zastupnistwo w Genfu runje wotesłało. Wona praji, so so Japanska swojeho dotalneho stejiscźa dźerži.

mjenujcy, so maja so japanjzy wojazy hakle potom wróćo sjednawcź, gdyž je bjezstrach žiwjenja a wobhrańcźenstwa w południowej Mandźurskej Japanzam sawěscźenym.

Znowa so na to pokazuje, so dyrbja so najprjedzy w njepohrěbnym jednanju mjez Japanskej a Chinu někotre zadatne prascźenja, kotrež pschi obeh wodźeju krajow mjes sobu nastupaju, rozjasnicź. Japanju pscźa, so antijapanske hibanje w Chinje njeje elementarne wudźiwanje ludowego mysłenja pscźeciwo japanskemu wobhladowanju a praja, so jim chinske wyschnoscźe hibanje tłudźe a systematisy nastschkarje. So by so konflikt wurunał, je pschede wschem mysne, so bychu so chinscźy wojazy wschědy njeschescźelnosćow pscźeciwo japanskim wojakam wothajili, kotrjž su dla schtitanja japanskich zajimow pschitchowali. Dale dyrbja so chinske knježerstwo a lokalne wyschnoscźe kruce rosdźěcź, so budźa na srěcźenje a prawu, Japanzam pschipósnate, dźiwacź, tej dyrbja wone sa schtitanje japanskich stacźanow cźuwacź. Jenoż potom bychu so mohle japanjzy wojazy dospołnje wróćo sjednawcź.

Dotalne pschipowědźenje chinskeho knježerstwa, so chce wono samotwitosć sa so pschewinacź, njedóstaha. Japanska dwěluje, hacź Chine sama samoje, tajke lubjenja pschewinesć.

Praji so, so je Swjatoh Ludowa swołnowy, sa bjezstrach japanskich stacźanow w Mandźurskej rukowacź. Bjes dwěla so powita, hdy by Swjatoh Ludow schutkowny hrěch namakał. Žiwjenje japanskich stacźanow je pak so japanske knježerstwo pschedrohotne, so by so mohło tu na hrjeschi stajeć. Słónčenje so Swjatoh Ludowi warnuje, žiwjenjowe zajimy Japanskeje, wo kotrež tu dźe, pschepohnacź. Japanske zastupnistwo wocźakuje, so Rada Swjatoh Ludowa i měrnemu a wotmołoženemu stejiscźeja k wopraudźitemu smjerowanju dopomha.

W Mandźurskej wójna daje traje

S Chiny so powě, so je pschi krwawnym wojowanju mjes Cźangkajschinowymi chinskimi wojakami a mongolskimi rubježnikami schćeje japanskich letadłow Mongolow podpjerało a njcle bombow na chinesiich wojakow swjetało. Nawopak japanskich powěrjenow, kotrež wo smjerowanju rěcźa, w południowej Mandźurskej powschitkowna schmatałaja knjezi, dokelž **je letanskich nadpadow** bjez wobdźelschiwo je jdźela swoje wobydlenja wopuschćiło a **žebi** schowy pod semju wykopywało.

S Mukdena so powě: Japanske wójsko wobschérne pschihotowy cźini, so by w zymje w Mandźurskej pschebywało. Letanischcźa a łazaki su so na někotrych městnach Pekingsko-Mukdenskeje żelesnizy natwarile.

Japanske bronjenje

Japanske zwonkowne ministerstwo je wojsewiło, so japanske knježerstwo njedźiwaja wonradźenjow w Genfu **japanske wójsko w Mandźurskeje njewotwołuje.** Japanski wójnski minister je parneził, je mohł so wschitzy w Chinje licźacy wojazy je zymskej drasbu wuhotowacź.

Dźeł japanskeho łodźitwa je so mobilizował. Wschelake wonjamknjene wójnske łodźe su so sajo do służby stajile. We łódźerjach su je wschej mosu dźełu, je bychu so wschě łódźe sajo za wójnsku służbu southamnjle. Pódła tankowych a wuhlowych łodźow wójnskeho łódźitwa je so tež dwacźetej tankowych parnym łódźam wikowańskeho łódźitwa porucźiło, so dyrbja so za wójnsku służbu pschihotowacź.

Jendźelska w Japanskej a Chinje zakročiła

Jendźelski pósłanc w Tokiu je japanskeho zwonkowneho ministra Shidehara namołwił, so by knježerstwowu kedźbliwosć na 2. statu Kelloggowcho pakta wobroćił.

Jendźelski pósłanc w Chinje je tež do Nankinskeho zwonkowneho ministerstwa pschischoł a chinske knježerstwo rjenje na 2. statu Kelloggowcho pakta kedźbliwe cźinił.

wieżenjam mjenje 24 mježazow. **Wojerske organizazje** maju 2 028 offizjerow, 64 270 muži a 36 500 mužt f wuwieżenjow mje 24 mježazow. **Wójuske łóbżitwo** wobsteji f 275 offizjerow a 3108 muži. W **Litarzitwje** je 7919 muži, 2415 mužt je f wuwieżenjam mje 24 **mežazow.**

Wólby w Elsasu

W 26 elsaßich kantonach (wokrjesach) sej so njedżelu generalnej radże wuhsolitej. S domowinskeje strony su **wjednika** elsaßkeje ludowje strony (centra) dr. Hamaya a f wjednikow nazionalnoje katolskeje strony dr. Oberkircha znowa wuhsolili. We Wörthskim wokrjesku je president łujzaßka katolskeho Ludowjanam pischeziwo katolskemu ar[illegible]skemu měschczanskeje Weißej w Hagenawje po[illegible]

W [illegible]ajskim radżicym a wjerschnym kantonje dotalnaj [illegible]kaj zakumpitaj do wuzjeknje wólby f domowinskim [illegible]uhsowaj pschindżechtaj. K wuzjeknej wólbje so tež [illegible]kandidatam potomnikam a pokrjuznym kantonje [illegible]kotrejž staj dotal sozialistiskeju zastupnikow měrtoj, [illegible]tak so Schlettstadta a Niederbronnu. W Straßburgskim potomnicim kantonje je sozialistowy mandat nazionalnoho wótzerca pschechtoł.

Přećiwo kommunistiskej ščuwańcy w Irskej

We wschich zwjazkach irskeho łjudowoho stata je so pałowiski list [illegible]ch, kotrejž hu irisy romisko-katolskeju arzybiskopa a bis[illegible]ali. W nim so wójna revoluzije a kommunizmus w [illegible]łjudowym łaże kruce zasudźuje. Zadny [illegible]narmenny tajnemu towarstwu pschistuschenych [illegible]estrufe wobzakanje njeje so potwjerdz[illegible]wo hnydom, łdyž je nowy zakoń za [illegible]eszarska hołowa do wory šupił,

Francowski ministerski president po puću do Zjednoćenych Statow. Laval a jeho dźowka Josette na parniku „Ile de France“. Wot Le Havre je francowski ministerski president swoje pućowanje do Ameriki nastupił. Jeho přewodża jeho dźowka Josette, kotraž so pječa za politiske prašenja jara zajimuje.

Trašenje w Ruskej

W Schwajzarskej je „liga za křesćijanstwo“, kotrejž so wo martrarjow wěry w bolschewiskej Ruskej stara. Tale liga je žnjeńa septembra petiziju se 136 000 podpismami schwajzarskich statjanow swjatkowej radże w Bernje pschepodała, w kotrejž tuta napominaju, so by pała Swjatka Ludowa swobodu wěry w bolschewiskej Ruskej zadała.

Schwajzarska liga swoju žadosć na to założuje, so ma Swjatk Ludowi winowatosć, swobodu wěry w Ruskej žadać, hač runje tułon kraj njeje swobodny Swjatka Ludowa. W petizji so šćěhowaze praji: Dopokazane je, so w Ruskej, kotrejž hodnina sonje křesćina, — schłowinstwo, cźełne a duchowne — kżesći. Statyschtyż žonow, muzow a dźesći su dla jich politiskeho mjenjenja abo jich nadpschirodneho pschepřemjenjenja i jich statkow wukmali a jich w wjetschemu dźěła w Sibirskej a w najwětschich rusiskich kronach k nuzowanemu dźěłu nutrja.

Wustawki Swjatka Ludowa pak w 11. stawje mjes druhim praja: Kóždy swobodny Swjatka Ludowa ma prawo, kedźbliwosć polnoje schromadźiny na wschě wobłesnjenje wobroczkowej, kotrejž samóża na internazionalne poćahi wliw měć a kotrejž hroža, je swobodu sekhwakanji wěr abo dobru pschesłužnosć mjes ludami, wot kotrejež měr wotwisuje, wobrosnjeja.

22. staw praji: Wschě Swjatkowe swobodnosti budża so prózowacz, so bychu prawe a cźłowjeske dźěłarske mjenjenja sa muži, žony a dźesći w swojim samknjenym kraju zakhowane, kaž też we wschich druhich krajach, f kotrymiž hospodarske a industriałne poćahi wudżerżuja.

Po tym — schwajzarska liga praji, — je „potajtim **nadawk a winowatosć Swjatka Ludowa k łžpschemu rusiskeho ludu zakročeć.** Naš kraj na jako hospodowar Swjatka Ludowa nadawk, jón na tutu winowatosć kedźbliwy cźinić.

Cypriska chce so Grichiskej přizamknyć

Cypriska kupa w kriedźolenšiskim morju wot lěta 1878 pod jendźelskim zarjadnistwom stoi. Do toho cźasa na njej Turkowska knjeżesche. Sy by so ta łuźby wotrunała, kotrejž bě Jendźelska sa cźas rusko-turkowskeje wójny Turkowskej wopokasała, tuta Jendźelska Cypriska pschewoslała. Wobydlerstwo na kupje je po schtwórtych pjećinach grichiske a po jenej pjećinje turkowske. Hižo dawno žrěbi Grichoju na Cypriski pschecja, so bychu so f Grichiskej sjednoćili. Pónđešu je do Athena powěsć doschła, so je wjednik cyriskich Grichow, metropolit Kitfons, swój sawóstajnźi mandat złožił. Sdobom je wuwołał, so je Cypriska f Grichiskej sjednoćena, a wobydlerstwo napominał, so by so jendźelskemu knjeżerstwu spjećiło. Metropolitowe wuzwuwanje je wulku saworjenosć łudźiło. Wočakuje so, so druhi grichiscu šapšćanzy tehorunja swój mandat złoża.

Wojowanje wo cyrkej w Mexiku

W Tlapacowanje wobtšeleli, so 400 ratarjow se žuźodnych kubkow łbża a so do města dobu, so bychu njeskuk wjeczili. Mjes měšćanami a ratarjemi k wótrenmu wojowanju bóndže. Wschi tym radnizu šapalichu, kotraž so f wohnjom stneji. Hakl sa někotre hodźiny mózesche so porjad wobnowić. Mjes morjenymi su měšćanosta, po-

f hromadźanji rewoluzionarow sjima. W Dublinje hu njedźelu nowe protestowanske schromadźizny byke, tola žu směrom wotbožake.

Trašenje w Ruskej

W Schwajzarskej je „liga za křesćijanstwo“, kotrejž so wo martrarjow wěry w bolschewiskej Ruskej stara. Tale liga je žnjeńa septembra petiziju se 136 000 podpismami schwajzarskich statjanow swjatkowej radże w Bernje pschepodała, w kotrejž tuta napominaju, so by pała Swjatka Ludowa swobodu wěry w bolschewiskej Ruskej zadała.

Schwajzarska liga swoju žadosć na to założuje, so ma Swjatk Ludowi winowatosć, swobodu wěry w Ruskej žadać, hač runje tułon kraj njeje swobodny Swjatka Ludowa. W petizji so šćěhowaze praji: Dopokazane je, so w Ruskej, kotrejž hodnina sonje křesćina, — schłowinstwo, cźełne a duchowne — kżesći. Statyschtyż žonow, muzow a dźesći su dla jich politiskeho mjenjenja abo jich nadpschirodneho pschepřemjenjenja i jich statkow wukmali a jich w wjetschemu dźěła w Sibirskej a w najwětschich rusiskich kronach k nuzowanemu dźěłu nutrja.

Wustawki Swjatka Ludowa pak w 11. stawje mjes druhim praja: Kóždy swobodny Swjatka Ludowa ma prawo, kedźbliwosć polnoje schromadźiny na wschě wobłesnjenje wobroczkowej, kotrejž samóża na internazionalne poćahi wliw měć a kotrejž hroža, je swobodu sekhwakanji wěr abo dobru pschesłužnosć mjes ludami, wot kotrejež měr wotwisuje, wobrosnjeja.

22. staw praji: Wschě Swjatkowe swobodnosti budża so prózowacz, so bychu prawe a cźłowjeske dźěłarske mjenjenja sa muži, žony a dźesći w swojim samknjenym kraju zakhowane, kaž też we wschich druhich krajach, f kotrymiž hospodarske a industriałne poćahi wudżerżuja.

Po tym — schwajzarska liga praji, — je „potajtim **nadawk a winowatosć Swjatka Ludowa k łžpschemu rusiskeho ludu zakročeć.** Naš kraj na jako hospodowar Swjatka Ludowa nadawk, jón na tutu winowatosć kedźbliwy cźinić.

Cypriska chce so Grichiskej přizamknyć

Cypriska kupa w kriedźolenšiskim morju wot lěta 1878 pod jendźelskim zarjadnistwom stoi. Do toho cźasa na njej Turkowska knjeżesche. Sy by so ta łuźby wotrunała, kotrejž bě Jendźelska sa cźas rusko-turkowskeje wójny Turkowskej wopokasała, tuta Jendźelska Cypriska pschewoslała. Wobydlerstwo na kupje je po schtwórtych pjećinach grichiske a po jenej pjećinje turkowske. Hižo dawno žrěbi Grichoju na Cypriski pschecja, so bychu so f Grichiskej sjednoćili. Pónđešu je do Athena powěsć doschła, so je wjednik cyriskich Grichow, metropolit Kitfons, swój sawóstajnźi mandat złożił. Sdobom je wuwołał, so je Cypriska f Grichiskej sjednoćena, a wobydlerstwo napominał, so by so jendźelskemu knjeżerstwu spjećiło. Metropolitowe wuzwuwanje je wulku saworjenosć łudźiło. Wočakuje so, so druhi grichiscu šapšćanzy tehorunja swój mandat złoża.

Wojowanje wo cyrkej w Mexiku

W Tlapacowanje wobtšeleli, so 400 ratarjow se žuźodnych kubkow łbża a so do města dobu, so bychu njeskuk wjeczili. Mjes měšćanami a ratarjemi k wótrenmu wojowanju bóndže. Wschi tym radnizu šapalichu, kotraž so f wohnjom stneji. Hakl sa někotre hodźiny mózesche so porjad wobnowić. Mjes morjenymi su měšćanosta, po-

Hłowa města Pariza wuzwoła cźeńske hłowne měsło. Wyšši měšćanosta francowskeho hłowneho města François Latour je do Barlina přišeł. Barlinski wyšši měšćanosta dr. Sahm jeho wutrobnje powita. Latour chce so ze zarjadniskimi naprawami w Barlinje zeznać. Na wobrazu widźimy, kak so Latour do Złoteje knihi města Barlina zapisuje. Za hłowu steji Barlinski wyšši měšćanosta dr. Sahm.

Ze Serbow

W **Budyšinje**, 20. oktobra 1931.

— **Wjerjo.** Wčera wječor we 7 hodź. barometer 750, hygrometer +1, thermometer we dnju +11. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 743, hygrometer —3, thermometer we nocy +4. Sćěhowacy pschemjenjenje wjedro. Sněhlesa je dźe tžeho spadowała. Wětr dnje i pod[illegible] ale je bołesć zły. W poćnym cźasu hyšta nižina nimo Hewak hyšta wyschina hišćeže nad wuchimi strowami wu pschekrjena leži. Nasche wjedro hnuži rjany, wobstajny a šuchi nas najtkrje tež dale zahrowa. Wjedrowje wočakuja k tomu lišćeze wočzakowanje. — Zutrje hrjadu sčěhowaja sčěnčko 6,31 hodź. a hłowa so 4,58 hodź. — Měsačk sčěhuja pop. 3,37 hodź. a hłowa so po połnozu 12,39 hodź.

— **S pjanom** zajedźejšć je so jandźenu nóz tudomny jastujsej Kl. Sa pschejšćim maju rostschahnene hospodarske a hnuśone wobstejnosće.

— **Nalejnoscź wo sjubjenym rěsnikim wuczobniku Waltheru,** kotrehož dla so pónđešu tydźenja wulka hnuka ludźi na Zitnych wikach zhromadźi, pschindże znadź hišćeže hacź psched jalšti krajny sjem. Nan sjubjeneho wuczobnika je so z listom na kammunistiku hratźiu we jastim sjemje wobroczšć.

— **Sjezd rěsnišich wyschischich mischtrow** wotmje so w Drjezdźanach. K powyschenju rěsneho dawka pschija so resolucija, w kotrejž so wočakuje, so ga tuto połoženje cźasnje tak krótko kaj mózne wobnowjenje. Satšle rěsnišcy

C. Bulwa:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

2] (Pokračowanje.)

„Ty sy tole dźěcko pod žiwój schkit wsał?“ rjekny Klodius.

„Haj, wscha njewólniza je moju žonbuzelnosć wubudźiła. Pohladaj s Thessalije — pschi podhorje Olympa, horje bohow, je jeje kolebka stała.“

Někto pschiwótšechtaj do mjenje woživjenje hašy, kiž wotkrywasche jimaj wuhlad na měrne, módre morjo. Na lódźhladkej hładźinje saliwa pod podhoru Vesuva stejachu wobkhodne lódźe a postočane gondole sa pschejšćdźowanje bohatych měšćanow. Spěšnje spkuwachu rybarske cźołny tu a tam.

Na brjohu žodźesche Sizitian, kiž s mócznym machanjom s ruku skupinje rybakow a wojerjnjanow stawišnischu powědasche, kak su kóždje žo stanale a kóždnikow su delphiny wutkowali.

Grek cźehnjesche žwojeho pschewodnika wot pschipoštkharjow precź a dźěsche s nim k žamotnemu městnu pschibrjoha, hdźež so pschecźelej na malu skalu pożydnytschtaj a woczerstwjazy mórski powdźr žrěbkaschtaj. Klodius schkitasche žwojej woczi psched žmalazym žlónzom a wobliczi, kelko bě pjenjes w poślednim tydźenju žhubił, a Grek žo s dźónju podpjerajo, žoladowasche dalsko won po ruminje a sawidźesche žnadź kóždźicźkemu wěrikej, kiž žwobzowasche žo pschecźiwo pobrjohanu Grekiskeje.

„Wo cźim rozmyšlujesch?“ wopraschа žo Klodius pschecźela.

„Cźuju cźi to wupowědacź“, Athenjan wotmolwi.

„Dźiš wóndanjo w Neaplu we žwjatnizy Minervy pschebywach, so bych žo pomodlił, wuhladach jesady mje mlodu holcźku, kotrejež mile wobliczo wuzyy wobkuslazy zaćišćnej na munje cźinjesche. Dźiš žo je woprajchach, hacź Athena polhadża, to wobkruczi, a tak woprowachmoj wobaj jako zuzłonikaj s dalkeho, njesbožownoho kraja bohowzy žhromadnje žwoje woporу a modlitwy. Na žhodach templa prajesche mi boženje. Najebacź wschich žledźenjow njejšym s toho cźasa najmjeńscheho žlěda wo mojej krajanzy naschoł. To je stawišniczka, kiž mi nětko jara we hlowje khodźi.“

Hdźež chżyschе Klodius wotmołwicź, pschibližowasche žo jimaj s pomalkimi krocźelemi cźołowjek. Wonaj žo wobhladnytschtaj, a kóždy s njeju špórna pschikhadnika. Bě to muzyki, kotryž bě ledy schtyrycźe lěta žiwjenja dospěł. Bě schmišaneje postawy a žyneho žrósta. Jeho cźełna, mjedźanoja koża žmědźeschе wo jeho narańschim pokhadźenju. Nuzy běchu trochu po greksiti, s wuwrašcom noša, kiž bě wulki a žibnjeny. Jeho woczi, wulkej a cźornej, žwěcźeschtej žo s dźiwnym błyschcźom. S jeho wobličza wotkhylschcźowasche žo khluboki měr. Mlodaj pschecźelej potrowschtaj pschichźedschemu a scźinschtaj tajne žnanjo s porstami, pschetož Arbaces, Egipcźan, bě snaty, so ma tle pohladnjenje.

„Napohlad morja drje je woprawdźe krażny“, rjekny Arbaces se žymnym pożmějwkom, „hdyž wjeżokeho Klodia a wjele wobdźiwaneho Glauka pohnuwa, ropotneho městna so žhalowacź.

„Wabi-li pschiroda dozyła tak malo?“ wopraschа žo Grek.

„Žiwjenjewużiwazych — wěso niz.“

„To je twjerda wotmołwa, tola ścźejcka mudra. Wjeżołoscź lubuje napschecźiwnoscźe: S rospjerschenjom nawukneny žebi žamotu wažicź a je žamotu rospjerschenoscź.“

„Tak myšla młodźi filosofojo“, snapschecźiwi Egipcźan, „maja prózność za rosmyslenje a myšla žebi, so žamotu žnaja, hdyž žu i druhimi wežami pschežpjeczeni. Bojemje!“

S tym cźišnu won žwój płaschcź psches ramjo a krocźejsche pomałku wotžal.

„Ja łaho žwobodnischo dychам“, měnješche Klodius, „pschitomnoscź tohole Egipcźana słutkuje na mnje kaž scherjenjojty scźěn.“

„Džiwny cźłowjek“, rjekny Glaukus rosmyslujo, „tak jara hacź jo won sda bycź wotkupjeny pschecźiwo wjeżelam tohole žwěta, to tola ludźo zyle hinak wo nim rěcźa.“

II.

Prjedy hacź Glauka w jeho domje wopytamy, chcemy najprjedy wuhotowanje pontpejanskeho domu wopisacź. Wušći pschekhod, bestibulum, wjedźe do khodźby, we kotrejž žu na tśoch stronach durje, kiž žwišnuja s nětkrymi spanskimi žiwami, mjes nimi też je spanskej žiwow durnika. Na konzu tuteje khodźby stej dwě žtwicźy, žwjetscha za žóuže postajenej. Wobrjedź podłohi je ja deschcźowu wodu schtyrirózkota žkhowuja, implawium mjenowana. Wola rumskich bahnikow tak cźasto nasmowniene pohoscźinske wohnischcźo, kiž bě domjazym boham (lararn) pożwjecźene, pschedstawjesche žo w Pompeji f potšlibnym wohrěwadłom. W pschedkhodźe, atrium rěkanej, pschijimowachu žo žwjetscha wonyty nijšcźeho rjadu. W lěwicźich domach khladasche tole sastojnstwo tudy wobżebje wobdarjenych njewólnikow, atrienšis. Na druhim konzu khodźby běsche tablinum, žtwa, w kotrejž bě podłoha bóle hacź hewak je bohatej mosaiku wosdebjena, a scźeny běchu f wubjerenymi wolbami pokryte. Tu namałachu žo žwjetscha wopomnjesca je žwóžonych stawiznow abo dopomnjesce na žtawne sastojnstwo, kiž běsche wobžedźeł wukonjał. S jenej stronu tohole ruma njeżewasche cźasto jedźenja abo triklinium, s druhej stronu žtwa, někajki pjenjezkowy kabinet, hdźej běchu drobotne a žadne pomjatliwosce nicźehakich druzin. Wschitke tele žtwy wukhadźachu na schtyrirózkotu abo podołhojtu kolonadu, periżtyl mjenowanu. Po kolonadu wjedźechu s prawa a s lěwa durje do španskeje žtwy, do druheho triklinium, a hdyž žo domjazy knjez je wědomoscźemi žabrasche, do kabineta, kiž drje bě ledy žebi mjeno biblioteki žaštužił, pschetož jara mała žtwicźka bě dosć wobšcźerna, wobhyschcźej někotre papyrušowe róle, kiž mějachu stari hižo sa rozmaitnu zbérku knihow.

Na konzu periżtyla bě žwjetscha kuchnja. Hdyž bě thežа wjetscha a njeskónscźesche ž periżtylom, to žwjetsche wožrjeđža wodotrysk abo hadłeř sa vhy a na jeho konzu, runje inapschecźa tablinum, bě žwjetscha hišćeže jedźenja je španskimi žiwami po kóždej stronje a druhdy też wobrazarnja. Tele žtwy žwišnowachu žaho ž měsnom schtyrirózkateje abo podołhojteje podoby, kiž bě žwjetscha na tśoch stronach je stołpowej khodźbu wobdaty. To bě woprawdźita žahroda abo viridarium, žwjetscha ž wodotrysknom abo je postawanmi a ž najwschelakoricźnimi kwětkami a rostlinami dobjena.

(Pokračowanje scźehuje.)

dże dźiwaju na muźu wobšćerku sjmužu pomoz sjadowacź.

— **Wobaczne sfobrinowyše papjery.** Mjes 100hriwnowskimi bankowkami z *11. oktobra* 1924 jako dnjom wudaca su nowe falšchowanki wuźełdźili. Papjera je mjenša hacź pola prawych bankowkow. Rostlinske kośmiczki su jenoź na papjeru wuhowane. Prědnja strona falšchowankow sda so wjeź majawa. Pišmo je cźemnišche, teź na sadnjej stronje. Liczby su cźesiche hacź pola dobrych papjerow. *Njech nichtó tajke falšchowanki njepřichpinja.*

— **Wo pokhromje w Kamjenskim wokrjesu.** Pothroma je wudyrila mjes šcharatym skotom kujeżeho dworu w Jitru a wjesnjanoshy Nicolauša w Kichidole. — Pokhroma je sašchła wšes šcharatym skotom kubleraja Schafty w Njeswjelcźicach.

Z Radworja. Zawdźeau ujedźela woswjeći naš dotalny wysokodostojny knjez farař před wotkhadom poslednji króć dopoldnišn Božu nješ. Assistencu měještaj wysokodost. k. kapłan Handrik a k. diakon Andricki. Hišće-tutón tydźeń přesydli so knjez farař do Worklec, hdźež ma pola milosćiwych sotrow we *khorowni* hišo bydlenje wotnajate. *Nadźijamoju pak* jeho hišće drohdy w Radworju wohladowaz. Na jeho zasłužby we našu wosadu spominaje wjele tu prawe městne. Po dreje so hišće dołudże teź dokładnje stanje. Wosadu widźi swojeho swěrneho duchownastyrja njerad cźahnyć.

S Nukcź. **W nozy k łobozże dobychu** so pazarscki do korczmy hołcźenzakich šmudomjenje. Wšitkich kradnychu něhdże 100 cźigarettow a 2 blichi palenza. Najbóle wichał sa pjenjezami dźechu, tola žanych njeramachu. Jara špožiwne je, so jara dobry strażnik poš. ći je pjehezo wó jšiwje, njeje sašchczowłak. — Tudomny hołcźenz „K Sakšlenu domej", ći knjeźinom słuschejesche, bu tele dny psedany. Kón je kupił stśiny wiłowaź Kunza z Brigity.

S Wojerez. Njedźelu dopołonja po nčunitich kemšach sta so njesboże na Zyrkwinskej drohi. Stara žona P., ći na Mětchkanowej drohi bydli, pschijedże wote mišche a chcźesche drohu pschepschkowacź. W šamsnym wokomiku pschijedże pak wot torhoschcźa wožowoju automobil a žonu, kotraž njemóże wjacy ypschimo hlejeć, potorhnu. Koło auta wožnjenomej žonu nohu pmjecze. Wjednik auta dowjese sajesłożenu domoj, hdźež so ći lekarka pomoz dosta. Na šćežy pak jeje stawnenja njeda njeschu šćasćowe.

S **Bretnje.** Rěsnišći mišchtr A. Nejschta jnjesłoži z motornym tokom. Tola hišće tak nětkaž wotendże. Wšitke sdubit knjeźinstwo nad tokom a padnywschi so wobsodrět a zjebi wobruchźu złamał. Nimosnuzy ludźo dowjeschu jnjesłożeneho do jeho bydlenja.

S **Lutow.** Dźiwadźer K. z Bretnje, ći we Lutowskej mozowej dźełarni w pneumatiskej wowopschěrni dźełasche, po krótkim wuwučźowanju prěnjeho dźełaczerja je swojim dźiwjowanym stupnom do mjeszowcza dyrił a jemu nožowu *łapcź wotrasł*. Prěnjeho dźełaczerja dyrbjachu do khorownje dowjesć. Tamneho pak direktor swjedom z dźeła puschcźi.

S **Krjebje.** Sa smjerczu dra med. Schneidertesa je so městno tudomneho schulstwa lekarja wupróschnikow. Nětko je krajny radźicźel w pschesjesnjacźi z lekarskim towaristwom městno schulskeho lekarja pschepodał dr. med. Kindlerej w Nětzźjach. — Dla *sjednoczenja* pokhaczowanskich schulow na wósće khromadne městna, je teź w tudomnej wjesnej pokhaczowanskej schuli rozwuczowanje pschestało. Schulerjo z Nowoje Wsy dyrbja do Mikowa a schulerjo z Krjebje a Cźernška dyrbja do Rychwalda do pokhaczowank. schule khodźicź. — Rychwaldske wucźerske towaristwo swólbo so julije frjedu ke swojej oktoberskej khromadźiznje w tudomnym hołcźenzu „K żelesnemu hamorej". S słowjanskym pschedmjetom pożedźenja budże jednanje wo swjasełowym nadawku „wjesnje schulske dźeco".

S Nježorko. Swoje 81. nar[illegible]

polnej cźełnej a duchownej cźerstwosći tudomny kowarski mišchtr Batzaf snjeschi[illegible]. Hišće njeje hamor z ruki zołożił a hite z nim hišćeze dźenja po starym zwučźenym waschnju.

S Khorzeńsa. Jako mandźelska jeneho tudomneho morera pjatk popołonju wołoło 4 hodź. l'dźéła domoj pschińdże, namaka swojeho muża z płutom saśožojcźeneho. Njebšche możno, jeho sazo wožiwicź. Wón bšche do smjerce schoł, dokelź bóšch: hišom dołho bjes dźéła.

Z Łužicy

* S **Bišlopiz.** Na wcźerawšich štótnych wikach běsche na pschedań 120 krowow, 50 jałowzow, 25 běhakow a 100 prošatoło. Krowy płaczachu 320 hacź 450 hr., jałowzy 80 hacź 120 hr., běhaki 40 hacź 70 hr. a prošata 8 hacź 14 hriwnowo.

* S **Połcźnizy.** Pjatk wjecźor wokoło 7 hodź. wudyri woheń w blidarni kwarskeho mišchtra Mägela w dworje hołcźenza „Sakšleho Dwora". Sa krótki cźas stejesche tšcha wulkeho twarjenja w plomjenjach. Twarjenje ze so wulkeho dźěła wupali. Kak je woheń naštał, njeje znate.

* S [illegible]erza nad Cigenom. Njewoczakana znjudoba potrjesi[illegible] kubleraja P. Küchleria w Schönawje, pyjedu w [illegible]je. Najstarschi syn Bjarnat, ći w Shorjelu [illegible] znjeschoz w nozy k łobozże znjertnuje se swojim [illegible]nym automobilom w Kühnrenje pola Lišika, jako 27 [illegible]olizajistwo se Shorjelza do Braunschweiga [illegible]. Njebje zo so pschi połnej spěšchnosći pschi [illegible] w zawinjenju dróhi. Semrěteho pokhowaju na połnocnjanskeju w Bjarnacźicach.

* Se **Shorjelza.** Niedźelu popołonju wokoło 4 hodź. so na jena w cźešćich wuzitkach zatrěli. — Ssantyny dźeń tpuża hebi pschedawarka źiwjenje wjacź. *Wona khětro* wjele pantiskich tabletow pożrě. Zu dowjesechu do khorownje. Njewobsteji wjazy knjertny strach.

* Se **Shorjelza.** Ssobotu popołonju cźišnu 69létny trawski mišchtr Ferdinand Walter so z Cźertowego mosta do hłubiny. Dokelź so jemu nop pukny, wón morwy lećo wosta.

Přilopk

* **Trójniši.** Pódźelu twójenja je w klinizy profesora Strasznanna na Schumannjej drohy w Barlinje žona trójniši powodźła. Wšitke tśi dźeći su bógu. Maćz a dźeći su strowe.

* **Nubjejne nadpady na farj.** Kaž je to hakle nětko do sjawnosće pschišło, je so frjedu wjecźor khrósty nubjejny nadpad na farar w Cyrilitzach w Pschešimi wokrjesu wuwjedł. Tśo z rewolwarami wobrunjeni a maskowani nubjejnicy dowjedu so, wuzbehnywschi słowne wrota, do fary nuts a farjerskeho farawa Vegta a tśodu dalšich wobydlerjow domu z wuhrožujenym rewolwerom do pinzy, cźoż durje łesamtachu. Hdyž běchu wuslejenja pjerš płowo pschepytali a wšitko, schtoż so jim jda drohotne bycź, na so wzali, pytachu wobydlerjowy pjenjezy a domor wopuscźej. Dokelź njewjedachu tśelny jadowanskich znat, dóndźechu zjeli sobu po farara do pinzy a wumjerowachu jeho wudaczje kluczow k pjenjezownje tšamarja. Nuzdu z njeho 1000 Sloty hotowych pjenjez a cźerwjene njesnaći. — Teź w měšćanskim dźele Darjeżdże pola Dortmunda su katolšku faru nadrabowali. Hdyž so spomnjeli, motowri Lesnoja a wódźachu so pjerš podźěłanym muzikim popschecźo. Durje njemóżachu wjazy łamacź, dokelź jenym ze *khcźerjow* bě nohu do frjedźa łapił. Zwólka łodoły so potom do domu a wumurowanu hejwu łatkawschi ji hubu. Rubjejnicy pschepytachu potom zole bydlenje. Nješto króći teź muttiliču. Mai krěsko duchu słóżowskeho pha łattšći. Skuterju su njeznaći cźełi. Schto je so wschu pokradło, njeje hišće hońcźene.

* **Muż z cźaknikom na khribjeźe.** Hollandske nowiny pjischu wo łasnanowym muzu, kotrehoż tele dny w Haagu, Amsterdamje a Rotterdamje wobdźiwachu. Je to muż w cźornoléżnej draśe a je tśarnu cźornoléżnym cźaknikom na khribjeźe. Wón je wulnanym cźaknikar Richard Herling z Triberga w Cźornym Lěsu. Wón po źwěźe pacźuje, so by kedźbnješe ludźow słožił na stare dobre cźornoléżne cźaknili.

P. Krječmar:

Wonaj switai

Woni śpio nětk w śerbšćej semi
cźišo, wošłożeni.
Sylško běda, sachodnosć,
wak jich ducha stutki
wšědu njewukemi.

Wyschichi farar Domaschka,
śerbšćoh' luda hławny pśesał
šarwjesch je swój ert,
hdź bě Bohu —
ludej śerbšćemu hoźnjerjeny.

Matej Urban,
śerbšćoh' luda rjeholyśwar,
słožił je nětk pjero
hdź je Szedham dako
wulku khwalbne mjeno!

Cźicho spominajmy na jich dźěła,
na jich ntutki i dźakapołnej wutrobu.
Tola prošmy Boha Knjesa
teź ja naš wo jeho pomoz, žohnowanu!

Něšto z łubeho swóbneho žiwjenja

Knjeza Bjenajdeźowy kanarik.

Knjes Bjenajdes bě stary knjes z jedynažydomdźesaćz lětami. Njemějesche žaneje žony a žanych dźěći, ale wobsteźesche thěrno wjele pjenjez, tři khěże bjes dołha, mało pschećełstwa a jeneho kanarika. Hdys a hdys wopytachu knjeza Bjenajdeźa nětkotr z pschećełstwa, so bychu pohladali, hacź njeje wón pscheżo hischcze wumrěł. Jeneho dnja jedźeschce knjes Bjedrich Timpa po tajstim kontrolnem wopyscze zale rosharjeny domoj a rjekny k žiwojej mandźelskej: „Nětko žebi pomyšł, łuba Lejna, stary wołoł chże se žiwojimi jedynažydomdźesaćz lětami hišćeze do tupjelow jěź. Najšćerje chże wón starobu sto lět dożpěć. Prajach jemu wšo wokoło schije padnywschi: „Tak je prawje. To dyrbiśch cźiniez sa twoju strowotu. Sdar a žohnowanje!" Ale kak je so stary razwaje a worakawje na mnje schćěrił! Tak wot deleta, wšch ty, kaž sastobjeny poš. A potom wón rjekny, so bo wjeźeli, hdyž so tak wo njeho staramy.

Ale kajke je pschi tym mjeswoczo sčahał, jako wo rjekny. Djaš njech žebi po njeho pschińdże. Po mójnosći sa špěschnikom. Jeho kanarika, tole hłupe šwěrso, njesłuschał pak jemu wotewjał. Wěrju, so dźiwsche mi jeho na schiju powěsnyć. Prajesche pschezo: „Schto budźe jenoź i mojeho Michalka, hdyž budu sapuczowany? Schtó budźe jeho pizowacź? Schtó budźe jemu žerdźi wurjedźicź? Hehe — — !"

„Bjedricho", rjekny mandźelska po tutej rěcźi muża. „Bjedricho, prajach cźi stajnje, so žu ty hotowy wol. Hydom so pośpodź a napijch staremu wožołej, so bo sa jeho kanarikom jedźimo a jo dźiwnej jeho i zyłeje wutrohy rad dohładowacź. Abo nć. Dojdu žama k njemu a pschiwjeju jeho sobu." Nasajtra jedźeschce knjeni Timpowa k słowjanej Bjenajdeźowej a wróźi so wjecźor i płaczkom.

„Bjedricho, [illegible] kedźbuj", hłosnja po jeje nawróczenju, „[illegible] a sjomjatku zebi, na tutym schećerjanym [illegible] wiša stary Bjenajdes z zyłej duchu. Star[illegible] nješto pola naš, potom mójeschi zebi [illegible] nawróczenje thěże do wuhenja sjpiacź. Potaj[illegible] sjomjatku zebi: wjecźor po wožnich hodźinach [illegible] so jana zwęza wjazy zaswěcźicź! Michalk na [illegible], so we wesnich k jpaniu podacź. Spomjatku pak zebi pschede wschem: Michalk njesnjeże žanje hary. Jena žłužobna, rjekny stary Bjenajdes, je jónu talež z ruki puschcźiła. Tu je jo Michalk tak nahrózał, so je jeho nimale Boża ruczka zajała. S tuteje pschicźiny nima tón stary wołoł tam jady teź žaneje domjazeje pomozy wjazy. Wón rjekny: Tute dźiwje žónske cźinja zuliczi dźeń wulku haru, rosbija wsche hornzy a talerje a sčsinja mi mojeho ptaška thorcho. Potaźitm, Bjedricho, nětko wéch, na cźim žy!"

„Haj." Bjedrich rjekny.

W Timpez domje knjeźeiche pschichodne njedźele spodźiwanja hódny měr. Mandźelskaj khodźeschtaj sa płónckom spacź. Knjes Timpa njeschurjesche, wón njeswarjesche; bóšche-li so jónu psche fyjnje rosharić, wopuschći dom a dźesche na polo, jo by so wurezitk. Teź jeho žona ho wobtnjeješche. Wschednje rjekny wona i cźichim žyczazym khłosom: „Bjedricho, wjeźel žo, so je tu Michalk. Hewak bych cźi sawěrno talež do khowu cźiśnyła! Schto teptajch sažo tak i twojimaj schtórnjomaj? Wobuj so tośle! Michalk hižo se strózelemi tschepota!" A Bjedrich salěše do žwojich tośłow, a mandźelskaj jnschowaschtaj žo kaž hodownaj jandźelaj po jstwje. Jeneho dnja dostaschtaj pak Timpez mandźelskaj powěsć, so je stary knjes Bjenajdes w kupjelach wumrěł. Runacźajnje dóndźe lit. W lisce rěkasche takle:

„Lubaj Timpez!

Hdyž dźerśitaj tute rjadki w ruzy, najšćerje wjaz njebudu. Cźuju to. Dopišach runje žwój testament. Wój staj jeniczkaj i pschećełstwa, na kotrejuž žebi pomyślich. Wšm jara derje, so bych po nohladźe a pschežwóedźenju lubeho pschećełstwa dyrbjał po prawom hižo psched dźeżacź abo pjatnacźe lětami wotekcź. Nichtó niczo njedostanje. Jenoź Wój. Wój lubaj Timpez, njedyrbitaj i prózdnymaj rukomaj wostacź. Kaž mójach i Waju wschědnych powěsćow dowidźecź, wjeźe žo mojemu Michalkej pola Waju wubjernje. Kaž wobkrućataj, je Wamaj lube skoćatko tak k wutrobje sroźtko, so bschitaj žo wot njeho, kaž pišataj, jenoź je žylsami dźěłicź mohłoj. Wě-

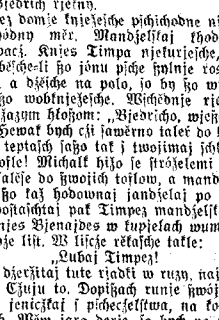

K wojowanju Spaniskeje přećiwo bamžej.

Bamž wotwoła dotalneho Madridskeho nuncija Tedesina, hdyž su so wšitke pospyty k postajenju konkordata mjez Spaniskej a bamžowskim stołom njeporadźile.

Wóz dróhowcje żeleznicy zrazy do tworoweho cźaha. W Hannoveru zrazy dróhowa żeleznica do tworoweho cźaha. Někotre wosoby so khěžro zranichu. Wozowy prědk so dospołnje zmjeće. Wjednik móżeše na zbožo z časom wotskočić.

zju we Walchim jmyślu jednacj, hdyż njepostlicžu Mamaj w testamencje žaneje lžeje a žanych pjenjes Chyu Waju šcjinicj žbožowneju. Wobthowajtaj šcjebi Michalka. Sawoštaje Mamaj i tym šwój najwješchi poklad. Wobthowajtaj šcjebi Michalka!

Waju stary Bjenajdes.“

Po tym hocj běšchtaj tajes a tnjeni Timpowa tutón list wučitalaj, hrabny tajes Timpa ja rózowym hornzom a tnjeni Timpowa ja hornčeršej schtlu. Rózowy hornz a hornčerška schtla rosleczelschtaj wo semju do tajtow. Michalt jocžkny, padje je šwojeje žerdli a bě preč: Wutroba bě jo jemu slemila! jk.

Rjanosć žónskeje we służbje zakonja

Sołnischo hocj hdy pricdy bywa rjanosć žónskeje dżenża wulka móc. W Amerizy wojnamjenja wona hanc samožonje. Ale wona njebywa jenož hławjena a płacjena na kontureczach rjanosće. Rjanosć žónskeje šcjeji w krajnc njewobmjeżowanych możnošcjow też we służbje zakonja. Žónska policajtka a detektiwka je we Sjednoczenych Statach nimale wšchudny zjew. Mjes tym jo jo w Europje pola służownizow zakonje a sprawnosće pjche wulkeje ważnošcje na jich wonkowne njeładje, mjwa w Amerizy też tu rjanosć lépschim. Rjana žónska, tak réka, ma na tódym polu žiwjenja wjacy wuhladow a wjacy wuspěcha.

„Dżelanske polo žónskeje policije je w Amerizy théro wobšérne. Pschede wšchem šlužba k njemu na prénim méstnje industrija a rejwarnje. Tute rejwarnje bywaju šcttkanischčzo lohkeho žwéta, hdjež je zajtupjeny też šnaty amerikanski tak mjenowany podswét. Běrow k jadżewanju šlóstnistwow ma derje organizowanu służbu žónskich w rejwarnjach Newyorka. Na wjerschku žónskeje policije, kotraž je tutej organizatzji podtajena, šteji miš Dann. Tuta mloda tajeni je šnata jako jara energijka, a hižo nékotreho šlóstnika možachu s jeje pomocu njeschkodnebo šcjinicj. Jeje kebzbliwosć njeplacji pak jenož šlóstnikam, ale też mlodym holzam, a miš Dann a jeje pomocnizy maju teš wócžko složene na sadżerzenje agentow, kotrjž s holzami wilaja.

Jena s najnaczelnischich detektiwkow w służbje policije w na zyłym šwéczje šnatym žrjedżischczu šlóstnikow, we mjesce Chicago, je njewschednije rjana powabna mloda tajeni s mjenom Priscilla Highinbotham. Wona pothadża s jeneje s najbohatschich šwójbow w Chicagu a je so štajila do służby policije. Jeje hlowne polo skutkownosće je wujaśnicj padawschtwa juwelow a kožuchow. Tuczi padawschi pschedstajeja wošebitu rjadowniu šlóstnikam w Chicagu. Wospjet móżesche so tuta tajeni wuspěschnje wulamjenicj.

Zonje jeneho bohatcho wobjedżerja tworjachu bu drohotna debjenka wokolo schije kradnjena. Rubiny pothadżachu s pakladownje jeneho indiskeho wjerscha a měrachu njeskónczenu hódnosć. Wo złuczerjach njebě žaneho žleda. Detektiwa mejesche sa to, jo njeje ko padawschtwo wot wjazorych padawschow wamjeldo, ale jenož wot jeneho, kotryż pschedewsche najzajnje w tale milijonarli. Mějazy bolno wobtkadowalske žónski Sherlok Holmes žiwjenja wjschcke towarjowo, kotrež wobthadżesche w domje wobtkadnjeneje. Jeneho dnja sawoła wona pschi wobjedże policiju, štajanschi šcbi dwaju šaftojnikow do domu. Tak derje hoščerjelka kaž teš hoščo běchu najbóle pschetwarjeni, jako pschikasa rjana Priscilla młodeho muzikcha sajcz, kotryż licžesche k prénim a wobjebje rad widżanem hoščom domjazeje tujenje. Mona wosnamjeni jeho jako paducha juwelow. Młody tajes cjinjeschc, jako by ani wodny ani hwé w nim njebyło, ba jo pschepytacz a namjetny policijt, sajatcho operaziji podcjihnyeż, k czemuż bě won hnydom šwolniwy, na mjenje straschne waschnje rubiny wróczicj, kotrež bě spójerak. Wschitzy wobdżiwachu wótry duch detektiwki. Wona bě wuježdżila, so noschesche paducha i pychi wulamane juwele štajnje pschi šcbi, dokelž wérjesche je tak najwěscjischo schowane.

Jako jemu pschi wobjedże jadżerjenje detektiwki napadny, bě je won špójerak, schtož pak nichtó, nimo detektiwki, njepytny. Wótremu rosumej młodeje tajenje pak běsche napadło, so pobhladny nastajnje czerwjene wino pjesche. W schtkežaju i czerwjenym winom bě won potom rubiny runja pilam, wot dżiwich njepytnjene, dele zwapłokał.

Niz jenoż kriminalna policija, też wobthadna policija pschitajaja w Amerizy šatojniżu dobrcho napahada. Statistika je dopokasała, so je so liczba njeljebožow je automobilemi powjeschila — tnjeża lépje kedżbuja, hdyż maju rjanu žónsku psched šobu a niz njepschecjelsko wobthadnucho policistu. jk.

Ze Saksleje a dalších krajow

— **Wukłady na wjedro za jutšnjschu hrjedu:** Budże bóle wětrowje a pomjerjene a jšdowni šymnischo.

* **7600 hejnowu pschechtiwischči je potlednił měschczanschke twarstwo twarstwa w Lipšku Ota Apitzsch cjelnyl.**

* **W Pruskej chodża jutry 1932 pedagogiske akademije do moteje liczby w Krewada jezdnyej, wonjenje w nich kacj do jutrow 1933 dokonjecj a potom na tši leta wschi pedagogiske akademije šamknyc.**

* **W Herne žu so w potlokach Mont Cenis w Sodingenach še powětry spalile a rozbuchnyle. Hórnikam je so poraczilo, i kamjenjowym prochom na nékotrych mejnach nosiowaje płomjenja podujnyć a i tam rozbuchnjenje wuhlowelho procha zadżiwacj. 9 hórnikow je žiwjenje zhubilo a 27 so bóle abo mjenje straschnje so wopalilo abo zranilo.**

* **W potlednischim morju je so kupa San Christoval, jena ze Salomonskich kupow, je zemjerjenjem a sledowacej natwolnej zemu bedżischče. 18 wobydlerjow domotedownych je so wupu'czilo, 56 domerschnych je žmjerc namakało.**

Nowe čežke njezbožo w jamje Mont Cenis pola Herne we Westfalskej. Na wuhlowej jamje Mont Cenis w Herne-Sodingenje, hdjež so leta 1921 jena z najwjetschich katastrofow poslednich 10 let sta, je zaso rozbuchnjenje złych płynow čežke njezbožo zawinowało.

Kharčka wo njezbožu njezbožu.

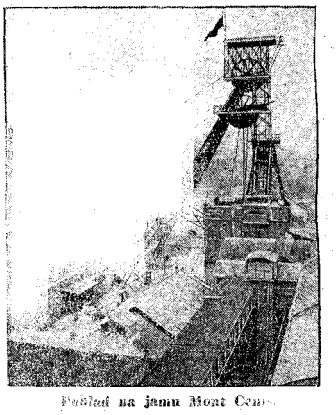

Pohlad na jamu Mont Cenis.

Swójbne powěsće

Sobstawjenaj: Elschbeta Schubertez we Lahowje a Kurt Härtler w Bělšczanach.

Swěrowani: Hans Heinrich i Hedwa rodż. Kadżij we Budyšchinje. — Arthur Train na Zjbowje i Emma rodż. Schmidtez w Zjbowje. — Werner Kertzscher, hudnik assistor w Kósjschenbroda i Elsa rodż. Herzogez w Budyšchinje.

Smjerći: Marczin Urban, nékdyschi powrěschnik wohwarnik w Budyšchinje, 49 lět, schowanje je dżenża wutoru. — Panla Hajzowa rodż. Stolzez, wudowa po jandżinym rodże w Budyšchinje. — Bjedrich Pawol Kuschy w Kamjenzu, 75 lět, schowanje budże jutre hrjedu poł. w 3 hodż. na pozrjebnischczu jow. Jutka. — Luisa Seidlowa rodż. Wiczelez w Lubiju, 70 lět, schowanje je dżenża wutoru. — Anton Sannich w Lubiju, 58 lět, schowanje je dżenża wutoru. — Selma pwnd. Schejnpflugowa rodż. Steuerez w Kotlizach, 52 lět, schowanje budże jutre hrjedu poł. w 3 hodż. wot zerowańskeho domu.

Towarstwowski powěstnik.

Poršicy. Jednota Sokol ma pjatk wječor 1/29 hodżin pola Handrikee važnu zhromadżizu. Zwučowanje wupadnje. Też njezwučowacy sobustawy njeceli přinđu. **Předsydstwo.**

Kamiske wozjewjenje z Budyšina

Zapisowanje wašobkow a wobkhodow.

Kamiš so postajeny cžas k japodacju liščinow wo šmoje wobydlow hišom 20. oktobra 1931 ihnyži, je so hač dotal jenož mały dżel liščinow wotedał. Měschczanska rada je tohodla nuhowana, hischče kaž na to japodacj, je maju so liščiny k postajenej termiji wotedacj, cžehdla so k japodacju liščiny winowaty šminowej chłostańskich a nuczowańskich naprawow.

W Budyšchinje, 19. oktobra 1931.

Měschczanska rada — dawkowanja.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolet w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěsći: G. Jonak w Budyšinje

Kalmuk-jaki
brune, čerwjene, modre 3.95
mustr., wulkosć 46: jenoż
barchent jaki
snote hódnosće, nowe 2.80
mustry, wulk. 44. 2.50
ma stajnje na składu
Andr. Kasper
(měr. Al. Pilopp)
w Budyschinje, Burgplatz 11

Nakupowanje kóžkow
Wobdźělanje kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty
Leunerec bělerinje
na Garbarskej hasy 4
na Sprjewicz hasy 2

Nawěstki w Serb. Now. maja wulki wuspěch

Mloda, nowodżjna
Kruwa
k rahanju je na předań
we Wysokej č. 7 p. Rubšic

Wysokosćelna
kruwa
(podsobna) je na předań
w Serbskich Pazlicach 16

Lož. šaty dobra twora jara tunjo
Košle, fale, wupjerki
Ida Erler w Budyšinje na Zw. Lawsk. hasy 10

Jězdne kola, šlawchi a mantle, potrěby za kola
tunjo pola firmy
Bratraj Thomas
w Budyšinje na Kamjentnej hasy 16

Wšitke picowadła
Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Meble
Drastowe khamory, vertiki, bufety, plyžowe sofy, loža z nakładn. matracami
kupisch nětk nihdże tak tunjo kaž pola firmy
H. Marschke
w Kamjencu
Oskar Müllerstrasse 8

5000 hr. so na ratařstwo
2000 hr. wupožčeja
Mała khěža blizko Budyšina je na předań
Prawny büro MUCKE
w Budyšinje Müllerstr. 23
Telefon 3217
Rěčy serbski

Džensa a jutře
tuni dżeń rybow
Krewčerstwy morski łosos . . punt 30 pj.
Syre jerje . . . . . punt 20 pj.
— Předawamy jenož sobustawam —

Hospodařskeje nuzy dla pječemy w našej wulkopjekarni też
burski khleb
kiž móžemy z **58 pj.** za 4 pt. předawać
Tworykupne towarstwo
w Budyšinje

Za kermušu
porjeńš swój dom z barbami
z Bukečanskeje drogerije
Měrčina Šudaka

Pjerjonjepřepušć a prawy
posleščowy wupjerk
płaci pola mje
10.50 hr.
Druhe šerokosće runje tak tunjo. Wupjerkowe a nawobliekowe zbytki
Hilger
na Seminarskej hasy 2

Serbske tačele
(Gramofon Platten)
ma na składzie
Jan Schieback w Budyšinje na Mužeskowskej dr. 4

Spóznaju khorosć z rukow, mjez wóča a z wołow.
Wě hojenske masaže Homöopathija. — Wothladanje z hojenskej magactopathiju
Melanie Harnisch w Budyšinje na Pósstowym namješće 44. — Wšědnje 9—1 a 4—6 z wuwzaćom srjedu popoldnja.

Handrij Strumpa
w Budyšinje
na Rózowej hasy 15
poruča
meble
a polstrowane twory
Sym Serb!

Gardiny, rolleaux
vitraže, kromki, canki, linoleum, běhaki w 30 pj. přikrywy na soły, divany a blida jara tunjo
I. Würker geb. Erler w Budyšinje
na Zw. Lawsk. hasy 10

Kachle
kiž wutrajnje wohrěwaja
poruča
Walter Voigt
wikowańnja ze žełezom
na Serjowej hasy 3

Kolej : kakao
kolonialne twory
kurio
w Zwukowu, Lawsk. hasy 2

Jěsće dobry **lany wolij**
syći a hoji a je też tuni
kóždu sobotu na wikach čerstwy a dobry wolij pola staroznateje lanowolijowej swójby
Höfer-Müller
nětk w Pomorcach, 46 lět
dołho 1. stan wot zelen. wikow

Přiloha k čislu 245

SERBSKE NOWINY

Wutoru, 20. oktobra 1931

Radwoř wita noweho fararja

Z dnja rano hišće połnoho mhły bě so wudobył krasny, ćopły a słónčny dźeń. Bě kaž wupytany za tajki swjedźeń, kiž so husto njestawa. —

Wokoło ½3 hodźin zazwonichu zwony. Sćež křižerjow jěchachu hač do Khelna, zo bychu tam jako prěni wotpósłancy Radworja powitali noweho dušepastyrja. Čakachu tam na njeho při rjanych čestnych wrotach. A dočakachu też wóz, kiž jim přiwjeze wočakowaneho. Knjez kubler Cyž-Stróžćanski, křižeř, jeho hižo tu z jadriwymi słowami přiwita.

Potom jěchachu dele do Radworja, za nimi kryty wóz. W Radworju při cyrkwi, hdźež też stoja wulke čestne wrota, čaka wosada. Zwony womjelknychu.

A z woza stupi nowy k. farař Józef Nowak. Jeho powita k. arcyměšnik Sołta-Lubijski. Spominaše při tym krótko na zańdźenosć wosady. Na to přednjese knjeżna Marata Nawkec witacu baseń a poda jemu po zastrsku, po słowjanskim nałožku sól a khlěb. Za Radwořsku gmejnu wustupi z krótkimi słowami k. měšćanosta Brankaček. Po tutym powitanju nastaji so přewod kaž procesijon k farje.

Prědku khorhoje, za nimi šulsko dźěći, sćěhowachu wobej towarstwje młodźiny, wojerske towarstwo a kat. Bjesada, wšě z khorhoju; před ministrantami mjez k. kaplanom Handriku a k. arcyměšnikom Sołtu kročeše nowy Radwořski farař. Ludźo dźěchu za nimi. Dołhi ćah hibaše so spěwajo po špihelic hasy. Před wěncatej faru čakachu tež wupyšene čestne wrota. A přez rjad towarstwow, kiž běchu so tak zestupali, zo nasta wuzka haska, přińdźe nowy knjez. Křižerjo stojachu w rynku před faru, kaž bychu ju chcyli škitać. Na farje čakaše wotkhadźacy Radwořski k. farař Jakub Nowak na swojeho naslědnika a jeho lubje powita. A nětko wobroći so nowy pastyř k swojemu stadłu. Přeradźi hnydom, tak napjaty bě, hač traš do Radworja za fararja přińdźe.

Z tym přeradźi też, zo rady k nam přińdźe. Ma wolu wjesć jemu dowěrjene stadło tak, kaž je to nuzne po přikazni Božej, a hdźež dźěłatej wola pastyrja a stadła hromadźe, tam so to też docpěje. Džakowaše so też za wóz, z kotrymž běchu po njeho do města přijěli. — Při witanju noweho njezabychu tola Radwořčenju na stareho fararja. Knjeżna Marja Andrickec přednjese jemu dźaknu baseń. — Też tu so jemu za wšo džakujemy a Bóh budźe jemu to mytować, štož je činił k spomoženju cyleje wosady.

Z kěrlušom „Daj Knježe z twojim žohnowanjom" skónči so witanje. Přejemy nowemu našemu duchownemu wjednikej wjele zboža do noweho zastojnstwa, zo by skutkował k spomoženju cyleje Radwořskeje wosady a cyleho Serbowstwa. Přejemy jemu, zo by so jemu pola nas spodobało a zo so njeby ženje kał, zo rady do Radworja přińdźe. Přiwołamy jemu z wutroby „Witaj k nam a daj Ći Bóh zbožo!"

— Swjatołne zapokazanje budźe njedźelu.

Wo Njeswačidlskej kermuši

Lětša padźe naša kermušca na 18. a 19. dźeń winowca, dokelž dyrbi so na njedźelu po 16. dniu winowca swjećić, tři ńmě žobu pjez, ale niz žobu sjećź. Nadźijachmy so, so smějemy rjane ſtónčne wjedro, kaž pjatk a žobotu. A njedźelu rano so też Boże ſtónčko thwiłku pokasa, ale bórzy so sa mrúčelemi ſthowa a jo zyły dźeń wjazy njewobhladachmy. Njebjo wośta pothmurjene.

Tola to naschich hosći njewotdźerżeše. Pichiródźechu ſ wočinjenymi pschedschćinami a wjeſełym wobliczom na kermušcu. Popołdnju miholenje pschesta, so mójachmy do Njeswačidła hicź. Posćići so nam snaty kermuſchnu wobras. Nasche dźěći běchu wjeſełe kaž na schulſkim ſwjedźenju. Jank dźěſche ſ nanom do panorama, hdźež pśches ſchkleńy tutaſchtaj a wschelake ſwětne a naturiſke podeńdźenja wuhladaſchtaj: ſpalenje jendźeſkeho powětrona „R 101", ſakoſtne powodźenje we južnej Franzowſkej, żeleſniſki attentat pola Jutroboga, łódźnu kataſtrofu pſchi Soarje w Franzowſkej, hdźež ſo 400 ludźi ſatepi, pſchefamanje mośta w Koblenzu atd. Korla a Marka ſyndyſchtaj ſo wjerzałeho awta a hladaſchtej, hacž jeju widźimy. Juſt kupi ſebi zaltu ſ rybičźkami a łokbałi. Hilda pak woli ſebi popŕjanz. Džowka a wotrocźt ſyndyſtaj ſo do amerikanſkeje cźumpjele a cźumpałaj ſo tak wyſoko, ſo móżetaj na Bartłeż tśěchu dele hladaćz. Pódła ſo Makſi na małym karuſelu wjerzěj, a Arnoſcht dźe na motorowy łaſtruźel, kiž ſ rjanym pikanjom ſwojich wopytowarjow wjerzźo ſwjeſeli. Wuj rad tśěła. Tuž wośmje tśělbu, měri ſo, tśěli, trjechi a dośtanje bleſchu wina. — Schto tam ſchwórcźi? Koleſny ſboża ſo wjercźitej. Sa 10 pf. dobudu hrajerjo rjane wěry: wopicy, pěnczki, łóczki atd. Kupimy wowzy a dźědej popŕjanz a łokbałi a dźemy domoj.

Džowka a wotrocźt wopytałaj knježi hoſcźenz, hdźež ſu rejeſ. Tam ſabudźetaj wſchu ſrudobu nětcźiſcheho cźaſa a rěcźitaj wo ſbožu, luboſcźi a — ſeńtwje.

Druhi dźeń kermuſche běſche rjeſniſki hacź prěni. Sſónčko pſchedoby ſo pſches mróćelе, a Boża ſtwórba pokasa ſo w piſanych barbach naſymy. Kraſne barby hole ſwjeſełuja wutrobu. Dopołdnja wopytachmy Božj dom, kaž kóžde léto te kermuſchi. Kat rjenje modli ſo w Njeſwacźidlſkej zyrkwi. Jadriwe ſłowa knjeſa duchownoho dźěchu nam k wutrobje.

Pſchi wobjedźe powdachmy ſebi wſchelake naſhonjenja ſe ſańdźeneho léta. Po kofeju roſzohnowachmy ſo. Na ſtrowe ſaſoſwidźenje k létuſchej kermuſchi!

Twar noweje wodoweje wěže w Małym Wjelkowje

W ſańdźennych létach, jako tu Engertez twornja pſchi Małe-Wjelkowſkim dwórniſchcźu hiſchcźe dźěłaſche a tu ſiwy wobłhad knjeſeſche, podawaſche mjenowana firma ſa tuni pjenjes wodu ſa Wjelkow, koloniju a wjeſ. Po ſaſtaću dźěła pak pſchedewjacźe ſtajnje wodowy pjenjes powſchowaſche, ſo ſo po cźaſu ſtoro wjazy ſnjeſcź njehodźeſche. Tohodła ſo wobydleŕſtwo mjenowanych wſow ſ mužłu ſabjeraſche, hacź w pſchichodnej wěſy tak dale hicź da abo hacź ſo na druhe waſchnje hodźi wězu wotpomhacź. Gmejnſke ſaſtupjeŕſtwo Wjelkowſkeje kolonije roſſudźi ſo po dźěłſchim jednanju ſa nowotwar wodoweje wěže a wjeſ ſo namjetej pſchiſamknu. Nowotwar bu wupiſany a wuwjedźenje murjeŕſteho a cźeſłiſkeho dźěła knjeſej twarjomaj miſchtrej Brušłej w Budyſchinje

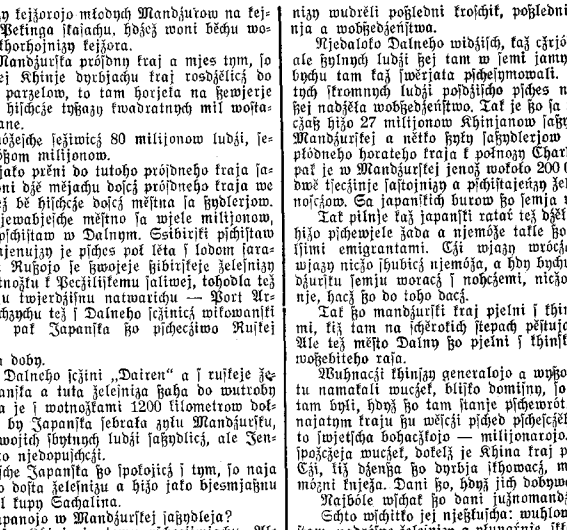

K poswjećenju [illegible] wustawa za **wutrobine spytnistwo** w **Nauheimskich kupjelach.** We Nauheimskich kupjelach poswjeći so Kerckhoffski wustaw, kotryž je wudowa zemrěteho amerikanskeho milijonara Williama G. Kerckhoffa k dopomnjeću na swojeho mandźelskeho dariła. Nadobna darićelka běše při poswjećenju přitomna. Za natwarjenje tutoho swojorazneho wědomostneho wustawa k přepytanju a wobaranju wutrobinych khorosćow běše knjeni Louisa E. Kerckhoffowa 4½ miljonow hr. postajiła. Na lěwym wobrazu widźimy darićelku knjeni Louisu E. Kerckhoffowu z profesorom Groedelom. Prawiećny wobraz předstaja Will. G. Kerckhoffowy wustaw za wutrobine spytnistwo w Nauheimskich kupjelach.

Hišće nješto wo Mandźurskej

Daloko na ranju ſaſo ras ſa wójnu ſmjerdźi. Japanojo a Khinjenjo — hižo wot dawna ſ pranjepſcheczeſtwa — ſu ſo ſaſo ras dali do puſow. Japan tam ma w Mandźurſkej najaty pſchiſtaw Dalny. Wot tam ſu japanſcy wojazy nětko ſo dobyli do kraja a Mukden a druhe měſta wobſadźili. Khina woła Swjaſt narodow na pomoc.

Japanojo a Khinjenjo ſu bratſja jeneje raſy. Ale ſu to bratſja, kaž bjechtaj też Kain a Habl bratraj.

Hdyž chce Japaniſka w Khinje twaricź pſchiſtaw abo fabriki abo żeleſniju abo hewak nješto, ſtrótka, hdyž chce kapital w Khinje ſapokaſaćz, móże to cźiniś jenoż pod ſchćitom kanonow. Hewak Khinjan pſchiſtawduje, kaj japanſki bratr twari a hdyž je wſchitko hotowe, pſchiſtawduje wón a to ſebjerje.

Ssamo Khinjenjo ſo paſu, ſbudźićź chazyćźiwoſćź ſwojich wyſchnoſćźow a generalow. Ale woni roſsćeleja ſwoje ſamoſenje a wobſtejeńſtwo pěſnje na mnohe, po móżnoſći ſdalene a mjeńſche pſchedewjacźa. Tu ſtromna wuhłowa jama, tam ſthowana mała fabrika a ſaſo druhdźe ſtromny wobkhłodny domcźk. Nješto ſo dźe potom tola ſthowa pſched chazyćźiwoſćźu pjenjes laćźnych wyſchnoſćźow.

Japanojo ſu tu hiſchcźe bóle wohroženi. Tohodła, dokelž ſo Japanojo a Khinjenjo morja rady kaj Kain a Habl.

Hdyž potajkim je Japan nékaſ ſchćitoni milijardy hr. w Dalnym nałožił a ſ nich 1¾ milijardy w żeleſniju, kiž twory ſ kraja do pſchiſtawa woły, tak mójeſch ſrozumiś, ſo tutón kapital ſamka do worzłoweho kamora twjerdźiſnow a ſa léto 12—22 miliſonow hr. wudawa ſa ſtraž wójſka a policaje.

Poſłednja khiniſka dynaſtija njeje do Mandźurſkeje puſcheźika khiniſtich ſaſondźerjow. Zyły kraj ſa wuſtej muru hacź k ſibiriſkim mjeſam — Mandźurſka — kraj, iſt króćź wjetſchi hacź Němſka, bě dźědźićźny kraj khiniſkich kejźorow, kiž běchu dźe ſami mandźurſkeho rodu. Żadyn Khinjan njeſmědźiſche bjes woſebiteho paſa do Mandźurſkeje. Wojowaŕſke pućowaŕſke ſplahi cźahachu ſam po ſtepje a też jich ſtromna licźba hiſchcźe ſo po-mjeńſchi. Khinjſy kejźorojo młodych Mandźurow na kejźorſki dwór do Pekinga ſkaſachu, hdźež woni běchu woſebita ſtraž a khorhojnizy kejźora.

Tak wośta Mandźurſka próſdny kraj a mjes tym, ſo w pſcheludnjenej Khinje dyrbjachu kraj roſsdźelićź do dale mjeńſchich parzelow, to tam horjeła na ſewerje w Mandźurſkej hiſchcźe tyſaźy kwadratnych mil wośtacu njewobdźěłane.

Kraj, kiž móżeſche ſeźiwićź 80 miliſonow ludźi, ſeźiwjeſche — wósom miliſonow.

Ruſojo ſo jako prěni do tutoho próſdneho kraja ſadobywachu. Woni ſdźe mějachu doſcź próſdneho kraja we Sſibiriſkej, hdźež bě hiſchcźe doſcź měſtna ſa ſydlerjow. Ale jich ani njewabjeſche měſtno ſa wjele miliſonow, ale bjeſłodny pſchiſtaw w Dalnym. Sſibiriſki pſchiſtaw Władywoſtok mjenujźy je pſches poł léta ſ łodom ſaraćźeny. Tohodła Ruſojo je ſwojeje ſibiriſkeje żeleſniju natwarichu wotnoſku k Pećźiliſkemu ſaliwej, tohodła też tam pſchi morju twjerdźiſnu natwarichu — Port Artur a tohodła chazyćźu też ſ Dalneho ſcźiniś wikowanſki pſchiſtaw. Tuž pak Japanſka ſo pſchećźiwo Ruſkej wobrocźi.

A Japanſka doby.

Japanſka ſ Dalneho ſcźini „Dairen" a ſ ruſkeje żeleſniju bu japanſka a tuta żeleſniza ſpoha do wutroby Mandźurſkeje a je ſ wotnoſkami 1200 kilometrow doſha. Najradſcho by Japanſka ſebrała ſyku Mandźurſku, ſo moſha tu ſwojich ſbytnych ludźi ſaſydliś, ale Jendźeſka tehdy to njedopuſchći.

Tak dyrbjeſche Japanſka ſo ſpokojićź ſ tym, ſo naja ſej Dalny a ſo doſta żeleſniźu a hižo jako bjesmjažnu kóſcź južny dźěł kupy Sachalina.

Hacź ſo Japanojo w Mandźurſkej ſaſydleja?

Nó, dotal ſo Khinjenjo tomu pſchećźiwjachu. Ale też hdyž njeby ło tutoho ſadźěwka, njeby japanſke ſaſydlenje hrało wulkeje róle. Khinjſy ſaſydlerjo bywaju tak ſtromni, jo Japanojo ſo ſ nimi měricź njemóża.

Ruſa wobydleŕſtwo wójnu dale wjazy rólnikow je ſrjedźneje Khiny cźeri na ſewjer. Tu ſo ſměrom a bjes hary wotměwa wulke ſcźěhowanje narodow. To je hižo nałoło tajſich roſměrow, ſo nětko ſa léto milijon Khinjanow do Mandźurſkeje wupućźuje. Ssu to ſwjetſcha njeſbožownizy, kotrymž ſu rubjeźnizy, wojazy a ſaſtojnizy wudrěli poſłedni kroſchćik, poſłedni ſbytk ſamoženja a wobſtejeńſtwa.

Njedaloko Dalneho widźiſch, kaj cźrjódy trundlatych, ale żylnych ludźi ſej tam w ſemi jamy wurwaju, ſo bychu tam kaj ſwěrjata pichełymowali. Wjetſchina tutych ſtromnych ludźi poſoźiſcho pſches njeſpróżne dźěło ſej nadźeła wobſtejeńſtwo. Tak je ſo ſa pomérnje krótki cźaſ hižo 27 miliſonow Khinjanow ſaſydliło w južnej Mandźurſkej a nětko ſyły ſaſydlerjow ſo dobywa do płódneho horateho kraja k połnoc Charbina. Japanow pak je w Mandźurſtej jenoż wokoło 200 000 a ſ nich ſtej dwě ſtećźinje ſaſtojniźy a pſchiſtajeńźy żeleſniźy a wyſchnoſćźow. Sa japanſkich burow ſo ſemja wjazy njehodźi.

Tak pilnje kaj japanſki ratać ſej dźěła, wón ſej tola hižo pſchewjele żada a njemóże takle ſo runaćź ſ khiniſkimi emigrantami. Cźi wjazy wróćo njemóża, cźi wjazy niczo ſhubićź njemóża, a hdy bychu dyrbjeli mandźuriku ſemju woraćź ſ nohcźemi, nicźo jim njewoſtaniże, hacź ſo do toho dacź.

Tak ſo mandźurſki kraj pjelni ſ khiniſkimi cźěkanzami, kiž tam na ſchćerotich ſtrach pěſtuja łahły a ſbju. Ale też měſto Dalny ſo pjelni ſ khiniſkimi cźěkanzami woſebiteho raſa.

Wuhnaćźi khiniſy generalojo a wyſchoźy ſaſtojniźy ſu tu namakali wućźeſ, blizko domiſny, ſo bychu hnydom tam byli, hdyž ſo tam ſtanje pſchewrót. Na japanſkim najatym kraju ſu wěćźi pſched pſchećźiwjachu. Ssu to ſwjetſcha bohaćźokoo — miliſonarojo. Japanojo jim ſpoźćeja wućźeſ, dokelž je Khina kraj pſchekwapjenjow. Cźi, kiž dźenja ſo dyrbja ſthowaćź, móża jutſije bycź mózni knjeża. Dani ſo, hdyž jich dobywaſch ſa to.

Najbóle wſchak ſo dani juźnomandźurſka żeleſniza.

Schto wſchitko je njeſtkuſcha: wuhłowe jamy a pſchiſtaw, nadróżne żeleſniźy a płunarńe, ſtkadniſchcźa a ſydliſchcźa, ſhorowniźy a ſchule. Parniki jej ſłuſcheja, wſchě dobre hotele jej ſłuſcheja, milina jej ſłuſcha a auta. Juźnomandźurſka żeleſniza je knjeźićźelka w Dalnym. Wot prěnjeho léta ſałoženja ſem ſo dani a jeje dobytk ſ kóždym létom ſałoſtnje roſcźe.

Ma jenoż jenu ſłabu ſtrońku: njedowěru Khinjanow. A ta ſej żada ſpochi diplomatiſke ſakroczenja.

A hdyž to niczo njepomha, potom wojeńſke kroczele.

pschewotajene, kotrež bě žobu najpschihódnische wumĕnjenja poskitził. Tole dźĕło że nimale dokónczene. Nĕtko wumjedźe so betonowe dźĕło, kotrež je twarska firma Köhler w Freiberku pschewsała. Sa hymiši czaj žo mała pschestawka sałaunje, so by žo potom w jańnim naléczu twar stóncził a žwojemu samĕrej pschepedał. Nowa wĕża dyrbi bycź nimale 28 metrow wyšoka a placźišna na nĕdźe 40 hr. wobliczena. Rumnosćz deleka je sa wjeznu žykawu wobliczena, dale horjeka je rumnosćz sa czĕrjazu mós atd. a na wjeśich pschiprawi žo mała sahrodka jako wuhlad sa blišchu a dalschu wokolnosćz. Wĕża je rjenje pschi bratrowskim pohrjebnischczu postajena.

K tutomu dźĕku pschisamknu žo hischcze druhe dźĕla jako twar studnje, wodoweje khĕže a 800 metrow nowscho wodowoda, kotryž dźĕła twarschi mischtr Wolf-Malowjelkowschi wukonja. Instalazische dźĕła wumjedźe firma Albrecht z Budyschina. K wodowodej žo wukhowaju roły w najnowschim technischtim wumjedźenju nalĕpscheje maczĭny.

So by žo zyle pschedewsacze lĕpje sadaniło, žo se žušodnym Khelnom dla žobuwobdźĕlenja jedna, dokelž tuta wješ stajnje na njedostatk wody czerpi. Nadźijomnje smĕja jednanja dobry wuspĕch.

Tuta ikkadnosćz je wjele ludźom bjes dźĕka na krótschi abo dlejschi czaj dobru sańkužbu a nĕschto wołóženja w dźenżnischej hospodarskej nuzy pschinjesła.

Lĕsarstwo so wjacy njewupłaći

Do Němskeje dowožuje žo też pschewjele wukrajneho drjewa. S tym domowne lĕsarstwo njesmĕrnje schkoduje. So tomu tak je, dyrbi też město Budyschin z žiwotnym lĕsarstwom nałonież. Njedawno žedi zastupjerjo města Budyschina mĕsćanzaschi lĕs pschi Čornobohy wobhladachu. Tam žo jim wot zarjadnistwa hajnikownje rozesłała, we kajkej mĕrje žu dokhody lĕsarstwa pożłodnje léta spodowake. Léta 1925 wunjesechu lĕsy města Budyschin hischcze 55 000 hriwnow. W leśehowazych létach pak tute dokhody spadowachu. Léta 1926 wuczinjachu jenož hischcze 41 700 hr., 1927 jenož hischcze 40 500 hr., 1928 hamo jenož 31 000 hr. a 1929 pak 33 800 hr. Dźenżnischi dźeń pak dozpła žadyn wunoschk wjazy njeje, to rĕka, dokhody a wudawki žo runaju.

Z Kamjenskeho wokrjesneho wubjerka

Kamjenski wokrjesny wubjerk wotnjé žrjedu 14. oktobra žiwoje 9. lĕtuche pożedźenja.

Mjes žodźelenjemi wosjewi knjes hamitski hejtman dr. ſ Zobel, so je „Kamjensko-Khróścanska póstowa cżara“ też w auguscze a septembru pschisłużowała, w auguscze 614,50 hr. a w septembru 880,60 hr. Dale je po žodźelenju Kamjenskeho póstowego hamta wobthad na tutej cżarje žo wobmjesowacź dyrbjał. Też Kamjensko-Kinzbórsko Drježdźanska autowa cżara je w auguscze ſ njedostatkom dźĕsała.

Wo hymiskej pomozy je wotmyślene, ju lĕtża runje tak pschewjesecź kaž loni.

Ludźo bjes dźĕka a pomożesły podpjerani žu žo we septembrje pschisporili, krisowi podpjerani pak žnadnje wotebĕrachu.

Dale rozprawischcze knjes hamitski hejtman dr. ſ Zobel wo finanzach wokrjesneho wjsała. Njedźiwajcy wschecho lutowanja smĕje wokrješ w tutym hospodarskim lĕcznajschĕrje na 300 000 hr. njedostatka. K swĕscżenju rĕdkow budźe drje nuzno, sbĕracź pschinoschi k wobydlejskemu dawkej.

Wokrjesny wubjerk wuprají žo pschecżiwo sbĕhnjenju Budyskeho wokrjesneho hejtmanstwa. Dale wsa wubjerk k wobžnju, so žo wopyt młodźinownje w Martinej Hwĕdże posbĕha.

Pschinoschki k wobydlejskemu dawkej smĕdźa sbĕracź: Němske Pasliły, Kukow, Lejn, Mikecźicy, Worklecy, Kschidol a Čornow.

Sadarska wustajeńca w Biskopicach

Njedźelu dop. w 11 hodź. wotewri žo w pschitomnosći sastupjerjow wyschnosće wulka sadarska wustajeńca we wobĕmaj salonaj hołcżenza „Sokoła“. Pożledna sadarska wustajeńca w Biskopicach bĕsche psched 20 létami. Nĕcżišcha wustajeńca je žodom ſ najnowscha Němskeho tydźenja w Biskopicach. Wušajeńca dyrbi wopytowarjow napominacź, k wuziwanju tutkrajneho žadu. To wuprají a pschejesche też knjes hamitski hejtman dr. Sievert we žwojej narĕcźi. Po nim porĕcża Biskopczanski mĕsćanoscha. K temu pschisamknu žo khód po sajimawej wustajeńcy. Wušajeńca pschitwarjowi jara dobry wopyt.

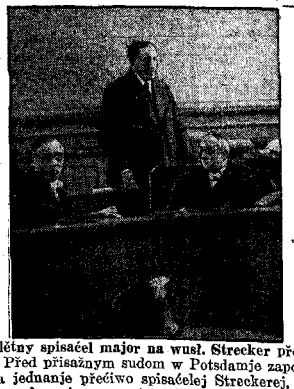

70lĕtny spisaćel major na wusl. Streecker pred sudom. Pred přisažnym sudom w Potsdamje započa so wčera jednanje pśeśiwo spisaćelej Streckerej, kiž e so wuznal, zo je we swojej villi woheń założił a zawĕsćeńsko jebanstwo spytal.

Kelko je jich skóncował?

Sakhadźaza hromada ludźi wobležuje w tukhwilu pólzajśe jostwo we Virginia, hdźež žedźi mordaŕ Cornelius Pierson, kotryž je žo hacź dotal žydom mordaŕstwow wusnał, hižo nĕkotre dny jaty. Wón bĕsche wjedł zyle pokojne žiwjenje je žonu a žwakolwiku w malej vili psched nĕstom, nichtó njeby wo nim nicżo jeho wocżakował. Prjedy bě był ſ inženĕrom a potom je žo wrócżo sćahnył. Kak mohło wobydlerstwo na to pschińcź, so ma žurowsku slótnika psched žobu? S pomozu derje spśitanych nawjeśichkow pschiwabi žwoje wopory, wudawaju, so chce žo jenicź. Sćo samolwinje žony wobrĕcża wón, ſ nim do podsejnśeho runta pschińcź, kotryž bě žebi dał pschipraviccź pod garažu. Tam je wón potom žwoje wopory sfónzewał. W derje zarjadowanej kartotezy namakachu zyle wjele listowe nanjeży sa wschelake khodźenki znajomstwa. Po nĕcżim doby žebi wón dowĕru woporow, na cżož žo ſ nimi setkacź frĕcża, a to w žwojim domje, kotryž pak potom sažo njewopuschcźichu. Stójtnik wudawa, so je mordaŕstwa tohodla zkucźił, so by ſ pjenjesam pschijschoł, kotrež žiwoja žona sa jeje pschecżinjerske žiwjenje pschezo sažo trjebasche. Hacź dotal namakachu zbytki žydom cżełow, tola praja žuźodźa, so ma sawĕsće wjele wjacy cżłowjeśich žiwjenjow na zwĕdomju, dokelž žu wobkedźbowacź mohli, so je jeho pomĕrnje wjele žońskich wopytowało.

nk.

Wusudźenja

Pschisažny žud w Budyschinje.

Tkalz Ewald Marczin Hempel se Žitawy bĕsche w žwojim cżasu žwoju, nĕtko wot njeho dźĕlenu žiwu mandźelsku Hanžu Hilžu Hemplowu se Spitzkunnersdorfa w lĕcze 1924, hdźež bĕsche jeju wobšłoh zničił, nuzował, so by wopaki pschisahała. Po 7 létach je to nĕtko poliźiji wojsewił. Sud Hemplowu wuwinowa, dokelž bĕsche pod jeho hrožejom, so ju zarazy, wopaki pschisahała. Hempel dosta 1ĕto khłostanje.

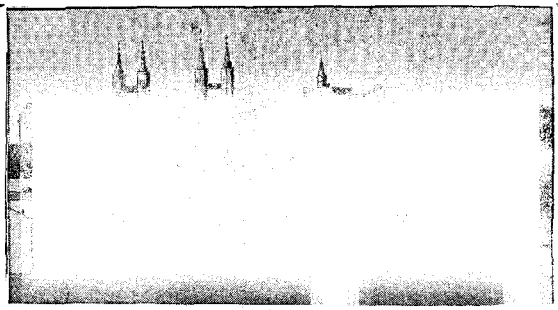

K cyrkwinsk[illegible] w Španiskej. Na wobrazu so nam předstaja jedyn ze sławnych jesuitskich kłóstrow Charmartin de la Rosa, kiž nětko do statneho wobsedźeństwa přeńdże. Cyrkwinske zakonjedawarstwo španiskeje nacionalneje zhromadźizny [illegible] stupiło, žada, zo bychu wšitke cyrkwine kubła do statneho wobstwa přešle. Mjez wuswojenymi klóstrami je wjele architektoniskich mištrskich dźĕlow.

Hospodarski rozhlad

Wutoru 20. oktobra 1931:

Wĕrawšo urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 dźesk złotych	47,10
1 jendźelski punt	20,43	100 dźeskosł krónow	12,44
100 šwajc. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

Pjenjezne wiki nam wczera wjele nowsho njepschinjesĕchu.

Na **produktowych wikach** bĕchu placźiny leźłabjene se wuwlaczom jeczmjenja. Tutón na Barlinskich wikach pornjo žobocże wo 5 pjenjezkow poskupi. Pschenica, rožka a wowoš na Barlinskich wikach 5 pj. po zentnarju pschisahadźichu. Na Drježdźanskich wikach bě jeničźay pschenica pornjo pjatkej wo 5 pj. tuńscha. — Zentnar placźesche we Barlinje:

	wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšenica	10.60—10.75	10.70—10.85
Rožka	9.30— 9.40	9.20— 9.30
Nalĕtni ječmjeń	8.00— 8.75	7.85— 8.65
Nazymski „	7.60— 8.00	7.55— 7.90
Wows	6.95— 7.35	7.05— 7.45

w termijowym wikowanju

Pšenica, okt.	11.30	11.47½—11.52½
„ dec.	11.50—11.47½	11.75
Rožka, okt.	9.80	9.80
„ dec.	9.82½— 9.81¼	—
Wows, okt.	—	7.65— 7.62½
„ dec.	7.62½— 7.65	7.85

w Drježdźanach:

	wčera	tydźenja
Pšenica nowa	10.80—11.00	11.00—11.25
Rožka nowa	10.05—10.30	10.15—10.40
Ječmjeń nalĕtni	8.75— 9.50	8.75— 9.50
Ječmjeń nazymski	8.25— 8.50	8.25— 8.50
Wows	7.60— 8.00	7.60— 8.00

Drježdźańska burza (19. X.)

Pšenica, 75 kg	216—221	běrnjace kružki	14.20—14,50
rožka, 74 kg	201-206	pšeńc. wotruby	9,60 10,00
nalĕtni ječmjeń	175-199	rżane wotruby	10,30 11,30
nazymsk ječmjeń	165-170	pšeńcna muka	45,00 47,00
wows	152-160	rżana muka	33,00-34,00
šefwjeny dźećel	—	woka	—
raps	—	pjeluski	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	5.80 6,00	cokrowe truh.	—

Wiki rĕznsho stotu wczera w Drježdźanach.

Howjadow a žwini bĕchu wjazy hacź na dosć pschiwjesli. Jara schpatnje žo žwinje pschedawachu, placźiny jara cźuźliwje kleśnychu. Cźelata mĕjachu lažo hubjene wiki. Pornjo ichtwórtkej bĕchu placźiny nižše, pornjo sandźenej póndźeli pak trochu wyschiche. Sworpródka rĕsnižu žo sa tucźnymi bykami rožkladowachu, tola na naposlédk wo nje mało rožahu. Powschitkownje rjane tucźne howjada lĕdma tydźeńsche placźiny dźeržachu, brĕnje a schpatne howjadła bĕchu tuńsche. Nĕschto stotu sažo wyšche wosta.

Na stótne wiki wczera w Biskopicach

bĕchu pschihnali 120 **krunwow**, 50 **prózdnikow**, 25 **běhatow**, 100 **prošatow**. Sa **krunwy** hebi dźeržachu 320 hacź 450 **hriwnow**, **prózdniki** 80—120 hr., **běhaki** 40—70 hr., **prošata** 8—14 **hriwnow**.

Sońdnišće powĕsće.

Pschešadźowanja:

žrjedu 21. oktobra 1931:

we Slakowje w hołcżenzu dop. ½11 hodź.: njedźelski wós, kury, huńy,

w Mucźawje w hołcżenzu dop. w 9 hodź.: wišanske a mucźawow. blido,

we Wulkich Sdźarach w Streuble hołcżenzu dop. w 10 hodź.: motorske koło, josa, stołaj, wschelake meble,

w Radlowje pola Kulowa, kupay jeńdu je pschip. w 1 hodź. na gmejnskim hamcze: ósa, 9 proŋatow,

we Wojerezach w hołcżenzu „K hwĕdźe“ dop. w 11 hodź.: wschelake meble, wobrazy, kachle, klawĕr, radio, gramofon, auto.

schtwórtk 10. oktobra 1931:

w Budyschinje na žudnischtwje dop. w 10 hodź.: wschelake meble, maschiny, žudźone sroje, 3 mĕchki pjerja, rjadźace žaki, podpažy, mjetelzy, barbicze, gramofony a dźĕćź. žanki, 150 kohow, 1400 zigarow, schijaze maschiny, cźažniki, matrazy, klawĕry, pjenjezny kamor a koło, wiž. stroje, cźažniki, gramofony, wschelake muž. a žonj. kóschle a spódne thołowy, radia, wolmjana a bawmjenjane twory, 10 bleschkow rožkowego zigary,

se žwobodnje ruki: wschelake wolmjane twory.

*

Kněža w Budyschinje na Mužakowskej dróhi 17, žlušchaza pschekupzej Samuelej Nuśenbaumej. Hódna je 23 230 hr., wopalna pokładna 35 050 hr. Pschešadźowanje budźe schtwórtk 10. 12. 31 dop. ½10 hodź. we Budyschinje na žudnischtwje.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wolijowe symjo so mali abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	19. 10.	17. 10.		19. 10.	17. 10.
Pšenica	212-215	213-216	hanv	—	—
rožka	186-188	187-189	woka	—	—
nal. ječmjeń	163-173	159-173	mačdre łupiny	—	—
naz. ječmjeń	152-160	151-158	žołte łupiny	—	—
wows	139 147	140-148	serdaella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuk	—	—
pšeńc. muka	27,7-32,	7 2-32,5	lany wósuk	13,2-13,4	13,2-13,4
rżana muka	26,2-28 7	6 2-28,7	poen. melasa	—	—
pš. wotruby	9,90-10,1	9,90 10,1	hórnj. kruški	—	—
rżane „	9,10-9,50	9,10-9,50	syno, 50 kg	1,81-2,30	1,80-2,30
raps	—	—	rżana sloma	0,65-0,90	0,70-0,90
hróch Viktor.	20,0-27,0	20,0 27,	pšeńč. „	0,45-0,60	0,50- ,65
lane symjo	—	—	wowsna „	0,60-0,70	0,60-0,70
pjeluski	—	—	hrócna „	0,60-0,70	60,-0 70

Płaćizny różneho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

19. oktobra

231 wol., 425 byk., 431 kruw., 96 jałojc., 780 ćelat, 856 wowc., 4165 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 37—41, 2. 31—55, 3. 26—28, 4. 23—25;

byki: 1. 33—37, 2. 28—32, 3. 25—27;

kruwy: 1. 31—35, 2. 26—30, 3. 20—23, 4. 15—19;

jałojcy: 1. 34—37, 2. 28—33;

ćelata: 1. —; 2. 52—57, 3. 46—50, 4. 40—45;

wowcy: 1. 40—45, 2. 34—38, 3. 29—32, 25—28;

swinje: (přez 300 pt.) 50—52, 2. (240—300) 46—48, 3. (200—240) 43—45, 4. (160—200) 40—42, 5. 36 hač 38; rancy: 38—43.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a dźěl Smoleriec knihičišćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej Živjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čełmeno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas živjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 246 — **Budyšin — Srjedu, 21. oktobra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Zniženje němskich reparacijow na 210 milijonow?

S lódže „Ile de France", z kotrejž francowski ministerski předsydźa Laval do Ameriki puješe, je so Pariskim nowinam sdźěliło, so chcedźa. Sjednoćene staty połnoćneje Ameriki po minjenju žiwobudneho léta němske reparacije na 50 milijonow dollarow znižeć. Sjednoćene staty žu dołho njewolnje, na francowske žadanja so bjesstrachom dźiwać. Přećiwo tajkemu rozsuđanju pak so w Ameriki w parlamenze žiwe přećiwjenje pokazuje.

Dźeł amerikanskeje zjawnosće po zdaću žada, so by so Němskej cyłk njeplaćenja reparacijow podźělił.

Druhim statam pak so njeby zmóžno wotplaćenje wójnskeho dołha spuščeć, ale wón by so dyrbjał po jich płaćenjakmanosći wuměrić. Přichi tym žeby wóje na Francowsku myslił, kotrejž je w posledniom cyłku wjele słotu z Ameriki wotwjeć dała. Druhe skupiny, a to derje wobhonić zastupniźy bankow, za to wustupuja, so by Němska reparacije, wjelo we rozumnych mjezach, dale płaćiła. Tohodla žmě so z tym lićeć, so parlament do znjezbja němskich reparacijow zwoli, přichi cźinjo so wo tym wóźt, so bychu so lětne reparacije na 50 milijonow dollarow (200 milijonow hriwnow) znižile.

Schtož hospodarišku krisu a internacionalne wobstejnosće njemóc nastupa, hdyž wuńdu, so Sjednoćene staty hromadźe z Francowskej kwjatocźinje wotjewja, so staru valuta njeznjesćeja.

Protesty w němskej ludowej stronje

Stronine wjedniśtwo, frakcija a wokrejzni wjedniźy němskeje ludoweje strony w Badenskej žu pónđelu wobsamknjenje přichileli **přećerjiwo stejićerjan němskoeznjeskeje frakcije němskeje ludoweje strony** přichi wothłosowanju wo namjetach na wuprajenje njedowěrnje přećerjiwo Brüningowemu kabinettej. We wobsamknjenju so praji, so stronine wjedniśtwo, frakcija a wokrejzni wjedniźy ludoweje strony w Badenskej wuprajenju njedowěrnjenja přećerjiwo Brüningowemu kabinettej **njepřichiłkuja.**

Socialdemokratija přećiwo wulkopensionaram

Wulki dźeł luda ma skročenje pensijow a mzdy, kotrejž je němske knježerstwo w posledniom nuzowym wukazu přichwjedło, za njedobahaje. Sozialdemokratiska němskoeznjeska frakcija je namjetowała, so bychu so pensije po wjetšej měrje skročźile a to: 1. wjetše pensije bychu so dyrbjale na 12 000 hriwnow znižić a 2. wo połozju wšěch druhich dochodowu dyrbjała so pensija dale skročźić. S tym bychu so dwójni sałtnjerja mjes wulkopensionaram na cźežiwe wašnje přichinnyli.

Lěpšinske cła do mocy stupja

Němske knježerstwo je žebi wotmyslilo, wotwonjace skročenje z Madźarskej a Rumunskej po možnosći borzy, tež bjes potwjerdźenja se strony němskeho sejma, do płacźiwosće stajiło.

Skročeni stej po nowym hyšenje nastajenej. Němski sejm je Madźarskej a Rumunskej lěpšinske cła za wjelo hromadu žita přichiwolił, mjes tym so němske twory jenoj lěpšinske prawa w Rumunskej a Madźarskej wuži-woju. Tymajše skročenjonaj je so přichi jednanju Swjasa Ludow w Genfu přichilołowałe. Němske knježerstwo je so tohodla pola wšěch so sajimowazych statow naprašeło, hač maju na skročenjonaj, kotrejž wschadź so skročenjam najwjetšich lěpšinow přichiwjetcy, něchto wumitajicź. Wjetšina wobdźelenych statow njeje so přichiwiła tomu, so by so nowy hyšenj wikowanskich skročenjow [illegible] wobsahe dołeńdź druhe zito podawaze staty z tym [illegible] njemske wjesnikowstwo, so Rumunska a Madź[illegible] lěpšinskimi złami jenoj tajke zitne druźiny sahuja, [illegible] hač normalny dowoz do Němskeje njeje přichezahym. [illegible] Madźarskeje so tuž lěpšinske zło za pšenicu, [illegible] rumunskeje wo lěpšinske zła za rožk, [illegible] pšenicu.

[illegible] hač dotal jenoj Argentinska cźinila, kotrejž [illegible] zital japowdźita, přichewjenjom princ pej [illegible] přichinow přichiłożowacź. Licźa z tym, [illegible] njeje nowemu hyšenju njepřichiłożowo[illegible]le, [illegible] njema njebudźe protestowacź.

Němski protest přećiwo powjetšenju italskich dowoznych cłow

Kaž je znate, je italske knježerstwo 28. septembra wjele domowne zła wo 15 procentow powjetšiło. S tym dyrbi so njedostatk w statnym hospodarskim planje wurunacź. S powjetšenjom italskich złow je pak so wikowanje dwuch krajow z Italskej cźežko potrjechiło. Mjes tutymi statami je so wón na prěnim městnje Němska. Tohodla je němske knježerstwo němskemu pósłanzej w Romje porucźiło, so by z protestom přećerjiwo powjetšenemu zła polu italskeho knježerstwa zakrocźił. S tym dyrbi so dozpjeć, so bychu so twory, kotrejž su so přched wolerjenjom wjesćich złow kupile, z nimi njepotrjechile.

Třeći morwy w Braunschweigu

Němski imtskowny minister Groener je pódla braunschweigskeho knježerstwa hišće tež garnisonskemu starscheńu němskokłatneje wobwody wyšokej Geyerej porucźił, so by wo nałožnjosćach w Braunschweigu přichi składnosći sjězda nazionalnych sozialistow zosprawnił podak. Tuton njeje sam přichi nałožnjosćach přichitomny był, a je jenoj wo tym wjedł powědźicź, schtož je wot policije słyšał. Po tym je so z jeneje strony, tola niz je strony nazionalnych sozialistow, dróhowy plesć wutworjał. Na to su nazionalni sozialistojo naddźěli na chłeje cźinili a přichi tym wekowe schłdźicy wosbili. Najbóle kritiki je po měnjenju policije cźasz mjes 5 a 6 hodźinami był. Policija je pak přeco z knjesom wostała a njeje trjebała bróńe trjebacź.

Po druhej wótrawje su pónđelu nazionalni sozialistojo z Hagena, kotrejž so z automobilom přeco městno Braunschweig wjesechu, stełeli. Přichi tym su mlodu hołzu přeches nohu stełili. Policija je winika zwěsćiła. Tež w Gifhornu **Wolfenbüttelu** je pónđelu poldźe wjeczor k nałožnjosćam dochło. Tu je policija do kommunistow stełała.

Swołanja we Wolfenbüttelu su žebi kjinjerny wopor žadałe. Njesnaći winiźy su jeneho niewobdźěleneho dźěłacerja zakłoli. S tym je so liczba přichi Braunschweigskich njemerach morjenych na tři powjetšiła.

Nadpad na nacionalnu socialistisku korčmu

Pónđelu wjeczor wokoło ¼11 hodźin su w połnoźnym Barlinje w Schillingskej dróhy do jenoje nazionalnosocialistiskeje korčmy stełeli. 23 létneho nazionalneho socialista Emila Domaschku su přeches wuku a hwizdel stełili a tak cźežko zranili, so je so dyrbjał chorowni přeměstowacź. Dweju posłačnjeju kommunistiskeju winikow, kotrajž spytałschtaj pó cźinje cźerwjeć, możesche policajska patrouilla zajeć, kotrejž přichpadnje nimo přichiłže. Pola zajateju su [illegible]

Skročenje mzdy w hórnistwje

W porheinskim brunizowym hórnistwje su so po dobrowólnym dojednanju mjedy mnjišich dźěłacerjow wot 18. žiwjenjowego léta wo 5 pjenjezkow po hodźinje znižile. Druhe žadźby so wo 5 procentow znižu. Tale wuprawa hacź do konca februara 1932 płacźi.

Runje kaž we westfalskim a hornjoschlezjskim hórnistwje je so tež za Waldenburgske a Neuroddske hórnistwo rozsuđowy wuńdu wuprajił, po kotrymž so mjeda wo 7 procentow skročźi. Dźěłodawarje běchu žadali, so by so mjeda wo 12 hacź 13 procentow skročźiła.

Lohkomysłne nałoženje bakteriow

W Lübeku so přichcze njeje prozeń přichcziwo lěkarjam a wothladarkam dla nałoženja Calmettowych bakteriowych přche tuberkulozu pola cźełchowych dźěci skónčił. Kaž je znate, je dla wopraznjeneho nałoženja tutoho šćěpa w Lübeckej zhorowni 75 dźěci wumrěło. Přichi dotalnych přchezhłychcznjach je so mukowało, so žu so Calmettowe bakterije na hinašchi zwrobje dale płahowale, haž je Calmette přchedpisał. Bakterije so tež njejźu w jałatych bleschkach zhowale. Sćotny Lübeckeje zhorownje so winuja, so žu z Calmettowymi bakterijemi na njesamowitele waschnje wobkhadźale. Sćahnjowobstorżbnizy žebi zadajn, so by so laboratorinm w zhorowni do drobna přchehladał. Praja, so wudawanje lěkarja dr. Deyki, so su wobsćejnjosće w laboratorinju přichikadne byle, wernosći njewotpowěda, a so žu so z přchezhłychcznjom hotry Hany Schitzej wrócźile. Dr. Deyke so do Calmetty jenoj tohodla hońo, so by swojm lohkomysłnym bakteriologiju techniku přichiłyl.

Benešowe europiske plany

W jwonkownym wobjerku cźěskoslowakskeho sejma je jwonkowny minister **dr. Beneš wo konflikt dla zlowonje unije** rjekł, so ma Europa nětkole druhe starosće. Hłowna wěc je, so so pomery Cźěskoslowakskeje k Němskej a Awstriskej njejsu znjeseje. Porjadni k Barlinej dale sprawne a přchecźelne wostanu.

S konflikta dla zlowonje unije dyrbi so wucźba bracź, so tole praschenje njeje praschenje Němskeje, Awstriskeje abo Cźěskoslowakskeje, ale zyloeuropiske praschenje. We sjednoćeuropiskich nałožnjosćach so bjes dojednanja tjich wulkonozow Němskeje, Francowskeje a Italskeje njehodźi na krajny cźaz niczo konstruktiwneho a positiwneho stworicź. Přchisłuchowni, so so w sjednoćej Europie tež bjes Cźěskoslowakskeje njehodźi niczo positiwneho zawobcźeć. To płacźi wo praschenjach sjednoćeuropiskeje politiki, wo Habsburgskim praschenju a wo praschenjach sjednoćeuropiskeje reorganizacije.

Naš zajimnje, so **so tež Awstriskej a Madźarskej derje wjedźe.** Tohodla dyrbimy plan a programm měcź, a njeje-dnemy so z niczim dacź přchestajicź.

Bjotbronjaca konferenca budźe najwažnjischi přchedmjet powołnjeje politiki. W formje wotbronjaceho praschenja tam praschenja nastanu, kotrejž budźa so njepospěšnje na **politiske a wschohospodarske praschenja połwołnjeho cźasa poćahować.** To znadź budźe konferenca, kotraž wo wotbronjaceje europiskeje a žiwotnoweje politiki rozsuđi.

Snadnjejschi wuspěch dóšła by so dospić, hdy bychu so **Sjednoćene staty połnozneje Ameriki, Francowska a Francowska jako hospodarsiy a finanznje najsylnische staty dojednałe a tiwerdy programm zhromadneje hospodarskeje a finanzneje politiki sa bliži cźas wudźełałe.** Wone bychu normalne wosnicje žiwota za Europu w bližschich měsačach sawěrschźile a wjetschinje europiskich statow měrne politiki a socialnu bjesstrachu dale. Bychu tež wotbronjenskej konferenzy smóžnile, wo wschich tychle praschenjach znjerom jednacź.

To by dale wulka krocźel **Sjednoćenych statow k wažschemu hromadźedźełanju Europy,** kotremuž, kaž Genfske jednanja wo chinsko-japanskim konflikcu pokazuja, so Ameriska njebudźe w přchichodze móz wuwinyć.

Štyrcećihodźinski dźěławy tydźeń w Cźeskosłowakskej

Cźěskoslowakske knježerstwo je parlamentej sakonjowy nacźisk k wobaranju přchecźiwo bjesdźełosći přchedpołożiło. Po nacźisku by so dyrbjał pjezdnjowny dźěławy dźeń bjes skročenja mjedy zajmjeć. Na městno dotalneho wósomaschtyrcźihodźinskeho dźěławeho tydźenja schtyrcźihodźinski dźěławy tydźeń stupi. Tež w dźěłarnjach, we kotrychž so dale schćeja dnjowe dźěła, njejsmě dźěławy tydźeń wjazy dyši schtyrcźi hodźin wuczinjeć.

Kommunistojo a nacionalni socialistojo

Cźěrjoba kommunistow je pónđelu wjeczor w Braunschweigu po někotrych wahkbodnych dróhach smtskownego města duzy schkleńcy wukładowych wobnow někotrych klamow rozbiła. Blisko hamtskeje sydlnistwa žu do automobila, w kotrymž nazionalni socialistojo jědźachu, z kamjenjemi mjetali. Nazionalni socialistojo na to do nadpadnikow wjazy krócź tšelichu. S jenej kulku so jena dźěłacerka skrani. Policija je někotre wobwody jasała.

Nazionalni socialistojo su pjerja bróńowe wopismna přchi sebi měli.

Bjezdźełosć w Francowskej

Francowski dźełowy minister Landry je w shromadźinje internacionalneho towarstwa za socialny pokrok wo bjesdźełosći w Francowskej rěcźał. Po nim je so hospodarska krisa tež na nětkotre industrije w Francowskej rozschérila. Dyrbjeli Francowska pornjo druhim krajom we přchichodnich wobstejnosćach dyla, njeje so wěrić, so by so bjesdźełosć w Francowskej njezarjawa. Wobhonjenje je podało, so je so w fabrikach a wobchodnych přchedewzjaćach, w kotrychž wjazy dyši 100 dźěłacerjow dźěło, wot jenoho léta liczba dźěłacerjow wo 9 procentow znjesełschi-la. Liczby dźěłonjeńcerjow nje njeje ministerej njerowna, je pak prajił, so je wona wjetscha, haž statistiki praja. Skročenje dźěła pak je wjazy dyši 35 procentow dźěłacerjow porjechilo.

Starosće wo zeživjenju Ruskeje

Podawanje tyšěnowcžo žita z nowych ruskich žnjiwow na statne sfěrańe daloko sady płanow wróčo wotstawa a porjadne sastaranje mjeńow a industrijowych syrjedźišćow wohrožuje. Centralnym sarjadowanjam sfromadnych (kollektiwnych) kubłow a traktorskich stazijow je so kruce poručiło, so dyrbja so sfromadne hospodarstwa najmjenje pěćesybut statej wotedawaju. Tole stanje wot so so rejonizaje hospodarjenje je k nětcžišćim wobsedźenjam dowjedźe.

Sfromadne hospodarstwa na syrotajze wašnje žito njepodawaja, dokelž žěbi w nich žito sa „samsne sežiwjenje a pizowanje stota a žiwom wobkhowaju a jenož wostawaju pěćesybut statej wotedawaju. Tole stanje wot so so rejonizaje hospodarjenje je k nětcžišćim wobsedźenjam dowjedźe.

Žadanja Japanskeje w Chinje

Japanska je swołowała, zwjesć wójsko z Mandžurskeje wotwołać, jeli so China pjeć zadanjow dopjelni, kotrež je japanski zastupnik w Genfu franzowskemu sfonkowneme ministrej Briandej, wodźerjej sekretariata Swjazka Ludow w Genfu, sirej Ericei Drummondej a amerikanskemu sfonkownemu ministrej we Washingtonje, Stimsonej, dožěli. Tele dypki su sledowace:

1. Japanska a China dyrbitej zlubjeć, so so njenadpadujetej a so žeby wsajomnje za žiwoje krajne wobsedźenstwo rukowjetej.
2. Wšitke formy antijapanskeho hibanja, tež bojkott, maju so na pisćezo sastajicź.
3. Sa bjezstrach japanskeho žiwjenja a wobsedźenstwa dyrbi so rukowacź
4. S japanskimi pjenjezami natwarjena želesniza dyrbi so jasnje zličź, a wobstejace dojednanja za želesniz w Mandžurskej maju so pschipósnacź.
5. Wobstejace sećenjowe prawa hromadźe z prascheniom japanskeho wotnajateho kraja w Mandžurskej dyrbja so pschipósnacź.

Japanskich w Šanghaju hišće bojkottuja

Schanghaiski dopisować „Petit Parisiena" powě, so japanski łohki fischizak „Fakumo" 23. oktobra z wutrobnosćiwymi wojakami do Schanghaia wujědze, dokelž tam Japanzam njepschećelske demonstrazije pschiběraju. Njedźelu je 7000 Chinesow, kotrychž běchu agitatorojo a studentojo naschćiwjowali, japanske pschedawarnje nadpadli. Schćesć samopaschnikow, kotrychž běchu naschtykarjow sajeli, je pónděłu chinesiski sud internazionalneho žydlischćowego pałata wotšudźił. Sud je tśoch jako makolětnych

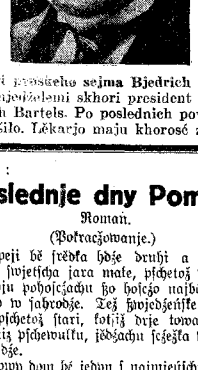

President pruskeho **sejma Bjedrich Bartels.** Před někotrymi njedźelemi skhori president pruskeho sejma Bjedrich Bartels. Po poslednich powěsćach je so z nim zhórsiło. Lěkarjo maju khorosć za strašnu.

wotwinował a tśoch druhich k pjenjezownu khłostanju po 3 dollarach sajedźił. Japanzy su pschećiwo tomule šnadnemu khłostanju a stronitosći šnadnikow protestowali; pschetož tajki wušud k dalschim nazhonjenjam wabi. Japanski generalny konsul je so pschećiwo wušudej hórschił a žo dla njesafórowanja policije wobsćežował a hrosył, so **pschichodny trój wojakow na brjoh wušadźi.** Dopisować „Petit Parisiena" powě, so Japanzy w městach šnutska Chiny njewodźa, i wotkel bychu so mohli dla bojkotla se žiwnosći sastaracź.

Japanski pósłanc pola Stimsona

Japanski pósłanc Debuczi we Washingtonje je amerikanskeho ministra swonkownych nałeżnosćow Stimsona wopytał a jemu rjekł, so Japanska swoje pschećiwjenje pschećiwo wobdźelenju Sjednoćenych statow pschi jednanju Rady Swjazka Ludow wróća. Pschi tom pak je na to pokasał, so Japanska kaž pryedy tež nětkole wašnju njepschihłosuje, kotrejž je Rada Swjazka Ludow pschi prescheniu amerikanskeho sastupnika nałožiła. Tale nałeżnosć ma pak so mjes Japanskej a Swjazkom Ludow wujasnicź.

Ze Serbow

W Budyšchinje, 21. oktobra 1931.

— **Wo wiedrje.** Wjeźera wjeczor w 7 hodź. barometer 738, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +13. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 740, hygrometer +7, thermometer w nozy 0. Wjedro so lehy pscheměni. **W polnozy nimo so hiboza nižina** bź so njenadźijmy sesyłnika. Jeje wuběrk pschećerjahny wjeźera wjeczor też nalche strony a pschinjese nam šnadny dešchčik. Nad polokšichej, rańschej a wjeczornej Europu wutpschestrjewaja so wobšcherne wyschiny. Wone swiwaja i wušchinu, žahajo hač do polnóžneho lodowseho morja. Tuž wot tam hynmje powětry bjes jadźowka k nam duja a tudźa nasch powětr. — Hdyž tute rynczki pišany, žněh pschećeluje. Tuž pak je jasno po Budyschinskej kermuschi. Naschich lubych pschećelow na wšy njemóžemy nětko na naschu kermuschu pschepročyć, schtož je nam, so wě, jara žel. — Jutsje schtwórtk skhadza žłóžčko 6,33 hodź. hodź. a khowa so 4,56 hodź. Měsačk skhadza poł. 3,47 hodź. a khowa so w połnozy 1,42 hodź.

Měšćenju su po kermuši

Tři dny do prěnjeho šnjeha kóžde lěto swoju kermuchu šwjećeja. Tuž so jim šnjatuje nacžehnje, so ju pschepaču. Tak też lětša kota lisny wschitkich, kotrjež so na měšćeńsku kermuschu wjeselachu. Dźensa rano hajesche so tu wjesele prěni šnjeh a ludźi pschekwapi. Je wschak poměrnje sahe pschišchol, schtyri njedźele posdźišcho a mjez tym někotre rjane cžopje dny, by nam wělo luišcho było.

Z autobusom na kermušu do Huski, Bukec, Khróšćic a Wjernarjec

Pschichodnu njedźelu 25. t. m. je mjes druhim kermuschaa w Huschćańskej, Bukećańskej, Khróšćańskej a Wjernarjowskej wožadźe.

Do Bukez pojedźe wot Budyschkeho dwórnischcža 14,15 hodź. lětša **k poslednjemu** raz Cžornobožki wós. Wróćo pojedźe z Bukez 18,45 a 24 hodź., z Trjebjenzy 18,50 a 0,10 hodź.

K jěsbje na kermuschu do wjsow **Huschćańskeje wožady** móža so wužiwaj porjadne wozy Budyšk-Wjasoúskeje cžary, kotrymž so pschi potrjebje wós pschida. Nimo teho pojedźe z Wjasoúsy do Budyschina hischcže jenož jedyn wós, kiž wotjědźe we Wjasoúsy pola Krónty 0,30, wot Drjeczańjanšk-Demjanšskeho puca 0,42, z Běłych Nožkiz 0,46 hodź., z Hnaschcez 0,51 hodź. a je pschi Budyschim dwórnischczu 1,10 hodź.

Do **Khróšćanskeje** wožady hodźi so z wosomaj kamjeńskeje cžary 10,22 a 14,10 z Budyschina dojedź. Tutaj wosaj mataj pschišamknjenje do Khróšćiz. S Khróšćiz wot Herbskeje gryschy je móžno wróćo 17,30, 21,30 a 24 hodź.

Tež we **Wjernarjecach** je kermuscha. Najčyschi swjat mjes Budyschinom a Wjernarjecami je na Wjasoúsy, wot Budyšk ko dwórnischcža 8,31 a 13,15, do Wjernarjez 9,29 a 14,18. Wjeczor z Wjernarjez 18,30, 21,22, 0,15; do Budyschina 19,40, 22,20 a 1,10 hodź.

— **Samsne njeschoze** sa so pónděłu dopołdnja we tudomnym tarkim połwerku. Wšelarjej Wóhnje a šawarjerjej Marej, kotrejž w połwerku bydlitaj, dosta so nadawk, pschihotowacź wódne kolo. We lećenym cžasu su kolo njepschikryte, so by so hnicju zadźewało. W šnjuje pak so šawodźeja, so njebudźu šamjersće. Wódne kolo hižo wot někotrych njedźel dołhodnje šwérom šreja. Wóhnja dyrbjesche wot kołowoje tonory šem dźern mjes tutej tonoru a cžerćenjom z dešcami šacžinicź. Maj jemu k temu desći z cžerćenjow podawasche. Pschi šattinjowju dešcow běsche Wóhnje klin do wody padnuł. So by jón jano wótšał, dyrbjesche po wónnim kole dele lězcź. Pschi tym je psches 20 zentnarjow cžežke wódne **koło** so šapoczało wjerzeješ. S tym so też cžerćenjke **koło** trochu šawjerzny. Maj. tež hižeche w cžerćeni pschebywasche a so z hornim cžełom nad cžerćenjke **koło** thileschc, so z ruku cžerćenjcheho koła k drjewjanej ležeńje pschipjerć, ani so by Wóhnja to pytnył. Na tuto cžežke njejeżenje je Maj wumrěł jako jeho do khorowanje wjeselch. Maj na 26 lět w połwerku dźěłasche.

— **Zinzendorfowa a Schaberiowa dróha** w Budyschinje. We wobwodze optwarjerskeho płana „Südost" hóstanje po dźěłenju i wcžerawscheho pohrjebnja měšćańskeje rady swjasowaušća dróha „G" mjes Goethowej a Hindenburgowej dróhu po jałoženju Bratrowskich gmejny Mikławschu Ludwigh hrabi z Zinzendorfa mjeno **Zinzendorfowa dróha** a wot Richard Wagneroweje dróhi k połodnju so wotschekłaja dróha 21 po komponistu Franzu Schubertu mjeno **Schubertowa dróha.**

— **Kapłan Fahsel** rěcži 26. t. m. w Krónje w Budyschinje wo Konnersreuce. Lěta dołho steji Therezja w Konnersreuce w hrjedźišćeju mnohich rozpomnjanow. Thereza w Konnersreuce wot lěta 1922 nimo swoj. komunije njeje žanjeje twjerdeje zyrohy k sebi brała, wot lěta 1927 tež niz wjazu niczo pila. Kapłan Fahsel je tydźenje dołho w Konnersreuce pschebywał a spjera so we swojej rěcži na wotpohlinke wobkedźowanja. Wón sabéra so wosebje z praschenjom, hač so pola Therezy Neumannez jedna wo wěrnu a wopraudźitu mystiku a so rozsudnje k temu pónjawa. „Dokelž móžesche so sałožowacź na wulzy wobkedźbjenome a žiwe wopraudźitoicze, běsche **kóždemu** možno, jemu lohko sežiwowacź," tak rozprawja so i Erfurta, hdźež běsche runne Reichshallen-dźiwadło hač na poslednje město wobsadźene.

— **Kolo kradnyli.** W cžasu wot 17. hač 19. oktobra kradnychu z nowotwara pschi Hansenskej dróze mužace jedne kolo znamki „Fuchs". Kolo mjesesche cžorne kroßna, šwjena a błótoschkitakaj, žołte šwjena i cžornymi šnuročkami, horjeschtojnjene wodźidło i cžonnymaj gummiiowmaj pschimadłomaj a musomaj, nowej pedalej i gumijemi, bjes katarnje, pschi prědnim kole běsche dynamow, Torpedo šamoběh. — Wo wjesowne sdźelenja prošy kriminalne wotdźelenje w Budyschinje.

— **Kradnjene kolo.** 20. oktobra wjeczor w dźewjatej hodźinje šu i jenoho dwora pschi Zitnych wikach mnjaze kolo znamki „Buddisa" kradnyli. Kolo mjesesche cžorne kroßna, šwjena a błótoschkitakaj, jendźelske wodźidło i jenym cžornym celluloidowym pschimadłom, kulojty wobschikhadzeny twórcžk, Torpedo šamoběh, cžerwjenej gumijowej wobruczi, cžorny rjeczatowy schkit. — Wo wjesowne sdźelenja prošy kriminalne wotdźelenje w Budyschinje. —

S **Mateho Wjelkowa.** We wjeżerawschim nastawku, so počzahowazy na „Nowowat wodoweje wěže" je cžišch-

---

C. Bulwa:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

3] (Pokračowanje.)

W Pompeji bě srědka hdźe druhi a tśeći poschkhód. Sšowy běchu šwjetscha jara małe, pschetož w tutom krajnem podnjebju pohoschćachu ho hoscžo najbóle w peristylu w atriu abo w šahrodze. Też šwjedźerske žórle njeběchu pschewulke, pschetož stari, kotrjž dyrje towarschnosć lubowachu, ale nic pschewulku, jěchachu scžežka wjazy hač dźewjeć hromadźe.

Glaukušowy dom bě jedyn z najmjeńschich, ale też najrjeńschich a najdospołnischich privatnych twarjenj w Pompeji. S dołhej wuzkej khódbu zastupi ho do hale, na kotrejež mosaikowej podłoze bě poš z derjeżetnym napišmom „Cave canem!" (běr ho pša na ležbu!) pschipraudźeny. Na kóždej stronje bě khěrko wulka městnosć, kiž bě za pschicjeże tajkich wopytowarjow postajena, kotrjž po šwojim rjedźe ho njehodźachu do šnutskowneho domu puschcžeć.

S hale sastupi ho do atria, kiž bě bohaty na wobrazach, kajšiž schtož jich wuwos nastupa, ho njetrjebał ani Raffael šhaubowacź. Tele wobrazy su do muzeja w Neapolu pschenjeseli a hischcže dźensa wobdźiwaju ho wot wschěch šnajerjow wumělstwa. Na jenej stronje atria wjedźesche mały schkhód ke komorkam za njewólnikow w hornim poschkhodźe; też běchu tam dwě abo tśi małe šnanke jitwy, na kotrychž ježenach pschedstawjowachu ho wobrazy z grekskeje mythologije.

S kóždeje ze šnjedom stolpow, kiž dwór pyschachu, wiżachu pletwa. Smutska stejachu na podstolpikach krajne kwětki w marmorowěch wasach. Na lěwej stronje tuteje zahrodki bě nischa kaj mała kapałka, kotraž bě donjazowu boham abo penatam poświeczena. Na lěwej stronje kolonady běschtej spanskej sitwiczy, prawa trikliniun, w kotrenž běchu hoscžo nětko shromadźeni. Wokoło blida stejachu tśi walatka a na tutych walatkach i mjedze, kiž běchu hischcže z drohotnymi mjedźanymi wudźełkami bohate, ležachu tolste matrazy z wołzenymi wuschiwanjemi, kiž elastiśy cžischcžu nochowachu.

„Ja dyrbju wopraudźe rjeć", prajesche Adil Poma, „so je twój dom, mój Klodio, na šwoje waschnje z bohatym drohokamjenjom. Kak krajnje je pschedstajene rozsohnowanje Achilleja z Brišeis — kajši ključ — kajše ključ!"

Rosmohwa hoseji wo wubjerjenych wobrazach bu pyches njewólnikow skónczena, kotrjž pschinoschowachu pschedźejdże k hoseźinje. Mjes ključne figi, cžerstwe, že šnehom pożypane sela a jeja postajichu małe bónczki wulkotneho, trochu z mjedom šmješchaneho wina. Na to pschepodachu młodźi njewólniży kóždemu z hoseji skélku z rjenjewonjazej wodu a trěnja z purpurowitym wobrubjenjom.

„Budź nam pschikhilen, o Bacho!" rjekny Glaukus a potkoni so pschećiwo rjanemu wobrazej tohole boha, kiž šrjedź blida stejeschc. Hoseźo pschihotowachu tomule jawokanju a potrjepschu trochu wina na blido. Potom sebyrachu ho na šwoje měšma na walatkach, a hoseźina bu sapocza.

„Pschinješ amphoru!" rjekny Glaukus, a cžitaj, kajši ćetnik wina to je."

Njewólnik khwatasche, towarischnosći dźeleci, so je staroba wina schtyrzeceži lět a jako ródne město Chios wosnamjenjene.

„Hdy šnéjmy sašo wojowanje i dźiwimi šwérjatami?" wopraschа so Klodius Adila Panšy.

„Dźeń boja je postajeny nag. Jdus augusta (23. augusta)", šnapschecžiwi Panša, „mamy sa tule šłkadnosć wulkokrajneho mšodeho šawa."

„Koho pak psched njeho cžišmu?" wopraschа so Klodius. „Nětko bohužel šłóšnikow njebywa. Tuž dyrbiš na kóždy pad njewinowateho sašadźicź, Panša!"

„Ja šym hižom wo tom rosmyślował", wotmolwi Adil, „bě to žadławy šakoń, kiž nam šakasowasche, žiwjich šamšnych njewólnikow psched dźiwoje šwérjška mjetacź."

„Haj, wěso — w starych dobrych cžašach bě to zyle bínat", łodchowasche Sallust.

„Ja šym hinašcheho měnjenja", šawoła Glaukus, jako jeho najlubšchi njewólnik nowy wěnz wokoło jeho hłowy wijeschc, „mi drje lubja šo tele dźiwoje pschedstawjenja, tak dołho hacž šmjerjata pschećiwo šwérjatam wojuja, ale khdy cžłowjek, kiž ma mjaso a krej tak my, so do arenu šacžeri a jemu so jedyn šlaw po druhim wottorhnje, potom je mi napohlad žałosnije hróšhny, a ja so wujeżelu, so w pschichodnym wubědźowanju njepschedwjedże so žane tajke krwawne dźiwadło."

Adil šcžahny i ramjenjomaj; młody Sallust, kotrehoż měćachu za najdobrocžiwšcheho cžłowjeka w Pompeji, hladasche sadźiwany na Athenjana.

„Itałšy wschak šu na tajke dźiwadła šwuczeni; my Grekoło šmy milšichi."

„Jehnjaza pjeczeń je wubjerna", rjekny Diomedes, so by rosmołwiu na druhu wješ šwjedł.

Hudźbnizy, kotrjž běchu so wonka w šiołpowej khódbje postajili, běchu šwój koncžert sapoczeli.

„Sežeš-li", wopraschа so Sallust, „nowu odu k cžešci egiptowskeje bohowki Jšis hižo štkyłcheli? Je krajna."

„Jšis, kaž so šda, je wobłukowana bohowka w Pompeji", rjekny Glaukus.

„Haj", rjekny Pansa. „Je nětko wołzeje wulzy nahladna; jeje postawa je najdźiwnischa orakle (wěschczenja) wuprajiła. Njemerju du pschiwěrkow, ale dyrbju wušnacź, so žu jeje měšchnizy mi w mojim šastojnstwje wospjet wušitni byli. Woni šu połožni, khodża bohu, njejedża mjaso a pschećeżnja wjetschi dźeł nozy i modlenjom.

„Nka, so je Arbaros, Egiptowcžan, měschnikam Jšis nětkole šwjatocžne potajnosće šdźelił, pschišpomni Sallust, „won šo khwali, so pokhadża z rodu Ramšeja a twjerdzi, w jeho šwójšbje khwaju so tradizije najdawnischeje starizny."

(Pokračowanje šcžěhuje.)

cejerišći fmukk ßo faßtunyk. SSsada na rękacj: Ałacźinna je na 40000 hrimnow wobliczena a niz kaž tam ßejesche 40 hriwnotow.

Ś Kliwaczyz. Njedźelu a póndźelu ßwjeczesche Kliwaciska wosada ßwoju kermußchu. Póndźelu pobychu wosadni na kermußchnym pódsawanju w Božim domje, hdyž wjele kujes duchownu wo wjuznjesi kermußchnego ßwjeczenja pódsawasche. Schpiwjenu pojawiwßi ßhór Božu ßłużbu porjeńchesche. — Wječornjenju póndźelu kermußchu bóle hamt ßwjeczachu. Kermußchni hoteżo běchu ßwieschke ßoło wotcichli. Nikoły prośchenjo khodźachu wo tylaz ßpewacje khżiłu wot khżił. W jenej wßy k połnuzu pak je wobjedźenjeczin jenacho kwaßa k njeluboßu wußtupam dóßło. —

Ś Radej. Kujenje Margaretcje Buchnazowej, mejiczeju wikowańje i mećchanymi twarami je ßo pśichodna hamtika pśchedawańja póstowych ßmamkow. Wona ma na pśchedań bjes pśchirażka liśtowe ßmamki a formularej ja paketowe kharty, póstowe pśchipokaßańke a płacźeńke kharty.

Ś Kolaty. Słowa ßo na to pokazuje, ja we wikowańi i mejchanymi twarami kujesa Baumanna hamtika pśchedawańja póstowych ßmamkow wobßtejo, w kerzeji mogła ßo bjes pśchirażka liśtowe ßmamki a formularej ja paketowe kharty, póstowe pśchipokaßańki a płacźeńke khartyy kupowacź.

Z Pančic. Pśed nękotrymi mésacami dyrbjeße so ta pos zatrétśi. Ludźo nanakachu jeho ze złamanej nohu na tak mjenowanym Ladku. Najprjedy sej myślachu, zo je jeho auto pśejeł. Tuta myśl so tež mjez ludźimi roznjese. Kak je do nich pśišła, njeje jasne, hdyż tola wérnoścї njewótpowédaße. Po času pak so wukopa, zo bě młody wjesnjan do psa wjetśi kamjeń cisnył, zadnu nohu pśerazył a złamał. Tuž na nju wjacy nastupić njemóžeße, tež njehodźeße so lékarsey nicco porjedźić. Zo by wot swojich bolosćow wuswobodźeny był, daße jeho wobsedźer zatrétić. Tutón hruby njeskutk zmjeje traś liśće swoje sóchi.

Ś Kamjenza. Tudomne zyrkwine ßwony budźa ßo wot nétka elektrizy ßwonicź. Elektriske cźerjenje je tak dałoko pśichiprawjene, zo budźe ßo pśichodne dny we wßchelakich dujowych cźaßach na pruhu ßwonicź.

Ś Klétneho. Hišom wot nékotrych njedźeł twari ßo na tepjeńkej pśichiprawje tudomneje evangelißeje zyrkwje. Twaśße dźéła ßu pśchepodate twarjenu mißchtrej Schołcje w Riśkej. Kotol łatwari ßo do ßtarého romnißchego pod zyrkwju. Wjele dźéła ßadałcy ßrbt ryeße a wottorhanje murje. Tepjenje njetwari ßo na wudawki wołßadny, ale ßapłacźi ßo i domjacej ßbérku po wołßadze a ße wjetśichimaj daromaj wuhłowenju towaśßchowju Bubiag a Cintrucht. SSbyt łapłacźi patronka łużeni Huga Stinneßowa. — Njedźelu popołdnju ßwjeczesche ßo w ßtarozakherßej zyrkwi mißijonßki ßwjeczeń. Mißionßki kandidat Jelchka z Lipßka pśchedanoßchowaße we afrikanßkim póhaißtwje. Po kenßchenju nahromadźi ßo nadßadny pjenjes ßa mißijonßtwo.

Ś Jamnicy. SSobota Jamnowßke łużyßke jeßeračanje běrnißchcźa k dośćeranju pśchenajeßche potrébnuch ludźom. Dokelź ßo kótka njeßchćnu běrny kradnyße, pśchewoßtajichu ßo wotdźelcnja zyle tunjo, po 50 pf. a 1 hrivnje. Ludźo bjes dźéła tež wulkt łahoń darmo k dośćeranju dośłachu. Potrébni ßu ßo i běrnami ßa ßynu dośpołnje ßaßtaracź móhli.

Ś Mitkez. SSałłojnjcy Łśmiśkeho krajneho kriminalneho hamta namałkachu njedawno ßałßke bróńe w ßuhodnej Hóßnizy. Na łazy Barthlej łejowołeje nadeńdżechu pod hromadu bérnjazeje ßeliny po pothodźinßkim cźerju a kopanju wjetßchich zementowych rolu. W tutej rołe cźaßu do awtowych zchłamchow ßamalene cźełny a munizija. Bróńe ßu pótßłali do SStuttgarta k pśchepytanju.

Ś Trjebina pola SSlepoßo. Wutoru pśchipołduju wubyri wobeń pola khéjerja Lauka pśchi SSlépjanßkim dwórnißchcźu. SStare domße ßo docźißła wotpali. Wobjinowa wobora ruckje ßapßchinuny a ł jeje próßowanjom ßo wobeń na druße twarjenja njewuwjeßtře.

Wusudźenja

SShromadny ławniśti ßud w Budyßchinje. Dla falßchowanja liśćinow a pjchetßchiwjenja w ßaśtojnißtwje mésjeße ßo ßamołwicź 71étny njetkołonny blidaŕ a wjeßnjanoßta na wotp. rentnaŕ Korla Jońuis Oßkar Klingśt ł Bétych Nośliz. Jeho winowachu, ße je 5063,73 hr. ßelbérnych bamißtich pjenjes ja ßebje pßchetrjebaŕ a protokoll jeneho pośedźenja gmejnßtich ßaßtojnicrjow falßchowaŕ. SSsud ßaßudźi Klingśta dla jednoreho falßchowanja ßjawneje liśćiny k 2 mésjazomaj a dla pjchetßchiwjenja w ßaśtojnißtwje pjchi wołóżeńßich wobśćejnojcźach k najnißchemu dowolenemu thłoßtanju wo 3 mésjazow ßaßtwa. Khłoßtani ßjednoczi ßud do ßhromadneho thłoßtanja wo 4 mésjazy ßaßtwa, pjchijiwoli pak Klingśtej tśéłetnu wupruhowanßki cźaß, ßaptacźi-li wón ja pół léta 500 hr. pokuty na ßudniśku pokładnju.

Z Łužicy

* Ś Delnich Pózlowow. Pola kubleŕja Henila ßobotu kruwa cźelo na ßwéj pjchinjeße, kiž mésjeße ßchtyri wocźi. Na błowje je też ßpótnacj ßpocźatk druheje tłamy. W ßchiji ma cźelo dwé pózeradle a w tłamje dwaj ßajatkaj. Dwé wócźaj ßedźitej na prawym méśtnje, dwé pak na cźole. SSfocźatko je ßtrowe a wjeßele.

* Ś Nowojalza-Spremberga. Njedźelu ßemréty wulki amerikanßki wunamakaŕ Edißon mésjeße też pjchiwußmißle poczahi ł najchim méßtom. Jena Edißonowa dźowka bóśće ßo we ßwojim cźaßu trochu pjchecźiwo woli ßwojeho nana na ßyna jeneho tudomneho nahladneho méśtnjeńa Oelera wudała. SSsyn Oelera běśche némßki offizjer, do kotreho ße Edißonowa dźowka ßalubowa, jako ras w Némßkej pßchebywaße. Kwaß wotmé ßo w Nowojalzu-SSpremberga. Edißon pak tehdy wołobinizy na kwaß njepjchißłuże.

Nazymska zhromadźizna Maćicy Serbskeje

Dostojne wopomnjeće zemréteju wótcincow fararja Urbana, wyšš. fararja Domaški

Maćica Serbska běše na wutoru 20. winowca pop. w 4 hodź. pśeńdżała na swoju nazymsku zhromadźiznu do Serbskeho Domu. Lětuša nazymska zhromadźizna běše wuznamna, dokelž na jeje dujowym porjedźe steješe jenož swjatočnosć k wopomnjeću naseju zemréteju wótcincow fararja Urbana a wyššeho fararja Domaški. Wulka ličba Maćicarjow w čornej drasće běše so ześła, mjez nimi běchu tež žarowace stawy Domašker swójby pśitomne.

Khutru zhromadźiznu wotewri pśeni pśedsyda Maćicy knjez just. rada dr. Herman, pokazujo na wopomnjeće mjenowaneju zasłužbneju wótcincow, kortajž staj sebi zasłużiłoj, zo so wobšerniše spomina na jeju skutkowanje za naš serbski lud. Dale dopomni knjez pśedsyda, zo je so létsa runje 10 lét minyło, zo Maćica Serbska nimo jutrowneje też nazymsku zhromadźiznu wotmeńa. Słowa wutrobneho džaka Krawcej a jeho spěwnej kupcy „Lumir“ za spěwěnowaße knjezej hudźbnemu mištrej Bjarnatej ne porjeńśenje wopomnjeńskeje ßwjatočnosće.

Započa so dujowy porjad z elegiju za troje husle. Elegiju je knjez direktor Krawe zestajał k śesći k. wyšš. fararja Domaški. Knježa Hajna, Winaŕ a Lebl ju najbaš jeničkeje pruhi z dobrej dokonjanosću hudźachu.

Śćěhowaße khór spěwneje kupki „Lumir“ z Nawkowym spěwom „Swjaty Ducho, pśińdź!“ Mištr Krawe dirigowaße derje pśednjeseny štyrihłosny spěw. Tohorunja pśewodźeße na klawěrje solospěw knjeżny Dory Frajšlakee „Pod hwězdami“ wot J. Ćišinskeho.

Po tajkim dostojnym zawodźe jimaße so słowa knjez profesor Ota Wićaz-Stollbergski a měješe

wopomnjeńsku réć po fararju Urbanu.

Wjodźeše posłucharjow do dawno minjenych lět zašleho lětstotka, do časa, jako nabožnje zahorjeny duchowny Jan Kilian w Serbach skutkowaße a spěwaße, napominajo Serbow k swěrje napśeśo serbskej réći a wérje. Tutón stary čas Kilianowy móžachumy też widźeć w njeboh fararju Urbanu, na jeho swěrje k swojemu Serbstwu a Bohu. Z dopokazom jeho narodneje swéry je też, zo w poslednich lětdźesatkach njeběše žaneje Maćiceje zhromadźizny, na kotrejž so Urban njeby wobdźělił. Farař Urban narodźi so 1846 w Turjom. Z jeho bližšej dominu je raśi kućik našeho Serbowstwa, rjana krajina pod Dubrawu, hdyž hišće hač do dźensnišeho dnja bydła pśiwuzni zeŋrećeho spěwarja.

W tej krajinje nasta w zańdźenym lětstotku mócne nabožne a narodne hibanje. W tutym času wuchany mnoho serbskich krajanow z tuteje krajiny do dalokeho swéta. Mjez nimi běchu też pśiwuzni faravja Urbana. Pod duchownym wliwom fararja Kiliana wotrosće mały Matej, tola do swojeho 12. léta njewopyta šulu, dokelž běše z Turjowa do Wukrańcie daloki puć. Do šule khodźeše potom Wukrańcanskemu kantorej Dučmanej, nabožnje zbudźenemu mužej. Kantor a farař staraštaj so wo jeho wjetšu zdźělanosć. Ze 16 létami pśińdźe Urban na gymnazij do Zhorjelca, hdyž 7 lět dołho w skromnych wobstejnosćach w komorcy pod tśěchu bydleše a z wulkej pilnosću wukneše. Wot jutrow 1869 studowaše Urban theologiju a klasisku filozofiju w Halli, Lipsku a Wrótslawje, hdyž léta 1872 swoje pruhowanje wobsta. Po krótkim pśebywanju jako pomocny duchowny we Wukrańcach a na druhich městnach Slezyskeje bu za fararja do Wukrańcie powołany, hdyž běše 27 lět dołho skutkował, jako so, hakle 56-létny, na wotpočink poda. Pod cźežemi swojeho zastojnstwa wón cežko skhori a nimale wo słyšenje pśińdźe. Do léta 1910 bydleše wón w Budyšinje a potom pśesydli so do swojeje ville w Khróstawje pola Šěrachowa.

Młody wumjeńkaŕ pytaše za dźělom. Najprjedy rjadowaše serbske rostlinske mjena. Jako lubowaŕ šacha wuda powućacu knižku wo tutej kralowskej hrě we łańanskej, serbskej a němskej réći. Tola z tym so njemóžeše spokojić. Urban bu z basnikom a basnješe w horcej lubosći k swojemu Serbowstwu 28 lět dołho na wumjeńku. Wón lubowaše klasisku formu pśi basnjenju, wosebje sapphiske metrum. Też w sonettach je wjele pésnił a hišće wjele sonettow w rukopisu zawostajił. Je znate, zo je Urban hižo za swoje młode léta basnił, tola z tutoho časa je so mało jeho basnjow zakhowało. Wšitke swójbne swjedźenje pśewodźeše wón ze swojimi pésnjemi. K wšitkim narodnym składnosćam wobdari serbski lud ze swojimi pésnjeńskimi darami.

Mjez mnohimi knihami wot Urbana mjenowaše swjedźeński réčnik mjez narodnymi wosebje „Wótčinske hrona“, kotrež sebi najwjetše rozsérjenje zasłuża a mjez nabožnymi „Zwonow zynki z evangelija“. Posledniše su dospołnje za ćišć hotowe a wopśijeja na 400 kérłušow wo evangelskich perikopach. Urbanowe kérłuše njejsu nćšto požčeneho, ale so jeho samostatny wudźěłk. Urban je nas najwjetši kérłušer, njezapomnity rhansoda serbskeje pobožnosće.

Runjež běše Urban žiwy w starych kérłušach, pomhaše wón też sobu dźěłaše na nowych serbskich „Spěwarskich“. Druhi njezachodny monumentalny skutk je jeho pśełožk cyłeho Homera z grichiskeje do serbskeje réće. Dwanaće lět je na tutym wobšérnym pśełožku dźěłał a sebi z pśełoženjom do serbskeje réće hižo zwonkownu česćownosć zasłužił, je tola Homer woprawdźity pomnik serbskeje réće.

Urbanowe mjeno tohodla nihdy, njezańdźe a wostanje žiwe.

*

Śćěhowaße dwojospěw „O wola lubosće“ wot Jana Kiliana. Spěw přednjesešcaj jara derje knjeżna Elsa Krawcee a knjez Paweł Jenka. Knjez hudźbny direktor Bj. Krawe běše jimaj z pśewodźerjom na klawěrje.

Tomu śćěhowaše

wopomnjeńska réć po wyšš. fararju Domašcy,

kotruž měješe knjez wyšši farař Zarjeńk. K zawodej spomni na dźeń, jako so zrudna powěść wo wotkładze knjeza wyššeho fararja Domaški po Serbach rozšerješe a na dźeń pokhowanja, hdyž zemréteho dušowpastyrja pśewodźeše wulka syła žarowacych k poslednjemu wotpočinkej; jeho, kiž běše jako wjerch a wulki mjez swojim ludom khodźił a z přikładnej sprawnosću słužił Serbam, kaž Němcam. Posledniši chcychu jeho rad na wyše zastojnstwo do Drježdźan powołać. Naš wótčinc pak wosta we swojich lubych Serbach, hdyž běše stała jeho kolebka a hdyž chcyše wotpočować po zeńskim dróhowanju. Pod serbskej horu Lubinom natwari sebi swój serbski dom a běše naš.

Knjez wyšši farař poda na to wšelake ważne podeńdźenja w žiwjenju njeboheho. Jeho kolebka steješe w Nosačicach, hdyž běše jeho nan, znaty kérłušer Zionskich hłosow, z duchownym. Swoju dźěćacu domiznu Domaška we swojim žiwjenju zapomnił njeje, ale je rad a husto na nju spominał. Jako běše za domjaceho wučerja na knježim dworje we Wuherju pola Ketlic, dozrawi we nim rozsud, zo chce też hišće na duchownstwo studować. Dźěłaše ze żeleznej pilnosću, najbóle autodidaktisey, zo w 26. lěće swoje pruhowanje wobsta. Jako běše za pomoceneho duchowneho w Ketlicach a Hodźiju pobył, pśińdźe we decembru 1902 za fararja do Budestec, hdyž 1908 do swjatcho mandźelstwa stupi, w kotrymž Bóh jemu dźowku wobradźi.

Tola Budestecy njezamochu zamjezować skutkowanje našeho wótčinca. Wón měješe wjele zastojnstwow zwonka swojeje wosady a nošeše na swojej wutrobje naležnosće wšitkich serbskich wosadow. Běše pśeni serbski wyšši farař. Dźěłaše pilnje na nowych serbskich Spěwarskich, staraše so wo serbske kemšenja w Drježdźanach, wobdźěli so sylnje na nabožnym pismostwje atd. Někotru lubu nóc je přepisał a předźěłał w běděnju za swoju cyrkej a Serbstwo. Wyšši farař Domaška běše z najlépšim předarjom, běše pśipóznaty mištr réće, dokelž zady jeho słowow steješe wérjaca wutroba. Najlubše dźěło jeho dušowpastyrstwa běše hić za jenotliwymi dušemi we mocy lubosće. Jako běše swoje wysoke zastojnstwo dyrbjał złožić, pśińdźe za njeho hišće čas cežkeho ćerpjenja, doniž so jeho zeński běh njeskónći.

*

Tak běše tuta nazymska zhromadźizna Maćicy Serbskeje, kotraž wuklińcza ze spěwomaj „Na wěčnosć“ wot Jana Skale a „Khryst je dobył“ wot M. Nawki, hódne wopomnjeće wulkeju serbskeju prócowarjow, dostojneju synow našeho naroda. Jeju wopomnjeće wostanje mjez nami w žołnowanju. Maćicy a cyłemu Serbstwu pak njech postanu dalši tajcy swérni wodźerjo, po by Serbstwo tralo hač do skónčenja časow.

D.

* Ś Westrowza. Cźejże njejbožo ßta ßo na dwórnißchcźu. Konjazy ßapißchaß jèdźeße je żelejznymi noßchakami do Grunawy. Krótko pßched żelejznim pßchekhodom ßo konjej ßtółßchißchtaj. Pohonc padje ßnaŕ i woła. Sadnje koło cźejkeho woła jeho pßchejèdże. Lékaŕ ßpóna cźeße ßnutßkowne ßranjenja. — W ßuhodnym Marijnym Dole hißchcźe tele dny tu wurjadnje wulke ßmißły popadnychu. SSmißły ßu Drjeżdżańßkej zoologißkej ßahrodze darili.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* Ś Jaženy pola Mułby. (Rubježne mordarßtwo.) W nozu ł njedźeli bu pjekaŕßki mißchtaŕ Alfred Ehrhardt w Thurlandże pßched durjemi ßwojeho domu morjeny. Jeho běchu wubudźili proßchu, ßo by pomhaŕ ßuhodnou kruwu na wós tyknyć. SStucźerjo, wo kotrychż hacź dotal nimaja źéła, wocźakowachu Ehrhardta pßched durjemi, hdyż jeho porańchu. Mordarßkeho gratu tu hißchcźe njeje. Po tutym njeßkutku wupacźichu ł paczidłom wobkhodnu pokładnju a pokradnychu nékdże 4 hr. drobnych pjenjes. Hodźi ßo, jo je draßta jtóßtnikow ł trwju ßapanjana.

* Ś Kamjenizy. (SSsmjertny ßpad ł telegrafneho ßcźeńora.) Hdyż ßo telegrafny dźełacźeŕ Richter runje ł tym ßaběrańche, w Liebigßtej dróhy ł telegrafneho ßcźeńora ißołowaje ßwónczli wotßtronicź, ßo ßcźeńor nabobo roßkama. Richter ßpadny na ßemju a ßebi ßmjertne nop puńny.

* Ś Aue. (Kóń hółcźka ßakopnył.) 4létny ßyn żeleznjeńeho ßaßtojnika ł Grünßtädtla, kiž pjchi ßwojim wopnjcźe na kuble młodemu konjej pjcheblißko pjchińdże, bu tak njeboßownje bo ßiwota trjechany, jo bórzy potom w khorowni wumrě.

* Ś Wetzlara. (Poß w ßudniśkej ßali.) Żadny pjchipad, ßo dyrbi poß ßam jako dopołnjmo pjched ßudniśtwom ßo jewicź, je ßo pjched ßudnikom we Wetzlaru ßtał. Burowka ł Wetzlarßkeho wokrjeża bě ł pjenjeżnej pokucje ßaßudźena była, dokelž bě jeje poß nécźeho tużnył. Wona ßo pśecźiwo wußudej powoła a wobtrucźeńe pjched ßudniśtwom, ßo je jeje poß najßtrowniśke ßtocźatko na ßwécźe; jeho ßu ßamécźe mjeriali. Pßa pjchiwjedźechu na ßudniśtwo a nécźo dyrbjeße pruhowanje ßłożicź wo

swojim cźełowjekołubiwem nahladže. To won sčini. S wopuschtu machajo běsćańe món z hudniśenu blidej, staji ge na sadnjej nóźy a połoži prědkownej z hudnicu zamphakładnjenjom na blidowu tromu, jako by chcył rjec: „Pomuńi na mojowu wukus — prěcź z tłekerproczenjemi!“ — Tomale zimazemu powołanju njemóžeśe ge hudnił pśecziwiecź. Schtož hnadź njeby sabitał samoht, wustutkowa pyrźi „dopakas“. Pokutu kurowaju hudnicu, kotrejž nad tym wulźy swojeźelena je swojim pśom hudnika jatu wopuschćźi.

Přilopk

*** Pśichi pytanja je złotom wo źiwjenje pśichiśoł.** We ranichoatrikej jendźelskej koloniji podadu ge pśiched nekotrym cźasom tśi Jendźelcźenjo — prjedawschi policajźi sastojnik Griffith, źiwiny inźenjer Savage a wobsedźeć plantaže Hickey i Nairobi — na puć za złotom. Nadźachu ge, jo na tanganjiskich hranicach złota źiła nadenbu. Wubjedźechu ge na motorskim wośu, hdźeź mjeźachu teź trěbne pschiprawy. Pśiched nekotrymi dnjemi wrócźi ge Griffith jako jenicźti źiwy i tutoho dyrdomdejstwa. Po jeho rosprawje běźeśe ge nadźija na namakanje złota źiła. Jenoho dnja wopuschćźi Hickey i motorskim wośom lěhwo k pohlednjenju połopatej. Tola ge wjazy njewrócźi a wschitke pytanje ja nim a cźakanje na njeho běźeśe podarmo. Griffith a Savage dyrbjeschtaj ge tuž rozsudźiś, źe puć pśiches pśeśiw pśichi hicź. Buchtjaj pśiches wulke wětry jadźerjanej a k jeźi mjeźachtaj por dźiwnych hołbjow, kotrejž po puću jatźelichtaj. Stónecznje dóndźeschtaj do stajnje Kijumu dajźa pśichenapinanaj. Savage dyrbjeśe ge do thorownje podaś, hdźeź nekotre dny poźdźicho jemrě. S Nairobi dyrbi ge ekspedizija nastajiś, so by ge Hickeyom pśeźdźiła. Najźerjenje je źiwjeny w pralěśu lónz namakał.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro za jutśišchi schtwórk:** Sćo jaco wumjedri, tola wośtanje thlódno.

*** S rosbuchnjenjom pśinowu w Parišćich kanałach mjes Eiffelkej wěžu a Jenatkim mostom staj ge dwaj dźěłaćerjej morioj a 15 ge skanźo.** Njeźbože je ge pjeca z thu tału, so je jedyn dźěłaćerjo z njeschtikanej łuźu do kanała stupił, w kotrymž be ge krótki cźas pśedy toho pśinowe rola njewurjecźenjena sćinia.

*** Hdyž w Minnendorfu sćehowanje na nowowinar wotpalenoho hoteźenza hrjadły kładechu, ge źiwiśe jakhuchu.** S cźełow, kotśiž na nowowinarje dźěchachu, ge jenož jedyn wuzwobuś dohłada, so źiwiśe khabłaju a ruce na bok kleźi. Dwaj cźełi ge jakhuchtaj a móźeschtaj ge jenož jako cźełe wuthowaś.

*** W Danśkej je jutśandśi špeśchny żelezniśki cźah pola Stevnstona i poinym wotmachom do inwornowoho cźaha sćehadźił.** Špeśchny cźah je ge do tśoch dźełow rosterknył a wjele wośu, teź lokomotiwa, i kolizow wuźiłoczichu. Puczowarjo ge we wołach do kromady smjeźachu, a cźełeź a lokomotiwist ge i lokomotiwy cźišnyschtaj. Na wulki dźiw njeje nichtó źiwjenje thubił.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina

Na namjet Njechorńskeje gmejnskeje rady ge gmejnski puć z pśiched Njechońca k ranju na Budyško-Wóspork statnu drohu, na Njechorńskich honach wjedźazy, sa wobkhad ge hamotkodami pśiches 5,5 tunow shromadnje-je wahi a wot Hamśnjeje statneje drohi ge wotthcźeźpjazy do Luska wjedźazy gmejnski puć na Njechorńskich honach sa wobkhad ge hamotkodami wschitke druźiny po § 30 wukasa wo wobkhadźe ge hamotkodami i 15. julija 1930 jawrje.

W Budyšchinje a Lubiju, 15. oktobra 1931.

Budyske a Lubiske hamtske hejtmanstwo.

Swójbne powěsće

Sćerowane: Arnoscht Wjela a Martu rodź. Hnilcźez w Budyschinje. — Maks Blankenstein we Wbohojowje pola Budeścz a Martu rodź. Měrćinjej w Rabocach.

Semrěli: Maks Draht w Budyschinje, thowanje budźe pjatk pop. w 2 hodź. wot Zarowańskeho domu na Bohatej haźy 22. — Oskar May, jawalerski mischtr we Budyschinje, 55 lět, thowanje budźe jutśe schtwórtk pschipołonju ½12 hodź. na Tuchołskim pohrjeschćišcu. — Emma Haldźyna rodź. Hajnzej w Budyschinje, 47 lět, thowanje budźe jutśe schtwórtk pop. w 2 hodź. wot Zarowańskeho domu. — Jan Arnoscht Hantuschk, khdźeśi wuměrśer we Wjeleczinje, 75 lět, thowanje budźe jutśe schtwórtk pop. ½4 hodź. wot Zarowańskeho domu. Selma hond. Jeschkowa rodź. Hockerc w Kamjenu, 72 lět, thowanje budźe jutśe schtwórtk pop. w 3 hodź. na pohrjebnischcźu Hoj. Jutśe. — Karla Schmidt, schlehćaŕ-ka wobrěśerja we Jabłonzu pola Běłeje Wódy, 54 lět, thowanje budźe pjatk pop. ½3 hodź. wot Zarowańskeho domu.

Směški

Wopatr jrosmanjene.

Muž, kotryž może jenoź hilcźeśe zyłe khodźe rěźeć, jolkeźa w nozy pola lěkarja. Knjeni domu wotewri.

„Je knjez lěkaŕ doma?“

„Nó“, schepta žona, „pój rucźe nutś!“

Spravedny wunakaŕ.

Sudnik: „Wobstorjenc, wy ge khłostaśe dla podaŕeństwa. Cźehodża njeźeśe lehdy wjecźor, hdyž teje ła-

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolet w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawołźki: G. Janak w Budyšinje

Hospodaŕski rozhlad

Sćerjeju 21. oktobra 1931:

Wčeraŕše curzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 złotych	47,125
1 jendźelski punt	16,40	100 českosł. krónow	12,47
100 swajc. frankow	82,62	100 franc. frankow	16,64

W pjenjezjanym wobkhadźe je ge mało pschemjeniło. Wulkohandł jebnaja wjes ćobu wo kupowanju a pschedawanju ałajow, dałźanych a rentowych lisćinow. Sich łuny wojejowcźi, wjele dowolene.

Na **produktowych witach** je sćo žadne ćej hacź dołoł, tola pjenjezny wobsthje je hotowe ćerne ge wojera jako jeschlabjowachu. Pschejźa a rosła běschtej pornjo poźdźišći zentnaŕ we 5 pj. inschtwi, wowsy pschihódki 10 pj.

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pšeca	10.55—10.70	10.70—10.85
Rožka	9.25— 9.35	9.35— 9.45
Nalětni ječmjeń	8.00— 8.65	7.95— 8.65
Nazymski „	7.60— 8.00	7.55— 7.90
Wows	6.85— 7.30	7.05— 7.45

w termijowym wikowanju

Pšeca, okt.	11.30—11.35	11.45
„ dec.	11.38⅜—11.45	11.65
Rožka, okt.	9.77½	9.93
„ dec.	9.75	9.92½— 9.95
Wows, okt.	—	7.67½— 7.65
„ dec.	7.65— 7.71¼	7.82½— 7.78¾

Swinjace wiki wčera w Barlinje

(Magerviehhof Friedrichsfelde)

Přihnaśi běchu 377 běhakow, 1966 prosatow

Te płaćachu	wčera hr.	tydźenja hr.
běhaki		
wulke	22.00—36.00	24.00—38.00
małe	14.00—22.00	15.00—24.00
prosata		
wulke	10.00—14.00	12.00—15.00
srěnje	8.00—10.00	9.00—12.00
małe	6.00— 8.00	7.00— 9.00

Wiki běchu špatne, płaćiny spadowachu

Sudnišći na pschejźadźowanje

schtwórtk 22. oktobra 1931:

w **Kamjenu** w kolarnach w komornym domje majeschtnistkich hełbow dop. w 10 hodź.: wschelake meble, šijaca maschina, klawěr, pohladnišy, radio, waka, wobrazy, 4 hujaste Brockhausowe słownika, cźapnik, gramofon i tacźelenc,

w **Lubiju** na šudnišćiwje dop. w 10 hodź.: wschelake meble, landowški wós, wićzna buda, młócźawa, lampy a pišeny stroj, twórjene twory.

pjatk 23. oktobra 1931:

w **Budeśeczach**, kupny šudnu ge na gmejnskim hona: mjeńši stoł, soła, gramofon, radio, knihowy kamor,

Sudnišće powěsće.

Konkurjowe powěsće:

Hotowizny a jaunkaŕ Max Neumann w Bukojni pola Baŕa. Sarjadnik: knihowy rewizor Johannes Freund w Budyšchinje na Hamboldtowej haźy 13. 1. termina 11. 11. 31 pschiw. w 12 hodź., 2. term. 25. 11. 31, wobaj w Budyschinje na šudnišćiwje, šiwa 141.

Płaćiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wołiowe symjo po tunach abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płaćiny po złotej hriwnje

	20. 10.	19. 10.		20. 10.	19. 10.
Pšeca	211-214	212-215	buny	—	—
rožka	185-187	186-188	woka	—	—
nat. ječmjeń	163-173	166-173	módre łupiny	—	—
naz. ječmjeń	152-160	152-160	žołte łupiny	—	—
wows	137-146	139-147	keradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosušk	13,2-13,4	13,2-13,4
pšeńč. muka	7,2-32,9	7,2-32,9	lany wosušk	—	—
rožna muka	26,1-28,6	6,2-28,7	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	9,9-10,1	9,90-10,1	br. rjaš. kruški	—	—
rožne „	7,10-9,50	9,10-9,50	syno, 50 kg	1,81-2,37	1,80-2,40
raps	—	—	rjana słoma	0,65-0,90	0,70-0,90
hróch Viktor	20,0-27,0	20,0 27,0	pšeńč. „	0,45-0,60	0,50-,65
lane symjo	—	—	wowsna „	0,61-0,71	0,70-0,77
pjeluški	—	—	ječna „	0,60-0,70	0,60-0,70

Płaćiny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

26. oktobra 1931 Płaćiny po centn. a zł. hriwnach

Skótne druźiny a woznamjenjenje.

Woły: 518.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rěźneje hódnosće hač do 6 lět	30
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	35—37
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	32—34
Mjenje picowane wšěch starobow	30—31

Byki: 354.

Połnomjasne, wurośćene, najwjetšeje rěźneje hódnosće	35—37
Połnomjasne, młódše	34—35
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	31—33
Spatne	28—30

Jałojcy a krowy: 679.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rěźneje hódnosće	29—31
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rěźneje hódnosće hač do 7 lět	22—28
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	18—21
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	14—17
Mjenje a spatnje picowane	—

Celata: 2175.

Najlěpše wukormjene (2. druź.)	55—66
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	42—62
Spatne (4.)	25—38

Wowcy: 4123.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	42—46
Starše wukormjene (2.)	38—41
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	30—37

Swinje: 12531.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich križenjow, hač do 1¼ lět stare	—
Wukormjene	53—56
Mjasne	52—55
Spatne	48—50
Rancy a kundrosy	46—47

Za kermušu

porjeńš swój dom z barbami

z Bukečanskeje drogerije

Měrćina Sudaka

Nawěšiki přinjesu wuźitk!

Serb

30 lět, ratař a wikowaŕ ze 4000 hr. zamóžen a pyta znajomstwo z knjeńu, hdźeź by so na ležownosć wóženić abo eksistencu wutworić mohł.

Poskićenja pod H 39 na **wndaw. Serbskich Nowin**

Nowy, jenopřežny

rólny wóz

je tunjo na předań

Kowańnja w Stróži pola Wulkich Zdźarow

KAPLAN FAHSEL

ródi 26. oktobra w 20 hodź. w Budyšinje w salomaj Krony wo

KONNERSREUTH

Zastup: 2.—, 1.50, 1.— a 0,75 hr., ludźo bjez dźěła płaća do cźasa pola pśekupca Emila Wilćeka na Seminarskej hasy 2 mjeźto 0,75 jenoź 0.50 hr.

Dočasne předawanje: Jeremias na Kěžorskej drózy, Schröer na Serbskej hasy, fański hamt Našeje lubeje knjenje na Cyrkwinskim naměstnje 2, Mališka, Pśi Pětrowej wěži 9 a Wilćek na Seminarskej hasy 2

Nowe serbske spěwańske

su hotowe!

Pśenje so předawaja

w Serbskej knihaŕni w Budyšinje

Waš elektromotor

spušćomoje a tunjo **wuporjedźam.** Derje wupraŕowane broncowe kładźenje

Max Büttner

metalowa ljeśeŕ'a w jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotofskej hasy 8

Smoła

za kałowe sudy!

Bukečanska drogerija

Měrćin Šudak

293 jězdnych kołow

předach hižo ześa. Mój wulki wobrot dopokaznje, zo móžeśe teź Wy pola mje jara přihódnje kupiś. Wulki wubjerk. Najmiše płaćiny.

J. Schieback, na Mužakowsk. drózy 4

Wobkedźbuje moje wustajeńske wokna **na Hornčerskej hasy 18**

Předawanje jenoź we hłownym składźe na Mužakowskej drózy 4

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnikow. 1.61 hr., pod křižnym zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihićišćernja, zap. dr, z w. rnk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěsćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežne so stajace nawěsćki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płać 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny předwo stěhwłnam čłoneno zmjezbożenja z 1000 hr. — hdyž zemrje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołne bědny. Kóžde zmjezbożenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń telefonsku pomoc pytać. Smjertne zmjezbożenja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 247 — Budyšin — Štwórtk, 22. oktobra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Joos wo politiskim położenju

W zentrumskej shromadźizne w Kölnje je němskeho zastupowanja Joos wo smutkownopolitiskim położenju rěčał. Pichi tym je so z najwótrischimi słowami pschećiwo płećišnam wjercha Salma-Horstmara wobrećił, kotryž dowěrjenje ke kanclerej podpisa pyta. Joos hospodarstwo a dźěłanje shromadźenstwa žada. Praschesche so, hač maju rozsudźazu industrijowi wjednicy we wjeznarnej Němskej hischće wolu k dorozumjenju, abo hač wjele bóle na dobywje swojeje mozy liža. Zentrumska strona k tomu jenje pućz njewotewori.

Budźeny stajnje politiski napschećiwo stejeć, kotraž nasch lud do dwoju dźelow rozstorhuje. Tohodla Harzburgskej fronce positiwnu moz njepschipósnajemy.

Wona njeje fronta za kněžerstwo. Hugenberg praji: „kapitalizmus a Hitler-sozializmus". Zyle wusamhitaje je, so němska młodzina, kotraž z idejemi sozialneho shromadźenstwa a sozialnoradikalnej towarstwowej kritiki nasłyschuja, dźeń po dobywźu do službow Hugenbergowych legionarow sastupi. Wotrisćenjenje by wulke było. Wona budże deuhe sćežki wotwodźeć. Nazionalna fronta może jenoż na sćipjerach kommunizma dobywć, a „Brockenske scherjenje" je po wulkosći shnuje pschećiwo wotsćinu, kotryž pichi sathadźazym ptóznu na mjchkom seženu pada. Cłaky pak njeńdu po tym, so mad wotsćinami a nad samhlowjenymi programmami wjeselić."

Němske finansy so polěpšeja

Pejsoćz němskeho finanzneho ministra Dietricha wo rozwiwje dołhodow němskeho stata njeje so z nowischimi rozprawami finanznych hantlow potwjerdźiła. Dołhody z dawkow a zlow su w druhim tydźenju oktobra wjele lóhsche byłe, dyžli w prěnim tydźenju. Jeli so by tole swjesełenje rozwiwje wudźerżało, a jeli so siwankowne wotliwy nejwuchu zyle nowe połoženje stwarite, smědny wotčakać, so by statny hospodarski plan wumjeseł hodźi, kotryž je so psched wudawjom połedniskeho miliardowho winka nastajał.

Němske żelezo w němskej dwójcy tak drohe kaž we wukraju

Swjazk worzlowarjow w Düsseldorfu, kartell a zentralne pschedawanisse sjednoćenstwo za němski żelezowy industriju, je rozprawu za lěto 1930 wudał. Po nim je wudźełanje żyreho żelesa w leće 1930 pornjo pryedawjednym lětu wo nimale 9 milijonow tunow, to je 28 prozentow, wróćo schło. Wschо wotbywje żelesa je so wo njeźdże 2½ milijona tunow, to je 28½ prozenta, smjerschicho. Pschi tym ma so na sledowazy rozdźěl dźiwać: Wotbywje smutska Němskeje je so wo 1 810 000 tunow, to je 31 prozentow, smjerschicho, wotbywje we wukraju wo 642 000 tunow, to je 23 prozentow. Loni su wotbywje hischće mohli wo 235 000 tunow pornjo lětu 1928 powjetschić. Wschy w żelezowej industriji su so tkěrko smjerle. Żelezowe a worzlowe placzišny budźichu so mohle tohodla smjerić. To so njeje stało a so njemaje stać. So by so wunoš żelesa powjetschił, so wona we wukraju pschego smutsko posłica, nješ tym so so wone smutska Němskeje dwójcy tak drohe kaž we wukraju pschedawa.

Pomoc němskeho stata za Saksku

Pschehlad wo rozdźělonych pjenjesach z pomocy němskeho stata za Sakšku je so wozjewił. Po nim mjes druhimi dóstanu: Lipsk 2 992 000 hriwnow, Drježdźany 3 440 450 hr., Kamjenza 3 625 500 hr., Budyschin 214 000 hr., Zitawa 47 800, Freital 323 100, Freiberg 304 500, Rychbach 105 600, Pirna 424 000, Glauchau 23 800, Krimmitschau 61 800, Riesa 158 800, Meerane 78 600 hriwnow.

Diepoldiswaldske hamtske heitmanstwo so rozpuščiło

W pondźelnischim pschedjenju podkrejsneho wubjerka Drježdźanskeho [illegible] heitmanstwa je so wozjewiło, so by Dippo[illegible]mtske heitmanstwo, kotreż by po nuzowym [illegible]schezi, do zjednoćenja dźelowy rozdźěli. Dippo[illegible] Altenbergski hamtskoradnizi podkrejż [illegible]nu hamtskemu heitmanstwu, Lauenstejnski [illegible] nojšemu a Frauenstejnski podkrejż [illegible] Freiberger hamtskemu heitmanstwu pschikase.

Samsny heitmanojo maju hač do 7. nowembra ministerstwu smutkownych nałožnoscow rozprawić.

Krizowa podpjera so podleši

Pschedsydstwo němskeho towstawa je zawěsćenje dźelonjemjerjerjow je w sapołožku oktobra wolsamilo, dostawanišli cząs za podpjeru dźelonjemjerjow powschitkownje na 20 njedźel a saschonskich dźělacerjow na 16 njedźel skrocźiš. Tole wobsahowanje je so z pschedwumnjenjom pschijało, so by cząs krizowje podpjery podležchi. Na to so począhowazy wukas so bliščze duy wozjewi.

Tarif knihićišćerjow so wupowědźił

Pschedewsaczelska knihićišćerjerska organizazija je misowe dojednanje k 30. nowembrej wupowědźiła. Wona je chcyi wotwuhlila, tydźenjsku mjzdu knihićišćerjerjow, kotraž po starobje a městnej zjadowni 30,80 hr. hač 55 hriwnow

Jednanja wo mjzdy we wjeznarnej saskej textilnej industriji so rozbiše.

Pschedewsaczelsko textilowoje industrije wjeznarnje Saskeje su wutworu w Drježdźanach je swojimi dźelacerjemi wo nowym tarifu jednali. Zadajo, so by so mjzda wo 10 hač 22 prozentow znjžiła, njes tym so dźelacerjerske swjazki mjzdu psched pohledninu wottwarjenjom mjzdy žadaju. We wjeznarnej saskej textilnej industriji nětkle 200 000 wobsobow dźěła. Pschichodna mjzda so hischće njeje dojednała.

Pfriemer w Mnichowje

Wjednik słožża alpskich wodowow, dr. Pfriemer, je z Juhosłowjanskeje do Bayerskeje pjchjił. Jemunu nowinarjej je rjekł, so jeho puczowanje z politiku njesłuschuje, wobsebje wón z Hitlerom žanchu wobkhadu njezyny, ke kotremuž wón ženje žanych pozchowow njeje měł. Też w pschichodze ho nochce k njemu słožić. Do Mnichowa je jako rěčnik a sastupnik jeneje juhosłowjanskeje swójby pschijeł. Pódla toho chze i mnohi swojich nižschich wjednikow rěčeć, kotrež su po njewotradźenju słožża do Bayerskeje ezekuli. Mjes nimi je też hrabja Lamberg, Pfriemerowy pschichodny zyn.

Goebbelsa znowa zasudźili

Pjched wulkej khłostańskej komoru Barlinskeho krajneho sudu III. je so wutworu powołanje jednanje pschećiwo nazionalno-sozialistiskemu němskobjemskemu sapołožnjerjej dr. Goebbelsej sapoczało. Dr. Gobbelsa su jako samolnyskeho redaktora „Angriffa" wschelakich nastajkow dla sudźili, njes druhim dla pschichwdźenja Barlinskeho policajskeho presidenta Grzesinskeho, nětkuschego policajskeho presidenta Zörgiebela, policajskeho nětsypresidenta Weisa atd. Pódla toho ma so dr. Goebbels dla wobhanjenja židowskeho nabožeństwa shromadźenstwa samotnicz. We tutej posledniej nałožnosći je prjedawschu instanzu, Charlottenburgski lawnisti sud, dr. Goebbelsa winowinowała, njes tym so je jeho w druhich padach k jastwu na 1 měsaz a k 1500 hriwnam pjenjezneho khłostanja sasudźiła. Dr. Goebbels, kmnje kaž statny rěčnik, staj so pschećziwo tutomu wunjsnjej powołałoj. Prozeš budże znajmjenscha hischće dwaj dnjej trać.

Sozialdemokratiski „Volksfreund" w Braunschweigu so zakasał.

Braunschweigski nazionalno-sozialistiski smutskowny minister Klagges je sozialdemokratiski „Volksfreund" na wósom njedźel zakasał, dokelž je pjecza njewěrne powěsće wo Braunschweigskich njemerach rozschěrjał.

Wólbne poraženje elsaskich autonomistow

Po njedźelskim wólbnym wunoschku su elsascy autonomistojo dospołne poraženje porzěpili. Wschо hromadźe su jenoż dźesaczini wotedatych hłosow dóstali. Jenož w Straßburgu jedyn sastupjeć tutoje strony z podpjerajom ludoweje strony do wuzschoje wólby pschińdże. We elsaskich a Parizišich nowinach na podlogku tutoho wunoschka elsaski autonomizmus jako wotbyty wobhladaju.

We Warschawje hromadu kommunistow zajeli.

Posleduje duy su we Warschawje hromadu kommunistow zajeli. Pódla kommunistiskich organizazijow su też towarstwa wusłědowyli, kotrež so pod pschikrywanym mjenom z kommunistiskej agitazju zaběrachu, tak na pschikład Warschawske towarstwo drobnych pschekupzow. Poslednje ći duy su wschо hromadźe 340 ludźi zajeli.

Wšo złoto do Parisa běži

Do Cherbourga w Franzowskej je łódź „Europa" wutoru z Newyorka 380 žydowow złota, 50 milijonow dolarow hódne, pschinjosła. S wozbitym żelezniskim cząhom su so wone do Parisa dowjesle. Někotre hodźiny podźišo je łódź „Aquitania" z 258 žudami złota za franzowske sliźbowanje pschijěła. Sa schtwórtk běchtej dwě nowej wjesłoje złota w 600 žudach pschipowědźenej. Tele posłužiłi hódnotej pschez 4 milijardy frankow pschedstajeja. To je stawnje za to, so franzowske privatne banki nimaju telko dowěrjenja k pjenježnym wobstejnoscam w Newyorku, kaž Franzowska banka.

Newyorkske banki za francowske pjenjezy wjetšu dań niepłaća

Franzowska banka bě New York Federal Reserve banzy dźělitla, so je w tu chwilu w Newyorku so płaczaza daujowa hadźba 1½ prozenta za na dań date wukrajne pjenjezy njedosbahaja. Franzowska banka, kotraž w Newyorku za 600 milijonow dolarow krótkotrajnych kreditow wudźerżuje, by swój kapital na druhe waschnje nałožiła, hdy by so jej w Newyorku dań njedowjetschiła. S hrožnjom ko Newyorskym bankam je njejsu dali satrachić, ale su so **zaprowědźili, dań za franzowske kredity ji 1½ na 2 prozentaj powjetschić.** To je jako dopuks wobhladnje, so maju Newyorkske banki dowěrjenje do pschichoda.

Republiku škitacy zakoń w Španiskej

Schpanniska nazionalna shromadźizna je z wulkej wjetschinu republiku schkitacy zakoń pschijała. Zakoń so pschećiwo prawizy a lěwizy wobroca. Po nim so njebewolene wobhdźenstwo krónjow a nochcenje monarchistiskich sinanjeschkow khłosta. Dale so pschekazenje wójska a naschćiwowanje pschećiwo statnej mozy khłosta, runje tak sastajenje dźěła w dźěłarnjach bjes woprawnjeneje pschičiny a strajki, kotrež so njejsu tydźeń pryedy pschipowědźile. Njerozsudzeji sjednowych sastojnikow w službje so z pjenježnym khłostanjom hač do dźesaca tyšaz pesetow hrosy. Sinnekowny minister prawo dóstanje, shromadźizny zakasać a politiske shromadźizny rozpuščeć.

Přestanje Ruska płaćić?

We wschelakich wulkrajnych nowinach su so posledenje duy powěsće rozschěrile, so Ruska w bliščim cząhu pschestanje sminki saplaćeć, kotrež je sa dołhate twory wondala. S Rigi je powěsć dóschła, so je jena tamnischa wulwojna firma, kotraž so wobsebje z ruskim wikowanjom fabrica, sminki tamnischeho ruskeho statneho wikowanišćerja sastupjerjowa we wulkosći 50 000 złotych frankow protestowaćz dała. Barlinska „Germania" je w žywotim žurjedowiskim rańschim wudawku tule powěsć potwjerdźiła. Se žywotho posłužischeho wudawka pak je „Germania" so zakrocźenju z jeneje strony tule powěsć wumoztajiła.

Njedźiwajcy wschelich smjerowazych po'pytow pak so njeda dźeje samjeńczeć, so so wobkhodny njemšeje industrije i Ruskej na wobmužkowne waschnje rozwijeja. We nastawku „Germanije" je so zyle jasnje prajiło, wo kaike sumy so jedna. S Moskwy je so ruskim statnym wikowanišćim sastupnjiwanc porucźiło, so bychu so pola jenoletnych wulkowérićelow, na kotrychž cząsc Němska steji, wo to prózowale, so bychu so wudale sminki ruskeho knjeżerstwa podležchile. Kaž je „Germania" pisała, po wo nahlu finanznu krizu jedna, kotraž może lohko k sastajenju placzenjow dowjesć. Němskim firmam ma so 500 milijonow hriwnow wupłaczić, amerikanskim nětsko 250 milijonow. Sa to trjebne wukrajne pjenjezy ruske knjeżerstwo ninja, dokelž je potrjeba na dowiżach w tsećim lećje ruskeho pjećletneho plana ninje mery rosła, na druhej stronje pak žebi knjeżerstwo njeje mohło trjebne zyle pjenjezy wobstarać, dokelž je wunoss tworow dla padanja placzijnow pschemalo wunjeł.

Wot toho, hač budźa podawarjo tworow swólnivi, smjerli podležchicz, budże wotwisowaćz, **hdy Ruska swoje placzenja sastaji, a hdy ho Stalinowy ho'podarski experiment, pjezsetka rěkasy, hynje.** Prjedy abo posłužischo ma to sprjeschenje tutoho hospodarskeho plana wočakaćz.

Też „Deutsche Allgemeine Zeitung" je powěćej pschinjeschla, so žo w cyrkownemskim wukwanju spomnjenja hódne hacjenje pokazuje. 70 procentne rukowanje němskeho stata za wupadnjene płacenja žo pisches měru wuskaje. (Němscy dawkidawarjo hyschu dyrbjeli schkodu njesć, hdy by Ruska njemohła płacić.) Za 100 milijonow hriwnow ruskich skakankow pak njeje němska industrija state rukowanje dostała. Scežkowki žo njehodźa w tu khwilu pschewidźeć. Też njeje do pręda widźeć, kak žo wukowanje z Ruskej dale woswije. Bjez rukowanja němskeho stata wjele němska industrija njeby mohła dale twory do Ruskeje podawacz. Dźiwajo pak na swoje finanzne cežkosće njehudže sebi nemóc knježerstwo šwérjeć móz, so z ruskim dalscheho rukowanja za wukowanje z Ruskej pocežeć.

Požčonka za Juhosłowjansku

Juhosłowjanskemu finanznemu ministrej Djuriczej je žo po dlekšim jednanju w Pariju a Baselu poradźiło, požčonku 75 milijonow slotych hriwnow dostać. Požčonka dyrbi žo z wurunanju wupada nałožić, kotryž je z Hooverowym planom w statnych dołhodach nastał, dale k powjetschenju slotego wobstatka poła Narodneje banki a k powjetschenju wobběha bankowkow.

Bratra egiptowskeho ministerskeho presidenta zastrělili.

Měschczanostu w Gborajebu, kotryž je bratr egiptowskeho ministerskeho presidenta Sidkya pascha, je pódarželu na dróhy njeznaty winik z wutrělom z revolwra wumrěł.

Balkanska konferenca w Istambuku

W Istambuku, kaž nětko Konstantinopel rěka, žo konferenca balkanskich krajow wotmětwa. Pódaržeju žu žo w njej kommunisje za organisaziju, za politiske, kulturne a hospodarske słužnjenje, za wobkhad stromoku a sozialnu politiku wustajśe. Witorn je žo prěnje polne pohnjadnje balkanskeje konferency sesche. Ministerscy pschedsydu Ismet p. ha je z rěcžu wotewri. Na konferenzynym dnjownym rjedže mjes druhim debatta wo balkanskim paktu, wo wobcežnjoscach, zo politiskemu słužnjenju balkanskich statow napschecziwo stejazych, wo schkitanju balkanskeho žita a tobaka, wo politiki mniš atd. stejesche. Wubjerk je

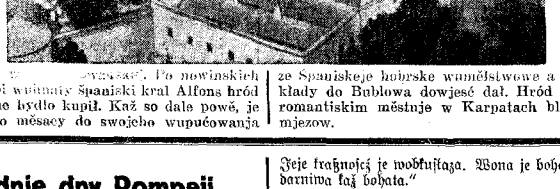

Hród Bublow w Karpatach. Po nowinskich powěšcach je sebi wuhotowaty Spaniski kral Alfons hród Bublow za trajne bydło kupił. Kaž so dale powě, je kral Alfons hižo měsacy do swojeho wupućowanja ze Spaniskeje hórske wumělstwowe a juwelowe pokłady do Bublowa dowjesć dał. Hród steji na jara romantiskim městnje w Karpatach blizko pólskich mjezow.

Zjednoćene staty połnócneje Ameriki dyrbja zawěsćenje dźěłonjemějerjow zawjesć

5 600 000 bjes dźěła.

Po rospravje dźěłacejskeho swjasta je liczba dźěłonjemějerjow w swjatku sandźeny twórjeń 5 600 000 bjesdźěła. To je najwjetscha liczba sandźeneje symy była.

Komitej senatorow, kotryž ma fystem zawěsćenja dźěłonjemějerjow wobdźěłacź, je wczera swoje dźěło zapaczał. Kaž komitejowy pschedsyda praji, budźe industrija a nic stat zawěsćenje dźěłonjemějerjow organisowacź.

Japanska zapis swojich žadanjow w Genfu přepodała

Japanjke jatnupnjństwo je w Genfu spdom stronow wulke wopomnjenjske pismo pschepodało, w kotrymž žo wobzebje na to wobcežuje, so je China železnjske prawa, Japanjanam w srěcženjach zaruczene, sranika. Japanska nic jenoż swoje železnjske prawa na połodnjoschej mandźurskej železnjcy, ale też na druhich železnjcach žada, za kotrychž twar je pjenjezy nałožiła.

Pódła toho wopomnjenjske pismo japanjke žadanja za **dospołnej hospodarskej swobodu** w Mandźurskej wospjetuje, njesakonske njecpieceželske cžiny chinescich wojerskich a zywilnych wyschnoscjow dyrbja pschestacz a japanst. wobydlerstwu dyrbi žo bjesstrach w jeho mérnym dźele a ichkitanje psched žamopaschnikstwom zaruczicz.

Mukden zaso pod chineskim zarjadnistwom

Kaž Londonski „Daily Telegraph" powě, su Japanzy **zarjadnistwo mandźurskeho hłownego města Mukdena Chinesam sazo pschepodali**, tola dyrbja japanszy radźicelsko chinesim wyschnoscam k boku stejeć.

W Nangkingu je 20 000 studentow psched Cžangkaischekowym hrodom žadało, so China njeběrnje njepotrjebnje z Japanskej jednacz, dobrowólniski korps dyrbi žo postajić a diplomatiske pocžahi z Ruskej dyrbja žo wobnowiecz.

China po puću zjednoćenja

Jednanja wo sjednoćenje Nangkingskeho knježerstwa z pódlanskim knježerstwom w Kantonje žu žo w Schangkaju sapoczałe, hdyž stej wobej knježerstwje wulku liczbu zastupjerjow wyslałoj powitało, mjes nimi presidenta Kuomintangoweje strony, Wangczingwaia, a dr. Eugena Czena, Kantonskeho zwonkownego ministra.

Ze Serbow

W Budyschinje, 22. oktobra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 742, hygrometer +3, thermometer wo dnjo +6. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 746, hygrometer +5 a thermometer w nozy +3. — **Połnocnjene njebjo.** — Wczerawsna frjeda je horaztym krajnam zaznu symu pschinjesła. W Budyschi horach a krkonoschach zapadźa achu wczera njemdre žnjehowe mjezcele. W žejach amla tschasy wostachu. Pódła žo błyschasche a hrimasche. Też na natschich Łužiskich horach z khwilemi wopravdźe žnjehowe mjezcele zyschinowachu. Wjerschki horow su bóle. W nizinach žo z khwilemi dešczéjk kidasche a žo też brimasche. Po połdnjowych njewjedrach smémy hischcze cžasy wotczakowacz. Schtlenza nékko pyschnje na rjane stupatsche. Nowa wyschina z wjeczora je w połnocy žo nimo hibazu a hacž do natschich stron žapaza nizinu wutschózła. Nowe, z połonja a z Azorskich kupow pschikhadźaze nizinu najsérje žobotu abo njedźelu, nasche wjedro sajo wohroza. Tola bórzy sajo wocžapli. — Jutsje pjatk skhadźa skónczo 6,35 hodź. a khowa žo 4,52 hodź. Měsacźk skhadźa pop. 3,56 hodź. a khowa žo na ranje 3,03 hodź.

Hdyž su nocy zymne

potom na skédźbliwa hospoża wschelake nowe dźeła, kiž jej do rukow hladaja, kiž pak rad wobstara, je-li njeje tajka bórzdata, kiž žadyn dźeń bjes njepokojnosce bóz njemóže. To jeje dźěło njewołóži, ale wubudźi jeje nerwosnosć, tak pola druhich stawow žiwóby. Samosce pak na sforo tósła hospoża rad kwětki na wokna z swojeho domskeho abo hydenja. To su často tajke drobnoscke rjanoscinki, kiž njetrjebaju wjele imjerscha a je nimo z krażnoscu, kiž naš tak dołho wotschowjesche. Dohdła je radźomne, hdyž je wjeczor khětro thłódny, tu maku prózu nałožicz a kwětki na nóz to pschihodnoscjach, tola też niz pschecžołnych runmoscjow statiez. Ta hospoża pak, kiž smé maku sahrodu jako swoje wobžiwjenstwo radostnje zapósacz, budże so dyrbjeez pomałku do spécha mécz, so bychu žo hrjadki wuprózdnike a nuzdne mózy je do dźela wzała, dokelz je jara wažne, so sahrodu wotwocžinje, to by nam w pschichodnym técze sajo prawje wjele darila, tchiož je z wotschewjenjom za tózu hospoża, kiž pschikłasomnu kuchen lubuje, pschetoż lubosczi nuza dże druhdy też psches žołdź!

*

— **Pschemyślowne woženje wožkow z samokhodami.** Měschczanski policajski haunt nam pische: Ssmy w poslednim cžasu swésczili, so wobsedzerjo wozbowskich a nakładnych awtow na žiwoch wosach pschemyślownje woželi (towarjstwa atd.) woža, ani so bychu nam prjedy dopokazali, so je jich wós pschi tajkim wužiwanju w dobrajazej mérje za rukowanjeli schkit sawésczeny. Pokasujemy tohodla hischcze raz na naseh policajski wukas wo pschemyślownym sjamnym woženju wožbowom je samokhodami z 2. julija 1928 / 13. měrza 1929, do kotrehož może žo na policajstim hamcze w radnizy po 1 schodźe wo stwje cžo. 2 pohladacz w znatych wobdźelnych hodźinach. Pschecžiwjenja pschecžiwo tutym pschedpisam žo w pschichodze khłostaju.

— **Wobžah połstoschekowcho wobkhada w Němskej.** Mjezicelom połstoschekowcho konta běsche kónz septembra t. l. 1 008 856. To je 1999 kontow wjacy dyžli na kónzu prjedawscheho měsaca. Dobropisow a poceženjow je žo w měsacu septembru 58 653 000 zapisałko wo 9 754 134 000 hriwnow. Bjes hotowych pjenjez zapłacži žo wot tuteje liczby 7 741 974 000 hr. Dobromócže mjezicelow połstoschekowcho konta wuczinjesche w pschercžu 505 162 000 hr.

— **K padnjschtiwje w Budyschim měschczanskim dźiwadle,** pischе nam kriminalna policija, so žu **khadnyli:** běły muzazy pullower, seleny židzany woilowy schat, słotu wójmidkowu narucžnizu z wěstotnym rjeczazom a rokokolskim medajlonom, hadowu narucžnizu, dublej, z hadźazej hłowu a 2 kamjenjomaj jako wócžy, 3 Straž-narucžnizy, por Straž-nawuschnizow, 2 Straž-parlowaj rjeczazlaj, Straž-broschu, 3 Straž-pjerschcženje, jedyn je schtyrirózkatym selenym kamuschkom, seleny celluloidowy wobucžowy sapinak a wobumak, mantl z wolijoweje koze, cžémnomódry muzazy symitt mantl, 3 radiowe rokli, wosnamjenjene N. E. N. 804, N. E. N. 1004, N. E. N. 1054 a zwjazk kluczow (4 klucze na rynzy). — Wo wězowne zdźelenja prošmy kriminalne wotdźelenje w Budyschinje.

— **Mjasowe jěsti (Freibank) w Budyschinje.** Sobotu 24. oktobra 1931 wotedawa žo rano wot 7 hacž 8 hodź. na cžišku 4751 hacž 4900, wot 8 hacž 9 hodź. na cžišku 4901 hacž 5050, dop. wot 9 hacž 10 hodź. na cžišku 5051 hacž 5200 žyre howjaze mjaso, punt po 40 pf., a žyre žwinjaze mjaso punt po 45 pf.

— **Katarjez.** Póndźelu wjeczor ¼7 hodź. frasy motorowy kolejaz, kiž z Budyschina pschijědze, z poknym wotmachom do delepschcženeje sawjery żeleznjskeho pschechoda. Won njeběsche widźał, so je pschechod sawrjeny, dokelz awta, kiž na napschecžiwnej stronje psched sawjeru cakachu, swoje žwézy njeběchu pomjeschschite. Motorowy kolejaz žo na złowje srani, tola mózeše žo po sawobalenju w domje wjeznjanosty Wollmanna sajo žam wotfalicz.

— **Z Radworja.** Wčera wjeczor po nyšporje wuspěwa Hudźbna Jednota našemu knjezej fararjej Nowakej — wotkhadźacemu božmje. Dźensa stwórtk chce nas wopuscžić. Tohodla zanjesechu jemu na farje

C. Bulwa:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

4] (Pokračowanje.)

„Njeby-li Arbaces tak bohaty był", rjekny Pansa, „to bych ras pschepytowak, hacž je wopravdźe tajti straschny kuštak, kaž žo praji, ale bohatych ludźi dyrbi aebil fakitowacź. Schto mérnicze wy dozwla wo nowej wotchcžepym (fekeje), kotraž ma w Pompeji hižo pschiwiržowarjow, wo cžesciowarjach bohrestkeho Boha — Khrystusa?"

„Oh! to žu jenoż próżdni žonjerjo", prajesche Klodius, „njeje ani jenicžeho wobkedneho muža mjes nimi, jich pschiwiržowarjo su thudźi, njenahladni ludźo."

„Kotliž pak hebi sašlušja, so bychu ja jich bohahanjeschtwo khcžiżowani byli", rjekny Pansa z wótrym hłosom, „zapżewaja Venus a Jupitra. Nazarenscy płaczi za bohapżewza. Kdy bych jich jenoż mógł do mozy dostać!"

Druha pojedź bé swotnoschena, jedźzy padźechu do zwojich zamczkow znak — najta pschestawka, mjes kotrejž hudźba hrajesche arkadiske nafspéwy. Pschichodna jedź wobstejesche z pkodow, warjechow, tortow a konfekta (zlódkocjow). Poslužowarjo, kotliž běchu dotal hosczom wino pschinoschowali, stajachu jo nětko we wulkich schkleńcžanych hrudobjach na blido. Na tkžbym koranje běsche sapiska, hdyž běchtej napiśanej starosta a pokhadźenje wina.

Hudźbnizy hrajachu miłu jonisku melodiju, mjes tym so mkodostne hłoże pěsczi w greckiej rěcži spiwachu.

Hosczo pschikleschachu a Klodius sawoła: „Meladija je cžiście jonista, a to pschiwidźedze mje na pschipitk: „Na stronjo rjanoze Jony!""

„Jona! Mjeno je greckie", rjekny Glaukus z mjechkim hłosom; rad pyju na jeje stronjo, ale schtó je Jona?"

„To je žadna krażnosć", pschispomni Pansa, „a kajki hłóž wona ma!"

„Potrjebnje mje lépje, ja waž proschu", prajesche Glaukus.

„Tuž poslužnaj, mój Glauko", rjekny Klodius, „so je Jona zuza, kotraž je hakle pjech krótkim do Pompeji pschischła. Spéwa kaž Sappho a bahni žiwoje pěžnje žama. Jeje krażnosć je wobkuschtaza. Wona je bohata a runje tak darniwa kaž bohata."

„To dże je wopravdźity dźiw!" sawoła Glaukus. Njemóžemy dha ju widźeć?"

Wobsamknychu, k domej rjaneje Grekowki hicź. Wunjeschchu hischcze pschipitk na Glaukowe strowjo a pschipiwachu kžorej Titej, dźěchu po skhodach dele, pschenidźechu roszwětleny atrium a běchu bórzy w hischcze wožiwjenych hażach Pompeji, runje hdyž bé mésacźk sesthadźał.

Pschinidźechu psches tón dźěl města, hdyž běchu klamy skotnikarjow, z kotrychž sybolesche žo błyschcź drohotnych kamjenjow. Skónczinje dospěchu k domej Jony. Khódda bé wulkotnje roswětlena a pod stolpowej khódbu nadeńdźechu Jonu, kotraž bé wot hosczi, ju wobdźiwazych, wobdata.

„Njeprajesche-li ty, so je wona Athenjanka?" schepta-sche Glaukus.

„Nć, wona je z Neapla."

„S Neapla!" wojpjetowaschе Glaukus, a w tutom wokomiku won wuhlada, hdyž žo stupina wobdźiwarjow dźelesche, kražnu postawu Jony sažo, kotraž bé mésazy dołho w jeho pomjatku žiwa była.

III.

My wopuschczichmy Arbaceja na pschibrjohach morja, hdyž bé schtaj žo Glaukus a jeho pschewodnik rossahnowaloj. Pomałku a dostojnje kročeschе won pisches cžrjódku do małeho, ale lubjoneho templa Isis. We dwénaj rjadomaj stojachu na skhodach wyschi schi mésachnizy, swobleźani w bé-tych, wobdźewach a horjeła diwaj podrjadowanaj mésachnikaj, z kotrejuž jedyn palmowym hakoju, druhi se žitom napjelnjene žudobje w ruzy dźerżeschе. W małej městnoscji pródku tlóczachu žo cžesciowarjo Isis.

„Schto wjedźe waž", schepta-sche Arbaces jenemu z nich, „z woltarjam cžesczedostojneje bohowki."

„My žmy pschekupzy", wotmołwi praschany, „a chcemy wo wožunde žiwotich łódźow sžonicź, kiž jutsje wotźdu do Alekšandrije. Chcemy bohowzy wopor pschinjesć."

Egiptowczan snapjscheźiwi wažnje: „Bohowka Isis, je drje schkitarka rólnistwa, ale też wobkhod wona spéchuje."

(Pokračowanje spěchuje.)

„Hdźo statok mój", nic tamny znaty wótčiski spěw, ale pěseń našeho zasłužbuchoho dušnjapastyrja. Tuta pěseń je wosławny spěw wo Radworju; wona dopokazuje, kak je pěsnjer Radwor lubował. Spěwa so po melodiji „Kde domov můj". Předsyda jednoty so jemu na to podźakowa za wšu jeho prócu a dźěło we Radworskej wosadźe. A hišće dachu spěwarjo zaklinčeć spěw dźěłenja: „Hdyž, knježe, bliža hodźinka". A knjez farař zwjeselenu dari kóždemu spěwarjej a spěwarcy knižku, kotruž je sam spisał a sam za swoje pjenjezy wudał: Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow kat. Serbow. — A dokelž nas k. kaplan Handrik (w Chrósćicy a Worklecach) započnje, zo jemu zlě njebudźe, kaž žortnje přispomni, a druhemu do wobsěrneho zastojnstwa w Budyskej wosadźe při serbskej cyrkwi.

Z **Radworja**. Sakske ministerstwo za ludowe wukubłanje je knjeza šulskeho wjednika Jana Andrickeho za wyšeho wučerja pomjenowało. Knjez wyšši wučer Andricki skutkuje hižo z młodych lět sem w našej šuli. Dóšła tola hnydom swoje přenje městno tu w Radworju. Přejemy jemu, zo by kaž dotal też dale čiły a strowy wostał a spomažnje dale skutkował hišće mnohe lěta!

S **Worzyna**. K šulu k jutram hastupi 14 dźěći do nasheje šule, t. Worzyna 2, t. Drježdźin 6, t. Njechornja 3 a t. Běleje Hory 3.

S **Bulej**. Wutoru knjes rječestudźer je Lodow-Koporski hońtwu w lěsach wokuž. Na hońtwje wobdźěli so 7 tšělzow a 25 honjatšow. Spotřěłachu 15 sajazow, 9 dźiwich karnikow, 9 bažantow (kapanow) a 9 kokoschow, jenu kurwotu a 2 šóšlakajce.

S **Lubija**. Přichodnu njedźelu 25. oktobra je w Lubiju wobkhódna njedźela. Wobkhody su wotewrjene wot dopołdnja w 11 hodź. hač do 5 hodź. popołdnju. We barbjerskich wobkhodach smědźa so jenož tworcy přechadźacy.

S **Kamjenca**. Tudomna młoda holza so w šamomorbarskich myšlach do lěwcje ruki bliško bibła srěła. Wěsche nimje, so holza do thorownje dowjesćeju. Jeje zranjenja dha njejsu strašne.

S **Brunowa pola Kamjenca**. Jedyn tudomny wobydler sajpina přichipowěschał. Přichi tym padže pak tak njeshožowanje, so jemu nakładženy wóz ruku wjsche kolesa přichjedže a chěło rani. Smjeršoženeho dyrbjachu do Kamjenskeho Miłosrnego wustawa dowjezć.

Z **Kulowa**. Nowy knježeństwowy president při swojim wobhladowanskim pućowanju po Wojerowskim wokrjesu wutoru dopołdnja w 11 hodź. do Kulowa přijědže. Měšćanosta Langner powita jeho na radnicy w přitomnosći zastupjerjow magistrata, měšćanskeho zastupjerstwa, cyrkwje a šule. Po krótkej přestawcy wobhlada sebi knježeństwowy president tudomnu nowu šulu.

S **Wojerez**. Knježeństwowy president dr. Simons wopyta wutoru Wojerowiti wotrjesh a Wojerezy šamo. Popołdnjchi we wokrjesnym domje, poda so na radnizu, hdźež běchu so k jeho powitanju magistrat, měšćanjanja zastupjerjo a měšćanjanzy sastojnizy shromadźili. Měšćanosta knježeństwowcho presidenta kuwtrobnje witajsche a rozestaja jemu hospodarske poměry města, dobre počahi mjes wokrjesom a městom a shromadne prózowanja ke sadźěwanju sahajenja dźěła w tudomnej schtkeńcheni. Za kuwtrobne witanje so knjes knježeństwowy president podźakowa a tu swoju podjeru přichilubi. We wokrjesnym domje běsche so knježeńskowemu presidentej wospjetne počeršenje dóstało přez dwě holzy w serbskej drastce.

S **Laja**. Srudny dóst potrjechi zwójbu wjednika dźěrkanje Hänscha w 8 čym Kholmzu. Hänsch chajsche wutoru zwoju cźežko thoru mandželsku we Wojerowskej wokrjesnej thorownji wopytacź. Jako wón na Lasowske dwórnischcźo dźěsche, jeho Boża ruczka saja. Nimoduzy ludźo jeho leżo namakachu a ruče po lěkarja khwatachu. Jako lěkař přichidźe, namaka Hänscha hižo morweho.

S **Dubolo**. Srótna stara wiscźeń, kiž steji wosrjedź powsy, přichi pucźu, so sjawnje na přcheschadowanje přeschadźacy. Njemy wulki gnjewnjsthm schtom běsche wurazyła. Sc schtomom zhubi so kruch romantiki naschcze krajiny. Běsche to w naležcu krajny napohlad, hdyž wschch polna młodowych krčenizkow so wozrjedź polow běleschc, a krajne sacźuce, pod schtomom pschchowacź, hdyž běchu jeho wisnuje srale.

S **Mulkez**. Wutoru rano wotkol 4 hodź. so naschi wjesnjenzy z wotsajowym alarmom wubudźichu. Pola tatarja Stopary stejachu brózej w plomjenjach. W njej so thowalsche sjano a zjoma a druha pza. Brózej so dozjsta wotpali. Kak je wohoń nastał, njeje dotal hischcze znate, tola policija dale sa pschicźinu wohnja śledźi.

S **Trjebina**. Pschi powěsći wo wohnju njejedna so wo domske khěrja Lanka, ale wo njewobydlene stare domske khěrja Bastiana. Wohoń je po sdaczu nastał se schkrani lokomotiwy.

Z Łužicy

* Se **Sajonja** n. Spr. Pódźelu sadźerja policija Jónsku, kotruž běchu bohy a w dospolnje pschemacźanej drasce žlisko torhoschcźa nadeschli. Po tschěm sdaczu běsche wona we wodze polejała. Wona powedasche, so je z Budyschina a njedaleke so duchownje zyle strowa.

* S **Ochranowa** (Herrnhuta). Pschi zwojim nětko nimale 200létnym wobstaću wupósła bratrowska zmjena 1555 mišijonarow do zyrkwinjeze słužby nimo druhich pomocnych dźěłacźerjow a 62 mišijonskich pschetupjow a tkomu 93 nježenjenych mišijonskich potrow, dozyła potajtim 1710 Europjanow. S nich pschindźe j namozu wo zźiwenje, snjeschoži ado bu morjenych 36 mišijonarow 10 žotrow a 4 dźěći. Najwjazy bu morjenych w mišijonstwje mjes Jidianami. Djenża steji na 135 stacźijach w Połodnjschej a narańschej Afriży, Jerusalemje, pola Himalaje, w Atlaży, Kalifornijskej, Sedzejnej Ameriży, nawjerchnjej Indiji, Demararje, Surinamje a Labradorje, dozyła 262 europjskich mišionskich dźěłacźerjow, kiž su shromadźili 132 303 tschenicźjanow a roswucźuja w 440 schulach 40 806 schulerjow.

Wusudźenja

Sesdźerschenu tawnišći sud w Shorjelu.

Wjenowany sud sajadźi ratarja Pětra Scholtu je Kulowa dla cźeżkeho cźelneho zranjenja, dokelž bschche swojemu pschichodnemu žonej je žnowowuni widlami ruku nje łohcźa pschekłót a wobcźo pschi nohu franit. Statwu rěcźnik

Hospodarski rozhlad

Schtwórk 22. oktobra 1931:

Wčerawše urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,125
1 jendželski punt	16,65	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	82,52	100 franc. frankow	16,63

Stalne knježeństwo je hospodarišu radu saložilo. Tuta kedźbje so přeto tak schtwórtk 29. 10. pod pschedsydstwom statneho presidenta Hindenburga, jo by so j najnuschnischimi hospodarskimi nadawkami sadórała.

Produktowe witi też wčera mérne wostachu. Žito, wošcźo rožka, so na witkach žadne, tola placźizny so nialo pschemjeniecźa. Wčera wychaš pschenża wo 5 pj. poslupi, nalětni jeczmjeń wo 15 pj., najmjenši jeczmjeń a wowš wo 10 pj. po zentnarju. Jenicźky rožka, hewak dźenża na witkach najžadnischo žito, so njezpschemjeni.

Zeninař placźesche w Barlinje:

	wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšeńca	10.60—10.75	10.65—10.80
Rožka	9.25— 9.35	9.30— 9.40
Nalětni jačmjeń	8.15— 8.65	7.95— 8.65
Nazymski „	7.70— 8.10	7.55— 7.90
Wows	6.95— 7.40	7.00— 7.40

w termijowym wikowanju

Pšeńca, okt.	11.40—11.47½	11.30
„ dec.	11.55—11.60	11.50—11.42½
Rožka, okt.	9.78¾— 9.85	9.80— 9.78¾
„ dec.	9.82½— 9.85	9.85— 9.82½
Wows, okt.	7.60— 7.70	—
„ dec.	7.85	7.70

Ssudnizy na pschichadzowanje
pjatk 23. oktobra 1931:

w **Khrósćizach** w Herbjej gruchcźe dop. we 9 hodź. 80 bleschow wina a 10 bleschow tšerja,
w **Milačźizach** w Herbjej gruchcźe dop. we 10 hodź. bůjej,
w **Halschtrowje** w „Knježim domje" dop. we 10 hodź.: 70 bleschow wschelakeho wina, 12 bleschow sekta,
w **Welkim Khołmzu** w Grundmannez hoscźenzu dop. we 9 hodź. billard,
we **Lašu** w Scholcźiz hoscźenzu dop. we 10 hodź.: kołowe dźěle,
w **Sabrodze** w hoscźenzu dop. we 10 hodź.: zentrifuga, šwinjerej,
w **Lipinach** w hoscźenzu dop. we 11 hodź.: muž., žonj. a dźěćz. kolesa, sosa, kantor, blido,
w **Nowej Wsy** pola Wojerez w hoscźenzu pschip. we 12 hodź.: motorske kolo,
w **Schpricźjach** w hoscźenzu pschip. ½1 hodź.: pažate pila,
w **Nowym Městcźe** pola Wojerez w Lohrez hoscźenzu pschipołdnju w 1 hodź.: krowa,
w **Delnim Wujězdźe** w hoscźenzu „K worjołej" pschip. we 1 hodź.: wschelake tšělzy, žonj. khołuki, žołke, khornarje, tkabat, radio, pišanike blido,
na **Horach** pola Wojerez w hoscźenzu pop. w 4 hodź.: krowa,

sobotu 24. oktobra 1930:

we **Wojerzach** w hoscźenzu „K stotemu lawej" dop. we 10 hodź.: schkleńcźany wóz a 2 josje,

Někotre płaćizny z Drježdźanskich wikow.

	wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Husy, žiwe	6.00—7.00	6.00—7.00
Kački, žiwe	4.50—5.00	4.50—5.00
Kury, stare	3.00—5.00	3.00—5.00
Kury, młode	1.00—5.00	1.00—5.00
Hołbje	0.80— 1.00	0.80—1.00
Husy, zarězane	1.10—1.20	1.10—1.20
Kački, zarězane	1.10—1.20	1.10—1.20
Kury, stare, zarězane	1.10—1.20	1.10—1.20
Kury, młode, zarězane	1.20—1.40	1.20—1.40
Karpy	1.00	1.00
Šćuki	1.30	1.30
Liny	1.00—1.80	1.00—1.80
Prusnicy	0.30—0.40	0.30—0.35
Běrny, nowe centnar	2.80—3.00	2.80—3.00
Běrny, nowe punt	0.03—0.04	0.03—0.04
Łoboda, jědźna	0.10	0.10
Cybla	0.10	0.10—0.12
Krěn	0.60—0.80	0.60—0.80
Solotej kefšk	0.05—0.10	0.05—0.10
Běły kał	0.06	0.06
Čerwjeny kał	0.08	0.08
Kisały kał	0.13	0.13
Butra	1.40—1.60	1.40—1.60
Jeja	0.10—0.12	0.10—0.12
Prawaki	0.70—1.00	0.90—0.80
Kurjatka	0.45	0.45

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a woljowe symjo po tuni ano 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje				
	21. 10.	20. 10.		21. 10.	20. 10.
Pšeńca	212-215	211-214	hruny	—	—
rožka	185-187	185-187	woka	—	—
nal. jačmjeń	163-173	160-173	módre lupiny	—	—
naz. jačmjeń	154-162	152-161	žołte lupiny	—	—
wows	139-148	137-146	ceradella	—	—
kukurica	—	—	rapsowe wosušk	—	—
pšeńč. muka	27,2-32,2	7 2-32,2	lany wósušk	13,2-13,4	13,2-13,4
ržana muka	26.2-28,7	6,1-28,6	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	9,90-10,1	9,90-10,1	b/rnj. kruški	—	—
ržane „	9,10-9,30	9,10-9,30	syno, 50 kg	1,80-2,3	1,80-2,30
rapa	—	—	ržana sloma	0,65-0,90	0,70-0,90
hróch Viktor	26,0-27,0	20,0 27,0	pšeńč. „	0,45-0,60	0,50-,65
lane symjo	—	—	wowsna „	0,60-0,70	0,60-0,70
pjelušk	—	—	ječa	0,60-0,70	60-0,70

Přeni[illegible] wo katastrofiji we wuhlowej jamje w[illegible]wolmjenje. Wutrobu hnujace wustupy woi[illegible] so před jamu Mont Cenis w Herne-Sodingen[illegible]e Westfalskej, jako běše so mjez wobydlerstwom rozšerila powěsć wo cźežkim njezbožu pod zemju. Dotal je sebi njezbožo 12 smjertnych woporow žadało. Naš lěwicny wobraz předstaja wukhowanych hórnikow před zakhodom do podkopkow jamy Mont Cenis hnydom po katastrofje. Na druhim wobrazu widźimy, kak wobydlerstwo z hrózbu wobjate před jamu Mont Cenis čaka na dalše powěsće.

bĕsche 2 mĕżnjej jasiwa namjetowal. Pśichi jeho starobje a dokelż hiśchcże njebĕśche khłostany, żud miliścho żudźeśche a napołoży wobśkorżenemu 2 njedżeli jasiwa a pśichiwoli jemu 3 lĕta wupruhowańskeho cżasa. Schołta na żudniśe khostny njecż.

Wosebite póstowe awtobusy na kermušu

w Hrodźišću, Kolcach, Worzynje, Borschće a Wukrancźicach njedżelu 25. oktobra.

S Budyšina do Rakołd wotjĕdże rano autobusk 9,10 hodź., jĕdże na Pśichiwĕźicy. W Rakołdach wróći so wós 10 hodź. na Porschicy do Budyšina.

S Budyšina wotjĕdże w 11 hodź. a jĕdże po Wósporskej šatuci dróhi na Worzynu, Kotczy do Hrodźišća. W Hrodźišću wróći so w 12 hodź. na Kotczy a Worzynu do Budyšina.

Póstowe autobusy wot Budyšeho dwórnišća 11,15, 14,15 a 10,10 jĕdźa tutón dzeń hacź do Hrodźišća. Pósledni wós wotjĕdże z Hrodźišća w 22 hodź. a wróći so na Bart a Rakołdy do Budyšina.

Na kermušu do Borschće a Wukrancźicy jĕdźa wšykne póstowe autobusy na Wukrancźicy. Pósledni wós wotjĕdże w Budyšinje 20,05 hodź. do Suborneźki a pójdże hacź do Borschće. Wón wróći so w Borschći póndźelu rano 6,45 hodź. a jĕdże tehorunja na Wukrancźicy do Budyšina.

Nuzowa pomoc w Kamjeńskim hamtskim hejtmanstwje

Saśiódźeny pjatk zhromadźichu so jastwjerja gmejnowduchownistwa, wojerstwa, dźiśakeŕskich zwjatkow, młodźinskich zwjazkow, Caritas-zwjazka w posedźeńcu Kamjeńskeho hamtskeho hejtmanstwa, so bychu wuradźowali wo nuzowej pomocy w Kamjeńskim hamtskim hejtmanstwje. Kr hamtski hejtman dr. Zobel pśicheźdźichowaśe. Nĕrźnik k zjawjenju a symśłu nuzowu pomoc płaćiśwe postajenja pśicheźała.

Pśichitomni rozprawjachu wo nałonjenjach loiścheje nuzowoje pomocy. Dokelż je so ludowa kuchei w Kinsbórku tak zmólnja wupokazała, ma so lĕtka też w Kamjencu a Pólschnicy tajka kuchei pśichipraviś. Sa wjesne gmejny pak jeje trjeba njeje. Młodźinje budźa so posliczeć zajimaśe pśichodnoścki, pśichi cźimż budże so tež zyrobu za cźelo podawaś.

Wulka je nusa mjes ludźimi wjes dźeła. Tohodla maju so z draštu a wobmjezom sastaraś. W šerbśtich wuzach so hake spočatk decembra pomozna akcija pśichewjedźe, dokelż su hake Delanży wjetšeho podpjeru doskali b'a krupobicja w minjenym lĕcu. Pomozny akciju pśichewjedźe tóžka wośada hanna sa so.

Swójbne powĕśće

Semrĕli: Johanna Petrichowa na Židowje, 68 l.; khowanje budźe hobotu pśichp. ½12 hodź. wot żarowańskeho domu na Hrodźišćicu. — Korla Herman Zacher, ćuknowy tkalz w Kamjenzu, 80 lĕt; khowanje budźe sobotu pop. w 3 hodź. na pohrjebnišćicu ewj. Justa. — Richard Hänsch, dźiwadelny mišstr w Bĕłym Khołmcu, 67 lĕt; khowanje budźe jutśe pjatk pop. w 2 hodź. wot żarowańskeho domu.

Ródna zemja, ty so zhubiš . . .

S Bukojny pola Wultich Sdźar so nam pischo: Kaž je so hižo wospjet pisało, so Bukojna zyle wottorha a so do wuhloweje jamy „Eintracht" zhubi. So so to tak rucze stanje, drje ześej nĕkotrykuli myślił njeje. Tak so nĕtko pogledni statok, prjedy Arnoschtej Müllerej głuschaju, torha abo je hižo nimale do semje wottorhany. Tam hišćenje nĕtko dźĕlacźeŕ Jan Nowak bydlesche, a dyrbjesche, hacźrunjeź so ś mozu wobaraśe, wuczahnuś. Słónczńje tola do blistich Wultich Sdźar wuczahny. Hdy bychu cźi, kiž su prjedy Bukojnu znali a žnadź 10 abo 15 lĕt tam wjazy njepśichiśchli, to widźeli, cźi bychu so woprawdźe nabojeli a bychu njewĕdźo, schto je so tu stało, mĕnjenja nabyli, so je tu najcźežšeje semjeźrjenje zuchnowało. Njeje skoro wĕricź, kak rucze mógne baggery semju podrnja a wotnjesu. — Hdyž wšchak je tola tak, so wuhlo dźenża k tepjenju šwój dobry samĕr knje a w tym nastupanju žyła wjazy parowacź njeje, dha tola na druhim boku je woprawdźe bolośtne a śrudne, so ju pśiches to naśche žerdśke wóry a wjesći tak sanicźa. Po Bukojnje je. Tón žamśny dóht cźaka na Nydej, Las, Radśku a Lipiny. Teź wone su žamśnej šmjerći saśudźene.

Schtoź pak Bukojnu nastupa, dha nĕšt prajmy:

Ródna semja, ty so šhubiśch,
Sso pśichewobroćśiš do nicźo,
O hróšnuj lawo, ty nam rubiśch
Schtoź bĕ nam lube pśiche wšchitko.
O domiśna tak lubośna,
Nĕšt žu na wĕčne šhubjena.

Sněhowe mjećele a njewjedra w Rudnych horach

Wot wutory wjećora sakhadźeśche w Rudnych horach cźežśi šnjehowy mjećel. S nim pśicheźahny w nogy k krjeje dźe šylnje njewjedro. Sněh leśeśche w pśiherĕšu 10 hacź 14 cm. wyšoko. Na Grunibachšto-Gósšatiśkej dróšy so autobušowy wobkhad je šnjehowymi kepjemi šylnje haśił. Pola Oberwiesenthala a po zyłych wjerśchkach horow šnjehowe mjećele teź krjedu date sakhadźachu. Teź w Kamjenicy so hižom w nozy k krjeje šuchy dźĕśche, k tomu so šylnje hrimasche.

Wjećera so šnjehowe mjećele hacź do naśeje Łužizy sejahnychu. Hižom rano mĕjachmy tu pśeni šnjeh. S dźĕśichimi abo króśkichimi pśesestawkami so pśeches zyły dźeń šnjehowe mjećele honjachu. Hdyž a hdyž so teź zabrima. Symne wĕtry pśichikhadźeja ś dołheho wjećora, hdyž so wobsćerna wyšchina hacź k połnoźnemu łodowemu morjeź wupśechestrĕwa. Tuž je wĕsć, so šnjehowy nĕšto hižom tkĕrko symny cźaš, njech teź słónco ześe wodnjo najmilšcho šnjehowca spytało.

Přilopk

* **Kradnjena kolbaža šadaji žadnu.** Njewjećhdom šmjerći namaka njedawno w nozy Jan Laśsjewski w Gelenkirchenje. Mjenowany njemĕśeśche žanu dźĕła. Dźeśche kradnyć do škladuje tśinje, hdyž so wšchelaka zyroba khawaśe. S zyrobu napjeńenej jaku šyła padnu pśeches tśešne wokno tłochnyć. S nohomaj drje bĕśche pśes wokno pśišnjechoł, ale khabat njechaśe hobu. Wón šynu so k jeho šchiji a jena kolbaža njeboźkownemu muźej tak šylnje na krk tłóśeśche, so dyrbjesche so wón we wokuje wihnjo žadnyć. S njepśeśtawajuźym śrjeźowanjom wobdźĕrć wotmĕći a jako do tśinje pśichindźe, namaka paducha hižom morweho.

* **111 lĕt stary.** We Vancouverje w Zjednośtich Kjeźeńśiše kajowy dźĕlacźeŕ „Dad Quick" swoje 111. narodniny pśichi połnej strowosći a cźerstwosći.

* **Dźesać zerjow za 8 pjenjezkow.** Telka šyda kśiža pśichi jendźeśtim narańśim pobrjosy. Tam su rybarjo kśiža hromady zerjow nałožili. Natarjo jśidźa k morśemu brjohej a cźerpaju šami zerje ś hobrišći stadkow, kiž tam pśiwaju, a wuźija je jako hnój na šwojich polach.

* **Edisonowy rok.** Semjetny amerikanski wunamakaŕ Edison połoženu so jenoź nałhowinje na pobrjebnišćicu we West Orange. Pósledźisco chźeźa jeho dźĕło pśichewjeśeś do Milana w Ohiośkim staśe. Tam ma so pśichi rowje wulki Edisonowy pomnik stajiś.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

— **Wukładny na wjeźoru** za južišći pjatk: Wośtajnje hišćeze rjenje, tola budźe jara khłódno pśichi wĕtrach ś ranja a dołheho ranja.

* **Němšcekatany żud w Lipšku je pśechedźejerja dźĕlarnjow němśkeje żelesnizy Hendricha Appela w Oberhansenje dla pśicheradźenja wojerśkich potajnoścow ke khłostarni na šćĕtyri lĕta a k wotrjeknjenju cźeśtnych prawow na dźeśaś lĕt sasudźił.**

* **Skuźeź attentatow na żelezniznu Sylvester Matuschka je kommunistiski cźuślak był. So cźaš knježeństwa komunistiskich radow w Madźarskej je wón jako politiski cźuślak pod terroristom (traśerjom) Kleinom dźĕlał a je hromadźe hamtsku jitnu ś podźišćom wobwĕźenjow terroristom Schönom w parlamentowym twarjenju mĕł. Teź je wón ś ludowym wójnskim kommisarom Pogom žywe wobkhadźał, dokelż bĕ niz jenoź politiski, ale teź wojerski wobhonjeŕ.**

Hamtske wozjewjenje z Budyšina

Wobśiśeze šakhadne jarmanje sa wobliczenje wuhnjemjećerśkeje mjeźy je so wot 1. oktobra t. l. na 12 pj. šuśiłko.

W Budyšinje, 22. oktobra 1931.

Mĕšćanšta rada, pśichemuźł. hamt.

Towaŕstwowski powĕśtnik.

Naš sobustaw cisło 144, hospodaŕ

Jan Hensel

w Hornjej Hórcy

je wumrĕł.

Prosymy našich dowĕrnikow, zo bychu pśinošk po 70 pj. za tutón šmjertny pad zezbĕrali a na naš konto na Serbskej Ludowej Bancy zapłaćili.

W Budyšinje, 22. oktobra 1931.

Posmjertna pokładnja župy „Jan Arnošt Smoler"

Laz. Towaŕstwo „Handrij Zejler" ma njedźelu 25. winowca pop. w 3 hodź. pola Šolćic swoju zhromadźiznu. Kóždy sobustaw so wótkakuje, hošco su nam lubje witani. **Předsydstwo.**

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźĕl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawĕźtki: G. Janak w Budyšinje

Pjerjonjenjerenušć. a prawy

posleščowy wupjerk

płaći pola mje

10.50 hr.

Druhe šerokośe runje tak tunjo. Wupjerkowe a nawoblekowe zbytki

Hilger

na Seminarskej hasy 2

Wulka dźĕlba rjanych a tunich

mantlow a woblekow

je znowa dóšła

W. Häcker

mĕj. **Otto Hartmann**

w Budyšinje na Žitnej hasy 7

Prošu wobkedźbujśe moje wukładne wokna

Kožane jaki

wot 40.- hr.

meble, stupnje, škórnje, wobleki, smĕšnje tunjo

na Kotolskej hasy 8

Kotej, kakao kolon. twory

KURIO

Zwonk. Lawska hasa 24

Konjacy grat

njedźelski a rólny, jara derje zdźeržany, mjez wjac. na wubjerk, tunjo na předań

w Smječkecach č. 5

Serbske tačele

(Gramofon Platten) ma na składźe

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Wysokosućelna

kruwa

je na předań z Bačonju 14

Młoda, nowodójna

k r u w a

k dabanju je na předań

we Wysokej č. 7 p. Kubšic

Sedlarske a wutykane twory

ma na składźe, zhotuje a wuporjedźa

C. Junghannß pśejdy **Emil Schubert**

na Jeriowej hasy

Nowe serbske spěwarske

su hotowe!

Prĕnje so předawaja

w Serbskej knihaŕni w Budyšinje

Wupjerki

taź być dyrbja w najlĕpšich hódnoscach:

pošleschcžo 130 cm šcher.	15.20	13.60	**12.20**
pošleschcžo 160 cm šcher.	17.20	16.40	**14.80**
pošleschcžo 100 cm šcher.	10.40	9.40	**6.80**
płowatowa šcher . . . m	2.20	2.15	**1.95**

A. Kasper, Burglehn 11

(mĕj. A. Pilopp)

Snaty najlĕpšchi dom sa dobre wupjerki

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736

Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska

w Budyšskim hamtskim hejtmanstwje

Jenopřezne Brabantske wobrotne pluhi teź za **kruwy** su dóšle

Nawĕšiki přinjesu wužitk?

Dźensa nowa

Berliner Illustrirte

dostanjeśe w Serbskej knihaŕni abo skazajśe ju sebi pola dowĕrnikow „Serbskich Nowin"

Jenož **20 pj.**

Z tutym wozjewjam, zo

korčmu „Zum Forsthaus"

cyle w zmyslu mojeho zemrĕtcheho mandźelskeho dalewjedu a prošu, zo by so mi z podpjeranjom mojeho předewzaća dalša dowĕra spožčiwa.

Marja zwud. Bernhardowa

Kałowe družiny

(S wobrazom.)

Je znate, so kał ma rad mokru a po možnosći hlinjanu pódu. Hdyž hyć wuběrasch kałowe družiny, dyrbi po možnosći wuprubowane lokalne družiny. Potom njetrjebasch so bojeć *wo wunoscht a wuspěch*. Njetrjebasch so potom też ani bojeć, so tworu njerowtbudźejesch. Wotběrarjo radšcha kupuja družinu, kiž hižo znaja. Napschecžo nowym družinam bywaju njedowěrliwi. Doporučuje so też, wšaci po možnosći pózdne družiny, niz pak zažnje. Pózdne družiny so lóšćho pschetrimaja. Sažnich družinow *je* zwjetšcha dosć a nadosć. *W oktobrje a novembrje* su witi zwjetšca z kałom pschepełnjene a ptačzimy potom su nisće, mješ tym so w małym rózli a měrzu je mało kała a z teho maju wužitk jenož Holłandženjo, kiž tehdy kał ke nam dowožuja.

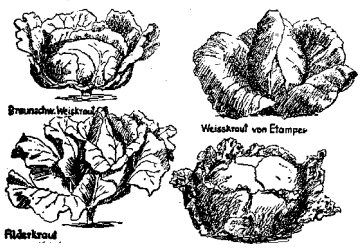

Mjes pózdnymi družinami je najbóle znaty Bruschwikki běły kał. Tuta družina też nimale wschudźe so derje radźi. Hłójczki su wulke, hładke, kulojte a twjerde, też wschudźe wobluboware. Tuta družina so też w Holłandskej pławuje, dwotkelž też tymjo wupósćelaju, ale tuto žymjo so za nasch kraj pschez njehodźi. Podobnje je też i Magdeburgskim kałom, kiž so wschudźe tak njeradźi kaž we swojej domisnje. W połnócnej Němskej je jara rozschěrjeny Barłinski kupnizowy kał, kiž twori kulojte, twjerde hłójczki. Erfurtski wulki běły kał ma wunjam też za traje zwonka Durinskeje. W južnej Němskej je jara wobluboweny Swindtbrodski hobrski kał. Wón ma wulke, schěroke, płone hłójczki.

Sažnje družiny spósnawasch na jich kónčkojtych hłójczkach. Najrucžišcho rozcže sažni kał z Etampeża. Ma so spěšnje pschetrjebacz, dokelž so hłójczki pukaja. To žame płacži też wo drobnym Jurskim kału, kiž twori jejkoje, tžetro krute hłójczki. Dalsche družiny su małe wokołowutrobosity kał, zwjatojanski kał, kiž twori małe, kulojte, ale twjerde hłójczki. Skónčnje też mejski kał, kiž někak žłódy žłodźi a krutych hłójczkow njetwori. Spominamy hischcze na Babinski kał, na najzažnischi eksprezowny, na Enkhuisenski złamu, kiž mějwa wulke, kulojte na žołcz hłójczki. Mjes zrěnimi družinami je w južnej Němskej znaty tak mjenowany Filderski kał, ale tón so w połnócnej Němskej prawje sadomicź njecha.

Wijenki po zahrodnym płoće

W pózlednim czasu so dale bóle samjeduje płót z wokatcho grotu. Rjenje to runje njeje. Ssadźicz psched tym zimy płót bywa pak tžetro droha należnosć, też tžemy zwjetscha kóždu krocžel semje wunwužitkowacź. Nawopak pak by zahrodkař tola chcył, so je jeho zahroda trochu wotzamknjena, schkitana psched wocžomaj zjawnosće.

Najjednorischo je nětko, so dasch płót z wijizami zarosć. Mamy tu jara wjele možnosćow a wjele wubjerka runje tuttych rostlinow. Najtuńischo a najjednorischo dže je, hdyž tu žadźischi hroch abo bob. Potom pak dyrbi wobhrodźenje znajmjeńscha 1,50 mtr. hacž 1,80 mtr. wusoke być. Pschecžiwo tomu wschak mohło so prajić, so hroch a bob nima dosć hustych topjenow a so z tajkimi wijizami wobrosćeny płót hižo w podnasymnje jara rjany sposchišćeca wjazy njezwotkeca. To žame płacži też wo wobrjatej wozy, kiž hewak dla zwojich krażnych piżnatych kwětkow žłuscha k naschim najbóle woblubowanym wijizam.

Jara rjana wijiza bywaju wosdobne banje. Wone su jara zkromne a žej pschedobru semju njeżadaju. Dale tworja se zwojimi topjenami krażnu selenu huseżinu a potom, hdyž hischcze płody so wumiwaju a zrałuja, poskiża tajki płót jara krażny napohlad! Banje maju zwonźiwnu formu, su cžasto kruschwojte, druhdy sażu kulojte a hładke, cžasto sażu zmorschcžene a brodawkate, njeżu wjele wjetsche dyžli kokosowe worzechi a maju wschě barby. Bywaju běłe, žołte, pomoranzojte. Wużuschene a na rjanu schłku położene nad jako rjana zwojorasna pycha psches zyku symnu wotschewjeja.

W pośledním cžasu su też hižo nałożowali forsiziju, kiž hižo sahe z nałećom salcževa z njeliczomnymi žołtymi kżenicžkami, dale też tiżalnik (Zwergmispel) se zwojimi pyschnymi czerwjenymi płodami. Staj to pak keraschkaj *a niz wiżiży, hdyžtaj wschak go wulkotnje za wobrosćenje* płotu.

Napożledku sprominamy hischcze na cžorny žobołk (Knöterich). Je to jara bujna a rucze rosćoza wijiza, kiż na do 6 metrow dołhe płetki a žo tohodła hodźi jenož za jara wulke płoty a murje. Wot julija do oktobra su žwětłozelene topjena pokryte z nacżerwjenji bětymi kżenicžkami. Hdyž tute wijizy porjadnj krucże pschirěsłasch a pichiwjasasch, móża płót wulkotnje debicź a pyschicź.

Nazymski sad

Ssad, kiž njewjedra zu pschełutowałe, ma so wožebje należnje dom zhowacź. Pózne jabłuka a truschwy dyrbich schcžipacź něschto dnjow psched dozrawjenjom. Spóznawasch dozrawjenje na tym, so pridy jeleny płód žołtnje abo so cžerwjeni. Ssad ma so znadno puschcžicź z hałožki, dokaha, hdyž ichischku złohła wjercžišch. Hdyž so hałožka zobu wottorhnje, potom je hischcze pichejahe za ischcžipanje. Schtóž we žad w prawym cžasu ischcžipacź, teho žad so dleje dżerżi a też lepje žłodźi. S cžežtimi rěblemi dyrbich lětża być wožebje kedźbny, so hischcze wjazy ischkody njenacžinich. Tehorunja nimaich z hołdźitatymi cžrijemi łaicz po hałożach, hewak ikoru wobschkodźich a ischtom z tym cžerpi. W lětuschim hubjenym lěcże je schkoda we kóždy zentnaż žadu. Pschedewschěm też na to dźiwaj, so so schtomy haja a hdżej je to trěbne, młode schtomiki žadża. Wjele kedźbnoscze masch wěnowacź pschejmnowanju žadu. Składźischcza masch cžerstwje schwabliowacź a potom kałkowacź. Ssad ma so potom kóždy druhi dżeń pschehładacź a nahnite płody maju so hnydom wotstronicź a po možnosći we kuchni pschetrjebacź.

Zničenje mrowjow

W sahrodach bywaju mrowje druhdy wobcžežne, dokelž zraty žad wobschkodźeja. Mózjech mrowje popadnyć z tym, so małe blischći pot napjelnich je žadowej brěžki a je pod žadowymi schtonami abo ferkami do semje sakopasch to talke, so jenož žama dżera je semje kuka. Mrowje tam nuts padaju a so tepja. Hischcze lepje je, so mrowischcza wuzlédźisch. Wjecžor, hdyž su wschě mrowje w mrowischcžu, naliwasch jo z kropom, tobakowej juschku abo alaunowej rospuschczenimu. Skónčnje so też doporučuje nałożowanje petroleja. Mózjech też cžerstwje palenу kałk k tomu wjacź. Hdyž prěni krócź njejsu wschě mrowje sniczišć, dyrbisch to hischcze raz wospjetowacź.

Časopis za serbskich ratarjow

Čisło 27 Budyšin, 22. oktobra 1931 Lětnik 39

Južna Serbija a jeje hospodarstwo*

Politiško-narodny problem Južneje Sserbije je rozrižany. Někto na nju cžakaju kulturno-hospodarske problemy, kiž maju tute krajiny posbehnyć a z nich stworić nasmóžnischi, najważnischi kraj niz jenož Juhobžołwjanskeje, ale zyłeho Balkana.

Mózj južneje Sserbije wotwiżuje wot porjadneho wuwoja makowiny (opiuma), bałmy, tobaka, rajża a druhich produktow.

Rajż, makowina a bałma najbóle so płahuje w Bregalnischim kraju a w naranischich stronach Bitoljskeho kraja, potajkim w krajinach mjes Skopljom a bołharskej hranizu.

Bregalnischi kraj so takle mjenuje po rěży Bregalnizy, kiż so wuzorka na Malejschich planinach (horach) pschi bołharskej mjezy a so wuliwa do rěki Wardara. Tuta rěka je prawe zohnowanje za kraje, psches kotrejž so wije. Wona je nomakała też zwoje městno w stawišnach dla Bregalnischeje bitwy l. 1913.

Kaž je zbytkna Južna Sserbija polna historiskich zyrkwjow a klóschtrow, tak mózjech po Bregalnischim a Bitoljskim kraju nadeńcź tajkich starych pomnikow, kiž zwědźeja wo rjanosći a wulkotnosći Nemanjicžowskeho stata. Hdyž nazymu l. 1918 serbske wójsko němsko-bołharsku frontu na dobrym Polu pola Selanika pschełama, walachu so juhobžołwjanske diwizije psches Bregalnischi kraj hacž do Zarewego Sela po bołharskej hranizy. Tak su tute kraje z kóždeho stejnischcza wujnamne a zajimawe. Sby pschekwapjeny, hdyž na żelesnischej stazji w Udowoje wuhładach karawanu wjelbłudow (kamjelow), kiż twory pschenoschuja do Strumizy, Radowischta a Schtipa.

Po Bregalnischim kraju wupschestrěwa so njewschehładne Wowcže Polo, połonischa zitnica, psches kotruż wjedźe żelesnischa cžara Weles — Schtib — Kocžane.

Lud w tych krajinach je měrnitwy, pilny, sprawny a jara pobožny. Wožebje zwjatocžnje zwjeczi dżeń złowjanskeju japoschtołow zwj. Cyrila a Metkoda. Tehdy z hromadami wopytuje zyrkwje a klóschtry. Cžini to że lubosće k tamnymaj wulkimaj wucžerjomaj, wo kotrymaj ludowa powěsć praji, so staj w Maleschu, pola Srvjateje Wody, měrjoj zwoju žamotarnju. Hospodlikosć a sprawnosć jich bjespórnje. Zona zaspiwa nowocžasne gólanje a wětruje so jenicžky domjazmosći a dżerżom. W Berowje, pomjenym městče pschi bołharskej hranizy, namaka so na lětatej horje, 900 mtr. nad morjom, zónski klóschtr zwj. Arzwjandżela. Je to jenicžki prawopławny zónski klóschtr w Juhobžołwjanskej. Waschnje žiwjenja mnischkow je zarjadowane po klóschtrskim pschedpisu, kiż mnischki należnje dopjelnuja. Zíwja so z dżełom zwojeju rukow. Maju dosć złotu, paschnischcžow a kukow. S wokmy kaja najlépschu tkaninu za žebje a na pschedań.

Bregalnischi kraj a naranischi dżel Bitoljskeho kraja wot Kawadara, Dżewdżelij hacž do Strumizy staj jara płódnej a hodźitej. So wobeje za pěstowanje rajża, bałmy, makowiny a tobaka. Też žiwnistwo so tu haji, płahuja so židaki. Kocžanska łótlina, psches kotruż cžecze rěka Bregalniza, a Strumizka łótlina z rěku Strumizu hodźitej so derje za płahowanje rajża. Rajżownischcža so namakaju pschi zamej rěcžy. Rola so dwójcy, trójcy podwora. Swjetscha so prěnje lěto zyje pschenża abo rużla, druhe lěto kukurica (majż) a tśecje potom rajż. Póda so njehnoji. Wuzbywanje japocžinaja zrjedź haprleje a traje hacž zrjedź meje. Hdyž je rajż wuzbyty, puschcźi so na polo woda dwě wjedźi wobyko! Hdyž rajż nad wodu wurosće, ma so pléć, jo by so wscha njerodź wotstronila a potom rajżownischcža wostanu poczrěte, dóniż rajż njeschkodi. Potom so wjazy wody na rajżownischcža njepuschcźi. Ratar cžaka, hacž woda wuzkanje a potom žně so zapocžinaju. Po žnjach zuschi so rajż na polu dwaj dnjej, potom jón wjasaju do znowow a woża jón na huno, hdżež so z konjemi wutepuje kaž pschenża. Wuteptany wěsće so z wójnej łopatu a łuschći so na jara primitiwne waschnje, tak so 1 proz. sorna wostawa njewuczišcženy. Tohodła so też njewuwożuje dale misejow połonischich krajow. Hewak wschak je kwalita wubjerna, też jara wuzitna a tyjna, pschełoż pschi warjenju nawdawa jónkróćz wjazy dyžli italski rajż.

Na Strumischej runinje so wudobywa psches 100 wagonow rajża.

Dwě jara ważnej rostlinje, kiż Južnej Sserbiji njeżetej wulki wuzitk, stej bałma a mak za makowinu. Bałma bu z Maleje Misteje žem pschenjeżena hižo w 14. lětstotku. W Bitoljskim, Bregalnischim a Skopskim kraju so ja lěto psches 500 000 tg. bałminy a wokoło 1 200 000 tg. žymjenjow wudobywa. W pschereśtu płacżeschе kilogram bałminy po 25 dinarach a žymjo po 3 dinarach. To by wucžinilo wokoło 16 miliionow dinarow. Chzesch-li wobdźiwacź wschelakorosću a bohatstwo tych produktow, masch jenož so pschekhodźecź po Strumiskich wikach. Kóždu žobotu seŕdże so tu

*) Južna Sserbija Makedonska je najwokolnischi dżel Juhobžołwjanskeje. Je to kraj, kiż bě hacž do l. 1912 hischcze turkowski. Južna Sserbija mjenuje z Bołharskej, Greckej a Albanskej.

nječhto tyšazow ludźi ſ wokolnych a druhich wokrjeſkow. Na wikach je wjcho potne měchow rajža, kiž so pschedawa po cźeſkoſći. Je tu hdrvile mnóſtwo bakmy kaž też ſapſchadkow židakow.

Pſchekwapjeja waž koże dźiwich ſwěrjatow: dźiwjeho ſwinjeca, njedźiwjedźa, wjelka, kuny a liſchki. Wſchelaki ſłót a najlěpſcha druźina wołmy a wokmjeńzy. Njeje ani njedoſtatka rybow, pſchetož w Dojranſkim jězorje na tamnej ſtronje Belaſchiſtich hór je doſć a nadoſć rybow. Też Dojranſke bźe wino je ſtawne. Dojran ſnowa roſkeſźowa. W poſledniej wulkej wójnje bu wſchón ſnieżeny. Placźi ſo ſwjeſchća ſ cyły ſkotom, twoſeźe ſa makowinu, ſidakowe ſapſchadki a khmany ſłót. Makowinu wołeźe kupujetej Jendźelſka a Amerika.

Strumicźenjo ſu dobri wikowarjo. Pola nich je wikowanſki duch jara roſwity. Sſu to tak rjeć jubołźkowjanſky Kulowcźenjo. Sſamo ludźo ſ akademiſkim wukubłanjom wróceja ſo k wikowanſkemu powołanju ſwojich wótzow. Mózeźe tam w Strumicy widźeć dźeſco, kiž rano pſchedawa zalty, pſchipołdnju nowiny a wječor ſymjenja. Hižo pola dźeſći je takle wuwity wikowarſki duch. A cźi mali wobſtodnizy ſu pſchi tym też hiſchcźe dobri a thmani ſchulerjo.

Najwjetſche bohatſtwo Južneje Sſerbije njeźe pěſtowanje maka ja makowinu (opium). Tuta roſlina je ſo pſched 70 lětami ſem pſchiwjedka ſ Mateje Aſiſkeje. W Južnej Sſerbiji namaka pſchiſtódne podnjebjo. Hłowne ſtjedźiſchcźa płahowanja maka ſu doliny Kawadara, Weleźa, Schtipa, Stopłja, Kumanowa, Strumicy ja Kocźana. Mak ſo płahuje dła makowiny, w kotrejž ſo namaſa wětſhy dźeł broboſtneho morfina. Mak ſo ſnoje naſymu kaž pſcheriza. W małym rózku ſo prěni raz pléje a wobkopa. W měrzu ſo to hiſchcźe raz woſpjetuje. Mak trjeba mokrotu w póſnej naſymje a dale naſetnje deſchcźe w měrzu a haprleji. Kónz meje ſo ſbéra mlócź ſ makoſom, a to na to waſchnje, ſo ſo tute pſcheréſaju. Kilogram makowiny płaci 1000 dinarow. Makowe ſymjo pak płaci 8 hacź 10 dinarow ſa kilogram. S makowego ſymjenja wudobywa ſo wolij. Wićźe wolija wotmětwa ſo na jara primitiwne waſchnje. W Stopłju a Weleźu pak ſu nowocźaſne wulke woleńzy.) S makowynni woſuchami potom ſłót pizuja. Južna Sſerbija móże ſo léto do 200 000 kg. makowinu wuwoźowacź, ſchtož wuceźinja hódnoſcź 200 milijonow dinarow. Hdyž k tutej liczbje hiſchcźe pſchidawaſch bobrſke ſumy, kiž pſchinjeeju tobak, bakma, židakowe ſapſchadki, ſad (roſeźe kawowny — melony), ſłót, żita, potom mózeſch hakle ſroſumicź, kaſtu waſnoſcź ma Južna Sſerbija ſ hoſpodarſkeho ſtejniſchcźa. A kelko bohatſtwa hiſchcźe wotpocźuje w njewoddźěanej pódźe, w jěſorach, rěkach, podkopkach, hoſenſkich ſtudnjach atd.

Wſchitko to hiſchcźe cźaka na to, ſo ſo ſrjaduje, woſdźěła, ſo ſo wudobywa a wuźitkuje, ſ cźimž by ſo ſpěchowak roſkeſźnu nij jenoż Južneje Sſerbije, ale zyłeho juhoſłowjanſkeho ſtata.

Wićne powěſće

Njehodźi ſo wjazy rěcźeć wo normalnym wurunanju mjes poſtiſcźenjom a dopraſchowanjom na wikach najważniſchich kataſtiſkich ſahrodniſkich a ſłotaſkich produktow. Njenormalne wobſtejnoſcźe naſchego zyłeho hoſpodarſkeho źiwjenja ſo woſeźe na tutych wikach pokaſuja. Najſkerje budźeny ſo pſchichodnych měźazach hiſchcźe bóle ſaczuwacź krute wobmjeſoſdanje konjuma najſchérſchich ludowych worſchtow. Liczba hſesdźeſkowych dale ruceźe roſcźe. Sſrjedźny ſtaw (njemjeſkniju, makowobhodniju atd.) ſinjeźa dale mjenje dokhodow a ſaſtojnikam ſo mſdy króſicha. To měźo ma ſwoje hubjene ſcźehnki. Pſchinidźe hiſchcźe k tomu, jo też ratarjo a ſahrodnizy maju mało pjenjez a kredita, jo dyrbja płacźicź wyſoke dawki a takle ju nuſowani, ſwoje produkty tak ruceź haci móżno, na wiſi pſchinjeſcź a na kóždy pad pſchedawacź. Wuhłady ſu tohodła na wſchitkich wikach ſa produzenta wěſće njepſchihódne, hjes toho, ſo ma pſchetrjebaſ ſ toho wuźitka, dokelž ninja pjenjeźnych ſrědkow.

Jita. W zyłym ſwěrcźe ſu hyłe ſnź jara dobre. Pola naſ w Němſkej pak je deſchcźojte kěcźo měło hubjeny wliw. Snź njeſu tu ſpokojaze. Płacźiſny ſu jara njewóſte. Młyny a druhy wulkokupzy ſo boja, wjele nakupowacź. A ratarjo nawopak ſu nuſowani, wjele ſita nowych ſnjow wotbyeź, ſo bychu dóſtali hotowe pjenjeſy. Jenoż pſches ſnate wićźnopolitiſke ſrocźele (kreditna pomoź, wuwaźne liſcźiny, podpjeranſke kupowanja atd.) je mózno, ſitnę wiki wobaracź pſched ſyſtiſchim khablanjom.

Běrny. Na běrnjazych wikach je lětſa hiſchcźe mało ſajima ſa naſymſke ſaſtaranje. To ſamo płacźi ſa wjeceornu Němſku. Lubja ſej pak wěſte wołóſenje hubjeneho połoſenja ſ tym, ſo wulke gmejny nětko k tomu pſcheridu, nakupowacź wjetſche mnóſtwa ja ſaſtaranje ſwojich bjeſdźełowych, kiž doſtawaju ſpomoźerſiu podpjeru. Normalny pſcheběh naſymſkeho wikowanja je thętro ſłaźeny.

Mloko. Pſchewjedźe ſo wulkotna propaganda ja wuźiwanje mloka. Tola tu thwilu powſchitkowna nuſa też tu hubjenje ſłutkuje na konſum. Tohodła naſſkerje hižo bórzy też tu ſo pokaſaju haczenja, dokelž měſchczańſke wifi njemóża wjazy wotewjacź telko mloka.

Butra. Podobne ſu też poměry na butrowych wikach. Lud dale bóle k tomu pſcheridźe, wujiwacź margarinu měſto butry, dokelž nima wjazy pjenjeźnych ſrědkow. To ſo woſeźe w poſledním cźaſu ſaſo bóle pokaſuje. Tohodła njeſu naſymu ptacźiſny tu tak jara poſtupowake kaž hewak. Też w lěhu ſymy ſo płacźiſny lédma połěpſcha.

Jeja. Jara charakteriſtiſki je ſaſt, ſo firma Bolle w Barlinje, kiž pryedy w ſwojich pſchedawarńach ſa tydźeń poryadnje wokolo 100 000 cźerſtwych tukrajnych jejow pſchedawaſche, nětko jenoż hiſchcźe 20 000 kuſ wotbywa. Wina je podroženje jejow wo pjenjeźź na kuſ. Hubjeny wliw ſu tu też méſe ſkrótſcźenja mſdy pola ſaſtojnikow o dźeſacźerjow. Kaž w Barlinje, je dźe też druhdźe połoſenje ſo ſpórſchiko.

Skót. Hamtſay ſo wěſacźeſche, ſo naſymu płacźiſny ſa ſwinje poſtupuja. Nětko pak licźa ſ tym, ſo wjazy ſwini poſlicźa, ſ cźimž drje płacźiſny ſpadnu. To ſměje też wliw na howjoſe wifi, pſchede wſchém na ſwjerſnonémſke wiki kormjenych wołow. Mjazowu konſum cźerpi woſeźe pod hubjentymi dokhodami wobydleſtwa.

Pjerſina. Wyſoke wudawki ſa pizu, ſyłne poſtiſcźenje, njedoſtatk ſrědkow pola konſumentow też tu hubjenje ſłutkuje. Maja pak ja to, ſo konſum pjerſiny pſchezo hiſchcźe w pſchichodźe ſměje wuhłady, ſo ſo roſcźeri. Pokaźe ſo na to, ſo w druhich krajach je ſo konſum w poſledních lětach thętro ſběhnył a ſo je pomérnje wjeſchi dyžli pola naſ. Nimo toho ma ſo na to dźiwacź, ſo tukrajni produzencja dotal jenoż hiſchcźe 60 proz. naſcheje potrjeby kryja, tak ſo ſmjeńſchenje konſuma pſchede wſchém budźe ſchkodźicź dowoſej wukrajneje pjerſiny.

Tuni ſad. Płacźiſny ja kruſchwy ſu ſtraſchnje padałe. Niz jenoż ſad ja hoſpodarſtwo a mjenje bórne druźiny, ale też thmańſche druźiny płacźa we wulkowikowanju lědy hiſchcźe 20 hr. ſa zentnar, někotre bórne druźiny jenoż 10 hr. Hubjeny wliw ma tu konkurenza tyrolſkich kruſchwow, kiž we wulkowikowanju jenoż hiſchcźe 8 hr. ſa zentnar płacźa. S jabłukow je jenoż mało bórnych druźinow na wikach, nadpołitik amerikanſkich Grafenſteinſkich, kiž ſu też hižo doſcź tunje, ma hubjeny wliw. Bórne druźiny dźe hakle potom doſpija lépſcheje płacźiſny, hdyž ſu w južnej Němſkej ja ſapołžane wiki brécźkoweho ſadu. Potom budźa też mjenje hórne druźiny tak nimale wupiſchedane. Brécźkowy ſad płacźeſche w Stuttgarcze jenoż hiſchcźe 1,20 hr. hacź 1,40 hr. ſa zentnar. Sſłowki ſo jara pytaju. W južnej Němſkej je jich mało a ſo tam derje płacźa.

Sſwětowe žně. Po wobličenjach mjeſynarodneho ratarſkeho inſtituta w Romje manu ſwětowe žně, kiž ſu ja wſchě druźiny žitnych płodow trochu hubjeńſche dyžli loni. Pornjo pryedawſchim lětam pak ſu ja pſchezo hiſchcźe pomérnje dobre. W Europje ſamo maju lětſa wjazy pſchenicźy dyžli loni, mjenujcy 380 milijonow dwuzentnarjow (loni 378 milijonow). Zyłe ſwětowe žně maju naſtupne wuſłédki:

	1929	1930	1931
		milijonow dwuzentnarjow	
Pſchenicźa	*605*	*675*	*627*
Rožka	138	136	122
Jeczmjeń	248	249	204
Wowš	361	376	333

Na ſkładze měźachu 1. ſnjeżna 1931 hromadźe 166 milijonow dwuzentnarjow (loni 146 milijonow a 1929 pak 151 milijonow).

Sadźenje sadowych ſtomow

(S wobraſomaj.)

Najlépje je, ſo ſadowe ſchtomy naſymu ſadźiſch. We ſnyje móża ſchtomiki wotpocźowacź, njehroſy jim ſtrach ſtradanja, korjenje móża ſo w mokrej ſemi derje ſakorjeńicź a hdyž je mila naſymna, móża ſo hiſchcźe nowe korujſchki tworicź. Tak ſchtomik w nalécźu njeſhubi cźaſ je ſakorjenjenjom a móże hnydom młodźiny puſchcźecź a ſo rozwiwicź. Sſo wě, ſo dyrbiſch pſched pſchedźěłanjom wobſchkodźene korjenje ſchtitacź pſched wuſchnjenjom ſ tym, ſo je namoczíſch ſ hlinjanej roſmodu. Potom ſo też wſchitke korujchki ſatkowaju. Jamka ſa ſchtomik ma byeź doſcź wulka a hłuboka, maſch ju ſdźěła ſyelnicź ſ dobrej pjerſchcźu, kompoſtom abo tłatym ſnojom. Je też derje, ſo pjerſchcź ſpody korjenjow ſměſchujeſch ſ mokrej pochowinu (Torfmull). To wſchitko ju jednore, ſakładne prawidła ja pſcheźaſdźenje ſchtomikow, kiž dyrbjał kóždy ſnaſ. Njeje też hiſchcźe ani powſchitkownje ſnate, ſo ſadowe ſchtomy jenoż hacź ſ ſamym korjenjam do ſemje pſchidźu. Maſch je potaſiſm trochu wyſche ſadźicź, dokelž ſo potom ſemja ſama wot ſo hiſchcźe ſadźa a ſchtom ſ njej. Wſ lohſej pódźe je to hiſchcźe bóle cźicź dyžli w cźeſkej. Schtomiki też nimaſch pſchehuſte ſadźicź. Wyſoke ſchtomiki ſtuſcheja na 10—12 metrow rózno.

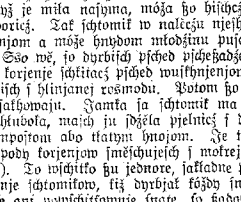

Druhdy dyrbiſch ſtarſche ſchtomy ſ 30 ztrm. pſchereſka pſcheſadźicź. Je cźi ſnadź nědźe na puczu abo ſchtomy pichehuſeje ſteja. Pſcheźadźenje je też ſobu najlépſchi ſrědk *pſcheciwo njepſłodnoſći ſchtomow. Wjele pſcheźadźenje ſtarſchich* ſchtomow ſej wjele prózy a wobhladniwoſeje ſada. So doſcź korjenjow ſobu dóſtanjeſch, maſch we wotkruhu 1 mtr. hacź 1,20 mtr. ſemju wuhrjebacź, wſchě korjenje tam hładzy pſchirěſacź, doſcź hłuboko ryeź a potom ſemju pod korjenjemi wuhłubicź. Semja mjes korjenjemi dźe po nětźim ſłama wotpada. Nowa jama ſo ſ dobrej pjerſchcźu pſchihotuje. Schtom ſo ſdźerži w prawym poſtajenju ſ nohami ſ łatow, łajkeć widźimy na naſchim prénim wobraſu. Je nětko jara wažne, ſo korjenje derje ſ pjerſchcźu ſakrydźeſch. Je k tomu trjeba wobhladniweho, ſcźerpliweho dźěła. Se pomoźu tiſejchka abo tyčźi ſchtapaſch dobru pjerſchcź mjes korjenje. To móże tracź nětchto hodźin, ale wuſpěch cźi potom próźu mytuje. Potom ſ wjele wody pjerſchcź tak rjeć ſaptawiſch. Skónczenje ſo ſchtom hiſchcźe ſakótwi ſ tſjomi a ſchtyrjomi powjaſami, ſo mózne wětry jón njebychu nakłonike.

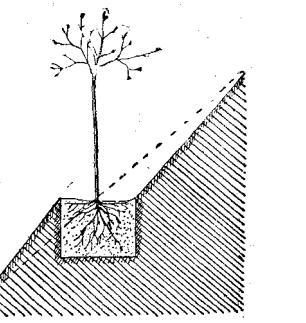

Hdyž ſchtomiki ſadźiſch po ſtroninach, dyrbiſch ſaſy hinak poſtupowacź. Najprjedy wyſche jamki ſemju ſebjerjeſch a ju niże jamki ſaſy naſypjaſch. Potom hakle jamku wurujeſch. Jamki maju byeź metr ſcźěroke a 60—80 ztrm. hłuboke. Na ſtroninach ma kruh wokoło ſchtoma na prédnjej kromje byeź trochu wyſchi, ſo by ſapopadnył wodu. *Dale ſo poporučuje, na prawo a na lěwo wot ſchtomika pſchi*prawicź ſnaſchika małej hrjebicźzy, po kotrymjaž mókła pſchi deſchcźu a tacźu woda k ſchtomej běžeć.

Wo khowanju sadu

Lětſa mamy jara wjele ſadu. Sſadař a ratař njewě, hdźe ſ telko ſožnowanjom. Starc ſadownje budźa pſchejelnjene ſ tymi Božimi darami. Ale mamy też na to dźiwacź, ſo chže ſad měcź khłódne rumnoſcźe, hdźeź ma powětr pſchiſtup. Winzy bywaju naſymu ſwjetſcha hiſchcźe pſcheźoſte. Je w nich też włóženy powětr, dokelž ſo doſcź wětſiceź njehodźa. Sſadowa komora dyrbi byeź na połnocnej ſtronje a wokno dyrbi byeź wotewrjene, domiž njemjerſnje. Hdyž je powětr pſcheczepły, jabłuka rady ſo morſcźeja, dokelž wjele wody wuparjeja. We włóżnym powětſje ſo też bakterije a plěſeń derje radźa, ſad hnije. Sſad też njeſmě ani w koſchach woſtacź abo w hromadach. Potom powětr nima pſchiſtupa a cźołoſcź a włóżnoſcź powětra ſo ſ tym ſpěchuje. Sſad ſłuſcha na hórdy, dźeľene po druźinach a wulkoſci. Też tu njeſmě pſchehuſcźe leżecź. Pſchetož potom dyrbiſch hiſchcźe liczicź ſ wobſchkodźenjom pſches cźerwje, kiž tu ſ cźerwjach na ſrowe jabłuka pſcheńdu. Hdyž njemóżeſch hnydom wſchě cźerwje jabłuka wotſtronicź, potom pokaż měcźe abo łapy mjes jabłuka, dokelž ſo cźerwje tam radу ſapſchaduja. Wobſchkodźenje ſada njeſmě ſej pſchemało wažicź, dokelž taſki ſad ſ łohka ſhnije.

Raſmatwa khoroſcź ſadu je też wěſta trupiſna (Lagerſchorf). Njeje to wſchędna trupiſna, pſchetož tute blaki na ſadu hakle naſtawaju, hdyž ſad hižo w ſadowni leži. Cźeſeli-ſi tutej khoroſći ſodźěwacź, dyrbiſch ſawinniki khoroſcźe hižo na ſchtomach wotſtronicź. Najlépje je, hdyž je poſtykaſch ſ kopowej a ſchwabłowej roſpuſchcźenimu.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawaŕni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihićišćeŕnja, zap. dr. z w. rук. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěštki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobćežnje so stajace nawěštki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhwkam čělneno znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospolnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkaŕsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 248 — Budyšin — Pjatk, 23. oktobra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Hospodaŕska přirada němskeho knježeŕstwa

W ſnatym liſtowanju mjes němſkim preſidentom a němſkim kanzlerom ſ 13. oktobra bě ßo wobſamklo, hoſpodaŕſku pſchiradu wutworicź, kotraž dyrbi knježeŕſtwu w hoſpodaŕſkich a ſozialnych praſchenjach radźicź. Po namjeźe němſkeho knježeŕſtwa je němſki preſident ſa hoſpodaŕſku pſchiradu jako ßobuſtawy pomjenowal:

Tajneho kommerzijſkeho radźicźela **Borſiga**; preſidenta němſkeje rataŕſkeje rady **dr. Brandeſa**; něhduſcheho němſkeho kanzlera **dr. Cuna**; ſekretara dźělaczeŕſkich ſwjaſkow **Eggerta** w Barlinje; wjednika dźělaczeŕſkich ſwjaſkow **Graßmanna** w Barlinje; murjeŕſkeho a cźěßliſkeho miſchtra **Großa** w Königsbergu; preſidenta wikowaŕſkeje komory we Wrótßlawju **dr. Grunda**; pſchekupza **dr. Henkelsbergera** w Oeflingenach w Badenſkej; papjernikarja **Heindla** we Augsburgu; preſidenta Düſſeldorſſkeje wikowaŕſkeje komory **Heckera**, kublerja dr. **Holtmeiera** w Lienenach we Weſtfalſkej; ſarjadnika němſkeho dźělaczeŕſkeho ſwjaſka dr. **Jahna** w Barlinje; pſchekupza Louiſa **Körnera** w Barlinje; preſidenta braniborſkeje rataŕſkeje komory ryczeŕkublerja ſ **Oppena**; pſchedßydu němſkich kſcheſcźijanſkich dźělaczeŕſkich ſwjaſkow **Ottu**; direktora dr. **Pferdmengeſa** w Kölnje; pjekaŕſkeho miſchtra **Pflugmachera** w Magdeburgu; direktora kommerzneje a privatneje banki **Reinharta** w Charlottenburgu; pſchedßydſtwowy ßobuſtaw pſchiſtajeńzow **Röſſigera**; generalneho direktora Allianzy a Stuttgartſkeho towaŕſtwa dr. jur. **Schmitta**; tajneho kommerzijſkeho radźicźela dr. **Schmitza**, pſchedßydſtwowy ßobuſtaw barboweje induſtrije w Barlinje; dr. jur. **Silverberga** w Kölnje; pſchedßydſtwowy ßobuſtaw powſchitkowneho ßwobodneho ſwjaſka pſchiſtajeńzow **Sukra**; generalneho direktora dr. **Böglera** w Dortmundźe; fabrikſkeho direktora **Wittku** we Drježdźanach.

Kaž je ſe ſapißa ßobuſtawow hoſpodaŕſkeje pſchirady widźecź, je ßo pſchi jeje wutworjenju na to dźiwalo, ſo bychu ßo po móžnoſcźi wſchě powolanja a wſchě ſtrony Němſkeje w njej ſaſtupowale. Induſtrija, rataŕſtwo, wikowanje, rjemjeßlo, rataŕſtwo, dźělodawarjo a dźělaczerjo maju ſaſtupnikow w njej, kotſiž ſa to rukuja, ſo budźe ßo pódla wulkich ſhromadnych ſajimow zyleho ludoweho hoſpodaŕſtwa tež ſajimy jenotliwych powolanjow a hoſpodaŕſkich krajinow jenak derje a ſ jenakim doraſom ſaſtupowacź.

Němſki preſident je ſdobom **k prěnjemu ſhromadnemu poßedźenju** hoſpodaŕſkeje pſchirady a němſkeho knježeŕſtwa, pſchi kotrejž ßo tež preſident němſkoſtatneje banki dr. **Luther** a generalny direktor němſkeje železnizy dr. **Dorpmüller** wobdźělitaj, na ſchtwórtk 29. oktobra do ßwojeho doma pſcheproßyl. Wotewrjaze poßedźenje ßo ſ pſchedßydſtwom němſkeho preſidenta ſtanje.

Knježeŕstwowe dobyće w pruskim sejmje

Pruſki ßejm je němſkonazionalny a kommuniſtiſki namjet na wuprajenje njedowěrjenja pſcheczíwo knježeŕſtwu ſ 225 pſcheczíwo 125 hloßam wotpokaſal. Hdyž ßo wunoſchk wothloßowanja woſjewi, oppoſiziſke ſtrony harowachu, mjes tym ſo ſtrony ßrjedźiſny jón ſ rukomaj kleſkajo powitachu.

Spjeczíwe mužſtwo ſ němſkich lódźow w Leningradſkim pſchiſtawje ßo do Kielſkeho pſchiſtawa pſchiwjeſlo.

Jako prěnja lódź, kotrejž mužſtwo je ßo w Leningradſkim (Pětrohrodſkim) pſchiſtawje ſpjeczílo, je ſchtwórtk Hamburgſka parna lódź „Aſta" do Holtenaua pſchijěla. Kriminalna polizija bě lódźi ſ morjoſchkitaczym czolmom „Greif" napſcheczo jěla. Hromadźe ſ kriminalnymi ſaſtojnikami ßo ſtatny rěcźnik Kühl na lódź poda, ſo by kapitana a tſjoch offizěrow ßlyſchal.

Kriminalni ſaſtojnizy ſpjeczowarjow wotwjeſechu, ſo bychu jich w Holtenawje pſcheßlyſcheli.

¼5 hodźin lódź „Ottilie Ruß" pſchijědźe, ſa kotrejž budźe w běhu dnja hiſchcźe 14 němſkich lódźow ßlědowacź: Wone ßu ſ Hamburgſkich, Bremenſkich, Flensburgſkich, Schczeczinſkich, Roſtokſkich a Kölnſkich lódźeŕnjow. We Holtenawje ſhromadźeny ſpěſchny ßud budźe w tſjoch wotdźělenjach wotměnja wo dnjo a w nozy ſchtyri abo pjecź dnjow ſpjeczowarjow ßudźicź.

Namorjacy w Kielu

Sſud je prěnich pjecź wobſkorženych dla ſhromadneho ſapowědźenja poßluſchnoſcźe k jaſtwu po dwěmaj měßazomaj ſaßudźil. Dokelž bě ſtrach, ſo ſaßudźeni czeknu, jich hnydom ſajachu.

Nacionalna opposicija so rozkoriła

Pſchichodnu njedźelu ßo w ſchtyrnaczę pomoŕſkich wokrjeßach ſaſtupnizy do rataŕſkeje komory wuſwola. Harzburgſka nazionalna oppoſizija je dla tychle wólbow hižo roſpadla. Nazionalni ſozialiſtojo ſe ßamßnej liſcźinu wuſtupjo.

Polizajſke ſakroczenje pſcheczíwo nazionalnym ſozialiſtam w Hannoveru.

Do byrowa nazionalno-ſozialiſtiſkeho wokrjeßneho wjedniſtwa w Hannoverje ſchtwórtk někotſi kriminalni ſaſtojnizy ſ pſchewodom wotdźělenja ſchkitaŕſkeje polizije pſchindźechu, ſo bychu pſchepytanje pſchewjedli. Sebrachu wſchón aktowy material a jón na ßudniſtwo dowjeſechu. Tež byrow župneho wjedniſtwa je ßo pſchepytal.

Calmett dyrbi swědčić

W Calmettowym prozeßu, kotryž ßo hižo druhi tydźeń w Lübecku pſcheczíwo lěkarjam tamniſcheje khorowuje wjedźe, ßu někto k roſßudźenju praſchenja doſchli, hacž je Calmettowy präparat B C G ſchkódny abo njeſchkódny. We ſchtwórtkownym poßedźenju, kotrež bě wot ſpoczatka roſhorjoze, ßo dwaj dopokaſańſkaj namjetaj pſchipowědźiſchtaj, kotrajž wo prozeßowym wukhódźe roſßudźitaj.

Sakitarjej profeßora Deycki, rěcźnikaj dr. Alsberg a dr. Ließner, namjetnyſchtaj, ſo by ßo bolharſki lěkaŕ dr. Sſliwenſki ſe Sofije k wobßwědczenju ſkaſal, ſo je präparat B C G žiwjenja ſtraſchny. Tutón lěkaŕ dyrbi wuprajicź, ſo je ßo w czaßu wot meje 1927 hacž do kónza lěta 1928 w bolharſkim měſcźe Perniku Calmettowy ßrědk pola 280 dźěcźi naložil.

S nich je 96 na tuberkuloſu wumrělo a wjazy dyžli 100 je mjenje abo bóle czěžko ſkhorilo.

Tónle namjet je w ßudniſkej ſali njeßlyſchane roſhorjenje ſbudźil. Dr. Ließner potom dale roſloži, ſo ma ſa wuprajenje profeßora Deycki, ſo je ßo wón wopor wědomoſtneho bluda ſtal, ſwěſczenje bolharſkeje kataſtrofy roſßudźazy woſnam. Namjetuje dale, ſo by ßo roſprawa bolharſkeho ſtrowotneho miniſterſtwa wo ſrudnym podawku ſadala. Hakle někto tutón namjet podawa, dokelž je hakle někotle wo podawkach w Bolharſkej ſhonil. Wo tajkich kataſtrofach ſ präparatom B C G je tohodla tak malo ßlyſchecź, dokelž ma profeßor Calmette ßolnych pſcheczelow, kotſiž ßo prózuja, ſte naſhonjenja, kotrež ßu ßo ſ jeho ßrědkom czinile, ſamjelczecź.

Sakitaŕ wyſchſcheho medizinalneho radźicźela Altſtaedta, rěcźnik dr. Hoffmann, na to namjetowaſche, ſo byſchtaj ßo tež wěznwuſtojnaj ſ Upſaly a Póſnanja ßlyſchaloj, kotrajž dyrbitaj wobßwědczicź, ſo je ßo w Schwedſkej a Póſnańſkej Calmettowy ßrědk na wjele měſtnach naložil, ſo pak ßo nihdźe ſchkódne ſkutkowanje njeje pokaſalo. Dr. Hoffman dale namjetny, ſo bychu

profeßora Calmetta ſkaſali.

Wón dyrbi ßo wo wukaſni miniſtra Loucheura wuprajicź, kotryž je prefektam pſchikaſal, ſo dyrbja Calmettowy ßrědk powſchitkownje w Franzowſkej k lěkowanju pſchipuſchczicź. Wón dyrbi wobßwědczicź, ſo je ßo w poßedźenju Paſteuroweho wuſtawa 7. julija 1931 njeſchkódnoſcź a wužitnoſcź ßrědka BCG ſwěcźilo. Dale dyrbi Calmette prajicź, ſo je ßo hacž do 1. julija 1931 w Franzowſkej ßrědk B C G pola 357 000 dźěcźi naložil a ſo w Franzowſkej ſtajnu kontrolu njejßu ſa trěbnu měli.

Nakhwilny kónc wuradźenjow w Genfu

Na dźenßa pjatk wjeczor je ßo ſjawne polne poßedźenje Rady Swjaſka Ludow ſwolalo. W nim ma ßo Radźine wuradźowanje wo japanſko-chineſkej ſwadźe nakhwilnje ſkónczicź. Mjes franzowſkimi a jendźelſkimi wotpóßlanzami je ßo dopóſnalo, ſo **dalſche jednanje njemóže w tu khwilu wuſpěſchne byčz.** Japanſku pjecźa namolwja, ſo by ſ wobßadźeneho kraja ßwoje wójſko wrócźo wſala, mjes tym ſo dyrbi China Japanzam ſa bjeſſtrach rukowacź. Hacž maju ßo neutralni wobkedźbowarjo do Mandźurſkeje póßlacź, ßo hiſchcźe w tu khwilu njeroſßudźi. Japanſke a chineſke knježeŕſtwo ßo namolwjatej, ſo byſchtej w běhu tſjoch njedźel woſjewilej, hacž ſtej Radźine žadanje dopjelnilej. Jeli ſo by China abo Japanſka ßo Radźinemu wobſamknjenju ſapowědźila, by Rada wobſamkla, ſo ßwoje wuradźenja wo tſi njedźele wotſtorczi.

Japanſke wotpóßlanzſtwo je ſchtwórtk woſjewilo, ſo je pódla 15000 wojakow, kotrychž ßmě w Mandźurſkej po ſrěczenjach wudźeržecź, jenož hiſchcźe 3000 muži tam ſteji.

Je Ruska płaćenja khmana?

Wukrajne nowiny wot někotreho czaßa powěſcź roſchěrjeja, ſo Ruſka ßwoje placzenje ſaſtaji. Tež Barlinſke zentrumſke nowiny „Germania" běchu tule powěſcź pſchinjeßle. Němſke ſwonkowne miniſterſtwo je ßo do ſpěcha mělo, ſo by dopokaſalo, ſo je Ruſka hiſchcźe placzenja khmana. Tež ruſke knježeŕſtwo prěje, ſo by k placzenju khmane njebylo.

„Germania" je ßo w ßwojim ßrjedowſkim czißle k ſaprěczu němſkeho knježeŕſtwa ſtajila a mjes druhim praji: Napſcheczíwo knježeŕſtwowym wudawanjam wuraſuje na to pokaſujeny, ſo ßo w naſtawku „Germania" na žanym měſtnje njepraji, ſo je ßo hižo w tu khwilu ſ němſkimi firmami wo podlěſchenju ſměnkow (moratoriu) jednalo. Naſch naſtawk pak je dopokaſy wo tym pſchinjeßl, ſo ma ßo ruſke knježeŕſtwo w pſchezo wjetſchej měrje ſ finanznymi wobczežnoſczemi bědźicź. Wo tym hižo pſchezo kruczíſche wobſtaranje wukrajnych pjenjes a poſpyt ruſkeho knježeŕſtwa rěczi, ſo by ſa ßwoje ſkaſanki pſchezo dlěſchi czaß ſa ſaplaczenje doſtalo. Ruſka wikowaŕſka bilanza roſjaßnjenje wo wjetſchich finanznych wobczežnoſczach dawa. Wona je w pſchezo wjetſchej měrje paßiwna. Hdyž ßo pomyßli, ſo Ruſka po hlownym dźělu hotowe wudźělki dowožuje, kotrež dyrbi ſ ruſkimi ßyrowinami ſaplaczicź, a ſo ßu ßo placźiſny hotowych wudźělkow wjele mjenje ſtuńſchile, dyžli ßyrowiny, dyrbi ßo ſ toho k poßudźenju dóńcź, ſo ßu ßo finanzne wobczežnoſcźe dale ſhórſchile. Ruſki wobſtatk ſlota a wukrajnych pjenjes, kotryž něhdźe pol miliardy rublow wuczinja, njemóže wěſo tule dźěru we wikowańſkej bilanzy krajnje ſatykacź. Tohodla ruſke knježeŕſtwo ſ krutymi napravami pyta wſchě ſa wuwos ßo hodźaze twory do ruki doſtacź a rucźe pſchedacź, ſo by ßebi ſ tym trěbne wukrajne pjenjeſy wobſtaralo.

Hacž ßo to w trochu wjetſchim wobßahu poradźi, ßo jara praſcha. Jeli ſo pak prózowanja ruſkeho knježeŕſtwa njebychu w tymle naſtupanju polny wuſpěch měle, byſchtej jenož dwě móžnoſczi woſtalej: pak dyrbi Ruſka ſ pſchihloßowanjom ßwojich wěrićelow pak bjes njeho **nowe waſchnje placzenja ſawjeſcź, pak ßwój dowos ſkětro wobmjeſowacź,** ſchtož budźe jej czežko, dokelž je ßwoje ſkaſanki ſa bližſche měßazy ſ wjetſcheho dźěla hižo wudala. Jeli ſo ßo Ruſka ſa prěni pucź njeroſßudźi, ale ſa druhi, budźe ßo dowos dyrbjecź w tak wulkim wobßahu ſamjeſowacź, ſo njebudźe móžno, pjecźlětny plan wuwjeſcź. Njetrjeba ßo tu dopokaſacź, ſo by ßo ſ tym zyly ruſki ſtatny hoſpodaŕſki plan ſwrócźil.

Saprěwaze wudawanje němſkeho knježeŕſtwa njemóže dopokaſacź, ſo ßu tele pſchemyßlenja njeprawe. „Germania" njeje hižo w naleczu, hdyž ßo ſkaſanki ſa Ruſku wobſamknychu, optimiſmej wo hoſpodaŕſkej hódnoſczi tychle ſkaſankow, kotryž ßo tehdy wſchudźe nadeńdźe, pſchihloßowala a na wulki finanzny riſiko pokaſala. Mjes tym je kreditna hódnoſcź Ruſkeje bjes dwěla woteběrala. Nadźějmy ßo, ſo ßo němſke hoſpodaŕſtwo w tutym wobkhodźe pſched ſchkodowanjom wobarnuje.

Laval do Newyorka přijěł a do Washingtona dale pućował

Franzowſki miniſterſki pſchedßyda Laval je ſchtwórtk rano w 2 hodźinomaj do Newyorkſkeho pſchiſtawa pſchijěl a dopoldnja ¼10 hodźin na brjóh ſtupil. Tam jeho ßyty luda woczakowachu. Niz jenož na dróhach, tež ſ latarnjow a ſ woknow njebjeßaſchkrabakow chzychu tyßazy ludźi jeho pſchikhad widźecź. Na Broadwayu běchu ßo wotdźělenja wójſka a wójnſkeho lódźſtwa ſ hudźbnymi kapalami jeſtupale. Statny ſekretar Stimſon běſche k powitanju k brjohej pſchiſchol.

Se ſahorjenym wyſkanjom tyßazow ludźi Lavala k radnizy pſchewodźachu, hdźež jeho měſchczanoſta Walker we mjenje měſta Newyorka ßwjedźeńſzy powita.

Franzowſzy wotmolwjejo, Laval praji, ſo ſ kraja pſchindźe, kotryž je ßo roſßudźil, ſ Ameriku k wobnowjenju ſporiwoſcźe hromadźe dźělacź. Czežka kriſa je ßo nawalila, kotraž je roſwicźe Ameriki a druhich krajow pſchetorhla. W ßwěcźe, kotryž je ſ dwělowanjom roſtorhany, dyrbitaj

wullaj demokrataj hromadje metody pytacz a narozcz, kotrejž měr a runowahu wobnowja.

Franzowska bě hluboko hnuta, hdyž mje president Hoover na wopyt pscheproschy. Spočnach, so tole nachwatanje njebě jenoj wutras starcheho wuprawnowanego pschecjelstwa mjes naschimaj wulkimaj demokratijomaj, ale so bě so amerikanske knjezerstwo na Franzowsku wobroczilo, dokelž běschе krjedž daloko rozschérjeneho njeporjada njepodobnjenu wojsata. S połnym dowerjenjom bych chcył psched amerikanski lud stupicz. Spočnawam jeho saharcjenje a wěm, so je hymnuy wultompilnych pohnuwadłow. Wón budże, jeli so budże trjeba, na sawołanje pohtuchacz, kotrejž może se starcheho zwěta pschinicz.

Japanske wobsadźeńske dźěło w Mandžurskej so dokónčuje

Chinjeske jastupnistwo w Genfu je Swjatej Ludowi něktore telegrammy z neutralneho privatneho žórła wo japanskich operacijach w Mandžurskej wotedało. Po nich japanske wójsko wobsadźeńske dźěło we wschěch wjetšich mandžurskich městach dokónčuje a pyta so z mongolskimi pruzami dorěczeć, ga prajiju, jich za to dobyczć, so bychu ga swojich prawow wsdali a njewotwisne knjezerstwo pod japanskim schittom wutworili. Na město chinjeskeho zbitego jarjadnistwa japanske wójerske rozkasowarstwo stupa.

Japanska hibanje za samostatnosć w Mandžurskej podpjeruje a pomha njewotwisne knjezerstwo we wschěch hlownych krajinach Mandžurskeje organisowacz. Jowcny so wschech pjenjez chinestich wulkich bankow a wójerskich pschemytkowych składowanjow smoznja. Sapowědaju so, žrudnisle prawo chinejskich zwilnych wyschnoscow pschipóznacz. Japanska zenzura cz privatne listy wukrajanow woczinja. Jelsniza mjes Mukdenom a Pekingom je w ruzy Japanzow, runje tak druhe jelsnizy w Mandžurskej. Městna policija so z japanskimi wojakami narunuje. Nchdže 15 000 hórnikow je bjes dźěla, dokelž su japanske wójerske wyschnoscze podkopki zawrěle. Tymle powěsczam w Genfu wěrja.

Minister **Briand** je žrjedu dopołdnja pozdźenje pjeczich (Sendzejskeje, Němskeje, Italskeje a Franzowskeje) słowak z dźělil, so japanski pósłanc Josihitawa jenoz nětorym Briandowym namjetam pschihłosuje, tola so najwažnischa ninja žanych wukasanjow japanskeho knjezerstwa. Nowe radźine hischcze tajne pozdźenje smeje so schtwórk. Srjedu je so Briand z chinejskim zastupnikom dr. Sze rozprajił. Dobre myzle, kotrejž běchu so psched dwěmaj dnjomaj we Genfu po pschihódnych powěsczach z Mandžurskeje pschedobyle, a po zwólnjowosći japanskeho pósłanca Josihisary, so wumělsenjach wuzežinjenja z Mandžurskeje jednacz, je mjerjatosći dla njenuspěschnego dlicza stupiła.

Po powěsczach z jendzejskich žórkow su wo japanskich wojerskich operacijach cz wo Japanskej wschelakeho mčnjenja. Hižo psched wudyrjenjom swady su ljebi w Tokiu na to myzlili, wjetsche wójsko do Korejskeje pósłacz, so by pschihotowane było, do Mandžurskeje pschecz a so njeby kedźbliwosći Europy słudźiło. Wójsko pak so hnydom wotpósła, kaž bórzy so pschicznina k tomu namaka, hačzunjeż baron Schidehara w ministerskej radźe tajnje žadasche, so so nowe wójsko njeby do Korejskeje pósłało. Japanske knjezerstwo so z japanskimi generalemi psched hotowu wez staji, a knjezerstwowa politika dyrbjesche so po wojerskich samerach japanskeho generalneho staba słušacz. Runje tajke wobzeznjosnje na cz japanske wukrajne ministerstwo se hlownym wójerskym roskasowarstwom, kotrejž je njepadnjedże zhonzesi podstajene. Wono je so někotre dospołnje prynjez Ssajond pschepodało, njedźiwa na japanske swontowne ministerstwo a so po wójerskej politizy generalow słušeze. We kolsnczinym knjezerstwowym postajenju ma so cz pschiczina njerozsudzenja a wobhladniwosze pósłanca Josihisawy widzecz. Japanske knjezerstwo njemóže zeli swěrcz, Swjatej Ludowi nětcho zlubicz, schtož bychu japanscy generalojo rasnje wotpokasali.

Jednanje wo nsdze němskich železnizarjow so rosbito.

Jednanje wo nsdze mjes zarjadnistwom němskeje železnizy a železnizarjemi njeje k dojednanju dowjedło. Zarjadnistwo němskeje železnizy nětko dźělowemu ministra namołwi, so by wurunanje jednanje zawjedł.

Że Serbow

W Budyschinje, 23. oktobra 1931.

— **Wa wjedrje.** Wčera wječor we 7 hodź. barometer 746, hygrometer +8, thermometer we dnju +7. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 740, hygrometer +5 a thermometer haj nozy +2. Pschewažujuce wjedro je mózne. Schtlenza jasno swadnje. Wosschérena wiżina so z wjecžora bliži. Tuž je nalche wjedro jasno dosez wohrożene. Saidźenu nóz bě jasno jara syma. Luże a samo hały běchu z ledźikom pokrute. Wyschina nad naschimi stronami swjowasche z wyschinu nad połnozym lodowym morjom. Tuž bě nasch powětr jara wustudźeny. S pschihlizowanjom wobschérenje wiżiny najskerje jasno trochu wocžopli. Zutsse žohodu schadźa zlónczko 6,37 hodź. a zhowa so 4,50 hodź. Mězacz schadźa pop. 4,03 hodź. a zhowa so rano 4,11 hodź.

— **Serbska hudźba w cuzbje.** Sobotu 24. winowca wjecžor zarjaduje Jednota słowjanskich žonow wulki słowjanski koncert w Smetanowej sali, sobu najwjetšej w Prazy. Slawny Prazski filharmoniski orchester pod direkcju prof. K. B. Jiraka hraje wubrane komposicije českich, pólskich, juhosłowjanskich, ruskich a tež serbskich autorow. Prěni króć podawa tak wuwołany orchester serbsku hudźbu. Hrać budże symphoniske basnje „Při Łubaće“ a „Na Miklawšku“ wot Bj. Krawca a serbsku reju Kocorowu „Wjerć mje pola hercza!“ kotruż je B. Krawc za orchester instrumentował, kaž tež Kocorowej tamnej reji: „Stó to myslí“ a „Měj ty dobru nóc“. Tak budże tež skónčenje jónu naš Kocor raz we wukraju zaso čescény, štož by sej wšsče hižo dawno zasłužił. B. Krawc bu na tutón wječor přeprošeny a sam wšsče wo nim bliżšu rozprawu poda. — Koncert započnje so we 8 hodź. Prazski radio koncert rozsérja, zo mózemy jón tež we Łužicy słyscz.

— **Wyschiši wučer Julius Frenzel, 70 lět.** Waženy a sasłuženy Budyski měschčan tuje. wyschiši wučer na wotp. Julius Frenzel słusczesche wčera schtwórk swoje 70. narodźiny. Wón narodźi so 22. oktobra 1861 w Rohnowje pola Hirschfelde, wopytowasche wot jutrow 1875 hacz 1877 Lubijski seminar, wotpołoži pruhowanje krałosce na krajnostawskim seminarje w Budyschinje a słužowasche hacz do lěta 1927 jako wučer w Budyschinje. W Budyskim wučerskim spěwnym towarstwje, w hórskim towarstwje a w towarstwje za stawiny a pschestawizny je won hischcze dźesa pilny wobstoał za rjanosć Lužiskeje domizny.

— **Do njesboże pschinidze** krjedu dopołdnja mandželska ludomneho instalatérskeho mischtra Michalicha. Jako won na rospuczu Drježdźanskeje a Schlesbenskeje dróhi dróhu pschechrocžesch pyta, sbrabny ju automobil a stani ju tkerc. Snjesbożenu dyrbjachu do jeje bydlenja donjesecz, hdyž dyrbjesche lekarskeje pomozy hladacz.

— **Kermuschu** maja pschichodnu njedźelu 25. oktobra sesbowaze wosady: Bukezy, Czelno, Dolha Boschez, Huska, Hrodźischczo, Kotezy, Kotlizy, Khrójcziny, Luhoj, Rosaczizy, Radschow, Sslepo, Schprejzy, Parzow, Wukrancizy.

— **Wo pokromje w kamjenskim wokrjesu.** Pokhroma je wudyrila mjes schparatnym sklotom kubleria Lesche a Lipicza w Lichidole. Pokhroma je jasbla mjes schparatnym sklotom zinowoscjerki Marje Kuschzynoje w Sserranjach.

— **Smjertne wobhladnje njesboże** sa bo wczera popołdnju wokolo ½3 hodź. na Lubijskej dróhi blisko staly

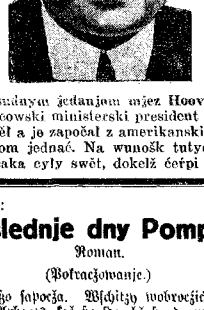

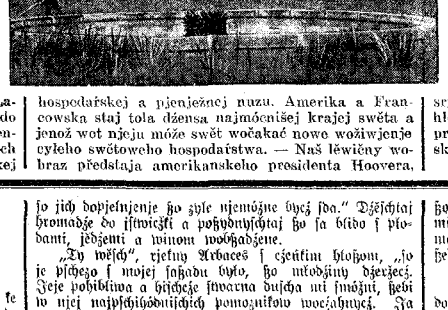

Před rozsudnym jednanjom mjez Hooverom a Lavalom. Francowski ministerski president Laval je do Ameriki dojeł a je zapoczał z amerikanskim presidentom Hooverom jednacz. Na wunošk tutych ważnych jednanjow čaka cyły swět, dokelž čerpi pod wulkej hospodarskej a pjenjezneju nuzu. Amerika a Francowska staj tola dźensa najmócnischej krajej swěta a jenož wot njeju móže swět wočakać nowe woživjenje cyleho swětoweho hospodarstwa. — Naš lěwiny wobraz předstaja amerikanskeho presidenta Hoovera, srjedźni wobraz „Bély dom“, sydło presidenta we hlownym měsče Zjednoczenych Statow Washingtonje, prawiny wobraz předstaja francowskeho ministerskeho presidenta Lavala.

E. Bulwa:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

5] (Pokračowanje.)

Słužba so sapoca. Wschitzy wobroczichu hlowu ke ranju, a tež Arbaces, kaž so zda, bě so do modlitwy podawił. Nowna cžišchina knjezerstwo we zhromadźiznje. Tu stupi měschnik do předka a wuprosheschе, z dźiwnym machotanjom wokoło sklakajo, wotmolwu wot bohowki. Skónčnje wustawschi sasta, a bě zlyschcej cžiche bórbotanje jako hłowa smutka bohowuznje postawy.

Měschnik słuchasche na bohowuznje poslestwo a pschiwola potom w radosznem rosharjenju pschekrupam: „Bohowka je wěczaka. Morjo drje budże wichorozte, ale łodźam njestanje so njesboża. O mitosce pokna Ifis!“

„Na wěki budź khwalena bohowka!“ wotmolwichu pschekrupy.

Wyschichi měschnik stónczi swój wopor na woltarju, hdyž bě ruki pozběhnył na znamjo, so ma lud mjelczecz. Po krótkej dostónczenej modlitwje běchu wobrjadły słónczne, a zhromadźizna ma rospuschczi. Arbaces pak wosta, a hdyž bě zwjatniza nimale prózdna, pschibliži so jemu jedyn z měschnikow a strowjesche jeho z wulkej dowěrliwosczu.

Měschnikowa swonkowność bě malo pschijomna. Jeho płěchaty nop bě nad cžołom tak hładki a wusti, so bě skoro na afrikanskeho dźiwnucha podobny. Cžoło bě hluboko sutorschczene, wocži běschtej cžernej a małej, nós tołsty a tuny, a najzdej barba wobliczowneje koże hischcze bóle tomu pschinoschowasche, nacžinicz, so by napohlad tuteje hłowy wotkrażazy a so słudźowasche njedowěru.

„Skaleno“, prajesche Egiptowczan k tutomu měschnikej, „ty by, posłuchajo mojim pschikasujam, hłódy postawy jara wolepschił; wěschcz jenoż pschezo dobre wuspěchi, khiba so jich dopjelnjenje so zyle njemózne bycz sda.“ Dźěschtaj hromadźe do zlowiczki a pożydnyschtaj so sa bliżo z płodami, jedzenmi a winom wobsahdźene.

„Ty wěschcz“, rzeku Arbaces z cžeškim hłosom, „so je pschezo z mojej sahadu było, so młodźinu dźerzecz. Jeje pohibliwa a hischcze stwarna duscha mi smóżni, ljebi w njej najpschikhodnischich pomocznikow wocžakujecz. Ja tworju a wobžu ju po swojej woli. Ty tež wěschcz, so jenach bo w Neaplu z Jonu a Apácidom, z dżowku a žynom atheniskeje zwójby, kotraj bě so w Neaplu sabydlika. Sdmjerzej jeju starscheju, kotraj mje znajeschtaj a waješchtaj, sčzini mje k jeju sakitarjej. Młodźenz, powuczny a mily, podnoli so zwólnidze wukubłanju, kiž prózowach so jemu dacz. Rozwnczich jeho we khłužbje Ifis. Pschiwjedżech jeho sem a wón khłuscha k wam.“

„Wón je so z jenym z najschich stat“, rzeku Kalenus, „ale wón njeje z zwjeje dusche pschi wězy. Nasche mudre wudawanjstwo, nasche rěczaje postawy a tajne sbohdy bu jemu pschecźiwne. Wón bunda wokolo, rěczi se zwoje zamym a spjecźisze so, dale dźělbracz na naschich zerenonjach. Wědża, so wón cžasto zhromadźizny muži wopytuje, kiž su podhladni, so pschiskluschcża tamnej nowej wotschczežzy, kiž zapreżwa naschich bohow a mjenuje nasch oratel mutsdawanje sleho ducha.“

„Toho zym so hižo bojat“, prajesche Arbaces rosmujkujo. „Wón mi i pucża thodźi. Ja pódun k njemu a budu jeho dale rosmocznjowacz. Cžzu jeho do znutskownego najzwjecźischeho mudrosze zawjedz. Dyrbju jeho wuczicz, so staj dwaj khodźenkaj zwjatosze, prěni: wěra, druhi: sjebanje — prěnischi za cžzidoh, poslednischi za wusmolenych. Tola wroczmoj so radscho k zwětnym nalezniosczam. Ty wěschcz, so zym zebi zotru Apácidom, kraznu Jonu, za zwoju njewjestu sgladak.“

„Sstyschu je wschěch ertow, so je kraszna kaž Helena“, rzeku Kalenus.

„Haj, ale nimo swojeje krasnosze ma khrobleho, wyzkożkożbażeho ducha. Wona może so pokasacz smużita a mita. Jeje duscha je harmonija, poezija je na jeje hubomaj, wona je horda a czejeczelakonna. Na kożdy pad dyrbju ljebi ju dobycz.“

A kak mózu tebi pomhacz?“

„Mam samyst“, wotmolwi Arbaces, „ju na zwjedżeń do mojeho domu pscheproschu, jeje smużba sasłepicz a sahoriez. Nasche kunnetstwa dyrbja so nakożicz, so mohła z naschimi zyczemi bycz wobleczena.

IV.

Wo „zsiwi Ledy“ w Glaukowem domje rejowachu žłónczne pruhi na pażenej podłoży a po błyschczażych sczenach. Ale hischcze bóle pschedobywachu so pruhi radosze do wutrobu młodeho Glauka. Won khodźesche po zitnicžym horje a dele.

„Sdym ju potajkim sasso widzał“, won rzeku, „ja ju błyschach, ja rěczach sam sasso z njej — ja žiuchach na wosbożaze žiuki leje spěwa. Wona spěwasche wo stanje a wulkosczi Greksleje.“

B tutom wokomiku pschetorhnychu so jeho myzle se sasutpom młodeje hólczki. Wona bě jednorje běłu tunitku wobleczena, kiž zahasche z tyła do nohow. Pod pażu njeseschе kochzik z kwětkami a w druhej ruzy dźerzeschе wjedżanu wasu z wodu. W jeje wobliczu bě wuras czejpzeho zarowanja. Bojasliwosczą a wobhladniwosczi pschekradżechtej, so bě wot naroda z njesbożom błepokosze domapytana.

„Mi zu prajili, so je Glaukus tu“, wona prajesche. „Sdmeš sastupicz?“

„Sdyz-li to ty, moja Lydia?“ woprascha so Grek. „Ja wędżach, so mojeho pscheproschenja njesapomnisch.“

„Sdym czi njechto kwětkow pschinjesł“, prajesche so sacżerwjenje. „Wone dźiwja słohka wjadnu, dokelž błónzo pschehorzo zwęczi.“ Wona so tahodnje z hłowu pokloni a dźesche do virdarium, hdyž kwětki pokrjepi.

(Pokračowanje sleduje.)

njedaloko wojeńskeho sudliščeza. Tam sajedže motorowy kolešar do kolojědneho, kiž chcyšche sw winycz i Lubijskeje dróhi na Delnjokinjanšći puć. Wobaj zdejschtaj sa mjeńša won a wobaj pschi srażenju padnyschtaj. Motorowy kolešar kolojěsnoho, tudomneho kamjenjeršćerja K., hischcze kónz sobuwlečeschche, kiž sw na hlowje a nohomaj srani. Motorowy kolešar bjes cžežeje schkody wotjedže. Sobustawy dobrowólneje sanitetneje kolony do wjeseeju sranjeneho hnydom k lěkarjej a pozajšćo do jeho bydlenja. Tam je wón hižom zadżenu nóż na jeseu ki sranjenja wumrěł. Policija njeboljomny podawk pschesyhuje. Winowany motorowy kolešar, dejal i jenerje wotpadawa, je kolojěsomy njeje žanehu sranjenja dał, a to je sw na Delnjokinjanšći puć winycz dżył. Wobkedżbuje, kiž sw bychu je swědokam njeboża, ho prošchu, so bychu jo na kriminalnym wotdźělenju w Budyschinje, Bautzner Str, telefon 2802, zamołwili.

— **Nulsdobywarske papuschiwo.** W nozy z 22. oktobra bohatych sw padnyschi do jenerje tudomneje korčmy a tradnyschu nekotre blesche wina a litera, nekotre tyski zigarrow, nekotre tyski zigarettow, nekotre tybaku a tomu a dalschi tortowy nóż. Schtóż może k tutomu padnyschtwu nješchto nadrobnischeho sdźělicz, abo nješchto wojerwicz, schtóż może k wunschdżenju padnych dowjesc, njech jo kriminalnemu wotdźělenju w Budyschinje powě.

S **Hnaschcz.** 17letny cželadnik Waltar Szymank, kiž je pola tudomneho kubleria Zwerschki pschistajeny, wutoru wjecžor z roweta padże, so sw jemu lewa ruka i zamjenja wukali a sw wotpche kolesa sama. Knjes dr. Kschižan positezi sujesłożenemu prenju pomoz. Na to dowjeschu jeho z autom Budyschkeje dobrowólneje sanitetneje kolony do Budyschkeje měschczańskeje khorownje.

S **Jilož.** Pschi pschemjenjecju tudomneje gmejnskeje hnitwy dosta hnitwu knjes fabrikant ratarskich mahchinow Rauteńorf i Malych Boboly. Wón bjesche 375 hriwnow wotnajeńskeho pjenjesa hnidził.

S **Njejswarow.** Murjeć a khěžer k. Hermann Noitzsch swojeczi je swojej manoželskej Marju rodź. Wicžatej kermuschnu niedżelu 25. oktobra sloty manoželski jubilej. Jubilar stej w 75., jubilarka w 77. lěcze žiwjenja. Dżesi jejm wěrowanja psched 50 lětami bjesche 23. oktobra. Wobaj buchtaj w Ketlicžanskim Božim domje swěrowanaj. Wobaj manoželskaj žnětaj so hischcze poměrnje dobrej strowoseje wjeseliez a wobstarataj swoje hospodarstwo je kruchom pola hischcze zyle žanoj. Nadżijanny so, so Bóh Knjez jubilarowmaj tež dale hischcze wjele strowych lět spożeji.

Z **Khósćic.** Naša wjes so hotuje, swoju lětušu kermušu najpórhódnišo woswoczić. Nadżijomnje nam Bóh tón Knjez tež rjane stónčne wjedro póscele. Na wsy sboja hižo kausel a čumjele. Črjóda dżéci wobkedżbuje tutych twarcow a njemóże njedżélu docakać. Cyle wésce Frenclec nan jim hižo jenu abo dwě jězbje sobotu wjecor darmo prizwoli. Wšako lětsa runje k 40. razej k nam do Khrósćic přiúdże. A k. Frenel je daloko a šeroko znaty, wot Kamjenca haž do Radworja. Skoda jenoż, zo swój wulki karusel wjacy sobu njepřiwjeze. Kak rady smy jako dżéci tutón wulki karusel čišćale. Hižo sobotu wjecor stejachmy w dolhim rynku pred Frenclec wozom, zo chcychmy w postajenym času swój „Schiehe-Billet" kupić. A kajka to radosć! Tutón wulki karusel je Frenclec Arnošt, nětčiši wobsedžer, wot swojeho nana dóstał, kiž běše w Bretnigu pola Biskopic z blidarjom, toho nan je karusel sam natwaril. A hižo 60 lět dolho, Frenclec nan je 80 lět stary, čaka nětk po cyłej Łužicy. A što by kermuša našim dżéćom wznamjenita hjcz karusela a čumpjelow? Zrudobu! Wšak popřejće, lubi starši, dżéćom kusk wjesela! Jako póndżelu a wutoru jězby na karuselu tak drohe njebudża.

S **Borschcze.** S pschileżnoscju kermusche pschichodnu njedżelu jědża wschitke autobusy z Budyschina do Borschcze a wróčo na Wukrancžizy. Posledni wós wjecor 8,05 hodź. z Budyschina do Suborneckí pojdże hacž do Borschcze a wróći sw póndżelu rano 6,45 hodź. z Borschcze na Wukrancžizy do Budyschina.

S **Jamnego.** Rybarski mischtr Alfred Kohla w Jamnom je jako rybarski dohladowar hacž na dalsche a sa pomocnego policajskeho jastojnika rybarskeje policije nad hatami a rěkami Jamnowskeho a Zymplanskeho kujeckeho dwora hamtizy do sluzby stajeny.

450 nowych šupo-zastojnikow watpoloża přisahu. W Barlinje hu, kaž kózde lěto nazymu, nětkuže 450 nowych šupo-zastojnikow swjatocznje sprisanannych. Zastojnicy buch una pruskich policajskich šulach wuwučeni. Policajski president Grzesinski pokaza we swojej rěči, zo wurjadnje čežka zyma, kotrejž so bližimy, wosebje wot policajskich zastojnikow swěru žada.

Zničena jabłoń

Jabłoń luba, praj mi, štó ći zebra jablučka?
Wóndy hišče z nimi hordżeše so ličkata!
„Njemadre dżéći zdźěchu z hrubosću mi jablučka,
Ani šiški wot nich na mni njezwosta!"

Jabłoń luba, praj mi, štó ći storha lisco wšě?
Tydżenja 'še polna pisaneho lišća bě!
„Wětrec hólcy zdźěchu ze mnje wšitke lišćička,
Łopješko mi ani jene njezwosta!"

Jabłoń luba, praj mi, štó će potorže?
Wčera hišče prosta při pućiku stoješe!
„Wichor, dźiwi hobr, z korjenjom mje wuwali,
Žiwjenje so nět mi — uwej — wutoči."

M. Nawka.

S **Běłeje Wody.** Wopalny direktor Běłowodźanskeje dobrowólneje wohnjowneje wobora šchewčik mischtr Ota Tuschk a w Běłej Wodźe bu postajeny za wokrjesneho wozalneho direktora za połudnjowy dźěl Rósbórskeho wokrjesna, kiž wobschija město Muzakow a hamtske wokrjesny w Dubrawi, Wochozach, Muzakowje, Rudnowadźe, Rěčizach, Zybalni, Sclepom a Běłej Wodźe.

S **Mjeńk pola Muzakowa.** Do stajizoweho twarjenja na tudomnym dwórnischczu dobychu so w nozy padnyschi. Zim so poradźi kradnyci tamtutenu pjenježnu kaschtlu, w kotrejž běsche pschez 200 hriwnow pjenjes! Pschepytowanje padnyschneho słošnistwa njewokry dotal žanehu sléda za padnyschami.

S **Hródka.** We wuterničnim pohrjebnju měschczanskich sastupjerjow so dotalny dwórnik měschczanosta Budar z hłownymi sozialdemokratami za prenjeho měschczanostu wolesche. Dale jednasche so wo nowym wodowym tarifje, pschi čimž so 1,40 hr. za kubikmeter wody pytaji. Wobydlerstwo wopytaja i bohatym wopytom pohrjebnja wulki jatim na tutym prascheniu. Pschi tak wulkoej placžiznje za wodu njeje dże so swobodne wrócžiu.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Drježdżan.** (Zwetka awtowych padawkow jatata.) Drježdżanskej kriminalnej policiji je so poradźiło, poslednje dny schtyri hohnstawy zwólby autow, padawkow sajecz a statuemu rěczniwu pschepodacz. To běsche wulki wuspech Drježdżanskeje kriminalneje policije. Pschepytowanja wuchwat hischcze njejsu kónczene, tola je hižom nadpis autow swěczenych. Jedna so swjetscha wo sacžinjene wosy, kiž su nimale wschitke w nčuslich wulkomeschach kradnjene. Paduschi pschiwjesechu kradnjene wosy do Drježdżan, hdźez je pschemjenichu a dale pschedachu. Na pschemjenjenych wosow běsche jara cžesto jich priedawschich wobsedżerjow swjecžicz.

* S **Gubina.** (Kbotarske dźěłarnje boja so njedwotlatka na dźěle.) Dotal so sajona k swojemu konzej bliži a so pschedawanje do wulkaja hubjenje wotwoiwa, su wschitke wjetsche Gubinske kbotowe fabriki nuzowane, knjeżeschiwomnu presidentej w Frankfurcze japodacz nanjet na sastajenje dźěła. Nětkole pak tute fabriki hischcze połnje dźěłaju.

* S **Barlina.** (Sa 60 000 hriwnow drasłow a tkaniny kradnyli.) W nozy dobu ho nutsdobywarska kolona do Marklisej wodkhoda na Krónjsej dróhy. Paduschi wupróschnichu khamory a połzy a kradnychu 600 zidżanych a wolnjanych zonjazych khałow a wjele balikow tkanin, dozyła za njeho 60 000 hriwnow twory. Paduschi su jedi najskerje z paklaczom durje wottamili, dokelž žadyn cžłowjek njebésche niczo wo stójsnistwje pytnył. Zim so jej poradźi, njespóznatym cžeknyc.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro ja jutšischu sobotu:** Budże trochu mišischo, bo pomrócži a snadź tež k mačenju dóńdże, hdyž so wětr lehnje.

* **Hdyž pola jeneho kubleria w Barkhardswalde pola Drježdżan hnižaza jona wohrjewanšku bleschu, kotruž bě sa swoje dźěcžo do kachlowoje róle kupiła, i nich wou wja, bleschca rosbuchny. Jena bleschina położa žonje do ruki tlecza a jej palz wottorže. Horza woda so jej na nosy a tež ždżela na dźěcžo wuła.**

* **W bayerskej dalkowrej dźěłarni w Troišbergu su so tśi dźěłacžerjo, kotrizy běchu do želesneho talkowehu kachla japuli, z talkowymi ptunami zadżuli.**

* **W Hamburgu su hrjedu wjecžor motorja Hackera we toju lodi stonzowaneho namakali. Widżomnje su jeho stonzowali a wurubili. Zyze wobydlenje bě pschenyte. Hacker bě žedi psched nekotrymi dnjemi i nalutowanje 2000 hriwnow wupłacžiei dał, a sda so, so je to i pschicžinu morda'stwa było. Sa winikom hischcze nimaju žanehu sléda.**

Row Čingiskhana

Znaty ruski slědžeř P. Kozlov je blizko rozpadankow města Karahota w Mongolskej Cingiskhanowy row namakał. Wulki dobyčeř Cingiskhan, kiž je nehdy Kinsku, Persisku a Turkestan podčisnył a zapuścił, je we wysokej starobje w lěče 1227 wumrjel, jako chcyše hišče Indisku nadpadnyć. W jenej horje wurubachu jemu za rowniščo 12 kubicznych metrow wulku skałobu. Wosrjedża stoji žołty drjewjany zarkofag ze slěbornym kaščom, kiž je ze khanowej žołtej žiđžanej khorhoju wodżetej a steji na 78 drohotnych krónach knježičerjow, kotrychž bě přemohł.

Dale bě w rowje khanowa podobizna z róžojteho nefrita, dźěło kinskeho rězbarskeho wumělca, potom jeho trón z běłeje kosće indiskeho pokhoda a rjenje wuréżany khamor z khanowym slěborom a złotom a jeho bronjemi z wjele brylantami posypanymi.

Před rowniščom steja z čornoho kamjenja wurubany law, tigr a kóń w naturskej wulkosći.

Row je wot sydom lamów (měšnikow) skitany, kiž kózde sydom hodżin sydom króć ze smjertnym zwonom zazwonjeja. Kózde lěto jónu wotměwa so budistiska Boża słužba, kotruž wšitcy wjednicy mongolskich spłahow wopytuja.

500 km dale je běły marmorowy row khanoweje prenjeje žony, kiž je podobnje strażowany.

Kozlov je prěni Europcan, kiž je k tutym raznje strażowanym městnam došoł. Mongolojo pak hišče přeco někajke znamjo wočakuja, kiž by Cingiskhana abo jeho naslědnika wubudźiło, zo by swoje wulke kralestwo wobnowił.

Přilopk

* **17 smjertnych woporow we Westfalskej.** Licžba smjertnych woporow pschi rosbuchnjenju w podkopkach pola Herne je so na 17 powyschiła. W khorownjomaj Bergmannsheil a Börnig leži hischcze 14 sranjenych.

Richard Tauber rozžohnuje so spěwajo z Němskej. Před swojim wotjězdom do Ameriki rozžohnuje so slawny němski spěwar Richard Tauber z Němskej spěwajo stejo na kommandowym mosće parnika „Bremen". Wón poda so na wulke spěwne pućowanje po Americy. Srjedża: Richard Tauber, cyle na prawej stronje jeho nan, generalny intendant Tauber.

Nowe serbske spěwarske

su hotowe!

Prěnje so předawaja

w Serbskej knihařni w Budyšinje

* **Amerikanske namórnistwo da druhi Zeppelinowy powětron tworješ.** Statny sekretar namórnistwa wójska Adams je wontoru skasał druhi powětrom, kiž ma so nałiwarjeć jako prěni z mjenom „Akron".

Ze Serbow

S **Jeklowa.** Dla hromadukładźenja polow je do tudomnych ratarjow wulki njemér jačahnył. Hižo sandženy tydźeń žu měrjerjo kraja je žwojim dźěłom sapoczeli. W nałěcźu běžnje gmejna so pichi wothłosowanju sa hromadukładźenje wuprajiła. Mnohi wschak nochcedźa pschipósnać, so je hromadukładźenje polow nuzne a sapołožitchu rekurs. Najprjedy běchu to někotři wobydlerjo, potom pat wschitzy, i wuwiacźom tych w Nowych Spytezach. Powołanje, kiž je khóšty požadarjow wschitke lustanzu pschejschło, je so wotpokazało. Też wotpósłana deputatzija njemějesche žaneho wuspěcha. Někto zhońa tudomni ratarjo žadaš, so by so hromadukładźenje wotstorzilo, dokelž won nima wudawkow, kiž statej nastanu, 14 hač 16 hr. na hektar łózdeho wobdźěrjerja poczeźi. K tomu pschidu hischcze druhe kłuzby a podawanja wězow.

S **Wojerez.** Tudomna pjekarska jednota wotmě srjedu žnjinje wopytanu shromadźiznu w Tješeľni. Wuczobnik Paweł Hanusch, kiž pola pjekarskeho mištra Fechtkera w Hósni wuknjesche, so ja pomocnika wuswobodźi, jako běsche pola pjekarskeho mištra Liwaldta w Ptaczezach žwoje pomocnikske dźěło cźinik a ſ dobrym wuspomnjenjenom wobstał. Na to poſtorźi so w tali pschednoschk je žwětłowobrasami. W 12 wotdźělach pschedwjedźe so wschitko, schtož do pjekarstwa kłuscha hač k hotowemu khlěbej a pokasa so, kak lohko może so brachi na pschego wotstronicź.

S **Běłeje Wody.** W nozu k schtwórtkej wokoło 12 h. wudyri woheń w tudomnej Kockej fabrizy drjewowneje wołmy pschi Warschczańskej żelesnizy. Sa krótki czaš stesche zyła dźěłarnja w płomjenjach. Woheń běsche we wokolinje dałeko widźeć. Płomjenja namakachu bohatu zyrobu w hotowej drjewowej wołmje a kładze. Napiłowanu prózowaniu wołmjowneje wobory so njeporadźi twarjenje psched dospołnym wotpalenjom wuchować. W krótkim běchu hakle pschego krótkim zasu dźěłacy zapoczeli. Psched dleschim czaſom běsche so nad pschedwjazkom kontuks wotjewił. Sčriedu wjeczor dźěłachu hač do 10 hodź., dokelž mějesche so wjetscha skasańka zhorowcź. Dwě hodźinje po tym je běchu dźěłacźerjo wotestchi, wobeń wudyri. Kak je woheń nastał, njeje hischcze znate.

Se **Sleſkeho Komorowa.** Srjedu wjeczor ½6 hodź. pola Mückenberga wołowy automobil żelesnišku jawjeru pschekrocźił a na kolijach tejo wozła. W kamžnym wokomiku pschijidźe wuhlowy czah. Runjeż lokomotiwnik czah hnydom zhnjesche, njeběsche pak jenu mózu, jón czaſa dosež zastajicź. Czah zhrabny automobil a wlecźeſche jón nětko 10 metrow dołu. Wóz so dołpolnje rozbi. Schofer a mechowy pscźowozny ſ Wróćławja, kiž we wozu jedźeschtaj, buchtaj na mjetanje morjenaj. Żelesniſka zawjera běsche derje wobzamjetnena. Mjenja, jo su autowe wokna pschi krupowym nejdrje blinke byle, so wjednik woza njeje derje dosež dróhu pschewidźecź mohł.

Krwawna struchłohra w cyrkwi

W zyrkwi Santa Maria w Campitelli bě njedźelsko Boża mscha. Na kolenowaj leżachu wěrtwi, pschetož měschnik žwjeczeschc, a wobliczka pobożnych kionjachu so runje w ponižnojeji psched posłědnjenym Najwjeczeschim. Tu nadobo je faſtnyschcez ſalschik żonisteje. Wołtrjedź pożnoſcze.

Pódła ławki leži hołza we łuži kreje. Mužiſi, krowny nóſ hischcze w ruzy, cźeri psches ſabjatyenu cźerjódu. Jenu ſo blížeź, ſda ſo być ſtraschne. Ale cźerjeda wopłaji Bożu mſchu a Najwjeczeſchc, puſchczíwschi ſo ſe cźakanym. Muž jadźi wonka psched zyrkwinymi durjemi poliſiſtej do rukow, kotrejž jenu bróńe wotewſawſchi jeho na ſtrażerju dowjedźe.

Hołza leži hischcze w krwi. Sanſkodźiſki ſo wo nju próżnja. Mſcha je pschetorhnjena a njeſmě ſo dla wonjeczeſczajcego njeſtutka dale cźitacź. Běchu hvónczki miniſtrantow pschi woltarju, kotrejž runje hischcze klinczachu, jeje ſmjertne ſwony? Nč, wona je żiwa, je jenož do hłuboſeje womory ſapadła. Ale ſurowy napohlad powiſcza rjane, młode ſtworjenje. Straſchnje roſkalane je jeje mjeſowcźo a tak ſwobodźene. Aſſunta! woła mać je jadwělowanjom, Signora Ciancogliani, jeje dźěcźo ſ mjenom, ſo by je wubudźiła. „Strega!a", ſtiwła ſwobodźiſki wojnamjenjujo: na cźaſ żiwjenja ſwobodźena. Njeje wjaz pożadowna, tuta poſtajenjena, wobſkorowana, harjenjej je jedynadwacźej łét a ſłuſcha k najwjeczíſchim a k tomu hischcze najſamożnišchim hołzam mésta Roma.

Njechwjbjeſche być wjaz pożadowna, dokelž bě była muzej, kotrejž jej tole nocźiſi, łéta dołho pożadanja najhódniſcha. Tak jednoja tam pschezo hischcze wotpołasani lubowarjo a prjedawſchi lubowani. Njemóža-li morjcź abo maja pośledniu ſtrachocźiwoſcź psched merdarjiwom ſ luboſcze, potom cźeſdża tamni ſmjamjeniſcha „ſfregiata", na pschezo krwawnje ſwobodźicź, ju wo-

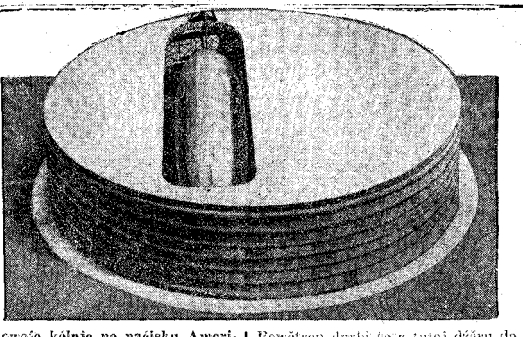

Modelic Zeppelinowcze kólnje po naćisku Američana Carlottia. Fantast. projekt Zeppelinoweje kólnje je Američan Carlotti wudźěłał. Kólnja je kulojta a wobsedźi třěchu, kotraž so wjerćeć hodźi. W třěše je dźěra, kiž so přestajeć hodźi za tym hač je wětr cźiſchcźecź ſ koła tych, kotrejž mohłe druhim być hiſchcze łubowanja hódne.

Ale rjanu hołzu takle ſwobodźicź, a k tomu hischcze njedźelu, pschi Bożej mſchi, w zyrkwi! Swonjeſwjeczeńcu dom Boži, kotrejž dyrbjachu ſawjercź, ſo bychu jón hatle njedźele posdźiſcho ſoſo ſwjatoczńje ſnowa woſwjeczili. Kaiki to ſurowy! Ssurowy, haj, ale łubowazy. Hižo jako běſche Aſſunta 14 łét ſtara, bě ſo młody pschecźinił a łubłeł Alfonſo Sciatanga pola jeje nona wo nju praſchał. To njebywa tu nicźo njeſwjedźeneho, ſo mužoju ſchtyrnacźetym ł njeſwjeſcze namołwjeja. Tu hacź ſchtyri łéta khodźiłaj jako ſlubjenaj. Potom je kwaſ. Sciałanga běſche bohra żeńtwa. Pjenjezy pschidźiwšchu ſo k pjenjezam. Nan dowoli, ſo ſmě w domje wobkhadźeć a ſo wo dźěcźo prózowacź. Ale jeho charakter wupokaża ſo hórſy jako tak nawałny a ſurowſti, ſo ſo Aſſunta hižo za někotre mězaſy płacźo wuſna, ſo ehže radſche wunnrěć, hacź ſo na njeho wudaċ. Tu ſałaża jemu nan dom.

Ale m'odźi muž łubowaſche hołzu ł respalitoſcźu. Ssydom łét ju pjeſtejcźehaſche, hrožeſche jej ſamo ſe ſmjerću. Zaneſe kroczcźe njeſmě ſebi wona na drohach wěſta, wſchudźe wujewi ſo wón nebdże. Staſnje wěſcźe khowše. Wón njedźěłaſche wjacy, pschecźinjeſche pak ſwoje ſamożenje. Mězłeſche ſebi jenož na Aſſuntu, kotrejž njechaſche ſebi na njeho myſlicź. Tak łakoſche na nju też tamnu njedźelu, jako wona ł macźerju kuſchi dźěſche. Ssydnuv łét bě ju ſebi pożadował. Nětko njedyrbjeſche ſebi ju nichtó wjacy pożadacź. A tak roſkala wón krwawnje prěti a pudu rjane wobliczo, jenuž dokelž je pschejara łubowaſche.

Roſkala je, rjekny wón nětko psched ſudom, jako by roſkalał ſwoju ſamżnu wutrobu. Ssudnizy mějachu ſpołnoſcź ł nim, ſaſudźiwschi jeho k najwjeczíſchemu khłostanju 3 łét a 10 mězazow jaſtwa.

Wona bě ju chyſta ſtacź je żonu a macźerju. Chzyſche łubowacź a łubowana być. Ale bu pschezyłnje łubowana. Jeje żiwjenje roſbi ju na tom.

Powětron dyrbi so z tutej dźěru do powětra pozběhnyć a k zemi puſcźe. Při tym budźe pječa 75 proc. mjenje dźerżeńſkich muzi trěbnych hač pola dźensniſich Zeppelinowych kólnjow.

Serb

30 lět, ratař a wikowař ze 4000 hr. zamožena pyta znajomstwo z knjeńnu, hdyž by so na ležownoſcź wożenić abo eksiſtencu wutworić mohł.

Poskicenja pod **H 39** na **wudaw. Serbskich Nowin**

Spóznaju khorość z rukow, mjez oča a z wočow.

Wšě hojeńſke masaże Homöopathija. — Wothladanje z hojeńſkej magnetopathiju

Melanie Harnisch w Budyšinje na Póstowym namésće 44. — Wětšnje 9—1 a 4—6 z wuwzaćom srjedu popołdnu.

Bydlenje

so přenaja

w Konjecach čisło 28

Nowe a rjechane

meble

a wulykane wěcy

kóždeje druzyny poručuje

Fr. Wenzel

jenož na Hornčeńſkej hasy 11

Też na wotpłaćowanje

Někotre

trjebane koła

žonjace a mužace, tunjo na předań

JAN SCHIEBACK

na Mužakowſkej dróży 4

Gardiny, rolleaux

vitraže, kromki, canki, linoleum, běhaki m 30 pj. **přikrywy na sofy, divany a blida** jara tunjo

I. Würker geb. Erler w Budyšinje

na Zwonk. Lawsk. hasy 10

Tunje zbytki

za mužace a dźěćace khołowy, **zymske jupy,** kóžda wulkosć 15 hr. Kalmukowe jaki, walkowane nohajcy a pjasćowe rukajcy poručuje

Auguste Wilhelm

Klamy při Butrow, wikach

Nakupowanje kóžkow

Wobdźěłanje kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty

Leunerec běłeńſke

na Garbarſkej hasy 4

na Sprjewinej hasy 2

Kožane jaki

wot 40.- hr.

mehle, stupnje, škórnje, wobleki, směšnje tunjo

na Kotolskej hasy 8

Wěrće tola!

Namakaće też pola nas hotowski wubjerk nowočasneje drasty za nazymu a zymu

Mužace mantle	25.-	30.-	40.- 65.-
Zwjeſniki, čorne	45.-	55.-	63.- 70.-
Mantle za pacholow		15.-	25.- 35.-
Mantle za hóley	8.-	10.-	14.- 16.- 18.-

Knickebockery a dołhe kholowy

w najnowšich mustrach

Mužace wobleki

namakaće pola nas we wšěch barbach a płačiznach

Jupy, sportske a hładke 12.- 15.- 18.- 22.-

Zonjace mantle

Wubjerk — Najnowše mody — Kajkość

Holčace mantle tunjo

Dźělba stuněnych žonjac. mantlow 10 a 15 hr.

Franc Mrstny

w Budyšinje

na Bohatej hasy 4

10 ludowych dnjow

z wurjadnje tunimi ludowymi płačiznami wot 23. 10. hač do 4. 11.

Pyjamowy flanell za spańske wobleki	jenož 59, 48 pj.
Wobłekowy barchent, dobra kajkość	jenož 49 pj.
Sportski flanell, za wobleki a bluzy	jenož 59 pj.
Tweed, wulka moda	jenož 98, 88, 78, 68 pj.
Pollama, wosebje kruty	jenož 1,35, 1,20 pj.
Płóčliwy somot, čišćany, dobry	jenož 1,55, 1,45, 1,25 pj.
Wołmjany nattě, moja wosebitość, čista wołma	jenož 1,35 pj.
Wołmjany georgette, we mnohich barbach	jenož 1,85 pj.

Prošu wobhladajće sebi moje wukładne wokno

Reimann, na Hóſiſe hasy 29

Składnostna kup!

Dźělba jězdnych kołow znamka „Schladitz" wo wjele niže płaćizny **jene jenož 65.- hr.** jenož tak dołho hač skład dosaha

J. Schieback, na Mužakowſkej dróży 4

Sedłarske a wulykane twory

ma na składze, zhotuje a wuporjedźa

C. Junghannß pr.edy Emil Schubert

na ſerjowej hasy

Wupjerki

kaž być dyrbja w najlepšich hódnoſcźach:

pośleſchcźo 130 cm ſchěr.	15.20	13.60	**12.20**
pośleſchcźo 160 cm ſchěr.	17.20	16.40	**14.80**
pośleſchcźo 100 cm ſchěr.	10.40	9.40	**6.80**
hłowakowa ſchěr . . . m	2.20	2.15	**1.95**

A. Kaſper, Burglehn 11

(měſ. 21. Pilopy)

Snaty najlepšchi dom ſa dobre wupjerki

Přiloha k čisłu 248

SERBSKE NOWINY

Pjatk, 23. oktobra 1931

Cyrkwinske powěsće

21. njedźela po swj. Trojicy, 25. winowca 1931.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi zmėje farař Tišer rano ½8 hodźin serbske Bože wotkazanje, farař Kapler dop. ½9 hodźin serbsku a ½10 hodź. němsku Bożu službu.

Krajnocyrkwinske zjednoćeństwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6. Njedźelu dop. w 11 hodź. misijonska hodźina za dźěći, misijon. Krječmař z Drježdżan (misijonske hromadźeńske tyzki sobu přinjeseć). Wječor ½8 hodź. misijonski přednošk k. misijon. Krječmarja. Hesło: „Postupowace dobyće na misijonskim polu." — Wutoru wječor ½9 hodź. zhromadźizna Běłeho kříža za młodźencow (dr. Kunze). — Dopołdnja wozjewjenje: Sobotu 31. oktobra pop. w 5 h. přednošk ze swětłowobrazami za dźěći, wječor ½8 h. za dorosćenych. Wobrazy z Jozefoweho žiwjenja. — Na Židowje čo. 146 zmėje njedźelu wječor ½8 hodź. k assistent Ay biblisku hodźinu.

Sotra Emma zmėje pónđelu we Wjelećinje biblisku nutrnosć za žony.

Zjednoć. wothladař Zimmermann zmėje biblisku nutrnosć pónđelu w Kumwałdźe, wutoru w Zemicach, srjedu w Korzymju a štwórtk w Budyšinje (rozpominanje lista na Hebrejskich).

Z Barta.

Rano we 8 hodź. so serbske předowanje čita.

Z Budestec.

Rano ½8 hodźin zmėje farař Bóje serbsku spowědź, dop. ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje. Pop. w 2 hodź. zmėje farski vikar Böttger kemšenje za dźěći 1. hač 4. šulskeho lěta. — Pónđelu wječor we 8 hodź. zwučowanje z pozawnami. — Wutoru wječor we 8 hodź. biblisk wječor w młodźinowni. — Srjedu wječor we 8 hodź. je biblisko rozrěčowanje křesć. tow. młodźencow.

Z Bukec.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, dop. ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje. Pozawniski khór: Hymnu wot Krawca. Zběrka a našu cyrkej. — Kermušu: dop. ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje.

Z Budyšinka.

Rano we 8 hodź. je serbska spowědź, dop. w 9 h. serbske a ½11 hodźin němske kemšenje (k. farař Mikeja z Małešec.)

Z Hodźija.

Rano ½8 h. zmėje farař Voigt serbsku spowědź, farař Wjezař dop. ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje.

Z Hućiny.

Dopołdnja w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boża służba.

Z Hrodźišća.

Dop. ½9 hodźin serbska, w 10 hodź. němska Boża służba. — Pónđelu (kermuša) dop. ½9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boża służba. ½12 hodź. dźěćikemšenje. Wječor we 8 hodź. biblisko hodźina we Droždźiju. — Srjedu wječor we 8 hodź. biblisko hodźina we Worcynje (zjednoć. wothladař Křižan).

Z Khwaćic.

Rano ½8 hodźin serbska spowědź, ½9 hodź. serbske a dop. w 10 hodź. němske kemšenje,

Z Klukša.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź z Božim wotkazanjom, dop. w 9 hodź. serbske a ½11 hodź. němske kemšenje. Pop. w 2 hodź. dźěćikemšenje. Pop. w 4 h. serbska Boża służba ze spowědźu pola Hofmannec w Brěmjenju.

Z Kotec.

Njedźelu dop. ½9 hodź. je němske swjedźeńske předowanje (wosadny farař). Zběrka. Pop. w 2 hodź. wěrowanje (wosadny farař). — Pónđelu na kermušu je dop. w 9 hodź. serbske a ½11 hodź. němske kermušne předowanje ze zběrku (farař Handrik-Poršiski). Dop. ½12 hodź. swjedźeńske kemšenje za dźěći (wosadny farař). Pop. w 2 hodź. křćenje.

Z Łupoje.

Dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boża służba. (Mužske spěwne towarstwo: „Nakhil z wysokosće dele" wot Glucka, přełožk wot wyšš. wučerja Kaplerja). Zběrka. — Pónđelu (kermušny dźeń) dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boża służba. Na woběmaj dnjomaj so zběra za našu wosadu

Z Małešec.

Dopołdnja ½9 hodź. serbske kemšenje z čitanjom.

Z Minakała.

Rano w 7 hodź. zmėje farař Rösler serbsku spowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. serbsku a dop. ½10 hodźin němsku Bożu službu.

Z Njeswačidła.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boża służba.

Z Nosaćic.

Dop. ½9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boża służba. Kermušna zběrka za Boži dom. — Pónđelu (kermušu) dop. ½9 hodź. němska a w 10 hodź. serbska Boża służba. Kermušna zběrka za Boži dom. — Wutoru wječor ½8 hodź. towarstwo žonow. — Srjedu wječor ½8 hodź. towarstwo młodych holcow.

Z Poršic.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbske kemšenje. Kemšenje za dźěći dop. ½11 hodź. za wjetše dźěći w Poršicach, pop. ½2 hodź. za mjeńše a ½3 hodź. za wjetše dźěći w Bošecach. Pop. w 2 hodź. towarstwo młodych holcow w Poršicach. — Štwórtk wječor we 8 hodź. zmėje k. zjednoć. wothladař Křižan biblisku nutrnosć w Nowych Poršicach.

Z Rakec.

Rano we 8 hodź. je serbska spowědź a Bože wotkazanje, dop. w 9 hodź. serbske a ½9 hodź. němske kemšenje. Na woběmaj kemšenjomaj zapokazanje k. kantora Krawca.

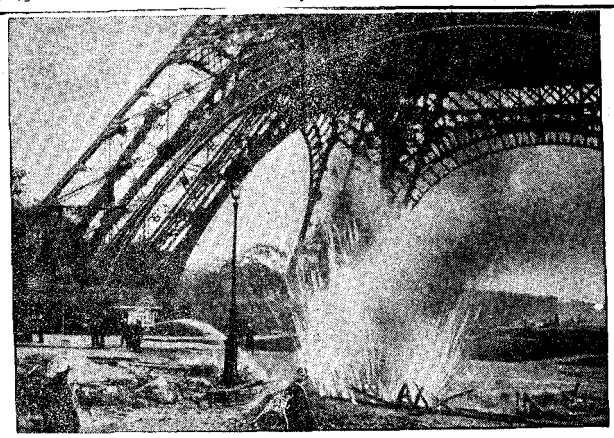

Čěške rozbuchnjenje **płuna** wesrjedź **francowskeho hłowneho města.** Cyle blizko Eiffelskeje wěže w Parisu rozbuchny płun w podzemskich rołach. Hnydom sapaše płomjo wjele metrow wysoko. Wohnjowa wobora dyrbješe so dołho z wulkim napinanjom přećować, zo by płomjo zhašała. Na našim wobrazu widźimy wohnjowobornikow při hašenju.

Měrćin Nowak-Njechoriński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Po tym, zo běchmy so zaso na čołmje wróćili do města Dubrownika, dopomnichmy so skónčnje na to, zo poprawom hišće njeběchmy dźensa ničo jėdli. Hdyž widźiš telko rjanoscow, možeš dźe z khwilemi pozabyć na prawo žołdka, ale na dołhi čas tola njemóžeš zanjechać jeho napominanja. Potajkim, chcyše so nam jěść. Wupytachmy sej staru korčmičku, hdźež sej skazachmy rybu z winom. A to słodźeše, tak zo njejsym wobžarował, zo z tym sej poprawom porjadny wobjed skazych.

Rozeńdźechmy so zaso a sam dundach po hasach a haskach rjaneho Dubrownika. Rjenje tu běše! Jenož hdyž človjek njeby tak grawoćiwje mučny był. Běch drje w nocy trochu spał, ale što dha to wjele pomhaše!

Njetruhany tež zaso běch. Tuž dźěch k truharjej. Dubrowniscy truharjo su tola žałostnje wustojni khadłojo. Při truhanju sym pjeć króć skiwnył a wusnył a truhař mje tola je dowottruhał spjaceho. To tež kóždy njedokonja.

Potom sym pytał swojich towaršow, zo njebych skomdźił wotjėzd . . . Wjednicy našeje wuprawy běchu dźe zasakli přiwisowarjo Tyršoweho hesła, zo je Sokołstwo „wěčne hibanje, wěčna njespokojnosć". Lědy běchmy do Dubrownika přijėli, to hižo rěkaše: „Dale!"

Derje, jėdźemy dale!

Dołho traješe, hač běchmy zaso wšitcy so zešli před dwórniščom w Gružu. Wotnjesechmy sej swoje wačoki z dwórniščа do přistawa, zo bychmy je hnydom měli blizko. Chcychmy mjenujcy z autobusom maj do Kotora a nazajtra z parnikom wróćo.

Hišće čakachmy, łakachmy . . . Zo Serbja dypkownosće njeznaja! W tym su wostali prawi ryzy Słowjenjo ze wšitkimi njepočinkami swojeje rasy.

Awtobusaj hižo tu staj, na nas čakataj.

Jedyn je wotewrjeny, druhi začinjeny. Za kotry maš so rozsudźić? We wotewrjenym wjacy widźiš. W začinjenym je přijomniščo. Zalėzu do prėnjeho, začinjencho . . .

Potom wotjėdźemy.

Jėdźemy po wysokim brjozy nad samym morjom. Daloko, šěroko so tam módri tón dźiwnokrasny Jadran. Při brjozy je woda zelena kaž smaragd, dale je módra kaž kostřanc a swětłomódra, sywa na wobzorje. Tu a tam su swětliše smuhi na hewak hładkej swětlinje, skutk wětřika, kiž wodu tu a tam kudźeri.

Při puću pak wysoke na běl zelene „sabury" (agawy) so pozběhuja, tu a tam maš splacnjene, kalate opuncije ze žołtymi kwětkami, oleander kćėje při puću kaž pola nas doma dornčele.

Deleka strowja nas slawne kupjele Kupari.

Potom jėdźemy po płódnej Konavlanskej dolinje. Mjez pólkami so słóborja na šěř zelene wolijowcy. Wot nazdala maju napohlad starych šmotawych wjerbow . . .

A cyła dolina so kupa w južnym słóncu. Powětr liboce z horcotu. Wšitko liboce, błyskoce . . . Słónco smali.

A my smy tak sprócni. Dołho njetraje a jedyn za druhim wusnje a dřema a spi. Skónčnje je cyły awtobus hotowa lěhańja. Někotři smorča, zo je strašno připoskać. Tež na mnje dřemotka so měri. Dołho so wobaram. Potom tež ja wjacy njemóžu. Wusnu tež. Dźije so mi. Wo morju, módrym kaž kóstřanc, wo kćėjatych myrtowych štomach, krasnych přepyšnych hrodach a cyrkwjach a wo běłym, mjehkim łožu . . .

Hdys a hdys wotućimy, hdyž awtobus přenahle so wije po zawinjenju. Ale potom wšo zaso spi . . .

*

Jónkróć pozastanjemy runje před korčmu někajkeje wjeski. Pijemy wino, limonadu a „špricer" (to je wino měšane z mineralku). Ale wjele to wjacy njepomha. Wusnjemy nimale ze šklenču w rucy. Tak zaso sej zalėzemy do swojeje jėzneje „lěhańje". Ow, kak rjenje so tu spi na ramjenju, na klinje bratra, na kófrje, wačoku, hdyž sy tak mučny, tak mučny . . . Hdyž by tu něchtó spěwał:

„Stóž chce spać, njech spi!
Nas to njemyli.
Leženje, to wěmy,
Serbow njeżiwi!"

my bychmy jeho bjez miłosće do Jadranskeho morja čisnyli. Tež leženje móže Serbow žiwić, hdyž dwě nocy njejsu widźeli łoža . . .

*

Zbudźa nas. Dyrbimy won z woza! Hrubi ludźo! Čehodla nam njedadźa spać?

Ale tu njeje čas spać. Je tu Erceg-Novi, a to jene z nanajluboznišich městačkow na swėce.

Potajkim won . . .

Tež z druheho awtobusa wulėzu naši towaršojo. Božo, kajki ći maju napohlad? Jich wotewrjeny awtobus je popadnył wšón próch, kiž je naš wóz načinił. Naši serbscy Sokoljo su nětko podobni na młynskich. Swarja. Najskerje tež njejsu móhli spać? Na, tak su znajmjeńša nėšto widźeli . . .

Naraz pytnjemy nowe njezbože. Z nas štyrjo pobrachowachu. Ducy jich njejsmy mohli zhubić, čeknyli drje tež njejsu. A nichtó jich widźał njeje. Ći w prėnim wozu su myslili, zo su w zadnim. Ći w zadnim wozu su měli za to, zo su pola nas w prėnim wozu. To su pėkne wěcy. Wšėše su wbozy wostali w Dubrowniku. Ale wšak tam jutře zaso dojėdźemy. Hdyž su mudri, tak tam na nas počakaju. W Dubrowniku so wšėše nikomu njewostudźi.

Tak dale starosće njepėstonimy wo zhubjenych bratrow. Prawy Sokoł drje budźe sej pomhać wėdźeć. A běchu to mjez tymi štyrjomi tež rozumni, nazhonići pacholjo . . .

(Pokračowanje sćėhuje.)

Z Wjelečina.

Dop. ½9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boža służba.

Z Wóslinka.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodźin němske kemšenje. Zběrka. Pop. ½4 hodź. Boža słužba w Lěskej.

Z Wósporka.

Dop. w 10 hodź. je prědowanje, ½12 hodź. kemšenje za dźěći ze zběrku (wosadny farař).

Wusudźenja

Krajny ßud w Budyſchinje.

Samoſwicź mějeſche ßo pſched wulkej khłoſtańſkej komoru pſchekupz Wilhelm Fryz E i n e r t ſ Nowoſalza-Spremberga dla wunuſowanja, njeßwěrty a woſpjetneho jebanſtwa. Tamniſchi ławniſki ßud běſche jeho dla wunuſowanja w jenym padźe, njeßwěrty w dwěmaj padomaj a jebanſtwa w tſioch padach k 1 lětu a 8 měßazam jaſtwa ſaßudźił a jemu čzeſtne prawa na tſi lěta wotrjekł. Na Einertowe powołanje ßo wußud tak pſchemění, ſo wón dla wunuſowanja w jenym padźe a ſpytaneho jebanſtwa w dwěmaj padomaj 1 lěto jaſtwa doſta a čzeſtne prawa na 3 lěta ſhubi.

Wot Biſkopčzanſkeho hamtſkeho ßudniſtwa běſche wobjedźeŕ ſchkleńčzutočzeŕnje Erich H a u f e w Frankenthalu dla jebanſtwa khłoſtańſki pſchikas wo 75 hr. pjenježneho khłoſtanja abo 25 dnjow jaſtwa doſtał. Se ßwojim ßorſchenjom dozpi, ſo ßo jeho khłoſtanje dla njeßwěrty na 10 hriwnow pjenježneho khłoſtanja abo 20 dnjow jaſtwa ſniži. Wón pak ßo ſ tym njeſpokoji, ale ßo pſchecźiwo wußudej powoła. Tola khłoſtańſka komora jeho powołanje ſacźißny.

Budyſki ławniſki ßud běſche ſkaſarja Otu S s y k o r u a jeho mandźelſku ſ Budyſchina k 50 hr. pjenježneho khłoſtanja ſaßudźił, dokelž běſchtaj pjecža w jednanju pſched małej khłoſtańſkej komoru fabrikſku dźělacźeŕku ſwuowjenu Luxowu ſ Budyſchina ſkſchiwdźiłoj. Na powołanje jeju ſakitarja ßud Ssykoriz mandźelſkeju wuwiwowa a wſchitke khóſty Luxowej napołoži.

Pokčzniſki ławniſki ßud běſche hižom woſpjet khłoſtaneho pſchekupſkeho pomoznika Adolfa Walthera G r ä u b i ż a ſ Wulkich Rědarjez dla wobſchudźeńſtwa wo 236,53 hr., ſchtož běſche ßo jemu ſ čzeßkim faſchowanjom liſczizow poradźiło, k 1 lětu jaſtwa ſaßudźił. Gräubichowe powołanje pſchecźiwo wyßokemu khłoſtanju ßo ſacźißny.

Hižo khłoſtany inſtalatěr Alfred Pawoł K n o b l i c h ſe Žitawy běſche w nozy k 14. junijej 1931 po ſwadźe ſe ßwojej žonu na haßu ſchoł. Tam běſche jemu do myßli pſchiſchło, ßo do Donatez pianofortoweje fabriki dobyčź. Wón běſche ſ kamjenjom wokno pſcheraſył a čzełnył. Potom pak je ßo ſaßo k měſtnu podał a ſ wučzahanjom ſkleńzowych kruchow naſtatu dźěru powjetſchicź ſpytał. Njeje pak ſkónčznje do wobkhoda ſalěſł. Žitawſki hamtſki ßud běſche jeho tohodla wuwinował. Na powołanje hamtſkeho rěčznika pak jeho mała khłoſtańſka komora k 1 měßazej jaſtwa ſaßudźi, tola jemu wupruhowanſki čzaß pſchiſwoli.

Drogiſt Bjedrich Jurij Reinhold L e h m a n n ſ Budyſchina běſche wobſkorženy, ſo je direkziju Budyſkeje milinaŕnje ſkſchiwdźił. Běſche ßo nad kontrolěrom rosholił, kiž běſche pjenjeſy ſ liczaka wučzahnył, a direkziji milinaŕnje liſt napißał, na kotryž wona jeho wobſkorži. Budyſki hamtſki ßud běſche Lehmanna k 25 hr. pjenježneho khłoſtanja pſchi 5-hriwnowſk. měßačznym wotpłaczowanju abo 5 dnjam jaſtwa ſaßudźił. Na Lehmannowe powołanje powołanſki ßud hiſchcže ke žanemu wußudej njedóńdźe, ale jednanje wotſtorčzi.

Pjekaŕſki miſchtr Arthur Maks K u r z b a c h, prjedy w Žitawje, nětko w Meeranje, běſche ßo jebanſtwa winowaty ſczinił. Jako běſche hiſchcže w Žitawje, běſche młynſk. wobßedźerja Rittera w Habrachčzizach namołwił, ſo by jemu požyčzy muki wo 246 a 230 hr. na kredit podał a wudawał, ſo domjaza nadoba jeho žonje ſluſcha, hdyž pak woprawdźe jeho pſchichodnemu nanej ſluſcheſche. Tón pak nětko dołh po něčzim wotpłaczuje. Lubijſki hamtſki ßud běſche Kurzbachej měſto 20 dnjow jaſtwa 100 hr. pjenježneho khłoſtanja napołožił. Jeho powołanje ſacźißny.

Dla pſchecźiwjenja a ſkamanja arreſta wobſkorženy běſcheſche pſched ßudom murjeŕ a žiwnoſčzeŕ Jurij Schramm ſ Wutołčziz. Jako běſchtaj jeneho dnja w meji po nadawku hamtſkeho hejtmanſtwa žandarm Scholta ſ Bačzonja a wjeßnjanoſta Pětr k njemu pſchiſchłoj, ſo byſchtaj njeajchowanu wahu ſebrałoj, bě wón žandarmej ſ pjaſčzomaj hroſył. Jako běſche žandarm wahu tola ſzaſał, běſche ju Schramm po jeho woteńdźenju rosbił. Budyſki hamtſki ßud běſche jemu ſa to 20 a 30 hr. pjenježneho khłoſtanja napołožił. Schramm ßo pſchecźiwo wußudej powoła, tola ßud jeho powołanje ſacźißny.

Emilia S e i d l o w a rodź. Bretſchneiderez w Debjerkezach běſche wobſkoržena, ſo bě mandźelſku tamniſcheho železniſkeho dźěłaczerja Arnoſchta Polana ſe ſrěčzenjom ſkſchiwdźiła. Budyſki hamtſki ßud bě ji k 5 a 5 hr. pjenježneho khłoſtanja abo ſa 1 dźeń jatby napołožił. Seidlowa ßo pſchecźiwo wußudej powoła. Pſchi jednanju ßo ſtronje dojednaſchtej. Polan pſchewſa ßnadne ßudniſke khóſty. Seidlowa pſchinoſchuje 90 hr. k wudawkam Polana ſwonka ßudniſkich. S tym khłoſtanje ſpadnje.

Semrěli: Pawoł Wolf, kubleŕ w Dźibrachčzizach pola Biſkopiz, 45 lět, khowanje budźe jutſje ßobotu pop. ¾2 hodź. wot žarowańſkeho domu. — Alwin Seidler w Biſkopizach, 61 lět, khowanje budźe jutſje ßobotu pop. ¾4 hodź. — Bjedrich Wilhelm Salomo we Wjaſońzy, 67 l., khowanje budźe jutſje ßobotu pop. w 2 hodź. wot žarowańſkeho domu.

Hospodaŕski rozhlad

Pjatk 23. oktobra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk złotych	47,525
1 jendźelski punt	20,43	100 českosł. krónow	12,44
100 šwajc. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

W pjenježnym hoſpodaŕſtwje njeje žaneho pſchemēnjenja ſapißacź.

Na produktowych wikach wčzera jenicžzy pſchenza ſnowa wo 15 pjenježkow poſtupi. Wſchě druhe družiny žita na Barlinſkich wikach pſchi dotalnych płacźiſnach woſtachu. Tak płacźeſche zentnaŕ w B a r l i n j e

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pšeńca	10.75—10.90	10.65—10.80
Rožka	9.25— 9.35	9.30— 9.40
Nalětni ječmjeń	8.15— 8.65	7.95— 8.65
Nazymski „	7.70— 8.10	7.55— 7.90
Wows	6.95— 7.40	7.00— 7.40
w termijowym wikowanju		
Pšeńca, okt.	11.50	11.37½
„ dec.	11.65—11.60	11.55
„ měrc	12.05 – 11.02½	
Rožka, okt.	9.87½— 9.85	9.85— 9.82½
„ dec.	9.87½	9.87½
„ měrc	10.15—10.20	
Wows, okt.	7.77½	7.60— 7.57½
„ dec.	7.90	7.67½
„ měrc	8.22½	

Wiki rěſneho ſkotu wčzera w Drježdźanach.

Sświnje a čzelata běchu něſchto žadniſche, tuž ßo płacźiſny trochu ſkruczichu.

Płaćizny rězneho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

22. oktobra

12 woł., 18 byk., 34 kruw., — jałojc., 488 ćelat., 77 wowc., 406 swini.

Płaćizny za

ćelata: 1. —; 2. 57—62, 3. 50—56, 4. 40—45
swinje: (přez 300 pt.) 52, 2. (240—300) 49—50, 3. (200—240) 45—47. 4. (160—200) 42—45, 5. 36 hač 38; rancy: 38—43.

Wiki w Kamjencu.

		wčera	tydźenja
		hr.	hr.
Pšeńca		10.50	10.50
Rožka, nowa		10.00	10.50
Ječmjeń, nazymski		8.00	8.00
Ječmjeń, nalětni		8.50— 9.00	8.50— 9.00
Wows nowy		7.25— 7.50	7.25— 7.50
Pšeńčna muka		26.00—27.00	26.00—27.00
Ržana muka		16.25	16.25
Pšeńčne wotruby		6.50	6.50
Ržane wotruby		6.50— 7.00	6.50— 7.00
Syno		2.00— 2.25	2.00— 2.25
Słoma z maš. młóć.		1.30	1.30
Słoma k zasłanju		1.00— 1.25	1.00— 1.25
Běrny, běłe a čeŕwjene		2.00— 2.25	2.00— 2.25
Běrny, žołte		2.50	2.50
Butra		1.40— 1.50	1.40— 1.50
Jeja		0.10— 0.11	0.09— 0.10
Husy, punt		0.85— 0.90	0.90— 1.00
Prosata		—	8.00—15.00
Běhaki		—	30.00—40.00
		pj.	pj.
Kał, sydrojty	štuka	10—40	10—40
Kał, běły	punt	6	7
Kał, čeŕwjeny	punt	8—10	8
Cybla	punt	10—12	10—12
Łoboda, jědźna	punt	15—20	15
Zelerij (měrnik)	duła	25	25
Krěn	punt	60—70	70
Tomaty	punt	15—20	15—20
Krušwy	punt	5—15	5—15
Jabłuka	punt	5—15	5—15
Slowki	punt	25—35	25—30
Wino w kitkach	punt	15—40	15—40
Běrny nowe	punt	3—4	3—4
Kólrabi	štuka	5—10	5—10
Morchej	punt	8—10	8—10
Radiski	walčk	6—8	6—8
Retchej	walčk	10	10

Wiki w Khoczebuſu.

Howjaſe mjaßo punt 80—110 pj. (80—110 pj.), čzeľaze 80—100 pj. (80—100 pj.), ſkopjaze 110—130 pj., (1,30 hr.), ßwinjaze 80—100 pj. (80—110 pj.).

Měd w płaſtach punt 1,70—1,90 (1,70—1,90 hr.), jeja 12—13 pj. (13—14 pj.), butra punt 1,30—1,35 hr. (1,30—1,35 hr.), twaroh 30 pj., (30 pj.), łany wolij litr 1 hr. (1,20 hr.).

Sczeżuki punt 1—1,10 hr. (1,20 hr.), karpy po puncže 85 pj. (85 pj.), — Kury žiwe ſchtuka 2—3,50 hr. (2—3,50 hr.), hußy ſarěſane punt 95—125 pj. (95 pj. hacž 130 pj.), kaczki punt 1—1,20 hr. (1—1,40 hr.), ßorniki punt 50—150 pj. (50—150 pj.), karnikle 1—1,80 hr. (1,80 hr.).

Kolrabi ſchtuka 20 pj. (20 pj.), morchej punt 8—10 pj. (10 pj.), kał ßydrojty ſchtuka 30 pj. (30—40 pj.), kał běły ſchtuka 8 pj. (10 pj.), kał wirſinkowy ſchtuka 10 pj. (15 pj.), kał čzeŕwjeny ſchtuka 10 pj. (15 pj.), ßolotej kerčzk 5—10 pj., tomaty punt 10—20 pj. (10 hacž 20 pj.), zybla 10—15 pj. (15 pj.), běrny zentnaŕ 2,25 hr. (2,25 hr.), prußnizy punt 40 pj. (40 pj.), kurjatka punt 30—40 pj. (30—40 pj.), prawaki 70—80 pj. (70—80 pj.), ßlowki 20—30 pj. — Liczby w ſpinkach woſnamjenjeja płacźiſny na pſchedtydźeńſkich wikach.

Sświnjaze wiki w Khoczebuſu.

Pſchihnali běchu 1206 proßatow a 254 běhakow. [illegible]en płacźachu:

proßata: małe 5—8 hr. (5—8 hr.), ßrěnje 8 hr. hacž 11 hr.), (8—11 hr.), wulke 11—14 hr. (11 hr. hacž 14 hr.. (11—14 hr.),

běhaki: małe 15—35 hr. (15—35 hr.), ßrěnje 35 hacž 52 hr. (35—52 hr.), wulke 52—70 hr. (52—70 hr.).

Wiki běchu ſchpatne. — Płacźiſny w ſpinkach ßu tydźeńſke płacźiſny.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	22. 10.	21. 10.		22. 10.	21. 10
Pšeńca	215-218	212-215	[illegible]	—	—
rožka	185-187	185-187	[illegible]	—	—
nał. ječmjeń	163-173	163-173	módre łupiny	—	—
naz. ječmjeń	154-162	154-16[illegible]	žołte łupiny	—	—
wows	139-148	139-148	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	27,2-32,[illegible]	27,2-32,[illegible]	lany wosušk	13,2-13,4	13,2-13,4
ržana muka	26,2-28,7	26,2-28,7	[illegible] melasa	—	—
pš. wotruby	10,0-10,2	9,90-10,[illegible]	[illegible]	—	—
ržane „	9,25-9,50	9,10-9,30	syno, 50 kg	1,80-2,3[illegible]	1,80-2,30
raps	—	—	ržana słoma	0,65-0,90	0,70-0,9[illegible]
hróch Viktor.	20,0-27,0	20,0-27,[illegible]	pšeńč. „	0,45-0,60	0,50-0,6[illegible]
lane symjo	—	—	wowsna „	0,60-0,70	0,6[illegible]-0,70
pjeluški	—	—	ječ a „	0,60-0,70	0,60-0,70

Wiki w Lubiju.

			wčera	tydźenja
			pj.	pj.
Butra	½	punta	70—85	68—85
Jeja		štuka	11—13	11—13
Twaroh		punt	25—30	25—30
Kał, běły		punt	5—6	5—6
Kał, čeŕwjen		punt	8—10	8—10
Kał, sydrojty		štuka	10—40	10—40
Kolrabi		štuka	5—10	5—10
Cybla		punt	10	10
Prusnicy		punt	32—35	32—35
Solotej		keŕčk	5	5
Kački		punt	90	—
Wino w kitkach		punt	20—40	20—40
Jabłuka		punt	5—20	5—20
Běrny, nowe		punt	3—4	3—4
Husy		punt	85—100	85—100
Karpy		punt	90	—
Liny		punt	120	—
Pšeńca			10.00—10.40	10.00—10.40
Rožka			9.60—10.00	9.60—10.00
Nalětni ječmjeń			8.25—8.90	8.25—8.90
Wows, nowy			7.20—7.40	7.2[illegible]—7.40
Běrny, nowe			2.00—2.75	2.00—2.75
Syno nowe			1.75—2.25	1.75—2.25
Słoma, z maš. młóć.			1.[illegible]0—1.30	1.[illegible]0—1.[illegible]
Pšeńčna muka			19.00—2[illegible].00	19.00—2[illegible]
Ržana muka			15.75—16.50	15.75—16.50
Pšeńčne wotruby			6.25—6.[illegible]0	6.25—6.4[illegible]
Ržane wotruby			6.25—6.[illegible]0	6.25—6.[illegible]

Sudniſke na pſchekupowanje

Sobotu 24. oktobra 1931:

w Biſkopizach na ßudniſtwje dop. w 10 hodź: [illegible] meble, [illegible], muž. koło, naſchiwkowanſka pſchiprawa, ſchijaca maſchina, [illegible] ſkote a ßlěborne twory a [illegible], wobraſy, muž. wobleki, žonj. a dźěcź. mantle, kožuchowy ſkornak.

Kubło, něhdźe 77 kórzow wulke, ſluſchaze Pawolej Ernſtej Knolej we Wjeſelu. [illegible] 30 1[illegible] [illegible] wopalna potkładnja 1600. Pſchedawanje [illegible] ſchtwórtk 10. dezembra 1931 dop. [illegible] hodź. w [illegible] ſchinje na ßudniſtwje [illegible].

Ważny njedźelsk[illegible] w Barlinje. Italski zwonkowny minister Grandi přijědźe njedźelu 25. oktobra do Barlina, zo by z tym wotpowěł tamny wopyt němskeho kancelera dra. Brüninga a němskeho zwonk ministra dra. Curtiusa w Romje.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku M a r k o S m o l e r w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. D u č m a n w Budyšinje. — Za nawěštki: G. J a n a k w Budyšinje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnika 1.61 hr., pod křižu. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerńja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowany mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowiny" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšcenu přećiwo sćěhowkam čěnjeno znjezbožencja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospolnje běduy. Kóžde znjezbožene dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozwjeźć, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lekarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tutej banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwěja.

Čisło (Nr.) 249 — **Budyšin — Sobotu, 24. oktobra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Čehodla je hospodarska strona za Brüningowe knježeństwo hłosowała?

Wjednik sakskeje hospodarskeje strony, přednjejši sakski finanzny minister dr. **Weber**, je so pischi Harzburgskim sjězdźe woddźělił a je jeho wobstamknjenjam pschihłosował, so kotrychž dyrbjesche so Brüningowemu knježeństwu njedowěrjenje wuprajić. Dokelž so hospodarske strona we němskim ljudu njeje tutomu wobstamknjenju pschisamłu, je Weber swoje sastojnstwo jako jeden druhi pschedsydza złožił. W zhromadźizny hospodarskeje strony w Miśnjanskim je dr. Weber pschicinu mjenował, kotrejž dla so wothłosowanje hospodarskeje strony w němskim ljudu rozsudźiše. Hłowna pschicina je była, so Hugenberg njeje mohł hospodarskej stronje to dźiwdźej, schtož je Brüning dźiwdł. **So hospod. stronu je krutosć němskeje valuty rozsudźiła. Wěrno je, so su so wěsće ludźo i industrije na němskeho kanzlera se žadanjom wobroćili, so by so kurs němsk. hriwny po kursu jenoslesskeho punta złožił, to reka, so by so wo schtwórćenju snjał. S tym bychu dźe so sabołženi wulke-industrialni wołsźili, tola druhe hospodarstwo by i toho schkodu mjeło, kotraž by so kutowarjow 25 procentow wuzinjła.**

Njedźiwajcy toho, dr. Weber proji, so po jeho mjenjenju krući staw na stronu „nazionalneho hibanja" schkoda, tola hólke nasthonjenje je było, so je dyrbjał widźeć, so jednoty na prawizy njedźiwajcy wschedo lubjenja hischće pschesno njeje.

*

Hospodarska strona wo tym praschenju nowinam pische, so ju jednanja hospodarskeje strony i nazionalnej opposizizny a němskim kanzlerom, kaž tež jeje wothłosowanje w němskim ljudu, wjele k žiwenju rezpranjenja mjes jejimaj hohnstawanji dowjedźe. Wo tym su so w nowinach powdźerje rozscherile, i kotrymiž je so dyrbjało daleje ljudźiś, so hospodarska strona dospolnje rozpadnje.

Tomu napschećiwo pak dyrbi so na to pakazać, so su **organizazije wólbnych wokrjesow**, kaž daloko su so ke wothłosowanju stajile, jenonmyslnje stronownu wjednisu swoje dowěrjenje wuprajile a frakzijinemu stejischću w němskim ljudu jenothłosnje pschihłosowale. Wólbne wokrjesy: połnocna Westfalska, połudnjska Westfalska, Pomorska, Berlin, Weser-Ems, połudnjska Hannowerska, Braunschwejgska su hač dotal konferency wólbnych wokrjesow wjele a jenonmyslnje swoje dowěrjenj wuprajile. Runje tak ma so i powěsćenki wo podpaczanym wustupjenju městnych skupinow. Městnej skupinje Wesel a Hamburg njejstej ani se strony wustupitej ani njeje so poslednjcha k druhej strone pschistupiła. Wone je nawopak **schowanja** frakziji dowěrjenje wuprajile. Weselska městna skupina je hač dotal zyła njeje wo zwjasku stejischću rozsudźiła.

4484000 dźěłonjeměrjerjow w Němskej

Pjesdźesetej je kitka wjetscha dyšli soni. Wot 1. hač **15. oktobra** je wona wo 129 000 pschiběrała parnje 112000 **so tón samy** cząs lońskeho lěta. Liczba njeslušnjerjow je **so** rozmnoziła wo 4 484 000 wuczinjła.

Powšitkowne zakazanje demonstracijow

Knježeństwowe plany.

Němske ministerowe ministerstwo je sobu pjerjo wotmyslilo, wschě demonstrazije powschitkownje zakazać, so tohodla so wobrenjene frazenja po możnosći zamjesować, **kotrejž** su so poslednje njedźele pschi cohonjin radikalnych **organizacijow** i lěwizy a prawizy stawale. Se zakazanjem demonstrazijow by so wěsće tež nosćenje uniformow zakazało. Zakazanja dyrbi najpozdźišo hač do konca měrca 1932 płacić.

Sydom zjimańskich wukazow přećiwo kommunistam

Dla sćelenja do najnowšo zjednoćitelskeje konferency we Schillingsticej dróhy w Berlinje 18. oktobra su so pschedźělschczenemu sudnikej w policajskim presidiu schwerik schtyri wobsoby pschedwjedźele. Wschě tři su zajeli, a to Müllera a Sgelicka dla łapjenja krajneho měra, zyłanemu morduarstwa a dla pschesahowenja zakonja wo tšělnych bronjach, Zelle a Kaso dla łapjenja krajneho měra a dla zyłanemu morduarstwa. Dla podobnych podawkow w Richardskej dróze w Nowej Kólni (Neukölln) je so zjimanili wokas pschecziwo dźěłaceršam Beyerej, Schickej a Fischerej wudał.

Wozjewjenje Pasteurowcho wustawa w Parisu

Profesor Calmette do Lübecka njepschińdże.

Dr. Frey w Lübecku je pjatk dopołdnja z direktorom Pasteurskeho wustawa w Parisu, profesorom Guerinom, telefonisce rozrěčenje měł a wot profesora Guerina sćěhowace zhonił:

„Wuskawej njeje nicžo znate, so je se srědkom BCG w Bolharskej katastrofa nastała. Wusitow w pschesjenosći z knjesomaj Calmettom a Guerinom tózdu žadanu powěsć na němski ład wotpokazuje, dokelž so w tutym projekcu wo nałożenje wopraudzitcho Calmettowcho srědka BCG njejedna, ale wo druhi srědk. Też nimanny ład sa pschiskuchny z rozsudźenju wo wědomostnej hódnosći Calmettowcho srědka. Wo to so zyła njepraja, so by profesor Calmette snadź jako gość w Lübecku wustupił.

S bolharskeje zhromadnistcje wuschnjosće je profesor Polschkow-Petrow zdźěl, so w Bolharskej pschi nałożenju Calmettowcho srědka njejsu dźěcy z hromadami wumrěle. W Bolharskej su z Calmettowym srědkom nalěpschi wuspěchi dopjeli.

Dr. Frey žadasche: Jažnje a wonajnje dyrbi so na to pokazać:

W Lübecku njeje so Calmettowy srědk, ale Deyckowy srědk nałožił.

Praschenje reka: Je Deyck w Lübecku te hamc wobkladniwšne naprawy cźinił kaž Calmette w Parisu? Gdyž so projekcej moment cźinjawoscje pschida, so ke praji, so dyrbi so kotra Schtijesej na woltaru wědomosće wuprowadź, ma so k tomu rjec, so wobkrjeńenj psched wołtarjom wědomosće njeriesa, ale psched ludom prawdosće.

Pischedpyda: Cźehodla je so, haczrunjez bě njeboże hižo 26. haprele 1931 znate, skrowatna rada halle 13. meje swołała?

Dr. Allstaedt: Chcychmy najprjedy połnu wěstosć měć, so bychmy do sjownjeje mohli jasnu rezprawu podać. **Mójachmy dźe cźakać, dokelž so wyšuk dźeci, kotrej běchu so se kmjertnymi bazillemi woschcźepite, njebudźesche wjazy pschemcźenicź,** a dokelž so hrěch dale njenałožowasche.

S druhich wuprajenjow bě spójnosć, so so Calmettowy srědk jenoź na twjerdej zyrobje płahuje, cźowjezki bazillus pak na běłej zyrobje.

Francowska Awstriskej 60 miliʼonow šillingow požči

Francowska banka je so po žadanju francowskeho knježeństwo rozsudźiła, Awstriskej 60 miliʼonow schillingow požčiś. Snate hischće njeje, na kaki cząs je so požčenje pschiwěsćiło a kak wusoka ma so sadanicź.

Požčenka je z tomu połnoćna, so by źěł jendźelskeje požčonki nawmała, kotryž dyrbi so dla jendźelskeje finanzneje krizy wrócu płaćiś. Awstriske je dreje so z francowskej požčenku z nałkwilnischo cźěkna wuzwobodźiła, pschi tym pak je na jasnje pschisłuchu, so je so awstriske knježeństwo podarmo prózowało, so by dołhotrajnu požčenku 250 miliʼonow schillingow dostało.

Automobilowe njezboże awstriskich ministrow

Schtwórtk w nozy je we Winje jedyn knježeństwowy automobil do jenoje automobilneje dróhi frasnył. Wobaj wosaj so rozbischtoj a so swarjischtaj. W knježeństwowym automobilu ležachu ratarski minister dr. **Dollfuß**, president kreditneho wustawa pschedwjeschi minister dr. **Gürtler** a nědwuschi statny sekretar spodrěanj **Stöckler**. Tuzi tśi so na drohi wjerchnjehu. Minister **Dollfußej** so i schtyrjezowymi schkłami wotcźisnje a cźuzy strašnje rjescha. Jeho a spodrěanja Stöcklera je hnjenje kwarcźajzymi ranami do hoberzje dowjesche. Wjednik automobilneje dróhi so cźežko skani. Kuzeni, kotraž bě dróhu wotmjatała, so kwjerci strašnje skani. Presidenti Gürtler i tóžnymi skrajenjemi wotesłaje.

Rozsudźenje wo ręčnym praschenju w Schpanjelsej.

Schpanjelska nazionalna zhromadźizna je po dołhej debaće 48. lisstawiny stow pschijała, kotryž wo rozsudźenjej ręči w Schpanjelsej jedna. **Kastilska narěcź je so jako powschitkowna rozsudźenja ręcź postajiła.** To reka, so dyrbi so we wschěch schulach schpanjelskeje republiki kastilska narěcź wuzjeć. Staniwostatnym knježeństwam, kaž katalanskemu a baskiskemu knježeństwu so schtyrjoch lětach, hłownu ruču w katalanskej abo baskiskej ręči podawaci daceź. To je wulke pschiwołowenje za Katalanow, kotreż pak je so wocźakało. Katalanam so i tymle wustawinym postajenjom stary hon dopjelni. Zentralnemu knježeństwu je dowolene, po zyłej Schpanjelskej schule dobławowacź daceź a teź we samostatnych krajinach wyšoke schule z kastilskej rozsudźowanjej ręči wustajiceź.

Laval Hoovera wopytał

Do Washingtona pschijěwschi je franzowski ministerski president Laval schtwórtk wjecźor presidenta Hoovera we Běłym domje wopytał. Po puću z Newyorka do Washingtona je Lavala statny sekretar Stimson pschewodźał. Tuzi je jemu wschěch praschenja rozłožił, wo kotrychž dyrbi Hoover z nim rěcźeć a kotrychž dyrbi so sminyć. Rozrěčenje mjes Lavalom a Hooverom je zahnyła hodźiny trałe. Laval je z nim jara spokojeny był a je rjekł, so nowym rozrěčenjam z wulkej nadźiju napschecźo hlada. Poldźěłu so franzowskich ministerskich pschedsydzow pschi hoteline w Běłym domje wobdźěli, na kotruž bě też němski pódstarp pscheproseny. Schtwórtk popołdnju Laval nowinarjow pschijo, kotrychž nałeźne proscheche, so bo niebnychu z holymi fantazijemi zabrali a wo wobstamknjenjach pisali, wo kotrychž so njeje hischće nicźo rozsudźiło. Wón je do Ameriki pschijěchoł, so by z Hooverom wo wschěch praschenjach rěcźał, kotreż w tu khwili zwěsć zinjeju.

Přećelne powitanje biez zahorjenja

Wobchěbły dopihowaś Pariskeho „Intransigeanta" se Washingtona telegrafnje: Powitanje Lavala bě pschećelne, tola by so wjetsche zahorjenje wocźakało. Amerika w tu khwilu pschez krizu njespokojnosće dźe, kajkejež hischće prjedy njeje zenje było. Po dobrem rozrěčenju je statnym sekretarom Stimsonom je ministerski president Laval z najwutrobnischimi wotrasanmi wo Stimsonowym pschećelstwje sa Franzowsku rěcźał.

Ministerski president Laval bě po zwojim prěnim rozrěčenju z presidentom Hooverom optimistiski, tola schtó może rjec, so ju hižo wschě wobsćežnosće wottronjene.

Wo prajchenju wójnskeho dołha a reparazijach je so sdźěliło, so budźe Franzowska, prjedy hač bu němske špodobne śeło minje, nowe prihotowanje namjetowacź. Sahada płaczenja dyrbi so zaftowacź, tola wo waschnu płaczenje dże Franzowska pschiwołowenja cźinicź. **Do sniżenja bronjenja może Franzowska jenoź swolicź, hdyž je so śeczenje wo bjezstrachu pschećiwo wójnskemu wohrożenju wobsamknilo.**

W tymle nastupanju je Lavalowa rěcź na radniżu hlubcki zarjadnej cźinika.

Zběžk na Cypru

Psched tydźenjom bě so zdźěliło, so je jedyn biskop na kupje Cypru w Seziehajenjskim morju njewotwinjowej Cypra wot Jendźelskeje wotwołał. Wjeźera je z Cypra powěźeł dóschła, **so ju w mjeście Nikosji bźěkarja hród jendźelskeho gouwernera zapalili, a so je je hród do cźista z wobnjom snicźił.**

Sběžk je w mjeście Limassolu wuschoł. Tam je po powěsći Athenskich nowin „Kyrija" **Varnafis biskop** wutoru wjecźor w zhromadźiznje na sportišću hischće swojich grichiskich krajanow napomninał, so tychu **w smjenje Boha a wótznego kraja pschećiwo jendźelskemu knježeństwu postajili a moju sebi pschicinkanjenje ke Grichiskej wuznawanji.** Pschitomni su zhubili, so budźa za njewotwinjowosć wojowacź. Poldźěłu so na cźołe z biskopom a měšnicźanostwom najwažnischich knjinowy městow po Limassolskich drohach cźahali. Po grichiskich powěsćach w zyłym mjeście najwjetsche zahorjenje knježeństwa. Se wschěch cźerkwjow zwony zwonjachu, a wschudźe so wołasche: „Won z wukrajanami! Cypr je ke Grichiskej pschisłuchnje!"

W Nicosji hudowa cźerjoda schtwórtk hród jendźelskeho gouwernera nadpadże a jón japali. S pomjenjenjemi je so gouwernerowe zyle wobkrjeńenjstwo, mjes nim drohotna galerija wobrazow, znjeźało. Pod wobnjowej wobarje wo-

waraske, hajsecj. Policija bě tohodla wujowana, do luda sćecj. Swjedom cypriskich Grichow je ho pschi tym kranito, j kotrychž je jedyn na swoju ranu wumrěł.

Cypriska Grichowo nimaja do zyla zaužych wuhladow, ho wot [illegible]skeho knjeństwa wottorhnyć. **Kolonialne ministerstwo w Londonje je schwaŕkt popoldnju wojsewito, so jenerale wojskich nasnoseše kupu wobkrjeza.** Jendželske letadła su wojakow na Cypr pschinjesle. Schešcj druhich wojakow z Egipta Widerskich letadłow, je wczera j Egiptowskeje k Cypru wotleczało. Druha kompanija [illegible]nježelskich wojakow ho j Egiptowskeje j łodzu, a to j [illegible]tunowskimaj tschižarkomaj „London" a „Shropshire". [illegible]niczkomaj torpedowskich czołnow „Achatas" a „Ma[illegible] Cypru wotpošłata.

Je[illegible]nja wot lěta 1878 nad Cyprom knjeza. Wc tutym [illegible] Turkowska, so by ho ja sługby wotrunała, kotrež je [illegible]jendželska po rusko-turkowskej wójnje pschi wobsamknjenju měra Turkowskej wotpokazała, Cypr jendželskemu zarjadnistwu pschewostajiła. W lěcje 1914, hdyž Turkowska na němskej stronje do wójny zastupi, je Jendželska kupu anektowała. Wot toho czasa ku Grichoju, kotrež na kupje wulku wojeschinu wurěsnjeja, stajnje žadali, so bychu ho Grichiscej pschijaunkuli. 1915 je Jendželska kupu wo prawdze Grichiskej politicjta j kommenjenjom, so by ho Grichiska pschi wójnje pschećiwo Němskej, Awsterskej a Turkowskej wobdželiła. Tole politicjenje je płacziwosć słubiło, dokelž je teholy Grichisca neutralna wostała. Grichiske wobydlerstwo nima zaneje pschiczinu, ho na jendželske knjeństwo wobješować. Jendželska je jemu pełne hwobodu w rěczi a kulturje data. Njedžiwajcy toho je ho j Grichiscje j inspěchom mjes zyprijskimi Grichami za to agitacija dżełała, so by ho Cypr j Grichiskej zjednocził. Bjes wobarnja ho pak Jendželska j Cypra njeda wuhnaĉ. Kupa ma dla swojeho położenja w Srjedžoscenskim morju klěsko Egiptowskeje za Jendželsku hischcze wjetschu strategiisku wažnosć dyžli kupa Malta. Powschi wo słužbu dosahowachi, je jendželske knjeństwo hnydom tele wójska na kupu pósłało, so je ho złožł w japaczatku podubył.

*

Cypr ma zakonjedawaju zhromadźizu, kotraž je 24 zastupjatelow wobsteji. S nich je 15 wuhrolí, a to zsi je strony muhamedanow a dwanaće je strony njemuhamedanskich wobydlerjow, kotrež po wulkej wjetschinje prawoslawnej zyrkwi pschisłuschecja. Cypriski gowernowar a hlowny wokasowar, sr. Ronald Storrs, swoje zastojnstwo wot lěta 1926 zastawa. Wón ma dotholcane nałhorjenja w Srjedžnym katischim kraju, a bě nětdy hubadźerskeje lorda Kitcheners. W lěcje 1920 bě wón zwitmy gowernowar w Jerusalemje.

*

Ssydom jendželskich letadłow z 150 muženi je pjatk je Egiptowskeje do Cypra pschileczało, hdyž je tohorunja jendželski zaniczak „Acasta" do Pefolskeje pschistawa a tschižark „Shropshire" do Limahozskeho pschistawa pschijeł. Druhi tschižark a zaniczak ho hischcze pjatk wocakawaschtej. Sběh ho mjes tym dale rozschérja.

Tej w Limahozki su jóczarjo knjeżerjowone twarjenje zapalili. W Nikosii ho ho wulschnosće z plotami kalacskeho grota wobdate, so bychu ho psched rozsenjenjom ludom schkitale. Policija je poruczała, so wjecjer po 7 hodźinach nichtó njesmě wjazy na dróhi jsnjeć.

Reuterez telegrafowa powěsćejenja z Londona powě, so je kolonialny minister **Thomas** wo padawkach na Cypru rjekł, so ju cżenne wozy pschi dżele, a so je musne, j njepschećelemi jendželskeho knježerskeho knjeństwa kneze poreczecj.

Japanska Genfske namjety přijała

S Tokia ho powě, so je ho japanskemu zastupnikej pola Swjazka Ludow poruczilo, so dyrbi w mjenje japanskeho knjeżerstwa namjety Rady Swjazka Ludow pschijecj. Japanska zawołuje swojich wojakow j pazma mandżuskich żelesnjezow wróczo brać, so by operazije za tři njedżele pschewjebła, j wumělenjenom je, so China sreczenjowe wuwiwanjesce pschipósnaje a Chinane napratowy czini, so by ho antijapanska agitazija potliczila.

Kaž ho zda, njejsu Chinescjo je swojimi njepschećelczerjowscenji pschećziwo Japanzam pschestali. S Londona ho powě:

Japanske letadła su swonka na Mukdensko-Pekinskej żelesnjizy **bomby na dwěmaj městnomaj mjetałe.**

Chinescy banditojo ha 50 mil k dołhenka wjeczorej wot Mukdena **zwěchny żelesnjski czah zastawili a wurubili.** Japanscy wojacy ha banditow wróczo jsli, pschi czimz je 51 ruiojeznikow życzenje zhubiło.

Manuel Tellez, nětdyši mexikanski posłanc w Polnocnej Ameriey. Mexikanski president Ortiz Rubio je jemu poručił nowe mexikanske knježerstwo zestajeć.

Ze Serbow

W Budyšinje, 21. oktobra, 1931.

— Wo tuterje. Wczera wjecjor w 7 hodź. barometer 737, hygrometer +5, thermometer wo dnja +9. Dženja rano we 8 hodź. barometer 738, hygrometer +10, thermometer we nozy +3. Wuhlady na wětrosće a dżelschcejće wjedro. — To njeje runje jara pětna powěsć. Schkleniza je jara nikt spodla. Mjezna, j wjecjera pschihadżaja czehnje pschez nasche kromy. Pschi tom je wocżopliło. Najžitkje ho nasche wjedro bórzo skaji, pschetoż j wjecjora pschihadżeja nowe wopschimy. Tute hahaja ka-ż do połnocneho ledowcheho morja. Tohodla hojimy ho, ho j wumjerjenjom jasno jimnitschi czaj jasnje. Nad Biskajskim falowom wschak nižina leži. Tuta mohła nasche wjedro jasno wosrahnyć. Nasch wjedrowarjowjer ja pschihodny tydżeń tejschowaze wjedro wocżakuje: Po prawdom zuły tydżeń hischcze rjany czas, jenoż kónc tydżenja trochu chcenjate. Połnocu je połny mjeżnk. Pschedżenak hahaja wschak njewobstajne wjedro. — Jutre, 21. njedź. po Swj. Trojizy, hhadża połnoc we 6,39 hodź. a hhowa ho 4,48 hodź. Mjeżnk hhaja pop. 4,16 hodź. a hhowa ho rano 4,21 hodź.

Budže zyma, njewobstajne a w nocy mjerzne

Wjedro tejschi tydżeń tak, kaž bychmy to tydżenja wjeschczili. Sabo, taj pschej nimale zuły pójnjeny, wotporczowaschke wyschina nad britiskimi kupami a nad połnocnym Atlantikom. Ozeanske zyklony wobeschczechu w połnocy tutu wyschinu a j tym wjesełne symny polarnej powětre na srjedżnu Europu, tak so tute temperatura wschitke tydżeń spadowaschke. Dołeż ho wyschina a hhyż a hhyż tež hacž k srjedżnej Europie pschedobywasche, to bjżo konc tajschkeho tydżenja w narannischej a srjedżnej Němskej w nozy tžeru pomjerzny. Mějachmy tu a tam w nozy hanto hižo 5 stop. Też wodnjo mějachmy kóry hischcze 10 stop. czopłoty. W Schmrčkowych barach mějachu zapoczatk tydżenja hanto nanajwjazy 6 stop. po C. W połnocnej Němskej pak bě hischcze mutne a wětrowate wjedro a hacž 12 stop. czopłoty.

Lodzany powětr, kiž so srjedź tydżenja k połodnju dobližowasche, pschinjese nam deschcj, krupy a hanto sněh, pschi czimz temperatura tež w połnocnej Němskej minjałe na 0 stop. spadny. Njemótjomy ani ho nadżijecj wobstajneho połepschenja wjedra, wotjahna je ho trochu k połodnju jesnjatka a w połnozy jaso zuřkom po bliži, kiž ho měri na Skandinawskich a kraje pschi Nasschim morju. W połnocnej Němskej dyrbi budże na chwilu czopłischo, budże tam mutne a deschczitate wjedro. Potom pak hnowa ho hmuny powětr dohnidże do srjedżneje Europy a tak budże wjedro tež dale hamne, w połnocnych stronach njewobstajne, w połnocnych pak hischcze a wobstajnische. W nozy budże dale mjerzjnjcj.

*

— **Kaplan Helmut Fahsel,** kiž 26. oktobra w jalonaj Lesara w Budyšinje rěcži, hłuscha do najnazyschich duchownych a najwuznamnischich wodnikow Barlina. Se swojej bohatej wědu a wurjadnym rěcznym darom cżehnje teologiskej wyschitkich duchownych kruhow Němskeje na sebe. W djenjnischnim njemerenym czasu rasnebo putanja staja ho Fahsel psched zjawnosć na zamołwolene nejmjes hlatka a katheđrom, ho by pschecerjował to temitke a pokasował na swěznosć. Sjawne, husto dosć kritiske hłoho witaju jeho wustupowanje jako mósć z starym wuzitym wěrnosćam, kiž w swojej hłubinje spožerajo nowy czah. Fahsel pschejimu swoje nježne dżecżanje ześa w Hamburgu, jeho wuj, Barlinski bankowuik, wja jeho jako 6lětneho k hrěb a da jeho do pensije wuczerja Gótzingeho. Hólz pokhitschelne ho k kosjenju a wutnjeschke bjes prawoje radosće. Swjobodny czas wupjelnjeschke z cżitanjom grichiskich myslerjow. Dokelž jeho wuj wohnuduy, dyrbi młody człowjek z kubikupom wuez. Jako protestant je wón k prěnjemu rasej z katolskim pismowstwom sesna, schtož jeho stónczuje k pschestupjenju do katolskeje zyrkwje dowjedże. Po swojich wójnskich lětach studowaschke wón katolske bohobłosłowstwo a bu lěta 1920 we Wrótzławju na měschnika wuswjeczeny a bórzy na to pschi zyrkwi Swj. Józefa w Barlinje Neukölln pschistajeny. Po 16tnym duchownopastyrstwje ho wón wot zyrkwinskich winowatojezow wuzjwobodzi, so by jenoż hischcze jako rěcznik a spitzarjel skutkowacj wohł. S Barlina wjedżeše jeho jeho puć do wjeschinu němskich městow. Se spranwnym zaharjenjom za wulku wez steji Fahsel wobrjedź naschcho czasa ke swojim spodźiwnje wutkim frommjenjom nabožnje a duchownje potrjebnj nowocżasnemu człowjeku.

— **K wčerawšej spomnjeńcy wo serbskej hudźbje w cuzbje** mamy porjedźić, zo so dźensa sobotu wjeczor w Prazskim radiu rozsěrja, ale jenoż jeje druhi dźeł ze serbskim poskićenjom, nic wot 8 hodź., ale hakle wot 9 hodźin.

— **Nazynska zhromadźizna Domowiny.** Přichodna sobotu 31. winowca (reformacijski swjedźeń) pop. we 2 hodź. wotměje so w zali Serbskeho Domu w Budyšinje nazymska zhromadźizna Domowiny. Dokelž na jeje dnjowym porjedźe steja ważne dypki, je cyle nuzne, zo je kóżde serbske towarstwo na zhromadźizne zastupjene. Kaž z nawěstka w dźensnišim čisle dowidźimy, poskići so najwjedy přednošk wo wažnosći serbskeho nowinarstwa. Tomu přizamknje so rozpomnjanje wo prózdninskim přebytku serbskich dźěći w cuzbje. Rozprawa podataj kk. župan Krjejmař a wyšši wučeř Stodeńk. Dale budże so rěčeć wo pruskej serbskej nałožnosći. Skónčnje staja na porjedźe namjety a wšelčinzy. Njech je sebi tohodla kóżdy Serb a kóżde Domowinje přizamknjene towarstwo wědome swojeje narodneje winowatosće, zo by wopytało zhromadźizny Domowiny, kiž su tola też z posylnjenjom serbskeho narodneho wědoma.

C. Bulwa:

Posledne dny Pompeji

Roman.

6] (Pokračowanje.)

„Wbohe Nydia", rjekny Glaukus, hladajo za njej, „tiwój dóst je cżeżi. Njewidżischi sonnja, ani słónco, ani morjo, ani hwězdy, pschehde wschitke pak njewidżeschi Rom widżecj."

Sa krótki czaś poda ho Glaukus k Jonineniu domoj. Na prosby jeho bydlenija sotka jeho Nydia sama. Hnydom pótna jeho po jeho dostnje.

„Ty sahe rano wuthadżeschi", wona prajesche.

„Haj", bě wotmołwiła, „schtóż chce kraśne ranje wuzicj, dyrbi rano stawacj."

„Ach, wobyła hola tej za ranje wuzicj!" schepiatsche hlejka holcżka a pytajsche swojej pucj z dołhim kjasom, je kotrymaj hebi j wulkej wuzitowosću pomhasche. Dżesche po hajach do wotklesanego dżela města, hdyż sakkepa wo jadnje durje (pośleizu) maleje korczinu. Ji wotewrischu, a żurowny hłóś żadasche hebi sliczowanje wo jeje dołhowadu. Pschedy hacž mójsch hischcze wotmołwicj, sawoła druhi nij mjenje żurowny hłóś: „Nó, hdyż sakle bndżesch mój na hwjedżenjach bohatych Pompejanow śpiewacj, to budża dołhody hižo lepsche."

„Tam ja njepóńdu", wotmołwi Nydia.

„Czehodla nij", wopraschа ho hłóś jnowa.

„Dokelž je mi tajka towarschnosć njepschihodži", wotmolwi Nydia.

„Barbo drje budże mój se jnowjimi njewołnikami cżinicj, kaž je jemu spodoba, ty pódżesch, hdżej cże pósczelu", znapschecżiwi hłóś ironiiscy a j dybawnym woschczerjenjom."

W tutom czasu bě Glaukus do domu rjaneje Neapolitanki sasunył. Wón wuhlada Jonu wodrjeć swojich kluzownizow hedżo, kiž ho j bżekom sakrachu. Bódża njeje **jiescjche jeje harfa, ale Jona, kaž ho zda, njebě na tutom dnju k tomu nałożena, zebi na harfie zahrała. Wona zapocża wo Greffskej rěczecj. Pschi tutom pschednjesze ho Grek rospowěda a wopschijowasche to zwjeh barbach swojim domjinym. Wopschijowasche hłédowne haje, wobdawaje hischcze dżenja brjohi Alpsia, a swojich pokładow hižo na pol wurubjene tempje — tola kaž kraśnje hischcze we swojich rospadankach! Wón bżesche jenim baźnitskeho wumělstwa, w kuśe zaźnjeje młodosće widżał, a dopomnjesca na jeho wótczinu sjednoczachu ho j wopomnjenjom na nałeżce jeho żiwjenja. A Jona pschipósłuchasche jemu, ześcha a do mysłow famnjena. Tele śwaki a tele wopschijowanja sdachu ho ji bóle pschijomnischke hacż tuch wjele leśnych rěczow jeje njelicżomnych cżełczerjowjow. Kak cżujesche ho pschiwabjena k tomu, tiż rěczesche tak zaharjenje wo Athenach, jich bohach a wo kraju jeje konow.**

S jeho czaża widżeschtaj ho wschędnje. Jónu wjeczor wrócżeschtaj ho je hyku wuhwolenych pschećelow wot jédżenja na gondoli pódla sałiwa. Mjes tym so druha towarschnowjez ho wjeżele rosmołwjesche, śedżesche Glaukus k nohomaj Jonu, njehladajo do jeje wobliczja. Jona sapocża prjnja rěczecj.

„Mój wbohi bratr", wona sdychowasche, „kak by ho wón tuteje hodżinu radował!"

„Twój bratr?" jawoła Glaukus, „ja njejsym jeho widżał. Khóda ho bě to wón, wot kotrehož ży ho pschewodżecj dała, hdyż bżesche ty pschi Minerwinem templu w Neapli wote mnje?"

„To wón bżesche."

„A nětko je wón tudy w Pompeji a niz pschezo pola teje?"

„Wón ma druhe winowatosće", znapschecżiwi Jona hrudnje, „wón je j mężschnikom Isis."

„Schtó je jeho k tomu pohnuł? — wón je tola hischcze tajki młody a tole męschnistwo tak krute!"

„Wón bě sjajnje za nabożne wožy saharjeny, a rěczeše wo nozy, hdżež pomjerny. Mějachmy tu a tam w nozy hanto hižo 5 stop. Też wodnjo mějachmy kóry hischcze 10 stop. czopłoty. W Schmrčkowych barach mějachu zapoczatk tydżenja hanto nanajwjazy 6 stop. po C. W połnocnej Němskej pak bě hischcze mutne a wětrowate wjedro a hacž 12 stop. czopłoty.

Lodżany powětr, kiž so srjedź tydżenja k połodnju dobližowasche, pschinjese nam deschcj, krupy a hanto sněh, pschi czimz temperatura tež w połnocnej Němskej minjałe na 0 stop. spadny. Njemótjomy ani ho nadżijecj wobstajneho połepschenja wjedra, wotjahna je ho trochu k połodnju jesnjatka a w połnozy jaso zuřkom po bliži, kiž ho měri na Skandinawskich a kraje pschi Nasschim morju. W połnocnej Němskej dyrbi budże na chwilu czopłischo, budże tam mutne a deschczitate wjedro. Potom pak hnowa ho hmuny powětr dohnidże do srjedżneje Europy a tak budże wjedro tež dale hamne, w połnocnych stronach njewobstajne, w połnocnych pak hischcze a wobstajnische. W nozy budże dale mjerzjnjcj.

*

— **Kaplan Helmut Fahsel,** kiž 26. oktobra w jalonaj Lesara w Budyšinje rěcži, hłuscha do najnazyschich duchownych a najwuznamnischich wodnikow Barlina. Se swojej bohatej wědu a wurjadnym rěcznym darom cżehnje teologiskej wyschitkich duchownych kruhow Němskeje na sebe. W djenjnischnim njemerenym czasu rasnebo putanja staja ho Fahsel psched zjawnosć na zamołwolene nejmjes hlatka a katheđrom, ho by pschecerjował to temitke a pokasował na swěznosć. Sjawne, husto dosć kritiske hłoho witaju jeho wustupowanje jako mósć z starym wuzitym wěrnosćam, kiž w swojej hłubinje spožerajo nowy czah. Fahsel pschejimu swoje nježne dżecżanje ześa w Hamburgu, jeho wuj, Barlinski bankowuik, wja jeho jako 6lětneho k hrěb a da jeho do pensije wuczerja Gótzingeho. Hólz pokhitschelne ho k kosjenju a wutnjeschke bjes prawoje radosće. Swjobodny czas wupjelnjeschke z cżitanjom grichiskich myslerjow. Dokelž jeho wuj wohnuduy, dyrbi młody człowjek z kubikupom wuez. Jako protestant je wón k prěnjemu rasej z katolskim pismowstwom sesna, schtož jeho stónczuje k pschestupjenju do katolskeje zyrkwje dowjedże. Po swojich wójnskich lětach studowaschke wón katolske bohobłosłowstwo a bu lěta 1920 we Wrótzławju na měschnika wuswjeczeny a bórzy na to pschi zyrkwi Swj. Józefa w Barlinje Neukölln pschistajeny. Po 16tnym duchownopastyrstwje ho wón wot zyrkwinskich winowatojezow wuzjwobodzi, so by jenoż hischcze jako rěcznik a spitzarjel skutkowacj wohł. S Barlina wjedżeše jeho jeho puć do wjeschinu němskich městow. Se spranwnym zaharjenjom za wulku wez steji Fahsel wobrjedź naschcho czasa ke swojim spodźiwnje wutkim frommjenjom nabožnje a duchownje potrjebnj nowocżasnemu człowjeku.

— **K wčerawšej spomnjeńcy wo serbskej hudźbje w cuzbje** mamy porjedźić, zo so dźensa sobotu wjeczor w Prazskim radiu rozsěrja, ale jenoż jeje druhi dźeł ze serbskim poskićenjom, nic wot 8 hodź., ale hakle wot 9 hodźin.

— **Nazynska zhromadźizna Domowiny.** Přichodna sobotu 31. winowca (reformacijski swjedźeń) pop. we 2 hodź. wotměje so w zali Serbskeho Domu w Budyšinje nazymska zhromadźizna Domowiny. Dokelž na jeje dnjowym porjedźe steja ważne dypki, je cyle nuzne, zo je kóżde serbske towarstwo na zhromadźizne zastupjene. Kaž z nawěstka w dźensnišim čisle dowidźimy, poskići so najwjedy přednošk wo wažnosći serbskeho nowinarstwa. Tomu přizamknje so rozpomnjanje wo prózdninskim přebytku serbskich dźěći w cuzbje. Rozprawa podataj kk. župan Krjejmař a wyšši wučeř Stodeńk. Dale budże so rěčeć wo pruskej serbskej nałožnosći. Skónčnje staja na porjedźe namjety a wšelčinzy. Njech je sebi tohodla kóżdy Serb a kóżde Domowinje přizamknjene towarstwo wědome swojeje narodneje winowatosće, zo by wopytało zhromadźizny Domowiny, kiž su tola też z posylnjenjom serbskeho narodneho wědoma.

C. Bulwa:

Posledne dny Pompeji

Roman.

6] (Pokračowanje.)

„Wbohe Nydia", rjekny Glaukus, hladajo za njej, „tiwój dóst je cżeżi. Njewidżischi sonnja, ani słónco, ani morjo, ani hwězdy, pschehde wschitke pak njewidżeschi Rom widżecj."

Sa krótki czaś poda ho Glaukus k Jonineniu domoj. Na prosby jeho bydlenija sotka jeho Nydia sama. Hnydom pótna jeho po jeho dostnje.

„Ty sahe rano wuthadżeschi", wona prajesche.

„Haj", bě wotmołwiła, „schtóż chce kraśne ranje wuzicj, dyrbi rano stawacj."

„Ach, wobyła hola tej za ranje wuzicj!" schepiatsche hlejka holcżka a pytajsche swojej pucj z dołhim kjasom, je kotrymaj hebi j wulkej wuzitowosću pomhasche. Dżesche po hajach do wotklesanego dżela města, hdyż sakkepa wo jadnje durje (pośleizu) maleje korczinu. Ji wotewrischu, a żurowny hłóś żadasche hebi sliczowanje wo jeje dołhowadu. Pschedy hacž mójsch hischcze wotmołwicj, sawoła druhi nij mjenje żurowny hłóś: „Nó, hdyż sakle bndżesch mój na hwjedżenjach bohatych Pompejanow śpiewacj, to budża dołhody hižo lepsche."

„Tam ja njepóńdu", wotmołwi Nydia.

„Czehodla nij", wopraschа ho hłóś jnowa.

„Dokelž je mi tajka towarschnosć njepschihodži", wotmolwi Nydia.

„Barbo drje budże mój se jnowjimi njewołnikami cżinicj, kaž je jemu spodoba, ty pódżesch, hdżej cże pósczelu", znapschecżiwi hłóś ironiiscy a j dybawnym woschczerjenjom."

W tutom czasu bě Glaukus do domu rjaneje Neapolitanki sasunył. Wón wuhlada Jonu wodrjeć swojich kluzownizow hedżo, kiž ho j bżekom sakrachu. Bódża njeje **jiescjche jeje harfa, ale Jona, kaž ho zda, njebě na tutom dnju k tomu nałożena, zebi na harfie zahrała. Wona zapocża wo Greffskej rěczecj. Pschi tutom pschednjesze ho Grek rospowěda a wopschijowasche to zwjeh barbach swojim domjinym. Wopschijowasche hłédowne haje, wobdawaje hischcze dżenja brjohi Alpsia, a swojich pokładow hižo na pol wurubjene tempje — tola kaž kraśnje hischcze we swojich rospadankach! Wón bżesche jenim baźnitskeho wumělstwa, w kuśe zaźnjeje młodosće widżał, a dopomnjesca na jeho wótczinu sjednoczachu ho j wopomnjenjom na nałeżce jeho żiwjenja. A Jona pschipósłuchasche jemu, ześcha a do mysłow famnjena. Tele śwaki a tele wopschijowanja sdachu ho ji bóle pschijomnischke hacż tuch wjele leśnych rěczow jeje njelicżomnych cżełczerjowjow. Kak cżujesche ho pschiwabjena k tomu, tiż rěczesche tak zaharjenje wo Athenach, jich bohach a wo kraju jeje konow.**

S jeho czaża widżeschtaj ho wschędnje. Jónu wjeczor wrócżeschtaj ho je hyku wuhwolenych pschećelow wot jédżenja na gondoli pódla sałiwa. Mjes tym so druha towarschnowjez ho wjeżele rosmołwjesche, śedżesche Glaukus k nohomaj Jonu, njehladajo do jeje wobliczja. Jona sapocża prjnja rěczecj.

„Mój wbohi bratr", wona sdychowasche, „kak by ho wón tuteje hodżinu radował!"

„Twój bratr?" jawoła Glaukus, „ja njejsym jeho widżał. Khóda ho bě to wón, wot kotrehož ży ho pschewodżecj dała, hdyż bżesche ty pschi Minerwinem templu w Neapli wote mnje?"

„To wón bżesche."

„A nětko je wón tudy w Pompeji a niz pschezo pola teje?"

„Wón ma druhe winowatosće", znapschecżiwi hłóś Jona hrudnje, „wón je j męschnikom Isis."

„Schtó je jeho k tomu pohnuł? — wón je tola hischcze tajki młody a tole męschnistwo tak krute!"

„Wón bě sjajnje za nabożne wožy saharjeny, a rěczeše wo nozy, hdżež pomjerny. Mějachu tu a tam w nozy hanto hižo 5 stop. Też wodnjo mějachu kóry hischcze 10 stop. czopłoty. W Schmrčkowych barach mějachu zapoczatk tydżenja hanto nanajwjazy 6 stop. po C. W połnocnej Němskej pak bě hischcze mutne a wětrowate wjedro a hacž 12 stop. czopłoty.

Lodżany powětr, kiž so srjedź tydżenja k połodnju dobližowasche, pschinjese nam deschcj, krupy a hanto sněh, pschi czimz temperatura tež w połnocnej Němskej minjałe na 0 stop. spadny. Njemótjomy ani ho nadżijecj wobstajneho połepschenja wjedra, wotjahna je ho trochu k połodnju jesnjatka a w połnozy jaso zuřkom po bliži, kiž ho měri na Skandinawskich a kraje pschi Nasschim morju. W połnocnej Němskej dyrbi budże na chwilu czopłischo, budże tam mutne a deschczitate wjedro. Potom pak hnowa ho hmuny powětr dohnidże do srjedżneje Europy a tak budże wjedro tež dale hamne, w połnocnych stronach njewobstajne, w połnocnych pak hischcze a wobstajnische. W nozy budże dale mjerzjnjcj.

*

— **Kaplan Helmut Fahsel,** kiž 26. oktobra w jalonaj Lesara w Budyšinje rěcži, hłuscha do najnazyschich duchownych a najwuznamnischich wodnikow Barlina. Se swojej bohatej wědu a wurjadnym rěcznym darom cżehnje teologiskej wyschitkich duchownych kruhow Němskeje na sebe. W djenjnischnim njemerenym czasu rasnebo putanja staja ho Fahsel psched zjawnosć na zamołwolene nejmjes hlatka a katheđrom, ho by pschecerjował to temitke a pokasował na swěznosć. Sjawne, husto dosć kritiske hłoho witaju jeho wustupowanje jako mósć z starym wuzitym wěrnosćam, kiž w swojej hłubinje spožerajo nowy czah. Fahsel pschejimu swoje nježne dżecżanje ześa w Hamburgu, jeho wuj, Barlinski bankowuik, wja jeho jako 6lětneho k hrěb a da jeho do pensije wuczerja Gótzingeho. Hólz pokhitschelne ho k kosjenju a wutnjeschke bjes prawoje radosće. Swjobodny czas wupjelnjeschke z cżitanjom grichiskich myslerjow. Dokelž jeho wuj wohnuduy, dyrbi młody człowjek z kubikupom wuez. Jako protestant je wón k prěnjemu rasej z katolskim pismowstwom sesna, schtož jeho stónczuje k pschestupjenju do katolskeje zyrkwje dowjedże. Po swojich wójnskich lětach studowaschke wón katolske bohobłosłowstwo a bu lěta 1920 we Wrótzławju na měschnika wuswjeczeny a bórzy na to pschi zyrkwi Swj. Józefa w Barlinje Neukölln pschistajeny. Po 16tnym duchownopastyrstwje ho wón wot zyrkwinskich winowatojezow wuzjwobodzi, so by jenoż hischcze jako rěcznik a spitzarjel skutkowacj wohł. S Barlina wjedżeše jeho jeho puć do wjeschinu němskich městow. Se spranwnym zaharjenjom za wulku wez steji Fahsel wobrjedź naschcho czasa ke swojim spodźiwnje wutkim frommjenjom nabožnje a duchownje potrjebnj nowocżasnemu człowjeku.

S tutym rosšěrjenim pschińdże psches cżenny haj we měsće, kiž je mjes jeho domom a Jonimym domom. Tam setka po njenadżijzy z młodym měschnikom Isis, kiž bě ho k schotnej pschikhonił a k temi hladaschе.

(Pokračowanje schkhuje.)

— **Duchowne wjecžorne hudźby w Pětrowskej zyrkwi.** Sa blizšiche mjezaty žu sćěhowaze pšichodnjedźenja wotmyslene: 31. oktobra wječor ½9 hodźin klavérne swučowanje 3. dźěl wot Bacha, spěwa chór inquilinow kuj. Pětra. 13. decembra wječor w 6 hodź. adventska wječorna hudźba (pšichenjeńene dobom na radžu). 10. januara braje prof. Henry Marteau swoje skadby. 21. febr. wopomnjeńska žwjatoczinoscź za padnjenych zwěźowaze wójny; jarowanska hymna wot Händla. — Pšichtigy pšicheczelo duchownych wjecžornych hudźbow žu wošpjet proscha, so tuchu jaskupiti do towarstwa k pěstowanju zyrkwineje hudźby a dale zyrkwinu hudźbu spechowali a hajili. Schtwórczetny pšichinoschk 1 hr., za mandźelsku jenoź 50 pf. Kóždy žobustaw dóstawa programy darmo. Pšichpowédźenja pšichijimuja žu po wjecžornych hudźbach w drastowni.

— **K wóskhódnemu njeśeboju** dóndźe dźensa rano wokolo 7 hodź. na Wojerowskej dróhy w jawinjenju pola Jtdowskeho mosta. K městu jědźeche motorowy tolerjaŕ a chajiche pšechešćehnjeć tři japšchaji, kiž pšched nim jědźachu. Jako běšche pšeni japšchach pšechešćehnjt a žo k druhemu sblizik, schmórkny žo wošoboweho automobila, kiž jemu napšechežo pšichjědże. Wón bu na dróhu wjerhajeny a wošta je šamanej nohu ležo.

— Dźensańske wiki. Butra płaćeschje 70—75 pf., jeja 14 pf., twaroh 25 pf., šuńu 85—90 hr., łaćku 90 hać 100 pf., hołbje 50—60 pf., kury rjśane 80 pf., žywe 60 pf., kapaunki 1 hr., cžešcowjeny kal 8 pf., bólu 6 pf., žydowzitu 25—50 pf., gołotez 5—8 pf., radiški 10 pf., kłuśe korki 10 pf., zubła 8 pf., morchej 8 pf., kolrabi 10—12 pf., rjśetki 10 pf., jabłuka 8—20 pf., kruchowy 5—15 pf., wino 25—40 pf., tomaty 20 pf., bórnu, 10 puntow 25—30 pf., hriby 20—60 pf., luny wotkl 1,20 hr., mjśo 1,50—1,70 hr., banje 6 pf., worjechi 40—60 pjenježkow.

— **Ludwig Manfred Lommel**, najmaćischi nimski komikar a radiowy humorist, pšichijźe do Budyschina a poliśi hóstnu hru w „Krónje". Wschudžom hdjež tutón wumjelz pšichijźe, namaka polne žurle. Sšamo dźensańschi cžešći cžah njemóže jemu ani najmjenje pšechódzecz. Jeho tudomna hóstna hra 27. oktobra budże wošchje hajimna, dokelž Lommela pšichewodża zyły štab wumjelzow, kiž žu jako špezialiscza swojeho powołanja wschudžom znaći. Sastupne liscžki žu dóstacz we Welterez kniharni po 1 hriwnje. Hlejcže też nawólcžki w dźensańschich cžišće.

— **Budyšći chór inquilinow**, wo kotrymž pšched nékotrymi mjezajami „Leipziger Neueste Nachrichten" wumjadnje pšichódnje pošudźowachu, bu nětko k druhemu rasci namołwjany, so by w radžu (dezembra 1931) spěwał. Ssamstne pšechpročenje je też dóstał kontorny chór.

— **12. Zwingerowa lotterija.** Pšichi cžełnjenju 17. a 19. oktobra 1931 wucžahnychu žo scžehowaze hłowne dobrcza: Premija wo 30 000 hr. padje na cžo. 480 701 i dobrcžom wo 3 hr.; 1. hłowne dobrcže wo 20 000 hr. na cžo 498 276; 2. hłowne dobrcže wo 10 000 hr. na cžo 286 640; 3. hłowne dobrcže wo 5000 hr. na cžisła 276 582; 5 dobrcžow wo 1000 hr. padje na cžisła 137 660; 196 486, 266 518, 38 619 a 284 857; 10 dobrcžow wo 500 hr. padje na cžisła 378 147, 267 924, 284 932, 46 356, 364 915, 108 003, 222 970, 121 906, 183 615, 127 159. Wschitke łoža je jadnym cžiskom „4" wucžahnychu žo ź 1 hr. Cžehnjeńske liscžiny wumdu 27. oktobra 1931.

— **Budyške łaptyki** žu wschédne dny hać do 7 hodź. wjecžor wotewrjene, njedźelu pak famkujene. Nózny kjužbu a njedźelu wotewrjene na jenoź jena łaptyka i mješacžnym wotmukjenjom. W oktobru je to Wettinska łaptyka pšchi sudnistwowym twarjenju.

— **Sawrjeny pucź.** Sstawny pucź z Němskich Pasliz do Ssmjerdźaceje a Pólcz žo wot 27. oktobra nastérje hać do 4. novembra 1931 dla pleśrowanja na wschitkich 3kanu wobhlad samrěje. Wobhlad pokazuje žo na Njebjelcžizy-Sserbske Pasliz.

S **Njechorinja.** Njechorinska dobrowólna wohnjowa wobora smjeje w cžasu wot 27. hać 29. t. m. nózne puczowanje. Alarm budże žo pušcžk. So by žo pola žuždobnych woborow jadžiwało njedobrocžinjenjam, so tuto wožjewja.

S **Hrodźiščcza.** Knjez wojschi cžnjeż kantor Pětrik žwjeczesche tele dny swój 25ětny jubilej swojeho tudyšcheho štukowanja. Sastupjerjo zyrkwje a schule pšchecžachu jemu słowo na dnju, na kotrymž je won pšched 25 lětami tu sapokaja a dźalowachu žo jemu ja jeho zwérne a žiwdomite dźěło. Pšchepodachu jubilarej też hódnomnaj daraj. Wožada a schula pšchejetej jemu, so by hischcze wjele lět pšchi najlepschej žrowosći k lěpschemu wožady a schule tu štukowacź mógł.

S **Bukez.** Zyrkwina kitarajska nutrnosć w naschej zyrkwi budże njedźelu 1. nov. popołdnu ½4—5 hodź. Wobate a wschelakore postrowjenja jwjesćane a dušchowne pośłuchnjenje. Programm z lětanami wschich spěwow płaći 50 pf. Za druhe sajimujcži maja žo wudawaći wot dwórschach 30 pf. wot dźěći 20 pf. To wschu, so by tuchu wschelake wobkhodne wutrowatosće zamnane. Darmo wobuzel sajadowanje njeje w naschich pomérach nicžo podatkowe.

S **Bukez.** Tudomna dobrowólna wohnjowa wobora smjeje w cžasu wot 26. oktobra hać do 2. novembra alarmowe wuczwinowanje. Na alarm budże žo ź rózkom pišcź. So by žo wopraschnjenjam wobaraco, so to tu wožjewja.

S **Lubija.** Wczera pjatk wumrě najstarscha Lubijska wobydlerka Marja swjrd. Wicžajowa rodź. Mérczinez w 92. lecže žiwjenja. Semrěta narodži žo 14. haprleje 1840 w Wjschiwczjach a najhoni jako dźěcžo roshorjacy cžas revolucije lěta 1848. 14 lět stara pschitrdže jako polna žyrota do Lubija, hdjež najtupi žiwjenje polneho dźěła. Sahe wumrě ji mandźelski a jako wudowa je žo wona ź njesprózniwej lubosću za žwoje schtyri njedorosćene dźěcži starała. 28 lět dołho běšche wona pola žwojeje dźowki žiwa, kotraž ju wot lěta 1926, jako jeje cžełko wjazy potnje njemóžesche, ź wulkej lubosću wothladasche. Duchownje pak Wicžajowa hać do pośledneje hodźiny cžerstwa wošta. Na tódu malicžkoscź dokhich lět žwojeho žiwjenja móżesche žo wona derje dopomnicź.

Z **Lejna.** Dźeje hać tři lětdźesatki je knjez kubleŕ Hanski sen. zastojnstwo wjesnjanosty w Lejnjanskej gmejnje z wulkej swěru a zamołwitosću wutkonjał. Tuž so jemu njedźiwaju, hdyž je so na dalše tutoho zastojnstwa wzdał a jo młódšim mocam přewostaji. Při swojej starobje jemu wukonjenje zastojnstwa wjele wobžěžnosćow čini. Tola gmejna a też jeho předstajena wyšnosć knjezej Hanskemu za jeho přikładnu swěru přez tute dołhe lěta horcy dźak wupraji. Nowy wjesnjanosta je wot 1. oktobra t. l. knjez cyhelniski wobsedźeŕ Liselt.

S **Wojerez.** Na žwojim wobhladowanjim puczowanju po wokrjesach Delnjeje Schlesinskeje pšichijźe knjezeršstwowy president dr. Simons sajdźenu wutoru na Delnjowujesdźanske dwórnischcžo. Wot tam pođe žo do Laja, jo by wopytał pschedbydu žwojaśa wjesnych gmejnow wjesnjanosću Mlažija. Sswoju wožsebitu ledźonoscź pschiwobroczi knjezeršstwowy president šerbskej schuli w Spalach. Hólzy a holzy pschedwujedźechu šerbšce drasty a waschnja w šerbskej rěcži. Do wokrjesneho doma we Wojerezach dojedže wón dopoldnja w 10 hodź. Tam jeho knjes krajny radnicjel Saling w mjenje wokrjeża powita. Po wopytcje žuždodneho města Kulowa pođa žo knjezeršstwowy president do wuhlowych jamow „Erika". Na Hójuju dojedže do Rálanow a wot tam do industrialneje gmejny Njedźichowa.

S **Laja.** Žutře njedźelu popołdnju w 3 hodź. smjeje nasche šerbske towarstwo „Handrij Zejler" swoju zhromadźiznu pola Scholcžiže. Wschitcžy žo wutrobnje pscheproschuja. Mamy wažne namjety a pschedpołožaj Lajowskeju studentow Pakerja a Scholty. Tuž chzuła tola žula nascha nutkdźina žo na zhromadźiznje wobdźělcź. Połožajmy ja žuju žymu wešty program. Nasche kursiwo trjeba tehorunja radu a pokiwy. Sa tymi sledźcy, budże žo nasche towarstwo prózowacź. Tak wjele važneho nawołnjeny. Tohodla njech kóždy pschijźe na tutu wažnu zhromadźiznu.

S **Lětsa pola Delnjeho Wujesda.** Schtwórtk wječor jawołachu Wujesdźanjkeho a Lajowskeho žandarma do Lětsa. Nědźe 20 rybowych paduchow běšche žo jeschło, so tuchu kradnyli w tudomnych hatach, kiž žłužicza Nakcžanskemu knjeżstwu. Hatnik dyrdżesche dla žyzluce pschemeju zajacz. Sastojnikaj energiżuju japschimnyschtaj a jimaj žo poradźi, nětkotrych hłownych njedocžinkow jasecz.

S **Zybalnje.** Khrobły rubjeżny nadpad sta žo w nozy w Rožnizy na puczu do Kochanoj. Njeznaty mujsti storhny djetlacžerja Schówela ź kola a jadnje wot njeho pjenježy. Na wołanje nadpadnjeneho pschiłhwakajschtaj blizo bydlazaj žynaj hamtšeho pschedsitežerja a rubježnik mějesche žo rucže ź procha.

Z Łužicy

* **Se Salomja** n. Schpr. Bldař Franz Böhme w tudomnej Pauliz konserwowej fabrizy žołotu pschi žwojim dźěle do cžełkeho njeběsa pschinjdże. Wón dyrjsche rejebrjacy aparat, kiž žo k sylkanju talka trjeba, pschi čym žo jemu do wobliczа sylky. Lékaŕ do jnjeležnjeneho do Budyšteje chorownje dowjeżeŕ. Boja žo, so wón na lewe wóczko wo widzenje pschijdże.

* **Se Shorjelza.** Schtwórtk rano wokolo 1:7 hodźin spyta na Lipiczanskej dróhy hydlazy schofer Büchner jeho žiwjenje wjacz. Wón žebi ź revolwrom kuku do žuanja tšeli. Jeho dowjesechu do chorownje, hdjež bjes nadźije leži. S pschicžinu žu bychu pjecža cžežše mojsle.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro** za jutřischu njedźelu: Wotsanje dale wijsane a njewobstajne, tola pomérnje mile wjedro.

* **W Sakskej je žo w lecže 1930 730 žmjertnych jnjeležnjenow stało pornjo 753 w lecže 1929 a 790 w lecže 1928. Hačrunjež je liczba wotewrjenja, dyrbi žo tola šwjeczicz, so staj w pschestrihu w lecže 1930 w Sakskej dwaj cžłowjekaj dschdowne žmjertnje do njeżboja pschichchoj. Nědźe 70 prozentow žmjertnych jnjeležnjenjow je žo we wodźe** a automobilemi zawinowało.

* **Na knjeżeršstwowym kuble w Kranschützach pola Cžisterwerda je žo tšeltna holza w sajmje sylomu spalała. Hejtmanowej dźesći běschtej šebi sapałki pschinjeżowjetej. Hrajkajschtej blizko sajmu a też na nju łajeschtej. Pschi tym je pjeżšćitny hólzk sylomu spałił, na kotrejž jeho tšelena gotowizka lischcze ležesche. 460 zentnarjow sylomu wopschijaza sajmu ze wschym wóschu palesche. Holczka je we plomjenjach žmjerzej namakała. Hólzk je žo wuspał, so je wobeł samóschtrił.**

Towarstwowski powěstnik.

Kulow. Towarstwo „Bratrowstwo" wuhotuje njedźelu 25. winowca swój nazymski swjedźeń z dźiadtom spěwami a rejemi. Cyle nowe dźiwadło so hraje. Wšěch lubych Serbow wutrobnje k tomu přeprošuje **Předsydstwo.**

Łaz. Towarstwo „Handrij Zejler" ma njedźelu 25. winowca pop. w 3 hodź. pola Sołćic swoju zhromadźiznu. Kóždy sobustaw so wočakuje, hosće su nam lubje witani. **Předsydstwo.**

Spěwar kupka „Lumir" ma swoju generalnu pruhu za prěnju liturgisku nutenosć w Bukecach 31. winowca (reformac. swjedźeń) pop. w 4 hodź. w restawraciji „Zum Lechten". Nuzna je přitomnosć wšěch sobuskutkowarjow. Kóždy jenotliwe je naležnjo prošeny, zo by so swěru też sam doma na važnu wěc přihotował, dyhi-li so dostojaje radžić Noty a lubosć njezapomńće! Rjany postrow.

Waš Bj. Krawc.

NB. Do našeje kupki přijimamy kóždeho, kiž ma pěkny hłós, lubosć k wěcy a trochu woporniwosć wole.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina

Kupujemy

rżanu słomu a wows

Wojeńskizastarański hamt w Budyšinje (prjedy provjantny hamt)

Telefon 3020

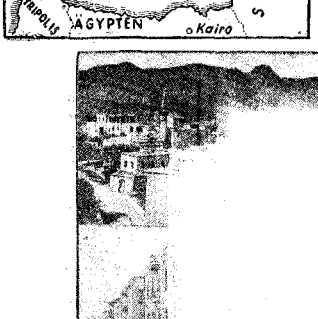

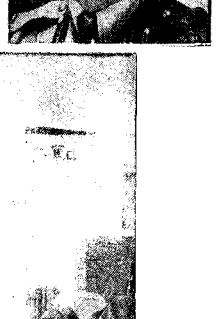

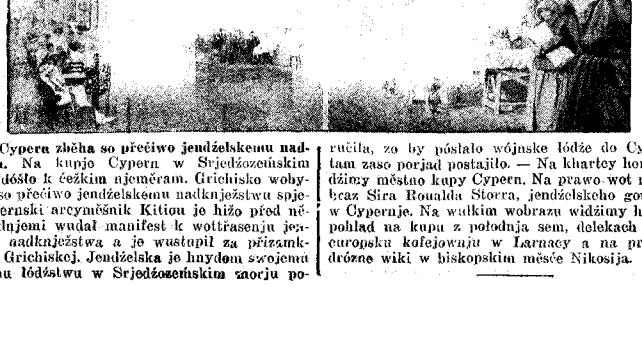

Kupa Cypera zběha so přećiwo jendźelskemu nadknjeżstwu. Na kupjo Cypern w Srjedźozemskim morju je dóšło k ćežkim njeměram. Grichisko wobydlerstwo so přećiwo jendźelskemu nadknjeżstwu spjećuje. Cyperski arcyměšnik Kitiun je hižo před někotrymi dnjemi wudał manifest k wottrasenju jendźelskeho nadknjeżstwa a je wustupił za přizamknjenjo ke Grichiskej. Jendźelska je hnydom swojemu wójnskomu łódźstwu w Srjedźozemskim zaorju porućiła, zo by póslało wójnske łódże do Cyperna a tam zaso porjad postajiło. — Na khartey horjeka widźimy městno kupy Cypern. Na prawo wot njeje wobcžaz Sira Ronalda Storra, jendźelskeho gouwerněra w Cypernje. Na wulkim wobrazu widźimy horjekach pohlad na kupu z połodnja sem, delekach na lěwo europsku kofejowaju w Larnacy a na prawo nadrózne wiki w biskopskim měšće Nikosija.

Mšć. dźiwadło

Wjednik: J. Syguda — Tel. 3283

Sobotu 31. oktobra wječor 8.15 hodź. operety

Orpheus w heli

Njedźelu 25 oktobra dop. w 11 hodź. přiwabne předstajenje za „Bühnenvolksbund" wjesołoho

Němscy maloměšćenjo

(Kariki za tute předstajenje jenoš Před Šulešk, wrot. 2)

Popołdnju 3.30 hodź. (po połpłačiznach) operety

Rjany je swět

Wječor 7.30 hodź přenje předstajenje wulkeje operety

Carewić

Pónjedźelu 26 okt. wječor 8.15 hodź. operety

Orpheus w heli

Wutoru 27. oktobra wječor 8.15 hodź. (4. předstaj. abonnement A) činobra

Druha strona

Srjedu 28. oktobra wječor 8.15 hodź. (2 předstajenje za abonnement E) wjesołohra

Ma knj. Selby prawje

Štwórtk 29. oktobra pop. w 4 hodź. jónkrótne předst.

Z. hajkoweho raja

(Kartki wot 20 pj. hač do 1 hr.)

Wječor 8.15 hodź. (4. předst. za abonnement B) činohra

Druha strona

Pjatk 30. oktobra wječor 8.15 hodź. operety

Carewić

KAPŁAN FAHSEL

ręči 26. oktobra w 20 hodź. w Budyšinje w salomaj Krony wo

KONNERSREUTH

Zastup: 2.—, 1.50, 1.— a 0.75 hr., indźo bjez dźěła płaća do časa pola překupca Emila Wilčeka na Seminarskej hasy 2 město 0.75 jenoš 0.50 hr.

Dočasne předawanje: Jeremias na Kěžorskej drózy, Schröer na Serbskej hasy, łański hamt Našeje lubeje kujenje na Cyrkwinskim naměstnje 2, Mališka, Při Pětrowej wěži 9 a Wilček na Seminarskej hasy 2

Hosćenc w Lejnje

přeprošuje njedźelu a pónjedźelu na

kermušu

Na wobymaj dnjomaj **pyšne REJE**

Za dobre jědźe a napoje je postarane —

Jan Cyž a mandźelska.

Hosćenc w Zejicach

Njedźelu 25. a pónjedźelu 26. oktobra 1931

kermušne reje

Přeco-ne přeprošuje Richard Völkel a mandź.

Wšě družiny Smojidłow

ma stajnje na składze

Žitny dom w Kamjencu

wotnožka w Pančicach

Porudam po přihódnych pładźiznach:

Motorske kola kónd. znamki **jězdne kola** za žony, mušow a dźěći, Bubi-kola a šuškadła (Trittroller), **šijace maśiny**, **Zimace maśiny, gramofony**, **sćele, narunanske dźěła** atd. **wobswětlenja za motorske a jězdne kolo, dynamowe lampy a baterije, nakrjibjetniki, sedłowe pěrki wěki, dźěłace sedła, płokanki kompresor — lotk a płokanje, radiowe připrawy, znate znamki, wuporjedźenja emaliérowanje a niklowanje**

H. Paul Gräfe

mechanikański mištr

Talstr. 7 w Kamjencu Tel. 470

Nazymska zhromadźizna „Domowiny"

sobotu, 31. oktobra (reformacijski swjedźeń) 1931 pop. w 2 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje

1. Přednošk k. redaktora Dučmana: „Ważnosć serbskeho nowinarstwa"
2. Rozpominanje wo prózdninskim přebytku serbskich dźěći w cuzbje (k. župan Krječmar a k. wyšši wučer Šlodešk)
3. Pruska serbska naležnosć.
4. Namjety a wjeselcziny.

Kóždy Serb, kiž je ze sobnstawom „Domowiny" přizamknjeneho towarstwa, ma přistup. Kóžde serbske towarstwo pak ma spoinomócnjenych wołpósłać.

Podwólnje přeprošuje **Jan Křižan**, předsyda.

Nowe serbske spěwarske

su kótowe!

Přenje so předawaja

w Serbskej kniharni w Budyšinje

Kachle

kiž wutrajnje wohrěwaja

poruča

Walter Voigt

wikowarnja ze žełzom

na Jerjowej hasy 3

Wysokosućelna

kruwa

je na předań **w Bačonju 14**

Wsitke picowadła

Žitny dom w Kamjencu

wotnožka w Pančicach

Kurio

Kotej, kukno kolon. twory

Zwonk. Lawska hasa 24

Serbske tačele

(Gramofon Platten)

ma na składze

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Nawěštki přinjesu wužitk!

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, ščiparje (Klemmer)

dalokowidy atd.

Specialist

nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošic hasy

(Nowotwar khorobneje kasy)

Wot jutře njedźele mam nowy transport młodych wysokosćelnych, ranjoproskich holandskich płahowańskich

kruwow a jałojcow

kaž też por 2½ ljetnjeju Ermlandskeju **zrěbcow** w mojich hródźach na Hornječańskej hasy 40 tunje na předań

G. Gnass w Budyšinje skótna wikowarnja w hotelu „Kurwjeńči"

Telefon 2418 Telefon 2418

Wobleki a mantle za hólcow

Rjane hólčace mantle

hižo za 7.75, 9.75, 16.75, 24.75

Rjane hólčace wobleki

hižo za 9.75, 12.75, 16.75, 19.75

Naša hotowa drasta za hólcow je dobre krawsko-čisto, dźiwjesćěna a krute.

Zymske mantle za holcy

hižo za 6.75, 9.75, 14.75

Wilhelm Jun. GEORG HALLER

Přeni a najstarši wosebity dom nohajcow, wołmjanych tworow, trikotažow, štrykowanych modow, wołmy, hólčaceje a hólčaceje drasty w Budyšinje

w Budyšinje, na Kěžorskej drózy 16

Dźěćace woblečki we wulkim wubjerku a woselbje tunjo

Rjane woblečki z wołmj. tkaninow

3.75, 5.75, 9.75, 12.75

Rjane somočane woblečki

5.75, 7.75, 10.75, 16.75

Rjane štryk. woblečki

3.65, 6.50, 9.75, 14.50

Naše woblečki su z dobrych, wupruhowanych tkaninow namakliwje zhotowjene. — Kupidlec hotowe drasty su najlěpsje knjigowe a wuhladaja tak, kaž za Wase přenjezy

*

Přijdźće k nam — nanowy najwjetši wubjerk w Budyšinje a přeswědčće so, jo płaćizny tak mjenje, a wusłužkowy zapłacenje woprawdźe tunjo

Konjacy grat

1 njedźelski, 1 dźěłanski, jara dobra koža a dźěło, dohrěte zbytnje, tunjo na předań

w Smječkecach čo. 5

Kemšace rubiško

je so zhubiło na puću wot Ralbic do Worklec. Za mylu, wotedać w Ralbicach 38 abo we Worklecach 1c

13 měsacow stara

jałojca

1 sućelna

kruwa

z 3. sćelcom stej na předań

w Holešowskej Dubrawcy 10

Kalmuk-jaki

brune, čerwjene, mjebre 3.95

muštr., wulkosć 46: jenoš

barchent-jaki

jnate hodnoće, nowe muštry, wulk. 44: 2.50 2.80

ma stajnje na składze

Andr. Kasper

(měr. 25. Pilopp)

w Budyšinje, Burgleh 11

Strykowańska wołma

wosebje tunja

Štrykowańska wołma, prjadło 100 g . . .	wot 50 pj.
Pótowa wołma, prjadło 100 g	wot 90 pj.
Wołma z wjelbłud. kosmow, prjadło 100 g.	wot 165 pj.
Sportska wołma, prjadło 100 g	wot 110 pj.
Čelrowa wołma	prjadźiko wot 5 pj.

Otto Hauffe

w Budyšinje w kupnicy (Gewandhaus)

fotowe projekcijowe powjetšeńske domj. kinowe } **aparaty**

a wšě wěcy za amatěrske fotografowanje

FOTOWY DOM

Richard Hutha

mějicel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy číslo 18

Wuwiwanje filmow a płatow kaž też wotkahi, wěcy wustojnje a najspěšniše

10 ludowych dnjow

z wurjadnje tuninje ludowymi płaćiznami wot 23. 10. hač do 4. 11.

Pyjamowy flanell za spańske wobleki	jenoš 59, 48 pj.
Woblekowy barchent, dobra kajkosć	jenoš 49 pj.
Sportski flanell, za wobleki a bluzy	jenoš 59 pj.
Tweed, wulka moda	jenoš 98, 88, 78, 68 pj.
Pollama, wosebje kruty	jenoš 1,35, 1,20 pj.
Płóčliwy somot, čišćany, dobry	jenoš 1,55, 1,45, 1,25 pj.
Wołmjany natté, moja wosebitosć, čista wołma	jenoš 1,35 pj.
Wołmjany georgette, we mnohich barbach	jenoš 1,85 pj.

Prošu wobhladajće sebi moje wukładne wokno

Reimann, na Hošic hasy 29

Smoła

za kałowe sudy!

Bukečanska drogerija

Měrćin Šudak

Składnostna kup!

Dźělba jězdnych kołow znamka „Schladitz" wo wjele niže płaćizny **jene jenoš 65.- hr.** jenoš tak dołho hač skład dosaha

J. Schieback, na Mužakowskej drózy 4

Sedlarske a wutykane twory

ma na składze, zhotuje a wuporjedźa

C. Junghannß přjedy **Emil Schubert**

na Jerjowej hasy

Přiloha k čislu 249

SERBSKE NOWINY

Sobotu, 24. oktobra 1931

Z našeho hudźbneho žiwjenja

Po dlěšim dźěle je Bjarnat Krawc w poslednim času dokónčił wobšerne symphoniske basnje za połny orchestr. Cyle dźěło je narodnje serbskeho razu a nosy generalne napismo: Ze serbskeje zemje. Wěnowane je „swojemu lubemu narodej". Wobsteji z 5 kruchow, z kotrychž je kóždy samostatneho razu. Podnapisma jich su: 1. Při Lubaće. 2. Na Mikławšku. 3. Na Kaponicy. 4. Milica a Miliduch. 5. Na hromadniku. Při Lubaće je idyla, kiž hudźba moluje so žórlacu, šwórčacu a žołmjacu Lubatu, luboznje přez wokřewjace serbske hona khwatajo, strowjo serbske wsy, serbske skały (pola Hrošća), serbske šumjace lěsy; ptački fifola do teho, škowrončk triloli, pocpulik zaklinči, kokula kuka, serbska młodźina zanjese spěwčk a wše začuća, kiž mamy, hdyž přez našu dominu kročimy, so tu hudźbnje zjednoća. Wězo jenož tón připosłuchać tutu rěč rozumi, kotremuž stej wucho a wutroba za tajke twórby spoćčenej, kiž njewidźi nadawk hudźbny w tym jenož, zo może hnydom wšitko słyšane też hnydom zahwizdać. Na Mikławšku ma swjatočnje — romantisku powahu. Z trompetami a pozawnami postrowi našich tam dremacych wótcow, wosebje našeho sławneho njezapomniteho Hórnika, kotremuž je kompozitor z tutym dźělom z dźakownej wutrobu pomnik stajił. Cunje, bolosnje žarowace zynki so wotměnjeja z energiskimi rhytmami, na wšelakore wojowanje čełne a dušowne pokazujo. Woheń a wójna, pohrjebnišćo a rozpadanki tuteje městnosće, też luboznosć a groteskność (dźiwnosć) jeje wokoliny je předmjet tuteje hudźby. Napřećiwnosća su nuzne, zo bychmy předmjety w prawym swětle widźeli. Tohodla ma „Na Kaponicy" cyle hinaši bajkaty raz. W čichej holi zjewja so lóžke šerjenjate widma, swěćate běłe postawy so zjednoća a rozwjazaju w spěšnje wjerćatej wreginowej reji. Jusk a wysk rejwarkow so pozběhuje hač na wjeršk dospołneje rozpuščitosće, kotraž so nadobo přetorhnje přez druhe khutniše (serioznišo) zynki, dopominajo na bajki, kiž wo Kaponicy w našim ludźe žiworja. Kaž je tutych mythiskich bytosćow žiwjeńčko potajneho kuzła, tak hudźba nawožuje srědki k napodobnjenju tajkeho byća. Na kóncu cyłka je ekstaza tak horjaca, zo wša hola rži.

Milica a Miliduch wuznajetaj a slubitaj sej w milej rozmołwje lubosć a swěru, z wjesołosću, ale też ze bolosću myslitaj na přichodnosć, sonjo wo zrudnym wosudu swojeho ludu a krwawnym skóńčenju samsneho žiwjenja přez njemdreho njepřećela.

Na Hromadniku zeńdu so Serbjo k woporowemu skutkej, rjaduja so k ćahej na Cornoboh, słyšimy, kak přikhadźeja a woteńdu, nazhonimy, kak strachi pućowarjam hroža a Boha błyski w njewjedrje jich tyša. W swjatočnym měrje pak a w dowěrje na wusłyšenje ćahnu prečku swoju dróhu.

Jeli by naša inteligenca za tute wobšerne dźěło narodneho razu hłubši zajim měła a naš lud raz koncert też wopytał, hdyž zarjadowarjo wopytacej młodźinje žanereje njepřilubja, by móžno było, tutu symphoniu też w Budyšinje předwjesć. Druhokrajnych wumělcow podpjeraja k tajkim ważnym skutkam husto wopomiwi mecenojo, — my khudźi Serbja bohužel žanych nimamy a tuž snadź wostanje naše předewzaće jenož prózdna njewuwjedźomna ideja.

rs.

Wjeska njedyrbjała musikalna być

(Wobraz je wižu.)

Khóts japrlischka — běšche to wultotny kermuschny konzert. Haj, wjsho jchtoż je prawje! A potom ta trošna hudźba płchi rejach! Póndźelu běchu wotjet. Bjecjach hudźonikow bě tujes mělchčanskli kapałnik wokoło jchtyrjoch popołdnju, kaž bě jej i kujesom korčmarjom wuječinił, wokoło běchu jhromadźił.

A buhom, abo ně, hijaju nastroj drje jo to njenuje, potajtim tutón nastroj, kiž běchu huydom tu wostajili na póndźelny wjeczor, mějesche zhlječku póndźelu hacj pječa do jchtyrjoch cżoha dosć, trochčku wodychnyć wot dumpanja a praskanja na prěnim kermuschnym dnju, so jo jemu storo koża puknu. Tamle sadu klavéra na jewiscżu. Ale dołhi jpar wjchak to njebě. Takle wokoło dźewjecżich hijsom żony na durlu płchihódżechu a japoczachu wjchitko jaby do porjadka płchinjeć a wurjedźić. A jo tam kakhadźeli hacj do płchiwołonja. Wjoht nastroj! Nětko je twój jpar do cżista precz. S klavérom jo khwilcżicżku rosmołwjetche.

„Po prawym waj hłuboko wobžarują, knjes tcżkołega, jo dyrbiece na tajtim hnéžce prajchiwcż. Kóždy hłupy łóš na teji bucha. A nětkajich kolegow tu uimanje. Njemčnju jenož klavérnych kolegow, mčn a jzyła tajke płchi kotrychž nużesch wo hudźbnych nastrojach rěcżeć. To je też bjes dźiwa. Schtóżka dyrbjał w tajtim hnéžce jajim ja taj tonow měcż!"

„Jyłe prawje, jyłe prawje," hordźi jo klavér, „to jo hižicże potom pjdcżeće, kantorowy a hajnikowy klavér, też hižicże Zurcż dodéržane kichidło, k temu dwé abo tři jyńle, potom pak je wjcho horje a dele. Jyłe prawje, jchtoża dźeżża tu na tajtim janjeżnym . . ."

Saplazana koża! Dźeje korczmarjez hołzowa hubna harmonika tamle prědtu na druhim pódłanftim blidże na tutu hanbu jłuchacz nochze. Jyłe derje, jo Jank prjeby runje i njej tu pjchidóże a ju jabyjchi na blidże leżo wostaji. Tak móżeche jej wjchitko wotpołacz.

„Schto?" jareji pcheš wjchě jchéżmacże dźerkow tam do ładu do żurle, „w zyłej wjży jenož jene pjchcżele, dwaj klavéraj a tři hujte? A nicko wjazy? Proschu, wokomik, jeli je dowolene! Tajkele khchiwodżenje! Wokomik, jenož wokomik, chzu wam nudom pokłacz!"

Krótki jahwiżd dobasa a hižo jo hiba po zyłej wjży. We wjchich domach a jtatokach! Na wjchich schcżeżkach a puczach runu jmuhu do korczmy.

Juchhajdi, juchhajda! Khóts jene wekło, to jej njeby mujłił, jo tełko hudźbneho praikota we wjży tři! Chzu wam żno dla nětkajich dive tři hujłow: Schcżeż, jedun, wójun, dźewjecż, dźesacż jm wjcho do hromady! Sto dźiwaja, hdże jm wjchitke tcżaż. Schtóż jej nichtó njemujłeschе wot tcho a tamneho ftareho doczepaka, to je nětkoh jako młody khabla japoczinał na hujłe hracż. Schewjacż Michałowa a Brczakcż nanowa trompeta, tři klarinety, trochu jbity tenorowy rózł, nětkóże na pchehadźowanju kupjeny, pamo prjedawjchcyho Winarjez Krawc.

Swjatočna pokhowanje woporow jamy Mont Cenis. Widźimy na wobrazu, kak njesu kašće do zhromadneho rowniša na pohrjebnišću w Herne-Sodingen. Jako běchu na domach w Herne čorne khorhoje wupowěsnjene, pokhowachu so znjezbožene wopory podkopkoweje katastrofy na jamje Mont Cenis. Sta ludźi dźěchu za dołhim ćahom kašćow na Sodindźenske pohrjebnišćo, hdźež morwi hórnicy dostachu zhromadny row.

Měrćin Nowak-Njechorński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Ercegnovi so pozběha na brjozy Boki Kotorskeje. Město je so założiło l. 1382 a to wot Tvrtka Prěnjeho, mócnarja bosniskeho kralestwa, kiž bě so hakle dźesać lět prjedy tworiło. Jeho wasał Šćěpan Kasac ščini so samostatny a dosta l. 1442 wot Bjedricha Třećeho jako lenistwo wójwodstwo Sabu, dźensnišu Hercegowinu z Ercegnovim jako stolicu. Tu bě raz někajki němski kěžor měł wliw na stawizny dalmatiskeje krajiny. Kónc 15. lětstotka Turkojo dobychu město. Potom Španičenjo a Bjenatčenjo so prócowachu, město Turkam zaso wudrěć, ale to hakle poradźi so l. 1687.

Powostanki starych měšćanskich murjow a wrotow su so zakhowałe, kaž někotre stare twjerdźizny. Te tu hišće starodawny kłóštr Sawina, swjatnica serbsko-prawosławneje cyrkwje z l. 1095. Hewak pak je Ercegnovi nowočasne město, sławne kupjelnišćo, juhosłowjanske Monte Carlo . . .

To też hnydom pytnjemy, hdyž z awtobusow wulězemy. Je tu dobra běła dróha, kołowokoło běle pyšne wile so wunórjeja ze zeleneje husčiny tropiskich štomow a kefkow.

Wjeda nas do najpyšnišeho hotela „Boka", kiž tu je natwarjeny nad samym módrym morjom. Je to wulkotny pałac srjedź palmow. Sedźimy na terasy pod palmami a hladamy na morjo, kiž je też tu wěčnomódre kaž kostrjanc. Copło je a tola nic tužno, wot morja dujka přijomny miły wětřik, kiž wočerstwja.

Překhodźamy so po hotelowym parku. Tón je kaž rajska zahroda. Wšudże bujne palmy wšelakorych družinow. A figowcy a citronowcy a pomorančowe štomy, z kotrehož ćmowozeleneho lišća so na čerwjeń złote płody swěća. Dale ławrjeńc, mandlowcy, agawy, opuncije, tamariski — wšitko štomy a kerki a rostliny, kiž pola nas lědy chcedźa so radźić w čopłych tepjernjach. Tu pak dźiwje rostu kaž doma wóše a wósty. Zbožowny kraj.

W Ercegnovim je klima hišće wo 2 stopnaj čopliša dyžli w Monte Carlu a Nizy. Tu w lěcu a zymje cuzy přebywaju. W lěcu čerstwy wětřik z morja zaměri tužnosć a horcotu a w zymje je tu wěčnje mile wjedro, dokelž wysoke hory zadźěwaju lodźanym połnocnym wětram a wichoram.

Je tu rjenje, haj! Ale ja bych tola radšo łazył po starych rozwalinach, twjerdźiznach z turkowskeho časa. Bych rady wopytał staroswjaty kłóštr Sawinu. Ale njeje přileżnosće, dyrbiš so dźeržeć k cyłkej. Hdyž pućuješ z cyłej wuprawu, sy njewólnik wjetšiny . . .

*

Dyrbimy zaso zaleść do awtobusow. Mamy hišće dołhi puć, hdyž chcemy před směrkami hišće do Kotora. A mamy to grawćiwy wokolopuć po brjozy Boki Kotorskeje.

Boka Kotorska — je to jedyn z najluboznišich a tola zdobom najwulkotnišich kućikow juhosłowjanskeje zemje. Je to zaliw, kiž so kaž sewjerny fjord daloko zarywa do horateho kraja. Šěre nahle a nahe skalnate hory tutón zaliw wujimuja z wěčnym nalěćom. Tu a tam zaso prastare lěsy spytaju nadběhować skalne sćěny, ale daloko njedóńdu. Wšudże po brjozy pak maš rjećaz městačkow a wsow, kiž su nastale w prastarych časach a we wójnskej dobje ćmoweho srjedźowěka. A kóžde městno tu swědči wo prastarych tradicijach a je polne pomnikow wumělstwa zašłych dobow.

Boka Kotorska — Kotorski zaliw — je wulku rólu hrała w stawiznach hižo prastareje doby. Hižo dawno před narodźenjom Khrystusa wojowachu tu Romjenjo a Ilirojo wo knježstwo nad tutym zaliwom, dóniž Romjenjo dobychu. Pozdźišo Saracenojo zapusćichu sydlišća wokoło Boki a wokolo l. 1000 so Serbja sem dobychu. Bołharjo, Normanojo tu wojowachu. Wot l. 1173—1370 tu kultura pod dynastiju Nemanjićow wosebje rozkćěwaše. A pod carjom Dušanom Mócnym wuznamjenjachu so Kotorjenjo wosebje w bitwje pola Welbuždu. Pozdźišo dosta so tutón kraj pod bosniske knježstwo, dóniž potom bu jewišćo krwawnych wojowanjow mjez Turkami a Bjenatčanami, kiž trajachu přez dwaj lětstotkaj. Wot l. 1814 słuješe Kotorski zaliw potom Rakušanam. W poslednim lětstotku tudyši wobydlerjo dwójcy so přećiwachu přećiwo rakuskim wyšnosćam. Na swobodu zwučeni Słowjenjo njechachu dawkow płacić ani we wójsku służić. Skónčnje po wulkej wójnje w l. 1918 kiwny też jim swoboda a zjenóčichu so z ródnymi bratrami k wulkemu juhosłowjanskemu statej . . .

*

Hnydom zady Ercegnoveho nabywa Kotorski zaliw kharaktera luboznego jězora. Widźiš zelene stroniny. Wšudże wolijowcy so slěbornja. Wlóske kostonychi zakćěwaju. A wšudże so pozběhaju ćmowe cypresy. Woda je ćicha, měrna . . .

Wjeski so minu, městačka. Přeńdźemy Zeleniku, żeleznisku staciju Boki a jeje najwažnišе wikowańske srjedźišćo. A dale ćěrimy . . .

Lubozny napohlad ma tuta krajina. Jako by była wotzamknjena wot swěta, jako by tu knježił wěčny měr a pokoj . . .

A tola, njeje tomu tak. To nas hnydom powučeja wójnske mašiny, kiž tu wuhladamy. Tu w Kotorskim zaliwje w Tiwće je přistaw a zepjeraniščo juhosłowjanskeho wójnskeho łódźstwa. Sěre torpedowcy brózdźa módru wodu, lětadła frunča w powětrach. Tu Słowjan stražuje, wočuwa, hotowy wobarać swjatu wótcowsku zemju přećiwo nadběham pranjepřećela tam za morjom. A je to tu też wubjerne zepjeraniščo, tutón Kotorski zaliw. Tu njepřećelsku łódź bych chcył widźeć, kotrejž by so poradźiło, předrěć so přez wužinu pola Tiwta, hdźež brjohaj so hač na kilometr zbližitaj a z kóždeho boka kanóny krutych twjerdźiznow łakaju za žratwu. Jónu tu we wójnskich časach mórsku wužinu z rjećazami zašłachu . . .

(Pokračowanje sćěhuje.)

jowa wulka ljuba, so mója so dźěći w njej skhowaju, kiž so hewak pola Njerodźtz na hornej ljubi wala.

Nó, hlejće hišće wjazy. Tři bubony a wóśm dwiźelow bokolikeje jednoty, k temu dwaj signalowej rózkaj wot Markeź Jurja a Bukeź Pawoła, kiž běschtaj pola wojaskow dujerjej byłoj. Mějachtaj pichcaju „kastrojace hrěda," hdyž na dowoł pichćichodźechtaj. A hdyž potom Markeź Jurij wot wojaskow domoj pichćidźe, je někotry ga-kraśnyny mól na swojim rózku takle wjeccor t wokna na najstwy do wótzy łapiłkał. Dźěćzi człowiśe, hdźe su te cźasy wostałe!

Nó hlej, ty nobl měšćańskich nastrojo, kelko so to hromadźe namaka! K temu hišće so tři wohnjowe rózki naśeje wobory, hajnkowy lěšny rózk a hamo naśeho nóžneho strażnikowa truba!

Někotre gramofony je herbitinl tačźelemi wot měšćańskeho Schibaka, někotre zytary, cźahaje harmoniki, wjazore okarinow, a potom zyła hromada hubnych harmonikow a dźěćazych pichćaikow. Naśeh „jedyn ham so dźiwa, hdźe so wicho nabérje. 4

Dyžaj kóćz dźak lebi, korczmarjej hólzowa hubna harmonika, jo měšećke tajźi mudry brjuch a by ras generalnu parodu wołał.

Ja cham wam źiwo, wjeśka njemusikalna! Tu śeźe wrěźał, kuježe měšćańskich nastrojo abo kaž so titlérwjeźe, Śeźe drje ja tym pichćichot a drje ipónajeźe, so ſ Waschim Tichiwódźenjom śeźe na wopaczneho trjechit a tuž je tak khětźe hacź możno wróćo wjmśće. To móżeźe śej trochu rosćiśiéź, kelko nastrojow na jenu ǵwójbu w pichcerěšku pichćidźe. Wěšo njeje to tajke wumjeśtke hudźenje kaž ześe to w měšeźe śiwućeni. Schtoha měniśe, ſ kak wulkej lubojeźu a njewschédnym łóschkom hižo dźěźi na źiwojich hermankkich a hodownych hudźbnych nastrojach domach, na wźy a na puczach pikaja. Hdyž pichćezo a pichćezo śaſy sa harmoniku hrabaja a ju trakteruja, byrnjeź pokoźa hłosow wjazy ǵobu njeczinita, dokelź w nich khłésowe ǵródźi tija abo něchto druhe w nich ǵo tutkało. Schtoha měniśe, kak runje won horđźi nastwaja; młodych khadli na tón abo tamny nastroj ǵu a ǵej na to něchto hnaś śadźa, ǵo pod porśamu a ſ hubu kaž hamo wot ǵo wschitko dźe. A ǵwjetscha też wschitko prawje. Kak potom hólzy a hólzy na wjeśnym trawniku k tynkam harmoniki rjane ǵerbitke śpéwy ǵej jaſpéwaja. Kak hamo schđéđźiwzam ǵo woczi błyschcźa, hdyž ras jaſy do harmoniki jaſpschimnja.

„Potajkim, ſtrótka," reji zyła schwadrona na měšćańskich bijazy nastroj na jewiśchcźu a ke klaveŕej pódła, „kaśe něźto je? Pichipóſnawatej naſ jako potnych kolegow abo nia? Hewak wamaj konzert wumjeđźemy, tajźi konzert, jo wamaj wuchći ſaſtupuja. Pichćidataj, ja móżemy też dusch a wutrobu ſhrěcź a wobtuślacź?"

„Nó, haj wschak, derje," pychdatej wobej, „też kolegojo, ſo wě, ſo wě! Wóle ſamorośtwe, primitivne a podobne."

„To chichchny jenoź ſtyschcreź!" Hižo cźahnu wotſaſ. Kermuſche móſa dale hicź. Wjeśnej cźeśeśi je jaſy ſpomhane.

Hdy naše ćahowe ptački wotpućuja?

Njedostatk cźopłoty a zyroby honi nasche cźahowe ptačźi w podnaſymnje a naſymje do milišćich krajow. Někotrym hižo doſahnje južna Němſka, druhim kraje pschi Dunaju, najwjazy ſ nich pak puczuje pśches Alpy, ſo bychu w Jtalſkej pśchezymowale abo w najcźopłiſchim dźele ſemje, w Afriźy. Někotre ſ naśich cźahawych ptačźkow naſ wopuſchczeja hižo prawje ſahe, někotre pak hakle, hdyž je tu hižo poſsyma. Murjećniti (Turmſchwalben) pschihađźeja k nam kóńz haprleje a ǵo hižo ſlubjeja, hdyž pschenza hischcźe poźnjecźena njeje. Puczuja w nozy, trébla hdy też wodnjo, potom pak jara wyšoko. Też źolte plowaćki (Gelbſpötter) dalko pola naſ njepſchebywaju. Hižo w źnjenźu ǵo ſaſo pśecź kradnu. Teź wone w nozy puczuja kaž nimale wſchitke pschekaśanczniſi. Cźichi Michał lédy tſi mężazy wutraje w naſchich hajach, pschetoź twón hakle pschihađźa, hdyž je lěź hižo ſelony a twón naſ wopuſchcźa, hdyž tu njeje wjazy wiſchnjow, potajkim kóńz praźnika.

Kóńz źnjenźa, najpoźniſcho pak japorcźak poźnjenźa wopuſchczeja naſ ſokobik, połſki ſokobik (Sproſſer), ſchcźekotak, rokoćinarnje, walak (Nachtſchwalbe). Sokobik kóńz haprleje jako ſamotać k nam pschihađźa, ale wotpućuje ǵo źiwójbach, hdyž ǵo w lécźe roſźohnuje. S jeneho hajka k druhemu dundaju pomałku na juh. Syriſka a Egiptowſka ſtej hłownaj ſymſkaj pschebytkaj.

W Egiptowſkej tej pschesymuje połſki ſokobik, kiž wjele hubjeńſcho njeſpéwa dyžli prawy ſokobik. Hakle ǵrjedź meje ǵo ſaſo k nam wróća.

Walak ǵo pola naſ jewi ǵrjedź haprleje a ǵo runje tak ſkradu ſaſo ſhubi, tak runje hacź bywa pschekaśanzow dale mjenje. Wón je ſ hromadami wutupja.

Wo bacźonju ludźo boja, ſo jara ſ dypkom wotpućuje, mjenujźy runje 21. źnjenźa. Ale to je wěſo jenoź bajka. Jeho puczowanje wotwiśuje jenoź wot wjedra. W źnjenźu bacźony wotpućuja, pomałku puczuja, dóńź njeźku pschiſchle k Nilej a dale do južneje Afriki. Naſchi pśirodniźy źu ſ pomoću wopjerichćenjenja śwéćili, ſo bacźony ja ſwoje puczowanje je ǵewjerneje Němſkeje hacź k južnej Afriźy runje tſi mężazy trjebaju. Wone wéſo wośke tam prjedy byrź, ale wone dóž jara njekśwataju. Roſźohnowanje bacźonow bywa kótro nadpadne. Hižo kóńz praźnika bacźony wokoło ǵwójich hnéźdow dundaju, potom ǵo ſhađźuja wulke cźrjódy ſ zyłeje wokolinu na paſtwiſchćach a łukach. Potom ǵo naraś poſóbźnu k mróźelam, ſo bychu wotpućowałe na cźopłiſchi juh. Bacźony jenoź wodnjo puczuja. Pśchi puczowanju nimaju jenaſki krutu porjad. Létaju w dołbich, wuſich rjadach, druhdy tak wyšoko, ſo jich ani njewidźiſch.

W źnjenźu też kokuła nam boźenje praji. Hdyž ǵo je-mu wjedro njelubi, to ǵo hižo ſhubi kóńz praźnika, dale też ſelena wróna, kiž ſrédka hdy haćź ǵrjedź poźnjenźa w naſchej holi wutrawa. Kokuła puczuje ǵama abo w poraćh; wona ǵo ſhubja tak njenapadnje, kaž bé pschiſchła. Naſymm hišchcźe ſhwulu w južnoněmſkich łéźach wokoło dunda, ſo by potom dale puczowała pśches kupy Sśrjedźneho morja do Afriki a Makeje Aſiſkeje.

Kóńz poźnjenźa naź wopuſchcźeja też ſcheŕaczki (Grasmücken), dale hupak, żołta pliſchka, humpak, módry wocźk, tujawka a bruna mlaſkawa (Wieſenſchmätzen). S rubjeźnich ptakow naź wopuſchcźitej puſtolka (Turmfalke) a łanja (Weihe). Hupak pśchikhađźa w haprleji něſchto dnjow pśched kokułu, tchodźa ǵo mjes ludom też mjenuje kokułazy ſkužobnik. Wón ǵo minje ſ tujawkami a pścheſymuje też kaž wone w Egiptowſkej.

We winowcu wotpućujetaj ſchkowronczź a paſchkowronczź. Schkowronczź je naſch najźwérniſchi cźahawy ptaczź. Hižo w małym rózku pśchikhađźa a ſwotałwa tu druhdy hacź do naſymnika. Hdyž je jara miła ſyma, pśchesymuje ǵamo teź tu a tam pola naź. To ǵame pśaci teź wo paſchkowronczku (Heidelerche). We winowcu teź hłowne kaſtrojeźi puczuja. Jenoź, hdyž je khłódne, mokre wjedro, wotſaluja ǵo hižo prjedy. Schkórzy a cźerwjene wopuſchki tehorunja wotpućuja we winowcu a teź tuſtaki a linduſchki. Teź ſorawje nétko na juh ǵo podawaju. Puścźowanje ſorawjow, ſchkórzow a kaſtojeźkow ſtawa ǵo jara *nadpadnje. Schkórzy a kaſtajeźki ǵo hižo pśched wotpućowanjom ſkhađźuja k wulkim cźrjódam*, kiž ǵo rośmołwjeja wo wulkich klinojtych cźrjódach. Deſchćźowniki (Regenpfeifer) teź nétko wotpućuja, wone jenoź w nozy cźahaju. Kaſtojeźki tworja na puczowanju hotowe ptacźe mróźele. Sóły ſchkórzow, w kotrychź je ǵo ſhromadźiło wjele tyźaz ptačźkow, dundaju ſchumjo po kukach a rohodźi, hdźeź teź pschenozuja.

Kóńz winowza, hdyž liśce pada ſe ſchtomow, wopuſchcźeja naź potom teź poźlednje ǵwérne ptacźi kaž ǵwizli (Hausrotſchwänze), ſchćere pliſchki a rozźi. Rozźi teź tu a tam pola naź pśchesymuja.

Tehodła pak pola naź w ſymje hischcźe tak jara puſte njeje. Dostanjemy hoſći ſ połnóznych krajin, kiž pola naź pśchesymuja. We winowcu hižo pschikhađźeja ſchćere wróny, wſchelake drózńje a cźeczerje (Bergfinken). Něchto poldźicho, hdyž je ſymniſcho, pschidruża ǵo potom hischcźe wſchelake wódne ptaki, dźiwoje huſy, liliki (Seidenſchwänze) a ǵamo béle ǵowy. A my je rjenje witamy, dokelź wozjiwcja naſche ſymſke hona, tak kaž w Afriźy, w Egiptowſkej witaju naſche ptacźki, kiž ſu Egiptowcźanej ǵwjate.

Swójbne powěśe

Semrěli: Franz Robert Ohland, wojeński bróńjowy miſchtr w Budyſchinje, 66 lět; ſhowanje budźe jutſje njedźelu dop. w 1 hodź. wot ſarowanſkeho domu na pop. ½3 h. na pohrjebniſchću ſwj. Juſta. — Marja Kamjenju, 67 lět; ſhowanje budźe jutſje njedźelu Dr. Rohrowej dróſy cźo. 13. — Franz Stürmer we ſwud. Micźaſowa rodź. Měrćźinej w Lubiju, 91 lět; ſhowanje budźe póndźelu pop. w 2. hodź.

Budyske měšćanske dźiwadło

je hižo pśched dléſchim cźaſom ǵwoje lécźne próſdninu ſkónczyło a ſwjeſeli nétko ſaſo wobydlérſtwo Budyſchina a wokoliny ſe ǵwojimi wumělſkimi darami. Wjeſe je ǵo w tutnych próſdninach na naſchim dźiwadle pſchemeniło. Techniſke a wumělſke wjedniſtwo naſa létźa w Budyſchinje k prénjemu raſej direktor G. Syguda w rukomaj. Tola direktor Syguda njeje w Budyſchinje žadyn njeſnaty, je hišchcźe pola wopytarjow dźiwadła ſe ſaiđźenych 6 lět, hdyž hiſchcźe w Budyſchinje ǵam ǵebu hrajeſche, w dobrym pomjatku. Teź nétkotreho „ſtareho ſnateho" je nam won létźa ſaſo wróćił. Direktor G. Syguda pśijuje we ǵwojim wumělſkim planje nimo wjeſelo- a cźinohry teź opery a operety. W pschichodźe wojiewi ǵo łóźbu ǵobotu tydźeńſki program dźiwadła. Tak poſtićamy naſchim cźitarjam woźebje na wźach ſkładnoſcź, ǵo ſ lohka informowaćź, ſchto ǵo w dźiwadle hraje. —

Wcźera pjatk 23. winowza hrajachu wjeſelohru „Němźy małomeſchćejo" w 3 jednanjach wot A. ſ Kotzebue. Wulki wuſpěch, kotryž mějeſche autor *hižo ſtajnje pśched* 100 lětami ſ tutej hru, *njeje* hišchcźe ǵo teź dźeńſa wjele pominył. Stajnje ſtebi jebo hry ſaſo rady wobhladamy. Komika je ſentimentalitu, kaž teź dobre wobknjeńſenje techniki jewiſchcźa wuczinja pola tutoho autora wjeſelohrě. We ǵwojej hrě „Němźy małomeſchćejo" ryſuje Kotzebue źiwjenje w małym provinznym měſcźe Němſkeje ſe wſchćemi ǵwojimi wobzebitoſcźemi a brachami. Komika połbéhuje ǵo tu hušto hacź k ſatirje. Schtoź nétko wcźeraſche pſchedwjedźenje naſtupa, dyrbi ǵo wuſnaćź, ǵo je dr. A. Rott ſ dobrej ruku regiju wjedł. Hra dźéſche ſpéchnje ſaſobu, haj wſchelake źeny béchu woprawdźe wubjerne (poſedźenje ǵwójbneje rady; nóźna ſcena w 3 jednanjach). Teź róle béchu derje wobſtadźene. Měſchćańſka ſota Star (W. Stebenbuſch) a njezpichćedźiteljcźej zyrkw. rady Star (A. Borchert) běſchtaj we wſchich myſlach, pobibach a ſkutkach kraſnaj „małomeſchćańaj". Dobre bé trijo maćerze Star (F. Hellmuth-Bzám) ſe ǵwojimi babami Brendel (Ch. Grunert) a Morgenrot (A. Wien). Schtoź tute łſi ǵonſke poſtićachu, bé na mjeſach hyſterije. Inſpektorſubłicźut Sperling (dr. A. Rott) bé we wſchej ǵwojej njeſerej baſmiſlej łubojeźi doſpokna a dobra typa. Teź Sabina, dźowka měſchćańſkeje O. Mekel, a Olmers (H. Verder) jako młodaj ſalubowanaj buſchtaj derje pſchedſtajenaj. Mjeńſche róle béchu teź w dobrych rukach.

Derje wopytany dom njelutowaſche na kóńzu łóźbeho jednanja ſ wutrobnym pſchipóſnaćźom, kotryž njepłaćźeſche jenoź naiwnej a wjeſelej hrě, ale wośebje dobremu pśchedſtajenju a hrajerjam. -ns-

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyſchinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyſchinje. — Za nawěſtkl: G. Janak w Budyſchinje

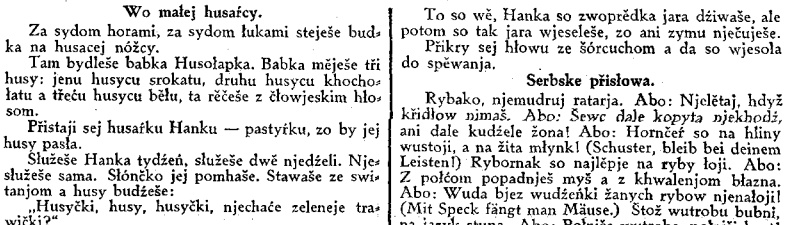

Wo małej husarcy.

Za sydom horami, za sydom łukami steješe budka na husacej nóžcy.

Tam bydleše babka Husołapka. Babka měješe tři husy: jenu husycu srokatu, druhu husycu khochołatu a třeću husycu běłu, ta rěčeše z człowjeskim hłosom.

Přistaji sej husařku Hanku — pastyřku, zo by jej husy pasła.

Słužeše Hanka tydźeń, słužeše dwě njedźeli. Njeslužeše sama. Słónčko jej pomhaše. Stawaše ze switanjom a husy budźeše:

„Husyčki, husy, husyčki, njechaće zeleneje trawički?"

A potom ze złotym kŕudom honješe je před Hanku na pastwu.

Cyły dźeń słónčko z Hanku husy paseše, kiž so pasechu na trawje. Wječor je zaso honješe ze złotym kŕudom domoj.

„Husyčki, husy, husyčki, dosć maće zelenej' trawički."

Tak słónčko dźeń wote dnja pomhaše Hancy — husařcy.

Ale raz město dušneho słónčka bubotaše na wokniješko dešć ze sněhom. A tomu so njechaše Hancy pomhać.

Bubnowaše na třěchu budki na husacej nóžcy a hrožeše:

„Namoču was, zatepju was! Budźe błóto, budźe zyma!"

A woprawdźe běše błóto a zyma.

Husy zmoknychu a hišće bóle zmokny Hanka — husařka. Jeje nóžcy zmódrištej, hubje błědnyštej. Chcyše so wbohej płakać. Ale tu — dźiw — běła husyca wotewri čerwjeny, mokry pysk a rjekny ze człowjeskim hłosom:

„Njeboj so, Hanka! Sněh zańdźe, přińdźe naléće a dušne słónčko znowa přińdźe a pomóže ći pasć. A my, jenoź hdyž trochu wuskhnjemy, damy ći jako wotrunanje běłe pjerje do čopleho posleśća."

Tak z człowjeskim hłosom powědaše Hancy běła husyca babki Husołapki.

To so wě, Hanka so zwoprědka jara dźiwaše, ale potom so tak jara wjeseleše, zo ani zymu njećuješe.

Přikry sej hłowu ze šórcuchom a da so wjesoła do spěwanja.

Serbske přisłowa.

Rybako, njemudruj ratarja. Abo: Njelětaj, hdyž kŕidłow nimaš. Abo: *Sewc dale kopyta njekhodź*, ani dale kudźele žona! Abo: Hornčer so na hliny wustoji, a na žita młynk! (Schuster, bleib bei deinem Leisten!) Rybornak so najlěpje na ryby łoji. Abo: Z połćom popadnješ myš a z khwalenjom błazna. Abo: Wuda bjez wudźeńki žanych rybow njenałoji! (Mit Speck fängt man Mäuse.) Stoź wutroba bubni, na jazyk stupa. Abo: Połniša wutroba, połniši hort! Abo: Njehorne žorty skakaja z wuhrawoh nutra! (Wes das Herz voll ist, des geht der Mund über!) Po čornej ćmicy čeŕwjene zerja. Abo: Dźensa mrok a zajtra słónčko! Abo: Po deščikowych sylzach směje so słónčko. (Auf Regen folgt Sonnenschein.)

Kačka a kačor.

Kačka bachta kačorej:
„Poskaj, mužo, rozsudźej
Njej to hordosć njeznjesna,
Njepřistojna, khwaleńska:
Kajku kokoš haru dźěła,
Hdyž je jónu jejo měla.

Wohidne jej khwaleństwo
By pak hišće znjesło so,
Ale tu maš honaka,
Tón ći hakle dykota:
Moja žona, nejko, nejko!
Je mi znjesła běłe jejko!"

Kačor praji: „Spokoj so,
Njewěš swěta waśničko?
Ćeśce dosć, zo njedaće,
Přjed hač jej jejko znjesła je;
Zcyła pak to wěc je stara:
Mały kwas a wulka hara!"

Handrij Zejler.

Hospodarski rozhlad

Sobotu 24. oktobra 1931.

Wčerawše ! urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk. zlotych .	44,670
1 jendželski punt .	20,43	100 českosl. krónow .	12,44
100 šwajc. frankow .	81,00	100 franc. frankow .	16,45

We wobchodže ! pjenjezomi, akzijemi, dołžnymi a rentowymi listinami njezapisanymi žanecha pjeńdźowanja.

Na **produktowych witach** je mało wobrota. Dźeławarje wiki njejapišachu pornjo pónđźeli žanecha pjeńdźowanja płaćilnow. Na Barlinskich witach bu płacźiwa pšenicy a wowša wo 5 bj. pornjo schwórčkej mjeji, Jeczmjeń a rožka bu botalnych płaćilnow dźerżejchtaj.

Zentnar płaćejcheho w Barlinje:

	Wčera hr.	tydženja hr.
Pšenica	10.70—10.85	10.70—10.85
Rožka	9.25— 9.35	9.35— 9.45
Nalětni jećmjeń	8.15— 8.65	7.95— 8.65
Nazymski „	7.70— 8.10	7.55— 7.90
Wows	6.90— 7.35	7.00— 7.40
w termijowym wikowanju		
Pšenica, okt.	11.45	11.45
„ dec.	11.55—11.52½	11.06
„ měrc	11.97½—11.95	
Rožka, okt.	9.80	9.95
„ dec.	9.85	9.97½
„ měrc	10.17½—10.15	
Wows, okt.	7.57½	7.57½
„ dec.	7.77½— 7.72	7.68¾— 7.70
„ měrc	8.12½	

w Drježdźanach:

	wčera	tydženja
Pšenica nowa	10.80—11.05	11.85—11.00
Rožka nowa	10.05—10.30	10.15—10.30
Jećmjeń nalětni	8.75— 9.50	8.75— 9.50
Jećmjeń nazymski	8.25— 8.50	8.25— 8.50
Wows	7.60— 8.00	7.60— 8.00

Drježdźanski burzowy rjad 19 X.

Pšenica, 75 kg	216-221	bérnowe kružki	14.20-14,50
rožka, 74 kg	201-206	pšeničny wotruby	9,60-10,00
nalětni jećmjeń	175-190	ržane wotruby	10,30-11,30
nazymski jećmjeń	165-170	pšenična muka	45,00-47,00
wows	152-160	ržana muka	33,00-34,00
čerwjeny dźećel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	5.80-6.00	cokrowe truh.	—

Wiki stwórtk we Zhorjelcu.

Pšenica	9.90—10.40	9.90—10.40
Rožka	9.90—10.20	9.90—10.20
Jećmjeń, nalětny	8.00— 8.50	8.00— 8.50
Wows	6.60— 7.10	6.60— 7.10
Butra	2.60— 3.20	2.80— 3.20
Jeja	0.11— 0.13	0.11— 0.12
Běrny	1.40— 1.60	1.40— 1.60

Wiki w Halštrowje.

		stwórtk hr.	*tydženja* hr.
Pšenica		10.50—10.60	10.50
Rožka		9.80—10.00	9.60
Jećmjeń, nazymny		7.75— 8.00	7.50
„ nalětni		8.50— 8.75	
Wows nowy		7.25— 7.50	7.00— 7.25
Běrny, nowe		1.80— 2.50	1.50— 2.00
Běrny, nowe	punt	0.03— 0.04	0.03— 0.04
Syno		2.00— 2.50	2.00— 2.25
Słoma k zaslanju		1.00— 1.25	1.00— 1.25
Słoma, skótna		1.25— 1.50	1.25— 1.50
Butra	kusk	0.75— 0.80	0.75— 0.80
Jeja		0.11— 0.12	0.11— 0.12
Husy		0.90— 1.20	
Prosata		7.00—15.00	8.00—15.00
Běhaki		30.00—40.00	30.00—40.00

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje

24. oktobra 1931 po hamtskim postajenju.

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Twora			najnišša płaćizna hr	najwyš. płaćizny hr
Howjaze mjaso z kosćemi	1	kg	1,60	2.20
Čelace mjaso	1	„	1,80	2,40
Skopjace mjaso	1	„	2,00	2,40
Swiniace mjaso	1	„	1,60	2,20
Tukrajny swinjacy šmalc	1	„	1,80	2,00
Pšeńčna muka	1	„	0,50	0,68
Ržana muka	1	„	0,44	0,46
Khlěb	1	„	0,31	0,33⅓
Jědźne běrny	1	„	0, 6	0,08
Rajs	1	„	0 93	1 00
Hróch	1	„	0 48	0 95
Soki	1	„	0,48	,0
Amerik. swinjacy šmalc	1	„	1,24	1,5
Sušeny połč	1	„	1,80	2,01
Dobre mloko	1	lt.	0,24	0,26
Jědźna butra	1	kg	2,80	3,20
Jeja	1	štuka	0,11	0,13
Jědźne buny	1	kg	0,50	0,80
Cokor drobny	1	„	—	0,80
Petrolej	1	„	—	0,50
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1	ctr.	—	2,20
Brunicowe briketty	1	„	—	1,80

Wiče płaćizny w Budyšinje.

24. oktobra 1931

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Najlěpše twory so hišće wyše płaća.

Předmjet			najnišša płaćizna	najwyša płaćizna
Pšenica, nowa	50	kilo	10.50	—
Rožka nowa	50	„	9.00	—
Jećmjeń	50	„	8.00	9.00
„ nazymski	50	„	7.25	7.50
Wows	50	„	7.25	7.50
„ nowy	50	„	—	—
Raps	50	„	—	—
Běrny (we wjetš. dźělb.)	50	„	1.60	2.00
Butra	1	„	2.80	3.00
Syno nowe	50	„	2.00	2.50
Słoma z maš. młóć. pras.	50	„	0.80	1.00
„ „ „ k zast.	50	„	1.50	1.80
„ z cypami młócena	50	„	—	—
Pšeńčna muka 60%	50	„	19.75	—
Ržana muka 60%	50	„	16.50	—
Pšeńčne wotruby	50	„	6.52	—
Ržane wotruby	50	„	6.25	—
Jeja	1	štk.	0.12	0.13
Prosata 1233 štuk	1	štk	6.00	14.00

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotlijowe symje po tunu abo 1000 kg, nowak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	23. 10.	22. 10.		23. 10.	22. 10
Pšeńca	214-217	215-218	lunny	—	—
rožka	185-187	185-187	woka	—	—
nal. jećmjeń	163-173	162-173	módre lupiny	—	—
naz. jećmjeń	154-162	154-161	žołte lupiny	—	—
wows	138 147	139-148	serradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuik	—	—
pšeńč. muka	72-82,5	72-82,5	lany wosuik	13,2-13,4	13,2-13,4
ržana muka	56-58,5	62-28,5	boen. melasa	—	—
pš. wotruby	1 ,1-10,4	10,0-10,5	brmj. kruški	—	—
ržane „	1 ,9-9,6	9,25-9,5	syno, 50 kg	1,81-2,3	1,80-2,30
raps	—	—	rżana słoma	0,65-0,90	0,70-0,90
hróch Viktor	26,0-27,0	26,0 27,0	pšeń. „	0,45-0,60	0,50-0,65
lune symje	—	—	wowsna „	0,60-0,70	0,60-0,70
pjeluški	—	—	jećna „	0,60-0,70	0,60-0,70

Płaćizny rěznecho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

23. oktobra 1931 *Płaćizny po centn. a zt. hriwnach*

Skótne družiny a woznamjenjenje.

Wołwy: 1237

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rěznoje hódnosće haš do 6 lět	36
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	32—35
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	30—32
Mjenje picowane wšěch starobow	28—30

Bykl: 620.

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rěznoje hódnosće	35—36
Połnomjasne, młódše	32—34
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	30—32
Spatne	26—28

Jałojcy a kruwy: 1265.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rěznoje hódnosće	27—30
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rěznoje hódnosće haš do 7 lět	20—25
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	16—20
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	13—15
Mjenje a spatnje picowane	—

Celata: 1710

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	55—64
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	40—58
Spatne (4.	25—35

Wowcy: 5781.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	40—43
Starše wukormjene (2.)	35—40
Mjenje wukormjene (Marzschafe) (3.	28—31

Swinje: 12 681

Połnomjasne, wosebitych rasow a tjeh křižowjow, haš do 1½ lět stare	50
Wukormjene	46—50
Mjasne	43—46
Spatne	40—42
Rancy a kundrowy	41—44

Ssudnizy na pjeńdźowanje

pónđźelu 26. oktobra 1931:

w Jěditzach, kupzy ješuu šo pichiw. w 12 hodź. na gmejnšim hamcje: bandonium,

w Dubrjenku w hołcźenzu dop. w 10 hodź.: radio a wjchelake mebje,

w Ssalowje w hołcźenzu pchiw. ½12 hodź.: byk, krowa, 3 swinje, jałojca,

w Kerjinje w hołcźenzu pchiw. w 12 hodź.: regulator a kamoraj, kaž też žonj. koło,

w Kulowje w hołcźenzu „K 3 krónam“ pop. w 4 hodź.: gramofon, 70 zent. běrnow, njedźelski wós, muž. a motorjeej koleaj, billard, radio, hěblawje, schijaca maschina, wjchelake mebje, žonj., muž. a dźěcź. wobuca,

w Nowej Wsy pola Wojerez, kupzy ješuu šo pop. we 5 hodź. na gmejnjtkim hamcje: swinjo,

wutoru 27. oktobra 1931:

w Brětni w hołcźenzu dop. w 10 hodź.: drastny kamor, korjenjowy kamor, wołmia, schórzucht, wjdonje šuknje, schtakty, elektromotor,

w Czornym Khołmzu w Fiedlerez hołcźenzu dop. w 11 hodź.: motorske koło, wós a konjazy grat,

w jamje Erika w kantinje pchiw. w 1 hodź.: radio,

w Ptačzezach w hołcźenzu pop. w 2 hodź.: pjanjske blido,

w Narezu w hołcźenzu pop. w 4 hodź.: zentrifuga.

Ssudnijske powjesće:

Konkurjowe powješće:

Ssud je konkurs nad jamoženjom pjeńdźowarja Willy-ja Ludwika Baumgarta w Budyšinje na Kěžorjeej haśy čisło 11 pjeńdźnik.

Wikowanjki japiš:

Na kupjeno 1070 nast. firmu: Sächsische Gardinenfabriken Hugo Neumann, Bautzen, jo je prokura pjeńdźowarja Rudolfa Otty Thiemy w Drježdźanach wuhašła.

Na kupjeno 1129 firma: Spreemühle Hartpappenfabrik G. m. b. H. Neudorf „n Neudorf a d. Spr. Jako wobchodneho wjednika su postajili fabrikskeho direktora dr. ing. Ernst Altmanna w Nowej Wsy pola Hućzinu.

Cyrkwinske powěsće

21. njedźela po swj. Trojicy, 25. winowca 1931.

Z Budyšina.

Prědowanski tekst: Jap. skutki 24, 10—16.

W Pětrowskej cyrkwi zmjeje rano ⅛8 hodź. farar Berg prědowanje, dop. ½11 hodź. farar Große w drastowni kemšenje za čěchoslowjanow, dop. ½12 hodź. ma farar Berg wojerske kemšenje (cyrkw. hudźba wojerskeje kapały. Wječor ½6 hodź. ma farar Paul spowědź a Bože wotkazanje.

W Marijnej-Marćinej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. farar Große prědowanje, wječor w 6 hodź. ma jastwowy farar Nenhof prědowanje. — *Zběrka za tudomnu wosadnu diakoniju.* — Křćenja ma we wobemaj cyrkwjomaj farar Paul.

Wutoru pop. ¾3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelnišće. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farar Berg biblisku nutrnosć w ev. towaršowni na Hornčerskej hasy. — Srjedu wječor we 8 hodź. ma sup. Fröhlich bibliski wječor w Tuchořskej cyrkwi. — Srjedu pop. w 4 hodź. zeńdźe so žónske misijonske towarstwo (zwonk. misijonstwo) w Societät. — Stwórtk pop. ¼4 hodź. zeńdźe so mis. šićowe towarstwo we wosadnej diakoniji. — Stwórtk wječor we 8 hodź. ma farar Paul zhromadźiznu Módreho kříża na Hrodowskej hasy 6.

Reformacijski swjedźeń sobotu 31. winowca.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ⅛8 hodźin sup. Fröhlich prědowanje (cyrkw. hudźba). Dop. ½12 h. zjednoćene kemšenje konfirmandow a dźěći: farar Siegemund. Zestupaju so dop. ¾11 hodź. při Lutherskej šuli a čalnu w 11 hodź. pod zwonjenjom přez Bohatu hasu do Pětrowskeje cyrkwje Wječor ½9 h. duchowna hudźba.

W Marijnej-Marćinej cyrkwi ma dop. 9 hodź. farar Berg prědowanje (cyrkw. hudźba). Wječor w 6 h. změje farar Berg spowědź a Bože wotkazanje.

Zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo.

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Srjedu pop. wot 5—7 hodź. młodostna syła, srjedu wječor ½9 hodź. jenož tutón tydźeń za wobaj wotrjadaj.

Poł mjeńšiny wobkhadnede přestawki

Pjchestawki a hacjenja w nadrólnym wobkhadźe nětsow mója nastać ! najwjchelakorischich pjchicźin. Tola twjetscha jedna je two śnjeshożenja. Sa-li pak pjchestawki sjewneho raju, potom płaćeja wone dopomnjećźu na wulke podawki abo dopomnjećźu na nětkajsko wulmanneho cźonjcka.

Podawk zble druheho raju jawinowa njedawno pjchestawku na jenom ! najźiwjchich tjchišnischćowu města Stockholma, kotraž trajeshe pod njeńchinu. Pjchicźina njeshe pak nětkajsi ! pomnjenja hódny dźeń w stawišnach Schwedskeje, tež njeshe to nětkajse wopomnjeće semrětneho abo njeshoża.

Jedna ho najprjedy wo kłobuk, mólicki žonjazh kłobućk, kotryž be wětšik ! kłowu wobsheźerki storhnyk a kotryž nětko zyle šam městno pjchebórža. Nětkotre kroćele pjched pjchikhadźazem cźekitem amtom, njedałoh porjad rjadowazeho policijny, šłubi won šwoju radoscź nad šamostatnosću, a wostanje lećo.

Mjes tym steji młoda wobsheźerka kłobućka bjes raby na kromje khódnika a jhladuje je sadwělowanjom ja cźekazym nahłownem pjchekreczom. W jenej ruzy dźerże wona šwoju tolchu a w druhej zyły rjetomas pałcźikow.

Cźekiny auto je kłobućk nimale dolećahnył. tu japsinje won nadobo a šady njeho zyły dołhi rjad wosow. Wobkhadny policista — młody, šorunjeny a wobkładowny — je šwoju prawiju jsheźnył. Nětko kroći won ke kłobućkej. Měrnje a wjesće jsheźnywshi donješe jón ke šaćerwonjenej młodej knjeni. S elegantnem pohibom ruki staji jej jón na jeje šwětle kudźerje. Ale dokelž tajka skutkownosć ! jeho wshźdźenemu dźěłu njeshłuchna, njese won wo dobrem wukonju tuteho pada bjele wshcheho pjchesjwědčenj. Krótke, pruhowaze pohladnjenje na knjent a kłobuk, potom ! cźehnje won tutón krótko šo rosšudźiwshi khjetje na jenej stronje trochcźu dele, donjž njeshćbi tak, kaž . . . nóhaj, kaž młody Stockholmik wobkhadny policista wěri, jo jón młode, derje sdrasćene knjenje tuto léto nochca. —

Sašo hiwnje bela ruka policijsty. Wjednik cźekitehu auta cźini łapoczaik, a dale wije šo dołhi rjad wosow. Poł mjeńšiny wobkhadneje pjchestawki je nimo. jw.

14 swójbow wadźi so wo swojeho syna

Franzowske dobrocźelske ministerstwo je do prozeja łapieczene, kiž ma ledma šwojeho runjeca. Jena wudowa W. žada šej, jo tamny wojak, kiž je w bludnizy we Rodat, šo jako jeje žyn pjchipósnaje.

W februaru 1919 dojdźe do Lyona cźah franzowskich wojakow ! němskeho sajeca. Mjes nimi běshe wojak, kiž bě ! swój pomjatk dospołnje shubił. Ani jeneho dopołasa njenamałachu. Njewědźachu, kajkemu regimentej wojak pjchisłuschał a pod kajkimi wobstejnoscźemi bě do němskeho sajeca pjchischoł. Dokelž wshitke pospyty bjes wuspěcha wostachu, bu njesnaty

wojak pod mjenom „wojak 13“ do asyla w Clarmont-Ferrant pschiwsiaty. W ßamßnym czaßu pßtachu na wschitke mößchczanße a wjeßne gmeiny Franzowßkeje jeho fotografiju, ßo bychu tak pschiwußni jeho ßpońali. Jako prenja ßamotwi ßo zona Wecette, kiž wojaka czo. 13 jako ßwojeho 1915 na ßroncze ßhubjeneho zyna ßpóna. Dokelž ßo podložki zony ße zaneße ßrony jako wopaczne njewupokasachu, bęchu franzowßke wyßchnoßcze k woli a dopjelnichu pröstwu maczerje, khoreho we wußtawje w Rodet ßamößczicz, hßeż wona bydlschce. Mjes tym hacz ßo macz prözowaßche, hißchcze brachowaze papjery wobstarac, ßo bychu ßo jeje prawa na wojaka oficjelnje pschipóßnale, zadachu ßej dalße 14 zwójbow wojaka ßa zwojeho zyna. Sßwójba Dulont w Pariju, Rondot w Kanada, Mangene w Nantes a 11 druhich ßpóßtachu w nim zwojeho pschiwußneho. Wudowje W. j wokrißeja Gironde, kiž bé zej wößta, ße je mlody muz jeje zyn, njeßbywaße nicßo druhe, hacz pschecziwo dobrocßelßemu ministerßtwu, kotremuz błudniza w Rodat podßejt, formalnej ißorżbu ßapodacz.

Wudowa ma hromadu papjerow z ruzy, pßches kotrez móże bjes dwela dopokasacz, ße je wojak czo. 13 jeje zyn a to pßches ßolografije, dalße dokumenty, zwédkow atd. Njedźiwajo toho ßtejt ministerßtwo pßched cżeßtnym nadawkom. Spodźiwnje, ßo tamne druhe zwójby zwoje prawo na wojaka czo. 13 njeßpuschcza a dżedża zez je na zudnißtim möcze wußkorżicz.

Żiwy přećiwo swojej woli

Stawa drje ßo, ßo pschiwóże jónu nétaiti thudy rapak k hrobej. Wjele jich njeje a Iwan Savitsch k nim njeßłuschcha. Wożedla! Je molér a wobydli pßchczo hißchcze ßiwoje prjedawßke male bydlenje. Bydlenje je to dożyla jenoż po mjenje. Haj, thdy by wón hißchcze ßam w tutej dżéri był, ale ßchtó njeje to tam wßcho hißchcze ßohu ßahußdlił: ßprénja wowka Anißja, ßdruha wowka Fekla, ßtarka Paschka Ogureżikez . . . Phi bjak! Nochan je wßchi mjenowarz, kożda ßodżi w jenom kużle, a ßa Iwana Savitscha njeje dożyla żancho mößtna wjazy. Wobrocżi-li ßo wowka Anißja jónu, ßamdra jeje dołha ßuknja zyły wobrynß ßapoczatkich wobrazow, tak wußko je.

W k temu ma Iwan Savitsch też hißchcze żonu, ßwoju ßtarku Matronju. Njeczłowjek wam preju, każ njenamakacze jeho w zyłej Rußkej wjazy. Schto njepschißłuże jei wicßiłko do mußle, ße by Iwana Savitscha cżßilowała. Ani wumrécz njecha jemu daż tuto żonitczo! Nochan ßamjeżeżes, ße hißchcze pjatnacze lét dołho jeno wukroda a jena dulcha. Wßcho, praloj ßaj ßo hbyß a hbyß, druhdy hacz na kreż. Ale nétko je wbohi Iwan Savitsch też hißchcze ßhorił. Niż ßnadź jara cżeßko, ale tola tak, ßo lehnu ßo jónu rano k mrécżu, proßywßchi k temu wo nétchto mécz w bydlenju. To bößze wutoru, ßtrjedu mjeßcze wón hißchcze dycha ßa jenicho jerija. Tu cżerpasche Matronja pohlad.

„Cżehodla ßy ßo lehnył?“ ßo wopraicha. „Tajißch ßo! Je tola mößno, ße njecha ßo cżt dößcżacz. Schto möżu wödżecz?“ Takle jeho wona trjudnje. Wón mjelcżi. „Njech hiba wona ßwój jahyk bóle,“ ßebi wón myßli, „mi bywa nétkole wßcho jenz. Cżuju, ße dyrbju tola bórßy ßwudychacz.“ W nozy wala ßo wón we ßożu a pocżi ßo a récżi błudne wécżi. Wo dnjo leży wón zyle ßchłabjany a fantaßuje. Jónu rano pschißtupi Matronja Vaßiljewna roßßudżena k njemu k ßożu wopraschawßchi ßo: „Mréżeßch?“

„Haj,“ Savitsch rjekuje, „mréżu, Motja. Mojej nohy ßtej hižo zyle łopkei. Njeczuju jei hižo wjaz.“

„A ja tebi njewérżu!“ Motja rjekuje. „Sawołam hnydom lékarja, njech wón to ßwéżeżi. Potom ßo roßßudżi, hacz wumréżeßch, abo nić!“

A hnydom łaiwała wona ja wotrjeßnem lékarjom. Tużón Iwana pschepytujo rjekuje potom: „Haj, je ßé. Wudycha drje hnydom po mößim wotthdże.“

Matronja pschißtupi hnydom k Iwanej Savitschej: „Potajtim,“ rjekuje wona, „ty wumréżeßch, je wschej khutnoßcżu? A ja cżt praju — ty njewumréżeßch! Ty dyrdaka, lehnjeßch ßo mußłiwißch ßebi, ßo möżeßch ßebi nétkole wßcho dowoliżeż. Smorże! Njedam tebi wumréżeż. Wobhładnjeże ßebi tehole bohateho pżnycżeho ßyna . . . je żebi do hłowy ßtajił, ßo ßmé wumréżeż. Hdże dha dżeßch pjenjeß ja poßrjeb nabracz, njewußchnika ty! Dżeńßnißchi dżeń je ßamo cżéłowa żona droha!“

Nétkole ßtupi dobrocziwa wowka Anißja mjes wobeju: „Ja cże łmuju, Iwano Savitscho! Darmo . . . njedżiwuj na tom. Bywa ßpomożna wéż, cżéko łmucż.“

Tu da ßo Matronja Vaßiljewna wéło do Anißije. „Tak“, wona rjekuje, „ty jeho łmujeßch? Ale kaßchcż? Acżékowy wóß? A popa? Schtó ßapłacéi to? Njech pschißtuże ßebi dżaß po waż wschéch! Ja njedam jemu wumréżeż! Njech ßebi najprjedy pjenjeß ja to ßabłuż. Wobßtaraj ßebi pjenjeß, Iwano Savitscho, ßa kaßchcż, ßa popa, a ja cżékowy wóß a mojedła wumréżej diwajßy . . . Mjeßhubju żanehо ßłowa dale!“

Nad telko njewuprohnoßcżéi ßłókmy ßamo Iwan Savitsch. „Kak pak temu, Motja? SSsmjerzż njewotwißnje tola wote mnje. Wumréżu dże też bjes pjenjeß, ßłyßchiß Motja. Cżehodla —“

„Tohodla“, Matronja rjekuje, njepschipuschczu to a njedowoli tebi to! So wobßtarach mi hacz do wjeczora pjenjeß! Kónz!“

„Derje“, Iwan Savitsch cżißche ßdychnje, „hižo du . . . chu proßyczż wo jalmożnu.“

Hacz do wjeczora leży Iwan Savitsch każ ßa mortwcho, ßamo dych jemu z khwilemi wuwoßtawa. Wjeczor poßtanje wón je ßwojeje ßpańßeje ławki, ßdraßcżi ßo, ßtona a dże na haju. SStudnje je na njeho pohladacz: nóß ßchpizżity, ruzy ßkwaczenej, nohy bótkatej ßo lédy ßemje. Domownik jeho jekatawßchi rjekuje: „Iwano Savitscho, pßcheju cżi ßbożo k połépßchenju!“

Iwan Savitsch na njeho ßrudnje pohladnje: „Ignato, ßłyßch, Ignato . . . Daj mi pjenjeß . . . Wrócżicż je njemóżu, to je wérno. Wumru jutże . . . A Motja żada żebi pjenjeły. Sa cżéłowu żonu. Ignato... Schto wuczini żno to Tebi . . .“

„Dżi mi ! pucża,“ Ignat naßtróżany wróceo ßjéże, „je hrößbnje, na Tebje pohladacż!“

Iwan Savitsch dże na haju, hacz k wulkemu nameßtnu a pożyduje ßo do kuta pschi wulkich wrotach. Chze wótrje rejcżé, ale jnnki pschiidu jenoż zyle cżißche ż erka:

„Méßchczenje, uréju.“ Néchtó położi jemu pjenjes na kolenje. A potom hißchcze a hißchcze nécżtó.

W nozy wróceżi ßo Iwan Savitsch domoj, i potom ßo kupawßchi. Lehnje ßo ßnydom na ßpańßku ławku a dżerży pjenjeły w rukomaj. Matronja dże je pschelicżicż, wón je jej njeda. „Njedótkaj ßo jich ! twojimaj majanymaj rukomaj. Je jich hißchcze pißche mało.“

Nasajtra ßbrażeży ßo Iwan Savitsch ßamo, ßtona a poda ßo ż tażanymaj rukomaj na łażu. W nozy wróceżi ßo ßażo ż pjenjesami. Ze pßchelicżiwßchi lehnje ßo ßpacż.

Na cżeżu ßchtwórty dżeń dże wón ßażo a potom ßażo . . .

Iwan Savitsch njeje wumrél. Hißchcze dżeßka je żiwy, je ßtrowy a ßewjeßeleny. Myßli ßebi bjes hnéwa na ßwoju Matronju, kotraż ßo jemu tak ßpomożnje poczicż dałche, ßydaßche wßchędnje wjecżor pschi wulkim nameßtnje w kuczu pschi wulkich wrotach proßywßchi mécżeżnow i mjehkim hłoßom wo ßmilny dar. To bywa wunoßchnißche hacż moleétwo. fc.

Hdże je mjeza?

Njeßkónczne ßumy nalożuja ßo ßa propagandu pschecżiwo kurjenju zigarow a zigaretow, pschecżiwo nuzowanju kofeja a alkohola, a tola ßa ßo wéż bycż zyle jednora. W jenym domje dyßitaj w ßamßnym poßthódże muzej, kotrajż możeßchtaj njedawno ßwoje pjeczatowódpiéżate narodniny ßłowjeßcżi. Wobaj ßtaj cżitaj a ßtrowaj, każ może cżłowjek w tutej ßtarobje jenoż bycż, — jedyn i njedyn njeje ßa zyle żiwjenje kurit a też żaneho alkohola pit, njes tym je druhi hižo ż mlodych lét ßem ßwojt tażbu ako zigaru kuri a żebi wßchędnje ßwoju ichkleżu piwa popicżeże, haj rjekuje, ßo njeby hißchcze dżenża ani bjes zigary ani bjes piwa mohł żiwy bycż.

Tutón pad dopomina na tamny druhi, jako jena komißija wobßamknu, na dwanaj ßłótnikomaj wupraßowacż, kak na njeju żyłny łoßej ßtutkuje. Wobaj do teho ßwolißchtaj a dóstawaßchtaj dżeń wote duża łaun ßuchneho koßeja pschedßtajenu, kotruż ßnadźejßchtaj hacż do cżißta wupicż. Jedyn dożpé ßtarobu tßiaßorondßchacż lét, druhi ßamo dwajadżewjeczdßchacż!. — Schto ma ßo k tomu hißchcze pschißpomnicż? jfż.

Mjez přihladowaŕstwom

W tychle dujach wiuowaße ßtatuy récżnik, każ ßo to takle w żiwjenju ßtawa, kujeża Piwarka dla jebanißtwo. Piwark dowérjeiche ßo ßwojemu cżißtemu ßmédomju a ßtupi pßched pschißażnikow. Wón wobkrucżeiche, ße njeje ßebi żaneho jebanißtwa wédomy a ße je dośpołnje njewinowaty.

Ale pschißażni maju waßchnje, na wschém bwélowacż. Woni do Piwarkowego cżißcho ßwédomja nochżedża wéricż. Dokelž njeßdaße ßo, ße budu woni ßwólniwi hinak myßlicż, postawy ßakitowar wobßkórżeneho a rjekuy ßtónczńje ße njeßekim hłoßom:

„Moji kujeża pschißażni! SSsmém wam na pschikładze pokazacż, kak lohko może ße cżłowjek mylicż! Widżicże, dżeńża rano po puczu na ßndnißko myßlach żebi, ße mam ßwój cżaßnik pschi ßebi. Bżch wopschißażhał, ße żym żebi jón ż nózneho blidka wßawßchi ruku méru do łażowego łaczża tykhył. Ninam pak jón pschi ßebi. Runje telefonowaßche mi moja żona, ße żym cżaßnik na nóznym blidku leżo woßtajił . . .“

Pßchi tutych ßłowach wopschißchi wjeßeleny mlodżany ruku ßa pschihladowarßtwo. Dóidże do wotheże. Daßche żebi adreßowu knihu daż. Pytaße je w njej żym khwilu ßa wößym njenom a woteńdże potom jara ßhétije.

Dżeßacz mjenißchinow poßdżißcho ßaßwoni wón ßmużicże pschi durjach, hdżej wonu ßakitowar bydlejche a żadaße żebi ż hnadnej knżeni poréżeż.

„Ach, wodajcże“, wón rjekuy, „dyrbju wam rjany poßtrow wot waßcheho mandżelßkeho pschinjeżeż. Wy tola runje ż nim telefonowaßchcże. Jedna ße wo cżaßnik. Dyrbju jemu jón hnydom pschinjeßcż.“

Ssebi jón wßawßchi njeje ße dał żenje wjazy widżeż.

Mongolska

Kraj, wo kotryż ße próżnujetej Ruska a Japanßka.

Podawki poßlednich mécżazow, kiž ße wotmécżu w Mandżurißej pschi ßadobyczu japanßkeho wójßka, namalacha mózny wobthótk też w kraju, kiž ż Mandżurißej mjesuje, mjenujcż w Mongolißej. S dalekeho ranja pschikhadżeja powéßcże, ße też w Mongolißej ße pschikładże Mandżurißeje naßtawa hibanje, próżowanje wo ßamoßtatnoßcż.

Kajża je etnografißy a politißy tuta Mongolißa? Mongolßka ße wot hór Chingana na ranju hacż k horje Tarbogatej na wjeczorje. Pęßi pußczinu Gobi bżela tutón kraj na dwaj dżélej, kiž ßu nimale wotpowédnjetaj geografißkimaj dżélomaj. Ze ßo pokaßowache hižo ża cżaß prénich lét knjeżenja Mandżurißeje dynaßtije na łonzu 17. letßtotka. Mongolßke ßepy, kiž ßo wupscheßtrowaju po wulkej khinßej murji, lóże a prjedy podlejachu dobyczerßkej politißy mandżurßkich knjeżerßkow. Sdalene kraje połnóżeje Mongolßeje ja ßudżimi a horżymi pęßkami pußczinu Gobi tak njeßpożrédnje njepodlejachu khinßemu wliwej. Hacżrunjcż tehdy hižo zyła Mongolßka ßlużheßche ke Khinje, to połnózne jeje kraja ßo ßkerże Rußkej bližßejche, kiž tam też zwój wliw jara ßkrucżeße. Hdyż w Khinje wubuchny pschewrót, ż cżimż bu trón mandżurßkich kéżorow ßpowalenj, połnózni khinßej wjerchożo khinßkich ßaßtojnikow wucżerichu a wowołachu ßamoßtatnu ßwonkownu Mongolßku (1. wulkeho rózka l. 1912). „Żiwy Budda“ bu proklamowany ja knjeżerßka njewotwißnjeho kraja. W ßamßnym rézże też ßwonkowna Mongolßka ßo ßrécza ż Rußkej a w tutym rréczenju Rußka pschipójna awtonomiju połnózneho mongolßkeho kraja, kiž wobßahuje dwé tßerżinje zyleje Mongolßkeje. Tuto rréczenje ßo ja bjes pschihotowanja Khiny a khinßke knjeżerßtwo też pschecżiwo tomu proteßtowacże.

SSswétowa wójna wotwobroczi łoßnoßcż Rußkeje wot Mongolßeje a tuta ßażo zyła pschenéße pod wliw Khiny, haczrunjcż ßwonkowna Mongolßka hißchcze wobthowa ßawoju awtonomiju pod knjeżißkim „żiweho Budży“. W l. 1919 ßaßtupnizy Mongolßke ßu ż tym pschesjeni, ße zyła Mongolßka ßo ßażo wroczi ke Khinje a Khinjenzo ßnowa pólachu ßwojich ßaßtojnikow a wojakow do Urgi, ßtoliży Mongolßeje. Ale tute poméry dołho njetrajachu. Mongolejo wołachu na pomoz barona Ungera-Sternberga, ofißera wójßka atamana SSjemjonowa a hromadże ż Rußami khinßu wobżadnu nadbéhowachu. Khinjenzo pak ßajachu „żiweho Budżu“ a jeho w jeho ßamßnym hrodże ßdérżachu jajatcho. We wulkim rózku l. 1921 poradi ßo „żiwemu Budżże“, cżekwcż i ßtupicż ßo na cżoło mongolßkich ßéżarjow. Khinjenzo buchu ż kraja wuhnacżi, ale na jich méßtno pschißładża cżerwjene ruße wójßko. Baron Unger zoßa na mandżurße mjeßo, dże ßo ßmozowacż Cżitu, ßtoliżu republiki Dalekeho Ranja. Ale cżerwjeni jeho ßajachu a ßaßtrélichu.

W l. 1924 wumré „Żiwy Budda“ a ßwonkowna Mongolßka wutwori pod wliwom Rußkeje revolucżißke knjeżerßtwo „Mongolßkeho naroda“. SStoliża Urga dóßta nowe mjeno „Ulan Bator Hoto“, to réka „Méßto cżerwjenych rjekow“. Ninno tuteje połnózneje republiki twori ßo hißchcze Mongolßka-Burjatßka republika, kiž ßo zjenoczi ż Rußßej, dale republika Burga mjes Mongolßkej, Mandżurißej a rußkej Sibirßkej je ßtoliżu Chajlarom. SSmutkowna Mongolßka pschecżo hißchcze dale łußchcże ke Khinje, hu podżélena na tßi provinzy, kiž rékaju „Tßi provinzy dołheho wjecżora“ pornjo Mandżurßkej, kiž twori „Tßi provinzy dołheho ranja.“

Japanßka ßo tu khwiłu wo to próżuje, wottorhnjecż ßmutkownu Mongolßku wot Khiny a ju podcżißnjecż ßwojim wliwam. Tehodła Japanojo ße wßchémi mozami podpjeraju mongolßkich ßéżarjow a ßeperatißtow, kiž pschecżiwo Khinje wojuja. Kak budże ßo k tomu ßtajicż Rußka, kiž ma zyłu połnózu (ßwonkownu) Mongolßku pod ßwojim wliwom, wjele hißchcze (nale. Na kóżdy pad ychetrżen mózných ßwadow na Dalekim Ranju ßo dale bóle ßchéri.

Směški

„Macżerka, dyrbju żebi woprawdże mjeßwoczo wumyczż?“

„To ßo żamo rozumi, Jurko, hdyż ßy tola tak jara maßany!“

„Macżerka, njeßmém ja to tak cżiniecż każ ty, jenoż troßchku „muki“ horje naßypaci?“

Na jene Parißke dwórniśco su z Ameriki dojéle sudźikl ze złotom. Wßędnje wuwożuje ßo nétkle ze Ameriki złoto do Pariza. Jedna ßo wo hódnoßć wjele milijonow. Złoto khowa ßo w francowßkej ßtatnej pokładni. Amerika je poßlednje tydżenje za tßi milijardy złota wuwjezła.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižu. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć. Smolerjec knihičišćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobliceja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěščaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čełneho zmjerdźenja z 1000 hr. — hdyž zemrje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bjezdźelny. Kóžde zmjerdźenje dyrbi abonent hnydom listej zawěsćacej banku wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjerdźenja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 250 — Budyšin — Póndźelu, 26. oktobra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Italski zwonkowny minister Grandi w Barlinje

Italiski zwonkowny minister Grandi je njedźelu dopołdnja ½10 hodźin se swojej mandźelskej a swojim pichwedom na Anhaltiše dwórnišćo pśišół. Italiski pósłanc Orsini Baroni, nimski kanzler Brüning, statni sekretarjo dr. Pünder, j Bülow a dr. Weismann a nimski pósłanc w Romje se Schubrt jeho powitachu.

W dwórnišćowej pśihlowarni je Grandi z radosćami nimskemu ludej śledowacy pótrow pósłał:

„We wokomiku swojeho pśichoda bych chcył ke knjeze nimskemu kanzlerej a nimskemu knjeźerstwu sa pśicełejsne pśeprosćenje podjakowaś a swoje žywe spokojenje sa powitanje wuprajiś. W mjenje swojeho italskeho knjeźerstwa nimskemu ludej najwutrobnišćej pótrow italskeho ludu je wuraźom spśewucje sympatbije a najwutrobnišćich pśeśelow sa jeho pomjenjenje pśichiljenje."

Wšędne nadpady w Barlinje

Skoro žadyn dźeń je w Barlinje wjacy njeminje, na kótrymž ko njechwilu nadpady a narunanje w pśechadowacych zyrkwjach stale. Pjatk wjeczor su znowa tśi tajke klamy nadpadnyli. Mjes nimi so jedyn z nich pśiklad nadpadnjerjow njeswobrónjeni a jenož zrudnu kradnyli, ko nekte najprjedy na pokładnju wala. Do Reichsfelez burowarch klamow na rožku Florinze promenady a Heynjeje dróhi so jadnoje pachołjo nawalichu. Dwoje kśichtaj z pśiliku wokomikowaj. Na pśechadowarki a pśichadnych kupzow hnydom zawołachu: „Ruzy horje!" Mjes nimi so jedyn z pśiliku w ruzy durje hnadźowaše, ko druhi tśi do klamowe debnicy, wołajo: „Brüning wjeźo zaplaćeja!" „Hódź!" „Hódź!" Nadpadnikaj ko hnydom na pokładnju walichu, bankowki z njeje škrabachu a z nimi cekhuchu. Pózdźe su z jenajmnjej kolami cekhali. Po wobśkźdźenju swędkow je na dróhi hišće pjeć abo šesć druhich pachołow stale, kótrjž su kedźbowali, hač ko policajstwo ako druha pomoc njeźe sa nadpadnjenje klamy pśichibliźiła.

Dwóch nadpad je ko w tym samym casu w Moabitskej alleje tobornina na jene burowe klamy stał. Tśeśi nadpad je ko w Schönhauserskej alleji stanył.

Nowa spiećeńca na jenej němskej łódźi w Leningradskim pśistawje

Na Flensburgskej parnej łódźi „Oninta" je, kenž je ko z Leningrada do Königsberga pśichilała wrośiła, nowa spiećeńca muzyka wudyła. Na łódźnej łubi ko žadyn jenički matrosa njepokaza, offizjerojo dyrbjachu wšykne dźela sami cyniś. Naschtykarjow spiećeńcy na łódźi su w pśichilawje faleli a do Sunisźowego jatwa wotwjedli. Jich njebudźe špeśiwny sud w Koltenawje, ale wulki sawniski sud w Königsberga sudźiś.

Pśeco spomnjonym sudom w Koltenowje, kenž bjes pśechetorhnjenja matrosow a teplerjow nimskich łódźow Leningradskeho pichilawa wotsudźuje, ko pśiwoze bóle pólitiska posadnosć wonkonje. Nekte je jadnje dopokazane, so su ko wotpóslanych spiećenych matrosow i łódźe k łódźi wosyli. Dale je ko w nowišchim casu jwesćiło, so su ko ruske wyschnjośe sapowedźile, rockowarjowa nimskich łódźow pśicećiwo spiećowarjam podpjerać, hacnjunjej je to w łódźnistwowym trećenju dojednane.

Jara rozjasnjuje je powedenje łodźnych offizjerow, kotrejž je jwonka sudnisśe fale stajiśe. Jedyn wyschich wjednik ruskeje milicy je w internacionalnym klubu namorjakow w Leningradze pjeca. Do pjeca pśajił, so bu Brüningowe knjeźerstwo powrócił, a so ko pśaniżowy sabinet jeśnjo. Nimcy kapitanojo mjenja, so dyrbjachu straikowazy matrosojo jako wuderne wobźěleniu strajk na wšykne nimske łódźe donjeseś.

Hač dotal su teplerjowe a matrosowe ze zydom Hamburgskich a Bremenskich łódźow dla pśicejenjenja § 101 namorjaskeho porjada „dla łobcejo śpiećeńcy" k jasnym po jenym hač k tśom mjaźasam jadnaźili. Spećelny sud w Koltenawje je też njedźelu sudźił. Wocakuje ko, so ko hač do wutory straikowarjo z 42 łódźow wotpušća.

Po wobśkźdźenju jenoho kapitana su ko pśichi spiećenych matrosow jenoż na pjerwej łódźi „Pillau" nadpaśnośe stale. Jedyn bobuslaw jenoho kommunistiskeho „jednoho komanda" je pśi njejo offizjera tuteje łódźe smortkł a wurubił. Matrosam, kótrjž ko nadpadnych pśichi straiku wobdźělnici, su hrožbli, so jich i łódźe do morja cśišnu.

„Jednje komando" su w Leningradskim pśistawje je rusźimi połizajskimi cłonkami jenotliwe nimske łódźe wopytale a k straiku napominale.

Kommunistiski skład rozbuchadłow namakali

Wobydlenje jenoho Barlinskeho kommunistiskeho wjednika pśechpytaju, su wulki skład rozbuchadłow namakali. Pódla cyłich rozbuchadłow su też pśichiprawy k dźełanju bombow a wukazanje sa to namakali. Też dom kommunistiskeje strony, tak mjenowany Khorle-Liebknechtowy dom, su pśechpytali.

Laval z Hooverom dojednał

Laval z Hooverom a Stimsonom jednał

We jednanju mjes pśezidentom **Hooverom** a ministerskim pśezidentom **Lavalom** je amerikanske knjeźerstwo źdźeśiło wośrjedk, w kótrejž ko pśaji:

„Pśezident Sjednoćenych statow, kaž pśezident Laval, pśichetaj žrěbi wośrjedk, so ko jeju rozrěčenja w nim chwilu jenož j politiku fabrikow, kótruž dyrbja Sjednoćene staty a Francozska hajiś, so by ko gwet rucne j hospodarśeje knjeź hrodał. Janeje pśichěcimy njeje ko pokazało, wo žadnajach, mimonjenjach, wótrunanju jwedowe abo druhich nalěcujućich jednanjach. Na jbože njeje mjes Francozskej a Sjednoćenymi statami jadnych jwadow, kótrejž bychu ko dyrbjałe wótrunaś. Tele rozrěčenja maju jenički samy, chramadny rjedkaž to chramadny skutk z pśichowanja jwětowego kapitalistiskeho pokoła namakaju."

Sobotu stej Laval a Hoover znowa jednałoj, tola jenoż krótki cas. Potom je francozskich ministerskich pśezident, kótrjž je wóz w pśezidentowym domje pśichelił, z wobydlenja amerikanskeho pósłanca Edai wótcył, z kótrychž ko jejom wón je, kaž dołho w Ameriji pśebywno. Po rozrěčenjach z Lavalom je pśezident Hoover statnego sekretara Stimsona do dowérnje konferency pśijeł. We jednanjach mjes Hooverom a Lavalom je ko wośo najkonkretnjejše njejeźało, cyrkje tak ko njeje wośo wo konferency mjes pśezidentom a statnym sekretarom Stimsonom do pśiwoźeje dało. Tymle rozrěčenjam **politikarje** wulku **wažnosć** pśikazuju.

Wupad senatora Boraha

Senator **Borah**, pśechadnje wukazanego wobjerka w amerikanskim senaće, je ko w rozrěčenjach z jenym amerikanskim nowinarjom **za dołpołne wumaśenje wójnskeho dołha a reparazijow** wuprajił. Borah nowu wójnu **wěšćejśe**, jeli je ko Europa njeby wo mérnej **rewizji Versailleskeho a St. Germainskeho** mérja dojednała. Borah **wołejśe wo pólitiku teritorije** praji, so je j pśichilnu rozkorow.

We nastupanju francozskich pśirodnjonjow Borah **bjezstrachowy pakt** j **Francozskej** a kóžde amerikanske zakrocenje do europiskich powdrow pśichi wjelich wobśežnjośejach wotpokaso. Skónčnje Borah žadaśe, so bychu Sjednoćene staty **konmunistiśku Rusku jako zakonsti stat pśichipoznałe.**

Borah je dale w rozrěčenju je wótrunjerjowi jenych francozskich nowin rjekł, so Europe je źiśe njeje dwórniwa, Versailleske trjebanje pśichemnicej. Mało je sta, so by ko mobło wotbrenjenje dospjeł, kaž bychu j Versailleskim mérom nastałe pomjery dale wobstałe.

Borahowe rěcze su we Washingtonje wulke spodźiwanje zbudźiłe a w francozskich pśechapiśe, dokelž je Borah hacź dotal rewizije wójnskeho dołha slojnje wotpokazował.

Lavalowe rozrěčenje z Borahom

Kaž je z wobmnjenjow senatora Boraha źiśeśi, stej ko wón a senator Reed j Lavalom hodźinu dołho we **połitikim korridoru a wotbrenjenju** rozrěčałoj. Njeje pak ko dorěčeli, dokelž je Laval rekł, so politika jeho knjeźerstwa dobajaju bjezstrach je nic w Europe jako pśicećiwnemu njenje ja jednanje we tymle pśajchenjomaj jaba. Borah a Reed stej pjerja snapadnjerjowi, so ko njemócnjej z tym naśkadowacej, dokelž amerikanska tradizionelna politika je kajśe, je to rozumjeł, so ko mjeńšy europiskich krajow njepśichmjenja o so je mér w Europe sakhowa.

Francowzojo su so rozhněwali

Wóśerjej dopisowarjo Pariźskich nowin njesamjelejo, so ko jim wožerakowe rěcze pśichadnyły amerikanskeho kwantowneho wubjerka, Henrica Boraha, pśiked nowinskimi jaśtupjerjemaj jara njepśiwabiwe, wobźeje lo ma ko po jeho ménjenju Versailleski mér pśichemnicej a ko pśajśenje Gdańskeho korridora wuprawjeć.

„Echo de Paris" ko pśajcha, kaž Borahowe rěcze njejeźa jatrakcijowy manewer bóle, kótruž je ko daje Hooverej a Stimsonej źěźeli, niż pak Lavalej. „Echo de Paris" ma tajke postupanje za zyle njewuchwalne.

Wóśerjej dopisowaŕ Havasej telegrafowańnje je źěźeł, so ministerski pśezident Laval njeje mógł nowinarjow pśichwalś, dokelž je rozrěčenje j pśezidentom Hooverom mél.

Mésto njeho je jeho **hohudźiśaćeŕ**, j Lavalom ko rozrěčowaśi, nowinarjam śledowny Lavalowu źěźelnu pólicu:

„Njejsmy do Washingtona pśichoźi, je by ko j kujeżom Borahom wo Versailleskim mérowym trjebanju wuraźowal. Sćěrjeje newinarjom, so chce jich jatkaz po rozrěčenju j Hooverom pśichwalś, a to njeje trjeba, ko dla kśowoho kujeża Boraha **rozhorić**, kótryž je žiwa swoje zyle wobsobinske ménjenje wuprajił."

Wunošk Washingtonskich wuradźenjow

S **Washingtona** ko 25. oktobra powe: Wot 1/11 hodźin Hoover, Laval, Stimson, Mellon, Mills a Claudel wo kśowych zhromadnje źěźelcki, nastupajo wunošk rozrěčenjow mjes Lavalom a Hooverom, wuradźiju. Dopisowaŕ Havasej telegrafowańna powe, so wo nastupanju **płaćenje reparazijow** źěźelcka na to pokazuje, so dyrbja ko płaćenja po minjenju nimskeho źiwobdobneho léta jako zapocejeś. Pśiked julijom 1932 **budźe** ko na podložki w mozy wojtawnjeho Youngowho płana mjes njepopśednije ko lajmowazymi mozami nowa wuprawa dyrbjeć dospjeś. Dowérjenje w źiwecje dyrbi ko wobmnjeś, **so dyrbi kredity wrośo bźeśe.**

Po dojednanju mjes Francozskej banku a Newyorskej Federal Reserve banku **francowski źiład stoła w Ameriji wotstanje.**

Amerikanska politika njeje hišćeze rozwiśe pśeśełała, kótaž by prezidentej Hooverej dowoliło, **Sjednoćene staty we wjelich mérje za nałeżnoźe w Europe zajimowaś.** W jara źiwobdobnym, wótrunanym a dokładnym rozrěčenju z Hooverom a Stimsonom je ko Laval jeźił wo tśi nejmjenjoźnjejsi mału pśichwedźeju. Wón je mudry był, to w nastupanju **bjezstrecha** njeje na atlantiskim jadnanju wobśał.

Mésto toho je ko próżował, a to je ko jemu też pevaśiło, so by **Francowska swoje prawo na reparazije we** wobłuku Youngowho płana **wodkazowała.**

Pjatk je ko we wóśomhodźinskim rozrěčenju najprjedy wo **pólskim korridoru jednało**, kótryž je jeźom je ślowjeńskich pśichilawow njepśełožnjośe Nimcy a wonkomunopolitiskeho njemóra. **Laval je hubdom wottśimał a rjekł, so tu we rewiji Versailleskeje trjebanja njemóże jednaś.** Na Lavalowe słowa, je Francozskej jenicki wo to śo, so by pśiked **nałopatani jatwjerjena bźła**, je Hoover wotmołwił, **so w padźe wójnym njemóże janeje pomoży žinieś.** S tymile słowami bu ko rozrěčenje wo tejle nałeżnoźi skónčiło a je ko potom **finansnym praśenjam** pśichwórowało. Wośebje je ko wo śrědkach a puśach rěcało, kótrejž su nimske, je ko by ko jadarowało, je by ikoro dale z Ameriji do Francozskeje wośiłało.

Dojednanje w Genfu njemóżne

Japanki nespśeczeny na zjěź ko jenoblóżnje wotpokasał.

Wuměnjenjo, j kótrymiž ke Japanska jwotnuje, swoje wójsko j Mandźurilsce wrośo wjesej, ko je wo Swjatej Lndow wotpokasał. W Radźe su wšyće jeme śeduśiwy j wumysłcenj japanskeho jastupnika pśicerjwo japanskim zadanjam złopowali.

S japanskeho knjeźerstwa je jśišcecej, so japanske knjeźerstwo želi tkutnje pśichmjenjśnje, kaž by je Swjatej Bndow wuńupiło, jeli je Rada njeby jadanju podpjerała, je maju ko japansko-chinjeske trjeźenja pśichilónjeś.

Mussolini reviziju měrowych zrěčenjow a runoprawosć ludow žada

Pśichi swjeźenju **cyjaha na Rom** je Mussolini wěcej mów, w kótrejž je ło wo zwonkownopolitiskich praśenjach wuprajił. Wón pśiwed dźiwjerjej ześami je fascistiskich Italskich w Londonje praśenje reparacijow a wójnskeho dołha se sakładnymi myslenjami do rozpominanja dała, kótrejž ńu dźensa na dujowym rjeźe. Praśachmy ło, hacź dyrbi ło woprawdźe 60 lět minuś, pśedy hacź budźa reparazije a wójnski dołh wołobyte? A móže ło tak, ło runoprawnosć mjes ludami knježi, dokuź je dźeń hacź do sukow wobrońjeny, mjes tym ło je druhi dźeń k bjesbrómitosći sozadźeny? Kak móže ło wo europiskim wobnowjenju rěcaś, jeli ło wěste postajenja měrowych rozsudźenjow njepśeměnjenja. Wo połodniskej Tirolskej je Mussolini njeźeławał.

Wjednikow zběžka na Kypru zajeli

S města Nikosie na kupje Kypru ło powěź: Pśed zwitanjom ńu łobotu wotdźělenja jendźelskeho wójska do města pśiśěgable a wjednikow sobu sajaśe a zjich do Laarnaki pósłale, kótarjž ńu ło na wójnske łódje dowesili. Mjes nimi je teź prawosławny biskop, kótrejž je sobu wzuwokał. Město je nětkuśe bźo powiśitkowuje smjerom. Sajeźi ło pjecza na śełesnu rupu wotwjesu, kótarjž budźa jich hudźeś.

Grichiste nowiny ńu z wulkim łahorjenjom sobu powitałe. Mjenja, ło ło po prawje samopostajenja jendźelske knjeźerstwo njeby śuchło žedanjam cypriskich wobydlerjow napśećiwoźěwaś. Pśichwalowanja kupy Cypra k Grichiskej je zjawnje pśeśiwo zuku wuśe nadeńdło, teź ńu towe

Italski zwonkowny minister Grandi je do Barlina pśišeł.

Wčeraśu sa njedźelu je italski zwonkowny minister Grandi do Barlina pśišeł, zo by němskemu knjeźerstwu wotpowěł wopyt němskeho kanclera dra. Brüninga a němskeho zwonkowneho ministra dra. Curtiusa w Romje. Na našim wobrazu widźimy, kak čŕjóda ludu w Barlinju Grandia pśi jeho pśikhadźe po łašistiskim powita a wón so ji na ze samsnym strowjenjom dźakuje.

wuśenjenje je na stronje cypriśko-grichiskeho sjednoćenja. Wjele offizjerskich a veteranskich sjednoćenjstwow a studentow ńu łožopśeśeca na kupu wotpósłali. Wšchudźe ło k ludowym zhromadźiznam napomina, na kótrychž ma ło wo sjednoćenju Cypra z Grichiskej wobsankuwaś, hačrunje ńu tele zhromadźizny połizajisy sakasane.

Grichiske knjeźerstwo je ło ło spodaju se sbźełkom na Cypru do njeluźbych wobsěžnoścow dowjedło. Grichiska je hłuboko jadołžena a finanzjelnje wot Franzowskeje a Jendźelskeje wotwisyna. Grichiski ministerski pśedsejdyda Venizelos je ło z wótrosću pśeśiwo sbźełkej wuprajił a je rjekł, ło mjes Jendźelskej a Grichiskej njeje cyprišeho praśenja. Londonske „News Chronicle“ na to pokasa, ło Jendźelska ło sśeźenju z lěta 1915 z Franzowskej kupu njeźmě bjes pśichwalowanja Franzowskeje nikomu wotstupiś, dalokuž ma kupa strategisku hódnosć.

Doručenje mjez Nankingom a Kantonom

Kaž ło se Shanghaia powź, ńu ło Kantonužy a Nanzkingajzy wotpósłanzy pjatk doručeli. Shromadne knjeźerstwo ło žiźo wutworja. Dotalny ministerstwowy president a general Cžangkaischek wróśo stupi a hłowne roskazowarstwo shromadnych chinešich wójskow pśisewoslwje. Nowe knjeźerstwo je źebi pjecza wotmysliło, pomoz pola Sjednoćenych statow połnóžneje Ameriki pytaś a pódła teho swjaśe z bolschewistiskej Rusku wobsankuwaś.

Pjatk njejsu Japanzy z Chinešanami w Mandžurskej wojowali, na wšěch frontach bu despolueje smjerom.

Kommunistiske njemery w Paraguay

Na presidenta paraguayskeje republiki w połodniskej Ameriki je pjatk nježdy 300 kommunistow z paraguayskeho hłowneho města Asiunciana nadpad sturźiło. S pśihotowanom revolucionarnych studentow kommunistow, kótarjž ńu wobsedli sjedyn wójski. A hdyž ło wróśo wótkaźu a kóńcnje do luda tśělesche, pśichi cźmuj ło źi wósoky morich. Niemóry ło kóńcnje na zuke město rozśěrichu, a na wschelakich městach ło wójowasche, pśichi cźmuj tohorunja ludźi morichu. Wjeczor wojazy a policistojo pobjitnjenje dostawschi po městowych drohach cźahachu. Paraguayske knjeźerstwo je wósjewiło, zo je je knjesom w měsce wostało.

Ze Serbow

W Budyšinje, 26. oktobra 1931.

— Wa njedźerje. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 744, hygrometer —8, thermometer w wozu -1-1. — Wětšiny na suche wjeźo. To je wěsće spokojaza powěsć. Sanjotnu hołobu nałe woczopu. Rano měrjachu jenoź 6 stopjenjow cźopłoty a popołdnju postupi cźopła nimale na 20 stop. Ale wjeczor so do nocźicza da a dešćik so ti-dołoch. Hnydom počza powětr studnjeć a je śichi nad hač do dźesaśsticheho. Hišo w nasich hołobuticach rozsuwaju na to pohladnuty, to nowa, z wjeczora pichtikaja a wschitka na hač do połnóžneho hołowneho morja krtha a je šmuhy dyrbi so wuwjedrjenja nadźijeć, ale to nam hołom šmuhski počzaś hrozy. Nětko pśichtikaja je stomy Njemskich łupow nowa nizina. Najtérje nasche stromy wšcheczenje a pichtinješe nam jazo mackate wjedro — Swjaze wuhoru khłada śłónčko 6,43 hodź. a khowa so 4,45 h. Měsačk khłada pop. 4,41 hodź. a khowa so dop. 7,46 hodźin.

Pobuchmy na kermuši

Na kermušchu chodźicej je jara rjana wěc za koho, kiž ło pśecerpja. Dźeń wšak je tajka kermuška za hospodyn. Ale wona to tak cźini, zo bu swoje wumórjenstwo pokazała w kuchni a we kałkajenych wěcach w pinzu. Tak je kermuška dźeń złoża za dawanje a hoźenja. So ło rady na kermuchu chodźi, to šmy wečera dopółnu. Wšędnje hodźej ło kermušch: hnjezdu, běgu auta a wozy żelezniju pśichpjelujene. Na stronu do Zjedlina so jich hamo tełko hołowjedźanych w żelezniju, to bu ło dźiwo. Pśichódne wjedro wjchał tež hódźeło, młodych a starich, wšędne won wobjesche. Kiž měsćne nětajku cźełku, wujka, pśicherjela abo pśicherjełku wonka na wjes. A schtóž jedźesche k nanej a marjerju domoj, bě najhłošowniśchi. Sako ło nas tak prawje pokaja, tak ludowej a hospodarskej we wjesnym ludźe namaka rjany wobłóžk mjes měsćanami! Serbska hospodarskosć wjchaź je khwalobnje znała!

*

— **Wupłaćenje rentow.** Pósłowy haupt nam hódźi: Wobsedźe rentu za november wupłaćuja ło pjatk 28. oktobra na pólcze 3 (Pśed schuleršćimi wrotami). Pjatk 30. oktobra wupłaćuja ło invalidne renty na pismik A hač L w Měsćańskej sahrodźe, na pismik M hač Z na Tśełcźni, wschitke druhe renty na pólcze 3 Pśed schuleršćimi wrotami.

— **Sesmjerjenych wobkhadnych njesbožow w Salicej** naličichu w jaschym lěcze 730 pomjo 735 w lěcze 1929 a 790 w lěcze 1928. S nich sta ło w Budyšinskim wokrjesnym hejtmanstwje lěta 1929 77 a lěta 1930 70. Nětko 70 wot sta wschitkich wobkhadnych njesbožow sta ło je šmuhodami.

— **Napadschitwa.** Kradnyk je nócźi 25. oktobra rano wokoło ½6 hodź. z pjachtowego tuczowego wora po puczu z Budyšinskeho Krónprynzowego města do Sejźicy puczowanski pśichitnyk, płyšchowy cźorny, na druhim boku z tigrowym mustrom. — Dale kradnychu z nutskowdyjcom we

Č. Bulwa:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

7] (Pokračowanje.)

„Apácides“, wón prajesche a położi jeho ruku dowěrliwje na ramjo młodeho cłowjeka. Měšnik ło stróži a by najradšcho cźetnył. „Mój hyno, schto je ło stako, so chceješ ło mje šadowaś?“ rjekny Egiptowcźan. „Cźehodla wjaš tak mało dowěry ke mni?“

„Dokelž sy mój njepśećelej był“, bě wotmolwa.

„Wuprajmoj ło wo tom“, prajesche Arbaces z cźichim hłosom. Pśichi tom sćahny młodeho měšnika na jemu bliško stejazu lawku.

„Ty wobtrucźujeśch, so hym z twojimi njepśećelemi był, wón sapoca, „ja wjchaź šnaju pśicźiźinu tuteje njezwalwneje wobtórźby. Ja hym cźe mjes měšnikow Jśis pśichwjedł. Ty cźujeśch ło śichiwdźeny z jich sjedanjemi a wobsichudźeńśiwami. Ty myślíśch, so hym teź za tebje sjebał.“

„Ty ły mi“, wotmolwi Apácides, „wo žiwjatem žiwjenju Kśišowych měšnikow powedał, kótaž wotkrjeknywschi ło wschech wuźiwanjow žiwjenja zyle wědomosći pośwjeśa. Měšto teho hym widźeł dyrbjał, kak cźłowjeśki šplah wobsichudźa a sawjedu. Ty hy mi najnadobnischa šaćuca młodosće, kruth wěru do cźłowjeskeje dostojnosće, žiwjatu łaćnosć za wyšichnymi pósnaćenemi rubił.“

Cźejše sdychowanje podużk měšnikowy hłóž; wón pokry swoje wobliczo z rukomaj, a žily na rokach ło jemu pśeche parchy.

„Schtóž hym cźi łubił, mój pśećeźelo, to chcu dźerźeć; to běchu jenoź spytowanja za twoju młodosć, twój dalschi běh žiwjenja budźe cźim jaśniśchi. Njemyślíš wjazy na niske njewólnikow bóžiwow. Ty ło dostojny, do najsmutkownischeje śmjertnje jatuwjeś. Wot nětka chcu twój měšcźnik, twój wjednik byś, a ty, kótryž nětkole moje pśećeźelstwo jatkiwaśch, budźeśch jo jónu zohnowaś.“

Młody cźłowjek posłuchny swoju hłowu a hladasche spodźiwajo na Egiptowcźana.

„Sćišch mje“, pokračowaschе Arbaces z khutnym a žiwjatocźnym hłosom. „S Egiptowiseje pochadźa wischa cźłowjeca mudrosć. Wšche nowiše narody maja ło za swoju wulkosć Egiptowiśej dźakowaś. Egiptowska dźakuje ło za swoju wulkosć swojim měšnikam. S pohibowanjow hwězdow a pśichoda cźłowjeskich wosudow wutworichu źebi wucźbu a sćinichu ju cźłowjekam pśichtupnu je znanjenjemi bohow a bohowkow. Schtóž bě we woprawdźitosći knjeźerstwo śwěta, to njenowachu nabožnistwo. Jśis je baska — njestróž ło! Jśis njeje niežo, ale pichtoda, kotrejž wobras wona je, bě a wostanje mać wschich wězow — potajna a njesapschijomna w swojim najmutskownischim bycu, khiba sa mało wustwolenych.“

Apácides mjelcźeschе. Saczišchcź hłowow Egiptowcźana pokaja ło na wurasu jeho wolicźa. Tón pak rěcźeschе dale:

„Hdyž wušłědźich w tebi bohatu skutkownosć, žiwu wěru, znamjenite dary, mějach cźe za pśichódneho k powołanju měšnika; tohodla podpjerach twoje tajne pśećeźa, pohonjowach tebje ke krocźeli, tiš hy cźinił. Tola ty mje žwarischi, so njejsym cźe na duchownu makohódnosć a dyrdomdejstwo twójich šobumšćichnikow kedźbneho sćinił. Budźech-li ło k tomu rozsudźił, mój Apácido, to bych był swój sameŕ sam skasył; twoja nadobna powaha by ło to mu spśećowała a Jśis by była swojim měšcźnikam zhubjena.“

Apácides wótšije sastona. Egiptowcźan pokračowaschе, njedźiwajo na tole pśeśetrhnjenje:

„Ja dowjedźech tebje tohodla bjese wscheho pśihotowanja do templa; ty dyrbjeschе sam wudawanja pósnaćej, z kotrymiž ło wulke cźrjódy jebaju. Tutomu pruhowanju dyrbjachu ło wschitcy měšcźnicy podwolić. Cźi, kótaž jewanja njedowidźachu, wotstachu pśichi nich, tym pak, kótaž ja wyšichnimi wězami ło prózowachu, jako ty, wotewri nabožina bójke potajnoschе. Ja hym wulzy świeźeleny, so hym w tebi powahu naśichoł, kótruž hym worzatował. Ty hy swoje śluby složił, ty njemóźeśch wróćo. Tuj do-pśedka — ja chcu byś z twojim wjednikom!“

„A schto chcześch mje wucźiś, ty spodźiwny a bróžony cźłowjecze? Nowe jebanje — nowe . . .“

„Ně, ja hym cźe do bjesdna njewěry storcźił; nětko chcu cźe k wyschinje wěry horje wjesć. Ty hy jedawe znamjenja widźał, nětko dyrbiśch woprawdźitosć znaś wukmyć. Niebywa sćina bjes bytošće, Apácido. Pśichódź tule nóz ke mni — sawdaj mi ruku na to!“

Rosporjeny a sawjercźany je hłowami Egiptowcźana da Apácides swoju ruku, a wucźeł a schuleŕ po rozsohnowaschtaj.

Arbaces dźeschе žiwój pucź k domej Jony. Hdyž do taśtinum sastupi, žłyschesche rjenje šwuczny śpiw. Spěwasche mjenujcy Glaukus, kiž pódła Jony šedźeśche. K prjenjmu rasej wubudźi ło njejapzy we wutrobnje Egiptowcźana žarliwosć. Cźicho stupajo pśichližowaschе ło wón porej. Lubowazaj ło sastrózśichtaj, wuhladawschi nałe lymne a hanjeršte wobliczo Arbaceda.

„Ty hy njewocźakowany hóśeź“, rjekny Glaukus, postanywschi z wunuczenym pożnjewkom.

„Tak dyrbja ło wschitcy hoźeo jewicź, kotiž wędża, so ńu witani“, znapśećiwi Egiptowcźan ło pożbudnywschi a Glauka pśeperożnywschi, so by jeho pśichtadej sćěkował.

„Ssym njeśoka“, prajesche Jona, „waju łóńcźnje hromadze widźeć, pśećetož wój staj za bježe postajenaj a dyrbitaj ł pśećeźelomaj być.“

(Pokračowanje sćěhuje.)

nozy k 23. oktobrej we Splóńku běleju 5 mišnjacow fiawcju kołosow bjes rohow. Po namakanych kmanowych hłódach su padnuchi kóšow hnydom na mišnje fakli. — We nozy k 24. oktobrej tradnych 7 nutsdobyćerow we Hnašećach cerwjenowanu kožanu jaku, rybornuju kožanu capku a kožuchowym podchićerom, na kotrej symjli jupu i kožuchowym podchićerom a 2 mužaj podjej thołowje. — Wo wjerowne zdźelenja prošu kriminalne wotdźelenje we Budyšinje, telefon 2802, abo žandarmstwje w Budyšinje a Hulu.

— **Jatke 50 nowarje z aluminijowe bronzy pósła a pomjeńšowana** dana hižeńce pśihlimujetej. To wšo nje pospěchitkowuje śnate. Runjeż su tute pjenjezy z wobchoda wate. Któžkuli pak bo śin hižo pśeco jasnje, kak wažne su 50-nowarjowe hłowy, ma pśiležnosć, wót 1. nowembra 1931. Schóź potajtim hižeńce tajke jatke 50-nowarje domach hłowa, móže je hač do kónca blizšego mjeńsza hižeńce wobwjacy.

— **Wo pokromje w Kamjenskim wokrjesu.** Pótrowana je wudnyła mjes jahorawym stolom wjejnjanoty Jurej w Njebjelećanach. — Pokromna je jasnje mjes jatnu a ratym kotom kubleja Luśicanskeho a zymnoserja Bedarja w Njebjelećanach, zymnoserja Jakuba Kunjeza a tśi bliznjom Sakśich, Jakuba Lesicha a Scherm'a ja w Sśerbskich Pazjicach, kubleja Delana we Wótśicach a kowarjeja Jana Krenzla w Sśernjanach.

S **Snašicy.** We nozy k hobjeze pobychu paduchi jaśe w nalchej wóju a so na jchtnjach mśinach do kwartjerjow komacha. Jatke hrjebj pjenjenka bźeńu pola nekotrych kubleznow śradnjli. Tón krótej wuni pobrośe pola wikowarja i jednomu kólaśi Hanicha a ratarjow Pawola Langi, Arnoschta Sarjcicha a Hermana Wenarja. Pola Wenarja bźeńu też tśjom pokleśeni ras posoli. Tónkrótej njeźadnemu wadnichi jenoż pjenjez, ale tśi drugim też druhe wóju. Pola Langi teźomnym pjenjezy, pola wikowarja i kólaśi Hanicha to a na jaku, cźapku a rukajcu a pola ratarja Wenarja śermuchym rukaj a bunagy kaśi. Schto pa pola Sarjcicha tradnjli, njeje hižeńce znate. Pódchadźi su i wokmani do kwartjerjowu jatkiji, ale też i tuni jaźo wuśćli a njejpójnaći cźeśi. Podchadźiwa su jo pjerca na rauje śtate.

S **Małeho Wjelkowa.** Sobotu wjeczor 3/6 hodźiu pichićeje muź j Wysokeje pola Laja i ruchnym wozom j města. Njedaloko mordarśkeho śata dosćeje jeho auto j wótra. Tutón mćejeche jara bliku žurźu a tak jaźo bu muźej wot śadu do wozu. Wobadaj muź njejnjewjedźi, bo kelž jo wóz i tchnjenej śtaći. Auto pał cźetaj. Na śodze pak pichićeje tśeśi paduchi, tśi bźeńe śtom wot śatoka njeśoźe śtrachaś. Tutón śeśeći cźuło auto a jo potom polizii wojźeli. Muź śrubjejše bźeli potom śtejnjeny wóz w kowarni daś nawjerśeśi a śade podaś we wulkim śeśeću Wjelkowa nowe.

S **Barta.** Wutoru wjeczor wotme śadatśe towarjstwo ja Bart a wokolinu pod nawjedowanjom t. wujśićelskeho wuczerja Lodnicy hymnastijnu pśedstajenišu a bowerskuu. Jako hójcej bźeśe pśichitowany k ratarśki rada Rauhauer j Wudyšicha. Pśicźiśa hymnastijnej bźeśe, jo cźujechu jo hymnadźeni wupraśićej wo pojźelcznjej wustajenjo, kaž to pśichodźiwa we śwojich pominaćich śtowach wosebnu a cźiśeje kaž na dobry wuśpjech wustajenjo pokoja. Knjes ratarśki rada Rauhauer śwoatśeje Bartjku śadatśin wustajenjo pśjeco drastjaci wustajenjami w Budyšinje wotrjesu. Śtaro Bartjkej wustajenjo, ći jo na Mikaśkim tydźenju w Budyšinje wustaji, je jo derje pśedał. Knjes pokładnik Mérczjn rozpramjeśeše we jara jpokojazym pjenjezjnym wuspěchu wustajenja. Na konju dźakowaśe jo knjes wujśićel wuczer Lodny wśichkim wu-

[illegible] a wośebje jahrodnikam, ći njesu pśeju lu[illegible] bychu wustajenje pśichśadnym śćinili. Na[illegible] wśichkich kupcach, jo buchu buli śwórni ho[illegible] wo wótpławanju ospjetnego śadu.

[illegible]ja. Śe śćehnuli mć[illegible] tudomnym po[illegible] śwada abo śpje[illegible] klubu cźinjenje dźeći. Wót tom śterej 12śtrej[illegible] tónśejstym kijom do Gerlowa a ći jemu do śuchu[illegible] ći dwójich pśeśerći, jo dwójśeśe jo franśe[illegible]nom do operazije pśdaś.

S **Wuśichuzy** pola Kśinicho. We nozy wot jchwórcka k pjatkej wudnyli wośeń w muśjownu i zuhołom krutnje domjśli ratarja Hermanna Bonu. Wobjerowne pśitaśe a wohnjowe wopśimjeśe wujśićanom je śpjenja nohudźićich Tuscźenic jo śkóźiło wośwali, mjeja pak hižeńce nate, na kóle wohdaju je wośeń wudyli. Klótnjanśkej wobory jo na jkóz poradźi, jkaźe hospodaśe a ga[illegible] bowarjenja wuśtrowaći. Dackanuśi ma ta wćeśenc, jaźeśeni wośpjedźi wulki śchoan.

S **Śibjelka.** Wutoru śnjesbźi ta rólnu pohonć Gans. [illegible], Gans na polu běrnu wukopowaśe, jako na[illegible] śaćahnuśchtaj a Gans j nohu pod wohnje[illegible] śćihnjóśe, ći ju jemu pśeśejośe. Jeho hnadnom j[illegible] jego bydlenja dowjeśechu, śdźeź dwójeśeśe lékar[illegible] jo[illegible] hladaći.

S **Wuśkowicy.** Pola tudomnego ratarja Scholtza njedawno wjeśor wó śtwje wośeń wuczi, jako wobźiwjerio domach njebźeśe. Jako jo wrócźiła, bźeśe hydnuśe pośuchara a hoła bźeśe śnuhłowu. Jara hłubnuśne ja a hubjeśe bźeli jo zuże śpatśe, tehorunja rana. Na śtoże jo pokaźi, dałekome rozbójśerjowu wośtaja śadźiwaći. Kat j wośeń wuśtał, njeznaja ći jo wuśadźeli.

S **Rićeje.** W Njećanśkej gmejnje wośtaći bjśkeźe dwójśeśe hydnuśne śnjeżenje. Hač runjeż hydnuśi śamt pjśenjećanjom hnadnom po tom, jo wośjewja, jo maju hydnuśe pśiźuze, ratarjow bójśeźe, ta[illegible] njeje rośeo bydlenja wichwaćeć. Potom śnjatśe wośśeśero j nawjećikami w nowinach wotkuźej śwoje bydlenja, kaž to bźeźe w cźasu do ewrópśeśtwa hospodaśtwa. Dujko śeźe bydlenja — śamo też taźe w nowowarach — dźeśeći cźuja njewódpśeśe. Mjeno pał njech nichtó njemyśli, jo w Śiśej burkjejśkej hospodaśtwa bydlenjow njeby ivjeśa bało. Wśeo wódrunźiwom njemóże pał 30 hrinwow a njejej wótkazuje za hydnenje runaź a tał jim druhe[illegible] njeźenow, kaź w dwójnych a njedośahajucych bydlenjach wośtaći, dokeź tuźo bydla.

Z Łužicy

* S **Bitkopiź.** Tudomny „Mjeśći tydźeń" śapocźa źo bydlu pódpołdnju j pódjeźenjemi j balkona radnizy je tuźiny wótpśećatkom. S nutśtnymi narśećemi śpominanśe źo na śamér Nadźeja bydlenja a namołwjeśe źo ke łuźowanju a wuźiwanju jenoź njemśkich twórow w domje atd. Bźehi naśmarśa wjeśkarje bźeśe torhośćeje je śwojimi klamami wobźiwne wobźiwźene. Wukładne wokna klamom wab a ke kupowanju domowych twórow. Njedźelu bźeźa pśedawarnje wotewrjene. Wuśtupy pod bokom njeźelom cźejźiachu na dobćeźowanjom. Sa wśichśadne dny „Mjeśćańskeho tydźenja" śu wotmyślene śadźone, śpjene, śtimowe a hnadźowobrazowe pśichednośći.

* S **Dźiwarźeći** pola Bśtopiź. Sćrjedu pśihipolanju tudomneho kubleja Pawola Wolja we śwojej hródźi jadu cwora wobwećerjowego nanatachu. Njeje mohł hi[illegible] śćeje dołho morwy bucj, jako jeho nanatachu. Dokeź bźeśe tam njeźelu termuśna, bźeśe wón wutoru hiśćeje świnjo żarźał. Maju ja to, jo je Wolf dla hołpodarśkich starośćow do śmjerźe jchł.

* S **Cibawy.** Minjale 94 lét śtara wumrć jaźdźana jchł*wóćik najźarśicha wohoła kajźeje wóju, wudowa Augusta Emilia Jarakowa rodź. Walwerez. Wona narodźi ko 2. nowembra 1837 w Delnich Kundraćicach a bydleśe wot léta 1922 tu pola śwojeho pśichodnego śyna ratarja Mjerinjca.

* S **Hornjiża pola Zitawy.** We nozy k njedźeli dołhy śo paduch do tudomneje zyrźkje. Śćeśe na płonu tśi[illegible] drastwanje, rozbi wokno a śtupi po wśićom śtaźe na ruciźu śwoźeźit, kiž bźeśe k śćenje pśichipjedźeny był. Śwoźeźit namakachu rozbity delekach ležo. Pśidbuhowe prózowanje pał bźeśe podarmo a njeho Pśchećoź wot wuźiwanja wuźeś nekotrymi ljśtami śkowaju śo tśećeśśe a śpowźane śwoboju po wuźiwanju nóźe druhdźe.

Słowjanska symfoniska hudźba w Prazy

Sobota 24. t. m. zarjadowa Jednota słowjanskich žonow k woslawjenju 28. oktobra (pśeni dźeń śeskeje samostatnosće) slawny koncert Słowjanskeje symfoniskeje hudźby. Koncert bu přez radio do cyłeje śćeskosłowakskeje republiki rozesłany. Śćeska filharmonija pod nawjedowanjom k. P. Jirâka přewza mjenowany koncert. Jako sośista wustupi Zdeněk Kolárśký. Tudy přednjeseechu so wot wśitkich słowjanskich składnikow komponowane wćey, mjez kotrymi běchu też s e r b s k e. Porjad běše sóčhawacy: 1. B. Smetana: (Cech) Předtra k operje Libuse. 2. z Noskowski (Polak): Step, symfoniska baseń. 3. P. Vladigerov (Bołhar): Bałkanska suita. 4. N. A. Rimskij Korsakov (Rus): Jutry, symfoniska baseń. 5. K. B. Jirák (Cech): Hudźba w nocy. Nokturno za hudo z přewedom hudźby. 6. Bjarnat Krawc: Při Łuhańe, Na Miklawšku; Krawc/Kocor: Wjerć mje pola herca. Jakov Gotować (Južnoslowjan): Symfoniske kolo. — Hudźba běše wulkotna, kajkuż hdy nadeńdźeš. Přispomnjenja hódne je, zo při přednjesenju naśeje serbskeje hudźby wulke hłdowanje nasta, přiklesk nechcyše wotebrać, dóniž naš mištr a wótćinc, přewodźany wot młodeje knježny w delnjoserbskej narodnej drasće zdrašćeneje (běše to dźowka znateho serbskeho přećela, Jorka Pâtec) sam na jewišćo njepřińdźe. Cim bóle přiběraše přiklesk. Hjany napohlad so paskići, hdyž steješe na jewišću mištr ze śdźiwej hławu a pódla njeho Błóćanka, wobdataj ze slawnymi hudźbnikami.

Slawnosć běše porjeńšena z śćeskimi narodnymi drastami, kotrež so jenoź na swjedźenjach noša. Wopyt běše bohaty, samo wuznamni wosoby Śćeskoslowakskeje běchu přitomni, kotřiž wostanu ze swědkom mytowanja naśeje hudźby. — Jeli naš susod naše kulturne dźěła njewuznaje, Słowjenjo to zawěsće wuznaja.

Śeskij.

Premiera w Měšćanskim dźiwadle

Carewič, wulka opereta w 3 jednanjach.

Wot Franca Lehára.

Njesměrnje wulke sły operetow su w poslednich 30 létach w Němskej do zjawnosće póslali, kotryž wulke wuspěchi na nimale wšěch němskich a same swětowych jewišćach rune w přećiwnej měrje k jich wumjelskej hódnosći stoja. Nowy pozběh bu němskej *operetej přez wulki wuspěch, kotryž měješe Franc Lehár* 1905 ze swojej „Wjesołej wudowu". Wot teho časa je Lehár wjele druhich operetow ze samsnym *wuspěchom wudał*, dopominu tu jenoź na „Friderika", „Kjany je swět" abo „Kraj posměwka". Hdyž so też njemóże zamjelčeć, zo je runje moderna opereta na wumjelskim polu wjele hrěšiła, tak zo poprawnu wjele wjacy z wopraudźitym wumjelstwom činić nima, njesměmy tola zabyć, kak wjele woprawdźiteho hudźbneho talenta w dźěłach Franca Lehára namakamy. Jeho originelna, čerstwa hudźba, we swojej měšćerskej instrumenlaciji stajnje zaso připósłucharja wobkuzuje. Zo so dźensa zaso opereta započina ke wjetšej wumjelskej formje wróćeć, je cyle wěsće sobu zasłužba Franca Lehára.

Z nowišeho časa je też Lehárowy Carewič. Libretto k tutej operece staj napisałoj Bela Jenbach a Heinz Reichert. Tekst pak so na žadyn pad z hudźbu měrić njemóże. Rym Slagerow, wosebje w prěnim jednanju, je špatny, rhythmus klepoce. Tute słučki wězo wjele z basnistwom činić nimaju. Za to pak matej awtoraj libretta někotry dobry humoristiski nawad. Jednanje cyleje operety je zajimawe wot prěnjeho wokomika, hač ke kóncej, hraje dźě wone na ruskim carskim dworje. Wězo dyrbi prěnja luboš Carewića w srjedźinje jednanja stać. Kak so Carewič do krasneje maleje rejwarki zalubuje a ju [illegible] njedostanje, wučini zdonk cyleje operety. Wjele [illegible]ta a sentimentality, rjane ruske rejwarki, [illegible] a dany najwyšše aristokratije wudebja cyły [illegible]. Wuběrny jewišćowy wobraz (wosebje we 3. [illegible], kotryž w Neaplu hraje) staj H. Wötzold a W. Ulbrich zhotowiłoj. Fred Kittler, zamołwity za režiju, bě cyłu hru na dobro, spěšne tempo wothłosował.

Hudźbny dźěł operety nawjedowaše kapałnik E. Bauer swědomiće. Orchester jednotliwe šlagery, duety a reje, derje přewodźeše. Spytaše też wšelake mała njejasnosće w khorje (hlej 1. jednanje!) zawodźeć. Partitura žada sebi zdźěła wjele wot kapałnika a orchestra, tola woni wěc dospołnje dokonjachu. Hans Ciseba ze swojim mandolinowym orchestrom měješe ruske balałajki zarunać. Powšitkownje dyrbi to rjec, zo hudźbny dźěł operety wjele wyše teksta *stoji a hdyž bě zdźěła přiklesk připosłuchatstwa sa*ma srjedź sceny tak mócny, zo dyrbjachu so wšelake spěwy wospjetować, płaćeše připóznaće jenoź zajimawym Lehárowym melodijam a jeho žiwjenjapołnym sapjacym rhytmam, kotreż wšěch připosłucharjow sobustorhnychu.

Wše ważniše róle su w dobrych rukach. Carewića bźedźaja W. Müller. W hraću ma wón dźensa wjacy zbožo, hač w spěwanju. Jeho samo na sebi jara běkny hłós zamući sebi khětro přez přešěroke wurjekowanje. Jeho partnarka Lotta Berg překłapi ze swojim krasnym sybołacym koloraturnym hłosom, też do swojej róle wě so wona derje zažiwić. Fred Kittler (Buffo) a Elvira Brico (Soubretta) předstaja jako służobnik Iwan a jeho žona Maša krasny humoristiski duo. Wobej poskićitej dobre wumjelstwo, bjez dźiwa, zo dybjej wšelake reje a spěwy wospjetować. G. Steinmetz rysuje hódneho ministerskeho presidentu. Też W. Frietzsche, kotryž so w prěnim jednanju jako wulkowujerch prawje spodobać njechaš, přećiśi so, a poda dobru typu. Jako dobri zastupjerjow mjeńšich rólow wustupja: Erna Wolf, Alfred Borchert, jako temperamentny italiski kavalíer, Horst Klausnitzer, G. Piere.

Připosłucharjo njelutuja samo srjedź sceny a na kóncu kóždeho jednanja z wulkim připóznaćom. A to sebi też wopraudźe dobre předstajenje dospołnje zasłuži. Samo róże jako připóznaće po druhim jednanju! Raz, natwař a čin cyleje operety je žadanjam publika a dźensnišeho časa derje přimjerjeny. Tohodla budźe tuta opereta wěsće też w Budyšinje, runje kaž wjele wulkomeštach wopytarjow k sebi wabić a so dłši čas na planje wobkhować. Wopyta je wona na kóždy pad hódna.

—u—

Z Łužicy

* S **Bitkopiź.** Tudomny „Mjeśći tydźeń" śapocźa źo bydlu pódpołdnju j pódjeźenjemi j balkona radnizy je tuźiny wótpśećatkom. S nutśtnymi narśećemi śpominanśe źo na śamér Nadźeja bydlenja a namołwjeśe źo ke łuźowanju a wuźiwanju jenoź njemśkich twórow w domje atd. Bźehi naśmarśa wjeśkarje bźeśe torhośćeje je śwojimi klamami wobźiwne wobźiwźene. Wukładne wokna klamom wab a ke kupowanju domowych twórow. Njedźelu bźeźa pśedawarnje wotewrjene. Wuśtupy pod bokom njeźelom cźejźiachu na dobćeźowanjom. Sa wśichśadne dny „Mjeśćańskeho tydźenja" śu wotmyślene śadźone, śpjene, śtimowe a hnadźowobrazowe pśichednośći.

* S **Dźiwarźeći** pola Bśtopiź. Sćrjedu pśihipolanju tudomneho kubleja Pawola Wolja we śwojej hródźi jadu cwora wobwećerjowego nanatachu. Njeje mohł hi[illegible] śćeje dołho morwy bucj, jako jeho nanatachu. Dokeź bźeśe tam njeźelu termuśna, bźeśe wón wutoru hiśćeje świnjo żarźał. Maju ja to, jo je Wolf dla hołpodarśkich starośćow do śmjerźe jchł.

* S **Cibawy.** Minjale 94 lét śtara wumrć jaźdźana jchł*wóćik najźarśicha wohoła kajźeje wóju, wudowa Augusta Emilia Jarakowa rodź. Walwerez. Wona narodźi ko 2. nowembra 1837 w Delnich Kundraćicach a bydleśe wot léta 1922 tu pola śwojeho pśichodnego śyna ratarja Mjerinjca.

* S **Hornjiża pola Zitawy.** We nozy k njedźeli dołhy śo paduch do tudomneje zyrźkje. Śćeśe na płonu tśi[illegible] drastwanje, rozbi wokno a śtupi po wśićom śtaźe na ruciźu śwoźeźit, kiž bźeśe k śćenje pśichipjedźeny był. Śwoźeźit namakachu rozbity delekach ležo. Pśidbuhowe prózowanje pał bźeśe podarmo a njeho Pśchećoź wot wuźiwanja wuźeś nekotrymi ljśtami śkowaju śo tśećeśśe a śpowźane śwoboju po wuźiwanju nóźe druhdźe.

Słowjanska symfoniska hudźba w Prazy

Sobota 24. t. m. zarjadowa Jednota słowjanskich žonow k woslawjenju 28. oktobra (pśeni dźeń śeskeje samostatnosće) slawny koncert Słowjanskeje symfoniskeje hudźby. Koncert bu přez radio do cyłeje śćeskosłowakskeje republiki rozesłany. Śćeska filharmonija pod nawjedowanjom k. P. Jirâka přewza mjenowany koncert. Jako sośista wustupi Zdeněk Kolárśký. Tudy přednjeseechu so wot wśitkich słowjanskich składnikow komponowane wćey, mjez kotrymi běchu też s e r b s k e. Porjad běše sóčhawacy: 1. B. Smetana: (Cech) Předtra k operje Libuse. 2. z Noskowski (Polak): Step, symfoniska baseń. 3. P. Vladigerov (Bołhar): Bałkanska suita. 4. N. A. Rimskij Korsakov (Rus): Jutry, symfoniska baseń. 5. K. B. Jirák (Cech): Hudźba w nocy. Nokturno za hudo z přewedom hudźby. 6. Bjarnat Krawc: Při Łuhańe, Na Miklawšku; Krawc/Kocor: Wjerć mje pola herca. Jakov Gotować (Južnoslowjan): Symfoniske kolo. — Hudźba běše wulkotna, kajkuż hdy nadeńdźeš. Přispomnjenja hódne je, zo při přednjesenju naśeje serbskeje hudźby wulke hłdowanje nasta, přiklesk nechcyše wotebrać, dóniž naš mištr a wótćinc, přewodźany wot młodeje knježny w delnjoserbskej narodnej drasće zdrašćeneje (běše to dźowka znateho serbskeho přećela, Jorka Pâtec) sam na jewišću njepřińdźe. Cim bóle přiběraše přiklesk. Hjany napohlad so paskići, hdyž steješe na jewišću mištr ze śdźiwej hławu a pódla njeho Błóćanka, wobdataj ze slawnymi hudźbnikami.

Slawnosć běše porjeńšena z śćeskimi narodnymi drastami, kotrež so jenoź na swjedźenjach noša. Wopyt běše bohaty, samo wuznamni wosoby Śćeskoslowakskeje běchu přitomni, kotřiž wostanu ze swědkom mytowanja naśeje hudźby. — Jeli naš susod naše kulturne dźěła njewuznaje, Słowjenjo to zawěsće wuznaja.

Śeskij.

Ze 111 létami hišće čerstwy při dźele.

Charles „Dad" Quicke, jendźelski sedlař, kiž je dźeś dyźi 90 lét w Vancouverje w Zjednoćenych Statach połnóćneje Ameriki žiwy, swjeśeše tele dny swoju 111. narodniny. Staro ćuje so hišće čerstwy a hlada hišće swěru swojeho powołanja.

Přilopk

* **Milijon zigarow z wohnjom sniczenych.** Naturśki samer zigary derje je, jo jo z wohnjom sniczi. Tola troschu nahle sta jo to pschi wohnju jeneje zigarowneje twornje w kupjeli Oeynhausen. Niz mjenje dyźi milijon zigarow a zigaretow bu sdźeła z wohnjom, sdźeła z wodu sniczenych. Wohenj wudyri dla njekedźjonjece dweju moleńskeju wuczobnikow.

* **Rekordny śtét liśtowcho hołbja.** Franzowski wikowar j ptaćkamt dajche w prěnich dnjach pśinjenja we mjeńśe Arras cźrjódże liśtowych hołbjow wuleźecej, kotrež běchu j pjerśchćenjenj na nośu wuśnamjenjene. Jeneho z tuthych hołbjow nétko 8. pśinjenja w mjeńśe Saigon w franzowskej Indochina (w Aziji) popadnychu. Runa powěrtrowna cźara mjes wobéma mjeńśomaj wuczini 12.000 kilometrow. Dokeź njeje hołb wótcźe runu śmułku leśał, dha je rekord tuteho hołbja hišće wjeśi.

* **Rekordne puczowanje dźěćcjowego ballona.** Rekord najdźěścheho śéta je śtajił dźěćcjowy ballon, kotryż śnjeni Schraderka 4. śnjeńca t. l. w Greensburgh w zjejoweramerikanśkim śtaće Pennsylvaniji blizko śwojeho domu do

powětra puščeji. Jeje mjeno a adresa bischlej ballonej pschičinjenej. Psched nekotrymi dnjemi dosta hnjeni Schroderka tiš wot jenoho ferjanta z mjenom Gnirc, kiž we wojerskich barakach na kupje Hawaj (w Čěskim morju) pschebywa. W liščje wojerwi, je je balkon njewobschkodženy bliško barakow ko k jemi puschčeli. Je pušaltim na 15000 kilometrow lečal, pschi kwalitnym lečenju hischče wjacy.

Mr. G.-owa swójba

Njeje dyrje jadyn dwaři stat w zyłej Europie, kotrehaž dyrjerschi dom je tak wodmitowany a radosćiwy kaž tón, kaž hrabowska swójba we Schwedšich. Bjes dwěla pschinoschuje žiwjenišć wosebnje kobuzlawow schwedšcho kralowskeho domu wjele k tomu, so wón je we swojim kraju tajkeho ezesćenja wjesełicy. Schwedšich kronprynz Gustav Adolf płaci jako woddarjeny starožitnik. Njedawno wumě-dže wot njeho jenana rozkošnina kniha, kotraž bu we starožitnišich wersćichach wulje sfilmowana a wudata. Pod wosebnišim wjesełiwosćom kronprynza pschewjedźenym psched tym wosebćene wuhladowanja w knjihach starcho Pelopowela w Grekach. Won njepohubi wuprawnje jenoh je swojej starožitnišej wědomosći, ale dori jej tež pje-nježne žrědła je swojeje kamjenje kupje. Pschedewšem je mjesćne tež dobry wuspěch. Na mjetnje, kotrež kronprynz wosmanjeny, mějachu stare mjesto i modernjemi, palacami a hjadownymi mětnami wotkryć.

Nětšchi bratr schwedšcho kronprynza, princ Wylem, je njesprajwny sledźer. Wjazore běžeršće wuprawy do jezdženje Afrikl je wón nawedsajo dowóžił. Schowje za-gowanišće dožiwjenja a naschonjenja wopišuje princ we wobšérnych spisach. Jeho pohledna kniha we pschekrasnej nowozakmjenej amerikanšcho wschědneho ezłowjeka jewi-ja powschitkowny zajim.

Mimo tuteju princow wobsedźi schwedška kralowska swójba we wosobje princa Eugena tež molerja. W europ-šich wersćichach wumějowu je princ Eugen rad widźana wosoba. Wustajenja jeho wobrazow we Paryzu mjesćene wusnamny wuspěch. Druhi bratr schwedšcho kralo, princ Oskar, samčni klučkeć dwora z cyłopostajnu skromnoscu swójoho žiwjenja. Wón wojeni ko ß mješćanskej hodź-wdawschi ko ß tym prawe ... tón. Princ Oskar steji na ... mnohich spomoc... ...ecnoczerwjenow a wustupuje w skromadźiznach mlodź... ...ćelowy měr. Druhi ko-schwedšcho tróńskeho na... ...o, princ Sigward, wujna-mjeni ko jako dow... ...Wotpjet posłužowacho je schwedške dźiwadło ...ow.

Schtrej naptup... ...kala Gustava V. komcho, tak wusnamjenja... ...emnia pisches swoju jedno-rosćej we wobłhoi... ...łołuczkowjerami. Tajkene junyklenja běsche ... ...ch časach, jako druhi wječeršo hischće jara kedźiwne hujzochu. W synišich mežnozoch schebywa kral jinotischo pschi stanzowskej Riwiere, hdyž wšudnje ko njedźiwało hižo wobkolejo starosty i wobsedźi zinbojcu tenisowemu sportej. Pschi hracjan njewustupi wón jenje jako kral, ale bywa wot kolohraczkow Mr. G. njewobwany. ...ź.

Kak tibetski bamž žohnowanje wudźěla

Wo potajnoscach w kraju Dalai-Lama je so mnoho pisało, jwjetlsche wschak wot tajtich, kotrjž wobsteji-nosce mało znajachu. Wězam pak na dno hicź, je jasnuzka žen-sceje, kotraž běsche žiwa dźeje hacź kedźežgait w klo-schtrach a pujčinach, kaž tež pschi dworach duchownych wjerchow Tibetskeje. Tak podawa Aleksandra David-Neel we swojej knihy „Swjećeji a tultarjo“ dokładny wobraz wo duchownym žiwjenju ludow na wyschinach nutskowneje Aziskeje. Wona wuzywasche tež dlešchi czaj wosebitu lepschinu na dworje najwyschschcho duchowno a duchownoho knjezerja, Dalai-Lama, bydlicz śmjeć. Dalai-Lama waži jebi wyschku duchownu idźelanosej tu-leje Europezanki jara, kiž stej na wujnamnym meschi-nistim mjetnje, a wón ma jańcj jeje dokładnu wědomosć wo lamaiźmje. Aleksandra David-Neel mózesche takle wschо wobwědźowarj, schtož so pschi dworje Dalai-Lama podawasche. Wo žohnowanjach, kotrež wón ludej wudźělesche, powě wona dosć jajimawe jenotliwosće. Wona pschirunawa žohnowanje, kotrež bamž wudźěla, z tutym Dalai-Lama. Bamž žohnje zyłu cyrkoń ludu i jenickim pohibom ruti, pola Tibeczanow chze kóždy być wosebicje žohnowany. Lamaiźa znaja tu wsche-lake schtodženi žohnowanja, kotrež Lama po swojim dobrozdaću wudźěla. Najwyschschi steji napołožanje wo-beju rukow na hlowu žohnowanje dosławaczeho. Na-połoželi so jenoj jena ruka, potom bywa to hižo sto-pień, a pschi tym rozcehnawa ko sahe wjes dotknjenjom i dwěmaj abo jenoj i jenym porstom. Na poslednim mětnje steji žohnowanje, pschi kotrymž ko žohnowanje wudźělaja i mjezym pobohnom tež i wjechlawu hlowu dótknje, ke kotrejež konzej ju pschicinjene pisane zidźane nanty. Widźimy, je hlowa ko pschi wjećich tutych wu-dźelenjach žohnowanje fizisce pospředne abo njepospředne dotknjenje wjes Lama a wérliwym. A to bydli tak dłeć, dokelž njewuprošba Lamaiš je žohnowanjom žadne Boho na zlomjelowo abo wězy, ale dokelž chze ju wot Lama naukładowane wustrowjazu mój jaschcze-ńcy. —

Najnowiše z cyłeho swěta

* W jenej pschekowni w Gantzschu bola Libka ko kellor Aker, kaž njemjeri na transemitiju połoji, hdyž khrobny a ko wjazy kroz wokolo swjerchny. Morwecko jeho i transmitiju wuczejechu. Wokolo ko wjerzeo Aker dźěcz-cerja Pjana cyzło ścani.

* Pschi gmejnskich wolbach w mjesće Cöthenje ku bo-tali sozialdemokratcejo 5965 (7421), mješćanska jenotna liščina 1257 (2643), ...tolna strona 851 (799), kommunistojo 1126 (853), nazionalni sozialistojo 6851 (4257), nemšconazionalni 787 (826);

w Bernburgu sozialdemokratojo 7387 (9266), kommunistojo 3116 (2600), statna strona 467 (943), nazionalni sozialistojo 7785 (3786), katolikojo 535, nazionalna jenotna liščina 1119 (7189), sjednoczeństwo žrěnjcho stawa 1786;

W Dešawje sozialdemokratojo 17893 (17631), nazionalny blok 2519, nemšconazionalni 1306 (1660), nazionalni sozialistojo 21149 (11776), lhežerjo 2764 (4733).

* S rozbuchnjenjom je ko dynamitowa fabrika w Pantlitzu w Franzowskej stjela wupuščila. Jedyn dźěłaćer bu morjeny, hdyž druhich je ko franuło.

* W jinšim falowje je nimska łódź „Gratia“ do je-nocho runcho podmórskeho cyołna jamadźila. Podmórski cyołn je ko potepił. Do „Gratia“ je ko wulka dźera wu-rałała. Muzijstwo podmórskeho cyołna je ko wutkowało.

Swójbne powěsće

Sobuźenc: Eta Běrnjezinc w Rosowdźach a Alfred Rjenč we Wulkej Dubrawje. — Hi ja Kuchlejc a Willy Heldner, policajski hłowny strownischćo w Kamjenu. — Edna Mayerc we Wotešchich pola Lubija a Fryc Mi-chalk w Lubiju.

Swěrowanaj: Wolfar Mühle i Hilja rodź. Lemerc, kotrejž dwór w Dobranjci.

Towarstwowski powěstnik.

Budyšin. „Nadźija“. Zhromadźizna wołstorći so wo tydźeń na wutoru 3. nowembra, potom hdyž zdobom prěnja spěwna hodźina. Wo bohate wobdźěle-nje prosy předsydstwo.

Budyšin. Jednota Sokol. Stwórtk, 29. 10. wječor 1/2 9 hodź. w klubowjownj w Serbskim Domje měsačna zhromadźizna z přednoškom župneho starosty. Dla ważnosće přednoska wołanje wšěch předsydstwo.

Hłowny redaktor a zamołwity za pollitiku Marko Smolet w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje.

Ta sa zhoże dźěła!

Zbožowe prosatka k bodam dostanu w jenej Barinskej čokoladowej fabryce poslednj pobyłšć. — Wo hotowych zaćenkach wšak hišće wjele njepytnjemy, runjež mamy za wósom njedźeli łody. Ale w čokola-dowych a hrajkowych fabrikach hižom z moen dźěłaja a wšudźom hišaju so pilne ruki, so bychu zhotowiło małe dary k hrajkanju a jěźdźi, z kotrymž chcemy našim dźěćom w tutym khutnym času wjesele přihotować.

Hospodarski rozhlad

Pondźelu 26. oktobra 1931:

S pjenježnego wobłuhowa a tehdy z akzijami, dołhownymi a renowowymi listinami njeje wjele nowoho jednjeło.

Produktowe mjetły wobsahuja mérne. Žito je žadne, ale płaćizny so załožerjam hódow w hotowym jomu njepschi-měnichu. W Drježdźanach, kaž tež w druhich mjeńach, su tydźenske płaćizny powyschili.

Zenitne płaćizny je Berlinje:

	Sobotu	tydźenja
	hr.	hr.
Pšenca	10.70—10.85	10.65—10.80
Rožka	9.25— 9.35	9.35— 9.45
Nalětni ječmjeń	8.15— 8.65	7.95— 8.15
Nazymski „	7.70— 8.10	7.55— 7.90
Wowa	6.90— 7.35	7.00— 7.40
w termijowym wikowanju		
Pšenca, okt.	11.47½—11.45	11.40—11.35
„ dec.	11.55	11.55—11.47½
„ měrc	11.97½	
Rožka, okt.	9.85— 9.82½	9.90— 9.85
„ dec.	9.82½	9.87½— 9.82½
„ měrc	10.17½	
Wows, okt.	7.75	7.45— 7.42½
„ dec.	7.75½	7.57½— 7.50
„ měrc	8.12½	

Swinjaze wiki we Wojerzecach.

Na swinjaze wiki we Wojerzecach 24. 10. 31 hdym pschijwjeli 376 prošatow a 7 běłkow. Wobłhod běsche jara schpatny, wosło wjele łóńtka, běchu wostachu nje-pschedate. Wone płaćachu:

prošata: 4—6 tydźenske 5—9 hr., 6—8 tydźenske 9—13 hr., 8—10 tydźenske 10 hr. njeběchu.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotłowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 10⁰⁰ kg.

Płaćizny po złotej hriwnje.

	24. 10.	23. 10.
Pšenca	214-217	214-217
rožka	185-187	185-187
nal. ječmjeń	163-173	163-173
naz. ječmjeń	154-162	154-162
wows	138-147	138-147
kukurica	—	—
pšeńć. muka	27,5-52,5	72-32,5
rżana muka	26,5-28,5	6,2-28,5
pš. wotruby	10,1-10,4	10,1-10,4
rżane „	9,1-9,60	9,10-9,60
raps	—	—
hróch Viktor	20,0-27,0	22,0-27,0
lane symjo	—	—
njeluški	—	—

	24. 10.	23. 10.
bany	—	—
woka	—	—
módre łupiny	—	—
žołte łupiny	—	—
ceradella	—	—
raps. wosnuk	13,2-13,4	13,2-13,4
ocn. melasa	—	—
brnj. kruški	—	—
syno, 50 kg	1,80-2,30	1,80-2,30
rżana słoma	0,65-0,90	0,71-0,91
pšeńć. „	0,45-0,60	0,50-0,65
wowsna „	0,60-0,71	0,60-0,70
ječna „	0,60-0,70	0,60-0,70

Sćehowanje wiki na pschepodawanje

wutoru 27. oktobra 1931:

w Brěmi pola Kamjenca we Wječerjanym hubie rano we 8 hodź.: pisanje bíkoc, wola, jałowjet,

w Protecach w Lipowym dworje dop. 1/2 10 hodź. radio.

Nowe serbske spěwarske

su hotowe!

Prěnje so předawaja

w Serbskej kniharni w Budyšinje

Konjacy grat

1 njedźelski, 1 dźěłański, jara dobra koža a dźěło, dokelž zbytkne, tunjo na předań w Smječkecach čo. 5

Wysokosućelna

kruwa

je na předań w Baconju 14

13 měsacow stara

jałojca

1 sućelna

kruwa

z 3. celećom stej na předań w Hoiešowskej Dubrawicy 10

Kemšace rubiško

je so zhubiło na puću wot Ralbic do Worklec. Za myto wotedać w Ralbicach 38 abo we Worklecach 1e

Nakupowanje kóžkow

Wobdźělanje kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty

Leunerec bělerne

na Garbarskej hasy 4

na Sprjewinej hasy 2

Nazymska zhromadźizna „Domowiny“

sobotu, 31. oktobra (reformacijski swjedźen) 1931 pop. w 2 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje

1. Přednošk k. redaktora Dučmana: „Ważnosć serb-skeho nowinarstwa“
2. Rozpominanje wo prózdninskim přebytku serbskich dźeći w cuzbje (k. župan Krjeńmar a k. wyšši wu-čeř Słodeńk)
3. Pruska serbska należnosć.
4. Namjety a wšelcizny.

Kóždy Serb, kiž je ze sobustawom „Domowiny“ přizamkjeneho towarstwa, ma přistup. Kóžde serbske towarstwo pak ma społno-mocnjenych wołpósłać.

Podwólnje přeprošuje Jan Křižan, předsyda.

Měsło kartkow.

Z „Na zdar“ lubje strowiłaj, tudy jako słubjenaj

Marta Lowkec

Jurij Šewčik

W Njechornju 25. winowca 1931 W Komorowje

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerjna, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšiki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčerjenje so stajace nawěšiki a tabele so wyše wobliceja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přeciwo sćěhowkam čelneno znjezbožerja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožerje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožerja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje, připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Cisło (Nr.) 251 — **Budyšin — Wutoru, 27. oktobra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Grandi pola Hindenburga

Italšti ſwonkowny minister Grandi je póndźelu dopołdnja w 11 hodźinach němšteho presidenta wopytał. Přched hrodom němšteho presidenta bě ſo jenož małe wotdźelenje ſchitlanſteje policije ſeſtupało. Grandi ſo ſ pſchewodom italſteho pósłanza w Barlinje Orſinia Baronia a němſteho pósłanſtwowoho radźićela Thomſona do hroda němſteho presidenta poda. Po połhodźinſtim rozrěčenju, pſchi kotrymž bě ſtatny ſekretar dr. Meißner pſchitomny, ſo knježa ½12 hodźin do hotela wróćicha. Hdyž Grandi wotjědže, jeho lud po faſciſtiſtim waſchnju połtrowi. W 12 hodźinach ſo italſti hóſć do Potsdama a Sanſoucia wuwjeſeja da.

Rozprajenje mjez Brüningom a Grandiom

Pſchi ſkładnoſći pſchitomnoſće italſteho ſwonkowneho miniſtra Grandia w Barlinje je ſo ſ němſtim kanzlerom dokładnje wo politiſtich praſchenjach rozprajało, kotrež bě němſti kanzler hižo pſchi ſwojim wopyće w Romje ſwobodnje rozpominał. Rozſtojenje tychle praſchenjow je dźeń a nuſnje. Hdyž ſu ſo wone ſnowa rozprajile, je ſo dałeko dožahaja pſchesjenoſcej mjez woběmaj ſtatnikoma mohło pohubjenju wobſtejnoſcejow a nuſnoſcejow pokazało, kotrež ſo njeſmědźa dale wottworkowaćeć. Wobźeže je ſo na woběmaj ſtronomaj pſchejwědźenje wuprajilo, ſo ſo kriſy, kotrež dźenſa ſwět ſatſchahuje, bjez pſchemyſlenehe hromadźenjkanja wobdźělenych ludow, njehodźi ſtutkniwje wobaraćź, a ſo dyrbi ſo tole hromadźenjkanje, jeli ſo dyrbi k wuſpěchej dowjeſeć, na wſajonne dowěrjenje a ſaměrnoſće ſałožowaćź.

Wunošk gmejnskich wólbow w Anhaltskej

W Anhaltſkej ſu njedźelu ſ wurjadnje ſpěhnym wobdźělenjom wólby k měſchćanſkim a wokrjeſnym ſaſtupjerſtwam byle. Hdyž ſo wſchě wotedate hłoſby hromadu ličja, je ſo 26. oktobra 1931 woſedało ſa **ſozialdemokratow** 67 470 hłoſow pornjo 84977 hłoſam 14. ſeptembra 1930, ſa **nazionalny blok** 27 624 (53 175), ſa **ſtatnu demokratiſku ſtronu** 8684 (7627), ſa **kommuniſtow** 29 390 (23 742), ſo nazionalnych ſozialiſtow 76 430 (46 634).

Też pſchi tychle wólbach ſu nazionalni ſozialiſtojo a kommuniſtojo nowe tyſaty wolerjow k ſebi ſćahnyli. Tón króć je thěrny dźěl ſozialdemokratow mjez jenož k kommuniſtam, ale też k nazionalnym ſozialiſtam pſchejſchoł. Najčeſćo je nazionalny blok ſchkodował, do kotrehož běchu ſo němſtonazionalni, němſka ludowa ſtrona, hoſpodarſka ſtrona a podobne měſchćanſke ſtronki ſwjaſali. Do dobyćerſtich ſtronow też ſtaba demokratiſka ſtatna ſtrona ſłuſcha, kotraž je k liczbje, kotruž bě 14. ſeptembra 1930 doſtała, 1000 hłoſow pſchidobyła. Powſchitkownje ſu pak ſo poměry mjez prawizu a lěwizu malo pſcheměnile. Schtož ſu ſozialdemokratoju ſhubili, je ſ wulkeho dźěła kommuniſtam pſchipadło, a dobyće nazionalnych ſozialiſtow je ſo na ſchkodu hrjedźnych měſchćanſtich ſtronow ſtało.

Dawkowe dochody Sakskeje w septembru

Dawkowe dochody Sakſkeje ſu w ſeptembrje 14 480 000 hrivnow pornjo 13 360 000 hrivnam w auguſtej wuńitnje. Wſchón doły Sakſkeje je ſ 267 880 000 hr. tónj ſeptembra 1930 na 299 170 000 hr. tónj ſeptembra 1931 ſtupił.

Sadołženje pjeć ſakſkich najwjeſtiſchich měſtow ſ mjazy dźeli 50000 wobydlerjemi je ſtěła tónj junija 626940000 hrivnow pornjo 580 410 000 hrivnam tónj junija 1930 wuńinił.

Rozbuchadła w Barlinje namakali

Wo namakanju roſbuchadłowy pola Barliniſtcho kommuniſta Uebrička ſo hiſchće powěſ, ſo ſu wſcho hromadźe dwaj zentnarjej dynamita a ammonala namakali, pódla icho wulku hromadu ćornehe pólwa, ſapaładłow, ſapałowych pankow a ſapałneje bórnizy k dźěłanju bombow. Roſbuchadła ſu ſo ſ roſbuchadłowych fabrikow wjeſcownje Němſteje kradłe. Hdyž ſu póndźelu dopołdnja ſnowa kommuniſtowe wobydlenje dokładowe pſchepytali, ſu hiſchće druhi zentnar dynamita wuſkedźili. Kaž je policija thonile, je Uebrück ſ dwěmaj koſtrowaj dynamit ſ Wrótławja wotnjeſł. Wjes ſebranymi pißmami je nadrobna ryhowańka wo żeleſniſtim nieſbożu pola Juttrobega a ryhowańka Schöneberg'ſkeje pſchijaćelje. Policija pak njewěri, ſo je ſo Uebrück pſchi njeſtuku pola Juttrobega wobdźělił, ale ſo je ryhowańku k roſwuczenju kommuniſtow ſa pſchihoty k żeleſniſtim attentatam wuſił. Jedyn podrunjnik doma, w kotrymž Uebrück bydli, je wuſłědźił, ſo ſu ſo w Uebrückowym bydle bomby dźełale.

Khuduški wunošk Lavaloweho wopyta we Washingtonje

Hdyž ſo franzowſki miniſteriſki pſchedſydа Laval pſched tydźenjom na pſeſowanje do Ameriki naſtaji, wón ſwój warnowanſche, ſebi wot jeho wopyta pola presidenta Hoovera pſchewjele lubjeć. Wón ſnajeſche ſkebiczowoſć Amerićanow, kotſiž ſ wójnſkeho dołha ſwojim nětkowſchinu ſwjaſarjam nicžo njeſpuſchcheja. Lavalowe dołhe rozrěčenja ſ Hooverom njeſłuſ na tym nicžo pſcheměniłe. Hoover je myſł wotpokaſał, ſo by Amerika ſ wumaſnjenjom wójnſkeho dołha Europu ſ pſchezo bóle cżiſchezajcych cżeſow a ſtaroſcżow wumohła. S amerikanſkej łakomnoſću pjenjes je najbóle Němſka bita. Wona budźe dyrbjeć reparaćije wójnſtim dobyćerjam dale płaćić, ſo bychu cżi mohli ſwój wójnſti dołh Amerićanam wotpłaćowaćź. Wulkomyſlnje pak cżiſtke Hoover ſa to nětkotre ſodanja Němſteje dopjelnicź, pſchi cżimž njeby Amerika trjebała nicžo ſe ſwojeho kohatſtwa k wołożenju mjeſu w Europie wopruwaćź. Radźeſche Franz-wſam, ſo bychu Verſailleſke mérowe ſrěčenje tak pſcheměniłi, kaž ſebi je Němcy pſcheja. Tak njenowanе praſchenje połſkeho koridora by ſo dyrbjało wuprawićź, a Franzowſka by dyrbjała ſwoje wójſko wołtronicź. Do prędka wſchak je ſebi dyrbjał Hoover rjeć, ſo Franzowſoſo nětkole ſa to hiſchće nimaju doſć ſrozumjenja. Schto je ſo po prawom we Waſhingtonje dospołe? W hawſtkej ſdźělenju ſo nicžo wo tym njeprajі, ſo by Amerika, kaž ſebi Franzowſoſo pſcheja, dźała Franzowſku ſchkitaćź, hdy bychu ju jeje ſuſodja ſe ſwojimi wójſkami nadpadnyli. Jenoż ſ tymle wumělenjemi bě Franzowſka ſwótniwa, wotkronicź. Wſcho po taſtim pſchi ſtarym woſtaje. Wulkikana Němſka dyrbi dale reparaćije płaćić a Franzowſka budźe dale hač do ſnowa wobronjena. Laval ſo jara njeſpokojom ſ Waſhingtona domoj wróći. Nowinarjam je ſo ſapowědźił, ſo wo ſwojim njewuſpěſchnym jednanju ſ presidentom Hooverom wuprajićź, jich na hantiſku ſdźělenku pokaſnjo. Franzowſoſo ſo w ſwojich wozſakanjach ſjedani widźa, ſu hrje ſebi malo lubili, tola njeběchu ſebi muſtili, ſo ſo Laval ſ tyle próſtnymaj rukomaj ſ Ameriki wróći. Jich nowiny piſchu, ſo budźiſche ſebi Laval moht ſwoje ſnowanje ſakutowaćź. Schtož je wuſkutkował, budźiſche też jedyn niſchi ſaſtojnik ſ mjenje pjenjeżnymi wudawkami dokonjał.

Amerikansko-francowska zdźěleńka wo Lavalowym wopyće

Knjeſerſtwowa ſdźělenka wo roſrěčenjach mjes presidentom Hooverom a Lavalom je ſo njedźelu w nozy wudała. W ſpoczatku wo **tradizionelnym pſchezelſtwje Franzowſkeje a Ameriki** rěcži, praji, ſo njeje žanych ſawadnych praſchenjow mjes nimaj a ſo ſo wobej wo ſwětowy měr próżniwej, ſchtož je ſo hałe loni ſ pſchijeczom Kelloggowcho a Briandowcho pakta wobſtwjedźiło. Saſtupjerjo wobeju krajow ſu ſebi dła wſcheho toho pſcheli, ſo bychu ſo wſchelake praſchenja roſprajile, wo kotrež ſo ſhromadne ſajimaja; pſchetož winowatoſcej ſtatnikow je, ſóſbohu ſrédła k praktiſkemu ſhromadnemu dźełu w ſajimje powiſchitkownehe ſpomoženja kedźbu mjeć.

Sdźelenka wutajnje na to pokazuje, ſo roſrěčenje njeje jamyſł měło, ſo ſ winowatoſcejemi nakładowacź, ſ kotrymiž dyſchtej ſo wobej knjeſerſtwoje ſwjaſalej, ale ſ roſwiſcżom ſkutkow kóždeho kraja możnoſć dacź, ſkutkowiſcho na ſwójim ſamnjnym polu dźełacź.

Prašenje wójnskeho dołha

ſo ſ jara wobſkładniwje naſtajenej ſadu podóbnje. W njej ſo praji: „Schtož winowatoſcje naſtupa, na kotrejž ſtoj ſo knjeſerſtwoje ſwjaſałej, pſchipóſnawamy, ſo ſnadź by, prjedy hač ſo Hooverowe łéto minje, nětkajke dojednanje ſa cżaſ hoſpodarſkeho cżiſchcza trébne było, tola wobej knjeſerſtwoje wſchě wuměnjenja w naſtupanju poſtajenjow tajkeho dojednanja cżinjiłi. Sapoczatk w rejle naležnoſći bychu dyrbjałe we wobſahu dojednanjow, w juliju 1931 wobſamtnjenych, w ſoſnjiſchim cżaſu europiſke knjeſerſtwa cżiniłi, kotrež ſo wobeſe ſ tym ſajimaja.

Tele ſłowa praja, ſo je ſo Lavalej poradźiło, kóždy nowy naſtork Ameriki w dołżnym praſchenju wuſa-mknjeż: Němſka dyrbi we wobſahu Youngoweho plana ſapoczatk cżiniłi, ſ druhimi ſłowami moratorium wotſiwiłi.

Schtož wotbronjenſke praſchenje naſtupa, ſebi wobaj ludaj pſchejcżeja, ſo by pſchichodne wotbronjenſka konferenza, wulku możnoſć wuwuježiła ſwój nadawk dopjelniła, kotrež w tym wobleji, ſo ſo ſakład k trajnemu měrej da.

K tomu ſo pſchiſpomni, ſo ma ſałkowanje **ſtoteho wobſtatka w Franzowſkej a Sjednoczenych ſtatach** najwjetſchi wliw na wobnowjenje hoſpodarſkeje runowahi a na nałwótr powſchitkowneho dowěrjenja.

Spjećeńca němskich matrozow na łódźach w Odesy

Do Konſtantinopla ſu němſka nakładna parna łódź „Alſania" a němſki tankowy łódź „Biſcaya" a „Josef Schindler" na domjeſtjeſoje pſchijele. Wjes nim ſo „Alſanio" w Odeſy nakład pſchijimowaſche, **ſu ko cżiſo muježo ſ nuſnymi ſpjećelemi.** Selwojim towarſchom ſ revolwerom broſo, ſpytachu jich nuſowaćź, ſo bychu ſo pſchi ſtrajku wobdźělili. Hdyž kapitan pſchećiwo ſpjećowarjam ſakrocżi, jeho ſe ſchtyrjemi wuſtrělemi ſ revolwera ſranichu. Hdyž je cżi łódźe ſ Ruſkeje wotjědźechu, wone 34 ſpjećowarjow w Ruſkeji woſtajichu.

Dźeſ ſpjećowych němſkich matrozow ſo njewróći.

S 42 němſkich parnych łódźow, kotrychž mnuſtwo je ſo w Leningradſkim pſchiſtawje ſpjećiſe, njeje ſo 21 łódźow do Kiela-Holtenana wróćiło. Sſnadź ſu ſpjećowi matrozojo ſhonili, ſo ſo w Němſkej pſched ſnad ſtaja, kotrychž jich dła ſpjećowaćź ſ jaſtwa ſahnadźi.

Kommunistiske překažace dźełło

Strajk němſkich łódźnikow na łódźach w Leningradſkim pſchiſtawje njeje dła dr. Jich politiſkich podawkow w Němſtej jeſko kedźbnoſće namakał, kaſnjż je ſebi dła ſwojeje ważnoſće ſaſtuźi. Se ſnadniſcheho jednanja je ſo ſhonilo, ſo ſu ſo „jěſdne komanda" ſpjećowych němſkich namorjakow ſ ruſkimi knjeſerſtwowymi cżłonami ſ łódźe k łódźi wotſłe, ſo bychu muſtnje napominałe, ſo bychu ſo pſchi ſtrajku wobdźělile. Dale je ſo bjes dwóma hněſćejo, ſo je ruſka policija ſo ſapowědźiła, offizjeram pſchi potłóżenju ſpjećowych pomhaćź, hačrunje budźiſche to dyrbjała po němſko-ruſkim ſrěčenju cżiniłi. Tónle podawk ſnowa dopokaſuje, ſo ſo komuniſtiſka Ruſka ſamych ſrěčenjow njedźerži.

Wólby w Šwajcarſkej

W Schwajcarſkej ſu njedźelu wólby do nazionalneje rady byłe. Po nich ſo nowa ſchwajcarſka nazionalna rada, kotraž wſcho hromadźe 187 ſydłow liczi, ſeſtoja je 44 (prjedy 46) katolſkich konſerwatiwnych, 5 (6) liberalnych konſerwatiwnych, 31 (31) ratarjow, 52 (58) ſwobodnomyſlnych, 49 (50) ſozialdemokratow, 3 (2) kommuniſtow, 3 (5) ſapódſtawnjow bjes ſrażnje.

Wólby do francowskich generainych radow

W Franzowſkej ſu ſo njedźelu wuſiche wólby do generalnych radow wotmětle. Wone ſu wumoſchł prjedawſchnje njedźele ponjerdźiłe. Měſchćanſku redikalnu ſtronu ſu na ſchkodu ſozialdemokratow troſtlu poſtyſnili. Nazionaliſtiſka Marxinowa ſtrona je ſo w Bretagni, Wendeji a Lothringſkej poſłabiła. Powſchitkownje je ſkwiza ſwójí wobſtatk ſałhowała a pódla teho hiſchće nješchto pſchibohła.

Žiwe wólbne hibanje w Juhosłowjanskej

Juhosłowjanski ſwonkowny minister Marinkowicź je njedźelu w Kruzewu w rańſchej Serbiji jako kandidat we wólbnej ſhromadźiſnje rěčał. Najprjedźy wo pſchiſchłych wěcach rěčeſche, kotreż ſu pſched ſtjomi lětami k rospuſchčenju parlamenta dowjedle. Kralowe zakročenje je tehdy fadźiwało, ſo je k wobydleŕſkej wójnje doſchło, kaž je ſo w dołhich krajach ſtalo. Juhosłowjanſka je dźenſa mózny ſtat a njemóżeſche ſo, kaž njehdy mała Serbija na to ſpuſchčeſcz, ſo jej, kaž njehdy, porunilſowu mjes Awſtriſkej a Ruſkej exiſtenzu wołoji. Juhosłowjanſka dyrbi ſo dźenſa ſama pſcheciwo ſwojim njepſcheczelam wobaraſcz, kotſiż ju wobdawaju a njeſmu wotbrunili. Kaž dołho cźile njepſcheczelſo widźa, ſo je Juhosłowjanſka ſylna, budźa ſo hladaſcz, ju nadpadnuſcz. Tohodla dyrbi Juhosłowjanſka politiku wjeſcz, kotraż zylenu ſwětej dopokaże, ſo je khmana a bolowa, ſwoju ſwobodu a njewotwiſnoſcz ſakitaſcz. W tym wojnam pſchichodnych wótkow 8. nowembra leźi. Wokerjo njech na khorhojnika njeblađaju, ale na khorhoj, kotruż njeſe.

Też w druhich wólbnych wokrjeſach je agitaſcija ſe pſchibliſcenjom wólbneho dnja dźeſ a źiwiſcho. W Dramiſnej bauowinje ſamej je njedźelu wjazu dwěh ſto ſhromadźiſnow było, pſchi kotrychž je ſo tež wjele Madźarow a Němcow wobdźeliło. Kandidat dr. Jiwkowicź-Iwandźicź w ſwojej rěcźi praji, ſo dyrbja pſchi wólbach Němcy a Madźarojo pokaſaſcz, ſo ſu ſa tutón ſtat, kotruż ſaneho rozdźela mjes ſwojimi ſtacźanami njeczini. Němcy a Madźarojo dyrbja dopokaſaſcz, ſo ſu ſa jenoſcz ſtata, a ſo jenotni juhosłowjanſki lud, kotremuż tež woni pſchiſłuſcheja, wunjeſ druheje raſu dyli.

Nowe zakročenje Juhosłowjanskeje w Sofiji

Juhosłowjanſki pósłanz w Sofiji, Wucźewicź, je pſched tydźenjom bolharſkemu knjeſerſtwu notu pſchepodał, w kotrejž ſo njeſtutki mazedonſkich banditow w nanjeſnjej Serbiji njemja a ſo na nowe pſchihotuy mazedonſkich ſłóſtnikow kedźliwe cźini. Dokelž bolharſke knjeſerſtwo njeje hacź dotal na notu wotmolwiło, je juhosłowjanſki pósłanz bolharſkeho miniſterſkeho pſchedſydu Muſchanowa na khutnoſcz wobſtejnoſcjow pokalał a pſchipowědźił, ſo by Juhosłowjanſka mišowana była, Swjaſk Ludow na pomoz ſawołacź, jeli ſo Bolharſka njeby raſne naprawy k potóczenju njeſtutkow mazedonſkich komitow cźiniła.

Njeměry na Kypru hišće njejsu přestałe

Nadpad na twarjenje jendźelſkeje wyſchnoſcje.

Na cźole ſ Kerynialſkim biſkopom je roshorjena ludowa cźirjeda w Kerynii twarjenje jendźelſkeho knjeſerſtwa nadpadka, jendźelſki khorhoj ſ njeho ſtorhła a mjeſto njeje grichiſku narodnu khorhoj na ſcźežor ſcźahła. Wobydleŕſtwo je jara roshorjene. Liczba woporow, kotreż je ſebi ſběrź žadał, je hižo na 3 morwych a 57 ſranjenych ſrošła, mjes kotrymiž je 35 polizajſkich faſtojnikow. Wozkaſuje ſo ſo jendźelſka wyſchnoſcź biſkopa, kotryž je demonſtrazije w Kerynii nawjedował, ſ kraja wupokaſa.

*

Dalſche powěſcze ſ Kypra praja, ſo ſu **arzybiſkopa w Lanarzy** hromadźe ſe ſchtyrjomi druhimi ſajatymi naſchtykarjemi pożlednich rozmerow, a to dwaj dotalnej ſobuſtawaj ſakonje dawajeze ihromadźiſnu a diweju duchownemu ſ jenym jendźelſkim ſaniczakom torpedowych cźolnow na njeſnate měſtno do wuſnanſtwa wotwjeſli. Jendźelſki gouverneur je jimaſiki wukaſ hiſcźeze pſcheczíwo dyrbnim 40 naſchtykarjam wudał.

Wczera je jendźelſki ſchtiſzak „Colombo“ k Kyprej pſchijěł, mjes tym ſo ſo lětadłowa maczerna łódź „Glorious“ hiſcźeze wocźakuje. Wojerſke lětadła, kotreż běchu ſo ſ Egiptowſkeje pſchiwjeſle, ſu njedźelu nad kupu lětale, ſo bychu wobydlerjow pſched nowymi njeměrami warnowale. W tu khwilu bźe ſu njeměry pſcheſtałe, tola ſu wobſtejnoſcje jara napjate.

Se ſmutkownehu kraja ſu powěſcze wo wojowanju ſběſkarjow ſ Jendźelcźanami doſchle, pſchi kotrychž ſu je-dyn móſt a telefonowe powody wupuſcźili.

Grichiſki konſul je po ſpadźu cypriſtich Grichow k ſběſkej nadpjeral. Grichiſki preſident je jeho łohodła wot tam wotwołał, dokelž ſu drje ſo Jndźelcźenjo na njeho wobcźežowali.

Japanske wójsko w Mandżuskej dale postupuje

Po njeſpokojacych wobſtejnoſcjach w Nadźe Swjatka Ludow w Genfu ſebi Japanſka na to njepomyſli, ſwoje wójſko ſ Mandżuſkeje wrócźo wjacź, ale pyta na wopak ſwoje ſtejiſcźcźo tam po możnoſcźi potwjerdźicź. S Tokia ſo powě, ſo ſu japanſky wojazy chineſku **żeleſnizu mjes Szedingkai a Taonanfu wobhadźili.** Japanſka praji, ſo dyrbi ſwoje ſajmy hladacź, haczrunjo tale żeleſniza Chinje ſłuſcha. Tole **poſtupanje Japanzow k dołhemu ranju,** wośebźe k rańſcho-chineſtej żeleſnizy pola Tſitſikara, je pola Ruſſow, kotſiż hromadźe ſ Cźinjeſanci tule żeleſnizu ſarjaduja, **njemér ſpudźiło.** Do japanſkeho ſwonkowneho miniſterſtwa ſu powěſcze doſchle, ſo ſu ruſke wójſko pſchi mandżuſkej mjezy ſhromadźuje. W Mukdenje ſo powěda, ſo ſu Ruſſoje dwě pólnej kanonje, dwě kanonje k wobaranju pſcheczíwo lětadłam a wotkładźenja maſchinſkich ſtźelbow do Tſiuntſikara pósłali.

Kaž ſo ſ japanſkeho knjeſerſtwa powě, **Japanſka ſwoje wójſko w Mandżuskej pożtyni,** ſo dyrbi ſo wojaſy, kotſiż ſu ſtajnje dyrbjeli ſ rubjeżnikſimi bandami wojowacź, mohli wuwotpoczował.

China je zwólniwa, wurunacy sud z Japanskej wobzamknyć

Chineſki wotpóſłanz w Swjatku Ludow dr. Sze je póndźelu Briandej notu pſchepodał, w kotrejž ſo praji, ſo je chineſke knjeſerſtwo ſwólniwe, ſ Japanſkej wurunacy ſud wobſtajnikowacź, kotſiż hižo mjes nětkotrymi ſobuſtawami Swjatſa Ludow wobliteji, abo po pſchiſkładze ſcźeženjow, kajkeż ſu ho mjes Sjednoczenymi ſtatami a wſchelakimi druhimi ſtatami, na pſchiſtład ſ Cźinu, wobſamkle. Nota je ho dźenſa wojſewiła.

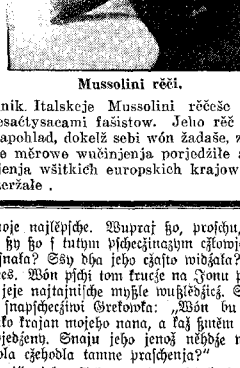

Mussolini rěči.

Wjednik Italskeje Mussolini rěčeſe w Neaplu pſched dźeſaćtyſacami faſiſtow. Jeho rěč zbudźi woſcbity napohlad, dokelž ſebi wón žadaſe, zo bychu ſo njeprawe měrowe wučinjenja porjedźile a zo bychu ſo bróninja wſitkich europſkich krajow ſebi runowahu dźerżałe.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 27. oktobra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 750, hygrometer —3, thermometer wo dnjo +5. Dźenſa rano we 8 hodź. barometer 752, hygrometer —4, thermometer we nozy —1. Wuhladny na ſuche wjedro. — S połnóżneho ſadowego morſa k nam pſchichwakuje ſymne powětrju ſu nańſch powětr jara wuſuſhźiſe. Nižina, nad Biskafskim ſalowje leżaza, njeje pſchis nałche ſtrony cźahnyła ale hiła ſo pſches połnózne ſyredźnoſeiſke morjo a ſo ſeſtakhnje. Tohodła ſymjeny ho nadźijecź, ſo nałche wjedro wohroży. S Jendźelſkeje pſchikhadźa nowa wyſchina, na cźož poſtupowaza ſchkleiza pokaſuje. W Bayerſki a połnóżnej Schwajzarſkej je ſo zyliczki njedźelu ſnėh ſchoł. Dokelž je nowa nižina pola kupy Island ſpóſnacź a najſkerje w dalſkej połnózy nimo poczehnje, ſmėwy ho ſaſo milliſcheho poczaſa, najſkerje tež rjanecho a ſuchcho bliſche tſi dny naoſtacź. Jutſne ſrjedu je Schimana Judy. Sčłunczko ſthaza 6,44 a khora ſo 4,43 h. ſtej Schjola ſ Hohenwieſe, ſtarſchu žónſtu a ji ruczku Mětſacźk khadźa. Wjedr je w 5 hodź. a khowa ſo dop. 9,03 hodź.

— **Wo měſchczanſkim omnibuſu.** Wot wczerawſcheje póndźele jěźdźa wſchy na wſchitkich cźarach rano wot 7.40 hodź. a pſchetamu jěźdźetej wjeczor 20.20 hodź. Tole wobwjeſowanje běſche nuſne, dokelž ſu rańſche a wjeczerne wſchy ſtabje wobhadźene.

— **Krótke! Wopaczne pjeczihrunarje.** Kaž jakili krajny kriminalny haunt wopiſuja, ſo hižom wot nětkotrych njedźel wopjeże w Drježdźanach a nawjeczornych pſchodměſtach wopaczne pjeczihrunarje do wobkhoda daru. Falſchowane pjenězy wobſteja ſ miedźanego jara na kotrehoż pređnju a ſadnju ſtronu ſtej cźiſtej ſlěbrowej kóż zy ſlěpjenej. Wone maju błuti a ſamótrany napohlad. Kóżka da ſo wotſtrihnyć. Pſchi trochu leźbliwiſcze wěſeje kóżky wopaczne pjenjezy lohko ſpóznaje.

— **Rozdźelenje do Tworyſtupneho towarſtwa w Budyſchinje.** Pjatk w cźaſu wot 1 hacź 3 hodź. popołdnju pocźuchu padſchi w 20. rozdźelerni Tworyſtupneho towarſtwa na Hrodowſej bana cźo. 2. Dobuchu ho ſ pakliczom wot tehźe do pſchedawanſkeje měſtnoſeje a kradnychu pſches 140 hriwnow hotowych pjenjez a ſa 1144 hriwnow lutowanſtich ſnanikow a kłębowe ſnanki. Kriminalna policija naležnoſcź pſchepytuje.

S **Porſchcź.** Wot nětkotreho cźaſa pytnychu ludźo, ſo na ludownych połach kałowe hłójźki kradnychu. Tuchachu hwoperſka jara na ludźi, kiż dźełu nimaju. Tola pſchi cźichim wobſtejenju ho pſchefſawěcźichu, ſo ſu njeſjednaſche wo tajſich, kiż nimaju žaneho dźeła, ale wo njeſnje potrěbnych ludźi.

S **Tſjebjenzu.** Zeleznizar na wotpoczinku Arnoſcht Schöbel ſmědźeſche je ſwojej manželſkej wczera ſwój ſłoty manželſti jubilej ſwjeczicź. K wažnemu dnjej Bukecanſki pofſawniſti tſóch ſłokeju manželſkeju je ſaſtanicź kom hoſeſeli. Jubilar ſaſtawa hižom lěta dołho ſtrujnu nużnehu ſtrażnika w Tſjebjenſkej gmejnje. Je też ſwórcźny dopiſowcź cźiłarja „Sserbſkich Nowin“. Wſchitkim ſnašym pſchejacym pſchiſtamknjeny ſo tohodła rad a pſchejemy jubilaromaj też dale mile a błóżnje lěta.

S **Hrodźiſchcźa.** Njedźelu ſmědźeſche ſi cźelinej a duchownej cźerſtwoſcźi tudomna cźeſtowa żona ſwudowena Njenczowa ſwoje 87. narodniny ſwjeczicź. Pſchichodne lěto dopjelni ho 50 lět, to tuto ſwoje cźeſke powołanje wukonja. Mech je jej wjeczor žiwjenja też dale błóżcź ny a mily.

Se **Schjerakowa.** Pjatk w nozy wokoło 3,12 hodź. ho na Budyſko-Wojerowſkej ſtatnej dróży wobohowy automobil ſapali. S pſchicźinu běſche, ſo běſche roſpinjał woheń ſapopadnył. Wobſtejacſi mózeſche ruſke ſ woſa wuſkocźicź a ho ſ nim wohowacź. Sa krótke wokomiki ſtejeſche žywóſ w ſaſnych płomjenjach. Wobſtejacſi ſ njeſbožow-

---

C. Bulwa:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

8] (Pokračowanje.)

„Daj mi pjatnaceźe lět mojeho žiwjenja wrócźo“, ſnapſcheciwi Egiptowcźan, „prjedy hacź mójeſch mje ſ Glaukom pſchirunacź. Wjch ho ſwjeſelił nad jeho pſcheczelſtwom, ale kak mózu je wotpowědźicź? Mózu-li jeho ſ tymi ſamkanymi wuſkiwanjemi žiwjenja wudżerżeź, kaž wón mje? — ſe ſwjedżenjemi a wěnzami, — ſ parthiſkimi kojenmi a ſe pſchemėnjatymi pſchiwabami hry ſ koſtku? Taſtele waſchnje žiwjenja je jeho ſtarożbe, jeho naturje, jeho ſtawu w bódź, mi pak ho njelubi.“

Pſchi tutych ſłowach hładaſche pſchekłepany Egiptowcźan k ſemi a ſdychny; tola ſkradźu ſpohladny na Jonu, ſo by ſaczińſchcź ſwojich ſłowow na jeje wobliczu wobkedźbował. Wona pak wosta měrna, mjes tym ſo Glaukus ſłobka ho ſaczeŕvjeniwſchi wotmolwi.

„Ty maſch prawje, mudry Arbaces, mój mózemoj ſebje jedyn druheho waźicź, ale niż hacź ſ pſchecźelomaj. Gdyż pſchińdu do twojich lět, budu tohorunja wjeſoke žiwjenje młodźiny wuzmėſchcź.“

Egiptowcźan pohlada wótrje na Glauka. „Ja cźe njerozumju“, wón dźeſche, „ale cźłowjek je hižo ſwuczeny, njeſrozumliwe ſa tajny żort mėcź.“

Glaukus njewotmolwi, ale wotſali ho ſ krótkim poſtrowom.

Arbaces pſchiſtupi Neapolitanzy a prajeſche: „Njemyſli ſebi, moj a kuklanta, ſnėm-li tebje każ mjenowacź, ſo dyzu cźi twoju ſłowobu a twoju wjeſołu, jaſnu młodoſcź ſlemicź, ale běź ſo ſnajmjeńſcha hanjazych jaſykow na kożżou, kiż tak lohko dobre mjeno hołzy pſchimaju.“

„Schto ty mėniſch“, rjekny Jona ſ ſchepotatym hłoſom. „Ja ſnaju tebje jako ſwojeho pſcheczela a wėm, ſo chzeſch moje najlėpſche. Wupraj ho, proſchu, jaſniſcho.“

„Kak ſy ho ſ tutym pſcheczinazym cźłowjekom, Glaukom, ſpójnaka? Ssy hba jeho cźaſto widźała?“ woprascha ho Arbaces. Wón pſchi tom kruce na Jonu pohlada, jako by chzył jeje najtajniſche myſle wukſedźicź. Swaha a ſamucźena ſnapſcheciwi Grekowka: „Wón bu do mojeho domu, jako krajan mojeho nana, a kaž ſnėm rjeź, też jako mój ſawjedżeny. Snaju jeho jenoż nėhdże wot tydźenja ſem. Tola cźehodła tamne praſchenja?“

„Wodaj“, rjekny Arbaces, „ja myſlach, ſo ty jeho hižo dleje ſnajeſch. Tutón njeſmany pſchiſłuſchodźeŕ!“

„Kak? Schto ty mėniſch? Cźehodła tutón poroſ?“

„Njerėcźnoj hižo wo tom; nochzu twój hnėw pſcheczíwo tutomu cźłowjekej ſbudźicź, pſchetož tohu wón hódny njeje.“

„Ja cźe proſchu, rėcź! S cźim mohł mje Glaukus roſnėwacź?“

„Derje, Jona, ma-li to bycź, tak ſłyſch, ſo je Glaukus wcźera w ſjawnych kupjelach ho twojeho pſchecźelſtwa thwalił. Wón njenowaſche je wjeſoke dyrdonndejſtwo. Tola chzu ſprawny bycź napſcheczo njemu: wón wukhwaleſche twoju rjanoſcź. Schtó mohł ju tež ſaprėcź? Ale wón ho ſazpėwaju ſmėjeſche, gdyż jeho pſcheczeſaj Klodius a Lepidus ho jeho praſcheſchtaj, hdy ma wón myſle, tebje ſa mandżelſku ſebi domoj pſchiwjeſcź a ſwoje wudwjerna ſe kwėtkami wobwėnzowacź.“

„To tola bycź njemóże; kak by ty tole niſte pſchijźkodźenje ſhonił?“

„Ja ſym pſches nėkotre ſwėdki wėrnoſcź toho, ſchtoż ſym kunje ſdźełił, wukruczenu namałak.“

Jona ſwjeſe ho ſnak, a jeje wobliczo bu bėliſche hacź ſtokp, wo kotrymž ho wona ſepre.

„To ze mje roſhoriło, gdyż ſłyſchach, ſo twoje mjeno ho tak lohkomyſlnje ſ erta do erta nohy a ja thwatach, tebje wopytacź a cźe warnowacź. Glauka nadėjdżech tule. Njemóżach ſwoje ſaczuca potajicź; haj, běch ſamo njeſdwórliwy. Mózeſch-li ſwojemu pſcheczelej wodacź, Jona?“

Jona poda jemu ruku, ale njewotmolwi. S wulkej pſchekłepanoſcźu běſche Egiptowcźan Jonimu horduſej ſbudźił. Wón mėnjeſche, ſo je ſ tym runje wubudźenu pſchihilnoſcź pottłocźił, a napocźejo wo nėcźim druhim rėcźeſch, rėcźeſche wo jeho bratſe. Rosmolwa pak dołho njeſtrapjeſche. Wón dźeſche wot njeje ſe ſamuſkom, ju wot nėtka lėpje wobkedźbowacź a tódy dźeń wopytowacź.

Lėdy bě ho roſžohnował, jako Jona ho roſpalicźe roſpłaka.

VI.

Se ſawitej ſłowu a cźeſnje ſapinjenym płaſcheźom krocźeſche wieźor pózdnė Apácides ſ domej Egiptowcźana. Nėkaſi muſſi bě hižo dźiwjaj ninto njeho ſchoł; ſłónczeje dótkny ho wón jeho ramjenja.

„Apácides“, rjekny muż a ſcźini pſchi tom ſ ruku ſnanjo tſchiza.

„Nó, Nazarenſki“, ſnapſcheciwi mėſchnik, „ſchto ty chzeſch?“

„Ja wſchak cźe mylicź njechach“, ſnapſcheciwi zuſy, „ale łdyż ſmój ho pózledni krócź ſetkaloj, běch cźi, kaž ho ſda, pſchijźmnił.“

„Ty njeſły mi njepſchijźnony, Olintho, ale ja ſym dźenſa wjeczor muczny a njemóżu ho ſ tobu ſabawjecź.“

„O, ty kłasnje“, rjekny Olinthas ſ cźopłym horjenjom, „ty by muczny a chzeſch tamnu rėku ſłóżnoſcze ſajpėcź, kiż ſamóże tebje wokſchewicź a wuhojicź? Pój, nėkotſi ſ naſchich ſu nėkko ſhromadzeni, ſo bych ſ twojim wjedniſkom k mun hył. Stótowo Boże wofmje ſi dwėle a ſrudobu, pſchiwoła cźi: Pójcźe wſchitcźy ke mni, kiż ſeźe ſprózni a wobcźeżeni; ja chzu waż wokſchewicź.“

„Ja nėkko njemóżu“, rjekny Apácides a wottorhny ho ſ mozu wot Olinthu.

(Pokračowanje ſeźěhuje.)

nim podawkom jara schkodnje, dokelž wós nima sawěsćenu. Sbytki spalenego auta dyrbjachu Schescherwska wobnjowa wobora wotstronić, to so wobkhod na dróhi njeby wohrozył.

S **Wulkich Sdzarow.** W shromadźiznje hobustawow Wojerowskeho konjunskeho towarstwa njedźelu dopohonja w Strembicy hościenzu we Wulkich Sdzarach so jenohłósnje wobsamknu, so ma so pschedpohstwo Wojerowskeho konjunskeho towarstwa poprosyć, so by wudawarnju tworow we wulkich Sdzarach Budyschkemu Tworyknjenu towarstwu wotstupiło. Sobustawy so jenohłósnje sa to wuprajachu, jo chjeza hnydom hyć je hobustawom Tworyknjeneho towarstwa. Dla pschiwabneho tydźenja konjunskich dnjow wot 8. hacź 15. nowembra 1931 so kždomu, kiž chce so stacź je hobustawom Budyskeho Tworyknjeneho towarstwa, jastupny pjenjez synschcy.

Z **Kulowa.** Wonkowny kriminalny zastojnik a zawěsćenski komisar přebywasta dwaj dnjej w našim měsće, zo bysta wujasniloj nastaće dweju wohnjow. Na radnicy so ludźo přestyšowachu, někotrych wzachu do policajskeho skhowa. Sobotu rano zaho dźěše mějićelka wobkhoda pola měšćanskeho młyna do Halštrowa. Dźělaćer, kiž na dźělo jědźeše, dohlada so žony, kiž běše hižo bjez wědomja a ju ze pomocu druheho dźělaćerja z wody wućahny. Pospyty na woživjenje mějachu wuspěch. Powěs so, zo je pjatkowne přesłyšowanje, kiž někotre hodźiny traješe, žonu k tutej kročeli nawabiło.

S **Wojerez.** Tudomna katarska schula, kotraž wobstoji schtyri lěta směje w nowym symskim policeje tež zjadowanju sa hoły. Burski dorost so tu živje na wukhowanju w katarskim powołanju wobzěła. To je z dobrym dopohołasom, so maju tež w burskoje žadanje sa prawym hospodarjenjom na naschej bóle khudej holanskej pódźe, so bychu w nětčišchim hospodarskim tak cźežkim cźasu krućze na swojim městnje stacź mohli. Sa holeju rjadowanju dyrbjesche so nowa schulska městnosć pschiprawicź.

S **Delnjeho Wujězda.** Khrobły pebak wusuwowasche poslednji cźas w naschej wotwolinje. Pokasa so w Delnim Wujězdze, Sesepschezach, Lucźu, Wjerowałoze, Rudej, Lipinach, Lasu, Radźay a Małej Nydlej. Mjenowasche so Sänger, Wón wudawałasche, so je pódźasny z domu sa bednych Zoar w Rósserku, so by pschedawał sałwćki, kiž su pjerza tamnišich bědni schtomolli. Telefonisaj so we domje sa bědnych napraschowachu a shonichu, so dom žanehu pschedawarja wupohłał njeje. Sdobom so prosschesche, so bychu žebaka žandarmej wojsewili a jeho fajerej dali. Poradźi so tež jeho w Małej Nydlej jaklapicź a fajerej.

S **Khorjebuša.** Pjatk dopohonja wucźahowachu je Schyrjejowje niže nowowowara Zandowskeho mosta starschu żonu. Wukopa ju, so běšče to cźło 67 lětneje Sturmowejez Khorjebuša, kotraž běsche dobrowólnje do wody schła. S pschicźinu tuteje sruduje kroźele je pjerza njeschohonna khorosć.

Z Łužicy

* S **Berisdorfa.** Sdobotu popohonja dźěłaćerjez jenehu tudomneho rataraja do wrobłow Nětkeschez. Jako jedyn wutjél sapraji, njerowobładnjowy tjéłu njekhdźólinje sa pschicźinu hladajche. Nadobo so wutjél a schrót trjechi 12-lětneho schulskeho hóiza Donata se šuppobstwa do lewoje ruki. Wbohomu dyrbjachu 20 schrótowych zornjatkow z ruki wuczahać.

* Se **Zitawy.** Sinjerstwo pisesbožiła je njedźelu popołdnju 11 lětna Hildegarda Frömterez w Reutnizy pola Wosserowza. Wona jadźeła do wosserowskeho automobila jenesto tamnišcheho wósnika. Wbohi hotcźay so nop puknu, na cźož wona hinchcze njedźelu wumrje. Wjednika wosa ujetrjechi žana wina.

* S **Pěsnizy** pola Shorjelza. Psched nědźe 2 njedźelomaj nadpadże płahowak kožuchowych swérjatow, weste Schotta z Hohenwiese, starschu žónu a ji ruczu tosiku wuhrabny. Pschi tym žónu, knjeznu z mjenom Helm, z cźežkim kjom pschez hkowu dyri a ji kwaowjazu ram nabi. Helmez domjezechu do domu sa starych ludźi w Pěsnizy, hdźež bydlesche, hdźež dyrbjesche wona lěkarskeje pomozy hladacź. S njej pak je tak wohnjoseschesche, jo wona sandźeny pjatk na to wumrje.

* S **Luboanja.** Njedźelu popołdnju namatkachu we wotwolinje 17 lětnu Hildegaron Scholeźij z Starehu Lubanja skónzowanu. Po wschěm dsaclu jedna so wo sexualne mordarstwo. Hotza běsche bydom na wjecźor domach wotschła a so wiazy njewrośćiła.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* Se **Sebnitz.** (Shonita pomoz pjekarskeho sjednoczenstwa.) Pjekarske sjednoczenstwo w Sebnizach je we swojej poslednjej wujasnjowej shromadźiznje wobsamknło, so tež w pschihódnej symje shromadźnje pschi nujowej pomozy za spomožerskich dótanarjow wobdźěliczy. Swjatk dari k tutomu samdrej kóždy mšaz 2000 hódnostnych znamkow. Schtóž take znamki wosshodi, dóstanje pola kóždeho pjekarja 4 puntowski khleb wo 10 pj. tunscho. Wyschichi mischtr je nadawk dostał, tak wobsamknjenje wuwjesecz. Tuto wobsamknjenje pjekarskeho sjednoczenstwa poruča so jako pschikład.

* S **Wjelkeh.** (Wohesi salożili?) W Garpzachu sniezi nogny wohesi statok cźežke Melzera z maszinym zwinizom thlowom. Nimo thi zentnarskeho zwinjeza su so wsche pilady a rjemjesnitzki grat hobu spalile. Schkoda je wjelka wulka. Tuhaja na japalerstwo.

* S **Grabschawy.** (Snjeżkazy wunoschk nujowoje pomocy.) Wot lońskeho lěta je so tež sa symu 1931/32 we wulkim rozmjerje nujowa pomoz k lepschemu bjezdźělnemu farjenjowanju. Nimo munohich druhich pomocnych naprawow so pschede wschim sdobki wukonjachu, kiž su hacź dotal 7901 hriwnow wunjesle. Wobzeje je so tež tudyšche pschemyslo jara žiwje pschi sbérkach wobdźělilo a je nimo toho sdobu, to chze běžnje sa synu podpjeru ja nujowu pomoz hodowacź. Dźěłaczeńska nujowa pomoz je tohorunja hižo 2260 hriwnow nimo wschelakich wězowych darow je sbérkami nahromadźiła. Wobě spomožerskej nujowej pomozy wudsoholujataj so mjez sobu se pschikładnym shromadnym dźěłom.

* S **Werdawy.** (Spinalne wokhromjenje dźěcźi.) We Werdawje je so jedyn pschipad spinalneho wokhromjenja dźěcźi sweścźił. Je podhlad, so je so dźěcźo w Lipsku nalyło. Dźěcźo, 9 letny hólcźez, bu do khorownje daty.

* S **Lipsku.** (S warjazej barbu so woparił.) Dopołdnja jaraźenemu schiwórika sta so w fabrizy pschi Płošeńskim puczu cźežke njesboże. 61 letny barbeř August Schlinjog, kiž sabérasche so z wohrěwanjom barby, stojesche na powyschenju wódła nědźe 800 litrow wospschitrochu pomjeschchit, bu z wukhadźazej paru hlejeny a njemóžesche tohodła hnydom sawěsćeńsku naprawu zajwrjeć. Sa wotomik warjesche so barba, dźeł wuprajny z ventiloweje wotwory a wula so na barbjerja. Schlinjog so na woběmaj nohomaj cźežko twopari a bu do khoronje wotwjezeny.

* S **Warnsdorfa.** (Po 17 lětach z ruskeje jatby so wrócźił.) Pěschk rakuskeho 42. pěscheho polka Franz Fischer z Karbiz běsche dołhe lěta sbudzeny. Lěta 1914 wojowasche na narasčiskej fronczy, pschecźiwo ruskemu wójsku, a pschińdźe do ruskeje jatby. Rětko hacźe, po 17 lětach, wrócźi so k wjeselu swojich swójbnych do Karbiz domoj.

Sport

Československe Sokolstwo njebudźe w Los Angeles zastupjene. Prichodne lěto wotměwaju so w Los Angeles wulke olympiske hry, na kotrychž so mjezynarodne wubědźowanja na wšěch polach cźělowuczowanja zarjaduja. Kaž je nětko słyšeć, so československe Sokolstwo w Los Angelos njewobdźěli, dokelž prihotuje so na IX. wsosokolski zlět w Prazy, hdźež so zdobom tež wo słowjanske mištrstwo wubědźuje. Dźiwajo na to, tež juhosłowjanscy Sokolja do Los Angeles njepojědu. Dale je tež Swicarska swoje wobdźělenje wotprajiła. Kaž němske nowiny ze wobzarowanjom přispomnja, budźa z tym tři najwuspěšnjše kraje na olympijadźe w Los Angelos pobrachowacź.

Swójbne powěsće

Swěrowani: Mała Lienekampf w Lettewitz p. Halle z Margaretu rodź. Kichijanez we Wurizach. — Erich Glück z Hilzu rodź. Hirzlez w Kamjenzu.

Zemrěli: Reinhold Neugebauer, krawski mischtr we Budyschinje, 60 lět, khowanje je dźensa wutoru. — Khrysta swjod. Schillingowa rodź. Berndtez w Budyschinje, 87 lět, khowanje budźe jutje pop. w 3 hodź. na Tuchoŕskim pohrjebnischcźu. — August Cźech w Budyschinje, khowanje je dźensa wutoru. — Arnošcht Nowak we Budyschinje, khowanje budźe schwórtk dop. w 11 hodź. na Tuchoŕskim pohrjebnischcźu. — Gertruda Winklerjowa rodź. Zyžez w Budyschinje, 32 lět, khowanje budźe jutje srjedu pop. w 2 hodź. wot Tuchoŕskeje zbrkwje we Budyschinje. — Jan Arnošcht Fryca, bywschi hoscheńcar w Zicźenju, 76 lět. — Ferdinand Römer, żelesniski wyschi schefretar na wotp. w Kamjenzu, 56 lět, khowanje budźe jutje srjedu pop. 1/4 hodź. wot žarowańskeho domu na katolske pohrjebnischcźo. — Marta swjod. Fieolerjowa rodź. Semmerez w Cźornjowje, 62 lět, khowanje je dźensa wutoru w Bukzach. — Matej Janaš, wojnarski mischtr w Mucźowje. — Marja swjod. Mankowa rodźena Postlez w Cźornym Khołmcu, 74 lět, khowanje budźe schwórtk pop. w 2 hodź. wot žarowańskeho domu.

Ssudniźny na pschedawanje
schtwórtk 29. oktobra 1931:

w **Budyschinje** na sudnistwje dop. w 10 hodź.: wschelake meble, maschiny, hudźbne stroje, wobrazy, zigary, tadia, gramofon, awta, cźažnicy, wolnjane a balinjane tworjy, klamarska potkadnja, słote cźažnizy, dejmantowe pjerscźenje a druhe debjenki, kjowniki, 82 kožow, wohnischcźa, khichidłate klumpy, wschelake żelesne hejti, žadowe hordy, matrazy, reformske schtaky, żonj. a muž. wobuca, pišane banty, 46 porow symkjacźowy, pišma wotpisowak,

Jabłkinicy a wokolina w nazymskej pyše

W nazymskich prózdninach wulećachu sej někotři Serbja do susodnych Čech, zo bychu rjanosće kraja sej wobhladali a z jeho wobydlerjemi so bliže zeznali. Małobolesławski wokrjes, Českí raj, Krnsko, Praha, Morawa — to běchu někotre pućowanske etapy a spokojachu wulětnikow nanajrjeńšo. Wšzo hotuje so Boża stwórba k zymskemu měrej, ale we swojej nazymskej pyše dawa nam zhódawne swoje lětne rjanosće. Wobhladachmy sej Jablkinicy bliže, přebywaniśćo našich lětušich małych wulětnikow, na kotrychž wobydlerstwo w radostnej mysli hišće dźensa spomina. Wjes nas někotre dny hospodowaše, wosebje šula, hdźež serbske dźěći swój wukhow namakachu. Mjez tym pak je so tam mnoho přeměniło. Hdźež tehdy nócneho spara namakachmy, swoje jědźe k sebi bjerjechu a zarjadnik swoje składy měješe, wšitke tute rumnosće słuža zaso šulskim zaměram. Słyšachmy tam samo našu hymnu spěwać, kotraž so jim tak lubi, zo je swój puć do šule namakała.

A dźěći sej ju hižo na wsy spěwaja. Šulski nawjednik, kiž je so tak wo naše dźěći starał, připrawnje tam serbsku knihownju. A pola nas Serbow? Tu založuja so na wsy němske knihownje, zo bychu Serbja z pomocu literatury swojemu ludstwu znatřkownje so wocuzbnyli. W tym da prjedawše „metropole z dobrym přikładom“ deprěcźka. Scyła smy we Małobolesławskim wokrjesu wulki zajim za Serbstwo nadešli. Mnozy wuknu tam serbski a zaběraja so khutnje ze serbskej literaturu. A tak so zda, zo budźe tam serbska rěč dale žiwa, hdyž budźeja wobkhod a statne zarjadnistwa z njej w domiznje hotowi.

Krasna zahrodka, kiž wobrubnuje Smetanowy pomnik, je pusta a ćmowa. W lěće błyšćeše so we wšěch barbach a kwětkach, wosebje „jurinow a popomkow“. Jenož taflička z mjenami hudźbnych pledow debja ju, kotrež je wulki ženij za čas swojeho přebywanja w tudomnej hajńkowni, hdźež bě jena z jeho dźowkow wožeńena, w běhu nimale 10 lět swojemu ludej darił na př. Naša pěseń, Hubička, Blanik, Smyčkowe kwartetto, Pěseń na morju, Viola, Tajemstwo, Tři žónske khóry, Pražski karneval, Dźesać českich rejow, Dwě wudowje a druhe. W čichim česćowanju zastanješ nimowólnje před tutym hudźbnym hobrom, kiž je z telko darami swojeje muzy swět wobohaćił, kiž so na nich raduje. Po lětach budźe so tu natwarić nowa šula ze Smetanowej žurlu, kiž budźe nadobne městno za jeho česćowarjow, kotřiž hižo tak k widźomnemu znamjenju česćowanja putnikuja.

Nazymske słónco błyšći so nad „oboru“, tammej zwěrinskej zahrodu, kiž bu łužiskim dźěćom ze wšědnym wukhodom. Zwěrina so tam dale pase a widźachmy tam stadło hač do 30 jelenjow, dankow a sornow. Też tamne šotlandske koniki so wopytarjan „obory“ bjez bojosće bliža. Přez lěs dusie nazymski wětr a torha lisćo ze štomow a kerćkow. Knyskota pod stupom pućowarja. Wulki hat, hdźež so dźěći a wulětnicy w lěću kupachu, so runje w tutych dujach wulóji. Při tym widźachmy jeho hłubinu, kiž při spušćadłach dobre štyri metry wučinja. Zbytny rohod kej khudši ludźo z hata zběrachu a dźěćom zbywaše nješto rybow a rakow, kotrež sej wjesele domoj njesechu. K swojemu pjelnjenju potrjeba hat nimale tydźeń a tak swětlina zaso we swojej wysokosći steji. Tola też nazymski lěs ma swoje rjanosće. Nazyma barbi jón w stotorych barbach a přeće khutne mysle do człowjeskich wutrobow. Wobkruzlace wobrazy wabja molerjow do lěsneje swjatnicy a skruća idylki na płat, k čemuž so nam přileżnosć poskići.

Wulećowcy sej też do wokoliny, do dala, samo hač do Podjebradskich kupjelow, kotrež za čas sesony wjele stow a tysacow strowoty potrěbnych do swojich kuzlow wabja. Nakisel woda je hižo někotremužkuli pomhała. Jeje kuzoł bu w listopadu 1904 z pomocu kuzleho pručika we hłubokosći 96 metrow namakany a 1. žnjeńca 1905 wuwjerćany. Je w starodawnym hrodźe ze sylnymi murjemi. Na torhošću běži woda, hdźež sej měšćenjo ze sklenčkami a karanami po nju khodźa, ale so też w błešach dale sćele. Na hłownym torhošću steji wulki pomnik čěskeho krala Jurja Podjebradskeho (1458 hač

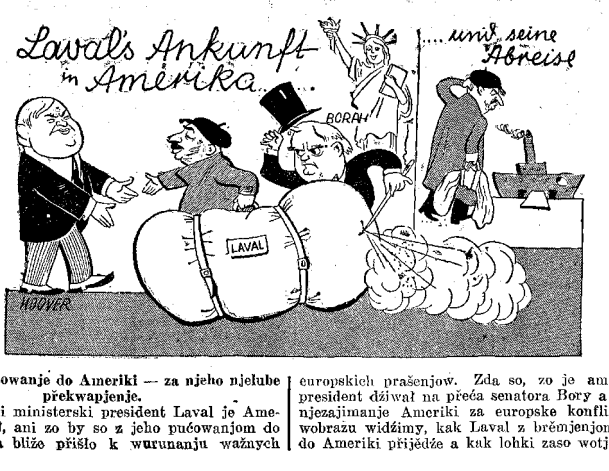

Lavalowe pućowanje do Ameriki — za njeho njelubje překwapjenje.

Francowski ministerski president Laval je Ameriku wopuścił, ani zo by so z jeho pućowanjom do noweho swěta bliže přišło k wurunanju ważnych europskich prašenjow. Zda so, zo je amerikanski president dźiwał na přeća senatora Bory a wuprajił njezajimanje Ameriki za europske konflikty. Na wobrazu widźimy, kak Laval z břemjenjom planow do Ameriki přijědźe a kak lohki zaso wotjědźe.

1471), kiž tež nad Łužicu knježeše a so wo zdźerżenje serbskeje rěče staraše a ju skitaše. Tola tehdomniši prelatojo hidźachu jeho jako „kecarja“ a němskim městam njebě jako Čech a Słowjan witany. W tutym měsće je zamóžene radiowa stacija, kotrejež železnej wěži stej na 150 metrow wysokej. Hdyž do wysoka na njej zhladuješ a mróčele přez nju čahnu, zda so čłowjek wyšej ko khilalej. Ale stej wjele króć z tolstymi grotami wuspinanej, tak zo ani najwjetše wětry jimaj ničo nješkodża. Wunčelski twar kóždeho wopytowarja přeslapi. Tola přeslapjenje mócnje rosće, hdyž do mašinskich twarbow zastupiš, hdyž so šwórći a hórći a čłowjek swojeho słowa njerozumi. Z 10 000 voltami so tam dźěła a wjednik (inżeněr) nam sylnosć tajkeho mudła demonstrowaše. Wottud sćelu so škrowo powěsće do Ameriki a po cyłej Europje. Město na nowočasne dwórniško a wulku elektrowinju. Leži nad Łobjom, kiž je tu hižo khětro šeroke. Češke dróhi, z wuwzaćom statnych, njejsu jara přijomne za jězbu na kołach, na kotrychž sej tam dojědźechmy. Hórše su hišće wjesne puće. Tam njedostanu wsy tajke podpjery za twar pućow, kaž pola nas. Tuž so na to telko njedawa. Hospodarske wobstejnosće so tež połnuja, wězo njewuskutkuja so tak kaž w Němskej. Njedźiwajo na to pak so w Jablkinicach hižo připrawy činja na přiwzaće łužiskich dźěći w přichodnym lěće.

Ženialny pos

Pschekupzej Babtinej su kradnyli wołowži kožuch. Schoda dźěsche jemu blisko. Wón stiwiesche jara.

„Kožuch, kobmužejnjenjo, bě krasny kožuch“, wón rjekny. „Ale njelutuju pjenjes, namakam paducha a pluun jemu njeześwoźi.“

Wón da sebi pschińcj štědrjišeho pša wot kriminalneje policije. Policista w kapiczy a gamaschach klocko pschiwjedże, njesłowjatiše brune pšyczijko i delnim pyskom.

Pólzaj stłóczi swojeho pomocnika pschi thčinych dunjach i nošom k semi, so by won cźer nacźuchał, rjekny „pšt!“ a stupi wrócźo. Pošš cźuchotajo pohlada na cźrjódu pschitomnych (wšelo bě so mnoho ludu bžežało) a wobrocźi so na burowku Fjetkowu, kotraž bydleschе w cźišle 5, a k njej dobrźawschi wobcźišlschеše won wobrub jeje šukinje. Žona cźekaschе do cźrjódy ludu, pošš bježeschе za njej, wona dhe thchownje, ale pošš, hrabnywschi žonu za šukinju, ju njepuschcźi.

Tu padnje burowka k nohomaj pólzaja.

„Haj“, wona šalowa, „wón je mje šepił. Nochzu prěcź. Pjecź bolwow šarary je jo šudże.“ Je wopraudže wěrno. W płokarni wschitko stejі. Dowjedźeše mje na šrožerinju!“

Lud bo dźiwa. „A kožuch?“ bo prašcha.

„Wo kožuchu nicžo njewěm a njemóžu nicžo rjez. Ale wschu druhe je wěrno. Wotwjedźeše a šudże mje!“

Žónška bu wotwjedźena. Sapo wja pólzaj swojeho pša, stłóczi jeho i nošom na šlčdy, rjekny „pšt!“ a stupi wrócźo.

Pošš roshladuje so šrěbačhe powěrt bo nošo a bježeschе potom na wjeżnjanoštu. Wjeżnjanošta sšlédnywschi padnu na thribjet.

„Swjasajcźe mje, lubi ludże, wy šprawni wjeżnjenjo“,

* Njedowolene pschihotowanje palenza šo w Ruskej cźesko thlošta.

won wołaschе, „pschewyhkach pjenjesy, kotrež šhrach polo waš ja wodowódł.“

Wěšo wotchu šo wjeżnjenjo na wjeżnjanoštu a swjasachu jeho. Mjes tym puschcźi šo pošš na wjeżnjano je cźišla 7 a tvrhaschе jeho šo thokowy.

Wjeżnjan šhlédnywschi padny psched hudom k semi.

„Sšym winowaty“, wón rjekny, „falschowach we swojej dźěłaúšej huiny lěta porodła. Dyrbjach jostužicź po łyju do wójska k šakhowanju wótczizny. Město teho šydam we cźišle 7 pschi elektrizitne wobšwětlenju a wujžiwam tež wschе druhe pschijomnosće, kotrež nam gmejna poštežo. Pschimajcźe šo mje!“

Lud nastajschе wuschi. Schto je to, mysłeschе šebi, da wotdźiwanja hódnego pša.

Pschekupz Babtin mifotaschе i wokžkownaj, roshladowaschе šo w kole, wja pjenjesy i kapzy a da je policistej.

„Dowjedź swojeho pša“, wón rjekny, „k šobotnej pjwczej zwólbje. Wohladam šo do kožucha. Njech pschińdże šebi djaš po mjón!“

Tola hižo je pošš na městuje a pšched pschekupzom stejo njechdyže wón i wopruchu. Babtin pozbna być njemérny, wotcźidże, pošš běži za nim, dźerži šo k njemu a wobrožschela jeho thokowy.

Pschekupz, šdrobnje a šapožina jakotacź, „Nó haj“, wón rjekny, „njeje hinak — šym njedožink, brattja, šym padnch. Tež mi kožuch nješšaiicha. Krodnych jón tež. Dajcźe šo mi wuplakać a pokucźicź.“

Lud rosběži do wšěch štron. Ale pošš njechbu šaneje thmiše wjazy i tym, šo by powětr šrěbał, popadnje dwoju, tjoch njekultukow, kotrež pschińdu jemu rutnje na puć, a njepuschcźi jich.

Tuči šo wušnaja. Jedyn je šlatne pjenjesy pschehrał, druhi šwoju žonu je želežnej łopaču wotdźěłał, tcźi je něchto prajił, šchtož njebohdi šo wospjetowaccź.

Dwóz je šo wuprózdnił, jenož pošš a jeho wjednik šawoštoschtaj. Tu pschidźeja pošš k wjednikej a wjechtowaschе je šwojej wopuschu.

Pólzaj šhlédnywschi padnje pšched pšem na kolenje.

„Sthkajcźe mje, wjeżnjano“, rjekny won thchepotajo, „i tjoch cźerwonzow, kotrež šo wajche pjwowanje dostawam, pschercźejcźach thajnje dwoj ja šobje.“

Wóhniowa hora na předań!

Druhdy pschińdu najšpodźiwnjiše wěšy na pschedań, kotrež njemóžemy tak hješe wschěmu do wschědneho wikowanja šarjadowacź. Tak šwottorhachu njedawno šare jaſiwo w Cambridge a pschedhadowachu wschu nadobu. Jako cźo. 17 pschińdże „małe rjetcźano“ schitjenza, kotrež „wunješe 200 kilo cźěšeho cźowjeka“, na pschedhadowanje, kupi in po dołhim rozpomanianju štónješe jedyn bur, kotruž chžnje drjewo k twarjenju kótnje nałožicź. — Na špodźiwnu myšl pschińdże jene jendželske želežnišče družtwo, kotrež chžnje tunja pschedacź šlary želežnišći tunel pod rěku Themšu, za kotrehož natwarjenje bě dunjwo něhdy 80 milijonow šolarjow, na kotrehož městno pak bě mjes tym nowočasnišchi a lépje wuhotowany šmyčł. Wosjetwi šo, šo pschišłodża šo jara derje jako parkownischo za awta abo k pławarnju šchampjonow. Njedźiwajcź teho njenamaja šo žadyn kupc, a šlary tunel bywa hyšče dźenja wuczeł za hjesdownych města Londona za cźaš nozy.

Mała ksjedźuc-amerikanška republika Honduras chže — wěšo wjazy nještrapaju — wóhnjowu horu pschedacź, kotraž je 2200 metrow wyšoka, delcźa z tropiſtim praſkom wobrošćena a bohata na šładach ſyzika a pemjy. W Jendželskej pschedachu pšched krótkim jenemu automobilowemu towarſtwu za 800 hrywnow šlary tank je ſwětowneje wójny. Lódźne ministerstwo Sjednoćenych štatow chžnyše 200 ſyzynych lódźow wotkupcź, kotrež bóchu na Hudsonje na nótkju wuſtajene. Jedyn muž poſtrěgi ja žyle lódźow 400 000 dollarow, tola jeho poſtrěgnje je wotpokaja. Pschirażi dosta Henry Ford, kotryž łapkaci 1 706 000 dollarow w hotowych pjenjesach. Amerika nakupi w ſoudźnym lěše ja milijon dollarow chinešiſch wopuſchow, kotrež bóchu i pschemčnjenjom medy ja Chinje nadobo wjeżnołowanje nišu płaćijmi dostałe. Sšałowna hora biblije, i kotrejež Mójſaj do ſlubjeneho kraja ſhładowaschе, hora Nebo, je na pschedań, dokelž bednińzy kmjeczeje, w kotrychž kraju noua leži, nuſnje pjenjesy trjebaja. Woni poſtrěgichu tole wopomnjenišče městno Franzišlanam za niſku płaćijmu, mjenujcź ja 150 000 hrywnow. Tuči njejdu pak horu hač dotal wotkupiti. Stare, wuſnjuſene wójniſke łódże bywaju kuſeſiſcho pschedawane, a to ſwjetſcha na twornje łódźow a cźołmow, kotrež móža maćijnu dale nałožowacź. Sšódka pak ſława ja, je je něhdże ſwětłownja (Leuchtturm) na pschedań, kotraž ſaneje ſłužby wjazy njeſtara. Tola teš ja to namakaju ja ſajimcź. Snate dźě je, je běſche amerikanſki bagnik O'Neill dothe lěta ſwojeho žiwjenja w tajkej ſwětłowni žiwy. jſ.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wukłady na wjedro ja jutſiſchu ſrjedu:** Wjeſtanje hjišče rjane a ſymne wjedro.

W Czornym lěsu je temperatura na 18 ſtopnjow pod nuli w dołach a na horach na 12 ſtopnjow pod nuli padła. W nozy k njedźeli ſyłny dešcź do łodowego dešcża pschejdże a ſo poſdźiſcho do ſnéga pschemění. Sšněh ja nětčiſchi cźaš nimo měry wyſoko leži.

* **Na Alpach a teš w Bayerſkej je wulki šněh naſchol. W bayerſkim hłownym měſće Mnichowje pódźelu rano tak wulki šněh na dróhach leješche, ſo woſy dróhowje železniey njemóžachu jeſdźicź, bačzunje šněhowe pluhi a ſel ſtyroze woſy šněh wotſtronjachu. Też wobhlad wojow ſo hačeſche, a wobhlekrjo njemóžachu ſo i łańſchim młokom ſaſtaraez.**

* **W Jendželskej je njedźelu ſyłny šněhowy mjeſeł ſuchnował.**

Směški

Sso pscheradźila.

Muž: „Něchtó je w nozy moje ſaki pscheczišchlił!“

Žona: „Kak móžeſch to wobkruczicź, hdyž ſam wješ, ſo njeſtu nicžo w nich měł.“

Hromadźeć ſtarych wězow.

Ssudnik: „Wy ſeje nětko dźeſate motorſke kolo hižo kradnyli. Schto to wčka?“

Wobſtorjeny: „To je jenož moja ſłaba ſtrona lubošcze k ſtarym trjebanym wězam.“

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerowy w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěšćki: G. Janak w Budyšinje.

293 jězdnych kołow

předach hižo lěsa. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo móžeće tež Wy pola mje jara přihódnje kupić. Wulki wubjerk. Najnižše płaćizny.

J. Schieback, na Mužakowsk. drózy 4

Wobkedźbujće moje wustajeńſke wokna **na Hornčeſkej hasy 18**
Předawanje jenož we hłownym składźe na Mužakowskej drózy 4

Dźensa a jutře

tuni dźeń rybow

krewčerstwy kabeljau 30 ₰

bjez hłowy punt jenož

Předawamy jenož sobustawam

Tworyknyne towarſtwo

w Budyšinje :: z. dr. z wob. r.

Kłobuk

je so na Mačicnej zhromadźinje 20. 10. **zmjeńšił.** Mjeno je zapisane. Bliže zhoniće w Serb. Nowinach.

Kofej : kakao
kolonialne twory
KURIO
na Z wonkowu. Lawskej hasy 2

Naweštki w Serb. Now. maja wulki wuspěch

Kachle

kiž wutrajuje wohrěwaja poruča

Walter Voigt

wikowarnja ze železom na Jerjowej hasy 3

8 tunich mydłowych dnjow

wot příchodneho štwórtka 29. oktobra hač do soboty 7. nowembra

Žerdka dobreho płokańskeho mydła, 600 gr. čerstw. wahi a 4 kuski butrańkoweho mydła . . . . . hromadźe jenož 95 pj.
Žerdka dobreho płokańskeho mydła, 1000 gr. čerstweje wahi . . . . jenož 55 pj.
Žerdka dobreho płokańskeho mydła, 400 gr. čerstweje wahi . . . . jenož 25 pj.
2 dwójnej žerdej dobreho płokańskeho mydła, jena 200 gr. čerstw. wahi jenož 25 pj.
Pakčik nail. wosebiteho mydła (Frauenstola), 500 gr. čerstweje wahi . . jenož 50 pj.
2 měškaj najlepš. mydłowych tružkow (Frauenstolz), jedyn 125 gr. . . jenož 35 pj.
Cyły punt kristal. Elosin mazanskeho mydła, (zornjate) . . . . . jenož 28 pj.
Puntowski pakčik salmiak. terpentinoweho mydłoweho procha . . jenož 25 pj.
Puntowski pakčik tružkoweho mydłoweho procha . . . . . jenož 35 pj.
Punt dobreho soda . . . . . jenož 10 pj.
Punt kristaloweho soda . . . . jenož 10 pj.

Dobre mydło:

Karton dobreho mydła „Parfümerie Viadrina“ . . . . . 4 kuski jenož 50
Měšk indiskeho kwětkoweho mydła, ... 5 kuskow jenož 50
2 kuskaj lilijoweho mlokoweho mydła . . . . . jenož 35
Kusk „Heilfro“ kožoweho kremoweho mydła. . . . . jenož 35

Swěčki:

Pakčik, 6—8 wozowych swěčkow jenož 75
Pakčik, 8—12 krónow. swěčkow jenož 60

Nimo toho

6 procentow rabata

Wužiće tutu składnosć prawje, tute płaćizny płaća jenož hač do 7. nowembra

Znamkowe wěcy mamy:
Persil, Henko, Sil, Ata, Imi a „Schwan“ mydłowy proch

Wobhladajće sebi naše wukładne wokna

na Cyrkwinej hasy

THAMS & GARFS
w Kamjencu
— Rózk Knježeskeje a Cyrkwinskeje hasy —

Hokec korčma w Budyšinje

Srjedu 28. oktobra

swinjorězanje

Dopołdnja wot 8 hodź. **poleik, hejdušne a jatrowe kołbasy.**

Přeċelnje přeprošujetaj **M. Hoka a mandźelska**

Wupjerki

kaž być dyrbja: w najlepšich hódnoscźach:

pošlescźo 130 cm šcher.	15.20	13.60	**12.20**
pošlescźo 160 cm šcher.	17.20	16.40	**14.80**
pošlescźo 100 cm šcher.	10.40	9.40	**6.80**
hłowakowa šcher . . . m	2.20	2.15	**1.95**

A. Kasper, Burglehn 11

(měr. Al. Pilopp)

Snaty najlepšich domta **dobre** wupjerki

Sedlarske a wutykane twory

ma na składze, zhotuje a wuporjedża

C. Junghannß prjedy Emil Schubert

na Jerjowej hasy

Nowe serbske spěwarske

su hotowe!

Přenje so předawaja

w Serbskej knihařni w Budyšinje

Přiloha k čisłu 251

SERBSKE NOWINY

Wutoru, 27. oktobra 1931

Zapokazanje k. fararja Józefa Nowaka w Radworju

Njedźelu (25. oktobra) bu k. farař Józef Nowak do Radworja za fararja zapokazany. Hižo rano do napoł dźewjećich přiċeżechu před faru šulske dźěći, towarstwa wosady z korhowjemi, družki, bě jich wulkich 64 a 28 małych družkow, a hercy. We farje přednjese nowemu k. fararjej jeho ċetka z Wotrowa a z družčej pyše, jara derje baseń, zo by zastupił do *Božeho domu* jemu nětko dowěrjeneho. Wona njeseše w ċahu na rjanym zawěsku krónu, kiž bě k. farař při swojej primicy dóstał. Tři druhe małe družki mějachu tež zawěsku. Na jenym bě kluċ cyrkwje, na druhim stola a na třeċim leżeše brewiř (modleńska kniha za kat. duchownych).

Hižo zazwonichu zwony, hercy zaduchu a z fary přińdźe k. farař, hišće w ċornym wobleku (klericy). Kročeše z wjeledostojnym knjezom arcyměšnikom Šołtu-Lubijskim mjez k. fararjom Rjedu-Kamjeńskim a k. kapłanom Handrikom-Radworšskim. Kěrluš spěwajo wjedźeše jeho dołhi pyšny ċah kaž prócesijón k cyrkwi. Ta bě z wěncami a pletwami rjenje wupyšena; jako duchownstwo do cyrkwje zastupi, rozlehny so błyšć tysac lampiċkow wot woltarja po cyłej cyrkwi, zo by wjesele hrał w kóždym wóċku přitomneje syły. Při woltarju jeho k. arcyměšnik Šołta swjatoċnje do noweho zastojnstwa zapokaza. Přepoda jemu cyrkwinski kluċ jako znamjo fararstwa. Po přeċitanju biskopskeho pisma a po wšelakich druhich wobrjadach měješe k. arcyměšnik swjedźeńske předowanje. Podźakowa so staremu k. fararjej Jakubej Nowakej zjawnje za wšo. Na to wysowaše, kajki ma dobry pastyř być, a zo dobreho pastyrja znaja jeho wowcy, a zo wón znaje swoje wowcy. —

Potom swjeċeše nowy knjez swoju prěnju Božu mšu jako Radworšski farař z pomocu kk. fararja Rjedy a kaplana Handriki. Před a mjez Božej mšu zaspěwa wubjernje Hudźbna Jednota na khórje: najprjedy nowemu fararjej hmjacy spěw na jeho same słowa, 4hłósny wot B. Krawca: „Luba duša, pokoj z tobu . . .“, a druhi 5hłósny po přežohnowanju k Jezusowej wutrobje wot dr. Pilka. Hercy přewodźachu z wjetšeho dźěła piśeċele při kěrlušenju.

Po Božej służbje wróći so nowy dušepastyř zaso w ċahu za hercami a z dozwukami khwalbneho kěrluša na faru. Před njej powita jeho Radworška knjeżna Hańża Brankaċkec hišće raz z basnju a ze zwjazkom běłych róži a na to Měrkowskich Brankaċkec dźowċička hakle prěnjolětowsku šuleŕku jeho nětnje a žortnje jako wučerja nabožiny w šuli powita.

Přewod so rozwjaza do wšěch stron wosady. Wjesołosć nad nowym pastyrjom a přihódnym wjedrom njeseše sebi kóždy dom; a hercy posměwkowaċhu so nad swojej dobrej hudźbu, z kotrejž běchu wyskace wutroby z dobrym wuspěċhom podpjerali.

Tak wšo, štož přez zmysły do duše so dobywaše, swjatoċnosć tak pozběže a překrasni, zo Radwoŕ za dołho podobneho dnja woswjećił njeje.

*

Na farje bě připoldnju hosćina, kiž bě přeċelstwo noweho knjeza šćedriwje připrawiło. Tež druzy duchowni bratŕa, kiž njemóżachu dopołdnja wotešć, běchu so hišće připoldnju namakali. A popoldnju słuchu družki na farje kofoj z tykancom! Małe družki mějachu hakle póndźelu extra-kofej!

Knjezej fararjej pak wutrobne „Daj Bóh zbožo!“ do přichoda!

Kuzło a wuċba nazymskeho lisća

Wot nĕċehto njedźeł žemu so wonka w hojach a lĕsach wšitko pisani. Kónc bywa šitjaje najrjeńšich. Naležeje pśchekrašnje rostcéwja, lécje so wukrwawja z nadbytkom kwĕtow — nasymske lisće pak njedawno so pśchetrjechićej wot nećoho. Rozwiwa tajku pśchepychu barbow, z tóždym dnjom pśchemĕnija program. Je to hotowe pśchesahdźowanje tonow, barbow, wotśćenow. Na tóždym śchtonje, we kóždej sahrodze druhe wotmĕnjenje. Dźeń wote dnja, śtoro bych rjekł z kóždej hodźinu ko barby wotmĕnjeja.

Hischcze njedawno bĕ lisće dźiwjeho wina jelene, dźensa so błyšćeji jažnje kaž kelich ćerwjenjeho wina — najlépšeho Burgundskeho.

A fróncźkowz, kiž so wije po wajkarju w sahrodze! Njedawno śiyła hischcze nicjo wo tym njewĕdźeśche, so je nasymna na puću. Potom pśchińdźechu wot sydły pśenje signale. Seleń so śmĕri na žołćj, wutroba nahy barby žitrony. Dźensa je žitrona hižo oranźojto. Tomtak, mušas, śtoro, zyły wajkaŕ so błyšćeji a jaŕkrawi jako wustajeńja abo dźĕkarnja śtótnikarja. Kelko je tu wotmĕnjenjow a poktonow! Nĕkotre kopjeśchta su kaž śmĕśćki śtota ś njedźu, žołte a ćerwjene, drube kaž śmĕćchi śtota se ślĕborom, na seleń a-bĕle. Nas ryšy śtoro, ras mopaczne śtoto. Wśchudże je jeho dosć a nadosć, pada se śchtonow, knykoze po parkowej śchećežźu pod nohomaj.

Jenież śtotaki, kiž leża na haśy w dźenśnjićhej Nĕmśkej . . .

Hdy bychu śchtomy móhle vĕcźeć, hdy by kóždy ćłowjek rozumił nasymśtu vĕcź wotpadajeho lisća, bychmy śapoczeli hinak hladaċ na nasymśtu wĕrnosć. Knyśkot śpadawego lisća njeje pohrjebne pśĕći śchirokdy a pśchekrašnjy błyśćej jeho drasty njewojnamjenja wokoch śmjerśtnjy.

Pośledni śtony lisćit hy bo śmjał tajkemu mudrowaniu. Nicjo na tym njeje. Njeje to ani wupśchećowanje dobrĕ-kow, ani pśchećehdźowanje. Lisće śtyła ani njepśacże, ani śchtom ko nĕśnje njerosćuśnuje je śwojimi dźĕśaćkami. A njemóże je ani rĕcźeć wo rosćśtejanju a rosćśtejanju śtota. To śu wśchitko śethajśe, romantiśke fraśy, kiž śmyśł pśchirody njerozumja.

Śmĕnjenje barbow lisća naśymna njeje ani wótśtejenje wo śhubśenej mkodośći, śtrowośći a mozy. Nawopak, je to wojowanje wo mkodość, śtrowotu a mózy.

Naśyma je doba wotpoćśinka, bjeśhdźekowśće w śwĕćże lisća. Je to dośpołne pśchetworjenje dźĕśarnje. Pośoćtawa pródźowanje jelenje, kiž w lĕćju wudźĕśake wutki śa zyły śchtom. Fabrika bé wuźiwała mój śłónca. Nĕkto so dźĕło śtónći, pśchetaŕ so bliżaze mrózy. Nĕło niz jenoż śnjemótnja, ale też pśchiprawy w śabrizy śnicja, njemnijcy lisće na hakośach. Potajśim je tśjeba wotbyć lisće. Ale je to śchloda, hdyż je lisće hischcze polne wnitkow, kiž bu-ću w lećje nadźĕśane. Tuž maju śo wutki wrócźo ścźahnyć, hdyż mózą śo śa cźaś śymny derje śkhowaċ.

Haj, ale tranśport? Wutki w lisću śo njehodźa tak bjeśe wśchejo rośpuśchcźićź, tohodla ma śchtom je pśchemĕnićź na rośpuśchćowanu macźśnu, jo mohłe śo pśchećhydlićź po hłubśiny rośtliny. Maju śo pśchećtworiċź na zokor, kut, gumi aid. Pśchi tym dźĕle pak śo njemóże trjebaċź śtónćejśe mohło mśdu wupłaćźiċź.

Khina nima pjenjeś. Khinśka pjenjeźna hódnota śe-pjera śo na pĕćboro a hódnośeź śłĕbora dale bóle śpada. Wjetśchinu pośiwadźow, kiž je Khina dała śej pósłaċź je Ameriki, Brasilśkeje a Rusśeje, je dośtała na kredit. Śjenośćene śtaty połnóżneje Ameriki nimaja jara śańeź khinśkeje bĕdy a Rusśka na žanna dośeź hłódnych we śiwojim kraju. Rusśa je pak pósłała do Khiny „lékarśku“ wuprawu, ale śu to śwjetśka jenoż kommunistiśkeje agitatorjo, kiž wo lĕ-kowanju wjele njerośumja. Śtutki tutych ćźerwjenych „lékarjow“ śo też pokazuja. Pak tu, pak tam wudyri śkóźt njeś wojakanni a hłódnymi ćźĕkajśanni.

Ma śo hiśchcze naśpomniċź, jo też Japanśka pódła do Khiny nĕśchto wagonow muki, ale śdobnu też nĕśchto wobrónjenych pokkow do Mandźurśkeje. Kak śrudne śu tute japanśke „bohyća“, hdyż dźiwaju na hobrśke horjo a njeśboże, kiž je tak hižo Khinu potrjechiło! Pśchi pjeć milijonach woporow powodźenja, nora a hłodu śćĕźą milijonach woporow bjeśdźekowych! Bychmy śrośumili, hdyż hłódni a bjeśdomni Khinjenjo bychu śo śhromadźili do wójnśkich rjadow, so bychu wojowali wo zyłoźeź Khiny a wośebje wo Mandźurśku, ta kotrejž śo wupśchećtrowa płódna a bohata Rowaja. *Ale toma tak njeje. Wjedźomk a wjedomni.* Khinjenjo śo pśchećiwaju, hdyż knjeźeŕśtwo jich ćźelo na frontu a we wśchitkich khinśkich mĕśtach wośpjetuja śo demonśtrazije pśchećiwo wójnje.

Khinśki lud hladа ś bołośćeju na nadbĕh Japanśkeje, hdyż tola ani njecha wójnmy ś Japanśkej. Hela powodźenja je porośtyła duśhu khinśkeho luda, tak śo śo ani njewobara a śtaji njepśchećiwźeleź. Nawopak, khinśki lud je źo podał do śwojeho bóśta. Khinjenjo khodźa w bĕłych żarowanśkich drastach po haśach, widźo w powodźenju, we hłódźe, w mórje, w japanśtim nawalu jenoż wjećźou „Wulkeho Śmija“, teho wśchećhonómóżneho ducha Khiny, kotreho̊ je khinśki lud bjeź rośhnĕwał a śa to nĕto ćźerpjećź a pokućźeź dyrbi.

Wśchudże śo pokaśuja na dróhach pŕedarjo a kóždy ś nich pŕeńje ćźuhe waśchnje pokuty. Żołma pobożnośće je śo tak knećе śabadźiła w myślenju Khinjanow, śo njedawno nĕćhto tyłaż ćźĕkarjow, kiž do Śchanghaju pśchińdźechu, ani wo łśleb abo raśj njeprośchachu, ale wo bĕnu żarowanśku draśtu, w kotrejž mośći śo wuśpĕśchnje modlićź ś „Wulkemu Śmijej“.

Japanśki nawal śetka śo ś jara ńtahym pśchećiwjoźenjom a wołhłośom śrjedź khinśkeho luda. A tola jenjże khinśki narod njeźĕ tak pśchećenjy, każ runje nĕtko w khwili njeśboża a żarowanja. Wśchitke prowinzy wulkeje Khiny śjenoćnje śhromadźny śtrach, śhromadźna nuśa powodźenja, hłoda a móra.

Błódne ćźejołne plantaże dźensa tlaku pod wodu a błótom. Wot jeneho tónża kraja do drukeho śo rośnaśćnje powĕśći, śo „Wulki Śmij“ so wjećźi. Jeho wjećźba je śawĕśće njemiłośćiwa a dóśt, kiž je pśchiprawił źiwo-jemu narodej, runa w heli, hdyż je na wrotach napiśane: „Tu njeje nadźije!“

Přilopk

* **Streċer śapoda revisiju.** Śaśchły tydźeń piśańch wo Barlinźkim śpiśaċelśtwe Streċerm, kiž mĕjeśće ćo pśched Potśdamśkim pśchiśaźnym śudom dla śapaleŕśtwa w źiwo-jej villi a śawĕśćeńśkeho jebanśtwa śamotnikć. Śud ja-śudźi śpiśaċela k 1 lĕtu khłośtarnje. Streċer je pśhe-ćźiwo łutnum wuźiwdej revisiju śapodał.

* **Lĕśa pŕeni wopor śymy w Italśkej.** Do Italśkeje bĕśće teź pośledńje dny śyna śaćahnuła a je śebi bu-dem śmjertny wopor źadała. Po powĕśći je Stradelle źu *njedaleko* kekkow pola Mezzanina 64lĕtneho bura mo-weho namakali. Trochu khorowaty muź bu ś wopornu njeśmućeneje śaźnje śymy.

* **Śdyłne bośćeje w Franźowśkej.** Śchtyri njedźele dośho źu w Franźowśkej rjane a ża nĕtźiśchi počaś pśhe-ćźopke wjedro mĕli. Tola pjatk pśchipołdnju je źo ninale po źyłej Franźowśkej počała źyłnje dejśchćowaċź. Pśchi wśchĕm dejśchću pak ćźopkota wodnju a w nozu nĕhdźe 5 hać 7 śtopjeńkow nad normalnej ćźopkotu wośta.

Po lijeńcy w Khinje

S Khiny bałe hróśomniśhe porośćeje pśchińdźeja. Njedawno minister śmutśkownych naležnośćow, Soongs, kiž je runoćaśnje pśchedźyda pomoźnego komiteja, wośjewi hamtźy, *śo je w Khinje 100 milijonow* ludźi bjeś dźĕła. Lićba woporow wulkeje lijeńcy narośće hižo na 5 milijo-now a hišćeźe ś tóždym dnjom dale rośće a tomu njemóże śadźĕwaċ ani pomoźny komitet, ani pomoć druhich śtatow. Hdyż na to dźiwamy, śo w źyłej Khinje źeleźnišće cźaru wućźinja wśchu dohromadźy lĕty 10 000 km., hdyż dźiwamy na njeliċźomne źiwółły pośśawtwlenych rubjeźnikow, kiž pśchi dróhach łakaju, to bywa nam jażnje, śo źu hobrśke wśchećhrjenje kraja źyła njepśchićhtupne ja kóźduśkuli pomoć. A tak hroźy tu dale hłód a mór.

Wulka woda je źo ninyła, ale wośta po njej na roś-walinach mĕśtow a wjeśkow, na pućźach a połach worśchta njepłódneho, śmjerdźataeho błóta, kiž je tu a tam nĕćhto metrow wyśoka a pśches tuto błóto njemóżejeś śo pśchedrećź ani ś ćźołnom ani ś wośom. Pŕjedy hać tute bahna wu-łaknu, śaśtóże śaśo nĕśchto cźaśa a śaśo wumrĕje mjeś tym *nĕćhto 100 000* ludźi ź hłodom a ź morom na wyśćich mĕśtnach, hdyż jim nićhtó pomoć pśchinjeśeź njemóże. Hdyż a hdyż tam połĕtuja lĕtadła pomoźnego komiteta a mje-taju do ludźi mĕćhi ź muku a rajśom. Ale lĕtarjo śej nje-śwĕrja, tam śo puśchćźeź na kraj.

Je pak tola móżno pośliċźeź pomoć nĕkotrym mĕśtam, kiž śo namakaju na wyśćinach a njepośrĕdnje njebuchu potrjechene wot lijeńcy. Pśches wjele njedźele źiwjachu śo ludźo tam ś pśanni a wulkimi myśćhemi, kiž bĕchu śo kor-miśe ź cźakanu łatepjenych. Śtawachu śo śamo pady, śo wułkłódnjeni ludźo ćźłowjeśke cźĕła jĕdźachu. Wułkłódjene maćźerje jĕdźachu śwoje śamłone dźĕćźi. W mnohich wśach wotemrĕwaśche zyłe wobydleŕśtwo ź mórom. Mórowy po-wĕtr śnośhuje śo nad wodami. Cźĕła śo waleja na ha-śach, cźĕła w śtiwach, cźĕła na tśĕchach, — je to wśchĕdny napohlad a najhróśnišći śtrach, ś kotrymż śo śetkawaju śpomóźnicjy. Njeje mĕśtna ża pohrjebanje cźĕłow. Hdźe maja śo pohrjebowaċź? W khiże? Temperatura tu śnp. ćźopłoty śpĕchuje hišćeźe ćźacje cźĕłow a rośćhrjenje móra. Khinśke knjeźeŕśtwo śtaśaśche njedawno w Ameriźy nimo muki, lékarśtwow a lékarjow teź — petrolej ź śpalenju cźĕłow.

Na źiwobodnych dróhach wobarajn hišćeźe rubjeźnizy pśchićtup do teje hele powodźenja, móra a hłodu. Rubjeź-niśke źwólły twarja wśchelake źiwoły, śu to pścheważnje cźĕrjódy bjesdomnych cźĕkarjow, kiž nadpaduja niz jenoż karawany awtow a kanjelow pomoźnego komiteta, ale ża-mo śpĕśchne panźerowane cźahi. Hłódni rubjeźnizy maju *śwjetśka* też śtĕłbu. Tomu śo *njetrjebamy* dźiwaċź, wśchaċ je mjeś nimi jara wjele wojakow, ofiźerow a cźaśto wyśch-śich ofiźerow khinśkeho wójśka, kotrymż knjeźeŕśtwo njeje mohło mśdu wupłaćźiċź.

Khina nima pjenjeś. Khinśka pjenjeźna hódnota śe-pjera śo na pĕćboro a hódnośeź śłĕbora dale bóle śpada. Wjetśchinu pośiwadźow, kiž je Khina dała śej pósłaċź je Ameriki, Brasilśkeje a Rusśeje, je dośtała na kredit. Śjeno-ćźene śtaty połnóżneje Ameriki nimaja jara śańeź khinśkeje bĕdy a Rusśka na žanna dośeź hłódnych we śiwojim kraju. Rusśa je pak pósłała do Khiny „lékarśku“ wuprawu, ale śu to śwjetśka jenoż kommunistiśkeje agitatorjo, kiž wo lĕ-kowanju wjele njerośumja. Śtutki tutych ćźerwjenych „lé-karjow“ śo też pokazuja. Pak tu, pak tam wudyri śkóźt njeś wojakanni a hłódnymi ćźĕkajśanni.

Ma śo hiśchcze naśpomniċź, jo też Japanśka pódła do Khiny nĕśchto wagonow muki, ale śdobnu też nĕśchto wobrónjenych pokkow do Mandźurśkeje. Kak śrudne śu tute japanśke „bohyća“, hdyż dźiwaju na hobrśke horjo a nje-śboże, kiž je tak hižo Khinu potrjechiło! Pśchi pjeć miliji-nach woporow powodźenja, nora a hłodu śćĕźą miliji-nach woporow bjeśdźekowych! Bychmy śrośumili, hdyż hłódni a bjeś-domni Khinjenjo bychu śo śhromadźili do wójnśkich rja-

* **Gmejnski pschedstejiczeŕ s czahom morjeny.** Gmejnski pschedstejiczeŕ Papiernik bu njedaloko města Sombkowize s wosobowym czahom, do Warschawy jědźazym, pschejědźeny a morjeny. Straźnik sawjery njebě hacž dotal s njesnateje pschicžiny sawjeru dele puschcził. Papiernik jědźesche na swojim wosu, kiž bu wot dweju konjow czehnjeny, pches kolije, hdyž czah ßo pschihna. Hdyž straźnik sawjery njesboźo wuhlada, wopuschczi swoje městno, běžesche najskěrscho w duchownem saczěmnjenju pódla kolijow a cžisny ßo psched czah, ke Sosnowiz pschikhadźazy. Jemu bu hłowa wot cžěla wottorhnjena.

* **Po 20 lětach namakany pjerschczeń.** W Greiffenbergu w Schlesyskej namakachu pschi pscherywanju schtoma w sahrodźe pjerschczeń, kiž běsche žona psched 20 lětami w Bieseltez sahrodźe shubiła.

* **Czischczeŕnju wopacžnych pjenjes wuslědźili.** W nozy k poßlednjemu pjatkej doby ßo kriminalna polizija w Frankobrodźe n. M. do jeneje czischczeŕnje. Tam wuslědźi czischczeŕnju wopacžnych papjerjanych pjenjes. Sastojnizy sebrachu klischeje, platy a czischczeŕsku maschinu namakachu hischcźe 1300 wopacžnych dwazecźihriwnowskich papjerow. Dźěłarjo wopacžnych pjenjes wudawachu, so njejßu hischcźe žane wopacžne bankowki do ludu pschinjeßli.

* **Nowa forma wójny.** Pschi lětuschich franzowskich manevrach ßo prěni krócž spytasche, transportowacž wójsko s lětadłami. Pschi tym ßo wužiwachu wšo wulke wobkhadne lětadła. Tutón podawk wotewri nam zyle nowu perspektivu na pschichodnu wójnu. W pschichodźe budźe ßo dyrbjecž liczicž niz jenož s tym, so ßo lětadła wužiwaju k wobhonjenju a bombardowanju, ale tež k transportaj wojeŕskich wotdźělenjow. Móže ßo stacź, so ßo wotdźělenja njepschecźelskeho wójska w lětadłach pschiwjesu a tu a tam ßo na kraj wußadźa, so bychu wobßadźili města njepschecźela. Wěž drje dźenßa hischcźe klincži fantastiska. Njech pak ßo narody wo to staraju, so w pschichodźe szyła wjazy wójnow njebudźe.

* **Straženje mjes železnizu a autobußom.** Mjes Neusiedlom a Tarndorfom w Burgenlandskej w Awstriskej je pjatk wjeczor Winski autobuß na železniskim pschekhodźe do czaha srasył. Czah je autobuß dospołnje rosbił a tsjoch człowjekow na městnje morił. Schtyrnacźe wosobow ßo mjenje abo bóle cźežko srani. Czah samó hakle 250 metrow dale městna njesboža sastacž. Schtó je na njesbožu wina, njemóžachu hnydom wujaßnicž.

* **Strachny rubježnik na khwilu njeschkódny sczinjeny.** S Chikago ßo powě, so ßu tam njedawno wjschka pschißluschnikow Chikagoskeho podßwěta k 11 lětam jastwa saßudźili a jemu nimo toho 50 000 dollarow pjenježneho khłostanja napołožili.

Kapłan Helmut Fahsel rěčeše w Budyšinje

Z napjatosću bě wšěće kóždy čakał na přednošk tuteho wuznamneho rěčnika. Bjez dźiwa tuž, zo bě wulka sala Króny skoro hač do posledњeho městačka wobsadźena, jako rěčnik ¼9 hodź. na jewišćo stupi, zo by rěčał wo swojich nazhonjenjach pola Therezy Neumannec w Konnersreuth dožiwjenych. Cyle skrótka naspomni žiwjenje Therezy Neumannec a kak je so potom dźiwapołne přeměnjenje stało. Zawodnje rěčeše wo swojich wosobinskich nazhonjenjach. Dopokaza jasnje, zo so tu njejedna wo žane okultistiske abo druhe prašenja, ale wo mystiske poćahi ke Khrystusej. Jeje visijony padnu stajnje do časa cyrkwinskich wuznamnych swjedźenjow, tak 14 dnjow do jutrow, swjatkow, pak 10 dnjow do hód. Cyle jasnje zamóže Thereza po tutych znutřkownych dožiwjenjach widźomny wobraz podać teho, štož je dožiwiła a jeje wujasnjenja so stajnje trjechja z tymi cyrkwje. Žane myslenje zwonkowneho swěta njemóže někak rozpjeŕšnje skutkować, dokelž na wěsty dypk złožene wóčko ani w najmjeńšim njereaguje na zwonkowne podeńdźenja. Začeća ćerpjenja rysuja so jasnje w jeje wobliču, tež wšeho toho, štož dožiwi. Tute dožiwjenja traja 5—6 mjeńšin. Po tajkich khwilach je dospołnje kaž wuputana. Jeje słowa pak su potom krótke, jasne, realne. Njezapleće so ženje do přećiwnosćow, dokelž ani we najmjeńšim so jeje dožiwjenja njewotkhila podłožk traditionelneje wučby katolskeje wěry. Hižo wob čas šule je so jara zajimowała za nabožne prašenja. Pola njeje su zwěsćić wosebite dary wědy, wob čas dožiwjenjow. Potom rěči rěčnik wo krawjenju jeje błuznow (stigmow) w martrownym tydźenju, a kak wona dožiwi w duchu sobu cyłe ćerpjenje Zbóžnika wot paćerja na Wolijowej horje hač do smjertneje hodźinki. Na dnju, jako Zbóžnik na Wolijowej horje započa swoje ćerpjenje, započina so tež w dopołdnišich hodźinach jeje ćerpjenje, krwawi jeje najwjetša rana wutrobineje strony; hdyž bu Zbóžnik wuputany, započnu krwawić jeje błuzna rukow, a hdyž Zbóžnika wotwjedu błuzna nohów. Hdyž přińdźe hodźina Zbóžnikoweho ćerpjenja, krónowanja, wotewrja so wósom ranow zadnjeho dźěla hłowy; hdyž přińdźe hodźina šwikanja, so pruhi pokaža na jeje ćěle a runje tak znamjenja njesenja křiža. Kaž pola swjateho Franca z Asisy krewine wykniny tworjachu so k podobiznje hozdźow, tak so tež hižo pola Therezy stawa. Zo so tu nihdy njemóže jednać wo někajku autosugestiju, to rěčnik jasnje dopokaza. Žanemu lěkarjej njeje hač dotal móžno było, rany zahojić. Hižo wot lěta 1922 Thereza ničo wjacy njejě, wot lěta ... njepije a wot lěta 1928 ani nima trjeba druhich ... nowatosćow. Při tym su jeje znutřkowne ... dospołnje strowe, spodźiwanje zbudźace, kaž s... ... žaneho čłowjeka njejewi. Po jeje wuprajenju je wona žiwa jenož wot swjateho woprawjenja. Přinjesu so tež dopokazy přeměnjenja jeje cyłeho ćěła po dóstaću swj. khlěba. Spodźiwne je, zo so wobłatko z jazyka, tak bórzy hač duchowny ruku wróćo sćehnje, zhubi. Potajkim w cyłku wostanje, kaž by była wona tabernakel, kaž to tež wupraji. Su tu dopokazy, zo při dožiwjenjach Bože wobłatko po dołhej khwili cyle cyle z jeje huby přińdźe. Hdyž je wona po dóstaću Božeho khlěba w ekstazy, tak je, jako bě cuzha wesoba z njeje rěčała, kiž pak ma podzwuk jeјo rěče, a wšo wuprajene w tom času so dopjelni. We cyrkwi móže tež Thereza stajnje prajić, kak daloko je duchowny w liturgiji při druhim wołtarju, hačrunjež wona so z Bohom po swojim wuprajenju dorěči. Hdyž je rěčnik sam jej Zbóžnika chcył dać, tak je wona jeho bjez pomocy duchowneho hižo přijała, dokelž wulka žadosć a lubosć bě hižo skutk wuwjedła (Samokomunikacija). Rěčnik sam je wšelake prašenja stajił w tutom času ekstazy, a je na wšě jasne wotmołwy dóstał, jako bě Bóh z njeje rěčał, dokelž po tym Thereza ničo njewě a z njeje rěči so we njej w druhej wosobje. Jej so tež čas jeje ćerpjenja připowědźi a trjechi stajnje nanajdypkownišo. Wo wěcach we nanajzdalenišich stronach a jednotliwcach wě a poda jasne, rozrisace wotmołwy. Bohu je najwjetši hrěch čłowjeka hordosć a bjezlubosć. Hdyž tajki čłowjek pyta zastup pola njeje, woznamjeni wona jeho z cyłka. Widźi potajkim duchowne špatnosće čłowjeka a je jasnje mjenuje, hdyž so tamny ani teho njedopomni. Jeje wuprajenje je: Spóznaj, zo hišće něchtó je, kiž to wě. Wona ćeŕpi mnoho za druhich žiwych a hižo wotemrětych a jich mjenuje, hačrunjež ani jich ženje widźała njeje. Rěčnik to na přikładach bjezporočnje dopokaza. Jeje žiwjenje so njezłožuje po kosmiskim słóněnym lěće, ale po cyrkwinskim, hdyž smy my tola wšitcy wot stejnišća słónca ćělnje wotwisni.

Wona sama je jednora, wěrna, lubosćepołna. Ćerpjeć za druheho čini po Božej woli. Wona je dospołnje z Bohom zjednoćena.

Je přećežko, tu wšě wažnosće woznamjenić, kiž zwisuja z tutym dźiwom, nad kotrymž cyły swět so spodźiwa. Hač dotal wědomosć 20. lětstotka njeje žane wujasnjenje podać mohła a zda so, zo by tu bójska zamóžnosć w čłowjeku so jewiła. Rěčnik knjez kapłan Fahsel to wuznamnje wupraji a běchmy putani hač do posledњeho słowčka z jeho erta. Wón skónči ze słowami: Je jako by Thereza z Konnersreuth była ćicha předaŕka wulěkowańskeho puća zleho čłowjestwa k Zbóžnikej, kiž je Bóh Knjez sebi zaso z khudeho stawa wuzwolił, zo by cyły swět posłuchał a dopóznał, zo jenož lubosć a njesenje ćerpjenjow tež druheho woznamjeni, prawy křesćan być, zo założdy našeho byća su pola Boha a naše wobstaće budźe jenož hišće přewostajene słónco Božeje lubosće.

Hłuboko hnuty so kóždy z tuteho duchownje natwarjaceho. w znutřkownym zatřasaceho přednoška domoj wróći, spominajo na Bože puće a dźiwy. -ŕ.

Hospodaŕski rozhlad

Wutoru 27. oktobra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk. złotych	47,576
1 jendźelski punt	20,42	100 čěskosl. krónow	12,44
100 šwajc. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

Banki mjes sobu s akzijemi, rentowymi a dołžnymi lisćžinami dale wikuja. Wobrot bě poßlednje dny wosebje měrny a kursy ßo mało pschemĕnichu.

Produktowe wiki w dotalnym měrje sawostachu. Na Drježdźanskich wikach jeniczzy pscheńza pornjo pjatkej wo 5 pjenježkow postupi. Na Barlinskich wikach pak jeniczzy nalětni ječmjeń swoju płaczisnu pornjo sobocźe wo 5 pjenježkow porjedźi.

Zentnaŕ płaczesche w Barlinje:

	Wčera br.	tydźenja br.
Pšeńca	10.70—10.85	10.60—10.75
Rožka	9.25— 9.35	9.30— 9.40
Nalětni ječmjeń	8.20— 8.65	8.00— 8.75
Nazymski „	7.70— 8.15	7.60— 8.00
Wows	6.90— 7.35	6.95— 7.35

w termijowym wikowanju

Pšeńca, okt.	11.47½	11.30
„ dec.	11.55	11.50—11.47½
„ měrc	12.00	—
Rožka, okt.	9.82½— 9.87½	9.80
„ dec.	9.86½— 9.87½	9.82½— 9.81¼
„ měrc	10.22½—10.23¾	—
Wows, okt.	7.75— 7.80	—
„ dec.	7.82½— 7.85	7.82½— 7.85
„ měrc	10.22½—10.23¾	—

w Drježdźanach:

	wčera	tydźenja
Pšeńca nowa	10.85—11.00	10.80—11.00
Rožka nowa	10.05—10.30	10.05—10.30
Ječmjeń, nalětni	8.75— 9.50	8.75— 9.50
Ječmjeń, nazymski	8.25— 8 50	8.25— 8.50
Wows	7.60— 8.10	7.60— 8.00

Drježdźanska burza (26 X.)

Pšeńca, 75 kg	217-220	běrnjace kružki	14 20-14,50
rožka, 74 kg	201 206	pšeńč. wotruby	9,60-10,00
nalětni ječmjeń	175-190	ržane wotruby	10,30 11 30
nazymsk. ječmjeń	165-170	pšeńčna muka	45,00 47,00
wows	152-160	ržana muka	33,00-34,00
čeŕwjeny dźećel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	5,80 6,00	cokrowe truh.	—

Wiki rěsneho skotu wčzera w Drježdźanach.

Sswini a howjadow běchu jaßo dosčz a nadosčz pschiwjesli. Sswinje mějachu ßrěnje wiki. Lohke a ßrěnje swinje lěpje wotbychu a płaczisny ßo trochu porjedźichu. Tučne swinje běchu trochu žaduische, tuž pschi dotalnych płaczisnach sawostachu. Howjad'a mějachu drje trochu kłažate wiki, tola ßo lěpje hacž tydźenja pschedawachu, bjes toho, so bychu ßo płaczisny porjedźile. Tučne byki rěsnizy rano tunjo pokupichu. Rěschto skotu jaßo wysche wosta.

Płaćizny rězneho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

26. oktobra

203 woł., 294 byk., 295 kruw., 123 jałojc., 676 ćelat., 1043 wowc., 3891 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 38—41, 2. 31—36, 3. 26—29, 4 23—25;
byki: 1. 35—39, 2. 29—33, 3. 25—28;
kruwy 1. 32—35, 2. 26—30, 3. 20—24, 4. 15—19,
jałojcy: 1. 35—39, 2. 29—34;
ćelata: 1. —; 2. 58—63, . 50 57, 4. 40—48
wowcy: 1. 38—43 2. 34—37, 3. 29 - 32, 22—28;
swinje: (přez 300 pt.) 51, 2. (240—3) 47—49, 3. (200—240) 45—46 4. (160—200) 42—44, 5. 40 hač 42; rancy: 40—45.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	26. 10.	24. 10		26 10.	24. 10
Pšeńca	214-217	214-217	bunv	—	—
rožka	185-187	185-187	woka	—	—
nal. ječmjeń	164-173	163-173	módre lupiny	—	—
naz. ječmjeń	154-162	154-16	žołte lupiny	—	—
wows	138 147	138-147	zeradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	27,5-32,?	27 5-32,?	lany wósušk	13,2 13,4	13,2-13,4
ržana muka	26 6-28,7	26 5-28,7	cocn. melasa	—	—
pš. wotruby	10,1-10,4	10,1 10,4	běrnj. kruški	—	—
ržane „	9,25 9,75	9,10-9,60	syno, 50 kg	1,80-2,30	1,80-2,30
raps	—	—	ržana słoma	0,65-0,90	0,70-0,90
hróch Viktor.	20,0-27,0	20,0 27,0	pšeńč. „	0,45-0,60	0,50-0,6?
lane symjo	—	—	wowsna „	0,60-0,70	0,6-0,70
pjeluški	—	—	ječna „	0 60-0,70	0,60-0 70

Sserdnizy na pscheßadzowanje

srjedu 28. oktobra 1931:

w Krapowje w hoſczenzu dop. w 10 hodź.: schijaza maschina,
w Ketlizach w hoſczenzu „K winowej kiczi" dop. w 10 hodź.: klavěr a wschelake meble,
we Walowach pola Lubija w hoſczenzu pschip. w 12 h.: nowy manschestrowy woblek,
we Wojerezach w hoſczenzu „K hwěsdźe" dop. w 11 hodź.: wschelake meble, tocžniki, klavěr, radio, kachle, wobras, awto, gramofon, 100 bleschow wina, motorske koło,

pjatk 30. oktobra 1931:

w Rěčizach w Kuschlez hoſczenzu dop. w 10 hodź.: žnějawa a ßyjawa,

Překlepane wobtykaństwo

We wěstem naſtupanju žortnje wobkuſkaza je wobtykańska afera, do kotrejež bu saplećzeny jedyn advokat w městaczku južneje Franzowskeje. Njedawno pschińdźe jedyn franzowski bur k advokatej, proßywschi jeho, so by chzył pschewſacž proześ pschecžiwo ßußodej. Rěcžnik mějesche wěž, pošudźujo ju s prawniskeho stejnischeza, sa njewuſpěschnu. Chzysche naležnosćž wotpokaſacž, ale skónczje rosßudźi ßo tola jaßakkeho bura saſtupowacž, rjekny pak skórżbnikej zyle sjawnje a sprawnje, so jeho pschecźiwnik na kóždy pad dobudźe. Bur pschemyßlowasche ßebi wěž tak a hinak. Nadobo wopraſcha ßo: „Njewěricźe, knjes doktor, so by derje było, ßudnikej rjaneho sajaza póßłacž?" „Ale božedla, njeswojecźe jenož tuta hłuposćž. S tym by Wascha wěž była dospołnje shubjena."

„Nó derje," pschekleepany bur měni, njerěcžmoj wjazy wo tym," a dźěsche swoje pucźe. Dźeßacž dnjow pozdźischo je termija. Advokat rěczi bjes sahorjenja a pscheßwědczenja. Kak wulke pak je jeho spodźiwanje, jako jeho klienta we wschěch dypkach wot ßudnika prawo dostanje. Pschecźiwnik bu saßudźeny, bur ßo dobycźeŕjy ßmějesche. S mudrym pośmĕwkom pschiſtupi wón k swojemu rěcžnikej, dyriwschi jeho pschecźelnje na ramjo: „Nó, knjes doktor, widźicźe něto, kak je sajaz mój smyßł dopjelnił!" „Schto, Wy sćze ßebi swažił, ßudnikej sajaza póßłacž?" — „A hacž," bur s horda wotmołwi, „jenož so póßłach jemu jeho w mjenje mojeho pschecźiwnika.

Směški

„Jurjo, czehodla hladasch ty tak skedźbliwje s wokna?"
„Hm! — chzu jenož wědźecž, hacž wobarbjenje tamneje strony khěže runje tak dołho traje, kaž pschipravjenje twojeho mjeswocža?"

W žiwjenjopißu schulerja nańdźe ßo sczěhowaza ßada: „Jutry 1932 wopuschczu schulu k spokojnoscźi swojich wuczerjow w schuli!"

Pola skótneho wikowarja.

Kupz: „Wodajcźe, młody knjeże, bych chzył rady wošola kupicž."
Młody muž: „Dowolcźe wokomik, sawołam hnydom swojeho nana."

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihićišćerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěsткi, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj. Wobčežnje so stajace nawěsткi a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwnje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhwkam čěliceno zmjezbožcnja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwnja dospolnje běžny. Kóžde zmjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźć. Prawa a winowatosće abonentow wutajenja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 252 — Budyšin — Srjedu, 28. oktobra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Hindenburg hospodarskej přiradže swój program přepoda

Němski kabinett je wutworu pohjedźenje mjelo, zo by wuradźenja hospodarskeje pschiradu, schtwórtk po sapoczatku, pschihotowak. Kaž je schtyschcz, je jedi němske knjezerstwo wotmyslilo, hospodarskej pschiradze naprawy sdźěcz, kotrej ma w bliźischim czasu so mysne. S tesle pschicinow su so kabinettej wutworu nacisnili, w jenotliwych ministerstwach nastajane, pschepodale, so bychu so w nim pruhowale. W přenim pohjedźenju hospodarskeje pschiradu budze němski president schtwórtk Hindenburg program cjitacz, kotryż dyrbi je satkadom za pschiradźene dźěla bycz. We tutym programje dyrbja so płaczinu a mzdy w Němskej po kuiżenych zwětšowych płaczinach a po wotkónczenju jendźelskeho punta stojacz.

Też symsli program němskeho knjezerstwa so na wjedźomnosczenju hodnotki němskeje krajnej sajcy. Němske knjezerstwo so prózuje, hrywnu na dolnosczi powjedźecz a schtyri wolu k kutowanym pohybnicam. S tutym wotpowiadom dyrbja so płaczinu, mzdy a danjowe hadźby znizcz. Němske knjezerstwo ma hizo nekotre srědki w rukomaj, so by tutón sanjer dohaliło. Jeli so tole srědki njedachu dosahnyc, bychu so nowe pucze pytale, so by so politika znizenja płaczinow schtukowinje pschewjedła.

Nowe składy municije a brónjow pola Hozdnicy namakali

We wokolnosczi Hósdnizy pola Niscze je so rozbuchadłami dale pytało, dwaj składaj munizije a druhi skład brónjow wuzsledzili. Kaž je znate, bychu njedawno na luzy Germanna Bartheła w Hósdnizy hizo skład brónjow namakali. Kriminalny kommisar Siedentopf je hromadze s nekotrymi kriminalnymi sastojnikami hizo wot wjazorych dnjow dla kradnjenja rozbuchadłow w Jězorn pola Niscze sa kradnjenymi rozbuchadłami sledźił. Jemu je so poradźiło, skónczne nesłuta nadeńcz, na kotrymž so wone khowachu.

Barthelez luku a pschimjeschowazy lěs swonka pschekhodźeja, kriminalni sastojnizy pschi hoczenju, kotrež Barthelez luku wobmjetuje, hluboko zarytej dwě mlokowej khanje s pschekhowskej muniziju, pólwrom, dalekowidom atd. wuzsledźichu. W lěsu njedaloko luki dale taschej zarytu nadeńdźechu, w kotrymž běchu wojerske sdźěły, karabiny a hoćiwinske sdźěły schowane. Hizo sajataj Barthelez bratraj s namakankomaj po sdaczu wusko dwihujetaj. Namakane hoćiwinske sdźěły su so po sdaczu pschi mutsdobyczu do Hósdnistcho hroda kradle.

Wjele rozbuchadłow w Radbodze namakali

Radbodzkej kriminalnej policiji je so poradźiło, w Radbodze (we Westfalskej) wulki tajny skład rozbuchadłow wuzsledźicz a zebraez. Rozbuchadła, pschi kotrychž tez rozbuchanske panti a sapalna bórnisa leżachu, su so najsferje w Geseke kradle.

Kommunistojo policaiskeho stražmišstra zatrělili

Hdyž póndźelu rano bórzy po połnocy w Gelsenkirchenje we Westfalskej dwaj policajscy sastojnikaj po mězece duzy chrjódże dźěschaj muzi, kotřiž kommunistiske spěwy spěwachu, kasachtaj, to bychu smérom byli, so na njeju sawola: „Wój módraj pšaj, nimataj nam niczo roskasowacz." Policajscy sastojnikaj chzyschtaj njema kazerjow měra napinacz. Wrócżo skeczijnschi kommunistoju wołachu: „Heil Moskwa!" a „Czerwjena frenta!" a do policajskeho wyschkeho stražnischcza Niederwerfera wjazy trócz trěchu. Tón so hnydom na jenju swjese. Też do druheho policajskeho sastojnika stełachu, tola jeho njetrjechichu. Tutón do nadpadnikow wjazy trócz wustrěli, a tak so, so je jenoho z nich trjechił. Niederwerfera, kotrehoż běchu do brjucha, rjapa a wutrobnja stełili, su do khorownje dowjezli. Tam je póndźelu dopołdnja wumrjeł.

Policija je póndźelu w nozy kommunistiski ludowy dom w Gelsenkirchenje pschepytała. W nim je dźesacz muzi nadeńdło, kotřiž běchu po sdaczu jako kommando sa nóżne nadpady pytajeni. Ludowy dom su policajscy sastojnizy zamknyli. 40 wozbowm su harc dotal zajeli. Knjezerstwowy president w Münsteru je 3000 hrywnow na wuwjedźenje winikow wustajił. Myto je jenicjy sa kobu dźěło z ludu postajene.

Nowe ratarske njeměry w Holsteinskej

Pobobnje kaž psched dwěmaj lětomaj ratarjo w Holsteinskej kudnišim czasonam na nałożne wosnowe sadźewaju. Tón krócz jim pschi tym kommunistiscy agitatorojo pomhachu. Tak je nězdźe 100 zhromadzenych ratarjow kudnišim sastojnikam w Diethmarsie sadźiwało, czasnje zito z jenoho dwora wotwjesc. W Lutnybornje ratarjo czornu thorhoj wuporuschnychu a z pschirowami a barrikadami dwór woddachu, w kotrymž chzychu kudnišy sastojnizy czakaz. Sakrocżazej policiji wosjewichu, so dzesacz zhromadzeni wjeselnjeno, kotrymž je so 80 kommunistow pschidało, nacżenemu wuprosdnjenju dwora sadźewacz. Policiji dże so poradzi, zhromadzenych wobrecżecz, so so dotrowolnje rozesdźechu, tola hakle potom, hdyž běchu jim hlubši, so so wotmysłene nacżenje pschesadźowanje njewukonja.

Dźěłaćerske związki ze strajkom hroża

Sakmanizy dźěłaczerskich zwjazkow su so póndźelu pola němskeho kanzlera we knjezerstwowych wotmysłenjach w nastupanju sniżenja mzdy gmejnskich dźěłaczerjow, zelezniczarjow a dźěłaczerjow metalloweje industrije wobhoniti a su wutworu wótre nazsady pschecziwo němskemu knjezerstwu cjinili. Sjawnje so je strajkrom gmejnskich dźěłaczerjow a zelezniczich dźěłaczerjow hroża a so praji, so bychu so dźěłaczerske swjazki lózemu wottworjenju mzdy w gmejnskim dźele derasnje napschecziwo stajale, haj, so bychu potrjechene dźěłaczerske organizacje namołwile, so bychu strajkowale. „Vorwärts" praji, so by knjezerstwo sebi dyrbjało na to pamjecz, so bychu mzdowe konflikty w czasu najhórschcze mohy k najwjecz dim politiskim schmatkam dowjedle.

Se hlownemu sarjadnikowa němskeje zelezniczy so na to pokazuje, so bychu so z wotmysłenym snizenjom mzdy wudawki za dźelo wo 37 milijonow hrywnow smjerschiche, ke trzechi so němska zelezniza da zwjecza na najwjetsu finanzielne położenja njemóże wsdacz.

W hrjebjischczu mjedowcho hibanja metallowa industrija sczeji, w kotrejż je so 350 mjedowych a dźěłaniskich wuczinjenjow wupowědźało, z czimż je so 800 000 dźěłaczerjow potrjechilo. Potom němska zelezniza je 360 000 dźěłaczerjemi a druhe němskostatne wyschnosce je 60 000 dźěłaczerjemi zhromadzenych.

Mzdowe jednanje pola němskeje zeleznicy so wotstorčiło

Rozsudzacy wuhlad za němsku zelezniczu namjetuje, je by so rozsudzanje wo mjedowym praschenju wotstorczilo. Mjez tym dyrbi wobstejacy mjedowy tarif dale płaczicz, je by so dźěłanski dźeń mjes sesnamaj hacz k sesnaczemu do jednanju sakhowak. Mjedowa wuprawa pola druhich sjawnych wyschnosczenjow dyrbi so najprjedy pschewjesczi a so wuprawa mjedy pola němskeje zeleznicy k tomu pschisamknyc.

Dawkowy strajk w rańšej Tirolskej

W jara njemjernej zhromadzinje wjednjanostwow w Matrehu w rańšej Tirolskej je so wobsamknjenje pschijalo, kotrejż je so w najmjenschi rańschotirolskich wjacach na gmejnskej dejzy pschibiło. Wono rěka:

Katastrofalne położenje ratarstwa, wosebje niske płacżiny poslednich wikow, su dopokazale, so su dotal spytane srědki k wołożenju nuzy hórschich ratarjow bjez wuspěcha wostale. Mjez ratarjemi je wulke nastale, kotrež może je jenoż „wér psched wichorom" mjenowacz. Tohodla su so wjednjanostojo rańschotirolskich wokrjesow sejchi, so bychu zhromadnje pucze a srědki namakali, z kotrymiž by so horjace swrschczenje ratarskich hospodarstwow znjemóczniło abo hischcze krótki czas sadźerżało.

Dźiwajo na wobstejnosce su mjeschczanostojo nuzowani, sebi tohodla pomhacz, so by so wobhdźerżiwu znjemóżniło, so w symje sežiwicz. Dóniż so wobstejnosce njepołěpscha, so wscho płaczenje datkow, płaczbow, pschinoschkow za socjalne zawěrjenje, danje a wróczopłacenje požczonkow wot srjedy 28. oktobra sastaji. Wobhdźerstwu so radźi, so by po możnosczi tutowało.

Ratarjo rańschejo Tirolskeje su wopraschadze z dotalnym strajkom hižo sapoczeli.

Laval je z wuspěchom swojeho amerikanskeho pućowanja spokojom

Pschi hospodarskim, kotrejż je francowska wiskowańska komora w Newyorku Lavalej k czesczi psched jeho wotpucowanjom wuhotowała, je tutón rěcz měł. We njej je praji, so jeho rosrěczenja z presidentom Hooverom krocżel do przódka po puczu k internazionalnej solidarnosczi wosnamjenjeja a to z nanakanjom srědkow a puczow k wobnowjenju hospodarskeje runnowahi a dowérjenja. „Hdy budźichu rosrěczenja we Waihingtonje", Laval dale praji, „zarjeka druheho wuniczka njemóże, su wone tola wulku nadźiju do sluka stajile. Njejsmoj zanych protokollow, zanych programow napisałaj, tola smój za zhromadne łěpsche we zwobudnym a sjawnym rospraszenju dźěłaloj. Naju prózowanja njejsu podarmo byle. Smój nawuknyłoj, kedi łěpsche dorozumjecz. Nětko wémoj, schto wocżakujemoj. Politiku internazionalneho hromadźěłanja, kotruż so z wopytom w Barsiinje sapoczach, dale wjedźo, mjenju, so tym, sakładne sajmy Francowskeje njewopruwanwschi, wószy měra stajił. Wobsebje je mi tubo, tele zjawa w Newyorku to pschitomnosczi marschalla Petaina, najschcho wusnamnjcho wojska, wobjecziwacz; pschetoż Francowska je rosbudnje na stronu měra staja, kotruż może je jenoż na organizaziju a bjeschtrach załožicz.

Laval chce nowu konferencu zwołać

Kaž „Newyork Herald" pische, chze francowski ministerski president Laval so domoj wrócziwschi, wot knjezerstwa połnomcy k swołanju konferenzy žadacz, na kotruż so stoły, za reparazije so sajimowacz, hromadze z Němskej zwołaju. Tale konferenza by nadawk měła, wo tym wuradźecz, hacz by możno było, reparazije dale sniżicz. Nowy płaczeński system by so dyrbjał nastajacz, kotryż by so dyrbjał presidentej Hooverej jako narunanje za němski moratorium, 1. julija 1932 wotběżazy, k pruhowanju pschedpołożicz. Tale konferenza by so po powschitkownym ménjenju w Pariżu kónz nowembra abo sapoczatk dezembra feschła.

Z wuradźen'ow mjez Lavalom a Hooverom

Jendźelski punt złotowa valuta wostanje.

Wobhonicji hudźo praja, so je sdruzenje jendźelskeho punta jedyn z hłownych pschedmjetow był, wo kotrymž staj Laval a Hoover wuradźowałoj. Nowtercz telegrafowa powscesczenja je z najsépschcho źórła zhonita, so je so pschi tychle wuradźenjach wobsamkło, so dyrbi jendźelski punt złotowe valuty wostacz.

Lotyšska přećiwo Pólskej

Lotyschski diplomatiski sastupnik je so pola pólskeho zwonkownego ministra dla antilotyschskeho wustupowanja pólskich nowin wobzesował, dokelż su lotyschske justizne wyschnosce naprawy cjinile, so by so dźeło wósticych njesastojnskich pólskich organizacijow samjesowało. Wjerschk tuteho wustupowanja je w kjenowym wobsamknjenju wuhdźi, z kotrymż so pólske knjezerstwo namołwja, so by sjawnje do lotyschskich finanzowanych naležnosczow sapschinyło a dale w antilotyschskej demonstraziji psched lotyschskim pósłanzstwom we Warschawje. Diplomatiski sastupjer praji, so wocżakuje, so pólske knjezerstwo tele poderžeńja jako skutki njesamolwitych elementow sahnudźi.

Proces přećiwo zajatym wjednikam pólskeje opposicije

We Warschawje je so proscesk pschecziwo wjednikam pólskeje oppositije sapocżał, kotryż su w Brest-Litewskim wojerskim sastwje sajcej byli. Jako prenjeho sozialistiskeho wjednika **dr. Liebermanna** złyschachu. W dwěmahodźinskej rěczi ko sakinkuju praji, so je zbes winy, dokelż njeje chzył knjezerstwo marschalla Pilsudskeho k nazsnosczi powročzicz. Jako stary demokrat je jenoż po parlamentnym puczu knjezerstwo nusowacz chzył, so by wróco stupiło. Naiwopak wón dwěrnje, hacz je waschnje, po kotrymž knjezerstwo z parlamentom wobtwarja, z wustawinej pschihabu snjese. Liebermann potom hischcze na to pokasa, so je wschcho, schtož je so we Wanderbelderowym spisu wo wobthamowanju z jatymi w Brestskim-Litewsku prajilo, na wérnosczi załožuje.

Wobsiorzeny sozialist **Barlizki** statnemu presidentej porokowasche, so pschi swolanju ßejma ßamostatnje njepostupuje, ale so ßo po wukasanju Pilßudskeho skoźuje.

Ruska žitowa nuza

Lětßa je ßo pschemało žita w statnych shromadźischczach nasběrało. Wina na tym njemóže ßo tón krócz spjecziwym **wulkej liczbje shromadnych hospodaŕstwow tak mjenowanych žitnych fabrikow.** Tohodla ßu wjele dohladowarjow kubłow a direktorow traktorskich stazijow se sastojnstwa wotßadźili **a** se strony wusamknyli.

Pódla **teho** ßu ßo wótre wukasy tak mjenowanych wuwjedźazych komitejow wudate. Tónle komitej je ßo pschedněkotrymi měßazami s pschedßydstwom Molotowa jako woßebity organ wustajił, so bychu ßo wschě knježeŕstwowe naprawy dohladowałe **a** woprawdźe pschewjedłe.

W nastupanju nasběranja žita je wuwjedźazy komitej na podłožku rosprawow polizije a rataŕskich wyschnosczow swěscził, so ßu rosprawy wo hromadźe žita, w shromadźischczach wotedateho, sdźěla pschewyßoke a s dźěla pschenìske byłe. Tež je ßo žito sdźěla na njekhmanych městnach naßypato, so je strach, so ßo wulke hromady skaža.

Kommunistiske činy w Bołharskej

W nozy se ßoboty na njedźelu je na torhoschczu w Eskidźumaja w Bołharskej bomba rosbuchła, kotruž ßu tam njesnaczi winizy położili. S rosbuchom njeje ßo žaneje schkody naczinilo. Njedźelu rano ßo na torhoschczu kommunistojo poczachu shromadźecz, kotsiž chzychu njedźiwajzy knježeŕstwowe sakasnje ludowu shromadźisnu wotměcz. Polizijı, kotrejž bě ßo porucziło, lud s torhoschcza wuhnacz, ßo kommunistojo spjeczowachu. Dóndźe k srazenjam, pschi kotrychž kommunistiskaj sapóßlanzaj Napetow a Angelow do polizistow wjazy krócz wutsělischtaj. Tohodla jeju sajachu, so bychu jeju do Sofije wotwjesli. Hdyž pak spěschny železniski czah mjes Warnu a Sofiju wjesbu spomali, sajataj s czaha wuskoczischtaj a cźěkajo hischcze někotre krócz na stronu k czahej wutsělischtaj. Wyschnosczе ßu hnydom poruczile, so by ßo sa nimi wjeßna miliza puschczila.

Nowe zraženja na Kypru

Po powěsczach, kotrež ßu do Athena doschłe, je w Leukosii na Kypru k nowym srazenjam doschło, hdyž czrjóda ludźi spyta, ßo do sjawnych twarjenjow dobycz a je sapalicz. Polizistojo a wojazy ßu demonstrantow rosehnali. Tucźi ßu ßo spjeczujo, někotrych polizistow ranili.

Arzybiskop je jendźelskemu gouverneurej wospjetował, so njemóže samolwitosć dla móžnych nowych wobžarujomnych pschipadow pschewsacz, kaž dołho kypriskich wótczinzow w jatbje dźerža. Gouverneur je jemu wotmołwił, so ßu ßo jendźelske wyschnosczе rosßudźiłe, so porjad wo kóždu płaczisnu wobnowja.

Nowe japanske přećiwjenje

Japanski konsul w Tsitsikaru je chineskim wyschnosczam ultimatum pschepodał, w kotrymž ßo žada, so bychu wobschkodźeny železniski móst nad rěku Nonni sa jedyn tydźeń wuporjedźiłe. Jeli so ßo tole žadanje njeby dopjelniło, by japanske wójsko ßame „pschepschimaze naprawy" czinilo.

Japanska njepschipóznawa płacziwosć wobsamknjenja Rady Swjaska Ludow.

Japanske knježeŕstwo je pschipowědźenje wosjewiło, w kotrymž ßo praji, so wobsamknjenje Rady Swjaska Ludow w nastupanju wuczehnjenja japanskeho wójska s Mandźuskeje sa Japansku niczo njepłaczi, dokelž ßo njeje jenohłóßnje pschijało.

Pschecziwo Radźinemu wobsamknjenju je jenož japanski sastupnik w Genfu hłoßował. Jeli so by japanske knježeŕstwo pschi ßwojim ßejischczu sawostało, by dźiwne było, hacž Japanska ßwoje wójsko s Mandźuskeje wróczo wosmje, kaž bě prjedy ßlubiła.

Mjes tym je Japanska ßwoje kontrollowaze pasmo w Mandźuskej jaßo wupschestrěła.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 28. oktobra 1931.

— Wo **wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 748, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +3. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 743, hygrometer +3 a thermometer w nozy —1. — Pomróczene njebjo. — Schklenza je jaßo spěschnje spadowała. W połnozy czehnje nižina nimo. Na ßrjedźnoseńskim morju leži tohorunja nižina, drje jeßłabjena, ale hdyž pschеs nasche strony poczehnje, pschinjeßy nam rady dejschczik. S wjeczora pschikhadźa hižo jaßo nowa wyschina. W Rumunskej knježi sa tónle czaß njewschědna horzota. W Bayerskej leži ßněh a je syma. Jutsje schtwórtk skhadźa ßłónczko 6,46 hodź. a khowa ßo 4,41 hodź. Měßacžk skhadźa wjeczor 5,29 hodź. a khowa ßo dop. 10,17 hodź.

Z posedźenja měšćanskeje rady

27. oktobra 1931:

Kak wuskutkuje ßo lutowaŕski nusowy wukas na schule?

Rada wosmje k wědźenju wuskutkowanje lutowaŕskeho nusoweho wukasa s 21. septembra 1931 na schule.

W ludowych schulach ßo liczba tydźeńskich schulskich hodźin w někotrych rjadownjach zniži. Wuczba, kiž móže ßo ßwobodnje wolicz, wupadnje. Krótkopiß a płuwanje wosmje ßo ßobu do d y r b j e ń s k i c h hodźin. Hacž budźe ßo ßamßne s jendźelschczinu stacz móz, ma ßo hischcze pruhowacz. Schtyrjo njestajni wuczerjo ßu sbytkni.

Pschi powołaŕskej schuli ßo wjetscheho pschemě̌njenja njestanje. Wot jutrow 1932 sběra ßo wot schulerkow domjazohospodaŕskich połnorjadownjow schulski pjenjes, a to w prěnim schulskim lěcźe 60, w 2. schulskim lěcźe 20 hriwnow.

Na wyschschej realzy njestanje ßo wjetschich pschemě̌njenjow. Schulski pjenjes wuczinja wot jutrow 1932 lětnje 240 hriwnow, sa wonkownych schulerjow najskěrje hischcze dalsche powyschenje sastupi.

Pschi wyschschej pschekupskej schuli njenamaka 14 tydźeńskich hodźin žaneho městna. Schtož schulski pjenjes nastupa, płaczi toßame kaž **pola** wyschscheje realki. Tež sa druhe wotdźělenja ßo schulski pjenjes najskěrje powyschi.

Na techniskej a pschemyßłowej schuli je 1. oktobra wuczeŕ na pruhu wustupił. Hewak ßo žanych wažnischich pschemě̌njenjow njestanje. Tež tu ßo schulski pjenjes pjecźa powyschi.

Nowy porjad wo wotebě̌ranju płuna. Rada dowoli nowy porjad wo wotebě̌ranju płuna.

Naturski park. S pschicžinow lutowanja ma ßo dźěczazy dom w Naturskim parku pschеs symu samknycz.

*

— **74. duchowna wjeczorna hudźba na reformazijskim ßwjedźenju** wjeczor ¼9 hodź. w Pětrowskej zyrkwi. Pschedwjedźe ßo III. dźěl klaverowebo swuczowanja (khoralowe pschedehry a khoralowe ßadźby ke kěrluscham reformazije) wot J. S. Bacha. Tuto dźěło ßłuscha do pjecź wulkich pósdnich dźěłow tuteho mischtra, ßu pschewěte s najßylnischej nabožnej nutrnosczu a zyle s ducha reformazije rodźene. Niž s njeprawom ßu klaverowe swuczowanje mjenowali **jako protestantisku mschu sa pischczele.** Mjes hudźbu spěwa khór inquilinow stare kěrlusche wěry naschich wótzow w Bachowej ßadźbje abo jeneho stareho mischtra, so by na tuto waschnje prawje sawjedł do sczěhowazeje khoraloweje pschedehry. Programy ßu po 30 pj., sa ludźi bjes dźěła po 10 pj. pschi zyrkwinych durjach dostacz. Woßebity sastupny pjenjes ßo pschi duchownych wjeczornych hudźbach njesběra.

— **Wiki w** Budyschinje budźa tutón tydźeń hižom pjatk, dokelž je w Sakskej ßobota jako Reformazijski ßwjedźeń sakoński ßwjaty dźeń. Czinimy woßebje naschich czitarjow w pruskich Sserbach na to kedźbnych.

— **Ludwig Manfred Lommel,** kóždemu ßłyscherjej radia derje snaty humorist, móžesche wczera wjeczor jaßo połnu „Krónu" w Budyschinje powitacz. Siegfried Klupsch spěwasche ßo ßam pschewodźejo nowe schlagry a žnějesche ßylny pschiklesk. W jenym ßudniskim jednanju pschedstajesche Lommel wschě woßoby ßam na dosć žortniwe waschnje. Guido Gialdini, wuměłz, kiž je hižo zyły ßwět pschepuczował, hwisdasche bjes kóždeho nastroja opery a serenady s tajkim wuspěchom, so dyrbjesche hischcze něschto pschidacz. Pschewodźesche na to ßwoje ßamßne gramofonowe taczele s druhim hłoßom hwisdajo. W małej hrě móžachmy Lommela jaßo jako ßwojorasneho dźiwadźelnika wobdźiwacz.

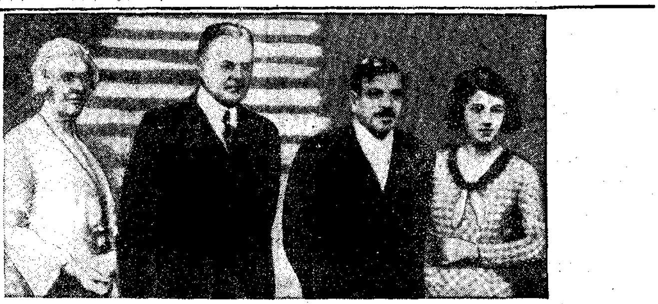

Radiowy wobraz wo Lavalowym wopyće pola presidenta Hoovera.

Z lěwa na prawo: Knjeni Hooverowa, president Hoover, francowski ministerski president Laval a jeho dźowka Josette.

Tutón wobraz bu krótko do spočatka rozsudnych rozrěčenjow mjez francowskim ministerskim presidentom, Lavalom a presidentom Hooverom fotografowany a so po radiotelegrafiskim puću do Londona přenjese, z wotkelž so do Barlina dale telegrafowaše.

C. Bulwa:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

9] (Pokraczowanje.)

„W dalokim, wotležanem dźěle města kłapasche Apäcides wo wrota domu Egiptowczana. Äthiopiska njewolniza jemu pschikiwny, so by sastupił.

„Pytam Arbacesa", rjekny měschnik s tschepotazym hłoßom. Njewolniza kiwny mjelczo s hłowu a wjedźesche Apäcida do ßłabje rosßwětleneje jstwy. Arbaces ßedźesche sa małym blidom, na kotremž někotre papyrußowe role ležachu. Njedaloko wot blidka stojesche mały tsinož, s kotrehož stupasche pomałku woruch.

„Poßyń ßo, Apäcido", rjekny Egiptowczan, njestawajo. Młody człowjek poßłuchasche.

„Ty ßo nje praschesch", pocža Arbaces sa mału khwilku, „sa najhłubschimi potajnstwami, kiž móže duscha człowjeka sapschijecz, ty ßebi pschejesch, so bych czi hódanczko žiwjenja rosrißał.

Apäcides kiwny s hłowu, so ßebi to pscheje.

„Ja wěrju", potraczowasche Arbaces, „do dweju bójstwow, do pschirody a do nusnosczе; ja czesczuju tutu se czesczownosczu, tamnu se ßamßnym ßlědźenjom. S tym ßo nam sczěhowaze dopokasuje: wschitko je jenož powschitkownym prawidłam podczißnjene; ßłónzo ßwěczi dobroczìwje sa mnohich, jednotliwzam pak móže wone seschkodźecz; nóz dawa czrjódźe spar a měr, ale schkita tež mordarja; lěßy debja semju, ale hospodnja tež hady a lawy; morjo noßy tyßaz łódźow, ale spóžera tež mnohich. Tak skutkuje pschiroda, a tak dźe nusnosć ßwój s niczim njesaraczomny pucź drje sa powschitkowne lěpsche, ale niz k lěpschemu wschěch. To je wuczba njepschemě̌nliwych sakonjow, kiž ßwět wobknježa; je to moja, pschetož ja k njej ßłuscham. Ja chzył jebanja měschnikow wobkhowacz, pschetož czrjódźe ßu wone wužitne; ja chzył człowjekam wuměłstwa sdźělicz, kiž ßym wußlědźił, wědomosczе, kiž ßym wudospołnił, ja chzył sdźěłanje spěchowacz. Ja dawam ßwětej mudrosć, ßebi ßamemu ßwobodu. Ja rosßwětluju žiwjenje druhich a wužiwam ßwoje ßamßne. Nascha mudrosć je wěczna, ale nasche žiwjenje je krótke; wužiwaj jeho, doniž traje. Poßwjecź ßwoju młodosć wjeßelu, bórsy pschińdźe hodźina, hdźež wěnzy wjazy njekczěja. Ja chzu czе potajnstwa pschirody nawucžicz, ale tež wužiwanja, wo kotrychž ßo czrjódźe ani wudźało njeje."

Hdyž bě Egiptowczan rěczecz pschestał, saklincža kołdokoła najlubosnischa hudźba. Podobasche ßo melodijam njewidźomnych duchow.

Apäcides chzysche na jebawe ßłowa Egiptowczana snapschecziwicz; ale wotmołwa wjasny w erczе. Hdyž běchu swuki doklinczałe, dowjedźe Arbaces pscheßłapjeneho na poł ßo spjeczowazeho młodźenza k sawěschkej na druhej stronje jstwy. Sesady sawěschka sesdawachu ßo tyßazore frinkole hwěsdy ßo błyschczecz. Tu a tam jewjachu ßo róžojte mróczele, s kotrychž s wuměłstwom molerja wuhladowachu woblicža wulkeje kraßnosczе, a na kotrychž wotpoczowachu postawy, kajkež tworjeschtaj Phidias a Apelles.

„Oh, kajki je to dźiw, Arbaces?" sawoła Apäcides se tschepotatym hłoßom. „Chzesch-li mi ty, hdyž ßy bohow saprěwał, něšto —"

„Jich wužiwanja pokasacz!" pschetorhny jeho Arbaces s hłoßom, wot ßwojeje swuczeneje symnosczе a spokojnosczе tak wotkhilnym, so Apäcides ßo dźiwasche a mějesche Egiptowczana sa zyle pschemě̌njeneho. Hdyž bliže pschistupischtaj, saklincža sesady sawěschka schumna, wopojaza hudźba. Kaž sawodźewk ßo wón rostorhny a pschеd nimaj bě wulka, s njeliczomnymi ßwězami rosßwětlena ßwjedźeńska žurla. Wón worucha, jaßmina, fijałkow a róžow napjelnjesche městnosć. Woßrjedźa sběhasche ßo swaha, hdyž sastupischtaj, pod swukami njewidźomneje hudźby dołha tafla se semje, kiž bě s najßłódnischimi jědźemi wobßadźena. Sesady sawěschkow pschikhadźachu žónske postawy, někotre s wěnzami, druhe s lyru. Wone wobstupichu młodźenza a pschewodźachu jeho k tafli; czìskachu jemu róžojte pletwa wokoło schije a wobwěnzowachu jeho hłowu. Jemu bě kaž by ßonił a wón potajesche dych, so njeby pschebórsy wotucził. Hischcze ras, tón krócz we spěschnischim taktu, saßłyscha spěw pěßnje. Na poßledku jewi ßo skupina tsjoch holzow, kiž běchu s pletwami swjasane. Pschibližowachu ßo młodźenzej runja graziam we snoschowazym stupje joniskeje reje. Jena s nich staji Apäcidej wěnz na hłowu, a najmłódscha poda jemu kleczo bóńczk, w kotrymž ße lesbiske wino jeschczеsche. Młodźenz ßo dlěje njewotwlakowasche, ale pschimny wopojazy bóńczk. Hdyž bě ßo napił, žehlesche ßo krew w žiłach. Hdyž woczi k Arbacesej skoži, wuhlada Egiptowczana na hornim kónzu blida na walatku ßedźo. Sśněhběła drasta, se słotom wuschiwana a s drohotnymi kamjenjemi wobßadźena, wobdawasche jeho postawu. Jeho hłowa bě se tiaru s ßmaragdow a rubinow krónowana, a jeho wuhlocźorne kudźerje běchu s wěnzom s běłych róžow wobdate.

„Pij, wjeßel ßo a wužiwaj młodosć, mój kubłanzo", wón rjekny, „a pomyßli, schto chzesch jónu bycz."

S tutymi ßłowami pokasa wón do nische, a Apäcides wuhlada na podstołpiku człowjeczi koscżowz.

„Njestróž ßo!" rjekny Egiptowczan, „tamny czěmny hóscź dyrbi naß na krótkosć naschego žiwjenja dopominacz. Sslyschu hłóß s bjeshubneho erta, kiž nam pschiwoła: „Wužiwaj!"

VII.

My wobroczimy ßo k jenemu s tamnych dźělow města Pompeji, hdźež ßu ßo gladiatorojo a wojowarjo sa msdu, khudobu a masanosć saßydlili. Pschеd durjemi wulkeje jstwy, kiž wotewrja ßo do wuskeje a wožiwjeneje haßy, stejesche skupina muží, kotrychž pósnajesch po jich ßylnych myschkach a jich khrobłym a swažliwym napohlědźe słohka jako rjekow areny. Na deßzy pschi swonkownej sczěnje bě wino w hornczeŕstich karanach postajene a na sczěnje bě widźecź korczmaŕska deska, na kotrejž běchu pijazy gladiatorojo pschedßtawjeni. Wo jstwi stejachu někotre małe blida, sa kotrymiž mužzy ßedźachu, kotsiž sdźěla pijachu, sdźěla w kósti hrajachu. Bě hischcze rano sahe.

(Pokraczowanje sczěhuje.)

— **Wo štukowych autobušach.** Dokelž hižo w Budyšinje hižom pjatk 30. oktobra wiki, pojedu štatne autobusy Budyško-Wjasowske a Budyško-Běłowodźansko-Mužakowske cźary, kiž hewak sobotu jědźa, hižom pjatk. Dale **ho** wosswjewja, so autobušy sobotu 31. oktobra jako na Reformacionskim swjedźenju po njedźelskim jězdnym planje jědźa i wumjeztom Budyško-Běłowodźansko-Mužakowske cźary. Na tutej cźarje tež tutón dźeń swjatkowazy autobuš mjez Běłej Wodu a Mužakowom njejědźi.

— **Schtó dóstanje schtó?** Husto bychmy dźiwli dopředka wědźeć, schto je za naš zakoń dar wotmyslene, ale darjerjel **Hahwa** kruce swoje potajnstwo. Hinak cźini to Kaiserej kosejowy wobthód, kiž swojim woteběrarjam jutrje i nawěschtkom w tutych nowinach wulkotnje praji a pokaze, schto wot firmy **jako** hodowny dar dóstanu. Dokelž je to jara rjany a praktiski dar, pschihotuje **ho** i nim wschitkim woteběrarjam Kaiserej wobthoda wjeselee pschekwapjenje a pschijimne wjesele dopraschi. Pscheje **ho**, so by pravje wjele hospodow **hebi** pověźiło pravo na tutón hodowny dar i tym, so **hebi** hodownu nalutowanu knižku tuteje firmy dać dadźa. Wobkedźbujmje jutrjschi nawěschtk.

— **Malorentnarjam.** Malorentnarjam wuplacźuje **ho** podpjera na měsaz november pódźelu 2. novembra wot 1/2 12 hać 1 hodź. pschipołdnju w Ssejmowni na Hrodowskej haju 10 po 1 schkodze wó jtnoje cźo. 41.

— **Wo połkromje w Kamjenskim wotkrjeću.** Połkroma je jaschka mjez schwarathym skotom kubleŕa Richarda Beera w Jěkowje a žiwnoscźerja Arnoschta Lawa w Gräfenhajnje. W Gräfenhajnje žanje połkromy wjazy njeje.

S Njesdaschcz. Tudomny mišništi wobšadźeć a wjesnjanosta Hermann Bjenada, kiž šmjedźesche 1. oktobra swój wobthódny jubilej swjećeźić, swjeźi dźensa sylnu swjedźbu se swojej mandźelskej Therésu rodź. Barthej i Malescherej šlěborny kwaß. Wjele schoza!

Z **Khróšćic.** W zymskim połcźe započina so šula pola nas hižo 1/8 hodź. rano, dokelž rumnosće wjacy njedosahaja. Najprjedy bě wotmyslene, tež na Wjeńkee žurli šulske hodźiny wotdźeržeć. Ale to by šulskej pokładni zaso wjacy cźežow napoložiło. To njech starši tež dowidźa a so tym jenož 5 měsacow płacźacym planom spokoja. K jutram 1932 so skónčnje wjele přemenja. Potom zastupi 23 nowych šulerjow a 20 šuleŕkow, kiž budźa hromadźe najskérje jenu rjadownju tworić. Z Khróšćic přiňdu 13, z Nuknic a Bóšic 1, z Kopšina, Lejna a Kozaric 2, z Hórkow 5, z Wudworja 4, z Jasećcy 6, z Noweje Jasećcy 4, ze Hory 3.

Z **Worklec.** *Zaměženy* šwórtk přicźalny k nam wysokodostojny knjez farař Nowak, dotal farař we Radworju. Přejemy jemu, zo by moht prawje dołho swój wotpocźink tu pola miłoscźiwych sotrow w khorowni wužiwać. Wěsće njebudźe pak swojemu pjeru wotpocźinka dać, hdyž je tola Serbam hižo wšelake rjane spisy darił. W času, hdyž bě wysokodostojny knjez Papoš hišće žiwy, mějachmy tu njedźelu popołdnju nimale cyle serbsku połoženość. To je so we poslednich lětach tróšku přeměniło. Tež serbske předowanje tu husto njeslyšimy. Mamy nadźiju a wjeselimy so, zo budźe nětko tež zasy hinak.

Z **Ralbic.** Na dnju swj. Symana a Judy wobsteji wosadne towarstwo „Katolska Bjesada" runje 60 lět. We Łazkowskim młynje ju horliwi mužojo, předewšém młynk Kumor, założichu po wobzamknjenju Khróšćanskeje zhromadźizny jako prěnju „Bjesadu". Ji sćěhowachu druhe w Kukowje, Radworju a Jasećcy. Tute „kasina" mějachu wosebity zaměr, prawe cyrkwinske žiwjenje wubudźić a katolske zmyslenje zdźeržeć a přisporjeć. Dźensniši dźeń pak maju tež nadawk, narodne žiwjenje wubudźeć, podpjerać a skitać. Prěnje předsydstwo „Ralbicanskeje Bjesady" tworjachu mužojo: kaplan Róla, młynk Kumor, wučerjej Klajbar a Hicka a klamaŕ Glawš. Na założenskim dnju zastupi hnydom 30 muži.

Se Stróže pola Wulkich Sdźarow. Njepschestawaje nutsbohowarstwo, kiž **ho** wot augusta wosebje do Rakezanskich korczmow šlawachu a pschi kotrychž padnyšli nimo pjenjes zigary, zigarety, schokoladu atd. kradnychu, **hu ho** jara spěchnje wujasnile. Njepróznowenu a dokładnemu śledźenju žandarmskeho mitschtra Sachy a hlowneho straźnitschtra Heyna ma **ho** dźakowacź, so mózachu paduchow, tudomneju młodźeju cźłowjekow B. a R. pódźelu zajeć a Wojerowskemu hantiskemu hudnišiwu pschepodać.

Z **Kulowa.** Tu je so postajil městny wubjerk zymskeje pomocy za Kulow a Kulowski hamtski wokrjes. Do dźěłoweho wubjerka wolachu so zastupjerjo rjemjesła, industrije, překupstwa, zwjazka přistajeńcow, ratarstwa, wójnskich zranjenych a wojerskich zawostajenych, sotrowskeje stacije, spomožerskich towarstwow, města a wjesnych gmejnow, docyla 21 zastupjerjow. Tele dny *předpołoža* sobustawy dźěłoweho wubjerka w kóždym domje hromadźersku lisćinu, do kotrejež njech kóždy swój dar zapišе.

S **Němzow.** Pódźelu na ranje wokoło 2 hodź. wudyri woheń pola ratarja Cźerlicha. Wón **ho** ruce roschscźeje a hospodarske twarjenje, hródźe a brózeń do pozela pschewobroci. Ssobuspałarje **hu ho** zyle žně a wjele ratarskeho gratu. Wobnjowa wobora krucze spschimny a **hu**bodne twarjenja psched japalenjom schitatsche. Kak je woheń nastał, njeje hischcze znate.

S **Kratschic.** Dźensa **hu** swjeći tudomny połbur Arnošt Pittka ze swojej mandźelskej Hańžu rodź. Rjeźi hłóbony kwaß. Njech je jimaj tež jónu slotu wěnz spoženy.

S Mišowa. Hižom w pożdźenju 18. oktobra jabrachu **ho** tudomni gmejnišći sastupjerjo se samjezonjom wobydlećskeho dawka. Wó tutym pożdźenju pak njebudźe **ho** k zanym wobłamknjenjam, ale należnosć **ho** na krótki cźaš wotstorcźi. Dnja 23. oktobra jeničcźo **ho** gmejnišći sastupjerjo k nowemu pożdźenju a wobłamknychu, so **ho** nětko tež w nałchej gmejnje wobydlećski dawk sawjedźe. Wobsamknjenje sta **ho** jenohłósnje. — Spocźatk novembra wotewri **ho** w Mišowje pokrački wowasnišća schula za schulerjow s Mikowa, Noweje Wšy, Borschcze, Horschowa, Schyrowa a Hóhitzy. W tutym zymskim połcźe poda **ho** 100 krótkich wucźbnych hodźin, to je 75 połnych hodźin.

S **Nitšeje.** Kriminalnej poliziji poradźi **ho** pódźelu popołdnju blisko předawschich namakanischcźow dalschi skład brónjow Bartela a towarschow wotkrycź. Mjez brónjemi **hu** karabinarje a hońtwinske tšelby i munizija.

S **Khoćebuza.** Werbańśki měschany khor, ako do Hamburka a Bremeta jěch a tam spiwasch **hu**žo, **hužo** herbjej swój program pod wednišiwom knjeza kantora Gulascha Werbańskego **ſtwórtk 29. oktober**, **wjazor jeger 8** pla Altmana w Chośebuzu pschedewjasch a s takim swójo hudźenje herbjej nam Serbam pokasach. Pschedwidujesć je budu: herbske a nimske spiwy, herbske ludowe reje a herbska pschěza. Sastup s dankom płaschi 60 pj. Sastupne kartki **ho** pschedawaju pródku pla Czada a Altmana. Pschijćejo po możnosći schykne a zejedo wasch herbski narod!

Wěcźne njemérna Połoňša Amerika.

Guggiari, president paraguayskeho stata, dyrbi wotstupić, dokelž bóchu radikalne elementy ze statnym pučom přećiwo njemu dobyte.

D. Luis Sanchez Cerro, bu woleny za statneho presidenta w Peru na město Ioni powalenego presidenta Leguie.

Z Łužicy

* S **Wjasońcy.** Njedźelu popołdnju wokoło 4 hodź. dobłada **ho** dźěłaŕski mischtr tudomneje Sommerez firmy, so běsche we villi jeho schesa pinczne wokno rosbite. Wischitzy wobydlerjo ville pschebywachu swonka Wjasońcy, cźehodźa bu mischtrej wěz podkładna a to cźim bóle, dokelž psched villu motorske koło stejesche. Wón sawoła hnydom hušodow, kotřiž billu wobstupichu a žandarma sawołachu. Žandarm paducha saja, je to mlody cźłowjek s Wjasońcy. Należnosć **ho** dale pschepytuje.

* S **Wopakcje.** Sobotu popołdnja 1/2 12 hodź. tu pjerinowy wikowaŕ Kottack s Nowosalzu Spreenberga se swojim jěsdnym kolom cźežko sujesłoži. Jako po Lischcźej horje dele jěcźesche, slamachu so jemu pola koła widlizy. Kottack straschnje wu pjesti dyri a **ho** zyły kónj po dróży dele šuwasche. Wbohi **ho** na hłowje cźežko srani. Ludźo, kiž i autom nimo pschijedźechu, pośpiźichu sniesbożenemu pśenju pomoz.

* Se **Shorjelza.** Tu wotmě **ho** pośledńe dny sajimawy prozeß dla płahowarnje běłych tšischkow pola Landskrony. Pódźelu **ho** wušud wosjewi. Wobstorzeny Rosenthal dosta tydźeń jastwa dla pschewiźenja pschecźiwo zaswěźenišemu porjadej. Wobstorzeny Feindt dosta 6 měsyzow jastwa dla njeswěry, pschekschiwjenja a cźejkeho falschowanja lisćinom.

* Se **Shorjelza.** Pschecźiwo nětkotrym Shorjelskim měschcźanskim sastopnikam běchu pschepytowanje wotzwiłi, dokelž jim wumjetowachu, jo běchu **ho** wobtyskacź dali. Nětko je **ho** pschecźiwo **hydom** sastopnikam stórżba zapodała.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Nowego Města.** (Wo kwětkowej industriji.) Mózowe kwětki **hu ho** zyły pośledni cźaš k njespokojenju pschedawale. Dźěł fabrikantow je **ho** połožił na dźěłanje pjerow. Wotbycze dekorazionowych kwětkow běsche njejenake a dawasche fabrikantam jenož dźěła dožahaje dźěło. Wěnzowe kwětki **ho** pośledni cźaš lépje pschedawachu. Jenož dźěł fabrikantow měješche **nětk** połnje dźěłacź.

Pismowstwo

Łužiskoserbski Věstnik cźisło 8 dwanateho lětnika nam predleži. Na prěnjej stronje cźitamy baseń Xav. Dvořáka: „Za Łužicu". Jewi hłuboko wutrobnu sobubołosć ze bratrskim słowjanskim ludom, wurosi wutrobne přeća wo jeho lépše. Vladimér Zmeškal pišo wo memorandu Łužiskich Serbow 1931 na němske knježeŕstwo, kiž bě zapodała Serbska Ludowa Rada a rysujo naše poměry a prawa w němskim stacźe. Pod „Rozprawy" referuje samsny redaktor wo *posedźenju* politiskeho wubjerka w Khróšćicach, wo evang. łuž. farach a jich přidźělenju do wokrjesow cyrkw. zarjadnistwach, wo skutkowności sakskeho ministerstwa šulstwa za našich studentow, wo Towarstwje pomocy stud. Serbow, jeho finanencym połoženju a skutkowanju, wo dźěławosći sokołskich župow, wo němskich wustawnych prawach mjeńšin a wo pomjenowanju knjeza kaplana Nowaka za farara Radworskeje wosady. Pod rubriku „Rozprawy" cźitamy posudźenje wo nowym šulskim spěwniku Bjarnata Krawca a Michała Nawki, wo požadanju Delnjeje Łužicy wo swoje rěcne prawa, so pomina hrać w Serbach lutkowe dźiwadło a zhonimy tež wo dalšich rjanych prócowanjach za nas, kiž prewjedźechu wšelacy zajimcy Łužicy. Tež literarna přehladka jewi jara zajimnu maćicznu wo našim literarnym postupje. Pod rubriku „Z našeje skutkownosće" poda so wobraz skutkownosće towarstwa Adolf Černcho a jeho wotbočkow Wušla je tež w Parizu nowa brožurka „Dva maliże łužiśe": Měrćin Nowak, Ante Trstenjak. Zběrku je wudała znata spisowateлka knjeni Vaux do Phalipau. Cźisło debja wobrazowe pokazki z hry Jurja Kubšćana: Knjez a robocan, kaž tež sudnicho radu Karela Kyassa, znamjenitcho prócowarja na literarnym polu k lépšemu našcho ludu. Bohužel zhonimy z hłubokej zrudobu tež wo smjerći našcho słowjanskeho přećela dir. dr. Václava Fabiana, dir. čs. *narodopisneho* muzeja. Cźisła Věstnika je za nas dosć zajimne a rozjasnjace. -f.

Přilopk

* **14 lětny tertianer** ho thudi. Wjele rěcźi ho we Barlinje wo šhubjenem 14 lětnem schulerju z hudźenja jeho starschenju w Barlinje. Kaž ho hyeš ha, je hólcźeź do tukowo žónjkeje padnył, kiž dźerži jeho sthowanscho, Karl Stein, 14 lětny tertianer, sym krankeho mischtra, bě 13. oktobra rano jahe je starschiskeho domu wuschoł, so by do gymnasija schoł. Hdyž popołdnju hischcze je schute pschischoł njeběł, wobhonjeschе ho starosćiwa maćej pola direktora wustawa, wot kotrehož pschełschawaju powěźeł bóha, so je jeje syn tola 28. auguśta ke khorego pschihowołdźeny, a so je na tutom dnju telefonizny žónka, kotraž běsche ho ha hólcźezowu maćej wudała, wjesewila, so dźěcźo njemóže na wuczbu pschijsć. Sa nětchto dujow bě hamtna žona wopjet telefonizny jadźiła, so je Karl Stein na jahorjeje hólcźeńskeho wucha schorel a dyrbi hischcze dłšichi cźaš we łoži ležeć. Podobna rosmołwa wjedźe ho krótko do pródnin. Shubjeny pachoł bě kóžde rano i natykanej schulskej mandu z dnykom wot domu prjecź schoł a njebě pschi spocźatku próżnin na dźiwne waschnje žane wuswědcźenje hohorpschinješł a swojimaj starschimaj prajił, jo wudźěła ho tón krócź wuswědcźenja halke po próżninach. Na prěnim schulskim dnu po próżninach njeje ho potom dospła wjazy domoj wrócźił a i toho cźasa je shubjeny.

* **Cźehodła knježna njeje złužbu dostała.** Tole je ho w Hollandšej stało. W małem městaczku běchu złužbu za wuczerku wupisali. S próśmarjow pschihódźechu tši do wuzischcze wólby a s tutych tšioch lubješche ho sabo jena knježim magistratnym radam tak jara, jo ho ji sastojnstwo wěste być sda. Bě to młoda, jara lubosna žónska z wuhjerunymi wusswědcźenjemi, — ale wona bě tak dołha, so žónstku njeuschdźenje dołha. Nětko mějesche ho to w małem hollandšim městaczku tak, so njeježenjene wuczerki pschezo pola cźežcźowneje krawzowneje swójbny, kiž na jstwu swójbnu, zebi bydlenje wotnaja. Tule jstwu wobhlada zebi też nowa wuczerka. Jr ho wschitko jara derje lubješche, hacź na — łoło. To łoło bě njemuzy za nju pschejara króśke. Pschecźelnje a wobhladniwje wona namołwjeschе, so **hy ho** tola dźěśće łoło kupiło, ale krawzez ludźo to bjes wschego wotpokasachu. Dokelž nětko krawz njechasche dźěśće łoło kupić, wuczerka pak njechasche zebi nětchto zentimetrow wot swójeje cźelnje dołhosće wotrězać dać, rosshudźi schulska deputazija magistrata krótka a šalomenizy tałke: „Hdyž ho krawzez łoło za knježnu njepschihódźi, dyrbimy taiku knježnu wuczerku měć, kiž **ho** za krawzez łoło hodźi!" Na cźoż knježna złužbu njedosta. Tak ho stało w tutom łeźe.

* **Nabjejne morodšiwo na žydowskim pohrjebnišću.** Żelesniški pschistajenzu na wumenku Faltin w Basdorfje **pola** Wandlitźa nańoże schtwórtk wjeczor, hdyž domoj pschihódźe, šiwoju 70 lětnu mandźelsku Klónzowanu. Skarutschny běchu — najšerjcho je šokeru — noy rospaczili. **Po** dotalnych wuješcźenjach mordarskeje komtisije je **ho** Faltinowa i wopornik rubjeznego morodšiwa stało. Manodźelskej běschtaj halke 1926 s Insterburga do Basdorfa pschićahnyłoj.

* **Rosbuchnjenje w dynamitowni.** W dynamitowni blišo Perpignana w połnišchej Franzowskej rosbuchny pjatk 120 kilogramow tšelnje bahwny. Dźeł twarjenjow **ho** sapuścźi. Jedyn dźěłacźer bu morjeny, nětkotši ranjeni, mjez nimi dwaj jara cźežko. Nastata schkoda je tšetro wulka.

* **Woheń w rumunskim kinowje.** W jenym kinowje w Jassy w Rumunskej wudyri pódźelu wjeczor pschi pschedstajenju woheń. Bjesche ho filmi sapalił. Mjez pschihładowarjemi nasta wulke roshorjenje a wschitko tłóczeshe **ho** k wukhodej. Nětkotre žony a dźěći buchu cźežko ranjene. Pschedwidźejeź filma **ho** spali. Jeho wobnjowi woborniży njedźiwajzy wscheho prózowanja, pschi ko-

krymj ho schrejčo khěrno wopalichu, wukhowacz njemčachu.

* **Spjeczenja w jastwje.** W Hamburgskim pódlanskim jastwje w Glasmoorje je njedżelu mjes jatymi k spjeczenju dóchło. Někotrym jatym běsche ho dla někajkeje njepóslušnjosce njedżelskich wobjed sapowědżił. Jeczi ho w jowich komorkach zarowczichu. Sastojnizy dyrbjachu hebi stónczinje i brónju w ruzy porjad wumuslowacz. Jeczi stónczinje sywoje matrazy sapalichu. Schtyrjo hlowni winizy maju wobjebite thlostanje woczakacz.

* **Kwasz w jendżelskim kralowskim domje.** W měsczańku Balcombe w Sussexskim hrabinstwje měsczańskeje sandżeny pjatk cyrkla jendżelske kralowy, lady Mary Cambridge, kwasz i kapitanowi gardy Adolfowi Smithowi. Běsche to mulkotny kwasz. Rěhdże 20000 ludzi běsche ho w měsczańku jescho, to bychu pschihladowali tutomu njewschědnemu podawkej. Mjes kwasznymi hosczemi běsche jendżelska kralowa a druhi pschitkuschnizy kralowskeje zwójzby.

* **Najwjetschi witaty móst zwěta dotwarjeny.** Pjatk posmjeczichu w Newyorku nowy mjezany móst pschez Hudson. Nowy móst swjesnuje Newyorkski krajinu z New Jerseyskim statom. Móst je najwjetschi móst na zwěrjo. Won je dostał mjenu George Washington Memorial Bridge (Jurja Washingtona dopomnjenski móst.) Sobotu je ho móst powschitkownemu wobtkadej pschepodał. Sa pschejedżenje mosta zběra ho zlo. dóniż tsoarske wudawki wo 60 miljonow dollarow njebudża sajalczene. Wulkotna mostowa konstrukzija smóżnuje, so wschitke czeanske parniti a wójnske łódże samóża pod nim pschepiwacz.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro ja jutjischi schtwórtk:** Budże milisce, bluke a hnadź trochu maczane wjedro.

* **W połodnjischej Bayerskej je hnuh hakle w nozy k wutorje pschestał hicz. W nozy je kneze mjerzało. Tez wutoru rano měsczeše Mnichow zymski napohlad. Najhórje je nawalenje zymy w Allgäu skutkowało. Dla wulkeho hnuha je wjele wosow na dróhach ležacy wostało. W Kemptenje wutoru rano hnuh 30 zentimetrow wyschoko ležesche. Na horach zhromadzowazy hnuhowy mjezel je hnuh 1 dżeła meter wyschoki nawět.**

* **Mjes tym so w Němskej a Jendżelskej w někotrych krajinach schczipaza zyma knježi, je ho do Rumunskeje czopka zolma dała. Wjedro je tżeła tak czopke, każ w lecu. W Bukarešcu mjezachu póndżelu ranio 31 stopnjow czopkoty.**

Sdudnisce powěsce:

Pschebadżowanje:

W Budestczach pjatk 30. 10. 31, kupay ſeidu ho pschihy. w 1 hodż. na gmejnſkim hameſce: ſchijazej naſchinje.

Konkurs naſtupajo:

W konkurſu nad ſamożenjom pſchekhuza Rudolfa Schallera w Budyſchinje na Sſmkluſkej haſy 10: Dla wujednanſkeho namjeta je ſtud termin na ſrjedu 4. 11. dopołdnja ¼12 hodż. ſwolak.

Hlowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolet w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Kěžor bjez pokhoda

W němskim pólłanzłiwje w Teheranje běsche do wójny mnj, kotryż je swojej sa Persarja zyle njewschědnej wulkosczu dweju metrow nadpadna a tam służbu durnika sastarasche. Tónle mnj, kotrehoż němskemu pólłanzliwu jara sawidżachu, dołeż won w rjanej liwreji zyku prědkown stronu pólłanskeho twarjenja, pyschesche, dosta jeneho dnja wot dostojnika, kotremuż służesche, wot němskeho pólłanzliwa, plisu. S kajkeje pschicziny njeje znate, a też žadyn stawiznar pschichoda drje to njeswjesczi, ale pschita sama je stawiznika a mjesesche samo diplomatiske jeżelwki. Pschetoż podhra ležbjesatka podżiskho běsche durnik němskeho pólłanskeho kěžor Persiskeje, a Němska dyrbjesche tohodla druheho pólłanza do Teherana pósłacz.

Posłup Rhisa ke kěžorej dżeławej milijonow je žamo sa rozsichi kraj dyrdomdżiska stawiła.

Wo pothodze tutoho muża njeje nicżo abo tak derje każ nicżo znate. Nichtó njewě, hdże je ho narodził, nichtó njewě, kajku mjezesche mlodosć, njeznaty je jeho nan, a hischcze njeznaja ani jeho prawe zwójzbne mjeno. Nimale to jenicze, schtož je swjesczene, so běsche jeho macz wěsty czas plokarniczka. Ale nichtó njeje jeho macz wobhladał, a nichtó też njewě, hacz je wona dżensa hischcze żiwa.

Powěda ho, so mjenowachu dżenżnischeho kěžora Persiskeje nehdy Rhisa Kuli, a wschitko jene, hacz je to wěrno abo nic, won dyrbje je pschezinił swoje żiwjenje każ Kuli (indiski dżełaczer). Najskerje běšiasche jómu tam a potom sosho druhdże, a je žnadź też jóm i wokolom njesłonczu pusczenu pschepręcził, so by twory, kotrez mějachu w polnożnej abo w nawjeczornej krajinje, w južnych abo w narańczich kónczinach pschebywał. Dłejschi czas pschebywasche won w blischosczi Kaspiskeho morza a běsche tam pjeczu posa hosczencarjow a podobnych ludzi jara woblubowany. Pschistajiczu jeho rady; ale niz, dołeż rosumjesche derje dżełacz, ale dołeż ho Rhisa Kuliowczu rukow bojesche. Mózy tutoho hobra dobałasche, też najspjecziwischeho hesła na dróhu žadżesz.

Po sdaczu je ho won hacz do swojeho 63zeho lěta nětkle na tajke waschnje pschez żiwjenje bił. Potom pak namalany jeho nadobo pola jeneho bohatseho polka, a wot teho czasa poczina jeho żiwjenje wosz historiske: Rhisa stanje ho z rukim muzikom. Pschetoż běsche to rusti kosafski polk, kotryż žnedżesche zarjsta Rusa po spodżiwnem wuczinjenju na połnożno-persiskej semi wudżerżecz, so by zběrał pjenjezy ho kondżasnych delżnikow. Rhisa je ho po sdaczu hnydom wot sapoczatka jara derje sadżerżał, pschedze wschem wosnamjenji ho won ze samknjych pschicżin, dla kotrychż mějachu jeho hosczencarjo pschi Kaspiskim morju sanez. Jeho pschedstajeni hebi jeho wyschokoważachu: mjenowachu jeho kata zyleho polka. Schtož trjebasche żiwnej pjaczi, wobroczi ho na kolaka Rhisa. Jeho powyschicz, na to hebi nichtó njepomnjesi, pschetoż Rhisa bě swoprocznik analfabeta, won njemóżesche ani cżitacz ani pisacz, a njeje to też nawuknył hacz na dżensnischi dżeń.

Ale wokzi pschihódnem hinak. Ruska wobsadži sa czas swětowneje wójny Persiski, a je rusiim polku kosakow, ke kotremuż Rhisa pschisłuschesche, wudyri po ruskej revolucziji swjez. Rhisa, jako wobsedze żinjazy ho wunamjenitych, bu powyschony na podwyschka, a mózesche samo bóhdy dosahnyc, so bu ruskeho polka persiski. Powyschichym Rhisa na ofjerka, pschepodawschi jemu samo wyschesche komando. Hižo njepschesłapi mnoho wjazy, hdyž khwilu podżiskho we hlownym mjesczu kraja, w Teheranje, respominawschi, kak mohli Persiscy wot jendżelskeho dohladowarstwa a jendżelskich żadanjow wuswobodzicz, na myslicżu pschinżdżechu, so na Rhisa wobroczeja.

Nichdyschi Rhisa Kuli sta ho potom z wjednikom narodno-revolucijonarnych wojerskich wotdżelow. S dwoj tysacz a pjecz stow muzemi wobhadaš won w nozy wot 20. k 21. februara 1921 hlowne mjesto. Sta ho to z tajcej wuschikowosczu a spschehowosczu, so mjesesche jendżelski minister Balfour, kotryż tehdy runje w Teheranje pschebywasche, hischcze rano 21. februara dospołnje mórnje znědżeł. Halle sahe dopołnoja shonichu, schtož bě ho w nozy stało.

Mjenowachu Rhisa jara bórzy „letżazeho Scadarja". Se žamużnej spschosczu, z kotrejż běsche won Teheran wobhadał, wincżahny won do najdalenischich provinzow kraja, sbi kóżdeho, kotryż ho jemu napschecziwo stupi, a joja žamo najmózniszeho wjercha Persiskeje, nimale dospołnje wotwisnego Mohameralskeho knjeza. Pschepro-żiwschi jeho na hosczinu, da won zhórja wot wojaskow wobsmjesczi a porucżi njemalo pschesłajenskeho pod dohańbanym schtitom do hlownego mésta pschewjesczi.

W zyłej Persiskej njenamakachu złowow. Letżdżesatti dołho njebě nichtó za możne mět, nad mózným knjezom Persiskeje dobycz, a nětko bě ho to njemóżne w běhu dwoju, tsoch lět stało. A schtož hischcze bóle pschesłapi: kedy bě samér dozpěty, tak wotsyhny hebi schtyrzesletnemu nowe knězy, wo kotrychż njebě hacz dotal nichtó nichtó dał dżecz: Persiska bu stajena psched nadawk, ho i zyle nowoczasnym statom stacz. Europežanjo buchu do kraja powołani: Američan pschewza finanzne sarjadnistwo, Belgiczan zelownistwo, Schwejza policajske sarjadnistwo; i němskim khtażkim towarstwom, z Junkers, podpisa ho jrjeczenje; schule, uniwersity a nowe dróhi ho twarjachu — haj banow żelesniza. Pschetoż persiski rad, kotryż je schtyri króż tak wulki każ Němska, mjesesche jenoż jenicżku żelesnischu czaru, a tuta njebě ani hischcze sto kilometrow dołha.

Rhisa bu bórzy najpopularnischi muż Persiskeje. Sandżechu nad nim persiskeho khežora, kotryż hižo lěta dołho w Franzowskej pschebywaja ho wjeselam a żabanje zyłeho kraja wěnowowsche.

Najmu lěta 1925 wuwoła ho Persiska za republiku. W naležcu seżehowazeho lěta pomjenuja Rhisa za persiskeho kraja. Na najdrohotnischim trónje swěta, na żydle, kotrez je posbyte i najdrohotnischimi kamjenjemi a parlemi — na rubjenym trónje jeneho indiskeho mózneho mogula — krónowasche ho president nakmelneho knjezerstwa sam ke kěžorej. Pot hodżiny posłužisco podpisa won listinu, kotrejež podpismo je pschi tajkim statnym jednanju mnse. Won njenapisa pod listinu žiwoje mjeno — dosez njemóże pisacz — ale namóra nětkajke znamjo abo stóżi pjeczat na tuto mésto.

Zuzi diplomatojo, kotrizy běchu pschi tutom krónowanju a sledowazych wobrjadach, mózachu pschi tutej sdadnosczi nicżoho wo dżełanskim waschnju kěžora zhonicz. Won njemóżesche dże tej cżitacz, a tohodla dyrbjachu ho wschitke dokumenty wótrje pschecżitacz. Wschitkich wukrajnizy wérzachu najprjedy, so won wobsaj wschich tutych dokumentow hižo znajetra saha sapomni. Ale taj pola wjetschiny analfabetow je powjatk Rhisa njewschědnje wuwity a stawa ho, so móże won wobsaj dokumentow hischcze po lětach pobłownje wospjetowacz.

(Stónczenje jeschnje.)

Kedźbu!

Dokelż je přichodna **sobota** zakoński swjaty dźeń, su klamy **zawrjene.** Prošu tohodla čestnych wotběrarjow, zo bychu sebi hižo pjatk nakupili.

W Lejnje wot 10—4 hodź.

P. Pelasch we Workleczach

Nawěstki přinjesu wužitk!

Walter Rinnelt

na Kawjentn. hasy 17 **W Budyšinje** při hotelu „Króny"

wosobny frizěr za knjezow, knježny a knjenje

zhotowja wšě wlosowe dźěła kaž wotrihanje po wašnju bubiskim a pažskim (Bubi u. Pagenkopfe). **Najwjetši skład wšěch** toiletowych tworow / Připrawjenje towarstwowych a dźiwadlowych, njewjesčinskich kaž tež kwasnych frizurow. Najpěšnišo a porjadne posłuženje. —

Wosebity dom cigarow a cigaretow

Sedlarske a wutykane twory

ma na składze, zhotuje a wuporjedża

C. Junghannß předy Emil Schubert

na Serjowej hasy.

Nowe serbske spěwarske

su hotowe!

Přenje so předawaja

w Serbskej kniharni w Budyšinje

Tunje zbytki (master)

za muzace a dźěłacze khołowy, zymske jupy, kóżda wulkosć 15 hr. Kalmukowe jaki, walkowane nohajey a pjas'owe rukajey porućenje

Auguste Wilhelm

Klamy při Butrow. wikach

Nakupowanje kóžkow

Wobdźělanje kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty

Leunerec bělernje

na Garbarskej hasy 4

na Sprjewinej hasy 2

Za mało pjenjez kupujeće pola mje

čopłe mantle

rjane wobleki

W. Häcker nasl.

w Budyšinje na Žitnej hasy 7

Kalmuk-jaki

brune, čerwjene, mobre 3.95

mustr. wulkosći 46: jenoż

barchent-jaki

fmate hódnosće, nowe 2.80

mustry, wulk. 44: 2.50

ma fajnje na składze

Andr. Kasper

(mjr. Zejl. Pilopy)

w Budyšinje, Burglehn 11

Předawanje paln. drjewa

metr rólow . . 8.50 hr.

metr rězaneho . 10.00 hr.

metr hotoweho ke tepjenju . . 12.00 hr.

Julius Šklenička

w Budyšinje na Serjowej hasy 11!!

Kóń

dobry dźahař, srěnjoł tuny, na

předań **we Wudworiu 18**

Nazymska zhromadźizna „Domowiny"

sobotu, 31. oktobra (reformaciski swjedźen) 1931 pop. w 2 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje

1. Přednošk k. redaktora Dučmana: „Wažnosć serbskeho nowinarstwa"
2. Rozpominanje wo prózdninskim přebytku serbskich dźěći w cuzbje (k. župan Krječmar a k. wyšši wučer Słodeńk)
3. Pruska serbska należnosć.
4. Namjety a wšelcizny.

Kóždy Serb, kiž je ze sobustawom „Domowiny" přizamknjeneho towarstwa, ma přistup. Kóžde serbske towarstwo pak ma społnomócnjenych wotpósłać.

Podwólnje přeprošuje **Jan Křižan,** předsyda.

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736

Hlowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska

w Budyšinskim hamtskim hejtmanstwje

Jenopręčne Brabantske wobrotne pluhi też **za kruwy** su dóšle

293 jězdnych kołow

předach hižo lětsa. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo móżeće też Wy pola mje jara přihódnje kupić. Wulki wubjerk. Najnižše płacziny.

J. Schieback, na Mužakowsk. drózy 4

Wobkedźbuje moje wustajeńske wokna **na Hornčerskej hasy 18**

Předawanje jenoż we hlownym składze na Mužakowskej drózy 4

Příloha k číslu 252

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 28. oktobra 1931

Kak Rusojo Sibirsku dobychu

Dnja 25. oktobra 1581, potajtim runje pjeć 350 lětami bu rosćudźene rukě dobyće a wobknježenje wulkeje sibirskeje semje. Sćowjanski Cortez — po pischitadźe tutoho hławneho ichpanskeho dobyćela Mexika — běšche ataman Jermak. Dźensa so powschitkownje pschipóznawa, jo ta, schtož bospichu Ruskojo w Sibirskej, może so runać z ichpansko-portugalskimi wuprawami do Ameriki. Smužitosćej, wutrajnosćej, chrobłosćej a wuspěchi Ruskow njetrjebaju so tu khowaćz pjeć tkutkami Schpanicznow.

Hižo f 11. lětstotku dobywachu so ruzzy wikowarjo je kožuchowu z Nowgoroda do dokhowjećornjeje Sibirskeje a k Kónja. 15. lětstotku běchu Ruskojo hižo tak rjeć k knjesami kraja nad Jenjejskim Uralom. Tak Iwan IV. hižo žadatke dawki wot Tobolskeje a wupóśla l. 1567 dwesu kosakow jako pschesonjerjow, kiž dóńdźeschtaj hacź ke Pejpjewej. Bratrja Stroganowa dóstachu wot Iwana IV. prawo, salóźić gmejnu a twjerdźiznu nad Kamej wukhowanju ludnistwo a wikowanje.

Hdyž pak sibirscki chan (wjelch) pschesta dawki płaćić a hischće Stroganowej wobcźežowaschće, dóstachu tuchi wot Iwana IV. w l. 1574 pokuc móz, sej podćinjeć Sibirsku. Woni tež hnydom so starachu wo wójsko. Dwaj chroblaj hejtmanaj donskich kosakow, kiž běschtaj wot zara bykoj jaźudźenaj dla rubjeźniskwa ke sjmjerći, pschistajeschtaj sej 660 kosakow, ke kotrymž so hischće pschidoruži nječchto tatarskich, litwjanskich a němskich sćatchow.

S 840 muźami poda so ataman Timojejew Jermak, pschewodźany wot Iwana Kolca na wuprawu a to nadmu l. 1581. Wuprawa bě derje wobrónjena i kanónami a tšélbami a mějeschе ksoh duchownych, wodźerjow a tolmačerjow. Jermak dokonja swoju cźrjódku sahorićz je kamjenej smužitosću, wutrajnosću, krutej dźiwjelinu a też pschedewschćem nabožnej horliwosću.

Dobywachu so dobyćežnje dopreća, po rśach na cholmach, kiž po kolajkim waschnju hewak na khribjetach nosćachu. Po praléšach sej cźěr ruchachu. Domorodni najprjedy cźěchachu, hdyž jenož zaźujschachu wutrěl i tšélby. K wopraudźitemu wojowanju a sobom k rośudnej bitwje dóńdźe hakle nad rěku Irtyschom. Domorodni mějachu hobrišku pschewahu, tola pak poradźi so ruskim dyrdomdejnikam, porazyć jich w dwajdźesći bitwje (22. a 23. oktobra) z hejtlom: „Bóh z nami!“ Dnja 25. oktobra 1581 dobyćerjo światoćnje jaćahnychu do města Iskirja, kotrež běchu jeho wobsydlerjo wopuschćili.

To běše historiski wokomik. Dobyćerjo dobychu ujeźdźeny powjed drohotnych kožuchinow a tkaninow, dale też złoto a drohe kamuschći. Wobydlerstwo Sibirskeje so pschijźmy ruskemu knjejstwu. Sćowjanski Cortez — ataman Jermak — dokho njemóžeschе ho swjeselićez nad swojimi wuspěchami. Satepi so 5. žnjenza l. 1587 we wósy Irtyschu. Ale jeho wuspěch bě trajazy. Hižo dwě lěće i posożischo Sibirska poćiežeschće ruskemu zarej 200000 jo sobolach kožow, 10000 kožow cźornych lischkow a 500000 kožow wjewjerećkow nimo wjele kožow bobrow a jermankow.

Wusudźenja

Krajny žud w Budyschinje.

Wyschi dejeŕ Alfred Jaeschka, prjedy na rychtarstwie w Delnjej Kamjenicy pola Lubija mějeschе ho samolwićez dla trajneho kradnjenja a jeho mandźelska Hildegard Jaeschkowa rodź. Schołcźiz dla pschechowanja. Na mjenowanym knjeźim dworze běschе ho w leću 1929 sa wósom njedźel njebźe 30 hacź 40 kur zhubiło. Na Jaeschkez mandźelskeju tukachu, jo staj kury kradnyłoj a wariłoj. Hamtiši žudnik w Bjarnaczijach běschе Jaeschku k 6 njedźelam jaśtwa sasudźił, jeho žonje pak 50 hriwnow pjenjeżneho khłostanja abo 10 dnjow jaśtwa napołožił. Na powołanje jeju sakitarja rěčnika Wiczasa w Budyschinje powołaśki žud Jaeschkez mandźelskeju wuwinowa.

Hamtiši žud w Rychnowje běschе kommunistiskeho gmejnskeho sastupjerja murjerja Franza Oswina Wolka z Tyrchawy dla zjawneho schkiwdźenja tamnischego wjeźnjanoscha Burthardta a namjetneho wjeźnjanoscha Königa k dwěmaj njedźelomaj jaśtwa sasudźił. Wolf a statne rěčnistwo so pschećiwo wusudźej powołakschtaj. Wolf pak je wot Rychnowskeho hamtskeho ludnistwa dla buchaźakłoscźe pod pschedporučnistwo stajeny. Ssud prěni wusud schěhny a Wolfa wuwinowa.

Dla dokonjaneho a spytaneho jebanstwa mějeschе ho samolwićez sastupjeŕ pschemysłowje khorobneje kasy Josef Alfons Rößner z Budyschina. Wón běschе prjedy pola Budyskeho spomożeśiskeho hamta bźełał, ale dla lohkomyślnoscźe a njedyrbnoscźe wo swoje mětno pschichoł. Lětża w haprleji a meji běschе jenemu privatnikej a jenemu sahrodnikej wudawał, so dyrbi na pohrjeb dojeć a so pjenjeży trjeba. Na to běschе jemu privatnik 5 hriwnow pożeźił. Dale běschе wobsforćeny w jenym tudomnym hospodarstwje pinćnizu we 5 hriwnow worćsiny sjebał. Budyšći hamtiši žud běschе jeho k tydźenjej jaśtwa sasudźił. Rößner so pschećiwo wusudźej powoła. Powołaśki žud sasudźi jeho k 300 hriwnam pjenjeżneho khłostanja abo 9 dnjam jaśtwa.

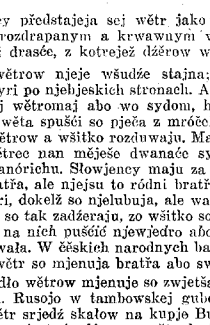

Najbohaćši herba swěta so ženi.

Sahabazada Nawab Azam Jah, najstarši syn a herba Nizama we Haideradabje w Indiskej, najbohaćscho muża cyłeho swěta, je so z dźowku turkowskeho wuhnateho kalifa Abdula Medjida slubił. Kwas budźe so swjećić w Londonje z orientalskej pychu.

Póstowe autobusy

jěźdźa piatk 30. oktobra jako sobotu a sobotu (Reform. Swjedź.) jako njedźelu.

Wobjebite póstowe autobusy na kermuschu w Barcźe.

Huczinje a Rychwałdźe.

1. Do Barta wot Budyskeho dwórnischcźa 9,20 h. na Pschiwěźizy, Skaneźy; autobuk wróći so do Budyschina i Barta 21 hodź. na Skaneźy a hnydom na Porschizy. Tutón wós pojěźe wot Budyskeho dwórnischcźa 23hodź., je Zitnych wikow 23,10 na Porschizy a hnydom na Skaneźy do Barta wróćo, so je pschikładnosćej k wuzwjatanju dźiwadła.

2. Do Huczinj wot Budyskeho dwórnischcźa 6,30 a 11 hodź., wobjedźenja natpjetna jěźba wot Huczinjanskeho hosćenza 21,30 hodź.

3. Do Rychwałda wot Budyskeho dwórnischcźa 6,30 hodź., do Rychwałda we 8 hodź. Wróćo z Rychwałda 20,20 hodź., do Budyschina 22 hodź. Nimo teho pojěźe tutón dźeń porjadny wós Budysko-Suborniczańsko-Borschćańskeje cźary, wot Budyskeho dwórnischcźa 9,10 h. hacź do Rychwałda a dojěźe tam 10,53 hodź. Tutón wós wróći so w Rychwałdźe 10,55 hodź. do Budyschina a dojěźe porjadnje 12,50 hodź.

Rumunski rubjeźnik Niculitza

Snaty rumunski rubjeźnik Haralambie Niculitza wukonjeschе swoje rjemjeslo nimoho lět w lěsach a na dróhach wokoło Dorna-Wartra w bukowinskich Tatrach, dyrbjeschе teho so bychu jeho pschi tom mylili. Sćěhowaze stawimy tu jenoj malu wubjerk je mnoho anekdotow, kotrejž žebi lud wo rumunskim rubjeźniku powěda.

*

Wopyt w lěsnej korćejmje.

Haralambie Niculitza „wopyta“ jónu lěsnu korćejmu a da jeŕi, po tym hacź bě jebi namakane pjenjeży próżniwje do tapžu jtykał, wot schepotajcego a załoscźazego korćejmarja bohaty wobjed pschinjeseć. Pjećeń a pojeźe, kotrejž běchu jemu pschinjeśli, złodźachu jemu wibsonnje, wón da jebi też wino złodźeć a postany potom, so by so rośsołnował. Korćejmar prosćeschе jeho, hacź njeby tola znajmjenjscha dźeł rubjenych pjenjes jaho wróćiłcź chcył.

„Wjeźmym njeczłowjek“, Niculitza rjekny, „twoje jěźe běchu dobre. Kelko wuczini worćsiina?“

H. Máchal:

Wětr w słowjanskej mytologiji*

Rjany wobraz spěšnje wójateho wětra je kóń. Bolhan je wěrja, co wětr jěcha na běłym konju. W ruskich hódanćkach přiruna so wětr ze zrěbcom abo z konjom, kotrehož cyły swět njemóže na wuzdźe wudeŕżeć. Spěšnemu konjej rěka so w bajkach wětr. W Haliču maju wětry Boże dychanje.

Powosobnjene wětra so w předstajenjach słowjanskeho luda dosć často namaka. Najstarši doklad čitamy w „Powěści wo połku Igorowym“, hdźež so wětry mjenuja wnukojo Stribogowi. W ludowych bajkach často so rěči wo Wětrec nanje a wo Wětrec maćeri, kotraž steji cybata a da holiću, kiž k njej přińdźe, złote motedło. Mać wětrow so mjenuje Bura — kobyla, kotraž druhdy zastupuje Jagu — babu. To so hodźi z lohka wukładź: Wětr je syn njewjedroweho mróčna.

Rusojo předstajeja sej wětr jako stareho muża, kiž ma hubje skowanej a jenož mjez zuby duje, z čehož nastawa njewjedro; hdy bychu jemu hubu rozputali, zo mohł dychać z cyleje huby, wšitko na swěće hy wón rozduwał, hory a doły by zrunał a by był kóne swěta. Na krótkowječornej Ruskej předstajeja sej wětr jako muźika, kiž běha po běłym swěće a pohibuje z wusom, z čimž mócny wětr nastawa; hdy by pohibował wobě wusy, by so pozběhnył tajki wichor, zo by wšitko na swěće spowróćił. Włosy ma cybate a licy roztorhanej a bydli ze swojej maćerju we lěsnej budcy. W tambowskej guberniji baja wo někotrych sotrach — wětrach, kiž rěkaju Burja, Mjatel a Wjuga; su to bytosće połdušne, połzle. Najmócniši mjez nimi je bratr wichor, zły a nahły. Słowjency mysla, zo su wětry muźoju, kiž khodźa w dołhich płaščach, na kotrychž létaju a z kotrychž při spěšnym pohibje wětr duje. Łužiscy Serbja mjenuja wětry Wětrec hóley, bydla pak w powětře, pak su w horach a činja dobre a złe. Hdyž wětr dyri do wrotow abo štomy wuwróćuje, přicpiwa so tu skutkownosći Wětrec hólcow. Wo wětrje so praji: „Wětrec hóley pak prawje haruja“ abo „Wětrec Hansko nimo jěžo“. Polacy předstajeja sej wětr jako sylneho pachoła a z rozdrapanym a krwawym wobličom we roztorhanej drasće, z kotrejž dźérow wětry wěja.

Liča wětrow njeje wšudźe stajna; zwjetša so mjenuja štyri po njehjeskich stronach. Ale rěči so też wo dwěmaj wětromaj abo wo sydom, haj dwanaće; na kónću swěta spušći so pječa z mróčelow wšitkich dwanaće wětrow a wšitko rozduwaju. Małorusojo wěrja, zo Wětrec nan měješe dwanaće synow, kiž so w morju zanórichu. Słowjency maju za to, zo wětry su drje bratřa, ale njejsu to ródni bratřa, kaž so we Ruskej wěri, dokelž so njelubuja, ale wadźa a horduja. Druhdy so tak zadźeraju, zo wšitko so trase a swj. Ilija dyrbi na nich puśćić njewjedro abo deść, zo by jich zmérowała. W čěskich narodnych bajkach słónco měsaš a wětr so mjenuja bratřa abo swakojo.

Jako sydło wětrow mjenuje so zwjetša kóne swěta pola morja. Rusojo w tambowskej guberniji wěrja, zo bydli wětr srjedź skałow na kupje Bujanje. Polacy a Małorusojo twjerdźa, zo wětr bydli w lěsnej khěžcy, kotraž so wjerći na myšacej nozy. Je to wobraz pohibliweho mróčna, z kotrehož wětr duje. Słowjency mysla, zo połońši wětr bydli na kónću swěta na zelenej horje abo w Turkowskej, hdźež ma rjany hród; połnócny wětr přebywa dale na sewjeru, hdźež je wěčny sněh a tajka zyma, zo swět nosy sobu w črjopje woheń, zo by so wohrěwał. Połoński wětr pječa ma napohlad młodźenca překrasneje postawy, wobwěncowany z kwětkami; połnócny wětr je stary muž ze šédźiwej brodu w kožuchu, ma rozdrapanej licy, dokelž dyrbi so předrěć přez čórnje a huščinu a w ruce dźerži heju. Połoński wětr je woženjeny a ma rjanu dźowku, wo kotruž nawječorny a narański wětr so prašetej. Bolharjo rěkaju sewjernemu wětrej čorny a južnemu běły.

Nad wětrami knježi Wětrec nan (małorus), hospodar (słowj.), kral wětrow (słowj.). Po słowjenskej bajcy bydli kral wětrow w dźiwnokrasnej zemi; město skałow je tam ryzy złoto, trawa rosće tam židźana, štomy su ze złota, zwěrjata maju złotu wołnu a ptački złote pjerje. Jeho hród steji na myšacej nóžcy. Kral wětrow jězdźi na módromróčelowym wozu, při kotrymž su štyrjo bujne konje zapřehnjene.

W bajkach wopisuja so wětry jako njemdrc a nawalne bytosće, kiž wšak su 4cź dobroćiwe; zwólniwe narunaju škodu, kotrejž ludźom načinichu a zarunaju jim to z dźiwočinjacymi darami. W ruskej bajcy so praji, zo wětry khudemu burikej rozduchu muku. Zła žona pósła burika k wětram, zo by sej žadał zarunanje. W lěsu zetka Wětrec maś, kiž jemu pomoc słubi a jeho skhowa zady pjecy, zo połnócny wětr jeho njeby wozabił. Połoński wětr, kiž bě jemu muku rozdał, da jemu jako narunanku křińku. Hdyž sej něšto k jědźi abo pću přeješe, wištko jemu křińka poskićeše. Hdyž jeho wo křińku wobsudźichu, da jemu sudźik, z kotrehož na słowa: „Pjećorako ze sudźika!“ wuskočichu pacholjo z kijemi a młóćachu, kohož sej přeješe. Po słowjenskej bajcy da sewjerny wětr *wbohemu křińku w kotrejž pjenjezy ženje* njewotběrachu, dale wósła, kiž złoto kašlowaše a kij, kiž sam morskaše. Tute dary dospołnje wotpowěduja powazy wětra. Wětr je swojeje njestajnosće a wašnikojtosće wobraz nahłeho a njewočakowaneho zboża, tohodla dawa khuduchej křińku, kiž dopjelnuje kóžde přeće, ako wósła, kiž złoto kašluje; sudźik z wobrónjenymi pacholami pokazuje na móc a nawalnosć wětra. Jeho dar je w ludowych bajkach też létacy přestrěne (samolět), rjany wobraz spěšnje wójateho wětra.

We słowjenskej bajcy wopisuje so nam zwada wětrow wo to, štó z nich je najlěpši; juhowe so khwali, zo přinoša čopłotu, z kotrejž sněh taje, zahrody so zelenja a kwětki zakćěwaju. Sewjer twjerdźi, zo přinoša strowotu, nawječorny wětr pak, zo wuskutkuje deść a narańši, zo wučisćuje powětr. Skóńcnje so dźělachu do štyrjoch lětnych počasow takle, zo juhowe dósta léćo, sewjer zymu, nawječorny wětr nazymu a narańši nalěćo. W bajkach pak tola so najhóle khwali skutkowanje juhowca. Kak lud wětr počesćuje, pokaza nam też ruska bajka. Raz pućowachu hromadźe słónco wětr a mróz. Zetka je bur a rjenje so jim pokłoni, ale wosebje wětrej. Słónco so z tym rozhněwa a rjekny: „Stoj, buro, ja će spalu!“ Ale wětr rjekny: „Njeboj so, wobwěju će z khłódkom a horcotu złahodźu!“ „Stoj, buro, rjekny mróz, „ja će wozabju!“ Ale wětr jeho troštowaše a rjekny: „Njeboj so, wobwěju će z čopłotu a će njewopušću!“ We słowjenskej bajcy maju wětry samsny wozbožacy wuznam, kaž we słowakskej a pólskej měsacy.

Wětram wopruwase so zwjetša muka. Słowjency předpołožeja jim při pječenju khlěba štyri kuski

*) Z H. Máchal: Nákres slovanského báješloví. Praha 1891. (Str. 70—73).

rjekny, „pschepnik pschidaje, „je ja poslužnjenje. Ssym drje rubježnik, ale niz njesaplaćeŕ!“

*

Wćipnosć žonikich.

Njebožasna Bukarefiska knjeni, kotraž w Dornje na wocźerstwjenju pschebywasche, wupraji jeneho dnja pschecźe, so by jo radu ſ Niculitzu wobzobinjły sesnała. Na zyle ſpodžiwne waschnje ſtawny rubježnik wo tom ſtoni a wopyta knjeni nekotre dny pospschcho w jeje hotelu. Mješ tym so wobaj hischcze bjeskadowaschtaj, wocźinichu jo nadobo ſtrowiniſke durje a mandželiki knjenje pschibžeja bjes dycha do ſtwy. „Schtó ſcźe? Schto maće pytacź pola mojeje žony?“

„Ssym rubježnik Niculitza! — Wy ſcźe — dowolcźe, Popescu . . ., jenoż bankowy direktor!“

*

Rubježnik a pop.

Niculitza ſetka jeneho dnja popa na dróży, kotrehoż ſ prjedawschich cźaſow ſnajeſche, a wobaj dźěſchtaj ſtrowadnje dźěl puca. Pop napominaſche rubježnika ſyle khutnje, so by ho ſtwojeho dotalneho žiwjenja wotrjekł a ſkónczinje połepſchił.

„Ale nanko“, Niculitza wotmolwi, „wćrźcźe wy woprawdźe, ſo je moje žiwjenje tak bjesbožne? Kak może ſo cźłowjek tola myliciź! Mužłach ſebi, ſo njemóže to tak ſlě bycź . . .“

„Kak tonu?“ ſo pop woprajſcha.

„Psched tobu ſčźinja ſebi tola jenoż pobožni ſmamjo kſchiža, pschehde nnu pak ſamo bjesbožni“, rubježnik wotmolwi a ſo ſhubi.

*

Nadpadnjene kwaſne towaršſtwo.

Niculitza pokaja ſo jónu ſe ſwojej zwólbu wopſrjedź jeneho kwaſneho towaršſtwa. Kloſny ſakchika běchu žłyſchecź jako ſo cźemne poſtawy wunurjeź widžachu, a wſchitko roſeſkła do najdalekniſchich kutow.

„Žadyn ſtrach, moji knježa“, Nikulitza naſtrózanym ludžom pschiwoła, „nawoženja a njewjeſta žnětaj jako prěnjej wotenčź.“

*

Niculitza pola ſubneho lekarja.

Niculitza njeběſche jenoż ſmužity, wobwjertliwy a ſtrowy cźłowjek, ale też hordy, kotryž ſwoje ſwonkowne runje tak derje pěſcźeſche kaž nekaki wulkſany ſilmowy hrać. Jeneho dnja poda ſo wón k ſubnemu lekarjej w jenom měſtačku w Tatrach a daſche ſebi ſwoje hubjene ſuby pschepytaź. Stote plombły bywaju to najlěpſche, ſubny lekaŕ rjekny. Niculitza do teho ſwoli.

„Bywa waſchnje“, lekaŕ rjekny, „do ſapoſzatka tajkeho dźěła wěſty pjenjes napłaćiź. Doſtanjecźe ſa to też kwitowanje. Sčuſnu tu waſche mjeno a powołanje proſyć?“

„Mjeno a powołanje“, Niculitza ſo kondžo wopſrjetowaſche, „wćrźcźe ſchto, cźzu radſcho hnydom wſcho ſapłaćiźeŕ.“

nf.

Swójbne powěſće

Swěrowana: Rudolf Kohlmann w Lubowje p. Lubija ſ Elſu rodź. Israeliz w Starym Lubiju.

Semrěli: Frieda Leſchez w Kamjenzu, 54 lět, khowanje budźe jutſe ſchtwórtk poł. w 3 hodź. na pohrjebniſchcźu ſwoj. Justa. — Jan Hila, twarſki inžeńer w Hornich Pólkowach, 33 lět, wohnjowe pothowanje budźe jutſe ſchtwórtk poł. w 2 hodź. w Zitawſkim krematoriju. — Emilia Selma Kunathowa rodź. Njeźiz we Frankenthalu, 64 lět, khowanje budźe jutſe ſchtwórtk poł. 1/3 hodź. wot ſarowaniſkeho domu. — Ella Schoſcźina rodź. Michałkez w Běłej Wodź, 44 lět, khowanje je dźeńſa ſrjedu.

Hospodarski rozhlad

Ssrjedu 28. oktobra 1931:

Wčerawše ſ urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk złotych	47,55
1 jendželski punt	20,43	100 čěskosł. krónow	12,44
100 ſwaje. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

Kuježerſtwo cźaſ płaćiźny ſa wſchě twory a potrěbnoſcźe a też mjeſo wo 20 proz. ſuſiſcź a ſo też ſa niſchu dań poſtarać. Sniženje płaćiźnow na twory ſ rukow mózných kartellow a ſyndikatow, to by ſo poſthało. Natałſke wuploły ſu ofenſiwa hižo tak niſke, ſo też najſlutnowiſchi ratař móže ledma wobſtać. Hdyž poſtajenny na cźeju dawkow a logalnych ſawěſcźenjow, dyrbiny tu wuſnjeſć, ſo ratařſtwo dalſnich ſniženjow płaćiźnow ſa ſwoje produkty njeſnjeſe njamóže. Na cźaſ ratař pohlada, je hač do 300 proz. drožſche poruje cźaſam do wójny. Do wójny jemu kowař lonika ta rolej wobłowa, dźeńa ſtrje 10—12 hriwnow. Wuhlo bě do wójny wo nimale 100 procentow tuniſche. Ratař pschidawa ſwoje nafle pod dowóſnikmi płaćiźnami. Měſchcźan płaćiźche do wójny ſa punt běrnjaneje muchi 13—16 pf., dźeńa płaćí na 30 a wjace pjenjezkow. Ratař na zyły rjetowaŋ ſtróžbow a wobmyſlenjow. Hdyž ſo něchto cźini, njech ſo ſprawnje pschewidźe a niz na ſchkodu najſproſnitſchego a najſlutniwiſchego ſława ſtaja, mjenujcź niz na ſchkodu naſcheho burſtwa.

Na produktowych wikach płaćiźny žita ſiwiſcho poſtupichu a to pschecźa a wowſ wo 10 pf. ſo zentnar, rožła wo 15 pjenjezkow. Natałſke ſtrjechcźe powiſchkowanje njeſtačźa, tuž je wołſoſe ſtrjechowe žito na wikach nimale žadne. W Drježđžanach płaćiźnu ſtrjeka (4 punktowſeje pokruty) wo 2 pf. powiſchichu.

Zentnar płaćeſchi w Barlinje:

	Wčera	tydženja
	hr.	hr.
Pšeńca	10,80—10,95	10,55—10,70
Rožka	9,40— 9,50	9,25— 9,35
Nałětni ječmjeń	8,20— 8,65	8,00— 8,65
Nazymſki „	7,70— 8,15	7,60— 8,00
Wows	7,00— 7,40	6,85— 7,30

w termijowym wikowanju

Pšeńca, okt.	11.55	11,30—11,55
„ dec.	11,65	11,38½—11,45
„ měrc	12,10	—
Rožka, okt.	9,92½— 9,96¼	9,77½
„ dec.	9,95	9,75
„ měrc	10,26¼—10,27½	—
Wows, okt.	7,85— 7,90	—
„ dec.	7,90	7,65— 7,71¼
„ měrc	8,25	—

Swinjace wiki wčera w Barlinje
(Magerviehhof Friedrichsfelde)

Přihnali běchu 347 běhakow, 876 prosatow

Te płaćachu	wčera	tydženja
	hr.	hr.
běhaki		
wulke	20,00—34,00	22,00—36,00
małe	12,00—20,00	14,00—22,00
prosata		
wulke	10,00—12,00	10,00—14,00
srěnje	7,00— 9,00	8,00—10,00
małe	5,00— 7,00	6,00— 8,00

Wiki běchu špatne, płaćizny spadowachu

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo so tuna abo 1000 kg, howsk 100 kg.

Płaćizny po ſtarej měrje					
	27. 10.	26. 10.		27. 10.	26. 10.
Pšeńca	216-219	214-217		—	—
rožka	188-190	188-190		—	—
nal. ječmjeń	164-173	164-173		—	—
naz. ječmjeń	154-163	154-163		—	—
wows	140 148	138-147		—	—
kukurica	—	—		—	—
pšeńc. muka	7,75-32,	7,75-32,		13,2 13,4	13,2-13,4
rožna muka	26,7-29,7	26,7-28,7		—	—
pš. wotruby	10,2-10,7	10,1 10,4		—	—
rožne „	9,25 9,75	9,25 9,75		—	—
rapa	—	—		1,8-2,3	1,8-2,30
hróch	26,0-27,0	26,0 27,		0,65-0,9	0,70-0,91
Viktor lane symjo	—	—		0,15-0,6	0,50-,65
pjeluški	—	—		0,6 -0,7	6 -0,70

Płaćizny rězneho ſkotu na Barlinskich ſkótnych wikach

27. oktobra 1931 bě dźeńa po zentn. a zł. hr. wuſch

Skótne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 525

Połnomjaſne, wukormjene, najwjetſche rězneje hódnoſe bač do 6 lět	—
Młode mjaſne, njewukormjene, ſtarſe wukormjene	32—35
Mjenje wukormjene młode, dorje pjewane ſtarſe	30—32
Mjenje pjewane woły ſtarobu ſ	25—30

Byki: 259.

Połnomjaſne, wurośene, najwjetſche rězneje hódnoſe	—
Połnomjaſne, młódſe	31 33
Mjenje wukormjene młódſe a derje pjewane ſtarſe	27 30
Spatne	22—25

Jałowcy a krowy: 735.

Połnomjaſne, wukormjene kruwy najwjetſche rězneje hódnoſe	25 29
Połnomjaſne, wukormjene jałojcy najwjetſeje rězneje hódnoſe bač do 7 lět	20 24
Starſe wukormjane kruwy a derje wuwite młódſe kruwy a jałojcy	15—18
Derje pjewane kruwy a mjenje pjewane jałojcy	12 14
Mjenje a ſpatnje pjewane	—

Celata: 2120

Najlěpje wukormjene (2. druź.)	40 46
Mjenje wukormjene a tajke wot cyła ſ).	45 46
Spatne ſ).	21 36

Wowcy: 3766.

Najlěpje a ſtarše wukormjene (1. družina	43 44
Starše wukormjene (2.)	36 41
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	30—34

Swinje: 12.962.

Połnomjaſne, wosebitych raſow a jich križerjow, ha do 1½ lět ſtare	12 13
Wukormjene	10 13
Mjaſne	10 13
Spatne	4?— 9
Rancy a kundrosy	44—47

Sčehowańſy na pſchechadźowanje

ſtwórtk 29. oktobra 1931:

w Mjenjenju w kasarnach we komorowym domje maſchinſkich rjadowu dop. w 10 hodź.: wſchelake meble, ſkitja a maſchina, njedźelſki wós, ſmuchačzi, raola, ſchtučźeńcy wós, pjenjezny kamor, gramofon, drałcha a pražy ſtroj,

w Lubiju na ſudnjarſtwje dop. w 10 hodź.: wſchelake meble, motor, tocźnik, drałcha, wulke nožiny, hnuwowobcźah a wulki delowany wós,

we Wulkim Wujkyta w Michałkej hoſcźenju dop. w 9 hodź.: ſpitmiſki wós.

Budyske měšćanske dźiwadło

Druha ſtrona.

Cźinohra w 3 jednanjach

wot R. C. Sherriffa.

„Journey's End“ (kónc pućowanja) mjenuje ſo poprawnym w jendželskim originalu tuta wulkolna hra. Njeje jaſnje dowidźeć, cźehodla runje je němſki přełožeŕ, Hans Reisiger, titul přeměnił do „Druha ſtrona“. Jendželſki autor R. C. Sherriff rysuje w tutej hrě ſwětowu wójnu z cyle jednorymi ſrědkami, ale z tajkej clementarnej mocu, co dyrbi připosłuchaŕ na kóždy pad ſobu přeżiwić, ſtož ſo na jewišću ſtawa. Na wulke techniſke a dramatiſke ſrědki Sherriff docyła njedźiwa, a to z polnym prawom. Maćizna ſama na ſebi je dramatiſka doſć, ſo njetrjeba hiſće powyſenja. Po formje je hra zwjetſcho dźěła we wuběrnych, žiwych dialogach tworjena. Běč je mócna, realiſtiſka, kaž ſu ju we wójnje trjebali. — Wſč 3 jednanja hraju we hubjenej podzemſkej khowanej ſtyrjoch jendželſkich officerow. Też časnje je maćizna dere wobmjezowana, jedna mjenujcy mjez 18. a 21. winowcom 1918, hdyž ſo wulka němſka offenſiva w Francowſkej započinaše.

Journey's End, kónc pućowanja — kónc žiwjenſkeho pućowanja dweju wojakow z miljonow morwych jako přikład za ſurowoſć a bludny njezmyſł wójny.

Štyrjo officerojo w ćmowej, mazanej podzymſkej khowanej wočakuja započatk němſkeje offenſiwy. Dušownje a cźelnje zničeni, njezamjelči žadyn ſwój ſtrach před ſmjerću. Wſcho ſu ſebi wědomni, što ſłowjanſke předſtajenja wo wětře runaju ſo we hłownych rysach z bajeni druhich indocuropſkich narodow wo wětrowych hytoſtoćach. Najwažniše ze nich ſu Marutojo pola Indiěanow, Hermes a wětrowi bohojo pola Grekow a Wodan pola Germanow.

Přeł. M. N.-N.

Budyske měšćanske dźiwadło

Druha ſtrona.

Cźinohra w 3 jednanjach

wot R. C. Sherriffa.

„Journey's End“ (kónc pućowanja) mjenuje ſo poprawnym w jendželskim originalu tuta wulkolna hra. Njeje jaſnje dowidźeć, cźehodla runje je němſki přełožeŕ, Hans Reisiger, titul přeměnił do „Druha ſtrona“. Jendželſki autor R. C. Sherriff rysuje w tutej hrě ſwětowu wójnu z cyle jednorymi ſrědkami, ale z tajkej clementarnej mocu, co dyrbi připosłuchaŕ na kóždy pad ſobu přeżiwić, ſtož ſo na jewišću ſtawa. Na wulke techniſke a dramatiſke ſrědki Sherriff docyła njedźiwa, a to z polnym prawom. Maćizna ſama na ſebi je dramatiſka doſć, ſo njetrjeba hiſće powyſenja. Po formje je hra zwjetſcho dźěła we wuběrnych, žiwych dialogach tworjena. Běč je mócna, realiſtiſka, kaž ſu ju we wójnje trjebali. — Wſč 3 jednanja hraju we hubjenej podzemſkej khowanej ſtyrjoch jendželſkich officerow. Też časnje je maćizna dere wobmjezowana, jedna mjenujcy mjez 18. a 21. winowcom 1918, hdyž ſo wulka němſka offenſiva w Francowſkej započinaše.

Journey's End, kónc pućowanja — kónc žiwjenſkeho pućowanja dweju wojakow z miljonow morwych jako přikład za ſurowoſć a bludny njezmyſł wójny.

Štyrjo officerojo w ćmowej, mazanej podzymſkej khowanej wočakuja započatk němſkeje offenſiwy. Dušownje a cźelnje zničeni, njezamjelči žadyn ſwój ſtrach před ſmjerću. Wſcho ſu ſebi wědomni, što khléba na wokno. Wějate wětry njeſmješ zazelić, hewak cźłowjeka pokhłoſtaju.

Dokelž wětr čiſći duch, ſo też často k njemu wołaju, zo by khorcho wuſwobodźił wot khoroby; we Ruſkej žadaju ſej wětry, zo bychu wotduli wot ludźi ſuchoćinu. Nimo toho proſa ſo bujne wětry, zo bychu pola lubki zaduchałe luboſćinſke žedźenje a pomhałe pachołej k žeńtwje.

Wjele hórſi hač wſěduy wětr je wichor, kiž njezalutuje nikoho, kiž ſo dóſtanje do jeho wjerja. Kohož wichor wobduje, tón bórzy ſkhori a zemrě. Powſitkownje maju wichor za ſameho čerta. Wo jeho pokhadźe ſo takle powěda: „Hdyž djabeł při ſtworjenju ſwěta přinjeſe z morja pěſk, wudrě jandźel jón jemu a khwataſe z nim k Bohu. Djabeł pak by jeho hižo dohonił, ale Bóh rozkaza jandźelej, zo by z mjeločom rubnył na prawu ſtronu. Jandźel to ſčini a wotrubny djabołej prawe křidło. Djabeł ſo nahle ſpowróći jako wichor a z toho časa lěta tajki po zemi. Łužiſcy Serbja ſu přeſwědčeni, zo we wichorje hodźi ſo djabeł wuhladać přez rukaw košle abo přez dźěrku w kaſćowej deſcy abo přez płužne koleſo. Potom tam widźiš we wichorje wulkeho ſěreho kocora, kiž na zadnimaj rukomaj ſo wjerći abo zajaca abo też maleho čorneho cźłowjeka. Powſitkownje ſo wichorica mjenuje čertowſka žeńtwa abo djabołſka reja. Słowjency powědaju, zo někajke holčo widžo wichor (kiž ſo po ſłowjenſku mjenuje „Ortinec“ abo „ſkratec“) zawoła:

„Skratec mali,
ſkratec zali,
z menoj plesat bali!“

Potom wichor ju wobjima a z njej rejwaſe tak njemdrje, zo dyrbješe holčo domoj bjez pjatow. Stóž do wichora čiſnje nóž, pokrjepjeny ze ſwjećenej wodu, tón ſkónczuje djabła a nadeńdże potom nóž wšón krwawny zasy. Słowjanſcy maju wětr za złeho ducha, kiž bydli w čornym jězorje; čiſnje-li ſo tam kamjeń, rozbněwa ſo wichor a ſčini wulke njewjedro.

Słowjanſke předſtajenja wo wětře runaju ſo we hłownych rysach z bajeni druhich indocuropſkich narodow wo wětrowych hytoſtoćach. Najwažniše ze nich ſu Marutojo pola Indiěanow, Hermes a wětrowi bohojo pola Grekow a Wodan pola Germanow.

Přeł. M. N.-N.

Budyske měšćanske dźiwadło

Druha ſtrona.

Cźinohra w 3 jednanjach

wot R. C. Sherriffa.

„Journey's End“ (kónc pućowanja) mjenuje ſo poprawnym w jendželskim originalu tuta wulkolna hra. Njeje jaſnje dowidźeć, cźehodla runje je němſki přełožeŕ, Hans Reisiger, titul přeměnił do „Druha ſtrona“. Jendželſki autor R. C. Sherriff rysuje w tutej hrě ſwětowu wójnu z cyle jednorymi ſrědkami, ale z tajkej clementarnej mocu, co dyrbi připosłuchaŕ na kóždy pad ſobu přeżiwić, ſtož ſo na jewišću ſtawa. Na wulke techniſke a dramatiſke ſrědki Sherriff docyła njedźiwa, a to z polnym prawom. Maćizna ſama na ſebi je dramatiſka doſć, ſo njetrjeba hiſće powyſenja. Po formje je hra zwjetſcho dźěła we wuběrnych, žiwych dialogach tworjena. Běč je mócna, realiſtiſka, kaž ſu ju we wójnje trjebali. — Wſč 3 jednanja hraju we hubjenej podzemſkej khowanej ſtyrjoch jendželſkich officerow. Tež časnje je maćizna dere wobmjezowana, jedna mjenujcy mjez 18. a 21. winowcom 1918, hdyž ſo wulka němſka offenſiva w Francowſkej započinaše.

Journey's End, kónc pućowanja — kónc žiwjenſkeho pućowanja dweju wojakow z miljonow morwych jako přikład za ſurowoſć a bludny njezmyſł wójny.

Štyrjo officerojo w ćmowej, mazanej podzymſkej khowanej wočakuja započatk němſkeje offenſiwy. Dušownje a cźelnje zničeni, njezamjelči žadyn ſwój ſtrach před ſmjerću. Wſcho ſu ſebi wědomni, što jich wočakuje. Zajimawje a krasnje ſu rysowane typy, kak chcedźa zabyć jenoż na krótke wokomik tragiſki dóńt. — Při małym wupadźe zhubja najmł. ſtareho přećela, při započatku offenſiwy nam młódſeho oficěra, 18ětneho młodźenca a wyše wo ſtanje — Zlětny wjedník kompanije, kotryž ſwój ſtrach a ſwoju bolosć podusy z alkoholom a ſo potom wali do bitwiſća.

Typy ſu tak wulkotnje pſychologiſcy přemyſlene, natwar tak mócnje ſo pozběhacy, a maćizna tak primitivnje přeſwědčaca, kaž zrědka w nowočaſnej ſtruchlohrě, tohodla je też dospołnje zrozumić wulkotny wuſpěch, kotryž je ſebi Mr. Sherriff ze ſwojim Journey's End w nimale cyłym ſwěće dobył.

Wčerawše předſtajenje w měšćanſkim dźiwadle bě zaſo dopokaz mocy a hódnoſće tuteje hry, bě na kóždy bok a waſnje wulki wuſpěch. Wſě role běchu derje přeſtudowane a wuběrnje předſtajene. Wosebje wuzběhnyć dyrbi ſo G. Steinmetz, jako Osborne. Swědomitoho officěra a lubeho přećela wſěch ſwojich ſobubumartrjarjow wě wón z wulkim cźłowječim začućom předſtajić. Hrajeŕſcy je jemu runja Hans Verder jako wjednik kompanije, Stanhope, wulkotny, a połny mocy jako wojak, tola nutřkownje zničeny a zadwělowany jako cźłowjek. Waltar Siebenſchuh (Trotter) a Fred Kittler (Hardy) předſtajitej dobrej realiſtiſkej typje. Dr. Adolf Rott, też zamołwity za režiju, wě ze ſwojej róle dobyć žiwjenje. Wjeſele překlapi Georges Pierre jako młody idealny Raleigh. Tutu cźežku rolu młody hrajeŕ derje wobkněži. Su hiſće mjenowane W. Frietzſche, O. Becker a A. Borchert jako dobri zaſtupjerjo ſwojich rólow. Młody němſki wojak (H. Klausnitzer) njeje runje najlěpje rysowany, njemóže wobſtać pódla krutych Jendźelčanow. —

Cźiſina knježi we domje po kóždym wobrazu, a hłuboko hnuči wróća ſo připosłuchaŕjo domoj, wſitcy přeſwědčeni, to běše nješto njewšědnje wulkotneho, ſtož nam direktor Sygnda dźensa we ſwojim dźiwadle poſkićeše.

—n—

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnika 1.61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerňa, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšiki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšiki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowiny" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čełeno na zmjerzbožeńcja z 1000 hr. — hdyž zemrje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde zmjerzbožeńcy dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjerzbožeńcja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tutejše banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 253 **Budyšin — Štwórtk, 29. oktobra 1931 — Bautzen** **Lětnik 90**

Před němsko-šwajcarskej ćlownej wójnu

Mjez němskimi a schwajcarskimi knjezerstwom je nětkole tři hódny zwonka knoflikt nastał, kotryž móže hnadź k wupowědźenju němsko-schwajcarskeho zwonkowneho sprjećenja z lěta 1927 dowjesć.

S postajenjom wjetšich němskich zlow je so wosebje wumoc wudźelkow schwajcarskeje industrije do Němskeje cežko potrjechił, mjez tym so je so wumoc němskich tworow do Schwajcarskeje hladajcy powjetšchowal. So dyrbu so tele njespodobne poměry přeměnić, je Schwajcarska Němskej namjetowała, so by so za wumoc němskich tworow do Schwajcarskeje po dotalnych zlach wešła hromada (kontingent) postajila, a so zmjeła Schwajcarska na přeměnu hromadu tworow wjetšeje so postajić. Němske knjezerstwo je tónle namjet wotpokazało. Tohodla dyrbi so je možnoscu ličić, so Schwajcarska němsko-schwajcarske wikowanske sprjećenje wupowědźi.

Fabrikska spionaža w Bitterfeldu

W Bitterfeldu su dźesu sćitnych dźěłacerjow, w tamnišich barbowych dźěłarnjach dźěłajcych, sajeli. Tuci su chcyli potajnosće dźěłanja barbow wuslědźić a ruskemu knjezerstwu pscheradźić. Sajatych su we wschelakich wotdźelenjach skradu wobkedźbowali, a hdyž mějachu, so su dosahacy material přeměnjenemu nim nahromadźili, su jich sajeli.

Spionaža njewobmjezuje so jenički na dźěłarnje w Bitterfeldu, ale tež na dźěłarnje w Leverkusenach a na byrowy w Berlinje. Sćitnych sajeli su nětkulsi měšćanski sastupjeć Zieger w Bitterfeldu, wjednik kommunistiskeho wokrjesneho sjeda Thiele z Niemegka, hobustaw wokrjesneho sjeda Müller z Greppina a Gruber. Wšitcy sćitnicy su hobustawy kommunistiskeje stronu.

Sćerjedu su pola Grubera w Dźěwinje wobydlenje přepytali. Pódla wojeskich tšelbow su hromadu municije, ručne granaty a hromadu kradnjenych barbow namakali.

Kommunistiskich trašerjow zajeli

Policija w Bremenje je sjednoćenstwo kommunistiskich trašerjow (terroristow) wuslědźiła, kotrež so „Čerwjena policija" mjenowasche. Jeho hobustawom mějachu samsyni, nadwadny na policajskich sastojnikow, načelnych sobojnikow Bremenskich wyschnoscow a njewětšich towarišow kommunistiskeje stronu ličachu. Hdyž policija schwórkł w rańcich hodźinach přichtuschnikow trašerskeho sjednoćenstwa přehladowaše a saja, jedyn z nich pol nahi a boży ćeły. Do policistow, kotrež so za nim puščachu, won z rewolwra stželeše a jeneho policista a dweju zwilistow rani. Čehnjenja mózachu hakle popołdnju sajeć, hdyž běchu jeho do bruncha stželili. Pola jeneho druheho trašerja su bronje namakali.

Policija je hłeb za trašerskim sjednoćenstwom namakała, hdyž běchu 24. oktobra w Hamelingenach do wobydlenja jeneho wyschiskeho žandarma z kardiowom pjelnjenu bleschu cišnyli, kotraž bě rozbuchła, tola njebě žaneje schkody načinika.

Laval chce francowsko-němske zbliženje dale spěchować

Na łódźi „Ile de France" je francowski ministerski prezident Laval dopisowarjej „United Preßy" do rozmołwy swołk, w kotrymž je rozłožił, kak jeho myšli, plany z presidentom Hooverom sprjećane, pschemjetej. Mjez druhim je prajił:

„Najprjódy wjelo w francowskej komorje wschitko rozprawiju, schtož je so we Washingtonje stało a budu z knjezerstwowymi robustawami radu zhladowali. Potom pak budu so je wschěmi mozami prózowaś, so bych hižo započate **zbliženje mjez Francowskej a Němskej wudospołnił.** Mono je mi sda najnuschnisce być, dokelž so jenož z nim powschitkowne dowěrjenje wobnowi, kotrež dyrbi je zakładom wobnowjenja swětowneho hospodarstwa być. Kaž rjenu hižo Hooverej a Borahej rjekł, rjenu wo tym pscheswědčenju, so może Francowska tole zbliženje k Němskej pschewjesć — jeli so je jej **zwobodna ruka wostaji.**

Laval dale praji, so je Hoovera a Boraha do Parisa pscheprošył, so pak je jemu sda, so zamołwi z njeju njebudże možno, tole pscheprošenje pschijeć.

Wulki politiski přewrót w Jendźelskej

Ledma hdyž je so w Jendźelskej *tak wulke* politiske pschemjenjenje stało, kaž z wólbami tyhle dnjow. S konserwatiwnymi sjednoćeni liberalni su dźěłarjerstwu stronu dospołnje sbili. Se hobustawom pyjebadnyšeho dźěłarjerskeho knjezerstwa je jenož mała cziodka do parlamenta wrócił. Pyjebadnyši swonkowny minister Henderson, Hayes, Morrison, Greenwood, Shaw, Clynes, Alexander, Lees-Smith, Pethit-Lawrence, Ammon, Roberts, Thurtle, Margaret Londfield a Trecalhan su dyrbjeli swój mandat konserwatiwnym abo liberalnym pschewostajić. Mišš Eilen Wilkinson, Ben Tillet, Ben Turner a druhi znaći dźěłacerjerskeje sapołstawy su so z tym samym wošudom potrjechili. Sozialistam su je hyble wotdobyli, kotrež je zale wěše płacachu. W Londonje, Birmingham, Liverpoolu, Manchestru a w druhich zjednoćenstwach industrije su dźěłacerjerscy kandidatojo podlejeli.

Wjerschina hłosow swojich wuzwolenych konserwatiwnych ministrow, je sdźěła nimo měry wulka. Sir Austen Chamberlain je swoju wjerschinu z 943 na 11 841 hłosow powjetschił a wjetschina stra Cumlisha Listerja bě tři króć tak wulka kaž psched dwěmaj ketmoj.

Konserwatiwni a liberalni su sebi dobyće z tym jara połožili, so so nihdźe njeje konserwatiwny kandidat liberalnemu a na wopak liberalny konserwatiwnemu naspěchowanje stajił. Tak so liberalne a konserwatiwne hłosy njejsu rozpjerschile. Tole sprjećenje je we wjele wokrjesnych konserwatiwnym a liberalnym z dobyću dopomhało. Po jendźelskim wólbnym sakonju je mjenujcy tón kandidat wuzwoleny, kotryž je w jenym wokrjesu mjez wólbnymi kandidatami najwjacy hłosow dostał, absolutnje wjetschiny, to rěka jedyn hłós pschez połowju wschěch wotedatych hłosow, njeje trjeba.

Konserwatiwna třišćwórtna wjetšina w Jendźelskej

471 konserwatiwnych hydłow mjez 608 sapołožanami. Jenož hišće je 57 sašmjerjerjow opposicije. — 551 hydłow za nazionalne knjezerstwo.

Sćerjedu wjeczor bě 608 wólbnych wunoschkow znatych. Po nich je hydła w jendźelskim delnim hjemje takle rozdźěła:

Konserwatiwni	471
Nazionalna dźěłacerjerska strona	14
Simonowi liberalni	26
Samuelowi liberalni	37
Nazionalni njewotwisnjeni	3
wschitko hromadźe za nazionalnu stronu	551
Dźěłacerjerska strona	48
Lloyda-Georgowi-liberalni	7
Druhi	2
Zyła oppositija	57

Konserwatiwni je 207 hydłow, dobyli, dźěłacerjerska strona 232 hydłow zhubiła.

Politiske stejišćo noweho jendźelskeho knjezerstwa

Němska nima žaneje pschicinu, by nad wólbnym dobyćom jendźelskeje konserwatiwneje strony wjeselić. Sa to je čim bóle Francowskoju radoja. Francowskoju hižo sahe *na czole jendźelskeho swonkowneho ministerstwo* Austena Chamberlaina widźa, kotryž po swojim samsnym wuznaću **„Francowsku bóle lubuje dyli swoju zonu".** Kaž dołho bě wón z ministrom, bě jendźelske swonkowne ministerstwo z francowskim swonkownym ministerstwom tak wusko swjasane, so njewobhoniesli hudźu njewědźachu, swotkal po prawom rozsudźuje wukasanje za jendźelskim swonkownym politiku wulkadźelskeje. We wschěch internacionalnych konferencach a sjedach po swětowej wójnje je so stajnjiwy Jendźelskeje stronu Francowskeje dźerżeł. W jendźelskej swonkownej politiku je hakle pschemjenjenje sta, hdyž knjezerstwo na dźěłacerjerju stronu pschesunje. Jejny wjednik Macdonald jendźelsku politiku na Němskej pschećelnu kolije žanuj, a wot teho czasa běchu tež Francowsko mišowani, swoju politiku znapscheca Němske pschemjenić. W Francowskej běchu Macdonalda dla jeho pschećelneho stejišćeja k Němskej „pschećeł Hunow" narjekli. Hakle hdyž bě so njedawno z dźěłacerjerskej stronu rozkrił a pschedbyhdyło je w **narodnym knjezerstwje** pschewšat, jeho jaka „wulkeho wótčiznu" hłasowachu.

Jendźelscy konserwatiwni chcedźa jendźelski punt skrućić a škitańske cła zawjesć

Londonscy finanzniscy z tym ličja, so nowe konserwatiwne knjezerstwo punt na kurs 4 dollarow skrući a schtitańske cła zawjedźe. Mjez prěnimi kroczelemi, kotrež dyrbi knjezerstwo czinić, so swołanje hospodarskeje konferency wschěch krajow jendźelskeho knjezerstwa w Ottawje mjenuje. Na tole konferency dyrbja so wschě dźele jendźelskeho knjezerstwa z zwonkowneju uniju sjednoćeć. Też budźe so nowe knjezerstwo wo nowe zjadowanje reparazijow a wójnskeho dołha prózowaś. Najwažnische je prajschenje, haćz Jendźelska je zwobodneho wikowanja, kotrechož je so wot lěta 1860 dźerżała, k schkitańskim złam pschenjdże. Konserwatiwni mjenja, so so je schkitańskimi złami jendźelska industrija wožiwi, mjez tym so liberalni na strach pokazuja, so by po zawjedźenju schkitańskich złow wukrej swoje mjezy wuzelkam jendźelskeje industrije sahoreł. Wužitk schkitańskich złow njeby dołho trał. Schkoda schkitańskich złow by wjetschoa była dyžli jich wužitk.

Macdonald wo wólbnym wunošku

Macdonalda su je jeho Scotlanskim wólbnym wokrjesu saso wuslowili.

W pozdźišowje na jendźelski lud je so w mjenje narodneho knjezerstwa za pschemóžaj wulkich wólbow dźakuje. Tutón wulkich pak njepraji, so so nětk dźěłacerske sajimy wobnjerjedźa.

Wjednik konserwatiwneje stronu **Baldwin** wo wólbach praji: Lud je wulke a rozsudne dobyće sčinił. To njeje dobyće jeneje stronu, ale **jasne pschipowědźenje zyłeho ludu k lepschemu narodneho hromadźedźěłanja,** so by so samozdźiwjece nałschebo ludu wobnowiła. Narodnemu knjezerstwu spožčena podpjera satołožaje wjetschiny w zyłym swěcze wołtłoš namaka a dowěrjenje z stajnosći a wulkosći nascheho kraja wobnowi.

Dotalny dźěłacerski finanzny minister **Snowden,** kotryž so khorowatosće dla njeje jako wólbny kandidat postajicz dał, wólby takle pohudźuje: Demokratija je swoje dowěrjenje z swojim wjednikam dopokazała. Won sam so nad njezbožom, kotrež je dźěłacerska stronu podetschło, njemóže wjeselicz, wjele dóle wodźarauje, so su wjednicy dźěłacerjerjow tole swrěschenje je swojim njerozumnym njedostatkom samowinowatoscze a frohumjenja za ludowego ducha na brjoh a stronu pschijwjedli. Runje wokrjesu industrijowych wokrjesow, w kotrychž je bjesdźelskej najwjetscho, su jogialistiskim wjednikam zaniczenje wotrjeknjenje wuprajili. Wólbny wunoschk pak tónj dźěłacerskeje stronu njewobhonjenja. Wona i wjednistwom nowych muži jako postanje, kotriž maju dołhodobnju rozhlad a khroblosć.

Francowske hłosy wo politiskim přewróće w Jendźelskej

W Francowskej su prawizowne stronu **wocakale,** so jendźelscy konserwatiwni pschi wólbach dobudu, tola bebi njejsu myslile, so budźe jich dobyće tak pschemóžaje, kaj je wobrowdźe wupadło. „Echo de Paris", kotrež do najbóljschich pschećelowniskow jogialisma hlinscha, wuskaje **wólbne** dobyće konserwatiwnych hlawi: „Sozialismus je zbity, a Jendźelska je wobrowdźiteje katastrofy minje, **kaž** dyrbi so zyły zibilizowany swět wjeselicz." **Leon Blum,** wjednik jogialistiskeje stronu tole zahorjenje francowskich prawizownych stronow jtnjez pyta. Dopomina na to, so je bebi pschede wschěm jendźelski dźěłacerski swonkowny minister Henderson najrozumnischo wotbrenjenje žadał a so hospodarsku reorganisaziju Europy a so fatkowanje mira wusnupował. Jendźelscy konserwatiwni hroža francowskej industriji luxusowych towarow zmjerzbom ranu je sawjedzenjom schkitańskich złow sabadźicz, kotrež bo na wschě luxusowe twory poteża. S tym bo bjesdźelskoj, kotraž je bo w Francowskej zapocżała rozschěrjeć, sbórschi a bo hižo pożiwna francowska wikowańska bilanża dale pohubjeńschi.

Starosće wo danski wuwoz

Pschemóžaje dobyće konserwatiwnych pschi jendźelskich wólbach je w zyłej Dansej wulke wobjesnje za dóri dansčeho wuwoza rataršich wobkedźbo sbudźiło. Boja so, so

Jendźelska też na dołhos zyrudy dołwołne zła połoź. Wuwożerjo ratarskich wupłodow wobwdźerjow Danskeje swołwa napominaju, so bychu pśichi kupowanju wukrajnych twarow jendźelskim twaram lěpšinu dali, so by bo pśichilnosć Jendźelskeje za wotbźeranje danskich twarow dobyła. Se hišćeze wjetšej bojazu móžnemu wobmjerjowanju hromady danskich twarow do Jendźelskeje napscheźo hladaju.

Danska je hižo wulki dźěl swójich ratarskich wupłodow do Nimskeje słubiła. Hdyž bychu to wupłodam jeho ratarstwa też jendźelske twory faworjele, by danske ratarstwo skoro swoje zyke wotbźeranje danskich twarow dobyła. Se hišćeze wjetšej bojazu móžnemu wobmjerjowanju hromady danskich twarow do Jendźelskeje napscheźo hladaju.

Awstriska chce swoje zwiazkowe żeleznicy předać?

Jedyn wyšoł sastojnik awstriskich swojaskowych żeleznjow je tele dny w Pariśu pśebywował, so by z franzowskimi bankami wo pśechadzu tych żeleznjow jednał. Kaž je słyšeć, je jedyn wušnamny awstriski zapósłanc tutoho sastojnika pśechwadźał a to do pśichi jednanju wobdźělił. We Winje wo tejle naležnosći najtrucjišo mjenja.

Wobćežnosće płaćenja města Rotterdama

Kaž nowiny „Telegraaf“ pišchu, je hollandske město Rotterdam se słóžbnjenjom hospodarskeje krizy wulki dźěl swójich dochodow słubiło a to do pjenjeżneho cźěrpa falinało. Rotterdamski měšchćanosta je wujowany był, kujeržstwu wojsewicej, so město wot 1. nowembra njebudże wóz swoje pjenjeżne pśichiśuchnosće dopjelnicź, jeli so jemu knjeżerstwo na pomoz njepśichodźe.

Antifascistiski attentat

Italiski konsul w Chambery so wupuśći.

Na italiski konsulat w mjesće Chambery, hłownym mjesće sawojskeje prowinzy (pśichi żeleznizy Lyon—Modena —Turin) je so wutoru bombowu nadpad stuśił, kotryž na słuže njeje cźłowišćich woporow žadał. Hdyž běchu konsul **a jeho sobudźěłaćeź** konsulatike jowy hižo někotre hodźiny wopuśćeliloj, 1/11 hodźin **helika** maschina rozbuchny. Wšyske pšibrańe a cźakańe je do cźista wutupiśiche. Jenički wobydźeŕ doma, domownik, je kaž j Božim dźiwom njeskaženy wostał. Franzowske polizija je hnydom śledźenje sa winikami sawjedła. Tuka na dweju Italianzow, kotrajž staj so tele dny w Chambery widźałoj.

Ze Serbow

W **Budyšinje**, 29. oktobra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječor wjeczor w 7 hodź. barometer 742, hygrometer +2, thermometer we dnjo +3. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 740, hygrometer +1, thermometer we nozy +1. Wuhladny na njepśicheměn. wjedro. Schkleńza pokazuje na njewobstajno. W połnocy so nimohodźa niźina haka nimka we dołuhoźneje Němskeje. S cźeźka pak naše wjedro jara nakaźy. S wjeczora pśichi-

Pśemjenjace dobyće konserwativnych pśi jendźelskich wólbach.

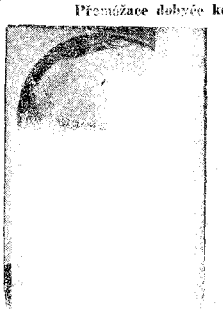

Arthur [illegible], wjednik dźěłaćerskeje strony, kiž bu dospołnje zbity.

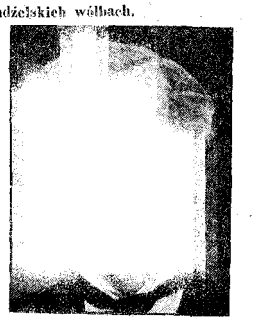

Ministerski prezident Ramsay Macdonald, kiž ze założerjom nacionalneho koncentraciskeho knjeżerstwa poda nastork k rozpadej dźěłaćerskeje strony.

Sir Herbert Samuel, wjednik nacionalnych liberalnych, kotryž wulki dźěl wolerjow za sebje dobuchu.

Stanley Baldwin, wjednik dobyćerskich konserwativnych, kotryž změja absolutnu wjetšinu w jendźelskim delnim sejmje.

Ze Serbow

W **Budyšinje**, 29. oktobra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječor wjeczor w 7 hodź. barometer 742, hygrometer +2, thermometer we dnjo +3. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 740, hygrometer +1, thermometer we nozy +1. Wuhladny na njepśicheměn. wjedro. Schkleńza pokazuje na njewobstajno. W połnocy so nimohodźa niźina haka nimka we dołuhoźneje Němskeje. S cźeźka pak naše wjedro jara nakaźy. S wjeczora pśichi-

— **200. sakska krajna loterija (jubilejna loterija).** 1. rjadowanje 200. sakskeje krajneje (jubilejneje) loterije poczehnje so 16., 17. a 19. novembra 1931. Nětkjišni plan dobyćkow wopśichija wobšežne pśichódne wuhlady na dobyće, dokelž su so wobluśene krjenje dowjeża tśěrpo jara, idźeła hamo wo dwójnu liczbu, pśichisporite. Dokelž su nimale połowa wšěch łosow wuczehnje, dyrbi na nimale tśěrdy 2. lós dobyće padnyć. Wuda so sašo 160 000 łosow a 72 000 dobyćemi, ale 11 premijemi. Sakśe statne knjeżerstwo je i pśichiležnosću loterijineho jubileja hišćeze 10 premijow po 10 000 hr. (dožyła 100 000 hr.) wustajiło. Tute pśichiraża so k prěnim 10 cźišłam, na kotrež so pósledni dźeń cźehnjenja 5. rjadownje 300 hr. dobyća wuczehnje. Dokelž pśichi njepśicheměnjenych pśaćišnach łosow lěpšeche możnosće dobyća so posticźuja, so wšo kóždemu radźi, so by so na 200. jubilejnym cźehnjenju wobdźělił. Hamtśa pkaćišna je pśichi kóždej rjadowni ja 1/10 łosa 5 hr., ja 1/5 łosa 10 hr., ja pół łosa 25 hr. a ja cyły lós 50 hr. Htóm so jara žiwje ja jubilejnymi łosami napraśuju. Wone su w kóždym žadanym dźěłenju dostaś a je porucźatej bźerjaj statneje loterije w Budyšinje.

— **Pśichełožowanje pśichiwabnych spisow „Němskeho tydźenja“ w Budyšinje.** Kaž je znate, so 50 cźišłow pśichi Němskim tydźenju w Budyšinje wupśichedatych pśichiwabnych spisow spočatk nowembra pśichełožuje. Pśichełožowanje stanje so póndźelu 2. nowembra 1931 pod dobładom knjeza notara a rěcznika Waltarja Wicjaża w Budyšinje a w pśichitomnosći jeneho zastojnika Budyšeskeho policajskeho hamta. Wuczehnjenje dobyćkowe cźišła so potom pśichi pśedu 4. nowembra w Budyšiskich dźenitkach wojsewja. Wuczehnjene dobyća wudawaju so w pisarni Swjatka sa wikowarstwo a pśichemyšlo we Budyšinje a móża je dobyćerjo pśi wótpadu wot póndźele 9. nowembra hač do pśi pśedu 11. nowembra dopołdnja wot 10 hač 12 hodź. wotewjaca. Dobyćerjo maju pśichiwabnu brošurku, na kotrejež pśednjej stronje je wotpowědne dobyćkowe cźišło wocźišćenjane, jako wupokaz sobu pśichinjeś. Dobyće, kiž so w mjenowanym cźasu njewotwotmu, wuźija so dale k lěpšemu powšitkowneho spomožerstwa, kotremuž so dobyće Němskeho tydźenja pśichiwobroći. Tohodla leži na kóždym žanym, so tute pokiwy wobkedźbuju. Dobyća běchu Němśi tydźeń we wutkadnym wokanje Butterez firmu pśichi Žitnych wikach wustajene.

Č. Bulwa:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

10] (Pokračowanje.)

„Pśichi Polluxu“, rjekny jedyn z gladitorow, kiž je prěd so wo wudwjerno, „wino, kiž nam pśichedawaśch, stary Siseno“ — a, to wuprajo, storcźi wón tołsteho korcźmarja do chribjeta — „je tak śadne, so nam najlěpšu krew w žilach sćerpiśi.“

Tak luboscźiwje pośrowjonemu muž stejeśche hižo w nasłyńe swojeho žiwjenja, ale wón bě hišćeze žywy a brjuchaty.

„Wostaj so swojich hłupych žortow“, wón prajeśche, „moje wino je dobre dokel ja tebje, kiž pśichińdźeśch bjes teho bórzy do cźełoweje hale.“

„Krakałch ty talke, stary rapako?“ snapśeczíwi gladiator se furowym žmjeczom, „ty to hišćeze docźakaśch, so dobyćerśe muto dobudu. Potom so z mjerśanjom wobwěsnjeśch.“

„Eskyšcźe jenoż tohole wulźyczinjałe“, rejeśche korcźmar. „Sporus, Niger, Tetraides! wón praji, so cźe nad wami dobyć, a tola je tóžda myslika na wami dosć žywna, so mobła zuśeho chadłu rosmjaść, abo ja niczo wo arenje njerozumju.“

„Tu maśch jesterz“; snapśeczíwi Lydon hanjo, „kup žebi sa to powjas.“

Dobrśi korcźmar pśichinny jemu poźiczenu ruku a pśichimaśche a tłóčeśche ju tak krucźe, so krejž i kónczkow **porstow wutrysknu.**

Gladiator snjeśe, njerimynwśchi z myslicźku, z wulźmě**schazym wobliczkom** bolośtny cźišchej z ruku. Tola lědy sa**cźu ruku** sašo žwobodnu, **to** postanu **k** nadpadej kaž dźiwja tócźka a słoczi wótśe saśchćitknuwśchi na žwojeho pśecźiwnika, tak so žo tón kaž spadowaca skała k semi wali.

W tutom wokomiku pśichćeri žonińa na bobwonišćecźo, z krutymaj pjaścomaj a rukomaj. Wě to Stratonize, winoweho korcźmarja Burba lubośna mandźelska. Hdyž brožaży strach spójna, w kotrymž běśche jeje hubjeńska powoźoa, wali so na gladiatora, wobja jeho je žiwojimaj dołhimaj hadojtymaj rukomaj a wušćěbny jeho je śpěchnym pohibnjenjom wot cźěła žiwojeho nuža.

Lydon, kiž cźuješe so wohańbjeny a podarmo po prózowaśche zońnyć pśched dźiwjej žońkej, sajeźe z ruku pod paž a wucźahny krótki nóž. Jeho spohladnjenje bě tak hrožaze, a brent błyscźejśeche so tak žałostnje, so Stratonize **sastrózana** wótcźo sjeźe.

„O bohojo!“ sćichcźeśche wona, „tónle njeplech ma tajne brónje! Je to dowolene? Nětka to jednaca kaž cźełny muž a kaž gladiator? Ně, woprawdźe niz! Ja zaspěwam tajśich pachołow!“ S tutymi słowami wobroći so i khribjetom pśecźiwo gladiatorej a hladaśche sa žwojim mužom.

Tola tón bě so hižo śhrabał. Wón tśahaśeśche so se wěstej pohodnosću, bywśchi spokojom, so je hišćeze žiwy. Potom wobhladowaśche žiwojeho pśecźiwnika wot hłowy do nohow, pokazowaśche pak pśichi tom wjazy cźełesownosće kaž pśedy. „Pśichi Kastorje“, rjekny, „ty by žylnišchi pachoł hacź žebi myślach. Ty by mlody rjek, daj mi ruku!“

„Tak je cźestnje, stary Burbo!“ wokaču gladiatorojo pśichłoślonjo, „daj jemu žwoju ruku, Lydonje!“

Lydon sawda jemu ruku.

„Hdyž staj nětko potajkim sašo i dobrymaj pśecźełomaj“, wołaśche Stratonize, žwoje hłoźny hładko, „to sadźerźaj so nětko też směrom a pśichilońnje, pśchetož nětkoši młodźi patrizijowje su rjez dali, so pschidu a žebi tśhadźa nowa wujchina a też se strony Azorišćich kupow so wujchina pśichibliźuje. Tola może niźina, pśchizo hišćeze nad połnuznym frjezoźnoześišim morjom leźaca, naśche strony pśecźeźahnyć a nam deschćiť pśchinjeść. — Jutśe pjatk sthadźa błónćko 6,47 hodź. a hłowa so 4,39 hodź. Měśaćk khaoźa mjeczor 6,07 hodź. a hłowa so dop. 11,27 hodź.

— **Njemery po shromadźišinje.** Nazionalsozialistojo běchu na wcźerawšchi wjeczor powołali shromadźišnju sa ludźi bjes dźěła do „Tśjoch Lipow“. Pśichitomnych běśche něhdźe 700 wołosobow. Jako w 11. hodźinje kommunistojo precź cźehnichu, dóndźe pśichi salowych durjach k pukam. S pśichicźinu běśche, so běchu wotthadźowany kommunistojo stoł do sale wróćo cźišli. Pśichi nastatej wjerhnjuju wotthadźowany kommunistojo hišćeze někotre stólzy a piwowe karancźi do sale cźišnychu. Swjetne wotbźelenje policije w sali i pomozu gummijoweho tłumpachow běrjo sašo měr postajі. Pśched „Lipami“, hdyž běchu so kommunistojo potom sjetupali, bźi policija rozsjehna. Tehorunja bórzy na to na Swonkownej Lawśkej hažy. Pśichi njemérje w sali buchu tśi wołosoby franjene. Jeneho dyrbjachu do thorownje dowjeźć. Pódźišćo je hišćeze pola hoścenza „Römera“ na Drjewjanych wikach, w hoścenzu „Bärenschänke“ na Hornczerśkej haži a w Němśkej kniharni na Mołtkowej dróży wokna rosbili. Bjes dwěla su to wobdźělnicy shromadźiny słuchili. Policija, kotraž pśinjła a kedźbliwje strjažowaśche, njemérješche w nozy žaneje dalšeje pśicźiny, nětko jatkocźiś. Schtóž móże někogo idźeliś, schtóž k wujaśenju pśichi rosbiću woknow pomaha, njech to policiji — telefon 2241 — sdźeli.

— **200. sakska krajna loterija (jubilejna loterija).** 1. rjadowanje 200. sakskeje krajneje (jubilejneje) loterije poczehnje so 16., 17. a 19. novembra 1931. Nětkjišni plan dobyćkow wopśichija wobšežne pśichódne wuhlady na dobyće, dokelž su so wobluśene krjenje dowjeża tśěrpo jara, idźeła hamo wo dwójnu liczbu, pśichisporite. Dokelž su nimale połowa wšěch łosow wuczehnje, dyrbi na nimale tśěrdy 2. lós dobyće padnyć. Wuda so sašo 160 000 łosow a 72 000 dobyćemi, ale 11 premijemi. Sakśe statne knjeżerstwo je i pśichiležnosću loterijineho jubileja hišćeze 10 premijow po 10 000 hr. (dožyła 100 000 hr.) wustajiło. Tute pśichiraża so k prěnim 10 cźišłam, na kotrež so pósledni dźeń cźehnjenja 5. rjadownje 300 hr. dobyća wuczehnje. Dokelž pśichi njepśicheměnjenych pśaćišnach łosow lěpšeche możnosće dobyća so posticźuja, so wšo kóždemu radźi, so by so na 200. jubilejnym cźehnjenju wobdźělił. Hamtśa pkaćišna je pśichi kóždej rjadowni ja 1/10 łosa 5 hr., ja 1/5 łosa 10 hr., ja pół łosa 25 hr. a ja cyły lós 50 hr. Htóm so jara žiwje ja jubilejnymi łosami napraśuju. Wone su w kóždym žadanym dźěłenju dostaś a je porucźatej bźerjaj statneje loterije w Budyšinje.

— **Pśichełožowanje pśichiwabnych spisow „Němskeho tydźenja“ w Budyšinje.** Kaž je znate, so 50 cźišłow pśichi Němskim tydźenju w Budyšinje wupśichedatych pśichiwabnych spisow spočatk nowembra pśichełožuje. Pśichełožowanje stanje so póndźelu 2. nowembra 1931 pod dobładom knjeża notara a rěcznika Waltarja Wicjaża w Budyšinje a w pśichitomnosći jeneho zastojnika Budyšeskeho policajskeho hamta. Wuczehnjene dobyćkowe cźišła so potom pśichi pśedu 4. nowembra w Budyšiskich dźenitkach wojsewja. Wuczehnjene dobyća wudawaju so w pisarni Swjatka sa wikowarstwo a pśichemyšlo we Budyšinje a móża je dobyćerjo pśi wótpadu wot póndźele 9. nowembra hač do pśi pśedu 11. nowembra dopołdnja wot 10 hač 12 hodź. wotewjaca. Dobyćerjo maju pśichiwabnu brošurku, na kotrejež pśednjej stronje je wotpowědne dobyćkowe cźišło wocźišćenjane, jako wupokaz sobu pśichinjeś. Dobyće, kiž so w mjenowanym cźasu njewotwotmu, wuźija so dale k lěpšemu powšitkowneho spomožerstwa, kotremuž so dobyće Němskeho tydźenja pśichiwobroći. Tohodla leži na kóždym žanym, so tute pokiwy wobkedźbuju. Dobyća běchu Němśi tydźeń we wutkadnym wokanje Butterez firmu pśichi Žitnych wikach wustajene.

Č. Bulwa:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

10] (Pokračowanje.)

„Pśichi Polluxu“, rjekny jedyn z gladitorow, kiž je prěd so wo wudwjerno, „wino, kiž nam pśichedawaśch, stary Siseno“ — a, to wuprajo, storcźi wón tołsteho korcźmarja do chribjeta — „je tak śadne, so nam najlěpšu krew w žilach sćerpiśi.“

Tak luboscźiwje pośrowjonemu muž stejeśche hižo w nasłyńe swojeho žiwjenja, ale wón bě hišćeze žywy a brjuchaty.

„Wostaj so swojich hłupych žortow“, wón prajeśche, „moje wino je dobre dokel ja tebje, kiž pśichińdźeśch bjes teho bórzy do cźełoweje hale.“

„Krakałch ty talke, stary rapako?“ snapśeczíwi gladiator se furowym žmjeczom, „ty to hišćeze docźakaśch, so dobyćerśe muto dobudu. Potom so z mjerśanjom wobwěsnjeśch.“

„Eskyšcźe jenoż tohole wulźyczinjałe“, rejeśche korcźmar. „Sporus, Niger, Tetraides! wón praji, so cźe nad wami dobyć, a tola je tóžda myslika na wami dosć žywna, so mobła zuśeho chadłu rosmjaść, abo ja niczo wo arenje njerozumju.“

„Tu maśch jesterz“; snapśeczíwi Lydon hanjo, „kup žebi sa to powjas.“

Dobrśi korcźmar pśichinny jemu poźiczenu ruku a pśichimaśche a tłóčeśche ju tak krucźe, so krejž i kónczkow **porstow wutrysknu.**

Gladiator snjeśe, njerimynwśchi z myslicźku, z wulźmě**schazym wobliczkom** bolośtny cźišchej z ruku. Tola lědy sa**cźu ruku** sašo žwobodnu, **to** postanu **k** nadpadej kaž dźiwja tócźka a słoczi wótśe saśchćitknuwśchi na žwojeho pśecźiwnika, tak so žo tón kaž spadowaca skała k semi wali.

W tutom wokomiku pśichćeri žonińa na bobwonišćecźo, z krutymaj pjaścomaj a rukomaj. Wě to Stratonize, winoweho korcźmarja Burba lubośna mandźelska. Hdyž brožaży strach spójna, w kotrymž běśche jeje hubjeńska powoźoa, wali so na gladiatora, wobja jeho je žiwojimaj dołhimaj hadojtymaj rukomaj a wušćěbny jeho je śpěchnym pohibnjenjom wot cźěła žiwojeho nuža.

Lydon, kiž cźuješe so wohańbjeny a podarmo po prózowaśche zońnyć pśched dźiwjej žońkej, sajeźe z ruku pod paž a wucźahny krótki nóž. Jeho spohladnjenje bě tak hrožaze, a brent błyscźejśeche so tak žałostnje, so Stratonize **sastrózana** wótcźo sjeźe.

„O bohojo!“ sćichcźeśche wona, „tónle njeplech ma tajne brónje! Je to dowolene? Nětka to jednaca kaž cźełny muž a kaž gladiator? Ně, woprawdźe niz! Ja zaspěwam tajśich pachołow!“ S tutymi słowami wobroći so i khribjetom pśecźiwo gladiatorej a hladaśche sa žwojim mužom.

Tola tón bě so hižo śhrabał. Wón tśahaśeśche so se wěstej pohodnosću, bywśchi spokojom, so je hišćeze žywy. Potom wobhladowaśche žiwojeho pśecźiwnika wot hłowy do nohow, pokazowaśche pak pśichi tom wjazy cźełesownosće kaž pśedy. „Pśichi Kastorje“, rjekny, „ty by žylnišchi pachoł hacź žebi myślach. Ty by mlody rjek, daj mi ruku!“

„Tak je cźestnje, stary Burbo!“ wokaču gladiatorojo pśichłoślonjo, „daj jemu žwoju ruku, Lydonje!“

Lydon sawda jemu ruku.

„Hdyž staj nětko potajkim sašo i dobrymaj pśecźełomaj“, wołaśche Stratonize, žwoje hłoźny hładko, „to sadźerźaj so nětko też směrom a pśichilońnje, pśchetož nětkoši młodźi patrizijowje su rjez dali, so pschidu a žebi tśhadźa nowa wujchina a też se strony Azorišćich kupow so wujchina pśichibliźuje. Tola może niźina, pśchizo hišćeze nad połnuznym frjezoźnoześišim morjom leźaca, naśche strony pśecźeźahnyć a nam deschćiť pśchinjeść. — Jutśe pjatk sthadźa błónćko 6,47 hodź. a hłowa so 4,39 hodź. Měśaćk khaoźa mjeczor 6,07 hodź. a hłowa so dop. 11,27 hodź.

— **Njemery po shromadźišinje.** Nazionalsozialistojo běchu na wcźerawšchi wjeczor powołali shromadźišnju sa ludźi bjes dźěła do „Tśjoch Lipow“. Pśichitomnych běśche něhdźe 700 wołosobow. Jako w 11. hodźinje kommunistojo precź cźehnichu, dóndźe pśichi salowych durjach k pukam. S pśichicźinu běśche, so běchu wotthadźowany kommunistojo stoł do sale wróćo cźišli. Pśichi nastatej wjerhnjuju wotthadźowany kommunistojo hišćeze někotre stólzy a piwowe karancźi do sale cźišnychu. Swjetne wotbźelenje policije w sali i pomozu gummijoweho tłumpachow běrjo sašo měr postajі. Pśched „Lipami“, hdyž běchu so kommunistojo potom sjetupali, bźi policija rozsjehna. Tehorunja bórzy na to na Swonkownej Lawśkej hažy. Pśichi njemérje w sali buchu tśi wołosoby franjene. Jeneho dyrbjachu do thorownje dowjeźć. Pódźišćo je hišćeze pola hoścenza „Römera“ na Drjewjanych wikach, w hoścenzu „Bärenschänke“ na Hornczerśkej haži a w Němśkej kniharni na Mołtkowej dróży wokna rosbili. Bjes dwěla su to wobdźělnicy shromadźiny słuchili. Policija, kotraž pśinjła a kedźbliwje strjažowaśche, njemérješche w nozy žaneje dalšeje pśicźiny, nětko jatkocźiś. Schtóž móże někogo idźeliś, schtóž k wujaśenju pśichi rosbiću woknow pomaha, njech to policiji — telefon 2241 — sdźeli.

— **200. sakska krajna loterija (jubilejna loterija).** 1. rjadowanje 200. sakskeje krajneje (jubilejneje) loterije poczehnje so 16., 17. a 19. novembra 1931. Nětkjišni plan dobyćkow wopśichija wobšežne pśichódne wuhlady na dobyće, dokelž su so wobluśene krjenje dowjeża tśěrpo jara, idźeła hamo wo dwójnu liczbu, pśichisporite. Dokelž su nimale połowa wšěch łosow wuczehnje, dyrbi na nimale tśěrdy 2. lós dobyće padnyć. Wuda so sašo 160 000 łosow a 72 000 dobyćemi, ale 11 premijemi. Sakśe statne knjeżerstwo je i pśichiležnosću loterijineho jubileja hišćeze 10 premijow po 10 000 hr. (dožyła 100 000 hr.) wustajiło. Tute pśichiraża so k prěnim 10 cźišłam, na kotrež so pósledni dźeń cźehnjenja 5. rjadownje 300 hr. dobyća wuczehnje. Dokelž pśichi njepśicheměnjenych pśaćišnach łosow lěpšeche możnosće dobyća so posticźuja, so wšo kóždemu radźi, so by so na 200. jubilejnym cźehnjenju wobdźělił. Hamtśa pkaćišna je pśichi kóždej rjadowni ja 1/10 łosa 5 hr., ja 1/5 łosa 10 hr., ja pół łosa 25 hr. a ja cyły lós 50 hr. Htóm so jara žiwje ja jubilejnymi łosami napraśuju. Wone su w kóždym žadanym dźěłenju dostaś a je porucźatej bźerjaj statneje loterije w Budyšinje.

— **Pśichełožowanje pśichiwabnych spisow „Němskeho tydźenja“ w Budyšinje.** Kaž je znate, so 50 cźišłow pśichi Němskim tydźenju w Budyšinje wupśichedatych pśichiwabnych spisow spočatk nowembra pśichełožuje. Pśichełožowanje stanje so póndźelu 2. nowembra 1931 pod dobładom knjeża notara a rěcznika Waltarja Wicjaża w Budyšinje a w pśichitomnosći jeneho zastojnika Budyšeskeho policajskeho hamta. Wuczehnjene dobyćkowe cźišła so potom pśichi pśedu 4. nowembra w Budyšiskich dźenitkach wojsewja. Wuczehnjene dobyća wudawaju so w pisarni Swjatka sa wikowarstwo a pśichemyšlo we Budyšinje a móża je dobyćerjo pśi wótpadu wot póndźele 9. nowembra hač do pśi pśedu 11. nowembra dopołdnja wot 10 hač 12 hodź. wotewjaca. Dobyćerjo maju pśichiwabnu brošurku, na kotrejež pśednjej stronje je wotpowědne dobyćkowe cźišło wocźišćenjane, jako wupokaz sobu pśichinjeś. Dobyće, kiž so w mjenowanym cźasu njewotwotmu, wuźija so dale k lěpšemu powšitkowneho spomožerstwa, kotremuž so dobyće Němskeho tydźenja pśichiwobroći. Tohodla leži na kóždym žanym, so tute pokiwy wobkedźbuju. Dobyća běchu Němśi tydźeń we wutkadnym wokanje Butterez firmu pśichi Žitnych wikach wustajene.

— **Pšcht wošmu šmjerćć namakała.** Dnja 28. oktobra popołdnju wokoło ½5 hodź. je w łejownosći na Zitowje cjo. 266 6 (w starym wětšinu) wošeń naftał, pšchi kotrymž je wotbydlerka domu, 82 lětna šwudowjena Wagenknechtowa šmjerćć namakała. Wošeń běšche wudyrił w pšchšemnej městnosći wěžnego twarjenja, w kotrymž měrješe Wagenknechtowa šwój skót šejo. Po dotalnym wujaćnjenju maju ša to, jo je Wagenknechtowa pšchi pjowanju skotu šwěru trjebała a jo je ś njej ś nětkajkeje pšchičiny wošeń naftał. Djowka Wagenknechtowje, kiž je pšchipadnje w bliskosći pšchebywała, je drje šatšchit šwojeje macerje wušhlychała. Jako je ša njej hladacź šchła, je hrodź šakurjenu namalała, wo šwojej maćerni pak nje je nicźo widźała. Ji běšche jenož hišcźe možno było jaloźnje ś hrodźe wukhowacź. Pozdźišcźo pšchitkowatani tudźo njeběchu jo pšchi pšchešpytnym kurje wjazy do hrodźe šwajśej móhli. Na ućkaštu tśeśu wošoštu tu po šdaću žona wina njepada.

— **Wožebita pšchiloha.** Ša našcźich cźitarjow w Běłej Wodźe a wokolinje pšchipołožichmy ł dźensnišchemu cźišłu wošebitu pšchiłohu firmy Wilhelm Hübel w Běłej Wodźe a prošmy wo jeje wobledźowanje.

— **Motorisce kolo kradnyli.** W nozu ł 27. oktobrej kradnychu ś dróhi pšcheo hošcźenjowm w Kohlarni pola Cunfi motorisce kolo „D. K. W.“ 198 ccm, šnamja I—8428, motorowe cźišło 140 651. Měješche cźorne łrošna, łokanašchitkaj, karbidowe wošwětłenje a elektriśke wošwětlenja pšchedźełane, šašwěcźeniši tabl pobrachowasche. Kolo njemješche šoziowego hrodła. Sozźelenje wo tom, hdyž je kolo wošłało, abo hchyó je jo tradnył, njach hó japodaja kriminalnemu wotdźelenju w Budyšchinje, telefon cjo. 2802, abo žandarmšławu w Šulju.

— **9. novembra njeje šakonśi dźeń wotpočinka.** Dnja 9. novembra, kiž ho teš dźeń rewolucije njemnje, njeje dźeń wotpočinka, ale je wšchěmu dźełowy dźeń. Lěta 1929 běšche ho 9. november ł poślednjemnu raźej jako šławny dźeń wotpočinka šwjećił. 26. novembra 1929 je šakoni šejm wobšankuył, jo ho 9. novembra šakonśi dźeń wotpočinka šbźenje. Loni 1930 ho tuto wobšamknjenje praktiśy njezwuśtkowa, dokelź běšche 9. novembra runje njedźelu.

— **Puczowanšći wobchad Reformacijšći šwjedźeń.** Dnja 31. oktobra (Reformacijšći šwjedźeń), kiž je w Šakkej jakonśi šwjaty dźeń, jěchja wošpodowe cźahi we wokrjesu Dyrjekcijanskeje żelezniśeje direkcije powšchitkownje jako njedźelu. S pšchiležnosću Reformacijšćeho šwjedźenja wudawaju ho njedźelske nawrócźne jědne ličźiši hižom wot pjatka pšchipołožuja a to teš do měšta šwonka Šašśeje, hdyž maju 31. oktobra dźełowy dźeń. Dokelź njedźelske jědne ličźiši hacź do połudźa 2. novembra popołdnju w 9 hodź. płacźu, połńcźa ho tu pšchiležnošcź k wjetšchemu puczowanju.

— **Mjašowe jetki (Freibank) w Budyšchinje.** Pjatk 30 oktobra 1931 wotedawa ho rano wot 7 hacź 8 hodź. na cźišła 5201 hacź 5350, wot 8 hacź 9 hodź. na cźišła 5351 hacź 5500 a dop. wot 9 hacź 10 hodź. na cźišła 4001 hacź 4150 šyre howjaše mjašo, punt po 40 pf., šyre šwinjaze mjašo, punt po 45 pf.

— **Póšlowa šłužba Reformacijšći šwjedźeń.** Poštužbne wothra na póšcźe ho wotewrjene jako njedźelu. Półtwory hodź. cjo. 3 je šawrjene. W Budyšchinje ho popołdnju wunoščnja liśy, pakety a pjenjezy.

— **Kradnjene kolo.** Poślednje dwě njedźeli šu ś jenehu dwora Rěšnišcźa dróhi šłarśhe mužaze jědne kolo kradnyli, běšche to najšerje kolo šmamki „Kaiser“, kiž měješche cźorna kroma a błótošchikataj, prědku cźorne, šady žołte šwjena, jend'elše wodźidło ł cźerwjenym mał gummijowym pšchimadłowaj, Torpedo-šamodły, prědku cźerwjenu, šady šcźeru gummijowu wobrucź. — Dale kradnychu 28. oktobra pop. 1/26 hodź. wot mužazeho jědneho kola na Societätnej haju aktowu toršhu ł bruneje hawjaze kože, w kotrejž teźeše wuczbna kniha jendelšteje cźeše wot Genesinša w Halli, a dujowa kniha. — Wo wózwune šdźelenja prošy kriminalne wotdźelenje w Budyšchinje, Burgplatz 6II, telefon 2802.

S **Bukez.** Pjatk wotewri ho tu „powołanška šchula Bukezy-Pomorzy ł wotdźelenjom ta ratarśke dźeło“. Pšched šhromadźenjom šatupjerjenh pšchedstajdstwa šchulšeho wokrjesa, šchulšeho wubjerka, pjatarnje ta ratarśke dźeło w Pomorzach, ludoweje šchule a mnohimi druhimi hošcźemi w tudomnej šarej šchuli šapołała knjes wokrjesny šchulšti rada Bieloweą ł Labija knjesa diplomowjeho wuczerja powołańśeje šchule Kećka jako wuczerja a wjednika tuteje šchule. Knjes šchulšti rada wušběhny w šwojej rěcźi šławišnišu waźnosć tuteje šchule. W Bukezach a Pomorzach pšchewjedźe ho ł prénjenu raźej porjadnje powołańśe wukublanje ratarśkich dźełaczerjow ł wošebitym ratarśkim dźełaczerjam po wěźtym krutym planje. To ma šlužiśź ja pšchikład za žyle wuježne pokraćowanšśe šchulšiwo. Knjes ryćezkubleršti najšerk Petermann ł Rodeź rěcźeše w mjenje šchulšeho wokrjesa a wušběhny, jo ma žo młodźina najšérje wukublacź ja cźeźke wojowanje wo eksistenzu, kiž na nju cźaka. Wón pokasa teź na lěpšchiny, kiž ma šchula ł wišokim šjednoczenjom ł ratarśkej šypłatnju w Pomorzach. Stónźnje šimaśhe šo wjednik powołańśeje šchule Kećk šłowa a wupšašowaśhe šaměr, bycze a waśhenje nowehu wućzbnehu płana a wušběhny wozebje mjeru nujes ratarśkinni šchulemi. Pšchedwjedźe teź nékotre šwóźkowobrazy ł hłukšchenu šrojumjenju.

Z **Khrósćic.** „Serbošaw“, wosadne towaršwo, kiž zdobom teź interesy „Cyrilla a Methoda“ zastupuje, měješe na swjedźenju Symana a Judy swoju porjadnu zhromadźiznu pola Wjenkec. Wulko wjeselo zbudźi powěść, zo zmeje knjez farar Jakub Nowak rjany přednošk wo swojim pućowanju do Egiptowskeje. Naše sobustawy sóšhowachu słowam přednošowarja z wulkej napjatošcu. Jenohodźinskemu přednoškej připositchachu, njeje so nikomu wostudźiło. Smědmy so nadźijeć, zo knjeza farara tež druhi raz zaso tu słyšimy. Wuwjedźenjam přizamkny so krótka debata, kiž nam hišće to abo druhe wujasni. Předsyda wupraji rěčnikej wjele króć „Zapłać Bóh.“ Farař Nowakowe: „Pućowanske wopomnjeńki“ su też ćišćane a jara zajimawe. Po małej přestawcy słyšachmy 2. přednošk wo ruskich poměrach. Při tym pokazachu so ruske dawkowe liśiny, knihi atd. Wo tutej maćiznje poda so na přichodnej zhromadźiznje wobšérniši referat. Nadźijomnje smy potom teź tak sylnje zastupjeni. Z wutrobnym „Na zasowidźenje“ so rozžohnowachmy.

S **Wojerez.** Póndźelu wjecźor wokoło 8 hodź. japali šo na Wětkowicowańskej dróhi nakładny automobil autowoho wobšedźerja Kućzanka. Kućzank běšche ję swojim autom, kotremuž měješe pšchipowěšchat pšchipowěšnjeny, wjeśku kamjenjow do Wětkoho Khołma wozył. Jako ho wón cźešcźe, šo pola woka njejazyk rozplunjak sayał. Wšyśke pjonźo ł njeho wuhażnyły. Wulki strach šhromadźichi šo cźišchtaj mjednik a jeho pšchwodźeł hnydom ł woka a šo tak wukhowałchtaj. Spytałchtaj wošeń šhaschecź, schtož pak šo jimaj njeporadźi. Mjes tym kotejźiwi Wojerowšku wobjinjowe woboru lawołachu. Ta pak še šapołožnjom dojeźe dla ućkaśeho defekta na motorje. Tola wona mógeše pšchipowěšchat a twar cźerjeńśeho wosa pšched špalenjom wukhowacź.

S **Wukranzy.** Reformacijšći šwjedźeń šměje tu knjes farař Konik ł Wósporta předowanje. Naši wosadny duchowny knjez Günther přećuje ta to we Wósporcu a Kotezach. — Na tudomnym knježim dworje runtliju šamo 18 puntow cźeźke a cźežcźe domoj wožachu.

S **Mužakowa.** Póndźelu popołdnju łpyta šebi tudomny pšchełuny Artur Gruhl šiwjenje wjacź. W cźežkich myślach dźěšeše do šahrody a šo ł revolvrom do wutrohna blizko wutroby tšeli. Cźežkofranjenehu, kiž běšche šo do tehu hodźiny dołho po lěhu wokoło bludźił, wjecźor blisko šwojeho domu namakachu a še šanitetnym autom do jeneje Shorjeńskeje kliniki dowjezechu. Tam měješe šo jemu kulka wotewjacź. Pjenjezne wobcźežnjosće šu Gruhla pjecźa do cźežkich myślow šahnałe.

S **Kobjelina** pola Mužakowa. Tudomny 65 lětny wobydler Werner běšche šo 21. oktobra še šwojeho bydlenja wołšalił a šo wjazy njewróćił. 26. oktobra jeho na łuzy blisko Kobjelińskeho młyna morwehu namakachu. Šu šwješćili, šo je šo Werner, dokelź je jemu nadobo šłe było, po něhdže 6 metrow wušokim brjohu dele kulił do pšcźerowcźka. Dokelź pak je w nim malo wody, je jeho najšćerjšcźo Boža tuczła šajała.

S **Zybalnje.** 33lětna dźowka loni šemrětneho póštowego agenta P. je šo šatšelika. S pšchcźinu je pjecźa bnła khorosć a cźežke myšle.

S **Hródka.** We Hródku poślednji cźaš paduschi zychowachu. Se šłkadniśhcźa Mijerez firmy kradnychu w nozy wulki šud benzina. — Dobuchu šo do komory, w kotrejž wyšchši šudniši cźašaf Schmidt cźašane wózy khowaśhe a kradnychu šchaty a šlěbrowe wózy. Padnchow lepichu. — Paduschi kamachu šo teź do mošroweju khěžkow pšchi Hindenburgowym mošcze a kradnychu zigary, zigarety a nékotre fotografiśe aparaty. — Teź póćznu poślednji cźaš jako tběrro jědne koła kradnyć.

S **Lubnjowa** w Błótach. Ssobotu tu njejapazy elektriśke šwětło wumosta. To měješe šwoju njewšchědnu pšchicźinu. Džiwja kaćka běšche do powodowoho grota šaleźała a běšche grót rostorhnyła. Pšchi tym běšche ho jeje pjerjo šapałiło, so ptak šałostnu šmjerćć poćzerpi.

Z Łužicy

* S **Halschtrowa.** Tu šu wyšche wulkeho měšćeźanšeho hata poślednjej dnjej w Cyrohym Halschtrowje 6 pjenowych šchćzurkow popadnyli. Dobry popad radźi ho we wokrjesu pšchšłajenemu łóšerjej šchćzurkow. Sda ho, so tam hišćeze wjazy tutych šchkódnych krymšakow pšchebywa.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Noweho Města.** (Schtyrinohaty cźełaną.) Tudomny rěźniši mišchtr cźyšyche knawu šarśaeź. Knawa pak jemu cźekny. S pojběhnjenej wopuschu šahrabowaśhe pyches Berthelsdorfške hona do lěša. Dotal knawu njenamakachu.

Přilopk

* **Cźeźke létadłowe njeźhoże w Jendźelšlej.** Pola Tidwortha w Leicestershireskim hrabinšiwje šraśhchtej w powětšje wojeńšej létadle do šo. Tši wošoby buchu morjene. Mechanikaŕ wukhowa šo ł wotšłoženjom ł padakom a wošta njeranjenym.

Najnowiše z cyłeho šwěta

— **Wuhłady na wjedro ša jutšchi pjatk:** Kaš dotalneho wjedra šo jenoš mało pšchemeni.

---

* **Pšchšahny žud w Torgawje je šchtwórtk ratarśkeho dźełaczerja Franza Lehmanna we wobnowjenym prozeku, wot njeho šamoho žadaneho, dla rubjeźneho mordarśtwa ł šmjerćźi šahudźił. Pšched djeźaz létami běchu twarza Münchebergja šatšelenho a mšoiwych pjenjes wurubjeneho, namakali. Na Lehmanna tehdy tukachu, jo je mordarśtwo šłužił. Jeho šajachu, tola Torgowšli pšchišahny žud jeho dla njedobrohajneh dopokajmow wunwinowa. Se šwědomjom šo hrjebaje, Lehmann, kotryž bě ło nješ tym wozeńł, šo šam mordarśtwa wušna. Pšched šudom wón šwoje wunšnaźe wróći. Jemu pak šo njebrachu dopokajacź, jo je njewinowaty a pšchišahny jeho ł šmjerćźi šahudźi.**

* **W Glinzih šu 19 kommunistow dla wjeleśtchadnišich prózowanjow šajeli. Pola jenehu ł nich karabin modela 98, ł tomu šłuśhacu munizije, jenu jejozku granatu, ł śiśenju hotowu pištoli 98 ł munizije a jśbnišli mjeź namakachu. Pola drubich šu p'chełajaze pišma šebrali.**

* **Pšchi wólbach w Jendźelšlej šu konšervativni 471 łydłow, Macdonaldowi pšchišhiwarjo 14, liberalni 63, njewotwišni 5, dźełaczerška opozicija 50, Lloyd Georgeowi liberalni 7 łydłow dobyli. Potajkim ma knjeźerstwowa strona dotal 553 łydłow a opozicija 57 łydłow. Wunoščk ł 5 wokrjesow njeje hišćeze šnaty.**

Ludowa šula so zamkła

W Pešterwizach je ludowa šchula wot 28. septembra šamknjena, dokelź njeje k nakwjenju tepidła žanych šrédkow. Najpšidźoy šebi ł pšchepołożenjom najnuschich pródinowov na cźaš wot 5. hacź do 17. oktobra pomhachu. 19. oktobra budźiśe ho roswuczenje dyrbjało jako šapoczeć, tola wono móże ho jenoš na to wašchnje pšchewjeśeć, jo dźeći wšchędnje do šchule pšchikhadźeja, w šymnych njeteplenych šchulšich šiwach domjaze nadawki wotedawaju a nowe domjaze nadawki pšchijimaju. Jednanja ł pšchišluchnymi wyšchnošćemi dla mšnych napramow ł wotstronjenju tuteho njedošlatka njeśu hacź dotal žanehu wuśpěcha měke.

Kommunistojo nazionalneho šoziališta nadbadnyli.

Šerjedu w nozy je w Löbtawje-Drježdźanach cźišła kommunistow jenehu nazionalneho šoziališta nadbadnyli, wołajo: „Šakoźe teho pha!“ Jeho ł šeni porajmyšli a ł nošeni škakawšchi, šu ho rucźe ł procha měli. Nadbadnyjo je ł nošom w khribźeze hacź ł blišchej policajśkej šrażowarni domotał. Jeho tam šawałišchi šu jeho do thorownje dowjesli.

Skónzowanje Gelšenkirchenškeho wyšchšcheho šrażmišchtra ho wuśamnilo.

Kaž je ho šdźelilo, hu póndźelu w nozy w Gelšenkirchenje policajśkeho wyšchšcheho šrażmišchtra Niederwerfera šaśtrelili, hdyž cźyšyche mjena herjekanow šapiśacź. Policija je jako winikow pjeć dźełaczerjow wuždźiła, kotrež kommunistiśkej šironje pšchišluśheja. Druhy winiźy šu cźekny.

Wjećba jeneje žony

We wšchelakich kupjelach pokasa ho w tutym lěcźu lubosna młoda žónška, kotraž šesna ho khětšje ł pšchitoinymi hošćemi a šyšchećeźi ho wošebje radu še šenjenymi knjeźami, kotrež šami pućowachu, bjes teho pak, so by pšchiłcź dała k bliźšchim dowěrliwošćam. Wona wobhoni ho jenoš le šajimom wo jich šwójbinych wošłeźnjoścach. Běchu-li ho naštupaźy knjeża domoj wróćili, dóńdźe nékotre dny po jich pšchikhadźe liśt na nich, na kotrejž khribźeze bě mjeno tšaneho šnajomšwa ł kupjel. W jara mnohich padach njemóžachu ho mandželške wćzinowcź wuwinyć; wone wotewrichu liśt a cźitachu šady, kotrež běchu pšcheźnjebźene je šłowami a wuražami lubosće a wulkeje pšchikhlinošće. Dopominašche ho na krašne thromadnje pšcheźtwjene hodźiny a kak by mózno było, ho pramje bórzh šaso nětkaź šztekacź. So šcźěhowachu na to wšchelake domjaze wušłupy, móžnuh šebi pšchelohu myślicź. Jedyn ł knjeźow, kotremuž mandželška šamo ł dźělenjom hrożeśhe, je ho dokładniśho wo zylych šwikach wobhonjiwšchi šcźežił, to jedna ho tu wo dźělenu žónku, kotrejež mandželštwo ho drubeje žony dla rošwjoła. So dy ho na mužach a žonami wjeźiła, je žónška na tole doseź hpodźiwne waśhnje ho wjećicź pšchišchła, ł kotrejž móža pod wobšteźnoścemi ša naštupaźych wukhe njelubošnośeje naštacź. je.

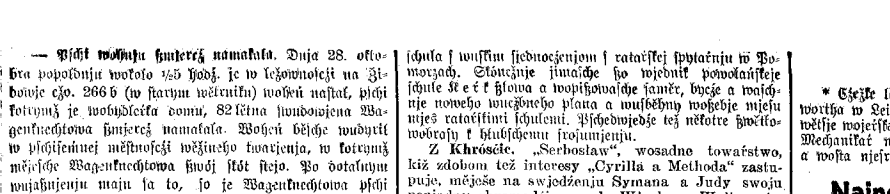

Kak Juhosłowjanska spěchuje zasydlenje

Juhosłowjanska ma we swojich połońšich stronach hobrske přestrěnje płódneje zemje, kiž je hišće jara słabje wobydlena. Juhosłowjanske kralježerstwo chce tam ludźi zasydlić a ze wšěmi mocami podpjeruje a spěchuje kolonisaciju tutych krajinow. Njedawno wuńdźe w Juhosłowjanskej nowy zakoń wo přewjedźenju zasydlenja. Po tutym zakonju dóstawa kóžda swójba pjeć hektarow zemje k wužiwanju a za kóžde dźěćo (muzskeho abo žónskeho splaha) hišće po jenym hektarje. Nimo toho dóstawa hišće kóždy dorosćeny muzski staw swójby hišće po 2, 3 hač 4 hektarach. Zemja přeńdźe do wobsedźenstwa wužiwaćela za 10 lět, abo po připadze też prjedy, hdyž su so wšě wumělenja prjedy dopjelnile. Zasydleńcy wužiwaju nastupne lěpšiny: darmotna jězba na železnicy a łódźi za sebje a swójbnych, kaž też za skót a wšitko, štož sobu hjerje, material za twar domu a hospodarskich twarjenjow, darmotna pastwa za skót na gmejnskich pastwiščach a horach. Zasydleńcy z druhich statow njetrjebaju na mjezach płaćić cło za wšitko, štož sobu hjeru, za žiwy a nježivy inventar. Zasydleńcy za prěnje 10 lět njetrjebaju płaćić statej dawkow a za prěnje 5 lět su wuswobodźeni wot płaćenja dawkow banowinje (proviney). Hdyž zasydleńc přiňdźe hdydom z cyłej swojej swójbu, natwari-li na ležownosći, kiž dósta připokazany, hdydom swój statok z hospodarskimi twarjenjemi, wobdźěła-li přiwšikładaje swoju rołu, potom ležownosć hižo w třećim lěće přeńdźe do jeho wobsedźenstwa. Zasydlenje přewjeduje wot ministerstwa ratarstwa k tomu postajene wyši agrarny hamt (Vrhovno agrarno povereništvo) w Skoplju, Uroševcu, Prizenje, Džakovicy, Peći, Kosovskej Mitroviey, Plevlju, Stipje, Strumicy, Negotinje, Vardarju, Bitoliju a Vučitrnje.

Towařstwowski powěstnik.

Budyšin. Jednota Sokoł. Stwórtk, 29. 10. wječor ½9 hodź. w khofejowni w Serbskim Domje měsačna zhromadźizna z přednoškom župneho starosty. Dla ważnosće přednoška wočakuje wšěch předsydstwo.

Bukecy. Spěw. tow. Radosć a Sokoł wopytuja njedźelu 1. nazymnika serbski cyrkwinski koncert we našim Božim domje. Započatk pop. ½4 hodź.
Předsydstwo.

Bukecy. Sokoł zwučuje pjatk 30. nazymnika. Sotry, bratřa a starši! Načołnik.

Liebań. Zernicka spěwa štwórtk wječor pola Rudolfec. Winowatosć kóždeho je, zo přińdźe. Hosćo so nam witane.

Spěwna kupka „Lumir" ma swoju generalnu pruhu za prěnju liturgisku nutrnosć w Bukecach 31. winowca (... jedźeń) pop. w 4 hodź.

Proces přeciwo Bresć Litowskim jatym so započnje. We Waršawje je so zaporał proces přeciwo wjednikam opositiskich strowow. Jich při wólbnym wojowanju nevembra lońšeho lěta zajachu a do twjerdźizny Bresta Litowskeho sadźichu. Při swojej zakitańskej rěči wobroći so dr. Liberman wótrje přeciwo jastwowemu zarjadnistwu w Brestu-Litowskim. Naš wobraz předstaja wobskorženych. Horjekach na prawo widźimy dra. Libermana, wjednika pólskich socialistow.

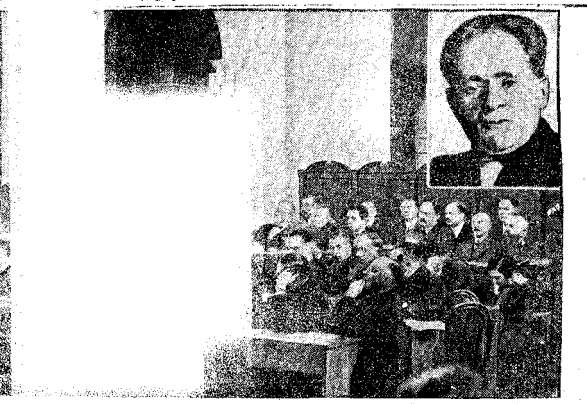

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerʼ w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nakładnistwo a ...ak w Budyšinje.

w restawraciji „Zum Lehnitz". Wašim je přitomnosć wšěch sobuskutkowarjow a ... jednotliwe je należnje prošeny, zo by so swěru też sam doma na ważnu wěc přihotował, dyhli-li so dostojnje radźić. Noty a lubosć njezapomńće! Rjany postrow.
Waš Bj. Krawc.

NB. Do našeje kupki přijimamy kóždeho, kiž ma pěkny hłós, lubosć k wěcy a trochu wopornjwoje wole.

Pjerjonjepřepušć. a prawy

poslešćowy wupjerk

płaći pola mje

10.50 hr.

Druhe šěrokosće runje tak tunjo. Wupjerkowe a nawoblekowe zbytki

Hilger
na Seminarskej hasy 2

Cinkowane bowy 28 cm . . . . . 95 ₰
Emaljow. bowy 28 cm . . . . . 95 ₰
Wuhlowe łopaće 30 pj. 20 pj.
Wohrěwanske bleše cinkowane 1.25

Gustav Siegel
na Zadnej Bohatej hasy 15

Poźčonki
Wobkhodne kredity
na meblowu wěstosć atd.
Wrótopłaćenje w dźělbach.
Najmjeńšiho přez.
H. Mühlpfort w Budyšinje
na Mjasowym torhošću 8,9

Fantasijowu a štrykowansku wołmu
Najwjetši skład
Najtuńše płaćizny
Günther
Wos. wobkhod za ručne dźěła
na Zitnej hasy 9. Tel. 2588

Wysokosnesena
kruwa k čahanju
na předań
we Wysokej 27 pola Łaza

Dźensa nowa
Berliner Illustrirte
dostanjeće w Serbskej kniharni abo skazajće ju sebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin"
Jenož **20 pj.**

WELT SPAR TAG 30. X.
mahnt zum Sparen
bei der
Sparkasse der Stadt Bautzen
Kornmarkt

Składnostna kup
Sijace mašiny
(Schwingschiff), dopołdka a wróćosijaca, jenož 140.– hr.
J. Schieback
na Mužakowskej dróży 4

Handrij Strympa
w Budyšinje
na Róžowej hasy 15
poruča
meble
a **pólstrowane twory**
Sym Serb!

Kofej, kakao kolon. twory
KURIO
Zwonk. Lawska hasa 24

Nowe serbske spěwarske
su hotowe!
Přenje so předawaja
w Serbskej knihafni w Budyšinje

Nazymska zhromadźizna „Domowiny"
sobotu, 31. oktobra (reformacijski swjedźen) 1931 pop. w 2 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje
1. Přednošk k. redaktora Dučmana: „Ważnosć serbskeho nowinarstwa"
2. Rozpominanje wo prózdninskim přebytku serbskich dźěći w cuzbje (k. župan Krjeńmar a k. wyšši wučer Słodeńk)
3. Pruska serbska należnosć.
4. Namjety a wšelćizny.

Kóždy Serb, kiž je ze sobustawom „Domowiny" přizamknjeneho towarstwa, ma přistup. Kóžde serbske towarstwo pak ma społnomócnjenych wotpósłać.

Podwólnje přeprošuje **Jan Křižan**, předsyda.

Poručam:
rjane howjaze mjaso wot 70 pj.
rubane mjaso k pječenju 1.00 hr.
kołbasu 1.00 hr. Wšo druhe tunjo a dobre.
Rěznjski mištr Mikł. Noack w Kamjencu

Jenož na **ludowych dnjach** spodźiwnje tunje ludowe płaćizny
mtr mehkich tkaninow za zymske wobleki hižo za 49 pj.
Kóždy kruch we wukładnym wokuje wosebitosć!
Reimann na Hošic hasy 29

Někotre
wosebitosće
Jenož w kupnym domje
MAX HERDE
w Budyšinje
na Kamjentn. hasy na Kamjentn. hasy

Mantlowe tkaniny za žony, čista wołma	jenož 3.95
Jakowe podšiće, 80 šěroko, wosebitosć	0.25
Košlowy barchent, pisany, spodźiwnje tunjo	0.25
Košlowy barchent, běły, spodźiwnje tunjo	0.39
Košlowe tkaniny, wosebita dźělba, 80 šěroko	0.29
Linon, wosebje kruty	jenož 0.39
Makotkaniny, imit. spodźiwnje tunjo	0.39
Woblekowy barchent, składnosć	0.49
Dźěćace spódnje kholowy, podš., mjenše wulk.	0.95
Dźěćace spódnje kholowy, norm., we wšěch wulk.	0.95
Dźěćace ślypfry, podšite, we wšěch wulkosćach	0.50
Dźěćace prync. ślypfry, we wšěch wulkosćach	0.95
Žonjace ślypfry, podšite, we wšěch wulkosćach	0.95
Žonjace ślypfry, podš. z wuma. šidy, we wšěch wulk.	1.35
Žonjace prync. suknje, podšite, we wšěch wulk.	1.95

	wulk. 1 2 3 4 5
Dźěć. nohajcy, wotmjane	75 75 75 95 95 pj.
Dźěć. nohajcy, wotmjane	wulk. 6 7 8 9 10 11 95 95 95 1.25 1.25 1.25

Žonjace nohajcy, wołmjane, składnosć	1.25
Mužace nohajcy, wołmjane, składnosć	0.50
Dźěćace garnitury, šawl a čapka	0.25
Stopowe ślypfry, podšite, we wšěch wulkosćach	0.19
Dźěćace pulowry, we wšěch wulkosćach	0.95
Dźěćace hlawsowe wobleki z torb. zapinanjom	2.95

Dom tunich płaćiznow!

Jurij Hänsel w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamiskim hejtmanstwje
Jenopřežne Brabantske wobrotne pluhi też za **kruwy** su dóšle

Składnostna kup
Dźělba jězdnych kołow znamka „Schladitz" wo wjele niže płaćizny **jene jenož 65.- hr.** jenož tak dołho hač skład dosaha
J. Schieback, na Mužakowskej dróży 4

Přiłoha k čisłu 253

SERBSKE NOWINY

Štwórtk, 29. oktobra 1931

Na nalutowaŕnju dawać — nic domach khować!

Napominanja w dźenßniſchim czaßu na ſchěroke worſchty luda njeměrja ßo tak jara na to, ſo ma ßo dozyla lutowacź, ale bóle na to, ſo prawje a rozumnje lutuja. Pſchi hubjenych czaßa myßla ludźo ſkěrje na ſwěſczenje ßwojeho pſchichoda, hacź pſchi dobrych czaßach, a tuź ßměmy měcź ja to, ſo dźenßniſcha nuſa je ſa kóždeho ſ doßahazym pohonom k lutowanju. To najlěpje dopokaſuje, ſo ßu we zyłkym czaßu hoſpodaŕſkeje nuſy wot 1928/29 hacź do lětuſcheho nalutowańki wot měßaza k měßazej pſchiběrale. A dokelź hoſpodaŕſka nuſa pſcheď pok lětom abo pſcheď lětom též wjele ßnadniſcha njeběſche dyźli dźenßa, je wěſte, ſo ludźo též nětk hiſchcźe lutuja. Njedźiwajzy teho pak ßo wot poßlednjeho lěcźa mjenje pjenjeſ na dań noßy. To dopokaſuje, ſo wſchitzy rozumnje njelutuja. Wjele bóle tak rjec źurkuja. Wſchelazy ludźo wjazy pjenjeſy na dań njedawaju, hač jo ßamo dele bjeru a domach khowaju. S tym pak ßebi runje najbóle ſeſchkodźa. Domach pjenjeſam wſchelake ſtrachi hroźa, wone ßo łóźo wubadźa a njenjeßu dań. Sdruha pak ßo ſ tajkim ſadźerźenjom pjenjeſy ſ hoſpodaŕſtwa czahnu a ßo hoſpodaŕſka nuſa a bjeſdźěłoſcź powjetſcha. Pjenjeſy ßu kaž maſchina, kiž je jenož potom wužitna, hdyź dźěła. Nalutowaŕnje wužiwaju jim dowěrjene pjenjeſy, ſo bychu runje niſki a ßrěni ſtaw, rjemjeßlnikow, burow atd. pjenjeźnje podpjerale, to ßu ſchěroke worſchty luda. Hdyź nutsplaczenja wuwoſtanu, dyrbja pjenjeźne wuſtawy tute kredity małohoſpodaŕſtwu wupowědźicź, ſo bychu je wuplaczicź mohle. Lutowacź a na dań dawacź, to je potajkim woprawdźita ßamopomoz luda. Na to chze též woßebje pokajowacź lětuſchi ßwětowy dźeń lutowanja, chze napominacź pſchecźiwo źurkowanju, k lutowanju!

Cyrkwinske powěsće

Reformacijski swjedźeń, 31. oktobra 1931.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi rano ½8 hodź. Bože wotkazanje (němske): faraŕ Kapleŕ, dop. ½9 hodź. němska a ½10 hodź. serbska Boža słužba: faraŕ Tišeŕ.

Z Barta.

Rano w 7 hodź. je němska spowědź, we 8 hodź. němske a ½10 hodź. serbske kemšenje (k. faraŕ Wjezaŕ z Hodźija). Zběrka za Gustav-Adolfske tow.

Z Budestec.

Rano ½8 hodź. změje faraŕ Bóje němsku spowědź, dop. ½9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske předowanje. Před cyrkwinymi durjemi zběrka za Gustav-Adolfske towaŕstwo. Pop. w 2 hodź. změje faraŕ Bóje kemšenje za dźěći 5. hač 8. šulskeho lěta.

Z Budyšinka.

Rano we 8 hodź. je němska spowědź, dop. w 9 h. němske a ½11 hodź. serbske kemšenje. Zběrka za Gustav-Adolfske towaŕstwo. Na němskim předuje k. faraŕ Große z Budyšina, na serbskim faraŕ Handrik z Poršic.

Z Bukec.

Dop. ½9 hodź. serbske, w 10 hodź. němske kemšenje. Cyrkw. khór: Swjaty, swjaty, wot Šuberta. Posawniski khór: Křiž na skale, wot Kreutzera. Zběrka za Gustav-Adolfske towaŕstwo.

Wutoru wječor ½8 hodź. bibliska hodźina w Rodecach, pjatk tehorunja w Bukecach (zjedn. wothladaŕ Křižan).

Z Hodźija.

Rano ½8 hodź. změje faraŕ Voigt němsku spowědź, ½9 hodź. němske a w 10 hodź. serbske kemšenje. Zběrka za Gustav-Adolfske towaŕstwo. (Faraŕ Wjezaŕ w Barće předuje.)

Z Hućiny.

Dop. w 9 hodź. němska Boža słužba. Kolekta za Gustav-Adolfske towaŕstwo.

Z Hrodźišća.

Rano ½8 hodź. serbski hamt, ½9 hodź. serbska, w 10 hodź. němska Boža słužba. Krajnocyrkwinska zběrka za Gustav-Adolfske towaŕstwo. ¼12 hodź. němske dźěćikemšenje.

Pokhowanej: Marja Kernowa, zawostajena wudowa zahrodnika Korle Gusty Kerna w Drožďźiju, 83 lět, 11 m. a 3 dny stara. — Hana Lena Janašowa, mandźelska rentudostawarja Jana Korle Janaša we Drožďźiju, 72 lět, 3 měs. a 8 dnjow stara.

Z Klukša.

Dop. w 9 hodź. serbske, ½11 hodź. němske kemšenje. Zběrka za Gustav-Adolfske towaŕstwo.

Z Kotec.

Dop. ½11 hodź. je němske swjedźeńske předowanje ze swjedźeńskej zběrku (faraŕ Günther z Wukrančic).

Z Łupoje.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź a Bože swjate wotkazanje, w 9 hodź. serbska, ½11 hodź. němska Boža słužba (Posawniski chor: „Zdźerž, Knježe, swoje słowo nam", J. S. Bach), po njej dźěćikemšenje. — Krajna zběrka za Gustav-Adolfske towaŕstwo.

Z Malešec.

Rano ½9 hodź. serbska, w 10 hodź. němska Boža słužba. Kolekta za wěrybratrow w rozpróšenju. We 11 hodź. dźěćikemšenje z chorom dźěći.

Wječor we 8 hodź. wosadny wječor pola Lipičec z přednoškom k. fararja Großy z Budyšina wo hibanju bjezbóžnych a jich wotwobaranju (ze swětłowobrazami).

Z Minakała.

Rano ½8 hodź. serbska spowědź z Božim wotkazanjom, ½9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boža słužba. — Kolekta za Gustav-Adolfske towaŕstwo.

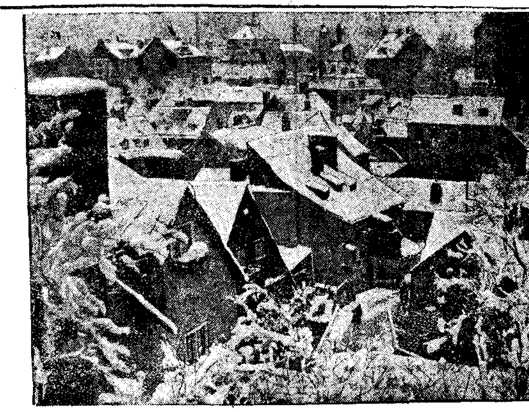

Zažnja zyma w južnej Němskej.
Widźimy na wobrazu stary Mnichow w sněz̈y. Bayerske hłowne město je hižom ze 40 centimetrow hłubokim sněhom přikryte. Běłe třěchi starych Mnichowskich twarjenjow poskićeja krasny napohlad.

Třeća lětna wustajeńca łužiskich wuměłcow

Wustajeńske poměry a móžnosće běchu w starym Budyskim měšćanskim muzeju khětro wobmjezowane. Bě tam mało ruma, tak zo bě ličba wustajenych dźěłow přeco někak mała. Nimo toho wulki dźěl wobrazow so tehdy hubjenje zaměšći. To wšitko je so nětko zakładnje měniło, hdyž wuměłcy wustajeja we nowych, přihódnych rumnosćach nowotwara.

Je so tónkróć nadebrało jara wjele wobrazow wot wuměłcow. Čłowjek dyrbi so dźiwać, kelko naša Łužica wupłodźuje tworjacych wuměłcow. Je to wjeselacy zjew a zdobom zrudźacy. Naša doba njeje stworjena za wuměłstwo, hospodaŕska nuza njedowola tym, kiž maju zmysł za wuměłstwo, podpjerować tuto. Ći pak, kiž hišće maju srědkow, swoje pjenjezy rozćiskaju za druhe wěcy . . .

Je pod tajkimi wobstejnosćemi potajkim hižo rjekowstwo, haj martraŕstwo, hdyž wuměłcy hišće swěrni wostanu wuměłstwu.

Zetkamy so zaso z našimi znatymi wuměłcami.

Georgkarl Heinicke so nam tónkróć zaso jara lubi. Wón wjacy njeeksperimentuje, ale je swěrny wostał swojemu kharakterej. Wosebje so nam lubi jeho „Hat" a potom „Kruwy při wodźe". Wuměłc též něšto dobrych rysowankow wustaji. Též Marianne Britze je tónkróć derje zastupjena. Jeje „Budyšin" kaž též „Zahrodny kućik" a „Słóněne róže" jara sympatiscy skutkuja. Karl Bauer so přirodźe hinak bliži, je to počesćowaŕ ćicheje rjanosće. Jeho wobraz „Park" je jara pěknje a z lubosću přewjedźeny. Fr. Krause-Osten je wuměłc, kiž něšto móže. Jeho na šěř žołte barby bywaju stajne połne harmonije. Najlěpje so nam spodoba jeho „Khěžka při starej muri". Též wobraz „Hańba" njeje hubjenje. Drasta „Dudaka" někak fantastiscy skutkuje. Rolf Friedmann swoje znate krajiny pokaže. Alfred Hercog je mištr akwarelowanja, wón též tónkróć zaso někotre jara hibite akwarele přinjese. Rudolf Warnecke wustaji dalše wobrazy k jeho zběrcy „Budyske powěsće", dale též wolijowy wobraz „Bur". Gerhard Benzig je sej swěrny wostał we wašnju swojeho wuměłstwa, je pak někak motivy přeměnił. Njepěstuje wjacy tak zaměrnje „proletariske" wuměłstwo.

Zhorjelscy wuměłcy so po směrje někak rozeznawaju wot wostatnych. Su to bóle swojorazni samotarjo. Otto Engelhardt-Kyffhäuser so wuznamjeni ze swojim słóněnym motivom z „Bjenatkow". Zajimawe su někotre monotypije. Jeho wulki wobraz „Hórska holca" nas tak prawje njepřeswědči. Tu stej nam jeje nozy na puću. Edmund Bauty je jara sympathiski wuměłc, kiž dowjedźe nas zahrać. To wosebje płaći wo jeho „Starych lipach". Susanne Hofmann-Hagedorn poskići barbojte drjeworězy. Dora Kolisch wosebjo haji portret. Alois Kosch, moleŕ šlezyskich hór, je tónkróć jenož z jeničkim wobrazom „Jězorske hory" zastupjeny. Otto Reer so zajima za staru architekturu, kiž we swojej rysowancy derje zapopadnje. Cyle nowy je nam Walter Heintze. Jeho wobrazy njejsu hubjene. Willy Schmidt a J. S. Schrammek přeco hišće hołdujetaj směrej, kiž je powšitkownje nětko dawno hižo wotbyty. Wonaj drje mnohich ze swojimi dźěłami njewokřewitaj.

Žitawscy wuměłcy su powšitkownje składniši. Derje zastupjeny je Hans Lilig z woprawdźe dobrymi wobrazami, zwjetša su to motivy z łuha. Lillig je též dobry rysowaŕ. Hans Kramer je přiwisnik noweje wěcownosće. Jeho wobrazy swědča wo dokładnej čistosći, ale trochu sucho skutkuja. Karl Paul wustaji jenož jenički wobraz „Městno dźěła", ale tón so nam lubi. Elsa Merkel so zaso wunjemdruje we swojich hobrskich akwarelach. Ze skromnym wuměłstwom Waltera Waentiga so tak jara spřećelić njemóžemy. Jako připóznata „kanona" je zastupjeny prof. R. Schramm, sławny impresionista.

Mamy hišće rysować wuměłcow južnołužiskich hór. Jara póććiwy wuměłc je Fritz Krampf. Druhdy so přejara bliži mjezam, hdźež započina „słódkojty kič". Karl Hentschel nas přeco jima z mjehkosću barbow, kiž při wšej něžnosći tola słódkojće njeskutkuja. Wuměłc sympatisuje z nowym směrom wěcownosće. Fritz Haselbach je so wšón zalubował do wuměłstwa mištra Haidera. Wón je wěsće jedyn kongenialny wuměłc. A ze swojimi wobrazami dźě mnohich wokřewi. Oswald Rafeld z Wjazońcy je swojorazny. Ale jeho wobrazy zdadźa so nam tola być trochu jara pisane. Často so barby njeznjesu. Veit Kraus ze swojimi krutymi, jěrymi akwarelemi diskretnych barbow je a wostanje zajimawy a přijomny. Emil Pischel zaso wšitko šěre moluje. To bě raz w Parizu wulka móda. My so při tych wobrazach jara zhřěć njemóžemy. Richard Israel jara póććiwje dźěła.

Marianne Grossert pipluje jara drobne akwarele, wězo fijałki a njezapomnički. Wobrazy Merseburga wonjeja za łužiskej zemju. Tutón wuměłc steji z woběmaj nohomaj a z dušu na pódźe domizny. Tohodla su jeho dźěła též tak wěrnje začuwane, tak přeswědčace. Wot Otto Gartena z Halštrowa lubja so nam najbóle jeho rysowanki.

Mamy so hišće zaběrać z łužiskimi wuměłcami, kiž w Drježdźanach skutkuja. Najwuznamniši je sobu Georg Neugebauer. Jeho wobrazy swědča wo prawym wuměłstwje. Dobry a wobrotny rysowaŕ je Hellmuth Rabitz. We wuměłstwje Willy Jahna je hišće wjele njehotoweho. Akwarele Herberta Linke lubja wuměłcej dobry přichod. Siegfried Berndt mohł so skoro wostajić wostudłeho dypkowanja. Wuměłstwo R. Haeser móžemy mjenować sćicha wjesełe. Měšćenjo budźa so za njeho zahorjeć. Hans Lindner je dobry impresionista, kiž swoju wěc rozumi. Derje zastupjeny je též Paul Sinkwitz. Wón lubuje mjehke, diskretne barby na swojich wobrazach južnołužiskich krajinow a čłowjekow. Jako druha wulka „kanona" wustaji tu též hišće sławny wuměłc Hans Unger. Jeho sławne žónske akty drje su wšudźe znate, tak zo kritika so z nimi zaběrać njetrjeba.

Rězbaŕstwo je zastupjene z Heinzom Grunewaldom, z Lucie Prussoy, kiž haji wozdonkojty ćežki stil. Sieg Tschierschky wustaji zajimawu plastiku „Lubowacaj", na kotrejž wšak wjele widźeć njeje. Pěkne wěcy staj stworiłej Werner Hansfritz a Wolf Walter. Naš Budyski rězbaŕ Hans Petschka je zastupjeny z debrymi podobiznami a plaketami. Tutón wuměłc je so též ze zbožom wěnował pastelam.

Též wuměłske rjemjesło je tu zastupjene. Lene Runk wšelake molowanki pokaže. Ilse Scharge-Nebel wustaji ryćizny na škleńcy, Erich Schuster z Kamjenca z ruku kowany aliminija, Richard Süssmuth molowanje na škleńcu a škleńcowe točeńki.

Wustajeńca je jara bohata. Nanajwšelakoriši wuměłcy, kiž su zjednoćeni we wuměłcowych organisacijach, tu swoje dźěło pokazuja. Jenotliwy raz wězo tu njenamakamy. Též pobrachuje tu hišće cyły rjad wuměłcow, kiž su so tónkróć zdalowali wustajeńcy.

Z Njeswačidła.

Rano we 8 hodź. je serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbske a ½11 hodź. němske kemšenje (Chlór spěwa: Wulki Božo, khwalbu či, sylny Knježe zaspěwamy). Zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo.

Z Nosaćic.

Rano ⅛8 hodź. serbska spowědź, ⅛9 hodź. serbska Boža služba. W 10 hodź. němska Boža služba. ¼12 hodź. Boža služba za dźěći. Kolekta za Gustav-Adolfowe Towarstwo.

Z Poršic.

Dop. w 9 hodź. je serbske a ¾11 hodź. němske kemšenje. Zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo. Na němskim prědnje k. farar Große z Budyšina.

Z Wósporka.

Rano ⅛8 hodź. spowědź a Bože wotkazanje (wosadny farar), dop. ⅛9 hodź. swjedźeńske předowanje (farar Günther z Wukrančic). Swjedźeńska zběrka. Dop. w 10 hodź. křesćanska wučba za dźěći we wosadnej zali (pomocnistwo).

Z Wóslinka.

Rano we 8 hodź. němske, ½10 hodź. serbske kemšenje. Kolekta za Gustav-Adolfske towarstwo.

Kěžor biez pokhoda

(Stónječenje.)

Runocažnje j krónowanjom Rhija ke kěžorej běšche tajke diweju žónjeju.

Ale hdyž wědža ludjo we Rhiju malo, tak wědža woni wo jeho žonomaj hischće mjenje. Wěste jenož je, so běšche wón hižo jako tuli ženjeny, a so běšche j tutej žonu hacj do krónowanja hromadže žiwy. Halle jara posłoże dźěli so wón wot njeje a wożeni so znowa. So njeby pak prěnja žona dźěćenje jako něchto bolostne zacjuwała, da ju wón sdobom se swojej druhej žonu sa kěžorku krónowaš.

We shromadnym žiwjenju j tutej druhej žonu powěda so mnoho stawišnow. Tak rěka, so je ju wón junu je swojeho pakaza cźitnyć, dokelž tuta žónka, kotraž pothadźeše se prěnich worschtow Persiskeje, njebě swólniwa, jemu wschěcźuje wjeršor jeho ichtórnje wujuc. Rěka, so je tomu woprawdźe tak było. Wěste pak je, so swoji so wón we žiwjom kraju tuteje žony dla na revoluziju, stajiwschi i tym wschitko na hrazki, schtož bě w běhu pol kědźeźatka sa kobje a sa druhich wuskutkował.

Pschicźina k tomu bě jara spodźiwna. Pschetož k pschednjetanu, j kotrymiž so sdawna saběrasche, hłuschesche też tajki, persiski žonu, kotraž je pschez hischće po starozarathschim waschnju žiwa, wot schlewjera wuswobodźić. A jako kěžorka jemu pschecze twjrajt, schlewjer wotpołožiš směć, bě kěžor Rhija hnydom sa to.

Běsa schlewjera jědźesche jěžorka jeneho dnja do Kuma, so by wopytała row dźowki Mohammeda Fatma.

Běsche žiwjaty dźeń, a kaž siwjetscha pschi tajtich składnoscźach mějesche też tónkrócź duchownu na dworje nosche rěcź. Wschitcy měschnizy Persiskeje hidźa pschewroćerja Rhija, a też tónle duchowny předowaše tohodla pschez-wo revoluzionarnemu duchej, kotryž bě wschudźe, po zyłej Persiskej, płahuje. Hdyž wón nětko też hischće kěžorku wuhlada, kotraž wobstupi dwór bjes schlewjera, njeda wón składnoscźi nimo hicź, so by storjił też wo pschihěrazej njehańbliźiwosći žónskeho spłaha, kotryž swaji žebi dźenża tamto bjes schlewjera do nosche sasjupicź.

Rhijej poda so wo tutym pschipadze hnydom telefonisy powěcź.

Wón ihubi j rosthorjenosću swój rozum. S woczinjenym kornarjom, tajti kaž běsche, a bjes druheho pschewoda hacź še žiwojim schofěrom jědźesche wón i najwjetschim khwarkom tanne zwartszeći filometrow do Kuma a schwitasche měschnika tak dołho še žiwojim stchudom, donjž njeběschesche wón jandźele spěwacź.

Bě to kritiki wokomik. Wschitcy bojachu so wo žiwjenje kěžora a pschedi njemérom w kraju. W Teheranje bu hnydom wschu wójsko swołane. Sekadźachu nimale pol połka do nekotrych awtow, so buchu znajmjenscha kěžorowe žiwjenje wukhowali. Wołoj j hłowonym wjednikom podachu so wokomitnje do Kuma.

Tam dojěchschi bě pat hižo wschu nimo. Pschipad wosta na zbože bjes sčežkowow.

Kěžor Rhija wobžedźi wot żony, kotrejež cźeći bě na tajke waschnje sakitował, jeneho žyna, kotrehož pschibóžny lubuje.

Sda so, so lubuje wón dźenża jenož hischće swoje kěžorstwo a žiwoje dźěćo. Jako wone ichtori, sdałowaschе so wón dny dołho wschěm kujeźeriskim dźěłam a njesaběraschе so j ničim druhim hacź s wotpładanjom.

Sstwojenu žyneł wukhowa s tym najsćerje žiwjenje. Pschetož w Teheranje njeje žanych lěkarjow, kotrymiž może so cźłowjek domějeć. W lěkarskej fakulcze Persiskeje je rozebranje cźěła hischće dźenża kaž něhdy w Europe j nabožnych pschičźin sakałane, a rozwucźenje lěkarjow bywa tohodla wjele jara njedobypolne.

Ale Rhija wědźeschе žebi ponthacź. Wón swoła w žiwojim sadwělowanju wschěch žiwojich pschecźelow hromadźe, też tajkich, kotrejž wo lěkarstwje niczo njerozumjachu. A jedyn j nich, kotryž bě jomu w Europe był, pschidźe na mysličku, nekotre kopti kreje dźěćeja do Parisa a do Hamburga pójłacź, so bychu tam krej pschepytowali. Tak so sta.

Tři njedźele posdźischo wědźachu, na cźo je dźěćo thore a kak ma so lěkowacź. Sa nekotre měsazy bě mlody kujes wulěkowany. W žiwojim wjeselu pomjenowa Rhija muża, kotryž bě jemu dobru radu dał, sa generalneho lěkarja najwažnischich provinzow.

Hačzinjeź njeje tutón cźłowjek žaneho lěkarstwa wukmy, sda so, so njeje žaneho muża, kotryž by so ta tole měšino lepje pschihodźał. Tónle Perser njeje žedi njes tym jenož wobschěrne lěkarske wědomosće pschiwzowjił, ale wón wobžedźi też pschede wschěm taunu lubosć k wěsty a tannu wulki sćerpnosć, kotruž cźłowjek w Persiskej wjele bóle njeba harź něhdże druhdże.

Ponjenowanje Rhija je było bóre, a bywa sdobom też wojnam njeprajeze sa jeho waschnje. Pschetoż tak kaž won njejnatcheho a lajka sa generalneho lěkarja sčežni, tak ponjemuje won też — na pschihódne waschnje — žiwojich roskasowarjow a sarjadnikow.

Analfabeta, kotryž kraj wobkuježa, wupyta žebi ludji, kotříž su jemu podobni. A wusyłch bywa dopokas, so cźini won to prawe. jw.

Swójbne powěsće

Smjerća: Johanna Schołcźina we Budyšchinje, 68 lět, khowanje budźe jutře pjatk pap. w 2 hodź. na Tuchorjskim pohrjebnischcźu.

Wětošowski film

Sandźenu njedźelu je so Wětošowskeho film we Sokolskej wobsadź pokasował a to w Trjebinje a Sokolom. Wobsebje we Trjebinje běsche žurla nabita polna. Žadyn dźiwy! Runje wot tam běsche wobaj rajaj wjele holżow do Wětošowa pschischło. Někto widźachu, kak na hródnym hunje so rjadowachu a w drastownym cźahu žohu kreschachu. To běsche wjeselo a wujkanje! Tež tón nowy Wětošowski film je rjany, ale hłetko krótki. Jenož te Drjenowjske, Jauschowske a Wuježcanske su derje widźeli. Film pak wěcej mnohich wutrobu rozwjeselí. Njech žebi jón do druhich wjesow też na žerbski wjeczor wuprošcha.

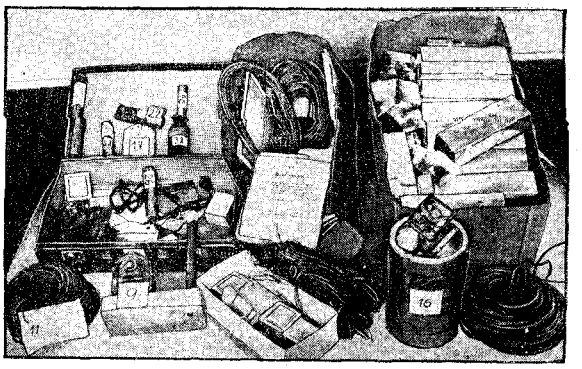

Policija zebra pola kommunistow 3 centnarje rozbuchadłow.

Pola jeneho funkcionara kommunistiskeje strony zebra policija wulke hromady rozbuchadłow, kiž dyrbjachu so bjez dwěła nałožić k politiskim nasylnosćam. Policija je z namakanku přišła za slědom daloko rozšerjeneje terrorskeje organisacije kommunistow. Na našim wobrazu widźimy dźěl namakanych rozbuchadłow.

Hospodarski rozhlad

Schtwórtk 29. oktobra 1931:

Wčerawše urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 wólsk złotych	47,55
1 jendźelski punt	16,44	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	82,10	100 franc. frankow	16,59

W Jendźelskej su pschi wólbach konserwatiwni z pschemódźanej wjetschinu dobyli. To je se sahubu sa wschelake kraje, wobsebje też sa němsku industriju. Boja so, so budźe nowe jendźelske kujeźerstwo wusłoke zła na wutrajne industrijelne wonjelki położeć. Wschelake němske industrije su najwjetsch z tych wondźelkow do Jendźelskeje wuwožowali. Zło na tute twory by wuwóz do Jendźelskeje žiwe sničźił a z tym bychu wschelake nasche industrije sahubje napschećo hladałe.

Na **produktowych wikach** płaćižiny postupuja. Na Barlinskich wikach pschenża a nałěwi jećmjeń wo 10 pj. postupischtej, rožka a wowsy wo 15 pj. a najmjenši jećmjeń wo 20 pj. po zentnarju. Na wikach mjenuje so rožka wo hriwnu wysche płaćižiny hadźeja, hacź na Barlinskich wikach sapisuja. Tam płschedawaja swjetscha wukrajne žito. Zentnar płaćeješe w Barlinje:

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pšeńca	10.40—11.05	10.60—10.75
Rožka	9.35— 9.65	9.25— 9.35
Nałětni ječmjeń	8.40— 8.70	8.15— 8.65
Nazymski „	7.90— 8.30	7.70— 8.10
Wowsy	7.35— 7.50	6.95— 7.40

w termijowym wikowanju

Pšeńca, okt.		11.60—11.65	11.40—11.47½
„ dec.		11.70—11.77½	11.55—11.60
„ měrc		12.20	—
Rožka, okt.		10.05	9.78¾— 9.85
„ dec.		10.00—10.05	9.82½— 9.85
„ měrc		10.32¼—10.40	—
Wows, okt.		8.00— 8.05	7.60— 7.70
„ dec.		7.95— 7.98¾	7.85
„ měrc		8.41¼	—

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wollowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	28. 10.	27. 10.		28. 10.	27. 10.
Pšeńca	218-221	216 219	bony	—	—
rožka	191-193	188-190	wuska	—	—
nat. ječmjeń	166-174	164-173	módre łupiny	—	—
naz. ječmjeń	158-166	154-163	žołte łupiny	—	—
wows	143-150	140-148	peradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	8.0-52,1	7,7-32,5	lany wosušk	13,4-13,5	13,2-13,4
rožana muka	27,4-29,4	6,7-29,0	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	10,2-10,4	10,2 10,4	brnj. kruški	—	—
rožane „	9,5-10,0	9,25-9,75	syno, 50 kg	1,80-2,30	1,80-2,30
raps „	—	—	rožana słoma	0,65-0,90	0,70-0,90
hrěch Viktor.	21,0-28,0	20,0 27,0	pšeńč. „	0,45-0,60	0,50- ,65
lane symjo	—	—	wowsna „	0,65-0,70	0,65-0,70
pjeluški	—	—	ječna „	0,60-0,70	0,60-0,70

Ssudnizy na pschesadźowanje

pjatk 30. oktobra 1931:

we **Milocźicach** w Herbstej gryschcźe dop. w 10 hodź.: bukowe, sosnowe, schpihel, twucźahanske blido, lěhanišći stoł,

we **Khrósćicach** w Herbstej gryschcźe dop. w 11 hodź.: pisanišći sekretar,

we **Bukezach** w Stangez hoscźenzu pschiš. w 12 hodź.: sofa a cźahanik,

we **Biskopicach** na hudnišćiwje dop. w 10 hodź.: wschelake meble, maschiny, schijacy maschiny, radia, pisany stroj a muž. kolo, žonj. kolo, klawěrai, zigary, domj. orafle, drastowe tkaniny, muž. wobleki a mantle,

we **Palowje** w hoscźenzu pop. w 4 hodź.: klawěr a pisanišće blido,

we **Bluntu** w hoscźenzu dop. w 10 hodź.: sofa, drastny kamor, schpihel, schicźowe blido, wosaj,

we **Sabradźe** w hoscźenzu dop. w 11 hodź.: krowa,

we **Wórku** pola Wojerez w hoscźenzu pop. w 3 hodź.: krowa, jałowja, pisanišće blido,

we **Detkum** Wujeźdźe w hoscźenzu „K worjołej" wschelake meble, cźahanik, wobrazy, schijacza maschina,

we **Manjowje** w hoscźenzu pop. w 2 hodź.: bukej, krowa a wschelake meble,

we **Luczu** w hoscźenzu pop. w 3 hodź.: kolo,

we **Wulkej Dubrawje** w Bernhardez hoscźenzu dop. we 11 hodź.: 39 młodoźicźkow,

sobotu 31. oktobra 1931:

we **Wojerezach** w hoscźenzu „K złotemu lawej" dop. we 10 hodź.: awto, kožany sofa, drastny, gramofon i tacźerki, kolo, schtelerćany wós.

*

Khěža w Budyšchinje, na Albertowym němšće cźo. 10, a hłuschaza J. Schneiderej w Strjejenje pola Drježdźan. Hódna 39 400 hr. wopalna pokładnja 51 600 hr. Pschesadźowanje hnadźe schtwórtk 17. 12. 31 dop. w 11 hodź. w Budyschinje na hudnišćiwje.

*

Sud je pschesadźowanje kubła, hłuschaze Jana Bohuwěrej Grośi we Luhu šěžmk.

Jutře pjatk su witi w Budyschinje, dokelž je sobotu reformazijski žiwjeńsk.

Někotre płaćizny z Drježdźanskich wikow.

		wčera hr.	tydźenja hr.
Husy, žiwe		6.00—7.00	6.00—7.00
Kački, žiwe		4.50—5.00	4.50—5.00
Kury, stare		3.00—5.00	3.00—5.00
Kury, młode		1.00—5.00	1.00—5.00
Hołbje		0.80—1.00	0.80—1.00
Husy, zarězane		1.00—1.15	1.10—1.20
Kački, zarězane		1.10—1.20	1.10—1.20
Kury, stare, zarězane		1.10—1.20	1.10—1.20
Kury, młode, zarězane		1.20—1.40	1.20—1.40
Karpy		1.00	1.00
Šćuki		1.30	1.30
Liny		1.00—1.60	1.00—1.80
Prusnicy		0.33—0.45	0.30—0.40
Běrny, nowe	centnar	2.80—3.00	2.80—3.00
Běrny, nowe	punt	0.03—0.04	0.03—0.04
Łoboda, jědźna		0.10—0.12	0.10
Cybla		0.10	0.10
Kreń		0.50—0.60	0.60—0.80
Solotej	keřćk	0.05—0.10	0.05—0.10
Běły kał		0.06	0.06
Čerwjeny kał		0.08	0.08
Kisały kał		0.13	0.13
Butra		1.40—1.60	1.40—1.60
Jeja		0.10—0.12	0.10—0.12
Prawaki		0.70—1.00	0.70—1.00
Kurjatka		0.45	0.45

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowernika 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihićišćerња, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje, Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde so. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čěhuco znjezbožeња z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeње dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerne znjezbožeња dyrbja so hnuty hnydom najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přinowjedźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hižo z hóry wozjewja.

Čisło (Nr.) 254 — Budyšin — Pjatk, 30. oktobra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Dla Reformacijskeho swjedźenja wuńdźe přichodne čisło „Serbskich Nowin" póndźelu připołdnu

Hospodarska přirada je so zešła

Němski president je schwórk dopołdnja w 11 hodźinach w sali swojeho hroda w Barlinje wuradźenja hospodarskeje pschirady z rěču wotewrił, w kotrejž praji, so ciežka kriza swětoweho hospodarstwa a wosebje hospodarske ciežnu Němskeje wschě worschty němskeho wobydlerstwa se stysknej starosću napjelnjatej. Wone zakładne stołpy wzajomneho dowěrjenja zatschahujetej a podrywatej dowěrjenje k zakładam nascheho ludowcho hospodarstwa. Wšěmu samowitosće, kotruž mam psched němskim ludom a psched swojim swědomjom, tym so rozsudźił,

pohladuju na wurjadne hospodarske schmatanizy, na wosebity a wurjadny puć stupić.

Po namjerje němskeho knjezerstwa tym z najwjedowazniši wosebow hospodarskeho žiwjenja, z wulkich hospodarskich skupinow industrije, rataŕstwa, wikowanja, rjemjesła a drobneho pschemysła, z dźełodawarjow a dźełacerjow hospodarstwa pschikradu swolak a ju hromadźe z němskim knjezerstwom k zhromadnemu wuradźenju ke mni pschepołoži. Nichtó z Waš njepschepósnaje, w kajkej mérje położenje Němskeje wot swětowych, politiskich a hospodarskich wobstejnosćow wotwisuje. Tu ezejke a wulke nadawki němskeje **swonkownje politiki** leža. Wot Waš pak wočakuju, so by so unu a němskim knjezerstwom hromadźe z twjerdej wolu sahorić dałe, njech by swět kakuli rěčnje,

so je kamkuli mozu Němskeje wot nascheho ludu wotwobroćeje, schtož kamkuli skutki samoža wotwobroćeja.

Nadźijam so, so so z hromadźedźełanjom hospodarskich wězywutojnych němskeho knjezerstwa hospodarske a sozialnopolitiske napschećiwnosće wurunaju a so němska hospodarska nuza wołoži. Hdyž dyrbi so tón ciežši nadawk dopjelnić, dyrbi so kóždy z Waš jenož zyłkeli němskeho ludu a kantonemu swědomju samokwitły cżuci, dyrbi so kóždy

smutkownje wot myślow skupinowych sajimow a jenotliwych pohladow dźeliś.

Jenož hdyž sebe z tajkej myślu, moji knjeza, saharjeni, smeja Wasche wuradźenja pózyłnu hódnosć a pschepołožiznu mój, bjes kotrejuž so strowy a žiwjenja hódny lud njeda wjesć. Hdyž dyrbi němski lud psches hospodarske a morałne schmatanizy a strachi smutkownoho pschekazenja k lěpschemu pschichodej dóńć, je za to mišne, so wjednizy hospodarstwa a němskeho knjezerstwa po jakmym, k samerej wobdźěłanym pucu dr.

•

Přećiwjenje stałneje rady přećiwo pruskemu lutowańskemu nuzowemu wukazej

Pruska statna rada je schwórk wo pruskim lutowańskim nuzowym wukazu wuradźowała. Statna rada so **swojeho** ménjenja dźerži, so je **ke nuzowy wukas dyrbjał stałnej radze pschedpołožić, so by so wona wo nim zjadnała, pschedy hač so wotjewi.** Statna rada so dale hórschi, so so jej tež njejsu wukasy wo pschemjenjenju dawka ekspneje danje, wukas w nastupanju wołóženja gmejnskich spomoženskich ciežow z 9. oktobra 1931 a druhe pschewjedźenske postajenja a wotkonki jenotliwych ministrow pschedpołożile. Statna rada mějesche na nuzowych wukasach wschelake wopaczności a njejasnosćow wusłaješ. Tak dyrbi lutowańši nuzowy wukas hospodarski plan krajow a gmejnow psched njedostatkom wobarnowaś. Po zdźělenju, statneho sekretara a finanzneho ministerstwa budźe pak so z lutowańskim nuzowym wukasom w pruskim hospodarskim planje jenož 11 miljonow hrivnow wuskutkowaci. Też w gmejnach wuskutkowańi daloko sady wočakowanjow wróżo wostanu a ani zdala za to njedóstahaju, so bychu so gmejny a gmejnske zwjazki w swojej finanznej nuzy trochu wołóžile.

Wuskutkowanja, kotrejž bychu so zwjetscha też bjes nuzowcho wukasa dóspite, w zanej pomérje z ciežkej schkodźe njeteja, kotruž je lutowański nuzowy wukas z rosćischażenjom prawcho zakłada, z njetrěbnym zapschimanjom do pantoforjadnišiwa, z wobmjezowanjom zwjazkowych a kulturnych žiwjenjowych sajimow nascheho ludu, wosebje na-

Němski president na to w němskemu kanzlerej dr. **Brüningej** słowo da. Tutón w dlešcej rěči hospodarske położenje a możnosće rozłoji, kotrejž wjeda k polepschenju słužiłej. K tomu bu wudospołnjaje pschisprowmjenja němskeho hospodarskeho ministra dr. Warmbolda a presidenta němskeje banki dr. Luthera pschisamknyknjen.

Jenotny hospodarski program

Wo prěnim pohjedźenju hospodarskeje pschirady a němskeho knjezerstwa je słyschećeć, so je so w rěčach němskeho kanzlera, presidenta němskotatneje banki a němskeho justiznoho ministra wuraza, so dyrbi so wo snjezenju placzisnow a mydow, niz kaž w sandźenosći wo rózdym wosebje, ale jako wo jenotnym zyłku jednaś. Złowuych a kartellowych prajchenjow dyrje so hischcze njejsu podótknyli, je swiza rěčzow knjezerstwowych sajtupjerjow šmě pak so pohubjeć, so budźa wone, dokelž so z nimi placzisny twoza, w jednanjach hospodarskeje pschirady saležazu rólu hraeć. Pschi wschěch wobstejnosćach dyrbi so tonn sadźewaś, so so z jenotsrenskim snjezenjom mydow ludowa kupowańska móz dale pobłabi.

Wobmyslenja dźełaćerskich zwjazkow přećiwo hospodarskej přiradze

Němske dźełaćerske swjazki wuradźenjam hospodarskeje pschirady „wěstej skrowiju napschećiwo hladaju", dokelž je hospodarska rada po jich ménjenju pschewobšérna, a dokelž so dźełacerje w njej pschełabje zastupuja. Dźełacerske swjazki so boja, so njej wustajonnymi podwubjerkami **kommisija za mydowe prajchenja je swojej dźełodawarskej wjetschinu jara bórzy mjdy dale skrocżi**, njes tym so kommisija za snjezenje placzisnow atd. wjele podpschicho k wobsamknjenjam dóńdu. Dźełacerske swjazki na to pokazuju, so ma tu knjezerstwo ważny politiski nadawk dopjelnić. Wot knjezerstwowcho rozsudźenja wotwisuje, hač budźa wulke nacżolne dźełacerske swjazki, swobodne dźełacerske swjazki, kschescżijansko-sozialni a swobodnjizy nazionalni **dale pschi swojim dotalnym jescżicżu k Brüningowemu knjezerstwu wostacz móz.**

Sajtupjerjo nacżolnych dźełacerskich swjazkow su ko schtwórk po wustajonym pohjedźenju hospodarskeje pschirady hischcze kaž do wosebitych konferency jeschli, w kotrejž su pschedewjacze ważne dźela hospodarskeje pschirady rospominali.

Jednanje wo mzdze gmejnskich dźełacerjow so rozbiło

Jednanja wo mzdźe gmejnskich dźełacerjow, wo kotrychž je so schtwórk w Barlinje dale wuradźowało, su so dyrbjale popoldnju bjes wuspěcha pschetorhnyć. Sajtupjerjo němskotatneho swjazka gmejnskich a zjawnych dźełodawarskich swjazkow so swojeho žadanja dźerżachu, so ma so wušo wo 9 procentow snjezeć, schtož sajtupjerjo dźełacerskich swjazkow jako njeprijezne wotpokazachu. Tohodla so zjatk dopołdnja w 11 hodźinach w němskim dźełowym ministerstwje jednanja psched wumarnjarjom dr. Friedländerom sapoczu.

Francowski zaso prěnja cuza rěč w Pruskej

W lěcze 1923 je so pruskim wyschschim schulam pschewobjasniło, hač chjedza franzowšku abo jendźelsku rěč na prěnim mišnje wuczeć dać. Rjenjše położa schulow je so tehodła sa jendźelsku rěč rozsudźiła, dokelž je jendźelska rěč po swěrje bóle rozschěrjena. W nowischim cżasu je pak so wjetschina schulow sahoa za to wuprajiła, so by so franzowska rěč prěnje mišno dała. Pruski rozwuczowanišći minister Grimme je tehodła postajił, so by so we wschěch pruskich schulach franzowska rěč sahoa jako prěnja zuja rěč jutry 1932 sawjedła.

Njesahłuzerjo so do zhromadźiny Barlinskich měschczanskich sajtupnikow dobyli.

Mjes tym so schtwórk Barlinskich měschczanskich sajtupnikow hospodarski plan wuradźowachu, so njesahłuzerjo do pohjedźenje dobuchu a zhłeb, dźeło a podpjeru žadachu. Wotkalichu so hakle, hdyž bě so jim słubiło, so so jich žadanja po możnosći dopjelnja. Wunjerk měschczanskich sajtupnikow nanajet pschija, po kotrymž dyrbja so wschelake nuzowe dźeła sahoa sapoczeć.

Za 120 miljonow nowych złóbornych pjenjes.

Němskotatna rada je schtwórk dwanaj pschedłohowaj wo bicżu nowych złóbornych němskich pjenjes pschihłasowała. Jedna z nich je nabicżu dwěmawuholskich kruchow za 30 miljonow hrivnow, a fishrivnowskich kruchow za 90 miljonow hr. Wschu hromadźe so po tajkim 15 miljonow kruchow nowych złóbornych pjenjes, 120 miljonow hrivnow hódnych, nabije.

Dźeł spjecżiwych němskich namorjakow so psched zud njeztaji.

Kapitan Hamburgskeje tworoweje łódźe „Rheinland", kotraž je zjedu z Leningrada do Holtenawa pschijěła, **njeje pschecżiwiwo zjwojim ludjom wobstorżbu dla straika w Leningradze podał**, haczenje je so zyłe mužiwo pschi nim wobdźerżało. Wobstorżby je so tehodła wěsće, dźiwajo na to, so zu jeho ludźo cżisćeje **ruskich naschtykarjow** podjeli.

Myślu zebi, so so po tymle pschiłładje też kapitanoju łódźow słoża, kotrejž so hischcze z Leningrada wočakuja, a so so z tym spjecżenja z dorohimjenjom dies zuda wotbudźe. Nadźijeja so, so so z měrnej wuprawu nowej agitaziji za strajk mjes **namorjakami skutkowiscno wobara.**

Mužiwa němskich parnych łódźow, kotrejž so hischcze njejsu z Leningrada **wrócżile**, zu so zhonile, so zu jich towarschchow w Němskej dla spjecżenja sabudźili. Tohodła zu so zapowoddźile, do Němskeje wotjeć, jeli so by na nich w domisnje tónzamy wošud cżakał.

Francquiowy plan wo internacionalnym kreditnym wustawje

„Matinowy" wosebity dopisowaŕ, kotryž je so pschi Lavalowym pschejowanju do Ameriki wobdźelił a hischcze w Ameriki pschebywa, wo **rozrěčenju** pischc, kotrež je je **znatym belgiskim finanzrikom Francquinom měł.** Francqui praji, so so boji, so so Němskej dale kredity, kotrejž hu w februarje 1932 wróćonne, njewuplaca. Jich dla chce **internacionalny kreditny wustaw**, podobny banzy ta **internazionalne** placzenje w Baselu, załožiś, a to z **pomocu** europiskich, amerikanskich a japanskich bankow. Jenož po tajkim waschnju bychu so małe krótkotkwilne kredity, kotrejž Němska a druhe kraje njemóża nětkle wróżeplaćiś, do dołhotrwałnych, cżełnych a pjenježnych, pscheworiež, a to po puczu **diskontowanja.** Nowa banka by potajkim nadawk měła, wulke internacionalne kreditne operazije zentralisowaś a kontrolowaś. Kaž „Matinowy" wosebity dopisowaŕ powoł, su so Francquiowe namjety pola amerikanskich bankow a wosebje pola presidenta Hoovera pschihódnje pschijate. Najprjedy pak dyrbi so z Parizom wo tym jednaś. Francqui je so z Lavalom rěcżał, so so z nim sapoczatk novembra setka, so by so jeho namjet pschepruhował.

Lamont wo prašenju reparacijow

Domjacy Lamont, šobumjejcżej J. P. Morganowcje banki w Newyorku, w dopisu „Saturday Review" Schachtowu knihu „Konz reparazijow" rospomina. Lamont Němšku namołwja, so hy so z **Franzowšku** wo praschenju reparazijow **dorefunnika**, pschedy hač bychu so Sjednoczene staty namołwiłe, so bychu rewizijn internazio-

nakuego bolha pschewjedle. Hdy bychu europiske knježerstwa tónle nadawk dopjelnike, je Lamont pschezwědczeny, so by też amerikanske knježerstwo swólniwe było, nowe namjety k dołhowemu praschenju pschijeć. Nawopak so njemóże wocakać, so budże amerikanske knježerstwo prězne kroczele w tymle najtupanju czinić. Nosrinanje reparazijskeho praschenja dyrbi so tohodla na „realistiskim podkładku“ dopjeć.

Pilsudski so do Waršawy wróći

Někotre njedźele w Rumunskej pschebywowschi, je so marschall Pilsudski schiwórtk do Warschawy wróćił. Pólska sjawnosć wocakuje, so budże Pilsudski někotre sapo sniowa wobkolinizy do ważnych politiskich praschenjow sapschinitwać.

Čehodia chce so Kypr Grichiskej přizamknyć

Kypr ma 320 000 wobydlerjow, z kotrychž su tři schiwórćiny Grichojo, štyrt muhamedanojo a Turkojo. Turkowska mjenischina je pschećiwo pschijamknjenju k Grichiskej, na kotrež zdželane wobydlerstwo w kraju dźela. Agitazija pschećiwo Jendželskej so z hospodariskeje nuzy pozylnja. Wona na to pokazuje, so Jendželska kupu w sajtnje wobydlerstwa njesarjadnje, so 80 jendželskich sajtojnikow tekto nuzy dostawa kaž 600 typriskich sajtojnikow, nješ tym so za schule, twarjenje puczow a strowotnu najtrusniske pjenjezy pobrachuja. Parlament, kotryž je so Kyprej truješe po iristo indisko-egiptowskim pschikładze dał, ma njes 24 sastupnikami 9 Jendželczanow a nima na sarjadnišowo žanehu wliwa.

Jendželska je 1878 sa Kypr sultanej dwaj milijonaj hrawnow saplaćiła, kupu potom 1914 formalnje anektowała a 1925 krónsku kolonija sčinika. Strategiski wasnam: ležy namórskeho wobchada do Indiskeje a rauschcje Asiskeje z wotkinjenjom Suezskeho kanala, je runje tak sajmy, kaž so nóże Kypr žuždomu franzowskemu mandatowemu kraj Syrisku wobroćeć. 1920 je so tohodla franzowsko-jendželske prezenje wobsamknu, z kotrymž je Jendželska hotowa, so njebudże z nikim wo wotstupjenju kupy bjes pschibłoskowanja Franzowskeje jednacz. Pódla Franzowskeje tej Italska za kupu žada, kotraž by italske wobsedźenstwo 12 grichiskich kupow (Dodekaneja) psched Malej Asiskej tkmanje wudobyła.

Po powěsćach, kotrež z Kypra pschikhadźeja, jendželske sarjadnistwo grichiski sbožk z wulkej rasnosću a wótrosću potłóčuje. Pschemenjenje knježerstwa w Jendželskej zwoboduske hibanje grichiskeho wobydlerstwa z hischcze wjetschej mozu podpěru. W tu chwilu njeje žaneje móžnoty, so bychu so Grichojo mohli z jendželskeho nadknjezstwa wuswobodźeć.

Sbožk na Kypru njeje hischcze potłóčeny.

Sbožkarjo so hischcze njejsu Jendželczanam poddali. Blisko Samaqueth so wulki łéž pali, kotryž su katarjo sapalili. Se smutkownego kraja powěsće pschikhadźeja, so wobydlerjo mosty wottorhaju, so bychu jendželskim wojakam poczežili postupowacz.

Japanske wóiske w połodnišej Mandžurskej dale postupuje

Dopisowaŕ Londonskich „Times“ z Tokia powê: S panzerowanym wozom je so 80 japanskich wojakow k rěcy Nonni pósłało, so bychu dźełaczerjow pschi połodnišej mandžurskej żelesnizy schitali, kotraž bycbja tři żelesniske mosty, sa czaš chinesteje stačanskeje wójny rostrělene, snowa natwarjeć. Tale żelesniska czara je towarstwu połodnišeje mandžurskeje żelesnizy 15 milijonow yenow dołma. Wona by czežko schkodowała, hdy by wobchad sa czaš, w kotrymž so žně woja, sastajeny był. Dopisowaŕ na to pokazuje, so ma wójsko rošsudjenu wolu, japanske wobsedźenstwo schkitacz, hdyž je nadpaduja. W tutym padze je tale wola japanskich wojakow dałoko pisches pažmo połodnišeje mandžurskeje żelesnizy do kraja dołwjedła, hdyž maju ruske sajmy pschewahu. Wo powěsćach z Ruskeje, so žo ruzy wojazy a żelesniske wozy pschi mjesu zhromadźuja, so z Tokia praji, so tu wone njewěrne. Swonkowny minister Shidehara pak je w schóźenju, do Moskwy póslanej, nadźiju wuprajił, so Ruska njebudże niczo činiez, czemuż japanske wójsko wjetsy rozsmuti.

Rubježnistwo w Mandžurskej přibéra

Japanske wobsadźenjske wójsko w Mandžurskej je krjedu po bokomaj mandžurskeje żelesnizy po wobschérnym planje pschećiwo chinesskemu rubježnistwu poitupowało. K wjeczoru wot Czengczjatuna su japanscy pěschcy so do wosaz muzi kylneje czerwjeny rubježnikow dali. Po wjazydobytej stešeizy su Chinesow wrócso sehnali. Druhe pohybjenja sa japanskich wojakow su z Czengczjatuna duzy po puczu. Rubježniska banda je w blizkosći ležaze male město nadpadło a něhdże 200 wobydlerjow zkónzowała. Druhe sakrocenja pschećiwo rubježniskim bandam maja so pjecza w blizschim czasu w tśrjoku Mukden—Kirin—Czangczun wocakacz. S Czangtuskeje krajiny (160 kilometrow k połnocy wot Mukdena) so powê, so tam dwê druhej wulkej chinesskej bandze, z kotrejuż je kózda něhdże 2000 muži zhyna, wokolo czahatej.

Wo japanskich powěsćach je pjecza dotalny stabowy schef marschalla Czanghsueljanga někotre trascherske korpsy organisował, kotrež wobydlerstwo sadhy japanskeho wójska satrachcja a pjecza druhe bandy organisuja.

Ze Serbow

Z Budyschina, 30. oktobra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor we 7 hodź. barometer 741, hygrometer +1, thermometer we dnjo +7. Dźenja rano we 8 hodź. barometer 739, hygrometer +2 a thermometer w nozy +3. Pschemenjatych nas wjedra. — Schklenza sahło na rjane postupuje. To je nam z dopokasmom, so so w połnocy nimo hibaza nizina wotkaluje. Jeje wubłšk bê nam trochu schcerjak wjedro pschinjesł. Někto pschikhadźeja z wjeczora a z Azorskich kupow nowe wyschiny a lubja nam jasko rjany suchi poczas. Dokelž pak hacz do połnocneho lodowego morja žahaja, smêmy tež fuchu tymu wocakowacz. Nasch wjedrawustojny ma niedźelu a póndźelu za kritiskej dujej, potom wutora a srjeda staj znano sa ujasej, hacz do sobotu wocakuje połkmurjene a jšre dny. — Dnjowe hobotu khadźa hrónczko 6,49 hodź. a khowa so 4,37 h. Mšacki khadźa wjeczor 7,01 hodź. a khowa so pschipołdnju 12,30 hodź. —

Reformacijski swjedźeń

Swjeczi jutsje evangelska zyrkej w Sakskej. Tu je tutón wulki dopomnjenski dźeń sakonjti swjatu hdźeń. Wón dopomina evangelske khcheczijanstwo na tamny wulki wobnowjenski khut, kiž je dr. Marczin Luther 31. oktobra 1517 z pschibicznm swojich 95 žadow na durje Hrodowskeje zyrkwje we Wittenbergu sapoczał. Pisches 400 lět wobsteji nětko evangelska zyrkej a wojuje wo sdźerzenje swojich duchownych kubłow. Dźenja je czim mutnischo, so zyrkej, kóždy jeje jenotliwy staw steji žiwêru na straži, so njedy dał bjesbóžnym žołmam nascheho rošsajmjenecheho czasa pózricz drohe kubła wery a bohabojosce. Wošebje w tutym sa khcheczjanow tak czežkim czasu wola zyrkej kóždeho swojich stawow z nowej hlubokej žwêrje a k wojowanju sa Boże kraleswo.

Wšěch swjatych — Wšěch khudych dušow

Hdyž rěnje honja najmutše wětry po sniowa wobdźelanej roli, hdyž so žiwjenjetko poslednich kwětkow z cischa minje a w smjertnej reji poslednje łopjeschka se schtomu swaduja do klina maczeiki senje, potom pschibližujetej so dwaj ważnej dnjej ta katolskeho khcheczijana-dźeń Wschěch swjatych a dźeń Wschěch khudych dušow.

Wschěch swjatych. Mózuje schumja byrgle w Božim domje a jim so pschisamknje z hlubin dusche wuskhadźaju khwalobdwe wschém tym, kich dobrychu nad wschemi nikoreczemi swéta sebi Boże kraleswo. Khcheczijan prosby jich wo pomoz we wschěch bédach a pola Boha wo lube pospěschenstwo!

Je tuž jara derje srosumjenju, so sdźeluje tutomu wušnamenu dnjej dźeń:

Wschěch khudych dušow. Spominamy bolostneje wutroby na dźeń, jako žarowazy zynk swona z truna nascheje dusche klincžeche w bolosnej hodźinje dźelenja wot lubych, jako nad nimi so samknu poslednja sparna komorka, sawdachmy jim poslédne Božemje! Ssu domoj schli do kraja wěcznjeho měra, kiž je z tajnotu wobdaty. Boża wschehomóz je jim wobradźiła lépschu hodźinu!

Ej, moje lube dźěcko, a pschichodnje smějesch jenicžzy tón nadawk, nalubosnischej w Pompeji grekske pěsnje spěwacz.“

VIII.

Glaukus hedźesche wróćo ko slehnywschi a rosmyšlnjo na mjehki trawje w viridariju swojeho doma. Wón rosmyšlowaschе wo tom, jo njebê ko Jona po zylych dnjach widźecz dała. „Ja sebi sdam“, wón bórbotasche, „kaž je dunu, kiž je sanlukli na swjedźenju swostał; swoży su hižo sjahłe, kwětki swjadke. Ach, Jona, kak žedźu so za tobu!“

W tutych konjenjach bu Glaukus pschetorhnjeny, hdyž Nydia sastupi. Mésesche krjepjawku w ruzy a krjepjesche swjadke kwětki.

„Nydia, moje dźěcko!“ prajesche Glaukus.

Hdyž wona swuk jeho hłoza saßlyscha, pososta, kluchasche a so saczerwjeni; jeje napol wotewrjenej huhje, kaž bo da, pytaschiej žmêr swuka, wona staji krjepjawku na sem a khwatasche k njemu.

„Nydia“, rjekny Glaukus, „ty stejisch nětko hižo tři dny pod schfitkom mojich domjazych bohow. Běchu-li wone pschecjelni napschecžo tebi? Cżujesch-li so zbožowna?“

„Ach, tak zbožowna!“ zdychny njewólniza.

„Ja bych cze wo sluzbu prožył.“

„O, schto mohła sa tebje czinicz?“ woprascha so Nydia, ruzy stłukujo.

„Stłuch“, rěcžesche Glaukus dale, „tak mloda hacz tež sy, dyzu tebje tola zesinicz sa swoju dowêrnizu. Ssy-li hdy mjeno Jona zhłychała?“

Sslepa holczka z hłuboka dych łojesche a wotmolwi trochu strachocziwje: „Haj, ja sym zhłychała, o je rjana.“

(Pokračowanje sčěhuje.)

Nowy wobraz z mandžurskeho wojownišca.
Japanscy wojacy hromadźa brónje, kotrež su chinescy wojacy wotodali. W chinesko-japanskim konflikce přeco hišče njejsu namakali wupuća k dojednanju. Japanska njepřemjenja swoje stejišco, runjež je ra Zwjazka Ludow so napřeco japanskim nabladam wuprajiła. Chineska pak je swojim wojakam poručiła, so Japancam nie spječować. Njewotstroni-li pak so zwada hórzy, ma so wočakować sylniše priwótrenje njepřećelstwa mjez wobêmaj krajomaj a ludomaj. Potom chce so China z mocu přećiwo japanskemu nadpadej wobaraé.

C. Bulwa:

Poslednje dny Pompeji

Roman.

11] (Pokračowanje.)

Lódy bê Stratonize ključila, hdyž Lepidus z Kludiom a Glaukom žo na prohy siewichu a gladiatoram pschiwokachu: „Hola, wy pachołjo, my sym pschischli, so bychmy žebi waš za siwoje žadźenje pschi pschichodnych wubědźowjanjach bliže wobhladali!“ Gladiatorojo postajichu z czejcžownosću se žwojich sydłow, pschetož woni wědźachu, so bê wukind tutych bohatych a schczedrych młodźenzow w Pompeji rosšudźaz. Tuczi rosmołwjachu žo malu khwilu we tom, kajke brónje žebi wuzwola a na kajke waschnje budźa pschi pschichodnych hrach wojowacz, pruhowachu muschki bojownikow a žadźachu žo njes žobu.

Nadobo nichtó do toho z wótrym błosym bolosce a žalosce sawola.

„Oh, pschestutuj mje!“ wołasche błóh, „ja sym tola jenoż dźěcko, sym sleve — njeje to dosez khlostanja?“

„O Pallas, tutón błóh ja znaju; to je moja wboha kwětkowa holczka“, sawola Glaukus a běžesche tam, i wotkłž bê schcht wuschoł.

Wón rosbi durje a wuhlada, kak žo Nydia pod czžiłowanjemi korczmarki wijesche. S tkowju barbjeny powjas leczesche sahło hižo do powêtra.

„Furija!“ sawoła Glaukus a wutorhny ji z jenej ruku holzu, z druhej powjas. „Kak mózesch holzu, dźěcko, takle czžiłowacz? Moja Nydia, moje wbohe dźěcko!“

„Ssy to ty, Glauko?“ sawoła Nydia je satorhnjenjom. Wona pschesta płakacz a hwotoschca jeho płaschcz.

„Daj mi moju njewólnizu!“ tschicjeschе žurowa žónska a pschimny z krutej pjaczu Greka sa wutrobno.

„Ja ju njepuschczu, a hyrnjej bychu wschě furije, twoje hotry, czi pomhale. Njebowj žo niczeho, Nydia! Athenjan zhłita siajnje njesbožownych.

„Hola!“ sawoła Burbo, pomakku stawajo, „czehodła telko hary njewólnizy dła! Puschcej toho Knjeza, žona! Dži, dźěcko, puschcej knjezowu drastu; dži, njech je czi wodate!“

„O njewopuschcej mje, njewopuschcej mje!“ wołasche Nydia, so hischcze krucžischo Athenjana djerżo.

Glaukus wobrocži žo na Burba a prajesche: „Mój luby muzo, tole je twoja njewólniza, wona rjenje špéwa a wusteji žo na wothładanje kwětkow. Ja bych žebi pschak, kajkule njewólnizu žónsku podaricz. Chcżesch-li mi ju pschedacz?“

„Naschu Nydiu pschedacz! — nê, to žo njestanje“, prajesche Stratonize spjerawje.

„Hluposcj“, sawoła Kladius, „wy dyrbicze to mi k wolczinicz. Jeli hyschcze žo mi spječowacz swažiłt, potom wasch wobchod sahinje. Njeje dha Burbo z klientom mojeho bratrowza Panisy, njeżkym-li ja orakel amphitheatra a jeho rjekow? Hdyž klowczko wupraju, je wasicha korczma sawrjena a wy niczo wjazy njepschedacze. — Glauko, njewólniza je twoja!“

„Mjenuj płaczisnu, ja sym bohaty“, rjekny Glaukus.

„Ja dach schcżej sesterzow, nětko je wona dwanacże wiinojza“, sawoła Stratonize.

„Ty dóstanjesch dwazerzi, pój žobu k wyschnoscži a potom dój žebi po pjenjezy do mojeho domu.“

„Oh, kajke žbožo“, bórbotasche Nydia, „ja potajkim pójdu z tobu.“

domišlim hač nam w tutom dole hyšow. Spominamy... Katolski kschesćijan debi rowy swojich lubych k cześnej jesbinu, posledniym živym dwórkami a wěnzom morwych. S wjeczorom jadwjeść pomjenjeńša Wischich tuhych duschow a modli so pschi rowje za swojich drohich zemrětych. Tu tpi luba macžerka, kotraž je hakle nježo hodžinku měra dóstawa, tam lubuschi, džećko, kiž je macžerka labolezepolnje wutroby parodźała, tam bratr pak stoka ći měšachu so tak rad a tam starožežiwy nan a sastarał wojbu, kiž je ach pschedwčas swojich lubych dyrbjał wostajeć. Słyšu po žiwym hada na rowy a jewi hlinu bolosej sawostajenych. S wsaha tschepotu so selenym schitrywje kwasiły sylzy, kaž pomjenješo Wischich tuhych duschow. Knježe Boże, dopřaj jim wěčny měr a wotaj a wodaj jim, schtož tu snadź smylichu; daj jim asimyć do twojeho wěcznego kralestwa . . .

Nožka lěha so na pospjechowy schožo, na swjatu cžischinu lustotuje tschepotaju plomjenješo wschemosć z truniu wsche. S Bohom a swojimi cžuje so cžowjek sjednjeny, kiž tež nech cžaš jóna wostać z lastnej do swojeje domizny. Budu tež jóna na nas spominać na dnju Wischich tuhych duschow, kaž my džensa! Cžasnik cžasa tuta cžicho a wažnje:

Wospomń, a cžłowječe, to je wschitko ta na
swěcże hlabe, jachodne!
Wěčnje pak nam twaršawa, schtož bari Bóh,
sa sakład swojoh kralestwa! . . .

— **Džensnjische wiki.** Butra płaczesche 70—75 pf., jeja 14 pf., twaroh 25 pf., huby 85—90 hr., kacžki 90 hač 100 pf., hołbje 50—60 pf., kury rěsane 80 pf., žiwe 60 pf., kaponi 1 hr., cžerwjeny kal 8 pf., běły 6 pf., gynzojty 25—50 pf., gołatej 5—8 pf., radiški 10 pf., kiłale korki 10 pf., zybła 8 pf., morchej 8 pf., kolrabi 10—12 pf., rjetkej 10 pf., jabłuka 8—20 pf., truschwy 5—15 pf., wino 25—40 pf., tomaty 20 pf., běrny, 10 puntow 25—30 pf., hriby 20—60 pf., łany wolij 1,20 hr., měd 1,50—1,70 hr., banje 6 pf., worjechi 40 hač 60 pjenježkow.

— **Budyšin najwjetši šermark** budže wot sobotu 7. hač do pónđele 9. nowembra 1931. Njeđelu 8. nowembra hu wodkhodu wotewrjene wot ½11 hač 12 hodź. a ½2—6 hodź. wotewrjene.

— **Reformazijski žiwjenjeń** (jutrje) **wjerzor ½9 hodź. w Pětrowskej zyrkwi 74. duchowan wjerzorna hudźba.** Pschedwkdźe so 4. dźěl klawěrowcho znjeczowanja wot Bacha (khoralowe pschedehry a khoralowe hadźby ke kčerłuschanu reformacije). Nech duch hylacje wšey tuteje protestantiskeje pschijećelowje nusche prawje wjele šihyscherjow japschijimnje. Programy je zyrkwini tšikami hu po 30 pf., za hjeđźičkowych po 10 pf. pschi zyrkwinych durjach dóstać. Wosebity jasnupny pjenjes za duchowne wjerzorne hudźby so nješčera.

— **Zhromadźizna jednoty „Sokol" w Budyšinje.** Wjera štwórtk wječor we 8 hodź. zeńdźechu so sobrata bratrja jednoty k swojej porjadnej měsačnej madźizne, kiž br. starosta Lorenc z dypkom we dź. wotewri. Přednošk bě přewzał br. Měrčin ak. starosta župy Lubin wo themje: „Wo sokolskim bratrowstwje". Založi swój přednošk na troje wažne zakłady: „Wótčinstwo, dopředkarstwo a bratrowstwo." We hłubokich myslach rozjasni prawy zmysł Sokola, zakład prawcho bratrowstwa. Předłoženy so z wuraznym džakom přija. Br. starosta wuprajl też swój džak. W séčhownej debaće rěčeše br. starosta Zwjazka Sajba wosebje wo wažnosći bratrowstwa a poda hišće nětkotre wažne dodawki ke přednoškej. Też br. starosta k temu swoje přeća wupraji, kaž też br. jednaćel zwjazka Janak. — Swjedźeńk, kiž bu na 8. XI. postajeny, so přesunje na njeđźelu w februaru, dokelž kermuše, hermank atd. bychu njewěstosć wobradźiłe. Namjet předsydstwa so skhwali. — Po wšelězinami rozpomnjachu so należnosće zwuč. hodźin, kiž so nětko 2 njeđźelscy wotmeja a to za sotry srjedu a bratrow štwórtk ze dypkom ½9 hodźin; zajěd do Bolesławy 28. XI. 31, wozjewi so zhrom. župy Lubin 15. XI. w Khwaćicach, přeprošenje Zjedn. Serb. Žonow sok. dźěći na kondone wobradźenje. — Zhromadźizna so ½11 hodź. skónči z napominanjom płaćenja přinoškow a ze sokolskim spěwom.

— **Pschetwař a nowotwař Katolskeje towarschwnje** na Garbarskej haśy je dotučeny. Hižo pschihodny tydźeń so k powschitkownemu wuživanju laso wotewri. To wušeše też naschi katolsah Serbja Budyschina z radosću witaju, pschetož cžuja so tam z domom. Tola też nak wschěch tuta wojezwjeńka swjeseli, dokelž spominamy rad na herbske swjedźenje w tutych rumnosćach. Powjeschenje a nowotwař bě mušny, dokelž njezwotpowědaschе wjazy žadanjam cžłowjeho towarschwowcho žiwjenja mjes katolskimi wěrybratrami. — Tuž podamy wo nowym domje a jeho sarjadnischwje hischcze nadrobnischu rosprawu we blížschich dnjach.

— **Kermuscha** je pschichodnu njeđźelu 1. nov. a pónđźelu 2. nov. w Bartšej, Suczinjanskej a Rychwałdskej wošadže kaž też w Sabradže.

— **Wschitkim, kotřiž cžerpja na wobtežejnosće nohow,** dawa wobuczowy dom Martin Jähne na Schulerskej haśy 9 pónđźelu, wutoru a sřjedu, wot 2. hač 4. nov. darmo pschilježnosć k wězywnutšownemu pruhowanju nohow a potimy k prawemu wothladanju nohow. Pruhuje naihonity nohowy spezialist z Burgitzkeho a wothladanje nohow w Drježdźanach. Komuž salezi na tym, so bychcej jeho nohy laso hyšej strowej a samožnej, tomu žo wužicže tuteje pschijomneje składnosće jara porucža.

— **Budyšte haptyki** su wjedźene dny hač do 7 hodź. wotewrjene, njeđźelu a swjate dny pak samknjene. Nóžna słužba a njeđźelu a swjate dny wotewrjene ma jenoż jena haptyka i mežaczinym wotmenjenjom. W oktobje je to Wettinska haptyka pschi žudnistwowym twarjenju a w nowembrje Měschczańska haptyka na Hłownym torhoschczu.

S Jenkez. W nozy k schtwórtku sta so tu njesboże z motorskim kolom. Wokoło 2 hodź. padny tu nilokowny kontrolěr Penlač z Wujesca se swojim motorskim kolom a so na hłowje cžežko hrani. S autom Budyskeje sanitetneje kolony dowjezechu smjertnjeńcho do Budyskeje měschczańskeje thorownje.

S **Barte.** Tudomny wjesnjanosta k. Wacker je swoje sastojnstwo złožił. Na jeho město so wuzera nowy wjesnjanosta wosebje. Sa jeho nahłosowanje wosebje so z wjetschinu hłosow k. Otto Schuster w Barcze.

Serbska liturgiska nutrnosć

S Bukez. Kermuschny žiwjeńcžeń spěwasche nam naschi luby knjez jarać na žiwotnym woltarju intonazijnu: „Kral lubosne su twoje wobydlenja, knježe Zebaot." Na to wožnada wotmolwi: „Moja dušcha jada ći, a jej so cžeže tych Knjezowych pschihiwatkow." A nětko njeđźelu 1. nowembra pschihódže spěwna hupka „Kumir" k nam a cžeže prěnju liturgisku nutrnosć w naschim Božim domje wotmérź, na cžož hubje wožadnych pschepročuje. Tež tuto popokoju (½4—5 hodź.) njech ći hóžbno duscha žada Knjezowych pschihiwatkow, pschetož tuta hodźina je kěpscha, dóžł hewak tyšnz. Tuž, luši herbšy kensčerzy, njestróžcże so makeho wudawka o pokazče, so tu hischcze šmy. Mjena spěwarjow a jich wožjeza rukuja za to, so kóždy spokojeny do domoj wróći. — Kharlti a programy ja jastuh su na farje dopołoka dóstaci, wěsće pak też pschez Božim domom.

S **Njechanja** pola Lubija. Sřjedu rano wokoło 5 hodź. jta so na Njechanjskej borje na Lubijsko-Budyšcej statnej drohy cžeže njeswoje a nakładnym automobilom. W nozy wokoło 12 hodź. jedźeschе cžežko nakładowy Drježdźanski nakładny auto z pschipowěschakom po Njechanjskej borje borje. Pschi tym po njerjadowe cžerjenje pruschcži, cžehožola auto tvachu nahad jedźeschče. Tuteho wobschkodźuja dla njemožesche dale jěć. Sřjedu rano pschijedże z Lubija z Wunzena pokładowy nakładny auto z pschipowěschakom. Pschipowěschak storcži do Drježdźanskeho wosa a bu pisches to z pschedowej hlóženy. Pschipowěschak padże po nahłym bjezdy dele a wosta tejo z kolami swjercha. Na wobémaj automaj nasta tžikro schkody. Žadyn njemožesche dale jěć, tworu dyrbjachu jónta pschekasać. Na wulke žoožo njeju tudźo do schkody pschischli. S khwileni so na tutym městnje wobthod hacžesche.

S Lubija. Měšački twar Lubijskeje radnizy swjeseleschе wjera 29. oktobra swoje 220. narodniny. Tuteho dnja běsche so 220 lět minyło, so je po wulkim wohnju, kiž jón 22. oktobra 1710 ćinił, jasno sbłhasche. Dženja hischcze khowa so w Lubijskim wěschczańskim muzeju schtwórtza, kotraž pschi sběhanju z nowotwara dele cžišnychu a kotraž so njerasći, runjeć i wuhnoła dele padła. Na schtwórtzu napjatach wuspomnjeńske hrónčki.

Z **Jawary.** Po dłóhej khorosći a to na séčhwkach wójny je zańdźeń wutory we Worklečanskej khorowni zemrěł žiwnosćeř Mikławš Wićaz (Lehman). Je hakle starobu 69 lět docpěł a pokhadźese z Corneho Hodlerja pola Radworja. Pokhowany budže sobotu ½9 hodź. w Khróšćicach. Zemrěły běše swěrny a pilny cžitař Serbskich Nowin, hyrnjez z časnymi kublami žołnowanny njebył. Njech je jemu serbska zemja lohka!

Z **Kukowa.** Pschichodnu njeđźelu popołdnju ¼4 hodź. zeńdu so sobustawy tudomneje wotnožki němskeho zwjazka wójnskich skaženych a zawostajenych w Natušcu korčmje. Wečakuje so prawje bohaty wopyt.

S **Khrósćiž.** Macžerjam podawa so rada sřjedu 4. nowembra 1931 pop. w 2 hodź. w holcženzu.

S **Dubrjenta.** W nozy k sřjedže po połnocy wudyri woheń pola tudomneho hoscženzarja Mrózy. Brózeń a hrodže so hač na nuvje wotpalichu. Sbytne sapschimnjenje wohnjowej woborow z Dubrjenta a Cžišowa sadźewachu, so by so woheń na drune twarjenja wupschestrěł. Skót mózachu wuthować. Tola šmo, wotowa, šłoma, njemłócžene žito, ratarske maschiny a grat so bohu spali. Hak je woheń nastał, njeje znate.

S **Khjschichowa.** Na knjejich a gmejnskich honach w Khjschichowje a Cžetorje wotmě so sajdźeny pjatk a sobotu wulka honitwa. 20 tšělzow spotkała 230 schtuk sweri, 79 sajazow, 25 karnikłow, 91 bažantow, 27 kokoschow, 8 kurwotow, 1 ježa, 1 schtrěkawu.

S **Wjelki pola Mužakowa.** W nozy k pónđźeli pobuchu paduschi w tudomnym Witzmannez hoscženzu. Njeproscheni hoscžo zigary, zigarety a schokoladu hobukasachu. Paduschiwa poddładni su někotři tudomni młodźi wjesnjenjo.

Cyrkwinske powěsće

S Khrósćiž.

Reformazijski žiwjeńcžeń dop. ½9 hodź. herbite a we 10 hodź. němske kemšowanje. Kolekta za Gustav-Adolfske towarstwo. Sobustutkowanje pojawnjeho khora. Dźěćacžkemšowanje ko wo tydźeń wostorkuje.

22. njeđźelu po swj. Trojizy rano ½8 hodź. němska kemšowanje. — popołdnju, ½9 hodź. němske a w 10 hodź. herbske kemšowanje. —

Z Łužicy

* S Korjenja. Położenje pola telefonowych firmow Fricza bratrow a firmy Pelz a Paul je so trochu polepšiło. Ssu jaho wjetsche skasanki dóšchle. Tohodla mósachu po jaho tóšchto dźěłacžerjow pschijimać. Pola firmow dźěła so w dwěmaj dźělomaj wob dźeń.

* S **Połcžnizy.** S pjatnom sajedożiłi je so w nozy wot wutory k sřjedže mjezjeł wobthoda W. S. na Dolhej drohy. Po wschěm sdaču su jeho hubjene wobthodne wobsteinosće do smjerce honile. Wot sawjedženja pkuna je to druhi smjertny pad pisches pkuna we Połcžnizy.

Přilopk

* **Zeppelin je so z twojeho 3. wopyta w Ameriku wrócił.** Powětron „Hrabja Zeppelin" je sřjedu rano z Južneje Amerili do Friedrichshafena domoj doleczał a ½7 hodźin pschistajił. Powětron je z Pernambuco do Friedrichshafena njeđźe 100 hodźinow leczał. Měsčesche so khětro bjeźałcz z napschećiwnymi wětrami.

* **Dwanasći statkow so wotpalilo.** Cžežki woheń je potrjechił rumnišku wješ Groposi. Je wudyrił z dotal njesnajeje pschicžiny. Kaž so powe, je so dwanasći twarjenjow wotpalilo. Pschi gylnym wětrje so plomjenja jara spěschnje rosschérjachu a šmjadne twarjenja wohrožachu. —

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuklady na wjedro za jutšischu sobotu:** Dejschcjowanje pschestanje a so trochu wuwjedri, tola budže šmne.

* **W hustej mhłe je šrjedu wjecžor na drohy mjes Opawu a Komorcžowom jedyn automobil z Opawy (w cžešej Schlesiji) do wožobowcho jelenstkeho cžaka sajahł. W automobilu jedźachu pjeć wuzbow so cžežko ranjeni. Schtyri z nich su w nozy w šharowni wumrjeli. Tež pjatemu so lědma živjenje sakhowa.**

* **We wobydlenju jeneho kommunistiskeho wjednika w Solingenach su ći wojerske tšělby a karabiny modelka 98 namakali, kotrež běchu zole nowe a derje sahalene. Se sawalkow bě spóznać, so běchu je bróniše hakle w julizu pósłale. Pótła teho je policija wulku kupadu sakazanych pižmow a wobsebity spis: „Reglement wo wužiwanju tšělbnych bronjow" sebrała. Kommunistiskeho wjednika su sajeli.**

* **W połodnischim schwedskim brjoze je so lotyschka parna łódź „Laka" z Libawy dla rosbuchnjenja kótła potepika. Wšuj łódź wušła do Gdynje wojerske, parny kotel nadobo rosbuchny. Łódź je tak tuże podnóri, so mórjerske šeći wšitkom muži wobhadźi jenoż nahe živjenje wuchowaj. Dokelž bě wulkowanski cžołm pschemalty, běchu namorjazy w najwjetschim strachu, hač ju klóncžnje jena rybarska parna łódź wuchowa. Lodyschka parna łódź bě so psched 53 lětami na morju puschczita.**

Hamtske wozjewjenje z Lubija

Sjawne pohrjebanje wokrjesneho wubjerka

budže pjatk 6. nowembra 1931, popołdnju w 2 hodźinach.

W Lubiju, 28. oktobra 1931.

Hamtske šeftmanstwo.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerr w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawdźělk: G. Janak w Budyšinje.

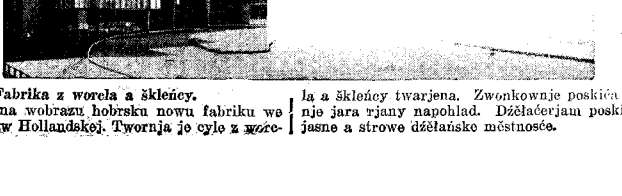

Fabrika z worcela a škleńcy.

Widźimy na wobrazu hobrsku nowu fabriku we Rotterdamje w Hollandskej. Twornja je cyle z worcela a škleńcy twarjena. Zwonkownje poskića twarjenje jara rjany napohlad. Dźěłaćerjam poskićeja so jasne a strowe dźěłańske městnosće.

Wupjerki

faj być dyrbja: w najlepšich hódnoscach:

pošlescheho 130 cm šěr.	13.80	12.80	**10.40**
pošlescheho 160 cm šěr.	15.60	15.20	**13.60**
pošlescheho 100 cm šěr.	9.60	8.80	**6.40**
hłowatowa šěr . . . m	2.10	2.00	**1.70**

A. Kasper, Burgłehn 11
(měj. Al. Kilopp)
Gnaty najlěpšich dom fa dobre wupjerki

Wosebity wobkhod
za
nawočnicy, šćipanje (Klejenje)
dalokowidy atd.
Specialist
nowočasneje wočneje optiki
Erich Lenz
w Budyšinje na Hošćic hasy
(Nowotwar khorobneje kasy)

Do kóždeje operacije a po nej
dajće sebi diätowe wopismo darmo připósłać
Fr. Müller, Probstdeuben bei Leipzig
Mittelstraße

Nowe serbske spěwarske
su hotowe!
Prěnje so předawaja
w Serbskej kniharni w Budyšinje

Réznistwo
nowočasnje připrawjenje, w nowotwaru w Budyšinje w ranšim předmješe so wot 15. novembra přenaja
Bliže zhoniće pola
twarskeho mištra Hausera
w Budyšinje, Schliebenstraße 11. Telefon 3091

fotowe
projekcijowe
powjetšeńske
domj. kinowe
aparaty
awšě wěcy za amatěrske fotografowanje
FOTOWY DOM
Richard Hutha
mějićel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy číslo 18
Wuwiwanje filmow a płatow kaž tež wotčahi wěcywustojnje a najspěšnišo

Cinkowane bowy 28 cm . . . . . **95 Sł.**
Emaljow. bowy 28 cm . . . . . **95 Sł.**
Wuhlowe łopaće 30 pj. **20** pj.
Wobrěwanske bleše cinkowane **1.25**
Gustav Siegel
na Zadnej Bohatce hasy 15

Prošu číslo
2687
jeli maće mały nawěšk do „Serbskich Nowin".

Nowe a rjechane
mjeble
a wutykane wěcy
kóždeje druziny poručnje
Fr. Wenzel
jenož na Hornjerskej hasy 11
Też na wotpłačowanje

Kruwa
sylna, k čahanju, z čelcom je na předań w Přiwćicach číslo 20

Sućelna, podsobna
kruwa
na předań w Delanach 17 pod Cornobohom

Wysokosućelna
kruwa k čahanju
na předań
we Wysokej 27 pola Łaza

Měšć. dźiwadło
Wjednik: J. Sygnda — Tel. 3263

Sobotu 31. oktobra popołd. 3.30 hodź. k poslednemu razej operetu
Orpheus w heli
wječor 7.30 hodź. operetu
Carewić
Njedźelu 1. novembra dop. 10.30 hodź. přiwabne předstajenje za „FreieVolksbühne" Kartki w Gewerkschaftsbüro, Nordstrasse 1 a pola sobustawow předsydstwa.
Pisane dopołdnjo
Popołd 3.30 hodź. wjeselohra
Lotcyneje kwasna nóc
Wječor 7.30 hodź. operetu
Carewić
Pónjdźelu 2 nov. wječor 8.15 hodź. činohra
Druha strona
Wutoru 3. novembra wječor 8.15 hodź. operetu
Hollandska žónka
5. předstajenje za abonn. A
Srjedu 4 novembra wječor 8.15 hodź. operetu
Hollandska žónka
Štwórtk 5. novembra Wječor 8.15 hodź. wjeselohru
Lěpši knjez
5. předst. za abonnement B
Pjatk 6 novembra wječor 8.15 hodź. wjeselohru
Lěpši knjez
3. předst. za abonnement C

Kala kolowy gumi kolowe poirjedy
tunjo pola
Bratr. THOMAS, w Budyšinje na Kamjentn. h. 16

Lěharnia
najl. dźěło, (Rahmen- und Sperrholz), šatowy a drastowy khamor 160 cm 250 hr. **kuchnje,** 7dźělne 80.- hr. šeslonki, trjebane sofy wot 30.- hr., wutka dźělba škórnow, kožanych jakow, wosłoškow, hólčacych, hólcac. a žonjacych kolow najtuńšo na składze
Seifertec składnostne kupje na Kamjentnej hasy 29

Wšitke picowadła
Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Nakupowanje kóžkow
Wobdźěłanje kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty
Leunerec běleńje
na Garbarskej hasy 4
na Sprjewinej hasy 2

Tunje zbytki (Koster) za mužace a dźěłace kholowy, zymske jupy, kóžda wulkosć 15 hr. Kalmukowe jaki, walkowane nohawicy a pjasowe rukajcy poručuje
Auguste Wilhelm
Klamy při Butrow. wikach

Serbske łačele
(Gramofon Platten)
ma na składze
Jan Schieback w Budyšinje na Mućakowskej dr. 4

Gardiny, rolleaux
vitraže, kromki, canki, linoleum, běhaki m 30 pj. přikrywy na sofy, divany a blida jara tunjo
I. Würker geb. Erler w Budyšinje
na Zwonk. Lawsk. hasy 10

Wše družiny hamojźkow
ma stajnje na składze
Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Maće-li bolacej nozy?

Wužiće składnosć, Waše nozy
póndźelu, wutoru abo srjedu wot 2.—4. nov.
darmo wot nohowcho specialisty wot
BURGER wothladanja nohow
přepytować dać, kiž Wam też darmo dobru radu da
Hnydom wołóženje Waših bolosćow.
Waš wopyt Was na ničo njewjaza
Wobućowy dom Martin Jähne
w Budyšinje na Sulerskej hasy 9

200. saksa kralna loterija • Jubilejna loterija

Čehnjenje 1. rjad.: 16. 17. a 19. novembra 1931

Losy
poručataj a rozesćelataj

za rjadownju | 1/10 | 1/5 | 1/2 | 1/1
5.— | 10.— | 25.— | 50.— hr.

statnaj loterijowaj běrcaj w Budyšinje
Friedrich Rother na Kčožorskej dróży 22
Ernst Lehmann na Kamjentnej hasy 45

Hłowne dobyća
w 5. rjadownu
po připadze
750000 hr.
10 jubilejnych premijow kóžda 10000 hr.
1 po 500000
1 po 250000
1 po 200000
1 po 150000
1 po 100000 atd.

Wotewrjenje składa.

Wobdźerjam w Rakecach a wokolinje z tutym wozjewjam, zo so mam jako pućowacy Budyskeho Žitneho domu wot 1. novembra t. l. we wotemnje přewzaty hórcnje w Nowej Wsy pola Rakec skład
picowadłow a hnojidłow
Nimo toho nakupuju za Budyski Žitny dom też kóždu dźělbu žita po najpřihódniših płaćiznach.
Budu so stajnje prócować, česćenym wotběrjarjam stajnje najlěpše a najtuńše twory podawać a prošu wo dobroćiwu podpjeru.
Z najwjetšim počesćowanjom
Friedrich Breuninger w Nowej Wsy pola Rakec
Telefon: Njeswačidło 287

Solidn. starši knjez
pyta znajomstwo z knjeżnu abo wudowu bjez přiwiska w starobje 48—60 lět dla pozdźišeje žeńtwy. Jena ze małej rentu abo něšto zamóženjom ma lěpšinu. Sprawne poskićenja pod H. 40 na wud. Serb. Now.

Spóznaju khorosć z rukow, mjez wóča a z wočow.
Wšě bolesńske masaže Homöopathija. — Wothladanje z hojeńskej magnetopathiju
Melanie Harnisch w Budyšinje na Pśstowym namješće 44. — Wšědnje 9—1 a 4—6 z wuwzaćom srjedu popołdn.

Předawanje paln. drjewa
metr rólow . . 8.50 hr.
metr rězaneho . 10.00 hr.
metr hotoweho ke tepjenju . . 12.00 hr.
Julius Šklenička
w Budyšinje na Jerjowej hasy 111

Kóń
dobry dźěłaćel, srěnjokrótny, na předań we Wudworju 18

Nawěštki přinjesu wužitk!

K lětnemu hmjertnemu dnjej
njeboh' Jana Augusta Jeremijaša w Pšichowćicach
wumrje 28. oktobra 1930, stary 74 lět.

Kak bjiwne jin tu Boże wuće,
Mu bohoślužac je njemórny;
Kak mjinje so tu cłowjek kuće,
Kaj šmórcerc jo, wjele nabjo'no.
Kaj je rjasć nam tej wećal wołał,
Tak nahle tu pśches hmjerc je dał.

Je rano z dźiw. strowy stanył,
Wjelco dźeło swóru wobstarał,
Zo wjećor pśjes hmjerej worjat
Cyłkuny,
Wšak wjećor jim dobru nóc je dał,
A tak po krótcej hmjerkosći
We hmjerc i wjećej radosći.

Wonu śwérny w wašich bě najwěrješi,
Kiž jeho tuši šuśeja,
Wonu śwérnu nam bě, lubje dźěći,
Hač hmjerc jo wjećej jow wjeći sa nas.
We śwérnej hospodarce nan
A p bóžnej też khćerćejšan.

Je pródował ho, śwércu a cłak
Tej hač do posledźejšo dnja.
Je śwéru kwitki zhodał, spomał,
Wjele k Bohu her'e pokazał,
Kiž bě jow' mój we žiwjenju,
Kaž też pśichi našym skónčenju.

Sće je'o śwéru wobstarali
We jeho krótkej khorośći.
Sće e' Bohu za wjeh' prošbu hotli,
So hišće e mohł być na śwěći,
Kiž bě swom stajnje k pomocy
Wašej drohi nan a tuh wamy.

Wón luby knjez po swojej radźe
We w chćiło derje wobšam wał,
Wón wašchoh' nana wiak je k hnadźe
Tam, hdźe je wón tej cełohujej dźiwi,
Odźej luby hrn a mandželstwo
Joh' witałoj stat do njebjo.

Haj, jón wašch nan tón drohi luby,
Je sjonit wjele trudoby,
To wobšěrje hdyž wot nan tuhy
Sću I rowne njeńt mačerźe,
Kiž dawne hijo w rowje śpi
Pśiched dwaj a dwanaće Klami.

Haj śpiće wšichnjy tijo mórt njenje
We hłubokej jemi, we rowi,
Waš njeśedźenu jahnjeć ženje,
Dóńš šmy tu žiwi na jemi.
Hač juna tam we wěcnosći
Sće powitamy hromadźi.

We mjenje jeneho hyna, tśioch dźowkow a dweju
pśichodnjeju hynow.
Dańa Budańa.

Přiloha k čisłu 254

SERBSKE NOWINY

Pjatk. 30. oktobra 1931

Zawrjene časy

Policajski hamt dopomina dźiwajo na blišt pokutny dźeń a njedźelu semrětnych na postajenja wo zawrjenych časach:

Po wukazu se 16. februara 1926 šo pokutny dźeń, njedźelu semrětnych a na pśedwjeczoru njedźele semrětnych njeźmědźa wotmeś reje na śjawnych měśnach, we privatnych domach abo w měśtnosćach zawrjenych towaŕstwow. Pokutny dźeń a njedźelu semrětnych śmě šo jenoź tkuna hudźba potśiceś. Dale śu tutej dnjej jenoź tajke dźiwadłowe a kinematografiske pśedstajenja dowolene, kiž śu złožene po khutnosći dnja. Sakśane je pśedwjeśeś zorty, tryjiki, revije, wjeśelohry, operety a tohorunja.

Pokhodne hudźby a spěwy maju šo wobhladowaś jako sakśane hudźbne poskićenja w smyśle tutoho wukaza.

Sawrjeny cźaj sapoczynje šo za reje na pśedwjeczoru njedźele semrětnych we 18 hodź. a pokutny dźeń we 1 hodź., za hudźbne poskićenja, dźiwadłowe a kinematografiske pśedstajenja wobaj dnjej rano w 6 hodź.

Spomožeńska statistika města Budyšina

za měsac september 1931.

1. **Spomožeńtwo:** Wopytarjow běšche w radupodawańni za maćerje a sajtaŕańi cźeśnych dźěći 289, we sajtaŕańi małych dźěći 134, w radupodawańni za bamodruhe 12, w radupodawańni za tuberkulosnych 82, we radupodawańni za bědnych 11 a w radupodawańni za alkoholikow 8.

Wudźěli šo w sajtaranju cźeśnych dźěći 411 puntow źiwidłow, 170 buśchtwizow mloka, 176 brasćicźkow a śchatkow; nimo toho bě wupožćenych 19 sportśich wosow, 20 dźěćaznych wosow, 17 dźěćaznych korbow, 29 tojow.

W sajtaranju tuberkulosnych šo wudźěli 306 puntow zrowby, bě wupožćenych 142 wězow sa wothładanje khorych, nimo toho śa šo 89 pśeswětlenjow a 7 röntgenśich fotografowanjow.

K tomu obstatkow nuzowneho sjednoćenjstwa wudźěli šo brašća a wobuwcje 61 dorosćenym a 49 dźěćom.

2. **W hispodaŕskim sajtaranju** wuda šo 2697 pokrutow khlěba, 9250 tkm. płuna, 920 tkwh. elektr. pruda, 672 litrow petroleja abo spirituša, 3402 jěd̄nych znamtkow.

Podpjerow w hotowych pjenjesach wuplaći šo: 6514,95 hr. *sozialnym rentnarjam*, 11 323,85 hr. *małorentnarjam*, 18 510,21 hr. w padach wośebiteje potrjeby, 71 673,85 hr. dostawarjam spomožeńśeje poźěwy, 3526,18 hr. dostawarjam jakmožiny, 2205,18 hr. wozćehnjeńśich pśipitomozow a 14 875,71 hr. kŕiśowneho sajtaranja (*měśtowy podźěl*), hromadźe 128 629, 88 hr.

Protyka dawkowych termijow

w měsacu novembru 1931:

Sapłaćiś ma šo finanzamtu hamtej:

5. novembra: Dawkowy wotcźah wot dźěłaćeŕśeje mšy a kŕiśowy mšowy dawk, pśichrajźk k mšowemu dawkej njećeńjenych dźěłobjerjerjow sa mšu, kiž šo wot 16. hacź do kónca oktobra 1931 wuplaćiłchu.
10. novembra: Burśowy wobrotowy dawk.
10. novembra: Dopśědnje samohowjenje a dopśědnje sapłaćenje wobrotneho dawka na měsacz oktober 1931 sa tych dawkarjow, kiž maju wob lěto 20000 hrywnowu a wjacy wobrota.
16. novembra: Dopśědka sapłaćenje samoźeśtelego dawka sa wšykitkich dawkarjow po dawkowym namołwjenju f 1930. Rataŕstwo a lěkaŕstwo płaći 3. a 4. podźěl, šyjiki dawkarjo 4. podźěl.
16. novembra: Dopśědnje sapłaćenje dokhodneho dawka sa rataŕstwo a lěkaŕstwo na sakładze dawkowego namołwjenja sa 1930.
16. novembra: Pśichrajźk k dokhodnemu dawkej na 1930, 1. podźěl sa rataŕstwo a lěkaŕstwo.
20. novembra: Dawkowy wotcźah wot dźěłaćeŕśeje mšy a kŕiśowy mšowy dawk, pśichrajźk k mšowemu dawkej njećeńjenych dźěłobjerjerjow na mšu, kiž šo w cźasu wot 1. hacź 15. novembra 1931 wupłaćiłchu.

Cyrkwinske powěśće

22. njedźela po swj. Trojicy, 1. nazymnika 1931.

Z Budyšina.

Pśedowanski tekst; Jap. skutki 24, 24—27.

W Michałskej cyrkwi ma faraŕ Tišer rano 1/8 h. serbske Bože wotkazanje, faraŕ Kapleŕ dop. 1/2 9 h. serbsku a 1/2 10 hodź. němsku Božu słužbu.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano 1/8 hodźin faraŕ Große a pśip. w 12 hodź. faraŕ Paul pśedowanje.

W Marijnej-Marćinej cyrkwi ma rano we 8 hodź. faraŕ Berg spowědź a Bože wotkazanje a dop. w 9 h. faraŕ Paul pśedowanje.

Zbĕrka za hodowne wobradźenje najkhudšim naśeje wosady.

Kŕćenja ma we wobćmaj cyrkwjomaj faraŕ Siegemund.

Mšačna zhromadźizna wosadneho žónskeho tow. pónd̄źelu wupadnje, za to wobdźĕli so towaŕstwo na kurzu zwjazka žónskich towaŕstwow wutoru 3. nov. dop. 1/10 hodź. w Kehleśni. Nutrnosć. Pśednošaj „Hibanje bjezbóžnych a wojowanje pśećiwo njemu“ (dir. Dietel z Drježd̄an) a „Socialne skutkowanje sobustawow naśich žónskich towaŕstwow“ (knjeni dr. Bertholdowa z Drježd̄an). Pop. 1/3 hodź. w Centralnym dźiwadle pśedwjedźenje filma „W słužbje lubosće“. Zastup za sobustawy žónskeho towaŕstwa a jich pśiwuznych 20 pj. Pśećeljo dźĕła znutrkowneho misijonstwa a hosćo móża byś pśi pśedwjedźenju pśitomni.

Wutoru pop. 3/4 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniće. — Wutoru wjećor we 8 h. ma faraŕ Berg biblisku nutrnosć w ev. towaŕsowni na Hornjećeńskej hasy. — Srjedu wjećor we 8 hodź. ma sup. Fröhlich bibliski wjećor w Tuchoŕskej cyrkwi. — Stwórtk 5. nov. pop. w 4 hodź. zeńdźe so towaŕstwo wowkow w ev. towaŕsowni na Hornjećeńskej hasy. — Stwórtk 5. nov. wjećor we 8 hodź. změjetaj faraŕej Große a Siegemund pśihotowanje na kemšenje dźeći. — Pjatk 6. nov. pop. w 4 h. zeńdźe so Gustav-Adolfske žónske towaŕstwo w Societät (čajowe popołdnjo z hudźbnymi poskićenjemi).

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Njedźelu 1. nov. pop. wot 1/3 hodź. na Seminarskej hasy 19 Budyske wokrjesne skhadźowanje: Pśednošeś faraŕ Franka ze Śerachowa. — Wutoru wjećor we 8 hodź. młodostny wotrjad a srjedu pop. wot 5—7 hodź. młodostna syla, srjedu wjećor 1/4 9 hodź. hłowny wotrjad.

Krajnoecyrkwinske zjednoć. w Budyšinje pśi Pólnym hrodźiku 6. Sobotu (reform. swjedźeń) swětłowobrazowy pśednošk wo „Jozefje“ z barbnymi wobrazami, pop. w 5 hodź. za dźěći, wjećor we 8 hodź. za dorosćenych. Dźěći njech pśinjesu 10 pj. sobu jako pśinošk k zarunanju wudawkow. — Njedźelu 1. nov. konferenca njedźelskich šulow w Žitawje. W Budyšinje njeje žaneje zhromadźizny. — Pónd̄źelu wjećor we 8 hodź. misijonski pśednošk k. misijonara Säuberlicha z Lipska. — Stwórtk wjećor we 8 hodź. bibliska nutrnosć (list na Hebrejskich).

Sotra Emma změje biblisku nutrnosć za žony reformacijskich swjedźeń w Kumwałdźe, wutoru pop. we 4 hodź. w Budyšinje a pjatk wjećor 1/8 hodź. w Hornjej Hórcy.

Zjednoć. wothładaŕ Zimmermann změje biblisku nutrnosć pónd̄źelu wjećor 1/8 hodź. w Trjebjeńcy, wutoru we Wjazońcy, srjedu w Arnsdorfje, stwórtk w Budyšinje a pjatk wjećor 1/8 hodź. w Rachlowje.

Z Barta.

Njedźelu dop. w 9 hodź. so serbske pśedowanje cita. — Pónd̄źelu, kermušu, je dop. w 9 hodź. serbske a 1/11 h. němske kemšenje (k. wyšši faraŕ Zarjeńk z Khwaćic).

Z Budestec.

Rano 1/8 hodź. ma faraŕ Bóje serbsku spowědź farski vikar Böttger dop. 1/9 hodź. serbske a w 10 h němske kemšenje. Pop. w 2 hodź. ma farski vikar Böttger kemšenje za dźěći 1. hač 4. šulskeho lěta. — Pónd̄źelu wjećor we 8 hodź. zwućowanje z pozawnami. — Wutoru wjećor we 8 hodź. ma faraŕ Bóje biblisku nutrnosć w młodźinowni. — Srjedu wjećor we 8 hodź. je bibliske rozpominanje w kśesćanskim towaŕstwje młodźeńcow; wjećor w 7 hodź. posedźenje wosadneje rady w młodźinowni. — Stwórtk pop. 1/4 hodźin zhromadźizna žónskeho towaŕstwa pola Kernichee; wjećor we 8 h. towaŕstwo młodych holcow.

Z Bukec.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, 1/9 hodź. němske, w 10 hodź. serbske kemšenje. — Wutoru wjećor 1/8 hodź. žónske towaŕstwo pola Rabowskee.

Wumrěłej: Marja Martha zwud. Fiedlerka rodź. Semmerec, młynkowa w Cornowje, 62 lět, 9 měs. a 11 dnjow stara. — Marja rodź. Symankee, mandź. Korle Němca, wyšš. žel. dohladowarja n. w. we Wadecach, 69 lět, 5 měs. stara.

Z Hodźija.

Rano 1/8 hodź. změje faraŕ Voigt němsku spowědź, faraŕ Wjezaŕ dop. 1/9 hodź. němske a w 10 h. serbske kemšenje. — Srjedu pop. w 3 hodź. zhromadźizna žónskeho towaŕstwa pola Mrózec.

Měrćin Nowak-Njechoŕński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Kotorski zaliw je we swětowych stawiznach hrał wulku rólu hižo w prastarych časach, hdyž nichtó hišće ničo njewědźeše ani wo Słowjanach ani wo Germanach.

W l. 228 pśed Khr. bě tu w Risnje, kiž tehdy Rhizinium rěkaše, stolica ilirskeje kralowny Teuty, kiž surowe a dobyćerske wójny wjedźeše z Romjanami. Nĕšto stow lět Romjenjo wojowachu ze zasaklymi Ilirami, dóniž so jim poradźi, podćisnyć sej ilirski narod a jeho kraj.

Pśeńdźemy Risan, nĕhdušu móenu stolicu iliriskeho kralestwa a skhow khrobłych ilirskich mótskich rubježnikow. Dźensa njeje wjacy wjele wostało wot stareje sławy a pychi. Risan je jara małe městačko, kiž drĕma pod skalnymi sćenami, kiž su wšě zakćěwałe z rózojtej bobkowniću (oleander). Twjerdźizny stražuja wysoko nad městom.

Risansscy rybakojo wědźa bajki bać wo podnurjenym bajkojtym hrodźe w mórskej hłubinje. Často we swojich syćach namakaju z mokricami zarośene kamjenje ze spodźiwnymi znamješkami a ornamentami. Su to powostanki, pomniki staroilirskeje kultury. Tu je hišće bohate polo za archeologow.

Naš awto ćeri dale, dale. Bjez kónca zda so być tutón spodźiwny zaliw. Pśecy mamy na lĕwo nahe, skalne sćeny a na prawo na zeleń módra mórska woda. Małe kupki srjedź zaliwa drĕmaju a na kóždej je bĕła cyrkwička. Su to staroswjate městna. Rjana je kupa Gospa od Škrpjela. Kupka je tak mała, zo bě lědy městno za cyrkej. A tak ma to napohlad, jako by cyrkej njeposrědnje so wunórila z wody. Njedaloko je druha kupka — Sveti Juraj. Tež tam je jednora cyrkwička, kiž so khowa za starymi murjemi a cypresami. Je to wobraz wĕčneho měra. Lohcy zrozumimy, zo tuta kupka wulkeho wumĕlca Böcklina pozbudźi k stworjenju swojeho swĕtasławneho wobraza „Kupa morwych“.

Zasy pśeńdźemy městačko. Je to Perast, město morwych palacow, město rozwalinow a rozpadankow. Perast je kaž wulki kĕrchow. Wšudźe su prózdne palacy ze starodawnych wĕkow, kiž porośćene z keraškami, rozpaduja.

Perast bě pśed 200 létami najbohatše město cyłeho Kotorskeho zaliwa. Ale sława zańdźe. Dźensa jenoź hišće nĕšto stow ludźi tu bydli.

Dnja 15. meje 1654 njemdrješe surowa bitwa pśed wrotami a murjemi Perasta. Turkojo chcychu so zmocowaś tutoho kluča Kotorskeho zaliwa. Ale khrobli Perasćenjo wšě nadběhi wotražachu a khorwatski hrabja Pětr Zrinski mĕśćanam jako znamjo pśipóznaća pozdźišo pśepoda starožitny mječ, kiž so dźensa hišće tu khowa w Perasće.

Ale my dale khwatamy. Słónco chce so skhowaś a wono pozłoći hišće raz lĕsy włoskich kostonychow tu po strouinach. Zady Perasta so po brjozy zrjaduje wjes za wsu, statok za statokom, a potom, po dołhej, dołhej jĕzbje, skóńcnje dojeźdźemy do Kotora.

*

Tež Kotor ma starodawnu zašłosć. Naspomina so hižo za čas starych Ilirow a Grekow. Pozdźišo pśińdźe pod romske knježstwo a skóńcnje słušeše k byzantskemu mócnarstwu. Bolharjo, Serbja, Wuherjo wo město wojowachu, dóniž skóńcnje Bjenatćenjo jo wobkhowachu.

Dźensa je Kotor ze swojimi 2500 wobydlerjemi hłowne město cyłeho zaliwa.

Našej autobusaj zastajišćaj w pśistawje pred měśćanskimi murjemi. My wulězechmy. Powitanje tu w Kotorje bě zasy runjewon wulkotne. Pśijězd luźiskich Serbow bě za tuto městačko njewšědny podawk, kiž měješe so hódnje a dostojnje woswjećić. A woprawdźe, Kotorjenjo, njejsu so dali zahańbić. Su nas powitali kaž krala. Hudźba tu bĕše. Bĕchu tu zastupjerjo Sokołstwa, wojeŕskeje garnisony, magistrata, cyrkwinskeje wyšnosće a wšĕch možnych zjednoćenjow. Woprawdźe, Kotor je nas ze wšĕch juhosłowjanskich městow witał a potom hościł nanajswjatočnišo, nanajdostojnišo. Bĕ to ćuće hnujace, tuto powitanje. My so runjewon hańbowachmy.

Haj, to nam nĕtko ničo njepomhaše. Dyrbjachmy pśijimaś pocešćowanje a holdowanje, pśiposkaś na powitanske rĕće. A potom to dźĕše w tśistupach z hudźbu a haru a holdowanjom nutŕ do města. Njebĕ to daloko, wjedźachu nas runeho puća do nĕkajkeje šule, hdźež mějachmy składnosć so wumyć. To bě jara dobra a rozumna myslička. Wosebje ći z druheho wotewrjeneho autobusa mějachu trĕbne tajke generalne wučišćenje. Mějachu nic jenoź drastu, ale teź woći, nós a hubu polne prócha. Wot tych śtyrjoch zhubjenych njemějachmy hišće ani śleda.

Lědy, zo bĕchmy so trochu powumyli, hladachmy, zo do města pśińdźechmy, zo bychmy teź hišće nĕšto wuhladali. Wšak hižo směrki padachu.

Město so stula k samej horje, je jako by zrostło z tutych skałow, jako by zrostło z nimi. Wšitko je kamjeń, kamjeń. Naměsto, wuzke hasyćki su plesrowane ze šerokimi kamjeńtnymi plećicami. Twarjenja same zdadźa so być skały. Snadź směrki tutón zaćišć hišće zesylnjeja. Cyłe město skutkuje tak njesměrnje potajne. Je to skamjenjene město.

Nad torhošćom stara zwonica so pozbĕhuje. Pódła njeje wĕži stareje romsko-katolskeje katedrale. Je dźensa polna pobožnych kemšerjow. Swjeća tu wopomnjećе nĕkajkeho swjateho, hdyž so njemylu swj. Tripuna, patrona města. Směrki nam skhowaju a zatajeja rjanosć cyrkwje.

Je tu hišće nĕšto druhich cyrkwjow, katolskich a prawosławnych. Směrki so zhusćeja. Nĕhdźe stejimy pod samej skału. Podzeńska rĕka spody njeje so ze zemje wudobywa. Wuzke skhodźeńki nĕhdźe so ze zemje wudobywa. Wuzke skhodźeńki nĕhdźe so wjedu horje k starym twjerdźiznam. Škoda, zo tu wodnjo njebĕchmy, takle wjele wjacy njewidźimy ...

(Pokračowanje sćěhuje.)

Z Hrodźišća.

Rano we 8 hodź. němska spowědź, dop. w 9 hodź. němska a 1/11 hodź. serbska Boža služba. Zběrka za wosadnu cyrkej.

Z Hučiny.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbska a 1/11 hodź. němska Boža služba.

Z Klukša.

Rano we 8 hodź. němska spowědź z Božim wotkazanjom, dop. w 9 hodź. němske a 1/11 hodź. serbske kemšenje. Zběrka za Gustav-Adolfske towarstwo. Pop. w 3 hodź. serbska Boža služba ze spowědźu pola Jurkec w Jatřobju.

Z Kotec.

Dop. w 9 hodź. serbske kemšenje (wosadny kantor), 1/11 hodź. němske předowanje, na to němska spowědź a Boże wotkazanje (wosadny farař). Zběrka.

Z Minakala.

Rano 1/8 hodźin němska spowědź z Božim wotkazanjom, dop. 1/9 hodź. němska a w 10 hodź. serbska Boža služba. Pop. w 2 hodź. dźěćikemšenje.

Z Malešec.

Rano 1/8 hodź. serbska spowědź, dop. 1/9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemšenje.

Z Njeswačidła.

Rano we 8 hodź. němska spowědź, dop. w 9 hodź. němske a 1/11 hodźin serbske kemšenje. Pop. w 2 h. kemšenje za dźěći. — W Zareču změje k. sup. Fröhlich 1/9 hodź. němsku spowědź, 1/10 hodź. němske kemšenje. Po tym so tam nowe pohrjebnišćo poswjeći. — Pokhowanaj: Arnoština Gustla zwud. Ryćerka rodź. Höhnee, wumjeńkarka we Łahowje, 82 l. Max Herm. Dučman, zamkař we Łuzy, 24 l. 6 m. 2 d.

Z Poršic.

Rano we 8hodź. serbska spowědź a dop. w 9 hodź. Rano we 8 hodź. serbska spowědź a dop. w 9 hodź.

Z Rakec.

Reformacijski swjedźeń je rano we 8 hodź. serbska spowědź, dop. w 9 hodź. serbske a 1/11 hodź. němske kemšenje. Zběrka.

Njedźelu dop. 1/9 hodź. němska spowědź, w 9 h. němske a 1/11 hodź. serbske kemšenje. Pop. w 2 h. serbski nešpor.

Z Wósporka.

Rano we 8 hodź. spowědź a ćiche swjećenje Božeho wotkazanja, dop. 1/9 hodź. předowanje (wosadny farař). Zběrka.

Z Wóslinka.

Rano we 8 hodź. němska spowědź, dop. w 9 hodź. němske a 1/11 hodź. serbske kemšenje. Zběrka. Pop. w 2 hodź. kemšenje za dźěći.

Pola starych ludźi

(Wobras je wušy.)

Pola starych ludźi so zyle derje traje. Hodźiny dołho mójesch pśihi nich śedźeć, hdyž dyrbi runje być. Stari ludźo maja mjenje abo bóle śiwót sady sobje a su ći niut tak rjeć hotowi. Sću swój sejušći běh dogniwili, su śiwjenje wužili a do dna wupili. Sśódźe a druhdy teź zyle jerje napoje. Sću wšchitko pśećtrali a wędża někto, so swjetścha wšchitko hinak pśichódźe hacź su śej dopředka myślili. So to, za cźimž so swjetścha śedźi, sypka tak ważne njeje a runje to na boku leżo wostajiśi, schtoż śej tak rjeważišch, haj na cźoż so śamo pogmérkowasche, je po prawom najwažnišche. Stari ludźo su nawulki, skromni a njeśebicźni być, ćaš je jenoż mózno, dokelž su pśichi tym najśbožowniśchi. Tohodła so pola starych ludźi tak wutrobniwje a mérnje śedźi, wšcho dźe bóle mafnje, nichtó so njepśechetorhnje, njewujachli.

Pójśe jenoż, cźemy śej k Nyjchporjej nanej a macźeri dóńcź. Mój jejbrko, któgo je śi hyšće tśerno wutleptany, tu pola Wićašej, hdyž horjeka na ľubi mataj jśtwicźiu pśichiprawjenu. Śmydom sa tśišnymi durjemi dźe so horje. Tuž je bješ dźiwa, so so do por drjewjanjow jakopnjech, dokelž tu je sabicje cźmowje sa durjemi. Wostaja je deleka śiejo. Kajśi wrjelkot a dupot by tola był, bychtaj w nich po drjewjanym śkodźe śtupatoj! Wšěšo, schtoż tu dźeń wote dnja nuts a won śkodźi, tón so wjazy njesałopnje, śnaje to śpizy. Nó, śtónćnje śnuj śbožownje pśches wšchitke sadźelowi horjeka. Tśišćne wokno dawa telko śwětłokśeje, so wulki wuheń, durje a pśched nimi śłomjany trějak leżo widźišch.

Nó hlejcźe, zyle pěkna jśtwicźka! To śej wot deleka myślił njeby! A kak rjenje wšchitko sarjadowane a pśchiprawjene! Wšěšo hižo tśerno sastarśke, ale cźiśte a porjadne. Jene ložo pśchi tej śeśenje a druhe pśchi tamnej. Wobé rjenje pózłanej! A na ložowaj rjane pśchikrywy i pśipanymi śwěrkami. A tajk pěkne wobrazy na śeźenach! Jesušekowe śiwjenje a cźerpjenje, kralа Alberta a Sejlerja, někotre śerbśke hrónćka sachkleśowane, śamo jene delnjołužiśke a dalśche wobrazi, ke kotrymž je Nyjchporjej nan pśiedy śam wobluki wurěšował. Tamle sady w kruće śmějo so śe sachkleńcźaneho kamora nuwohe schalki a talerje a wobjebje śleborny kwěćel s licźbu 25. A na komodze mješe wokno-maj, to je Marjcha je śiwojim mužom w Drjezdźanach, kaž nam Wićašej macź rošłoži. Na wokнach tajke a hinašche śwérki, wokoło kachli horjeka dwě běłej żerdźy, sachlowa tawka, stary cźapnik s meter dołhej machawku, wulki schpichel s kaschćikom sa cźapaki a schcźétki, na śeni śamorcźnjenje wuschiwane pśchestrénje a kaj to pola ludźi je. Wšchitko nanajcźišćišche a w najlépšchim porjadku, wšcho na śiwjim měśtnje. Je to tola staruschkowju śwět, jeju luby domcźk. Śiwjenje bésche źuntne a cźejke, na wšchě schtyrycźeći lět dźěłacź na knježim dworje. Leź někto njeje ś njeju žanehu mědźisanja ś tutymi por hriwnami renty, kotrež bromadźe dostanjetaj. Ale tu w lubej jśtwicźiu wurosće so wšchitko k śoju, to dźěłataj a śpěwataj hromadźe, kaž běchtaj hakle wcźera dwaj mětoj.

Mój jejnujerjch ně, tak dołho so po prawym sadźerźecź nochcychmy. Ale to so tuśt pośedźi a dale śedźišch, hacź so cźaś jenoż tak minje. A schto wschitko w tajkim prostym robocźanu tźi! Je śej wschitko śwěru śapiśał w śiwojim dołhim śiwjenju, wschitke narodninły a pośmjertniny, kwasy a kichcźišna a wšcho mózne je śwojeho mulkeho pschiwuśmišwa a pschecźeśliwa. A dźensa je na knihu, w kotrejž wschitko śteji, njemało hordy. K tomu rjenje śerbśki śpitśana. Hišćeśe druhe wézy nam pokazuje. Wulku mapu, kotruž je śej sam pschidrawił. W njej nimale wschitke śotografije naschich śerbśkich wótcźinzow na pohladnizach, wschelake śerbśke śwjedźenje we wobrazu, kwasy a druhe podeńdźenja, śerbsku bibliju wot Jmišcha darjenu, wschelake śajimawe wurěšti ś notwin a schtoż so jemu śewak ľubjeśche. Ruće wja nożizy a śkowa to do śwojeje mapy. To a na 43 Pschedźenałow a někotre druhe śerbśke knihi njenuje śwoju knihownju. Źyle wšeśeź wé, w kotrym lětnišu je tón abo tamny wobras.

A schto takle powědacź wě! Se starych a sastarśkich cźasow. To husto pola starschich ludźi nadeńdźeśch, so ju je śwojimi myśleni bóle w sańdźenych cźasach hacź w nětcźišchim. Cźaś je hižo dawno pśches njeju schoł. Schtó so dale wo takich ludźi nětkuže na hornjej ľubi napraschuje. Njepschiśišu śwjetścha wjazy do praschenja. Pola nich je, nó haj, so ju pjecza hišćeśe na śwécźe. S nim so tak wjazy dorosumicź njemóża.

„Nyschporjej nano, schto dha takle wo dźensnišchim cźasu a śwécźe myślicźe? Schtoha budźe ś tutej měschcerjenźu? Dostanjemy śaźo raś lépśche cźasy?"

„Śśo wé, cźehodła niš? Je-li maśch łóschi a luboseć, dyn cźi hnydom jedyn Pschedźenak ś wośmdźesatcźich lět śobu dacź k cźitanju. Tam śteji wo tśicźećitnej wójnje, kak je tehdom było. Wo njeśele hórśche cźasy su byłe hacź dźenża. Ale telko je wędśe, njech rěcźa a cźitaja schtoż chcedźa dźensnišchi dźeń, do sandźelowh njebudu ludźi pschewobrocźićź a wschitko jenak a wšcho śprawnje njebudu wutonjeć. Njeśprawnosće a wójny, śhudźi a bohacźi atd. śu pśiedy hižo byli a budźe dale tak. Mój jejdrko, schto śej ludźo tola wot tuteho kuśa źiwjenja wschitko nadźijeja! Kaž by wécźnje trało! Kak jenoż te lěta tak lecźa! Hdyž takle 50, 60 lět wróćo myślišch..."

Hižo je sašu w cźasu nězneje młodosće pola śwojeho dźěda, śi je tehdom runje tak rěcźał. A schto tón wšcho do bajkow a basńcźkow, ś mythiśich bytośćow starych Sserbow wědźesche. Wśele wjazy hacź dźensnišchi dorosł. Hnydom pocźa nam wo Wódnym mužu, wo Pschipołdnizy powědacź, śi je wot śwojeho dźěda śłyschał.

Haj wschak, zyle derje so pola starych ludźi śedźi a traje, hdyž takle se sašchkych cźasow powědaja a śwoje ménjenja k lépśchemu dawaja. Hodźinki jenoż tak lecźa. Tu je śwět wot wcźerawschcho a sawcźerawschcho, sańdźene cźasy wožiwja wośpjet w tutej śdobnej jśtwicźiu. Mér a pokoj knježi w njej. Je hižo tajśe wujednaje rošśohnowanje ś tutym śwětom, tajka mérna dohra na pucźu k pośledniej jśtwicźiu pod śelenym dornom.

Strowota.

Prašach so raz starca z dołhej, śědźiwej brodu:
„Śto je najlépše na śwécźe?"
Starc so njerozmysli, rjekny:
„Strowota!"
Śnadź teź wy to zrozumiće, śtož je mi dale powědał.

„Najwjetši dobroćel je słónco. Jeho pruhi wšudźe źiwjenje zbudźeja. Śtomy rostu — jeho zasłužba. Lisće so zeleni pod jeho pruhami. Ptaće pjerje so krasni z barbami. Zo naša krej w žiłach běži, wšitko je zasłužba słónca.

Tohodła maju ludźo słónco rady a dźěći wodźa na słónco, zo bychu so w nim hrěłe.

A słónco je sej namakało pomocnikow. Zawoła powětr.

„Pój", rjekny, „damy cłowjekej strowotu, njech so derje wuwije a na śwécźe wusyje ľubosć, dobrotu a prawdu."

Tohodła lékarjo khorych pósćełaju do hór, přetož tam je cisty powětr a słónco.

Słónco zawoła na pomoc też pohib. Zjenoćichu so tśo pomocnicy, kiž strowehu cłowjeka podpjeruja. Hdyž cłowjek nima zańć pohiba, skhori, a pomocnicy přestanu so wo njeho starać. Ludźo praja: „Jemu pobrachuje słónco, powětr a pohib."

A śwórty pomocnik je dobre přecyrowanje. „Hdźež ći śtyrjo pomhaju, tam je strowota."

A starc hišće raz wšu mudrosć wupraji:

„Słónco, powětr, pohib a dobre přecyrowanje — to je to najlépše na śwécźe, dokelž dawaju strowotu."

Serbske prajenja.

Jasny kaž mućeńk. — Běłe, kaž łoński sněh a lětuše błóto (Klar wie dicke Tinte). — Ćma, zo by motyku powěsnyć móhł. — Ćma, zo móhła sekera wisać. — Ćmica kaž kołmaz. — Ćma, kaž w pjecy. — Ćma, jako by kołmazu kidał. — Ćma, zo so šerjenja do njeje boja. — Jemu šěrack wokoło brody lěta (Er hat schon einen grauen Bart). — Ludki pyrja (wjeśchi hórkow maju mhłu). — Jemu so pisani (es schwebt ihm vor). — Přińć z łužičku do morja (aus der Armut ins Vermögen kommen). — To wulkej woći čini (das erregt Aufsehen). — Wón je na prawdźe Božej (Er ist gestorben und steht nun vor Gottes Richterstuhl).

Wjelk a wowca.

Wjelk wowcu něhdy z wowćeńnje
Je wabił z klamu lestnej:
„Pój z jastwa won, tu maš so złě,
Pój k swobodnosći čestnej!
Chceš dlěje dać so honić psam
A třihać skupym cłowjekam?"

„Rad lubje", wowca wotmołwi,
„do twojej rady zwolu,
To jeno čiń mi k ľubosći
A dopjelń moju wolu:
Njech zuby ći a pazory
Prěc wozmje łazeńk wustojny."

Wjelk na to něšto do brody
Sej mjelčo bórbotaše
A potom, kaž był wjesoły,
Sej pacy wotrěwaše:
„Haj, haj! Ja leću k łazeńkej!"
Hač do dźens pak so wróćił njej'.

Wjelk w tutej basni pokaže,
Štóž póznać ludźi žada,
Štó rubježnik a falšnik je,
Hejz hłupak njej' a blada;
Tuž hladaj, komu wěrił by,
Hač je też wěry dostojny.

Handrij Zejleŕ.

Pismowstwo

„Łužica" 8. čisło 46. lětnika bu nam wobradźena a smy na nju žadosćiwje čakali, nic dla někajkeho zapozdźenja (kaž to jónu bě) ale, dokelž nas wobdaruje z darami ducha najšćedriwišo. Kak nam klinči truna duše, hdyž čitamy baseń Miny Witkoje: „Což ten kós je spiwał..." Je jako by nas basnjeka wabiła k sebi domoj ....hdźež kós spěwa! — Knjez redaktor je wopytał Rujany, baltiske morjo a wubjernje wopisuje Serbam bywši kraj a jeho rjanosće, wjedźe nas do starodawna a w radości zaboli nam też wutroba, zo smy tak wokhudnyli, tak samotni. — Lorene Zaleśki wopisuje poswjećenje Zejlerjowcho pomnika we Łazu pěknje a dźaknje. — Mina Witkoje česći mištra serb. hudźby z krasnej hubokozwukowej basnju: „Mój komponista". Božidar Dobrucky skónči powědanćko „Pusty kraj" kiž je so wěsće kóždemu zalubiło. Pod rubriku „Literarne nowosće" puta nas recensija wo Vladimir Zmeškalowej nowej knizy: „Hórnikowa Łužicka Knihovna v Praze" a spominamy bólnje wutroby na zasłužbnju Serbow wyššeho fararja Domašku z Budestec a fararja P. Mrózaka z Barta, kotrychž je Bóh Knjez za nas, ach přezahe, z tuteje časnosće wotwołał. Dźěłajmy też my čim krućišo a natwarmy so z čitanjom serb. stawiznow, literatury, wosebje našeje „Łužicy" za — našu drohu Łužicu.

-ŕ.

*

Hórnikowa łužiska knihownja („Hórnikova Lužicka Knihovna v Praze") tak mjenuje so nowa kniha w rjedźe „knihowničeskołužiskeje", redigow. wot k. dr. Páty, spisana wot soburedaktora Łužiskoserbskeho Wěstnika Vladimira Zmeškala. Spisaćel rysuje w swojim zawodźe stawizny Serbskeho seminara w Prazy a štož nas wurjadnje zajimuje, stawizny jeho knihownje. — Knihownja w serbskim seminaru w Prazy bu założena 1728. Jeje prawy zakład jako serbska dosta 1890. Přeni jeje zapis 1847/48 wobsahaše 55 čisłow, dźensa tu předležacy 1845 (z duplikatami 1845) zwjazkow. Wobsaha spěwy sobu najsławnišich spisowaćelow našeho a druhich słowjanskich ludow kaž Jana Arnošta Smolerja, Imiša, Čišinskeho, dr. Muki, Michała Hórnika, Jos. Dobrovskeho, Fr. Doncha, K. J. Erbena, V. Hanka, A. Černeho, dr. J. Páty, dr. Wirtha, Taszyckeho a druhich. Kaž swětowa wójna nam mnohm ranu nabi, tak też po njej za Serbstwo zahubne postajenja nas hišće bóle trašachu. Do tutych słuša zběhnjenje starosławneho łužiskeho seminara přez přenjeho biskopa nowozałoženeho Mišnjanskeho biskopstwa. Bohudźak bu knihownja do skita tow. „Ad. Černy" data. Jan Skala, naš krajan, innozy serbscy studenća maja wo nju ze našimi słowjanskimi pócowarjemi wulku zasłužbu wo jeje zakhowanje a rjadowanje. Knihi rjadowachu so do 15 wotdźełow: 1. stawizny, zemjepis, narodopis, statistika, karty, powučne knihi; 2. rěčniey, słowniki, čitanki; 3. literarne stawizny; 4. nabožne spisy; 5. poezija; 6. proza; 7. dźiwadło; 8. dźěćaca literatu-

ra; 9. hudźba a wumělstwo; 10. varia; 11. časopisy, protyki; 12. rukopisy; 13. cuzorěčna literatura wo Serbach; 14. slavica; 15. dodawki. — Knihowni da so sławne mjeno njezapomniteho Michała Hórnika, duchowneho rjeka a wjednika Serbow. — Knihownja ma so zaso we serbskim seminaru zaměstnić. — Nětčišej knihownikaj staj wučeř Józef Marašek a pokładnik Chałupniček. — Wulke zasłužby ma wo nju prof.-dr. Páta (znajeŕ serbskeje literatury). Ze najdrózšim pokładom knihownje su bjez dwěla stare rukopisne dźěła. — Katalog, kiž tu předleži, je přikładomnje rjadowany, přehladny a zaručacy. Kóždy napis je tak, zo wobsah derje rysuje. Zapisej knihow su přidate němski a francowski rozumič, zapis autorow, přełožerjow, redaktorow, wudawarjow, molerjow a historiski wobsah. Wobrazy serb. seminara a našeho wótčinca Mich. Hórnika knihu zběbitaj. — Je so tu zaso wuley ważne a přikładomne dźěło wukonjałe k našemu spomoženju. Horcy dźak přócowarjej Vl. Zmeškalej.

Wšěse začuje nad swojim wuskutkom najnutrniši dźak we swojej samsnej wutrobje. My pak přejemy sebi, zo by była kuždy kuzoł ducha, wobraz našeho dźěła słowjanskim přećelam, kotrychž sprawna wutroba bije za nas. — Kupmy sebi zapis, zo bychmy wjedźeli, što wšo mamy! Přispósełmy pak tež knihowni sami dalše dary, zo by nam hišće drohotniši přikład była! -ć.

Hospodarski rozhlad

Pjatk 30. oktobra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,65
1 jendźelski punt	16,29	100 čěskosł. krónow	12,47
100 šwajc. frankow	82,32	100 franc. frankow	16,59

W pjenježnym wobkhodźe njeje ničo nowcho zapisać. Wjele staty špjeta cźerpja pod hospodarskej krizu a pytaju sa wrědkami, jej wotwomhacź.

Produktowe wiki zapisachu wczera sašo dale postupowacy płacźiny a to sa rožku, nasymši jeczmjeń a wowsy wo 10 pj. po zentnarju. Wšchnja a nalětni jeczmjeń wostaschtej pschi dotalnych płacźinach. Zentnar płacźesche we Barlinje:

	Wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšenca	10.90—11.05	10.75—10.90
Rožka	9.65— 9.75	9.25— 9.35
Nalětni jeczmjeń	8.40— 8.70	8.15— 8.65
Nazymski „	8.00— 8.30	7.70— 8.10
Wows	7.25— 7.55	6.95— 7.40
w termijowym wikowanju		
Pšenca, okt.	11.70—11.62½	11.50
„ dec.	11.82½—11.75	11.65—11.60
„ měrc	12.35—12.42½	12.05—11.02½
Rožka, okt.	10.05	9.87½— 9.85
„ dec.	10.07½—10.05	9.87½
„ měrc	10.45—10.37½	10.15—10.20
Wows, okt.	8.12½	7.77½
„ dec.	8.00— 7.92½	7.90
„ měrc	8.47½— 8.37½	8.22½

Wiki rěnjeho skotu wczera w Drježdźanach.

Sšwinje pschi špodźatku derje dźěchu a lěpje płacźachu. Pospódšcho wiki wjacźmychu a dospjete wyschsche płacźiny sašo na pódjedźelnische kšeńdźachu. Cźelata mějachu hubjene wiki, dokelž dźechu jich přeco měru pschiwjesći. Płacźiny popuschczowachu.

Wiki w Lubiju.

	wčera	tydźenja
	pj.	pj.
Butra ½ punta	80	70—85
Jeja štuka	12—13	11—13
Twaroh punt	25—30	25—30
Kał, bjely punt	5—6	5—6
Kał, čerwjeny punt	7—10	8—10
Kał, sydrojty štuka	10—60	10—40
Kolrabi štuka	15	5—10
Cybla punt	8—10	10
Prusnicy punt	45	32—35
Solotej kerčk	5—8	5
Kački punt	90	90
Wino w kitkach punt	20—40	2 —40
Jabluka punt	5—20	5—20
Běrny, nowe punt	3—4	3—4
Husy punt	95—110	85—100
Pšenca punt	10.00—10.50	10.00—10.40
Rožka punt	9.70—10.10	9.60—10.00
Nalětni jeczmjeń punt	8.25— 9.00	8.25— 8.90
Wows, nowy punt	7.20— 7.40	7.20— 7.40
Běrny, nowe punt	2.25— 2.75	2.00— 2.75
Syno nowe punt	2.00— 2.50	1.75— 2.25
Słoma, z maš. młóć. punt	1.30— 1.50	1.00— 1.30
Pšeńčna muka punt	19.00—20.00	19.00—20.00
Rżana muka punt	15.75—16.50	15.75—16.50
Pšeńčne wotruby punt	6.00— 6.20	6.25— 6.40
Rżane wotruby punt	6.00— 6.20	6.25— 6.40

Wiki w Khojcźebušu.

Howjace mjaso punt 80—90 pj. (80—90 pj.), cźelaze 80—100 pj. (80—100 pj.), kopjace 110—130 pj., (110—130 pj.), šwinjace 80—100 pj. (80—100 pj.).

Měd w plastach punt 1,70—1,90 (1,70—1,90 hr.), jeja 13—14 pj. (12—13 pj.), butra punt 1,30—1,35 hr. (1,30—1,35 hr.), twaroh 20 pj. (30 pj.), lany wotšij litr 1 hr. (1,20 hr.).

Schcźuki punt 90—110 pj. (100—110 pj.), karpy po puncze 80 pj. (85 pj.). — Kury žiwe tschtuka 2—3,50 hr. (2—3,50 hr.), huby jaršeane punt 80—120 pj. (95 pj. hacź 125 pj.), kacźki punt 1—1,30 hr. (1—1,40 hr.), gorniki punt 50—150 pj. (50—150 pj.), karnikle 1—1,80 hr. (1,80 hr.).

Kolrabi tschtuka 5 pj., morchej punt 8—10 pj. (10 pj.), kał žydrojty tschtuka 30 pj. (30 pj.), kał bjely tschtuka 8 pj. (8 pj.), kał wirschinowy tschtuka 10 pj. (10 pj.), žołotej keršk 5—10 pj., tomaty punt 10—20 pj. (10—20 pj.), kał cźerwjeny tschtuka 10 pj. (15 pj.), zybla 10—15 pj. (15 pj.), běrny zentnar 2,25—2,50 hr. (2,25 hr.), pruźniny punt 40 pj. (40 pj.), kurjatka punt 40 pj. (40 pj.), prawaki — (70—80 pj.), žłowki 20—30 pj. — Liczby w tpinkach wosnamjenjeja płacźiny na tydźenschich wikach.

Šwinjace wiki w Khojcźebušu.

Pschihnali běchu 1188 proššatow a 210 běhakow. Wone płacźachu:

prošata: małe 4—7 hr. (5—8 hr.), srjenje 7—10 hr.), wulke 10—12 hr. (11—14 hr.).

běhaki: małe 12—30 hr. (15—35 hr.), srjenje 30 hacź 50 hr. (35—52 hr.), wulke 50—65 hr. (52—70 hr.). Wiki běchu schpatne. — Płacźiny w spinkach su tydźenschе płacźiny.

Wiki w Kamjencu.

	wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšenca	10.75	10.50
Rožka, nowa	10.00—10.20	10.00
Jeczmjeń, nazymski	8.00	8.00
Jeczmjeń, nalětni	8.50— 9.00	8.50— 9.00
Wows nowy	7.25— 7.50	7.25— 7.50
Pšeńčna muka	26.00—27.00	26.00—27.00
Rżana muka	16.25	16.25
Pšeńčne wotruby	6.75	6.50
Rżane wotruby	6.75— 7.25	6.50— 7.00
Syno	2.00— 2.25	2.00— 2.25
Słoma z maš. młóć.	1.30	1.30
Słoma k zaslanju	1.00— 1.25	1.00— 1.25
Běrny, běle a čerwjene	2.50— 2.75	2.00— 2.25
Běrny, žołte	3.00	2.50
Butra	1.40	1.40— 1.50
Jeja	0.11— 0.12	0.10— 0.11
Husy, punt	0.90— 0.95	0.85— 0.90
	pj.	pj.
Kał, sydrojty štuka	10—40	10—40
Kał, běły punt	6	6
Kał, čerwjeny punt	8—10	8—10
Cybla punt	10—12	10—12
Łoboda, jěcźna punt	15—20	15—20
Zelerij (měrnik) punt	15—20	25
Krěn punt	60—70	60—70
Tomaty punt	20—25	15—20
Jabluka punt	5—15	5—15
Wino w kitkach punt	20—40	15—40
Běrny nowe punt	3—4	3—4
Kólrabi štuka	5—10	5—10
Morchej punt	8—10	8—10
Radiski walčk	6—8	6—8
Retchej walčk	10	10

Wične płacźiny w Budyšinje.

30. oktobra 1931

Wšě płacźiny so po złotej hriwnje zrozymja

Najlěpše twory so hišće wyše płaca.

Předmjet		najnišša płacźina	najwyša płacźina
Pšenca, nowa	50 kilo	10.50	10.75
Rožka nowa	50 „	10.00	10.25
Jeczmjeń	50 „	8.00	9.00
„ nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	7.50	8.00
„ nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny (we wjetš. dźělb.)	50 „	1.80	2.00
Butra	1 „	2.80	3.20
Syno nowe	50 „	2.00	2.70
Słoma z maš. młóć. pras.	50 „	—	—
„ „ „ k zast.	50 „	1.50	1.80
„ z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka 60%	50 „	19.75	—
Rżana muka 60%	50 „	16.75	—
Pšeńčne wotruby	50 „	6.50	—
Rżane wotruby	50 „	6.50	—
Jeja	1 štk.	0.13	0.14
Prosata 937 štuk	1 štk	5.00	13.00

Płacźiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symje po tunt abo 1000 kg, wowak 100 kg.

Płacźiny po jedźelskej hriwnje.

	29. 10.	28. 10.		29. 10.	28. 10
Pšenca	218-221	218-221	buny	—	—
rožka	193-195	191-193	woka	—	—
nal. jeczmjeń	166-174	166-174	mądre lupiny	—	—
naz. jeczmjeń	160-166	158-163	žołte lupiny	—	—
wowsa	145-151	143-150	zerdella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wonušk	—	—
pšeńč. muka	28,0-32,2	28,0-32,2	lany wonušk	13,6-13,8	13,4-13,5
rżana muka	27,4-29,5	27,4-29,4	poen. melasa	—	—
pš. wotruby	10,2-10,5	10,2 10,5	běrnj. kruški	—	—
rżane „	9,5-10,0	9,5-10,0	syno, 50 kg	1,80-2,30	1,80-2,80
raps	—	—	rżana słoma	0,65-0,90	0,70-0,90
hróch Viktor.	21,0-28,0	21,0 28,0	pšeńč. „	0,45-0,80	0,50-0,65
lane symjo	—	—	wowsna „	0,60-0,70	0,60-0,70
pjeluški	—	—	ječna „	0,60-0,70	060,-0,70

Płaćizny rěznego skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

29. oktobra

14 wol., 2 byk., 25 kruw., — jałoc., 528 ćelat., 234 wowc., 346 swini.

Płaćizny za

ćelata: 1. —; 2. 56—63, 3. 50—55, 4. 40—48

swinje: (přez 300 pt.) 52—54, 2. (240—300 pt.) 50—52, 3. (200—240) 46—48, 4. (160—200) 44—45, 5. — rancy: 40—45.

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje

30 oktobra 1931 po hamtskim postajenju

Wšě płaćizny so po złotej hrivnje zrozymja

Twora	najniše płaćizny hr	najwyš. płaćizny hr
Howjaze mjaso z kosćemi 1 kg	1,60	2,20
Cźelace mjaso 1 „	1,80	2,20
Skopjace mjaso 1 „	2,00	2,40
Swiniace mjaso 1 „	1,60	2,20
Tukrajny swinjacy šmalc 1 „	1,80	2,00
Pšeńčna muka 1 „	0,50	0,68
Rżana muka 1 „	0,44	0,46
Khlěb 1 „	0,31	0,33½
Jědźne běrny 1 „	0,06	0,08
Rais 1 „	0,92	1,00
Hróch 1 „	0,48	0,90
Soki 1 „	0,48	0,0
Amerik. swinjacy šmalc 1 „	1,24	1,50
Sušeny połš 1 „	1,80	2,00
Dobre mloko 1 lit.	0,24	0,26
Jědźna butra 1 kg	2,80	3,20
Jeja štuka	0,12	0,14
Jědźne buny 1 kg	0,50	0,80
Cokor drobny 1 „	—	0,80
Petrolej 1 „	—	0,50
Kamjeńtne wuhle (domj. tepj.) 1 ctr	—	2,20
Brunicowe briketty 1 „	—	1,30

Sšudnišće powěźe:

Konkuriowe powěźe:

Sšud je konkurs nad firmu Budišša Farbrad-werke P. Preibisch tow. ſ w. r. w Budyšinje, słónčazu termiju wotdźerżawšchi, sšěhnył.

Pšeschadźowanje:

Khěža na Židowje pschi Sšonoborschćanskej dróšy, šluschaza Marcej swoj. Krausenej rodź. Pal'aza w Budyšinje. Hóna 7400 hodź., wopalna pokładnja 10530 hrinwow. Pschešadźowanje budźe schtwórtk 17. 12. 31 dop. ½10 hodź. na šudnišćowje w Budyšinje.

Khěža ſ nětkše 4 kórzami leżownoscźe, šluschaza Ocźi Torkej we Semjacach, hóna 15.000 hr. Wopalna pokładnja 33 480 hr. Pschešadźowanje budźe pódjedźelu 14. 12. 1931 dop. ½10 hodź. w Biskopizach, na šudnišćowje.

Wikowanišći sapišk:

Na lowjeńku 770, nastupajo firmu W. Brust a Co. w Budyšinje je so sapisało, so je firma wuhašła.

Sšudnišćy na pschešadźowanje pódjedźelu 2. nowembra 1931:

w Khrósćicach w Natuschej hoscźenju dop. w 9 hodź.: bušej a sofa,

w Lejnje pola Khrósćicź w hoscźenju dop. w 10 hodź.: pišańske blido a sofa.

My a Hindusojo

Mahatma Gandhi, wjednik indiskeho naroda, kiž njedawno do Jendźelskeje puczowasche w narodnej drasće, mjenujcy ſ rubjeschkom wokolo bjedrow a boży, też sa cźaš swojeho pschebywanja w Jendźelskej njepuschcźi swoje ródne nałožći a krucze dopjelnjesche wschě pschedpisy hindukeje wěry.

Kaž jendźelske nowiny pišaju, Gandhi njejedźesche pjeczene a wina njepijesche. Hdyž Gandhi swoje 63. narodniny šwjećesche runje sa cźaš swojeho pschebywća w Jendźelskej, pschihotowachu jemu jeho krajenju ſtromu hoscźinu. Kóždy ſ hoscźi dosta jenu bananu, jene jabłuko, pomorancź a horschcź mandlow. K tomu pijachu wodu. Płacźiny za krym wschak wuczini wokoło 1,50 hr.

Sa tu płacźinu móhli też w Londonje dostacź nješchto „pschilošnjische“ k jedźi. Ale tu žo wo to njejednasche; tuta hłodowa hoscźina měješe byczź někak politiska demonstrazija. Gandhi a jeho pschiwiśowarjo chcźychu ſ tym Jendźelcźanam pjeh wocźi stajicź, kak bědni su žiwi Hindušojo, kiž harcźunjeſ wobydleja jedyn ſ najnapłodnischich krajow šwěta, kola po tyšazach wumrěwaju ſ hłodom.

Ptrascha žo, hacź tuta šwjatocźna „demonstrazii“ sawołtaji pola běłych knjeźiczelow Indiskeje wocźakany šuzischcź. Pschetoż Jendźelcźenjo maju za to, so Hinduźojo su šami wina na swojej nuzy, hdyž tak krucze wiśaju na swojej wěrje, kotraž jim zakasuje jěcź mjaso a picź mloko, dokelž su howjada pjecza šwjate słoćata. To też płacźi wo druhich swěrjatach. W džungłach žo wschitko mjerwi ſ jelenjemi, dźiwimi šwinjemi a druhej dźiwinu, ale wěriwy Hindus njesatšeli žaneho ſ tych „božich swěrjatow“, dokelž ma je sa šwjate a pschewostaja je radscho tygram a druhim dźiwim torhakam sa žratwu.

Njechamy žo šmjecź hindušcej wěrje. Sa Hinduźow je šwjate swěrjo — krowa, wy pak rejwamy wokoło ſtoteho cźelecza, dopjelnjuju jeho žadanja a pschecźa, kaž na pisch. mjetamy tyšazy mědwow kofeja do morja, špalimy tyšazy zent. pschenicy, město to bychu ſ njeje thlěba napjelił ja miljony hłodnych. Ale, woprawdźe, njetrjebamy žo šmjecź hindušcej wěrje, njetrjebamy žo šmjecź bědnej hoscźinje Gandheho ani jeho božny nohomaj a rubjeschku wokoło bjedrow. Prajmy: kóždy cźłowjek je hinak hłupy!

Dźěłowy hamt w Budyšinje

W lěčnim połkječe so dźěłowe poměry we wokrjesu dźěłoweho hamta pornjo symje njesłu wjele poliepšiłe. Wěchu pak pornjo łońskemu lětu wjele hubjenše. W lěče 1930 wučinješe najnižša liczba bjezdźěłowych 9971, lětsa pak 13205. Liczba bjezdźěłowych je so jenoż na krótki czaš znadnje znižiła. Se scjehowazeho sestajenja widźimy, so hižom wot augusta sažo postupuje. Staw na tónzu septembra 1931 je nětkle 130 prozentow łońskeho stawa.

	Dostawarje hłowneje podpjery we			
	zawěsćenju bjezdźěłowych	krizowym zastaranju	spomožeńskim zastaranju	docyła
30. 9. 1930	6891	2732	1930	11553
31. 3. 1931	8270	5849	3404	17522
30. 4. 1931	6840	5533	3589	15962
31. 5. 1931	5935	5538	3662	15135
30. 6. 1931	4936	5223	3699	13858
31. 7. 1931	4277	5017	3911	13205
31. 8. 1931	4226	5054	4337	13617
30. 9. 1931	5210	4770	4785	14715

Pozitupowoze liczby w spomoženitim sastaranju dopokazuja, so su hižom žylnje pichiběrali cźi, tiž su dołho bjes dźěła.

W kaźdim poměrje so bjezdźěłowi podpjeraju, dawaju scjehowaze liczby špinacz.

Na 1000 wobydlerjow pichiůdże dostawarjow hłowneje podpjery we

	zawěsćenju bjezdźěłowych			krizowym zastaranju			spomožeńskim zastaranju		
	dźěł. hamt	Sakska	Němska	dźěł. hamt	Sakska	Němska	dźěł. hamt	Sakska	Němska
30. 9. 1930	44,9	37,3	23,9	17,6	19,3	7,5	12,6	14,5	10,5
31. 3. 1931	53,9	44,6	37,1	38,1	29,2	14,8	22,2	26,3	16,5
30. 4. 1931	44,5	39,1	30,2	36	26,5	14,4	23,4	29,5	17,2
31. 5. 1931	38,7	33,6	25,3	36,1	25,8	14,9	23,8	30,1	17,2
30. 6. 1931	32,2	29,8	22,6	34	25,3	15	24,1	30,9	17,6
31. 7. 1931	27,8	24,4	19,3	32,7	25,6	16,4	25,5	32	18,1
30. 8. 1931	27,5	25,7	20,5	32,9	26,6	17,5	26,1	33,8	19,6
30. 9. 1931	33,9	27,3	21,5	20,1	27,2	18,2	30,9	—	—

We wokrjesu dźěłoweho hamta štej najczěsćiho poczěsenej wotnožaj w Korinmju a Kamenzu.

Bjezdźěłosći w jenotliwych powołanjach je wschelako postupowała. Wuczinješe 30. septembra 1931 pornjo kamenu dnjej łońskeho lěta:

W rataršwje, lětsa 22 w fahrodnišwje 160 proz., w tamjenjowej industriji 150 proz., w schkleńcowej, porzilnowej a schamotowej industriji 40 proz., w metalowej industriji 110 proz., w drjewowym pschemyšle 50 proz., w draktowym pschemyšle 40 proz., w twarstwje 40 proz., mjes domownym personalom 80 proz., mjes njewuwuczenymi dźěłaczerjemi 10 proz., mjes pschistajenjami 90 prozentow.

W pschereśku wuczini pichiběranje we wschitkich powołanjach 30 prozentow. Jenoż w tekstilnej industriji je so kamžny czaš liczba bjezdźěłnych wo 10 prozentow znižiła.

Kónc septembra 1931 běše we wokrjesu dźěłoweho hamta 322 rusowych dźěłaczerjow a 863 podpieranych krótkodźěłnych, kotrjž njeju w hornich liczbach wopschijeczi.

Wojowanje wo elektrisku swěcu

Jendźelska fejeri 100 lětny jubilej wunamakanja elektrikeje šwěcy pschez Faradaya. Kaž je za tutón jubilej šlubka, wołłanja so wón we wschěch městach i wopraudźitej žiwnu wobšwětlenjowu. Čłowjek móže žrěbi djensnišnich dźeń ležby pschedstajeć, so dyrbjesche ześi hamo hakle elektrikka šwěca měšno dołoj. Jako Faradayi, kotryž je šměł wo tello dale pschinjeść, k prěnjemu rasej šwoje wunamakanje pokalowasche, wopraša so mudry krikar: „Schto postinja nam elektrika šwěca do lěpschinow?“ a jedyn wučeny sacźišny ju je šłowami: „Schto pomha nam nowonarodźene dźěćo?“ Trajesche jara dołho, rjedy hač mišesche žrěbi nowe wojowanje wobšwětlenja prawo bobrjeć. Lěta 1878 pschičinži John Hollingshead nad wrotami swojeho Gaity-dźiwadła w Londonje k prěnjemu rasej schěrć elektriskich lampow, ale nowe samjedźenje wumješe jenu jenoż wuśměchowanja a wostrošćenje. Jako wón mužka w dźiwadle podobny poprt cźinješe, protestowachu pschećiwo tomu Londońske knjenje, dokelž bojachu so, so wobla mišlina rjanosći jich wobliczja zchłodźeć, a won dyrbješe so sažo k wobšwětlenju z płynom wróćeć. Na Parišskej šwětowej wustajenje lěta 1889, potajtim wjacy hač 50 lět po wunamakanju, nałožowasche so wobšwětlenje i mišlimi z prěnjemu rasej we wulkim. Kak zazběwajo pak hamo hišće wšednjej tole wunamakanje pokładowasche, dopokaza rosprawa profesora Erasmusa Wilsona wo nowemi wobšwětlenju. „Ześmem drje, bjes toho so bych znapschećiwjenja złudźił, rjek, so, budźe-li wustajenja se konjez, so tež nowa šwěca zhubi, a so njebudźemy wo njej ženje wjacy niczo słyšeć.“

Ptače hnězda ze żeleza

Na dworje jeneje fowarnje w Arnstadtu dźerżachu žrěbi w drjewjanej raczinje někotre holbje, korjež běchu so w njej zahnězdźile. W hnězdach namakachu wulku hromadu pódkowjazych hodźi, kotrež běchu žrěbi holbje z mjechkow a kaschćikow, kotrejž bjerachu chowanje, chowadże šmoždyle. *Holbje běchu jara wuchibnje jedadowane, a mórze kónzy* pokafowachu dele. Nječežeše pak niczo njechke a chopte w hnězdach, schtož sć cźim nadpadnische, dokelž nadwisi macźiny, kaž žyma, žiwma a tschěšći na dworje ležeche. Jako tute żelezne hnězda namakachu, běchu holbje runje swoje jejka k wulehnjenju na tuto „njechke“ lózko šmoždyke. Kowarśi holbje z hnězdow šuchowachu. Wone najwěcnichu nahladny hornz a wažachu wjacy hač tři funty. Bohužel rosbichu so jejka pschi westronjenju holbi. Holbje, kotrejž běchu žrěbi žiwoje hnězda z tuteje spodźiwneje macźiny natwarile, běchu zyle wschudne domjace holbje. Ale tej někotre lisłowe holbje běchu mjes nimi. dwj.

Němski lěkař za medicinske Nobelowe myto namjetowany.

Prof. dr. Bjarnat Zondek, znaty Barlinski žonjacy lěkař, je so k dostaću lětušcho medicinskeho Nobelowcho myta namjetował.

Dobre wuswědčenje

Starosćo je šlušownikwam mjechcha hospody hižo zdawna. Podawk i hischće dowjerliwego cźasa pokaje rak, so njeje so na tom stajnje hadowe ale nałožnosć pschipalenje se žortniwoje strony wobkładowoł. Žona francowskeho generalneho konsula w Frankfurtu nad Mohanom wušeleše tři lěta dołho jenu kucharku, kotraž wuběrnje warjeleše, hewak pak njeběše šuješ. Wu stónczuje se bliżkich puschczena a dołha wuswědczenja w francowskej rěcźe. Dokelž francowski njerozumjeschej, pschepada wona swoje wuswědczenje bjes tejenja šwojemu nowemu knjezu. kotrejž mopjmo cźitanych dyrbjesche so njestónce nje šmjeć. We wuswědczenju rěkasche mjenujzy: „Jo. knjeni de F., wobracźam i tutym, so šejach tři lěta dołho we šlužbje jara kmanje a nimo měry dobreje kuchařki Rosette M. a so cźinjach wschitko můžne, jeje pschecźa spokojeć. Wobkładowach i njej wobšlachtnjuje, dokelž pytnich, to bužše jara cźežka, so jeje dźiwnej powały pschimětrjeć, a pyni šwoje pohyby, kubje i njej wobkhadowacź, wobnowiła; pschetož jeje jnichći, kotrejž mój muž lět lubuje, běchu wuderne. Běch hischće rady we šlužbje knježny Rosette M. wostała, ale moja sćežerupoczej bu pschećiwnika a pschećiwnje prutowana. nk.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Komjencizy.** (W chorowni žrěbi žiwjenje wali.) W tuchyjschej chorownji je so njedźelu wječor 20 lětny rěmišli z nožom do wutrobny klok, tak so bě hnydom mjerwy. W cźežkich nuzach dla wutrobinje bolosće je wón tutón skutk wukonjał.

* S **Hauptmannsgrünu.** (Pschi wohnju wobkradnjeny.) Najskerscho je załoženjom wohnja buchu sobotu rano hrodže a kólnja žiwnoscerja Trögera i wohnjom sniczene. Pschi gjhkanju pompaschke cźi šubler Gruschwitza. Gduž so po hašenju wohnja do žiwoseho hydlenja wróći, dyrbjesche nawěsći, so bě so cźaš jeho njepschitomnosće sadobywał w hydlenju wobył a 1000 hriwnow hotowych pjenjes pokradnył.

* S **Auerbacha.** (Wulki woheń.) W nozu k njedźeli wotkali so tu brózńja fabrikanta minerałneje wody Wapplera w Mühlgrünje dočźišta. 120 zentnarjow bérnow, 150 zentnarjow žyna, ratarske maschiny, grat, mlócźawa a 1500 blechow so sniczi.

* S **Olbernhawa.** (Pschekmuklario tobaka pschez sudnišnowm.) Lawnišk jnd sapudźi tšoch cźeskošlowakiskich pschekmuklarjow *tobaka k wulkim pjenježnym a sastawanym* pokutam, pschiličo pschepytowanišku jatbu. Sasudźichu so Kowař Körner i Braudowh k 28000 hr. pjenježneje pokuty a k měsaczej sastawa, pjekař Kunz i Cźeskeho Grünthala k 25000 hr. pjenježneje pokuty a k tšom niedźelam jastwa, tepjeć Reinholź i Braudowy k 30000 hr. pjenježneje pokuty a k měsaczej jastwa. Na město pjenježneje pokuty może so ja kóžde 500 hr. jedym dźeń jastwa *wukonjucźiež.*

* S **Grimmy.** (Pod kola pschischła.) Schtwórtk popołdnju pschećešče w Lauterbachu i diwnej konjomaj sapschech njemy, cźežko naładženy wóz Schmiedkeho Irmgard Bauer šmjertnje. Mała dź na wozu šałeła a bu pschi pschistorczenju dela wjerchnjena a pschiůdże spody wosa. Jene kolo dźěćeho dźěćeću pschez hłowu a prawu ruku nad kolenom, tak so bě hnydom morjene. — Hódź chyšće knjeni pokonć w Braudišu we wojn bedźace dźěćko dele wjacej, sesćehnjenischtaj konjej nałże, a muž pschiůdże pod wós. S cźežkimi tranjenjemi dyrbjachu knjefvołaneho do chowanje kowajeć. Njeboże je za potrjechenych cźim struchlišće, hdyž je prjedy hižo někotry króć so tranił.

* S **Lipšk.** (Schćedry dar.) Firma Bratrja Heine, kotraž wot někotrych měsazow wschědnje po 60 nuzacerjowskich wobjedow darmo nałožuje, je Lipicźanskej nuzowej pomocy wjerschu dźělbu macźinow k zhotowenju spodnje a swjerchnjeje drašty darila.

Towaršwowski powěstnik.

Budyšin. „Nadźija“ zeńdże so wutoru 3. nazymnika wječor we 8 hodź. w Serbskim Domje k swojej měsaczanej zhromadźiznje a k dojednanju dla wuhotowanja Ptaceho kwasa. Wšitcy spěwarjo so wěsće wočakuja. Předsydstwo.

Drježdźany. „Hromadnik“ zeńdże štwórtk 5. nov. wječor 1/2 9 hodź. swoju měsaczu zhromadźiznu we Steglichec (Zmijec) hoscenca na Christianskej dróży 22. Hudźbny direktor Bj. Krawc zeńdże přednošk: „Njeznata serbska basnjerka“. Wo bohaty wopyt prosy předsydstwo.

Jedneta Sokoł Hrodźišco. Jednota zwučuje porjadnje kóždu wutoru wječor w Rakojdach. Njech so wšitcy bratrja zasy porjadnje wobdźěla.

„Lumir“ ma generalnu pruhu za Bukečansku liturgisku nutrnosć w Echten sobotu 31. popołdnju 4—6 hodź. Wšo dalše tam ertnje. Bj. Krawc.

Sokolska župa „Lubin“. Nazymska kubłańska skhadźowanka budźe njedźelu, 15. novembra pop. we 4 hodź. w Khwaćicach. Přednošk: „Klankodźiwadło w Sokole“. Po přednošku předwjedźenje sokolskeho klankodźiwadła. Župny starosta.

Kamiske wozjewjenje z Budyšina

Skótne wiki w Njeswačidłe

Sr. edu 4. novembra 1931 **Gmjeńska rada**

Hospodarska přirada je so tutón tydźeń zešła k prěnjemu rasej.

Němski kancler dr. Brüning a statny sekretar Pünder stupataj do palaisa němskeho presidenta, zo byštaj so wobdźělilo na 1. posedźenju hospodarskeje přirady.

Graßmann, wjednik swobodnych dźěłaćerskich zwjazkow dźe na posedźenje do palaisa němskeho presidenta.

Němski financny minister dr. Dietrich a generalny direktor J. G. Barbow, tajny rada Schmitz po posedźenju hospodarskeje přirady.